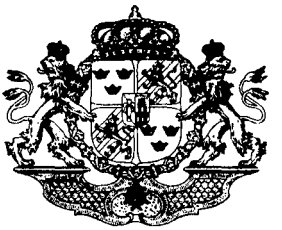
STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band XIII.

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1918

HÄFTEN 1—6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

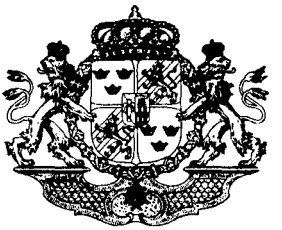
Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1918: 1-6.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19181

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band XIII.

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1918

HÄFTEN 1—6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

STOCKHOLM 1918
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
180107

INNEHÅLL.

Häft. 1.

Sid.

Arbetsmarknaden under december månad 1917 . . 1
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)
1. Statens arbetslöshetskommission 3
6. Folkhushållningskommissionen 3
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 18
Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket 20
Lantarbetarnas löneförhållanden under åren 1913—1917 24
Skogsarbetarnas löneförhållanden under åren 1913, 1916 och 1917 27
Löneförhållandena vid statens järnvägsbyggnadsarbeten under åren 1915—1917 31
Statstjänstemännens krigstidstillägg under år 1918 37
Folkmängdens fördelning efter yrken i Sverige . . 39
Kvinnors och minderårigas användande inom industrien i Sverige år 1915 47
Industrien i Sverige år 1915 52
Hantverket i Sverige år 1915 59
Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1917 61
Arbetsförmedlingen av sjömän under år 1917 . . 68
Sjukkassornas verksamhet i Sverige åren 1913—1916 64
Yrkesinspektionens verksamhet under oktober—december år 1917 67
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete 69
Författningar rörande sociala frågor 72
Kortare meddelanden:
Arbetsinställelser i Danmark under år 1916 . . 73
Säkerhetskontrollen vid de enskilda järnvägarna 73
Utsträckt tillämpning av den tyska hemarbetslagen 74
De hygieniska förhållandena bland arbetare inom pappersindustrien i Danmark 75

Sid.

Den engelska lagen om spannmålsproduktion och minimilöner för lantarbetare 77
Sjukförsäkringen i Kristiania 78
Arbetsmarknaden i Tyskland under december 1917 79
Arbetsmarknaden i England under november 1917 79
Hyresregleringsfrågan i Tyskland 79
Arbetslönerna i Tyskland under kriget 80
Löner och levnadskostnader i Frankrike 1911—1916 81
Arbetslöner inom industri och hantverk i Danmark åren 1913—1917 83
Minuthandelspriser å livsmedel i England under år 1917 84
Sveriges offentliga arbetsförmedling.
December månad 1917 86
Översikt av livsmedelspriser under fjärde kvartalet 1917 94
Tillförseln till offentliga slakthus.
Fjärde kvartalet 1917 103
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
Fjärde kvartalet 1917 103
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1906—december 1917 104
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
Fjärde kvartalet 1917 106
Kreaturspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—december 1917 116
Kreaturspriser i Sverige.
Fjärde kvartalet 1917 118
Fiskpriser i Stockholm.
December 1916—december 1917 123
Fiskpriser i Göteborg.
December 1916—december 1917 124
Meddelanden från K. Pensionsstyrelsen 125

Häft. 2.

Sid.

Arbetsmarknaden under januari månad 1918 . . . 127
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)
1. Statens arbetslöshetskommission 129
6. Folkhushållningskommissionen 129
Arbetstillgången under fjärde kvartalet 1917 enligt uppgifter från industriidkare m. fl. 143
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 1 oktober, 1 november och 1 december 1917 . . . 150
Lagstiftning om reglering av arbetstiden 158
Lagstiftning angående hemarbetet 161
Lagförslag om fri rättegång 162
Förslag till ändringar i pensionsförsäkringslagen . 170
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 177
Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket 179
Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn 182
Levnadskostnadernas allmänna stegring under kristiden 186
Priser å vissa beklädnadsartiklar 189
Levnadskostnaderna i utlandet före och under kriget 191
Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914; Jönköping 199

Sid.

De mindre bemedlades bostadsförhållanden i Sundsvall 204
Svenska arbetsgivareföreningens lönestatistiska årsbok 1915 211
Yrkesinspektionens verksamhet år 1916 214
Emigrationen år 1917 221
K. kung. ang. anordnande av den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen 223
K. kung. ang. ändrad lydelse av instruktionen för yrkesinspektionens befattningshavare 227
K. kung. ang. utbetalning av ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete . . . 228
Registrering enligt nya sjukkasselagen 230
Författningar rörande sociala frågor 233
Kortare meddelanden:
Tillägg till förordningen om familjeunderstöd åt värnpliktiga 234
Arbetsmarknaden i England under december 1917 234
Revision av den danska lagen om extraordinärt arbetslöshetsunderstöd 234
Civilanställning av manskap vid marinen . . . 235
Den offentliga arbetsförmedlingen i Danmark 1916—1917 236

Sid.

Norskt regeringsförslag om bildandet av en bostadsfond för statstjänstemän 236
Levnadskostnadernas stegring i Norge under kristiden 237
Sveriges offentliga arbetsförmedling.
Januari månad 1918 238
Översikt av livsmedelspriser under januari månad 1918 246
Tillförseln till offentliga slakthus.
Januari 1918 249
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
Januari 1918 249
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—januari 1918 250
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
Januari 1918 252
Kreatурspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—januari 1918 256
Kreatурspriser i Sverige.
November 1917—januari 1918 258
Fiskpriser i Stockholm.
Januari 1917—januari 1918 263
Fiskpriser i Göteborg.
Januari 1917—januari 1918 264
Meddelanden från K. Pensionsstyrelsen 265

Häft. 3.

Sid.

Arbetsmarknaden under februari månad 1918 . . 269
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden.
Statens arbetslöshetskommission 271
Folkhushållningskommissionen 281
Produktionskommittén 290
Förslag om revision av lagen mot oskälig hyresstegring 299
Förslag till riksdagen om ny fattigvårdslagstiftning 305
Kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag utan fattigvårds karaktär 311
Förslag till ny förordning om olycksfallsförsäkring för fiskare 313
Förslag angående upprättande av praktiska ungdomsskolor 315
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 318
Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket 320
Byggnadsverksamheten i Sveriges större städer år 1917 323
Statsbidrag till föreläsningsföreningarna för år 1918 330
Pensionsstyrelsens årsberättelse för 1916 337
Riksförsäkringsanstaltens årsberättelse för 1916 . . 340
Handlande och handelsbetjäning i Sverige år 1915 343
Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1917. Tredje kvartalet 346
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.) 372
Författningar rörande sociala frågor 376
Kortare meddelanden:
Statstjänstemännens krigstidstillägg under år 1918 377
Kollektivavtal i Nederländerna år 1917 377

Sid.

Arbetsinställelser i Nederländerna åren 1916 och 1917 378
Revision av *danska lagen om förlikningsman i arbetstvister* 379
Norska lagen om industriellt hemarbete 379
Utsträckt tillämpning av arbetarskyddslagstiftningen i Schweiz 379
Arbetsmarknaden i England under januari 1918 380
Arbetsmarknaden i Tyskland under januari 1918 380
Fackarbetsanvisning i Stockholm 381
Statistisk undersökning angående ideella föreningar 381
Sveriges offentliga arbetsförmedling.
Februari månad 1918 382
Översikt av livsmedelspriser under februari månad 1918 390
Tillförseln till offentliga slakthus.
Februari 1918 393
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
Februari 1918 393
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—februari 1918 394
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
Februari 1918 396
Kreatурspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—februari 1918 400
Kreatурspriser i Sverige.
December 1917—februari 1918 402
Fiskpriser i Stockholm.
Februari 1917—februari 1918 407
Fiskpriser i Göteborg.
Februari 1917—februari 1918 408

Häft. 4.

Sid.

Arbetsmarknaden under mars månad 1918 409
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden.
Statens arbetslöshetskommission 411
Statens Industrikommission 412
Folkhushållningskommissionen 415
Produktionskommittén 424
Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1917 427
Statsunderstöd till bostadsproduktionen 451
Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket 455
Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn 458
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 462
Levnadskostnadernas allmänna stegring under kristiden 464
Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914: Hälsingborg 466

Sid.

Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk år 1916 471
Fylleriförseelserna under fjärde kvartalet 1917 och deras orsaker 475
Yrkesinspektionens verksamhet under januari—mars 1918 490
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.) 492
Författningar rörande sociala frågor 495
Kortare meddelanden:
Folkmängdens fördelning efter hushåll i Sverige 496
Lösdrivarvårdens omorganisation 497
Avdrag för familjeförsörjare vid 1918 års taxering 498
Arbetsinställelser i England år 1917 499
Ändrade bestämmelser angående olycksfallsstatistikens handhavande 500
Invaliditets- och ålderdomsförsäkringen i Norge 500
Arbetsmarknaden i England under februari 1918 500

Sid.

Arbetsmarknaden i Tyskland under februari 1918 501
Arbetslöshetsförsäkringen i Danmark räkenskapsåret 1916—1917 501
Den privata arbetsförmedlingen i Sverige under år 1917 502
Den offentliga arbetsförmedlingen i Österrike . 502
Den sekundära fastighetskrediten i städer och stadsliknande samhällen 503
Hyreslagstiftningen i Norge 504
Den danska landsorganisationen 1898—1918 . . 505
Lärlingar inom industri och hantverk i Danmark 506
Kylhusväsendet i Sverige 506
Levnadskostnadernas stegring i Danmark under kristiden 507
Sveriges offentliga arbetsförmedling.
Mars månad 1918 508
Översikt av livsmedelspriser under första kvartalet 1918 516

Sid.

Tillförseln till offentliga slakthus.
Första kvartalet 1918 525
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
Första kvartalet 1918 525
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—mars 1918 526
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
Första kvartalet 1918 528
Kreaturspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—mars 1918 538
Kreaturspriser i Sverige.
Första kvartalet 1918 540
Fiskpriser i Stockholm.
Mars 1917—mars 1918 545
Fiskpriser i Göteborg.
Mars 1917—mars 1918 546

Häft. 5.

Sid.

Arbetsmarknaden under april månad 1918 547
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden.
Statens arbetslöshetskommission 549
Folkhushållningskommissionen 549
Produktionskommittén 559
Maximipris- och förfoganderättslagarna år 1918 . 564
Arbetstillgången under första kvartalet 1918 enligt uppgifter från industriidkare m. fl. 573
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 1 januari, 1 februari och 1 mars 1918 579
Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket 584
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 587
Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1917. Fjärde kvartalet 590
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.) 612
Författningar rörande sociala frågor 615
Kortare meddelanden:
Lagstiftning angående kommunala nybildningar 616
Ändrad lydelse av lagen om arbetarskydd . . . 616
Ändrad lydelse av olycksfallsförsäkringslagen . 616
Kollektivavtal i Tyskland år 1916 616
Arbetsmarknaden i England under mars 1918 . . 617
Arbetsmarknaden i Tyskland under mars 1918 . 618
Arbetsmarknaden i Norge under år 1917 618
Utvandringen från Sverige under första kvartalet år 1918 619
Arbetsförmedlingen för sjömän under första kvartalet 1918 620

Sid.

Kolonisationsförsök å kronoparker i övre Norrland 621
Den nya bostadslagen i Preussen 621
Aktiebolaget Stockholmssystemets verksamhet under år 1917 622
Förkortning av arbetstiden vid statens kommunikationsverk 622
Fortsatt tillämpning av prisockerlagen 622
Åtgärder för främjande av trädgårdsodlingen . 622
Mejerihanteringen i Sverige år 1916 623
Sveriges offentliga arbetsförmedling.
April månad 1918 624
Översikt av livsmedelspriser under april månad 1918 632
Tillförseln till offentliga slakthus.
April 1918 635
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
April 1918 635
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—april 1918 636
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
April 1918 638
Kreaturspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—april 1918 642
Kreaturspriser i Sverige.
April 1918 644
Fiskpriser i Stockholm.
April 1917—april 1918 649
Fiskpriser i Göteborg.
April 1917—april 1918 650

Häft. 6.

Sid.

Arbetsmarknaden under maj månad 1918 651
Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden 653
Statens arbetslöshetskommission 654
Folkhushållningskommissionen 654
Produktionskommittén 660
Statens odlingskommitté 661
Hyresstegringslagen år 1918 663
Statsunderstöd till bostadsproduktionen 672
Extra statsbidrag åt registrerade sjukkassor . . . 674
Ny förordning om olycksfallsförsäkring för fiskare 676
Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket 678
Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket 680

Sid.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn 683
Löneförhållanden vid vattenfallsstyrelsens arbeten 1914—1918 687
Svenska arbetsgivareföreningens lönestatistiska årsbok 1916 693
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.) 700
Författningar rörande sociala frågor 702
Kortare meddelanden:
Lönekonflikt vid sockerbetsodlingen i Skåne . . 703
Arbetarskyddslagen och yrkesundervisningen . . 704
Arbetsmarknaden i England under april 1918 . 705
Arbetsmarknaden i Tyskland under april 1918 . 705

Arbetslösheten i Danmark under år 1917 . . . 705
Norska lagen om bidrag till arbetslösbetskassor 706
Ändrade bestämmelser angående statsbidraget till arbetsförmedlingen 707
Norges offentliga arbetsförmedling år 1917 . . . 707
Aktiebolaget Industribostäder 708
Ändringar i den norska rusdryckslagstiftningen . 708
Väg- och vattenbyggnadsarbetarnas löneförhållanden under kristiden 709
Hemindustrien i Danmark 710
Sveriges offentliga arbetsförmedling.
Maj månad 1918 712
Översikt av livsmedelspriser under maj månad 1918 720
Tillförseln till offentliga slakthus.
Maj 1918 723
Beräknad konsumtion å vissa orter med offentligt slakthus.
Maj 1918 723
Livsmedelspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—maj 1918 724
Livsmedelspriser å olika orter i riket.
Maj 1918 726
Kreaturspriser i Sverige.
Sammandrag för 1907—maj 1918 730
Kreaturspriser i Sverige.
Maj 1918 732
Fiskpriser i Stockholm.
Maj 1917—maj 1918 737
Fiskpriser i Göteborg.
Maj 1917—maj 1918 738

Arbetsmarknaden under december månad 1917.

Inom *jordbruket* var efterfrågan å arbetskraft i de flesta landsdelar även med hänsyn till årstiden mycket ringa. I Malmöhus län angavs tillgången å lediga platser hava varit mindre än något av de senaste åtta åren. I Småland och västra Sverige förekom ännu någon efterfrågan å ogifta drängar, varemot gifta statdrängar hade svårt att få anställning; i Stockholmstrakten synes förhållandet åter hava varit omvänt.

Skogsbruket var liksom föregående månad den näringsgren, som erbjöd största möjligheterna att placera överflödig arbetskraft från andra områden. I främsta rummet var det härvid bränslekommissionens vedavverkningar, som kunde komma i fråga. De enskilda trävarubolagen stodo med hänsyn till foderbristen inför utsikten att i stor utsträckning få inställa timmerdrivningarna under innevarande vinter, och för den talrika arbetarbefolkning i Norrland, som för sin utkomst är beroende av dessa vinterarbeten, voro utsikterna därför ganska mörka.

Inom *industrien* bedömdes läget i allmänhet såsom tämligen gynnsamt. Att december månad företer bättre arbetstillgång än november är med hänsyn till säsongarbetet vid jul ett helt naturligt förhållande; även i jämförelse med motsvarande tid föregående år betecknades arbetsmarknadens läge emellertid å många orter såsom ingalunda ofördelaktigt. Inom de av utländsk råvarutillförsel beroende industrierna förekommo givetvis fortfarande driftsinskränkningar. Inom en av de hårdast drabbade branscherna, textilindustrien i Norrköping, kunde man emellertid konstatera en minskning av arbetslösheten, åtminstone till en del beroende därpå, att ett ökat antal arbetare beretts sysselsättning vid kommunens arbeten. Inom metallindustrien gjorde sig en försämring i jämförelse med föregående månad märkbar i Stockholm, Göteborg och åtskilliga andra orter; såsom orsak har bland annat angivits, att överproduktion inträtt i fråga om tillverkningen av karbidlampor, varpå ett stort antal mekaniska verkstäder och metallfabriker under senare tid specialiserat sig.

Byggnadsverksamheten måste i mitten av månaden å de flesta orter avbrytas till följd av den inbrytande starka kölden. Under veckan före jul inträdde därför en betydlig ökning av arbetslösheten bland byggnadsarbetarna och övriga av väderleksförhållandena beroende utarbetare. Mest kännbar synes denna minskning av arbetstillgången hava varit för murare, snickare och andra yrkesarbetare; för grovarbetarna fanns åtminstone i de större städerna tämligen gott om arbetstillfällen med snöskottning samt andra vid jultiden förekommande tillfällighetsarbeten.

Bland *transportarbetarna* voro chaufförer, maskinister, eldare och sjömän i stor utsträckning utan arbete i sitt egentliga yrke, men torde merendels hava erhållit tillfällig sysselsättning på andra områden. Inom stuveriyrket

förekom i Göteborg tidvis brist å arbetskraft. Även i Stockholm synes arbetstillgången i detta fack hava varit god.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 105. Motsvarande siffror för föregående år framgå av nedanstående sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	*57*	*59*	*64*	*58*	*50*	*46*	*35*	*49*	*47*	*69*	*73*	*79*
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	*128*	*150*	*140*	*132*	*110*	*111*	*132*	*119*	*107*	*117*	*133*	*112*
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	*110*	*124*	*118*	*108*	*93*	*94*	*88*	*83*	*81*	*100*	*115*	*105*

Om grupperna jord- och skogsbruk redovisas var för sig, finner man, att inom enbart jordbruket antalet ansökningar om arbete uppgick till 124 på 100 lediga platser, medan för skogshushållningen motsvarande siffra var endast 41 på 100 (mot 33 under föregående månad). Till skogsarbetena kunde emellertid ytterligare anvisas en del inom andra yrkesgrupper anmälda arbetssökande, så att genom den offentliga arbetsförmedlingen inalles tillsattes 64 % av de lediga skogsarbetarplatserna, mot 62 % under november.

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·3	4·3	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·3	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	8·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	*5·4*	*5·9*	*5·5*	*7·0*	*4·4*	*2·8*	*3·1*	*3·3*	*2·8*	[1] *2·3*	[1] *2·9*	*2·4*

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 december 1917. Arbetslösheten var då, som synes, något större än vid motsvarande tidpunkt föregående år, men däremot mindre än 1 december 1914 och 1915.

[1] Preliminär uppgift.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)

I. Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under december månad 1917 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelsen den 19 maj 1916 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.		Summa, kr.	Därav in natura, kr.
Stockholm	7 725	—	Örgryte	42	—
Uppsala	1 510	—	Borås	714	—
Norrköping	3 895	3 856	Karlstad	351	—
Linköping	116	—	Umeå	220	15
Växjö	104	—	Luleå	934	666
Karlskrona	96	56	Jukkasjärvi	62	—
Kristianstad	206	—	Summa december 1917	**23 277**	**8 514**
Malmö	4 989	3 921	» november 1917	11 312	4 400
Ystad	2 313	—	» december 1916	1 100	392

6. Folkhushållningskommissionen.

Reglering av brödtyperna. I anslutning till sin brödregleringskommittés förslag till brödtyper för nya konsumtionsåret inkom folkhushållningskommissionen den 10 januari 1918 till Kungl. Maj:t med förslag till förordning, avsedd att reglera hithörande förhållanden.

Kommissionen tillstyrkte de av kommitterade förordade huvudtyperna för hushållsbröd och skorpor, med de avvikelser för vissa län, som kommittén föreslagit. Däremot borde de av kommitterade bibehållna kaffebröds- och småbrödstyperna enligt kommissionens mening hädanefter helt och hållet utgå och ej vidare förekomma i handeln. Den rådande bristen å framför allt matnyttigt fett, men även ehuru i mindre grad å socker, i förening med knappheten å vetemjöl syntes kommissionen mer än väl motivera borttagandet av dylikt lyxbröd ur handeln, i synnerhet som allmänheten i den föreslagna minsta fransk-brödtypen (65 gram) borde kunna finna en ur smaksynpunkt åtminstone nöjaktig ersättning för kaffebrödet.

I sammanhanget framhölls vikten av att i förordningen även inrycktes förbud mot att över huvud taget vid brödtillverkning använda flott, smör och även mjölk samt grädde.

Ett från kommissionens kvinnoråd inkommet förslag, att även en typ hårt hushållsbröd med något tunnare kakor än 4 à 5 per kilogram måtte fastställas, avstyrktes,

likaså kommitterades förslag, att hårt bröd skulle få säljas även i vikt om 1/2 kilogram, det senare med hänvisning till pappers- och bindgarnsbristen.

Beträffande proportionen mellan vete- och rågmjöl i de olika brödtyperna ställde sig kommissionen på samma ståndpunkt som kommitténs majoritet, nämligen att vetemjölsinblandningen endast borde fastställas såsom ett maximum, som ej finge överskridas, med den motiveringen, att någon fara för att en bageriidkare utan tvingande skäl systematiskt skulle hålla veteinblandningen så låg, att brödet bleve i väsentlig grad försämrat, ej gärna kunde tänkas föreligga med hänsyn till den rådande konkurrensen på området.

Skorpviktsatserna föreslogos liksom av kommittén alternativa, så att endast en vikt fastställes, nämligen den, som av vederbörande länsstyrelse med hänsyn till ortsförhållandena anses mest lämplig.

De av kommissionen sålunda föreslagna brödtyperna skulle alltså bliva följande:

I. Hushållsbröd. A. *Hårt bröd:* Grovt spisbröd med lägst 4 och högst 5 kakor per kilogram, tillverkat av rågmjöl, med rätt beträffande de norra länen att i stället för rågmjöl inblanda kornmjöl. Benämning: 1918 års spisbröd.

B. *Mjukt bröd:*

a) Rågbröd i vikter om 1 300, 650 och 65 gram tillverkade av rågmjöl, dock att, därest med hänsyn till utbakningen finnes nödvändigt, annat mjöl må till högst 15 proc. av det använda mjölet inblandas i brödet. Benämning: 1918 års rågbröd.

b) Limpa i vikter om 650 och 325 gram tillverkade av minst 60 proc. rågmjöl och högst 40 proc. vetemjöl. Benämning: 1918 års limpa.

c) Franskt bröd i vikter om 650, 325 och 65 gram tillverkat av högst 75 proc. vetemjöl och minst 25 proc. rågmjöl. Benämning: 1918 års franska bröd.

II. Skorpor i vikter om 10 eller 8 gram. Benämning: 1918 års skorpa.

Utom dessa huvudtyper skulle emellertid länsstyrelserna medgivas befogenhet att fastställa typer av mjukt hushållsbröd till högre vikter än förslagets högsta, såsom t. ex. de nu i Malmöhus, Kristianstads och Kronobergs län förekommande rågbröden om 1 820 gram. För Malmöhus, Kristianstads och Hallands län skulle vidare bibehållas »siktebröd» om 1 300 och 650 gram, av minst 50 proc. sammalet rågmjöl och högst 50 proc. vetemjöl, samt i de båda förstnämnda länen en »rågskorpa» av samma ingredienser, i vikt om 20 gram.

Kungl. Maj:ts beslut i anledning av berörda förslag framgår av efterföljande, den 1 februari 1918 utfärdade förordning (sid. 6).

Försäljningsförbud för färskt bröd. Den inom folkhushållningskommissionen tillsatta brödregleringskommittén inkom på sin tid till kommissionen med en utredning angående verkningarna av ifrågasatt förbud mot nattarbete inom bageriyrket och mot saluhållande av nybakat bröd, som kommittén på särskilt uppdrag av kommissionen verkställt. Med anledning av utredningens resultat ansåg sig kommitténs majoritet (ordföranden samt de i densamma insatta representanterna för bageriarbetarna) böra ur allmän brödbesparingssynpunkt föreslå fastställande av uttryckligt förbud såväl mot försäljning av färskt bröd som mot nattarbete i bagerierna, i likhet med vad flerstädes i utlandet skett. Mot detta förslag reserverade sig de fyra ledamöter, som inom kommittén företrätt bageriidkarintresset.

Folkhushållningskommissionen inkom efter en ingående behandling av kommittéförslaget den 10 januari 1918 till Kungl. Maj:t med yttrande och förslag i anledning av detsamma. Inledningsvis betonades, att kommissionen ansett det ligga utom området för de kommissionen anförtrodda uppgifterna att beröra dessa frågor annat än ur livsmedelssynpunkt, vadan de allmänt sociala synpunkterna — arbetarskydd etc. — icke tagits i betraktande av kommissionen, men samtidigt framhölls, att förevarande spörsmål i själva verket äro intimt sammankopplade med det allmänna folkhushållningsarbetet.

Särskilt fann kommissionen förslaget om införande av förbud mot saluhållande av färskt bröd ur sistnämnda synpunkt vara av stor betydelse såväl ur allmän brödbesparingssynpunkt som även med hänsyn till det av kommittén närmare berörda förhållandet, att det av en given mjölkvantitet erhållna brödet i färskt tillstånd, då detsamma ännu innehåller en ej obetydlig kvantitet vatten, kan hava större vikt än som är överensstämmande med den enligt gällande ransoneringsbestämmelser fastslagna proportion, att 100 gram mjöl skola anses motsvara 130 gram mjukt bröd. Kommissionen ansåg det obestridligt, att genom nämnda förhållande en möjlighet är öppen för bagerierna att så utbaka brödet, att berörda proportion rubbas på allmänhetens bekostnad. Om däremot föreskrives, att brödet får saluhållas, först sedan viss tid förflutit efter bakningen, kommer brödvikten vid saluhållandet att bli mera konstant, vilket i sin tur medför större möjligheter för allmänheten att kontrollera, att ej för små brödransoner utlämnas på kupongerna. För sin del betonade kommissionen starkt just de senare synpunkterna och underströk särskilt vikten av att fullt tillfredsställande åtgärder vidtoges, så att allmänheten tillförsäkras full valuta för såväl sina brödkuponger som sina pengar, ett skäl så mycket starkare ju mindre ransonerna äro.

Kommissionen tillstyrkte därför förbud mot saluhållande av annat bröd än sådant, som förvarats minst 12 timmar efter sedan detsamma bakats, varjämte ifrågasattes, att möjlighet borde beredas länsstyrelserna att, där så befinnes lämpligt, för vissa orter utsträcka denna tid till 24 timmar.

Vad beträffar frågan om införande av förbud mot nattarbete i bagerier, torde en dylik åtgärd enligt folkhushållningskommissionens mening äga stor betydelse ur kontrollsynpunkt, då det under andra omständigheter bleve synnerligen svårt att effektivt uppehålla ett försäljningsförbud. Kommissionen betonade därför vikten av att förbud mot nattarbete i bagerier införes som komplement till försäljningsförbudet, men då frågan därom är av stor social räckvidd samt, på sätt ovan antytts, berör områden, som ligga utanför kommissionens verksamhet, gjorde kommissionen intet bestämt uttalande däri, utan endast underströk det nära sambandet mellan densamma och frågan om försäljningsförbud för färskt bröd. I sammanhanget framhölls emellertid särskilt den rådande bristen på belysningsmedel samt den besparingsmöjlighet härutinnan, som skulle vinnas genom ett eventuellt nattarbetsförbud.

Kommissionen ansåg därför, att, om försäljningsförbud enligt dess förslag utfärdas, borde även frågan om nattarbetsförbud tagas under utredning, därvid särskilt borde beaktas, huruvida detsamma vore erforderligt för försäljningsförbudets effektiva upprätthållande.

I anledning av kommissionens berörda förslag utfärdade Kungl. Maj:t den 1 februari 1918 följande föreskrifter angående tillverkning och försäljning av bröd (Sv. F. 18, n:r 35).

Kungl. Maj:ts nådiga förordning,

innefattande vissa föreskrifter angående tillverkning och försäljning av bröd och annat bakverk;

given Stockholms slott den 1 februari 1918.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Med bröd förstås i denna förordning sådant av deg framställt bakverk, vari ingår mjöl till minst fyrtio procent av degens vikt; dock att såsom bröd ej anses bakverk, vid vars framställning använts blod till minst trettio procent av degens vikt.

§ 2.

Av deg framställt bakverk, som innehåller mjöl till mindre än fyrtio men mer än tjugu procent av degens vikt, må ej tillverkas för avsalu eller hållas till salu, där ej vid dess framställning använts blod till minst trettio procent av degens vikt.

§ 3.

Utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar må allenast följande slag av bröd tillverkas till avsalu och hållas till salu:

1) spis- och knäckebröd av vad typ som helst, där ej folkhushållningskommissionen annorlunda förordnar; dock att den, som i detaljhandeln saluhåller sådant bröd, är skyldig att i en mot efterfrågan svarande omfattning tillhandahålla allmänheten grovt, av rågmjöl eller, i fråga om Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, av rågmjöl jämte kornmjöl tillverkat spisbröd i den vikt, att lägst fyra och högst fem brödkakor väga sammanlagt ett kilogram (*1918 års spisbröd*);

2) mjukt rågbröd i vikt om 1 300, 650 eller 65 gram, tillverkat av rågmjöl, dock att inblandning av annat mjöl till högst 15 procent av det vid bakningen använda mjölets vikt må äga rum, där så med hänsyn till utbakningen finnes nödvändigt (*1918 års rågbröd*);

3) limpa i vikt om 650 eller 325 gram, innehållande vetemjöl till högst 40 procent och rågmjöl till minst 60 procent av det använda mjölets vikt (*1918 års limpa*);

4) franskt bröd i vikt om 650, 325 eller 65 gram, innehållande vetemjöl till högst 75 procent och rågmjöl till minst 25 procent av det använda mjölets vikt (*1918 års franska bröd*);

5) inom Kristianstads, Malmöhus och Hallands län så kallat *siktbröd* i vikt om 1 300 och 650 gram, innehållande vetemjöl till högst 50 procent och sammalet rågmjöl till minst 50 procent av det använda mjölets vikt;

6) kaffebröd i vikt om 260, 162 1/2 eller 32 1/2 gram, innehållande vetemjöl till högst 75 procent och rågmjöl till minst 25 procent av det använda mjölets vikt, dock ej såsom s. k. wienerbröd framställt av deg, vari smör inkavlats (*1918 års kaffebröd*);

7) skorpa i vikt om 10 eller 8 gram, innehållande vetemjöl till högst 75 procent och rågmjöl till minst 25 procent av det använda mjölets vikt (*1918 års skorpa*); dock ej i något län mer än en av dessa viktsatser, därom Konungens befallningshavande har att bestämma;

8) inom Kristianstads och Malmöhus län *rågskorpa* i vikt om 20 gram, innehållande vetemjöl till högst 50 procent och rågmjöl till minst 50 procent av det använda mjölets vikt; samt

9) småbröd, i vikt motsvarande för tio eller sju tillhopa 65 gram, innehållande vetemjöl till högst 75 procent och rågmjöl till minst 25 procent av det använda mjölets vikt (*1918 års småbröd*).

Där så finnes av förhållandena påkallat, äge, för visst län eller del därav, Konungens befallningshavande föreskriva, att endast vissa av här ovan under 2—9 angivna typer av bröd må saluhållas, eller att nämnda typer må förekomma endast i vissa av de angivna viktsatserna, så ock medgiva, att under 2—5 upptagna typer av mjukt bröd må saluhållas i viss högre viktsats än den ovan för samma typ såsom den högsta angivna, ävensom fastställa form för och beskaffenhet av småbröd.

§ 4.

Vid tillverkning av bröd till avsalu må ej utan tillstånd av folkhushållningskommissionen såsom beståndsdel i brödet användas annat mjöl än vete-, råg-, korn- eller havremjöl, ej heller ersättningsmedel för mjöl.

Vid tillverkning, som nu sagts, må ej heller utan folkhushållningskommissionens tillstånd såsom beståndsdel i bröd av de i § 3 under 1—5 angivna slag användas smör, mjölk eller grädde, ej heller flott eller annat fettämne, varå förordningen den 28 september 1917 angående reglering av handeln med vissa fettämnen äger tillämpning.

§ 5.

Vid meddelande av tillstånd, som avses i §§ 3 och 4, må folkhushållningskommissionen meddela föreskrifter rörande de villkor, under vilka tillståndet må tillgodonjutas.

§ 6.

Bröd skall säljas efter vikt, dock äge köpare icke fordra uppvägning av den köpta varan, där dennas uppgivna vikt understiger ett kilogram.

Spisbröd och knäckebröd må i detaljhandeln ej säljas i mindre myckenhet än ett kilogram.

§ 7.

Mjukt bröd må icke saluhållas, förrän minst tolv timmar förflutit, från det att brödet vid bakningen gräddats.

Där för visst fall eller för viss ort eller visst län finnes erforderligt, att den tid, inom vilken mjukt bröd efter bakningen icke må saluhållas, utsträckes utöver vad nyss nämnts, må Konungens befallningshavande därom meddela föreskrift; dock att tiden i intet fall må bestämmas längre än till tjugufyra timmar.

§ 8.

Där icke särskilda förhållanden annorlunda föranleda, skall Konungens befallningshavande, efter samråd med livsmedelsstyrelserna och representanter för bagerinäringen, i enlighet med stadgandet i 2 § i lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., bestämma skäligt pris efter vikt, vilket icke må överstigas vid detaljhandel med 1918 års spisbröd eller med spis- eller knäckebröd av utav folkhushållningskommissionen särskilt fastställd typ eller med bröd av de i § 3 under 2—9 angivna typer. Då sådan prisbestämning skett, skall folkhushållningskommissionen ofördröjligen därom underrättas.

§ 9.

En var, som i detaljhandeln saluhåller bröd, vare skyldig att i eller vid försäljningslokalen hava på för allmänheten synlig plats uppsatt anslag med uppgifter angående antalet av de mot de särskilda slagen av bröd svarande brödkortskuponger samt, i fråga om bröd, varå högsta pris är fastställt, brödets pris.

I den mån sådant finnes av behovet påkallat, har Konungens befallningshavande att, med stöd av stadgandet i 6 § i lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., meddela närmare föreskrifter angående beskaffenheten av sagda anslag.

§ 10.

Å restaurang eller annat dylikt näringsställe må icke utlämnas bröd till spisande gäst annorledes än mot särskild betalning. Ej må å sådant ställe gäst förmenas att vid måltid förtära medhaft bröd.

§ 11.

Det åligger såväl Konungens befallningshavande som livsmedelsstyrelserna att noga övervaka tillverkning för avsalu av och handel med bröd och annat bakverk samt de förhållanden, som därmed hava sammanhang.

Livsmedelsnämnd åligger att inom sitt distrikt själv eller genom därtill särskilt förordnad brödkontrollant såväl genom besök hos bageriidkare och handlande samt å näringsställen, varest bröd eller annat bakverk saluhålles, som ock annorledes kontrollera efterlevnaden av gällande föreskrifter med avseende å framställande och saluhållande av bröd ävensom i övrigt övervaka, att nödig hushållning med mjöl och bröd iakttages. I denna sin verksamhet skall nämnden, därest bagerinäringen icke är i densamma företrädd, tillkalla och anlita biträde av en eller flera representanter för sagda näring.

En var, som inom kommun till avsalu tillverkar eller idkar försäljning av bröd eller annat bakverk, vare skyldig lämna nämnden eller dess kontrollant tillträde till sina tillverknings-, lager- och försäljningslokaler ävensom tillhandagå med de upplysningar angående sin tillverkning och försäljning av ifrågavarande varor, som av nämnden eller kontrollanten begäras. Av vad sålunda inhämtats må icke yppas annat, än som är erforderligt för främjande av de syftemål, som avses med nämndens uppdrag.

Det åligger livsmedelsstyrelserna och livsmedelsnämnderna, att vid utövandet av den kontroll, som åligger dem enligt denna paragraf, ställa sig till efterrättelse de närmare föreskrifter, som må av folkhushållningskommissionen utfärdas.

§ 12.

Bryter någon mot föreskrift, som meddelats i §§ 2, 3, 4 eller 7, dömes till böter från och med tjugufem till och med tiotusen kronor.

Bryter någon mot föreskrift, som meddelats i § 6, § 9 första stycket eller § 10 eller mot föreskrift, som meddelats jämlikt § 5 eller § 9 andra stycket, dömes till böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som omförmäles i denna paragraf, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning honom delgivits fällas till särskilt ansvar.

§ 13.

För förseelse, varom i denna förordning sägs, vare, där den med husbondes vetskap begås av hustru, barn, husfolk eller i hans arbete antagen person, husbonden ansvarig, liksom vore den begången av honom själv.

§ 14.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 15.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel livsmedelsnämndens kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Genom denna förordning upphäves kungörelsen den 4 januari 1917 med särskilda bestämmelser angående försäljning av bröd.[1]

Denna kungörelse träder i kraft den 18 februari 1918 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 1 februari 1918.

GUSTAF.

(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Maximipris å hö samt handeln med fodermedel.[2] Enligt av Kungl. Maj:t efter framställning av folkhushållningskommissionen den 14 januari 1918 fattat beslut (Sv. F. 18, nr 7), har det hittills gällande maximipriset å hö höjts från 15 till 25 öre pr kilogram för opressad vara och från 16½ till 26½ öre pr kilogram för pressat hö. Samtidigt har utfärdats kungörelse rörande ändring av vissa paragrafer i förordningen den 31 juli 1917 angående reglering av handeln med fodermedel (Sv. F. 18, nr 6), varvid dels det i nyssnämnda förordning § 7, andra stycket, stadgade förbudet mot försäljning av hö upphävts, dels ock förordnats, att det i § 6 i samma förordning stadgade förbud mot transport å järnväg eller fartyg av fodermedel skall, i vad detsamma avser hö eller halm, äga tillämpning jämväl i fråga om annan transport än med järnväg eller fartyg, d. v. s. transportförbudet kommer även att omfatta landsvägstransporter.

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 21.
[2] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 857.

I samband med dessa författningsändringar har folkhushållningskommissionen meddelat, att innehavare av jordbruket icke tillhöriga dragare ej vidare har att såsom hittills räkna med att erhålla tilldelning av hö genom kommissionens eller foderbyråernas försorg, och skola följaktligen de tidigare utfärdade foderkorten upphöra att gälla från och med den 1 februari 1918. För att tillgodose behovet av foder för sina ifrågavarande dragare måste den enskilde hädanefter uteslutande förlita sig på de inköp, som det efter den gjorda författningsändringen kan lyckas honom att göra; för att underlätta dessa inköp har den ovannämnda höjningen med 10 öre av maximipriset skett.

Med hänsyn till den synnerligen knappa fodertillgången i allmänhet såväl för jordbrukets dragare som för hästar utanför jordbruket, skall emellertid, enligt kommissionens föreskrifter, ägare av hästar av sistnämnda slag ej äga rätt att tillgodogöra sig större myckenheter hö än som för hans dragare oundgängligen erfordras enligt gällande ransoneringsplan. Den hittillsvarande höransoneringen kommer sålunda att i princip bibehållas.

För möjliggörandet av kontroll dels i sistnämnda hänseende, dels ock i fråga om maximiprisets tillämpning skall det alltjämt åligga envar, som vill vare sig med järnväg eller fartyg eller annorledes transportera hö, att begära tillstånd till transporten. För det närmare arrangemanget beträffande undantag från transportförbudet m. m. kommer folkhushållningskommissionen att lämna foderbyråerna särskilda instruktioner. Handeln med hö är fri och det högre maximipriset gäller fr. o. m. den 16 januari 1918, det skärpta transportförbudet tillämpas fr. o. m. den 21 januari.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående ändrad lydelse av §§ 6, 7 och 13 i förordningen den 31 juli 1917 angående reglering av handeln med fodermedel;

given Stockholms slott den 14 januari 1918.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna, att §§ 6, 7 och 13 i förordningen den 31 juli 1917 angående reglering av handeln med fodermedel skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 6.

Mom. 1. Utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar må ej för annans räkning än statens transport av fodermedel ske å järnväg eller fartyg. Ej heller må utan sådant tillstånd för annans räkning än statens hö eller halm forslas med dragare och fordon från ort till annan, odlare dock oförhindrad att till sin gård forsla av honom odlat hö och halm.

Mom. 2. Meddelas tillstånd, varom nu sagts, skall till bevis därom transportsedel utfärdas.

Avser tillståndet transport å järnväg eller fartyg, skall transportsedeln av avsändaren överlämnas till den, som för transporten har att emottaga varan, och åligger det denne

ej mindre att å sedeln göra anteckning om tiden för varans mottagande till transport samt om varans bestämmelseort och vikt än även att ofördröjligen översända sedeln till den, som utfärdat densamma.

Avser tillståndet endast transport av hö eller halm med dragare och fordon, skall det åligga avsändaren att, innan transporten begynnes, å transportsedeln göra anteckning, som ovan sägs, och med sin egenhändiga av två vittnen styrkta namnunderskrift bekräfta anteckningens riktighet. Transportsedeln skall därefter medföras av den, som verkställer transporten, och uppvisas på begäran av vederbörande myndighet.

§ 7.

Annat fodermedel än hö, halm, agnar, foderbetor och rovor må icke utan medgivande av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar försäljas till annan än kommissionen eller dess ombud, såvitt försäljningen ej sker direkt från odlare till annan jordbrukare.

§ 13.

Säljer någon fodermedel i strid mot det i § 7 stadgade förbud, straffes med böter svarande mot fyra gånger värdet av den sålda varan, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Bryter någon mot det i § 6 mom. 1 stadgade förbud eller mot föreskrift, som i § 11 första eller andra stycket meddelas, eller underlåter någon att iakttaga vad honom enligt § 6 mom. 2, andra och tredje stycket åligger, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna paragraf omförmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning honom delgivits, fällas till särskilt ansvar.

Denna kungörelse träder i kraft den 21 januari 1918, dock att stadgandet i § 7 skall äga tillämpning från och med dagen efter den, då kungörelsen, enligt däråmeddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 14 januari 1918.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående vissa ändringar i förordningen den 31 juli 1917 angående maximipris å hö;

given Stockholms slott den 14 januari 1918.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott stadga, att § 1 i förordningen den 31 juli 1917 angående maximipris å hö, sådan denna

paragraf lyder enligt kungörelsen den 28 augusti 1917 angående vissa ändringar i nämnda förordning, skall hava följande ändrade lydelse:

§ 1.

Vid frivillig försäljning av hö, av vad slag det vara må, i vare sig hel eller skuren eller malen form, må priset för 100 kilogram ej överstiga 25 kronor.

Säljes höet i pressat skick, må det sålunda stadgade maximipriset höjas med ett belopp, motsvarande kostnaden för pressningen, dock högst med 1 krona 50 öre för 100 kilogram.

Säljes höet blandat med annan vara än halm, må priset för blandningen ej överstiga priset för den däri ingående myckenheten hö.

Om pris å blandning av hö och halm stadgas i gällande förordning angående maximipris å halm.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 14 januari 1918.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Reglering av handeln med gödselmedel. För främjandet av gödselmedlens lämpliga fördelning har Kungl. Maj:t den 25 januari 1918 utfärdat förordning angående vissa åtgärder för reglering av handeln med gödselmedel (Sv. F. 18, nr 17.)

Från och med den 1 februari är beslag lagt å alla vid nämnda dags början inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av gödselmedel, där förråden uppgå till minst 100 kg.

Utan hinder av beslaget får innehavare av nämnda varor använda desamma i eget jordbruk eller i av honom brukad trädgård eller i sådan av honom idkad industri, inom vilken varorna pläga användas, dock endast i den omfattning, som kommissionen föreskriver.

Deklaration av innehav skall inlämnas till livsmedelsnämnden senast den 8 februari.

För transporter å järnväg eller fartyg erfordras särskilt tillstånd. Gödselmedel få icke utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar försäljas till annan än kommissionen eller dess ombud.

Genom denna förordning, som träder i kraft den 1 februari, upphäves förordningen den 27 februari 1917 angående reglering av handeln med chilesalpeter (natriumnitrat).

Utdrag av Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående vissa åtgärder för reglering av handeln med gödselmedel;

given Stockholms slott den 25 januari 1918.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott att med stöd av lagen den 27 april 1917 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden — här nedan benämnd förfoganderättslagen — förordna som följer:

§ 1.

Med gödselmedel förstås i denna förordning följande varor, evad de förekomma ensamma eller i blandning eller i hel, krossad eller malen form, nämligen: chilesalpeter (natriumnitrat), norgesalpeter (kalciumnitrat), karbidkväve (kalkkväve), svavelsyrad ammoniak (ammoniumsulfat), superfosfat, tomasfosfat, benmjöl, sillguano samt kaligödning, kalisalt och kainit.

— —

§ 3.

Från och med den 1 februari 1918 är beslag lagt å alla vid nämnda dags början inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av gödselmedel, där förråden uppgå till minst 100 kilogram.

§ 4.

Utan hinder av beslag, varom i § 3 sägs, må innehavare av beslagtagen vara använda densamma i eget jordbruk eller i av honom brukad trädgård eller i sådan av honom idkad industri, inom vilken någon i § 1 omförmäld vara plägar användas, dock, därest av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar meddelats föreskrifter rörande den omfattning, i vilken användning av sådant gödselmedel må äga rum, endast i enlighet med sagda föreskrifter.

§ 5.

Envar innehavare av vara, som jämlikt § 3 är under beslag, är skyldig att senast den 8 februari 1918 till livsmedelsnämnden i orten ingiva uppgift rörande hela det förråd av varan, som hos honom förefanns vid den i § 3 omförmälda tidpunkt.

Förvaras gödselmedel av annan än ägaren, skall såväl ägaren som innehavaren avgiva uppgift, som ovan sagts, därvid tillika av ägaren skall uppgivas den, som innehar varan, och av innehavaren den, som äger densamma. Gödselmedel, som vid förordningens ikraftträdande är under transport, skall uppgivas såväl av avsändaren som, efter varans framkomst, av mottagaren.

Finnes varan i tullverkets vård, skall densamma uppgivas av den, för vilkens räkning den förvaras.

Uppgift skall skriftligen upprättas enligt formulär, som fastställes av folkhushållningskommissionen. Blanketter till formuläret skola av kommissionen tillställas livsmedelsnämnderna för att tillhandahållas de uppgiftspliktiga.

§ 6.

Utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar må ej för annans räkning än statens transport av gödselmedel ske å järnväg eller fartyg.

Meddelas sådant tillstånd, skall till bevis därom transportsedel utfärdas.

Transportsedeln skall av avsändaren överlämnas till den, som i och för transporten har att mottaga varan, och åligger det denne ej mindre att å sedeln göra anteckning om varans avlämnande samt om varans bestämmelseort och vikt än även att oförd-röjligen översända sedeln till den, som utfärdat densamma.

§ 7.

Gödselmedel må icke utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar försäljas till annan än kommissionen eller dess ombud.

§ 8.

Folkhushållningskommissionen äger meddela föreskrifter om de villkor under vilka tillstånd, varom i §§ 6 och 7 förmäles, må tillgodonjutas.

— —

§ 12.

Den, som uraktlåter att fullgöra honom enligt § 5 åliggande uppgiftsskyldighet eller mot bättre vetande avgiver oriktig uppgift, straffes med böter, svarande mot fyra gånger värdet av den vara, som han förtegat eller uppgivit oriktigt, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader.

Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

§ 13.

Säljer någon gödselmedel i strid mot det i § 7 stadgade förbud, straffes med böter svarande mot fyra gånger värdet av den sålda varan, dock minst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Bryter någon mot det i § 6 stadgade förbud eller underlåter någon att fullgöra vad honom enligt samma paragraf tredje stycket åligger, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Bryter någon mot föreskrift, som meddelats enligt § 8, straffes med böter från och med tio till och med tiotusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i denna paragraf omförmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning honom delgivits, fällas till särskilt ansvar.

— —

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 25 januari 1918.

GUSTAF.

(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Reglering av handeln med grädde. Genom en av Kungl. Maj:t den 22 januari 1918 utfärdad förordning (Sv. F. 18, nr 18) har försäljningen av grädde från den 1 februari ställts under folkhushållningskommissionens kontroll. Utan särskilt tillstånd får efter denna dag ej saluhållas grädde, som håller lägre fetthalt än 10 %. Överträdelse härav straffas med böter mellan 5 och 500 kronor, dock endast om minst fem hos försäljaren inom trettio dagar tagna prov å saluhållen grädde befunnits hålla lägre fetthalt än tio procent och det icke av omständigheterna framgår, att den lägre fetthalten varit beroende på tillfälligheter eller förhållanden, som försäljaren ej utan stora svårigheter kunnat förebygga.

Vid försäljning av grädde äro dessutom nedan angivna maximipriser att iakttaga.

Kungl. Maj:ts nådiga förordning

med vissa föreskrifter rörande försäljning av grädde;

given Stockholms slott den 22 januari 1918.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen, funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar må ej saluhållas grädde, som håller lägre fetthalt än tio procent; ägande kommisssionen att vid meddelande av sådant tillstånd föreskriva de villkor, under vilka tillståndet må tillgodonjutas.

§ 2.

Vid frivillig försäljning av *icke steriliserad grädde* må, där försäljningen avser en myckenhet av minst en fjärdedels liter, priset för liter icke överstiga:

a) då försäljningen sker direkt till allmänheten
   1) för grädde, som tillhandahålles i glasflaskor, ... 1 kr. 40 öre
   2) för grädde, som ej sålunda tillhandahålles, ... 1 kr. 30 öre
b) då försäljningen ej sker direkt till allmänheten . . . . . 1 kr. 10 öre.

Avser försäljningen en mindre myckenhet än en fjärdedels liter, må priset icke överstiga 14 öre för deciliter.

§ 3.

Vid frivillig försäljning av *steriliserad grädde* må priset för liter icke överstiga:

a) då försäljningen sker direkt till allmänheten
   1) vid försäljning av minst en tredjedels liter . . . . . 1 kr. 80 öre
   2) vid försäljning av mindre myckenhet . . . . . 2 kr.

b) då försäljningen ej sker direkt till allmänheten

1) vid försäljning av minst en tredjedels liter . . . . . 1 kr. 65 öre
2) vid försäljning av mindre myckenhet . . . . . 1 kr. 75 öre.

§ 4.

Till de i §§ 2 och 3 stadgade maximiprisen må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 5—7 här nedan medgives.

§ 5.

Det i § 3 bestämda maximipris gäller för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast den ort, där grädden steriliserats.

Vid försäljning av steriliserad grädde må å ort på längre avstånd från den ort, där grädden steriliserats, än närmaste järnvägsstation eller hamn till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport från stationen eller hamnen till förstnämnda ort.

§ 6.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 7.

Säljes varan i glasflaskor, må säljaren för flaskorna betinga sig tillägg till maximipriset med högst det belopp, vartill hans självkostnad för flaskorna uppgår, eller påfordra, att flaskorna omgående återställas till honom fraktfritt i oskadat skick.

§ 8.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 2—7 meddelade stadgandena må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 9.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 10.

Vad i denna förordning stadgas angående maximipris skall ej äga tillämpning med avseende å vara, som försäljes av folkhushållningskommissionen.

§ 11.

Saluhåller någon grädde i strid mot det i § 1 stadgade förbud, eller bryter någon, som erhållit tillstånd enligt samma paragraf, mot villkor, som vid tillståndets

meddelande föreskrivits, dömes till böter från och med fem till och med femhundra kronor. Saluhållande, som nu sagts, må dock ej föranleda ansvar, så vitt icke minst fem hos försäljaren inom trettio dagar tagna prov å saluhållen grädde vid vederbörlig undersökning befunnits innehålla lägre fetthalt än tio procent, ej heller må till ansvar dömas, där av omständigheterna framgår, att den lägre fetthalten varit beroende på tillfälligheter eller förhållanden, som av försäljaren ej utan stora svårigheter kunnat förebyggas.

§ 12.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i § 11 sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse, som nu sagts, åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 13.

Av böter, som ådömas enligt § 11, tillfalle en tredjedel åklagaren, en tredjedel vederbörande livsmedelsnämnds kassa och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 14

Om ansvar för överträdelse av föreskrivet maximipris samt om åtal för sådan förseelse gälle vad i lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m. är stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 1918 och gäller till och med den 30 april 1918.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 22 januari 1918.

GUSTAF.
(L. S.)

ALFRED PETERSSON.

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

December 1917.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april 1917 införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma har den genomsnittliga tillgången under månaden beräknats. Tillgången har, allt efter som den varit att beteckna såsom god, tillräcklig eller otillräcklig, i tabellerna utmärkts med tecknen ○, ◑ eller ●. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligen stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Dock torde kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

I föregående häften av Sociala Meddelanden hava ifrågavarande uppgifter lämnats från och med maj 1917 till och med november samma år. I tabellen å nästa sida meddelas liknande uppgifter för december. En granskning av tabellen visar, att vad beträffar *potatis*, *kött* och *ved* en åtminstone tillräcklig tillförsel rådde inom så gott som alla rapportorter. Vad däremot beträffar *mjölk*, synes tillgången vara betydligt mera knapp. Enligt de ingångna rapporterna rådde otillräcklig tillförsel under månaden å ej mindre än 33 orter, medan densamma icke var att beteckna som god å någon ort. *Smör*tillgången har under månaden ytterligare försämrats; otillräcklig tillförsel har under november rapporterats från samtliga orter med undantag för Ystad under en del av månaden. Tillförseln av *ost* har under månaden visat en bestämd tendens till avmattning. Ända till november var *ägg*tillgången i stort sett tillräcklig. Under denna månad kunde emellertid en bestämd tillbakagång förmärkas, i det att tillgången rapporterats som otillräcklig från 17 orter. December månad har medfört en ännu större knapphet å denna vara. Å ej mindre än 26 orter har

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *december* månad 1917.

(○ = god. ◑ = tillräcklig. ● = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Stockholm	●	●	●	◑	◑	◑	●	●	●	●	◑	●	●
Södertälje	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	●	◑	●	●
Uppsala	●	●	●	●	○	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Nyköping	●	●	●	●	●	◑	●	◑	●	●	◑	●	●
Eskilstuna	[1]◑	●	●	◑	◑	◑	●	●	[2]◑	●	[2]◑	●	●
Linköping	●	●	●	●	◑	○	●	[1]◑	[1]◑	●	◑	●	●
Norrköping	●	●	●	●	◑	◑	●	●	●	●	◑	●	●
Motala	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	●	◑	●	[1]◑
Jönköping	●	●	[1]◑	◑	◑	◑	●	◑	◑	●	●	●	●
Växjö	●	●	●	◑	◑	◑	●	◑	[1]◑	●	◑	●	●
Kalmar	●	●	●	●	◑	◑	●	●	●	●	◑	●	●
Västervik	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●	●
Visby	◑	●	◑	●	◑	◑	◑	◑	[1]◑	●	◑	●	●
Karlskrona	●	●	●	●	●	◑	●	●	◑	●	●	●	●
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö	●	●	[1]◑	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Lund	●	●	●	●	●	○	●	◑	●	●	●	●	●
Landskrona	●	●	[1]◑	●	◑	[2]◑	●	◑	[1]◑	●	[1]◑	●	●
Hälsingborg	●	●	●	●	◑	○	●	●	◑	●	◑	●	●
Ystad	●	[1]◑	●	●	◑	◑	●	○	●	●	◑	●	●
Halmstad	●	●	◑	◑	◑	◑	●	◑	◑	●	●	●	●
Göteborg	●	●	[1]◑	●	●	◑	●	●	◑	●	●	●	●
Lysekil	◑	●	●	●	[1]◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Vänersborg	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Borås	●	●	●	●	◑	[1]◑	[1]◑	◑	◑	●	◑	●	●
Tidaholm	●	●	◑	●	◑	◑	◑	◑	◑	●	◑	●	●
Karlstad	●	●	◑	◑	◑	◑	●	◑	[1]◑	●	◑	●	●
Örebro	●	●	◑	◑	◑	◑	●	[1]◑	◑	●	◑	●	●
Kopparberg	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Västerås	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Falun och Domnarvet	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Ludvika	●	●	●	●	◑	[1]◑	●	●	●	●	●	●	●
Gävle	●	●	●	●	◑	●	●	◑	●	●	◑	●	●
Söderhamn	●	●	◑	◑	●	◑	●	◑	●	●	◑	●	●
Sundsvall	●	●	●	[1]◑	◑	◑	●	●	●	●	●	●	●
Nyland	●	●	◑	○	[2]◑	○	●	◑	●	●	◑	●	●
Östersund	●	●	●	◑	◑	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Umeå	◑	●	◑	◑	[1]◑	◑	●	◑	[1]◑	●	○	●	●
Luleå och Boden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget och Gällivare	◑	●	●	◑	◑	◑	◑	◑	●	●	◑	●	●
Kiruna	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » » god och tillräcklig.

tillgången varit otillräcklig. Endast i Nyland har tillförseln varit så stor, att den kunnat betecknas såsom god. Beträffande *färsk fisk* och *salt sill*, har ävenledes en viss avmattning i tillförseln kunnat iakttagas. Otillräcklig tillgång å förstnämnda varuslag rapporterades under november från 9 och under december från 15 orter. Vad slutligen beträffar *fläsk* samt *fotogen*, *kol* och *koks*, så synes tillförseln inom hela riket vara att beteckna såsom i det närmaste avstannad. Endast inom ett par västgötastäder, på Gottland samt i Malmberget torde tillförseln av fläsk hava motsvarat efterfrågan.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I vidstående tabeller (sid. 22—23) meddelas (i såväl absoluta som relativa tal) en sammanställning av prisförändringarna beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter från juli 1914 till och med december 1917.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 97 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet. Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före krigets början, helt visst icke motsvara 1915, 1916 och 1917 års faktiska budgeter. Kristidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varu-

slagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat och även i många fall måst göras. Framhållas må emellertid, att den allt mer framträdande varuknappheten delvis kan antagas hava givit anledning till en utveckling i motsatt riktning. I all synnerhet bliva givetvis beräkningarna vanskliga i den mån, som de i prisstatistiken upptagna varuslagen försvinna ur marknaden. Delvis hava dock dessa svårigheter avhjälpts vid indexberäkningarna genom utbyte mot andra ännu i handeln tillgängliga ersättningsvaror (t. ex. kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved).

Det alltjämt tilltagande antalet maximipriser har även bidragit till att försvåra mätandet av levnadskostnaderna samt jämförelser med förhållandena under föregående år. Alldeles särskilt skulle de gjorda beräkningarna bliva vilseledande, om de utfärdade maximipriserna i stor utsträckning överskredes. Följden härav skulle nämligen bliva, att noteringar avlämnades och beräkningar verkställdes i överenstämmelse med utfärdade maximiprisförordningar, medan i verkligheten ifrågavarande varor försåldes till betydligt högre priser. För att åtminstone i största allmänhet kunna bedöma i vilken utsträckning ett dylikt överskridande av maximipriserna försiggått, har socialstyrelsen riktat respektive ortsombuds uppmärksamhet på dessa förhållanden. Dessa hava dock rapporterat, att maximipriserna visserligen överskridas vid smyghandel av sådana varor, varå stor brist råder, såsom exempelvis kaffe, men att maximiprisbelagda varor eljest i allmänhet försäljas i full överensstämmelse med av statsmakterna fastställda priser.

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar, då juli 1914 tages till utgångspunkt, en ökning av 101 % till 4:de kvartalet 1917. Ökningen till december utgjorde 112 %, vilket innebär, att en normalfamilj av ovan angiven karaktär skulle med oförändrad levnadsstandard hava att vidkännas en mer än dubbelt så stor utgift för livsmedel, lyse och bränsle under december 1917, som vid tiden före krigsutbrottet.

För att däremot få en fullständig bild över prisfördyringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste emellertid undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i häftet n:r 10, årg 1917 av Soc. Medd. (sid. 1171 ff.), och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden juli 1914 till september 1917 till c:a 66 %. Till december kan ytterligare en avsevärd ökning beräknas hava ägt rum.

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor 1914—1917.

Absoluta tal.

Ort	1914		1915		1916			1917				
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta halv-året	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3.dje kvartalet	4:de kvartalet	Dec.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	808	853	959	1 036	1 074	1 138	1 231	1 331	1 394	1 431	1 598	1 697
Södertälje	747	804	885	973	1 003	1 067	1 125	1 233	1 270	1 337	1 486	1 587
Uppsala	715	780	861	933	974	1 032	1 109	1 241	1 2..5	1 329	1 488	1 589
Nyköping	710	746	833	883	928	997	1 069	1 198	1 264	1 271	1 431	1 524
Eskilstuna	735	776	865	913	941	1 016	1 095	1 225	1 292	1 360	1 504	1 585
Linköping	708	752	853	912	945	1 014	1 115	1 217	1 294	1 326	1 447	1 530
Norrköping	750	798	884	945	976	1 038	1 121	1 218	1 289	1 328	1 514	1 594
Motala	672	712	822	880	927	1 001	1 080	1 173	1 243	1 293	1 436	1 511
Jönköping	705	735	827	888	939	987	1 072	1 170	1 248	1 282	1 462	1 529
Växjö	695	719	81..	864	920	991	1 053	1 130	1 183	1 224	1 352	1 403
Kalmar	699	728	818	890	913	986	1 046	1 147	1 219	1 282	1 430	1 503
Västervik	716	738	808	863	938	988	1 087	1 184	1 233	1 274	1 392	1 484
Visby	733	760	830	883	934	991	1 067	1 160	1 215	1 265	1 360	1 408
Karlskrona	717	762	866	924	961	1 016	1 081	1 174	1 244	1 280	1 428	1 489
Kristianstad	672	724	816	909	925	973	1 028	1 127	1 201	1 267	1 395	1 459
Malmö	730	773	867	958	1 052	1 045	1 119	1 224	1 314	1 397	1 565	1 651
Lund	701	738	845	913	934	1 003	1 072	1 157	1 260	1 347	1 529	1 588
Landskrona	690	745	840	916	951	1 009	1 088	1 178	1 260	1 343	1 522	1 613
Hälsingborg	698	732	821	899	937	990	1 041	1 158	1 235	1 298	1 502	1 580
Ystad	693	726	827	902	936	982	1 042	1 137	1 2.8	1 274	1 462	1 534
Halmstad	700	743	840	904	941	989	1 054	1 154	1 210	1 263	1 431	1 478
Göteborg	745	771	900	960	1 007	1 089	1 155	1 260	1 360	1 429	1 603	1 689
Lysekil	754	778	854	916	969	1 038	1 098	1 201	1 306	1 338	1 490	1 586
Vänersborg	711	736	830	997	963	1 028	1 096	1 200	1 242	1 298	1 455	1 531
Borås	709	757	855	919	967	1 034	1 092	1 196	1 258	1 302	1 471	1 550
Tidaholm	691	717	817	879	938	994	1 063	1 126	1 175	1 240	1 338	1 390
Karlstad	723	779	858	909	969	1 043	1 103	1 215	1 253	1 312	1 467	1 543
Örebro	720	769	859	923	954	1 031	1 103	1 211	1 278	1 299	1 471	1 555
Kopparberg	705	740	816	868	921	989	1 076	1 160	1 224	1 249	1 410	1 512
Västerås	717	756	837	909	958	1 044	1 109	1 217	1 269	1 314	1 467	1 555
Falun	734	770	840	919	963	1 032	1 108	1 214	1 294	1 324	1 463	1 568
Domnarvet och Borlänge	689	724	808	882	923	989	1 083	1 181	1 260	1 312	1 427	1 531
Ludvika	716	742	821	883	928	1 024	1 095	1 1.8	1 249	1 317	1 465	1 558
Gävle	736	785	855	923	974	1 050	1 125	1 233	1 317	1 345	1 470	1 577
Söderhamn	724	775	863	915	966	1 030	1 132	1 240	1 315	1 326	1 465	1 552
Sundsvall: staden	782	823	894	978	1 055	1 171	1 218	1 309	1 378	1 453	1 633	1 734
Sundsvall: sågverksdistriktet	750	778	831	921	986	1 108	1 179	1 287	1 355	1 416	1 561	1 620
Nyland	764	794	842	894	978	1 100	1 167	1 269	1 324	1 390	1 50..	1 580
Östersund	793	836	892	974	1 014	1 136	1 234	1 321	1 342	1 385	1 634	1 738
Umeå	746	778	837	911	969	1 059	1 134	1 254	1 326	1 392	1 522	1 579
Luleå	763	799	868	934	976	1 079	1 172	1 292	1 341	1 444	1 594	1 651
Boden	744	793	875	920	981	1 071	1 158	1 271	1 312	1 427	1 593	1 655
Malmberget och Gällivare	809	850	899	923	990	1 050	1 130	1 236	1 305	1 391	1 582	1 659
Kiruna	819	855	892	952	993	1 069	1 142	1 231	1 299	1 416	1 574	1 610
Samtliga orter	**728**	**765**	**852**	**916**	**960**	**1 031**	**1 104**	**1 205**	**1 273**	**1 321**	**1 465**	**1 544**

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av ca 2 000 kronor 1914—1917.

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Ort	1914		1915		1916			1917				
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta halv-året	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	Dec.
Stockholm	100	105·6	118·7	128·2	132·9	140·8	152·4	164·7	172·5	177·1	197·8	210·3
Södertälje	100	107·6	118·5	130·3	134·8	142·8	150·6	165·1	170·0	179·0	198·9	212·4
Uppsala	100	109·1	120·4	130·5	136·2	144·3	155·1	173·6	181·1	185·9	208·1	222·2
Nyköping	100	105·1	117·3	124·4	130·7	140·4	150·6	168·7	178·0	179·0	201·5	214·6
Eskilstuna	100	105·6	117·7	124·2	128·0	138·2	149·0	166·7	175·8	185·0	204·6	215·6
Linköping	100	106·2	120·5	128·8	133·5	143·2	157·5	171·9	182·8	187·3	204·4	216·1
Norrköping	100	106·4	117·9	126·0	130·1	138·4	149·5	162·4	171·9	177·1	201·9	212·5
Motala	100	106·0	122·3	131·0	137·9	149·0	160·7	174·6	185·0	192·4	213·7	224·8
Jönköping	100	104·3	117·3	126·0	133·2	140·0	152·1	166·0	177·0	181·8	207·4	216·9
Växjö	100	103·5	117·7	124·3	132·4	142·6	151·5	162·6	170·2	176·1	194·5	201·9
Kalmar	100	104·1	117·0	127·3	130·6	139·3	149·6	164·1	174·4	183·4	204·6	215·0
Västervik	100	103·1	112·8	120·5	131·0	138·0	151·8	165·4	172·2	177·9	194·4	207·3
Visby	100	103·7	113·2	120·5	127·4	135·2	145·6	158·3	165·8	172·6	185·5	192·1
Karlskrona	100	106·3	120·8	128·9	134·0	141·7	150·8	163·7	173·5	178·5	199·2	207·7
Kristianstad	100	107·7	121·4	135·3	137·6	144·8	153·0	167·7	178·7	188·5	207·6	217·1
Malmö	100	105·9	118·8	131·2	144·1	143·2	153·3	167·7	180·0	191·4	214·4	226·2
Lund	100	105·3	120·5	130·2	133·2	143·1	152·9	165·0	179·7	192·2	225·3	226·5
Landskrona	100	108·0	121·7	132·8	137·8	146·2	157·7	170·7	182·6	194·6	220·6	233·8
Hälsingborg	100	104·9	117·6	128·8	134·2	141·8	149·1	165·9	176·9	186·0	215·8	226·4
Ystad	100	104·8	119·3	130·2	135·1	141·7	150·4	164·1	177·2	183·8	211·0	221·4
Halmstad	100	106·1	120·0	129·1	134·4	141·3	150·6	164·9	172·9	180·4	204·4	211·1
Göteborg	100	103·5	120·8	128·9	135·2	146·2	155·0	169·1	182·6	191·8	215·2	226·7
Lysekil	100	103·2	113·3	121·5	128·5	137·7	145·6	159·3	173·2	177·5	19.·6	210·3
Vänersborg	100	103·5	116·7	140·2	135·4	144·6	154·1	168·8	174·7	182·6	204·6	215·3
Borås	100	106·8	120·6	129·6	136·4	145·8	154·0	168·7	177·4	183·6	207·5	218·6
Tidaholm	100	103·8	118·2	127·2	135·7	143·8	153·8	163·0	170·0	179·5	193·6	200·9
Karlstad	100	107·7	118·7	125·7	122·5	144·3	152·6	168·0	173·3	181·5	202·9	213·4
Örebro	100	106·8	119·3	128·2	132·5	143·2	153·2	168·2	177·5	180·4	204·3	216·0
Kopparberg	100	105·0	115·7	123·1	130·6	140·3	152·6	164·5	173·6	177·2	200·0	214·5
Västerås	100	105·4	116·7	126·8	133·6	145·6	154·7	169·7	177·0	183·3	204·6	216·9
Falun	100	104·9	114·4	125·2	131·2	140·6	151·0	165·4	176·3	180·4	199·3	213·6
Domnarvet och Borlänge	100	105·1	117·3	128·0	134·0	143·5	157·2	171·4	182·9	190·4	207·1	222·2
Ludvika	100	103·6	114·7	123·3	129·6	143·0	152·9	165·9	174·4	183·9	204·6	217·6
Gävle	100	106·7	116·2	125·4	132·3	142·7	152·9	167·5	178·9	182·7	199·7	214·3
Söderhamn	100	107·0	119·2	126·4	133·4	142·3	156·4	171·3	181·6	183·1	202·3	214·4
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	125·1	134·9	149·7	155·8	167·4	176·2	185·8	208·8	221·7
Sundsvall: sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	122·8	131·5	147·7	157·2	171·6	180·7	188·8	208·1	216·0
Nyland	100	103·9	110·2	117·0	128·0	144·0	152·7	166·1	173·8	181.9	197·5	206·8
Östersund	100	105·4	112·5	122·8	129·9	143·3	155·6	166·6	169·2	174·7	206·1	219·2
Umeå	100	104·3	112·2	122·1	129·9	142·0	152·0	168·1	177·7	186·6	204·0	211·7
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	127·9	141·4	153·6	169·3	175·8	189·3	208·9	216·4
Boden	100	106·6	117·6	123·7	131·9	144·0	155·6	170·8	176·3	191·8	214·1	222·4
Malmberget och Gällivare	100	105·1	111·1	114·1	122·4	129·8	139·7	152·8	161·3	171·9	195·6	205·1
Kiruna	100	104·4	108·9	116·2	121·2	130·5	139·4	150·3	158·6	172·9	192·2	196·6
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**125·8**	**131·9**	**141·6**	**151·6**	**165·5**	**174·9**	**181·5**	**201·2**	**212·1**

Lantarbetarnas löneförhållanden under åren 1913—1917.

På grundval av från kommunalstämmornas ordförande meddelade uppgifter utarbetas inom socialstyrelsen en årlig redogörelse för arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk. Till följd av det vidlyftiga kompletterings- och korrigeringsarbete, dessa uppgifter måste underkastas, kan dock denna berättelse för år 1917 föreligga i slutgiltigt skick först vid en avsevä t senare tidpunkt än den uppgifterna avse. Enär det emellertid, särskilt under innevarande kristid, visat sig vara av behovet påkallat att snabbt hava tillgång till de viktigaste resultaten av denna statistik, har i likhet med föregående år[1] en preliminär bearbetning verkställts av uppgifterna rörande den kontanta avlöningen för vissa betydelsefulla lantarbetarkategorier.

De sålunda erhållna preliminära genomsnittstalen, vilka avse förhållandena under november månad 1917, hava i nedanstående tablå sammanställts med motsvarande siffror för åren 1913—1916, varvid jämväl uträknats indextal, utvisande lönestegringen under perioden.

Lantarbetargrupper		Absoluta tal, kr.					Indextal				
		1913	1914	1915	1916	[2] 1917	1913	1914	1915	1916	[2] 1917
Tjänstefolk:											
Manliga tjänare	årslön	326	332	343	398	466	100	102	105	122	143
Kvinnliga »	»	197	202	212	241	286	100	103	108	122	145
Statare:											
Körkarlar	årslön	329	334	346	390	434	100	102	105	119	132
Kreatursskötare	»	375	378	391	437	486	100	101	104	117	130
Tillfälliga daglönare:											
Manliga: i egen kost	sommardaglön	2·97	3·02	3·13	3·77	4·65	100	102	105	127	157
	vinterdaglön	2·19	2·24	2·34	3·02	3·62	100	102	107	138	165
i arbetsgivarens kost	sommardaglön	2·05	2·10	2·18	2·63	2·77	100	102	106	128	135
	vinterdaglön	1·45	1·46	1·55	1·96	2·12	100	102	108	137	148
Kvinnliga: i egen kost	sommardaglön	1·77	1·81	1·87	2·23	3·11	100	102	106	126	176
	vinterdaglön	1·34	1·38	1·43	1·75	2·32	100	103	107	131	173
i arbetsgivarens kost	sommardaglön	1·21	1·24	1·29	1·52	1·85	100	102	107	126	153
	vinterdaglön	0·89	0·92	0·98	1·18	1·39	100	103	110	133	156

[1] Soc. Medd., årg. 1916, sid. 1382.
[2] Preliminära tal.

Härav framgår, att lantarbetarlönerna ännu på hösten 1915 blott stodo några få procent högre än år 1913, det sista »normala» året före världskrisen. Men under år 1916 vidtog en hastig lönestegring, vilken i november s. å. bragt upp lönenivån 15—20 % högre än året förut. Denna uppåtgående rörelse har i stort sett fortgått i samma takt även under år 1917, ty de preliminära resultaten av höstens lönestatistik visa lineökningar mot föregående år av 5—8 % för manliga daglönare i arbetsgivarens kost, 11 % för statare, 17—19 % för tjänstefolk, 18—23 % för manliga daglönare i egen kost och för kvinnliga i arbetsgivarens kost samt 33—40 % för arbeterskor i egen kost.

Sammanfattar man lönestegringen under hela redovisningsperioden, befinnes ökningen hava varit störst för tillfälliga kvinnliga daglönare i egen kost, med 75 %. Närmast i ordningen komma de manliga daglönarna i egen kost med en ökning av omkring 60 %. För de kvinnliga och manliga daglönarna i arbetsgivarens kost synes daglönen hava stigit med i genomsnitt resp. cirka 55 och 40 %. De ogifta manliga och kvinnliga tjänarnas löner hava ökats med cirka 45 %. Längst ned på skalan komma statarna, vilkas penninglöner stigit med i genomsnitt omkring 30 %.

För sistnämnda kategorier ävensom för andra lantarbetargrupper, vilkas avlöning till större delen utgår in natura, kan emellertid totalavlöningen beräknas hava stegrats med åtminstone samma belopp som för de helt kontantavlönade arbetargrupperna. Visserligen måste den tidskrävande detaljundersökningen av naturaförmånernas penningvärde uppskjutas till den definitiva redogörelsen, men en antydan om den värdestegring, som härvidlag ägt rum, ger ökningen av den frai kostens ungefärliga värde, sådant detta kan beräknas genom skillnaden mellan daglön i egen och i arbetsgivarens kost. För manliga arbetare utgjorde, efter sommardaglön räknat, denna differens åren 1913 och 1914 i genomsnitt 0·92 kr. och år 1915 0·95 kr., men därefter inträdde en ökning till 1·14 kr. år 1916 och 1·88 kr. år 1917, sålunda en fördubbling under de senaste åren. Utgår man från daglönen under vintern, då arbetstiden är väsentligt kortare och därför ofta något mål inknappas, utgöra motsvarande tal för åren 1913—1917 resp. 0·76, 0·78, 0·79, 1·06 och 1·50 kr. För kvinnliga arbetare har utvecklingsgången varit densamma, såsom antydes av de resp. kostvärdesiffrorna 0·56, 0·57, 0·58, 0·71 och 1·26 kr. för sommaren och 0·45, 0·46, 0·45, 0·57 och 0·93 för vintern. Visserligen kunna dessa siffror icke göra anspråk på att giva ett fullt exakt uttryck för den fria kostens verkliga värde, alldenstund den växande lönedifferensen till någon del torde vara att tillskriva det under nuvarande livsmedelsknapphet ökade utbudet av arbetare, som vilja vara »i maten», i förhållande till sådana, som själva hålla sig med kost. Men i huvudsak torde utvecklingen böra ställas i samband med och giva uttryck för livsmedelsprisens stegring på landsbygden, vilken sålunda här, i likhet med inom stadssamhällena, skulle hava inneburit ungefär en fördubbling under tiden från världskrigets början till november 1917. Då nu mer än hälften av tjänarnas och statarnas totalavlöning utgår i färdigberedda livsförnödenheter eller råvaror till sådana, ligger det i sakens natur, vilken

betydande inverkan lönenivån för dessa arbetargrupper skall röna av en dylik enorm värdestegring av naturalönen.

De i det föregående meddelade siffrorna utgöra på de särskilda socken-uppgifterna grundade riksmedeltal och giva sålunda ingen upplysning om ställningen inom olika landsdelar. I efterföljande sammanställning äro emellertid preliminära siffror för genomsnittslönerna (i kontant) år 1917 uträknade för de fem större landsdelar, vilka pläga komma till användning inom socialstyrelsens statistik:

Lantarbetargrupper	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Tjänstefolk:						
Manliga tjänare . . . . . årslön	460	455	437	453	590	**466**
Kvinnliga » . . . . . »	316	283	280	277	267	**286**
Statare:						
Körkarlar . . . . . årslön	431	446	383	455	(791)	**434**
Kreatursskötare . . . . . »	512	489	423	497	(747)	**486**
Tillfälliga daglönare:						
Manliga: i egen kost . . . . sommardaglön	4·89	4·48	3·95	4·32	6·60	**4·65**
vinterdaglön	3·72	3·44	3·16	3·22	5·58	**3·62**
i arbetsgivarens kost sommardaglön	2·72	2·64	2·61	2·76	3·85	**2·77**
vinterdaglön	2·05	2·02	2·02	2·04	2·76	**2·12**
Kvinnliga: i egen kost . . . . sommardaglön	3·31	2·86	2·66	2·82	4·69	**3·11**
vinterdaglön	2·41	2·11	2·02	2·01	3·84	**2·32**
i arbetsgivarens kost sommardaglön	1·93	1·68	1·77	1·82	2·22	**1·85**
vinterdaglön	1·49	1·22	1·38	1·31	1·74	**1·39**

Denna sammanställning ger vid handen, att en bestämd och delvis avsevärd olikhet i lönehänseende för jordbruksarbetare förefinnes mellan dessa landsdelar, vilken åtskillnad delvis är av äldre datum, delvis betingad av kristidens särskilda förhållanden. Nordsverige uppvisar de högsta lönesiffrorna för alla arbetarkategorier utom för kvinnliga tjänare, vilka i Norrland pläga vara lägre avlönade än i någon annan landsända. De lägsta avlöningarna förekomma annars i södra Sverige, där, särskilt i fråga om tjänstefolk, lönestegringen under kristiden synes hava varit mindre än annorstädes. De näst högsta lönesiffrorna föreligga i stort sett för östra Sverige, och särskilt äro för de kvinnliga tjänarna lönerna här högst i riket. De båda återstående landsdelarna synas i lönehänseende intaga en mellanställning mellan Öst- och Sydsverige.

Skogsarbetarnas löneförhållanden under åren 1913, 1916 och 1917.

Levnads- och arbetsförhållandena för de c:a 150 000 personer, vilka vintertid sysselsättas med skogsarbete i Sveriges nordligare delar, har inom socialstyrelsen gjorts till föremål för en detaljerad undersökning, vilken i slutet av år 1916 offentliggjordes under titeln »Skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland.»[1] Ifrågavarande undersökning åskådliggör väsentligen de förhållanden, som normalt plägat råda inom förevarande arbetsområde, och lämnar i stort sett å sido de delvis ganska betydande, men till sin varaktighet och räckvidd ännu oöverskådliga förändringar, som krisåren medfört för den nordsvenska skogshanteringens ekonomi och därmed även för dess arbetsförhållanden. Beträffande en sida av dessa, nämligen lönevillkoren, belysas emellertid förändringarna under de senaste åren genom tvenne av styrelsen anordnade mindre specialundersökningar, den ena avseende vintern 1916,[2] den andra motsvarande tid år 1917.

Enligt ifrågavarande undersökningar, vilka grunda sig på uppgifter, avgivna av jägmästarna i resp. revir, ställde sig i norra Sverige normala dagsförtjänsten (vid ackordsarbete) för huggare och körare på följande sätt:

Överjägmästardistrikt	Huggare					Körare (häst och karl)				
	Medelförtjänst per dag, kr.			Ökning (i %)		Medelförtjänst per dag, kr.			Ökning (i %)	
	1913	1916	1917	1913—1917	1916—1917	1913	1916	1917	1913—1917	1916—1917
Bergslags	3·10	5·52	7·63	146·1	38·2	8·40	10·46	15·79	88·0	51·0
Gävle-Dala	4·31	8·36	11 14	158·5	33·3	9·34	21·14	27·32	192·5	29·2
Mellersta Norrlands	3·88	8·00	9·30	139·7	16·3	8·06	19·20	23·95	197·1	24·7
Härnösands	3·25	7·00	9·03	166·8	25·6	7·25	16·45	22·40	208·5	31·7
Umeå		6·78	8·28				17·56	22·33		
Skellefteå	3·42	6·89	8·81	157·6	27·9	6·63	15·93	20 88	207·4	27·9
Nedre Norrbottens	3·41	7·63	10·40	171·0	35·5	6·73	15·88	21·05	192·8	28·7
Övre Norrbottens		6·00	8·08				14·66	18·29		
Samtliga	**3·57**	**7·01**	**9·06**	**153·8**	**29·2**	**7·56**	**16·30**	**21·34**	**182·3**	**30·9**

[1] Soc. Medd. årg 1917, sid. 56.
[2] Soc. Medd. årg. 1916, sid. 1383.

Härav framgår, att sedan år 1913 huggarförtjänsterna i genomsnitt ökats med över 150 % och körlönerna med över 180 %, så att dessa sistnämnda nu mångenstädes äro drygt tre gånger så höga som före kristiden. Av angivna ökning kommer större delen på kristidens tidigare skede, men även det senaste årets löneökning är ganska betydlig. För området i dess helhet har den uppgått till c:a 30 % och inom Bergslagsdistriktet, där de tidigare årens lönestegring varit svagare än annorstädes, ända till 40—50 %. Den utomordentligt kraftiga ökning av skogsarbetarlönerna, som procenttalen angiva, är givetvis närmast att tillskriva den oerhört ökade efterfrågan på arbetskraft, som krisperiodens trävarukonjunkturer medfört. Att ökningen av dagsförtjänsten varit relativt större för körare än för huggare, torde stå i samband med den stora fördyringen såväl av själva hästarna som av hovbeslag, seldon och körredskap. Den f. n. rådande foderbristen anses däremot, åtminstone på vissa håll, skola medföra minskning av körarförtjänsterna genom att nedsätta hästarnas prestationsförmåga.

Tablån belyser jämväl lönernas nuvarande genomsnittsnivå inom de nordsvenska överjägmästardistrikten, men en fylligare bild av löneförhållandenas gestaltning inom hela riket under innevarande vintersäsong giver tabellen å nästföljande sida, varest genomsnittstalen kompletterats medlest uppgifter om rådande normalförtjänster för huggare och körare inom varje särskilt revir.

Tabellen ger en åskådlig bild av, huru växlande arbetsförtjänsterna i olika trakter äro inom detta arbetsområde. För huggare synes den vanligaste dagsinkomsten vara 6—8 kr., men i norra Sverige äro dagsförtjänster på 9—10 kr. och däröver nästan lika vanliga. Körarförtjänsterna uppvisa tvenne framträdande maxima, ett lägre på 10—14 kr. för de sydligare delarna av landet och ett högre på 20—24 kr. för Dalarna och Norrland.

Nu meddelade löneuppgifter avse skogsarbetarnas huvudmassa, vilken utgöres av personer, som endast under vissa delar av året ägna sig åt skogshanteringen. Vid sidan av dessa lösa arbetare finnes emellertid, särskilt på skogsegendomar i södra och mellersta delarna av landet, skogstorpare och andra fasta skogsarbetare med för längre tid ingångna arbets- och arrendeavtal. Enär dylika torpinnehavare i regel äro tillförbundna att utgöra vissa arbetsprestationer enligt i kontrakten fixerade villkor och pris, äro de förhindrade att fordra lön för sitt arbete i enlighet med rådande konjunkturer. Under tider som de närvarande av starkt stegrade arbetslöner inom skogsbruket måste emellertid lätt spänning uppstå mellan arbetsgivare och arbetstagare, därest dylika för längre tid avtalade arbetspriser icke skyndsamt och effektivt regleras efter det allmänna prisläget å arbetsmarknaden. Med hänsyn härtill har Kungl. Maj:t, efter hemställan av domänstyrelsen, genom beslut den 21 juni 1916 medgivit, att för då löpande arrendeår skälig förhöjning finge på vissa villkor beviljas av det arbetspris, som enligt gällande kontrakt skulle betalas till hyresgäster och arrendatorer av inägor å kronoparker och andra under skogsstatens förvaltning ställda skogar; och har detta medgivande den 2 mars 1917 utsträckts att avse även arrende-

Skogsarbetares avlöningsförhållanden i december 1917 enligt uppgifter från reviren.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där normala dagsförtjänsten för *huggare* utgjorde i kronor: under 4·00	4·00—4·99	5·00—5·99	6·00—6·99	7·00—7·99	8·00—8·99	9·00—9·99	10·00—10·99	11·00—11·99	12·00 o. däröver	Medelförtjänst per dag, kr.
Södra	7	—	—	3	3	1	—	—	—	—	—	6·00
Smålands	9	—	—	3	5	1	—	—	—	—	—	6·06
Västra	9	—	2	4	1	1	—	1	—	—	—	5·71
Östra	9	—	—	3	2	3	1	—	—	—	—	6·33
Bergslags	12	—	—	—	3	5	1	—	3	—	—	7·63
Gävle-Dala	11	—	—	—	—	1	—	2	1	1	6	11·14
Mellersta Norrlands	10	—	—	—	—	1	1	3	4	1	—	9·30
Härnösands	10	—	—	—	—	3	1	2	2	2	—	9·03
Umeå	9	—	—	—	—	4	2	1	1	1	—	8·28
Skellefteå	8	—	—	—	—	1	2	3	2	—	—	8·81
Nedre Norrbottens	10	—	—	—	—	—	1	2	2	4	1	10·40
Övre Norrbottens	12	—	1	—	2	3	2	1	1	1	1	8·08
Samtliga	**116**	—	**3**	**13**	**16**	**24**	**11**	**15**	**16**	**10**	**8**	**8·17**

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där normala dagsförtjänsten för *körare* utgjorde i kronor: under 10·00	10·00—11·99	12·00—13·99	14·00—15·99	16·00—17·99	18·00—19·99	20·00—21·99	22·00—23·99	24·00—25·99	26·00—27·99	28·00—29·99	30·00 o. däröver	Medelförtjänst per dag, kr.
Södra	7	1	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10·50
Smålands	9	1	2	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	12·69
Västra	9	—	6	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	11·48
Östra	9	—	1	5	2	—	—	1	—	—	—	—	—	13·67
Bergslags	12	—	—	2	5	3	—	2	—	—	—	—	—	15·79
Gävle-Dala	11	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	7	27·50
Mellersta Norrlands	10	—	—	—	—	—	1	1	3	3	1	—	1	23·95
Härnösands	10	—	—	—	—	—	1	2	4	2	1	—	—	22·40
Umeå	9	—	—	—	—	1	—	2	4	1	—	—	1	22·33
Skellefteå	8	—	—	—	—	3	1	1	2	—	1	—	—	20·38
Nedre Norrbottens	10	—	—	—	—	—	—	6	4	—	—	—	—	21·05
Övre Norrbottens	12	—	1	—	2	2	1	4	1	1	—	—	—	18·29
Samtliga	**116**	**2**	**15**	**12**	**14**	**10**	**4**	**20**	**19**	**8**	**3**	—	**9**	**18·65**

året 1917—1918. Dylika »krigstidstillägg» hava jämväl, om än i växlande utsträckning, beviljats av de enskilda skogsägare, som sysselsätta personal av detta slag.

I syfte att utreda, huru de faktiska arbetsförtjänsterna ställa sig för skogstorpare och andra fasta skogsarbetare, infördes en fråga därom å det utsända frågeformuläret. De inkomna svaren giva emellertid vid handen, att avgivande av exakta uppgifter härom möter stora svårigheter på grund av de mycket skiftande formerna för dylika avtal. Endast mera sällan synes sålunda följas den principen, att fullt arrende beräknas för jordupplåtelsen och därmed följande naturaförmåner samt att ersättning betalas för brukarens arbetsprestationer efter i orten gängse arbetspris, utan van-

ligen tillämpas principen nedsatt arrende och lägre än normala arbetspris. Med hänsyn härtill måste reservationer göras beträffande de från vissa revirförvaltare lämnade arbetsförtjänstuppgifter, vilka sammanställts i nedanstående tablå och vilka i huvudsak synas avse arrendatorer på de allmänna skogarna:

Överjägmästardistrikt		Södra Smålands	Västra	Östra	Bergslags	Gävle-Dala	Mellersta Norrlands
Antal uppgiftslämnande revir . .		5	9	9	9	11	4	3
Arbetsförtjänst per dag för	huggare . . . . . kr.	4·15	3·56	4·17	4·17	5·27	6·31	7·00
	körare (häst o. karl) »	7·44	7·13	9·53	9·28	10·59	15·25	23·75

Inom de nordligaste överjägmästardistrikten sysselsättas ännu knappast några fasta skogsarbetare i egentlig mening. De kronans skogstorpare och odlingslägenhetsinnehavare, som omnämnas från övre Norrland, hava sålunda icke någon kontraktsbestämd arbetsskyldighet, utan när de utföra skogsarbete, avlönas de efter samma grunder som de lösa arbetarna.

Under år 1917 har, på grund av den i hög grad försvårade importen av stenkol och koks och nödvändigheten av att fylla den sålunda uppkomna bristen på importerat bränsle medelst ökad användning av inhemskt sådant, en betydande omläggning ägt rum med avseende på skogsavverkningens art, i det denna, särskilt uti de i kommunikationshänseende mera gynnsamt belägna landsdelarna, i stigande grad övergått från utdrivning av för trävaruindustrien lämpliga sortiment till avverkning av bränved. Sistnämnda avverkning omhänderhas i huvudsak av 1917 års bränslekommission, vilken enligt kommissionens nyligen avgivna redogörelse den 17 nov. 1917 för detta ändamål hade i sin tjänst 33 899 arbetare. För att utröna, huru avlöningsförhållandena ställa sig för dessa arbetare, hava frågeformulär utsänts till kommissionens läns- och distriktschefer, som beredvilligt lämnat de löneuppgifter, vilka länsvis sammanställts i nedanstående tablå:

Län	Antal inkomna uppgifter	Medelförtjänst i kr. per dag för huggare	Medelförtjänst i kr. per dag för körare (häst o. karl)	Län	Antal inkomna uppgifter	Medelförtjänst i kr. per dag för huggare	Medelförtjänst i kr. per dag för körare (häst o. karl)
Stockholms.	13	7·13	16·42	Älvsborgs	9	5·83	13·06
Uppsala	10	6·96	14 90	Skaraborgs	8	5·16	10·38
Södermanlands . . .	8	7·14	16·13	Värmlands	11	7·23	17·18
Östergötlands . . .	10	6·20	13·65	Örebro	7	6·89	16 64
Jönköpings	11	5 91	12·43	Västmanlands . . .	8	6·78	16·50
Kronobergs	5	5·70	13·60	Kopparbergs	9	9·17	23·33
Kalmar	11	5·92	12·35	Gävleborgs	13	7·98	22·25
Gottlands	1	5·00	13·50	Västernorrlands . . .	8	8·31	20·44
Blekinge	4	4·53	10·75	Jämtlands	10	8·36	20·45
Kristianstads . . .	6	6·12	14 42	Västerbottens	8	8·13	20·38
Malmöhus	5	5·35	[1] 16·60	Norrbottens	6	8·50	19·04
Hallands	4	5·81	12·25				
Göteborgs och Bohus	1	5·00	12·00	Samtliga	**186**	**6·90**	**16·33**

[1] Avser körning med parhästar.

Jämföras dessa arbetsförtjänstuppgifter med dem, som ovan angivits såsom normalt rådande inom resp. revir, framgår det, att de av bränslekommissionen tillämpade arbetsprisen tämligen väl överensstämma med dessa. I vissa fall äro kommissionens arbetslöner icke oväsentligt lägre, men synes detta i regel kunna förklaras därigenom, att dess avverkningar, som förut antytts, äro samlade utefter de allmänna kommunikationslederna och närmare den odlade bygden, där arbetsprisen i regel pläga ställa sig billigare än i obygderna med deras svåra inkvarterings- och proviantering sförhållanden.

Löneförhållandena vid statens järnvägsbyggnadsarbeten under åren 1915—1917.

De berättelser över statens järnvägsbyggnader, som för åren 1915 och 1916 utgivits av K. Järnvägsstyrelsen, innehålla bland annat kvartalsredogörelser för de vid ifrågavarande arbetsföretag sysselsatta olika arbetarkategoriernas timlöner och medelförtjänster under nämnda år. Enär ifrågavarande lönestatistik sålunda fortlöpande redovisar såväl gällande lönesatser som faktiska arbetsförtjänster för en betydelsefull arbetargrupp, måste den anses erbjuda stort allmänt intresse och jämväl giva värdefulla hållpunkter för bedömande av lönenivåns rörelser under nuvarande tider av starkt stegrade arbetspriis. Det aktuella värdet ökas därigenom, att motsvarande uppgifter jämväl för år 1917 av järnvägsstyrelsens byggnadsbyrå benäget ställts till socialstyrelsens förfogande.

Enligt de för arbetare vid statens affärsdrivande verk gällande allmänna bestämmelserna[1] utgår viss *normal timpenning* till var och en fullt arbetsför och i sitt yrke fullt hemmastadd arbetare. Vid fastställande av dessa normaltimlöner tages hänsyn såväl till arbetets art och krav som till arbetsplatsens dyrortsförhållanden.

Efter graden av yrkesutbildning samt arbetets mer eller mindre krävande natur indelas sålunda arbetarna vid statens järnvägsbyggnader i följande trenne lönegrupper:

Grupp I: Jordarbetare, betongarbetare, pålnings- och muddringsarbetare, bergsprängare, stängselsättare och diverse hjälparbetare åt smeder, snickare, tegelarbetare, montörer samt vid arbetsmaskiner, lastningar och lossningar m. m.

Grupp II: Gruslastare, tillhörande verkligt »groparlag», spårlyftare tillhörande verkligt »tipparlag», gråstensmurare (vanliga stenarbetare såsom trum- och grundläggare m. fl.) och timmermän.

[1] Soc. Medd., årg. 1909, sid. 398, årg. 1917, sid. 1008.

Översikt över medelförtjänster per arbetstimme och levnadsdag under

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Arbetarkategori och byggnadsföretag	Medelförtjänst per arbetstimme, öre											
		1915					1916						
		1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	årsmedeltal	1 kv.	2 kv.
1	**A. Ackordsarbetare.**	**55**	**61**	**63**	**64**	**63**	**64**	**66**	**75**	**78**	**73**	**74**	**83**
2	*Grupp I.*	55	61	62	62	62	64	64	73	77	72	70	81
3	Därav: jordarbetare	55	59	63	64	62	65	62	74	76	72	70	80
4	bergsprängare	62	74	63	48	64	58	71	72	83	78	76	83
5	betongarbetare	62	53	67	71	64	65	68	70	74	71	57	91
6	hjälparbetare (diverse icke yrkesutbildade arbetare)	45	50	46	47	47	59	58	60	64	60	73	73
7	*Grupp II.*	54	57	65	69	64	65	69	78	80	76	87	83
8	Därav: gruslastare o. spårlyftare	49	61	68	68	67	66	67	76	78	76	67	82
9	gråstensmurare	60	55	59	71	60	56	70	81	90	76	91	79
10	timmermän	44	61	64	73	61	69	70	71	83	76	91	100
11	*Grupp III.*	59	69	65	70	67	62	68	77	80	74	74	83
12	Därav: stenhuggare	60	—	67	57	60	67	77	85	90	84	83	90
13	rälsläggare	59	78	66	102	79	65	67	74	84	74	71	90
14	byggnads- o. finsnickare (förråds-)	61	63	66	60	63	60	64	72	72	67	73	78
15	smeder (förråds-)	57	63	62	62	61	63	67	71	74	68	74	81
16	diverse yrkesutbildade specialarbetare	—	—	—	—	—	60	55	66	71	66	75	76
17	**B. Timlönsarbetare.**[1]	**50**	**50**	**45**	**43**	**45**	**47**	**43**	**42**	**46**	**45**	**48**	**48**
18	**Samtliga arbetare.**	**54**	**59**	**60**	**62**	**60**	**59**	**62**	**70**	**75**	**68**	**70**	**78**
	Därav arbetare anställda vid												
19	Statsbaneanl. Järna-Norrköping (kl. a)	56	58	63	55	60	—	—	—	—	—	—	—
20	» Dagaru-Hultebo (kl. a)	60	59	61	58	60	—	—	—	—	—	—	—
21	» Älvsby-Piteå (kl. b)	50	59	63	58	60	—	—	—	—	—	—	—
22	» Sveg-Brunflo (kl. c, sedan b och c)	55	66	54	61	60	64	56	73	76	70	68	81
23	» Ulriksfors-Volgsjön (kl. c, sedan b och c)	54	59	65	69	65	52	62	71	80	68	74	57
24	» Veittijärvi-Karungi-Matarengi (kl. c)	54	—	56	69	60	—	—	—	—	—	—	—
25	» Karungi-Haparanda (kl. c, sedan b och d)	52	54	57	59	57	52	56	63	62	60	58	80
26	» Haparanda-finska gränsen (kl. b, sedan d)	—	—	—	—	—	—	—	—	73	73	81	88
27	» Inlandsbanan n. d. (kl. d)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	78
28	Dubbelspårsanl. Alingsås-Olskroken (kl. a, sedan b)	—	—	—	—	—	55	64	66	73	65	68	82
29	» Norrköping-Mjölby (kl. a, sedan b)	—	—	—	—	—	71	59	72	71	68	68	75
30	» Aneby-Sandsjö (kl. a)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59	69
31	Malmö bangårdsombyggnad (kl. b, sedan c)	—	—	—	—	—	58	59	64	69	62	77	80
32	Värtans bangårdsombyggnad (kl. c)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90
33	Stockholms bangårdsombyggnad (kl. c, sedan e)	—	—	—	—	—	55	68	73	77	71	69	78

[1] I denna grupp är jämväl medtagna vissa månadsavlönade arbetare samt minderåriga eller eljest icke fullgoda arbetare, för vilka samtliga de fastställda normala timlönerna icke gälla.

åren 1915—1917 för arbetare anställda vid statens järnvägsbyggnader.

14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
			Medelförtjänst per levnadsdag, kr.															
1917			1915					1916					1917					
3 kv.	4 kv.	årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	årsmedeltal	
94	**107**	**91**	**3·70**	**4·24**	**4·78**	**4·61**	**4·50**	**4·29**	**4·71**	**5·77**	**5·83**	**5·37**	**5·36**	**5·94**	**6·99**	**7·59**	**6·62**	1
93	102	88	3·70	4·26	4·63	4·45	4·43	4·27	4·68	5·60	5·76	5·26	5·08	5·75	6·82	7·10	6·33	2
96	102	90	3·64	4·18	4·67	4·58	4·50	4·34	4·49	5·66	5·48	5·17	5·00	5·57	6·98	7·10	6·37	3
78	103	83	4·39	4·91	4·88	3·08	4·29	3·72	5·16	5·74	7·06	6·23	5·01	5·81	5·75	7·21	5·86	4
91	113	96	4·52	4·02	5·11	5·39	5·85	4·07	4·91	5·41	5·72	5·21	3·86	7·54	6·74	7·49	7·10	5
84	87	78	2·92	3·80	3·88	3·47	3·51	4·11	4·33	4·79	4·51	4·43	5·68	5·56	6·58	6·11	5·97	6
96	101	93	3·52	3·91	4·95	4·98	4·55	4·86	4·79	5·98	5·94	5·59	6·57	6·01	7·48	7·66	6·93	7
96	98	93	4·00	4·80	5·48	4·77	5·04	3·45	4·92	6·34	5·61	3·67	4·75	6·38	7·52	7·47	7·15	8
96	117	86	3·82	3·59	4·04	5·05	4·05	3·60	4·60	5·71	6·83	5·21	6·39	5·36	7·23	7·79	5·92	9
99	112	99	2·95	4·33	4·72	6·12	4·46	5·57	5·54	5·76	6·88	6·16	7·17	7·94	7·62	8·33	7·69	10
94	128	102	4·07	5·46	5·09	5·18	5·00	4·38	5·03	6·31	6·32	5·68	5·36	5·94	6·99	9·01	7·48	11
90	134	113	3·62	—	4·54	4·27	4·14	5·23	5·77	6·83	6·65	6·48	4·88	6·60	6·46	9·26	8·00	12
117	125	107	4·37	6·20	5·00	7·27	5·89	4·01	4·87	6·17	6·62	5·65	4·98	6·56	9·37	8·92	7·89	13
89	117	89	**4·44**	5·26	5·46	4·39	4·97	4·13	4·73	5·90	5·03	4·97	4·87	5·78	6·90	8·90	6·44	14
94	101	87	4·45	4·61	5·22	4·81	4·79	4·79	5·10	5·58	5·81	5·26	6·01	6·86	7·89	7·44	6·62	15
82	99	80	—	—	—	—	—	4·44	4·42	6·20	6·70	5·76	6·17	6·21	7·14	7·24	6·58	16
54	**60**	**53**	**3·02**	**2·84**	**3·89**	**3·69**	**3·52**	**3·65**	**3·51**	**3·69**	**3·75**	**3·65**	**3·74**	**3·96**	**4·63**	**4·67**	**4·28**	17
89	**102**	**87**	**3·59**	**3·99**	**4·57**	**4·51**	**4·35**	**4·14**	**4·51**	**5·48**	**5·63**	**5·12**	**5·16**	**5·72**	**6·78**	**7·29**	**6·36**	18
—	—	—	3·82	4·15	4·89	4·00	4·42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	3·69	3·22	3·89	3·73	3·79	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	3·72	4·60	4·95	4·23	4·65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
90	101	89	3·58	4·30	3·88	4·37	4·21	4·14	3·99	5·29	5·44	4·95	4·96	5·94	6·93	7·30	6·58	22
84	98	78	3·50	4·09	4·88	4·99	4·70	4·00	4·59	5·48	6·01	5·14	5·81	4·86	6·41	6·92	5·78	23
—	—	—	4·47	—	4·70	5·22	4·85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
93	96	88	3·40	3·95	4·70	4·69	4·27	3·90	4·48	5·23	5·15	4·88	4·79	6·70	7·13	6·67	6·72	25
95	107	92	—	—	—	—	—	—	—	—	5·80	5·80	6·75	6·77	7·24	7·65	7·09	26
76	166	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4·44	5·86	6·00	12·23	7·62	27
87	91	82	—	—	—	—	—	3·51	4·53	5·20	4·64	4·54	4·44	5·64	6·22	6·33	5·64	28
85	97	83	—	—	—	—	—	5·03	4·01	5·72	5·15	4·96	4·79	5·29	6·42	7·06	6·04	29
88	89	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4·22	4·79	6·32	5·60	5·51	30
96	97	85	—	—	—	—	—	3·98	4·42	5·07	5·02	4·67	4·94	6·18	7·52	7·08	6·42	31
102	102	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6·69	8·11	7·42	7·58	32
92	93	82	—	—	—	—	—	4·26	5·20	6·27	6·52	5·83	5·02	6·00	7·83	7·33	6·42	33

Grupp III: Stenhuggare (stenarbetare med större yrkesskicklighet), rälsläggare, tegelmurare, målare, byggnads- och finsnickare (förrådssnickare) samt smeder (förrådssmeder).

Med hänsyn till levnadskostnaderna indelas arbetsplatserna i särskilda dyrortsklasser, vilka för de under tiden 1 jan. 1913 till 1 juli 1917 förekommande arbetena voro tre, benämnda a, b, c. Efter nämnda tidpunkt fördelas arbetsplatserna i ifrågavarande avseende i fem klasser, benämnda a, b, c, d och e.

De efter dessa grunder av järnvägsstyrelsen för åren 1913—1917 fastställda normala timlönernas belopp framgå av följande översikt:

Lönegrupp:		Grupp I					Grupp II					Grupp III				
Dyrortsklass		a	b	c	d	e	a	b	c	d	e	a	b	c	d	e
Åren 1913—1915	öre	38	42	44	—	—	43	47	49	—	—	46	50	52	—	—
1916 1/1—31/7 . .	»	40	45	50	—	—	45	50	55	—	—	50	55	60	—	—
1/8—31/10 . .	»	45	50	55	—	—	50	55	60	—	—	55	60	65	—	—
1/11—31/12 . .	»	48	53	58	—	—	53	58	63	—	—	58	63	68	—	—
1917 1/1—30/4 . . .	»	48	53	58	—	—	53	58	63	—	—	58	63	68	—	—
1/5—30/6 . . .	»	53	58	63	—	—	58	63	68	—	—	63	68	73	—	—
1/7— . . .	»	63	65	70	72	75	68	70	75	77	80	73	75	80	82	85

Medan under åren 1913—1915 normaltimlönerna voro alldeles oförändrade, ökades de, inom den lägsta dyrortsklassen räknat, enligt styrelsens beslut från 1 jan. 1916 med 2—4 öre, varefter, under inflytande av den allt mer framträdande dyrtiden, nya löneförhöjningar ägde rum 1 aug. och 1 nov. 1916 samt 1 maj och 1 juli 1917, vid sistnämnda tillfälle med ej mindre än 10 öre per timme. Under kristiden hava sålunda normaltimlönerna för statens järnvägsbyggnadsarbetare inom den lägsta dyrortsklassen ökats med tillhopa 66 % för grupp I, 58 % för grupp II och 59 % för grupp III.

Såsom naturligt är, avvika emellertid de *faktiska arbetsförtjänsterna* ganska betydligt från normallönerna. Omstående tabell redovisar medelförtjänsterna per arbetstimme och per levnadsdag under åren 1915, 1916 och 1917, dels för ackordsarbetare, dels för timlönsarbetare, dels i genomsnitt för samtliga arbetare vid de av staten bedrivna järnvägsbyggnaderna. Antalet arbetare, om vilka här är fråga, beräknas i genomsnitt per månad hava utgjort 3 177 under år 1915, 2 212 under år 1916 och 2 415 under år 1917. Bland samtliga arbetare voro år 1915 86 %, år 1916 84 % och år 1917 87 % ackordsarbetare, medan resp. 14, 16 och 13 % voro timlönsarbetare. — De meddelade genomsnittssiffrorna måste anses mycket belysande för den faktiska lönenivåns förändringar under kristiden. Att märka är emellertid, att år 1916 en viss förskjutning av järnvägsbyggnadsverksamheten från företag med lägre till sådana med högre levnadskostnads- och därmed även arbetsprisnivå ägt rum, vilket förhållande i någon mån torde påverka relationen mellan 1916 och 1915 års arbetsförtjänstsiffror, varemot under åren 1916 och 1917 ingen väsentlig sådan förskjutning ägt rum.

Av tabellen framgår, att medelförtjänsten per arbetstimme för samtliga arbetare i genomsnitt utgjorde 60 öre år 1915, 68 öre år 1916 och 87 öre år 1917. Dessa genomsnittssiffror visa en stegring av 13 % under perioden 1915—1916 och av 28 % under perioden 1916—1917. Under hela perioden 1915—1917 har ökningen varit 45 % per arbetstimme.

Per levnadsdag utgjorde medelförtjänsten för samtliga arbetare i genomsnitt 4·35 kr. år 1915, 5·12 kr. år 1916 och 6·36 kr. år 1917. Detta betecknar en ökning av 18 % under tiden 1915—1916, av 24 % under tiden 1916—1917 och av 46 % under hela perioden 1915—1917. I förhållande till förtjänsten per arbetstimme synes sålunda förtjänsten per levnadsdag hava stegrats något mera 1915—1916, medan för perioden 1916—1917 motsatsen varit fallet.

Vad beträffar arbetsförtjänsterna för timlönsarbetare, vilka som nämnts utgöra en relativt obetydlig grupp och även innefatta minderåriga och mindre arbetsföra, visa de under perioden 1915—1916 närmast stillestånd, i det att medelinkomsten höll sig vid omkring 45 öre per timme och 3·52 à 3·65 kr. per levnadsdag. Under år 1917 hade medelförtjänsten ökats till 53 öre per arbetstimme och 4·28 kr. per levnadsdag, vilka siffror beteckna en stegring från periodens början med 18 resp. 22 %.

Det är emellertid ackordsarbetarnas löneförhållanden, som sätta sin prägel på ifrågavarande statistik. För hela gruppen utgjorde under år 1915 medelförtjänsten per arbetstimme 63 öre och medelförtjänsten per levnadsdag 4·50 kr. År 1916 hade motsvarande siffror ökats till 73 öre och 5·37 kr., alltså med resp. 16 och 19 %. Under år 1917 intjänade ackordsarbetarna 91 öre per arbetstimme och 6·62 kr. per levnadsdag, vilka siffror innebära en ökning av 25 resp. 23 %, jämförda med genomsnittssiffrorna för 1916. Under hela perioden 1915—1917 utgjorde ökningen av ackordsarbetarnas arbetsförtjänst 44 % per arbetstimme och 47 % per levnadsdag räknat.

Det kan vara av ett visst intresse att undersöka, huru ackordsarbetarnas löneförhållanden varierat under olika kvartal. Med ledning av huvudtabellen hava här nedan uträknats s. k. kedjeindextal (föregående kvartals lönesiffra satt = 100), vilka för varje kvartal angiva den förändring, ackordsarbetarnas medelförtjänst i genomsnitt undergått sedan det närmast föregående kvartalet:

	1915				1916				1917			
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Medelförtjänst per arbetstimme . .	—	111	103	102	100	103	114	104	95	112	113	114
Medelförtjänst per levnadsdag . . .	—	115	111	97	93	110	123	101	92	111	118	109

Lönenivåns stegring faller, som synes, väsentligen på andra och tredje kvartalen, som äro ifrågavarande arbetes egentliga säsong, medan den döda tiden omkring årsskiftena plägar karakteriseras av stagnation eller tillbakagång Likväl utmärker sig 1917 års sista kvartal för en anmärkningsvärd ökning av arbetsförtjänsten.

Av huvudtabellen framgå jämväl medelförtjänsterna för de viktigaste kategorierna av ackordsarbetare. Man finner bl. a., att arbetsförtjänstökningen varit påfallande stor för den i regel lägst avlönade gruppen »hjälparbetare», innefattande diverse icke yrkesutbildade arbetare, nämligen från 47 öre per arbetstimme och 3·51 kr. per levnadsdag i genomsnitt för år 1915 till 78 öre resp. 5·97 kr. under år 1917 (innebärande en ökning av resp. 66 och 70 %). De högsta medelförtjänsterna i genomsnitt under år 1915 uppburos av rälsläggarna (79 öre per arbetstimme och 5·89 kr. per levnadsdag) och år 1916 av stenhuggarna (84 öre per arbetstimme och 6·48 kr. per levnadsdag), vilka även under år 1917 uppvisade de högsta medelförtjänsterna, nämligen 1·13 kr. per arbetstimme och 8·90 kr. per levnadsdag.

Huvudtabellens nedre avdelning belyser, huru medelförtjänsterna för ackords- och timlönsarbetare tillsammantagna varierat vid olika byggnadsföretag tillhörande skilda dyrortsklasser. Medelförtjänsterna uppvisa i allmänhet mindre skiljaktigheter vid jämförelse mellan olika banbyggen än vid jämförelse mellan olika kvartal vid samma byggnadsföretag. Av tabellen framgår det ovan berörda förhållandet, att år 1916 en del byggnadsföretag å relativt billiga orter avslutades, medan åter andra, såsom statsbanebygget Haparanda—Finska gränsen, Stockholms bangårdsombyggnad m. fl., upptogos å orter med mycket höga levnads- och arbetskostnader.

Statstjänstemännens krigstidstillägg under år 1918.

Kungl. Maj:t har den 18 januari 1918 för riksdagen framlagt proposition om beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst under år 1918.

Som stöd för denna framställning åberopas i propositionen i första hand den utredning angående levnadskostnadernas stegring under år 1917, som socialstyrelsen avgivit i enlighet med av Kungl. Maj:t den 7 september 1917 lämnat uppdrag[1]. Enligt denna utredning hava levnadskostnaderna för en normalfamilj med en årsbudget före kriget av 2 000 kronor stigit från maj 1914 till december 1916 med 39 procent, till maj 1917 med 52 procent och till september 1917 med 66 procent, varav 27 procent komma på tiden januari till och med augusti 1917.

Socialstyrelsen har emellertid påpekat, att denna uppgift icke kunde göra anspråk på att till alla delar grunda sig på fullt exakta beräkningar. Utgiftsstegringen hade beräknats under den förutsättningen att förbrukningen varit i huvudsak oförändrad, alltså med bortseende från de omläggningar av och inskränkningar i förbrukningen, vilka givetvis framkallats av dyrtiden. Vidare har påpekats, att beräkningen grundade sig på uppgifter, som representerade förhållandena i städer och stadsliknande samhällen. De angivna procenttalen hava av socialstyrelsen ansetts böra betecknas såsom *minimisiffror*.

Socialstyrelsen har sedermera i en till finansdepartementet ingiven promemoria meddelat, att stegringen fortgått så, att procenttalet för ökningen vid slutet av november 1917 i dess helhet kunde antagas uppgå till minst 72 procent.

Denna stegring har emellertid, såsom allmänt känt är, sedermera alltjämt fortgått. Utan fara för överdrift har man i propositionen ansett sig kunna taga för givet, att den av kriget förorsakade stegringen i levnadskostnaderna numera kan för ett dylikt normalhushåll, under förutsättning av oförändrad levnadsstandard, beräknas till minst 75 procent.

Vid nu anförda förhållande lärer det få anses ligga i öppen dag, såväl att statens befattningshavares före kriget eller i allt fall utan hänsyn till den av kriget förorsakade dyrtiden i penningar bestämda avlöningar i allmänhet icke giva befattningshavarna den bärgning, som vid avlöningarnas bestämmande åsyftats, samt att 1916 och 1917 års krigstidshjälp och krigstidstillägg ingalunda varit tillräckliga att motväga verkningarna av dyrtiden under dessa år.

Att dyrtidstillägget för år 1918 måste sättas betydligt högre än år 1917, framgår av ovan framlagda siffror rörande levnadskostnadernas stegring. Med hänsyn till rikets nuvarande finansiella läge har Kungl. Maj:t ansett, att för nu ifrågavarande ändamål bör under år 1918 kunna disponeras något mer än dubbelt så stort belopp som föregående år, alltså inalles c:a 70 millioner kronor.

I fråga om sättet för medlens fördelande har i huvudsak följts samma metod, som år 1917[2], dock med modifikationer i vissa avseenden.

---

[1] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 1099 och 1171.
[2] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 646

Sålunda har det under nuvarande förhållanden icke ansetts riktigt att från delaktighet i dyrtidstillägget längre undantaga de med högre avlöning försedda befattningshavarna. I fråga om *krigstidstilläggets* belopp har däremot skillnad gjorts mellan befattningshavare, vilkas huvudsakliga verksamhet ägnas åt en befattning i statens tjänst, och sådana, som endast i mindre utsträckning tjäna det allmänna. De förra skola erhålla en oberoende av löneförmånernas belopp utgående »grundplåt», vars storlek satts till 200 kronor. Härigenom tillgodoses ock på ett enkelt och effektivt sätt det berättigade kravet, att de lågt avlönade befattningshavarna böra jämförelsevis bättre tillgodoses än de med högre avlöning försedda. Borttagandet i sammanhang härmed av den till samma mål syftande bestämmelsen, att, om en befattningshavares krigstidstillägg skulle understiga 250 kronor för år räknat, detsamma höjes till detta belopp, dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke må överstiga 25 procent av den kontanta lönen, skulle undanröja det missförhållandet, att en mängd befattningshavare med s. k. fri bostad i fråga om krigstidstillägg blivit mera gynnade än deras kamrater, som icke åtnjuta dylik förmån.

För de befattningshavare, som erhålla berörda 200 kronor, bibehålles den nuvarande bestämmelsen, att den, som av statens medel åtnjuter lön eller årvode för två eller flera befattningar, får uppbära krigstidstillägg för allenast en av dessa. Övriga befattningshavare, som icke skulle erhålla berörda 200 kronor, lära däremot icke böra förmenas att uppbära krigstidstillägg från mer än en befattning.

Beträffande krigstidstilläggets storlek har Kungl. Maj:t föreslagit, att detsamma, oberäknat förberörda till utbetalning på en gång avsedda 200 kronor, må bestämmas till 30 procent av de fasta, kontanta avlöningsförmånerna, samt att det efter denna procentsats utgående beloppet av krigstidstillägg icke må överstiga 125 kronor för månad räknat.

Det högsta krigstidstillägg, som någon befattningshavare under år 1917 kunnat få uppbära, var 800 kronor. För år 1918 skulle högsta beloppet stiga till 1 700 kronor, d. v. s. något mer än fördubblas.

Den för år 1917 gällande bestämmelsen om rätt för tjänstledig befattningshavare att uppbära krigstidstillägg, även om han avstår lönen helt eller delvis, har med hänsyn till vissa därav följande olägenheter ej bibehållits i det nu föreliggande förslaget. I stället skall såsom allmän regel gälla, att krigstidstillägget, oberäknat förberörda 200 kronor, utgår med vissa procent av den avlöning, som verkligen tillgodoföres befattningshavaren. Genom en sådan anordning undvikas jämväl en massa tvistigheter om krigstidstilläggets rätta belopp, varjämte vinnes den önskvärda effekten, att en ordinarie befattningshavare, som på förordnande uppehåller högre tjänst, får krigstidstillägg å den ökade avlöning, som i följd av förordnandet tillkommer honom.

Principens undantagslösa tillämpning skulle emellertid medföra, att även den, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom, bleve underkastad minskning i krigstidstillägget. Sådant har emellertid förebyggts genom en särskild undantagsbestämmelse.

Vad slutligen den till familjeförsörjare utgående *krigstidshjälpen* beträffar, har Kungl. Maj:t föreslagit en höjning av de för år 1917 bestämda beloppen med 50 procent; krigstidshjälp med 60 kronor för hustru och 30 kronor för vart barn till och med det femte skall utgå även till dem, som under år 1918 hava att erlägga inkomst- och förmögenhetsskatt för belopp från 3 000 till och med 4 000 kronor.

För åstadkommande av en så vitt möjligt skyndsam behandling av propositionen har densamma av riksdagen remitterats till för ändamålet tillsatt särskilt utskott.

Folkmängdens fördelning efter yrken i Sverige.

(Folkräkningen den 31 december 1910: III.)

Statistiska centralbyrån har under hösten 1917 offentliggjort tredje delen av redogörelsen för 1910 års folkräkning, avseende befolkningens yrkesfördelning. I det följande lämnas ett referat av denna redogörelse med särskild hänsyn till de delar, som äro av speciell betydelse för socialstatistiken.

Källorna för de svenska folkräkningsberättelserna utgöras som bekant av de till statistiska centralbyrån från pastorsämbetena inkommande församlingsboksutdragen (beträffande Stockholms stad utdrag ur mantalsboken). I flera hänseenden ett mycket gott material, äro dock våra församlingsböcker ej särdeles lämpliga som grund för en *yrkesstatistik*. De förnämsta av bristerna i detta hänseende äro: att en mängd personer kvarstå under benämningar å yrken, som de längesedan upphört att utöva; att många andra, som äro i sin arbetskraftigaste ålder och helt säkert i verkligheten utöva något näringsfång, sakna varje yrkesbeteckning samt att ett oproportionerligt stort antal personer gå under tämligen obestämda beteckningar, bland vilka »arbetare» och »fabriksarbetare» torde vara de vanligaste. En olägenhet med församlingsboksutdragen är också, att de svårligen medge en statistik över kombinationen av olika yrken.

Fullständigt kunna dessa brister i statistiken avhjälpas endast genom en särskild yrkesräkning.

Då förhållandena emellertid icke medgåvo företagande av någon dylik, träffades i stället den anordningen, att i samband med mantalsskrivningen för år 1911 infordrades särskilda yrkesuppgifter enligt av Kungl. Maj:t fastställt formulär. Tack vare dessa yrkesuppgifter har materialet vid folkräkningen den 31 december 1910, om ock fortfarande bristfälligt i yrkeshänseende, dock blivit avgjort överlägset i jämförelse med tidigare folkräkningar.

Denna förbättring av materialet har medfört, att man vid 1910 års folkräkning har vågat sig på att i statistiken kombinera yrke med ålder och civilstand, vilket förut nästan icke alls skett. Såsom av tabellen å sid. 45 synes, har man vid bearbetningen av ålder i förening med yrke inskränkt sig till fem grupper, nämligen under 15 år, 15—25 år, 25—50 år, 50—65 år samt 65 år och däröver. En särskilt ur socialstatistisk synpunkt framträdande olägenhet är, att åtskillnad ej gjorts mellan arbetare över och under 18 år (minderåriga enligt arbetarskyddslagen). Detta har motiverats därmed, att för män under 21 år (myndighets- och värnpliktsåldern) uppgifterna om yrke äro långt mer ofullständiga än i de följande åldrarna. Denna bristfällighet i statistiken, ehuru i och för sig beklaglig, bliver dock av mindre betydelse, så länge yrkesutövarnas åldersfördelning redovisas endast i stora grupper,

men skulle lätt kunna leda till felaktiga slutsatser, om man ur folkräkningsmaterialet sökte få fram antalet minderåriga arbetare i olika yrken.

Ur yrkessynpunkt har landets hela befolkning vid den föreliggande undersökningen fördelats på följande sex huvudgrupper:

I. Jordbruk och boskapsskötsel jämte fiske och skogsbruk;
II. Industri och bergsbruk;
III. Handel och samfärdsel;
IV. Allmän tjänst och fria yrken;
V. Husligt arbete och dylikt samt arbete av ej specificerat slag;
VI. Utan närmare angivet yrke.

Resultatet av 1910 års folkräkning, försåvitt den angår folkmängdens fördelning efter huvudgrupper av yrken uttryckt i relativa tal, redovisas särskilt för varje län i efterföljande tabell:

Län	Jordbruk med binäringar				Industri o. bergsbruk	Handel o. samfärdsel	Allmän tjänst o. fria yrken	Husligt arbete o. arb. av ej specificerat slag	Utan närmare angivet yrke	Folkökning årligen på 1 000 av medelfolkmängden, 1901–1910
	Jordbruk	Fiske	Skogsbruk	Summa						
Stockholms stad . .	0·5	0·0	0·0	0·5	38·1	24·7	11·4	10·8	14·5	+ 12·9
Stockholms län . . .	34·6	0·6	0·7	35·9	31·8	11·5	4·9	5·1	10·8	+ 28·7
Uppsala län	42·2	0·7	2·0	44·9	25·7	7·7	5·5	3·0	13·2	+ 3·4
Södermanlands län .	45·3	0·4	0·7	46·4	27·2	9·4	3·8	2·7	10·5	+ 6·5
Östergötlands län . .	41·0	0·3	0·7	42·0	29·9	9·8	3·9	2·8	11·6	+ 5·1
Jönköpings län . . .	46·5	0·1	0·4	47·0	28·3	7·3	4·3	2·0	11·1	+ 5·5
Kronobergs län . . .	55·5	0·1	0·6	56·2	19·9	6·6	3·3	1·7	12·3	— 0·7
Kalmar län	47·0	0·6	0·5	48·1	23·8	9·7	3·0	1·8	13·6	+ 0·2
Gottlands län	56·5	0·6	0·0	57·1	16·6	8·0	5·3	1·8	11·2	+ 4·5
Blekinge län	37·7	2·5	0·1	40·3	25·8	8·8	11·3	2·5	11·3	+ 2·1
Kristianstads län . .	52·9	0·6	0·3	53·8	21·6	8·4	3·5	2·5	10·2	+ 4·1
Malmöhus län . . .	29·5	0·7	0·1	30·3	34·3	14·8	4·5	5·8	10·3	+ 11·1
Hallands län	51·1	0·9	0·1	52·1	21·4	9·9	3·2	2·6	10·8	+ 3·9
Göteborgs o. Bohus län	20·7	4·5	0·1	25·3	33·1	18·0	4·5	6·7	12·4	+ 12·3
Älvsborgs län . . .	53·0	0·0	0·3	53·3	25·0	6·5	3·3	2·0	9·9	+ 2·9
Skaraborgs län . . .	58·4	0·2	0·3	58·9	18·6	6·5	4·3	1·3	10·4	+ 0·1
Värmlands län . . .	49·5	0·2	3·6	53·3	25·1	6·8	2·9	2·3	9·6	+ 2·3
Örebro län	39·9	0·1	1·9	41·9	34·1	8·6	3·0	1·4	11·0	+ 6·0
Västmanlands län . .	42·2	0·1	1·2	43·5	31·6	7·8	3·8	2·8	10·5	+ 5·1
Kopparbergs län . .	43·4	0·0	5·3	48·7	31·6	6·7	2·6	2·2	8·2	+ 7·2
Gävleborgs län . . .	31·7	1·0	5·4	38·1	32·8	11·1	2·8	3·7	11·5	+ 6·4
Västernorrlands län .	40·2	0·5	6·6	47·3	26·8	8·8	2·7	4·5	9·9	+ 7·5
Jämtlands län . . .	55·2	0·0	9·5	64·7	13·4	6·8	3·2	2·3	9·6	+ 5·9
Västerbottens län . .	65·4	0·3	3·5	69·2	14·1	4·5	2·6	1·4	8·2	+ 11·5
Norrbottens län . . .	50·3	0·4	3·4	54·1	22·4	8·8	4·2	2·8	7·7	+ 17·7

En jämförelse mellan de approximativa slutresultaten av folkmängdens fördelning i hela riket, å landsbygden och i städerna för de fem senaste folkräkningarna lämnas i nedanstående tabell. För vinnande av en riktig föreställning angående varje yrkesgrupps omfattning har härvid befunnits nödvändigt att approximativt fördela grupperna »husligt arbete och dylikt samt arbete av ej specificerat slag» och »utan närmare angivet yrke» på de övriga fyra specifika yrkesgrupperna. Dylika beräkningar hava gjorts även rörande resultatet av äldre folkräkningar. Ehuru beräkningarna för de olika åren icke utförts på fullt samma sätt, är skillnaden ej av tillräcklig omfattning att förhindra en jämförelse.

Yrkesgrupper	*Landsbygden*					*Städerna*					*Hela riket*				
	1870	1880	1890	1900	1910	1870	1880	1890	1900	1910	1870	1880	1890	1900	1910
Jordbruk m. m.	82·0	79·0	74·6	68·3	63·2	5·1	4·4	4·9	3·6	3·6	72·1	67·7	61·5	54·4	48·4
Industri m. m.	9·3	11·6	15·1	21·1	25·5	49·4	50·3	52·5	54·0	52·9	14·5	17·4	22·1	28·2	32·3
Handel m. m.	2·1	3·4	4·3	5·4	7·7	25·1	28·0	28·8	29·5	31·3	5·1	7·2	8·9	10·6	13·5
Allmän tjänst	6·6	6·0	6·0	5·2	3·6	20·4	17·3	13·8	12·9	12·2	8·3	7·7	7·5	6·8	5·8
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Gruppen *jordbruk* och boskapsskötsel jämte fiske och skogsbruk har under årtiondet 1901—1910 sjunkit från 2 795 320 till 2 673 613, alltså med mera än 120 000 personer. Medan år 1870 över 72 % av Sveriges befolkning kunde anses hämta sin utkomst av lantbruket och dess binäringar, sjönk denna andel år 1880 till under 68 %, år 1890 till 61·5 %, år 1900 till ej fullt 54·5 % och år 1910 till mindre än 48·5 %. Jordbrukets andel av befolkningen understiger alltså numera hälften. På landsbygden har procenttalet, som år 1870 utgjorde 82 %, successivt nedgått till 63·2 % år 1910, eller ej fullt två tredjedelar. Den jordbrukande befolkningen i städerna har däremot absolut taget stigit något tack vare en del inkorporeringar.

Vad jordbruket förlorat, har kommit de båda följande huvudgrupperna till godo, nämligen *industri och bergsbruk* samt *handel och samfärdsel*. Den förra av dessa grupper har under sistförflutna årtiondet ökats från 1 445 610 till 1 784 919 eller från 28·2 % av rikets folkmängd till 32·3 %. År 1870 räknade denna grupp 604 571 personer eller 14·5 % av den dåvarande folkmängden. Dess relativa andel av befolkningen har således på 40 år mera än fördubblats, och dess absoluta numerär har vuxit till nära det tredubbla. Tillväxten under årtiondet 1901—1910 är dock ej lika stark som under 1890-talet, och anmärkningsvärt är, att i städerna visar sig till och med en relativ tillbakagång, i det att dess andel av städernas folkmängd sjunkit från 54·0 % till 52·9 %. Å landsbygden ökades däremot industrigruppens numerär från 849 689 till 1 062 021, alltså med 25 %, och dess andel av befolkningen steg från 21·1 % till 25·5 %; år 1870 utgjorde den endast 9·3 %.

Gruppen *handel och samfärdsel*, som år 1900 räknade 544 320 personer, eller 10·6 % av rikets dåvarande folkmängd, har under årtiondet vuxit till 747 218 personer, motsvarande 13·5 % av befolkningen. Tillväxten har utgjort 37 %, på landsbygden särskilt 45·5 % och i städerna nära 32 %, sålunda betydligt större relativt sett än för industrigruppen. Denna tillväxt är även åtskilligt större än motsvarande under närmast föregående årtionde, men kan ej jämföras med den relativa ökning, som ägde rum under 1870-talet.

Gruppen *allmän tjänst och fria yrken* har att uppvisa en rätt stark minskning under årtiondet, nämligen från 351 191 år 1900 till 316 653 år 1910 eller från 6·8 % till 5·8 % av folkmängden. Gruppen har under de fyra närmast föregående folkräkningarna varit till numerären nästan konstant och följaktligen gått ned i förhållande till den annars växande befolkningen. År 1870 utgjorde den 8·3 % av befolkningen, och har denna andel för varje ny folkräkning successivt minskats. Minskningen faller huvudsakligen på yrkesgruppen underofficerare och manskap och står naturligtvis i samband med indelningsverkets upphörande.

I föregående tabell (sid. 40) betraktades yrkesförhållandena från synpunkten av befolkningens fördelning på olika yrkesgrupper inom varje län. I tabellen å sid. 43 har däremot uträknats, *huru många procent av till en och samma yrkesgrupp hörande personer komma på varje län.* Dessa relationstal belysa sålunda skilda landsändars betydelse för olika näringar så till vida som de angiva den större eller mindre andel av yrkesbefolkningen i riket, som inom varje län direkt eller indirekt hämtar sin utkomst av näringen ifråga.

En av de viktigaste uppgifterna vid folkräkningen är att fördela befolkningen efter *yrkesställning*, speciellt att bestämma antalet självständiga yrkesutövare. Resultatet av denna fördelning har i nedanstående tabell sammanförts i relativa tal särskilt för män, kvinnor och båda könen:

Yrkesgrupper	*Män*				*Kvinnor*					*Båda könen*				
	Yrkesutövare	Barn under 15 år	Familjemedlemmar	Tjänare	Yrkesutövare	Hustrur	Barn under 15 år	Familjemedlemmar	Tjänare	Yrkesutövare	Hustrur	Barn under 15 år	Familjemedlem mar	Tjänare
Jordbruk m. m.	62·3	33·4	1·1	3·2	22·5	34·9	33·9	3·8	4·9	42·9	17·0	33·7	2·4	4·0
Industri m. m.	60·1	35·4	4·5	0·0	11·6	37·0	37·3	11·7	2·4	36·9	17·7	36 3	7·9	1·2
Handel m. m.	63·5	31·2	5·2	0·1	15·5	34·4	31·9	10·9	7·3	40·1	16·8	31·5	8·0	3·6
Allmän tjänst	65·5	28·3	5·8	0·4	26·4	27·0	23·6	10·2	12·8	44·4	14·6	25·7	8·2	7·1
Husligt arbete	61·9	32·3	5·8	0·0	51·9	18·7	20·9	7·0	1·5	55·9	11·3	25·4	6·5	0·9
Utan närmare angivet yrke	67·2	22·8	9·9	0·1	58·9	13·2	10·7	13·5	3·7	61·6	8·9	14·7	12·3	2·5
Summa	**62·2**	**32·8**	**3·5**	**1·5**	**25·6**	**31·2**	**30·3**	**8·4**	**4·5**	**43·5**	**16·0**	**31·5**	**6·0**	**3·0**
därav:														
Landsbygden	61·4	33·7	3·0	1·9	23·4	32·6	32·1	8·1	3·8	42·3	16·4	32·9	5·6	2·8
Städerna . .	65·1	29·7	5·1	0·1	31·8	27·4	25·0	9·3	6·5	47·2	14·7	27·2	7·4	3·5

Översikt av de särskilda länens procentiska andelar av hela rikets folkmängd inom olika yrkesgrupper, den 31 dec. 1910.

Landsdelar	Jordbruk och boskapsskötsel	Fiske	Skogsbruk	Näringsmedelsindustri	Spånads- o. dyl. industri	Trävaruindustri	Därav sågverks- o. brädgårdsrörelse	Byggnadsindustri	Gruvbrytning	Kemisk-tekniskindustri	Metall- o. maskinindustri	Grafisk industri	Ej spec. industri	Handel o. samfärdsel	Allmän tjänst	Husligt arbete	Arbetare av obest. slag	Utan närmare angivet yrke	Hela folkmängden
Stockholms stad .	0·1	0·0	0·1	9·8	8·4	3·6	1·1	15·1	0·3	2·6	11·6	29·2	15·0	14·6	16·1	22·1	13·9	8·2	**6·20**
Stockholms län . .	3·6	3·5	1·7	3·6	3·2	3·4	2·0	7·1	2·3	4·8	6·3	5·6	8·1	4·5	4·7	2·9	9·7	4·1	**4·15**
Uppsala län . . .	2·4	2·2	2·7	1·9	2·0	2·3	3·1	2·4	2·2	2·6	1·6	2·3	1·6	1·7	3·0	2·7	0·9	2·8	**2·32**
Södermanlands län	3·6	1·8	1·4	2·2	2·7	2·4	1·3	3·1	0·9	1·8	6·9	2·5	2·8	2·9	2·8	1·9	3·0	3·1	**3·23**
Östergötlands län .	5·4	2·3	2·1	5·6	8·0	4·9	2·6	6·1	0·7	4·2	5·6	8·0	7·0	5·0	4·8	4·6	3·4	5·7	**5·33**
Jönköpings län . .	4·5	0·4	0·8	2·7	3·7	5·4	2·0	2·4	0·5	3·1	5·8	2·9	2·3	2·7	3·8	2·3	1·8	3·9	**3·88**
Kronobergs län . .	3·9	0·3	1·0	1·7	2·0	3·0	1·9	1·5	0·0	3·0	1·4	0·9	1·1	1·8	2·2	1·1	1·7	3·2	**2·86**
Kalmar län . . .	4·8	3·4	1·3	4·0	3·6	4·2	2·8	3·0	0·0	5·0	2·8	2·3	2·0	3·8	2·8	2·2	1·9	5·2	**4·13**
Gottlands län . .	1·4	0·8	0·0	0·7	0·7	0·4	0·1	0·7	—	0·9	0·4	0·4	0·6	0·8	1·2	0·5	0·5	1·0	**1·00**
Blekinge län . . .	2·5	9·5	0·2	2·6	2·2	1·5	0·4	2·3	—	5·8	2·8	1·5	1·2	2·3	7·0	2·3	1·2	2·8	**2·70**
Kristianstads län .	5·4	3·4	0·7	5·2	4·0	2·7	0·4	3·0	2·1	3·3	2·9	1·9	2·1	3·3	3·3	3·1	2·4	3·9	**4·13**
Malmöhus län . .	6·1	7·8	0·8	19·5	11·5	5·0	0·6	12·7	15·8	6·6	10·5	10·8	14·4	11·7	8·6	11·8	15·1	7·8	**8·28**
Hallands län . . .	3·4	3·2	0·2	2·7	3·0	2·0	0·7	1·6	0·0	2·2	1·7	1·4	1·2	2·5	1·9	2·1	1·8	2·6	**2·67**
Göteborgs o. Boh. l.	3·5	44·0	0·2	9·2	8·9	6·5	4·9	9·0	0·0	10·3	7·1	10·3	13·7	11·8	7·2	12·5	13·1	7·8	**6·90**
Älvsborgs län . .	6·8	0·4	0·8	3·5	9·2	4·1	1·3	3·4	0·1	3·2	4·8	2·3	3·1	3·2	4·0	2·7	2·9	4·7	**5·21**
Skaraborgs län . .	6·3	1·5	0·8	3·7	3·6	2·6	0·8	2·1	—	4·9	2·5	1·7	1·4	2·7	4·3	1·9	1·0	4·2	**4·37**
Värmlands län . .	5·8	1·3	10·0	2·9	3·2	6·2	5·2	2·6	3·2	5·9	4·2	1·8	2·6	3·1	3·1	2·8	3·1	4·2	**4·71**
Örebro län	3·7	0·6	4·2	2·4	5·2	2·8	1·5	4·6	17·1	7·3	4·1	2·5	2·9	3·1	2·5	2·2	0·5	3·8	**3·75**
Västmanlands län .	3·0	0·6	1·9	2·2	2·1	2·2	1·5	2·4	8·3	5·1	5·1	1·6	2·1	2·1	2·4	1·7	2·9	2·7	**2·82**
Kopparbergs län .	4·5	0·2	13·3	2·6	2·7	6·0	6·4	4·2	20·2	7·0	3·6	1·8	3·3	2·7	2·5	2·5	2·6	3·2	**4·24**
Gävleborgs län . .	3·6	6·3	14·6	4·4	3·6	9·0	15·7	3·9	1·0	7·1	4·2	3·5	4·8	4·9	2·9	4·4	5·2	4·8	**4·60**
Västernorrlands län	4·5	3·4	17·5	3·4	2·6	11·7	26·8	2·5	0·1	1·5	1·8	2·2	3·5	3·8	2·8	4·4	7·3	4·1	**4·54**
Jämtlands län . .	2·9	0·0	11·8	0·9	1·3	1·5	1·6	1·0	0·1	0·6	0·8	0·7	0·6	1·4	1·6	1·6	1·1	1·9	**2·14**
Västerbottens län .	4·7	1·3	6·0	1·3	1·4	3·5	7·7	1·1	0·2	0·3	0·6	0·8	0·9	1·2	1·7	1·3	0·9	2·2	**2·92**
Norrbottens län .	3·6	1·8	5·9	1·3	1·2	3·1	7·6	2·2	24·9	0·9	0·9	1·1	1·7	2·4	2·8	2·4	2·1	2·1	**2·92**
	100·0	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Landsbygden . . .	98·7	93·2	98·5	54·8	57·3	76·2	83·9	47·2	96·5	82·7	53·4	16·2	43·4	46·5	46·5	31·8	43·5	67·8	**75·24**
Städerna	1·3	6·8	1·5	45·2	42·7	23·8	16·1	52·8	3·5	17·3	46·6	83·8	56·6	53·5	53·9	68·2	56·5	32·2	**24·76**
Götaland	54·0	77·0	8·9	61·1	60·4	42·3	18·5	47·8	19·2	52·5	48·3	44·4	50·1	51·6	51·1	47·1	46·8	52·8	**51·46**
Svealand	26·7	10·2	35·3	27·6	29·5	28·9	22·1	41·5	54·5	37·1	43·4	47·3	38·4	34·7	37·1	38·8	36·6	32·1	**31·42**
Norrland	19·3	12·8	55·8	11·3	10·1	28·8	59·4	10·7	26·3	10·4	8·3	8·3	11·5	13·7	11·8	14·1	16·6	15·1	**17·12**

Det egentliga intresset knyter sig härvid till antalet huvudpersoner inom de fyra första, mera specifika yrkesgrupperna. I förhållande till hela den inom respektive grupper redovisade befolkningen äro dessa talrikast inom gruppen allmän tjänst och därnäst inom jordbruket och handeln, under det industrien uppvisar det relativt minsta antalet. Vidare kan påpekas, att städerna förete jämförelsevis flera yrkesutövare än landsbygden, speciellt beträffande kvinnorna. Å andra sidan deltaga nog hustrurna å landsbygden (inom jordbruket) i större utsträckning i själva förvärvsarbetet än hustrurna inom andra grupper.

Vid 1910 års folkräkning har man för första gången vågat sig på att kombinera ålder med civilstånd för varje yrke och kön, vilket med hänsyn till materialets bristfällighet förut icke skett. Härigenom har, enligt vad tabellen å sid. 45 utvisar, för manliga och kvinnliga yrkesutövare inom de viktigare näringsgrupperna kunnat erhållas en procentisk fördelning dels efter olika *ålder*, dels efter olika *civilstånd*. Likaså har en motsvarande åldersfördelning verkställts beträffande hustrur till yrkesutövare inom de olika grupperna.

Beträffande civilståndsfördelningen bland de *manliga* yrkesutövarna upplyser tabellen, att 40·3 % voro ogifta, 53·5 % gifta och 6·2 % änklingar eller frånskilda. Såsom man på förhand kunde vänta, befinnes relativa antalet ogifta yrkesutövare vara åtskilligt högre i städerna än å landsbygden. Vad angår de olika näringsgrupperna, äro de gifta talrikast inom industrien. Jordbruket kommer först i andra rummet, varvid dock bör anmärkas, att procenten av gifta här skulle framträtt väsentligt högre, därest icke till yrkesutövarna även räknats jordbrukares hemmavarande vuxna barn, bland vilka endast 3 % äro gifta. Gruppen handel och samfärdsel kommer i förevarande hänseende något efter jordbruket. Sist bland de fyra stora huvudkategorierna står gruppen allmän tjänst, där knappt hälften av den manliga yrkesbefolkningen är gift.

Studerar man giftermålsförhållandena för de särskilda yrkena, framträda motsatserna vida större, beroende på olika åldersfördelning, utbildningstid, ekonomiska och sociala förhållanden, seder och bruk m. m. Största giftermålsprocenten uppvisa några till jordbruksgruppen hörande yrken, såsom statare (91 %), torpare (86 %) och hemmansägare (80 %). Skiljer man inom samma yrkesklass mellan olika social ställning, blir skillnaden ännu större. Inom vissa yrkesgrenar, såsom trädgårdsskötsel, handel, sjöfart och värdshusrörelse, äro av arbetarna endast omkring 1/4 gifta, medan de självständiga yrkesutövarna uppvisa ungefär normal giftermålsprocent. Sammanföras självständiga yrkesutövare och arbetare, framträda de lägsta giftermålssiffrorna — c:a 39 % — vid boktryckerier och bokbinderier. Inom gruppen allmän tjänst m. m. uppvisar prästerskapet högsta giftermålssiffran (79 %), därnäst läkarna (70 %).

Bland de *kvinnliga* yrkena företedde barnmorskorna den ojämförligt största äktenskapsfrekvensen, då nära hälften av hela antalet där voro gifta. Bland kvinnliga hemmansägare o. d. utgjorde änkorna det talrikaste civilståndet.

Relativ fördelning, i %, av yrkesutövarna i hela riket efter ålder och civilstånd jämte hustrurna efter ålder, den 31 dec. 1910.

	Ålder					Civilstånd		
Manliga yrken	0/15	15/25	25/50	50/65	65/ω	Ogifta	Gifta	Änklingar och frånskilda
I. Jordbruk med binäringar	0·1	25·8	42·3	20·9	10·9	41·5	53·4	5·1
därav: Jordbruk o. boskapsskötsel	0·1	25·7	41·7	21·3	11·2	41·0	53·8	5·2
Fiske	0·0	26·9	41·1	20·2	11·8	39·9	53·6	6·5
Skogsbruk	0·1	27·3	54·2	13·7	4·7	52·7	43·4	3·9
II. Industri och bergsbruk	0·3	21·5	55·4	16·6	6·2	37·8	57·8	4·4
därav: Näringsmedelstillverkning	0·2	23·4	56·7	15·7	4·0	38·8	57·8	3·4
Spånadsindustri m. m.	0·5	19·6	48·9	19·8	11·2	36·9	57·0	6·1
Trävaruindustri m. m.	0·2	20·5	55·0	17·5	6·8	35·4	59·9	4·7
Byggnadsindustri m. m.	0·1	19·4	57·1	17·3	6·1	39·2	56·4	4·4
Gruvbrytning	0·5	21·0	60·2	14·9	3·4	37·0	59·5	3·5
Mineral- o. kem.-tekn. ind.	0·3	19·3	58·3	17·4	4·7	32·6	63·3	4·1
Metall- o. maskinindustri	0·3	26·2	55·2	13·6	4·7	41·3	55·1	3·6
Grafisk industri	0·6	37·7	52·2	7·7	1·8	56·6	41·5	1·9
Ej specificerad industri	0·3	19·0	62·9	14·7	3·1	39·2	57·7	3·1
III. Handel och samfärdsel	0·3	21·9	59·8	14·7	3·3	44·2	52·9	2·9
IV. Allmän tjänst och fria yrken	0·1	28·2	52·1	15·4	4·2	47·4	49·9	2·7
därav: Förvaltning och försvar	0·1	39·4	47·6	10·7	2·2	55·1	42·9	2·0
Religionsvård o. undervisning m. m.	—	6·7	58·1	26·0	9·2	30·7	64·7	4·6
Sjuk- och fattigvård m. m.	—	10·5	67·7	18·1	3·7	41·3	56·1	2·6
V. Husligt arbete samt arbete av ej spec. slag	0·2	19·5	52·0	19·0	9·3	46·3	48·0	5·7
därav: Husligt arbete och dyl.	0·3	22·7	50·2	17·5	9·3	42·4	53·1	4·5
Arbete av obestämt slag	0·1	18·2	52·7	19·7	9·3	48·1	45·7	6·2
VI. Utan närmare angivet yrke	2·9	8·6	13·2	19·0	56·3	30·2	43·4	26·4
Samtliga manliga yrkesutövare	**0·4**	**22·7**	**46·4**	**18·5**	**12·0**	**40·3**	**53·5**	**6·2**
därav: Landsbygden	0·3	22·8	44·2	19·3	13·4	39·0	54·2	6·8
Städerna	0·7	22·5	53·3	16·1	7·4	44·2	51·3	4·5
Kvinnliga yrken								
I. Jordbruk med binäringar	0·1	57·9	27·3	8·5	6·2	87·0	1·4	11·6
II. Industri och bergsbruk	0·7	33·9	50·3	11·6	3·5	88·9	5·3	5·8
III. Handel och samfärdsel	0·2	36·3	50·3	10·4	2·8	87·2	5·7	7·1
IV. Allmän tjänst och fria yrken	0·0	22·8	64·2	11·3	1·7	88·4	8·0	3·6
V. Husligt arb. o. arb. av obest. slag	0·3	28·3	47·1	17·9	6·4	85·9	4·8	9·3
VI. Utan närmare angivet yrke	1·4	3·8	16·8	27·0	51·0	30·4	3·7	65·9
Samtliga kvinnliga yrkesutövare	**0·6**	**31·6**	**31·5**	**16·0**	**20·3**	**68·5**	**3·5**	**28·0**
Hustrur (förda på mannens yrke).								
I. Jordbruk med binäringar	—	4·3	56·6	29·1	10·0	—	—	—
II. Industri och bergsbruk	—	7·0	66·7	20·7	5·6	—	—	—
III. Handel och samfärdsel	—	6·8	72·1	18·0	3·1	—	—	—
IV. Allmän tjänst m. m.	—	5·7	71·5	19·0	3·8	—	—	—
V. Husligt arbete o. dyl.	—	5·7	58·9	25·9	9·5	—	—	—
VI. Utan närmare angivet yrke	—	0·7	14·6	35·0	49·7	—	—	—
Summa	—	**5·3**	**59·5**	**25·2**	**10·0**	—	—	—

Relativa åldersfördelningen (i femårsgrupper) hos yrkesutövarna inom vissa yrken.

Manliga yrkesutövare	Hela antalet	0—15 år	15—20 år	20—25 år	25—30 år	30—35 år	35—40 år	40—45 år	45—50 år	50—55 år	55—60 år	60—65 år	över 65 år
Hemmansägare[1]	358 863	0·0	15·6	10·7	8·2	8·0	8·1	7·7	8·7	8·4	7·5	6·3	10·8
Brukare[1]	67 076	0·0	17·0	10·8	9·4	10 4	10·0	9·0	9·2	7·9	6·4	4·5	5·4
Jordtorpare[1]	87 977	0·0	16·3	10·5	6·3	6·8	7·6	7·5	8·7	8·6	7·6	6·7	13·4
Lägenh.-innch., backstugusitt.[1]	29 263	0·0	11·4	6·4	4·6	5 6	6·3	6·2	7·4	7·9	8·6	8·7	26·9
Statare[1]	29 353	0·0	10·9	7·4	13·0	13·6	11·9	10·1	10·0	8·6	5·8	4·4	4·3
Övriga jordbruksarbetare[1]	105 451	0·3	13·9	14·4	11·3	9·1	7·3	5·7	6·1	6·2	6·8	5·7	13·2
Fiskare[1]	13 947	0·0	14·6	12·1	11·0	8·2	8·2	6·7	7·5	7·3	6·7	6·0	11·7
Skogs- o. flottningsarbetare	31 322	0·1	8·7	21·2	18·3	13·1	9·1	6·6	5·8	5·2	4·2	3·2	4·5
Bagare, bageriarbetare	7 604	0·4	15·5	18·6	15·6	11·6	9·8	7·4	7·2	5·1	3·8	2·5	2·5
Slaktare, slakteriarbetare	7 316	0·1	10·4	15·4	15·9	15·1	10·8	8·1	7·1	5·8	3·8	3·4	4·1
Bryggare, bryggeriarbetare	4 073	0·1	6·3	8·1	12·1	15·0	13·7	11·9	11·3	8·5	6·2	3·7	3·1
Spinnare, spinneriarbetare	1 930	3·9	15·1	11·8	11·0	11·0	8·9	8·7	7·7	6·2	6·0	4·3	5·4
Väv are, väveriarbetare	5 572	2·4	16·1	14·5	14·0	11·8	10·3	7·8	7·0	5·5	3·9	3·3	3·4
Skräddare, skrädderiarbetare	21 031	0·1	8·9	9·5	10·3	11·6	10·2	7·7	7·5	6·9	6·2	6·3	14·8
Skomakare, skoarbetare	30 925	0·2	9·5	8·3	8·6	9·8	9·9	9·2	10·0	8·7	7·0	6·6	12·2
Sadelmakare o. deras arbetare	4 596	0·4	11·6	15·4	14 2	12·4	9·3	8·1	7·6	6·0	4·3	3·6	7·1
Sågverksarbetare	25 087	0·2	9·3	16·6	15·2	12·8	10·1	7·5	8·0	6·9	5·2	3·9	4·3
Snickare, snickeriarbetare	50 562	0·1	7·2	10·4	12·6	13·2	11·3	8·8	8·3	7·5	6·6	5·0	9·0
Svarvare, svarveriarbetare	2 010	0·4	11·3	10·1	10·5	10·3	9·5	8·5	9·2	8·3	6·6	5·2	10·1
Trämassearbetare	8 607	0·3	6·8	15·0	17·4	16·0	12·9	9·2	8·4	5·1	3·5	2·5	2·9
Bokbindare	2 142	0·6	15·3	18·7	15·7	11·4	9·4	6·5	7·2	4·9	4·1	2·7	3·5
Murare	15 814	0·0	5·3	13·3	16·1	14·8	10·0	8·0	8·5	7·5	5·3	4·0	7·2
Målare, måleriarbetare	17 286	0·2	11·7	17·7	15·1	11·4	8·9	8·3	8·5	6·6	4·2	2·9	4·5
Stenhuggare	21 508	0·0	5·7	11·4	14·6	16·1	13·0	9·2	8·7	7·2	5·4	4·0	4·7
Tegelbruksarbetare	4 617	0·4	8·0	11·8	15·0	13·8	11·2	9 3	8·1	6·9	6·3	4·5	4·7
Tändsticksarbetare	2 948	2·5	17·2	12·1	11·1	8·8	8·3	8·7	8·8	6·8	5·4	4·7	5·6
Järn- o. stålfabriksarbetare	11 657	0·4	9·4	17·7	17·5	14·7	10·9	8·3	6·9	5·3	3·8	2·2	2·9
Arb. i mekan. verkstäder	28 350	0·1	8·2	16·1	17·4	14·8	12·0	8·2	8·4	5·8	3·8	2·6	2·6
Smeder, smedgesäller	19 254	0·3	15·5	13·8	11·3	9·6	8·5	6·5	7·5	6·8	6·0	4·9	9 3
Tillverk. av elektr. instrument	6 064	0·0	11·0	24·2	24·0	17·0	10·4	5·5	3·7	2·1	1·2	0·5	0·4
Urmakare	2 343	0·3	9·8	11·3	11·9	13·1	9·6	8·8	8·4	8·2	5·6	4·1	8·9
Typografer, boktryckare	6 630	0·5	18·5	21·9	17·0	12·3	9·1	6·9	5·5	3·3	2·2	1·3	1·5
Maskini-ter o. eldare (i fabrik.)	11 287	0·2	3·4	12·8	16·2	16·5	12·8	10·2	9·6	7·4	4·9	3·2	2·8
Järnvägstjänstemän, högre	4 308	0·0	3·0	11·8	18·1	17·4	12·2	10·4	7·8	7·8	6·4	3·5	1·6
Järnvägstjänstemän, lägre	28 877	0·0	1·9	10·8	21·1	19·6	14·0	8·8	7·7	6·0	5·5	3·1	1·5
Sjökaptener och styrmän	4 353	0·0	0·2	5·8	14·0	17·8	14·4	10·9	10·3	9·5	8·2	4·6	4·3
Sjömän	24 048	0·1	12·2	25·7	18·0	12·7	8·8	6·0	5·2	4·1	2·9	2·0	2·3
Maskinister o. eldare (å ångf.)	3 006	0·0	8·7	29·7	22·6	14·5	8·0	5·8	4·0	2·5	2·0	1·1	1·1
Arbetare av obestämt slag	34 222	0·1	4·6	13·6	14·2	12·6	10·0	7·9	8·0	7·7	6·6	5·4	9·3
Kvinnliga yrkesutövare.													
Spinnerskor	2 750	2·4	24·2	22·4	11·8	9·2	6·3	5·5	5·0	4·7	3·1	2·7	2·7
Väverskor	11 107	1·4	17·3	20·4	13·6	10·1	7·9	6·3	5·8	5·1	3·9	3·1	5·1
Sömmerskor	35 966	0·1	6·6	17·8	16·4	13·5	10·4	9·0	8·5	6·5	4·3	3·1	3·8

De kvinnliga yrkesutövarnas ålder är i genomsnitt lägre än de manligas; 32·2 % av de förra hade sålunda ej uppnått 25 år, medan detta beträffande de senare visade sig vara fallet med endast 23·1 %. Skillnaden framträder betydligt mera markerat, om man frånräknar sjätte gruppens yrken, enär dessa med sina många åldringar utgöra en väsentligt större andel av de kvinnliga

[1]) Vuxna söner inräknade.

än av de manliga yrkesutövarna. Procenttalen bliva nämligen då resp. 45 % och 24·1 %.

Jämfört med år 1900 har antalet kvinnliga yrkesutövare — om man frånräknar den mera obestämda sjätte gruppen — ökats med 25 %. Inom de industriella yrkena utgör ökningen omkring 80 %, och inom handelsgruppen hava kvinnorna nära nog tredubblats. Grupperna allmän tjänst och husliga yrken hava ävenledes avsevärt tillväxt, under det jordbruket företer såväl relativ som absolut nedgång.

De manliga yrkesutövarna inom vissa vanligare yrken, ävensom ett fåtal kvinnliga, hava vid innevarande folkräkning för första gången fördelats i femåriga åldersklasser. Då hithörande tabell är av särskilt intresse för socialstatistiken, återgives den här (sid. 46), vad rikssummorna beträffar, omräknad i relativa tal.

Kvinnors och minderårigas användande inom industrien i Sverige år 1915.[1]

Med ledning av kommerskollegii industriberättelse meddelas i det följande en översikt över kvinnors och barns användande inom industrien inklusive bergshanteringen år 1915. Arbetarna inom hantverket, vartill även byggnadsverksamheten räknas, redovisas ej i nämnda berättelse och ingå följaktligen ej i nedanstående siffror.

Inom den svenska storindustrien, såsom den ovan begränsats, sysselsattes under år 1915 tillhopa 373 936 arbetare. Kvinnornas och de minderårigas förekomst under åren 1915 och 1914 framgår av följande sammanställning:

	Antal		% av hela antalet arbetare	
	1915	1914	1915	1914
Vuxna kvinnor	53 879	52 425	*14·41*	*14·37*
Minderåriga kvinnor	13 164	12 361	*3·52*	*3·39*
Summa kvinnor	**67 043**	**64 786**	*17·93*	*17·76*
Minderåriga män	35 372	34 186	*9·46*	*9·37*
» kvinnor	13 164	12 361	*3·52*	*3·39*
Summa minderåriga	**48 536**	**46 547**	*12·98*	*12·76*
Hela antalet vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	**102 415**	**98 972**	*27·39*	*27·13*

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1903, s. 28; 1904, s. 200; 1905, s. 140; 1906, s. 471, 1907, s. 354; 1908, s. 641; 1909, s. 559; 1910, s. 479; 1911, s. 477; 1912, s. 482; 1913, s. 455; 1914, s. 299; 1915, s. 762; 1916 s. 771.

Inom industrien sysselsatta vuxna kvinnor och minderåriga i olika landsdelar år 1915.

1	2	3	4	5	6	7
	Kvinnor		Minderåriga		Vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	
	Antal	% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare
Stockholms stad	11 915	*33·0*	3 327	*9·2*	13 860	*38·4*
» län	1 984	*14·8*	1 400	*10·4*	3 084	*23·0*
Uppsala »	794	*11·5*	879	*12·7*	1 503	*21·7*
Södermanlands »	1 272	*10·5*	1 676	*13·9*	2 661	*22·1*
Östergötlands »	5 869	*27·3*	2 893	*13·5*	7 739	*36·1*
Jönköpings »	2 396	*14·9*	2 579	*16·0*	4 311	*26·7*
Kronobergs »	789	*11·2*	1 253	*17·7*	1 751	*24·8*
Kalmar »	1 492	*13·9*	1 655	*15·6*	2 698	*25·4*
Gottlands »	145	*12·3*	41	*3·5*	178	*15·1*
Blekinge »	1 119	*13·4*	704	*8·4*	1 633	*19·5*
Kristianstads »	1 235	*13·5*	792	*8·6*	1 768	*19·3*
Malmöhus »	8 989	*24·2*	4 351	*11·7*	11 455	*30·9*
Hallands »	1 314	*24·4*	852	*15·8*	1 878	*34·8*
Göteborgs och Bohus »	10 801	*30·0*	5 495	*15·3*	13 917	*38·7*
Älvsborgs »	7 263	*33·3*	3 444	*15·8*	9 325	*42·7*
Skaraborgs »	2 125	*20·7*	1 190	*11·6*	2 933	*28·6*
Värmlands »	1 296	*8·1*	2 271	*14·2*	3 230	*20·2*
Örebro »	2 253	*11·6*	2 744	*14·1*	4 346	*22·3*
Västmanlands »	709	*4·7*	1 898	*12·5*	2 424	*15·9*
Kopparbergs »	721	*3·8*	2 119	*11·1*	2 702	*14·2*
Gävleborgs »	1 685	*8·5*	2 996	*15·1*	4 249	*21·4*
Västernorrlands »	485	*3·1*	2 146	*13·6*	2 570	*16·2*
Jämtlands »	159	*5·8*	291	*10·6*	432	*15·7*
Västerbottens »	119	*2·4*	759	*15·4*	876	*17·7*
Norrbottens »	114	*1·4*	781	*9·9*	892	*11·3*
Hela riket 1915	**67 043**	*17·9*	**48 536**	*13·0*	**102 415**	*27·4*
Medeltal för åren 1911—1915	62 361	*17·6*	46 515	*13·1*	96 219	*27·1*
» » » 1906—1910	57 138	*17·4*	44 461	*13·6*	89 409	*27·3*
» » » 1901—1905	51 304	*17·0*	42 360	*14·0*	82 543	*27·3*
» » » 1896—1900	45 465	*17·0*	36 977	*13·8*	73 376	*27·4*

Antalet såväl kvinnliga som minderåriga arbetare sysselsatta inom industrien har såsom härav framgår ökats sedan föregående år. Användningen av kvinnor och minderåriga inom industrien under åren 1896—1915 framgår av efterföljande tablå:

År	Kvinnor % av hela antalet arbetare	Minderåriga
1915	17·9	13·0
1914	17·8	12·8
1913	17·3	13·3
1912	17·4	13·4
1911	17·3	13·1
1906—1910 (medeltal)	17·4	13·6
1901—1905 »	17·0	14·0
1896—1900 »	17·0	13·8

Beträffande kvinnors och minderårigas användande i arbete inom olika industrigrenar meddelas detaljerade uppgifter i tabellen å sid. 50—51.

Kvinnor och minderåriga utgöra tillsammans mer än hälften av arbetsstyrkan inom textil- och beklädnadsindustrien (75·1 %), samt dessutom inom följande till andra industrigrupper hörande yrkesgrenar:

Choklad- och karamellfabriker	84·9 %	Päls- och skinnvarufabriker	59·4 %
Mejerier	79·8 »	Punsch-, vin- och läskedrycksfabriker	57·0 »
Kartongfabriker o. annan pappersindustri	74·0 »	Tändsticksfabriker	55·8 »
Tobaksfabriker	72·7 »	Olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker	52·9 »
Fiskberedningsanstalter o. konservfabriker	70·0 »	Skofabriker	50·8 »
Gummivarufabriker	64·1 »		

Det är i allmänhet kvinnorna — vuxna eller minderåriga — som i främsta rummet bidraga till de höga procenttalen inom ovan nämnda yrkesgrupper. Å andra sidan kan anmärkas, hurusom vid sågverken och hyvlerierna de manliga minderåriga utgöra 15·4 % av samtliga arbetare, kvinnorna däremot blott 0·5 %; vid låd- och fanérfabrikerna äro motsvarande siffror 27·6 och 1·6 %, vid tegelbruken 11·3 och 2·1 %, vid glasbruken 18·6 och 6·9 % o. s. v. Absolut taget förekommer största antalet minderåriga vid sågverken och hyvlerierna (6 384, därav blott 61 kvinnliga) samt mekaniska verkstäderna (4 503, därav 73 kvinnliga).

Tabellen å sid. 48 utvisar, i vad mån olika landsdelar förete skiljaktigheter med avseende å kvinnors och minderårigas användande inom industrien. Deras sammanlagda antal var störst i Göteborgs och Bohus län med 13 917, varefter följa Stockholms stad med 13 860 samt Malmöhus län med 11 455 vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen. Med hänsyn till den relativa frekvensen blir länens ordning emellertid en annan. Främst kommer då Älvsborgs län med 42·7 %, och därefter följa Göteborgs och Bohus län med 38·7 %, Stockholms stad med 38·4 %, Östergötlands län med 36·1 %, Hallands län med 34·8 % och Malmöhus län med 30·9 %. Sist kommer Norrbottens län med 11·3 %. I hela riket utgjorde antalet vuxna kvinnor samt minderåriga av båda könen inom industrien 102 415, vilket i jämförelse med 1914 innebär en ökning av 3 443 personer.

Kvinnors och minderårigas användande inom industrien år 1915.

(*Enligt kommerskollegii berättelse.*)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Yrkesgrupper	Arbetare: Hela antalet	Därav voro: kvinnor: Antal	kvinnor: % av hela antalet arbetare	minderåriga: Antal: Manl.	minderåriga: Antal: Kvinnl.	minderåriga: Antal: Summa	minderåriga: % av hela antalet arbetare	vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen: Antal	vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen: % av hela antalet arbetare
1. *Malmbrytning och metallindustri.*									
Järnmalmsgruvor och anrikningsverk	**12 697**	168	*1·3*	1 031	48	**1 079**	*8·5*	1 199	*9·4*
Andra malmgruvor och anrikningsverk	**1 680**	23	*1·4*	148	7	**155**	*9·2*	171	*10·2*
Verk för framställning av järn o. stål	**17 898**	—	*0·0*	1 502	—	**1 502**	*8·4*	1 502	*8·4*
Verk för framställning av andra metaller	**781**	—	*0·0*	39	—	**39**	*5·0*	39	*5·0*
Järn- och stålmanufaktur	**16 841**	1 069	*6·3*	2 757	229	**2 986**	*17·7*	3 826	*22·7*
Mekaniska verkstäder	**46 579**	444	*1·0*	4 430	73	**4 503**	*9·7*	4 874	*10·5*
Skeppsvarv	**6 063**	15	*0·2*	564	—	**564**	*9·3*	579	*9·5*
Fabriker för elektriska maskiner	**2 797**	256	*9·2*	469	70	**539**	*19·3*	725	*25·9*
Fabriker för elektriska apparater och ledningar	**3 332**	1 083	*32·5*	278	170	**448**	*13·4*	1 361	*40·8*
Instrument- och urfabriker	**1 427**	68	*4·8*	189	5	**194**	*13·6*	257	*18·0*
Metallmanufaktur	**5 549**	688	*12·4*	283	138	**421**	*7·6*	1 511	*27·2*
Guld- och silvervarufabriker	**970**	381	*39·3*	92	34	**126**	*13·0*	473	*48·8*
Annan järn- och metallindustri	**316**	34	*10·8*	61	2	**63**	*19·9*	95	*30·1*
Summa	**116 930**	**4 229**	*3·6*	**12 383**	**776**	**13 159**	*11·3*	**16 612**	*14·2*
2. *Jord- och stenindustri.*									
Kolgruvor	**2 301**	—	*0·0*	179	—	**179**	*7·8*	179	*7·8*
Torvindustri	[1] **4 053**	660	*16·3*	511	268	**779**	*19·2*	1 171	*28·9*
Brytning jämte grovhuggning o. krossning av sten	**9 084**	10	*0·1*	617	2	**619**	*6·8*	627	*6·9*
Finare stenförädlingsindustri	**1 490**	1	*0·1*	42	—	**42**	*2·8*	43	*2·9*
Kalk- och kritbruk	**2 028**	10	*0·5*	36	—	**36**	*1·8*	46	*2·3*
Cementfabriker	**1 279**	8	*0·6*	78	—	**78**	*6·1*	86	*6·7*
Stengods- och lergodsfabriker	**109**	1	*0·9*	27	—	**27**	*24·8*	28	*25·7*
Tegelbruk	**7 992**	168	*2·1*	900	40	**940**	*11·8*	1 068	*13·3*
Porslins- och kakelfabriker	**2 798**	976	*34·9*	230	187	**417**	*14·9*	1 206	*43·1*
Glasindustri	**5 565**	383	*6·9*	1 033	236	**1 269**	*22·8*	1 416	*25·4*
Annan jord- och stenindustri	**1 018**	12	*1·2*	26	—	**26**	*2·6*	38	*3·7*
Summa	**37 717**	**2 229**	*5·9*	**3 679**	**733**	**4 412**	*11·7*	**5 908**	*15·7*
3. *Träindustri.*									
Sågverk och hyvlerier	[2] **41 161**	192	*0·5*	6 323	61	**6 384**	*15·5*	6 515	*15·8*
Låd- och fanérfabriker	**500**	8	*1·6*	138	6	**144**	*28·8*	146	*29·2*
Pråmvarv och båtbyggerier	**617**	—	*0·0*	32	—	**32**	*5·2*	32	*5·2*
Snickeri- och möbelfabriker	**10 711**	181	*1·7*	1 230	50	**1 280**	*12·0*	1 411	*13·1*
Annan trävarufabrikation	**2 187**	461	*21·1*	351	109	**460**	*21·0*	812	*37·1*
Summa	**55 176**	**842**	*1·5*	**8 074**	**226**	**8 300**	*15·0*	**8 916**	*16·2*
4. *Pappers- och grafisk industri.*									
Pappersmassefabriker	**14 547**	61	*0·4*	909	2	**911**	*6·3*	970	*6·7*
Pappersbruk och pappfabriker	**8 892**	1 793	*20·2*	552	508	**1 060**	*11·9*	2 345	*26·4*
Kartongvarufabriker och annan pappersindustri	**5 009**	3 317	*66·2*	394	1 140	**1 534**	*30·6*	3 711	*74·0*
Tapetfabriker	**242**	43	*17·7*	62	6	**68**	*28·1*	105	*43·4*
Grafiska anstalter	**1 690**	248	*14·7*	367	65	**432**	*25·6*	615	*36·4*
Boktryckerier	**7 318**	747	*10·2*	1 182	101	**1 283**	*17·5*	1 929	*26·4*
Summa	**37 698**	**6 209**	*16·5*	**3 466**	**1 822**	**5 288**	*14·0*	**9 675**	*25·7*
5. *Livsmedelsindustri.*									
Kvarnrörelser	**2 562**	35	*1·4*	70	12	**82**	*3·2*	105	*5·0*
Stärkelsefabriker	**504**	39	*7·7*	6	2	**8**	*1·6*	45	*8·9*
Pressjästfabriker	**189**	8	*4·2*	5	1	**6**	*3·2*	13	*6·9*
Bagerier	**2 984**	1 109	*37·2*	142	114	**256**	*8·6*	1 251	*41·9*
Råsockerbruk (inkl. saftstationer)	**6 587**	86	*1·3*	3	—	**3**	*0·0*	89	*1·4*

[1] Härav hava 2 853 arbetare uppgivits såsom sysselsatta å mossarna. — [2] Härav hava 1 833 arbetare varit sysselsatta med träkolstillverkning.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Yrkesgrupper	Arbetare								
	Hela antalet	Därav voro							
		kvinnor		minderåriga				vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	
		Antal	% av hela antalet arbetare	Antal			% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare
				Manl.	Kvinnl.	Summa			
Sockerraffinaderier	**1 352**	230	*17·0*	18	—	**18**	*1·3*	248	*18·3*
Kombinerade sockerfabriker	**630**	97	*15·4*	6	—	**6**	*1·0*	103	*16·3*
Choklad- och karamellfabriker	**2 964**	2 412	*81·4*	104	930	**1 034**	*34·9*	2 516	*84·9*
Brännvinsbrännerier	**835**	—	*0·0*	1	—	**1**	*0·1*	1	*0·1*
Destilleringsverk	**93**	—	*0·0*	—	—	—	*0·0*	—	*0·0*
Bryggerier och mälterier	**5 906**	1 311	*22·2*	209	26	**235**	*4·0*	1 520	*25·7*
Fabriker för andra dryckesvaror	**589**	302	*51·3*	34	3	**37**	*6·3*	336	*57·0*
Tobaksfabriker	**3 589**	2 430	*67·7*	178	406	**584**	*16·3*	2 608	*72·7*
Mejerier	**3 273**	2 541	*30·7*	56	48	**104**	*3·2*	2 597	*79·3*
Margarin- och flottfabriker samt talgraffinaderier	**694**	175	*25·2*	39	5	**44**	*6·3*	214	*30·8*
Slakterier och charkuterier	**1 040**	198	*19·0*	42	5	**47**	*4·5*	240	*23·1*
Fiskberedningsanstalter och konservfabriker	**1 285**	846	*65·8*	54	72	**126**	*9·8*	900	*70·0*
Annan livsmedelsindustri	**443**	145	*32·7*	19	40	**59**	*13·3*	164	*47·2*
Summa	**35 519**	**11 964**	*33·7*	**986**	**1 664**	**2 650**	*7·5*	**12 950**	*36·5*
6. *Textil- och beklädnadsindustri.*									
Bomullsindustri: spinnerier	**5 459**	3 360	*61·5*	582	732	**1 314**	*24·1*	3 942	*72·2*
väverier	**6 884**	5 156	*75·4*	381	652	**1 033**	*15·1*	5 537	*81·0*
vaddfabriker	**344**	194	*56·4*	16	7	**23**	*6·7*	210	*61·0*
Linne-, hamp- o. juteindustri: spinnerier	**1 473**	944	*64·1*	189	271	**460**	*31·2*	1 133	*76·9*
väverier	**1 671**	1 280	*76·6*	112	256	**368**	*22·0*	1 392	*83·3*
Ylleindustri: spinnerier	**3 413**	1 395	*40·9*	681	282	**963**	*28·2*	2 076	*60·8*
väverier	**5 131**	3 637	*70·9*	200	557	**757**	*14·8*	3 837	*74·8*
shoddyfabriker	**72**	34	*47·2*	—	—	—	*0·0*	34	*47·2*
Trikåfabriker	**3 738**	3 437	*91·9*	53	754	**807**	*21·6*	3 490	*93·4*
Band- och gardinfabriker samt snörmakerier	**1 428**	1 053	*73·7*	107	273	**380**	*26·6*	1 160	*81·2*
Repslagerier och bindgarnsfabriker	**563**	267	*47·4*	57	11	**68**	*12·1*	324	*57·5*
Sömnadsfabriker	**7 543**	6 580	*87·2*	109	1 049	**1 158**	*15·4*	6 689	*88·7*
Hatt- och mössfabriker	**2 283**	1 833	*80·3*	78	304	**382**	*16·7*	1 911	*83·7*
Färgerier, blekerier och impregneringsfabriker	**4 281**	1 285	*30·0*	228	116	**344**	*8·0*	1 513	*35·3*
Annan hithörande industri	**324**	180	*55·6*	25	27	**52**	*16·0*	205	*63·3*
Summa	**44 557**	**30 635**	*68·8*	**2 818**	**5 291**	**8 109**	*18·2*	**33 453**	*75·1*
7. *Läder-, hår- o. gummivaruindustri.*									
Garverier	**2 180**	28	*1·3*	123	3	**126**	*5·8*	151	*6·9*
Päls- och skinnvarufabriker	**954**	499	*52·3*	68	92	**160**	*16·8*	567	*59·4*
Skofabriker	**8 538**	3 120	*36·5*	1 218	884	**2 102**	*24·6*	4 338	*50·8*
Gummivarufabriker	**1 736**	906	*52·2*	206	181	**387**	*22·3*	1 112	*64·1*
Annan hithörande industri	**1 388**	403	*29·0*	204	100	**304**	*21·9*	607	*43·7*
Summa	**14 796**	**4 956**	*33·5*	**1 819**	**1 260**	**3 079**	*20·8*	**6 775**	*45·8*
8. *Kemisk-teknisk industri.*									
Färg- och fernissfabriker	**416**	108	*26·0*	38	24	**62**	*14·9*	146	*35·1*
Olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker	**1 631**	787	*48·3*	75	138	**213**	*13·1*	862	*52·9*
Konstgödningsfabriker	**785**	4	*0·5*	18	—	**18**	*2·3*	22	*2·8*
Kolnings- och trädestillationsverk	**580**	4	*0·7*	54	—	**54**	*9·3*	58	*10·0*
Krutbruk o. andra sprängämnesfabriker	**1 498**	655	*43·7*	47	85	**132**	*8·8*	702	*46·9*
Tändsticksfabriker	**8 216**	3 449	*42·0*	1 092	922	**2 014**	*24·5*	4 541	*55·3*
Annan kemisk-teknisk industri	**2 800**	511	*18·3*	170	121	**291**	*10·4*	681	*24·3*
Summa	**15 926**	**5 518**	*34·6*	**1 494**	**1 290**	**2 784**	*17·5*	**7 012**	*44·0*
9. *Kraft-, belysnings- o. vattenverk.*									
Elektricitetsverk	**2 641**	21	*0·8*	67	—	**67**	*2·5*	88	*3·3*
Gasverk	**1 743**	13	*0·7*	17	—	**17**	*1·0*	30	*1·7*
Vattenledningsverk	**1 161**	12	*1·0*	7	—	**7**	*0·6*	19	*1·6*
Summa	**5 545**	**46**	*0·8*	**91**	—	**91**	*1·6*	**137**	*2·5*
Egentliga fabriksarbetare	**363 864**	**66 628**	*18·3*	**34 810**	**13 062**	**47 872**	*13·2*	**101 488**	*27·9*
Chaufförer, kuskar, lagerarbetare, m. m.	**10 072**	**415**	*4·1*	**562**	**102**	**664**	*6·6*	**977**	*9·7*
Summa	**373 936**	**67 043**	*17·9*	**35 372**	**13 164**	**48 536**	*13·0*	**102 415**	*27·4*

Industrien i Sverige år 1915.[1]

(Enligt kommerskollegii berättelse.)

Antalet redovisade industrianläggningar uppgick år 1915 till 9 828 och antalet av den vid dem sysselsatta personalen till 404 674, därav 30 738 tillhörande förvaltnings- och 373 936 arbetarpersonalen. Värdet å industriens för avsalu framställda produkter har skattats till 2 715 millioner kronor. Medtagas även värdena å mellanprodukter, avsedda för vidare bearbetning vid resp. framställningsverk, erhålles en summa av 3 074 millioner kronor. De angivna värdesummorna, vilka båda givetvis innesluta betydande dubbelräkningar, äro 26 % högre än motsvarande summor för år 1914.

År 1915 var sålunda ur industriens synpunkt i det hela ett rekordår. Visserligen framkallade världskriget för några industrier exportsvårigheter och bristande avsättningsmöjligheter, vilket medförde stillestånd, såsom inom malmbrytningsindustrien, eller tillbakagång, såsom inom stenindustrien, men i allmänhet hade de olika industrierna att uppvisa produktvärden högre än något föregående år. En bidragande orsak till denna värdestegring var givetvis den avsevärda prisstegringen å det mesta råmaterialet. Graden av det totala produktvärdets ökning får därför icke betraktas såsom någon mätare på ökningen av den industriella verksamhetens omfattning. Men som ifrågavarande värdeökning i många fall går jämsides med en kvantitativ, om också icke proportionsvis lika stor ökning av själva produktionen, talar den i alla händelser ett tydligt språk om den blomstring, som vårt lands industri upplevde år 1915.

För att möjliggöra en jämförelse med avseende på arbetarantalet och produktvärdet inom olika industrigrupper år 1915 och föregående år meddelas tabellerna å sid. 54—55.

Beträffande det totala arbetarantalet uppgick ökningen i förhållande till år 1914 till 9 901 (2·5 %). Endast grupperna jord- och stenindustri samt träindustri sysselsatte färre arbetare än föregående år.

Med avseende å industriens fördelning å olika landsdelar stod Malmöhus län främst med ett produktvärde av 392·7 millioner kronor; därnäst följde Stockholms stad, Göteborgs och Bohus län och Östergötlands län med respektive 281·0, 264·9 och 150·2 millioner kronor. Sist i ordningen kommo Jämtlands län med 12·9 millioner kronor och Gottlands län med 8·2 millioner kronor.

Beträffande industriens produktvärde i förhållande till invånarantalet uppvisade Malmöhus län högsta medelbeloppet med 822 kronor. Därnäst kom Stockholms stad med 722 kronor, Örebro län med 691 kronor, Göteborgs och Bohus

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1904, s. 191; 1905, s. 131; 1906, s. 462; 1907, s. 344; 1908, s. 632: 1909; s. 549; 1910, s. 469; 1911 s. 463; 1912, s. 473; 1913, s. 466; 1914, s. 310; 1915, s. 752 och 1916, s. 764.

Industriella anläggningar i Sverige år 1915

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Industrigrupper	Industriella anläggningar			Förvaltningspersonal[2]	Arbetarpersonal[1]						Tillverkningsvärde			Eff. hkr. använda i omedelbar maskindrift
					Inom industrien anställda arbetare					Hemarbetare				
	Hela antalet	Därav ägda av			Antal	%	Antal per arbetsställe	Därav			i miljoner kr.	i % av totalbeloppet	i kr. per industriell anläggning	
		aktiebolag	andra bolag					kvinnor	minderåriga					
1. Malmbrytning och metallindustri	**1 567**	734	209	10 448	**120 061**	32·1	77	4 284	13 394	651	707·4	26·1	451 411	309 318
2. Jord- och stenindustri	**958**	529	101	1 678	**38 530**	10·3	40	2 270	4 447	4	90·4	3·3	94 363	53 788
3. Träindustri	**1 780**	657	282	2 597	**55 700**	14·9	31	842	8 309	63	279·6	10·3	157 098	139 012
4. Pappers- och grafisk industri	**750**	421	61	3 211	**39 048**	10·4	52	6 235	5 370	11	263·8	9·7	351 758	301 482
5. Livsmedelsindustri	**3 225**	766	228	5 033	**37 634**	10·1	12	12 084	2 759	30	722·8	26·6	224 119	102 497
6. Textil- och beklädnadsindustri	**524**	260	48	3 572	**45 896**	12·3	88	30 767	8 259	8 521	251·7	9·3	480 356	65 759
7. Läder-, hår- och gummivaruindustri	**322**	107	26	1 279	**14 977**	4·0	47	4 994	3 101	803	191·0	7·0	593 270	11 434
8. Kemisk-teknisk industri	**309**	179	33	1 491	**16 545**	4·5	54	5 521	2 806	15	146·9	5·4	475 467	25 183
9. Kraft-, belysnings- och vattenverk	**393**	144	9	1 429	**5 545**	1·4	14	46	91	—	61·6	2·3	156 734	13 986
Summa år 1915	**9 828**	**3 797**	**997**	**30 738**	**373 936**	**100·0**	**38**	**67 043**	**48 536**	**10 098**	**2 715·3**	**100·0**	**276 277**	**1 022 459**
» » 1914	**9 695**	**3 970**	**970**	**32 862**	**364 845**	**100·0**	**39**	**64 786**	**46 547**	**7 721**	**2 160·0**	**100·0**	**222 800**	**964 147**

[1] Siffrorna äro beräknade med ledning av uppgifterna i tab. 7 i kommerskollegii berättelse.
[2] Siffrorna för 1914 och 1915 äro ej fullt jämförliga, enär för sistnämnda år tillkommit en ny grupp, resande i firmans tjänst, varemot fabriksägare och arrendatorer i motsats mot föregående år icke redovisats.

Arbetarantalet inom olika industrigrenar åren 1896—1915.

	1915	1914	1906—1910	1896—1905
Malmgruvor och anrikningsverk	14 378	13 263	11 816	11 621
Metallframställningsverk	20 028	18 923	16 773	16 293
Järn- och stålvarufabriker, skeppsvarv, mekaniska och elektriska verkstäder samt instrument- och urfabriker	78 624	73 226	58 400	47 819
Annan metallindustri	7 031	6 903	6 051	4 070
Kolgruvor	2 301	2 135	2 026	1 912
Torvindustri	4 101	3 668	2 750	1 652
Stenhuggerier samt kalk- och kritbruk	12 696	17 189	14 756	12 410
Tegelbruk och lervarufabriker (inkl. kakel- och porslinsfabriker)	11 089	[1] 11 894	14 071	14 047
Glasindustri	5 875	5 549	5 265	5 228
Annan jord- och stenindustri	2 468	2 861	2 989	2 328
Sågverk och hyvlerier samt lådfabriker	40 227	40 440	39 908	41 334
Snickeri- och annan träindustri	13 640	13 645	13 286	11 494
Pappersmassefabriker samt pappfabriker och pappersbruk	24 415	23 350	19 466	13 178
Annan pappersindustri	5 425	5 011	3 560	2 063
Boktryckerier och grafiska anstalter	9 208	8 988	8 780	7 044
Kvarnindustri	2 893	[1] 2 886	4 161	4 316
Sockerindustri	8 569	8 620	8 796	7 474
Brännvinsbrännerier, destilleringsverk och jästfabriker	1 170	1 251	1 254	1 230
Bryggerier och mälterier samt fabriker för andra dryckesvaror	6 654	[1] 6 723	8 133	7 960
Tobaksfabriker	3 676	4 680	4 991	4 512
Mejerier	3 836	3 850	—	—
Annan livsmedelsindustri	10 836	9 398	6 741	4 641
Textilindustri	35 483	34 860	34 211	31 677
Beklädnads- och annan textilindustrien närstående industri	10 413	9 909	7 502	4 961
Garverier	2 234	[1] 1 879	2 046	2 394
Skofabriker	8 598	8 301	5 845	3 208
Gummivarufabriker	1 758	1 573	1 386	1 031
Diverse läder-, skinn- och hårindustri	2 387	2 174	1 925	1 793
Tändsticksfabriker	8 331	7 343	6 599	5 847
Annan kemisk-teknisk industri	8 214	7 465	5 713	4 201
Elektricitetsverk	2 641	2 195	1 078	417
Gasverk	1 743	1 700	1 653	1 065
Vattenledningsverk	1 161	1 148	—	—
Träkolsverk	[2] 1 833	[2] 1 847	6 081	5 531
Summa	**373 936**	**364 845**	**328 012**	**284 751**

[1] Minskningen beror delvis därpå, att ett antal smärre, förut medtagna anläggningar vid redovisningen utgallrats.

[2] Endast träkolsarbetare vid sågverk

Produktionen inom viktigare industrigrenar åren 1896—1915.

		1915	1914	1913	1912	1906—1910	1896—1905
Järnmalm	ton	6 883 308	6 586 630	7 475 571	6 699 226	4 625 620	2 928 536
Tackjärn	»	760 701	639 718	730 257	699 816	567 418	523 026
Smältstycken och råskenor	»	119 629	116 074	158 472	148 828	155 468	187 589
Göt	»	600 418	507 332	590 887	515 313	408 128	294 189
Stångjärn o. -stål samt andra grövre tillverkn. av smidesjärn och -stål	»	625 023	513 182	591 693	533 342	437 933	364 900
Tackjärnsgjutgods	»	147 069	135 935	145 787	128 459	102 037	70 034
Annan järnmanufaktur och mekan. verkstadsarb. (ej elektr.)	1 000 kr.	305 647	257 530	240 549	198 313	151 594	93 836
därav: fartyg (nybyggnader och reparationer)	»	25 292	24 659	19 736	15 970	12 262	10 070
ångmaskiner (inkl. lokomotiv)	»	7 979	8 414	5 717	4 478	6 882	5 890
andra motorer	»	18 699	16 580	18 107	16 972	7 604	1 220
lantbruksmaskiner	»	13 409	14 036	15 268	12 021	9 147	3 787
mjölkskumn.-mask.	»	14 285	14 331	15 331	13 914	10 656	7 892
Elektriska maskiner, apparater och ledningar	»	45 844	33 878	32 571	26 022	18 512	8 703
Metallmanufaktur (inkl. guld- och silverarb.)	»	69 124	45 791	50 126	40 206	29 974	13 166
Stenkol	ton	412 261	366 639	363 965	360 291	291 424	271 813
Stenhuggeriarbeten	1 000 kr.	15 068	20 771	23 493	20 959	16 374	10 747
Cement	ton	306 102	278 251	390 110	339 616	213 662	112 922
Porslin och fajans	1 000 kr.	6 364	5 562	5 871	5 306	4 532	3 405
Tegel- och andra lervaror	»	16 102	15 563	16 948	15 620	14 728	12 278
Glasvaror	»	18 035	13 350	13 231	12 627	10 721	8 280
Ohyvlade plankor, battens, scantlings och bräder	kbm.	4 423 778	4 040 544	4 693 990	4 529 644	4 289 303	4 924 163
Hyvlade bräder	»	995 285	1 248 300	1 210 159	1 151 078	1 015 058	849 868
Snickeriarbeten	1 000 kr.	31 453	29 805	30 879	31 905	27 226	20 321
Pappersmassa (torr vikt) mekanisk	ton	305 819	269 217	326 097	316 169	220 076	138 820
Pappersmassa (torr vikt) kemisk	»	609 912	865 913	860 480	809 684	498 993	206 215
Papp och papper	»	353 920	313 140	332 956	317 270	228 641	120 764
Arbeten av grafisk industri	1 000 kr.	45 349	42 728	38 544	29 358	23 991	14 756
Kvarnprodukter (mjöl, gryn, kli, gröpe)	ton	557 624	606 420	621 097	596 988	550 982	480 515
Bröd och käx	1 000 kr.	39 270	31 789	26 474	22 599	16 648	7 228
Råsocker	ton	154 114	137 106	131 961	127 378	132 028	90 135
Råbrännvin à 50 %	hl.	232 296	466 548	453 301	402 152	400 270	407 330
Maltdrycker	»	2 576 546	2 775 227	2 706 047	2 633 802	2 997 693	2 782 342
Tobaksfabrikat	1 000 kr.	32 241	28 668	24 536	23 028	21 136	16 124
Margarin	ton	33 723	24 130	24 453	23 847	14 510	9 330
Garn	1 000 kr.	88 006	72 476	73 421	68 875	59 364	42 992
Vävnader	»	121 995	96 645	97 264	89 280	79 161	56 597
Trikåvaror	»	17 247	15 564	15 741	13 157	10 455	6 673
Sömnadsartiklar	»	41 569	28 996	25 595	22 067	17 029	8 215
Beredda hudar och skinn	»	68 004	35 960	34 143	30 221	23 015	12 040
Skofabrikat	»	92 282	49 123	42 026	36 714	26 408	11 480
Gummivaror	»	14 354	10 704	10 714	10 998	8 977	4 765
Färger och fernissor	»	4 438	3 242	3 445	4 069	2 895	1 689
Lin-, rov- och rapsoljor	ton	9 619	7 752	9 068	7 030	6 888	4 856
Ljus	»	2 389	2 243	2 428	2 282	2 389	2 297
Såpa och tvål	»	28 589	25 533	25 270	24 472	22 316	16 430
Konstgödsel	1 000 kr.	16 290	14 346	14 584	11 817	9 728	5 674
Sprängämnen	ton	3 524	2 923	3 096	2 775	2 057	1 356
Tändstickor	»	51 202	40 663	40 661	38 797	32 079	22 457
Industriens sammanlagda produktvärde	1 000 kr.	[1] **2 715 254**	[2] **2 160 042**	[3] **2 163 474**	**1 778 373**	**1 463 073**	**993 874**

[1] För att bliva jämförbar med föregående års siffror måste denna siffra reduceras med omkr. 217 mill. kr.
[2] » » » » » » » » » » » » » » 185 » »
[3] » » » » » » » » » » » » » » 232 » »

Industrien inom olika län.

	Antal arbetsställen	Antal arbetare	Tillverkningens värde		Medelfolkmängd	Antal industriarbetare per 1 000 inv.	Tillverkningens värde i kronor per inv.
			Kronor	%			
Stockholms stad	731	36 096	280 987 144	10·34	389 349	93	722
Stockholms län	311	13 398	106 444 660	3·91	227 009	59	469
Uppsala län	217	6 926	47 092 502	1·72	132 075	52	357
Södermanlands län	380	12 040	64 067 500	2·35	183 645	66	348
Östergötlands län	602	21 467	150 179 781	5·52	299 863	72	501
Jönköpings län	463	16 100	74 412 010	2·73	218 979	74	340
Kronobergs län	233	7 066	26 315 799	0·96	156 729	45	168
Kalmar län	390	10 618	68 877 968	2·52	227 576	47	303
Gottlands län	65	1 179	8 243 076	0·60	55 488	21	149
Blekinge län	313	8 364	40 899 849	1·49	150 277	56	272
Kristianstads län	504	9 175	109 150 553	4·01	234 774	39	465
Malmöhus län	942	37 076	392 737 643	14·45	474 431	78	822
Hallands län	238	5 395	57 910 875	2·12	147 155	37	394
Göteborgs och Bohus län	601	35 987	264 861 146	9·74	403 390	89	656
Älvsborgs län	462	21 836	136 924 077	5·03	293 233	74	467
Skaraborgs län	591	10 245	64 105 931	2·35	241 078	43	266
Värmlands län	379	15 995	99 442 660	3·65	260 387	62	382
Örebro län	486	19 466	146 384 284	5·38	211 960	92	691
Västmanlands län	379	15 198	105 923 171	3·89	161 933	94	654
Kopparbergs län	405	19 108	124 353 510	4·57	241 766	79	514
Gävleborgs län	413	19 819	130 236 790	4·78	259 770	76	510
Västernorrlands län	284	15 817	118 462 921	4·35	259 255	61	457
Jämtlands län	137	2 744	12 857 654	0·46	123 721	22	104
Västerbottens län	155	4 944	31 535 329	1·15	169 338	29	186
Norrbottens län	147	7 877	52 846 732	1·93	172 993	46	305
Hela riket	**9 828**	**373 936**	**2 715 253 565**	**100·00**	**5 696 174**	**66**	**477**

län med 656 kronor samt Västmanlands län med 654 kronor. Sist kommo Gottlands län med 149 kronor och Jämtlands län med 104 kronor.

Industriarbetarnas antal i förhållande till invånarantalet var högst i Västmanlands län samt i Stockholms stad, lägst åter i Gottlands, Jämtlands och Västerbottens län. I medeltal för hela riket kommo 66 industriarbetare på 1 000 invånare.

Av samtliga arbetsställen funnos på landsbygden 62·21 % med 51·13 % av industriens sammanlagda produktvärde. I förhållande till folkmängden hade landsbygden år 1915 att uppvisa 50 industriarbetare per 1 000 invånare och 333 kronors produktvärde per invånare, medan motsvarande relationstal för rikets städer utgjorde 108 arbetare och 866 kronor.

Industrien i rikets städer.

Städer	Antal arbetsställen	Antal arbetare	Tillverkningens värde		Medelfolkmängd	Antal industriarbetare per 1 000 inv.	Tillverkningens värde i kronor per inv.
			Kronor	%			
Stockholm	731	36 096	280 987 144	21·17	389 349	93	722
Göteborg	296	18 723	157 652 852	11·88	183 932	102	857
Malmö	273	13 659	127 663 667	9·62	108 788	126	1 174
Norrköping	121	8 528	53 318 383	4·09	45 851	186	1 163
Örebro	103	4 027	43 044 904	3·24	33 786	119	1 274
Västerås	57	4 119	41 602 675	3·13	23 815	173	1 747
Landskrona	55	2 027	37 224 562	2·80	16 633	122	2 236
Hälsingborg	93	3 747	37 132 017	2·79	35 321	106	1 051
Gävle	97	4 836	36 346 889	2·73	36 216	134	1 004
Borås	82	5 207	33 156 682	2·49	23 368	223	1 419
Eskilstuna	125	6 019	32 178 799	2·42	29 391	205	1 094
Kalmar	35	1 434	25 424 972	1·91	16 027	89	1 586
Kristianstad	39	1 078	23 606 509	1·78	12 177	89	1 939
Trälleborg	35	1 213	23 061 905	1·74	10 864	112	2 123
Halmstad	42	1 510	22 020 413	1·66	18 655	81	118
Jönköping	67	4 421	21 773 960	1·64	28 230	157	71
Uppsala	78	2 615	21 512 604	1·62	27 844	94	773
Ystad	39	882	20 145 599	1·52	12 038	73	1 674
Södertälje	29	2 279	16 375 729	1·23	13 087	174	1 253
Karlstad	44	1 927	13 446 831	1·01	18 698	103	719
Lidköping	28	1 449	13 378 604	1·01	7 803	186	1 715
Linköping	56	1 619	11 635 773	0·87	25 030	65	465
Eslöv	36	698	11 467 114	0·86	6 026	116	1 903
Karlskrona	43	2 248	10 890 005	0·82	28 331	79	415
Lund	50	1 442	10 080 309	0·76	22 731	63	443
Ängelholm	16	728	9 595 965	0·72	4 523	161	212
Huskvarna	7	2 441	9 188 701	0·70	7 092	344	1 296
Falkenberg	17	400	9 056 529	0·68	4 648	86	1 948
Nyköping	27	1 449	9 020 721	0·68	10 787	134	836
Västervik	31	1 449	8 287 619	0·62	11 096	131	746
Uddevalla	22	1 372	8 195 293	0·62	13 359	103	613
Vänersborg	22	1 377	8 065 254	0·61	7 989	172	101
Söderhamn	29	1 309	7 529 042	0·57	11 577	113	650
Tidaholm	9	1 539	7 143 308	0·53	4 598	335	1 553
Övriga städer	880	21 516	125 823 816	9·48	283 513	75	444
Summa	**3 714**	**165 383**	**1 327 085 099**	**100·00**	**1 533 173**	**108**	**866**

Av det sammanlagda produktvärdet för rikets städer representerade Stockholm ensamt 21·17 %, Göteborg 11·88 %, Malmö 9·62 % och Norrköping 4·09 %.

Med avseende å produktvärdets förhållande till invånarantalet nådde Landskrona, Trälleborg, Falkenberg, Kristianstad och Eslöv de högsta relationstalen, för dem alla överstigande 1 900 kronor. Beträffande slutligen industriarbetarnas relativa antal i förhållande till folkmängden framträdde Huskvarna och Tidaholm såsom de starkast utpräglade industricentra (344 resp. 335 fabriksarbetare per 1 000 invånare). I tredje rummet kom Borås med 223 promille.

Den inom industrien anställda personalen har liksom föregående år uppdelats i förvaltningspersonal och arbetare. Inom den förstnämnda gruppen särskiljas följande fem kategorier:

Föreståndare	5 116	Lagerbokhållare, butiksbiträden m. fl.	3 684
Teknisk personal	6 499	Resande i firmors tjänst	1 396
Kontorspersonal	14 043	Summa	30 738

Bland förvaltningspersonalen ingingo inalles 5 024 kvinnor; talrikast representerade voro dessa bland lager- och butikspersonalen (38·6 %) samt kontorspersonalen (23·8 % av hela antalet). Bland arbetarpersonalen, som frånsett hemarbetarna uppgick till 373 936 personer, voro 17·9 % kvinnor och 13·0 % minderåriga. Fördelningen av kvinnor och minderåriga inom olika industrigrenar framgår av specialredogörelsen å sid. 47—51.

Vad industrianläggningarnas fördelning efter ägare beträffar, så ägdes 39·9 % av anläggningarna, sysselsättande 13·3 % av arbetarna, utav enskilda personer. För aktiebolag voro motsvarande siffror resp. 38·6 % och 76·4 %, för andra bolag eller stiftelser 10·1 % och 5·9 %, för ekonomiska föreningar 8·7 % och 1·1 % samt för staten eller kommuner 2·7 % och 3·3 %.

Summariska uppgifter angående den av industrien använda drivkraften lämnas i nedanstående sammanställning:

	Samtliga primärmotorer		Därav för omedelbar maskindrift		Därav för drivande av elektricitetsgeneratorer	
	eff. hästkrafter	%	eff. hästkrafter	%	eff. hästkrafter	%
Motorer drivna med:						
vatten	844 168	63·90	223 093	26·43	621 075	73·57
ånga	422 421	31·98	212 080	50·21	210 341	49·79
olja eller gas	54 454	4·12	18 746	34·43	35 708	65·57
Summa	**1 321 043**	**100·00**	**453 919**	**34·36**	**867 124**	**65·64**

Sammanlagda ökningen av de använda primärmotorernas styrka sedan 1897, det första år för vilket uppgifter föreligga, uppgår till 301 %.

Inom industrien användes vidare för omedelbar maskindrift, förutom de av primärmotorer utvecklade 453 919 effektiva hästkrafterna, även 568 540 effektiva hästkrafter, utvecklade av elektriska motorer; härigenom uppgår den inom industrien till maskindrift använda drivkraften till sammanlagt 1 022 459 effektiva hästkrafter, vilket i förhållande till år 1913 innebär en ökning med 6 %.

Hantverket i Sverige år 1915.

(Enligt Kommerskollegii berättelse.)

I den svenska industristatistiken ingick till och med år 1910 en årlig redogörelse för hantverket, grundad på förteckningar, som av ortsmyndigheterna upprättats med ledning huvudsakligen av mantals- och taxeringslängderna. I skrivelse från Kungl. Maj:t till kommerskollegium den 22 november 1912 föreskrevs emellertid, att statistik över hantverket hädanefter skulle upprättas endast vart femte år, räknat från och med år 1915. I dessa femårsredogörelser skulle hantverket göras till föremål för en mera ingående undersökning än i de förutvarande årsberättelserna, och skulle för detta ändamål primäruppgifter införskaffas även från hantverkarna själva. Genom skrivelse från Kungl. Maj:t till kommerskollegium den 21 januari 1916 blevo dock hantverkarna med hänsyn till rådande extraordinära förhållanden befriade från denna uppgiftsskyldighet vad beträffar år 1915. Efterföljande redogörelse för rikets hantverk under sistnämnda år grundar sig följaktligen liksom tidigare redogörelser allenast på de av ortsmyndigheterna upprättade förteckningarna.

Av redogörelsen framgår, att hela det redovisade antalet hantverkare år 1915 uppgick till 72 471 med tillsammans 49 840 arbetare. I jämförelse med år 1910 ådagalägga anförda siffror en ökning i antalet hantverkare av 8 986 och en minskning i antalet arbetare av 3 953. Härvid är dock att märka, att uppgifterna angående arbetare äro ofullständigare än rörande hantverkare.

Dessutom bör påpekas, att begreppet »hantverkare» numera är ganska obestämt. Redogörelsen omfattar därför icke blott egentliga hantverkare, utan den mindre industrien över huvud. Varken den ekonomiska enheten, företaget, eller den tekniska, arbetsstället, har kunnat läggas till grund vid sammanräkningen av antalet hantverkerier, utan hänföra sig uppgifterna om hantverkare i huvudsak till hantverksidkande personer. Dock hava såsom hantverkare räknats aktiebolag och ekonomiska föreningar, uppgående till ett antal av inalles 388. Handelsbolag och enkla bolag, som i tidigare berättelser hänförts under sistnämnda rubrik, hava däremot uppdelats så, att varje bolagsman räknats såsom en hantverkare.

Av hantverkarna (frånsett nyssnämnda bolag) voro 65 797 män och 6 286 kvinnor, av arbetarna 42 677 män och 7 163 kvinnor. Antalet kvinnliga hantverkare var såväl absolut som relativt sett störst inom textil- och beklädnadsindustrien, som även sysselsätter det relativt största antalet kvinnliga arbetare, under det att livsmedelsindustrien sysselsätter det största absoluta antalet. Sistnämnda grupp omfattar jämväl de flesta bolagen.

På 100 inom fabriksindustrien sysselsatta arbetare kommo under redogörelseåret 13 hantverksarbetare, mot 15 à 16 i genomsnitt under åren 1896—1910. Den nedgång av antalet hantverksarbetare, som under de senaste

Hantverkare och hantverksarbetare i Sverige år 1915.

Yrkesgrupper	Hantverkare		Hantverks-arbetare		Antal kvinnor i % av antalet		Antal hantverkare och hantverksarbetare per 100 industriarbetare	Bevillningstaxerad inkomst per hantverkare
	Antal	%	Antal	%	hantverkare	arbetare		Kr.
1. Metallindustri	9 912	*14·0*	7 091	*14·2*	*1·2*	*2·5*	14	786
2. Jord- och stenindustri	1 652	*2·2*	1 792	*3·6*	*1·1*	*4·0*	9	483
3. Träindustri	12 829	*17·7*	5 978	*12·0*	*0·2*	*1·3*	34	482
4. Pappers- och grafisk industri	582	*0·8*	850	*1·7*	*9·3*	*19·1*	4	988
5. Livsmedelsindustri	10 473	*14·4*	10 775	*21·6*	*14·6*	*32·0*	56	874
6. Textil- och beklädnadsindustri	12 081	*16·6*	6 924	*13·9*	*34·5*	*38·8*	35	498
7. Läder-, hår- och gummivaruindustri	12 034	*16·6*	3 830	*7·7*	*0·8*	*6·4*	101	501
8. Kemisk-teknisk industri	91	*0·1*	104	*0·2*	*2·4*	*26·0*	1	413
9. Byggnadsverksamhet	11 479	*15·8*	10 787	*21·7*	*0·4*	*0·5*	—	929
10. Annan yrkesrörelse	1 338	*1·8*	1 709	*3·4*	*21·3*	*13·5*	—	1 439
Summa år 1915	**72 471**	*100·0*	**49 840**	*100·0*	*8·7*	*14·4*	**33**	**679**
» » 1910	**63 485**	—	**53 793**	—	—	*13·6*	**35**	**646**
Medeltal åren 1896—1900	41 081	—	40 178	—	—	*8·9*	31	568
» » 1901—1905	52 818	—	47 478	—	—	*10·8*	33	609
» » 1906—1910	59 167	—	52 894	—	—	*12·8*	34	670

åren inträtt, motväges emellertid av ökningen i fråga om antalet självständiga hantverksidkare. Räknas dessa själva som arbetare, såsom i tabellen ovan är gjort, visar det sig, att förhållandet mellan antalet inom industri och hantverk sysselsatta personer varit tämligen konstant: på 3 fabriksarbetare kommer i genomsnitt 1 hantverkare eller hantverksarbetare. Av de särskilda yrkesgrupperna uppvisar läder-, hår- och gummivaruindustrien det relativt största antalet inom hantverket sysselsatta personer; på 100 industriarbetare komma här 106 hantverkare och hantverksarbetare. För grupperna byggnadsverksamhet och »annan yrkesrörelse» kunna några relationstal icke angivas, enär dessa grupper sakna motsvarighet inom industristatistiken.

Hantverkarnas genomsnittliga inkomst har, efter vad de inkomna taxeringsuppgifterna utvisa, varit störst inom gruppen »annan yrkesrörelse», vilken bl. a. omfattar barberare och skorstensfejare.

Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1917.[1]

Enligt till socialstyrelsen från rikets samtliga sjömanshus inkomna uppgifter uppgick hela antalet under år 1917 påmönstrade sjömän till 33 842, och antalet avmönstrade till 31 564, mot resp. 42 038 och 38 738 år 1916. Av påmönstringarna utgjorde de i inrikes fart 3 128 och av avmönstringarna 2 643 eller resp. 9·2 och 8·4 % (mot resp. 4·1 och 3·4 % år 1916).

Fördelningen på de olika månaderna åren 1916 och 1917 framgår av efterföljande översikt:

	Påmönstrade		Avmönstrade		Antal påmönstrade per 100 avmönstrade	
	1916	1917	1916	1917	1916	1917
Januari	6 712	6 154	7 000	7 401	96	83
Februari	3 188	819	2 578	3 024	124	27
Mars	3 126	1 366	1 937	925	161	148
April	3 730	3 474	2 007	1 134	186	306
Maj	4 902	4 127	2 641	1 006	186	410
Juni	3 714	3 150	2 835	1 627	131	194
Juli	3 296	3 282	2 696	2 508	122	131
Augusti	2 793	2 690	2 864	1 985	98	136
September	2 901	2 061	3 293	2 522	88	82
Oktober	2 818	2 393	3 251	2 107	87	114
November	2 610	2 280	3 379	2 739	77	83
December	2 248	2 046	4 257	4 586	53	45
Summa	**42 038**	**33 842**	**38 738**	**31 564**	**109**	**107**

Båda åren förekom det största antalet på- och avmönstringar under januari månad eller resp. 16·0 och 18·1 % år 1916 samt 18·2 och 23·4 % år 1917. Detta sammanhänger därmed, att av den mönstrade personalens hyresavtal omkring 90 % gälla för seglationstiden under ett kalenderår, varför besättningspersonalen i stor utsträckning av- och påmönstrats på nyåret. Under de övriga månaderna år 1917 voro påmönstringarna talrikast under april, maj och juli, medan februari och december hade att uppvisa högsta antalet avmönstringar. Det stora antalet avmönstringar och i motsvarande grad minskade antalet påmönstringar under februari månad är beroende på det skärpta undervattensbåtskriget.

Antalet på- och avmönstrade sjömän vid rikets olika sjömanshus under år 1917 framgår av efterföljande översikt:

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1917, sid. 33.

Sjömanshus	Påmönstrade	Avmönstrade	Sjömanshus	Påmönstrade	Avmönstrade
Luleå	152	139	Karlshamn	215	156
Örnsköldsvik	171	116	Sölvesborg	318	222
Härnösand	538	436	Kristianstad	137	110
Sundsvall	733	503	Ystad	164	225
Hudiksvall	69	51	Trälleborg	171	190
Söderhamn	264	130	Malmö	1 590	1 412
Gävle	1 109	1 028	Landskrona	594	626
Stockholm	5 040	4 562	Hälsingborg	1 856	1 551
Nyköping	197	169	Halmstad	703	570
Norrköping	783	691	Göteborg	12 082	11 688
Västervik	377	320	Uddevalla	600	581
Oskarshamn	655	361	Lysekil	1 208	1 497
Kalmar	486	363	Strömstad	549	429
Visby	277	251	Karlstad	272	137
Karlskrona	190	206	Övriga	1 435	1 263
Ronneby	907	1 581	Summa	**33 842**	**31 564**

Av påmönstringarna under året kommo sålunda icke mindre än 12 082 eller 35·7 % av samtliga på sjömanshuset i Göteborg, varefter följde sjömanshuset i Stockholm med 5 040 eller 14·9 %, i Hälsingborg med 1 856 eller 5·5 %, i Malmö med 1 590 eller 4·7 % och i Lysekil med 1 208 eller 3·6 %. Dessa fem sjömanshus räknade sålunda tillsammans 21 776 påmönstringar eller 64·4 % av hela antalet under år 1917. Beträffande avmönstringarna blev ordningsföljden något olika eller i främsta rummet Göteborg med 11 688 (37·0 %), Stockholm med 4 562 (14·5 %), Hälsingborg med 1 551 (4·9 %), Lysekil med 1 497 (4·7 %) och Malmö med 1 412 (4·5 %) eller tillsammans för alla fem sjömanshusen 20 710 avmönstringar, vilket utgör 65·6 % av samtliga under året.

Av de under året påmönstrade utgjordes 2 882 av fartygsbefälhavare, 5 299 av styrmän och maskinister, 14 065 av däcksmanskap, 7 428 av eldarmanskap och 4 168 av kökspersonal. Bland de avmönstrade voro 2 460 fartygsbefälhavare, 4 873 styrmän och maskinister, 13 427 däcksmanskap, 6 902 eldarmanskap och 3 902 kökspersonal.

Beträffande de på- och avmönstrade sjömännens nationalitet voro av de under året påmönstrade 33 842 sjömännen 33 501 eller 99·0 % svenskar, 109 norrmän, 123 danskar, 78 finnar och ryssar, 24 övriga vita samt 7 av andra raser. Bland de under samma tid avmönstrade 31 564 sjömännen voro 31 061 eller 98·4 % svenskar, 152 norrmän, 199 danskar, 85 finnar och ryssar, 2 tyskar, 48 övriga vita samt 17 av annan ras.

Arbetsförmedlingen av sjömän under år 1917.[1]

Sedan rapporter rörande arbetsförmedlingen av sjömän under fjärde kvartalet 1917 numera inkommit från samtliga Sveriges redareförenings förhyrningskontor, delgives här nedan en sammanfattning av förhyrningsverksamheten under såväl månaderna oktober—december som beträffande hela året, varvid för jämförelse medtagits motsvarande siffror från närmast föregående kvartal samt sista kvartalet föregående år:

	Antal förhyrda sjömän					Därav utlänningar				
	1917			1916		1917			1916	
	okt.—dec.	juli—sept.	Hela året	okt.—dec.	Hela året	okt.—dec.	juli—sept.	Hela året	okt.—dec.	Hela året
Styrmän	6	15	**36**	18	**74**	—	—	—	—	—
Maskinister	3	6	**22**	9	**34**	—	—	—	—	—
Däckspersonal	1 272	1 623	**5 531**	1 685	**8 403**	16	17	**72**	59	**261**
Maskinpersonal	850	1 133	**3 626**	1 516	**6 768**	4	2	**30**	43	**134**
Kökspersonal	264	438	**1 332**	424	**2 122**	5	4	**20**	6	**34**
Summa	**2 395**	**3 215**	**10 550**	**3 652**	**17 401**	**25**	**23**	**122**	**108**	**429**

Såsom av ovanstående framgår, har antalet förmedlade platser under tredje kvartalet nedgått med 820 eller över 25 procent, medan motsvarande nedgång från föregående års sista kvartal uppgår till 1 257 platser eller nära 35 procent.

Minskningen från tredje kvartalet av antalet förhyrda sjömän är huvudsakligen att tillskriva sjöfartens partiella upphörande på våra närmare farvatten och återkommer regelbundet varje år med den kallare årstiden. Däremot måste den betydande nedgången i jämförelse med föregående år utan tvivel tillskrivas de sedan dess försämrade förhallandena beträffande särskilt utrikessjöfarten, varigenom ett avsevärt antal fartyg ligga sysslolösa och utan besättningar.

Från tre av förhyrningskontoren (däribland Göteborg) har anmälts brist på arbetskraft, medan överflöd inrapporterats från tio kontor och normal tillgång från de övriga. Tillgången på arbetssökande har varit större än något föregående kvartal, vilket tyder på, att förutom de sjömän, som blivit lediga på grund av en del fartygs uppläggning under vintersäsongen, ett avsevärt antal arbetssökande lämnat sina hem, sedan hopsparade medel tagit slut. De arbetslösas antal ökas därjämte i ej obetydlig mån av alla de sjömän, som hemsänts från utlandet från där rekvirerade eller förolyckade fartyg.

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1917, sid. 339.

För hela redogörelseåret hade antalet förmedlade platser nedgått med ej mindre än 6 851 eller 39 procent av hela antalet förhyrningar 1916, medan utlänningarnas antal minskats med 307 eller 72 procent. Av utlänningarna voro 22 norrmän, 30 danskar, 55 finnar och 15 av annan nationalitet.

Rapporter hava insänts från 29 förhyrningskontor, av vilka 2 icke förmedlat någon anställning under året. För de övriga är antalet förhyrningar högst varierande, vilket ju helt naturligt beror på sjöfartens större eller mindre livlighet i de olika hamnarna. Högsta antalen komma på Göteborg, Stockholm och Hälsingborg med resp. 5 328, 1 551 och 714 samt därefter Oskarshamn med 317, Halmstad med 292, Gävle med 290, Norrköping med 289 och Malmö med 252. Sedan falla siffrorna successivt för att i Umeå uppnå minimum med 6 förmedlade platser.

De under året förmedlade 10 550 platserna fördela sig på följande besättningskategorier: styrmän 36, maskinister 22, bästemän 88, konstaplar 30, båtsmän 193, timmermän 178, segelmakare 19, matroser 1 845, lättmatroser 1 862, jungmän 1 287, annan däckspersonal 32, donkeymän 145, smörjare 12, motormän 48, eldare 2 838, kollämpare 549, annan maskinpersonal 34, stuertar 336, kockar 627, annan köks- och uppassarpersonal 369.

Sjukkassornas verksamhet i Sverige åren 1913—1916.

Av preliminära uppgifter rörande de registrerade sjukkassornas verksamhet under åren 1913—1916, som nu förefinnas, framgår, att antalet sjukkassor, som registrerats enligt 1910 års lag och deras medlemsantal vid varje års slut utgjort:

	Antal sjukkassor	Antal sjukkassemedlemmar
1913	703	396 116
1914	904	487 478
1915	1 216	554 174
1916	1 255	598 000

Framhållas bör, att dessa siffror, såsom nyss anförts, omfatta endast sådana kassor, som vid årets utgång varit registrerade enligt den nya lagen. De sjukkassor, som fortsatt sin verksamhet enligt 1891 års lag ingå sålunda icke i dessa siffror. Med hänsyn till möjligheten av jämförelser med tidigare år, må vidare framhållas, att i föreliggande siffror icke ingå uppgifter rörande de s. k. fortsättningskassorna. Under åren 1913—1915 kunna icke ur de anförda siffrorna dragas några slutsatser med avseende på ökningen i sjukkassornas medlemsantal. Ökningen beror nämligen i detta fall på att antalet sjukkassor, som låtit registrera sig enligt 1910 års lag, år från år ökats. Med avseende på stegringen under år 1916 må däremot framhållas

att denna i huvudsak betyder en verklig ökning av icke blott antalet sjukkassemedlemmar utan även antalet sjukförsäkrade personer. Fr. o. m. 1916 gäller nämligen förbudet mot flermedlemskap icke blott för nytillträdande sjukkassemedlemmar utan även för sjukkassor, som söka och erhålla registrering.

År 1915 har att uppvisa den största ökningen av registrerade kassor beroende helt naturligt på den omständigheten, att nämnda år utgjorde det sista övergångsåret mellan den gamla och den nya sjukkasselagen.

Sjukkassornas sammanlagda inkomster och utgifter dels över huvud taget dels per medlem framgår av efterföljande sammanställning:

	Inkomster	Utgifter	Inkomst pr medlem	Utgift pr medlem	Överskott pr medlem
1913 . . .	7 019 910·19	6 811 952·75	17·70	17·20	0·50
1914 . . .	8 704 014·29	8 187 821·78	17·80	16·80	1·00
1915 . . .	10 311 688·23	9 574 883·12	18·60	17·20	1·40
1916 . . .	11 358 643·99	10 145 042·75	18·90	16·90	2·00

Med avseende på siffrorna för åren 1913—1915 må framhållas, att de absoluta talen för dessa år icke återgiva den verkliga stegringen. Ökningen beror, såsom ovan framhållits, väsentligen på, att antalet registrerade sjukkassor år från år ökats. Medeltalssiffrorna per medlem för alla åren äro däremot fullt jämförbara. Av desamma framgår med önskvärd tydlighet, att kassornas ekonomiska ställning avsevärt förbättrats under de 4 åren. Överskottet per medlem var sålunda under år 1916 icke mindre än fyra gånger så stor som 4 år tidigare. Anmärkningsvärt är för övrigt resultatet för år 1916, i det att för detta år överskottet utgjorde över 1 200 000 kronor, vilket innebär, att under detta år större delen av statsbidraget, som, inberäknat bidraget för moderskapshjälp, utgjorde 1 566 478 kronor, kunde fonderas.

Sjukkassornas sammanlagda tillgångar med avdrag av skulderna utgjorde:

	Inalles	Pr medlem
1913	6 905 187·54	17·40
1914	8 237 140·16	16·90
1915	11 286 578·19	20·30
1916	12 550 502·01	20·90

Ökningen uti tillgångar från 1913 till 1916 utgjorde sålunda ungefär 20 %.

Kommunala bidrag hava enligt sjukkassornas till socialstyrelsens sjukkassebyrå ingivna verksamhetsberättelser åtnjutits under år 1915 av 282 stadskassor, fördelade på 39 städer, samt av 107 kassor å landsbygden, fördelade på 103 kommuner; för år 1916 voro motsvarande siffror 303 stadskassor i 39 städer samt 121 landskassor inom 117 kommuner.

Av stadsfullmäktige beviljat bidrag har utgått:

a) med visst fixt belopp till vissa inom staden arbetande kassor; uti Djursholm, Vaxholm, Hjo, Söderhamn och Örnsköldsvik hava bidragen utgått med viss avrundad summa årligen;

b) med visst belopp för varje medlem i *en* inom staden befintlig sjukkassa; uti Malmö, Lund och Västerås har denna kassa varit respektive städers fortsättningskassa;

c) med visst belopp för varje medlem i uti staden befintliga kassor enligt växlande bestämmelser; det har utgått med 50 öre per år uti Norrtälje, Eksjö, Växjö, Oskarshamn, Västervik, Hälsingborg, Halmstad, Uddevalla och Karlstad, med 75 öre per år uti Norrköping och Karlskrona, med 1 krona per år uti Södertälje, Torshälla, Linköping, Jönköping, Ystad, Göteborg, Alingsås, Borås, Mariestad och Falun, med 1·50 kronor per år uti Eskilstuna samt med 4·50 kronor per år till en i Falköping arbetande sjukkassa, nämligen Falköpings fasta brandkårs;

d) med visst belopp för varje sjukdag, för vilken under nästföregående år utbetalats kontant sjukhjälp från kassan; uti Stockholm och Trälleborg har bidraget utgått med 15 öre per sjukdag med ett maximibelopp per medlem uti Stockholm av 1·20 kronor; uti Kristinehamn har bidraget utgått med 10 öre per sjukdag beräknat så att detsamma ej får överstiga 1 krona per medlem;

e) med visst belopp för varje understödsdag under nästföregående år och visst belopp för sjukkassemedlem; till Stockholms stads sjukkassors fortsättningskassa har bidrag utgått med 25 öre per medlem samt 35 öre per sjukdag, dock till sammanlagt belopp av högst 1 krona per medlem.

Det system, som således följts av flertalet städer, är det under c) anförda. Beträffande alternativen b)—e) har i de flesta fall bestämts, att bidragen endast finge utgå för inom respektive städer mantalsskrivna medlemmar.

Av de 103 landskommuner år 1915 och 117 landskommuner år 1916, som beviljat kontant understöd åt inom kommunen arbetande sjukkassor, hava de flesta varit belägna i Malmöhus, Kristianstads och Östergötlands län. Uti 25 kommuner utgick detta bidrag med visst belopp per sjukkassemedlem, som uti kommunen i fråga var mantalsskriven. I regel har dock kommunen anslagit en viss avrundad summa att utgöra dess understöd till en namngiven kassa. Uti 17 kommuner har denna summa utgått av de såsom hundskatt influtna medlen.

De kontanta bidragen från kommunerna uppgingo år 1915 sammanlagt till 196 403·71 kronor samt år 1916 till 209 329·01 kronor. Dessa belopp fördelade sig så att år 1915 kommo 179 933·68 kronor på stadskassor och 16 470·03 kronor på landskassor och år 1916 190 339·76 kronor på stadskassor samt 18 989·25 kronor på landskassor. Som jämförelse bör nämnas, att enligt »Registrerade sjukkassors verksamhet år 1910» bidragens totalbelopp år 1910 utgjorde 92 541·99 kronor. Det kommunala bidraget till sjukkassorna år 1916 var sålunda ungefär dubbelt så stort som detsamma sex år tidigare.

Yrkesinspektionens verksamhet

under *oktober—december* år 1917.

Sammandrag av yrkesinspektörernas rapporter för oktober—december 1917.

	Yrkesinspektören i distriktet									Sprängämnesinspektören	Yrkesinspektrisen	Summa
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX			
Inspekterade arbetsställen	89	117	88	145	151	134	62	79	52	4	59	**980**
Sammanlagt arbetarantal	13 646	5 781	3 427	5 648	7 802	4 512	3 425	6 243	5 265	622	7 199	**63 570**
Sammanlagt kraftbelopp (eff. hkr.)	9 484	8 797	7 176	13 712	15 951	31 759	12 295	33 569	62 465	702	—	**195 910**
Inspektions- och resedagar: för yrkesinspektören .	54	34	39	16	54	48	38	49	53	9	54	**448**
» assistenten	3	23	14	54	53	44	5	8	—	—	21	**225**
Arbetsställen, till vilka lämnats skriftliga meddelanden (med anledning av inspektion)	19	98	52	83	62	131	17	54	50	11	22	**599**
Inkomna protokoll över besiktning av ångpannor: större besiktning . . .	27	45	27	33	36	52	12	31	13	—	—	**276**
mindre » . . .	80	126	69	57	130	113	45	78	50	—	—	**748**
Inkomna protokoll över besiktning av kokare eller andra kärl under tryck: större besiktning . . .	—	—	—	8	—	8	4	—	—	—	—	**20**
mindre » . . .	—	—	—	6	—	16	1	—	—	—	—	**23**
Inkomna intyg över besiktning och avprovning av hissar eller kranar .	31	7	11	41	112	41	147	12	—	—	—	**402**
Inkomna anmälningar om olycksfall i arbete . .	569	822	339	514	1 144	1 005	837	1 024	784	14	—	**7 052**
därav med dödlig utgång	5	14	7	7	5	14	6	9	14	3	—	**84**
Framställning till Konungens befallningshavande om tillämpning av 38 eller 39 § lagen om arbetarskydd	1	1	—	3	4	6	1	2	2	—	—	**20**
Anmälningar till åtal . .	3	—	3	4	5	97	11	—	6	—	3	**132**
Lämnade eftergifter . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Sammandrag av underinspektörernas rapporter för oktober—december 1917.

	Yrkesinspektionsdistrikt									Summa
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
Jordbruk:										
Inspekterade arbetsställen . .	16	231	99	13	173	88	119	68	2	**809**
Använda eff. hästkrafter . .	123	3 712	1 723	204	2 017	1 058	1 487	539	15	**10 878**
Hantverk:										
Inspekterade arbetsställen . .	29	72	38	73	155	159	60	44	33	**663**
Sysselsatta arbetare	105	236	120	171	393	366	134	90	92	**1 707**
Använda eff. hästkrafter . .	60	264	105	108	270	278	160	116	88	**1 449**
Övrig verksamhet:										
Inspekterade arbetsställen . .	142	74	114	66	128	147	81	109	32	**893**
Sysselsatta arbetare	1 330	468	388	256	766	2 483	191	580	149	**6 611**
Använda eff. hästkrafter . .	912	531	1 186	826	2 168	398	1 990	1 490	768	**10 269**
Hela antalet:										
Inspekterade arbetsställen . .	**187**	**377**	**251**	**152**	**456**	**394**	**260**	**221**	**67**	**2 365**
Sysselsatta arbetare [1]	**1 435**	**704**	**508**	**427**	**1 159**	**2 849**	**325**	**670**	**241**	**8 318**
Använda eff. hästkrafter . .	**1 095**	**4 507**	**3 014**	**1 138**	**4 455**	**1 734**	**3 637**	**2 145**	**871**	**22 596**
Förrättnings- och resedagar . .	58	114	97	54	145	130	75	75	45	**793**
Lämnade skriftliga meddelanden	2	49	35	13	19	70	20	13	11	**232**
Inkomna protokoll över besiktning av ångpannor:										
större besiktning	8	105	67	59	42	22	18	31	7	**359**
mindre »	5	33	120	93	165	80	49	71	10	**626**

Sammandrag av bergmästarnas rapporter för oktober—december 1917.

	Bergmästaren i distriktet						Summa
	norra	Gävle—Dala	östra	mellersta	västra	södra	
Inspekterade arbetsställen	4	14	13	12	—	—	**43**
Sammanlagt arbetarantal	2 609	546	346	511	—	—	**4 012**
» kraftbelopp (eff. hkr.)	8 310	1 665	1 181	2 204	—	—	**13 360**
Förrättnings- och resedagar: för bergmästaren	5	13	5	8	—	—	**31**
» gruvingenjören	4	—	6	4	—	—	**14**
Arbetsställen, till vilka lämnats skriftliga meddelanden (med anledning av inspektion) . . .	—	—	5	1	—	—	**6**
Inkomna intyg över besiktning och avprovning av hissar eller kranar	1	—	—	—	—	—	**1**
Inkomna anmälningar om olycksfall i arbete. .	27	141	26	80	16	165	**455**
därav med dödlig utgång	4	2	1	—	1	—	**8**

[1] Arbetarna inom jordbruket ej medräknade.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete.

1. Vid ett anrikningsverk var en dag en arbetare, H., tidigt på morgonen sysselsatt med att utfrakta gråberg i en tippvagn å rälsbana, då han drabbades av en olycka, som krävde hans liv. Som H. vid olyckstillfället var ensam på sin arbetsplats har man icke kunnat erhålla några säkra uppgifter om huru vid olyckan tillgått.

När man fann H., låg han ute på tippen med vagnen och dess innehåll över sig samt med ett å vagnens baksida sittande handtag av järn hårt tryckt mot halsen. Han losstogs fortast möjligt, och läkare tillkallades, men denne kunde endast konstatera, att H. var död.

Den vagn, H. hade använt, var av järn med vagnskorgen uppburen av tvenne byglar, som lågo upplagda i öppna klykor. Vid tippningen skulle främre bygeln vila i sina klykor, och med dessa som medelpunkt skulle vagnen tippas framöver. Med all sannolikhet har vagnen varit för mycket bakåtlastad och tippat bakåt, då klykorna, som nämnts, voro öppna.

Efter olycksfallet har den främre bygeln infästats, så att vagnen ej kan tippa bakåt.

2. I en gruva arbetade K. ensam med drivning av en fältort på ett djup av 150 meters avvägning. Vid ett tillfälle synes han hava ämnat tända en salva på åtta skott, varav vid undersökning senare fem befunnos otända, medan tre voro avskjutna. Efter skjutningen anträffades K. liggande i orten med kross- och skärsår över nästan hela framsidan av kroppen utan att kunna redogöra för vad som inträffat. Antagligen har han av någon anledning blivit avbruten under antändandet av salvan, varvid han trott sig hava tänt två skott. När han, sedan dessa brunnit av, närmat sig, har även ett tredje skott brunnit av, så att han träffats av detta. Han avled inom kort av de erhållna skadorna.

3. I en gruva var en dag hissinrättningen i olag, varför arbetarna gingo ned på stegarna. Härvid råkade två av dem falla och skada sig svårt, den ene så att döden följde.

Dagen förut hade malm fallit ur hisstrumman och slagit ett hål i en stegbro samt skadat översta pinnen i den närmast därunder befintliga stegen.

Vid olyckstillfället voro fyra arbetare på väg ned i gruvan. Två av dessa kände till nyssnämnda skada hos stegarna och varnade sina två kamrater G. och P. Vid nedstigandet gick G. först, så P. och därpå de båda andra. G. hade just passerat det farliga stället, när P. kom ned på den trasiga bron. När han här skulle akta sig för det ovan omtalade hålet i stegbron, steg han sannolikt baklänges ned i steghålet och föll ned till nästa stegbro. Härvid drog han med sig en löst liggande planka, som träffade G., så att även han föll ned till den c:a 6 m. nedanför befintliga stegbron. G. dog omedelbart av de erhållna skadorna. P. bröt ena lårbenet och skadade sig svårt i ena axeln.

4. En arbetare, som ute på en timmerflotte arbetade med rivning av en s. k. virkesmosa, halkade på det hala timret och föll i vattnet samt drunknade. Av tillstädeskommande kamrater upptogs han efter c:a 20 minuter och fördes i land, där

upplivningsförsök anställdes under läkares ledning. Alla försök att återkalla mannen till livet misslyckades dock.

5. Under avtagandet av en rem från i gång varande transmission i ett sågverk skadades en arbetare så svårt, att han efter c:a 20 minuter avled.

Mannen arbetade i sågens övre våning vid en hyvelmaskin, som drevs med rem från transmission i bottenvåningen. Vid arbetets slut på kvällen gick han ned i bottenvåningen för att lägga av remmen från den där befintliga remskivan. Härvid använde han sig av en träspak. Emellertid fattades denna spak av remskivan, slungades mot arbetaren och träffade honom i maggropen, så att bristning av levern samt inre förblödning uppstod och förorsakade mannens död.

Anledningen till olycksfallet var tydligen den omkomnes tilltag att under gång söka slå av remmen, vilket var alldeles obehövligt, enär hyveln var försedd med både lös och fast remskiva. Remmen hade sålunda kunnat löpa på lösskivan till nästa avbrott i arbetet för att då avtagas, om det ansetts behövligt.

6. Av förgiftning genom gaser från en kupolugn förolyckades en arbetare E. under nedan nämnda omständigheter.

E. och en annan arbetare voro sysselsatta med uppsättningsarbete av en 12 m. hög kupolugn och hade fyllt i fem lager järnskrot och koks till en sammanlagd höjd av ungefär 2·5 m. Eld var uppgjord i ugnens nedre del, men värmen var ännu ej nämnvärt hög i de översta lagren.

Under arbetet tappade E. sin ena handske genom uppsättningsluckan. På E:s uppmaning stack då hans kamrat ned en stege i ugnen och höll i den, medan E. klättrade ned för att hämta handsken. Nästan omedelbart efter det han kommit ned, förlorade han sansen, tappade sitt tag om stegen och föll ned i ugnen. Först efter c:a 12 min. sedan en med rökmask försedd brandsoldat tillkallats, lyckades man få upp E. Försök att medelst konstgjord andning återkalla den förolyckade till livet misslyckades.

E. hade varit anställd vid gjuteriet i fyra år och borde således varit medveten om att giftiga gaser bildas i en kupolugn.

7. En arbetare N. skulle lägga på drivremmen till en mindre klyvsåg å dess på en roterande takaxel belägna remskiva och hade för detta ändamål stigit upp på en trappstege. Sedan remmen blivit pålagd, hade den ånyo fallit av och därvid fastnat kring en med utstående skruvar försedd axelkoppling, kring vilken den lindades. Samtidigt ryktes hela sågbänken upp mot taket, varvid sågbordet lossnade och slog till N. i pannan, så att han föll baklänges och slog huvudet mot arbetslokalens cementgolv. Av de erhållna skadorna avled han samma dag.

Efter yrkesinspektörens anvisning har nu kopplingen inskyddats och tydliga anslag uppsatts om förbud att under gång pålägga rem. Dessutom har för arbetsgivaren påpekats lämpligheten av att vid smörjning och rempåläggning vid taktransmissioner använda särskilt konstruerad smörjstege i stället för den nu använda trappstegen.

8. J. hade i uppdrag att såsom förman med tillhjälp av två andra arbetare gräva en brunn. De hade just nått ett djup av omkring 11 m., då en olycka inträffade, varvid J. omkom.

Till förhindrande av ras av de lösa sandförande lager, som genomgrävdes, hade allt efter arbetets gång brunnen försetts med beklädnad av bräder och stockar. På morgonen olycksdagen nedfirades J. i brunnen för att återupptaga arbetet. Sedan en spann sand upphissats, rasade brunnen ihop. Först pressades sand upp från bottnen och uppåt, därefter sammanstörtade väggarna. Utgrävning igångsattes snarast. På grund av brunnens stora djup anträffades ej J. förrän följande dag, och var då död.

9. Vid ett fabriksbygge var man sysselsatt med att uppföra en skorsten, som färdig skulle bliva 70 m. hög. Man hade just kommit upp till en höjd av c:a 35 m., då en olycka inträffade, som krävde två arbetares liv.

De förolyckade, A. och B., hade till uppgift att bära tegel från en spårtralla och nedsätta det invid skorstenen. Här togs teglet om hand av en annan arbetare, som buntade ihop det, slog en kätting omkring samt fästade denna vid en stålwire, dragen av en elektrisk motor, med vilken teglet uppfordrades till skorstenens övre kant. När vid olyckstillfället teglet nått en höjd av c:a 20 m., föll det ur kättingslingan. A. och B., som befunno sig mitt under, träffades av de nedfallande tegelstenarna och erhöllo så svåra skador, att de senare avledo.

De förolyckade hade förut blivit varnade för att uppehålla sig under tegelhissen, men som ingen olycka inträffat, hade de tydligen fått den uppfattningen, att någon fara ej förelåg.

Yrkesinspektören har nu föreskrivit, att platsen under hissen skall avstängas med räcken, så att någon passage där ej kan äga rum.

10. En kolningsarbetare sökte oombedd att pålägga en rem på en i gång varande remskiva i en såg. Härvid kom han för nära den oskyddade axeländan och drogs med av densamma, varvid han erhöll så svåra skador, att döden följde.

Sågen var nyuppförd och hade tagits i bruk utan att några skyddsanordningar uppsatts. Enligt yrkesinspektörens anvisningar hava nu bl. a. alla transmissioner inskyddats.

11. I en kvarn omkom genom olycksfall en arbetare B., utan att någon annan människa var närvarande, som sedan kunnat redogöra för förloppet.

Troligen ämnade B. pålägga en rem på en i gång varande remskiva på takaxeln. Han har härvid ställt sig på en trappstege och försökt att för hand pålägga remmen. Denna har då tydligen åkt av remskivan och fallit ned på axeln, där den fattats av en utstående krysskil. Sedan har den snärjt sig om ena armen på B. och dragit honom med vid axelns rotation. Han avled nästan omedelbart.

Maskinen, som drogs av remmen i fråga, hade förut varit försedd med lösskiva, men denna hade borttagits för reparation och sedan icke ånyo blivit ditsatt. När maskinen skulle stoppas, brukade därför remmen alltid läggas utav.

Yrkesinspektören har nu föreskrivit, att krysskilen skall avhuggas, och lösskiva uppsättas vid maskinen.

12. Under vagnsväxling i en gruva blev en arbetare J. klämd till döds.

Han skulle koppla några vagnar till ett tågsätt, som just backat upp intill vagnarna. Det hade dock icke kommit tillräckligt nära, varför J. uppmanade föraren att backa något mera, vilket denne gjorde. När nu föraren, som icke såg J., ej erhöll någon signal om det var klart eller något svar på sina tillrop, gick han av tåget och fram till J. Han fann honom fastklämd mellan sista tågsättsvagnen och en stolpe till malmskyddsväggen. Han losstogs genast av tillkallade kamrater men var då död.

13. Två arbetare transporterade murbruk i en skottkärra över en å på en provisoriskt anlagd träbro. Bron var c:a 15 m. lång med spännbågar å båda sidor samt saknade skyddsräcken. Brobanan, som var av plank, var något över 1 m. bred. Den ene av arbetarna, J., höll i skaklarna, den andre drog i ett rep, som var fastsatt i kärran. Vid ett tillfälle stjälpte kärran mitt på bron, varvid J. kastades omkull och föll ned i ån samt bortfördes av den starka strömmen och drunknade.

Efter det timade har bron försetts med skyddsräcken.

14. En byggnadssnickare L., som arbetade vid en nybyggnad, höll på att borttaga ett löst liggande trägolv i byggnadens andra våning. Det var delvis borttaget, så att en öppning om c:a 1·5 m. bredd och 3 m. längd bildats. Under arbetet stod nu L.

vid ett tillfälle med ena foten på trägolvet samt med den andra på en bjälke, som gick tvärs över öppningen. Härvid råkade han halka och föll med huvudet före genom hålet ned till ett 8 m. därunder befintligt cementgolv. Han transporterades genast till sjukhus men var vid framkomsten dit redan död.

15. Under rengöring av en saturationspanna i ett sockerbruk förolyckades en arbetare genom kvävning av ånga.

Han hade gått ned i pannan vars djup är 3·5 m. och börjat sitt arbete. Då han emellertid tyckte, att det var väl varmt där nere, ropade han upp till sina två hjälpare att bättre åtdraga ångventilen, enär han trodde att denna läckte.

Den ene av arbetarna uppe vid manluckan sprang nu bort till pådragsratten för att utföra uppmaningen. I hastigheten råkade han vrida den åt orätt håll med påföljd, att ånga rusade in i pannan. Han märkte genast misstaget och skulle åtdraga ventilen, men då hoppade hylsnyckeln av tappen och föll ned genom golvet till underliggande våning. En annan arbetare, som märkte detta, rusade bort och stängde ångventilen på huvudledningen. Emellertid hade mannen i pannan blivit kvävd och bränd av den inrusande ångan.

Befälet vid fabriken hade tidigare givit order om att ingen rengöring fick ske förr än ångventilen på huvudledningen blivit stängd. Efterlevnaden av denna order hade dock aldrig övervakats.

Enligt yrkesinspektörens anvisning hava nu alla hylsnycklar fastsatts medelst sprintar, samt order utfärdats, att blindfläns skall begagnas på huvudledningen vid rengöringstillfällen.

Författningar rörande sociala frågor

(inklusive folkhushållningsfrågor).

I Svensk Författningssamling för år 1918 hava under tiden intill den 1 februari publicerats följande författningar berörande sociala (folkhushållnings-)frågor:

Nr.		Daterad.
6.	K. kung. ang. ändrad lydelse av förordn. den 31 juli 1917 ang. reglering av handeln med fodermedel	14 januari.
7.	K. kung. ang. vissa ändringar i förordn. den 31 juli 1917 ang. maximipris å hö	14 »
17.	K. förordn. ang. vissa åtgärder för reglering av handeln med gödselmedel . . .	25 »
18.	K. förordn. med vissa föreskrifter rörande försäljning av grädde	22 »
33.	K. kung. ang. förbud mot utförsel av renkött från Norrbottens län	1 februari.
35.	K. förordn. innefattande vissa föreskrifter ang. tillverkning och försäljning av bröd och annat bakverk	1 »

Kortare meddelanden.

— Strejker, lockouter m. m. —

Arbetsinställelser i Danmark under år 1916.[1] Antalet under år 1916 inträffade arbetsinställelser uppgick till 75, en siffra, som visserligen översteg motsvarande tal för åren 1915 och 1914, men som dock var mindre än man med hänsyn till det stora antalet under året föreliggande avtalsfrågor hade räknat med. Åtskilliga av arbetsinställelserna voro av tämligen stor omfattning, men flertalet var av helt kort varaktighet. Frånser man 5 konflikter, rörande vilka uppgifter ej föreligga, utgjorde hela antalet berörda arbetsgivare 1 375, antalet arbetare 14 350 och antalet förlorade arbetsdagar cirka 253 000. Som jämförelse kan anföras, att inalles minst 70 000 arbetare, alltså femdubbla antalet, voro berörda av under redogörelseåret genomförda lönerörelser.

Av de närmare redovisade 70 arbetsinställelserna var endast en lockout och en av blandad karaktär; samtliga de övriga betecknades som strejker. Största antalet konflikter (25) inträffade under andra kvartalet. I övrigt fördelade sig arbetsinställelserna anmärkningsvärt jämnt på olika årstider: 15 under första, 17 under tredje och 13 under fjärde kvartalet. Arbetsinställelsernas varaktighet var i 23 fall 1—7 dagar, i 32 fall 8—30 dagar och i 11 fall 1—2 månader; i 4 fall förblev konflikten principiellt olöst.

Som orsaker till arbetsinställelserna hava i 56 fall angivits intressetvister, i 3 fall rena rättstvister (angående tolkning av avtal) och i 11 fall tvister om arbetets anordning, personliga förhållanden eller andra mera svårbestämbara tvistepunkter. Av de som intressekonflikter betecknade arbetsinställelserna utbröto 23 vid förhandlingar om nytt kollektivavtal, 19 under avtalets giltighetstid och 14 på platser, där avtal icke förut funnits. De till förstnämnda kategori hörande konflikterna omfattade emellertid det stora flertalet av arbetarna, sammanlagt 12 710, mot allenast ett tusental arbetare vid de övriga 33 konflikterna tillsammantagna. — Avtalsbrott förelåg enligt inkomna uppgifter vid 24 arbetsinställelser, samtliga dock av ringa betydelse med hänsyn till såväl omfattning som varaktighet. Skiljedom kom till tillämpning vid 5 arbetsinställelser, och medling anlitades för biläggande av 9 konflikter; som medlare fungerade i flertalet av dessa fall statens förlikningsman (7 arbetsinställelser med inalles 11 300 arbetare).

(Social Forsorg.)

— Arbetarskydd. —

Säkerhetskontrollen vid de enskilda järnvägarna. Socialstyrelsen, som av K. Maj:t anbefallts inkomma med utlåtande över förslag rörande utvidgad säkerhetskontroll vid de enskilda järnvägarna, har den 22 november 1917 avgivit sådant utlåtande, varur må anföras följande:

Lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 äger tillämpning även å järnvägarna, såväl statens som enskilda, och kontrollen över lagens efterlevnad tillkommer yrkesinspektörerna, för så vitt densamma icke överlämnas till specialinspektörer. Redan under de första åren av lagens tillämpning gjorde sig behovet av specialinspektion för järnvägsdrift starkt gällande. Från yrkesinspektionens sida har också gjorts framställning om anordnandet av en mera effektiv kontroll till skydd mot olycksfall under tjänstgöring i järnvägsdrift, varvid även framhållits, att yrkesinspektörerna icke kunnat åt denna del av inspektionen ägna den uppmärksamhet, som förhållandena kräva. En av styrelsen verkställd undersökning rörande olycksfall i arbete bland järnvägspersonalen under åren 1910—1916 belyser olycksfallsfrekvensen, och visar för denna en stark ökning under de senare åren.

[1] Jämför Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1351.

Sedan förhandlingar upptagits med järnvägsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om lämpligaste sättet att undvika den olägenhet, som förefinnes i samband med det förhållandet, att olika myndigheter hava att övervaka trafiksäkerheten och arbetarskyddet, torde som ett av resultaten av dessa förhandlingar få betraktas det av järnvägsstyrelsen framställda förslaget att åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens samt järnvägsstyrelsens inspektionsorgan för den allmänna säkerhetskontrollen anförtro jämväl kontrollen över arbetarskyddslagstiftningens tillämpning vid statens och de enskilda järnvägarna. Enligt detta förslag skulle vederbörande befattningshavare hos de nämnda styrelserna i fråga om trafiksäkerheten i allmänhet intaga enahanda ställning som nu gentemot respektive ämbetsverk, men beträffande arbetarskyddet skulle de i egenskap av specialinspektörer inom yrkesinspektionen sortera under socialstyrelsen.

Socialstyrelsen anser en sådan kombination av inspektionsuppgifterna vara ur åtskilliga synpunkter lämplig. Den innebär otvivelaktigt ökad garanti för speciell sakkunskap vid kontrollens utövande, undanröjer kompetenskonflikter, medför kostnadsbesparingar för det allmänna samt måste anses innebära en lättnad för de företag, som äro föremål för kontrollen, då dessa av samma befattningshavare kunna mottaga anvisningar beträffande båda kontrollområdena. Ur principiell och praktisk synpunkt kan möjligen den befogade anmärkningen göras, att dessa inspektörer kunna komma att gent emot sido- eller överordnade intaga en dubbelställning genom att utöva av annan myndighet (socialstyrelsen) dirigerad kontrolluppgift. Olägenheterna av denna dubbelställning torde dock kunna väsentligt minskas genom närmare preciserande av uppgiftens innebörd samt genom samarbete mellan chefsmyndigheterna.

I betraktande av att en revision av säkerhetskontrollen vid järnvägarna för närvarande förberedes, anser styrelsen emellertid, att den föreslagna anordningen bör bliva av provisorisk karaktär och det definitiva ordnandet få anstå till det slutliga ordnandet av trafiksäkerhetskontrollen.

Med hänsyn till gällande kompetensbestämmelser för yrkesinspektionens befattningshavare liksom till anordningens provisoriska karaktär synes det styrelsen lämpligt, att uppdraget som specialinspektör bör meddelas genom särskilt Kungl. Maj:ts förordnande.

I övrigt har socialstyrelsen i huvudsak tillstyrkt järnvägsstyrelsens ovannämnda förslag beträffande anordnandet av specialinspektion över arbetarskyddslagstiftningens tillämpning vid järnvägsdrift.

Utsträckt tillämpning av den tyska hemarbetslagen. Den tyska hemarbetslagstiftningens effektivitet har hittills i kännbar grad försvagats därigenom, att 1911 års lag i vissa delar ännu icke trätt i tillämpning. Bland annat har detta gällt bestämmelserna om anslående av arbetspris i de lokaler, där arbetet avlämnas, samt om utlämnande av löneböcker till hemarbetare (Soc. Medd., årg. 1912, sid. 126). Ikraftträdandet av dessa bestämmelser gjordes i lagen beroende av en särskild förordning, vars utfärdande tid efter annan uppskjutits, så att ifrågavarande delar av lagen (§§ 3 och 4) först från den 1 januari 1918 erhållit full tillämpning. En annan lucka i lagens tillämpning har varit, att de där föreskrivna yrkesnämnderna ännu icke trätt i funktion. Förbundsrådet, som enligt lagen haft att dels fastställa närmare bestämmelser rörande dessa nämnders organisation, dels ock besluta, inom vilka yrkesgrenar eller områden sådana nämnder skulle tillsättas, utfärdade den 18 juni 1914 en förordning i förstnämnda syfte (Soc. Medd., årg. 1914, sid. 933), vilken redan år 1916 underkastades den särskilt ur fackföreningssynpunkt välkomna modifikationen, att kompetens för ledamotskap i yrkesnämnd medgavs även personer, som ej voro direkt sysselsatta inom vidkommande yrke (Soc. Medd., årg. 1916, sid. 477). Däremot har förbundsrådet ännu icke för någon näringsgren gjort bruk av sin befogenhet att anbefalla upprättandet av dylika nämnder.

En omständighet, som också i hög grad visat sig ägnad att försvåra lagens tillämpning, har varit, att företag, som vid lagens utfärdande redan voro i verksamhet och sedan dess icke utvidgats eller väsentligen förändrats, medgivits befrielse från att vidtaga andra arbetarskyddsanordningar än sådana, som erfordras för att undanröja synnerligen svåra missförhållanden, och som kunnat utföras utan alltför stora kostnader.

Från de tyska fackföreningarna ingavs den 1 december 1917 till förbundsrådet och riksdagen en framställning om att åtgärder måtte vidtagas såväl för fyllande av den nämnda luckan i skydds-

lagstiftningen som för inrättande av yrkesnämnder. Särskilt framhölls sistnämnda åtgärd såsom synnerligen av behovet påkallad för att hindra den nedpressning av lönerna, som eljest måste förutses, då ett stort antal invalider, änkor och andra genom kriget hänvisats till hemarbetet som enda inkomstkälla. Så länge kriget ännu pågår, hava de värsta missförhållandena på detta område kunnat förebyggas genom den utsträckta befogenhet, de militära myndigheterna äga att reglera förhållandena å arbetsmarknaden. Efter krigets slut äro yrkesnämnderna närmast att övertaga denna uppgift, men böra de för sådant ändamål utrustas med större befogenhet än enligt 1911 års lag och sålunda omorganiseras till verkliga lönenämnder.

Slutligen har i berörda framställning också påyrkats, att hemarbetarna i fråga om olycksfallsförsäkring måtte i alla hänseenden jämställas med fabriksarbetarna.

(Soziale Prazis, Correspondenzblatt.)

De hygieniska förhållandena bland arbetare inom pappersindustrien i Danmark. I syfte att få utrett, huruvida arbetet inom pappersindustrien är att betrakta såsom i sådan grad hälsovådligt, att fabrikslagens bestämmelser om begränsning av arbetstiden därå borde äga tillämpning, har danska arbetsrådet i samarbete med statistiska departementet anordnat en undersökning rörande hälsotillståndet bland arbetarna inom berörda industri. Undersökningen, vars resultat publicerats i arbetsrådets berättelse för arbetsåret $^{1}/_{10}$ 1916—$^{30}/_{9}$ 1917, omfattar dels en på ort och ställe av läkare verkställd besiktning, dels en genom utsändande av frågeformulär åstadkommen sjukstatistik för åren 1914 och 1915.

De för sjukstatistiken använda frågeformulären hava för varje särskild arbetares räkning blivit ifyllda under medverkan av vederbörande fabriksägare, arbetsrådets läkare, arbetaren själv och den sjukkassa, i vilken han eventuellt varit medlem. För undersökningen användbara upplysningar hava kommit statistiska departementet tillhanda beträffande 1 670 arbetare, varav 1 083 män och 587 kvinnor. För var och en av dessa arbetare hava lämnats uppgifter beträffande antalet sjukdomsfall och sjukdagar under åren 1914 och 1915, varvid dock endast sådana fall medräknats, vilka föranlett frånvaro från arbetet. Emellertid hava icke alla arbetare observerats under lika lång tidrymd, då de icke alla varit sysselsatta vid respektive fabriker under hela undersökningsperioden. Divideras det hopräknade antalet av samtliga arbetares observationsdagar med 730 (2 × 365), erhålles ett fingerat arbetarantal av 850 män och 365 kvinnor, svarande mot en observationstid för varje arbetare av två hela år. I förhållande till dessa fingerade siffror har uträknats det genomsnittliga årliga antalet sjukdagar per arbetare och det genomsnittliga årliga antalet sjukdomsfall per 100 arbetare; de erhållna talen angivas i nedanstående tablå, som jämväl utvisar sjukdomsfallens genomsnittliga varaktighet.

Genomsnittligt antal	Män	Kvinnor
sjukdagar per år och arbetare	8·3	12·5
sjukdomsfall » » » 100 arbetare	35·1	52·7
sjukdagar per sjukdomsfall	23·8	23·7

Man finner, att det genomsnittliga antalet sjukdagar för kvinnliga arbetare, 12—13 dagar, är större än för män, 8—9 dagar. Kvinnornas sjukdagar fördela sig emellertid på ett relativt större antal sjukdomsfall än männens; i genomsnitt är var tredje man och varannan kvinna sjuk under årets lopp. Sjukdomens genomsnittliga varaktighet blir ungefär densamma för män som för kvinnor c:a 24 dagar.

En närmare undersökning visar, att för männens vidkommande antalet sjukdomsfall i allmänhet stiger med växande ålder, medan sjukdomens varaktighet i genomsnitt är ungefär densamma i de olika åldrarna. Vad kvinnorna beträffar, äro förhållandena i detta avseende mera ojämna; från 40-årsålderns inträde synes dock såväl antalet sjukdomsfall som sjukdomarnas genomsnittliga varaktighet ökas med växande ålder.

Vad beträffar sjukligheten för olika yrkeskategorier, har den i fråga om manliga arbetare varit störst bland salsarbetarna, där genomsnittliga årliga antalet sjukdagar per arbetare uppgår till 13·7 och antalet sjukdomsfall per 100 arbetare belöper sig till 44. Därnäst komma arbetarna vid pappersmaskinen, för vilka motsvarande siffror bliva resp. 8·7 och 42.

Inemot en femtedel av de manliga arbetarnas sjukdomsfall hava förorsakats av olyckshändelser, medan detsamma i fråga om kvinnornas endast varit fallet med 2 à 3 %. Beträffande såväl kvinnor som män hava c:a 10 % av de inträffade sjukdomarna haft sin grund i förkylningar och 7 % i influensa. På reumatismens konto komma drygt 13 % av männens, men endast något över 7 % av kvinnornas sjukdomar; ifrågavarande sjukdomsfall hava emellertid i allmänhet varit av kortare varaktighet för männen än för kvinnorna. Mag- och tarmsjukdomar utgöra 8·2 % av männens och 10·4 % av kvinnornas sjukdomar, och deras varaktighet har i allmänhet varit större för kvinnorna än för männen.

En sjukstatistik av detta slag ger emellertid icke någon fullständig bild av det ifrågavarande yrkets hälsoförhållanden, då ju ingen hänsyn här tagits till sjukdomar, vilka icke behövt föranleda frånvaro från arbetet, såsom kroniska magsjukdomar, giktåkommor m. m. I detta avseende kompletteras den statistiska undersökningen genom den ovan omtalade på ort och ställe verkställda läkarundersökningen. Denna omfattar 969 arbetare, varav 639 manliga och 330 kvinnliga. Samtliga hava varit sysselsatta i arbetet minst fem månader. Arbetarna hava dels underkastats kroppsvisitation, dels hava de av läkarna utfrågats angående sitt hälsotillstånd.

Man har vid undersökningen särskilt skilt mellan å ena sidan arbetare i kontinuerlig drift, vilka omväxlande den ena veckan arbeta i dagskift och den andra i nattskift, och å andra sidan rena dagarbetare. Av de manliga arbetarna utgöras icke mindre än c:a 70 % av det förra slaget, medan kvinnorna så gott som undantagslöst sysselsättas i dagarbete.

De flesta pappersarbetare företedde vid undersökningen ett välfött och sunt utseende. Åtskilliga av dem, och särskilt de i kontinuerlig drift arbetande, ledo dock av diverse sjukdomssymptom.

Tarmsjukdomar förekommo sålunda bland 35·5 % av de manliga arbetarna; för dem, som arbetade i kontinuerlig drift, utgjorde motsvarande procenttal 46·6 och särskilt beträffande arbetarna vid pappersmaskinen icke mindre än 55·8, medan det i fråga om dagarbetarna endast belöpte sig till 9·1. Huvudorsaken till den så betydligt vanligare förekomsten av dylika sjukdomar bland det förra slaget av arbetare kan antagas vara själva det upprepade ombytet mellan dag- och nattarbete, varmed följer oregelbundenhet i måltider och för mycket kaffedrickande. De vanligaste sjukdomssymptomerna äro smärtor och ömhet i underlivet, kväljningar, diarré o. s. v. Symptomerna uppträda i allmänhet under loppet av de första månaderna efter anställningen i kontinuerlig drift. De kunna försvinna vid tillfälliga avbrott i arbetet (exempelvis vid inkallelser i militärtjänst), men uppträda sedan på nytt. I regel bliva de kroniska, ehuru exempel finnas på att sjukdomen gått bort efter en tids vana vid arbetet.

Arbetarna i kontinuerlig drift, och isynnerhet de vid pappersmaskinen sysselsatta, uppvisa ofta trötthetssymptom, som troligen i många fall sammanhänga med förekomsten av magsjukdomar.

Antagandet att cellulosan eller andra i pappersindustrien förekommande råämnen i och för sig kunna förorsaka rubbningar i tarmverksamheten, har icke vunnit bekräftelse genom föreliggande undersökning, lika litet som vid den år 1914 företagna undersökningen angående de hygieniska förhållandena inom cellulosaindustrien i Sverige.[1]

Av samtliga manliga arbetare klagade 18 % över giktlidanden; i fråga om de i kontinuerlig drift arbetande var detta fallet med 22·4 % och beträffande de övriga med 12·8 %. Förkylningar, katarrer etc. förekommer hos 6·7 % av samtliga arbetare (hos 8·1 % av arbetarna i kontinuerlig drift och hos 3·1 % av dagarbetarna). Temperaturombyten, fuktighet och drag kunna anses som huvudorsaker till uppträdande gikt och förkylningar.

Vad särskilt angår de kvinnliga arbetarna — huvudsakligen salsarbeterskor — syntes bleksot vara den vanligaste sjukdomen, bortsett hos 10·5 %, de flesta unga. Denna proportion är säkerligen icke högre än motsvarande proportion hos kvinnor i allmänhet.

Såsom slutanmärkning framhåller arbetsrådet, att den förevarande undersökningen, ehuru anordnad enligt de mest rationella metoder och utförd med största möjliga objektivitet och grundlighet, likväl icke kan giva ett fullt uttömmande svar på den uppställda frågan om den speciella hälsofaran inom pappersindustrien, enär tillgång saknas till en fullt jämförlig statistik över hälsotillståndet bland industriarbetare över huvud. Spörsmålet, i vad mån enskilda inom pappersindustrien förekommande arbetsspecialiteter äro att anse såsom i särskild grad hälsovådliga, har

[1] Soc. Medd. årg. 1914, sid. 388, årg. 1915, sid. 952.

också endast ofullständigt kunnat utredas, då det relativt ringa arbetarantalet, som i Danmark sysselsättes inom nämnda industri, ej medgivit en mera ingående specialisering. Den närmast liggande jämförelsepunkten har man i en på grundval av uppgifter från de danska sjukkassorna utarbetad sjukstatistik från år 1908. Enligt denna statistik utgjorde antalet sjukdagar bland de manliga pappersarbetarna 9 per år, medan motsvarande tal för manliga sjukkassemedlemmar över huvud var 7·3. Pappersindustrien företedde alltså en sjuklighet överstigande riksmedeltalet. Vid nu förevarande undersökning var motsvarande sjuksiffra 8·3, men i betraktande av, att även sjukkassornas genomsnittstal under åren 1908—1915 varit i nedgående, kan man antaga, att siffran 8·3 ligger ungefär lika mycket över nuvarande medeltal, som siffran 9 översteg medeltalet år 1908. Då skiftarbetare i kontinuerlig drift, såsom av det föregående framgår, uppvisa större sjuklighet än dagarbetare, synes det ofrånkomligt, att den relativt högre sjuksiffran för pappersindustrien åtminstone i viss mån måste tillskrivas de rubbningar i organismen, som det ofta förekommande ombytet mellan dag- och nattarbete medför.

Den engelska lagen om spannmålsproduktion och minimilöner för lantarbetare. Lagen om spannmålsproduktion av den 21 augusti 1917 berör två stora grupper av den jordbrukande befolkningen i England, lantarbetarna och arrendatorerna. Denna nya förordning tillförsäkrar de förra viss minimilön; vad de senare beträffar garanterar lagen dem i första hand minimipris för spannmål under sexårsperioden 1917—22, och i andra hand skyddar den dem mot en höjning av arrendena, som skulle överflytta vinsten av minimipriserna från arrendatorerna till jordägarna. Det skydd denna lag ger åt jordbruket och de inskränkningar i kontraktsfriheten den åstadkommer inom detsamma utgöra en ny princip i den engelska lagstiftningen.

Lagen föreskriver, att jordbruksdepartementet (Board of Agriculture) skall förordna ett jordbruksråd för England och Wales, vars huvuduppgift blir att bestämma jordbruksarbetarnas minimilöner. Med arbetare menas även kvinnor och minderåriga. I begreppet jordbruk innefattas även trädgårdsanläggningar.

Lönerådet omfattar tre klasser av medlemmar. För det första sådana, som utnämnts direkt av departementet, vilka icke nödvändigt behöva vara jordbrukare, men böra vara kompetenta att opartiskt bedöma eventuella intressekonflikter mellan arbetsgivare och arbetare. För det andra omfattar lönerådet representanter för arbetsgivarna och för det tredje representanter för arbetarna. Antalet arbetsgivar- och arbetarrepresentanter skall vara lika stort och tillsammans utgöra minst tre fjärdedelar av hela antalet representanter. Lönerådet har till uppgift att bestämma minimilönerna för tidlönsarbete för alla lantarbetarkategorier och, om det anser lämpligt, även minimisatser för ackordsarbete. Lönetarifferna kunna uppgöras antingen över ett för landets samtliga jordbruksarbetare eller ock varierande i de olika distrikten eller för de olika arbetarkategorierna eller slagen av arbete.

Vid bestämmandet av lönerna utgås från principen, att en fullgod arbetare bör erhålla en lön, som gör det möjligt för honom att upprätthålla den inom hans yrke rådande allmänna levnadsstandarden. För tidlönsarbete bestämmer lagen en lägsta minimilön, nämligen 25 sh. i veckan för fullgod manlig arbetare. Denna minimilön gäller således icke för kvinnor, minderåriga eller personer, som äro på något sätt invalida. Utgår avlöningen in natura, skola naturaprodukternas värde beräknas efter en av lönerådet fastställd värderingsgrund. Efter därom vederbörligen gjord kungörelse kan rådet, om så anses lämpligt, ändra eller upphäva den av detsamma fastställda minimilönen eller på begäran av jordbruksdepartementet upptaga redan fastställda lönesatser till förnyad prövning.

För överträdelse av minimilönslagen straffas arbetsgivare med minst 20 £ böter och dessutom med minst 1 £ böter för varje dag han bryter mot minimilönslagen, sedan han överbevisats härom. Dessutom skall arbetsgivaren till arbetaren utbetala den resterande lön, som denne enligt minimilönslagen äger att bekomma. Arbetsgivaren är skyldig att, om så fordras, inför lönerådet uppvisa avlöningslistor m. m. och att giva andra upplysningar av betydelse. Person, som vägrar att göra detta eller som medvetet lämnar falska uppgifter, straffas med från 20 £ böter upp till tre månaders fängelse.

Lönerådet kan tillsätta distriktskommittéer. Dessa kommittéer skola bestå av ett lika antal arbetsgivar- och arbetarrepresentanter, samt dessutom av minst en representant från lönerådet eller annan person utnämnd av jordbruksdepartementet. Distriktskommitté har att uppgöra för-

slag till minimilöner för sina resp. distrikt och för övrigt avgiva yttranden i till dem från lönerådet remitterade frågor.

Medlemmarna av lönerådet och distriktskommittéerna erhålla ersättning av statsmedel. — För Skottland och Irland innehåller lagen en del särskilda bestämmelser.

(Institut international d'agriculture: Bulletin mensuel des institutions économiques et sociales.)

— Socialförsäkring. —

Sjukförsäkringen i Kristiania. Enligt årsberättelsen för verksamhetsåren 1915 och 1916 för Kristiania kredsygekasse utgjorde antalet medlemmar i förenämnda sjukkassa den 1 jan. 1915 48 055, varav 20 404 män och 27 651 kvinnor. Motsvarande antal den 1 jan. 1916 var 53 665. Härav voro 22 737 män och 30 928 kvinnor. Ökningen under år 1915 utgjorde sålunda 11·7 %. Under år 1916 visade medlemsantalet en ännu starkare stigning, nämligen från 53 665 vid årets början till 72 022 vid dess slut, alltså en ökning med 34·21 %. Orsaken till denna starka ökning var huvudsakligast den lagändring, som antogs att gälla fr. o. m. 1916, enligt vilken inkomstgränsen för medlemsrätt i sjukkassan höjdes från 1 400 till 1 800 kronor.

Sammanlagda premieinkomsterna utgjorde år 1915 1 318 720·89 kronor, varav 946 078·97 kronor eller 71·7 % erlades av medlemmarna själva och det övriga av kommunen och staten. Motsvarande inkomster under år 1916 uppgingo till 2 061 668·45 kronor. Härav erlades 1 473 681·53 kronor eller 71·5 % av medlemmarna själva, resten av kommunen och staten. Utgifterna under år 1915 uppgingo till 1 321 125·51 kronor och under år 1916 till 1 850 424·68 kronor. Av dessa belopp kommo under år 1915 12·9 % på förvaltningskostnader, 77·6 % på understöd åt kassans egna medlemmar samt 9·5 % på understöd åt dessas anhöriga. År 1916 voro motsvarande siffror resp. 11·8, 78·3 och 9·9 %. Uträknas den totala utgiften pr medlem, kommer man till en summa av 26·63 kronor år 1915 samt 27·07 kronor år 1916. Av dessa genomsnittliga utgifter kommo på kontant sjukhjälp 9·72 år 1915 och 10·57 år 1916, moderskapshjälp 0·47 resp. 0·51, begravningshjälp 0·25 båda åren, sjukhusvård 3·18 resp. 3·02, läkararvoden 8·04 resp. 8·03, tandläkarhonorar 0·56 resp. 0·52, förvaltningskostnader 3·37 resp. 3·15. Utgiftsposten för moderskapshjälp innefattade då även utgifter för vård å barnbördshus samt barnmorskehonorar. Anmärkningsvärd är den stora kostnaden för sjukhus och läkarvård samt den ytterst obetydliga kostnaden för begravningshjälp.

Antalet sjukdagar pr medlem i de olika medlemsklasserna under åren 1915 och 1916 framgår av följande tabell:

	1915			1916		
	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
Riskklass I	5·51	7·91	7·43	6·51	8·11	7·86
» II	5·53	7·92	7·39	5·80	7·96	7·49
» III	7·22	9·21	8·78	6·60	8·96	8·56
» IV	7·84	9·40	8·05	8·07	8·95	8·43
» V	—	—	—	5·70	8·84	6·05
Tillsammans	7·29	8·56	8·02	6·37	8·58	7·61

År 1915 utbetalade kassan understöd i form av kontant sjukhjälp och sjukhusvård under 398 048 dagar (153 013 dagar för män och 245 035 för kvinnor). År 1916 var motsvarande antal dagar 520 398, fördelade med 190 821 på män och 329 577 på kvinnor.

Följande tabell anger slutligen antalet sjukdomsfall och sjukdagar under åren 1913—1916 såvensom dessas fördelning pr medlem o. s. v.

År	Genomsnittligt medlemsantal	Antal sjukdomsfall	Antal sjukdagar	Sjukdomsfall pr medlem	Sjukdagar pr medlem	Sjukdagar pr sjukdomsfall
1913	47 621	15 593	309 654	0·33	6·50	19·86
1914	48 086	15 109	297 564	0·31	6·19	19·69
1915	49 609	16 017	316 177	0·32	6·37	19·74
1916	68 361	21 352	411 962	0·31	6·03	19·24

I denna tabell är ej medtaget antal dagar, då understöd utgått i form av bekostad sjukhusvård.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i Tyskland under december 1917. Under december 1917 voro de viktigaste industrierna lika livligt sysselsatta som under de föregående månaderna. Vid jämförelse med december 1916 kunde i vissa avseenden uppsving konstateras.

Enligt sjukkassornas redovisning hade deras i arbete varande medlemmar under december 1917 minskats med 136 406 eller med 1·5 % (motsvarande procenttal för samma tid 1916, 1915 och 1914 voro resp. 0·6, 1·8 och 1·2). Denna minskning fördelade sig med 59 761 eller 1·4 % på männen (mot 0·6 % år 1916 och 1·9 % år 1915) och med 76 645 eller 1·7 % på kvinnorna (mot resp. 0·6 och 1·7 % åren 1916 och 1915). Vid bedömandet av den manliga arbetskraftens förändringar med tillhjälp av sjukkassestatistiken bör ihågkommas, att dessa siffror ej beröras av krigsfångarnas arbete.

Av 1 077 635 medlemmar av 35 fackförbund voro 9 452 eller 0·9 % arbetslösa mot 0·7 % under november, samt resp. 1·6, 2·6 och 7·2 % under december månad 1916, 1915 och 1914.

Enligt arbetsförmedlingens statistik kommo under december på 100 lediga platser för män 54 arbetssökande mot 56 i november. Å den kvinnliga arbetsmarknaden täckte utbud och efterfrågan varandra, i det att mot 100 lediga platser svarade 100 arbetssökande mot 108 i november.

(Reichsarbeitsblatt.)

Arbetsmarknaden i England under november 1917. Arbetstillgången undergick under november icke inom någon bransch någon mera anmärkningsvärd förändring i jämförelse med närmast föregående månad. Bland arbetargrupper, som under månaden kommo i åtnjutande av löneförhöjning, är särskilt att nämna järnvägspersonalen, som erhöll ett kristidstillägg av 6 sh. för manliga och 3 sh. för kvinnliga befattningshavare per vecka.

Antalet påbörjade arbetsinställelser utgjorde 72, med sammanlagt 239 253 berörda arbetare och 997 900 förlorade arbetsdagar mot 86 417 resp. 568 200 under sistlidne oktober månad samt 38 647 resp. 155 000 under november 1916.

Antalet på arbetsförmedlingsanstalterna anmälda lediga platser utgjorde under den fyra-veckorsperiod, som slutade den 9 november 1917, i medeltal 43 284 per vecka mot 38 097 under föregående fem-veckorsperiod och 41 113 under den period, som slutade den 10 november 1916. Antalet tillsatta platser i genomsnitt per vecka uppgick under samma perioder till resp. 32 166, 28 477 och 31 778. (Labour Gazette.)

— Bostadsförhållanden. —

Hyresregleringsfrågan i Tyskland. Såsom i denna tidskrift vid flera tillfällen omnämnts,[1] hava i Tyskland under kriget allmänt upprättats särskilda förlikningsnämnder för hyres- och hypotekstvister. Representanter för dessa nämnder sammanträdde i oktober 1916 till en konferens i Leipzig, varvid gavs en sammanfattande översikt över nämndernas inrättning och verksamhet.

Förlikningsinstitutioner i hyrestvister förefunnos redan före kriget i några städer, men i sin nya gestalt är denna anordning reglerad genom en av förbundsrådet den 15 december 1914 utfärdad förordning med därtill sig anslutande särlagstiftning i de särskilda staterna.

Enligt denna kunna såväl kommunala som allmännyttiga privata inrättningar fungera som förlikningsnämnder i hyrestvister. Det stora flertalet nämnder äro kommunala. På de flesta håll är föreskrivet, att ordföranden skall hava kompetens till domareämbete eller högre förvaltningstjänst samt vara godkänd av vederbörande kontrollmyndighet. Ordföranden biträdes av bisittare, vilka inom hyresnämnderna i lika antal representera husägare och hyresgäster och inom nämnderna för biläggande av hypotekstvister bestå av kreditgivare och husägare i lika antal. Förlikningsförfarandet är icke offentligt. Till förhandlingarna inkallade personer kunna rättsligen åläggas att infinna sig samt att där lämna begärda upplysningar.

Hyresnämndernas verksamhet har i allmänhet erhållit goda vitsord. Till de resultat, som

[1] Soc. Medd., årg. 1914 sid. 895, årg. 1916. sid. 563.

uppnåtts, har icke minst den omständigheten bidragit, att nämnderna ofta handhaft de avsevärda penningmedel, som av kommuner och enskilda anslagits till utbetalande av hyresbidrag till krigarfamiljer o. d. Omfånget av nämndernas hyresreglerande verksamhet är något växlande, men befatta de sig i regel endast med hyror icke överskridande ett visst maximibelopp, i Berlin exempelvis 500 mark, i Karlsruhe 1 500 mark o. s v. Icke blott biläggandet av utbrutna tvister har emellertid utgjort föremål för dessa nämnders verksamhet, utan de hava även sökt så vitt möjligt förebygga tvister genom att i modererande riktning inverka på hyresavtalen.

Vad förlikningsnämnderna för biläggande av hypotekstvister angår, har deras verksamhet givetvis icke samma omedelbara betydelse för befolkningens stora massa. Likvisst är det stora intressen, som här stå på spel. På den ovan omförmälda konferensen betonades nödvändigheten av stor varsamhet från dessa nämnders sida, på det att icke deras åtgärder skulle kunna medföra menliga efterverkningar med avseende på den alltid ömtåliga hypoteksmarknaden. Liksom hyresnämnderna äro även ifrågavarande nämnder för framgången av sitt förlikningsarbete i hög grad beroende av tillgången på de penningmedel, vilka i och för utbetalande av resterande räntor, inlösning av andra hypotek o. s. v. ställas till förfogande av kommunala lånekassor o. d. I det stora hela har omdömet om verksamheten även härvidlag utfallit gynnsamt.

På konferensen i Leipzig diskuterades livligt frågan, huruvida förlikningsnämnderna böra bibehållas för framtiden eller åtminstone under den första övergångsperioden efter fredsslutet. Den åtstramning å bostadsmarknaden med åtföljande hyresstegring, vilken med säkerhet förväntas komma att göra sig gällande efter fredsslutet, ansågs skola giva nämnderna rikligt tillfälle till ingripande. Vad särskilt hyresnämnderna angår, framhölls lämpligheten av att låta dem fortsätta sin verksamhet icke blott under själva övergångsperioden utan även allt framgent. De frågor av väsentligen ekonomisk och social natur, som utgöra innehållet i hyrestvisterna, kunna i det hela med mindre kostnader och besvär handläggas inför förlikningsnämnderna än inför de vanliga domstolarna, till vilka de eljest vore hänvisade. Nämnderna kunna även tjänstgöra som upplysningsbyråer i rent rättsliga spörsmål och kunna slutligen genom sin småningom samlade erfarenhet lämna viktiga bidrag till kännedomen om resp. orters bostadsförhållanden.

Redan under det långvariga kriget har emellertid i många tyska städer inträtt knapphet särskilt på smålägenheter ävensom oskälig hyresstegring på sådana. Detta har i sin ordning framkallat strängare åtgärder från myndigheternas sida till skydd för hyresgästerna. I flera städer hava sålunda militärmyndigheterna i kraft av sin särskilda befogenhet under kriget förbjudit hyresförhöjningar utöver en viss gräns eller godtyckliga uppsägningar av hyreslägenheter. En enhetligare reglering av hithörande förhållanden har grundlagts genom den av förbundsrådet den 26 juli 1917 utfärdade förordningen till skydd för hyresgäster.

Enligt denna kunna hyresnämnderna av de särskilda staternas myndigheter tilldelas befogenhet dels att på hyresgästs begäran fastställa fortsatt giltighet för efter den 1 juni 1917 uppsagda hyresavtal samt bestämma, vilka hyresförhöjningar kunna tillåtas, dels att på husägares anmodan förklara sådant avtal, som av denne eventuellt ingåtts med ny hyresgäst, för ogiltigt, för den händelse det uppsagda avtalet genom nämndens beslut blivit förlängt. Genom sistnämnda bestämmelse erbjudes husägaren säkerhet mot trakasserier från den utestängda nya hyresgästens sida.

Förordningen avser endast ingripanden mot oskäliga hyresstegringar. I dess motivering betonades också särskilt, att intet vore att invända mot hyresförhöjningar, som hölle sig inom tillbörliga gränser. Bemyndigandet åt hyresnämnderna att på angivet sätt ingripa kan antingen gälla samtliga bostadslägenheter eller också begränsas till att blott gälla lägenheter med visst antal rum, lägenheter under ett visst hyrespris eller lägenheter inom vissa stadsdelar och områden.

(Reichsarbeitsblatt.)

— Arbets- och löneförhållanden. —

Arbetslönerna i Tyskland under kriget. Tyska rikets statistiska centralverk har genom utsändande av för ändamålet avsedda frågeformulär till samtliga i den ordinarie arbetsmarknadsrapporteringen deltagande arbetsgivare sökt erhålla material för en undersökning angående lönenivåns förskjutning inom olika näringsgrenar under krigsåren. Å de nämnda formulären begärdes bland annat uppgifter angående antalet dagsverken och den härför utbetalade avlöningen under de båda

sista veckorna av månaderna mars och september åren 1914, 1915 och 1916. Av formulären inkommo endast 369 i sådant skick, att de voro användbara för bearbetning, ett resultat, som måste anses mindre tillfredsställande. Till jämförelse kan anföras, att den likartade undersökning, som år 1916 verkställdes inom socialstyrelsen, grundade sig på uppgifter från 406 företag. I den nu publicerade översikten över undersökningens resultat hava också en del reservationer mot alltför vittgående slutsatser gjorts med hänsyn till såväl materialets ringa omfång som vissa med krigsförhållandena sammanhängande bristfälligheter.

Inom nästan samtliga näringsgrupper kunde under september 1914 iakttagas en sänkning av lönenivån; därefter har emellertid en oavbruten höjning ägt rum. För de manliga arbetarna sjönk genomsnittslönen från 5·17 mark i mars till 5·12 i september 1914. Därefter inträdde åter en oavbruten stegring till 7·55 i september 1916. Inalles ökades genomsnittslönen sålunda under 2½ år med 46 %, varav 14·8 % enbart under halvåret september 1914—mars 1915.

För de kvinnliga arbetarna företedde lönekurvan ännu större förskjutningar. Från mars till september 1914 sjönk den från 2·29 till 1·94 mark, alltså med 15·3 %, men därefter stego lönerna även här upp till 3·58 mark i september 1916. Sammanlagda stegringen utgjorde 54·1 %, alltså mer än för de manliga arbetarna. Under första krigsvintern (sept. 1914—mars 1915) var stegringen 16·5 %, andra vintern (1915—1916) uppvisade en ännu större förskjutning, 18·3 %.

Utvecklingen inom olika näringsgrupper, i den mån mera representativa siffror föreligga, framgår av nedanstående sammanställning:

	Arbetslön per dag					
	Män			Kvinnor		
	mars 1914	sept. 1916	stegring	mars 1914	sept. 1916	stegring
	Mark	Mark	%	Mark	Mark	%
Maskinindustri	5·38	7·89	*48·0*	2·28	3·88	*70·2*
Elektrisk industri	4·52	7·44	*64·6*	2·75	4·80	*74·5*
Järn- o. metallindustri	5·55	8·02	*44·5*	2·06	4·11	*99·5*
Kemisk-teknisk industri	5·14	6·90	*34·2*	2·36	3·55	*50·4*
Pappersindustri	3·94	5·54	*40·6*	2·29	2·94	*28·4*
Trävaruindustri	4·22	5·61	*32·9*	1·99	2·59	*30·2*
Livsmedelsindustri	5·70	6·17	*8·2*	2·10	2·89	*37·6*
Läder- och gummivaruindustri	5·04	6·28	*24·6*	2·80	3·18	*13·6*
Jord- o. stenindustri	4·45	5·40	*21·3*	1·67	2·19	*31·1*

Stegring av arbetslönerna kunde dessutom konstateras inom byggnadsverksamheten och grafiska industrien, i någon mån även inom textilindustrien, men däremot icke inom beklädnadsindustrien. Antalet undersökta företag inom dessa näringsgrenar var emellertid för litet för att medgiva mer generella slutsatser. Särskilt inom textilindustrien var utvecklingen för övrigt mycket olika inom olika branscher.

(Reichsarbeitsblatt.)

Löner och levnadskostnader i Frankrike 1911—1916. I syfte att utröna de förändringar i fråga om arbetslönernas storlek och köpkraft, som inträtt under kriget, föranstaltades i Frankrike under sistlidet år en statistisk enquête angående arbetslönerna under år 1916 inom olika näringsgrenar. Beträffande arbetare inom hantverket införskaffades för sådant ändamål uppgifter genom yrkesdomstolarna (conseils de prud'hommes), beträffande industriens arbetare genom yrkesinspektörerna och beträffande gruvarbetarna genom prefekterna i vederbörande departement. I fråga om lönerna vid de militära verkstäderna har förelegat en av ammunitionsministern i februari 1916 anordnad undersökning, och beträffande statens arbetare i övrigt har man haft tillgång till de prislistor, som jämlikt en förordning den 10/8 1899 skola bifogas dessa arbetares avlöningsböcker. Vad slutligen de kvinnliga hemarbetarna inom beklädnadsindustrien beträffar, hava uppgifter om gällande minimilöner inhämtats från de jämlikt lagen den 10/7 1915 inrättade lönenämnderna.[1]

De på så sätt erhållna uppgifterna hava sedan sammanställts med jämförliga lönesiffror för tiden före kriget (åren 1911—1914). För att utröna, i vad mån lönernas köpkraft undergått förändring, har man vidare gjort följande sammanställning av arbetslöner och levnadskostnader.

[1] Lagen den 10/7 1915 grundar sig på en omarbetning av det i en föregående årgång av Soc. Medd. (1912; sid. 65) refererade lagförslaget om reglering av lönerna för kvinnliga hemarbetare den 7/11 1911.

Arbetslöner (per dag).	Före kriget Francs	1916 Francs	Ökning %
Manliga industriarbetare	5·48	6·83	25
Kvinnliga »	2·99	4·12	38
Manliga hantverksarbetare	4·55	5·56	22
Kvinnliga »	2·21	2·57	16
Gruvarbetare (manliga)	4·64	5·49	18
Levnadskostnader (per månad).			
Inackordering för ogift arbetare	70·00	99·00	41
Utgifter för livsmedel i en normalfamilj	—	—	45

Vad sistnämnda siffra beträffar, har densamma erhållits genom beräkning av åtgången av viktigare livsmedel (13 olika slag) i en familj om 4 personer, under förutsättning av oförändrad konsumtion. De tidpunkter, jämförelsen avser, äro å ena sidan första kvartalet 1911, då den officiella franska livsmedelsstatistiken uppvisade indextalet 1 014, å andra sidan fjärde kvartalet 1916, då motsvarande siffra var 1466.

Av sammanställningen framgår, att levnadskostnaderna genomgående ökats mer än arbetslönerna. Vad de manliga arbetarna beträffar, var löneförhöjningen inom hantverket i det närmaste lika stor som inom industrien. I fråga om kvinnorna framträdde åter en utpräglad skillnad. Inom industrien var löneförhöjningen större än för männen, inom hantverket däremot mindre.

För arbetarna inom jordbruket ställde sig förhållandena avgjort gynnsammare. Enligt genom jordbruksministeriet inhämtade uppgifter utgjorde daglönerna därstädes:

	1914 Francs	1916 Francs	Ökning %
Arbetare utan fri kost	3·43	5·15	50
» med » »	2·23	3·52	58
Avdrag för fri kost	1·20	1·63	36

Kostnaderna för en jordbruksarbetares mathållning beräknades sålunda hava stigit med 36 %, en siffra, som något, ehuru icke så synnerligen mycket, understiger den ovan angivna ökningen av inackorderingspriset för en ogift stadsarbetare.

En jämförelse mellan lönestegringen inom olika arbetargrupper giver vid handen att, vad manliga arbetare beträffar, hantlangare och grovarbetare i stort sett kommit i åtnjutande av relativt större löneförhöjning än yrkesutbildade arbetare. Genomsnittsförhöjningen för de olika industriernas grovarbetare uppgick nämligen till 32 %, mot 25 % för manliga industriarbetare över huvud. Bland de kvinnliga arbetarna förefanns däremot ingen sådan differens. Lönestegringen för de icke yrkeskunniga arbeterskorna utgjorde 37 %, alltså något mindre än medeltalet för industriarbeterskorna över huvud taget (38 %).

Bland olika yrkesgrenar företedde metallsvarvarna den största lönestegringen i fråga om såväl manliga som kvinnliga arbetare (31 resp. 62 %); förklaringen härtill är givetvis den betydelse, nämnda yrkesspecialitet har inom ammunitionsindustrien. För manliga yrkesarbetare håller sig lönestegringen, om man frånser vissa fack inom metallindustrien, i regel mellan 20 och 25 %. De kvinnliga yrkena förete vida större växlingar; lägst står textilindustrien med 20—23 % lönestegring. Konfektions- och skoindustrierna uppvisa en höjning med 34 %, under det ammunitionsfabrikernas arbeterskor hava 40 % och däröver.

I fråga om hantverksarbetare samt hantlangare och grovarbetare framträder skillnaden mellan olika näringsgrenar vida starkare än beträffande de egentliga fabriksarbetarna. Särskilt har en anmärkningsvärt stark lönestegring gjort sig gällande för grovarbetarna inom läderindustrien (45 %), liksom också för motsvarande hantverksyrken (skomakare, garvare: 35 %). En relativt obetydlig löneförhöjning utvisa å andra sidan de grafiska yrkena. Bland byggnadsarbetarna företedde hantlangarna och grovarbetarna en betydligt större stegring än de på en högre lönenivå stående yrkesmännen.

Inom de kvinnliga hantverksyrkena var lönestegringen i allmänhet mindre än för övriga arbetargrupper. Särskilt syntes broderi- och modistyrkena vara ogynnsamt lottade.

För gruvarbetarna har löneförhöjningen angivits till 18 %, beräknat under förutsättning av 8 timmars normalarbetsdag. Faktiskt har emellertid arbetstiden under kriget i allmänhet förlängts till 9 à 10 timmar, vadan alltså arbetarnas förtjänster också ökats mera, än vad förestående tablå utvisar. (Bulletin de la statistique générale).

Arbetslöner inom industri och hantverk i Danmark åren 1913—1917. På grundval av material, insamlat genom dansk arbejdsgiver- og mesterforening, har av statistiska departementet utarbetats nedanstående sammanställning till belysning av lönenivåns förskjutning i Danmark under åren 1913—1917.

A. Yrkeslärda arbetare	Köpenhamn			Landsorten			B. Icke yrkeslärda arbetare	Köpenhamn			Landsorten		
	Öre per timme		Ökning	Öre per timme		Ökning		Öre per timme		Ökning	Öre per timme		Ökning
	1913	1917	%	1913	1917	%		1913	1917	%	1913	1917	%
Repslagare	45·4	58·5	28·85	43·9	60·5	37·81	Bomullsväveri[2] M.	45·1	55·0	21·95	39·5	48·7	23·29
Skomakare	—	—	—	40·4	52·9	30·94	Bomullsväveri[2] Kv.	31·8	39·7	24·84	27·7	33·3	20·22
Stensättare	102·2	139·5	36·50	—	—	—	Klädes- och ylleväverier[2] M.	38·0	48·6	27·89	39·5	47·3	19·75
Murare	87·5	107·5	22·86	53·7	72·6	35·20	Klädes- och ylleväverier[2] Kv.	29·0	35·0	20·69	25·8	31·7	22·87
Timmermän	83·9	111·5	32·90	49·7	68·6	38·03	Bomullsspinnerier[1] M.	—	—	—	37·7	44·3	17·51
Byggn.snickare	74·8	98·0	31·02	54·9	69·0	25·68	Bomullsspinnerier[1] Kv.	—	—	—	26·5	32·0	20·75
Möbelsnickare	56·2	81·0	44·13	48·2	74·5	54·56	Trikåfabriker[2] M.	—	—	—	40·5	45·2	11·60
Stolsnickare	58·2	80·0	37·46	53·3	—	—	Trikåfabriker[2] Kv.	—	—	—	26·3	31·4	19·39
Snickare, andra	—	—	—	48·0	64·9	35·21	Färgerier[2] M.	—	46·8	—	42·6	44·5	4·46
Målare	74·9	86·0	14·82	50·8	63·0	24·02	Färgerier[2] Kv.	—	28·7	—	25·7	27·7	7·78
Sadelmakare o. tapetserare	59·3	82·5	39·12	44·4	62·6	40 99	Repslagerier M.	41·0	54·0	31·71	37·1	54·4	46·68
							Repslagerier Kv.	24·0	36·0	50·00	22·2	30·2	36·04
Tunnbindare	58·3	84·0	44·08	58·0	73·0	25·86	Skofabriker: M.	52·5	77·2	47·05	45·2	—	—
Svarvare	51·7	74·5	44·10	48·0	64·0	33·33	Nätlerskor	33·5	48·6	45·07	27·9	—	—
Borstbindare	52·5	73·0	39·05	46·3	52·5	13·39	Andra kv.	28·0	39·0	39·29	—	—	—
Vagnmakare	55·9	77·0	37·75	—	—	—	Stensättaryrket	59·2	88·5	49·49	—	—	—
Garvare[1]	55·2	80·0	44·93	—	—	—	Muraryrket	61·3	85·0	38·66	42·6	59·5	39·67
Stenhuggare	65·8	88·0	33·74	—	—	—	Timmermansyrket	48·6	65·0	33·74	39·8	58·3	46·48
Kopparslagare	62·7	85·0	35·57	47·3	69·3	46·51	Garverier[1]	47·7	63·0	32·08	—	—	—
Bleckslagare	63·2	81·0	28·16	46·5	61·0	31·18	Cementfabriker	—	—	—	45·5	53·0	16·48
Smeder o. d.[1]	56·7	83·4	47·09	—	—	—	Tegelindustri	48·9	66·5	35·99	40·5	57·1	40·99
Gjutare[1]	64·6	86·5	33·90	—	—	—	Järnindustri[1] M.	44·5	58·4	31·24	—	—	—
Gälbgjutare[1]	55·8	75·2	34·77	—	—	—	Järnindustri[1] Kv.	29·6	38·5	30·07	—	—	—
Elektriker[1]	57·4	74·4	29·62	—	—	—	Tändsticksfabriker M.	44·8	56·5	26·12	42·5	60·8	43·06
Bokbindare	47·1	68·5	45·44	40·7	57·	40·05	Tändsticksfabriker Kv.	28·7	35·2	22·65	24·0	32·1	33·75
Litografer	70·3	89·0	26·60	62·4	74·0	18·59	Bokbinderiyrket Kv.	25·8	35·0	35·66	18·2	26·0	42·86
Typografer	65·3	78·3	19·91	57·5	69·0	20·00	Litografyrket M.	41·7	52·8	26·62	36·1	46·5	28 81
	Kr. per vecka			Kr. per vecka			Litografyrket Kv.	30·7	40·0	30·29	21·4	27·0	26·17
Grovbrödsbagare	30·23	34·60	14·46	24·38	30·60	25·77	Pappersindustrien M.	39·1	45·5	16·37	—	—	—
Finbrödsbagare	29·97	35·70	19·12				Pappersindustrien Kv.	24·7	31·5	27·53	—	—	—

De för 1917 anförda uppgifterna hänföra sig i regel till andra kvartalet ifrågavarande år; i fråga om byggnadsfacken hava dock använts uppgifter, avseende tiden från 1 oktober 1916 till 1 juli 1917.

Vad den procentuella ökningen av lönerna 1913—1917 beträffar, har denna för de flesta yrken varit minst i huvudstaden. Särskilt är detta iögonenfallande i fråga om manliga icke fackutbildade arbetare, vilka i Köpenhamn endast inom en industrigren hava att uppvisa större procentuell stegring än i landsorten.

Endast i ett relativt litet antal yrken understiger den vunna löneökningen 20 %. I de flesta fallen uppgår stegringen till mellan 30 och 40 % och når ej sällan över 40 %. Bland yrkeslärda *arbetare i Köpenhamn* finnas sålunda, som synes av tabellen, blott tre grupper (bageriarbetare, typografer, målare), för vilka löneökningen 1913—1917 varit mindre än 20 %. För närmare två tredjedelar av samtliga yrken i huvudstaden uppgår ökningen till mer än 30 %. Den mest betydande stegringen hava följande grupper att uppvisa: möbelsnickare (44·13 %), tunnbindare (44·08 %), svarvare (44·10), garvare (44·93 %), bokbindare (45·44 %) samt smeder o. d. (47·09 %).

[1] Talen för Köpenhamn och landsorten sammantagna.

[2] De under 1917 anförda talen gälla år 1916.

Bland *yrkeslärda arbetare i landsorten* är det endast litografer och borstbindare, som ej nå upp till 20 %. Mer än hälften av samtliga grupper hava fått lönen ökad med mer än 30 %, och av dessa åter nå fyra till en ökning av över 40 % och en, möbelsnickarna, till en ökning av icke mindre än 54·56 %.

Även bland *icke yrkeslärda manliga arbetare i Köpenhamn* hava fiertalet grupper vunnit en lönestegring av över 30 %. Endast en grupp stannar under 20 %-strecket. Skoarbetare och stensättare hava nått den högsta ökningen med resp. 47·05 och 49·49 %. I *landsorten* har lönestegringen för icke yrkesutbildade arbetare varit synnerligen ojämn; byggnads-, tegelbruks-, tändsticks- och repslageriarbetare förete stark höjning av lönenivån, under det textilarbetarna i övrigt ävensom cementarbetarna ernått relativt obetydliga löneförbättringar.

Av de *kvinnliga icke yrkeslärda arbetargrupperna i Köpenhamn* nå samtliga över 20 och mer än hälften över 30 %. För nåtlerskor och arbeterskor vid repslagerier är stegringen mest betydande och uppgår till resp. 45·07 och 50 %. År 1913 voro emellertid också de sistnämnda arbeterskorna de lägst avlönade (24 öre i tim.) av samtliga icke fackutbildade kvinnliga arbetare. I *landsorten* har den procentuella ökningen för de kvinnliga yrkesgrupperna endast i tre yrken nått över 30 %. Två av grupperna (uppgifterna avse år 1916) stanna under 20 % och för återstående fyra uppgår stegringen till mellan 20 och 30 %.

(Statistisk Aarbog, 1917.)

— Levnadskostnader. —

Minuthandelspriser å livsmedel i England under år 1917.[1] I den av The Ministry of Labour utgivna tidskriften Labour Gazette redovisas månatligen detaljhandelsprisernas förändringar i England i jämförelse med julipriserna 1914. Här nedan meddelas en sammanställning av siffrorna vid början av de olika månaderna under år 1917 i jämförelse med siffrorna för juli månad 1914, satta = 100.

Indextal år 1917. Priserna under juli 1914 = 100.

Varuslag	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Mjölk	157	159	160	160	161	160	160	160	161	178	188	196
Smör	172	174	179	178	172	167	165	171	191	199	215	200
Ost	175	187	206	217	222	223	208	197	195	191	192	192
Margarin	125	129	136	149	156	168	174	167	166	166	170	165
Ägg, färska	275	236	218	172	178	185	195	227	242	260	312	339
Potatis	222	231	218	217	242	244	244	152	139	140	144	139
Mjöl	188	191	195	200	205	209	209	209	209	152	152	152
Bröd	178	175	180	193	197	200	200	201	200	155	154	154
Nötkött, engelskt	174	183	189	193	196	204	214	215	214	198	194	190
» utländskt	193	203	212	218	219	229	239	240	240	233	229	225
Fårkött, engelskt	172	183	188	193	192	214	221	220	218	192	188	183
» utländskt	204	214	225	232	236	254	263	264	264	253	252	247
Fläsk	156	160	173	178	179	180	176	183	196	210	227	234
Fisk	231	231	222	232	238	234	227	219	236	256	263	291
Te	151	152	159	163	169	173	174	175	179	184	203	207
Socker	270	270	271	272	272	278	288	289	290	290	290	288

En granskning av ovanstående tabell giver vid handen, att de varuslag, som sjunkit i pris sedan juli 1917, just äro de, som äro av den allra största betydelse för de mindre bemedlade, nämligen bröd och mjöl, potatis, ost och margarin såväl som kött.

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1917, sid. 671.

Vad *brödet* beträffar, var septembersiffran jämnt 200, men den statsunderstödda försäljningen av en viss brödtyp, den s. k. »ninepenny loaf», som började den 17 sept., hade redan den 1 okt. sänkt siffran till 155. Förändringen i brödpriset åtföljdes av en liknande, ehuru något större reduktion av priset på *mjöl*. Prisstegringen på *potatis* gjorde sig särskilt starkt gällande under tiden maj—juli, då den stora knappheten på denna vara skruvade upp priset, så att det nästan överallt närmade sig det av myndigheterna åsatta maximipriset. 1917 års rikliga skörd har framkallat en betydande prissänkning. Vid krigsutbrottet var priset på den *ost*, som mest användes av de mindre bemedlade, 8 3/4 d. per lb. Nästan utan avbrott steg därefter priset på denna vara, så att det i juni 1917 var 1 s. 7 1/2 d. per lb. I slutet av månaden utsläpptes emellertid i marknaden den s. k. »Government cheese», som var importerad från kolonierna och Amerika, och då en tid därefter även den inhemska varan lades under kontroll, blev resultatet en ganska stark prissänkning. Medelpriset är nu ungefär 1 s. 4 3/4 d. *Kött-* och *fläsk*varor hava varit underkastade en oavbruten prisstegring under hela kristiden ända fram till september 1917, då statsmakternas prisreglerande verksamhet visade sig i en ganska avsevärd sänkning i priset på engelskt kött. Även det importerade köttet har sedan dess fallit i pris men ej så mycket som det inhemska. Den 1 okt. 1917 var *smör*priset dubbelt så högt som före kriget. Vid denna tidpunkt voro de flesta smörsorter under kontroll, men ett betydelsefullt undantag utgjorde det danska smöret. Novembersiffran för salt smör var 228, under det att siffran för färskt smör var endast 202. Under december har emellertid priset på det danska smöret nedbringats i jämnhöjd med annat smör, och salt smör noterades 1 d. lägre än det färska. Bland de viktigare livsmedlen företer *socker* den kraftigaste fördyringen. Från juli 1914 till dec. 1917 har sockerpriset stigit med 188 %. Av denna ökning falla emellertid endast 18 % på 1917, beroende på fastställande av maximipris.

Det torde slutligen vara av intresse att komplettera denna översikt med några siffror, som utvisa prisstegringen för vissa mindre viktiga varuslag i en arbetarbudget.

Indextal 1 dec. 1917. (*Priserna juli 1914 = 100.*)

Ärter	320	Kondenserad mjölk	220
Sagogryn	290	Marmelad	210
Kassavagryn	260	Ris	200
Sirap	260	Kakao	195
Turk. bönor	240	Kaffe	130
Havremjöl	240		

Då dessa varor legat utanför ramen av statens reglerande verksamhet, har prisstegringen här naturligtvis blivit ännu starkare än vid de viktigare livsmedlen, vilket ju också mycket tydligt framgår av ovanstående tabell.

För att belysa förskjutningar i den allmänna prisnivån, som äga rum i detaljhandeln, publiceras dessutom varje månad ett »vägt» medeltal för den procentiska stegringen för de olika varuslagen tillsammantagna. Detta tal, vilket avser att lämna en bild av den merutgift, som en familj har att vidkännas för födoämnen under kristiden, utgör (om priserna för juli 1914 = 100) för de olika månaderna under kristiden:

	1914	1915	1916	1917		1914	1915	1916	1917
Januari	—	118	145	187	Juli	—	132·5	161	204
Februari	—	122	147	189	Augusti	115	134	160	202
Mars	—	124	148	192	September	110	135	165	206
April	—	124	149	194	Oktober	112	140	168	197
Maj	—	126	155	198	November	113	141	178	206
Juni	—	132	159	202	December	116	144	184	205

Dessa siffror visa en nästan kontinuerlig stegring i priserna fram till sommaren 1917, vid vilken tid livsmedelskostnaderna i England praktiskt taget fördubblats. Under hösten och vintern har stegringen däremot varit ganska liten, vilket huvudsakligen synes bero på den prisreglering, som under senaste tid företagits från myndigheternas sida. Differensen mellan siffrorna för augusti och december 1917 är endast 3, under det att motsvarande tal för 1916 är 23.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

December månad år 1917.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under december månad.

Översikt av verksamheten under *december* månad år 1917.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	2 574	2 699	2 295	1 583	1 908	1 350	**4 157**	**4 607**	**3 645**
Stockholms län	779	951	698	142	159	80	**921**	**1 110**	**778**
Uppsala län	286	215	181	101	99	90	**387**	**314**	**271**
Södermanlands län	240	237	184	117	122	74	**357**	**359**	**258**
Östergötlands län	351	310	237	310	201	157	**661**	**511**	**394**
Norrköping	409	380	304	303	167	111	**712**	**547**	**415**
Jönköpings län	112	130	68	120	82	67	**232**	**212**	**135**
Kronobergs län	45	51	17	36	25	20	**81**	**76**	**37**
Norra Kalmar län	29	23	22	29	27	23	**58**	**50**	**45**
Södra Kalmar län	85	75	69	39	24	16	**124**	**99**	**85**
Gottlands län	37	27	21	37	27	12	**74**	**54**	**33**
Blekinge län	255	179	151	190	132	96	**445**	**311**	**247**
Kristianstads län	203	198	146	128	109	85	**331**	**307**	**231**
Malmöhus län: Malmö	1 177	877	761	886	744	658	**2 063**	**1 621**	**1 419**
Malmöhus län: Lund	152	77	77	64	38	34	**216**	**115**	**111**
Malmöhus län: Landskrona	83	71	63	21	27	14	**104**	**98**	**77**
Malmöhus län: Hälsingborg	332	164	158	166	146	122	**498**	**310**	**280**
Malmöhus län: Ystad	191	27	23	121	44	24	**312**	**71**	**47**
Malmöhus län: Trälleborg	73	34	28	45	16	16	**118**	**50**	**44**
Malmöhus län: Eslöv	115	106	90	18	32	17	**133**	**138**	**107**
Malmöhus län: Skurup	25	18	17	12	12	11	**37**	**30**	**28**
Hallands län	139	136	112	54	46	33	**193**	**182**	**145**
Göteb. o. Bohus län	295	163	147	96	74	50	**391**	**237**	**197**
Göteborg	1 895	1 892	1 756	576	682	427	**2 471**	**2 574**	**2 183**
Älvsborgs län	86	86	70	11	10	6	**97**	**96**	**76**
Skaraborgs län	127	167	81	107	90	56	**234**	**257**	**137**
Värmlands län	67	67	54	90	56	31	**157**	**123**	**85**
Örebro län	337	615	221	161	179	102	**498**	**794**	**323**
Västmanlands län	263	225	129	115	151	75	**378**	**376**	**204**
Kopparbergs län	246	240	200	133	138	102	**379**	**378**	**302**
Gävle stad och län	234	294	208	79	68	57	**313**	**362**	**265**
Västernorrlands län	314	297	293	39	42	28	**353**	**339**	**321**
Jämtlands län	125	97	80	93	87	76	**218**	**184**	**150**
Västerbottens län	71	54	47	58	57	33	**129**	**111**	**80**
Norrbottens län	128	98	72	94	104	75	**222**	**202**	**147**
Tillsammans dec. 1917	**11 880**	**11 280**	**9 080**	**6 174**	**5 925**	**4 222**	**18 054**	**17 205**	**13 302**
» nov. 1917	*14 982*	*14 479*	*10 890*	*10 708*	*7 939*	*5 772*	*25 690*	*22 418*	*16 662*
» dec. 1916	8 585	8 866	6 629	5 749	5 860	4 024	14 334	14 726	10 653
» » 1915	11 129	9 601	7 764	6 469	5 973	4 196	17 598	15 574	11 960
» » 1914	15 159	5 833	5 000	6 468	6 058	4 056	21 627	11 891	9 056

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk m. m.	1 609	1 204	843	424	442	248	**2 033**	**1 646**	**1 091**	124	66
därav arbetssökande personer	1 422			402			**1 824**				
Skogshushållning	766	1 885	1 212	—	—	—	**766**	**1 885**	**1 212**	41	64
därav arbetssökande personer	760			—			**760**				
Gruvdrift och malmförädling	70	78	43	—	—	—	**70**	**78**	**43**	90	55
därav arbetssökande personer	64			—			**64**				
Industri och hantverk m. m.	3 815	1 621	1 244	841	301	217	**4 656**	**1 922**	**1 461**	242	76
därav arbetssökande personer	3 072			648			**3 720**				
Handel och samfärdsel	1 386	1 277	1 025	757	840	563	**2 143**	**2 117**	**1 588**	101	75
därav arbetssökande personer	1 066			677			**1 743**				
Husligt arbete	8	2	1	3 993	4 300	3 162	**4 001**	**4 302**	**3 163**	93	74
därav arbetssökande personer	8			2 905			**2 913**				
Allmän o. litterär verksamhet	18	64	52	67	30	22	**85**	**94**	**74**	90	79
därav arbetssökande personer	17			61			**78**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	4 208	5 149	4 660	92	12	10	**4 300**	**5 161**	**4 670**	83	90
därav arbetssökande personer	2 507			90			**2 597**				
Summa för dec. 1917	**11 880**	**11 280**	**9 080**	**6 174**	**5 925**	**4 222**	**18 054**	**17 205**	**13 302**	105	77
därav arbetssökande personer	**8 916**			**4 783**			**13 699**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Dec.	Nov.	Dec.	Dec.	Nov.	Dec.
Jordbruk och skogshushållning m.m.	1916	1917	1917	1916	1917	1917
Män	64	70	*77*	58	67	*67*
Kvinnor	77	95	*96*	49	66	*56*
Tillsammans	**66**	**73**	***79***	**57**	**67**	***65***
Övriga näringsgrenar						
Män	113	128	*116*	83	81	*86*
Kvinnor	100	140	*105*	71	74	*72*
Tillsammans	**107**	**133**	***112***	**77**	**78**	***80***
Samtliga yrkesgrenar						
Män	97	103	*105*	75	75	*80*
Kvinnor	98	135	*104*	69	73	*71*
Tillsammans	**97**	**115**	***105***	**72**	**74**	***77***

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under december 1917 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 773 platser, varav 631 manliga och 142 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 990, 835 och 155 samt under nästlidna månad resp. 1 577, 1 245 och 332.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala län			Södermanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	82	1	1	346	359	295	60	28	24	61	72	43
Därav kvinnor	11	1	1	34	38	21	8	5	4	11	18	10
B Skogshushållning	6	—	—	95	430	284	52	106	87	52	93	74
II. Gruvdrift och malmförädling	3	10	—	10	3	2	—	—	—	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	8	5	1	8	6	6	6	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	1	1									
B Metall- och maskinindustri	254	95	58	25	3	1	6	2	1	12	3	3
Därav kvinnor	13	21	12									
C Trävaruindustri	20	25	15	13	23	18	1	1	1	2	—	—
Därav kvinnor	—	2	2									
D Byggnadsverksamhet	624	179	143	78	49	30	41	23	23	10	6	4
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	16	—	—	2	1	1	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	—	—									
F Textilindustri	20	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Därav kvinnor	19	—	—									
G Beklädnadsindustri	64	41	20	5	4	2	4	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	47	35	17	1	3	2						
H Närings- o. njutningsämnesindustri	146	61	33	11	5	3	12	1	1	1	1	—
Därav kvinnor	36	46	23	—	1	—	1	—	—			
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	17	10	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	10	4	2									
J Trämasse- o. pappersindustri	6	12	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	6	10	6									
K Grafisk industri	13	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	1	1									
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	54	90	74	7	3	3	1	—	—	7	5	5
Därav kvinnor	3	8	6							1	1	1
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	62	30	22	2	2	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	29	14	13	2	—	—						
B Butiks- och magasinspersonal	170	240	193	3	2	1	3	1	1	2	1	1
Därav kvinnor	44	56	33	—	1	—	1	1	1			
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	160	191	108	14	11	6	3	5	5	1	4	4
Därav kvinnor	149	184	104	12	11	6	3	5	5	1	3	3
D Landtransport	128	213	118	19	45	38	8	4	3	13	11	6
Därav kvinnor	6	20	2				1	—	—	2	—	—
E Vattentransport	104	97	75	25	6	5	1	—	—	4	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	7	99	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	6	95	91									
V. Husligt arbete	1 154	1 397	1 027	92	105	51	87	88	80	102	100	60
Därav kvinnor	1 153	1 397	1 027	92	105	51	87	88	80	102	100	60
VI. Allmän och litterär verksamhet	45	50	34	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	38	12	8	1	—	—						
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	994	1 758	1 611	162	53	31	101	55	45	88	63	58
Därav kvinnor	9	1	1									
Summa för dec. månad år 1917	4 157	4 607	3 645	921	1 110	778	387	314	271	357	359	258
Därav kvinnor	1 583	1 908	1 350	142	159	80	101	99	90	117	122	74
» » » månad år 1916	3 532	3 692	2 909	887	927	592	235	233	190	283	314	216
Därav kvinnor	1 663	1 839	1 296	134	138	77	94	98	85	84	95	59

Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			Gottlands län			
Norrköping			Övriga anstalter															
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
43	34	27	138	134	91	47	48	17	9	8	4	50	38	26	10	14	3	A
3	8	2	37	29	21	15	17	8	5	4	2	10	10	5	5	7	—	
3	87	44	42	77	58	15	34	24	—	30	10	24	42	42	11	8	8	B
—	—	—	5	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
1	—	—	8	—	—	5	12	—	—	10	—	2	—	—	—	—	—	A
29	6	6	14	3	1	12	9	4	—	2	—	4	1	1	1	—	—	B
1	—	—																
11	3	3	7	1	1	2	8	4	—	—	—	2	1	1	—	—	—	C
101	72	45	31	7	7	9	4	1	27	1	1	7	10	10	—	—	—	D
2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	E
208	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
136	2	1																
9	1	1	12	1	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	G
6	1	1	12	1	—	5	1	1										
22	11	10	13	—	—	4	3	2	—	—	—	7	—	—	—	—	—	H
4	8	7	11	—	—	3	3	2										
8	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	7	7	7	—	—	—	I
7	—	—										7	7	7				
—	2	2	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	J
1	8	8	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	K
1	8	8																
3	2	2	13	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	L
			1	—	—													
																		IV.
1	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	A
1	—	—																
13	3	3	6	4	4	4	—	—	1	—	—	2	1	1	—	—	—	B
3	—	—	3	2	2	2	—	—				1	—	—				
9	9	5	25	13	11	7	5	5	3	2	1	3	—	—	—	2	—	C
7	9	5	25	12	10	6	5	5	2	2	1	3	—	—	—	2	—	
24	18	13	18	19	13	6	6	6	—	—	—	6	2	2	4	3	2	D
3	5	4	4	3	2													
27	22	22	2	2	2	1	3	3	—	—	—	7	—	—	—	—	—	E
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
58	125	83	206	145	115	89	55	50	29	19	17	47	34	27	32	18	12	V.
58	125	83	206	145	115	89	55	50	29	19	17	47	34	27	32	18	12	
3	6	5	6	9	9	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	VI.
3	1	—	5	5	5	—	1	1										
136	136	135	113	85	75	22	17	17	12	4	4	13	13	13	16	8	8	VII.
70	—	—	6	4	2													
712	547	415	661	511	394	232	212	135	81	76	37	182	149	130	74	54	33	
303	167	111	310	201	157	120	82	67	36	25	20	68	51	39	37	27	12	
464	435	322	590	538	362	212	173	123	54	65	33	149	153	112	44	42	31	
208	201	120	270	190	146	110	87	60	38	33	20	82	62	46	25	26	19	

Yrkesgrupper	Blekinge län			Kristianstads län			Malmöhus					
							Malmö			Hälsingborg		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	79	57	47	123	98	82	120	38	36	83	18	16
Därav kvinnor	36	24	23	31	26	24	25	18	18	10	4	3
B Skogshushållning	13	86	76	47	52	39	—	100	19	—	11	11
II. Gruvdrift och malmförädling	—	2	2	7	15	6	—	—	—	11	4	4
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	31	—	—	1	28	24	—	1	1	6	—	—
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	3	1	1	1	—	—	76	14	8	33	9	7
Därav kvinnor							18	2	2			
C Trävaruindustri	1	—	—	—	—	—	26	5	2	4	6	6
Därav kvinnor							11	2	1			
D Byggnadsverksamhet	17	7	6	6	5	—	291	54	49	46	51	51
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	46	—	—	2	—	—
Därav kvinnor							38	—	—	1	—	—
F Textilindustri	—	—	—	1	—	—	69	2	—	14	—	—
Därav kvinnor							32	1	—	13	—	—
G Beklädnadsindustri	6	—	—	8	—	—	108	31	29	11	—	—
Därav kvinnor	5	—	—	1	—	—	90	30	28	5	—	—
H Närings- och njutningsämnesindustri	9	—	—	10	4	4	149	14	14	11	1	1
Därav kvinnor	1	—	—	1	1	1	59	13	14	3	1	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	10	—	—	7	2	2
Därav kvinnor							1	—	—			
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	4	3	3	1	—	—
Därav kvinnor							4	3	3			
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—
Därav kvinnor							1	—	—			
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	14	1	1	—	—	—	103	66	65	11	2	1
Därav kvinnor	1	—	—				25	45	45			
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	36	14	11	2	1	1
Därav kvinnor							23	8	7			
B Butiks- och magasinspersonal	6	2	1	1	—	—	80	49	47	6	8	8
Därav kvinnor							48	41	40	1	6	6
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	8	7	4	10	9	8	66	37	28	27	7	6
Därav kvinnor	8	7	4	9	9	8	51	36	27	26	7	6
D Landtransport	13	11	7	2	4	2	104	119	72	19	17	13
Därav kvinnor	4	1	1				41	59	26	6	4	2
E Vattentransport	25	6	6	2	—	—	20	38	38	38	12	12
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—
V. Husligt arbete	135	100	68	86	73	52	415	484	445	101	118	98
Därav kvinnor	135	100	68	86	73	52	414	484	445	101	118	98
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	—	—	—	5	3	3	1	—	—
Därav kvinnor							5	2	2			
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	85	31	28	26	19	14	330	549	549	57	43	43
Därav kvinnor										—	6	6
Summa för dec. månad år 1917	445	311	247	331	307	231	2 063	1 621	1 419	498	310	280
Därav kvinnor	190	132	96	128	109	85	886	744	658	166	146	122
» » » månad år 1916	325	254	175	272	330	220	1 314	1 113	831	425	294	247
Därav kvinnor	128	90	64	105	120	78	742	685	506	132	129	96

län	Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			Skaraborgs län			
							Göteborg			Övriga anstalter									
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																			I.
	180	113	87	54	33	15	78	66	44	128	63	41	4	10	2	53	63	21	
	29	25	16	10	5	3	6	22	10	46	27	18	1	—	—	11	18	6	*A*
	4	23	18	5	21	21	—	4	1	—	29	29	22	9	23	45	75	40	*B*
	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																			III.
	7	1	1	5	—	—	32	5	3	50	—	—	—	—	—	4	21	4	
	1	—	—				1	—	—										*A*
	32	10	6	8	3	1	146	50	41	8	3	1	3	8	—	4	6	4	*B*
							1	—	—										
	1	2	1	1	42	42	48	42	30	4	—	—	—	—	—	—	—	—	*C*
	75	34	30	17	4	2	141	154	139	17	56	56	24	11	2	3	—	—	*D*
	2	2	2	1	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
	—	1	1	1	—	—													*E*
	2	—	—	3	—	—	29	6	1	12	—	—	—	3	3	—	—	—	
	2	—	—	2	—	—	17	4	1	3	—	—							*F*
	17	—	—	6	1	—	36	10	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
	2	—	—	1	1	—	29	5	1	1	—	—							*G*
	101	5	5	5	3	3	40	21	14	11	4	4	—	—	—	12	7	3	
	31	2	2	4	3	3	28	7	4	1	1	1				10	6	3	*H*
	5	—	—	—	—	—	2	—	—	6	—	—	—	1	1	—	—	—	
	5	—	—				2	—	—										*I*
	—	—	—	—	—	—	8	6	2	3	—	—	—	—	—	2	2	2	
							4	4	1							2	2	2	*J*
	—	—	—	—	—	—	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*K*
							1	—	—										
	19	2	2	2	2	1	13	8	6	5	1	1	—	5	1	—	—	—	*L*
	1	—	—																
																			IV.
	—	—	—	—	—	—	14	8	5	1	1	1	—	—	—	5	1	2	
																2	—	—	*A*
	7	1	1	4	5	5	72	72	57	3	—	—	—	—	—	6	3	2	
	5	—	—	4	3	3	11	16	8							2	3	2	*B*
	6	4	4	1	2	1	49	27	13	6	9	7	—	—	—	4	3	2	
	6	4	4	1	2	1	46	23	10	6	9	7				4	3	2	*C*
	37	19	18	8	9	9	81	157	109	6	3	3	1	—	—	—	—	—	
	7	3	3	2	3	3	7	15	6	1	—	—							*D*
	9	—	—	4	—	—	183	82	80	12	—	—	6	20	20	1	—	—	*E*
	1	—	—	—	—	—	2	13	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
	193	134	90	28	29	20	415	587	387	37	36	24	10	10	6	74	57	40	
	187	134	90	28	29	20	415	585	386	37	36	24	10	10	6	74	57	40	V.
	3	2	2	1	1	1	11	12	11	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
	1	—	—	1	—	—	8	1	—	—	1	—							VI.
	219	148	145	40	27	24	1 067	1 240	1 223	81	30	30	27	19	18	21	19	17	
	4	—	—							1	—	—				2	1	1	VII.
	920	502	414	193	182	145	2 471	2 574	2 183	391	237	197	97	96	76	234	257	137	
	281	169	116	54	46	33	576	682	427	96	74	50	11	10	6	107	90	56	
	806	577	453	124	162	82	1 897	2 227	1 817	229	262	220	92	193	50	135	203	85	
	246	167	106	49	54	35	643	844	575	63	65	42	20	36	13	62	88	39	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	**17**	**19**	**12**	**100**	**125**	**57**	**116**	**150**	**63**	**11**	**19**	**14**
Därav kvinnor	7	10	5	25	52	17	29	49	17	3	4	3
B Skogshushållning	**18**	**26**	**19**	**58**	**176**	**59**	**40**	**42**	**15**	**97**	**114**	**94**
II. Gruvdrift och malmförädling	**2**	—	—	**5**	**11**	**3**	**2**	—	—	**24**	**28**	**21**
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	—	—	—	**11**	**2**	**2**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	—	—	—	**17**	**6**	**5**	**19**	**11**	**7**	**7**	**10**	**7**
Därav kvinnor												
C Trävaruindustri	**4**	**1**	**1**	**8**	**2**	**2**	**3**	**4**	**4**	**10**	—	—
Därav kvinnor												
D Byggnadsverksamhet	**5**	**3**	**3**	**34**	**21**	**8**	**27**	**5**	**5**	**6**	**8**	**6**
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Textilindustri	**2**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	—	—									
G Beklädnadsindustri	**31**	—	—	**44**	**1**	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	31	—	—	4	—	—						
H Närings- och njutningsämnesindustri	**1**	**1**	**1**	**6**	**7**	**7**	—	—	—	**1**	**1**	**1**
Därav kvinnor	1	1	1	1	1	1						
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	**2**	**2**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	**1**	—	—	**10**	**11**	**10**	**6**	**6**	**6**	—	—	—
Därav kvinnor												
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	**1**	**1**	**1**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
B Butiks- o. magasinspersonal	—	—	—	**11**	**2**	**2**	**4**	**4**	**4**	**4**	**2**	**2**
Därav kvinnor				4	2	2	4	4	4	3	1	1
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	**5**	**7**	**2**	**7**	**16**	**9**	**5**	**11**	**1**	**27**	**32**	**23**
Därav kvinnor	5	6	2	5	15	8	5	11	1	23	29	21
D Landtransport	**3**	**3**	**3**	**15**	**17**	**11**	**12**	**14**	**13**	**20**	**19**	**18**
Därav kvinnor				3	2	2	2	1	1	—	1	—
E Vattentransport	**1**	**1**	**1**	**1**	—	—	**2**	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	**44**	**39**	**23**	**117**	**107**	**72**	**74**	**83**	**49**	**104**	**103**	**77**
Därav kvinnor	44	39	23	117	107	72	74	83	49	104	103	77
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	**2**	**1**	**1**	**1**	**3**	**3**	—	—	—
Därav kvinnor				2	—	—	1	3	3			
VII. Arbete, ej häntörligt till annan grupp	**22**	**23**	**20**	**50**	**286**	**72**	**67**	**43**	**34**	**68**	**42**	**39**
Därav kvinnor												
Summa för dec. månad år 1917	**157**	**123**	**85**	**498**	**794**	**323**	**378**	**376**	**204**	**379**	**378**	**302**
Därav kvinnor	90	56	51	161	179	102	115	151	75	133	138	102
» » » månad år 1916	102	170	80	358	424	199	353	441	223	286	256	170
Därav kvinnor	47	62	34	153	103	87	121	162	87	112	95	63

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
13	6	5	4	2	1	7	10	8	13	16	6	4	4	3	2 033	1 646	1 091	A
3	2	1	2	2	1	2	5	5	7	9	2	2	3	2	424	442	248	
19	111	29	—	27	23	67	47	44	18	13	11	13	12	10	766	1 885	1 212	B
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70	78	43	II.
																		III.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	185	91	42	A
															2	1	1	
11	3	1	1	—	—	2	2	2	—	—	—	4	1	1	782	261	167	B
															33	23	14	
7	10	10	10	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	186	176	141	C
															11	4	3	
79	69	69	25	12	12	4	—	—	10	1	—	9	4	4	1 764	850	706	D
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	7	4	E
															42	1	1	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	363	13	5	F
1	—	—													227	7	2	
2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	370	91	56	G
1	—	—				1	—	—							242	77	50	
3	—	—	5	—	—	3	1	1	—	—	—	2	1	1	585	152	108	H
						2	1	1							197	95	64	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	20	18	I
															32	11	9	
3	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	33	20	J
															16	19	12	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	16	11	K
															5	9	9	
5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	277	212	183	L
2	—	—													34	54	52	
																		VI.
—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	129	61	47	A
						1	—	—							58	22	20	
—	—	—	1	—	—	3	2	2	—	—	—	—	—	—	412	402	335	B
						2	2	2							138	138	104	
6	4	4	7	12	9	29	33	27	10	11	8	18	21	15	516	494	316	C
5	3	3	6	11	8	29	31	25	9	10	7	14	18	12	466	467	295	
9	16	15	3	1	1	2	15	12	3	2	1	4	3	2	568	750	510	D
						—	1	1							89	118	53	
17	8	8	8	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	501	298	273	E
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	112	107	F
															6	95	91	
66	63	53	31	27	17	56	46	36	41	37	23	78	83	61	4 001	4 302	3 163	
66	63	53	31	27	17	56	46	36	41	37	23	78	83	61	3 993	4 300	3 162	V.
2	—	—	—	3	3	—	1	—	1	1	1	—	—	—	85	94	74	VI.
1	—	—	—	2	2	—	1	—	1	1	1				67	30	22	
67	69	68	255	253	253	42	27	18	33	30	30	86	71	48	4 300	5 161	4 670	VII.
															92	12	10	
313	362	265	353	339	321	218	184	150	129	111	80	222	202	147	18 054	17 205	13 302	
79	68	57	39	42	28	93	87	70	58	57	33	94	104	75	6 174	5 925	4 222	
477	461	408	224	235	200	136	136	102	126	98	52	203	318	149	14 334	14 726	10 653	
84	68	52	58	57	44	84	86	66	87	55	30	105	125	79	5 749	5 860	4 024	

Livsmedelspriser under fjärde kvartalet 1917.

I efterföljande tabeller meddelas en översikt för fjärde kvartalet 1917 av livsmedelspriser å de orter (till antalet 44), varifrån dylika uppgifter regelbundet insändas till socialstyrelsen, vidare av kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg samt slutligen av tillförseln till de offentliga slakthusen och konsumtionen av kött- och fläskvaror å vissa orter med offentligt slakthus. För livsmedelspriserna under oktober och november hava förut i Soc. Medd. (årg. 1917 sid. 1367 ff. och sid. 1502 ff.) preliminära redogörelser lämnats.

Betraktar man först sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 104—105), visar det sig, att medelpriserna för orterna tillsammantagna även under årets sista kvartal undergått betydande förändringar beträffande övervägande antalet varuslag. I genomsnitt *oförändrade* under kvartalet hava endast förblivit priserna å gula ärter, mjöl, surlimpa och skorpor. En om ock obetydlig *prisnedgång* har noterats för risgryn, vetebröd bakat med vatten samt färsk sill. Sänkningen å medelpriserna å dessa varor torde dock knappast bero på någon tillbakagång i det allmänna prisläget utan snarare sammanhänga med svårigheten att få exakta noteringar å varor, som i allt större utsträckning försvunnit ur den allmänna handeln. Samtliga ovan ej uppräknade varuslag förete *högre priser* vid kvartalets slut än vid dess början. Särskilt torde böra nämnas mjölk, smör, ost, ägg, potatis, kött och bränsle. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å nästföljande sida där decemberpriserna 1917 återgivas jämförda med novemberpriserna 1917 och decemberpriserna 1916 och 1913 samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under december 1917 angives i förhållande till motsvarande månad 1916 och 1913.

För att underlätta jämförelsen mellan de olika kvartalen lämnas å sid. 96 en översikt rörande de procentiska förändringarna hos de olika varugrupperna, varvid såsom utgångspunkt för jämförelsen valts juli månad 1914, alltså tiden närmast före krigsutbrottet. De beräknade medelpriserna för denna månad hava vart för sig satts = 100, och medelpriserna för följande kvartal eller månader hava reducerats i förhållande därtill. De olika varorna hava sedan sammanförts till sex grupper, varefter de på nyss angivet sätt erhållna indextalen inom varje grupp hopsummerats och summorna dividerats med antalet i gruppen ingående varuslag. För varje grupp blir sålunda indextalet för juli 1914 = 100. Av de redovisade varuslagen hava uteslutits konserverade ägg, färsk potatis, renkött, rundskuren kabeljo och bränntorv, vilka förekomma i marknaden antingen endast under en del av året eller å ett mindre antal orter, samt salt och potatis i hl., som icke funnits intagna i varulistan under hela den tid, som jämförelsen omfattar.[1]

[1] För de varuslag, som till följd av varuknapphet eller annan orsak försvunnit ur marknaden, hava prisförändringarna beräknats vara underkastade samma procentuella förskjutningar, som närmast därmed jämförbara ersättningsvaror.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Dec. 1917	Nov. 1917	Dec. 1916	Dec. 1913	Höjning (+) eller sänkning (—) från dec. 1913 till dec. 1917	Höjning (+) eller sänkning (—) från dec. 1916 till dec. 1917
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	**32**	30	20	14	+ *128·6*	+ *60·0*
handskummad	»	**20**	19	11	8	+ *150·0*	+ *81·8*
separerad	»	**16**	15	9	6	+ *166·7*	+ *77·8*
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	**533**	495	325	241	+ *121·2*	+ *64·0*
mat- (lands-)	»	**475**	437	324	220	+ *115·9*	+ *46·6*
Margarin, växt-	»	—	—	291	138	—	—
Ägg, färska	tjog	**548**	452	346	317	+ *152·5*	+ *58·4*
Potatis: gammal	5 l.	**48**	44	43	26	+ *84·6*	+ *11·6*
»	hl.	**844**	759	690	—	—	+ *22·5*
Ärter, gula	kg.	**62**	61	58	31	+ *100·0*	+ *6·9*
Bruna bönor	»	—	—	134	46	—	—
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	**[1] 42**	[1] 42	[1] 36	31	+ *35·5*	+ *16·7*
råg-, svenskt, bästa sort	»	**36**	36	32	21	+ *71·4*	+ *12·5*
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	—	26	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	**72**	72	56	36	+ *100·0*	+ *28·6*
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	**71**	74	58	41	+ *73·2*	+ *22·4*
Rågbröd:							
hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	**64**	63	56	41	+ *56·1*	+ *14·3*
mjukt: limpa, söt	»	**61**	60	52	38	+ *60·5*	+ *17·5*
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	**44**	45	40	30	+ *46·7*	+ *10·0*
Vetebröd:							
skorpor, runda, ordinära	»	**119**	119	95	75	+ *58·7*	+ *25·5*
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	**67**	69	58	44	+ *52·5*	+ *15·5*
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	**87**	84	69	60	+ *45·0*	+ *26·1*
Nötkött, färskt: stek	»	**258**	215	221	121	+ *113·2*	+ *16·7*
soppkött	»	**229**	189	195	100	+ *129·0*	+ *17·4*
Kalvkött, stek: gödkalv	»	**301**	247	231	131	+ *129·8*	+ *30·5*
spädkalv	»	**193**	159	142	74	+ *160·8*	+ *35·9*
Fårkött: färskt, stek	»	**316**	269	234	128	+ *146·9*	+ *35·0*
salt, svenskt	»	**281**	263	227	116	+ *142·2*	+ *23·8*
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	**278**	276	260	133	+ *109·0*	+ *6·9*
salt, svenskt »	»	**294**	297	283	142	+ *107·0*	+ *3·9*
Sill, salt, prima	»	**127**	115	111	45	+ *182·2*	+ *14·4*
Kaffe (obränt), prima Santos	»	**305**	—	308	161	+ *89·4*	— *1·0*
Socker, bit-	»	**77**	70	69	67	+ *14·9*	+ *11·5*
Fotogen, Water White	l.	—	—	30	21	—	—
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	**7200**	6910	4270	2610	+ *175·9*	+ *68·6*
barr-, » »	»	**5960**	5720	3400	2090	+ *185·2*	+ *75·3*
Bränntorv	100 kg.	**1045**	955	412	197	+ *430·5*	+ *153·6*
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	—	—	730	396	—	—
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	—	—	597	228	—	—
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	315	158	—	—
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	—	—	369	186	—	—

[1]) 75 % utmalning.

Som synes av denna tabell, företer sist tilländalupna kvartal inom tre av ovanstående varugrupper i förhållande till det närmast föregående högst väsentligt ökade genomsnittspriser. Särskilt påfallande hög är ökningen

Varugrupper	Juli 1914	3:e kvartalet 1914	4:e kvartalet 1914	1:a kvartalet 1915	2:a kvartalet 1915	3:e kvartalet 1915	4:e kvartalet 1915	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916
Mejeriprodukter, ägg och margarin (10 varuslag) .	100	101	110	112	114	124	141	143	146	152	170
Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag)	100	109	118	124	135	133	124	124	125	126	131
Kött (8 varuslag)	100	98	95	106	122	137	140	144	157	182	193
Fisk (9 varuslag)	100	102	102	103	102	118	142	150	152	176	196
Övriga födoämnen (6 varuslag)	100	103	112	128	135	129	130	137	138	150	168
Bränsle och lyse (7 varuslag)	100	107	108	112	119	135	151	159	167	187	192

Varugrupper	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	4:e kvartalet 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917
Mejeriprodukter, ägg och margarin (10 varuslag)	179	190	203	237	193	196	202	211	223	231	256
Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag)	159	161	158	161	159	157	158	158	160	162	161
Kött (8 varuslag)	192	193	190	212	192	191	187	192	198	206	233
Fisk (9 varuslag)	203	188	202	251	181	193	199	215	234	247	272
Övriga födoämnen (6 varuslag)	202	225	228	221	226	220	232	233	198	228	236
Bränsle och lyse (7 varuslag)	207	228	264	330	234	246	266	280	323	330	336

inom sjätte gruppen »bränsle och lyse», som belöper sig till ej mindre än 66 %. Även för gruppen »fisk» har en avsevärd ökning inträtt, vilket likaledes varit förhållandet med första gruppen, omfattande mejeriprodukter och ägg. Endast för femte gruppen, »övriga födoämnen» kan en tillbakagång konstateras, vilket sammanhänger med det i början av oktober ikraftträdande maximipriset å potatis av 1917 års skörd.

Det ligger givetvis nära till hands att på grundval av dessa sex varugruppers prisökning uträkna ett medeltal för att härigenom finna ett uttryck för den allmänna prisstegring, som drabbat de viktigaste slagen av livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. Ett enkelt aritmetiskt medeltal

kan dock, särskilt under nuvarande abnorma förhållanden, icke göra anspråk på att lämna en korrekt bild av livsmedelsfördyringen, sådan den gestaltar sig för det enskilda hushållet, enär vid ifrågavarande beräkning ingen hänsyn är tagen till storleken av de kvantiteter, varmed de olika varuslagen ingå i en normal årsbudget. Däremot hava dessa medeltal den förtjänsten, att de äro rätt väl *jämförbara med åtskilliga andra länders prisindices*, varför de jämväl ansetts böra här bibehållas. Inom socialstyrelsen har emellertid, med ledning av de under de senare åren gjorda levnadskostnadsundersökningarna, även verkställts en uträkning över livsmedelskostnadernas stegring för ett normalhushåll, med hänsyn tagen till de olika varuslagens kvantitativa vikt i hushållets budget. Denna undersökning, som omfattar styrelsens samtliga ombudsorter, finnes publicerad i detta häfte (sid. 20). Den härvid för orterna tillsammantagna erhållna serien av »vägda» medeltal återgives här nedan tillika med serien för ovannämnda aritmetiska (»ovägda») medeltal:

	Juli 1914	3:e kvartalet 1914	4:e kvartalet 1914	1:a kvartalet 1915	2:a kvartalet 1915	3:e kvartalet 1915	4:e kvartalet 1915	1:a kvartalet 1916
Aritmetiska (»ovägda») medeltal	100	103	108	114	121	129	138	143
»Vägda» medeltal	100	103	107	113	121	124	128	130

	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	4:e kvartalet 1917	Dec. 1917
Aritmetiska (»ovägda») medeltal	148	162	175	190	197	208	235	249
»Vägda» medeltal	134	142	152	166	175	181	201	212

Man märker, hurusom dessa serier nästan täcka varandra ända till tredje kvartelet 1915, men sedan på ett alltmer påfallande sätt skilja sig åt, uppenbarligen under inflytande av den abnorma prisrörelsen i fråga om vissa för hushållsbudgeten mera bestämmande varuslag. Medelökningen, som intill tredje kvartalet 1915 utgjorde alldeles samma procenttal, nämligen 21 % vare sig hänsyn tages till den vägda eller ovägda indexserien, belöpte sig däremot för fjärde kvartalet 1917 till 135 % enligt den ovägda men endast till 101 % enligt den vägda indexserien, utvisande alltså en skillnad av 34 enheter emellan de båda indexserierna.

Det må emellertid noga observeras, att angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. För att däremot få en fullständig bild över prisfördyringens inverkan på en familjs hela utgiftsstat måste tydligen undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster såsom hyra, skatter, kläder m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prislägen. En dylik beräkning finnes publicerad i häftet n:r 10 år 1917 av dessa meddelanden, sid. 1171 ff., och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna från tiden maj 1914 till september 1917 till

c:a 66 %. Till årets slut kan en omfattande stegring av denna siffra ytterligare beräknas hava ägt rum.

Vad först *mjölken* beträffar, så har den under större delen av detta år iakttagna prisstegringen under kvartalet flerstädes fortgått i ännu högre grad än tidigare. Sålunda har priset å söt mjölk stigit med 5 öre i Göteborg, Vänersborg, Domnarvet, Borlänge, Söderhamn och Östersund, med 6 öre i Gävle, med 7 öre i Kalmar, Lysekil och Ludvika samt med ej mindre än 9 öre i Kopparberg. De högsta mjölknoteringarna under december hava rapporterats från Sundsvalls stad, varest priset uppgick till 39 öre per liter. I Ludvika var priset 37, i Gävle 36 samt i Stockholm, Västervik, Göteborg, Lysekil, Kopparberg samt flera norrländska ombudsorter 35 öre per liter. I medeltal betingade söt mjölk ett pris av 29 öre under oktober, 30 öre under november samt 32 öre under december. Priset å handskummad mjölk varå brist flerstädes synes råda, särskilt i östra och södra Sverige, uppgick i genomsnitt för de tre månaderna till 19, 19 och 20 öre per liter. Tillgången på separerad mjölk synes särskilt vara otillfredsställande i Norrland.

Genom förordning den 14 september 1917 har Kungl. Maj:t fastställt, att vid försäljning till folkhushållningskommissionen av *mejerismör* av fullgod beskaffenhet med en vattenhalt, icke överstigande 16 procent, priset i minuthandeln måtte uppgå till 4 kronor och 75 öre. Den sålunda fastställda maximigränsen har emellertid genom ny förordning den 16 november 1917 höjts för motsvarande kvalitet av mejerismör till 5 kronor och 35 öre. Denna senare förordning trädde i kraft den 18 november, varefter smörpriset omedelbart gick i höjden och vid månadens slut i allmänhet uppgick till den stadgade maximigränsen. För de fyra veckorna i november utgjorde medelpriset 4·95 kr. per kg. och för december 5·33 kr. per kg. Maximipriset på *landssmör*, som genom tidigare bestämmelser satts till 4 kr. och 20 öre per kg., har genom nyssnämnda förordning fastställts till 4 kr. och 80 öre. Under november uppgick medelpriset å landssmör till 4·37 och under december till 4·75 kr. per kg.

De under föregående kvartal av folkhushållningskommissionen slutgiltigt fastställda *ost*priserna hava genom förordning den 23 november 1917 blivit föremål för genomgående prisförhöjning. Från och med den 1 december 1917 gälla följande priser.

Klass I, helfet ost (med en fetthalt i ostens torrsubstans ej understigande 45 %).

a. Ost, som genom respektive hushållningssällskaps försorg stämplas och vid försäljning garanteras en ålder av minst 8 månader, t. ex. Västerbottens kronstämplade . . . . . 4·10

b. Annan helfet ost . . . . . 3·30

Klass II, halvfet ost (med en fetthalt i ostens torrsubstans ej understigande 30 % och ej överstigande 45 %) . . . . . 2·90

Klass III, mager ost (med en fetthalt i ostens torrsubstans understigande 12 %) . . . . . 1·90

Såsom en följd av dessa bestämmelser hava ostpriserna under december företett en bestämt stigande tendens. Helfet ost steg ifrån november till

december med 28 öre per kg. Motsvarande prisförhöjning för halvfet ost utgjorde 38 och för skummjölksost 18 öre per kg. Inom flera orter synes brist på ifrågavarande kvaliteter förefinnas, varemot dansk ost till höga priser ofta saluföres.

Genom förordning den 28 september har Kungl. Maj:t fastställt maximipris å *potatis* av 1917 års skörd på sätt som framgår av nedanstående sammanställning.

Högsta pris *per 1 hl.* vid frivillig försäljning annorledes än till allmänheten i öppen bod.

	Å orter *utan* »potatisgrossist»	Å orter *med* »potatisgrossist»
Vid leverans före den 1 december 1917	6 kr.	7 kr. 35 öre
Vid leverans under tiden 1 december 1917—31 mars 1918	6 kr. 65 öre	8 kr. 5 öre
Vid leverans efter den 31 mars 1918	7 kr. 35 öre	8 kr. 75 öre

Högsta pris per *5 liter* vid frivillig försäljning till allmänheten i öppen bod av myckenhet av högst fem liter.

	Å orter *utan* »potatisgrossist»	Å orter *med* »potatisgrossist»
Före den 1 december 1917	40 öre	47·5 öre
Under tiden 1 december 1917—31 mars 1918	42·5 öre	50 öre
Efter den 31 mars 1918	45 öre	52·5 öre

Enär de av folkhushållningskommissionen gjorda bestämmelserna beträffande vissa pristillägg för sådana platser, där godkänd potatisgrossist måste anlitas för försäljning å vissa orter synas hava misstolkats samt då till ovan angivna maximipriser stundom ganska avsevärda tillägg för fraktkostnader fått göras, hava prisförhållandena å potatismarknaden blivit ganska ojämna. Sålunda har ej sällan kunnat konstateras, att tvenne närbelägna rapportorter med likartade möjligheter för tillförsel haft att uppvisa avsevärda olikheter i noteringarna. Medelpriset för samtliga rapportorter tillsammantagna utgjorde under oktober 1917 43 öre för fem liter och 7·24 kr. per 1 hl. Motsvarande priser under november utgjorde 44 öre och 7·59 kr. samt under december 48 öre och 8·44 kr.

Med avseende å *mjöl* hava under kvartalet genomsnittspriserna för samtliga orter bibehållits oförändrade. Å en del rapportorter hava dock noteringarna för såväl vete- som rågmjöl gått upp med 1 öre per kg. till följd av att detaljhandlarnas vinstmarginal vid handel med mjöl genom kungörelse den 9 november 1917 höjts från 4 till 5 öre. Medelpriset utgjorde under samtliga månader 42 öre för 75 % vetemjöl och 36 öre för sammalet rågmjöl. Rågsikt har till följd av tidigare utfärdat siktningsförbud ej saluförts under år 1917.

Vad beträffar *bröd*, så har ej heller detta varuslag undergått några nämnvärda prisförändringar under innevarande kvartal. Med avseende å såväl brödtypernas vikt som ock den procentuella sammansättningen av olika mjölsorter i desamma gäller med få undantag vad som Kungl. Maj:ts befallningshavande i de olika länen fastställde under första kvartalet av innevarande år.

Ärter hava endast i mindre utsträckning saluförts under kvartalet. Medelpriset var under oktober 62, under november 61 och under december 62 öre per kg.

Även vad beträffar *gryn* har tillgången under kvartalet varit synnerligen knapp, varför noteringar saknas för ett flertal rapportorter. Särskilt gäller detta risgryn, varav importen i det närmaste avstannat. Även på havregryn har tillgången varit synnerligen begränsad. I överensstämmelse med av folkhushållningskommissionen den 15 oktober och 19 november fastställda prislistor hava under kvartalets första månader båda grynsorterna varit underkastade prisförhöjning, vilket särskilt gäller havregryn. Risgrynspriset har under december åter gått tillbaka, vilket dock icke får tillskrivas någon allmän sänkning av prisnivån å detta varuslag, utan har sin förklaring i de svårigheter som förefinnas, då det gäller att av ett fåtal noteringar från ett ringa antal orter erhålla genomsnittliga priser för större områden. Maximipriserna å havre- och risgryn hava under nedan angivna tider av 4:e kvartalet 1917 utgjort i öre per kg.

	Före $^{15}/_{10}$	$^{15}/_{10}$—$^{19}/_{11}$	Efter $^{19}/_{11}$
Havregryn			
pressade eller krossade, lös vikt	64	72	72
Risgryn.			
Burma (Rangoon, Bassein) och motsvarande kvaliteter	58	58	61
Irovadi och motsvarande kvaliteter	61	61	64
Moulmain, Patna (Siam) och motsvarande kvaliteter	68	68	71
Japan och motsvarande kvaliteter	73	73	76

Priset å *färska ägg* har från november till december ökats från 4·52 till 5·48 kr. eller med 96 öre per tjog. Oktoberpriset var 3·75 kr. per tjog. Motsvarande äggpriser under föregående år utgjorde 2·73 kr. under oktober, 3·14 under november samt 3·46 kr. per tjog under december. Kvartalets synnerligen höga äggpriser torde i väsentlig grad bero på den ringa tillgången på fodermedel samt det förhållandet, att danska ägg börjat försäljas i riket till höga priser, varigenom de svenska äggnoteringarna även drivits i höjden.

Vad beträffar *kött*, så har den under årets tredje kvartal iakttagna tillbakagången av köttpriserna under de tre sista månaderna av 1917 förbytts i en kraftig stegring beträffande alla noterade köttslag. Den starka nedslaktningen av nötkreatur, som varit utmärkande för tredje kvartalet synes även under fjärde kvartalet hava fortgått i ungefär samma omfattning som tidigare på grund av den rådande bristen å strå- och kraftfoder. Den ringa tillgången av andra animaliska födoämnen, särskilt av fläsk, har emellertid framkallat stor efterfrågan å kött, varigenom köttpriserna under kvartalet vecka för vecka skjutit i höjden. Särskilt under december har prisökningen varit omfattande. Under denna månad steg priset å nötstek från 2·15 till

2·58 kr. per kg., å gödkalvkött från 2·47 till 3·01 samt å fårstek från 2·69 till 3·16 kr. per kg.

Å *fläsk* har under kvartalet en mindre prisuppgång kunnat förmärkas. Färskt sidfläsk uppgick under oktober till ett pris av 2·77, under november till 2·76 och under december till 2·78 kr. per kg. Motsvarande priser för salt fläsk utgjorde 2·91, 2·97 och 2·94 kr. per kg. Sedan folkhushållningskommissionen under höstens lopp i allt större utsträckning övertagit försäljningen av fläsk, hava även prisförhållandena beträffande ifrågavarande varuslag i stor utsträckning reglerats i överensstämmelse med särskilt fastställda prislistor, gällande för de olika livsmedelsstyrelsernas områden.

För de noterade slagen av färsk *fisk* har under kvartalet kunnat konstateras betydande prisstegringar. Ett undantag härifrån bildar dock färsk sill, varav fångsten under de senaste månaderna varit riklig. Salt sill, som ända fram till september uppvisat sjunkande priser, har under det gångna kvartalet varit kännetecknad av stigande priser. Orsaken härtill torde huvudsakligen ligga däri, att folkhushållningskommissionens äldre lager allt mer försvunnit ur marknaden och ersatts med höstfångad sill från enskilda affärsföretag, vilken på flera orter betingat dubbelt så höga priser som det förstnämnda slaget av sill. Medelpriset utgjorde under oktober 1·04, under november 1·15 och under december 1·27 kr. per kg.

Kaffe har under kvartalet endast saluförts i synnerligen ringa kvantiteter. Omedelbart före jul utsläpptes emellertid ett mindre lager kaffe, vilket försålts till maximipris, 3 kr., jämte vissa tillägg för frakt. En omfattande försäljning av kaffesurrogat synes till följd av kaffebristen hava försiggått under kvartalet.

Genom förordning den 23 november har maximipriset å *socker* i detaljhandeln höjts från 67 till 73 öre per kg., förutom vissa frakttillägg. Medelpriset har till följd härav stigit från 70 öre under november till 77 öre per kg. i december.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så har tillförseln å såväl fotogen som kol och koks under kvartalet varit synnerligen ringa till följd varav på flera orter fullständig brist uppstått på dessa varuslag, framför allt på fotogen. Till följd av den osäkerhet, som är kännetecknande för de insamlade noteringarna har det ej heller ansetts lämpligt att för de sista månaderna verkställa några medeltalsberäkningar för samtliga rapportorter i riket. Genom tillmötesgående från bränslekommissionen har för de större städerna meddelats uppgifter rörande de kokspriser, som under kvartalets olika månader tillämpats vid försäljning genom kommissionen. (Se anm. sid. 106—111.) Å ett stort antal orter hava vedpriserna skjutit raskt i höjden. I medeltal har från november till december priset å björkved gått upp från 69·10 till 72·00 och för barrved från 57·20 till 59·60 kr. per famn.

Vad beträffar *kreaturspriserna* under fjärde kvartalet, innehåller sammandragstabellen å sid. 116—117 uppgifter å medelpriset för olika slag av kreatur i Stockholm, Malmö och Göteborg, under det att i tabellen å sid. 118—122 sammanställts månadspriser under fjärde kvartalet samt under december

jämväl veckomedelpriser för dessa tre städer ävensom för Eskilstuna, Norrköping, Hälsingborg och Linköping, från vilka orter noteringar numera även avlämnas.

En granskning av prisrörelsen under kvartalets olika månader i rikets tre största städer giver vid handen, att den tendens till stegring av kreaturspriserna, som kunde förmärkas under senare hälften av tredje kvartalet, under det fjärde allt tydligare framträtt. Detta gäller särskilt december månad, som har att framvisa en utomordentligt stark prisstegring för alla kreatursslag. För svin har däremot genomgående sjunkande noteringar avlämnats, vilket delvis torde bero på den allt mer omfattande verksamhet beträffande detta varuslag, som utövats av statens organ, men helt visst även står i sammanhang med det kända förhållandet, att de salufördа svinkropparna under kvartalet undergått en avsevärd viktminskning.

Prisrörelsen å de orter, varifrån noteringar erhållas, har under 4:de kvartalet, i motsats mot föregående kvartal, varit ganska likformig i fråga om nötkreatur. Vad beträffar får, har det högsta prisläget noterats i Stockholm, det lägsta i Malmö.

I tabellerna å sid. 103 meddelas uppgifter rörande *tillförsel* och *konsumtion* under kvartalet av kött och fläskvaror i Stockholm, Eskilstuna, Linköping (endast tillförsel), Norrköping, Karlskrona, Malmö, Hälsingborg och Göteborg (endast tillförsel).

Under den tid, för vilken ifrågavarande konsumtionssiffror inhämtats, eller tiden från och med början av år 1916, hava i många fall genomgripande förändringar skett beträffande konsumtionen av de viktigare födoämnena. En ganska god bild av köttkonsumtionens storlek samt eventuellt förekommande förändringar av densamma torde, åtminstone i sina huvuddrag, kunna erhållas av ifrågavarande uppgifter, även om de i viss mån äro att betrakta såsom approximativa. Vad som alldeles särskilt framgår såsom anmärkningsvärt vid en jämförelse mellan 4:e kvartalet 1917 och tidigare kvartal är den starkt stegrade konsumtionen av nötkreatur och den ännu starkare framträdande minskningen i fläskkonsumtionen. Dessa förändringar stå givetvis i samband med den under tredje kvartalet inträdande och sedan allt mera kännbara bristen på fläsk, medan samtidigt köttillförseln varit relativt god.

Rörande *fisk*priserna lämnas i tabellerna å sid. 123—124 en sammanställning av noteringarna från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission samt från Göteborgs stads fiskhamnsauktioner. Vad beträffar tillförseln till den senare orten, torde på grund av den omläggning av rapporteringssystemet, som under årets andra kvartal ägde rum, de här meddelade siffrorna ej vara fullt jämförbara med förut lämnade. Nästan samtliga slag av färsk fisk hava under kvartalet undergått betydande prisförhöjningar. Ett viktigt undantag härifrån utgör dock sill, som särskilt under kvartalets sista månad fallit i pris, till följd av den rikliga fångst, som då kunnat ske, tack vare att svårigheterna för anskaffande av oljor och kol till fiskefartygen delvis kunnat undanröjas.

Tillförseln till offentliga slakthus.

Oktober—december 1917.

Kreatursslag		Stockholm	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg	Göteborg [1]
		St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	December	413	36			46	345	27	1 328
	Okt.—dec.	*1 161*	*154*			*195*	*990*	*118*	*6 406*
Kor	December	66	433	2 293	2 631	469	3 549	—	6 040
	Okt.—dec.	*268*	*1 900*	*9 739*	*10 437*	*2 037*	*6 480*	—	*23 280*
Övriga nötkreatur	December	6 296	123			311	2 252	1 810	2 869
	Okt.—dec.	*19 466*	*411*			*1 311*	*8 996*	*5 462*	*11 167*
Gödkalvar	December	726	[2] 261	195	[2] 503	101	1 027	378	1 187
	Okt.—dec.	*2 313*	[2] *748*	*773*	[2] *1 826*	*320*	*3 337*	*1 236*	*5 518*
Spädkalvar	December	340	[3] 361	372	[3] 472	186	245	49	737
	Okt.—dec.	*1 206*	[3] *1 201*	*275*	[3] *1 515*	*674*	*1 406*	*255*	*2 376*
Får och lamm	December	180	61	89	331	35	463	78	1 703
	Okt.—dec.	*1 342*	*347*	*354*	*813*	*209*	*1 691*	*213*	*6 800*
Svin	December	205	60	51	43	182	307	313	459
	Okt.—dec.	*3 992*	*544*	*887*	*1 042*	*490*	*3 633*	*1 904*	*4 831*
Spädgrisar	December	117	8	—	4	—	53	12	184
	Okt.—dec.	*178*	*23*	—	*56*	*3*	*360*	*15*	*1 332*
Hästar och föl	December	238	40	67	104	55	184	83	512
	Okt.—dec.	*790*	*161*	*224*	*259*	*125*	*443*	*227*	*1 785*

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

Oktober—december 1917.

Kroppar av		Stockholm	Eskilstuna	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg
		St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	December	11 834	512	2 639	946	1 773	892
	Okt.—dec.	*31 782*	*1 772*	*10 194*	*3 799*	*5 304*	*2 070*
Gödkalvar	December	4 161	261	[2] 557	155	250	488
	Okt.—dec.	*12 355*	*724*	[2] *2 007*	*517*	*2 069*	*1 140*
Spädkalvar	December	6 554	350	[3] 689	420	841	469
	Okt.—dec.	*19 186*	*1 181*	[3] *2 190*	*1 403*	*2 688*	*1 673*
Får och lamm	December	5 643	61	477	390	943	492
	Okt.—dec.	*24 847*	*351*	*1 847*	*2 380*	*2 618*	*1 795*
Svin	December	787	176	117	219	1 249	320
	Okt.—dec.	*7 187*	*958*	*1 637*	*560*	*6 260*	*2 247*
Spädgrisar	December	101	8	10	2	53	18
	Okt.—dec.	*358*	*23*	*70*	*6*	*360*	*97*
Hästar och föl	December	483	40	114	57	101	49
	Okt.—dec.	*1 319*	*161*	*292*	*133*	*259*	*129*

[1]) Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre kalvar.

Livsmedelspriser å olika orter

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1907—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	15
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	8	8	8
3	separerad	»	—	—	—	5	5	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	219	226	220	222	228	237	236	239
5	mat- (lands-)	»	199	204	198	200	205	214	213	218
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	150	151	156	164	162
7	halvfet, »	»	116	119	116	114	111	115	121	119
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	49	48	51	58	60
9	Margarin: högsta kvalitet	»	157	164	159	169	152	157	—	—
10	lägsta »	»	108	119	116	125	116	122	—	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	126	132	135	144
12	Ägg: svenska, färska	tjog	150	148	151	149	149	161	159	171
13	» konserverade	»				134	128	139	137	151
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	29	32	28	27	29	32	28	30
16	färsk	»				76	48	49	46	80
17	Ärter, gula	kg.	27	30	28	29	29	30	31	35
18	Bruna bönor	»	40	42	41	46	47	53	48	49
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	28	31	33	32	30	31	31	33
20	råg-, » » »	»	20	23	22	20	20	22	22	23
21	rågsikt-, » » »	»	26	29	28	26	25	27	27	29
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1] 32	[1] 33	[1] 33	34	32	36	36	42
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2] 59	[2] 59	[2] 60	39	39	40	41	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	37	41	40	40	39	41	41	43
25	mjukt, limpa, söt	»	35	39	39	39	37	38	38	40
26	» » sur	»	26	28	28	28	27	29	30	31
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	67	73	74	76	74	76	76	78
28	mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	46	51	53	45	44	45	43	46
29	» » mjölk	»				61	60	61	60	61
30	Nötkött, färskt: stek	»	106	109	104	98	96	111	122	116
31	soppkött	»	89	91	85	78	78	91	100	95
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	118	122	120	117	116	128	131	130
33	spädkalv	»	64	66	63	60	58	65	72	70
34	Fårkött: färskt, stek	»	125	125	121	118	115	124	133	130
35	salt, svenskt	»	—	—	—	103	102	105	114	118
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	119	121
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	123	114	121	129	120	123	133	129
38	salt, svenskt »	»	131	121	127	138	129	129	140	137
39	» amerikanskt	»	125	121	128	149	139	136	—	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	75	76
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	108	110
42	sill	»	34	28	28	31	31	32	34	35
43	strömming	»	43	37	37	36	36	36	38	39
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	55	57
45	rödspotta (»spätta»)	»	80	81	79	80	79	77	79	81
46	salt: sill, prima	»	41	38	37	[3] 39	[3] 39	[3] 41	[3] 45	45
47	strömming	»	25	25	23	23	25	25	30	31
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	59	60	61	54	51	52	56	58
49	» » » rundskuren	»				—	—	—	76	77
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4] 116	[4] 116	[4] 115	125	155	176	170	159
51	Socker, bit-	»	62	66	67	71	69	72	67	65
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	10
53	Svagdricka	l.	—	—	—	6	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5] 16	[5] 18	[5] 18	17	15	17	20	21
55	Ved: björk- osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560	2630
56	barr- 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040	2110
57	Bränntorv	100 kg.	[6] 73	[6] 80	[6] 74	187	185	187	196	220
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	355	388	376	373	373	397	401	411
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	284	242
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	126	139	134	130	132	155	165	157
61	eng. kamin- » hemkörd	»	—	—	—	159	156	177	189	190

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [4]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 à 50 kg. — [5]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [6]) Uppgifterna avse för aug. och sept. 1917 en ort, för okt. fyra och för nov. varest höga äggpris gällde. — [7]) Uppgifterna avse för aug. och sept. 1917 en ort, för okt. fyra och för nov. rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade priserna från och med febru- [8]) Eljest fastställda pris. — (Maximipris har varit rådande å *smör*, *mjöl*, *bröd* och *socker*, under hela år 1917, å *gryn* från förra delen av april, å *kaffe* fr. o. m. februari samt å *kalvkött* under tiden 19 maj—17 sept.

(dec. 1916—dec. 1917) för samtliga orter.

åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1917 för 44 orter.

1915	1916	1917	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
16	19	25	20	21	21	22	23	23	23	24	25	27	29	30	32	1
9	10	15	11	12	12	13	14	14	14	14	15	17	19	19	20	2
7	8	12	9	9	9	10	11	11	11	12	12	14	15	15	16	3
292	×310	× 401	× 325	× 325	× 335	× 372	× 374	× 374	× 375	× 375	× 375	× 418	× 475	× 495	×533	4
260	295	× 358	× 324	× 324	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 365	× 420	× 437	×475	5
197	257	× 305	269	274	279	286	295	309	322	331	333	× 300	× 300	× 300	×328	6
149	191	× 234	202	210	209	222	228	236	247	245	249	× 230	× 229	× 230	×268	7
82	127	× 167	146	147	151	160	170	176	172	165	169	× 170	× 167	× 168	×186	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
170	216	—	291	294	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
198	237	343	346	339	330	286	258	267	284	299	341	342	375	452	548	12
169	204	307	305	293	302	263	245	[7] 267	[7] 274	[7] 280	[7] 282	[7] 285	[7] 347	386	456	13
—	526	× 955	690	738	850	1065	1464	× 1063	× 1 021	× 995	—	980	× 724	× 759	×848	14
36	83	× 58	43	45	52	65	87	× 66	× 63	× 63	× 65	59	× 43	× 44	× 48	15
87	76	146	—	—	—	—	—	—	—	202	90	—	—	—	—	16
57	55	× 63	58	58	68	73	× 64	× 63	× 63	× 63	× 62	× 62	× 62	× 61	× 62	17
75	111	× 199	134	153	167	175	191	212	220	202	236	239	199	—	—	18
40	×× 88	× 42	×[9])36	×[9])40	×[9])42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9]) 42	× [9])42	×[9])42	×[9])42	×[9])42	×[9]) 42	×[9])42	19
32	×× 29	× 36	× 32	× 35	× 35	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	20
39	×× 34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
52	50	× 68	56	61	75	76	× 75	× 66	× 64	× 64	× 64	× 64	× 67	× 72	× 72	22
46	52	× 75	58	65	81	84	× 87	× 75	× 72	× 72	× 71	× 74	× 74	× 74	× 71	23
54	58	× 62	56	× 60	× 61	× 61	× 61	× 62	× 62	× 62	× 62	× 62	× 63	× 63	× 64	24
48	49	× 60	52	× 60	× 60	× 61	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 61	25
38	38	× 45	40	× 43	× 44	× 45	× 46	× 46	× 48	× 45	× 44	× 44	× 44	× 45	× 44	26
88	90	× 117	95	× 106	× 112	×[10])114	×[10])118	×[10])117	×[10])117	×[10])117	×[10])121	×[10])120	×[10])119	×[10]) 119	×[10])119	27
53	54	× 68	58	× 67	× 68	×[10]) 69	×[10]) 68	×[10]) 68	×[10]) 68	×[10])68	×[10]) 68	×[10]) 69	× [10])69	×[10]) 69	×[10]) 67	28
67	66	× 83	69	× 83	× 82	×[10]) 83	×[10]) 81	×[10]) 81	×[10]) 82	×[10])83	×[10]) 83	×[10]) 83	× [10])85	×[10]) 84	×[10]) 87	29
140	193	219	221	222	219	214	216	220	224	222	208	204	205	215	258	30
119	169	193	195	196	194	188	191	193	197	195	182	178	179	189	229	31
154	203	× 215	231	233	231	229	231	223	× 150	× 150	× 150	194	239	247	301	32
87	122	× 148	142	144	143	141	141	135	× 138	× 145	× 142	146	152	159	193	33
158	215	258	234	234	236	240	246	253	259	268	260	259	256	269	316	34
139	194	241	227	226	227	223	230	236	243	236	238	242	249	263	281	35
140	184	261	247	252	262	262	259	245	—	—	[8]) 330	[8]) 207	[8]) 236	[8]) 257	300	36
191	238	× 270	260	260	259	258	263	271	275	271	271	275	277	276	× 278	37
198	246	× 287	283	278	279	278	282	288	293	289	288	292	291	297	× 294	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
80	99	122	112	120	126	129	126	97	92	105	111	124	129	137	162	40
117	149	188	169	180	196	206	186	136	149	174	184	196	202	205	237	41
45	68	91	78	77	70	67	70	78	75	97	90	108	123	119	117	42
43	56	65	64	64	60	59	60	60	58	56	59	62	73	81	88	43
62	82	111	96	103	115	121	107	93	92	93	106	110	121	125	147	44
89	123	167	153	152	170	169	160	135	132	145	160	184	184	182	233	45
57	97	105	111	110	109	108	102	100	97	97	93	97	104	115	127	46
36	61	73	72	72	71	72	70	69	66	67	70	70	75	84	85	47
72	111	152	135	137	138	137	139	138	138	142	141	152	171	191	201	48
91	139	191	164	170	176	179	176	174	181	178	176	194	203	232	255	49
161	209	× 315	308	325	380	× 315	× 308	× 308	× 310	× 305	× 305	× 305	× 302	—	× 305	50
66	68	× 70	× 69	× 69	× 69	× 69	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 77	51
10	13	19	14	15	15	15	16	16	16	16	18	22	25	26	27	52
7	8	10	8	8	8	9	9	9	10	10	10	11	11	11	12	53
23	27	37	30	30	31	33	33	36	37	39	43	50	—	—	—	54
2890	3810	5520	4270	4410	4490	4570	4780	4850	5070	5590	5880	6080	6410	6910	7200	55
2310	3060	4500	3400	3550	3600	3700	3820	3930	4040	4560	4740	4980	5350	5720	5960	56
290	385	670	412	405	428	452	460	400	599	730	826	816	918	955	1045	57
531	717	803	730	739	761	766	772	776	791	808	821	844	953	—	—	58
367	543	707	597	604	668	671	684	691	691	700	798	858	—	—	—	59
211	292	413	315	314	345	356	370	379	394	414	495	457	620	—	—	60
248	339	521	369	378	430	466	488	500	519	519	522	590	798	—	—	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse för maj 1917 två, för juni tre, för juli och aug. två, för sept. en ort samt för okt. 6 orter, sex orter. — [9]) 75 % utmalning. — [10]) Å de orter, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd ari 1917 sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna. — × Maximipris. — å *ost* fr. o. m. den 21 aug. 1917, å potatis fr. o. m. den 16 april, å *gula ärter* fr. o. m. den 27 mars Allt *fläsk* kan anses hava kommit under statsreglering fr. o. m. december).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Varuslag	Kvantitet	Stockholm			Södertälje			Uppsala		
		Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
		Medelpris (öre)								
1 Mjölk: oskummad	l.	32	32	35	30	32	34	30	32	34
2 handskummad	»	—	—	—	—	—	—	18	18	19
3 separerad	»	19	19	19	—	—	—	16	16	17
4 Smör: bords- (mejeri-)×	kg.	475	505	535	475	475	505	475	490	535
5 mat- (lands-)×	»	420	440	—	419	420	451	420	435	480
6 Ost: helfet, okryddad×	»	300	300	330	300	300	330	300	300	330
7 halvfet, »×	»	230	230	—	—	—	—	230	230	290
8 skummjölks-, »×	»	170	170	—	—	—	—	170	—	190
9 Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Ägg: svenska, färska	tjog	405	480	641	401	488	576	374	459	529
11 » konserverade	»	—	400	476	356	350	—	—	—	433
12 Potatis: gammal×	5 l.	55	55	59	40	50	55	40	45	48
13 »×	hl.	—	—	—	600	600	1000	600	600	783
14 färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 Ärter, gula×	kg.	—	—	—	—	—	—	61	61	61
16 Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1])×	»	41	42	42	42	42	43	41	42	42
18 råg-, » »×	»	35	36	36	36	36	37	35	35	36
19 rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20 Gryn: havre- (ångpreparerade)×	»	64	72	72	—	—	74	72	72	72
21 ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)×	»	—	—	77	66	66	77	71	72	71
22 Rågbröd: hårt (spis-), grovt×	»	64	65	67	63	63	62	58	59	62
23 mjukt, limpa, söt×	»	71	73	75	54	54	54	72	72	72
24 » » sur×	»	—	—	—	—	64	61	42	42	42
25 Vetebröd: skorpor, runda, ordinära×	»	163	164	166	188	188	150	154	155	155
26 mjukt, bil- bakat med vatten×	»	94	96	97	77	77	69	63	63	64
27 ligaste sort » » mjölk×	»	—	—	—	—	—	96	76	78	78
28 Nötkött, färskt: stek	»	251	254	312	236	251	299	210	210	265
29 soppkött	»	203	207	265	200	212	241	190	190	243
30 Kalvkött, stek: gödkalv	»	299	298	418	238	275	325	214	254	338
31 spädkalv	»	181	203	329	131	165	203	144	168	258
32 Fårkött: färskt, stek	»	316	327	444	259	283	370	263	273	325
33 salt, svenskt	»	260	273	369	—	—	—	284	283	325
34 Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35 Fläsk: färskt (sidfläsk)×	»	295	295	295	266	271	278	275	277	278
36 salt, svenskt »×	»	305	305	305	265	275	—	275	278	275
37 *Fisk, färsk: abborre	»	178	165	302	150	156	214	152	153	138
38 gädda	»	260	258	311	208	237	279	201	214	264
39 sill	»	131	132	119	141	141	153	126	128	143
40 strömming	»	75	82	99	78	88	117	72	79	96
41 torsk	»	144	143	155	180	187	250	157	153	159
42 rödspotta (»spätta»)	»	238	221	343	219	213	310	205	216	234
43 salt: sill, prima	»	80	95	102	90	90	160	95	200	200
44 strömming	»	83	85	91	83	83	—	73	87	90
45 Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	222	250	241	135	135	140	219	237	253
46 » » » rundskuren	»	—	—	300	—	—	—	292	300	288
47 Kaffe (obränt), prima Santos×	»	—	—	300	—	—	300	—	—	325
48 Socker, bit-×	»	68	68	76	68	68	77	71	71	78
49 Salt (matsalt)	»	31	31	35	25	22	25	30	30	30
50 Svagdricka	l.	15	15	15	18	19	20	14	14	14
51 Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52 Ved: björk- osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	9260	9260	9260	7000	8000	9000	6400	6800	7650
53 barr-	»	7830	7830	7830	5000	5400	6650	5000	5400	5960
54 Bränntorv	100 kg.	1167	1167	1267	—	—	833	—	—	—
55 Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	1190	1190	1762	1125	—	—	—	—	2000
56 eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57 [2])Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	730	730	730	960	—	—	—	—	1050
58 eng. kamin- » hemkörd	»	860	860	916	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Uppsala under okt. vitling 100, ruda 150 och sik 200 öre samt under dec. braxen 100 à 125 och ål 200 à 250 öre; för Linnov. kolja 100 à 160, lake 125, makrill 125, sjötunga 200, vitling 80 à 125 och ål 250 à 300 öre samt okt. kolja 90 à 150 och vitling 125 öre, under nov. kolja 125 och vitling 90 à 125 öre samt under dec. *kommissionen* försåld *koks* kostade i Stockholm under oktober 8·60, under november 8·15 och under dedecember 1917 har i regel endast av staten prisreglerat fläsk saluförts).

12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
Nyköping			Eskilstuna			Linköping			Norrköping			Motala			Jönköping			
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
Medelpris (öre)																		
29	32	32	31	34	34	28	28	31	29	29	32	28	28	32	30	30	32	1
—	—	—	—	—	—	17	17	—	—	—	—	—	—	—	20	20	22	2
14	15	15	15	16	16	14	14	14	17	17	17	15	15	17	15	15	18	3
475	505	535	475	505	535	475	505	535	475	505	535	475	490	535	475	505	535	4
420	450	473	420	446	480	420	420	—	420	420	480	420	428	480	420	450	480	5
300	300	330	300	300	320	300	300	330	300	300	330	300	300	330	300	300	330	6
227	—	—	230	230	250	230	--	290	230	230	290	230	230	290	230	230	250	7
170	170	—	170	170	190	—	—	—	—	—	—	170	170	190	—	—	170	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
380	511	569	397	453	550	356	454	500	391	495	592	354	456	522	349	404	485	10
—	400	400	—	—	—	—	—	—	—	—	407	—	—	—	—	—	—	11
40	38	42	40	40	48	43	40	49	40	48	53	40	40	45	40	35	45	12
800	—	—	—	--	893	786	786	840	730	850	—	700	700	800	—	600	950	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	--	—	—	—	—	—	—	--	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	180	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
41	41	42	43	44	44	42	43	43	41	42	42	41	42	42	42	43	43	17
36	35	36	37	38	38	36	37	37	36	37	37	35	36	36	36	37	37	18
—	—	--	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
66	74	74	64	—	72	66	72	72	72	—	—	65	72	72	72	—	—	20
—	—	80	—	—	—	63	—	71	80	--	—	—	—	75	—	—	64	21
60	60	60	58	60	60	58	58	58	58	58	58	59	59	62	66	66	70	22
62	62	63	71	71	73	64	64	64	64	64	64	71	71	71	55	58	65	23
—	—	—	—	—	—	53	53	53	53	52	52	54	54	54	46	46	46	24
111	111	111	122	126	130	125	125	125	125	125	125	130	130	130	124	123	125	25
70	70	70	73	73	75	61	61	61	61	61	61	63	63	65	—	—	62	26
94	94	94	85	85	87	85	85	85	85	85	85	—	--	—	77	76	77	27
211	229	244	215	228	274	199	211	259	199	211	257	233	239	267	211	214	240	28
188	198	211	191	205	248	180	194	239	177	191	247	194	205	236	192	195	219	29
242	244	290	276	276	380	263	283	367	283	298	384	265	264	275	223	227	242	30
159	162	162	167	172	208	—	—	—	—	—	—	147	153	188	146	138	144	31
271	276	304	310	329	391	267	286	370	290	281	383	267	276	331	229	230	240	32
—	—	—	—	400	—	237	250	275	250	250	260	250	245	263	—	—	—	33
—	—	—	—	—	375	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
275	273	275	270	270	270	280	280	270	338	347	290	269	270	270	273	273	270	35
280	280	280	280	280	280	290	290	280	373	356	—	300	300	280	—	280	280	36
102	115	117	124	136	147	124	138	150	125	129	150	145	128	194	93	—	—	37
168	173	196	199	200	200	197	198	267	200	200	250	201	206	213	182	199	231	38
133	—	131	140	140	113	123	120	126	133	128	125	138	130	146	107	135	109	39
79	78	82	95	98	97	76	85	88	79	78	75	86	88	91	70	70	74	40
175	150	170	200	200	200	143	126	150	125	131	150	—	—	150	94	104	150	41
186	155	235	200	175	—	207	200	277	187	200	300	180	190	200	149	173	—	42
92	90	120	95	100	100	103	122	168	116	172	200	104	110	113	100	100	100	43
43	80	90	—	—	—	76	89	80	75	75	100	60	70	70	—	—	—	44
150	200	150	—	300	300	225	245	245	150	175	238	150	130	163	—	—	—	45
—	—	—	—	400	400	—	—	—	—	—	—	—	—	--	—	—	—	46
—	—	325	—	—	325	300	—	300	300	—	300	302	—	304	—	—	—	47
73	73	77	74	74	79	70	70	76	69	69	76	70	70	76	70	70	76	48
30	30	30	30	35	35	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	30	30	49
10	12	14	15	15	15	--	10	10	9	9	10	11	—	—	8	8	10	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
4800	6700	7000	6800	—	7560	6400	6500	6600	7000	7500	8000	5990	6380	6380	5680	6800	6800	52
4000	6000	6000	5420	5670	6300	5600	5600	5800	5800	6000	6400	4390	4790	4790	4600	6000	6000	53
—	—	—	—	—	—	—	—	1167	1050	1050	1050	—	—	—	—	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	2500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
450	450	450	—	—	—	—	—	800	—	—	845	—	—	1075	235	—	1000	57
—	—	—	—	—	—	—	—	845	913	943	—	—	—	—	—	—	—	58

braxen 150, havslax 180, ruda 150 och ål 250 öre, under nov. braxen 100 à 125, gös 250, kolja 128, köping under okt. kolja 100 à 160, sik 250, sjötunga 190, vitling 80 à 125 och ål 250 à 300 öre, under under dec. kolja 140 à 200, sjötunga 300, vitling 100 à 150 och ål 300 öre; för Norrköping under kolja 150 à 200 och vitling 100 à 150 öre. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmalning. — [2]) Genom *Bränsle*-cember 8·15 kr. per hl. I Norrköping var priset under december 8·90 kr. per hl. — [x]) Maximipris. — (Fr. o. m.

1	Varuslag	2 Kvantitet	30 Växjö Okt.	31 Växjö Nov.	32 Växjö Dec.	33 Kalmar Okt.	34 Kalmar Nov.	35 Kalmar Dec.	36 Västervik Okt.	37 Västervik Nov.	38 Västervik Dec.
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	24	24	28	30	30	32	27	30	35
2	handskummad	»	17	17	16	—	—	—	—	—	—
3	separerad	»	—	—	13	17	17	17	—	—	15
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	475	490	535	475	505	535	475	490	535
5	mat- (lands-) ×	»	420	435	480	420	440	—	420	435	480
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	300	300	330	300	300	—	300	300	330
7	halvfet, » ×	»	230	230	230	—	—	—	—	—	—
8	skummjölks-, » ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	338	412	466	352	421	511	339	387	458
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	40	40	42	40	40	45	40	45	49
13	» ×	hl.	735	735	850	700	700	768	—	893	964
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1] ×	»	41	41	41	40	40	41	40	40	41
18	råg-, » » » ×	»	35	35	35	34	34	35	34	34	35
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	64	—	—	64	72	72	64	—	72
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	58	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	60	60	60	65	65	65	65	65	68
23	mjukt, limpa, söt ×	»	54	54	54	—	—	—	42	42	42
24	» » sur	»	—	—	—	38	38	38	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	100	100	100	138	138	138	100	100	100
26	mjukt, bil-\bakat med vatten ×	»	77	77	77	—	—	—	61	61	61
27	ligaste sort/ » » mjölk ×	»	92	92	90	69	69	70	70	70	70
28	Nötkött, färskt: stek	»	200	208	235	199	215	231	190	213	268
29	soppkött	»	183	190	219	173	187	201	170	186	240
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	226	227	262	212	214	229	225	240	306
31	spädkalv	»	166	157	183	—	—	—	115	157	213
32	Fårkött: färskt, stek	»	227	232	290	229	239	247	230	248	329
33	salt, svenskt	»	230	220	220	210	230	230	225	235	250
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	270	270	270	280	275	274	300	276	274
36	salt, svenskt » ×	»	280	280	280	280	280	285	280	280	285
37	*Fisk, färsk: abborre	»	163	174	187	125	125	135	96	98	91
38	gädda	»	193	190	195	195	175	206	152	156	155
39	sill	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	strömming	»	76	77	85	59	74	44	53	60	51
41	torsk	»	137	131	142	115	104	125	110	121	138
42	rödspotta (»spätta»)	»	172	184	174	175	175	—	—	—	—
43	salt: sill, prima	»	80	80	92	100	119	166	90	115	130
44	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	—	—	—	163	178	—	110	130	140
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	225	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	300
48	Socker, bit- ×	»	70	70	70	71	71	77	72	72	77
49	Salt (matsalt)	»	20	25	25	25	25	25	25	30	30
50	Svagdricka	l.	10	—	—	10	—	—	—	—	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- { osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 ×	famn	5260	5670	5830	6300	6670	6450	4890	4890	4800
53	barr- { × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	—	4220	4410	5100	5740	5550	3950	3950	3100
54	Bränntorv	100 kg.	575	575	—	—	900	900	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt»)	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	1050
57	[2]Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	900	838	838
58	eng. kamin- »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Visby under nov. ning. — [2]) Genom *Bränslekommissionen* försåld *koks* kostade i Karlskrona under oktober 7·10, under kr. per hl. — × Maximipris.

39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	
Visby			Karlskrona			Kristianstad			Malmö			Lund			Landskrona			
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
Medelpris (öre)																		
25	25	25	28	28	28	28	30	30	30	32	32	30	30	30	30	30	32	1
—	—	—	21	22	22	16	16	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
12	12	12	16	—	17	14	14	14	14	14	14	14	14	15	14	14	16	3
475	505	535	475	490	535	475	505	535	475	505	535	475	490	535	475	490	535	4
420	450	480	420	450	480	420	420	465	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
300	300	330	300	300	330	300	300	330	300	300	330	300	300	330	300	300	330	6
230	—	290	230	230	290	218	—	290	230	230	—	230	230	255	230	—	290	7
—	—	190	—	—	—	—	—	—	170	170	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
338	418	535	372	422	526	356	447	543	384	455	700	391	481	542	428	463	606	10
—	—	—	360	360	450	305	400	450	360	380	500	—	400	450	—	400	—	11
40	40	43	40	40	43	40	32	38	45	47	50	40	44	50	44	45	45	12
—	600	665	735	700	800	600	600	600	—	825	825	800	775	900	750	788	788	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
60	—	—	—	—	—	61	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	200	200	—	—	125	—	136	—	—	—	—	—	16
41	42	42	41	42	42	40	40	40	41	41	42	41	41	42	41	41	41	17
35	36	36	35	36	36	34	34	34	35	35	35	36	36	37	35	35	35	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
65	—	72	69	72	72	64	72	72	—	72	72	68	—	—	72	—	—	20
85	—	61	—	—	70	61	70	88	—	—	—	—	—	74	—	—	68	21
60	60	60	55	55	55	64	64	64	76	76	78	77	75	76	78	86	87	22
43	43	43	43	43	43	48	48	49	47	47	43	46	46	46	47	47	47	23
—	—	—	35	35	35	35	35	36	34	34	31	33	33	33	34	34	34	24
133	133	133	125	125	125	100	100	100	125	125	125	—	—	—	100	100	100	25
51	51	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
62	62	62	77	77	77	92	92	90	77	77	77	77	77	77	77	79	79	27
163	172	207	171	172	240	171	186	230	198	228	273	206	221	271	190	199	245	28
149	156	188	152	166	218	158	174	210	171	195	238	178	191	237	178	183	235	29
198	199	217	237	246	278	176	179	208	213	244	275	250	263	300	250	271	334	30
—	—	—	168	179	186	152	160	184	163	180	221	150	158	198	150	159	190	31
218	246	284	231	249	291	254	262	292	280	322	375	252	313	350	305	316	340	32
227	250	282	200	225	250	284	286	300	—	—	—	—	—	—	300	300	350	33
—	—	271	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
266	264	280	265	273	271	256	249	266	270	270	270	263	267	275	270	270	270	35
274	275	270	280	280	280	273	300	293	290	380	—	300	350	350	280	280	280	36
—	—	—	87	—	100	114	106	108	175	175	238	144	150	150	—	—	—	37
225	183	208	172	180	196	178	183	222	230	213	238	220	220	250	200	212	217	38
140	—	140	—	—	—	—	—	—	96	93	113	—	—	—	54	56	66	39
72	66	59	36	51	58	33	46	56	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
102	118	130	70	78	108	95	102	113	121	119	135	114	106	125	72	82	97	41
217	140	—	200	200	—	113	123	128	205	225	250	175	188	250	147	162	171	42
101	117	138	98	116	130	106	118	120	150	150	—	133	150	150	82	88	143	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
155	256	250	175	200	250	—	—	—	—	—	—	240	—	—	145	145	—	45
—	—	—	—	250	250	—	—	—	250	250	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	—	—	300	300	—	300	—	—	—	—	—	—	300	—	300	47
72	72	80	71	71	77	68	68	68	68	68	74	68	68	74	68	68	74	48
28	34	35	38	44	44	25	15	25	30	30	30	27	28	30	46	43	46	49
10	10	10	10	10	12	12	12	13	9	9	9	8	8	8	10	10	10	50
50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
6400	5700	5700	6840	6840	6840	6870	7690	7690	9100	9760	10320	9180	9580	9880	8680	9310	9780	52
5110	3560	3740	—	—	—	5100	5990	5990	8700	9390	9970	8380	8780	8780	8380	8900	9380	53
450	550	600	760	—	—	625	900	1100	1210	—	—	1167	1167	1311	1167	1167	1250	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
—	—	990	625	—	—	—	—	—	560	550	565	—	—	620	—	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—	—	—	—	835	—	—	850	58

flundra 120 och kolja 130 öre samt för dec. kolja 120 och ål 260 öre. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmal-
november 7·10 och under december 7·70 kr. per hl. I Malmö voro motsvarande priser 7·15, 7·90 och 10·10

	1	2	57	58	59	60	61	62	63	64	65
	Varuslag	Kvantitet	Hälsingborg			Ystad			Halmstad		
			Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	30	30	32	28	28	28	28	28	28
2	» handskummad	»	—	—	—	—	—	—	16	16	16
3	» separerad	»	14	14	16	12	12	12	14	14	14
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	475	496	535	475	490	535	475	505	535
5	» mat- (lands-) ×	»	—	—	—	—	—	—	420	440	—
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	300	300	330	300	300	330	300	300	330
7	» halvfet, » ×	»	230	230	290	230	230	290	230	230	—
8	» skummjölks-, » ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	408	467	554	355	470	563	407	472	578
11	» » konserverade	»	—	363	365	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	42	44	49	40	40	50	40	40	45
13	» ×	hl.	765	775	861	625	625	800	—	600	900
14	» färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	63	—	63
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete- svenskt, bästa sort[1] ×	»	41	41	42	40	41	41	40	41	41
18	» råg-, » » » ×	»	35	35	36	34	35	35	34	35	35
19	» rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	72	72	72	64	73	74	60	74	74
21	» ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	67	—	—	67	—	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	65	65	65	85	88	88	60	60	60
23	» mjukt, limpa, söt ×	»	44	44	44	45	46	46	46	46	46
24	» » » sur ×	»	34	34	34	33	34	34	38	38	38
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	125	125	125	100	100	105	100	100	100
26	» mjukt, bil- bakat med vatten ×	»	—	—	—	—	—	40	—	—	—
27	» ligaste sort » » mjölk ×	»	69	69	69	78	78	78	77	77	108
28	Nötkött, färskt: stek	»	191	200	266	185	215	251	175	184	232
29	» soppkött	»	167	182	251	166	193	225	159	168	216
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	214	230	308	230	219	251	199	204	234
31	» spädkalv	»	145	151	195	146	149	166	152	161	190
32	Fårkött: färskt, stek	»	268	290	355	222	238	263	237	253	308
33	» salt, svenskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	279	262	270	260	260	268	270	270	270
36	» salt, svenskt » ×	»	295	285	285	270	270	280	280	280	280
37	*Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	150	150	161	—	—	—
38	» gädda	»	200	200	225	250	250	261	195	250	—
39	» sill	»	105	98	108	—	—	65	122	124	135
40	» strömming	»	77	80	100	38	45	55	—	87	98
41	» torsk	»	94	97	103	85	100	129	90	105	118
42	» rödspotta (»spätta»)	»	219	208	—	263	232	257	184	178	250
43	» salt: sill, prima	»	113	113	127	113	113	113	130	130	130
44	» strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	123	128	128	163	205	205	140	—	—
46	» » » rundskuren	»	194	238	250	200	250	250	200	300	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	300	—	300	—	—	—	—	—	—
48	Socker, bit- ×	»	68	68	75	68	68	76	69	69	75
49	Salt (matsalt)	»	28	27	30	30	30	30	25	25	25
50	Svagdricka	l.	10	10	10	8	8	8	9	9	9
51	Fotogen, Water White	»	38	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- osågad, hemkörd (per »storfamn»; 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	8880	8880	8880	9040	9170	9730	7480	7830	8000
53	» barr-	»	8130	8130	8130	7650	7710	8480	6190	7310	5990
54	Bränntorv	100 kg.	900	1112	1113	550	650	725	900	900	1200
55	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	» eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	2500	2500	—	2400	2500	—	—	—
57	[2])Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	735	735	—	—	—	—	—	—
58	» eng. kamin- » hemkörd	»	—	848	848	—	763	793	—	—	669

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Halmstad under å 300 öre, under nov. flundra 55, kolja 80 à 130, långa 150, piggvar 200, rocka 50, skrubbor 90 à 200, sjötunga 500, skrubbor 90, slätvar 350, vitling 90 à 150 och ål 300 öre; för Lysekil under dec. kolja 60 200 à 250 och sik 200 öre samt under dec. kolja 150, sik 200 och siklöja 130 öre. — [1]) Uppgifterna avse 7·20, under november 8·50 och under december 9·20 kr. per hl. Motsvarande noteringar i Göteborg utgjorde

66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	
Göteborg			Lysekil			Vänersborg			Borås			Tidaholm			Karlstad			
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
								Medelpris (öre)										
30	35	35	28	30	35	27	29	32	28	28	32	25	25	27	28	30	32	1
20	23	23	18	—	—	20	20	—	18	18	22	18	18	20	—	—	—	2
17	17	20	—	—	—	16	16	19	15	15	19	13	13	14	15	15	17	3
475	505	535	475	490	535	475	490	535	475	505	535	475	505	535	475	505	535	4
420	440	480	420	435	480	420	435	480	420	450	480	420	450	480	420	450	480	5
300	300	330	300	300	330	300	300	—	300	300	330	300	300	330	300	300	330	6
—	—	—	—	—	—	—	—	290	250	230	290	222	223	237	—	—	250	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	170	190	158	156	180	170	170	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
381	489	597	328	449	500	344	439	529	364	476	533	299	325	390	394	471	536	10
—	390	463	—	—	—	—	—	—	—	405	434	—	—	—	350	385	475	11
50	50	56	40	40	45	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	46	12
929	980	1060	700	700	900	—	—	—	700	700	700	800	800	800	660	727	900	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
150	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
40	41	41	41	42	42	43	43	43	41	42	42	42	42	42	41	42	42	17
34	35	35	35	36	36	37	37	37	35	36	36	36	36	36	36	37	37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
72	72	72	75	75	75	64	72	71	72	72	72	72	72	—	64	72	72	20
113	—	70	—	—	80	—	—	—	—	—	72	—	—	73	—	—	69	21
61	61	61	60	60	60	68	68	69	60	60	60	65	65	66	58	58	58	22
68	68	68	68	68	68	58	58	58	77	77	77	52	52	52	52	52	52	23
43	43	43	48	48	48	—	—	—	44	44	44	—	—	—	—	—	—	24
91	91	91	90	90	90	118	118	118	125	125	125	90	90	92	138	150	142	25
58	58	58	72	72	72	61	61	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
88	88	88	86	86	86	80	75	75	77	77	77	67	67	69	—	—	—	27
228	243	280	190	198	253	190	190	254	222	229	253	252	239	256	200	205	256	28
194	223	258	170	178	223	164	165	222	184	188	211	196	196	216	177	185	234	29
244	275	320	192	205	253	230	239	270	220	216	252	248	249	271	220	222	269	30
161	171	230	138	134	148	130	130	155	146	147	153	121	118	133	150	150	208	31
252	278	325	242	243	268	255	255	284	260	257	273	273	269	276	264	269	313	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250	247	250	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
314	325	314	270	270	270	270	270	275	270	270	274	275	270	271	270	270	280	35
320	325	320	—	—	—	280	280	285	280	280	285	280	280	280	280	280	290	36
188	200	250	—	—	—	100	—	—	124	125	153	—	—	—	180	183	200	37
270	241	300	—	—	—	196	188	—	215	200	265	—	—	—	249	250	270	38
128	122	103	—	—	—	148	127	83	135	119	137	126	126	104	127	118	124	39
97	110	124	—	—	—	—	—	100	—	100	107	—	—	—	95	100	115	40
120	132	131	88	67	81	95	125	140	106	108	130	—	—	—	146	150	166	41
181	211	294	143	135	150	200	180	200	202	180	285	200	250	—	175	161	—	42
88	95	110	100	—	110	110	110	110	110	130	130	98	96	90	122	120	118	43
—	—	107	—	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	96	88	100	44
195	233	250	200	200	200	200	200	225	202	225	229	175	175	175	240	235	270	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	—	—	—	301	—	300	—	—	—	—	—	300	305	—	—	47
68	68	75	70	70	78	69	70	78	70	70	76	68	68	75	71	71	78	48
30	30	30	20	30	30	25	25	25	25	28	28	25	25	25	27	27	29	49
14	14	14	10	—	—	12	15	16	10	10	10	7	7	9	12	—	—	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
9300	10630	11000	6400	8400	8400	6800	6800	6800	6790	7870	8330	4250	4380	4490	6680	6930	6930	52
8000	9000	9330	—	—	—	5550	5550	5550	5020	5500	5470	3000	3050	3240	5670	6300	6300	53
1583	1583	1499	—	—	—	—	—	—	—	900	913	—	—	—	—	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	2300	2300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
630	630	630	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57
—	2000	2000	—	900	900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58

okt. flundra 72, kolja 80 à 125, piggvar 200 à 300, sjötunga 400, skrubbor 95, vitling 60 à 100 och ål 250 vitling 50 à 130 och ål 150 à 300 öre samt under dec. flundra 70 à 100, kolja 80 à 150, piggvar 350, à 90 öre; för Tidaholm under okt. gös 250, kolja 113 och siklöja 125 öre, under nov. kolja 130, röding 75 % utmalning. — [2]) Genom *Bränslekommissionen* försåld *koks* kostade i Hälsingborg under oktober 8·45, 8·45 och 10·25 kr. per hl. — [x] Maximipris.

1	Varuslag	2 Kvantitet	84 Örebro Okt.	85 Örebro Nov.	86 Örebro Dec.	87 Kopparberg Okt.	88 Kopparberg Nov.	89 Kopparberg Dec.	90 Västerås Okt.	91 Västerås Nov.	92 Västerås Dec.
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	28	28	30	26	30	35	30	30	33
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	18	18	18
3	separerad	»	14	14	15	13	15	15	15	15	15
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	475	505	535	475	515	535	475	495	535
5	mat- (lands-) ×	»	420	450	480	—	—	—	420	450	480
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	300	300	300	300	300	330	300	300	—
7	halvfet, » ×	»	230	230	230	230	230	—	230	—	—
8	skummjölks-, » ×	»	170	170	175	170	—	—	160	160	190
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	351	476	511	354	407	498	414	509	578
11	» konserverade	»	—	—	390	—	—	—	—	—	500
12	Potatis: gammal ×	5 l.	40	48	51	37	38	42	40	48	56
13	» ×	hl.	700	850	850	—	—	—	600	750	—
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1]) ×	»	42	42	42	41	42	42	42	42	43
18	råg-, » » » ×	»	36	36	36	35	36	36	36	36	37
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	64	72	72	71	72	72	64	—	72
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	66	66	66	65	—	71	80	97	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	56	56	56	56	56	56	57	57	58
23	mjukt, limpa, söt ×	»	67	67	67	62	61	61	64	64	64
24	» » sur ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	150	150	150	95	94	94	100	100	100
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	77	77	77	—	—	—	62	62	62
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	86	86	86	72	72	72	77	77	77
28	Nötkött, färskt: stek	»	193	208	264	221	231	248	230	234	273
29	soppkött	»	155	171	216	185	196	220	196	204	244
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	269	280	326	243	245	304	247	272	325
31	spädkalv	»	173	180	221	143	150	183	154	163	183
32	Fårkött: färskt, stek	»	260	271	317	265	278	325	299	318	375
33	salt, svenskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	363
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	280	280	279	275	272	275	270	270	275
36	salt, svenskt » ×	»	290	300	290	283	300	—	280	280	285
37	*Fisk, färsk: abborre	»	102	109	131	100	128	—	119	145	150
38	gädda	»	189	193	258	210	205	300	201	202	268
39	sill	»	123	111	111	120	120	92	128	90	106
40	strömming	»	84	90	87	85	96	100	86	90	93
41	torsk	»	100	127	166	—	120	180	—	—	163
42	rödspotta (»spätta»)	»	183	193	320	180	165	—	167	157	—
43	salt: sill, prima	»	90	95	100	93	90	90	89	89	145
44	strömming	»	—	—	—	70	70	70	75	75	78
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	—	—	—	170	177	250	220	245	274
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	300	—	—	—	—	—	303
48	Socker, bit- ×	»	70	71	77	70	70	77	69	70	77
49	Salt (matsalt)	»	25	25	25	24	24	25	30	28	28
50	Svagdricka	l.	10	10	10	—	—	—	11	13	13
51	Fotogen, Water White	»	45	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »stortamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	7240	7380	8240	4410	5870	5340	6050	6050	6950
53	barr- }	»	5820	5960	7240	3150	5160	4630	5330	5250	6230
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	565	565	565		—	—	—	—	—
58	eng. kamin- » } hemkörd	»	925	—	—	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Örebro kolja under braxen 80 à 150, gös 250 kolja 100 à 150, lake 138 och vitling 94 öre, under nov. braxen 80 à 125, kolja 140 à 175, lake 170 à 200 och vitling 100 à 150 öre; för Falun under okt. kolja 125 à 175 och vitlänge under okt. kolja 107 och vitling 90 öre, under nov. kolja 130 och vitling 100 öre samt under dec. kolja 132 och vitling 102 öre samt under dec. kolja 125 à 170 och vitling 133 öre; för Söderhamn under

93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	
Falun			Domnarvet o. Borlänge			Ludvika			Gävle			Söderhamn			Sundsvall: staden			
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
Medelpris (öre)																		
30	30	33	30	30	35	30	30	37	30	33	36	27	30	32	35	35	39	1
17	17	20	15	15	20	20	20	24	15	17	17	15	16	16	23	23	25	2
—	—	—	—	—	—	17	17	22	—	—	—	13	13	13	—	—	—	3
475	505	535	475	475	535	475	505	535	475	475	535	475	490	535	475	475	525	4
420	—	—	—	—	—	420	440	480	420	420	480	420	435	480	420	420	465	5
300	300	—	300	300	330	300	300	330	300	300	300	300	300	330	300	300	330	6
230	230	—	230	230	245	230	230	—	—	—	—	—	230	250	—	230	255	7
170	170	—	—	165	—	—	170	—	—	—	190	—	—	190	170	170	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
389	478	713	365	452	585	356	469	540	387	441	596	368	439	497	392	487	590	10
350	370	575	—	—	478	—	—	480	—	420	527	—	360	380	—	—	475	11
53	53	54	47	47	49	40	39	40	45	49	53	43	40	48	45	50	50	12
—	—	—	714	714	—	660	720	780	650	917	990	—	800	—	856	1000	1000	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
43	43	44	42	43	43	42	42	43	43	44	43	43	43	44	42	43	43	17
37	37	38	36	37	37	36	36	37	37	38	37	37	37	38	36	37	37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
65	68	72	67	—	72	65	74	78	67	72	72	68	72	73	68	72	72	20
61	—	61	64	—	71	—	—	—	81	75	76	71	—	—	—	—	73	21
57	57	57	58	58	59	57	57	58	58	61	61	57	57	57	65	65	66	22
67	67	67	70	70	70	64	63	64	63	64	64	65	65	65	62	62	62	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	49	49	—	—	—	60	60	60	24
106	106	106	106	106	106	150	150	150	95	98	98	100	102	149	124	124	119	25
69	69	69	62	62	62	—	—	—	69	68	68	73	71	70	83	83	83	26
109	109	109	—	—	—	—	—	—	106	105	104	92	92	139	116	117	117	27
226	230	279	215	233	292	208	210	239	225	222	277	220	239	259	207	224	288	28
198	203	253	193	202	262	188	190	223	199	202	253	197	219	137	183	198	252	29
251	254	306	246	253	333	—	223	390	261	270	350	263	296	329	253	262	315	30
155	160	—	159	170	—	—	—	240	176	176	238	146	147	169	152	163	233	31
285	292	329	260	285	317	253	287	323	276	277	329	260	270	331	280	280	370	32
270	285	312	270	—	—	—	—	—	241	272	282	—	—	350	254	256	271	33
275	284	331	—	—	270	—	—	—	—	300	325	—	—	—	—	—	—	34
270	270	280	270	270	280	280	280	280	280	280	280	268	268	275	280	285	283	35
280	280	290	—	280	290	290	330	—	297	300	300	288	295	293	285	300	300	36
150	159	175	122	132	150	137	150	180	143	150	175	157	100	175	108	122	132	37
216	231	269	216	223	250	225	219	200	215	241	263	199	219	219	211	225	244	38
160	148	134	—	—	100	—	—	—	74	99	100	125	—	80	—	100	119	39
75	100	101	62	83	93	74	84	90	53	59	90	55	60	86	83	94	98	40
136	147	175	130	130	—	128	141	153	100	119	183	131	129	158	125	—	166	41
167	167	—	175	—	—	200	162	170	175	180	238	155	163	192	152	175	175	42
111	107	170	93	107	103	95	130	130	100	96	93	100	103	98	130	176	200	43
69	72	83	80	70	85	70	—	75	76	79	77	70	73	85	80	90	103	44
143	178	177	153	—	200	140	145	145	155	153	—	160	225	235	—	-	150	45
182	225	—	180	—	250	—	—	—	183	185	228	190	250	250	160	160	200	46
—	—	300	—	—	300	—	—	310	300	--	—	—	—	300	300	—	300	47
72	72	78	72	72	78	69	70	76	70	71	78	70	70	76	70	70	75	48
23	21	20	21	20	20	25	25	25	17	21	21	20	23	25	20	25	24	49
12	—	11	12	—	11	10	10	11	13	13	13	10	10	10	11	12	12	50
—	--	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
4890	5640	5480	—	4540	4810	5990	5990	5990	5950	6500	7100	4660	—	—	6810	8190	8190	52
—	4470	4510	3560	3630	4090	4220	4410	4410	4530	5300	6100	3970	4730	5160	5830	5820	6800	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	750	750	750	54
--	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2000	—	—	—	—	—	1300	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2200	56
600	600	817	—	800	940	—	—	—	—	—	—	—	—	915	—	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	910	910	58

okt. 75 à 130 öre, under nov. 90 à 160 öre samt under dec. 125 à 200 öre; för Västerås under okt. gös 225 à 275, kolja 100 à 130 lake 150 och vitling 90 öre samt under dec. braxen 100, gös 300 à 350, ling 90 à 140 öre, samt under dec. kolja 175 à 200 och vitling 150 à 200 öre; för Domnarvet och Borkolja 138 och vitling 100 à 150 öre; för Ludvika under okt. kolja 130 och vitling 100 öre, under nov. nov. kolja 100 öre. — [1]) Uppgifterna avse 75 % utmalning. — [x]) Maximipris.

1	Varuslag	2 Kvantitet	111 Sundsvall: sågverksdistriktet Okt.	112 Sundsvall: sågverksdistriktet Nov.	113 Sundsvall: sågverksdistriktet Dec.	114 Nyland Okt.	115 Nyland Nov.	116 Nyland Dec.	117 Östersund Okt.	118 Östersund Nov.	119 Östersund Dec.
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	32	32	32	32	32	32	30	35	35
2	handskummad	»	24	24	24	20	20	20	20	23	23
3	separerad	»	—	—	—	18	18	18	18	21	21
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	475	480	522	—	495	535	475	505	535
5	mat- (lands-) ×	»	420	435	453	—	—	—	420	450	480
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	300	300	330	300	300	330	300	300	330
7	halvfet, » ×	»	—	230	260	—	—	—	—	—	—
8	skummjölks-, » ×	»	160	170	—	—	—	—	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	378	443	518	401	440	541	380	451	579
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	470
12	Potatis: gammal ×	5 l.	40	45	47	—	—	—	53	50	50
13	» ×	hl.	700	900	917	600	600	600	804	750	1050
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	65	—	—
16	Bruna bönor	»	330	325	325	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete, svenskt, bästa sort [1] ×	»	43	43	43	43	44	44	42	42	43
18	råg-, » » » ×	»	37	37	37	38	39	39	36	36	37
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	66	72	71	—	74	—	64	72	71
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	73	68	77	—	74	58	58	74
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	65	65	65	66	66	66	65	65	65
23	mjukt, limpa, söt ×	»	62	65	63	68	68	68	60	60	60
24	» » sur ×	»	60	60	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	125	119	100	—	—	—	110	110	110
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	83	83	—	—	—	—	75	75	75
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	117	103	115	119	119	119	90	90	90
28	Nötkött, färskt: stek	»	209	225	278	194	201	229	220	218	251
29	soppkött	»	179	190	230	174	179	205	179	178	210
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	241	248	273	—	—	—	266	290	325
31	spädkalv	»	146	150	204	147	154	180	179	193	190
32	Fårkött: färskt, stek	»	245	253	299	218	220	235	254	256	280
33	salt, svenskt	»	250	—	—	—	—	—	280	280	280
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	220	—	—	—	225	263
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	273	282	280	260	—	333	270	270	280
36	salt, svenskt » ×	»	280	327	341	—	260	—	280	307	307
37	*Fisk, färsk: abborre	»	80	100	122	—	—	—	139	158	183
38	gädda	»	174	191	216	—	—	—	238	249	280
39	sill	»	—	—	103	—	—	—	152	146	150
40	strömming	»	74	84	92	88	90	90	84	98	100
41	torsk	»	—	—	—	—	—	145	165	180	163
42	rödspotta (»spätta»)	»	—	—	—	—	—	—	156	160	190
43	salt: sill, prima	»	110	123	191	110	110	120	162	175	175
44	strömming	»	79	79	88	65	—	65	92	95	91
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	—	—	—	—	—	—	155	175	175
46	» » » rundskuren	»	—	175	190	—	—	—	—	200	200
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	300	—	300	—	—	300	308	—	313
48	Socker, bit- ×	»	71	72	76	74	74	80	72	72	77
49	Salt (matsalt)	»	18	19	19	12	17	17	20	20	20
50	Svagdricka	l.	9	10	10	12	12	10	15	15	15
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 ×	famn	6170	6620	6800	5000	5000	6000	4910	7310	7310
53	barr- } × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	4850	5230	5360	—	—	4800	3780	6550	6550
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt»)	hl.	—	—	—	—	—	—	815	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	[2]Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	560	965	965
58	eng. kamin- »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—

× Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Umeå under okt. sik 218 öre; för Luleå under okt. löja 85 och sik 150 öre samt under nov. sik 160 öre; för Boden under 75 % utmalning. — [2]) Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag har under kvartalet tillhandahållit sin personkol till 8·00, gasverkskoks till 3·70 och engelsk kaminkoks till 4·00 kr. per hl. — [3]) Å de orter, där i föras, avse de meddelade priserna sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvali-

120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	
Umeå			Luleå			Boden			Malmberget o. Gällivare			Kiruna			Samtliga orter			
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
Medelpris (öre)																		
30	30	30	33	33	33	33	33	33	35	35	35	35	35	35	**29**	**30**	**32**	1
17	18	18	22	22	22	22	22	22	—	—	—	—	—	—	**19**	**19**	**20**	2
15	15	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**15**	**15**	**16**	3
475	504	535	475	475	535	475	475	535	475	475	518	475	475	520	**475**	**495**	**533**	4
410	450	480	420	420	480	420	—	480	—	—	—	420	423	425	**420**	**437**	**475**	5
300	300	330	300	—	330	300	—	330	300	300	310	300	300	330	**300**	**300**	**328**	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	230	—	—	**229**	**230**	**268**	7
160	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	—	**167**	**168**	**186**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
386	451	550	393	442	523	394	453	569	388	422	600	398	483	528	**375**	**452**	**548**	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**347**	**386**	**456**	11
40	40	50	55	50	—	54	50	50	53	56	56	53	54	58	**43**	**44**	**48**	12
—	800	760	—	—	—	—	—	—	1000	1120	—	—	—	—	**724**	**759**	**848**	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**62**	**61**	**62**	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**199**	—	—	16
42	43	43	42	42	43	42	43	43	42	42	43	42	42	42	**42**	**42**	**42**	17
36	37	37	36	36	37	36	37	37	36	36	37	36	36	36	**36**	**36**	**36**	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
64	72	72	64	64	72	65	64	66	67	—	—	68	66	72	**67**	**72**	**72**	20
100	90	63	—	—	68	90	—	72	—	—	—	—	64	74	**74**	**74**	**71**	21
62	62	62	65	68	68	65	68	68	65	65	65	65	65	65	**63**	**63**	**64**	22
54	64	64	68	68	68	70	68	68	77	77	77	65	77	77	**60**	**60**	**61**	23
64	64	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**44**	**45**	**44**	24
125	125	125	123	123	123	123	123	123	125	125	120	95	100	113	[3])**119**	[3])**119**	[3])**119**	25
62	62	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[3]) **69**	[3]) **69**	[3]) **67**	26
92	90	91	—	—	—	—	—	—	77	77	77	—	—	—	[3]) **85**	[3]) **84**	[3]) **87**	27
178	186	254	187	188	244	201	229	284	198	202	251	194	205	243	**205**	**215**	**258**	28
148	158	179	169	169	226	188	187	230	167	162	208	170	184	219	**179**	**189**	**229**	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	—	**239**	**247**	**301**	30
148	147	157	152	153	200	150	150	175	150	150	150	154	156	158	**152**	**159**	**193**	31
213	233	256	246	260	310	241	—	350	218	227	259	217	238	257	**256**	**269**	**316**	32
230	—	—	245	247	275	—	—	—	225	220	220	—	—	—	**249**	**263**	**281**	33
—	—	—	—	262	305	—	—	—	225	243	250	222	226	249	**236**	**257**	**300**	34
280	280	280	335	338	—	325	—	—	251	251	260	—	—	—	**277**	**276**	**278**	35
290	290	290	340	337	—	347	—	360	320	300	350	290	370	—	**291**	**297**	**294**	36
68	100	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	113	100	141	**129**	**137**	**162**	37
200	209	215	150	150	—	150	150	—	—	—	204	138	129	163	**202**	**205**	**237**	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	80	—	100	**123**	**119**	**117**	39
75	—	108	77	78	—	77	—	—	—	—	—	85	—	85	**73**	**81**	**88**	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**121**	**125**	**147**	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	150	—	—	—	—	**184**	**182**	**233**	42
95	86	88	111	113	118	95	110	105	91	110	88	90	95	93	**104**	**115**	**127**	43
70	74	70	79	82	88	82	87	95	71	80	80	80	88	88	**75**	**84**	**85**	44
—	125	125	—	—	150	—	—	—	113	115	140	—	—	165	**171**	**191**	**201**	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	140	—	—	165	—	**203**	**232**	**255**	46
—	—	300	—	—	300	—	—	300	301	300	325	312	—	311	**302**	—	**305**	47
72	72	80	72	72	77	72	72	78	72	74	80	72	73	78	**70**	**70**	**77**	48
25	25	25	22	25	25	23	23	23	20	20	18	22	14	14	**25**	**26**	**27**	49
10	10	10	15	15	15	15	15	15	10	10	15	11	11	11	**11**	**11**	**12**	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
5500	5950	5900	5170	5170	5420	4910	5040	5290	4540	4540	—	[2])5040	[2])5480	[2])5480	**6410**	**6910**	**7200**	52
4600	4850	4850	4850	4660	5290	4660	4540	5040	3780	3780	—	[2])4160	[2])4220	[2])4220	**5350**	**5720**	**5960**	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**918**	**955**	**1045**	54
775	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[2]) 860	[2])1000	[2])1000	**953**	—	—	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
450	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[2]) —	[2]) —	[2]) —	**620**	—	—	57
—	—	—	—	935	935	—	—	—	—	—	—	[2]) 460	[2]) 460	[2]) 700	**798**	—	—	58

lake 75 och sik 120 à 160 öre, under nov. lake 65 à 110 och sik 200 öre samt under dec. lake 125 och nov. sik 150 öre; för Malmberget och Gällivare under dec. sik 200 à 300 öre. — [1]) Uppgifterna avse nal bränsle till följande priser: i Kiruna björkved till 30·20 och barrved till 25·20 kr. per famn, antracitsamband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluteterna. — * Maximipris.

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Kreatursslag	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Kor:										
Extra prima[1]	54	54	46	47	50	57	61	61	94	—
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	48	46	40	41	42	49	55	53	77	100
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	45	43	36	37	36	43	50	48	71	91
» 3. Mindre feta[2]	38	35	27	28	25	34	41	36	53	76
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3]	60	59	52	55	58	63	66	66	93	115
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	54	52	45	44	46	54	60	58	80	105
» 2. Mindre feta	48	44	36	36	36	44	50	47	65	87
Tjurar:										
Extra prima[4]	57	56	46	49	55	62	65	63	90	—
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5]	54	48	42	43	46	56	62	58	82	105
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	49	44	38	40	43	52	58	54	76	100
» 3. Mindre köttiga[2]	38	39	32	33	33	43	50	44	60	89
Oxar:										
Extra prima	—	58	—	47	50	58	63	61	92	—
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	53	49	43	43	44	52	57	54	78	104
» 2. Mindre feta[6]	46	43	34	36	38	44	48	45	66	89
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7]	68	63	60	61	60	68	73	67	87	105
» (70—90 »)[7]	61	56	55	55	52	60	67	62	79	99
Skummjölkskalvar	46	41	39	40	41	48	57	49	69	85
Får:										
Yngre, feta[8]	54	52	50	51	51	53	58	55	70	92
Äldre, » [8]	49	46	45	45	42	48	53	47	62	83
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)	66	56	69	77	64	73	82	74	129	163
Rena, större svin (100—170 kg.)	65	55	68	73	62	71	81	71	131	164
Suggor	57	46	58	67	53	60	68	58	122	151

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för jan., april och juni—dec. 1917 1913 avse Stockholm och Malmö och för dec. 1916—dec. 1917 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna för år och Göteborg under dec. 1916 samt under jan., mars och juni 1917. — [5]) Uppgifterna avse för dec. 1916 gifterna Malmö och Göteborg. — [8]) Uppgifterna för åren 1907—1909 avse endast Göteborg. — [9]) På grund torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än

priser

vande vikt)

Göteborg 1907—dec. 1917.

(dec. 1916—dec. 1917) för alla tre orterna.

1917	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
119	—	110	—	—	125	119	125	114	113	114	117	114	143
106	101	105	103	103	106	107	106	102	99	103	106	108	129
95	91	92	92	91	94	96	95	88	86	89	96	99	120
76	76	75	74	75	78	—	79	64	63	68	80	82	102
129	124	124	122	123	129	134	133	122	123	123	128	131	150
117	110	114	113	112	117	119	118	113	111	114	116	119	136
91	89	92	90	89	93	97	95	85	80	82	87	91	111
122	—	—	—	—	125	128	—	—	103	120	113	114	150
112	113	116	115	113	114	116	114	105	102	104	105	108	134
103	105	106	105	103	105	107	105	97	92	95	96	100	122
86	89	89	89	89	93	93	87	75	71	74	82	83	107
126	—	—	—	—	—	—	—	—	114	119	125	126	145
115	108	111	111	109	111	118	118	111	113	112	114	114	134
92	90	96	93	93	95	91	94	85	82	84	91	92	112
104	108	112	108	104	107	111	87	84	83	97	114	115	123
96	103	107	103	99	96	98	80	77	77	86	106	107	114
83	92	91	82	79	82	83	69	68	68	75	88	97	117
113	92	98	99	105	109	114	118	114	113	113	115	118	141
101	81	87	88	95	99	101	105	101	100	101	104	106	124
167	164	164	168	168	168	173	164	161	161	171	177	[9])168	[9])159
157	165	165	169	170	169	167	155	145	143	152	159	[9])149	[9])138
160	153	153	157	159	158	160	158	159	157	159	169	167	161

endast Malmö. — [2]) Fr. o. m. år 1912 avse uppgifterna Stockholm och Malmö. — [3]) Uppgifterna för år 1911 samt för april, maj, och aug.—dec. 1917 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast Stockholm samt för juni, juli, aug. och sept. 1917 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år 1908 avse uppav de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsförhållandena tidigare.

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa orter
Medelpris under okt.

	Kreatursslag	Stockholm							
		Okt. 1917	Nov. 1917	29/11—5/12	6/12—12/12	13/12—19/12	20/12—26/12	27/12—2/1	Dec. 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:								
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	118	122	143	148	148	148	153	148
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	110	114	135	140	140	140	145	140
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	80	84	100	105	105	105	105	104
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	124	128	148	153	153	153	158	153
12	» 2. Mindre feta	90	95	115	120	120	120	120	119
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	113	117	138	148	148	148	148	146
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	106	110	131	141	141	141	141	139
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	80	84	100	110	110	110	110	108
21	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	123	127	148	153	153	153	158	153
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	90	94	110	115	115	115	115	114
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:								
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	126	151	170	170	195	195	195	185
30	» (70—90 »)								
31	Skummjölkskalvar	106	131	150	150	175	175	175	165
	Får:								
32	Yngre, feta	126	132	148	158	173	173	188	168
33	Äldre, »	121	127	143	153	168	168	183	163
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
35	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	213	188	173	173	173	173	173	173
36	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	213	188	173	173	173	173	173	173
37	Suggor	190	182	173	173	173	173	173	173
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	160	171	215	225	225	225	225	223
40	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	160	170	210	225	225	225	225	222
41	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—	—
42	» 4. Magra, simpla	185	196	240	250	250	250	250	248
43	Oxar: kl. 3. » »	310	321	365	375	375	375	375	373

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna alltmera försvårade utfodringsvikt än tidigare.

priser

vande vikt)

i riket.

—dec. 1917.

Eskilstuna							Linköping								
Okt. 1917	Nov. 1917	2/12—8/12	9/12—15/12	16/12—22/12	23/12—29/12	Dec. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	28/11—4/12	5/12—11/12	12/12—18/12	19/12—28/12	29/12—1/1	Dec. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
106	**120**	125	125	125	125	**125**	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
100	**109**	120	120	120	120	**120**	**105**	**107**	118	125	125	130	130	**126**	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
89	**96**	105	105	105	105	**105**	**85**	**90**	105	115	120	123	123	**117**	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
68	**87**	95	95	95	95	**95**	**68**	**77**	90	95	100	108	108	**100**	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
111	**120**	130	130	130	130	**130**	—	**122**	130	140	145	150	150	**143**	10
98	**109**	125	125	125	125	**125**	**108**	**112**	123	125	130	135	135	**130**	11
83	**95**	112	112	112	112	**112**	**93**	**99**	105	108	110	113	113	**110**	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
110	**120**	130	130	130	130	**130**	**115**	**130**	130	140	145	150	150	**143**	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
100	**115**	—	—	—	—	—	**105**	**111**	123	125	130	135	135	**130**	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
98	**109**	120	120	120	120	**120**	**88**	**96**	110	113	115	120	120	**116**	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
82	**99**	110	110	110	110	**110**	**70**	**80**	95	103	105	105	105	**103**	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	**125**	128	128	128	128	**128**	**120**	**120**	135	140	145	150	150	**144**	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
105	**113**	120	120	120	120	**120**	**110**	**108**	125	130	130	135	135	**131**	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
89	**100**	—	—	—	—	—	**93**	**94**	110	115	115	120	120	**116**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	**75**	**78**	95	103	103	105	105	**102**	28
130	**145**	160	160	160	160	**160**	**136**	**145**	180	190	190	190	190	**188**	29
123	**128**	150	150	150	150	**150**	**106**	**116**	155	165	165	165	165	**163**	30
107	**121**	140	140	140	140	**140**	**84**	**89**	113	133	135	135	135	**130**	31
111	**138**	155	155	155	155	**155**	**115**	**123**	140	148	158	168	168	**156**	32
104	**128**	150	150	150	150	**150**	**103**	**111**	125	125	135	140	140	**133**	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
215	**167**	168	168	168	168	**168**	**210**	**190**	—	—	—	—	—	—	35
213	**120**	120	120	120	120	**120**	**210**	**190**	—	—	—	—	—	—	36
205	**158**	160	160	160	160	**160**	**210**	**190**	—	—	—	—	—	—	37
Kr. per styck							Kr. per styck								
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
160	**225**	275	275	275	275	**275**	**140**	**140**	140	188	188	188	188	**178**	39
135	**175**	250	250	250	250	**250**	**140**	**140**	140	188	188	188	188	**178**	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	**188**	**188**	188	213	213	213	213	**208**	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43

förhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

Kreaturs-

(per kg. le-

för vissa orter

Medelpris under okt.

	Kreatursslag	Norrköping							
		Okt. 1917	Nov. 1917	29/11—6/12	7/12—13/12	14/12—20/12	21/12—27/12	28/12—3/1	Dec. 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:								
1	Extra prima	**101**	**106**	110	110	130	130	140	**124**
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**85**	**86**	90	90	125	125	135	**113**
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**70**	**71**	75	75	105	105	115	**95**
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
10	Extra prima	**100**	**110**	120	120	135	135	145	**131**
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**90**	**98**	100	100	120	120	130	**114**
12	» 2. Mindre feta	**75**	**78**	85	85	105	105	115	**99**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
14	Extra prima	**110**	**113**	120	120	135	135	145	**131**
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**95**	**98**	105	105	120	120	135	**116**
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**75**	**78**	85	85	115	115	125	**105**
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	**70**	**73**	80	80	105	105	115	**97**
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
22	Extra prima	**106**	**113**	120	120	135	135	145	**131**
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**90**	**93**	100	100	125	125	135	**117**
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	**75**	**78**	85	85	105	105	115	**99**
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:								
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**145**	**146**	150	150	195	195	195	**177**
30	» (70—90 »)	**135**	**136**	140	140	185	185	185	**167**
31	Skummjölkskalvar	**125**	**126**	130	130	165	165	165	**151**
	Får:								
32	Yngre, feta	**108**	**113**	115	115	170	170	170	**148**
33	Äldre, »	**85**	**89**	95	95	145	145	145	**125**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
35	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**210**	**186**	175	175	175	175	175	**175**
36	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**195**	**180**	175	175	175	175	175	**175**
37	Suggor	**185**	**155**	145	145	145	145	145	**145**
	För konservering (öre per kg.):								
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):			K r. p e r s t y c k					
40	Kor: kl. 3. Mindre feta	**200**	**200**	200	200	325	325	375	**285**
41	» » 4. Magra, simpla	**175**	**175**	175	175	225	225	275	**215**
42	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**125**	**125**	125	125	225	225	275	**195**

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna alltmera försvårade utfodringsvikt än tidigare.

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

—dec. 1917.

Malmö								Hälsingborg								
Okt. 1917	Nov. 1917	29/11—5/12	6/12—12/12	13/12—19/12	20/12—26/12	27/12—2/1	Dec. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	29/11—5/12	6/12—12/12	13/12—19/12	20/12—26/12	27/12—2/1	Dec. 1917	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
117	**114**	135	135	140	150	155	**143**	**114**	**115**	125	130	160	150	150	**143**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
100	**99**	110	118	120	125	130	**121**	**103**	**104**	113	118	125	125	135	**123**	3
100	—	—	—	—	—	—	—	**103**	—	—	—	—	—	—	—	4
93	**88**	100	110	105	115	120	**110**	**84**	**87**	103	105	113	123	120	**113**	5
85	—	—	—	—	—	—	—	**78**	**93**	—	—	—	—	—	—	6
79	**80**	93	98	95	105	110	**100**	**73**	**77**	93	93	103	103	105	**99**	7
70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
63	**65**	83	93	85	95	100	**91**	—	—	—	—	—	—	—	—	9
128	**131**	140	140	145	160	165	**150**	**129**	**128**	135	135	160	150	160	**148**	10
110	**114**	125	125	125	135	140	**130**	**115**	**116**	118	118	128	128	135	**125**	11
85	**86**	100	105	105	110	115	**107**	**107**	**108**	108	108	113	113	120	**112**	12
70	**71**	90	95	95	100	105	**97**	—	—	—	—	—	—	—	—	13
113	**114**	130	150	150	160	160	**150**	**110**	**115**	130	130	150	150	155	**143**	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
104	**103**	**115**	130	135	145	145	**134**	**102**	**106**	115	120	140	160	140	**135**	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
94	**96**	105	120	120	125	125	**119**	**89**	**100**	103	105	130	120	120	**116**	18
85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
84	**81**	95	105	105	110	115	**106**	**80**	**86**	93	93	115	113	105	**104**	20
65	**71**	88	95	95	100	105	**97**	**70**	**72**	83	88	103	95	95	**93**	21
125	**126**	135	—	145	—	155	**145**	**120**	—	125	130	155	—	—	**137**	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
110	**105**	120	130	130	—	140	**130**	**104**	**97**	108	103	125	125	130	**118**	24
—	—	—	—	—	—	—	—	**99**	**103**	—	—	—	—	—	—	25
97	**90**	—	115	115	—	—	**115**	**94**	**87**	98	98	105	105	105	**102**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
105	**106**	120	120	125	—	—	**122**	**83**	**110**	115	115	115	115	115	**115**	29
95	**96**	110	110	110	—	—	**110**	**73**	**100**	113	103	103	103	103	**105**	30
80	**80**	93	93	100	120	123	**106**	**63**	**88**	93	93	98	99	88	**94**	31
100	**105**	110	115	115	145	145	**126**	—	—	—	—	—	—	—	—	32
85	**85**	90	95	95	—	—	**93**	—	—	—	—	—	—	—	—	33
129	**143**	155	160	160	175	175	**165**	—	—	—	—	—	—	—	—	34
154	**152**	150	150	150	150	150	**150**	—	—	—	—	—	—	—	—	35
120	**120**	120	120	120	120	120	**120**	—	—	—	—	—	—	—	—	36
155	**155**	155	155	155	155	155	**155**	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	**138**	**138**	163	163	213	213	213	**193**	39
		Kr. per styck								Kr. per styck						
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42

förhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

Kreaturspriser

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under okt.—dec. 1917.

	Kreatursslag	Göteborg							
		Okt. 1917	Nov. 1917	29/11–5/12	6/12–12/12	13/12–19/12	20/12–26/12	27/12–2/1	Dec. 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:								
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**100**	**104**	108	118	123	123	123	**119**
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**86**	**94**	98	108	113	113	113	**109**
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	**73**	**80**	80	90	95	95	95	**91**
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**113**	**115**	115	123	128	128	128	**124**
12	» 2. Mindre feta	**85**	**91**	95	105	110	110	110	**106**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**98**	**104**	113	118	123	128	128	**122**
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**88**	**95**	100	105	110	115	115	**109**
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	**74**	**80**	85	95	100	105	105	**98**
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**108**	**110**	110	115	120	125	125	**119**
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	**87**	**93**	98	103	108	113	113	**107**
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
29	*Kalvar:*								
	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**122**	**123**	123	123	123	123	123	**123**
30	» (70—90 »)	**117**	**118**	118	118	118	118	118	**118**
31	Skummjölkskalvar	**79**	**80**	80	80	80	80	80	**80**
	Får:								
32	Yngre, feta	**118**	**118**	130	130	130	130	130	**130**
33	Äldre »	**105**	**105**	115	115	115	115	115	**115**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
35	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**163**	**163**	155	155	155	155	155	**155**
36	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**143**	**139**	120	120	120	120	120	**120**
37	Suggor	**163**	**163**	155	155	155	155	155	**155**
	För konservering (öre per kg.):								
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck							
40	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
41	» » 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Kvigor (och stutar): kl. 3 Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna alltmera försvårade utfodringsförhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *dec.* 1916—*dec.* 1917.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1]														
Abborre, stor	kg.	124	144	161	150	141	80	85	109	124	133	133	135	162
liten	»	87	110	112	95	99	54	53	79	80	92	103	108	125
Braxen	»	—	—	110	—	128	80	79	104	113	122	123	118	145
Gråsej	»	—	—	85	120	—	—	85	60	95	125	—	—	—
Gädda, levande	»	140	—	255	—	—	—	140	—	—	—	—	—	—
slaktad	»	170	201	223	235	182	108	148	202	198	205	215	203	254
Gös	»	188	270	263	263	228	130	176	180	169	259	263	243	319
Hällefundra, stor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	87	—	—	—	115	70	75	92	95	115	120	130	—
Kolja, svensk	»	88	100	118	128	107	75	75	81	90	106	111	114	133
norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsfundra	»	135	—	—	156	118	—	—	—	80	130	88	—	—
Lake, sjö- stor	»	102	112	136	129	99	—	65	77	75	—	—	136	171
insjö- liten	»	90	—	—	100	—	—	—	55	—	—	—	—	—
Lax, färsk	»	—	—	—	—	1100	358	430	440	—	450	—	400	—
Långa	»	—	—	—	175	—	—	—	85	—	—	—	—	—
Piggvar	»	250	275	—	300	186	100	200	—	—	—	—	167	—
Röding	»	190	—	—	—	—	—	—	—	220	260	260	249	292
Rödspotta, stor	»	130	128	172	150	132	101	93	117	127	—	165	146	263
liten	»	123	110	125	125	110	—	—	95	95	—	—	100	—
Sik, stor	»	134	143	150	—	150	125	150	185	178	192	200	174	214
liten	»	—	—	—	—	140	—	—	180	—	—	175	175	—
Siklöja	»	—	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—
Sill, färsk	låda[2]	5450	5500	4067	4650	4600	—	—	4900	—	—	—	—	—
»	kg.	—	—	48	—	—	—	—	—	55	95	113	108	99
Sjötunga, stor	»	—	—	—	—	180	100	93	117	135	170	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	78	69	91	114	138	—	—	—
Slätvar	»	—	—	—	190	168	—	—	—	—	—	—	—	—
Strömming	låda[3]	2100	2300	2200	1900	—	—	—	—	—	—	—	—	—
»	kg.	39	35	33	30	33	30	42	40	45	43	52	61	79
Torsk, m. huvud	»	56	65	96	89	66	50	60	47	65	68	88	81	109
svensk huvudlös	»	93	113	126	138	86	86	80	91	109	129	148	144	176
Torsk, norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uer, färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor	»	54	70	80	79	65	59	56	46	58	65	69	70	96
liten	»	35	43	—	60	58	50	40	40	43	50	59	57	—
Ål, levande, stor	»	350	—	—	—	—	—	—	310	230	250	—	325	—
liten	»	260	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—	250	—
Skaldjur:														
Hummer	tjog	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2300	3100	—
Krabbor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1200	—	—
Kräftor, stora	»	—	—	—	—	—	—	—	—	163	138	125	—	—
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora	kg.	—	133	—	155	150	—	—	—	125	180	—	200	225
kokta små	»	115	90	—	110	—	80	—	150	—	—	—	125	150

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror:

29/11—5/12:	tillgång otillräcklig,	efterfrågan	mycket livlig,	tendens fallande.
6/12—12/12:	» god,	»	medelmåttig,	» svävande.
13/12—19/12:	» »	»	»	» »
20/12—26/12:	» otillräcklig	»	livlig	» »
27/12—2/1:	» »	»	»	» »

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *dec.* 1916—*dec.* 1917.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Dec. 1916	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917
	Kr. per låda (c:a 85 kg.)												
Sill, stor	47·31	46·88	42·73	38·61	39·90	—	—	—	—	70·95	80·15	77·35	77·35
» blandad	27·33	34·80	33·03	27·45	22·69	—	—	—	—	—	—	71·14	52·70
» liten	11·50	20·92	24·25	16·53	13·33	—	—	—	—	—	24·65	47·60	34·85
	Öre per kg.												
Kolja, stor	91	99	140	136	94	69	80	67	75	108	104	108	144
» halvstor	84	79	120	118	76	60	64	55	58	80	85	95	123
» liten	51	69	88	81	59	46	46	42	43	45	55	65	87
Vitling	38	64	78	79	60	46	38	32	43	50	59	63	89
Torsk, stor	61	78	87	104	62	60	63	54	77	92	101	106	121
» liten	45	49	75	80	—	30	50	34	43	46	58	62	93
Långa	66	—	96	103	72	60	74	64	84	103	110	102	109
Gråsik	57	77	72	87	69	75	38	41	82	77	95	95	106
Tunga, röd	218	258	267	237	123	83	108	90	106	163	222	200	296
» äkta	—	505	600	570	178	473	—	—	—	738	468	307	562
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	261	365	495	293	153	190	155	512	503	584	286	213	452
Slätvar	171	284	—	250	—	192	210	—	520	437	239	207	381
Rödspotta	162	188	222	194	—	111	113	137	127	168	161	151	266
Hälleflundra	250	284	341	271	141	163	202	288	302	325	344	321	393
Havskatt	—	—	—	—	—	—	—	—	83	—	—	58	—
Marulk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92	105	77	109
Kummel	—	—	—	—	—	100	131	102	98	123	121	110	—
Tonfisk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	113
Tillförsel:													
Antal båtar	125	252	224	186	816	536	481	733	769	463	458	242	326
» lådor	8 422	14 357	31 179	13 696	24 098	15 423	15 813	27 094	19 151	15 072	28 826	20 092	22154

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhall, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Meddelanden från K. Pensionsstyrelsen.

(Under ovanstående rubrik införas, efter träffat avtal med K. Pensionsstyrelsen, sådana meddelanden från Pensionsstyrelsen, som kunna vara av mera allmänt intresse.)

1. *Ändrat sätt för utbetalning av pensioner och understöd.* För vinnande av enkelhet och nödiga lättnader i arbetet hava nya bestämmelser rörande sättet för utbetalning av pensioner och understöd enligt pensionsförsäkringslagen fastställts att gälla från och med 1918 års ingång. Dessa nya bestämmelser, enligt vilket utbetalningarna skola ske enligt s. k. kupongsystem, innehålla i huvudsak följande.

Samtidigt med att pensionsbrev tillställes en pensionstagare, skall han ock från och med år 1918 genom pensionsstyrelsens försorg erhålla ett häfte blanketter till pensionskvitton. Till envar, som under december 1917 lyfter pension, skall — efter det pensionen då kvitterats på hittills gällande sätt — av vederbörande postanstalt överlämnas det för pensionstagaren avsedda, från 1918 års ingång gällande kvittenshäftet.

Fullständigt kvittenshäfte innehåller kvittoblanketter till ett antal motsvarande behovet för en viss treårsperiod. Häfte för månadspensionär innehåller alltså trettiosex, för kvartalspensionär tolv, för halvårspensionär sex samt för årspensionär tre kvittoblanketter, varje blankett med åtryckt belopp.

Blanketterna till månadskvitton äro till färgen vita och numrerade i genomgående följd från och med 1 till och med 36, blanketterna till kvartalskvitton gula och betecknade 1—3, 4—6 o. s. v., blanketterna till halvårskvitton blå och nummerbetecknade 1—6, 7—12 o. s. v. samt blanketterna till helårskvitton röda och försedda med nummerbeteckningen 1—12, 13—24 och 25—36.

Å andra sidan av kvittenshäftets omslag finnes en tabell, som för varje till häftet hörande kvittoblankett angiver den dag, då kvittot förfaller till inlösen.

Första treårsperioden omfattar åren 1918—1920, andra perioden åren 1921—1923 o. s. v.

Ur det kvittenshäfte, som samtidigt med pensionsbrevet tillställes pensionstagaren, hava i den omfattning, vartill pensionens begynnelsedag föranleder, kvittoblanketter frånskiljts och i fall av behov ersatts med ett särskilt till kvittenshäftet fogat regleringskvitto.

När sista kvittot i ett häfte inlöses å postkontor, skall till innehavaren av pensionsbrevet överlämnas nytt kvittenshäfte för nästföljande treårsperiod. Texten i den sista kvittoblanketten i varje häfte innehåller fördenskull jämväl erkännande rörande mottagandet av blanketthäfte för närmast följande treårsperiod.

Kvittona förfalla till inlösen å samma tider, som nu äro föreskrivna för utbetalning av pensioner. Kvitto, som av någon anledning icke inlösts under förfallomånaden, kan emellertid utan vidare företes till inlösen under utbetalningsperioden av en följande månad, dock icke senare än under året närmast efter det, varunder kvittot förfallit till inlösen. Genom detta nya förfaringssätt kan en pensionstagare, som önskar utbekomma sin pension med längre terminsmellanrum än som är för honom bestämt, få lyfta sin pension på önskade tider mot avlämnande varje gång av det antal pensionskvitton, som tillhopa motsvara den tidsperiod för vilken pension uppbäres.

Därest pensionstagaren önskar lyfta pensionen vid annan postanstalt än den i pensionsbrevet angivna, skall pensionsbrevet med därtill hörande kvittenshäfte tillika med anmälan om adressförändring för folkpensionstagare (enligt särskilt formulär, som tillhandahålles på postanstalterna) tillställas antingen den i brevet angivna postanstalten eller den postanstalt, varest pensionstagaren önskar lyfta pensionen. I sinom tid återfår han sedan pensionsbrevet och kvittenshäftet.

Skall annan person än pensionstagaren tills vidare eller under viss tid utkvittera pensionen, skall framställning därom göras å vederbörande postkontor och skall därvid pensionsbrevet med tillhörande kvittenshäfte och de handlingar, genom vilka sökanden vill styrka sin rätt, överlämnas till postkontoret, som rörande det mottagna pensionsbrevet m. m. utfärdar inlämningsbevis. Detta

gäller således även t. ex. fattigvårdsordförande eller annan person, som för närvarande regelbundet utkvitterar annan tillkommande pension.

Pensionsbrevet med tillhörande kvittenshäfte och övriga handlingar insändes av postkontoret till postsparbanken, som, därest framställningen bifalles, å innersidan av pensionsbrevets främre pärm anbringar etiketten »Meddelande angående dispositionsrätt till pension».

Från postsparbanken återkommet pensionsbrev jämte kvittenshäfte och övriga medföljande handlingar återställes till sökanden i utbyte mot inlämningsbeviset.

För utbekommande av pension skall pensionsbrevet med tillhörande kvittenshäfte uppvisas för posttjänstemannen, därvid den för inlösen avsedda kvittoblanketten skall vara undertecknad av pensionstagaren eller av den, som enligt pensionsbrevet vidfästat meddelande av postsparbanken erhållit medgivande att utkvittera pensionen.

Sedan posttjänstemannen genom jämförelse med uppgifterna i pensionsbrevet förvissat sig därom, att postkontoret är rätt utbetalningspostanstalt ävensom att kvittot är förfallet till inlösen och beloppet icke förverkat samt att kvittot är behöringen undertecknat, har tjänstemannen att skilja kvittot från häftet och utbetala det å kvittot angivna beloppet.

Skulle frånskiljandet hava skett, innan kvittenshäftet framlämnas, får denna omständighet i och för sig icke utgöra hinder för inlösen av kvittot, förutsatt att pensionsbrevet och kvittenshäftet samtidigt företes.

Har pensionstagare undertecknat pensionskvitto med bomärke, skall underskriften vara vitsordad av ojävig person.

Tills vidare skall levnadsintyg för pensionstagare i allmänhet icke behöva avlämnas för utbekommande av pension. Fullmakt för pensions lyftande erfordras icke för tillfälligt ombud, som företer pensionsbrevet jämte kvittenshäftet med kvittoblanketten undertecknad av pensionstagaren eller av den, som enligt å pensionsbrevet, på sätt härovan angivits, gjord anteckning medgivits dispositionsrätt till pensionen.

Göres framställning om utbekommande av pension efter avliden pensionstagare, skall sökanden avlämna dödsattest och pensionsbrevet med tillhörande kvittenshäfte. Är icke posttjänstemannen förvissad därom, att sökanden äger befogenhet att å stärbhusets vägnar kvittera pensionen, har denne att för tjänstemannen styrka denna sin rätt antingen genom uppvisande av behöriga boutredningshandlingar eller ock medelst avlämnande av intyg av ordförande eller ledamot i pensionsnämnd, tjänsteman i stat eller kommun eller annan av posttjänstemannen för trovärdighet känd person. Dylikt intyg tecknas lämpligen å pensionskvittot.

Förfallet, av behörig sökande å stärbhusets vägnar undertecknat kvitto inlöses i vanlig ordning å postanstalten.

Närmare upplysningar rörande hithörande frågor kunna erhållas å varje postanstalt.

Arbetsmarknaden under januari månad 1918.

Arbetsmarknadens läge undergick efter årsskiftet i de flesta landsdelar en kännbar försämring. Förutom den allmänna åtstramning å alla områden av näringslivet, som under krigets fortgång efter hand inträtt, har till nämnda försämring även bidragit den starka köld, som under förra delen av januari var rådande över hela landet. Sedan mot slutet av månaden ett omslag häri inträtt, kunde också en ökning av arbetstillgången förmärkas atminstone i södra Sverige, där byggnadsföretag och andra utomhusarbeten då åter sattes i gång. I landets övre delar, där arbetstillfällena i många fall äro beroende av tillgången å snö, medförde tövädret däremot flerstädes en ytterligare minskning av efterfrågan å arbetskraft. Så var även förhållandet i de större städerna, där snöskottningen i början av månaden tagit en mängd arbetare i anspråk.

Inom *jordbruket* synes vårens annalkande hava givit sig till känna genom ökad tillgång å lediga platser, särskilt i Svealand och Västergötland. I Östergötland och Skåne var efterfrågan å arbetskraft däremot ringa, och i sistnämnda landskap förekom fortfarande arbetslöshet bland såväl statdrängar som daglönare. För *skogsarbetare* förefanns fortfarande god arbetstillgång, huvudsakligen hos bränslekommissionen; från enstaka landsdelar — särskilt Kristianstads län — inrapporterades dock, att behovet av arbetskraft här blivit fyllt. I en del mera avlägset liggande bygder, där avverkning för statens räkning ej bedrivits, förmärktes arbetsbrist bland skogsarbetarna (Dalarna, Härjedalen).

Inom *gruvdriften* rådde fortfarande god arbetstillgång. I *metallindustrien* förspordes däremot från olika landsdelar en ganska genomgående konjunkturförsämring. Inom *jord- och stenindustrien* fanns gott om arbete vid kalkbruken, såväl på Gottland som i Västergötland. Torvindustrien började också söka tillgodose sitt behov av arbetskraft till den stundande säsongen. Inom *trävaruindustrien* rådde brist å arbetskraft i Gävleborgs län, under det att i övre Norrland någon större efterfrågan av arbetare å detta område ej synes hava förekommit. Inom *textilindustrien* försämrades läget alltjämt genom nya driftsinskränkningar.

Bland *byggnadsarbetarna* hade vid månadens början egentligen endast målarna någon allvarligare känning av arbetsbrist. Till följd av de ovan berörda, särskilt för byggnadsverksamheten ogynnsamma väderleksförhållandena framträdde sedermera en ökad arbetslöshet även inom övriga hithörande fack. Mot slutet av månaden inträdde dock bättre arbetstillgång, särskilt i södra Sverige, men även i längre norrut belägna orter (Västerås).

För *transportarbetarna* var arbetstillgången särskilt i de större städerna jämförelsevis god, i många fall bättre än för fabriks- och byggnadsarbetare. Bland annat torde de omfattande vedtransporterna hava bidragit till ökade arbetstillfällen.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga ar-

betsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 137. Motsvarande siffror för föregående år framgå av nedanstående sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	57	59	61	58	50	46	35	49	47	69	73	79
	1918	*70*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	128	150	140	132	110	111	132	119	107	117	133	112
	1918	*160*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	110	124	118	108	93	94	88	83	81	100	115	105
	1918	*137*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Om grupperna jord- och skogsbruk redovisas var för sig, finner man, att inom enbart jordbruket antalet ansökningar om arbete uppgick till 107 på 100 lediga platser, medan för skogshushållningen motsvarande siffra var endast 37 på 100 (mot 41 under föregående månad). Till skogsarbetena kunde emellertid ytterligare anvisas en del inom andra yrkesgrupper anmälda arbetssökande, så att inalles tillsattes 55 % av de lediga platserna, mot 64 % under december 1917.

Såsom av tabellen i övrigt framgår, företedde antalet arbetsansökningar i förhållande till antalet lediga platser en icke obetydlig stegring i jämförelse med motsvarande tid förra året. Däremot sammanfalla månadens relationstal i det allra närmaste med motsvarande siffror för januari 1916.

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·8	4·3	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·3	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	8·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	5.4	5·9	5·5	7·0	4·4	2·8	3·1	3·3	2·8	2·4	2·8	2·4
1918	[1] 5·7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 januari 1918. Arbetslösheten var då, som synes, något större än vid motsvarande tidpunkt 1917 men däremot mindre än vid något av årsskiftena dessförinnan.

[1] Preliminär uppgift.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden. (Forts.)

I. Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under januari månad 1918 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelserna den 19 maj 1916 och 7 dec. 1917 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa kr.	Därav in natura, kr.
Stockholm	2 466	—
Uppsala	1 833	—
Norrköping	5 835	5 259
Linköping	758	704
Växjö	711	—
Karlskrona	306	159
Malmö	16 550	13 179
Hälsingborg	3 520	—
Ystad	6 666	1 240
Landskrona	103	—
Lindome	1 184	—
Örgryte	298	—
Borås	1 938	—
Fors	2 257	—
Karlstad	2 002	—
Gävle	1 915	—
Umeå	144	—
Luleå	804	618
Summa januari 1918	49 290	21 159
» december 1917	23 277	8 514
» januari 1917	4 245	1 895

6. Folkhushållningskommissionen.

Tröskningsresultatet den 31 december 1917. Då folkhushållningskommissionen den 29 augusti 1917 till konungen avlämnade förslag till ransoneringsplan för konsumtionsåret 1917—1918, var skörderesultatet ännu ej känt, men på grund av vissa arealinventeringssiffror och skörderapporterna för den 31 juli antogs årets skörd bliva långt under normalskörd. Medeltalen för skördarna under åren 1912—1914 samt de av kommissionen vid nyssnämnda tidpunkt beräknade skördesiffrorna för år 1917 beträffande vete, råg, korn, havre och blandsäd återgivas nedan:

	Vete Ton	Råg Ton	Korn Ton	Havre Ton	Blandsäd Ton
Medelskörd under åren 1912—1914	238 000	617 000	314 000	1 160 000	300 000
Beräknad skörd år 1917	190 000	390 000	272 000	1 035 000	339 000

Efter vissa avdrag till utsäde m. m. och med en utmalning av 80 % för vete, 95 % för råg och 75 % för korn befanns det, att dessa tre sädesslag endast skulle giva 500 000 ton mjöl, under det att 581 000 ton erfordrades för bibehållande av de förutvarande ransonerna. Kommissionen räknade då med 216 000 ton mjöl för självhushållare och 365 000 ton för kortinnehavare. Återstoden, 81 000 ton mjöl, måste täckas med havre eller blandsäd, vartill av denna spannmål skulle åtgå cirka 160 000 ton.

På grundval av dessa beräkningar fastställdes de nuvarande ransonerna. Med hänsyn till bristen på kraftfodermedel och den synnerligen dåliga stråfoderskörden måste även fodersäden ransoneras, varför större mängder havre och blandsäd måste infordras än som beräknades åtgå till brödransonerna.

Senare skördeberäkningar, som återgivas i nedanstående tablå, hava givit något lägre siffror än de i slutet av augusti antagna, men denna minskning vore i och för sig ej så bekymmersam, om blott de beräknade kvantiteterna efter verkställd tröskning bleve redovisade. Detta har emellertid hittills icke varit fallet. Enligt nådiga förordningen angående reglering av brödsädsförbrukningen m. m. den 20 juli 1917 [1] skulle all spannmål vara tröskad den 1 februari 1918, men rätt avsevärda mängder torde vid denna tidpunkt ännu hava varit otröskade.

Tröskningsresultatet inom hela landet under månaderna augusti—december 1917 enligt de till folkhushållningskommissionen inkomna tröskningsrapporterna framgår av nedanstående tablå, i vilken även vissa jämförande siffror angående den beräknade skörden lämnas. De uppgifter, som återfinnas under rubriken »skörd enligt beräkning $^{30}/_{9}$», äro grundade dels på resultatet av sommarens stora arealinventering, dels på särskilda för kommissionens räkning infordrade uppgifter från hushållningssällskapens häradsombud angående skörden per hektar, avgivna den 30 september 1917. Under rubriken »skörd enligt beräkning $^{30}/_{11}$» redovisas en av statistiska centralbyrån utförd skördeberäkning, gjord efter samma metod som ovannämnda kalkyl den 30 september 1917, men i stället grundad på de sedvanliga av häradsombuden i slutet av november till den ordinarie jordbruksstatistiken avgivna s. k. preliminära uppgifterna om skörden per hektar.

Månad	Vete Ton	Råg Ton	Korn Ton	Havre Ton	Blandsäd Ton	Vicker Ton	Ärter Ton	Bönor Ton
Augusti	52 057	85 017	11 799	14 056	16 465	142	657	5
September	65 490	72 277	60 750	96 382	57 761	1 105	2 958	83
Oktober	15 424	29 135	39 815	112 711	32 008	1 284	2 923	284
November	12 036	27 470	23 051	119 364	28 818	1 647	3 192	481
December	10 738	21 857	17 137	97 150	26 314	1 611	2 855	297
Summa	155 745	235 756	152 552	439 663	161 366	5 789	12 585	1 150
Skörd enligt beräkning $^{30}/_{9}$	187 038	357 726	262 118	1 010 057	337 805	14 138	25 828	2 602
» » » $^{30}/_{11}$	186 809	357 654	256 044	974 576	325 990	14 074	22 945	2 483

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 844.

Dessa siffror äro särdeles nedslående utom beträffande vete, som kan anses hava givit ett tämligen tillfredsställande tröskningsresultat. Siffrorna för januari bliva i sin helhet kända först i slutet av februari, men tydligt är, att desamma komma att stanna långt efter vad som erfordras och beräknats.

Skärpning av utfodringsförbudet för potatis. I anslutning till den serie av skärpta bestämmelser om brödransoneringen (beslag å vårsäden, kortransonernas minskning, grynens indragning under ransoneringen och avkortning av det beräknade regleringsåret), som utfärdades under februari månad 1917, utfärdades ock den 15 i samma månad nådig förordning angående förbud mot utfodring av potatis.[1] Sedan den nya skörden börjat komma i marknaden under hösten 1917, medgavs emellertid en ganska avsevärd lättnad i det förut gällande utfodringsförbudet, särskilt för att bereda möjlighet för innehavare av ungsvin att genom en tids gödning bringa desamma i slaktfärdigt skick. Sålunda medgavs i nådig kungörelse den 28 september 1917[2] bland annat, att högst en tiondel av skörden finge av odlare användas för utfodring av egna svin, varvid skulle i första hand vid den tillåtna utfodringen användas småpotatis eller potatis, som till följd av förskämning vore oduglig till människoföda.

I februari 1918 har det emellertid befunnits nödigt att skärpa utfodringsförbudet. Såsom motiv härför anförde folkhushållningskommissionen i underdånig skrivelse den 1 februari 1918 följande:

Trots att årets potatisskörd var riklig och utfodring tillåtits endast i begränsad omfattning, hava redan nu på åtskilliga orter uppstått svårigheter för anskaffande av potatis för hushållsförbrukning. Även om dessa svårigheter i viss mån kunna anses bero på en spekulation bland odlarna att genom lagring framtvinga ett högre maximipris, torde dock anledningar finnas att med säkerhet befara, att detta icke uteslutande är orsaken till minskning i tillförseln av potatis.

Den huvudsakliga orsaken till nuvarande minskade potatistillförsel torde tyvärr vara att söka i en oberäknad stark minskning i de verkliga förråden. Med hänsyn härtill samt under beaktande av den ytterst viktiga angelägenheten av att äga en någorlunda god reserv av potatis, därest sädestillgångarna visa sig knappare än vad man haft skäl beräkna, torde stor varsamhet i fråga om utnyttjandet av det kvarvarande potatisförrådet vara nödvändig, detta givetvis även med hänsyn till utsädesbehovet.

Orsakerna till den ovan nämnda starka minskningen i potatisförråden torde vara flera. Till en början bör bringas i åtanke, att årets skörd — ehuru riklig — varit av mindre hållbar beskaffenhet, vartill kommer att potatisen i vissa delar av landet tagit skada av den starka frosten. På grund av bristen på andra näringsämnen och vetskapen om den relativt rikliga skörden har vidare befolkningens förbrukning av potatis under detta konsumtionsår stegrats. Några säkra siffror, som visa ökningen i potatiskonsumtionen, stå visserligen ej till förfogande, men skäl finnes antaga, att denna ökning är synnerligen betydande. Slutligen torde ej kunna förnekas, att på grund av foderbristen jämväl utfodring ägt rum i vida större omfattning än som varit beräknad. Någon kontroll däröver, att de för utfodring frigivna tio procenten ej överskridits, har ej kunnat åvägabringas, och — bland annat på grund av flerfal-

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 293.
[2] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1153.

diga och tydliga uttalanden från jordbrukarklassens breda lager — har kommissionen tyvärr skäl antaga, att utfodringen icke alltid hållits inom föreskrivna gränser.

Enär det givetvis måste tillses, icke blott att potatisförråden räcka till befolkningens behov till nästa skörd utan jämväl att nödigt utsäde finnes för en ökad odling, bör — då en behövlig inskränkning i den allmänna åtgången av potatis är av nöden — fortsatt användning av frisk potatis för utfodring upphöra. Kommissionen får därför nu inför eders Kungl. Maj:t föreslå, att gällande förbud mot utfodring av potatis varder skärpt därhän, att endast sådan potatis, som i genomskärning är mindre än ett enkronasmynt eller som till följd av förskämning eller eljest är uppenbarligen oduglig till människoföda, hädanefter får utfodras. Ehuru kontrollen rörande efterlevnaden av ett dylikt förbud alltjämt bliver mycket vansklig, är det dock kommissionens förhoppning, att dylikt förbud skall visa sig åtskilligt lättare att övervaka än det, som för närvarande gäller.

I anslutning till vad som sålunda anförts utfärdades den 8 februari efterföljande nådiga kungörelse:

Kungl. kungörelse angående ändrad lydelse av § 1 i förordningen den 15 februari 1917 angående förbud mot utfodring av potatis m. m.; given Stockholms slott den 8 februari 1918. (Sv. F. 18, n:r 45).

§ 1.

Mom. 1. Till utfodring av hästar, nötkreatur, får eller svin må ej användas potatis, vare sig hel eller i krossad form och vare sig potatisen är rå, kokt eller torkad.

Mom. 2. Utan hinder av vad i mom. 1 stadgas må till utfodring användas potatis, som i genomskärning är mindre än ett enkronasmynt eller som till följd av förskämning eller eljest är uppenbarligen oduglig till människoföda.

Denna kungörelse träder i kraft den 12 februari 1918.

Maximipris å blod. Efter framställning av folkhushållningskommissionen utfärdades den 5 februari 1918 efterföljande förordning angående maximipris å blod efter nötkreatur och svin:

Kungl. förordning angående maximipris å blod efter nötkreatur och svin; given Stockholms slott den 5 februari 1918. (Sv. F. 18, n:r 38.)

§ 1.

Vid frivillig försäljning av blod efter nötkreatur eller svin må priset ej överstiga 40 öre för liter.

§ 2.

Till det i § 1 bestämda maximipris, som gäller för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast den ort, där nötkreaturet eller svinet slaktats, må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 3—5 här nedan medgives.

§ 3.

Å ort på längre avstånd från den ort, där slakten ägt rum, än närmaste järnvägsstation eller hamn må till maximipriset göras tillägg, motsvarande erlagd kostnad för varans transport å järnväg eller fartyg från stationen eller hamnen till förstnämnda ort.

§ 4.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 5.

För emballage, som av säljaren tillhandahålles, må, där emballaget säljes jämte varan, ej göras större tillägg till maximipriset än som motsvarar gångbart pris för sådant emballage. Dylikt tillägg må ej överstiga 5 öre för liter, såvida ej säljaren förbinder sig att återtaga emballaget till ett mot tillägget svarande pris. Utlämnas emballaget endast såsom lån, må tillägget ej vara högre än att det, frånsett kostnaden för emballagets återsändande, motsvarar hyra av 1 öre för liter.

§ 6.

Vid beräkning av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—5 meddelade stadgandena må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 7.

Utan hinder av vad i denna förordning stadgas äger, vid försäljning genom mäklare eller agent, köparen ersätta denne med vanligt mäklararvode, dock högst med en fjärdedels procent av köpeskillingen.

§ 8.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 9.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å vara, som försäljes till eller av folkhushållningskommissionen.

Denna förordning träder i kraft den 10 februari 1918 och gäller till och med den 30 april 1918.

Förbud mot utförsel av renkött från Norrbottens län. Med anledning av framställning av Konungens befallningshavande i Norrbottens län och efter tillstyrkande av folkhushållningskommissionen utfärdades den 1 februari 1918 kungörelse (Sv. F. 18, n:r 33), enligt vilken från och med den 7 februari 1918 och tills vidare utförsel av renkött av vad slag det vara må ej må äga rum från Norrbottens län till annan inrikes ort utan särskilt av Konungens befallningshavande i länet för varje fall meddelat tillstånd. Den som bryter mot detta stadgande straffas med böter från och med 10 till och med 1 000 kr., varjämte varan förklaras förbruten.

Såsom motivering för nämnda förbud hade av Konungens befallningshavande anförts, att under nuvarande förhållanden betänkliga svårigheter skulle uppstå för proviantering av skogsarbetarna inom länet, därest en planerad utförsel av renkött i större omfattning komme till stånd.

Maximipris å utom riket tillverkad ost. I paragraf 8 av kungl. förordningen den 23 november 1917 angående maximipris å ost[1] är stadgat, att nämnda förordning ej skall äga tillämpning med avseende å ost, som tillverkats utom riket. I skrivelse den 8 februari 1918 hemställde folkhushållningskommissionen om ändring härutinnan under anförande av följande:

Genom märkning av den svenska osten i enlighet med särskild föreskrift i nämnda kungl. förordning — — — avsågs bland annat att kunna särskilja den svenska och den utländska osten. Emellertid hava dessa föreskrifter icke visat sig tillräckligt effektiva för ett vidmakthållande av de av Eders Kungl. Maj:t fastställda maximipriserna på svensk ost. Genom att vederbörande tillverkare eller försäljare underlåta föreskriven märkning eller rent av avlägsna redan åsatt dylik, har kommissionen befogad anledning antaga, att den svenska osten i stor utsträckning försäljes såsom utländsk vara och till avsevärt höga priser. Härigenom rubbas på ett betänkligt sätt förhållandet mellan smör- och ostproduktionens räntabilitet till förmån för den icke legitima osthandeln. Då detta givetvis är stridande mot de principer, som ligga till grund för de av Eders Kungl. Maj:t utfärdade nådiga kungörelserna angående maximipris å smör och ost och då de anförda förhållandena jämväl medföra den stora olägenheten, att de fastställda maximipriserna utan vidare i allmän handel överskridas, ser sig kommissionen nödsakad att hos Eders Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring i den nådiga förordningen den 23 november 1917, att densamma må äga tillämpning även med avseende å utländsk vara.

Förhållandena å ostmarknaden måste nämligen för närvarande betraktas såsom fullständigt oefterrättliga, och vill kommissionen till belysande av detta förhållande endast här hava omnämnt, att, ehuruväl relativt stora kvantiteter ost allt fortfarande tillverkas inom riket, svensk ost numera knappast förekommer i öppen bod till gällande maximipriser, utan betecknas den salubjudna varan såsom utländsk och begäres för densamma priser av mellan 7 à 8 kronor eller mera per kg. Att detta förhållande icke kan vara överensstämmande med verkligheten bevisas bäst därav, att importen av dansk ost under senaste månaderna varit av synnerligen ringa omfattning eller under november månad 199 000 kg. och under december månad 32 200 kg. samt att en stor del av denna import utgjorts av mjuk gervais-ost, vilken på grund av ringa hållbarhet genast måste konsumeras.

Tillika vill kommissionen i detta samband i underdånighet anmäla, att i anslutning till de skandinaviska varuutbytesförhandlingarna och vid särskilda specialförhandlingar principiell enighet vunnits med danska Ostexport-Udvalget, att all för Sverige avsedd ost hädanefter bör faktureras till folkhushållningskommissionen samt att licenser för export till enskilda avnämare i Sverige icke böra lämnas, sedan avtal med folkhushållningskommissionen angående ostexporten träffats.

Då kommissionen tillika har för avsikt att ställa de sålunda importerade kvantiteterna ost, vilka icke kunna bliva av någon betydenhet, till allmänna inrättningars, arméns och marinens förfogande, håller kommissionen före, att en rättelse av förhållandena å den svenska ostmarknaden torde kunna vinnas därigenom, att de svenska maximiprisen, såsom ovan föreslagits, tillämpas å all inom landet salubjuden ost samt därigenom, att från folkhushållningskommissionen meddelas allmänheten, att någon utländsk ost icke saluföres i öppna marknaden. För att emellertid möjliggöra för kommissionen att i vissa fall, och särskilt där så befinnes lämpligt och nödvändigt, övertaga eventuellt inneliggande lager av ost, som styrkes vara av utländskt ursprung, och genom en sådan anordning kunna förhindra förluster för innehavare av dylik vara, vill kommissionen även hemställa, att här ifrågavarande maximipris icke måtte komma att äga tillämpning med avseende å vara, som försäljes till eller av folkhushållningskommissionen.

[1] Soc. Medd. 1917, sid. 1296.

I anslutning till vad folkhushållningskommissionen salunda föreslagit, utfärdades den 15 februari 1918 nådig kungörelse angående ändrad lydelse av § 8 i förordningen den 23 november 1917 angående maximipris på ost (Sv. F. 18, n:r 58), vilken kungörelse trädde i kraft den 20 februari 1918 och enligt vilken nämnda paragraf skall hava följande ändrade lydelse:

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å mjuka ostsorter, såsom brie, camembert, gervais, getost, mesost och potcheese, eller å margarinost, gorgonzolaost eller roquefortost samt ej heller å ost av annat slag, som tillverkats utom riket samt försäljes till eller av folkhushållningskommissionen.

Beslag å vegetabiliska oljor och växtfett samt reglering av handeln därmed. Genom förordning den 15 februari 1918 har Kungl. Maj:t efter framställning av folkhushållningskommissionen och statens industrikommission förordnat, att vissa oljor och växtfett skola beslagtagas samt att handeln därmed skall regleras av folkhushållningskommissionen i fråga om de slag av hithörande varor, som kunna komma till användning såsom livsmedel, och av industrikommissionen beträffande övriga varuslag.

I sin motivering för dessa åtgärder anförde folkhushållnings- och industrikommissionerna i en gemensam underdånig skrivelse den 9 februari 1918 bland annat, att sedan importen av fettämnen med undantag för vissa mejeriprodukter och fläsk så gott som fullkomligt avstannat, och landet sålunda för tillgodoseende av sitt behov härav hänvisats till de förråd, som funnes inom landet eller kunde därinom produceras, hade en alltjämt ökad brist på dessa varor gjort sig gällande. Genom de tidigare av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelserna angående reglering av handeln med vissa fettämnen, särskilt av animalisk härkomst, hade visserligen möjlighet vunnits av en rättvis fördelning av de därmed avsedda fettämnena, men härigenom hade dock icke kunnat hindras, att tillgången å animaliska fettämnen blivit allt mindre, beroende på slaktdjurens tilltagande magerhet. Ytterligare åtgärder vore därför påkallade för anskaffande av särskilt för hushållsbruk nödvändiga fettämnen. Sedan det kommit till folkhushållningskommissionens kännedom, att inom landet — å transitoupplag — funnes jämförelsevis stora partier vegetabiliska fettämnen, av vilka största delen med stor fördel kunde för hushållsändamål ersätta de animaliska fettämnena, hade folkhushållningskommissionen strävat att förvärva dessa partier för att därigenom tillföra den statliga regleringen ett värdefullt tillskott.

Emellertid hade tid efter annan delar av dessa å transitolager befintliga partier vegetabiliska fettämnen blivit frigjorda och försålda till enskilda personer, varvid inträffat, att dessa för folkhushållningen så viktiga varor genom mellanhandstransaktioner bringats upp till priser, som gjort det omöjligt för folkhushållningskommissionen att förvärva dem för hushållsändamål. Dessa såsom livsmedel synnerligen lämpliga ämnen hade i stället kommit till användning för tekniskt bruk.

Utdrag av Kungl. förordning angående beslag å samt reglering av handeln med vissa oljor samt växtfett; given Stockholms slott den 15 februari 1918. (Sv. F. 18, n:r 60.)

§ 1.

Denna förordning skall hava tillämpning å de varor, som upptagas under följande rubriker i gällande statistiska varuförteckning, nämligen:

1104 rov- och rapsoljor, ävensom rov- och rapsoljesyror;
1105—1106 oliv- eller bomolja, jordnöt- eller arachidolja, sesamolja och bomullsfröolja;

1107 andra slag, ej till annan rubrik hänförliga vegetabiliska feta oljor, såsom risinolja, hampolja, majsolja, sojaolja och solrosfröolja;

1108 växtfett, såsom palmolja, palmkärnolja, kinesiskt växtfett, kokosolja eller kokosnötolja, kakaosmör, japanvax och andra vegetabiliska fettämnen, som vid vanlig rumstemperatur icke pläga förekomma i flytande form.

§ 2.

Från och med den 20 februari 1918 är beslag lagt å alla vid nämnda dags början inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av varor, som omförmälas i § 1.

Från beslaget undantagas de förråd, som innehavas av apotek samt sjukvårds- och andra allmänna inrättningar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

§ 4.

Det åligger innehavare av beslagtaget förråd, som uppgår till 20 kilogram eller däröver, att senast den 27 februari 1918 till Konungens vederbörande befallningshavande avlämna eller med posten insända uppgift angående hela sitt förråd vid den i § 2 omförmälda tidpunkt.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Denna förordning träder i kraft den 20 februari 1918 samt gäller till och med den 30 april 1918.

Förbud mot användning av frön av kålrötter, raps eller rovor för pressning av olja m. m. Enligt en den 15 februari 1918 utfärdad nådig förordning (Sv. F. 18, n:r 62) må utan tillstånd av folkhushållningskommissionen från och med den 20 februari 1918 frön av kålrötter, raps eller rovor ej användas för pressning av olja, ej heller annan teknisk behandling av dylika frön äga rum. Vid meddelande av sådant tillstånd äger folkhushållningskommissionen lämna närmare föreskrifter angående de villkor, under vilka tillståndet må tillgodonjutas. Bevis om tillstånd skall enligt en samma dag utfärdad nådig kungörelse (Sv. F. 18, n:r 63) lösas med 20 kr.

Tullfrihet å kött och korv. Efter framställning av folkhushållningskommissionen förordnade Kungl. Maj:t genom nådig kungörelse den 15 februari 1918 (Sv. F. 18, n:r 56), att utan hinder av vad i gällande tulltaxa under rubrikerna 58, 59 och 146 finnes stadgat, kött av fågel (rubrik 58) och andra slag, härunder inbegripna till konserver icke hänförliga ätliga djurdelar, ej särskilt nämnda, såsom lever, njurar m. m. (rubrik 59) samt korv (rubrik 146) skola från och med den 16 februari 1918 tills vidare till och med den 30 juni 1918 vara tullfria.

Ändring i visst avseende av förordningen den 16 februari 1917 angående reglering av kaffeförbrukningen. I underdånig skrivelse den 2 februari 1918 anförde folkhushållningskommissionen följande:

Jämlikt § 2 i nådiga förordningen den 16 februari 1917 angående reglering av kaffeförbrukningen har beslag lagts å alla den 19 i samma månad inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av till n:r 155 och 156 A i gällande statistiska varuförteckning hänförligt kaffe med undantag intill viss myckenhet ifråga om av enskilt hushåll innehaft förråd.[1] Folkhushållningskommissionen har enligt § 6

[1] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 295.

i förordningen tillagts befogenhet att för statens räkning uppköpa så stor del av jämlikt förordningen beslagtagna kaffepartier, som kommissionen för förbrukningsregleringens genomförande finner erforderligt. Skulle innehavare av beslagtaget kaffe vägra att på de honom erbjudna villkor sälja varan till kommissionen, är han i enlighet med i förordningens §§ 7 och 8 meddelade föreskrifter, om varan uppenbarligen icke är för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat, oundgängligen behövlig, pliktig att mot ersättning avstå varan till kronan enligt förfoganderättslagen, och har folkhushållningskommissionen tillagts befogenhet att ifråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av nådiga förordningen den 11 juli 1916 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

De i §§ 6, 7 och 8 givna bestämmelser avse sålunda icke annat kaffe än det, som enligt § 2 i förordningen är föremål för beslag. Från utlandet efter den 19 ovannämnda februari importerat kaffe innefattas däremot icke i nämnda stadganden.

På senaste tid har emellertid import av kaffe genom enskilda personer ägt rum i ett rätt stort antal fall, ehuru de enskilda posterna ej alltid varit av större betydelse. I de fall då innehavare av sålunda importerat kaffe vägrar sälja varan till kommissionen, saknar kommissionen befogenhet att tvångsinköpa densamma. Med hänsyn till önskvärdheten att åstadkomma en rättvis fördelning av varan och förhindra, att densamma göres till föremål för allehanda mot det i § 9 av förordningen stadgade försäljningsförbud stridande affärstransaktioner, har kommissionen i ett flertal fall, då det icke gällt allt för obetydliga kvantiteter, hos Eders Kungl. Maj:t utverkat nådigt förordnande, på grund varav ifrågakomna varupartier förklarats skola till kronan avstås jämlikt förfoganderättslagen.

Då emellertid ett dylikt förfarande är ägnat medföra avsevärd tidsutdräkt, som medför fara för att vederbörande varuägare hinner skingra partiet, innan förordnandet vederbörligen delgivits honom, har kommissionen ansett sig böra hos Eders Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändrad lydelse av §§ 6, 7 och 8 i förordningen angående reglering av kaffeförbrukningen, att kommissionen medgives rätt att uppköpa jämväl kaffe, som icke ligger under beslag.

I anslutning till vad kommissionen sålunda föreslagit utfärdades den 15 februari 1918 nådig kungörelse av följande lydelse:

Kungl. kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 6, 7 och 8 i förordningen den 16 februari 1917 angående reglering av kaffeförbrukningen; given Stockholms slott den 15 februari 1918. (Sv. F. 18, n:r 61.)

§ 6.

Folkhushållningskommissionen eller den kommissionen därtill bemyndigar äger att uppköpa kaffe under villkor, som, i den mån föreskrifter icke meddelas av Konungen, bestämmas av kommissionen.

§ 7.

Vägrar innehavare av kaffe att sälja detsamma till kommissionen på de honom erbjudna villkor, vare, om varan uppenbarligen icke är oundgängligen behövlig för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat, pliktig att mot ersättning avstå varan till kronan enligt förfoganderättslagen.

Folkhushållningskommissionen äger att i fråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av nyssnämnda lag.

Sagda föreskrifter skola genom kommissionens försorg delgivas varans innehavare tillika med uppgift å ombud, som har att å kommissionens vägnar mottaga densamma,

§ 8.

Har enligt § 7 vara avstått till kronan, skall, om ersättning påfordras, räkning därå av den, som yrkar ersättning, avlämnas i två exemplar till det ombud, varom i nämnda paragraf förmäles.

Godkännes räkningen till betalning, skall ersättningen erläggas kontant eller genom av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar utställd anvisning.

Godkännes icke räkningen till betalning, skall ofördröjligen ena exemplaret av densamma återställas till sökanden jämte meddelande, att han har att om den fordrade ersättningen hos Konungens befallningshavande göra skriftlig ansökning enligt § 13 i förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen, samt andra exemplaret av räkningen insändas till Konungens befallningshavande jämte upplysning om anledningen till att räkningen icke godkänts ävensom protokoll över besiktning eller undersökning av i räkningen upptagen vara, där sådan ägt rum, samt den övriga utredning i ärendet, som må vara tillgänglig.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.[1]

Skärpt transportförbud beträffande vissa varor. I underdånig skrivelse den 2 februari 1918 anförde folkhushållningskommissionen följande:

I sammanhang med genomförande av den statliga regleringen av handeln med åtskilliga nödvändighetsvaror och förbrukningen därav har i vissa fall lämnats föreskrifter om de villkor, under vilka transport av varorna må äga rum å järnväg eller fartyg. Utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar må sålunda ej för annans räkning än statens transport å järnväg eller fartyg äga rum av fodermedel, enligt § 6 i nådiga förordningen den 31 juli 1917 angående reglering av handeln med fodermedel,[2] av levande svin vägande över 25 kilogram eller av fläsk, enligt § 7 i nådiga förordningen den 16 oktober 1917 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med fläsk och levande svin[3], av potatis i större myckenhet än 500 kilogram till en mottagare, enligt § 10 i nådiga förordningen den 28 september 1917 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med potatis[4], samt av gödselmedel, enligt § 6 i nådiga förordningen den 25 januari 1918 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med gödselmedel.[5] I fråga om samtliga nu nämnda transportförbud gäller, att straff drabbar en var, som bryter mot förbudet, således såväl avsändaren som den, vilken ombesörjer transporten.

Vidare stadgas i nådiga kungörelsen den 30 oktober 1917 angående förbud mot transport av smör å järnväg eller fartyg,[6] att utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar må ej för annans räkning än statens eller av folkhushållningskommissionen godkänd köpares mottagas smör till transport å järnväg eller fartyg. Att märka är, att straff för överträdelse av förbudet drabbar endast den, som mottager varan för transport, däremot icke avsändaren. Liknande stadganden gälla i fråga om transport av torvströ och torvmull enligt nådiga kungörelsen den 30 oktober 1917 angående förbud mot transport å järnväg eller fartyg av torvströ och torvmull.

De nämnda bestämmelserna om transport å järnväg eller fartyg av ifrågavarande varor hava visat sig i flera avseenden otillfredsställande. I fråga om samtliga transportförbuden gäller, att de icke ansetts innebära förbud mot befordran med posten. Detta har haft den verkan, att de här avsedda varorna i stor myckenhet försändas på posten, varigenom till avsevärd del förlorats den kontroll över transporten av varorna, som man genom förbuden velat vinna. Särskilt gäller detta smör och fläsk,

[1] Utkom från trycket den 16 februari 1918. — [2] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 860. — [3] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1167. — [4] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1148. — [5] Soc. Medd., årg. 1918, sid. 18. — [6] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1286.

av vilka varor, enligt vad kommissionen har sig bekant, flera tusentals kilogram den senaste tiden befordrats med posten. Ett dylikt försändande måste i själva verket anses innebära ett kringgående av gällande transportförbud.

Det torde därför vara av trängande vikt att åtminstone beträffande vissa varor transportförbudet uttryckligen förklaras omfatta jämväl befordran med posten. I fråga om fodermedel, levande svin, gödselmedel samt torvströ och torvmull är det uppenbarligen icke behövligt att låta transportförbudet avse jämväl postbefordran, då ett försändande av dessa varor med posten icke kan vara av någon större betydelse. Vad däremot fläsk och smör angår, är det i hög grad av behovet påkallat, att de talrika postsändningarna av dessa varor bliva stoppade.

Gällande stadganden om förbud mot transport av smör torde tarva en ändring därutinnan, att även den, som i strid mot förbudet avsänder smör å järnväg eller fartyg drabbas av ansvar. Svårigheten för vederbörande järnvägstjänsteman eller fartygsbefäl att upptäcka om försändelse innehåller smör, gör det till en lätt sak för en avsändare att i strid mot förbudet för transport avlämna försändelse med dylikt innehåll, och även om han icke lyckas vilseleda den, som mottager godset för befordran, behöver han icke befara någon som helst straffpåföljd för sitt förfarande.

I fråga om transport av torvströ och torvmull stadgas likaledes, att endast emottagandet för transport därav i strid med gällande bestämmelser är belagt med straff. Emellertid är det klart, att dessa varors beskaffenhet gör det mindre troligt att något olovligt försändande därav i större omfattning kan komma till stånd genom en avsändares oriktiga uppgifter. Någon ändring av stadgandena om transportförbuden för dessa varuslag torde därför knappast vara påkallad.

Såsom en brist i bestämmelserna om transportförbuden bör jämväl framhållas det förhållande, att om en försändelse å järnväg eller fartyg misstänkes innehålla vara, som ej är för transport tillåten, vederbörande järnvägs- eller fartygsbefäl icke alltid har rätt att föranstalta om undersökning av försändelsen. Rätt att undersöka misstänkta varusändningar förefinnes endast i fråga om godsförsändelse å järnväg; däremot kan varken resgods eller försändelse å fartyg av vederbörande göras till föremål för undersökning för utrönande av huruvida ett olovligt försändande äger rum.

I anledning av vad sålunda anförts har kommissionen ansett det vara av nöden att åtskilliga ändringar i gällande stadganden om transportförbud företagas. Kommissionen finner sig därjämte böra föreslå att under hithörande bestämmelser ingripas även spannmål, vare sig i hel, malen, krossad eller gröpad form. Förbud mot transport av spannmål föreligger visserligen i den mån spannmål är under beslag. Enligt § 4 i nådiga förordningen den 20 juli 1917 angående reglering av brödsädsförbrukningen m. m. må nämligen beslagtagen vara icke i andra fall eller i annan ordning än i nämnda paragraf medgives till annan försändas eller på annat sätt bringas ur innehavarens hand. Emellertid har en viss oklarhet gjort sig gällande i denna fråga. Till kommissionens kännedom har kommit åtskilliga fall, då vederbörande järnväg icke ansett sig kunna vägra att för befordran mottaga spannmål, ehuru det uppenbarligen gällt olovligt försändande. För kontrollens skull torde det därför vara behövligt att lämna uttryckliga bestämmelser om förbud mot transport av spannmål.

Då enligt vad ovan framhållits åtskilliga ändringar i och tillägg till nu gällande stadganden om transportförbud erfordras, har kommissionen ansett det lämpligast att i en författning sammanföra bestämmelser om förbud mot befordran med järnväg, fartyg eller post av spannmål, fläsk och smör, och får kommissionen härmed i underdånighet överlämna bifogade förslag till nådig förordning i ämnet.[1]

I fråga om de särskilda bestämmelserna i förslaget får kommissionen framhålla följande.

Sedan i § 1 mom. 1 stadgats förbud mot att för annans räkning än statens utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller den kommissionen därtill bemyndigar,

[1] Efterföljande förordning överensstämmer i huvudsak med detta förslag.

med järnväg, fartyg eller post befordra spannmål, fläsk eller smör, lämnas i samma paragraf mom. 2 medgivande för resande å järnväg eller fartyg att utan hinder av förbudet såsom resgods medföra smör och fläsk samt mjöl, gryn och flingor av spannmål, avsett till förbrukning inom eget hushåll, dock högst två kilogram smör och fem kilogram av vart och ett av de övriga varuslagen. Det har ansetts nödvändigt att sålunda medgiva resande att såsom resgods medföra ifrågavarande varor, förutsatt att varorna äro avsedda till förbrukning inom eget hushåll, och genom de föreslagna bestämmelserna om vissa maximikvantiteter, som må medhavas, torde skapas garanti för att missbruk icke behöver förekomma.

Förslagets § 8 innehåller bestämmelser om undersökning av försändelse, vilken misstänkes innehålla vara, som ej må befordras. I fråga om godsförsändelse å järnväg hänvisas till gällande järnvägstrafikstadga, som i § 61 berättigar järnvägen att när som helst undersöka, om försändelsens innehåll och vikt svarar mot fraktsedelns uppgifter, vilken undersökning i allmänhet skall försiggå i två vittnens närvaro. Vad däremot angår resgods å järnväg, såväl handresgods som inskrivet resgods, äger järnväg icke företaga undersökning därav under andra än vissa i §§ 28 och 30 järnvägstrafikstadgan stadgade förutsättningar, nämligen då dylikt gods misstänkes innehålla explosiv vara, eldfarlig olja eller dylikt. Undersökning får icke verkställas annat än i den resandes närvaro. I förslaget har järnväg berättigats undersöka resgods, som misstänkes innehålla här avsedda vara i större mycenhet än som enligt nyssnämnda bestämmelser må av resande medföras; och skall sådan undersökning äga rum i samma ordning, som järnvägstrafikstadgan föreskriver om undersökning i ovan anförda fall av resgods.

Beträffande gods, som befordras å fartyg, har det ej ansetts kunna överlåtas åt befälhavare, som icke handlar under tjänstemannaansvar, att verkställa undersökning av försändelser, vilka misstänkas innehålla transportförbjuden vara. Enligt förslaget skall befälhavaren överlämna dylik försändelse till polismyndighet, som har att undersöka densamma. Om emellertid avsändaren, mottagaren eller den som innehar godset påkallar omedelbar undersökning, skall i närvaro av denne jämte två ojäviga vittnen befälhavaren företaga dylik undersökning.

Vad slutligen angår undersökning av postförsändelser, har det funnits lämpligast att överlåta till generalpoststyrelsen att lämna närmare föreskrifter om den ordning, i vilken dylik undersökning bör företagas. Härvid må påpekas, att enligt § 70 i allmänna poststadgan postanstalts föreståndare i vissa fall äger öppna och undersöka paket. Att märka är, att kontrollen avser att omfatta varje slag av postförsändelse, icke blott paket och korsband utan även brev. Till skydd för brevhemligheten har i förslaget stadgats, att brev icke må öppnas av annan än generalpoststyrelsen.

I övrigt torde det böra ankomma på generalpoststyrelsen att utfärda närmare bestämmelser angående efterlevnaden av de föreslagna stadgandena i vad angår befordran med posten. Föreskrifter böra sålunda lämnas om skyldighet att noggrant uppgiva innehåll i paket, som avlämnas till postbefordran.

I anslutning till vad som sålunda blivit anfört utfärdades den 15 februari 1918 efterföljande förordning:

Kungl. förordning angående förbud mot befordran med järnväg, fartyg eller post av spannmål, fläsk och smör; given Stockholms slott den 15 februari 1918. (Sv. F. 18, n:r 73).

§ 1.

Mom. 1. För annans räkning än statens må ej, utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller den kommissionen därtill bemyndigar, med järnväg, fartyg eller post befordras spannmål, vare sig i hel, malen, krossad eller gröpad form, eller fläsk,

vare sig det förekommer i färskt, saltat eller rökt tillstånd eller är hackat eller malet, ej heller smör.

Mom. 2. Utan hinder av vad i mom. 1 stadgas äger resande å järnväg eller fartyg som resgods medföra till förbrukning inom det hushåll, den resande tillhör, avsett smör och fläsk ävensom mjöl, gryn och flingor av spannmål, dock högst tre kilogram smör och fem kilogram av vart och ett av varuslagen fläsk, mjöl, gryn och flingor.

Mom. 3. Vad i denna förordning stadgas om befordran med post avser icke försändelser såsom brev.

§ 2.

Folkhushållningskommissionen äger meddela föreskrifter om de villkor, under vilka tillstånd, som i § 1 omförmäles, må tillgodonjutas.

§ 3.

Meddelas sådant tillstånd, som i § 1 sägs, skall till bevis därom transportsedel utfärdas.

Transportsedel må utfärdas antingen för viss försändning eller för alla försändningar under viss tid till viss mottagare.

Folkhushållningskommissionen äger meddela de föreskrifter, som må erfordras till förebyggande av missbruk av meddelade transporttillstånd.

§ 4.

Har någon för befordran med järnväg, fartyg eller post avlämnat vara, som i § 1 omförmäles, där sådan befordran, enligt vad i nämnda paragraf sägs, är förbjuden, och har han därvid å fraktsedel eller eljest meddelat oriktig eller vilseledande uppgift rörande varans slag eller myckenhet, eller har någon olovligen medfört sådan vara med järnväg eller fartyg, straffes med böter, motsvarande fyra gånger varans värde, dock lägst femtio kronor och högst tiotusen kronor, eller med fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, dömes till böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Vara, varmed olovligen förfarits på sätt ovan sägs, vare förverkad.

§ 5.

Bryter någon mot föreskrift, som jämlikt § 2 eller 3 meddelats, straffes med böter från och med tio till och med tiotusen kronor.

§ 6.

Den, som för befordran med järnväg, fartyg eller post i strid mot det i § 1 stadgade förbud emottager försändelse, som han insett eller bort kunna inse innehålla vara, som i samma paragraf omförmäles, dömes till böter från och med tio till och med tiotusen kronor.

§ 7.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse mot denna förordning, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

§ 8.

Förekommer anledning misstänka, att godsförsändelse å järnväg innehåller vara, som enligt vad i denna förordning stadgas ej må med järnväg befordras, må försändelsen undersökas i den ordning, som för undersökning av godsförsändelse är i gällande järnvägstrafikstadga föreskriven. Resgods, som på förekommen anledning kan

skäligen misstänkas innehålla dylik vara i större myckenhet än som enligt § 1 mom. 2 är till befordran tillåten, må ock av järnvägen undersökas, och skall sådan undersökning äga rum i den ordning, järnvägstrafikstadgan föreskriver om undersökning i vissa fall av resgods.

Kan gods, som befordras å fartyg, på förekommen anledning skäligen misstänkas innehålla vara, som enligt denna förordning ej må med fartyg befordras, äger befälhavaren överlämna godset till polismyndighet för undersökning, där ej avsändaren, mottagaren eller den, som innehar godset, påkallar omedelbar undersökning, vilken i sådant fall skall i närvaro av denne samt två ojäviga vittnen företagas av befälhavaren.

Förekommer skälig anledning misstänka, att för befordran med posten avlämnad försändelse innehåller vara, som ej får sålunda befordras, må försändelsen undersökas i den ordning, generalpoststyrelsen föreskriver.

§ 9.

Befinnes försändelse, som i § 8 sägs, innehålla vara, som där avses, skall varan omhändertagas och överlämnas till folkhushållningskommissionen eller dess ombud. Där så sker, skall avsändaren, såvida ej han eller den, som för hans räkning avlämnat varan, vid tillfället varit tillstädes, medelst rekommenderat brev underrättas om att varan sålunda omhändertagits och om den myndighet, till vilken varan överlämnats. Är ej avsändarens vistelseort känd, skall emottagaren på enahanda sätt underrättas.

§ 10.

Vill avsändare återbekomma vara, som enligt § 9 omhändertagits, göre anspråk därpå sist inom sex månader efter det omhändertagandet skedde; och vare han, där ej inom en månad efter det han sålunda givit sig tillkänna åtal mot honom anställts eller därest anställt åtal ogillats, berättigad att av folkhushållningskommissionen utbekomma varans värde ökat med en tredjedel, med rätt dock för kommissionen att i stället återställa varan eller vara av samma slag.

§ 11.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 12.

Av böter som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren, en tredjedel vederbörande livsmedelsnämnds kassa och återstoden kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Genom denna förordning upphävas § 7 och § 10 andra stycket i förordningen den 16 oktober 1917 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med fläsk och levande svin, i vad dessa lagrum angår fläsk, samt kungörelsen den 30 oktober 1917 angående förbud mot transport av smör å järnväg eller fartyg.

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 1918 samt äger giltighet till och med den 31 juli 1918.

Arbetstillgången under fjärde kvartalet 1917

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Den efterföljande redogörelsen för arbetstillgången grundar sig, liksom de förut lämnade översikterna, till huvudsaklig del på de uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. Frågeformulären hava fortfarande till största delen infordrats av socialstyrelsens ombud i orterna, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 40, varav 20 äro föreståndare för arbetsförmedlingskontor, tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av socialstyrelsen hava emellertid dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm samt i den närmaste trakten däromkring ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, vilka i regel sysselsätta minst 200 arbetare.

För nu ifrågavarande kvartal hava besvarade formulär återkommit från 2 291 arbetsgivare med 280 206 arbetare, varav *2 265* arbetsgivare med *268 587* arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete. Samtliga arbetsgivare — med ett fåtal undantag — vilka sysselsätta minst 200 arbetare, hava insänt besvarade formulär, varför ifrågavarande uppgifter torde få anses som i hög grad representativa för åtminstone hela den svenska storindustrien.

Efter bearbetning av de inkomna svaren har det visat sig, att arbetstillgången under ifrågavarande kvartal ansågs, i jämförelse med samma kvartal föregående år, såsom *bättre* av 309 arbetsgivare med 27 846 arbetare (10 %), såsom *oförändrad* av 1 290 arbetsgivare med 141 343 arbetare (53 %) samt som *sämre* av 666 arbetsgivare med 99 398 arbetare (37 %).

För bedömande av *arbetstillgången inom industri och hantverk* kan i övrigt följande sammanställning anföras:

	Antal redovisade arbetare (medeltal)	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom: A. mycket god, B. god eller medelgod, C. mindre än medelgod.											
		1:sta kvartalet			2:dra kvartalet			3:dje kvartalet			4:de kvartalet		
		A.	B.	C.	A.	B.	C.	A.	B.	C.	A.	B.	C.
1911 . . .	178 648	9	78	13	10	77	13	11	74	15	10	79	11
1912 . . .	197 904	13	75	12	18	77	5	21	74	5	19	75	6
1913 . . .	262 047	20	74	6	21	76	3	20	75	5	17	78	5
1914 . . .	253 115	16	76	8	18	76	6	7	61	32	13	64	23
1915 . . .	264 540	20	65	15	20	68	12	29	63	8	29	64	7
1916 . . .	281 793	33	61	6	38	57	5	39	55	6	39	56	5
1917 . . .	273 888	33	53	14	29	53	18	26	54	20	17	60	21

Med ledning av tabellen å sid. 148—149, som utgör en sammanfattning av arbetsgivarnas inom industrien och hantverket uppgifter, har utarbetats efter-

följande *allmänna översikt över arbetstillgången inom vissa större näringsgrupper under fjärde kvartalet 1917* i jämförelse med fjärde kvartalet 1916 och tredje kvartalet 1917.

	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom: A. mycket god, B. god eller medelgod, C. mindre än medelgod								
	4:de kvart. 1916			3:dje kvart. 1917			4:de kvart. 1917		
	A.	B.	C.	A.	B.	C.	A.	B.	C.
Malmbrytning och metallindustri	61	36	3	41	51	8	23	66	12
Jord- och stenindustri	26	56	18	22	59	19	15	64	21
Trävaruindustri	40	57	3	24	62	14	19	69	12
Pappers- och grafisk industri	24	74	2	18	63	19	20	63	17
Livsmedelsindustri	13	79	8	4	65	31	4	67	29
Textil- och beklädnadsindustri	24	72	4	14	40	46	12	39	49
Läder-, hår- och gummivaruindustri	13	69	18	—	59	41	7	50	43
Kemisk-teknisk industri	23	75	2	7	43	50	4	47	49

Metallindustrien uppvisade även under fjärde kvartalet mer tillfredsställande konjunkturer än flertalet av de andra näringsgrupperna. Vid gruvorna angavs arbetstillgången i allmänhet som god. Mindre tillfredsställande betecknades läget endast i Kiruna och vid ett par av malmfälten i Bergslagen. Vid Malmberget kunde liksom förra kvartalet en fortgående bättring av arbetstillgången konstateras. Brist på arbetskraft gjorde sig gällande vid ungefär halva antalet av de redovisade gruvorna. Vid malmförädlingsverken var ställningen också övervägande gynnsam. Av 76 redovisade företag var det endast 3 (därav 2 järnbruk och ett annat metallverk), som arbetade under mindre goda konjunkturer. Inom gruppen järn- och stålmanufaktur samt mekaniska verkstäder voro konjunkturerna icke så odelat tillfredsställande. Allmänt förspordes svårigheter till följd av brist å förbrukningsoch råvaror samt måhända i ännu högre grad på grund av exportens avstängning (lantbruksmaskiner, motorer m. m.). Den starka efterfrågan å karbidlampor i början av kvartalet medförde ökad arbetstillgång vid en del fabriker, men synes även inom denna tillverkningsgren sedermera överproduktion hava inträtt. Den elektriska industrien erhöll också ökad sysselsättning genom de talrika installationsarbeten, som föranleddes av de rådande belysningssvårigheterna. Fotogenköksfabrikerna arbetade däremot av naturliga skäl under mycket tryckta konjunkturer.

Den försämring av arbetstillgången, som i jämförelse med föregående kvartal framträtt inom *jord- och stenindustrien*, är i huvudsak att tillskriva säsongarbetets upphörande vid tegelbruk, torvmossar och en del andra hithörande anläggningar. Att gruppens jämförelsetal varit mindre gynnsamma än motsvarande tid förra året är å andra sidan beroende på den depression, som alltsedan våren 1917 varit rådande vid glasbruken. Av övriga hithörande näringsgrenar hava stenkols-, kalkstens-, porslins- och lervaruindustrierna rapporterat god arbetstillgång, medan stenhuggerierna fortfarande arbetat under tryckta konjunkturer och, såsom i Sociala Meddelanden förut omnämnts (årg. 1917, sid. 1390), måst påkalla ytterligare statsingripande för att icke behöva vidtaga ännu mer omfattande driftsinskränkningar.

Inom *trävaruindustrien* måste för sågverkens vidkommande någon konjunkturförsämring otvivelaktigt konstateras; snickerifabrikerna och träförädlingsindustrien i övrigt företedde däremot i stort sett god arbetstillgång. I sågverksindustrien var det liksom förra kvartalet förnämligast bristen å smörjoljor samt de osäkra utsikterna för exporten, som föranledde inskränkningar av driften. Då vid vinterns inträde en stor del av arbetarstammen begiver sig till arbetet i skogarna, är det även under normala förhållanden vanligt, att man vid en del sågverk övergår från dubbel- till enkelskift eller helt nedlägger sågningen; i år synes detta förfarande emellertid hava tillämpats i större omfattning än vanligt. Någon arbetslöshet torde ej heller under detta kvartal hava uppstått. Snarare har från många arbetsgivare anförts klagomål över att bränslekommissionen tagit allt för mycken arbetskraft i anspråk. För vinterns timmerdrivningar befarades också stora svårigheter på grund av att skogsbefolkningen med hänsyn till foderbristen ej i så stor utsträckning, som erfordrades, kunde ställa sina hästar till förfogande för körslor.

Inom gruppen *pappers- och grafisk industri* kunde läget i allmänhet betecknas såsom tillfredsställande. Vid trämassefabriker och pappersbruk hade driftsinskränkningar visserligen i åtskilliga fall måst vidtagas, men de därav berörda arbetarna syntes överallt hava erhållit full sysselsättning med byggnads- eller skogsarbeten. Vid böktryckerier och bokbinderier fanns i regel god arbetstillgång.

För *livsmedelsindustrien*, som helhet betraktad, var i jämförelse med föregående kvartal ingen nämnvärd förskjutning att anteckna. Kvarnarna hade genomgående knapp arbetstillgång, och detsamma gällde i många fall även bagerierna. Inom sistnämnda näringsgren funnos dock även företag, som arbetade med god avsättning; särskilt var detta fallet beträffande spisbrödstillverkningen. Inom choklad- och konfektindustrien var arbetstillgången bättre än man med hänsyn till den knappa råvarutilldelningen kunnat vänta. I en del fall synes man genom import av socker från utlandet hava kommit över de mest trängande svårigheterna. Vid råsockerfabrikerna pågick under kvartalet det sedvanliga kampanjarbetet. Vad raffinaderierna beträffar, hade Landskrona- och Göteborgsfabrikerna inställt driften under större delen av kvartalet. I Stockholm var arbetstillgången god, men måste produktionen begränsas av brist å arbetskraft. Ystadsfabriken är sedan den 1 oktober 1917 helt nedlagd. Bryggerierna måste till följd av brist å malt alltmera inskränka sin tillverkning. Inom slakteri- och charkuteriyrket var arbetstillgången i allmänhet god, ehuru rubbningar på grund av ojämn råvarutillgång ej torde hava kunnat undvikas. Konservfabrikerna hade svårt att hålla tillverkningen i gång, särskilt med hänsyn till bristen å bleckplåt för konservburkar. De sedan längre tid stängda margarinfabrikerna erhöllo under kvartalet på sina håll sysselsättning med framställning av s. k. hushållsflott för folkhushållningskommissionen.

Inom *textil- och beklädnadsindustrien* ökades arbetslösheten fortfarande

under kvartalet. Bland bomulls- och trikåfabrikerna var det endast ett fåtal, som ännu kunde beteckna arbetstillgången såsom något så när tillfredsställande. Inom ylleindustrien var läget något gynnsammare, men även inom denna bransch angavs dock arbetstillgången för mer än hälften av arbetarna vara mindre än medelgod. Linneväverierna hade ännu jämförelsevis gott om arbete, medan vid jutefabrikerna fullständig råvarubrist förelåg. För de manliga arbetslösa syntes inom textilindustrien liksom övriga näringsgrenar sysselsättning i stor utsträckning hava stått till buds med olika slags utarbeten; de kvinnliga arbetarna voro däremot i allmänhet hänvisade till arbetslöshetsunderstöd. Inom skrädderi- och sömnadsyrket samt övriga till beklädnadsindustrien hörande näringsgrenar gjorde sig även en besvärande materialbrist i många fall gällande, men synes läget dock i stort sett ej hava varit sämre än vid motsvarande tid föregående år.

Läder-, hår- och gummivaruindustrien arbetade fortfarande under dåliga konjunkturer, om ock i jämförelse med föregående kvartal en förbättring i vissa avseenden kunde skönjas. Garverierna hade till följd av den stora höstslakten i åtskilliga fall fått ökad sysselsättning; särskilt betecknades arbetstillgången såsom mycket god vid en del remfabriker. Vid skofabrikerna hade den sedan 1 september 1917 genomförda ransoneringen av bottenlädret nästan över allt nödvändiggjort en minskning av produktionen. På en del håll hystes dock förhoppningar om en förbättring längre fram på vintern såsom en följd av den nämnda ökade arbetstillgången inom läderindustrien. Vid gummifabrikerna förelåg fortfarande en kännbar råvarubrist; några ytterligare driftsinskränkningar sedan förra kvartalet hava dock ej inrapporterats. Inom handsk- och pälsvaruindustrierna voro konjunkturerna synnerligen ojämna, beroende på materialtillgångarna.

Inom *kemisk-tekniska industrien* gjorde sig råämnesbristen fortfarande i hög grad kännbar. Undantag bildade naturligtvis de jämförelsevis fåtaliga hithörande industrigrenar, som arbeta med inhemsk råmaterial, i främsta rummet träkolsindustrien.

För *byggnadsarbetare* förefanns å de flesta orter tillräcklig arbetstillgång även under detta kvartal. Endast beträffande målarna förekom arbetslöshet i större utsträckning. Inom elektriska installationsfacket rådde utpräglad högkonjunktur av skäl, som ovan vid elektromekaniska industrien framhållits.

Beträffande *lastning och lossning* angavs arbetstillgången såsom god i Stockholm, Karlskrona, Ystad, Malmö, Landskrona, Halmstad, Göteborg, Gävle och Sundsvall, såsom mindre god däremot i Norrköping, Visby, Karlshamn, Hälsingborg och Söderhamn.

Inom *jordbruket* uppgavs tillgången å arbetskraft i de flesta landsdelar hava fullt ut motsvarat behovet. För gifta arbetare var det särskilt i vissa delar av Skåne förenat med stora svårigheter att erhålla statplatser.

Skogshanteringen — speciellt den av bränslekommissionen bedrivna vedavverkningen — tog liksom föregående kvartal i anspråk all arbetskraft, som kunde uppbringas. Först under sista delen av kvartalet torde behovet av arbetare på detta område hava blivit någorlunda tillgodosett. I några delar

av Norrland synes till och med hava framträtt ett visst överskott av skogsarbetare, beroende på att de enskilda trävarubolagen ej kunnat igångsätta timmeravverkningar i samma omfattning som under normala förhållanden.

Enär arbetsmarknadens läge givetvis måste i hög grad inverka på den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet och läget i viss mån återspeglas i denna verksamhet, meddelas ur de månatliga redogörelserna för Sveriges offentliga arbetsförmedling till ytterligare jämförelse följande resultat angående tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

På 100 *lediga platser* kommo följande *ansökningar om arbete:*

	4:de kvartalet 1917			3:dje kvartalet 1917			4:de kvartalet 1916		
	dec.	nov.	okt.	sept.	aug.	juli	dec.	nov.	okt.
Jordbruk	124	108	90	87	99	74	66	66	67
Skogsbruk	41	33	24	9	9	9			
Övriga näringsgrenar	112	133	117	107	119	132	107	126	102
Samtliga »	105	115	100	81	83	88	97	106	87

Enär grupperna jord- och skogsbruk under år 1916 icke redovisats var för sig, kunna några jämförelsetal för dessa grupper ej erhållas. För båda grupperna tillsammantagna utgjorde antalet ansökningar om arbete under oktober, november och december 1917 resp. 69, 73 och 79 per 100 lediga platser, alltså genomgående högre siffror än motsvarande månader år 1916.

En totalbild av industriläget lämnas i den statistiska sammanställningen å sid. 143, enligt vilken bland de av rapporteringen berörda 268 587 arbetarna 17 % voro anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mycket god, under det att 21 % tillhörde företag med mindre än medelgod arbetstillgång. Frånser man år 1914, då näringslivet ännu behärskades av krigsutbrottets första förlamande inflytande, äro dessa siffror avgjort ogynnsammare än jämförelsetalen för motsvarande kvartal under de föregående år, beträffande vilka dylik statistik föreligger. I förhållande till det närmast föregående tredje kvartalet kan en tydlig nedgång konstateras beträffande relativa antalet arbetare, för vilka arbetstillgången betecknats såsom mycket god. Antalet arbetare, som redovisats under rubriken mindre än medelgod arbetstillgång, har däremot hållit sig ungefär konstant. Trots de för flertalet näringsgrenar alltmer försvårade tillverknings- och avsättningsförhållandena har depressionen sålunda ej heller under nu ifrågavarande månader tagit den krisartade karaktär, som man vid kvartalets början mångenstädes befarat. Efter vad som framgår av fackföreningarnas i det följande återgivna arbetslöshetsrapporter, var arbetslösheten den 1 november och 1 december visserligen något större än vid motsvarande tid 1916, men däremot mindre än vad föregående år eljest i regel förekommit. Frånser man enstaka industrigrenar — i främsta rummet textilindustrien — synes ej heller enligt arbetsgivarnas uppgifter någon mer utbredd arbetslöshet under detta kvartal hava framträtt, åtminstone icke förr än under årets sista veckor, då den inbrytande kölden minskade de förut förefintliga möjligheterna att bereda de genom industriens driftsinskränkningar överflödiga arbetarna sysselsättning med andra utomhus förekommande arbeten av mer eller mindre tillfällig art.

Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete: Mycket god		God		Medelgod		Mindre god	
	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
Malmbrytning och metallindustri:										
Malmgruvor	52	11 115	9	2 388	35	7 074	5	475	3	1 178
Malmförädlingsverk	76	26 249	18	7 512	44	13 411	11	3 397	3	1 929
Järn- och stålmanufaktur	99	8 901	21	2 022	47	4 593	16	887	7	924
Mekaniska verkstäder	239	40 534	39	5 738	104	19 173	53	8 706	32	4 620
Skeppsvarv	27	8 709	7	3 815	9	1 989	7	2 053	3	747
Elektromekanisk industri	20	7 643	9	1 528	6	4 002	4	2 073	—	—
Annan metallindustri	44	4 947	12	1 427	17	2 390	9	773	3	95
Jord- och stenindustri:										
Kolgruvor	10	2 910	3	1 061	6	1 810	1	39	—	—
Torvindustri	21	448	3	71	10	210	8	167	—	—
Stenhuggerier	42	3 226	7	620	7	229	9	283	7	728
Kakel-, porslins- och lerkärlsindustri	17	2 397	2	72	8	2 162	5	133	2	30
Tegelbruk	88	3 302	12	445	26	1 919	22	470	16	385
Glasbruk	27	2 962	1	50	8	608	9	976	5	1 026
Annan jord- och stenindustri	37	3 945	8	565	20	2 870	4	369	3	130
Trävaruindustri:										
Sågverk	204	20 881	17	1 826	94	8 790	58	7 596	28	2 548
Snickerifabriker och annan träförädling	173	8 877	58	3 780	69	3 128	23	1 141	18	742
Pappers- och grafisk industri:										
Trämassefabriker	72	10 562	11	1 949	28	3 393	20	2 931	13	2 289
Pappersbruk	39	8 288	3	850	24	4 283	5	1 000	7	2 155
Bokbinderier	31	2 349	11	694	13	1 361	6	284	1	10
Boktryckerier och litografiska anstalter	106	6 516	23	2 090	58	2 971	23	1 323	2	132
Livsmedelsindustri:										
Kvarnindustri	24	1 042	—	—	3	141	7	232	11	642
Bagerier	39	1 274	1	163	13	359	11	377	10	190
Sockerindustri	24	2 807	3	236	11	1 393	6	479	2	400
Choklad- och konfektfabriker	15	1 448	1	12	5	839	7	439	1	75
Bryggerier och brännerier	67	3 093	—	—	11	1 077	23	774	20	793
Tobaksfabriker	4	1 153	—	—	3	1 002	—	—	1	151
Annan livsmedelsindustri	35	1 105	3	103	15	544	9	311	5	102
Textil- och beklädnadsindustri:										
Bomullsindustri	39	9 519	—	—	4	1 111	4	903	7	764
Jute- och linneindustri	8	1 518	3	673	3	627	—	—	2	218
Ylleindustri	49	6 315	1	14	17	1 725	7	782	13	2 658
Trikåfabriker	31	2 939	3	128	6	315	—	—	2	171
Annan textilindustri	38	2 163	4	278	13	640	5	483	9	446
Skrädderi- och sömnadsyrket	56	7 228	11	2 606	29	3 190	11	831	5	601
Annan beklädnadsindustri	29	2 034	4	231	15	1 309	8	414	2	80
Läder-, hår- o. gummivaruindustri:										
Garverier och läderfabriker	24	1 219	3	97	16	909	3	140	1	29
Skofabriker	46	5 334	2	42	11	1 023	12	946	14	1 772
Gummivarufabriker	5	966	1	342	1	18	1	549	1	46
Annan läder-, hår- och gummivaruind.	31	1 280	3	137	12	693	4	118	7	247
Kemisk-teknisk industri:										
Ljus-, tvål-, olje- och färgfabriker	27	886	1	34	7	279	4	109	11	365
Tändsticksfabriker	17	8 478	—	—	7	2 163	3	1 063	7	5 252
Annan kemisk-teknisk industri	36	3 526	4	478	15	1 789	10	634	2	138
Byggnadsverksamhet	83	6 285	11	916	25	2 628	21	2 262	12	348
Handel och varulager	47	1 868	2	52	18	787	14	592	7	173
Land- och sjötransport	34	6 297	5	412	17	4 468	8	713	3	649
Kraft-, belysnings- och vattenverk	33	4 049	4	1 589	14	1 078	9	684	5	675
Summa 4:de kv. 1917	**2 265**	**268 587**	**344**	**47 046**	**924**	**116 478**	**485**	**48 911**	**318**	**36 653**
» 3:dje » »	2 264	268 604	421	69 608	903	108 058	430	37 331	320	34 770
» 2:dra » »	2 241	276 438	450	78 744	961	110 593	412	36 518	277	38 075
» 1:sta » »	2 239	281 923	453	91 700	938	115 585	428	35 078	271	28 332
» 4:de » 1916	2 252	277 908	620	107 150	1 094	129 813	323	27 247	133	9 019

Dålig		Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft					
		Bättre		Oförändrad		Sämre		Brist		Normal tillgång		Överflöd	
A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
—	—	9	3 022	39	7 546	4	547	26	5 830	25	5 185	1	100
—	—	5	415	57	16 795	14	9 039	17	9 972	55	15 491	4	786
8	475	15	877	57	4 999	27	3 025	12	1 378	84	7 320	3	203
11	2 297	23	1 847	118	16 825	98	21 862	33	5 632	195	33 939	11	963
1	105	4	484	15	5 203	8	3 022	6	2 398	21	6 311	—	—
1	40	8	1 519	7	1 688	5	4 436	4	275	14	7 156	2	212
3	262	6	895	24	2 009	14	2 043	7	396	37	4 551	—	—
—	—	—	—	10	2 910	—	—	1	271	9	2 639	—	—
—	—	4	64	17	384	—	—	7	176	14	272	—	—
12	1 366	6	570	27	1 889	9	767	10	321	25	1 887	7	1 018
—	—	3	112	12	2 255	2	30	4	1 528	12	852	1	17
12	83	14	329	61	2 711	13	262	12	439	74	2 792	2	71
4	302	2	105	13	1 141	12	1 716	4	588	21	2 030	2	344
2	11	9	896	21	2 353	7	696	13	882	23	2 861	1	202
7	121	25	2 105	134	12 844	45	5 932	39	3 888	154	15 880	11	1 113
5	86	42	1 750	100	5 617	31	1 510	31	1 786	135	6 663	7	428
—	—	9	1 403	49	6 358	14	2 801	21	3 906	51	6 656	—	—
—	—	5	1 329	27	5 418	7	1 541	8	1 612	27	5 002	4	1 674
—	—	7	653	19	1 454	5	242	5	515	26	1 834	—	—
—	—	28	2 028	75	3 880	3	608	16	1 440	88	4 970	2	106
3	27	—	—	11	616	13	426	1	86	18	708	5	248
4	185	2	214	15	372	22	688	2	114	25	849	12	311
2	299	—	—	18	1 683	6	1 124	5	827	18	1 974	1	6
1	83	2	105	11	1 185	2	158	—	—	13	1 291	2	157
13	449	2	161	24	1 279	41	1 653	3	160	59	2 830	5	103
—	—	1	40	2	962	1	151	—	—	3	1 002	1	151
3	45	5	233	20	559	10	313	1	70	29	839	5	196
24	6 741	1	27	8	1 709	30	7 783	—	—	26	6 243	13	3 276
—	—	1	350	5	950	2	218	1	350	5	776	2	392
11	1 136	—	—	24	1 977	25	4 338	3	550	37	4 870	9	895
20	2 325	1	32	6	348	24	2 559	2	53	15	1 572	14	1 314
7	316	5	288	16	1 034	17	841	1	99	33	1 896	4	168
—	—	9	1 536	36	4 487	11	1 205	8	666	45	6 284	3	278
—	—	6	413	17	1 301	6	320	—	—	28	2 002	1	32
1	44	7	559	12	462	5	198	1	22	21	929	2	268
7	1 551	4	283	21	1 900	21	3 151	2	118	40	4 590	4	626
1	11	—	—	3	909	2	57	—	—	4	955	1	11
5	85	5	349	13	522	13	409	6	302	17	718	8	260
4	99	2	97	7	158	18	631	3	81	23	787	1	18
—	—	—	—	7	2 009	10	6 469	1	683	16	7 795	—	—
5	487	2	180	24	2 345	10	1 001	4	376	29	3 038	3	112
14	131	15	1 259	39	2 756	29	2 270	12	1 041	57	5 049	14	195
6	264	2	139	28	1 044	17	685	3	214	39	1 564	5	90
1	55	6	197	18	3 549	10	2 551	3	557	28	5 579	3	161
1	23	7	981	23	2 948	3	120	3	1 493	27	2 412	3	144
199	**19 504**	**309**	**27 846**	**1 290**	**141 343**	**666**	**99 398**	**341**	**51 095**	**1 745**	**200 843**	**179**	**16 649**
190	18 837	311	35 601	1 266	149 535	687	83 468	510	84 888	1 601	169 438	153	14 278
141	12 508	332	42 895	1 337	163 123	572	70 420	534	91 447	1 577	173 880	130	11 111
149	11 228	407	54 512	1 372	179 759	460	47 652	391	81 968	1 636	181 380	212	18 575
82	4 679	690	96 537	1 316	160 092	246	21 279	608	117 445	1 566	154 994	78	5 469

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna.

Den 1 oktober, 1 november och 1 december 1917.

I arbetslöshetsrapporteringen för fjärde kvartalet av år 1917 hava liksom föregående kvartal deltagit 31 fackförbund. För tidpunkten den 1 december saknas dock uppgifter beträffande tre av dessa organisationer, nämligen handelsarbetare-, väg- och vattenbyggnadsarbetare- samt elektriska arbetareförbunden. Den 1 november var dessutom transportarbetarförbundet mycket ofullständigt redovisat. Antalet medlemmar i de rapporterande fackföreningarna den 1 oktober, 1 november och 1 december 1917 utgjorde resp. 97 714, 93 841 och 91 844. Av dessa voro vid samma tidpunkter *arbetslösa* resp. 2·4, 2·8 och 2·4 %. Motsvarande siffror för samtliga månader under de år, denna undersökning pågått, framgå av nedanstående tablå:

	1911		1912		1913		1914		1915		1916		1917	
	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %
Januari .	—	—	43 067	8·5	54 340	8·4	60 535	7·5	59 195	15·0	65 614	7·7	75 000	5·4
Februari .	—	—	50 972	11·1	52 774	8·9	61 468	10·4	56 788	14·8	64 855	8·0	77 101	5·9
Mars . . .	61 550	12·0	53 122	8·4	50 392	7·1	58 354	7·5	57 476	12·0	64 218	6·7	79 174	5·5
April . .	65 230	10·4	53 727	6·5	51 031	5·7	64 410	6·5	63 895	11·2	70 502	5·2	84 436	6·1
Maj . . .	57 833	6·7	55 163	5·2	52 735	4·0	63 146	5·1	60 074	8·5	69 542	4·7	85 320	4·4
Juni . . .	56 369	3·5	55 034	3·7	53 186	2·6	60 494	3·2	58 980	6·7	59 775	3·3	83 424	2·8
Juli . . .	52 881	3·2	52 917	3·3	52 380	2·7	62 823	3·1	66 184	6·3	67 026	2·7	92 678	3·1
Augusti .	48 562	2·9	54 267	2·8	53 906	2·5	58 912	3·0	59 870	4·0	66 801	2·7	90 919	3·3
September	48 007	3·1	50 927	2·7	53 954	2·3	58 257	8·1	61 072	3·6	65 430	2·2	90 834	2·8
Oktober .	46 893	2·3	56 451	2·9	57 872	2·2	61 883	7·7	68 050	3·5	72 335	2·2	97 714	2·4
November	45 627	4·3	53 856	3·6	62 073	2·6	61 023	8·1	64 996	3·8	72 843	2·3	93 841	2·8
December.	44 539	4·4	51 521	5·7	59 922	4·4	59 084	10·3	66 947	4·5	71 169	2·2	91 844	2·4

Av de mera betydande fackförbunden uppvisade textilarbetarförbundet den största arbetslösheten under samtliga nu ifrågavarande månader; procentsiffrorna utvisa en jämn stegring från c:a 12 % den 1 oktober till 24 % den 1 november och 36 % den 1 december. För stenindustriarbetarförbundet voro motsvarande siffror resp. 12, 15 och 14 %; den sista månaden medförde här, såvitt man av det reducerade materialet kan döma, åtminstone icke någon ytterligare ökning av arbetslösheten. Inom måleriarbetarförbundet var arbetslösheten däremot uppenbarligen i stark ökning: från 6·3 % den 1 oktober steg siffran till 17·5 % den 1 december.

Resultaten av rapporteringen om antalet arbetslösa inom de särskilda organisationerna föreligga i efterföljande tabeller, som utgöra en sammanfattning av de bearbetade frågeformulärens uppgifter. Tabellen å nästföljande sida är ett sammandrag av huvudtabellerna.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 1 oktober, 1 november och 1 december 1917.

Fackförbund	Oktober			November			December		
	Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa		Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa		Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa	
		Antal	%		Antal	%		Antal	%
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförb.	1 353	43	3·2	1 629	58	3·6	1 461	64	4·4
» bleck- och plåtslagareförbundet	1 406	25	1·8	1 389	33	2·4	1 440	21	1·5
» bokbindare »	674	1	0·1	660	1	0·2	1 406	4	0·3
» bryggeriarbetare »	1 555	48	3·1	1 498	61	4·1	1 351	81	6·0
De förenade förbunden	1 839	14	0·8	2 153	5	0·2	2 208	15	0·7
Sv. gjutare förbundet	3 551	105	3·0	3 516	77	2·2	3 344	30	0·9
» grov- och fabriksarbetare »	12 379	874	7·1	11 417	897	7·9	10 564	589	5·6
» gruvarbetare »	696	1	0·1	779	1	0·1	804	5	0·6
» handelsarbetare »	534	4	0·7	462	4	0·9	—	—	—
» handskarbetare »	180	—	—	179	—	—	173	—	—
» hattarbetare »	105	—	—	60	—	—	109	—	—
» kommunalarbetare »	2 515	10	0·4	2 463	5	0·2	2 285	3	0·1
Intern. litografiska »	579	3	0·5	611	1	0·2	621	—	—
Sv. metallindustriarbetare »	38 913	475	1·2	38 433	542	1·4	39 785	485	1·2
Därav:									
Järnbruksarbetare	7 114	39	0·5	6 519	25	0·4	8 037	17	0·2
Mek. verkstadsarbetare	31 799	436	1·4	31 914	517	1·6	31 748	468	1·5
Sv. murare förbundet	1 568	12	0·8	1 529	45	2·9	1 553	78	5·0
» måleriarbetare »	1 246	78	6·3	1 272	112	8·8	955	167	17·5
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	1 090	18	1·7	1 095	6	0·5	1 129	13	1·2
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	2 957	58	2·0	1 751	17	1·0	2 847	2	0·1
» skrädderiarbetare »	1 268	26	2·1	1 286	17	1·3	1 198	15	1·3
» stenindustriarbetare »	987	120	12·2	973	146	15·0	526	73	13·9
» sågverksindustriarbetare »	6 507	123	1·9	6 166	113	1·8	5 546	175	3·2
Intern. tobaksarbetare »	3 170	7	0·2	3 268	20	0·6	3 317	12	0·4
Sv. transportarbetare »	1 005	35	3·5	9	—	—	625	47	7·5
» träarbetare »	7 335	79	1·1	7 270	70	1·0	6 364	103	1·6
» tunnbinderiarbetare »	92	15	16·3	105	5	4·8	99	—	—
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	605	16	2·6	476	13	2·7	—	—	—
» elektriska arbetare »	794	3	0·4	723	1	0·1	—	—	—
» slakteri- och charkuteriarbetare »	362	—	—	554	6	1·1	682	—	—
» stuckatör »	33	3	9·1	33	3	9·1	32	1	3·1
» textilarbetare »	1 382	172	12·4	1 351	331	24·5	688	250	36·3
» typograf »	1 034	14	1·4	731	12	1·6	732	15	2·0
Summa	**97 714**	**2 382**	**2·4**	**93 841**	**2 602**	**2·8**	**91 844**	**2 248**	**2·4**

[1] Till följd av det skydd, som dessa uppgifter åtnjuta enligt 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen, kan här icke meddelas, i vad mån dessa siffror avse hela antalet medlemmar inom ett fackförbund. På grundval av ovanstående siffror kunna alltså inga slutsatser dragas beträffande fackförbundens verkliga medlemsantal eller rörande förändringar i detta hänseende.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund	Antal redovisade avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar			
		Män		Kvinnor	Tillsammans
		Helt betalande	Halvt betalande		
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet	18	1 164	20	169	**1 353**
» bleck- och plåtslagare »	42	1 269	137	—	**1 406**
» bokbindare »	9	230	57	387	**674**
» bryggeriarbetare »	17	997	28	530	**1 555**
De förenade förbunden	25	1 474	112	253	**1 839**
Sv. gjutare förbundet	96	3 036	502	13	**3 551**
» grov- och fabriksarbetare »	125	11 196	464	719	**12 379**
» gruvarbetare »	11	679	17	—	**696**
» handelsarbetare »	14	383	33	118	**534**
» handskarbetare »	1	116	3	61	**180**
» hattarbetare »	3	94	11	—	**105**
» kommunalarbetare »	29	2 474	41	—	**2 515**
Intern. litografiska »	14	523	56	—	**579**
Sv. metallindustriarbetare »	49	—	—	—	**38 913**
Därav: Järnbruksarbetare	19	—	—	—	**7 114**
Mek. verkstadsarbetare	30	—	—	—	**31 799**
Sv. murare förbundet	25	1 453	115	—	**1 568**
» måleriarbetare »	21	1 181	65	—	**1 246**
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	28	919	141	30	**1 090**
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	18	1 626	616	715	**2 957**
» skrädderiarbetare »	27	846	81	341	**1 268**
» stenindustriarbetare »	40	887	100	—	**987**
» sågverksindustriarbetare »	75	5 748	747	12	**6 507**
Intern. tobaksarbetare »	12	567	36	2 567	**3 170**
Sv. transportarbetare »	16	962	15	28	**1 005**
» träarbetare »	96	6 613	698	24	**7 335**
» tunnbinderiarbetare »	6	91	1	—	**92**
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	10	602	3	—	**605**
» elektriska arbetare »	16	724	70	—	**794**
» slakteri- och charkuteriarbetare »	2	298	15	49	**362**
» stuckatör »	2	33	—	—	**33**
» textilarbetare »	13	831	34	517	**1 382**
» typograf »	19	778	230	26	**1 034**
Summa	**879**	[2] —	[2] —	[2] —	**97 714**

[1] Jfr noten å sid. 151. — [2] På den grund, att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samt-

organisationerna den 1 oktober 1917.

Arbetslösa					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under september 1917			
Män		Kvinnor	Tillsammans		arbetsbrist	tillfälliga orsaker	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	andra orsaker	Tillsammans	Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar
Helt betalande	Halvt betalande		Antal	%								avdelningar	medlemmar	arbetslösa	
39	2	2	43	3·2	43	—	19	—	62	—	81	13	947	41	963
24	1	—	25	1·8	25	—	44	—	104	2	150	8	822	23	309
1	—	—	1	0·1	1	—	11	—	17	4	32	1	181	1	30
10	—	38	48	3·1	34	14	62	—	30	—	92	6	712	31	714
12	—	2	14	0·8	14	—	55	—	79	4	138	4	480	11	152
96	6	3	105	3·0	105	—	135	23	233	41	432	12	591	67	691
655	40	179	874	7·1	570	304	451	82	532	40	1 105	37	4 118	496	10 271
1	—	—	1	0·1	1	—	26	—	22	—	48	—	—	—	—
4	—	—	4	0·7	4	—	7	—	17	—	24	3	128	4	78
—	—	—	—	—	—	—	4	—	2	—	6	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—
10	—	—	10	0·4	10	—	53	—	44	8	105	4	426	10	88
3	—	—	3	0·5	3	—	2	—	38	—	40	—	—	—	—
—	—	—	475	1·2	—	—	—	—	—	—	—	18	6 791	63	1 782
—	—	—	39	0·5	—	—	—	—	—	—	—	5	3 409	34	992
—	—	—	436	1·4	—	—	—	—	—	—	—	13	3 382	29	790
9	3	—	12	0·8	12	—	11	1	28	2	42	3	344	8	146
74	4	—	78	6·3	71	7	6	—	52	—	58	11	470	55	1 054
18	—	—	18	1·7	15	3	23	16	40	2	81	7	364	16	333
56	1	1	58	2·0	58	—	53	—	69	—	122	5	2 198	58	1 617
9	1	16	26	2·1	17	9	31	—	25	1	57	4	598	21	507
101	19	—	120	12·2	90	30	35	14	29	48	126	5	236	49	966
116	5	2	123	1·9	106	17	271	46	409	29	755	16	2 168	120	2 670
2	—	5	7	0·2	7	—	77	—	26	1	104	3	1 843	7	123
35	—	—	35	3·5	35	—	18	2	37	43	100	1	87	35	1 050
77	2	—	79	1·1	69	10	201	44	301	9	555	23	2 785	69	1 064
15	—	—	15	16·3	—	15	3	—	5	—	8	1	34	15	198
16	—	—	16	2·6	14	2	18	—	31	—	49	3	243	13	150
3	—	—	3	0·4	2	1	12	—	49	1	62	2	73	3	45
—	—	—	—	—	—	—	—	139	6	1	146	—	—	—	—
3	—	—	3	9·1	3	—	—	—	—	—	—	1	21	3	75
85	2	85	172	12·4	133	39	43	—	29	6	78	3	247	58	1 442
9	5	—	14	1·4	14	—	16	—	62	4	82	5	541	14	381
[2] —	[2] —	[2] —	2 382	2·4	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	199	27 448	1 291	26 899

liga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund	Antal redovisade avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar			
		Män		Kvinnor	Tillsammans
		Helt betalande	Halvt betalande		
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet	20	1 246	20	363	1 629
» bleck- och plåtslagare »	40	1 257	132	—	1 389
» bokbindare »	8	230	47	383	660
» bryggeriarbetare »	17	956	26	516	1 498
De förenade förbunden	26	1 769	127	257	2 153
Sv. gjutare förbundet	92	2 993	510	13	3 516
» grov- och fabriksarbetare »	120	10 298	410	709	11 417
» gruvarbetare »	13	762	17	—	779
» handelsarbetare »	12	341	43	78	462
» handskarbetare »	1	116	3	60	179
» hattarbetare »	2	59	1	—	60
» kommunalarbetare »	29	2 421	42	—	2 463
Intern. litografiska »	14	544	67	—	611
Sv. metallindustriarbetare »	49	—	—	—	38 433
Därav: Järnbruksarbetare	19	—	—	—	6 519
Mek. verkstadsarbetare	30	—	—	—	31 914
Sv. murare förbundet	21	1 420	109	—	1 529
» måleriarbetare »	20	1 211	61	—	1 272
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	28	939	126	30	1 095
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	17	1 151	256	344	1 751
» skrädderiarbetare »	29	874	82	330	1 286
» stenindustriarbetare »	40	872	101	—	973
» sågverksindustriarbetare »	71	5 443	721	2	6 166
Intern. tobaksarbetare »	11	547	24	2 697	3 268
Sv. transportarbetare »	1	9	—	—	9
» träarbetare »	93	6 498	750	22	7 270
» tunnbinderiarbetare »	7	102	3	—	105
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	8	473	3	—	476
» elektriska arbetare »	12	651	72	—	723
» slakteri- och charkuteriarbetare »	11	459	41	54	554
» stuckatör »	2	33	—	—	33
» textilarbetare »	13	823	33	495	1 351
» typograf »	12	548	160	23	731
Summa	839	[2] —	[2] —	[2] —	93 841

[1] Jfr noten å sid. 151. — [2] På den grund, att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samt-

organisationerna den 1 november 1917.

Arbetslösa					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under oktober 1917			
Män			Tillsammans									Antal redovisade			antalet arbetslöshetsdagar
Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Antal	%	arbetsbrist	tillfälliga orsaker	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	andra orsaker	Tillsammans	avdelningar	medlemmar	arbetslösa	
56	—	2	58	3·6	58	—	15	—	64	1	80	14	1 196	57	1 447
33	—	—	33	2·4	33	—	43	—	78	5	126	11	913	25	360
1	—	—	1	0·2	1	—	18	—	13	3	34	1	38	1	6
16	2	43	61	4·1	47	14	30	—	20	17	67	7	603	46	1 071
4	1	—	5	0·2	5	—	62	48	47	26	183	1	25	1	22
71	3	3	77	2·2	63	14	132	30	200	2	364	18	802	67	543
679	30	188	897	7·9	517	380	338	17	416	24	795	41	4 462	679	9 866
1	—	—	1	0·1	—	1	18	—	33	—	51	—	—	—	—
4	—	—	4	0·9	4	—	5	5	10	—	20	2	80	3	43
—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	5	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—
5	—	—	5	0·2	5	—	46	—	58	—	104	2	320	5	86
1	—	—	1	0·2	1	—	3	—	41	—	44	—	—	—	—
—	—	—	542	1·4	—	—	—	—	—	—	—	17	12 001	128	2 735
—	—	—	25	0·4	—	—	—	—	—	—	—	5	2 465	20	177
—	—	—	517	1·6	—	—	—	—	—	—	—	12	9 536	103	2 558
43	2	—	45	2·9	45	—	12	—	24	1	37	8	748	88	579
105	7	—	112	8·8	107	5	8	—	35	7	50	13	971	112	1 958
4	—	2	6	0·5	4	2	23	—	39	—	62	4	64	4	49
15	—	2	17	1·0	6	11	27	—	53	6	86	5	677	17	277
4	4	9	17	1·3	16	1	32	10	25	1	68	5	379	16	356
128	18	—	146	15·0	100	46	30	12	30	64	136	6	238	92	859
101	10	2	113	1·8	111	2	217	137	325	23	702	6	565	19	444
4	4	12	20	0·6	20	—	111	—	23	—	134	3	474	20	465
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
67	3	—	70	1·0	64	6	178	82	276	7	543	25	2 506	63	772
5	—	—	5	4·8	5	—	2	—	3	—	5	—	—	—	—
13	—	—	13	2·7	13	—	17	2	16	—	35	2	196	13	144
—	1	—	1	0·1	1	—	9	—	29	—	38	1	39	1	28
6	—	—	6	1·1	6	—	5	—	15	—	20	1	43	3	70
3	—	—	3	9·1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
200	3	128	331	24·5	97	234	61	9	10	8	88	4	750	245	3 589
10	2	—	12	1·6	12	—	19	—	31	3	53	4	482	12	220
[1] —	[1] —	[1] —	2 602	2·8	[1] —	[1] —	[1] —	[1] —	[1] —	[1] —	[1] —	201	28 572	1 662	25 989

[1] liga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetar-

Fackförbund	Antal redovisade avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar			
		Män		Kvinnor	Tillsammans
		Helt betalande	Halvt betalande		
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet	16	1 073	47	341	**1 461**
» bleck- och plåtslagare »	42	1 310	130	—	**1 440**
» bokbindare »	9	532	80	794	**1 406**
» bryggeriarbetare »	16	862	22	467	**1 351**
De förenade förbunden	25	1 824	108	276	**2 208**
Sv. gjutare förbundet	88	2 850	480	14	**3 344**
» grov- och fabriksarbetare »	111	9 596	398	570	**10 564**
» gruvarbetare »	14	779	25	—	**804**
» handelsarbetare »	—	—	—	—	—
» handskarbetare »	1	110	3	60	**173**
» hattarbetare »	3	93	16	—	**109**
» kommunalarbetare »	24	2 247	38	—	**2 285**
Intern. litografiska »	14	552	69	—	**621**
Sv. metallindustriarbetare »	48	—	—	—	**39 785**
Därav: Järnbruksarbetare	21	—	—	—	**8 037**
Mek. verkstadsarbetare	27	—	—	—	**31 748**
Sv. murare förbundet	21	1 449	104	—	**1 553**
» måleriarbetare »	15	918	37	—	**955**
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	29	979	150	—	**1 129**
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	15	1 741	385	721	**2 847**
» skrädderiarbetare »	23	815	83	300	**1 198**
» stenindustriarbetare »	30	457	69	—	**526**
» sågverksindustriarbetare »	66	5 093	441	12	**5 546**
Intern. tobaksarbetare »	11	548	102	2 667	**3 317**
Sv. transportarbetare »	14	602	23	—	**625**
» träarbetare »	94	5 702	648	14	**6 364**
» tunnbinderiarbetare »	6	94	5	—	**99**
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	—	—	—	—	—
» elektriska arbetare »	—	—	—	—	—
» slakteri- och charkuteriarbetare »	12	573	39	70	**682**
» stuckatör »	2	32	—	—	**32**
» textilarbetare »	9	463	9	216	**688**
» typograf »	11	540	169	23	**732**
Summa	**769**	[2] —	[2] —	[2] —	**91 844**

[1] Jfr noten å sid. 151. — [2] På den grund, att hithörande uppgifter icke kunnat erhållas från samt-

organisationerna den 1 december 1917.

Arbetslösa					Därav arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under november 1917			
Män			Tillsammans									Antal redovisade			Hela antalet arbetslöshetsdagar
Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Antal	%	arbetsbrist	tillfälliga orsaker	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	andra orsaker	Tillsammans	avdelningar	medlemmar	arbetslösa	
62	—	2	**64**	4·4	64	—	16	—	31	—	**47**	11	1 084	64	**1 407**
20	1	—	**21**	1·5	21	—	38	—	45	7	**90**	5	149	14	**197**
3	—	1	**4**	0·3	1	3	35	—	28	4	**67**	1	682	4	**24**
35	2	44	**81**	6·0	33	48	24	—	16	17	**57**	7	501	71	**1 727**
11	2	2	**15**	0·7	15	—	51	138	50	4	**243**	3	479	12	**179**
25	2	3	**30**	0·9	27	3	138	17	123	16	**294**	9	504	26	**261**
406	18	165	**589**	5·6	408	181	316	37	243	41	**637**	32	3 598	489	**7 801**
1	4	—	**5**	0·6	1	4	27	—	26	—	**53**	2	70	5	**134**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	**5**	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	**4**	—	—	—	—
3	—	—	**3**	0·1	2	1	44	1	33	—	**78**	2	184	3	**38**
—	—	—	—	—	—	—	5	—	22	—	**27**	—	—	—	—
—	—	—	**485**	1·2	—	—	—	—	—	—	—	9	3 042	20	**394**
—	—	—	**17**	0·2	—	—	—	—	—	—	—	3	1 500	4	**114**
—	—	—	**468**	1·5	—	—	—	—	—	—	—	6	1 542	16	**280**
68	10	—	**78**	5·0	78	—	21	1	11	—	**33**	7	575	61	**1 184**
156	11	—	**167**	17·5	167	—	6	—	31	—	**37**	11	810	156	**3 779**
13	—	—	**13**	1·2	13	—	44	—	40	9	**93**	8	266	12	**195**
2	—	—	**2**	0·1	1	1	37	3	73	—	**113**	1	66	1	**8**
5	1	9	**15**	1·3	15	—	25	—	18	4	**47**	6	424	15	**303**
58	15	—	**73**	13·9	59	14	27	1	13	20	**61**	3	154	26	**398**
151	24	—	**175**	3·2	108	67	240	134	223	27	**624**	12	1 020	142	**3 630**
7	—	5	**12**	0·4	12	—	70	—	12	5	**87**	2	859	12	**318**
47	—	—	**47**	7·5	47	—	18	—	2	—	**20**	—	—	—	—
95	8	—	**103**	1·6	84	19	173	27	113	13	**326**	24	2 684	85	**1 337**
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	**2**	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	8	6	6	—	**20**	—	—	—	—
1	—	—	**1**	3·1	1	—	—	—	—	—	—	1	13	1	**12**
157	3	90	**250**	36·3	250	—	17	—	15	6	**38**	1	20	17	**275**
12	3	—	**15**	2·0	15	—	17	—	26	2	**45**	6	264	15	**278**
[2] —	[2] —	[2] —	**2 248**	2·4	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	**163**	**17 448**	**1 251**	**23 879**

liga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Lagstiftning om reglering av arbetstiden.

Kungl. Maj:t har den 15 februari 1918 uppdragit åt en särskild kommitté att verkställa utredning och avgiva förslag till lagstiftning rörande *arbetstidens längd och förläggning*, ävensom angående frågorna om *söndagsvila*, *arbetarsemester* m. m.; och har Kungl. Maj:t i denna kommitté utsett: till ordförande: landshövdingen friherre *Louis de Geer*, samt till ledamöter: disponenten *Johannes Laurentius Ekman*, yrkesinspektören *Bror Olof Victor Hellström*, förtroendemannen i metallindustriarbetarförbundet *Karl Viktor Holmström*, förste provinsialläkaren *Charles Johan Fredrik Lundberg*, ingenjören *Erik Magnus*, sekreteraren i grov- och fabriksarbetarförbundet *Carl Michaelson*, t. f. byråchefen i socialstyrelsen *Johan Arthur Erhard Molin*, förtroendemannen i sågverksindustriarbetarförbundet *August Svensson* samt disponenterna *Carl Wahren* och *Berndt Evert Wijkander*, med uppdrag åt t. f. byråchefen Molin att tillika vara sekreterare i kommittén.

I sammanhang härmed bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för civildepartementet dels att på kommitténs framställning för särskilda uppgifter inkalla tillfälliga sakkunniga, dels ock att i samråd med ordföranden utse de kanslibiträden, som befinnas erforderliga.

Vid ärendets föredragning i statsrådet anförde chefen för civildepartementet följande:

Ett av de mest framträdande momenten i senare tiders inre samhällsutveckling är de löntagande medborgargruppernas strävan att förbättra sina arbetsvillkor. Väsentligen i detta syfte har av dem uppbyggts ett system av fackliga organisationer, vilket i sin tur givit anledning till sammanslutningar bland arbetsgivarna. I samma mån dessa sammanslutningstendenser å ömse sidor realiserats, hava arbetsvillkoren kommit att i sina grundläggande delar regleras genom överenskommelser mellan de båda sidornas organisationer. På detta sätt har efter hand utbildats en arbetsreglering, vars innehåll visserligen varit väsentligen beroende på maktförhållanden och ofta fixerats först efter mer eller mindre allvarliga konflikter, men som dock stegvis utvecklats i riktning mot större hänsynstagande till de löntagandes intressen. Härtill har otvivelaktigt medverkat, att bland arbetsgivarna framträtt stegrad insikt om gagnet av att tillmötesgå arbetarnas befogade krav på förbättrad ställning.

Den omständigheten, att utvecklingen på förevarande område varit huvudsakligen beroende av olika gruppers ekonomiska styrka och förmåga av organisation, har givetvis föranlett, att strävandet till förbättringar i arbetsvillkoren inom olika yrken nått olika långt — i vissa fall kan det till och med synas, som om minst blivit gjort på områden, där förbättringar varit mest av behovet påkallade. Tydligen kan det ej heller vara med samhällets, näringslivets eller arbetsgivares och arbetstagares rätt förstådda bästa förenligt, att åt de växlande faktiska maktförhållandena helt överlämnas fastställandet av viktiga grundregler för förhållandet mellan parterna å arbetsmarknaden. Visserligen bör staten endast med varsamhet ingripa reglerande på ett område, som är i så hög grad beroende av olika lokala och andra omständigheter, men med de

uppgifter, som nu för tiden måste anses åligga staten, lär den ej kunna undandraga sig att träda emellan, där den svagare parten ej förmår att skäligen tillvarataga sina intressen.

Denna uppfattning, som numera torde vara principiellt erkänd inom alla läger, har beträffande arbetarskyddet i egentlig mening sedan längre tid tillbaka även i vårt land tagit sig uttryck i lagstiftningen.

Bland de reformkrav, som gjorts gällande i avseende å arbetsförhållandena, torde såsom ett av de mest betydelsefulla kunna betecknas det, som åsyftar förbättringar med hänsyn till *arbetstidens längd och förläggning*. De ansatser härutinnan, som äro gjorda i vår lagstiftning, förnämligast genom lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 och lagen den 20 november 1909 angående förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag, avse emellertid väsentligen endast arbetstiden för minderåriga och kvinnor och äro begränsade till vad som ansetts direkt nödvändigt med hänsyn till ifrågavarande arbetargruppers skyddande mot överansträngning, ohälsa eller menlig inverkan i sedligt avseende.

Redan tidigt har dock med styrka från olika håll hävdats, att en allmännare reglering av arbetstidens längd och förläggning är ur olika synpunkter påkallad och att statsmakterna måste till lösning upptaga de hithörande spörsmålen. I riksdagen liksom från arbetstagarnas organisationer hava oavlåtligt framförts krav på längre gående och mera allsidigt verkande lagstiftningsåtgärder. Dessa krav synas mig i stort sett välgrundade och med den sociala rättvisan överensstämmande. Då det här också gäller just de grupper, för vilka det ekonomiska utbytet av arbetet är minst och den fysiska ansträngningen störst, framträder rättmätigheten av en förändring desto tydligare. Huru mycket än förhållandena härutinnan efter hand förbättrats, lider det intet tvivel, att inom åtskilliga arbetsområden löntagarna allt fortfarande få sina krafter så utnyttjade, att därav uppkommer fara för släktets fysiska sundhet. Visserligen hava arbetsförhållandena onekligen i många avseenden förbättrats, men samtidigt hava ökade krav ställts på arbetets intensitet, vartill kommer, att nutidens förhållanden i övrigt i mycket äro ägnade att påfresta individernas nervstyrka och motståndskraft. Skall släktets fysiska nivå icke blott bevaras, utan, såsom nödvändigt är för folkets och landets framtida förkovran, höjas och stärkas, är det helt visst av behovet påkallat att söka effektivt sörja för att åt de kroppsarbetande klasserna såvitt möjligt beredes tillfälle till ökad vila och vederkvickelse från arbetet.

Det är emellertid icke blott med hänsyn till släktets fysiska bestånd och utveckling, som krav på reformer i förevarande avseende måste framställas. För hela vår kulturella utveckling, för hela folkets andliga och moraliska fostran är det en oundgänglig förutsättning, att dess breda lager tillförsäkras skälig tid för tillgodoseende av sina bildningsintressen, för vård av hem och anhöriga, för deltagande i offentliga angelägenheters behandling. Så länge nära nog flertalet av vårt folk är vid sitt oundgängliga förvärvsarbete bundet under hela den tid av dagen krafterna äro obrutna, möta stora svårigheter för bekämpandet av okunnighet, råhet, dåliga förströelser samt likgiltighet för samhällsintressena.

Det kan ingalunda påstås, att arbetskvantiteten alltid minskas, i samma mån som arbetstiden nedsättes. En arbetstid, som tar sikte på kroppens och själens behov av vila, förringar i allmänhet ej produktionen. Maskintekniken har också numera vunnit sådan utveckling och kommit till så vidsträckt användning, att även därigenom landets produktion bör kunna tillfredsställande hållas uppe och framgent ökas, även om tiden för det individuella arbetet avsevärt inskränkes.

Jag förbiser icke, att å andra sidan ur produktionsekonomisk och teknisk synpunkt kunna resas vissa invändningar mot en långt gående och mera schematisk reglering av arbetstiden. Ehuru tidigare erfarenhet och icke minst nuvarande kristid ådagalagt, att dylika svårigheter ofta låtit sig lättare övervinna, än man förut antagit, måste naturligen den nationella produktionens berättigade intressen med omsorg beaktas. Inom vissa näringsområden, där driften i högre grad måste anpassas efter årstiderna eller

konsumtionens växlande krav, synes anledning finnas att framgå med varsamhet. Nu berörda och andra speciella förhållanden, som särskilt framträda i fråga om jordbruksdriften, torde påkalla viss undantagsställning för denna. Det bör därför lämpligen ankomma på vidare omprövning, huruvida och i vad mån den planerade lagstiftningen kan vinna tillämpning å det egentliga jordbruksområdet.

Otvivelaktigt bör vid utredningen hänsyn tagas till lagstiftningens ståndpunkt och de faktiska förhållandenas utveckling i utlandet, särskilt i de länder, med vilka vi hava att konkurrera på världsmarknaden, och de, som utöva den starkaste dragningskraften på våra utvandrare. Att uppmärksamma därvid är sålunda icke blott näringslivets gestaltning och produktionsförmåga samt lagstiftningens tendenser i förevarande avseende, utan även i vad mån strängare reglering av arbetstiden visat sig ägnad att i kroppsligt och kulturellt hänseende höja löntagarnas ställning samt öka deras hemkänsla och samhällssolidaritet.

Det i alla avseenden viktigaste av arbetstidsspörsmålen är frågan om *arbetstidens längd*, det vill säga den längsta normalt medgivna arbetstiden per dag, vecka eller annan tidsperiod. I arbetarskyddslagen hava, såsom förut berörts, bestämmelser härom meddelats för de minderåriga i syfte att skydda dem mot överansträngning och annan skadlig inverkan av arbetet. Genom lagstiftningsåtgärder har vidare sörjts för att arbetsanställning icke får lägga hinder i vägen för deltagande i viss skolundervisning. Beträffande vuxna män och kvinnor däremot ankommer det på vederbörande arbetsgivare och arbetare att själva härom bestämma, vilket lett till att för vissa speciella industriella områden och företag arbetstiden per vecka nedbringats ända till 48 timmar, medan densamma i flertalet yrken uppgår till 54—60 timmar samt i åtskilliga fall därutöver. Såsom förut erinrats hava dessa olikheter ansetts delvis betingade av olika yrkens natur och skiljaktiga förutsättningar, men i flertalet fall torde den längre arbetstiden bero på att vederbörande arbetstagare icke förmått att med samma styrka som andra arbetargrupper hävda sina intressen. Endast genom lagstiftningens ingripande lärer här till de sämre ställdas förmån kunna genomföras en skälig reglering.

I sammanhang med arbetstidens längd står frågan om *arbetstidens förläggning* under arbetsdygnet och särskilt om arbete nattetid. För kvinnor och minderåriga är nattarbete numera i regel förbjudet, detta på grund av vunnen insikt om dess skadlighet i olika avseenden för mera ömtålig arbetskraft. Om också lagstiftningen härom i flera avseenden medfört goda verkningar, kan å andra sidan ej förnekas, att densamma försatt kvinnorna i en i viss mån ogynnsam ställning vid konkurrensen med männen. Redan häri ligger tydligen en uppfordran till en rättvisare verkande reglering genom förbjudande, i den mån så lämpligen kan ske, även av männens nattarbete. Åtgärder i detta syfte äro emellertid närmast påkallade av nattarbetets obestridligt menliga verkningar för även de vuxna männen. Det är en erkänd sanning beträffande allt slag av nattarbete, att det icke är förenligt med ett naturligt levnadssätt och hälsovårdens intressen samt att detsamma i hög grad skadar hemlivet. Med hänsyn till vissa allmännyttiga anläggningar och företag och av tekniska skäl lärer nattarbetet visserligen icke på alla områden kunna helt undvikas, men så långt ske kan bör det enligt min uppfattning upphöra.

De berättigade kraven på vila och vederkvickelse efter arbetet bliva emellertid icke tillräckligt tillgodosedda allenast genom lämplig begränsning av arbetstiden i nyssberörda mening och nattarbetets avskaffande i största möjliga grad, utan erfordras härför bland annat även *söndagsvila*. Under övervägande torde i detta sammanhang jämväl böra upptagas frågan, huruvida mera sporadiskt återkommande *fridagar*, s. k. helgdagar utan kyrklig karaktär, ävensom huruvida vid helger en mer sammanhängande ledighet kunde beredas.

För löntagarna framträder vidare, liksom för andra, behov av en oavbruten vilotid under ett flertal dagar, då de kunna återhämta sig efter arbetsårets kroppsliga och andliga påfrestning. Frågan om statligt reglerad *arbetarsemester* bör därför upptagas till närmare omprövning.

Nu berörda och andra arbetstidsfrågor äro med varandra så nära sammanhängande, att de lämpligen böra behandlas i ett sammanhang. Då de därjämte äro av genomgripande betydelse för löntagare och företagare, näringslivet och det allmänna samt kräva en skyndsam utredning och lösning, synes mig ändamålsenligast att för detta syfte tillsätta en särskild kommitté, sammansatt på sådant sätt, att olika intressen bliva vederbörligen representerade.

Härav påkallas ett jämförelsevis stort antal ledamöter; men jag är övertygad om att arbetet ändock skall kunna så ledas och bedrivas, att ett snabbt resultat av utredningen kan förväntas. Då i kommittén tydligen ej kunna insättas representanter ens för de större huvudnäringar, som för närvarande skulle ingå under utredningen, är det påkallat, att i mån av behov adjungerade ledamöter kunna inkallas i kommittén, ävensom att tillkallade sakkunniga kunna få höras i vissa detaljer av utredningen.

Vid kommittéarbetets planläggande och utförande bör beaktas, att socialstyrelsen redan i enlighet med särskilda beslut av Kungl. Maj:t ävensom på eget initiativ dels redan verkställt, dels förberett undersökningar på vissa hithörande områden, vilka i samråd med kommittén torde böra skyndsamt fullföljas. Kommitténs tillsättande bör således icke innebära hinder för socialstyrelsen att avsluta sina pågående arbeten med butiksstängningslagens revision, varigenom för vissa löntagargrupper viktiga arbetstidsspörsmål kunna redan tidigare vinna sin lösning.

Lagstiftning angående hemarbetet.

Kungl. Maj:t har den 15 februari 1918 uppdragit åt socialstyrelsen att inkomma med förslag till lagstiftning för reglerande av *hemarbetarnas arbetsförhållanden*, ävensom samtidigt förordnat filosofie doktorn *Moritz Marcus* att såsom särskild föredragande inom socialstyrelsen bereda ifrågavarande ärende.

Uppdragets innebörd och den avsedda lagstiftningens syfte framgår närmare av nedanstående, av statsrådet och chefen för civildepartementet vid ärendets föredragning avgivna yttrande:

Sedan länge har man haft anledning uppmärksamma de förhållanden, under vilka det hemindustriella arbetet i vårt land bedrives. Genom åtskilliga undersökningar såväl som genom sakkunnigas uttalanden har tidigare ådagalagts, att dylikt arbete i stor utsträckning utövas på ett sätt, som med hänsyn till arbetslokaler, arbetstid, minderårigas och kvinnors användande samt synnerligast i avseende å arbetslönen måste från samhällelig synpunkt betecknas såsom otillfredsställande. En ahanda erfarenheter hava i utlandet flerstädes föranlett mer eller mindre långt gående lagstiftningsåtgärder.

Det var därför naturligt, att bland annat frågan om statligt reglerande av hemarbetarnas arbetsförhållanden blev föremål för behandling av yrkesfarekommittén, som i sitt år 1909 avgivna betänkande framlade förslag till lag angående hemindustriellt arbete. Kommittén framhöll emellertid, att den icke vågat föreslå mera långt gående åtgärder, då kännedomen om utbredningen av det hemindustriella arbetet i vårt land och om de villkor, varunder detsamma utövades, var alltför ofullständig.

Vid föredragning den 30 december 1911 av frågan om arbetarskyddslagförslagets remitterande till lagrådet uttalade vederbörande departementschef, att han med hänsyn till den bristande kännedom, om vilken kommittén erinrat, icke kunde på frågans

dåvarande ståndpunkt tillstyrka, att förslaget till lag om hemindustriellt arbete upphöjdes till lag. Då emellertid lagstiftningsåtgärder mot missförhållandena inom hemindustrien enligt hans uppfattning torde vara av behovet påkallade, borde utan dröjsmål igångsättas en så vitt möjligt fullständig och tillförlitlig undersökning av de arbetsförhållanden, varunder det hemindustriella arbetet bedrevs i Sverige.

Genom beslut den 2 februari 1912 uppdrog Kungl. Maj:t därefter åt kommerskollegium att verkställa en ingående undersökning rörande förekomsten och omfattningen av hemindustriellt arbete i Sverige, ävensom angående de ekonomiska och sociala förhållanden, varunder sådant arbete bedrevs inom vårt land. Denna undersökning, som från och med år 1913 övertogs av socialstyrelsen, slutfördes under år 1917 med offentliggörandet av tvenne publikationer rörande svensk hemindustri, den ena omfattande utredningens huvudresultat, den andra monografier över olika hemindustriella yrken.

Tidpunkten måste därför nu vara inne för upptagande till slutligt avgörande av frågan om lagstiftning rörande det hemindustriella arbetet. Genom de nämnda publikationerna har tydligt ådagalagts, att för stora grupper av hithörande arbetare de ekonomiska och sociala förhållandena i det stora hela äro otillfredsställande samt att mycket allvarliga missförhållanden måste anses föreligga i vissa avseenden. Då därjämte förutsättningar saknas för att hemarbetarna skola genom sammanslutning och av eget initiativ kunna själva avsevärt förbättra sin ställning, lära statsmakterna icke böra undandraga sig att genomföra den reglering av deras arbetsförhållanden, som från social synpunkt kan anses påkallad. Vid en lagstiftning i ämnet synes man med hänsyn till den erfarenhet, som numera föreligger på ifrågavarande område, hava anledning att mera effektivt, än yrkesfarekommittén gjort, ingripa i avseende å hemarbetarnas löneförhållanden.

Även om, såsom redan antytts, betydelsefulla förarbeten för en dylik lagstiftning äro undangjorda, föreligger frågan likväl icke i det skick, att densamma omedelbart kan bringas till lösning. Vid sådant förhållande, och då socialstyrelsen haft tillfälle inhämta närmare kännedom i ämnet, synes mig lämpligt att åt densamma lämna i uppdrag att verkställa erforderlig vidare utredning och inkomma med förslag till lagstiftning i ämnet.

Lagförslag om fri rättegång.

Jämlikt av Konungen givet bemyndigande tillkallades av dåvarande statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 30 juni 1916 borgmästaren Jakob Pettersson, häradshövdingen Tycho Colleen och advokaten Set Silow för att såsom sakkunniga biträda inom departementet vid behandling av frågan om beredande genom det allmännas försorg av rättshjälp åt parter, som därav kunde vara i behov på grund av svag ekonomisk ställning eller oförmåga att tillvarataga sina intressen. Ett preliminärt utkast till lag rörande denna fråga, utarbetat av de sakkunniga i gemenskap med sekreteraren hos processkommissionen, dåvarande hovrättsrådet Karl Schlyter, överlämnades redan den 31 juli 1916 till chefen för justitiedepartementet, som däröver infordrade utlåtande från olika domstolar och Konungens befallningshavande i länen ävensom från Sveriges advokatsamfund. Dessa yttranden överlämnades sedermera till de sakkunniga för att av dem tagas under övervägande vid

utarbetande av definitivt lagförslag i ämnet. Dessutom remitterades till de sakkunniga den 10 augusti 1917 en av årets riksdag till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse med begäran om undersökning, huruvida och i vad mån medverkan från statens sida kunde lämnas till upprättande och underhåll av kommunala rättshjälpskontor eller därmed till syftet jämförliga anordningar.

Efter att hava tagit del av omförmälda i ämnet avgivna yttranden hava de sakkunniga omarbetat det förutnämnda, i juli 1916 avlämnade lagutkastet samt den 31 december 1917 till statsrådet och chefen för justitiedepartementet överlämnat sitt slutliga betänkande, innefattande förslag till *lag om fri rättegång*, till *kungörelse angående understöd av statsmedel till offentliga rättshjälpsanstalter* och till *normalreglemente* för dylika anstalter, ävensom förslag till vissa andra därav betingade lagändringar.

Enligt det år 1916 utarbetade lagutkastet skulle den fattiga parten genom den kostnadsfria rättegången i första hand erhålla befrielse från de med rättegången förenade utgifterna (expeditionslösen, stämpelavgift, delgivningskostnader, vittneslöner och rättegångsbiträde). Därjämte var utkastet byggt på den grundprincipen, att rättshjälpen skulle i främsta rummet lämnas av domstolen själv och dess tjänstemän. Utan att behöva anlita några mellanhänder skulle den fattige direkt hänvända sig till domstolskansliet och av där tjänstgörande personal erhålla biträde med uppsättandet av ansökan om kostnadsfri rättegång.

Det syntes emellertid de sakkunniga oundgängligt, att verksamma garantier skapades för att ej förmånen av kostnadsfri rättegång skulle missbrukas till främjande av obefogade rättegångar. En effektiv förprövning, lagd i domstolens hand, var avsedd att garantera detta önskemål. För att sätta domstolen i stånd att så exakt som möjligt bedöma frågan, huruvida talan var uppenbart ogrundad eller ej, ävensom för att i allmänhet underlätta domstolens processledning innehöll utkastet den föreskriften, att i ansökan om kostnadsfri rättegång noggrant skulle angivas de yrkanden, som sökanden ville i målet framställa, jämte de skäl, varå desamma grundades, och de bevismedel, av vilka sökanden ville begagna sig, samt vad han med vart och ett av dessa bevismedel ville styrka. Vid ansökningen skulle ock fogas de skriftliga bevis, som sökanden åberopade och till vilka han ägde tillgång. Sedan saken sålunda under vederbörande tjänstemans ledning vunnit tillbörlig utredning, skulle rätten eller, där ansökningen ej framställdes vid målets handläggning inför rätten, dennas ordförande pröva, huruvida kostnadsfri rättegång skulle beviljas eller ej.

Då erfarenheten från utländsk process givit vid handen, att en godvillig uppgörelse parterna emellan lätt nog träffas, där tillfälle beredes dem att före första domstolsförhandlingen inför domaren sammankomma till ett förlikningsförsök, upptogs i utkastet den bestämmelsen, att, där frågan om kostnadsfri rättegång prövades av rättens ordförande, denne ägde rätt att, om så funnes skäligt och målet vore sådant, att förlikning däri kunde äga rum, på yrkande av någondera parten eller av egen tillskyndelse vid vite förelägga parterna att personligen inställa sig inför honom för förlikningsförsök.

Även för själva rättegångens inledande skulle enligt utkastet den fattiga parten äga påräkna hjälp från domstolens sida. Sålunda skulle vid stämningsansökans avfattande vederbörande domstolstjänsteman biträda parten, och delgivning av stämningen skulle ske genom rättens försorg.

Domstolen skulle jämväl under rättegångens lopp vara den processdrivande kraften. Av parten åberopade vittnen och sakkunniga skulle av domstolen inkallas. Därjämte skulle det ock åligga domstolen att i fråga om målets utredning och bevismaterialets komplettering stå den fattige bi: rätten hade att lämna parten erforderlig ledning för hans talans behöriga utförande. Endast för det fall, att målet vore av så invecklad

beskaffenhet, att erforderlig utredning ej på annat sätt kunde vinnas, eller ock parten eljest av någon anledning ej själv kunde utföra sin talan, skulle genom rättens försorg rättegångsbiträde åt honom förordnas.

Emot utkastets sålunda återgivna grundprincip att rättshjälpen i främsta rummet borde lämnas av domstolen själv eller dess tjänstemän hava i flertalet av de inkomna utlåtandena kraftiga gensagor framställts. Den huvudanmärkning, som därvid riktats emot den aktiva ställning, som domstolen skulle intaga, har gått ut därpå, att domaren genom en sådan verksamhet skulle tvingas till ett preliminärt ställningstagande till tvisten och att hans opartiskhet lätteligen därigenom bleve äventyrad.

Principiellt hava de sakkunniga i det nu avgivna förslaget ansett sig böra fasthålla den grundtanke, på vilken 1916 års utkast var byggt. Det har dock medgivits, att grundsatsen om domstolens plikt att verka för sanningens utletande och rättens förverkligande i utkastet måhända klätts i en form, som kunde giva anledning till den missuppfattning, att domstolarna skulle ensidigt lämna fattiga parter en ledning vid deras talans utförande, som ej skulle komma deras motparter till godo.

Det är ock givet, att med den arbetsbörda, som för närvarande vilar på våra underdomstolar, det skulle möta en del, om än ej oövervinneliga, svårigheter att ytterligare belasta dem med de för den kostnadsfria rättegångens inledande erforderliga åtgärderna. Det har därför synts önskvärt, att en del av dessa åtgärder överflyttas på andra, utanför domstolarna stående organ. En utväg att lösa frågan i denna riktning anvisades genom 1917 års riksdags skrivelse om *kommunala rättshjälpskontor*.

Därmed har begränsningen av uppdraget till området för den rent processuella rättshjälpen bortfallit, och utredningen har utsträckts att omfatta jämväl rättshjälpsverksamheten utom rätta. Lämpligaste lösningen av denna fråga har man trott sig finna i anordnandet av offentliga rättshjälpskontor. Sålunda skulle enligt den uppgjorda planen ej blott kommunala rättshjälpskontor anordnas i de största städerna, utan även i varje län eller landstingsområde ett länskontor upprättas, och, så långt möjligt är, vid de inom området belägna domstolarna filialer av länskontoren finnas tillgängliga.

I den mån sådana rättshjälpsanstalter komme till stånd, skulle behovet av domstolarnas biträde vid avfattandet av stämningsansökan och ansökan om fri rättegång i stort sett bortfalla, varigenom den förberedande utredning av tvistefrågan, som enligt utkastet tänktes förlagd till domstolskanslierna, i stället kunde överflyttas till rättshjälpskontoren. I samband härmed skulle dessa självfallet komma att, där så funnes lämpligt, verka för att godvillig uppgörelse parterna emellan komme till stånd. Jämväl behovet av ett genom rättens ordförande före rättegångens anhängiggörande företaget förlikningsförsök skulle sålunda, med den förändrade ställning förslaget intager, bortfalla.

Hur den fria rättegången och rättshjälpsanstalterna enligt förslaget skulle anordnas, framgår närmare av efterföljande översikt.

Lagen om fri rättegång. Området för den fria rättegångens tillämpning hade i 1916 års utkast inskränkts till det fält, där behov av kostnadsfri rättshjälp torde hava gjort sig mest kännbart, nämligen till den allmänna underrättsprocessen i civila mål, inklusive brottmål däri talan om ansvar ej föres. Begränsningen i avseende å brottmålen motiverades därmed, att målsägande i brottmål, som hör under allmänt åtal, i allmänhet torde kunna påräkna biträde av allmänna åklagaren samt att frågan om eventuell utvidgning av lagstiftningen om rättegångsbiträde åt häktad ej syntes med nödvändighet behöva upptagas i sammanhang med förevarande lagstiftning.

Emellertid har i vissa av de över utkastet avgivna utlåtandena framställts den anmärkningen, att området för institutets tillämpning på detta sätt blivit alltför snävt tillmätt. De härvid anförda skälen hava synts tillräckligt motivera en utvidgning av den fria rättegången jämväl till svarande i brottmål, däri talan om ansvar föres, samt ill kärande i sådana brottmål, där allmän åklagare ej ens efter angivelse äger föra

talan. Lagen kan sålunda komma att äga tillämpning även på part, som hålles häktad, i den mån det icke genom bestämmelser angående processuella förmåner för häktade redan är sörjt för tillgodoseende av hans intressen.

Göres på detta sätt lagen om fri rättegång tillämplig på svarande i brottmål vid de allmänna domstolarna, torde skäl ej föreligga att från dess tillämplighetsområde utesluta sådana specialdomstolar som polisdomstolar, poliskammare med domsrätt och krigsrätter. I all synnerhet vid dessa sistnämnda lärer behovet av fri rättshjälp ofta hava gjort sig kännbart. Detsamma torde kunna sägas om ägodelningsrätterna, vilka ofta avgöra rättsfrågor av stor betydelse för mindre bemedlade.

Beträffande den fattigdomsgrad, som måste utgöra en förutsättning för den fria rättegången, hava i utländsk rätt två olika grundsatser tillämpats. Den ena av dessa går ut på uppställandet av en fix inkomst- eller förmögenhetsgräns såsom villkor för den fria rättegången. Denna grundsats återfinnes i äldre lagstiftningar på området. Den andra grundsatsen, den så kallade relativitetsprincipen, ställer personens inkomst- och förmögenhetsförhållanden i relation till de sannolika rättegångskostnaderna och skänker tillika beaktande åt hans utgifter till underhåll för sig och sin familj. Endast om och i den mån han vid en sådan beräkning finnes sakna för processen erforderliga tillgångar, erhåller han fri rättegång.

Av de nu nämnda olika principerna för bestämmande av fattigdomsgraden synes den moderna lagstiftningens relativitetsgrundsats på grund av sin större smidighet vara att föredraga. I begränsad omfattning kan för övrigt nämnda princip sägas redan vara antagen i svensk rätt. En överflyttning i tillämpliga delar av rättegångsbalkens stadganden i fråga om fattig parts rätt att njuta befrielse från fullföljdsavgift och ställande av säkerhet för motpartens kostnadsersättning har emellertid synts mindre lämplig. Det skulle innebära en alltför snäv begränsning av möjligheten att komma i åtnjutande av fri rättegång, om vid bedömande av den fattiga partens förmåga att betala kostnaderna för rättegången hänsyn toges allenast till hans och hans familjs nödtorftiga uppehälle. Därmed skulle i många fall, i strid mot billighetens krav, personer, vilka ägde några, om än ringa tillgångar, vara uteslutna från ifrågavarande förmån.

För att även åt dylika personer öppna möjlighet att erhålla fri rättegång stadgades i 1916 års utkast, att förmån av kostnadsfri rättegång kunde beviljas den, som icke ägde tillgång till gäldande av de med rättegången förenade kostnader eller efter deras utgivande skulle sakna nödiga medel till underhåll för sig och sin familj. Denna avfattning har i förslaget bibehållits, trots mot densamma framställda anmärkningar om för snäv begränsning av de till förmånen berättigade, då med densamma tillräckligt tydligt torde hava uttalats, att även exempelvis en ägare av en mindre jordlott eller ock en invalid eller ålderstigen person, som så gott som uteslutande nödgas leva på avkastningen av ett mindre kapital, kan komma i åtnjutande av fri rättegång, så snart de sannolika kostnaderna för rättegången kunna väntas i sådan grad minska hans tillgångar eller föranleda sådan skuldsättning, att han skulle komma att sakna nödiga medel för ett skäligt underhåll åt sig och sin familj.

I flertalet utländska lagar har såsom ytterligare villkor för fri rättegång uppställts den fordran, att sökanden åtminstone i någon mån gör sannolikt, att hans talan ej är alldeles ogrundad. Denna inskränkning i den fria rättegången påkallas ej blott av plikten att skydda statskassan för onödiga kostnader utan även av skyldig hänsyn till den fattiges motparts intresse. Ty om än denne i domen får sig tillerkänd full ersättning för sina rättegångskostnader, så är dock denna ersättningsrätt oftast endast en rätt på papperet. Ett försök att hos den fattige uttaga det utdömda beloppet torde i många fall endast vålla vederbörande ytterligare kostnader.

Slutligen torde även den fattiga partens eget intresse bjuda, att samhället förfar med varsamhet och urskillning, då det genom särskilda förmåner bereder honom lättnader vid rättegångars utförande. Anställer han en uppenbart ogrundad talan, kommer han att i domen drabbas av kostnaderna för processen. Det skulle därför vara

en missriktad humanitet, om lagstiftaren av ömhet för den fattiges rätt läte sig förledas att bereda honom tillfälle att helt okontrollerat taga samhällets rättshjälp i anspråk.

I det nu föreliggande förslaget har också som förutsättning för fri rättegång fastslagits, att den sökandes talan ej får vara uppenbart ogrundad. En i 1916 års lagutkast intagen bestämmelse, enligt vilken fri rättegång ej finge beviljas den, som visat sig ovillig till skälig uppgörelse, har däremot uteslutits såsom ur vissa synpunkter mindre lämplig, sedan uppgiften att företaga förlikningsförsök överflyttats från domstolarna till rättshjälpskontoren.

De förmåner i själva rättegången, av vilka den fattiga parten genom rättshjälpens beviljande kommer i åtnjutande, äro enligt modern utländsk rätt huvudsakligen följande: befrielse från skyldighet att ställa säkerhet för rättegångskostnader, provisorisk eller definitiv befrielse från vissa med processen förenade direkta utgifter samt i vissa fall kostnadsfri biträdeshjälp i rättegången. Sistnämnda rättighet är i de länder, där advokattvång äger rum, ovillkorlig. Där advokattvång ej finnes, blir givetvis partens rätt att komma i åtnjutande av kostnadsfritt advokatbiträde alltid beroende på prövning, i vad mån parten må äga tillfälle och med hänsyn till målets beskaffenhet jämväl förmåga att själv utföra sin talan.

Då det hos oss står envar fritt att själv hos domstolen utföra sin talan, bör en anslutning till det senare systemet framstå som nödvändig. Så har ock skett i förslaget, i det förmånen av kostnadsfritt rättegångsbiträde kan beviljas allenast där så finnes erforderligt för behörigt anhängiggörande eller utförande av hans talan.

Av stadgandets ordalydelse torde framgå, att den fattiga parten i regel själv bör utföra sin talan. Frånsett de fall, då detta omöjliggöres därigenom, att parten bor avlägset från den ort, där domstolen är förlagd, eller därigenom, att han eljest rent fysiskt är hindrad från att själv utföra sin talan, bör således endast undantagsvis rättegångsbiträde förordnas. Vid frågans bedömande bör hänsyn tagas till sakens mer eller mindre invecklade beskaffenhet och partens förmåga ej endast att vid rättegångstillfällena föra sin talan, utan även att däremellan vidtaga för målets utredning erforderliga åtgärder. Särskilt bör beaktas, att partens bristande rättskunskap i och för sig ej får vara tillräcklig grund för förordnande av biträde. I enklare fall torde nämligen domaren genom utövande av en effektiv processledning kunna tillräckligt sörja för att ej partens rättsokunnighet länder honom till men.

Offentliga rättshjälpsanstalter. I Sverige liksom i utlandet har frågan om vidtagande av särskilda anstalter för tillgodoseende av obemedlades behov av rättshjälp utom rätta blivit aktuell först under de senaste årtiondena. Emellertid har frågan om upprättande av särskilda förlikningsanstalter redan ganska långt tillbaka i tiden varit föremål för utredningar och överväganden, och om än nämnda anstalter ej voro avsedda att uteslutande eller ens huvudsakligen bereda obemedlade rättshjälp, så torde dock denna frågas behandling ha givit impulsen till den i vårt land flerstädes inrättade fattigsakförarinstitutionen.

En dylik funktionär tillsattes första gången i Göteborg 1872. Sedermera hava fattigsakförare förordnats i Stockholm 1884, i Malmö 1891, i Hälsingborg 1907, i Lund 1908, i Landskrona 1909, i Jönköping 1914 och i Kristianstad 1915. I en del andra städer — Karlstad, Sundsvall, Örebro och Ronneby — har uppdragits åt fattigvårdsstyrelserna att i erforderliga fall bereda rättshjälp åt obemedlade, huvudsakligen i barnuppfostringsmål. I Stockholm företogs 1913 en omorganisation av den kommunala rättshjälpsinstitutionen, så att de förutvarande sakförarnas uppgifter överflyttades till ett rättshjälpskontor.

De anmärkningar, som kunna riktas emot fattigsakförarinstitutionen, äro i huvudsak följande. Då ersättningen från det allmänna till fattigsakföraren för dennes verksamhet såsom sådan ej lämpligen kan bestämmas på annat sätt än till visst årligt belopp, varemot sakförarens inkomst av hans privata verksamhet är beroende på

dennas omfattning, är det klart, att den, som skall dela sin tid mellan fullgörande av privata uppdrag och tillgodoseende av »fattigpraktiken», lätt nog skall frestas att ägna sin huvudsakliga arbetskraft åt sina privata klienter. Fattigpraktiken blir sålunda för fattigsakföraren en bisyssla, åt vilken han ägnar allenast den tid, som hans egentliga yrke lämnar övrig. Att den fattiges behov av rättshjälp med en sådan anordning blir illa tillgodosett, har erfarenheten från Stockholm till fullo visat. Medan antalet ärenden hos huvudstadens båda fattigsakförare under det sista året av deras verksamhet uppgick till omkring 1 500, har, sedan fattigsakförarinstitutionen ombildats till en rättshjälpsanstalt med uppgift att uteslutande handhava ifrågavarande angelägenhet, verksamheten hastigt ökats, så att antalet ärenden under år 1916 uppgått till över 4 300.

Erfarenheten från huvudstaden ger således bestämt vid handen, att endast en fast organiserad institution, vars huvudsakliga personal uteslutande har att bereda obemedlade rättshjälp, förmår att på ett fullt tillfredsställande sätt fylla sin uppgift.

Av anförda skäl hava de sakkunniga vid val av form för rättshjälpens organiserande stannat vid att förorda rättshjälpskontor av den typ, som införts i Stockholm.

Att beredande av fri rättshjälp i rättegång är att anse såsom en statens angelägenhet, har i förslaget till lag om fri rättegång vunnit erkännande på det sättet, att kostnaderna för denna gren av rättshjälpsverksamheten lagts helt på statsverket. Uppenbarligen kunna principiella skäl anföras för att jämväl behandla anordnandet av den utomprocessuella rättshjälpen såsom en statsuppgift. Men liksom staten på flera andra områden av hänsyn till det ändamålsenliga och lämpliga på landstingen eller primärkommunerna helt eller delvis överflyttat uppgifter, som teoretiskt kunna sägas tillkomma staten, hava även i detta fall starka praktiska skäl synts tala för en sådan anordning. Av dessa skäl har ock enligt förslaget initiativet i fråga om rättshjälpskontorens upprättande lagts helt i de kommunala representationernas hand. Erfarenheten från den kommunala arbetsförmedlingen torde rättfärdiga den förhoppningen, att bristande intresse från kommuners och landstings sida ej skall vara att befara. Uppenbart har emellertid ansetts vara, att staten bör med anslag understödja kommunerna i denna deras verksamhet, som i hög grad berör statens intressen.

Enligt den uppgjorda planen skulle statsunderstödda rättshjälpskontor upprättas såväl i varje landstingsområde som ock i de städer, vilka ej tillhöra landsting, utan hinder likväl för sådan stad att i förening med angränsande landstingsområde eller del därav inrätta gemensamt kontor. Men därjämte skulle det vara kommun, som tillhör landsting, obetaget, att ensam eller i förening med andra kommuner med rätt till statsunderstöd anordna sådant kontor.

I likhet med vad som är fallet med arbetsförmedlingen, hava ock rättshjälpsanstalterna tänkts inrättade såsom huvudkontor med filialkontor och särskilda ombud. Mot en sådan anordning kan visserligen göras gällande, att rättshjälpskontoren skulle bliva alltför svårtillgängliga ej endast för landsbygdens befolkning, utan även för invånarna i köpingar och liknande samhällen samt andra städer än dem, dit kontoren bleve förlagda. Olägenheten härav torde dock väsentligen kunna undgås, om på platser, där så lämpligen kan ske, i främsta rummet naturligen på orter, där domstolar äro belägna, filialer av de större kontoren bliva tillgängliga eller särskilda ombud anställas. Filialkontor kunna tänkas bliva utbildade efter skilda typer. På vissa håll, där en på orten bosatt jurist finnes att tillgå, kan åt denne anförtros att under huvudkontorets överinseende utöva konsulterande verksamhet, varigenom sålunda en stadigvarande filial skulle bildas. Skulle åter endast en lekman för ändamålet stå till buds, torde filialen lämpligen böra tjäna huvudsakligen som uppsamlingsställe för rådfrågningar o. d., vilka sedan skulle tillställas huvudkontoret för besvarande. En anordning av filialkontoren, som också torde kunna anlitas, består däri, att huvudkontorets tjänstemän genom besök vissa dagar i veckan stå allmänheten till tjänst med råd och upplysningar.

De sakkunniga hava haft under övervägande, huruvida ej just för de permanenta filialkontorens del en anknytning till de offentliga arbetsförmedlingskontoren kunde komma till användning. Ty det är givet, att den lokal och personal, som av kommunen för dessa kontor bekostas, i många fall skulle kunna anlitas för rättshjälpsverksamheten, och även arbetsförmedlingskontorets föreståndare, fastän i regel icke jurist, skulle säkerligen väl kunna handhava rådfrågningarnas insändande till länskontoren. Emellertid hava från arbetsförmedlingens målsmän uttalats vissa betänkligheter emot en sådan kombination.

Då dessa synpunkter ej saknat fog, har i förslaget till kungörelse någon bestämmelse, åsyftande att befrämja en kombination av nu antydd art, ej ansetts böra meddelas, utan torde det böra ankomma på de lokala förhållandena i varje särskilt fall, huruvida en sådan utan men för någondera verksamheten kan äga rum. Särskilt torde arbetsförmedlingsanstalternas lokaler kunna ställas till disposition, där någon av länskontorets personal besöker orten för att giva konsultationer.

Då rättshjälpsanstalterna ju äro avsedda att med tiden komma till stånd inom varje län, har det ej synts betänkligt att i förslaget till normalreglemente ålägga kontoren att lämna rättshjälp åt personer, som anlita dem, utan avseende därpå om sökanden är mantals- eller kyrkoskriven inom rättshjälpsanstaltens distrikt.

Beträffande omfattningen av statsunderstödet till rättshjälpsanstalterna har till en början föreslagits, att, i likhet med vad som för statsunderstödet till arbetsförmedlingsanstalterna finnes föreskrivet i kungl. kungörelsen den 5 februari 1915, statsunderstöd må erhållas till bestridande av samtliga för verksamheten nödvändiga utgifter för postporto, abonnemang å rikstelefon samt telegram och interurbana telefonsamtal, vilket ju i själva verket från statens sida innebär allenast ett avstående från inkomst av verksamheten.

För att särskilt stödja rättshjälpsanstalternas verksamhet för upprättande av filialkontor hava de sakkunniga tillika funnit befogat föreslå, att, om anstalten utövar verksamhet inom sitt distrikt genom särskilda rättshjälpskontor eller ombud, över vilka tillsyn skall hållas, eller om genom anstaltens personal rättshjälp utom rätta lämnas på annan ort, än där huvud- eller filialkontor är beläget, resekostnads- och traktamentsersättning må av allmänna medel åtnjutas för de av denna verksamhet föranledda resor.

Huruvida det kan ställas berättigat anspråk på statsverket att härutöver understödja rättshjälpsverksamheten är beroende på den betydelse för staten, som rätteligen bör tillmätas densamma. För egen del hava de sakkunniga ansett, att statsintresset härutinnan i själva verket är så stort, att av allmänna medel bör lämnas bidrag jämväl till anstalts årsutgifter till avlöningar, skrivmaterialier och tryckningskostnader. Detta bidrag har ansetts skäligen kunna sättas till hälften av nämnda utgifter efter avdrag av de ersättningsbelopp, som till anstalten under året av hjälpsökande återgäldats eller på grund av domstols beslut influtit till anstaltens personal för lämnat biträde i rättegång.

I syfte att låta statens intresse bliva tillbörligt företrätt i anstaltens ledning har föreslagits, att Konungens befallningshavande skall utse styrelsens ordförande jämte suppleant för honom. Övriga styrelseledamöter skola däremot tillsättas på det sätt, Konungen i det för anstalten fastställda reglementet i varje särskilt fall bestämmer, och torde man härvid kunna förutsätta, att där anstalt upprättas eller underhålles av särskilda kommuner eller av landsting och kommuner gemensamt, varje sådan kommun i reglementet tillförsäkras rätt att bliva representerad i anstaltens styrelse.

Föreståndaren för Stockholms stads rättshjälpskontor, advokaten Set Silow, har reservationsvis framfört en från de övriga sakkunniga avvikande mening i bland annat följande avseenden.

Enligt förslaget kan förmånen av fri rättegång ej beviljas för utförande av målsägandetalan i brottmål, där brottet är sådant, att det hör under allmänt åtal eller må efter angivelse åtalas av allmän åklagare. Denna inskränkning i förmånen av fri rättegång har motiverats därmed, att målsäganden i dylika fall i allmänhet torde kunna påräkna biträde av allmänna åklagaren jämväl för utförande av sin målsägandetalan. Genom ifrågavarande inskränkning skulle emellertid förmånen av fri rättegång komma att bliva den fattiga parten förvägrad bland annat i en stor grupp av rättstvister, där ett sorgfälligt tillvaratagande av hans talan vore ur såväl partens egen som även samhällelig synpunkt av synnerligt stor betydelse, nämligen i de ofta förekommande fall, då make eller barn efter den, som genom annans vållande blivit dödad, vilja föra talan om skadestånd på grund av att de genom den omkomnes frånfälle skulle komma att sakna nödigt underhåll. Behovet av särskild hjälp för utförande av målsägandetalan i omförmälda slag av tvister, i vilka ofta avsevärda ekonomiska värden stå på spel, framstår såsom så mycket större, som därvidlag i många fall kan erfordras verkställandet av högst besvärliga och maktpåliggande utredningar.

Gent emot bestämmelsen om förprövning av mål, där fri rättegång begärts, kunna enligt reservantens mening befogade invändningar anföras. Skall förprövningen verkställas med den grundlighet, som förslaget avser och varförutan den vore meningslös, kommer den givetvis att ställa synnerligen stora anspråk på rättens tid, arbete och icke minst tålamod. Vad man genom förundersökningen velat uppnå med hänsyn till statsverkets kostnader, motparten och även den fattiga parten själv, skulle därigenom snart gå förlorat. På grund av förprövningen skulle rätten komma att eller åtminstone få skenet av att intaga en för endera parten gynnsam eller ogynnsam hållning, som av dem kunde uppfattas såsom prejudicerande för tvistens slutliga utgång. Uppfattningen om rättens opartiska ställning skulle härigenom lätt kunna äventyras.

Enligt förslaget åtnjuter den fattiga parten ej förmånen av fri exekution. Den rätt, som enligt rättens dom kan hava tillerkänts honom, är dock mången gång för honom av föga värde, såvida han ej även kan få domen verkställd. Möjlighet bör därför beredas honom att utan kostnad få sin rätt ej blott av domstolen fastställd, utan även genom de exekutiva myndigheterna verkställd. Genom den år 1917 antagna lagen om införsel i lön m. m. har även i viss omfattning den fria exekutionen redan vunnit insteg i vår rätt.

Det biträde, som av rätten kan komma att åt den fattiga parten förordnas för att hjälpa denne med anhängiggörandet och utförandet av hans talan, skall enligt förslaget åtnjuta full ersättning för det arbete, biträdet nedlägger på fullgörandet av uppdraget. Härifrån göres emellertid ett betydelsefullt undantag i så måtto, att om saken aldrig skulle komma att vid domstolen anhängiggöras, biträdet ej erhåller ersättning för det arbete och de kostnader, biträdet haft för sakens utredning eller förlikning. Ifrågavarande inskränkning i biträdets rätt till ersättning skulle fördenskull i många fall kunna tänkas medföra en viss obenägenhet från advokaternas sida att åtaga sig dylika uppdrag, enär det ofta skulle kunna inträffa, att sedan biträdet nedlagt ett omfattande arbete för utredning av saken, densamma av såväl ombudet som parten finnes vara av beskaffenhet att ej böra vid domstol anhängiggöras eller kunna med större fördel förlikningsvis uppgöras. Rent av skulle häri kunna ligga en fara för att fullkomligt onödiga processer utan intresse för den fattiga parten bleve framdrivna till rättegång endast för beredande av möjlighet för biträdet att utfå sin ersättning. Med hänsyn härtill bör biträdet sålunda under alla förhållanden utfå ersättning även för det arbete och de kostnader, som nedläggas, innan målet blivit anhängiggjort.

Förslag till ändringar i pensionsförsäkringslagen.

Pensionsstyrelsen har den 21 januari 1918 till Kungl. Maj:t ingivit en framställning om vissa ändringar i pensionsförsäkringslagen, vilka enligt styrelsens förmenande borde under närmaste framtiden genomföras. Samtidigt har styrelsen jämväl framlagt ett utförligt program rörande de linjer, efter vilka den framtida utvecklingen av pensionsförsäkringen enligt styrelsens mening bör gå. Framställningen inledes med följande allmänna motivering:

När nu gällande lag om allmän pensionsförsäkring antogs av 1913 års riksdag, utgick man säkerligen ganska allmänt från den förutsättningen, att de bestämmelser, som i lagen fastställdes, endast voro avsedda att bilda en första grundval för den svenska pensionsförsäkringen. Den praktiska erfarenheten skulle sedermera steg för steg visa vägen till de ändringar och kompletteringar, som kunde anses påkallade.

Pensionsstyrelsens befattning med pensionsförsäkringslagens praktiska tillämpning lämnade ganska snart anvisning på en del lagändringar, som syntes önskvärda. Styrelsen har dock ansett sig böra i allmänhet avvakta någon längre tids erfarenhet, innan förslag till några mera genomgripande reformer framlades. Under de gångna åren har styrelsen sålunda inskränkt sig till att föreslå endast sådana ändringar, vilkas genomförande av praktiska skäl icke utan avsevärda olägenheter kunnat framskjutas. Av sådan natur var den redan år 1915 genomförda utvidgningen av övergångsbestämmelserna, varigenom ett mycket stort antal förut uteslutna, huvudsakligen äldre personer gjordes delaktiga i försäkringen. Av samma skäl har en omläggning av den frivilliga försäkringen numera kommit till stånd.[1] En del mindre väsentliga lagändringar, vilka haft betydelse för handläggningen av de löpande pensionsärendena m. m., hava dessutom vid olika tillfällen blivit genomförda.

Pensionsstyrelsen anser emellertid tidpunkten nu vara inne att upptaga till behandling frågan om vissa mera genomgripande ändringar i pensionsförsäkringslagen, vilka enligt styrelsens förmenande äro behövliga, om verksamheten skall kunna fylla sin uppgift att i önskvärd utsträckning understödja dem av landets invånare, som till följd av arbetskraftens nedsättning eller förlust icke vidare själva kunna förskaffa sig sin nödtorftiga försörjning.

Enligt styrelsens uppfattning torde dessa ändringar dock icke kunna genomföras på en gång. Vissa av dem skulle nämligen komma att ställa så stora ekonomiska krav såväl på det allmänna som på de enskilda samhällsmedlemmarna, att man endast kan tänka sig att gå fram så småningom. Det är emellertid angeläget, att man icke längre än oundgängligen nödvändigt uppskjuter fastställandet av principerna och planen för dessa ändringar och genomförandet av desamma. Ett sådant uppskov skulle komma att medföra avsevärda olägenheter för framtiden. En väsentlig del av de förmåner, som pensionsförsäkringen avser att lämna, åstadkommes nämligen i regel som ett resultat av inbetalningar, fördelade på en lång följd av år. Vill man sträva mot målet att inom en icke alltför avlägsen framtid få pensionsförsäkringsverksamheten i stånd att på ett effektivt sätt fylla sin uppgift i samhället, måste man se till, att de ekonomiska faktorer, som äro nödvändiga härför, så snart som möjligt skapas.

[1] Jfr. sid. 223.

Varje uppskov härmed kommer att menligt inverka på de framtida pensionernas storlek.

Ehuru pensionsstyrelsen icke är beredd att nu framlägga ett i alla detaljer utarbetat reformförslag, vill styrelsen här lämna en redogörelse för de ändringar, vilka enligt styrelsens förmenande borde under den närmaste framtiden kunna genomföras. För de frågor, vilkas slutliga behandling av en eller annan anledning anses böra något anstå, angivas endast de stora linjerna i de förslag, som sedermera torde komma att avlämnas. För sammanhangets skull beröras jämväl en del mera avlägset liggande reformer, vilka enligt styrelsens mening förr eller senare måste genomföras, men för vilka man ännu icke ansett sig kunna anvisa en tillfredsställande lösning.

Detta program kan naturligtvis icke anses innebära en slutgiltig lösning av frågan om den svenska pensionsförsäkringen. Någon sådan torde överhuvud taget aldrig kunna ernås. De behov, vilka pensionsförsäkringen har att tillgodose, äro nämligen på det intimaste sätt anslutna till levnadsförhållandena och sålunda underkastade samma förändringar, som dessa tid efter annan undergå. Och det är ett livsvillkor för en pensionsförsäkringsverksamhet, som skall kunna fylla sin samhällsuppgift, att icke stelna i vissa former, vilka visserligen vid tidpunkten för deras fastställande kunnat anses lämpliga, men under ett senare tidsskede icke stå i överensstämmelse med de förändrade levnadsvillkor, som då råda.

I. Allmänna synpunkter.

A. Pensionernas uppgift. Styrelsen erinrar om, att man vid fastställandet av de nuvarande lagbestämmelserna för pensionsförsäkringsverksamheten utgick från den förutsättningen, att den pension, som försäkringen skulle lämna, i allmänhet skulle vara tillräcklig att jämte pensionstagarens övriga inkomster bereda honom försörjning utan anlitande av fattigvård eller hjälp från enskilda.

De förutsättningar angående levnadsförhållanden och levnadskostnader, från vilka man utgick vid lagens antagande, hava sedermera blivit väsentligt rubbade. Det är visserligen sant, att de nuvarande, på mera tillfälliga förhållanden beroende, oskäligt höga levnadskostnaderna varken böra eller kunna läggas till grund för bedömande av, i vad mån den förhöjning av existensminimum, som under de senare åren inträtt, kan bliva för framtiden bestående. Så mycket torde dock vara ostridigt, att de siffror, på vilka den nuvarande försäkringen grundar sig, icke längre kunna anses användbara, om försäkringen skall kunna bibehålla den anslutning till de framtida verkliga levnadskostnaderna, som man avsett och som är ofrånkomlig, om försäkringen skall kunna fylla sin uppgift. Men är så förhållandet, är det jämväl tydligt, att man icke längre än som är oundgängligen nödvändigt bör uppskjuta att vidtaga erforderliga ändringar i pensionsförsäkringslagen. Eljest kan det hända, att man en dag ställes inför den situationen, att pensionsförsäkringen och de behov, som denna är ämnad att tillgodose, hava förlorat allt praktiskt sammanhang med varandra. Att då med ett slag vidtaga en rättelse låter sig av ekonomiska skäl icke göra. En dylik måste vidtagas i så god tid, att den kan verka genom på en följd av år fördelade faktorer.

Beträffande de åtgärder, som under den närmaste tiden enligt styrelsens mening böra vidtagas för förhöjning av pensionerna, torde det vara nödvändigt att taga i anspråk ökade bidrag från båda de håll, vilka skapa de nuvarande pensionerna, sålunda en förhöjning såväl av pensionsavgifterna som av pensionstilläggen, och att dessutom vidtaga vissa andra åtgöranden, vilka kunna vara ägnade att befrämja försäkringens möjligheter till utveckling i den riktning, som man med densamma avsett.

B. Pensionsavgifterna och avgiftspensionerna. För försäkringen i jämviktsläge beräknas de årligen utgående avgiftspensionerna uppgå till omkring 65 millioner kronor och pensionstilläggen (understöden) till omkring 70 millioner kronor. Av dessa

siffror framgår, att det för de framtida pensionernas storlek är av största betydelse att erhålla en tillfredsställande ordning beträffande såväl pensionsavgifterna och avgiftspensionerna som pensionstilläggen.

Styrelsen erinrar om, att den pensionsavgift, som varje försäkrad har att inbetala, är beroende av hans inkomst och att befolkningen härför är indelad i vissa inkomstklasser, för vilka fasta pensionsavgifter äro fastställda. Inkomstklasserna, pensionsavgifterna och antalet personer i de olika klasserna vid 1915 års avgiftspåföring framgå av nedanstående tabell:

Inkomstklass	Årsinkomst Kr.	Pensionsavgift Kr.	Antal personer	Påfört avgiftsbelopp: Grundavgift Kr.	Påfört avgiftsbelopp: Tilläggsavgift Kr.	Påfört avgiftsbelopp: Summa Kr.	Avgiftspension vid 67 år: Man Kr.	Avgiftspension vid 67 år: Kv. Kr.
I . .	Under 500	3	2 210 000	6 630 000	—	6 630 000	45	36
II . .	500—799	5	369 000	1 107 000	738 000	1 845 000	76	61
III . .	800—1 199	8	371 000	1 113 000	1 855 000	2 968 000	122	97
IV . .	1 200 och högre	13	302 000	906 000	3 020 000	3 926 000	198	159
Summa			**3 252 000**	**9 756 000**	**5 613 000**	**15 339 000**		

Styrelsens program för ändringar beträffande pensionsavgifterna och avgiftspensionerna är i huvudsak följande:

1:o) *En varsamt och successivt genomförd förhöjning av pensionsavgifterna i samband med en mjukare anpassning efter inkomsten och en höjning av inkomstgränsen för den högsta pensionsavgiften.*

Den nuvarande uppdelningen i inkomstklasser synes icke vara lämplig, enär densamma medför vissa ojämnheter. Man synes kunna uppnå en mer tillfredsställande ordning genom att antingen låta pensionsavgiften utgå med en viss procent av den till hela hundratal kronor avrundade inkomsten eller införa ett större antal inkomstklasser.

2:o) *En mera tillfredsställande anordning beträffande de gifta kvinnornas pensionsavgifter och avgiftspensioner.*

Enligt nuvarande bestämmelser tillhöra samtliga hustrur, som ej taxerats för egen inkomst av 500 kronor eller mera, den lägsta inkomstklassen. Deras avgiftspensioner bliva på grund härav helt obetydliga. Vid påföring av pensionsavgift borde för hustrun beräknas, om ej hälften av makarnas inkomst, så åtminstone en del av mannens inkomst.

3:o) *En omläggning av bidraget från det allmänna i syfte att därmed dels tillgodose under 2:o omnämnda ändamål och dels bringa lättnad för och uppmuntra de lägsta inkomsttagarna att ordentligt inbetala sina pensionsavgifter.*

4:o) *En omläggning av beräkningssättet för avgiftspensionerna i syfte att uppnå högre invaliditetspensioner och vissa andra för de försäkrade och för försäkringens utveckling viktiga fördelar.*

Styrelsen avser att längre fram inkomma med närmare utredningar och förslag till dessa ändringar.

C. Pensionstilläggen. Styrelsens program för de ändringar beträffande pensionstillägg och understöd, vilka under den närmaste framtiden borde genomföras, äro, förutom en eventuell höjning av pensionstilläggets grundbelopp, följande:

1:o) *Sådan ändring av 3 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser, att pensionstillägg och understöd, till vilka rätt inträder fr. o. m. år 1919, skola, med vissa undantag, utgå med i pensionsförsäkringslagen stadgat normalbelopp, nämligen högst 150 kronor för man och 140 kronor för kvinna.*

Beträffande denna fråga hänvisas till under IV i denna skrivelse lämnad utredning Förändringen skulle för år 1919 medföra en ökad kostnad för statsverket av cirka 86 000 kronor.

2:o) *Sådan ändring av 6 § pensionsförsäkringslagen, att för invalid änkling, änka eller ogift kvinna, som har att försörja barn eller adoptivbarn under 15 år, pensionen, därest den egna inkomsten icke överstiger visst belopp, ökas med ett av inkomsten beroende belopp, högst 75 kronor för varje sådant barn. Enahanda rätt skulle även tillkomma pensionsberättigade äkta makar, som båda äro invalider.*

Beträffande denna bestämmelse, vilken är avsedd att träda i kraft fr. o. m. år 1919 och äga tillämpning även för sådana personer, vilka under de gångna åren blivit berättigade till pension eller understöd, hänvisas till i denna skrivelse under III intagen redogörelse. Den kostnad, som en dylik lagändring skulle medföra för staten, har beräknats för år 1919 till omkring 1 166 000 kronor.

3:o) *Ändring i utjämnande syfte av den i 6 § pensionsförsäkringslagen förekommande bestämmelsen, att, därest vid pensionstilläggets beräkning pensionstagarens egen årsinkomst uppgår till 50 men icke till 100 kronor, avdrag skall ske med det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 50 kronor.*

Beträffande detta förslag, vilket är avsett att med vissa undantag tillämpas för beräkning av de pensionstillägg, till vilka rätt inträder fr. o. m. år 1919, hänvisas till under II i denna skrivelse intagen redogörelse. Kostnaden för staten för denna ändring beräknas för år 1919 uppgå till omkring 69 000 kronor.

D. Påföring och uppbörd av pensionsavgifter. Det är tydligen av stor vikt för försäkringen och för de framtida avgiftspensionernas storlek, att *de avgiftspliktiga påföras de pensionsavgifter, som lagligen böra åligga dem.* Erfarenheten har givit vid handen, att de nuvarande förhållandena på detta område icke kunna anses tillfredsställande.

De ändringar, som styrelsen finner önskliga beträffande påföring och uppbörd av pensionsavgifter, äro i huvudsak följande:

1:o) *Sådan ändring av 14, 15 och 16 §§ pensionsförsäkringslagen, att arbetet med påföring av avgifter och vad därmed äger sammanhang överflyttas från taxeringsmyndigheterna till andra myndigheter.*

2:o) *Sådan ändring av 13, 14 och 15 §§ pensionsförsäkringslagen, att uppbörden av pensionsavgifterna verkställes av kommunerna.*

3:o) *Sådan ändring av 18 § pensionsförsäkringslagen, att arbetsgivares ansvar för erläggande av pensionsavgift för hos honom anställd, avgiftspliktig person erhåller ökad betydelse.*

Styrelsen ämnar framdeles till Kungl. Maj:t inkomma med närmare utredning och förslag angående dessa frågor.

II. Ändrat beräkningssätt för pensionstillägg vid inkomst över 50 kronor.

1917 års riksdag anhöll i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t täcktes verkställa utredning, huruvida sådan ändring av 6 § i lagen om allmän pensionsförsäkring kunde vidtagas, att inkomst till ett belopp av omkring 100 kronor icke måtte medföra minskning — åtmistone icke i samma utsträckning som med nu gällande bestämmelser — i beloppet av understöd eller pensionstillägg enligt nämnda lag.

Genom nådigt brev den 29 juni 1917 har Kungl. Maj:t anbefallt pensionsstyrelsen att verkställa den i riksdagens skrivelse begärda utredningen samt därefter till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet.

Ett obetingat bifall till det av riksdagen framförda önskemålet skulle enligt pensionsstyrelsens åsikt komma att leda, förutom till betydliga kostnader för det allmänna, jämväl till uppenbara missförhållanden.

En utsträckning av inkomstgränsen för det avdragsfria pensionstillägget, t. ex. till 100 kronor, verkar nämligen därhän, att avdraget då i stället blir desto större vid inkomster utöver den höjda inkomstgränsen. För att motverka detta skulle man nödgas även framflytta inkomstgränsen för rätt till pensionstillägg, t. ex. för man till 350 eller 400 kronors årsinkomst. En sådan ändring skulle ytterligare betydligt öka kostnaden för pensionstillägg och understöd.

Däremot synes det icke böra möta några egentliga svårigheter att vidtaga en ändring av 6 § såtillvida, att inkomst till belopp av omkring 100 kronor icke i samma utsträckning som enligt nu gällande bestämmelser skulle medföra minskning i beloppet av understöd eller pensionstillägg. Genom en sådan lagändring kunde man ock avhjälpa nyssberörda missförhållanden.

Utgår man därifrån, att en ändring av ifrågavarande bestämmelse icke på någon punkt får medföra försämring av nu gällande villkor, men att den för övrigt bör ske med minsta möjliga kostnad för det allmänna, synes ändringen böra gå i den riktningen, att vid en ökning av den egna årsinkomsten från 50 till 300 kronor för man och 280 kronor för kvinna pensionstillägget (understödet) skulle sjunka likformigt från det belopp, som nu är bestämt för 50 kronors inkomst, till 0. För en man skulle alltså en ökning av inkomsten från 50 till 300 kronor medföra en likformig sänkning av understödet från 150 till 0 kronor, d. v. s. med 60 öre för varje kronas ökad inkomst. För en kvinna skulle motsvarande belopp egentligen bliva 60·87 öre, vilka emellertid bör avrundas till 60 öre; övre gränsen för kvinnas rätt till pensionstillägg skulle då bliva 283 kronor i stället för nu 280 kronor.

För frågans närmare belysning hänvisas till nedanstående tabell, som lämnar en översikt av bestämmelserna angående storleken av understöd enligt gällande lag och enligt pensionstyrelsens nu framlagda förslag till ändring däri.

Bestämmelser enligt	Högsta möjliga understöd		Intet understöd utgår vid inkomst uppgående till		Understödet minskas med nedanstående procent av det belopp, varmed inkomsten ökas			Kostnad i % av den nuvarande
	för man	för kvinna	för man	för kvinna	vid inkomst under 50 kr.	vid inkomst mellan 50 och 100 kr.	vid inkomst över 100 kr.	
	kr.	kr.	kr.	kr.	%	%	%	%
gällande lag . . .	150	140	300	280	0	100	50	100
styrelsens förslag .	150	140	300	283	0	60	60	106·6

Vid olika inkomst skulle understödsbeloppen alltså bliva följande:

Inkomst	Understödets belopp för man enligt		kvinna enligt	
	nuvarande bestämmelser	styrelsens förslag	nuvarande bestämmelser	styrelsens förslag
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
0—50	150	150	140	140
75	125	135	115	125
100	100	120	90	110
150	75	90	65	80
200	50	60	40	50
280	10	12	0	2
300	0	0	0	0

Då förslaget således med ganska måttliga kostnader avhjälper den anmärkta oegentligheten, får pensionsstyrelsen hemställa om ändring av 6 § i ovan angiven riktning.

Tillika erfordras vissa övergångsbestämmelser, som lämpligen torde böra inarbetas i 3 § i den nedan under IV omförmälda lagen av den 8 juni 1915.

III. Pensionstillägg för barn.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag till 1913 års riksdag skulle *pensionsberättigad* änkling, änka eller ogift kvinna, som har barn under 15 år, för varje sådant barn erhålla ett pensionstillägg av 60 kronor, därest årsinkomsten ej uppgår till 300 kronor för man och 250 kronor för kvinna jämte 120 kronor för varje barn.

Detta förslag väckte dock av olika skäl betänkligheter inom riksdagen och kom icke till genomförande. Pensionsstyrelsen har emellertid nu ansett tiden vara inne för denna frågas återupptagande. Efter att hava till bemötande upptagit de huvudinvändningar, som framställts mot förut väckta förslag om pensionstillägg för barn, övergår styrelsen till frågan om de närmare bestämmelser, som enligt styrelsens mening böra lämnas för en barnpensionering.

Pensionstillägget för barn synes först och främst böra utgå till invalid änka, änkling eller ogift moder. Men man synes böra gå ett steg längre och medgiva ett sådant tillägg även i fall, då äktenskapet fortfar, men båda makarna äro invalider. Ehuru behovet givetvis är mera framträdande för änka, änkling eller ogift moder än för gift par, då endast en av makarna är invalid, är uppenbarligen behovet lika stort, då båda makarna äro invalider, som då det är fråga om änka, änkling eller ogift moder. Att gå längre än nu nämnts, torde av kostnadsskäl icke kunna ifrågasättas.

Pensionstillägget synes böra bestämmas till 75 kronor för varje barn under 15 år, där årsinkomsten ej överstiger för änkling 300 kronor, för änka eller ogift kvinna 283 kronor och för äkta makar 583 kronor, samt, där årsinkomsten överstiger nämnda belopp, 75 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 300 kronor för änkling, 283 kronor för änka eller ogift kvinna och 583 kronor för äkta makar. — Styrelsen har satt avdraget till sex tiondelar av nyssberörda belopp för att vinna likformighet med det av styrelsen under II här ovan föreslagna avdraget vid beräkningarna av pensionstilläggs belopp vid årsinkomst över 50 kronor. I sammanhang härmed har den övre gränsen för den ökning i årsinkomst, som må förekomma för rätt till pensionstillägg för barn, bestämts till 125 kronor för varje barn (sex tiondelar av 125 kronor = 75 kronor).

Med barn synes i detta hänseende styvbarn böra likställas. Pensionstillägg för barn torde, under i övrigt givna förutsättningar, även böra tillkomma föräldrar med adoptivbarn. Det torde icke vara anledning befara, att missbruk av sådan rätt skall förekomma, helst frågan om adoption enligt lagen därom av den 14 juni 1917 alltid först skall underställas domstols prövning.

De barn, förutom adoptivbarn, som skulle omfattas av en dylik lagändring, torde för år 1919 kunna uppskattas till nedanstående antal:

barn, födda inom äktenskapet:		
barn av änkor	14 000	
» » änklingar	1 600	
» , vilkas båda föräldrar leva . . .	2 800	18 400
barn, födda utom äktenskapet		9 000
	eller tillhopa	27 400 barn.

Man synes emellertid böra begränsa rätten till pensionstillägg för barn till de föräldrar, som enligt nu gällande bestämmelser äro inbegripna i försäkringen. Sålunda skulle från dylik rätt uteslutas de, som den 1 januari 1914 voro invalider och under sammanlagt mer än fyra månader år 1913 åtnjutit full försörjning av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar.

IV. Ändring beträffande övergångstiden.

Enligt 37 § i lagen om allmän pensionsförsäkring i dess ursprungliga lydelse skulle för dem, som före utgången av år 1918 förvärvat rätt till pensionstillägg eller understöd eller till ökning därav, beloppen av pensionstillägg, understöd och ökning bestämmas till följande procent av eljest stadgat belopp, nämligen:

för den, som under år 1914 förvärvat sådan rätt, till 50 %,
» » » » » 1915 » » » » 60 %,
» » » » » 1916 » » » » 70 %,
» » » » » 1917 » » » » 80 %,
» » » » » 1918 » » » » 90 %.

För betäckande av de ökade kostnader, som blevo en följd av försäkringens utsträckande till vissa förut icke medtagna grupper av invalider, beslöt emellertid 1915 års riksdag en förlängning av övergångstiden, så att för dem, som under åren 1919—1929 förvärvade rätt till pensionstillägg eller understöd, tillägget eller understödet skulle utgå med 90 i stället för 100 procent av eljest stadgat belopp.

Tydligen var detta en nödfallsutväg, som tillgreps för att kunna utvidga försäkringens omfattning. Det ansågs väl även, att den minskning av förut fastställt pensionstillägg, som ändringen medförde för en del blivande pensionstagare, mer än väl uppvägdes därigenom, att nära ett par hundratusental förut från försäkringen uteslutna fattiga män och kvinnor skulle bliva delaktiga av dess förmåner. Penningen hade ej heller vid beslutets fattande förlorat så mycket i värde, som sedermera inträffat, och det pensionstillägg eller understöd, som i alla fall skulle komma att utgå till dem, för vilka reduceringen skulle äga rum, lämnade dock ett avsevärt bidrag till deras försörjning.

Kristid råder visserligen ännu och staten och kommunerna hava stora svårigheter att dragas med. Men å andra sidan pressas den enskilde, som ej har några förvärvsmöjligheter, ytterst hårt av de nu rådande exceptionella förhållandena och av den stegring i prisen på alla nödvändighetsvaror, som särskilt på senare tiden inträtt och som väl sannolikt kommer att till stor del bestå lång tid framåt.

Pensionsstyrelsen har därför ansett nödvändigt att redan nu till behandling upptaga frågan om en återgång till vad som gällde före lagen den 8 juni 1915 beträffande övergångstiden för pensionstilläggs och understöds uppbringande till normala belopp.

Styrelsen föreslår sålunda den ändring i lagen den 8 juni 1915, att reduktionen av pensionstillägget skall gälla allenast dem, som under något av åren 1914—1918 förvärvat rätt till dylikt tillägg eller understöd, d. v. s. en återgång till vad som gällde enligt 37 § pensionsförsäkringslagen i dess ursprungliga lydelse.

Det är i första hand de ovan under rubrikerna II, III och IV återgivna ändringarna, som pensionsstyrelsen nu föreslår till genomförande, alltså dels nyssnämnda ändring beträffande övergångstiden, dels införande av pensionstillägg för barn och dels ändrat beräkningssätt för pensionstillägg vid inkomst över 50 kronor. Dessutom hemställer styrelsen om vissa andra ändringar i olika paragrafer i pensionsförsäkringslagen, vilka ändringar i allmänhet avse att komplettera och förenkla formerna för pensionsförsäkringsverksamheten.

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

Januari.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april 1917 införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma har den genomsnittliga tillgången under månaden beräknats. Tillgången har, allt efter som den varit att beteckna såsom god, tillräcklig eller otillräcklig, i tabellerna utmärkts med tecknen ○, ◑ eller ●. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligen stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Dock torde kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

I föregående häften av Sociala Meddelanden hava ifrågavarande uppgifter lämnats från och med maj 1917 till och med december samma år. I tabellen å nästa sida meddelas liknande uppgifter för januari 1918. En granskning av tabellen visar, att vad beträffar *kött* och *ved* en åtminstone tillräcklig tillförsel rådde inom så gott som alla rapportorter. Vad däremot beträffar *potatis*, synes tillgången vara betydligt mera knapp än under december; otillräcklig tillgång å detta varuslag rapporterades under januari från 8 orter. Angående *mjölk*tillförseln framträder en svag tendens till förbättring. Under åtminstone en del av månaden har tillförseln kunnat betecknas såsom tillräcklig å 13 rapportorter. Tillförseln av *ost* har under månaden visat en bestämd tendens till avmattning. Den starka tillbakagång i *ägg*tillförseln, som kunde förmärkas under december månad, har under januari blivit alltmera utpräglad, i det att tillräcklig tillförsel rapporterats från endast 12 orter, nästan alla belägna i Svealand och Norrland. Beträffande *färsk fisk* och *salt sill*, synes läget vara detsamma som föregående månad. Enligt de ingångna rapporterna var liksom förut tillförseln av det förstnämnda varuslaget otillräckligt

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *januari* månad 1918.

(○ = god. ◑ = tillräcklig. ● = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Stockholm	●	●	●	◑	●	○	●	●	◑	●	●	●	●
Södertälje	◑	●	●	●	[1]◑	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Uppsala	●	●	●	●	◑	◑	●	●	●	●	◑	●	●
Nyköping	[1]◑	●	●	●	●	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Eskilstuna	◑	●	●	●	●	○	●	[1]◑	○	●	◑	●	●
Linköping	[1]◑	●	●	●	●	○	●	◑	◑	●	◑	●	●
Norrköping	●	●	●	●	●	◑	●	●	●	●	◑	●	●
Motala	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	●	◑	●	◑
Jönköping	●	●	●	◑	[1]◑	◑	[1]◑	◑	◑	●	◑	●	●
Växjö	●	●	●	●	[1]◑	◑	●	◑	[1]◑	●	◑	●	●
Kalmar	●	●	●	●	●	◑	●	[1]◑	●	●	◑	●	●
Västervik	●	●	●	●	●	◑	●	●	●	●	●	●	●
Visby	◑	●	◑	●	◑	[1]◑	◑	◑	●	●	◑	●	●
Karlskrona	●	●	●	●	●	◑	●	●	[1]◑	●	●	●	●
Kristianstad	[1]◑	●	●	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Malmö	●	●	[1]◑	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Lund	●	●	●	●	●	○	●	[1]◑	●	●	[1]◑	●	●
Landskrona	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	◑	●	[2]◑	●	◑
Hälsingborg	●	●	●	●	◑	○	●	◑	[1]◑	●	◑	●	●
Ystad	●	●	●	●	◑	◑	●	○	●	●	◑	●	●
Halmstad	●	●	◑	[1]◑	[1]◑	◑	●	◑	◑	●	●	●	●
Göteborg	●	●	●	●	●	◑	●	●	◑	●	[1]◑	●	●
Lysekil	◑	●	●	●	●	◑	●	[1]◑	◑	●	[1]◑	●	●
Vänersborg	[1]◑	●	◑	●	[1]◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Borås	●	●	●	●	[1]◑	●	●	◑	◑	●	◑	●	●
Tidaholm	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Karlstad	●	●	◑	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Örebro	[1]◑	●	◑	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Kopparberg	●	●	●	◑	●	◑	[1]◑	●	◑	●	◑	●	●
Västerås	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Falun och Domnarvet	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Ludvika	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Gävle	●	●	●	[1]◑	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Söderhamn	●	●	[1]◑	◑	●	◑	●	◑	●	●	◑	●	●
Sundsvall	●	●	●	●	◑	◑	●	●	●	●	●	●	●
Nyland	●	●	◑	○	[2]◑	○	●	○	●	●	◑	●	●
Östersund	●	●	●	●	◑	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Umeå	○	●	[1]◑	[2]◑	[1]◑	[1]◑	●	◑	●	●	○	●	●
Luleå och Boden	◑	●	●	●	●	◑	●	◑	●	●	◑	●	●
Malmberget och Gällivare	◑	●	●	◑	◑	◑	[1]◑	◑	●	●	◑	[1]◑	●
Kiruna	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » » god och tillräcklig.

å 15, av det senare å 12 rapportorter. Vad slutligen beträffar *smör* och *fläsk* samt *fotogen*, *kol* och *koks*, så synes tillförseln inom hela riket vara att betrakta såsom i det närmaste avstannad. Endast på Gottland samt under en del av månaden i Jönköping, Kopparberg och Malmberget torde tillförseln av fläsk hava motsvarat efterfrågan.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I efterföljande tabeller (sid. 180—181) meddelas (i såväl absoluta som relativa tal) en sammanställning av prisförändringarna beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter från juli 1914 till och med januari 1918.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 248 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet. Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före krigets början, helt visst icke motsvara krigsårens faktiska budgeter. Kristidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varuslagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat och även i många fall måst göras. Framhållas må emellertid, att den alltmer framträdande varuknappheten delvis kan antagas hava givit anledning till en utveckling i motsatt riktning. I all synnerhet bliva givetvis beräkningarna vanskliga i den mån, som de i prisstatistiken upptagna varuslagen försvinna

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor 1914—1918.

Absoluta tal.

Ort	1914		1915		1916			1917				1918
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta halv-året	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	Jan.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	808	853	959	1 036	1 074	1 138	1 231	1 331	1 394	1 431	1 598	1 793
Södertälje	747	804	885	973	1 003	1 067	1 125	1 233	1 270	1 337	1 486	1 686
Uppsala	715	780	861	933	974	1 032	1 109	1 241	1 295	1 329	1 488	1 611
Nyköping	710	746	833	883	928	997	1 069	1 198	1 264	1 271	1 431	1 586
Eskilstuna	735	776	865	913	941	1 016	1 095	1 225	1 292	1 360	1 504	1 658
Linköping	708	752	853	912	945	1 014	1 115	1 217	1 294	1 326	1 447	1 596
Norrköping	750	798	884	945	976	1 038	1 121	1 218	1 289	1 328	1 514	1 648
Motala	672	712	822	880	927	1 001	1 080	1 173	1 243	1 293	1 436	1 570
Jönköping	705	735	827	888	939	987	1 072	1 170	1 248	1 282	1 462	1 611
Växjö	695	719	818	864	920	991	1 053	1 130	1 183	1 224	1 352	1 464
Kalmar	699	728	818	890	913	986	1 046	1 147	1 219	1 282	1 430	1 542
Västervik	716	738	808	863	938	988	1 087	1 184	1 233	1 274	1 392	1 525
Visby	733	760	830	883	934	991	1 067	1 160	1 215	1 265	1 360	1 454
Karlskrona	717	762	866	924	961	1 016	1 081	1 174	1 244	1 280	1 428	1 547
Kristianstad	672	724	816	909	925	973	1 028	1 127	1 201	1 267	1 395	1 570
Malmö	730	773	867	958	1 052	1 045	1 119	1 224	1 314	1 397	1 565	1 739
Lund	701	738	845	913	934	1 003	1 072	1 157	1 260	1 347	1 529	1 672
Landskrona	690	745	840	916	951	1 009	1 088	1 178	1 260	1 343	1 522	1 647
Hälsingborg	698	732	821	899	937	990	1 041	1 158	1 235	1 298	1 502	1 672
Ystad	693	726	827	902	936	982	1 042	1 137	1 228	1 274	1 462	1 586
Halmstad	700	743	840	904	941	989	1 054	1 154	1 210	1 263	1 431	1 556
Göteborg	745	771	900	960	1 007	1 089	1 155	1 260	1 360	1 429	1 603	1 769
Lysekil	754	778	854	916	969	1 038	1 098	1 201	1 306	1 338	1 490	1 651
Vänersborg	711	736	830	997	963	1 028	1 096	1 200	1 242	1 298	1 455	1 615
Borås	709	757	855	919	967	1 034	1 092	1 196	1 258	1 302	1 471	1 581
Tidaholm	691	717	817	879	938	994	1 063	1 126	1 175	1 240	1 338	1 455
Karlstad	723	779	858	909	969	1 043	1 103	1 215	1 253	1 312	1 467	1 601
Örebro	720	769	859	923	954	1 031	1 103	1 211	1 278	1 299	1 471	1 565
Kopparberg	705	740	816	868	921	989	1 076	1 160	1 224	1 249	1 410	1 520
Västerås	717	756	837	909	958	1 044	1 109	1 217	1 269	1 314	1 467	1 588
Falun	734	770	840	919	963	1 032	1 108	1 214	1 294	1 324	1 463	1 608
Domnarvet och Borlänge	689	724	808	882	923	989	1 083	1 181	1 260	1 312	1 427	1 605
Ludvika	716	742	821	883	928	1 024	1 095	1 188	1 249	1 317	1 465	1 620
Gävle	736	785	855	923	974	1 050	1 125	1 233	1 317	1 345	1 470	1 609
Söderhamn	724	775	863	915	966	1 030	1 132	1 240	1 315	1 326	1 465	1 592
Sundsvall: staden	782	823	894	978	1 055	1 171	1 218	1 309	1 378	1 453	1 633	1 796
Sundsvall: sågverksdistriktet	750	778	831	921	986	1 108	1 179	1 287	1 355	1 416	1 561	1 665
Nyland	764	794	842	894	978	1 100	1 167	1 269	1 324	1 390	1 509	1 615
Östersund	793	836	892	974	1 014	1 136	1 234	1 321	1 342	1 385	1 634	1 796
Umeå	746	778	837	911	969	1 059	1 134	1 254	1 326	1 392	1 522	1 627
Luleå	763	799	868	934	976	1 079	1 172	1 292	1 341	1 444	1 594	1 748
Boden	744	793	875	920	981	1 071	1 158	1 271	1 312	1 427	1 593	1 717
Malmberget och Gällivare	809	850	899	923	990	1 050	1 130	1 236	1 305	1 391	1 582	1 728
Kiruna	819	855	892	952	993	1 069	1 142	1 231	1 299	1 416	1 574	1 685
Samtliga orter	**728**	**765**	**852**	**916**	**960**	**1 031**	**1 104**	**1 205**	**1 273**	**1 321**	**1 465**	**1 609**

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor 1914—1918.

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Ort	1914		1915		1916			1917				1918
	Juli	2:dra halvåret	1:sta halvåret	2:dra halvåret	1:sta halvåret	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	Jan.
Stockholm	100	105·6	118·7	128·2	132·9	140·8	152·4	164·7	172·5	177·1	197·8	221·9
Södertälje	100	107·6	118·5	130·3	134·3	142·8	150·6	165·1	170·0	179·0	198·9	225·7
Uppsala	100	109·1	120·4	130·5	136·2	144·3	155·1	173·6	181·1	185·9	208·1	225·3
Nyköping	100	105·1	117·3	124·4	130·7	140·4	150·6	168·7	178·0	179·0	201·5	223·4
Eskilstuna	100	105·6	117·7	124·2	128·0	138·2	149·0	166·7	175·8	185·0	204·6	225·6
Linköping	100	106·2	120·5	128·8	133·5	143·2	157·5	171·9	182·8	187·3	204·4	225·4
Norrköping	100	106·4	117·9	126·0	130·1	138·4	149·5	162·4	171·9	177·1	201·9	219·7
Motala	100	106·0	122·3	131·0	137·9	149·0	160·7	174·6	185·0	192·4	213·7	233·6
Jönköping	100	104·3	117·3	126·0	133·2	140·0	152·1	166·0	177·0	181·8	207·4	228·5
Växjö	100	103·5	117·7	124·3	132·4	142·6	151·5	162·6	170·2	176·1	194·5	210·6
Kalmar	100	104·1	117·0	127·3	130·6	139·3	149·6	164·1	174·4	183·4	204·6	220·6
Västervik	100	103·1	112·8	120·5	131·0	138·0	151·8	165·4	172·2	177·9	194·4	213·0
Visby	100	103·7	113·2	120·5	127·4	135·2	145·6	158·3	165·8	172·6	185·5	198·4
Karlskrona	100	106·3	120·8	128·9	134·0	141·7	150·8	163·7	173·5	178·5	199·2	215·8
Kristianstad	100	107·7	121·4	135·3	137·6	144·8	153·0	167·7	178·7	188·5	207·6	233·6
Malmö	100	105·9	118·8	131·2	144·1	143·2	153·3	167·7	180·0	191·4	214·4	238·2
Lund	100	105·3	120·5	130·2	133·2	143·1	152·9	165·0	179·7	192·2	225·3	238·5
Landskrona	100	108·0	121·7	132·8	137·8	146·2	157·7	170·7	182·6	194·6	220·6	238·7
Hälsingborg	100	104·9	117·6	128·8	134·2	141·8	149·1	165·9	176·9	186·0	215·8	239·5
Ystad	100	104·8	119·3	130·2	135·1	141·7	150·4	164·1	177·2	183·8	211·0	228·9
Halmstad	100	106·1	120·0	129·1	134·4	141·3	150·6	164·9	172·9	180·4	204·4	222·3
Göteborg	100	103·5	120·8	128·9	135·2	146·2	155·0	169·1	182·6	191·8	215·2	237·4
Lysekil	100	103·2	113·3	121·5	128·5	137·7	145·6	159·3	173·2	177·5	197·6	219·0
Vänersborg	100	103·5	116·7	140·2	135·4	144·6	154·1	168·8	174·7	182·6	204·6	227·1
Borås	100	106·8	120·6	129·6	136·4	145·8	154·0	168·7	177·4	183·6	207·5	223·0
Tidaholm	100	103·8	118·2	127·2	135·7	143·8	153·8	163·0	170·0	179·5	193·6	210·6
Karlstad	100	107·7	118·7	125·7	122·5	144·3	152·6	168·0	173·3	181·5	202·9	221·4
Örebro	100	106·8	119·3	128·2	132·5	143·2	153·2	168·2	177·5	180·4	204·3	217·4
Kopparberg	100	105·0	115·7	123·1	130·6	140·3	152·6	164·5	173·6	177·2	200·0	215·6
Västerås	100	105·4	116·7	126·8	133·6	145·6	154·7	169·7	177·0	183·3	204·6	221·5
Falun	100	104·9	114·4	125·2	131·2	140·6	151·0	165·4	176·3	180·4	199·3	219·1
Domnarvet och Borlänge	100	105·1	117·3	128·0	134·0	143·5	157·2	171·4	182·9	190·4	207·1	232·9
Ludvika	100	103·6	114·7	123·3	129·6	143·0	152·9	165·9	174·4	183·9	204·6	226·3
Gävle	100	106·7	116·2	125·4	132·3	142·7	152·9	167·5	178·9	182·7	199·7	218·6
Söderhamn	100	107·0	119·2	126·4	133·4	142·3	156·4	171·3	181·6	183·1	202·3	219·9
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	125·1	134·9	149·7	155·8	167·4	176·2	185·8	208·8	229·7
Sundsvall: sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	122·8	131·5	147·7	157·2	171·6	180·7	188·8	208·1	222·0
Nyland	100	103·9	110·2	117·0	128·0	144·0	152·7	166·1	173·3	181.9	197·5	211·4
Östersund	100	105·4	112·5	122·8	127·9	143·3	155·6	166·6	169·2	174·7	206·1	226·5
Umeå	100	104·3	112·2	122·1	129·9	142·0	152·0	168·1	177·7	186·6	204·0	218·1
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	127·9	141·4	153·6	169·3	175·8	189·3	208·9	229·1
Boden	100	106·6	117·6	123·7	131·9	144·0	155·6	170·8	176·3	191·8	214·1	230·8
Malmberget och Gällivare	100	105·1	111·1	114·1	122·4	129·8	139·7	152·8	161·3	171·9	195·6	213·6
Kiruna	100	104·4	108·9	116·2	121·2	130·5	139·4	150·3	158·6	172·9	192·2	205·7
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**125·8**	**131·9**	**141·6**	**151·6**	**165·5**	**174·9**	**181·5**	**201·2**	**221·0**

ur marknaden. Delvis hava dock dessa svårigheter avhjälpts vid indexberäkningarna genom utbyte mot andra ännu i handeln tillgängliga ersättningsvaror (t. ex. kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved).

Det alltjämt tilltagande antalet maximipriser har även bidragit till att försvåra mätandet av levnadskostnaderna samt jämförelser med förhållandena under föregående år. Alldeles särskilt skulle de gjorda beräkningarna bliva vilseledande, om de utfärdade maximipriserna i stor utsträckning överskredes. Följden härav skulle nämligen bliva, att noteringar avlämnades och beräkningar verkställdes i överensstämmelse med utfärdade maximiprisförordningar, medan i verkligheten ifrågavarande varor försåldes till betydligt högre priser. För att åtminstone i största allmänhet kunna bedöma i vilken utsträckning ett dylikt överskridande av maximipriserna försiggått, har socialstyrelsen riktat respektive ortsombuds uppmärksamhet på dessa förhållanden. Dessa hava dock rapporterat, att maximipriserna visserligen överskridas vid smyghandel av sådana varor, varå stor brist råder, såsom exempelvis kaffe, men att maximiprisbelagda varor i det alldeles övervägande antalet fall försäljas i överensstämmelse med av statsmakterna fastställda priser.

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar, då juli 1914 tages till utgångspunkt, en ökning av 121 % till januari 1918. Denna siffra innebär, att en normalfamilj av ovan angiven karaktär skulle med oförändrad levnadsstandard hava att vidkännas en betydligt mer än dubbelt så stor utgift för livsmedel, lyse och bränsle under januari 1918 som vid tiden före krigsutbrottet.

För att däremot få en fullständig bild av prisstegringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste emellertid undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i detta häfte (sid. 186), och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden juli 1914 till januari 1918 till c:a 92 %.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

I anslutning till i Sociala Meddelanden alltifrån oktober 1916 regelbundet publicerade försök till jämförande översikter av priser och prisförändringar å viktigare slag av livsmedel i de tre nordiska ländernas huvudstäder efter krigsutbrottet meddelas efterföljande två tabeller, som framföra den senast lämnade översikten till och med december månad 1917. Beträffande Stockholm och Kristiania torde noteringarna å de i varuförteckningen upptagna artiklarna genomgående hänföra sig till ganska likartade kvaliteter. Uppgifterna för

Köpenhamn däremot äro i vissa avseenden baserade på varuslag, som till sin beskaffenhet ej äro fullt jämförbara med motsvarande svenska och norska. I all synnerhet gäller detta i fråga om kött och fläsk samt i viss mån även bröd (jfr not. 3—9 under den första tabellen). De danska varuslag, som här noterats under rubrikerna »färskt nötkött»,» gödkalvstek» och »fläsk», torde dock beteckna kvaliteter, som äro tämligen jämförbara med de i svenska och norska varulistorna upptagna artiklarna. Noteringarna å mjölk, smör, margarin, ägg, potatis, mjöl, kaffe, socker och fotogen torde i alla tre städerna avse med varandra jämförbara kvaliteter.

I den första tabellen meddelas de beräknade medelpriserna i absoluta tal för den månad, som närmast föregick krigsutbrottet, nämligen juli 1914, och under den följande tiden för juli 1916 samt januari, november och december 1917. Köpenhamnsnoteringarna avse dock endast första veckan i varje månad. Den andra tabellen lämnar i relativa tal en överblick av prisförändringarna för de olika varuslagen under motsvarande tidsperioder, i det att priserna för juli 1914 satts lika med 100 samt priserna för juli 1916 samt januari, november och december 1917 omräknats i förhållande härtill.

Uppgifterna äro för Stockholm hämtade ur socialstyrelsens fortlöpande, i denna tidskrift regelbundet meddelade livsmedelsprisstatistik, för Kristiania ur »Sociale Meddelelser» och »Statistisk Maanedsskrift» (utgiven av Kristiania statistiske kontor og folkeregister) samt för Köpenhamn ur »Statistisk Aarbog» och «Statistiske Efterretninger».

Av den första tabellen framgår vid en jämförelse mellan Stockholm och Kristiania, att under december 1917 priset var detsamma å rågbröd, att potatis, nöttkött och kalvkött ställde sig billigare i den norska huvudstaden än i den svenska, men att alla andra varuslag, som noterats både i Stockholm och Kristiania, voro dyrast i den senare staden.

En jämförelse mellan Stockholm och Köpenhamn för samma månad visar, att samtliga noterade varuslag utom mjölk, vetemjöl, havregryn och kaffe voro dyrare i Stockholm än i Köpenhamn.

Jämföras slutligen våra grannländers huvudstäder med varandra, befinnas samtliga noteringar utom å mjölk, kaffe och fotogen vara högst i Kristiania.

Den andra tabellen åskådliggör prisstegringen sedan juli 1914 beträffande de olika varuslagen. Räknat från denna tidpunkt uppgick prisstegringen under december 1917 för de under denna månad noterade varuslagen till mer än 100 % för mjölk, smör, ägg, havregryn, nötkött, kalvkött, salt fläsk och koks i Stockholm, för alla varuslag utom mjölk, potatis och kaffe i Kristiania och för alla varuslag utom smör, vetemjöl, rågbröd, kött, fläsk och socker i Köpenhamn. Priset hade under samma tid ökats med högst 50 % för rågmjöl och socker i Stockholm, för potatis i Kristiania och för rågbröd, nötkött (soppkött), gödkalvstek, fläsk och socker i Köpenhamn.

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Absoluta tal.

Varuslag	Kvantitet	Stockholm					Kristiania					Köpenhamn				
		Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	November 1917	December 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	November 1917	December 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	November 1917	December 1917
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Mjölk, oskummad	l.	17	21	24	32	35	19	26	[1] 26	[1] 36	[1] 36	19	24	30	36	40
Smör, mejeri- . .	kg.	246	300	[1] 325	[1] 505	[1] 535	256	330	390	[1] 540	[1] 540	235	301	385	[1] 400	[1] 400
Margarin, växt- .	»	139	200	318	—	—	140	172	209	267	282	125	164	172	—	—
Ägg, färska . . .	tjog	150	221	376	480	641	180	329	582	647	747	150	265	425	419	448
Potatis	5 l.	35	32	54	[1] 55	[1] 59	52	53	[1] 39	55	58	25	60	49	56	56
Ärter, gula . . .	kg.	26	52	62	—	—	40	95	107	155	161	40	83	83	140	156
Vetemjöl	»	32	37	[2] 42	[2] 42	[2] 42	32	44	61	90	90	26	37	42	[1] 51	[1] 51
Rågmjöl	»	24	27	36	[1] 36	[1] 36	20	39	53	88	90	—	—	—	—	—
Havregryn . . .	»	34	49	66	[1] 72	[1] 72	36	54	64	120	120	39	73	76	—	88
Rågbröd	»	40	61	65	[1] 73	[1] 75	24	39	49	75	75	[3] 15	[3] 22	[3] 22	[3] 22	[3] 22
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	66	85	100	[4] —	[4] —	—	55	66	121	213	40	48	56	83	83
Nötkött, färskt:																
stek	»	125	261	256	254	312	132	327	299	270	296	—	[5] 381	[5] 275	[5] 218	[5] 235
soppkött . . .	»	102	197	198	207	265	126	298	268	240	260	[6] 125	[6] 294	[6] 192	[6] 142	[6] 183
Kalvkött, stek:																
gödkalv	»	145	242	270	298	418	141	325	360	330	393	[7] 140	[7] 294	[7] 240	[7] 176	[7] 204
spädkalv . .	»	101	162	193	203	329	83	226	223	189	241	[8] 110	[8] 262	[8] 208	[8] 149	[8] 177
Fläsk:																
färskt	»	149	235	286	[1] 295	[1] 295	145	287	359	480	502	[9] 156	[1] 170	[1] 170	[1] 170	[1] 170
salt	»	150	256	289	[1] 305	[1] 305	160	308	363	507	536					
Kaffe, Santos . .	»	166	203	355	—	[1] 300	214	229	271	335	345	210	247	277	382	440
Socker, bit- . . .	»	64	[1] 68	[1] 68	[1] 68	[1] 76	57	108	108	150	150	43	52	[10] 54	60	60
Fotogen, Water White	l.	18	27	29	—	—	18	29	29	35	37	18	21	21	70	70
Kol	hl.	239	525	570	—	—	188	660	[1] 600	1988	1838	170	680	695	1200	1250
Koks, gasverks- .	»	133	285	293	—	730	165	355	355	1300	1300	125	275	275	—	—

[1] Maximipris. — [2] 75 % utmalning (maximipris fr. o. m. den 15 januari 1917). — [3] Pris per kg. å rågbröd, utbakat i stycken om 4 kg. — [4] Sedan den statliga regleringen av brödsädsförbrukningen genomförts, saluföres i Stockholm ej rent vetebröd. En brödtyp, vari jämte vetemjöl en viss mängd rågmjöl ingår, redovisas i den svenska prisstatistiken under rubriken »vetebröd, bakat med vatten». Medelpriset i Stockholm per kg. för sådant bröd utgjorde under juli 1914 51 öre, under juli 1916 73 öre samt under januari, november och december månader 1917 resp. 80, 96 och 97 öre. Indextalet för sistnämnda månad med 1914 års julipris såsom bas utgjorde 190. — [5] »Oksekød (skært Kød), laveste Pris.» — [6] »Oksekød (Forkød)», genomsnitt av »højeste og laveste Pris». — [7] »Kalvekød (Forkød), højeste Pris.» — [8] »Kalvekød (Forkød), laveste Pris.» — [9] »Letsaltet Brystflæsk» (beräknat pris). — [10] Maximipris. Vid köp utan sockerkort var priset 72 öre per kg.

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Relativa tal.

(Juli 1914 = 100).

Varuslag	Kvantitet	Stockholm					Kristiania					Köpenhamn				
		Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	November 1917	December 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	November 1917	December 1917	Juli 1914	Juli 1916	Januari 1917	November 1917	December 1917
Mjölk, oskummad	l.	100	124	141	188	206	100	137	137	189	189	100	126	158	189	211
Smör, mejeri-	kg.	100	122	132	205	217	100	129	152	211	211	100	128	164	170	170
Margarin, växt-	»	100	144	229	—	—	100	123	149	191	201	100	131	138	—	—
Ägg, färska	tjog	100	147	251	320	427	100	183	323	359	415	100	177	283	279	299
Potatis	5 l.	100	91	154	157	169	100	102	75	106	112	100	240	196	224	224
Ärter, gula	kg.	100	200	238	—	—	100	238	268	388	403	100	208	208	350	390
Vetemjöl	»	100	116	131	131	131	100	138	191	281	281	100	142	162	196	196
Rågmjöl	»	100	113	150	150	150	100	195	265	440	450	—	—	—	—	—
Havregryn	»	100	144	194	212	212	100	150	178	333	333	100	187	195	—	226
Rågbröd	»	100	153	163	183	188	100	163	204	313	313	100	147	147	147	147
Vetebröd, bakat med mjölk	»	100	129	152	—	—	—	—	—	—	—	100	120	140	208	208
Nötkött, färskt:																
stek	»	100	209	205	203	250	100	248	227	205	224	—	—	—	—	—
soppkött	»	100	193	194	203	260	100	237	213	190	206	100	235	154	114	146
Kalvkött, stek:																
gödkalv	»	100	167	186	206	288	100	230	255	234	279	100	210	171	126	146
spädkalv	»	100	160	191	201	326	100	272	269	228	290	100	238	189	135	161
Fläsk:																
färskt	»	100	158	192	198	198	100	198	248	331	346	100	109	109	109	109
salt	»	100	171	193	203	203	100	193	227	317	335					
Kaffe, Santos	»	100	122	214	—	181	100	107	127	157	161	100	118	132	182	210
Socker, bit-	»	100	106	106	106	119	100	189	189	263	263	100	121	126	140	140
Fotogen, Water White	l.	100	150	161	—	—	100	161	161	194	206	100	117	117	389	389
Kol	hl.	100	220	238	—	—	100	351	319	1057	978	100	400	409	706	735
Koks, gasverks-	»	100	214	220	—	549	100	215	215	788	788	100	220	220	—	—

Levnadskostnadernas allmänna stegring under kristiden.

Av socialstyrelsen hava regelbundet för varje månad meddelats uppgifter (i Sociala Meddelanden) angående *livsmedels*kostnaderna och däri skeende förändringar. Då emellertid utgifterna för livsmedel (inberäknat bränsle och lyse) under vanliga förhållanden endast utgöra omkring 50 % av hushållsbudgeten för en normalfamilj med c:a 2 000 kronors utgiftsstat, har det givetvis ansetts i hög grad önskvärt att kunna erhålla ett siffermässigt uttryck för stegringen (eventuellt minskningen) även av övriga poster i budgeten och därigenom av levnadskostnadernas förändringar i det hela. Oaktat de svårigheter, som äro förknippade med hithörande beräkningar, hava likväl sådana förut kunnat verkställas, avseende tidpunkterna maj 1914, december 1916, maj och september 1917, samt publicerats i Sociala Meddelanden 1917, häfte 1 (sid. 24 ff.), häfte 5 (sid. 616) och häfte 10 (sid. 1171 ff.). Dessa beräkningar hava här fullföljts fram till januari 1918.

Efterföljande framställning avser att giva en sammanfattande och såvitt möjligt fullständig bild av levnadskostnaderna enligt nu rådande och enligt förut gällande prisförhållanden. Det bör emellertid från början påpekas, att framställningen icke kan göra anspråk på att till alla sina delar grunda sig på fullt exakta beräkningar, utan har man i vissa hänseenden fått åtnöja sig med allmänna uppskattningar, vilka dock inhämtats från så många olika håll, att de kunna anses tillsammans giva ett ganska rättvisande resultat.

Som utgångspunkt för beräkningarna har valts en normalfamiljs (man, hustru och två barn) budget maj 1914, slutande på en total utgiftssumma av 2 000 kr. per år. Denna budget har uppdelats på olika huvudposter i enlighet med resultaten av 1912—1914 års levnadskostnadsundersökning. Därefter har, på sätt nedan närmare skall visas, utgiftsstegringen beräknats för varje särskild huvudpost under förutsättning att förbrukningen varit i huvudsak oförändrad, alltså med bortseende från de omläggningar av och inskränkningar i förbrukningen, vilka givetvis framkallats av dyrtiden och även kunnat konstateras genom socialstyrelsens särskilda dyrtidsundersökningar (jfr artiklarna »Dyrtidens inverkan på livsmedelsförbrukningen» och »Livsmedelsförbrukningens omläggning under kristiden» i resp. häfte 12, sid. 1367 ff., årg. 1916 och häfte 10, sid. 1176 ff., årg. 1917 av Soc. Medd.).

Det må påpekas, att de i det följande gjorda beräkningarna grunda sig på uppgifter, inhämtade huvudsakligen från styrelsens ombudsorter, och följaktligen representera förhållandena i städer och stadsliknande samhällen.

I efterföljande tablå åskådliggöres *levnadskostnadernas totala stegring under kristiden*, varvid jämte de absoluta talen för de olika tidpunkterna även

angivas indextal, beräknade med utgångspunkt för 1914 års siffra, som satts lika med 100.

	Årsbudget	Beräknad årsbudget			
	1914 (maj)	1916 (dec.)	1917 (maj)	1917 (sept.)	1918 (januari)
Kronor	2 000	2 784	3 037	3 318	3 835
Indextal	*100*	*139*	*152*	*166*	*192*

Det förtjänar än en gång påpekas, att förestående siffror framräknats under förutsättning av en i huvudsak oförändrad levnadsstandard och att sålunda de besparingar och omläggningar i hushållningen, som överallt i större eller mindre utsträckning kunnat och givetvis även måst göras, här äro lämnade helt utom räkningen.

Såsom synes, skulle levnadskostnaderna för en normalfamilj med en årsbudget före kriget av 2 000 kr. hava stigit från maj 1914 till december 1916 med 39 %, till maj 1917 med 52 %, till september 1917 med 66 % och till januari 1918 med 92 %, vilket alltså innebär, att vederbörande familj numera måste utgiva 3 835 kr., eller nära nog det dubbla för erhållande, så långt möjligt, av den motsvarande valuta, som år 1914 (före kriget) kunde fås för 2 000 kr. Med utgångspunkt från decembersiffran 1916, kr. 2 784, har stegringen belöpt sig till 38 % och med utgångspunkt från septembersiffran 1917 till 16 %. Går man åter tillbaka till tiden före krigets utbrott (maj 1914), erhålles, såsom nyss nämnts, en stegringsprocent för hela den tillryggalagda krisperioden av 92 %, varav 43 % komma på 1917 års konto.

De ovan angivna procenttalen för levnadskostnadernas stegring torde av flera orsaker, för vilka närmare redogöres i det följande, få betecknas såsom *minimisiffror*. Särskilt med hänsyn till den alltjämt ökade varuknappheten, det betydande antalet maximipriser och de allt mera omfattande ransoneringsåtgärderna har det för övrigt visat sig vara förenat med stora svårigheter att numerä på samma tillförlitliga sätt som förut mäta levnadskostnadernas förändringar och anställa jämförelser härutinnan med förhållandena under föregående år.

Storleken av *årsbudgetens särskilda huvudposter*, beräknade enligt prisförhållandena vid tiden före krigets utbrott (maj 1914) och vid nuvarande tidpunkt (januari 1918), ävensom stegringens relativa storlek framgår av följande tablå:

	Årsbudget 1914 (maj)	Beräknad ökning	Beräknad årsbudget 1918 (januari.)
Föda- och njutningsämnen	876 kr.	114 %	1 875 kr.
Bostad	300 »	12 »	336 »
Bränsle och lyse	97 »	175 »	267 »
Beklädnad	219 »	150 »	548 »
Skatter	122 »	9 »	133 »
Övriga utgifter	386 »	75 »	676 »
Summa utgifter	**2 000 kr.**	**92 %**	**3 835 kr.**

Utgiftsstegringen för födo- och njutningsämnen har beräknats med ledning av vid ovannämnda levnadskostnadsundersökning funna kvantitetstal, vilka multiplicerats med de av socialstyrelsen noterade riksmedelsprisen (= genomsnittsprisen för styrelsens 44 ombudsorter) för födoämnen i maj 1914 resp. januari 1918. Då dylika kvantitetstal saknas för en del födoämnen, omfattar den på exakt väg beräknade stegringen endast omkring 80 % av hela födoämnesbudgeten, vilket likväl icke i någon nämnvärd mån kan anses inverka på resultatet.

Såsom ovan påpekats, kunna emellertid, på grund av varuknappheten och maximipriserna samt de därmed sammanhängande ransoneringsåtgärderna, hithörande beräkningar över huvud taget icke längre göra anspråk på att giva fullt samma verklighetstrogna resultat som förut. Visserligen har man genom utbyte i prisstatistiken av varuslag, som numera till största delen försvunnit ur marknaden, mot andra ännu förefintliga (t. ex. margarin mot landssmör, kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved o. s. v.) sökt så långt möjligt neutralisera den störande inverkan av ovan angivna förhållande, men härmed hava svårigheterna endast delvis kunnat avhjälpas. Då utgiftsstegringen för födo- och njutningsämnen med ledning av tillgängligt material beräknats till 114 %, torde man därför säkerligen få utgå från, att man för den sålunda ökade penningsumman, 1 875 kr., ändock icke kan numera erhålla fullt samma valuta, kvalitativt sett, som för 876 kr. före krigsutbrottet och att följaktligen ovan angivna procentsiffra, *under förutsättning av helt oförändrad levnadsstandard*, torde få betraktas som ett minimital.

Beträffande bostadshyrornas stegring för mindre lägenheter har man tidigare varit hänvisad till ungefärliga uppskattningar, baserade på rapporter från kommunala myndigheter eller från socialstyrelsens ombud i orterna. I och för nu senast verkställda levnadskostnadsberäkningar hava däremot uppgifter i förevarande hänseende införskaffats från rikets c:a 70 hyresnämnder, vilka genom 1917 års hyresstegringslag erhållit utvidgad befogenhet och i viss mån ombildats till centralorgan för bostadsmarknadens övervakande och reglering var å sin ort. De från hyresnämnderna erhållna uppgifterna angiva dels den procentiska hyresökningen, resp. minskningen från hyresåret 1914/15 till hyresåret 1917/18 för de av nämnderna reglerade lägenheterna, dels, för så vitt ifrågavarande procentsiffra med avseende på en viss ort icke kunnat anses som representativ för den *allmänna* hyresstegringen (-minskningen), noggrannast möjliga upplysningar rörande dennas ungefärliga storlek. Dessa rapporter giva vid handen, att bostadshyrornas fluktuationer under här ifrågavarande tidsperiod gestaltat sig väsentligt olika å olika orter. Medan i vissa större städer och industriorter en betydande hyresstegring ägt rum, meddelas från andra, av de industriella konjunkturerna mindre gynnade orter stillestånd eller — såsom t. ex. beträffande de lappländska gruvsamhällena — nedgång i fråga om hyresprisnivån. Tages genomsnitt för samtliga orter och lägenhetskategorier efter deras relativa betydelse, skulle den allmänna hyresstegringen i stads-

samhällena under tiden från år 1914/15 till år 1917/18 uppgå till c:a 12 %.

Utgiftsstegringen för bränsle och lyse har beräknats på enahanda sätt, som ovan angivits för födo- och njutningsämnen.

Beklädnadspostens stegring har beräknats med ledning av de prisuppgifter å varjehanda slag av tyger, garner, kläder och skodon, vilka inhämtats genom socialstyrelsens ombud och sammanställts i en särskild artikel i Sociala Meddelanden (»Priser å vissa beklädnadsartiklar»). Under hänvisning till nämnda artikel må här blott påpekas, att den erhållna procentsiffran för beklädnadskontots stegring givetvis endast är ett uppskattat medeltal, som i varje fall ej torde kunna betecknas som för högt, utan snarare, med hänsyn till inträffade kvalitetsförsämringar, såsom måhända något för lågt.

Den för skatteposten angivna stegringen av 9 % kan göra anspråk på mera exakt giltighet, beräknad som den är efter orternas relativa betydelse på grundval av officiella uppgifter rörande de under åren 1914 och 1917 erlagda skattebeloppen. Kronoskatten är oförändrad, men kommunalskatten har sedan år 1914 å det stora flertalet av här ifrågavarande orter undergått förhöjning, och gäller detta i ännu högre grad om landstingsskatten. Observeras må, att skatterna för båda åren avse samma inkomst (omkring 2 000 kr.).

Under rubriken övriga utgifter hava sammanförts en mängd mindre betydande utgiftsposter, vari stegringen delvis varit mycket svår att angiva. Det material, som härvid stått till förfogande, har utgjorts dels av genom styrelsens ombud inhämtade prisuppgifter från vissa ledande firmor inom resp. branscher, dels av före och under krisperioden förda och till styrelsen insända hushållsböcker för ett flertal hushåll å olika orter. Den största stegringen synes hava inträffat i fråga om utgifterna för tvätt- och renhållning med omkring 300 %. Å andra sidan förekommer även ett antal smärre poster, såsom förenings- och försäkringsavgifter, lottsedlar, ränta å lån o. s. v., vilka ej torde hava undergått någon egentlig stegring. Med häsyn härtill har den genomsnittliga stegringen för hela gruppen »övriga utgifter» ansetts böra ungefärligen uppskattas till 75 %.

Priser å vissa beklädnadsartiklar.

Till fullföljande av de i häftena 12 (årg. 1916), 5 och 10 (årg. 1917) meddelade uppgifterna angående priser å vissa beklädnadsartiklar före och under kristiden lämnas i efterföljande tabell liknande uppgifter för januari 1918, sammanställda med de förut avgivna. De beräknade medelprisen grunda sig även denna gång på uppgifter, inhämtade genom socialstyrelsens ombud å ett 40-tal orter i riket, samt avse genomgående medelgoda kvaliteter.

Ifrågavarande tabell ger vid handen, att en utomordentligt stark och omfattande prisstegring gjort sig gällande sedan krigets början å de olika slagen

Medelpris för 40 orter i olika delar av riket.

Beklädnadsartiklar	Maj 1914	Oktober 1916	Maj 1917	September 1917	Januari 1918	Prisstegring maj 1914—jan. 1918
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	%
A) *Tyger och garner:*						
1. Ylletyg (till damklädning) . pr meter	2·50	5·00	6·50	7·50	10·00	+ 300·0
2. Bomullstyg (till dito) . . . » »	0·50	0·80	1·00	1·25	2·00	+ 300·0
3. Ullgarn . . . . . » kg.	6·50	20·00	23·00	31·00	39·00	+ 500·0
B) *Herrkläder:*						
1. Herrkostym (av ylletyg), beställd . .	65·00	90·00	110·00	130·00	155·00	+ 138·5
» » konfektion.	40·00	60·00	75·00	85·00	100·00	+ 150·0
2. Vinteröverrock, beställd	70·00	95·00	110·00	125·00	150·00	+ 114·3
» konfektion	40·00	60·00	70·00	80·00	95·00	+ 137·5
3. Bomullsskjorta, mans-	2·00	3·00	3·75	4·25	6·00	+ 200·0
4. Ylletröja, »	3·50	6·50	8·50	9·75	12·00	+ 242·9
5. Yllekalsonger, »	3·50	6·50	8·25	9·50	11·75	+ 235·7
6. Yllestrumpor, »	1·25	2·50	2·75	3·50	4·40	+ 252·0
C) *Skodon:*						
1. Kängor, smorläder	9·50	16·50	19·50	22·00	26·00	+ 173·7
2. Stövlar	16·50	31·50	36·50	40·00	54·00	+ 227·3
3. Kängor av boxkalv, mans-	13·00	19·50	23·50	28·00	34·00	+ 161·5
» » » dam-	11·50	17·00	21·00	25·00	31·00	+ 169·6
» » » barn-	7·00	10·50	12·50	14·50	17·50	+ 150·0
4. Halvsulning och klackning	3·50	5·50	6·50	6·75	7·25	+ 107·1

av beklädnadsartiklar och att denna prisstegring under krisperioden befunnit sig i oavbruten tillväxt. Att emellertid få på ett fullt tillförlitligt sätt konstaterat, i vilken grad ifrågavarande prisstegring inverkat på hithörande utgifter för det enskilda hushållet, är givetvis mycket vanskligt, då man icke i detalj känner, i vilken utsträckning de olika artiklarna ingå i en normalbudget. Med ledning av de siffror, som sammanställts i ovanstående tabell, synes man dock vara berättigad att draga den slutsatsen, att utgifterna för kläder och skodon, under förutsättning att vederbörande hushåll sökt bibehålla samma standard, stigit från maj 1914 till oktober 1916 med c:a 50 %, till maj 1917 med c:a 70 % och till september 1917 med c:a 110 % samt numera (januari 1918) ställa sig i genomsnitt åtminstone 150 % högre än före krigsutbottet och ändock i en del fall, särskilt beträffande yllevarorna, torde avse försämrade kvaliteter.

Levnadskostnaderna i utlandet före och under kriget.

Under den senaste tiden har man alltmera insett nödvändigheten av att företaga levnadskostnadsundersökningar för att på så sätt erhålla ingående kännedom om de mindre bemedlades levnadsvillkor. Den av kriget framkallade dyrtiden har medfört en sänkning av dessa klassers levnadsstandard och tvingat staten till att genom ransonering och understödsverksamhet i görligaste mån lindra trycket av dyrtiden. Emellertid hava de stegrade levnadsomkostnaderna och den tilltagande varuknappheten förorsakat en alltjämt fortgående förändring av konsumtionen, vilken omläggning nödvändiggjort nya levnadskostnadsundersökningar. I det följande skall lämnas en kort redogörelse för några av de modernaste budgetundersökningarna, som ej förut blivit refererade i Sociala Meddelanden.

Arbetarklassens levnadsförhållanden i Wien åren 1912—1914. I december 1916 publicerades av österrikiska handelsministeriets statistiska avdelning en utredning rörande arbetarklassens levnadsförhållanden i Wien före kriget.[1] Denna undersökning erbjuder ett särskilt stort intresse, icke blott därför, att det är den första österrikiska utredning i sitt slag, utan fastmer därigenom, att den i metodiskt hänseende betecknar ett beaktansvärt framsteg i utvecklingen av hushållsstatistiken. Det torde därför vara lämpligt att till en början redogöra för de synpunkter, metoder och tekniska förfaringssätt, som tillämpats vid denna undersökning, för att därefter övergå till en summarisk översikt av de viktigaste resultaten.

I utredningen har man försökt att på det mest konsekventa sätt begränsa undersökningens objekt till att omfatta konsumtionen inom »rena familjehushåll». För att kunna tillämpa denna grundsats måste man utgallra alla främmande element (inhyrande, inackorderade), som ej stå under den för hushållet gemensamma ledningen, och draga deras förbrukning från hushållets. Den felkälla, som plägar uppstå vid budgetundersökningar därigenom att de utbetalningar, som göras av vuxna, självständiga familjemedlemmar utom den gemensamma hushållningen, ej alltid uppföras i hushållsboken, sökte man undvika på så sätt, att man försåg dessa medlemmar med egna räkenskapsböcker, vari alla sådana utgifter uppskrevos.

Det egentliga primärmaterialet för undersökningen utgjordes av den för hela familjen gemensamma hushållsboken, som var uppställd enligt det fria bokföringssystemet, d. v. s. utan tryckta rubriker för de olika inkomst- och utgiftsposterna. Särskilda anordningar voro vidtagna för att få kreditinköpen översiktligt bokförda. Dessutom upptog hushållsboken mycket ingående frågor om familjens sammansättning och bostadsförhållanden, medlemmarnas

[1] Wirtschaftsrechnungen und Lebensverhältnisse von Wiener Arbeiterfamilien in den Jahren 1912 bis 1914.

yrkesfördelning, matsedeln under en vecka samt en fullständig inventarieförteckning över möbler, husgeråd, kläder samt förråd av livsmedel och bränsle. Primärmaterialets insamlande övervakades av särskilt anställda agenter, vilka icke blott kontrollerade de bokförda posternas riktighet utan även själva ifyllde ett synnerligen detaljerat formulär, som innehöll uppgifter om varje familjemedlems fysiska och psykiska konstitution, skol- och yrkesutbildning, intellektuella, sociala och politiska intressen m. m. Tack vare den omfångsrika och noggrant utarbetade planen för undersökningen, har man vid bearbetningen kunnat komplettera de statistiska medeltalen med karakteristiska upplysningar om de enskilda fallen. Denna utredning är den första levnadskostnadsundersökning, som i sig förenar de båda undersökningsmetoderna: hushållsräkenskaper för ett större antal familjer och ingående, beskrivande familjemonografier.

Undersökningen omfattar blott 119 familjer. De flesta hushållsföreståndarna äro arbetare med hög yrkesutbildning. Medelinkomsten per hushåll uppgår till 2 473 österrikiska kronor, motsvarande 895·5 kr. per konsumtionsenhet. Större delen (94·0 %) av totalinkomsten utgöres av lön för utfört arbete, medan resten består av behållningen av uthyrning och inackordering, gåvor och räntor.

	Inkomsternas relativa fördelning i %								
	Antal konsumtionsenheter per familj				Inkomst per familj i kr.				Samtliga familjer
	under 2	2—2·5	2·5—3	3 o. därutöver	under 2 000	2 000—2 300	2 300—2 800	2 800 o. därutöver	
Inkomst av arbete	95·6	94·6	93·3	92·8	92·3	94·4	93·1	95·2	**94·0**
Därav mannens	85·7	87·0	81·2	68·1	84·0	88·8	81·0	78·0	**79·5**
hustruns	9·9	7·4	9·0	7·9	7·6	8·6	6·4	10·4	**8·4**
barnens	—	0·2	3·1	16·8	0·7	2·0	5·7	11·8	**6·1**
Övriga inkomster	4·4	5·4	6·7	7·2	7·7	5·6	6·9	4·8	**6·0**
Samtliga inkomster	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

Av ovanstående tabell framgår, att den del av totalinkomsten, som härleder sig från mannens arbetsförtjänst, avtager, när familjens storlek eller hela inkomst ökas, men att däremot barnens bidrag stiga. Hushållen med de flesta familjemedlemmarna synas vara tvungna att i större utsträckning skaffa sig extra inkomster.

Balansen mellan inkomster och utgifter erbjuder åtskilligt av intresse. För att erhålla det rationellaste uttrycket för familjernas välstånd hava de i efterföljande tablå ordnats efter inkomsten per konsumtionsenhet.

Ju mera välbärgade familjerna äro, desto mer växer det relativa antalet av sådana hushåll, där inkomsterna överstiga utgifterna, och desto större blir

Inkomst i kr. per konsumtionsenhet	Samtliga hushåll		Hushåll med överskott			Hushåll med brist		
	Antal	med överskott (+) eller brist (—)	Antal	%	överskottets storlek i kr. per familj	Antal	%	bristens storlek i kr. per familj
under 800	38	— 1·0	15	39·5	29·2	23	60·5	20·7
800—1 000	42	+ 8·5	21	47·6	48·1	21	50·0	28·7
1 000—1 200 . . .	20	+ 23·0	13	65·0	55·2	7	35·0	36·7
1 200 och därutöver	19	+ 28·3	11	57·9	76·4	8	42·1	37·8
Samtliga familjer	**119**	+ 11·1	**60**	**50·4**	**49·3**	**59**	**49·6**	**27·8**

överskottet liksom även bristen, där sådan förekommer. Inkomster och utgifter täcka varandra nästan fullständigt för de fattigaste hushållen.

Av samtliga inkomster användes ungefär hälften till att bestrida utgifterna för födoämnen, vilket framgår av efterföljande tabell över utgifterna i procent av inkomsterna.

Utgifter för	Inkomst per konsumtionsenhet (i kr.) under 800	800—1 000	1 000—1 200	1 200 och därutöver	Samtliga hushåll
födoämnen	57·0	50·8	49·1	42·4	**50·7**
njutningsmedel	5·8	6·8	7·3	6·8	**6·5**
bostad	15·2	13·1	13·3	13·0	**13·7**
bränsle och lyse	4·8	4·4	4·3	3·4	**4·3**
beklädnad och tvätt	6·5	9·5	8·3	9·8	**8·5**
övriga ändamål	12·7	16·2	18·6	21·0	**16·6**
Samtliga utgifter	**102·0**	**100·8**	**100·9**	**96·4**	**100·3**

Med stigande välstånd sjunker livsmedelsutgifternas andel av inkomsten (»Engels lag»), medan däremot utgifterna för njutningsmedel förete en i stort sett stigande tendens. Hyresprocenten, som för samtliga hushåll ej var större än 13·7, minskas i regel, när inkomsten per konsumtionsenhet tilltager. Detsamma är även fallet med utgifterna för bränsle och lyse. Under rubriken »utgifter för övriga ändamål» sammanfattas en mängd poster, av vilka de flesta uppvisa en betydande ökning, när familjernas ekonomiska ställning förbättras. Utgifterna för intellektuella ändamål, hygien, resor och gåvor taga sålunda inom de bäst situerade hushållen ungefär dubbelt så stor del av inkomsten i anspråk som inom den fattigaste klassen.

Matvarubudgetens sammansättning ändras högst väsentligt med stigande välstånd. Från den lägsta till den högsta inkomstklassen ökades utgifterna för kött (med 161·8 %), charkuterivaror (83·0 %), fisk (180·0 %), ägg (124·2 %), ost (118·0 %), alltså för livsmedel, som förnämligast innehålla äggviteämnen. För de fettrika födoämnena var stegringen ej fullt så stor, t. ex. för mjölk 21·7 %, smör 78·1 % och fett 14·8 %. De vegetabiliska näringsmedlen, där huvud-

beståndsdelen utgöres av kolhydrat, utvisa den minsta stegringen; den var relativt obetydlig både för bröd (10·1 %), mjöl (21·0 %), potatis (1·3 %) och socker (7·3 %).

Livsmedelsförbrukningen i München i februari månad år 1915. I Tyskland hade redan under det första krigsåret knappheten på livsmedel blivit så kännbar, att man såg sig nödsakad att underlägga förbrukningen av vissa varor statlig kontroll. För att vinna den rätta utgångspunkten för den planerade ransoneringen, som till en början inskränkte sig till att omfatta konsumtionen av bröd och mjöl, måste man äga tillförlitlig kännedom om livsmedelsförbrukningen. Detta var den närmaste anledningen till den konsumtionsstatistiska undersökning, som ägde rum i München i februari månad år 1915 (Deutsches statistisches Zentralblatt årg. 1917, nr 9/10).

Utredningens primärmaterial består av räkenskaper från 4 616 hushåll med 18 333 personer. Alla inom yrkesstatistiken förekommande befolkningsgrupper hava medtagits; varje yrkesgrupp har i sin tur uppdelats i tre klasser: självständiga yrkesutövare, anställda och arbetare, av vilka den förstnämnda klassen är representerad av 669 hushåll och de båda senare av 1 523 resp. 2 424 hushåll. Undersökningen omfattar endast förbrukningen av 12 slags viktigare livsmedel under en tid av 4 veckor.

Det visade sig, att bröd- och mjölkonsumtionen var helt olika inom de skilda grupperna. Vid kontingenteringens genomförande nöjde man sig dock med den enkla metoden att tilldela överklassen och en del av medelklassen mindre ransoner än vad kroppsarbetarna erhöllo. Av undersökningen framgick vidare, att utgifterna för livsmedel per konsumtionsenhet avtogo, när antalet familjemedlemmar ökades, och att tjänstemännen och de anställda ofta befunno sig i en sämre social ställning än arbetarklassen, emedan, trots prisstegringen, de förras löner ej undergått några större förhöjningar. Då livsmedelskostnaderna beräknades hava stigit från krigets början till juli 1915 med över 30 %, blev frågan om tjänstemännens dyrtidstillägg aktuell långt tidigare i Tyskland än i Sverige.

Levnadsvillkoren i Tyskland under april månad år 1917. Krigskommittén för konsumentintressenas tillgodoseende igångsatte i april 1917 en ny undersökning rörande stadsfamiljernas levnadsförhållanden under krigstiden.[1] Undersökningen, som för jämförbarhetens skull i huvudsak utfördes efter samma metod som 1916 års dyrtidsundersökningar,[2] avsåg förbrukningen under en månad och omfattade 342 familjer. Av de ifrågavarande hushållen, vilka representerade såväl högre och lägre tjänstemän som arbetare, hade endast 5 under månaden en lägre arbetsinkomst än 100 mark, medan 85 uppburit 100—200 m. och 120 eller 35·1 % av samtliga 200—300 m.; för de övriga 132 hade förtjänsten överstigit 300 m. Antalet familjemedlemmar inom samtliga

[1] »Beiträge zur Kenntnis der Lebenshaltung im dritten Kriegsjahre» Sonderheft zum Reichs-Arbeitsblatt.

[2] Se Soc. Medd., årg. 1917, sid. 500.

redovisade hushåll utgjorde 1 594, varav 917 voro vuxna (över 16 år), 254 barn i åldern 11—16 år, 380 barn i åldern 1—10 år och 43 spädbarn. Mer än hälften av familjerna bodde i storstäder.

Det största intresset i föreliggande undersökning tilldrager sig en jämförelse mellan konsumtionen under april månad år 1917 och samma månad föregående år. Som jämförelsematerial hava därvid använts de resultat, som erhöllos vid levnadskostnadsundersökningen i april månad år 1916. En omständighet, som försvårar en sådan jämförelse, är det förhållandet, att de bägge dyrtidsundersökningarna ej omfatta samma hushåll. Då dessutom de sammanlagda utgifterna i medeltal per konsumtionsenhet voro ungefär lika stora de bägge åren, torde — med hänsyn tagen till penningvärdets fall — de undersökta hushållen ej ens representera samma sociala standard. Strängt taget lämnar jämförelsen endast upplysning om den omläggning av konsumtionen, som på grund av stigande priser och ökad varuknapphet blivit nödvändig för en familj, vars inkomster förblivit oförändrade under kristiden.

Nedanstående sammanställning anger den absoluta och relativa fördelningen av de genomsnittliga månadsutgifterna per konsumtionsenhet åren 1916 och 1917. Barn under 11 år hava räknats som halv konsumtionsenhet.

Utgifter för	1916		1917	
	mark	%	mark	%
föda- och njutningsämnen	39·04	52·14	38·57	51·03
hyra	7·99	10·67	8·51	11·26
kläder och tvätt	7·14	9·53	9·45	12·50
värme och belysning	2·70	3·61	4·11	5·44
andra ändamål	18·00	24·05	14·94	19·77
Summa	74·87	100·00	75·58	100·00

Härav framgår, att utgifterna för föda- och njutningsämnen relativt taget obetydligt minskats år 1917 i förhållande till år 1916. Utgifterna för bostad, kläder och tvätt samt värme och belysning visade en icke oväsentlig stegring, varemot omkostnaderna för övriga ändamål sjönko från 24·05 till 19·77 % av samtliga utgifter.

Då de totala livsmedelsutgifterna, som redan framhållits, ej undergått någon väsentligare förändring, måste kristidens verkningar på konsumtionen av föda- och njutningsämnen medföra en betydligt förändrad sammansättning av de förbrukade kvantiteterna. Denna kvantitativa omläggning har emellertid drabbat de särskilda varuslagen i väsentligt olika grad. Av tabellen å sid. 196 framgår, att en minskning i konsumtionen ägt rum för alla varuslag med undantag av bröd, mjöl och gryn, kött och fläsk samt grönsaker, frukt och bär. Under det konsumtionen av ransonerat bröd steg från 8·3 till 8·4 kg. per månad och konsumtionsenhet, gick däremot förbrukningen av kex, kaffebröd och bakelser, som ej äro underkastade statlig reglering, avsevärt tillbaka. Av mjöl och gryn konsumerades betydligt mera år 1917 (resp. 2·0 och 1·4 kg.). Konsumtionen av potatis sjönk däremot med icke mindre än nära 6 kg. eller med mer än en tredjedel av 1916 års förbrukning. En relativt lika stor minskning drabbade varugruppen smör och fett.

Konsumerade kvantiteter per konsumtionsenhet av vissa varuslag april 1916 och april 1917.

	1916	1917
Bröd	8 304 gram	8 407 gram
Kex, kaffebröd, bakelser	466 »	199 »
Mjöl, gryn	1 445 »	2 005 »
Potatis	16 793 »	10 934 »
Smör, fett	862 »	539 »
Kött, fläsk	1 534 »	1 941 »
Köttkonserver	377 »	42 »
Fisk	857 »	404 »
Ägg	12 st.	7 st.
Mjölk	8 liter	7·7 liter
Ost	363 gram	334 gram
Grönsaker, frukt och bär	2 573 »	2 853 »
Socker	1 184 »	897 »
Kaffe	226 »	90 »

De konsumerade kvantiteterna av kött och fläsk hade däremot ökats från 1·5 till 1·9 kg., medan förbrukningen av köttkonserver högst avsevärt nedgått. Detsamma var fallet med fiskkonsumtionen, som reducerats till mindre än hälften av 1916 års förbrukning. Konsumtionen av mjölk var i stort sett oförändrad, medan förbrukningen av ägg minskats. Av övriga varuslag visade endast varugruppen grönsaker, frukt och bär en något stegrad konsumtion.

Genom de nu berörda undersökningarna har man vunnit kännedom om de konsumerade mängderna och de kvantitativa förändringarna i förbrukningen av varje särskilt varuslag. Men kostens näringsvärde beror icke blott på de konsumerade mängderna utan även på sammansättningen av de olika livsmedlen. För att utröna detta näringsvärde har man företagit näringsfysiologiska undersökningar av dyrtidens inverkan på konsumtionen.

En fysiologisk undersökning av livsmedelsförbrukningen i Danmark i oktober månad år 1915.[1] Primärmaterialet utgöres av hushållsräkenskaper rörande livsmedelsförbrukningen under 2 veckor inom 496 mindre bemedlade familjer (221 relativt välbärgade familjer, boende i Köpenhamn och 275 mera fattiga hushåll från landsortsstäderna). Det framhålles i bearbetningen, att man trots den korta bokföringstiden torde få en riktig föreställning om födans kvalitativa sammansättning, under det att man med större reservation måste behandla de kvantitativa skiljaktigheterna mellan dyrtidskosten och förbrukningen i fredstid, vilken förbrukning man känner genom en näringsfysiologisk bearbetning av levnadskostnadsundersökningen år 1909.

De viktigaste resultaten framgå av efterföljande tabell över kostens näringsvärde per dag och konsumtionsenhet.

[1] M. Bjørum och P. Heiberg: »Dyrtidskosten i Efteraaret 1915.» (Ugeskrift for Læger, årg. 1916 nr 8.)

Inkomst per vecka och familjemedlem	Antal hushåll	äggvita gr.	fett gr.	kolhyd. gr.	S:a kalorier
Köpenhamn 1915					
—3·50	3	57	62	320	2 122
3·50—5·25	11	78	87	440	2 933
5·25—7·00	51	82	108	420	3 007
7·00—8·75	42	88	105	443	3 154
8·75—14·00	81	92	115	454	3 308
14·00—	33	112	152	478	3 833
Köpenhamn 1915	**221**	**88**	**108**	**440**	**3 169**
» *1909*	**76**	**85**	**96**	**364**	**2 730**
Landsortsstäder 1915					
—3·50	48	78	31	457	2 947
3·50—5·25	101	78	92	420	2 897
5·25—7·00	61	86	103	476	3 262
7·00—8·75	31	92	112	502	3 477
8·75—	34	95	112	511	3 526
Landsortsstäder 1915	**275**	**82**	**95**	**456**	**3 089**
» *1909*	**99**	**93**	**89**	**402**	**2 868**

Bortsett från den lägsta och högsta inkomstgruppen, stiger år 1915 antalet bruttokalorier med växande inkomst. Oktobersiffrorna från år 1915 äro både för Köpenhamn och landsortsstäderna högre än årsmedeltalen från år 1909; huruvida detta beror på högre inkomstnivå hos dyrtidshushållen eller på andra orsaker, kan ej avgöras. Tabellen visar även, att den absoluta äggvite- och fettförbrukningen tilltager överallt från en lägre till en högre inkomstklass, medan däremot tillförseln av kolhydrat ej uppvisar samma jämna stegring. Förhållandet mellan kostens tre huvudbeståndsdelar framgår dock bäst, om man uträknar fördelningen dem emellan i ett kosthåll, som består av samma antal värmeenheter (3 500 bruttokalorier) inom alla undersökta grupper.

	Köpenhamn			Landsortsstäder		
Inkomst per vecka och familjemedlem	äggvita gr.	fett gr.	kolhydr. gr.	äggvita gr.	fett gr.	kolhydr. gr.
— 3·50	94	102	528	93	96	543
3·50— 5·25	93	104	525	94	111	507
5·25— 7·00	95	119	489	92	110	511
7·00— 8·75	98	116	492	93	113	505
8·75—14·00	97	122	480	94	111	507
14·00—	102	139	436			
Samtliga hushåll 1915	**97**	**119**	**486**	**93**	**108**	**517**
» » *1909*	**109**	**123**	**466**	**114**	**109**	**491**

I jämförelse med fredsstatistiken visa 1915 års tal en avsevärd nedgång i äggvitemängden, varemot kolhydraternas andel företer en lika utpräglad stegring. I Köpenhamn synas inkomstförhållandena inverka på födans sammansättning, medan man för landsortsstäderna ej kan finna någon enhetlig tendens. Av undersökningen framgår vidare, att den del av äggvitemängden, som härleder sig från djurriket, var större år 1909 än år 1915, och att de animaliska äggviteämnenas betydelse ökas med stigande inkomst.

Enligt hushållsräkenskaperna hade utgifterna för födo- och njutningsämnen stigit från år 1909 till år 1915 men ej i samma grad som den allmänna prisstegringen på livsmedel, ty genom en omläggning av konsumtionen hade familjerna lyckats göra en besparing på 27 % (i Köpenhamn) resp. 22 % (i landsortsstäderna) av de beräknade livsmedelskostnaderna för en oförändrad standard.

Till slut redogöres för de olika matvarornas andel såväl av samtliga utgifter för födo- och njutningsämnen som av hela näringstillförseln. Medan utgifterna för bröd utgjorde 17 % av hela matvarubudgeten, var antalet kalorier, som det inköpta brödet innehöll, ej mindre än 30 % av hela energimängden. För kött, fläsk och köttkonserver stego utgifterna i Köpenhamn till 24 % av samtliga livsmedelskostnader, varemot kalorimängden från dessa varuslag endast utgjorde 12 % av hela näringstillförseln. Motsvarande tal för landsortsstäderna voro 18 % resp. 8 %.

En fysiologisk undersökning av dyrtidens inverkan på livsmedelskonsumtionen i Tyskland. Den förut i Sociala Meddelanden refererade tyska dyrtidsundersökningen i april månad år 1916[1] har blivit föremål för en näringsfysiologisk bearbetning av professor A. Loewy.[2] Det visade sig, att konsumtionen av de särskilda livsmedlen var i stort sett densamma inom olika inkomstgrupper, vilket berodde på, att ransoneringen redan i april 1916 omfattade de flesta viktigare varuslagen. Den lägsta och den högsta inkomstklassen skilde sig följaktligen ej väsentligt från varandra med avseende på tillförseln av äggviteämnen och värmeenheter. Vid en inkomst av 100—200 m. i månaden förbrukades 67·2 gr. äggvita och 2 372 kalorier per dag och konsumtionsenhet; för den högsta inkomstgruppen med en inkomst av mer än 500 m. voro motsvarande tal 78·8 gr. äggvita och 2 563 kalorier, och för samtliga familjer 68·2 gr. äggvita och 2 336 kalorier.

Krigskostens sammansättning av olika varuslag var i stort sett normal och motsvarade näringsfysiologiens och hygienens fordringar. Däremot framträdde svåra missförhållanden, när man tog hänsyn till de absoluta mängderna. Dyrtiden medförde en minskning i förbrukningen av äggviteämnen med c:a 20 %. Även år 1916 var dock kostens äggvitehalt tillräcklig, utom för kroppsarbetare med tungt arbete. Före kriget uppgick kaloritillförseln för hela folkmängden till i medeltal 2 800 kalorier per dag och konsumtionsenhet, men i april 1916 var motsvarande tal för de i dyrtidsundersökningen deltagande familjerna blott 2 336 kalorier. Då de flesta av dessa familjer tillhörde den hårt arbetande befolkningen, där behovet torde vara minst 3 000 kalorier per dag och konsumtionsenhet, var den av kristiden framkallade nedgången (17 %) så betydande, att den av 1916 års undersökning uppvisade energitillförseln ej på långt när var tillräcklig.

---

[1] Se Soc. Medd., årg. 1917 sid. 500.
[2] »Über Kriegskost.» Deutsche medizinische Wochenschrift, årg. 1917 nr. 6, 7.

Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914.

Jönköping.

Av den för närvarande inom socialstyrelsen pågående undersökningen av levnadskostnaderna 1913—1914 har numera offentliggjorts en femte lokalmonografi, avseende Jönköping.[1] Under hänvisning till denna publikation meddelas här nedan några av de viktigare däri förekommande data.

Hushållens sammansättning m. m. Undersökningens primärmaterial utgöres av 86 under loppet av ett helt år förda hushållsböcker. Antalet familjemedlemmar inom samtliga 86 hushåll utgjorde tillsammans 405 eller i medeltal 4·7 medlemmar per familj. Flertalet eller 66·3 % av uppgiftslämnarna voro arbetare och de övriga lägre funktionärer i allmän eller enskild tjänst. Endast omkring en sjundedel (15·1 %) av hushållen nådde upp till 2 000 kronors årsutgift. Inneboende, inackorderade eller spisande gäster funnos i 24 hushåll. Bostaden utgjordes för 60 hushåll av 1 rum och kök, för 25 hushåll av 2 rum och kök samt för 1 hushåll av 3 rum och kök.

Inkomsterna. För de i undersökningen inbegripna familjerna uppgick årsinkomsten i genomsnitt till 1 623 kr., varav 1 515 kr. eller 93·39 % utgjorde inkomst av arbete. Hustruns arbetsinkomst uppgick till 33 kr. och barnens till 90 kr.

Utgifterna. I tabellen å nästföljande sida meddelas en översikt i absoluta och relativa tal av de genomsnittliga årsutgifternas fördelning på 13 huvudtitlar.

Utgifterna utgjorde i medeltal för samtliga 86 familjer 1 615 kr. Den absolut och relativt största utgiften kom på gruppen födo- och njutningsämnen, nämligen i genomsnitt 799 kr. eller 49·49 % av samtliga utgifter. Därefter följde utgifter för beklädnad med 220 kr. eller 13·61 % och för bostad med 191 kr. eller 11·81 %. Närmast efter dessa utgiftsposter kommo utgifterna för bränsle och lyse, som drogo icke mindre än 81 kr. eller 5·04 % av årsutgifterna, för förenings- och försäkringsavgifter med 58 kr. eller 3·62 %, för skatter med nära 58 kr. eller 3·58 % samt för inventarier med 53 kr. eller 3·30 %. Tillsammans åtgick för nämnda utgiftsposter 1 460 kr. eller 90·45 % av årsutgifterna.

[1] *Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914. 5. Jönköping.*

Utgifter i medeltal per hushåll och konsumtionsenhet.

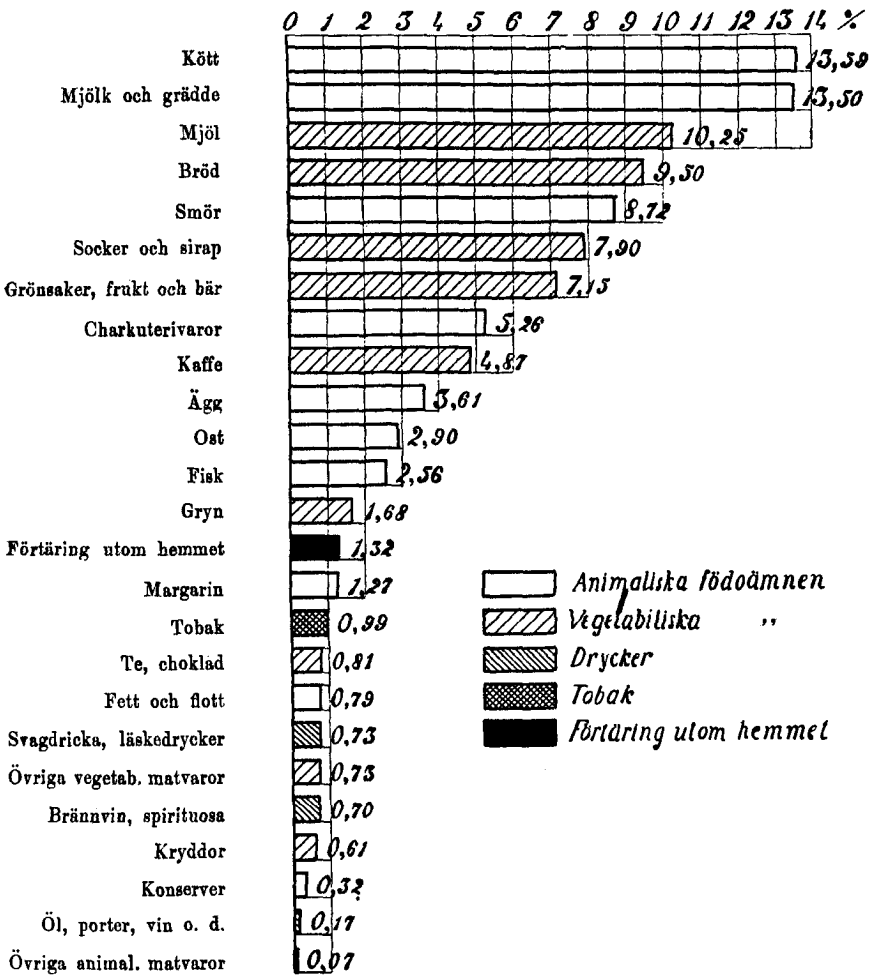
	Absoluta tal		Relativa tal	
	Per hushåll	Per konsumtionsenhet	Per hushåll	Per konsumtionsenhet
	Kr.	Kr.	%	%
Utgifter i allt	**1 614·59**	**597·20**	**100·00**	**100·00**
I. Födo- och njutningsämnen	799·05	292·94	49·49	49·05
1. Matvaror	767·79	280·86	47·56	47·03
2. Dryckesvaror	12·78	4·94	0·79	0·83
3. Tobak	7·94	3·07	0·49	0·51
4. Förtäring utom hemmet	10·54	4·07	0·65	0·68
II. Bostad	190·63	65·55	11·81	10·98
III. Bränsle och lyse	81·32	27·96	5·04	4·68
IV. Inventarier	53·25	20·58	3·30	3·45
V. Beklädnad	219·80	84·95	13·61	14·22
VI. Tvätt och renhållning	22·02	8·51	1·36	1·43
VII. Hygien	22·73	8·78	1·41	1·47
VIII. Utgifter för intellektuella ändamål	29·08	11·24	1·80	1·88
IX. Förenings- och försäkringsavgifter	58·42	22·58	3·62	3·78
X. Gåvor, understöd till anhöriga	24·47	9·46	1·52	1·58
XI. Skatter	57·84	22·36	3·58	3·74
XII. Nöjen och förströelser	9·57	3·70	0·59	0·62
XIII. Övriga utgifter	46·41	18·59	2·87	3·12

Utgifternas fördelning inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen företedde vissa olikheter. Av årsutgifterna, som för dessa familjer i genomsnitt utgjorde resp. 1 551 och 1 739 kr., kom efterföljande andel på de viktigare utgiftsposterna.

	Arbetarhushåll	Lägre tjänstemannahushåll
Födo- och njutningsämnen	51·48 %	46·00 %
Bostad	11·60 »	12·18 »
Bränsle och lyse	5·07 »	4·97 »
Inventarier	3·02 »	3·79 »
Beklädnad	12·93 »	14·82 »
Skatter	3·37 »	3·95 »
Övriga utgifter	12·53 »	14·29 »
Summa	**100·00** %	**100·00** %

Födans sammansättning efter kostnad. Diagrammet å sid. 201 åskådliggör den relativa betydelsen av olika slags födo- och njutningsämnen med hänsyn till kostnaden.

Födans sammansättning efter kostnad.

Av samtliga utgifter för födo- och njutningsämnen, uppgående till 799 kr., kommo utgifterna för matvaror i främsta rummet med 768 kr. eller 96·09 %, varefter följde dryckesvaror med 13 kr. (1·60 %) och förtäring utom hemmet med 11 kr. (1·32 %). För tobak utgavs i genomsnitt 8 kr. (0·99 %).

Bland matvarorna drog kött den största utgiften, 109 kr. eller 13·59 % av födoämnesbudgeten. Närmast härefter i betydelse kom mjölk och grädde med 108 kr. eller 13·50 %, mjöl med 82 kr. eller 10·25 %, bröd med 76 kr. eller 9·50 % samt smör med 70 kr. eller 8·72 %. Dessa fem artiklar upptogo tillsammans mer än hälften (55·56 %) av samtliga utgifter för födo- och njut-

ningsämnen. För socker utgavs 59 kr. (7·40 %), för grönsaker (inkl. potatis), frukter, bär m. m. 57 kr. (7·15 %), för charkuterivaror 42 kr. (5·26 %), för kaffe 39 kr. (4·87 %), för ägg 29 kr. (3·61 %), för ost 23 kr. (2·90 %) samt för fisk 20 kr. (2·56 %).

Konsumerade kvantiteter av vissa varuslag. I tabellen här nedan lämnas en översikt över de konsumerade kvantiteterna av vissa varuslag per hushåll och konsumtionsenhet.

Konsumerade kvantiteter av vissa varuslag i medeltal per hushåll och konsumtionsenhet.

	Kvantitet	Per hushåll	Per konsumtionsenhet
I. Matvaror.			
1. Kött	kg.	86·96	31·81
A. Färskt kött	»	63·56	23·25
Oxkött	»	27·40	10·02
Kalvkött	»	10·02	3·67
Får- och lammkött	»	4·97	1·82
Fläsk	»	21·17	7·74
B. Konserverat kött	»	23·40	8·56
Nötkött	»	1·82	0·67
Fläsk	»	21·58	7·89
2. Fisk: salt sill	»	16·90	6·18
kabeljo	»	1·11	0·40
3. Mjölk	l.	902·03	329·97
A. Oskummad mjölk	»	676·56	247·49
B. Skummad mjölk	»	225·47	82·48
4. Smör	kg.	33·67	12·32
5. Margarin	»	7·14	2·61
6. Ost	»	16·88	6·18
7. Ägg	st.	456	167
8. Bröd: rågbröd, hårt	kg.	12·63	4·62
rågbröd, mjukt	»	88·96	32·54
vetebröd	»	10·30	3·77
skorpor	»	10·32	3·77
9. Mjöl	»	286·64	104·86
A. Vetemjöl	»	137·67	50·36
B. Rågmjöl	»	142·50	52·13
C. Potatismjöl	»	3·96	1·45
D. Havremjöl	»	1·42	0·52
E. Ej spec.	»	1·09	0·40
10. Gryn	kg.	35·52	13·00
A. Havregryn	»	27·88	10·20
B. Risgryn	»	5·90	2·16
C. Korngryn	»	0·49	0·18
D. Mannagryn	»	0·79	0·29
E. Ej spec.	»	0·46	0·17
11. Ärter, gula, gröna	»	5·01	1·83
12. Bruna bönor	»	2·58	0·94
13. Potatis	l.	514·58	188·23
14. Socker	kg.	91·85	33·60
15. Kaffe	»	18·07	6·61
II. Drycker.			
1. Maltdrycker (öl, porter)	l.	3·24	1·25
2. Vin	»	0·05	0·02
3. Brännvin o. spirituosa	»	3·43	1·33
III. Bränsle o. lyse.			
1. Ved	famn	1·90	0·65
A. Björkved	»	1·26	0·43
B. Barrved	»	0·64	0·22
2. Kol	hl.	0·45	0·16
3. Koks	»	1·45	0·50
4. Gas	kbm.	129·67	44·59
5. Fotogen	l.	57·42	19·75
6. Elektrisk kraft	kilow.	12·89	4·43

De i tabellen angivna kvantitetstalen hänföra sig i fråga om genomsnittskonsumtionen till ett hushåll om c:a 1 600 kronors årsutgift och 4·7 familjemedlemmar.

Dyrtidens inverkan på förbrukningen. Sammanfattas resultatet i avseende på Jönköping av den kompletterande levnadskostnadsundersökningen för maj månad år 1916, som enligt särskilt uppdrag utförts inom socialstyrelsen, synes förbrukningen under tiden 1914—1916 i ganska stor utsträckning övergått från dyrare till billigare livsmedel. Hänföras sålunda till dyrare livsmedel smör, grädde, ost, ägg, skorpor och kaffebröd, finna vi, att dessa varors relativa andel av födoämnesbudgeten sjönk från 23·21 % i maj 1914 till 19·83 % samma månad 1916, medan å andra sidan motsvarande siffra för mjölk, margarin, fett och flott, matbröd, mjöl samt gryn, vilka bruka räknas till våra billigare näringsmedel, ökades från 33·78 till 37·48 %.

Även i kvantitativt avseende har konsumtionen efter krigsutbrottet undergått stora förändringar. Särskilt i ögonen fallande är den större förbrukningen av margarin, mjöl, gryn samt potatis i maj 1916 jämförd med förbrukningen i maj 1914, medan av kött, mjölk, smör, ost, ägg och bröd konsumerades betydligt mindre kvantiteter. Av de olika köttsorterna visade färskt kött i stort sett oförändrad konsumtion, medan minskningen i köttförbrukningen nästan uteslutande drabbade konserverat fläsk. Konsumtionen av salt sill visade en ej oväsentlig ökning, medan förbrukningen av kabeljo minskades. Av hårt rågbröd och vetebröd konsumerades mera 1916, av mjukt rågbröd och skorpor däremot mindre. Samtliga mjöl- och grynsorter visade avsevärd ökning. De konsumerade kvantiteterna av ärter hade betydligt ökats. Konsumtionen av kaffe och socker hade likaledes ej oväsentligt stegrats.

De mindre bemedlades bostadsförhållanden i Sundsvall.[1]

I samråd med statens bostadskommission har socialstyrelsen under de senaste åren verkställt dels mera summariska bostadsräkningar beträffande ett större antal orter, dels mera ingående beskrivningar av smålägenheter å ett mindre antal särskilt utvalda orter.

I sistnämnda serie hava tidigare publicerats bostadsbeskrivningar över Norrköping[2] och Jönköping[3], och föreligger nu en i samverkan med förste stadsläkaren d:r C. O. Elfström verkställd representativ undersökning av de mindre bemedlades bostadsförhållanden i Sundsvall år 1915, verkställd på sådant sätt, att en femtedel av stadens smålägenheter uttagits genom lottdragning och därefter underkastats noggrann undersökning av särskilda husbesökare.

Vid tiden för den allmänna bostadsräkningen i dec. 1912 förefunnos i staden inalles 3 431 bebodda bostadslägenheter. Härav utgjorde smålägenheterna (t. o. m. 2 rum och kök) 2 663 eller 77·6 %, av vilka 541 eller 20·3 % blivit föremål för föreliggande bostadsbeskrivning. En orienterande redogörelse för sistnämnda lägenheters olika upplåtelseformer och rumsantal lämnas i följande uppställning:

	Uthyrda		Av ägaren begagnade		Fritt upplåtna		Samtliga	Därav (i %) lägenheter om		
	Antal	%	Antal	%	Antal	%		enkelkök, enkelrum m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök
Samtliga begagnade smålägenheter	1 953	73·3	428	16·1	282	10·6	2 663	35·8	45·1	19·1
Beskrivna lägenheter . .	399	73·7	93	17·2	49	9·1	541	33·8	49·6	16·6

De uthyrda lägenheterna utgjorde 73·7 % av samtliga undersökta bostäder och satte sålunda sin prägel på smålägenhetsbeståndet.

Omkring hälften av de undersökta lägenheterna (49·6 %) utgjordes av 1 rum och kök, vilka voro tre gånger så talrikt företrädda som lägenheterna om 2 rum och kök (16·6 %). Av de övriga utgjordes 163 (30·1 %) av enkelkök och 20 (3·7 %) av enkelrum och dubbletter. Det förhållandevis stora antalet enkelkök är ett typiskt drag för bostadsförhållandena i norra Sverige.

Endast en åttondel (12·4 %) av lägenheterna voro belägna i stenhus, därav största delen i den s. k. Stenstaden. Över tre femtedelar av bostäderna voro inrymda i gatuhus, nära en fjärdedel i fristående hus, men endast en sjundedel i gårdshus. Under det endast 16 % av lägenheterna voro belägna en eller

[1] Undersökningar rörande de mindre bemedlades bostadsförhållanden i vissa svenska städer. III. Sundsvall.
[2] Soc. Medd. årg. 1916, h. 6, sid. 635.
[3] Soc. Medd. årg. 1917, h. 11, sid. 1331.

flera trappor upp, var huvudparten att finna å nedra botten (49 %) och å vinden (35 %), vilka siffror angiva, att envåningshus med bostadsrum på vinden inrymde en mycket betydande del av smålägenheterna i staden. Anmärkas må, att 4 lägenheter voro inredda i källarvåningar.

Vad bostädernas storleksförhållanden beträffar, uppgick genomsnittliga golvytan per boningsrum till 17·7 kvm., per kök till 15·8 kvm. och per boningsrum och kök till 16·7 kvm.

Genomsnittliga rumshöjden var 2·62 m., men i 16 lägenheter nådde den ej ens upp till 2 m. Höjden har befunnits i regel växa med rumsantalet.

Med avseende å luftrymden hava lägenheterna uppdelats i tre grupper, nämligen normalt stora (40 kbm. och däröver per rum), små (20—40 kbm. per rum) och mycket små (under 20 kbm. per rum), varvid erhållits följande resultat:

	Normalt stora		Små		Mycket små	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1 kök utan rum	75	46·0	81	49·7	7	4·3
1 rum utan kök	10	55·5	7	38·9	1	5·6
2 rum utan kök	2	100·0	—	—	—	—
1 rum och kök	173	64·5	91	34·0	4	1·5
2 rum och kök	63	70·0	27	30·0	—	—
Samtliga	**323**	**59·7**	**206**	**38·1**	**12**	**2·2**

Såsom mätare av bostadsutrymmet må även anföras medelluftrymden, varöver lämnas uppgifter i nedanstående uppställning beträffande såväl boningsrum och kök som lägenheter av olika rumsantal:

Lägenhetskategorier:		1 kök utan rum.	1 rum utan kök	2 rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök	Samtliga lägenheter
Medelluftrymd (i kbm.) per	boningsrum	—	44·0	49·1	47·0	52·5	**49·0**
	kök	39·7	—	—	42·2	42·1	**41·4**
	rum och kök	39·7	44·0	49·1	44·6	49·0	**45·0**
	lägenhet	39·7	44·0	98·2	89·2	147·1	**82·5**

Även medelluftrymden per rum (inber. kök) växte med stigande rumsantal per lägenhet.

Med avseende å belysningen voro förhållandena tillfredsställande i de flesta lägenheterna. I 9·4 % av lägenheterna kunde dock fönsterytan anses alltför liten för att insläppa tillräckligt med ljus.

Beträffande sättet för de olika lokalernas uppvärmning må nämnas, att under det så gott som samtliga kök voro försedda med järnspis, hade 88·1 % av rummen kakelugn, 5·5 % annan anordning för uppvärmning och 30 (6·4 %) voro utan eldstad (kallrum).

Till 437 (80·8 %) lägenheter hörde eget avträde, under det att övriga hushåll voro hänvisade till för ett flertal familjer gemensamma sådana.

Jämte insamlandet av nu berörda uppgifter hade bostadsbesökarna att, med stöd av gjorda iakttagelser och verkställda förfrågningar, avgiva ett

mera allmänt omdöme om lägenheterna i olika avseenden, varav framgår, att 189 eller 34·9 % betecknats som kalla, 24 eller 4·4 % som fuktiga, 134 eller 24·8 % som dragiga och 41 eller 7·6 % som förfallna. Dåligt ventilerade voro 62 eller 11·5 % och i 378 eller 69·9 % konstaterades väggohyra.

Vid undersökningstillfället voro de undersökta lägenheterna bebodda av inalles 1 907 personer, d. v. s. något mera än en niondel av stadens hela folkmängd. Efter familjeförhållandena kunna de boende uppdelas i tvenne huvudgrupper, nämligen familjemedlemmar och främmande. Såsom familjemedlemmar hava ansetts makar, barn, barnbarn och föräldrar samt övriga närmare släktingar, vilka uppehålla sig i familjen utan att för föda och bostad erlägga kontant betalning. Såsom främmande hava räknats släktingar, vilka ej kunna anses såsom införlivade med familjen, och personer, som icke stå i något släktskapsförhållande tlll lägenhetsinnehavaren. I huvudsak med hänsyn till de större eller mindre missförhållanden, som äro förknippade med mottagandet av icke-familjemedlemmar i bostäderna, har en uppdelning skett i inhyrande och inneboende. Såsom inhyrande har härvid betecknats den, vilken förhyr rum i andra hand, och såsom inneboende sådan person, som endast förfogar över sovplats i familjeköket eller delar sovrum med någon av familjens egna medlemmar. En fördelning av de boende efter ovannämnda principer samt på män, kvinnor och barn lämnas i nedanstående tablå:

Familjeställning	Hela antalet personer		D ä r a v					
			män		kvinnor		barn under 15 år	
	Antal	%	Antal	i % av samtl.	Antal	i % av samtl.	Antal	i % av samtl.
Gifta par	665	34·9	327	49·2	338	50 8	—	—
Andra lägenhetsinnehavare	203	10·6	57	28·1	146	71·9	—	—
Övriga familjemedlemmar	1 002	52·5	136	13·6	207	20·6	659	65·8
Tjänare	21	1·1	—	—	21	100·0	—	—
Inhyrande	9	0·5	7	77·8	2	22·2	—	—
Inneboende	7	0·4	2	28·6	4	57·1	1	14·3
Samtliga boende	**1 907**	**100·0**	**529**	**27·7**	**718**	**37·7**	**660**	**34·6**

Av de 1 907 boende i de undersökta bostäderna utgjordes således endast 37 eller 2·0 % av andra än familjemedlemmar. Bland de 541 hushållen voro 75 (13·9 %) ensamboende personer, 435 (80·4 %) egentliga familjehushåll och 31 (5·7 %) »blandade» hushåll, d. v. s. sådana, som utom familjemedlemmar även upptogo främmande personer.

Med hänsyn till hushållsföreståndarens yrke hava hushållen uppdelats i fem huvudgrupper, nämligen arbetare, tjänstemän, självständiga näringsidkare, pensionärer och understödstagare. Inom arbetarnas grupp redovisas därjämte

grovarbetare för sig och inom de självständiga näringsidkarnas grupp hava särskilts handlande, hantverkare och övriga mindre näringsidkare.

I medeltal kommo 352 personer per 100 hushåll. Störst var denna genomsnittssiffra inom arbetargruppen, nämligen 386, därefter kommo tjänstemanna- och näringsidkarhushållen med resp. 358 och 332 och slutligen understödstagar- och pensionärsgrupperna med resp. 293 och 219. Av hushållen utgjordes 14·0 % av ensamboende personer, 21·8 % av tvåpersonshushåll, 49·3 % av medelstora hushåll med 3—5 personer, 13·8 % av stora hushåll med 6—9 personer och 1·1 % av mycket stora hushåll om 10 personer och däröver. De stora hushållen bestodo uteslutande av familjer med barn.

Beträffande bostadsstandarden inom olika yrkesgrupper kan först konstateras, att bostadstypen i hög grad växlade för olika grupper. Rymligast bodde pensionärerna, av vilka 36·1 % bebodde lägenheter om 2 rum och kök, under det att av understödstagar- och arbetarhushållen endast resp. 6·8 % och 7·0 % innehade så stora lägenheter. I viss mån kan man dock säga, att befolkningen såvitt möjligt sökt anpassa sina bostäder efter familjens storlek. Sålunda förfogade över två tredjedelar av de ensamboende personerna över endast ett rum (eller kök), under det av makar utan barn omkring två femtedelar bodde i så små lägenheter, medan motsvarande siffra för makar med endast minderåriga barn var 26·0 % och för makar med jämväl vuxna barn 18·0 %. Dock äro även dessa tal anmärkningsvärt höga och bekräfta det kända förhållandet, att i norra Sverige mången småfolksfamilj måste nöja sig med det minimum av bostadsutrymme, som betecknas av ett enda rum med spis. — Beträffande lägenhetskategorien 2 rum och kök var förhållandet på det hela taget omvänt.

Utgår man från, att överbefolkning anses inträda, då flera än 2 boende komma per rum, skulle 32·9 % av de undersökta lägenheterna vara att anse som överbefolkade och 51·2 % av befolkningen som trångbodda.

Ett noggrannare mått på graden av överbefolkning giva emellertid uppgifterna om golvyta och luftrymd per person och personenhet (varvid en vuxen eller två barn under 15 år räknas som en personenhet).

Genomsnittliga golvytan per person befanns utgöra 8·7 kvm. och per personenhet 10·5 kvm. I huru hög grad utrymmet var utnyttjat i vissa smålägenheter framgår av, att i 13 lägenheter golvytan understeg 4 kvm. per personenhet, d. v. s. ett golvutrymme, som så gott som helt och hållet måste tagas i anspråk för beredande av erforderliga sängplatser.

Luftrymden per person och per personenhet utgjorde för samtliga undersökta lägenheter resp. 23·4 och 28·3 kbm. Fastställer man, som ofta plägar göras, en luftrymd av 15 kbm. som minimiluftrymd för varje boende, för att hygienens krav skola vara tillfredsställda, så var luftutrymmet i 76·9 % av bostäderna att beteckna som tillräckligt, i 14·0 % såsom otillräckligt (10—15 kbm. per person) och i 9·1 % såsom i hög grad otillräckligt (mindre än 10 kbm. per person), och av de boende förfogade 65·7 % över ett tillräckligt, 20·3 % över ett otillräckligt och 14·0 % över ett i hög grad otillräckligt luftutrymme. Om man antager, att vuxna personer erfordra större luftrymd

än barn och utgår från, att minst 20 kbm. bostadsluftutrymme böra komma på varje personenhet (d. v. s. 20 kbm. per vuxen och 10 kbm. per barn under 15 år), befunnos 70·2 % av bostäderna erbjuda en tillräcklig, 15·2 % en otillräcklig (15—20 kbm.) och 14·6 % en i hög grad otillräcklig (under 15 kbm.) bostadsluftrymd per personenhet, och av de boende resp. 60·9 %, 18·5 % och 20·6 % förfoga över tillräcklig, otillräcklig och i hög grad otillräcklig luftrymd.

Bostadsutrymmet har helt naturligt befunnits knappast tillmätt i de lägenheter, som inhysa stora familjer. För att erhålla en påtaglig bild av, vilken roll barnantalet spelade i fråga om bostadsutrymmets otillräcklighet, har uppgjorts följande tablå:

Hushåll bestående av makar med:	Relativa antalet personer, förfogande över en bostadsluftrymd per person av: under 10 kbm.	10—15 kbm.	15—20 kbm.	20 kbm. och däröver	per personenhet av: under 10 kbm.	10—15 kbm.	15—20 kbm.	20 kbm. och däröver
1 barn	5·0	10·1	17·7	67·2	3·8	6·3	15·1	74·8
2 »	7·7	18·0	19·5	54·8	1·5	13·8	13·4	71·3
3 »	19·8	32·2	22·0	26·0	15·4	19·8	25·6	39·2
4 och flera barn	24·3	35·1	25·3	15·3	9·8	19·7	26·5	44·0
Samtliga	16·2	26·1	22·0	35·7	7·9	15·9	21·3	54·9

Av tablån framgår tydligt, hurusom barnrikedom bidrager att sänka bostadsstandarden för de mindre bemedlade. Medan i familjer med 1 eller 2 barn endast resp. 5·0 och 7·7 % av de boende förfogade över en luftrymd per person om mindre än 10 kbm., var så förhållandet med nära en fjärdedel av de boende i familjer med 4 eller flera barn. Beträffande relativa antalet boende med en luftkub per person av 20 kbm. eller mera var förhållandet omvänt och sjönk från 67·2 % i familjer med 1 barn till endast 15·3 % i familjer med 4 eller flera barn. Räknas med personenheter, bliva jämförelsetalen givetvis något utjämnade, men framhäva alltjämt tydligt barnantalets stora inflytande på utrymmet i bostäderna. Tablån understryker sålunda nödvändigheten av, att de bostadssociala strävandena kraftigt inriktas på att förhjälpa de barnrika familjerna till rymliga och goda bostäder.

Det relativa luftutrymmet växlade jämväl för olika yrkesgrupper av hushåll. Sämst ställda i detta avseende voro arbetarhushållen, där nära halva antalet boende förfoga över en luftrymd per person understigande 15 kbm., under det att bland tjänstemannagruppen, som dock företedde i det närmaste lika hög barnprocent som arbetargruppen, endast omkring en femtedel hade så ringa utrymme. Påtagligen sammanhänger detta med det förut påpekade förhållandet, att arbetarna pläga förhyra till rumsantal mindre lägenheter än hushållen inom övriga yrkesgrupper. Det kan därför i detta sammanhang vara av intresse att närmare undersöka, vilken roll lägenheternas rumsantal spelade i fråga om bostadsutrymmet per person och personenhet, såsom skett i efterföljande uppställning:

Relativa antalet personer, förfogande över en bostadsluftrymd

Lägenhetskategorier:	per person av: under 10 kbm.	10—15 kbm.	15—20 kbm.	20 kbm. och däröver	per personenhet av: under 10 kbm.	10—15 kbm.	15—20 kbm.	20 kbm. och däröver
1 kök utan rum	37·2	25·7	15·8	21·3	21·1	28·8	23·5	26·6
1 rum utan kök	17·9	10·7	10·7	60·7	—	28·6	10·7	60·7
2 rum utan kök	—	—	—	100·0	—	—	—	100·0
1 rum och kök	8·2	23·5	22·6	45·7	1·5	11·1	21·4	66·0
2 rum och kök	—	5·5	18·3	76·2	—	5·5	4·7	89·8
Samtliga	14·0	20·3	19·9	45·8	6·1	14·5	18·5	60·9

Härav synes, att de svåraste missförhållandena rådde i enkelköken, där icke mindre än 62·9 % av de boende förfogade över en luftrymd, understigande 15 kbm. per person, under det att motsvarande procenttal för ett rum och kök samt två rum och kök nedgick till resp. 31·7 och 5·5 %. Motsvarande relativtal med avseende å personenheter voro resp. 49·9, 12·6 och 5·5 %.

Undersökas särskilt förhållandena i sovrummen och ställer man på sovluftrymden per person, resp. personenhet, samma krav, vilka förut ställts på bostadsluftrymden, befunnos med hänsyn till luftrymden per person 133 sovrum eller 17·5 % av samtliga uppvisa en otillräcklig (10—15 kbm.) och 125 eller 16·5 % en i hög grad otillräcklig (under 10 kbm.) luftrymd. Med hänsyn till sovluftrymden per personenhet voro förhållandena ännu ofördelaktigare, i det att 143 eller 18·9 % av sovrummen företedde en otillräcklig (15—20 kbm.) och 177 eller 23·3 % en i hög grad otillräcklig (under 15 kbm.) luftrymd.

Efter beskrivningen av själva lägenheterna och boendeförhållandena i dessa återstår att lämna en redogörelse för de pris dessa bostäder betingade vid uthyrning. Härvid hava 396 uthyrda, uteslutande för bostadsändamål använda lägenheter medräknats. Medelhyrorna för lägenheter med olika rumsantal framgå av följande uppställning:

	1 kök utan rum	1 rum utan kök	2 rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök
Årsmedelhyra, kr. . . .	93	118	225	199	353

Vid bedömande av hyreshöjden å en ort, bör emellertid icke blott tagas hänsyn till hyrornas absoluta belopp utan även till hyrespriset per kbm. luftrymd. I Sundsvall utgjorde detta genomsnittspris för samtliga undersökta uthyrda lägenheter 2·31 kr. Emellertid växlade priset inom olika storlekskategorier av lägenheter och stod vanligtvis i omvänt förhållande till lägenheternas totala luftrymd.

En hyresbildande faktor av viss betydelse är bostadens läge i staden. Det har sålunda befunnits, att högsta genomsnittshyran per kbm. luftrymd

betalades i de centrala stadsdelarna och den lägsta i stadsperiferien och utom det planlagda området.

Ett annat mått, som jämväl i viss mån belyser hyrans inverkan på boendeförhållandena, är hyresbeloppet per person. För samtliga uthyrda lägenheter utgjorde detta 51 kr., därav för de ofta stora familjerna med både vuxna och minderåriga barn endast 28 kr., medan motsvarande belopp för ensamboende personer nådde upp till 113 kr. Inom de olika yrkesgrupperna uppvisade arbetarklassen låga siffror, utvisande att arbetarklassen genom att tränga sig samman i lägenheterna sökt nedbringa sina hyresutgifter.

Av ovan anförda absoluta hyresbelopp kan man emellertid icke bilda sig någon föreställning om, i huru hög grad utgifterna för hyra betungade hyresgästernas ekonomi. För detta ändamål måste hyran ställas i relation till inkomsten. Vid föreliggande bearbetning av hyra och inkomst hava endast medtagits familjer med känd inkomst, boende i uthyrda lägenheter, vilka helt användes såsom bostad och i vilka icke mot betalning inhystes främmande personer.

Av de beräkningar, som verkställts för utrönande av förhållandet mellan hyra och inkomst, framgår, att i genomsnitt 16·0 % av hushållsföreståndarens inkomst och 14·6 % av hushållets totalförtjänst erlades i hyra. Man kan emellertid konstatera, att den relativa hyrans storlek växlade för hushåll med olika familjesammansättning. För ensamboende personer utgjorde sålunda hyrans procentuella andel av inkomsten endast 13·2 %. För makar med blott minderåriga barn uppgick hyran till 16·0 % av mannens och 15·9 % av sammanlagda familjeinkomsten. Den nära överensstämmelsen mellan sistnämnda båda procenttal visar, vilken ringa roll hustruns och barnens förvärvsarbete spelade för ifrågavarande hushålls ekonomi. Den för gruppen i fråga konstaterade relativa hyran, c:a 16·0 %, torde kunna betecknas såsom den normala för en arbetar- eller småfolksfamilj i staden. För gruppen övriga hushåll utgjorde hyran i genomsnitt 16·3 % av hushållsföreståndarens inkomst och 13·8 % av totala familjeinkomsten. Av de olika yrkesgrupperna uppvisade arbetarhushållen den lägsta relativa hyran, nämligen 15·2 % av hushållsföreståndarens inkomst och 13·5 % av totala familjeinkomsten. Motsvarande siffror för tjänstemannahushållen voro resp. 16·9 och 15·8 %, för de självständiga näringsidkarnas grupp resp. 16·6 och 15·8 %, för gruppen pensionärer resp. 19·8 och 14·9 % och för understödstagarna resp. 17·5 och 17·5 %.

Av de undersökningar, som verkställts för utrönandet av den relativa hyran för familjer med olika barnantal, vill det å ena sidan synas, som om småfolkets ekonomi i allmänhet icke medgivit en ökning av hyreskontot för att tillfredsställa det samtidigt med barnskarans tillväxt ökade kravet på bostadsutrymme, men å andra sidan har icke någon allmän minskning av hyreskontot kunnat påvisas såsom följd av de i och med barnskarans tillväxt betydligt stegrade utgifterna för matvaror och andra oundgängliga livsförnödenheter.

Svenska arbetsgivareföreningens lönestatistiska årsbok 1915.

Den av svenska arbetsgivareföreningens statistiska byrå utarbetade lönestatistiken för år 1915 omfattar 53 848 arbetare vid 308 olika arbetsföretag. Motsvarande tal för årsboken 1914 voro 50 382 arbetare och 261 arbetsföretag. För året nytillkomna industrigrenar äro bl. a. pressjästfabriker, brännvinsbrännerier, destilleringsverk, gummivarufabriker, oljeslagerier, såp- och tvålfabriker, sprängämnesfabriker och elektrokemiska fabriker. Av de industrier, som voro med föregående år, hava skofabrikerna och tegelbruken företett en tämligen stor nedgång i det redovisade arbetarantalet. I övrigt har man i stort sett erhållit uppgifter från samma företag som föregående år.

Med avseende å *arbetslönens art* (tid- eller ackordlön) hava inga större förändringar under redogörelseåret ägt rum. För enstaka industrigrenar hava dock en del förskjutningar i ena eller andra riktningen varit att anteckna.

Över arbetarnas löner äro för året två särskilda tabeller för samtliga industrigrenar utarbetade. I den ena av dessa tabeller, som jämväl hade sin motsvarighet i årsboken för 1914, redovisas *medellönen per arbetstimme* å ordinarie tid och övertid, ävensom arbetarnas *års- eller säsongförtjänst.* Vid uträkningen av denna förtjänst hava medtagits endast sådana arbetare, som tjänstgjort minst $^{11}/_{12}$ av året (årsarbetare) eller $^{11}/_{12}$ av företagets normalsäsong (säsongarbetare). I den andra, för året nytillkomna tabellen, äro års- och säsongarbetarna fördelade i grupper efter sin *exakta arbetsförtjänst.* Av hela det för året redovisade arbetarantalet voro:

årsarbetare	18 161	eller	33·7 %
säsongarbetare	2 950	»	5·5 »
mera lösa arbetare	32 737	»	60·8 »
Summa	**53 848**	eller	**100·0** %

Års- och säsongarbetarna, sålunda tillsammans 21 111, fördelas vidare i följande grupper:

fackarbetare (egentliga industriarbetare)	16 880	eller	80·0 %
arbetare vid drivmaskiner (maskinister o. d.)	860	»	4·1 »
hjälparbetare, kuskar, vakter o. d.	3 027	»	14·3 »
överåriga[1] (i regel över 70 år)	344	»	1·6 »
Summa	**21 111**	eller	**100·0** %

[1] De överåriga arbetarna inom stuveriyrket (till antalet 9) hava i de lönestatistiska tabellerna av praktiska skäl sammanförts med övriga fackarbetare; hela antalet redovisade fackarbetare uppgår alltså till 16 889, därav 14 068 årsarbetare och 2 821 säsongarbetare (jämför tabellerna å sid. 212 och 213).

Givetvis är det de egentliga, mera stationära fackarbetarnas löneförhållanden, som måste tilldraga sig den huvudsakligaste uppmärksamheten i en lönestatistisk undersökning, enär det är just ur dessa arbetares löner, man bör kunna avläsa de olika industriernas avlöningsförmåga. Genom å sid. 213 meddelade utdrag ur berörda tabeller står en god översikt att vinna över den arbetsförtjänst, som för år eller säsong intjänats av fackarbetare inom skilda branscher.

Inom sex industrigrenar, nämligen instrument-, kvarn-, destillerings-, garvämnes-, superfosfat- och elektrokemiska industrierna hava, såsom av tabellen framgår, 90 % och däröver av samtliga fackarbetare nått en årsförtjänst av minst 1 200 kronor. Ifrågavarande industrier sysselsätta var för sig ett jämförelsevis ringa antal kvinnor och barn, vilket naturligen är en huvudanledning till den höga lönestandarden. Inom fem industrigrenar, nämligen krit- och småglasbruk samt sko-, gummi- och tändsticksfabriker, har å andra sidan mer än hälften av fackarbetarna stannat vid en arbetsförtjänst understigande 1 200 kronor om året. Utmärkande för dessa industrier är, att de i stor utsträckning sysselsätta kvinnor och barn även i fackarbetet. Tages hänsyn allenast till de *vuxna manliga* arbetarna, befinnes, att av dessa c:a 51 % vid småglasbruken och tändsticksfabrikerna samt c:a 72 % vid sko- och gummivarufabrikerna på sitt arbete intjänat minst 1 200 kronor under året. Vad kritbruken beträffar, är det föreliggande materialet alltför litet för att därav skulle kunna dragas några mer generella slutsatser.

Av de *kvinnliga* arbetarna har ingen enda nått 1 800 kronors årsförtjänst och ej fullt 4 % av samtliga vuxna kvinnor hava kommit upp till 1 200 kronor. Huvudmassan 61·4 %, har stannat under 800-kronorsstrecket.

De *minderåriga manliga* årsarbetarna, av vilka de flesta sysselsättas inom metallmanufaktur-, glas-, sko- och tändsticksindustrierna, kommo liksom kvinnorna till största delen (77 %) ej över 800 kronors årsinkomst. För de *kvinnliga minderåriga*, vilka till största antalet förekommo vid sko- och tändsticksfabriker, var motsvarande siffra 94 %.

Säsongarbetarnas arbetsförtjänster framgå av nedanstående översikt:

	Hela antalet fackarbetare	Antalet fackarbetare med en arbetsförtjänst av		
		under 800 kr.	800—1 199 kr.	1 200—1 799 kr.
		%	%	%
Kritbruk (normalsäsong 9½ mån.)	18	16·67	83·33	—
Tegelbruk (» 7 »)	77	77·92	22·08	—
Råsockerbruk (kampanj 43—51 dagar, för utarbetare 37—44 dagar)	1 514	100·00	—	—
Brännerier (normalsäsong 92 dagar)	35	97·14	2·86	—
Stuverirörelse: Västerb. o. Norrb. län (seglationsår c:a 6 mån.)	303	98·02	1·98	—
Uppsala, Gävleb. o. Västern. l. (seglationsår c:a 7 mån.)	874	48·86	26·66	24·48
Summa	2 821	82·77	9·64	7·59

Fackarbetarna (årsarbetare), fördelade efter inkomst.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Industrigrenar	Hela antalet fackarbetare.[1]	Därav i åldern 18—70 år		Fackarbetarnas fördelning efter arbetsförtjänst										
				Samtliga arbetare[1]				Manliga 18—70 år[2]				Kvinnl. 18—70 år		
		Män[2]	Kv.	under 800 kr.	800-1 199 kr.	1 200-1 799 kr.	minst 1 800 kr.	under 800 kr.	800-1 199 kr.	1 200-1 799 kr.	minst 1 800 kr.	under 800 kr.	800-1 199 kr.	1 200-1 799 kr.
				%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Järn-, stål- och metallmanufaktur	692	536	43	14·31	14·45	38·29	32·95	1·31	12·50	48·32	37·87	72·09	25·58	2·33
Kritbruk	10	6	—	—	60·00	40·00	—	—	83·33	16·67	—	—	—	—
Cementfabriker	823	773	2	4·13	33·05	61·24	1·58	1·42	34·93	62·36	1·29	100·00	—	—
Tegelbruk	77	72	—	1·30	42·86	55·84	—	1·39	44·44	54·17	—	—	—	—
Porslinsfabriker	356	204	95	22·75	18·82	38·77	19·66	—	11·27	62·75	25·98	55·79	43·16	1·05
Buteljglasbruk	506	442	—	15·41	24·11	57·91	2·57	4·30	26·70	66·06	2·94	—	—	—
Fönsterglasbruk	259	234	—	7·72	35·52	33·59	23·17	2·14	35·90	36·75	25·21	—	—	—
Småglasbruk	603	429	21	38·97	24·54	23·55	12·94	15·62	33·33	32·87	18·18	100·00	—	—
Snickeri- o. möbelfabriker	434	369	—	5·30	23·96	63·36	7·38	0·27	24·66	68·84	6·23	—	—	—
Musikinstrumentfabriker	83	82	—	1·21	2·41	55·42	40·96	1·22	2·44	54·88	41·46	—	—	—
Pappersbruk och trämassefabriker	1 620	1 313	148	13·14	28·95	50·93	6·98	0·38	30·09	61·46	8·07	68·92	29·73	1·35
Kvarnar	552	463	—	0·54	6·70	66·85	25·91	—	7·34	73·00	19·66	—	—	—
Pressjästfabriker	24	21	—	—	12·50	83·33	4·17	—	14·29	85·71	—	—	—	—
Sockerbruk	1 270	1 106	59	2·52	24·25	64·80	8·43	0·27	24·14	68·36	7·23	40·68	59·32	—
Destilleringsverk	14	8	—	—	7·14	78·57	14·29	—	12·50	87·50	—	—	—	—
Bryggerier, skattepliktiga	656	387	208	10·82	22·87	47·41	18·90	—	10·59	64·60	24·81	31·73	50·96	17·31
» skattefria	40	36	2	2·50	10·00	75·00	12·50	—	8·33	83·34	8·33	50·00	50·00	—
Slakterier	26	18	6	—	23·08	57·69	19·23	—	—	77·78	22·22	—	100·00	—
Garverier	400	360	—	1·00	25·50	53·75	19·75	—	23·06	57·50	19·44	—	—	—
Skofabriker	1 298	507	371	33·13	30·89	26·66	9·32	0·79	27·22	58·38	13·61	46·36	46·63	7·01
Gummivarufabriker	343	109	153	33·53	30·32	22·74	13·41	—	28·44	46·79	24·77	58·83	40·52	0·65
Garvämnesfabriker	18	18	—	—	—	88·89	11·11	—	—	88·89	11·11	—	—	—
Oljeslagerier, såp- o. tvålfabriker	49	42	—	—	32·65	61·23	6·12	—	38·10	61·90	—	—	—	—
Benmjölsfabriker	10	8	2	20·00	20·00	60·00	—	—	25·00	75·00	—	100·00	—	—
Superfosfat-, svavel- och salpetersyrefabriker	152	119	—	—	2·63	75·00	22·37	—	3·36	90·76	5·88	—	—	—
Krut- och sprängämnesfabriker	198	138	35	4·55	21·21	37·88	36·36	—	7·25	51·45	41·30	14·29	85·71	—
Tändsticksfabriker	2 187	960	637	49·66	26·02	22·68	1·69	5·73	42·81	49·06	2·40	82·42	17·27	0·31
Elektrokemiska fabriker	126	96	—	2·38	1·58	64·29	31·75	—	1·04	78·13	20·83	—	—	—
Väg- o. vattenbyggnader	92	83	—	7·61	22·83	59·78	9·78	8·43	24·10	60·24	7·23	—	—	—
Stuverirörelse (i Södra Sverige)	376	964	—	1·54	15·98	64·24	18·24	1·56	15·87	64·42	18·15	—	—	—
Höganäs o. Bjuvverken (utom stenkolsgruvorna)	174	156	—	10·34	19·54	69·54	0·58	—	21·79	77·57	0·64	—	—	—
Summa	14068	10059	1 782	18·35	24·00	45·92	11·73	2·00	24·67	60·31	13·02	61·39	34·74	3·87

[1] Inklusive arbetsförmän.
[2] Frånsett förmän.

Att anställa några jämförelser mellan arbetarnas års- eller säsongförtjänster 1914 och 1915 medgiver icke det för 1914 framarbetade statistiska materialet. De i årsboken för 1914 förekommande tablåerna över årsarbetarnas fördelning i inkomstklasser[1] omsluta, såsom till undvikande av missförstånd särskilt framhållits, icke allenast fackarbetarna, utan även kraftmaskinspersonalen och hjälparbetarna. Däremot kunna väl uppgifterna om arbetarnas timlöner på ordinarie tid och på övertid jämföras beträffande sådana industrigrenar, som äro representerade i båda årgångarna. En dylik jämförelse har också verkställts beträffande vissa mera betydande och icke alltför fåtaligt representerade yrkesspecialiteter inom olika industrigrenar. Dessa sammanställningar giva otvetydigt vid handen, att de redovisade arbetarna så gott som över hela linjen fått sitt arbete bättre betalt 1915 än 1914, även om stegringen i många fall varit ringa. Inalles hava vid samtliga i lönestatistiken redovisade företag i arbetslöner (inklusive sådana förmåner, som äro att inräkna i arbetsförtjänsten) utbetalats c:a 43⅓ millioner kronor. Arbetsgivarnas utgifter för understöd vid olycksfall, sjukdom eller krigstjänstgöring samt för pensionering, bildningsföretag o. d. uppgingo sammanlagt till något över en million kronor motsvarande 2·6 % av de utbetalade lönerna, mot 2·5 % föregående år.

Yrkesinspektionens verksamhet år 1916.[2]

(Enligt socialstyrelsens berättelse.)

Till de författningar, vilkas efterlevnad yrkesinspektionen under år 1915 hade att övervaka, har under 1916 tillkommit Kungl. Maj:ts kungörelse angående förbud mot användande av kvinna under tjuguett år till lastning, stuvning eller lossning av varor å vissa fartyg den 7 april 1916. Lagen om arbetarskydd har den 17 juni 1916 erhållit ändrad lydelse av 13, 16 och 41 §§, avseende utsträckt rätt att i visst arbete använda manliga minderåriga av viss ålder.

Yrkesinspektörerna (med assistenter), *sprängämnesinspektören* samt bergmästarna (med gruvingenjörer), vilka samtliga hava att väsentligen å större arbetsställen övervaka arbetarskyddslagstiftningens tillämpning i dess helhet, inspekterade under år 1916 sammanlagt 4 114 arbetsställen, vid vilka sysselsattes 254 810 arbetare, och användes mekanisk drivkraft om 915 011 effektiva hästkrafter.

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1917, sid. 50—51.
[2] Jfr Soc. Medd., årg. 1903, s. 37, 1904, s. 438, 1905, s. 496, 1907, s. 49, 1908, s. 318, 1909, s. 465 1910, s. 714, 1911, s. 752, 1912, s. 1029, 1914, s. 13, 1915, s. 274, 1916, s. 47, 1917, s. 70.

Ifrågavarande inspektionsverksamhet var fördelad på de olika befattningshavarna på följande sätt:

		Antal	
	Yrkesinspektören	arbetsställen	arbetare
i 1:a distriktet	Stockholms stad och Gottlands län	306	39 712
i 2:a »	Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Västmanlands län	423	39 748
i 3:e »	Östergötlands och Skaraborgs län	311	10 858
i 4:e »	Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län	376	26 044
i 5:e »	Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län	803	28 888
i 6:e »	Hallands, Göteborgs och Bohus samt södra delen av Älvsborgs län	635	30 422
i 7:e »	Norra delen av Älvsborgs län, Värmlands och Örebro län	293	18 638
i 8:e »	Kopparbergs, Gävleborgs och Jämtlands län	514	23 064
i 9:e »	Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län	240	18 543
	Sprängämnesinspektören	34	2 048
	Bergmästaren		
i Norra distriktet	Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län	6	2 901
i Gävle-Dala »	Gävleborgs och Kopparbergs län	46	4 676
i Östra »	Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Västmanlands län	56	2 155
i Mellersta »	Örebro och Skaraborgs län	36	2 538
i Västra »	Värmlands, Älvsborgs samt Göteborgs och Bohus län	11	626
i Södra »	Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gottlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län	24	3 949
	Summa	**4 114**	**254 810**

Av arbetarna voro 218 472 män och 36 338 kvinnor samt 224 522 vuxna och 30 288 minderåriga. De manliga arbetarna utgjordes av 194 583 vuxna och 23 889 minderåriga, de kvinnliga av 29 939 vuxna och 6 399 minderåriga.

En jämförelse med 1915 års inspektionsverksamhet visar en avsevärd ökning under 1916 av här ifrågavarande befattningshavares inspektionsverksamhet i sin helhet. Följande sammanställning visar denna ökning fördelad på de olika grupperna av befattningshavare.

	Arbetsställen		Sysselsatta arbetare		Använda eff. hkr.	
	1915	1916	1915	1916	1915	1916
Yrkesinspektörerna	3 766	3 901	202 801	235 917	743 392	858 053
Sprängämnesinspektören	55	34	1 684	2 048	2 753	3 623
Bergmästarna	142	179	17 460	16 845	68 007	53 335
Summa	**3 963**	**4 114**	**221 945**	**254 810**	**814 152**	**915 011**

Yrkesinspektrisen (med biträde), vars tillsyn förnämligast skall avse sådana arbetsställen, där övervägande eller talrika kvinnliga arbetare sysselsättas, inspekterade under år 1916 208 arbetsställen, vid vilka användes sammanlagt 23 179 arbetare, varav 14 359 kvinnor, och av dem åter 1 842 minderåriga. I likhet med föregående år var yrkesinspektrisen i stor utsträckning anlitad för en mångfald vid sidan av skyddslagstiftningen fallande sociala uppgifter, såsom frågan om yrkesfortsättningsskolor och husmodersskolor, igångsättande av nödhjälpsarbeten och anordnande av marketenterier vid fabriker.

Underinspektörernas tillsyn avser maskinella hjälpmedel, ångpannor, kokare o. d. inom jordbruk och handel samt annan verksamhet, för såvitt den bedrives i viss mindre omfattning. Under 1916 inspekterades av underinspektörerna sammanlagt 9 558 arbetsställen, av vilka 3 529 voro att hänföra till jordbruk, 1 871 till hantverk och 4 158 till övrig verksamhet. Antalet arbetare vid de inspekterade arbetsställena, oberäknat likväl jordbruket, där arbetarantalet ej ansetts kunna behörigen uppgivas, uppgick till 40 850. Beloppet av använd drivkraft belöpte sig till sammanlagt 106 569 effektiva hästkrafter.

Den kommunala tillsynen, som väsentligen har att tillse arbetets sundhet och minderårigas användande och omfattar handel samt mindre arbetsställen inom övrig verksamhet med undantag likväl för jordbruk, har under år 1916 gått tillbaka. Sammanlagt inspekterades 27 582 arbetsställen, vid vilka sysselsattes 83 625 arbetare och användes 20 141 effektiva hästkrafter, under det att motsvarande tal för år 1915 voro 31 046, 95 065 och 31 544. Av de inspekterade arbetsställena voro 11 072 hänförliga till hantverk, 11 845 till handel, 1 134 till byggnadsverksamhet samt 3 531 till övrig verksamhet. Till den i jämförelse med 1915 minskade inspektionsverksamheten torde hava medverkat dels det förhållandet, att de kommunala tillsynsorganen kommit till en mera riktig uppfattning av området för sin tillsyn, varigenom antalet inspektioner av arbetsställen, som stå under andra befattningshavares tillsyn, i någon mån nedgått, dels den arbetsbörda, som påvilar ett stort antal kommunala myndigheter för kristidslagstiftningens genomförande, varigenom den tid, som eljest varit avsedd att ägnas åt verksamhet inom yrkesinspektionen, blivit i avsevärd mån inskränkt. Tillsynen har, såvitt inkomna uppgifter giva vid handen, varit fördelad på 282 hälsovårds- och 2 343 kommunalnämnder. Av dessa uppgifter framgår även, att tillsynen i 1 732 fall utövats av nämnden i dess helhet, i 522 fall fördelats på dess ledamöter och i 371 fall uppdragits åt särskild person, ofta nämndens ordförande.

Yrkesinspektionens hela inspektionsverksamhet under år 1916 omfattade sålunda sammanlagt 41 462 arbetsställen med 402 464 arbetare och 1 041 721 effektiva hästkrafter. Motsvarande tal för år 1915 voro resp. 47 135, 367 005 och 972 857, för år 1914 resp. 54 770, 367 695 och 865 916 samt för år 1913 resp. 45 688, 329 286 och 863 478.

För avhjälpande av iakttagna missförhållanden äger inspektionsförrättaren muntligen eller skriftligen meddela arbetsgivaren råd och anvisningar. *Skrift-*

liga anvisningar, vilka inspektionsförrättare med anledning av inspektion funnit skäl meddela arbetsgivare, hava under år 1916 lämnats av yrkesinspektörerna till 2 202, av yrkesinspektrisen till 60, av sprängämnesinspektören till 68, av bergmästarna till 32 och av underinspektörerna till 984 arbetsställen. Dessutom hava meddelats dels i cirkulärform anvisningar av mera generell natur, dels förekrifter med anledning av inkomna besiktningsprotokoll.

Vid 1916 års utgång voro uti yrkesinspektionens register upptagna sammanlagt 16 324 ångpannor och 2 061 kokare, varav 3 911 ångpannor och 1 462 kokare voro inregistrerade hos ångpanneförening. Av ångpannorna voro 9 591 underkastade yrkesinspektörs och 6 733 underinspektörs tillsyn; motsvarande tal för kokarna uppgingo till resp. 1 902 och 159.

En jämförelse med motsvarande tal för år 1915 visar, att en rätt betydande ökning ägt rum under 1916 — för yrkesinspektörerna med 511 ångpannor och 317 kokare samt för underinspektörerna med 437 ångpannor och 77 kokare.

Under år 1916 hava till yrkesinspektionen insänts 7 524 protokoll över besiktning av ångpannor, som ej stå under ångpanneförenings kontroll. Av dessa protokoll avsågo 2 309 större eller 5-årsbesiktning och 5 215 mindre eller 1-årsbesiktning. Vidare framgick av protokollen, att av berörda ångpannor 4 342 stodo under yrkesinspektörs och 3 182 under underinspektörs tillsyn. Motsvarande siffror för år 1915 voro 4 465 och 3 684. Den minskning, som här framträder, torde vara att tillskriva den omständigheten, att ångdriften alltmera utbytes mot elektrisk drift, varigenom en betydande mängd pannor försättas ur bruk.

Under året inträffade en ångpanneexplosion, varvid en man dödades.

Beträffande besiktning av kokare hava protokoll under året inkommit till yrkesinspektörerna till ett sammanlagt antal av 262.

Under år 1916 inkommo till yrkesinspektörerna och sprängämnesinspektören 24 635 anmälningar om *olycksfall i arbete*, varav 266 med dödlig utgång; till bergmästarna inkommo under samma tid 1 970 anmälningar, varav 28 avsågo dödsfall. Sammanlagda antalet anmälda olycksfall uppgick sålunda till 26 605, varav 294 med dödlig utgång. Motsvarande siffror under 1915 voro 24 042 och 271. Till den ökning, som sålunda framträtt, torde hava medverkat ett noggrannare iakttagande av anmälningsskyldigheten och i någon mån den forcerade driften vid diverse specialfabriker, som uppstått på grund av världskriget.

I Sociala Meddelanden hava kortfattade redogörelser rörande större delen av antalet olycksfall med dödlig utgång influtit.

Sådana *anslag* med skyddsföreskrifter, som omnämnas i 6 § lagen om arbetarskydd, hava under år 1916 till ett antal av 4 förelagts yrkesinspektör till granskning. Emellertid hava synnerligen ofta, särskilt med anledning av svarare olycksfall, arbetsgivare av yrkesinspektionens befattningshavare ålagts att uppsätta dylika anslag.

Yrkesinspektörerna hava under året på begäran av arbetsgivare granskat

förslag till *ny-, om- eller tillbyggnad av arbetslokal* i 62 fall. Besiktning av nya anläggningar har i 1 fall verkställts av bergmästaren och i 6 fall av sprängämnesinspektören.

Under året har i intet fall framställts anhållan från arbetsgivare att på grund av yrkeshemlighet få undantaga viss del av arbetsställe från inspektion.

Genom skyddslagstiftningen har åt yrkesinspektörer och bergmästare givits befogenhet att meddela vissa eftergifter från bestämmelserna rörande kvinnors eller minderårigas användande till arbete. Sådan eftergift har under år 1916 lämnats i 4 fall, varav tre avsågo inskränkning vid fabriker under en månad av nattledigheten för kvinnor till tio timmar av dygnet.

Under året gjordes i 80 fall — för år 1915 var motsvarande tal 88 — från yrkesinspektörerna framställning till konungens befallningshavande om tillämpning av 38 § i lagen om arbetarskydd, det vill säga om genomförande tvångsvis av lagens skyddsföreskrifter till skydd mot yrkesfara. I 18 fall voro framställningarna föranledda av anmälan från underinspektör och i 2 fall av anmälan från kommunalt tillsynsorgan. Från sprängämnesinspektören eller bergmästarna hava inga sådana framställningar blivit gjorda under året.

Endast i 1 fall har till ovannämnda myndighet gjorts framställning om tillämpning av 39 § i lagen om arbetarskydd, som avser genomförande tvångsvis av lagens allmänna skyddsbestämmelser om minderårigas användande.

Av yrkesinspektörerna hava under år 1916 gjorts 336 anmälningar till åtal avseende tillsammans 525 förseelser. Motsvarande tal under 1915 voro resp. 269 och 493. Anmälningarna voro i 5 fall föranledda av framställning från underinspektör och i 24 fall av framställning från kommunalt tillsynsorgan. Av förseelserna voro 442 överträdelser av lagen om arbetarskydd — till övervägande del av lagens bestämmelser rörande minderårigas användande — 1 överträdelse av lagen angående förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag, 10 överträdelser av kungörelsen angående förbud mot minderårigas användande i vissa farliga arbeten samt 72 överträdelser av kungörelsen angående anmälan om olycksfall i arbete.

Yrkesinspektrisen har i 3 fall gjort anmälan till åtal, därav i 1 fall för förseelse mot lagen om arbetarskydd och i 2 fall för förseelse mot lagen angående förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag.

Sprängämnesinspektören och bergmästarna hava under året i intet fall gjort anmälan till åtal.

Sammanlagt hava således under år 1916 gjorts 339 anmälningar till åtal, avseende i allt 528 lagöverträdelser.

Rese- och traktamentsersättningarna uppgingo för yrkesinspektörerna (jämte assistenter), sprängämnesinspektören och yrkesinspektrisen (med biträde) till 18 683 kronor 31 öre resp. 21 088 kronor, för bergmästarna (jämte gruvin-

genjörer) till 1 884 kronor 1 öre resp. 1 908 kronor och för underinspektörerna till 20 937 kronor 97 öre resp. 17 952 kronor. Totalkostnaden för yrkesinspektionens tjänsteresor uppgick sålunda till 82 453 kronor 29 öre.

Sedan Kungl. Maj:t den 31 december 1915 på socialstyrelsens framställning förnyat det medgivande rörande underinspektörs befogenhet att utöva tillsyn över arbete med lastning och lossning av fartyg, som föregående år meddelats, har denna kontrollverksamhet under år 1916 fortgått på samma sätt och efter samma grunder som under 1915. Av efterföljande tabell framgår tillsynens omfattning beträffande inspekterade arbetsställen och däråsysselsatta arbetare.

Yrkesinspektionsdistrikt	Antal inspekterade arbetsställen	Antal sysselsatta arbetare [1]
I	98	2 386
II	39	777
III	22	2 443
IV	20	191
V	25	2 143
VI	335	9 199
VIII	87	2 026
Summa	**626**	**19 165**

De av socialstyrelsen den 1 mars 1915 utfärdade »anvisningar angående skydd mot yrkesfara vid lastning och lossning av fartyg» hava även under 1916 genom yrkesinspektionens försorg utdelats till vederbörande arbetsgivare och synas i flera fall hava varit till stor nytta.

Kontrollen av stuveriarbetet har omfattat tillsyn av alla de olika anordningar och förhållanden, som äro speciellt utmärkande för yrket i fråga. Särskilt har det ställningsmaterial, som i stor utsträckning användes vid lastnings- och lossningsarbete, varit föremål för yrkesinspektionens uppmärksamhet, liksom även i en del fall särskild undersökning verkställts beträffande det använda kättingmaterialet.

Enligt yrkesinspektionens erfarenhet under året hava belysningsförhållandena vid stuveriarbete undergått en ej obetydlig förbättring.

En del under året inträffade olycksfall hava framhävt betydelsen av föreskrifterna i 4 § mom. p av lagen om arbetarskydd rörande god och betryggande arbetsledning.

Under år 1916 hava mot stuveriföretag gjorts 6 anmälningar till åtal, av vilka 3 avsett underlåtenhet att anmäla inträffade olycksfall och de övriga 3 anställande av minderåriga kranskötare. I ett flertal fall hava yrkesinspektörerna ansett nödvändigt att till resp. stuverifirmor rikta allvarliga skrift-

[1] Siffrorna äro något för höga, enär vissa arbetsställen, som inspekterats mer än en gång, blivit dubbelräknade.

liga erinringar med anledning av bristfällig material och felaktiga arbetsmetoder. I ett av dessa fall påkallades Konungens befallningshavandes ingripande för rättelses ernående.

Liksom föregående år har under 1916 företagits en utredning rörande olycksfall inom stuveriyrket. Ett sammandrag av denna återfinnes i Soc. Medd. 1917 (sid. 1473).

Antalet arbetsställen, där *läkarbesiktning av minderåriga* arbetare år 1916 ägde rum, uppgick till 3 638. Vid 1 018 av dessa arbetsställen sysselsattes kvinnliga minderåriga. Hela antalet minderåriga arbetare utgjorde 47 052, varav 35 405 gossar och 11 647 flickor.

Av de olika yrkesgrupperna sysselsätter gruppen malmbrytning och metallindustri största antalet minderåriga, 15 123, varav 14 377 gossar. Även gruppen skogshantering och träindustri sysselsätter ett betydande antal, nämligen 8 669, varav 8 412 gossar. Inom textil- och beklädnadsindustrien utgöra flickorna flertalet, eller 4 817 av samtliga 7 324 där sysselsatta minderåriga. Den kemisk-tekniska industrien slutligen sysselsätter ungefär lika många flickor som gossar, nämligen 1 116, resp. 1 454.

Av hela antalet besiktningsskyldiga minderåriga, 47 052, hava besiktningsläkarna rörande icke mindre än 14 092 eller c:a 30 % gjort anteckning om missförhållande, som föranlett åtgärd innebärande förbud mot fortsatt användande, ändrad sysselsättning eller villkor för användandet eller också annat anmärkningsvis antecknat missförhållande. Fördelat efter kön utgör detta procenttal 30·9 % för gossarna och 27 % för flickorna. Av de anmärkta felen hava 222 eller 1·6 % varit av den beskaffenhet, att de föranlett förbud mot den minderårigas fortsatta användande vid arbetsstället, och 2 143 eller 15·2 % av sådan art, att de givit anledning till föreskrift om ändrad sysselsättning för den minderåriga eller villkor för hans fortsatta användande.

Emigrationen år 1917.

Uppgifter rörande utvandringen från Sverige till främmande världsdelar hava nu inkommit jämväl för fjärde kvartalet år 1917, varigenom en överblick kan erhållas av emigrationen i dess helhet under nämnda år.

Vad då först beträffar emigrationen under 1917 års *fjärde kvartal*, befinnes densamma hava varit betydligt mindre än under motsvarande tid året förut, i det den uppgick till endast 371 personer mot 2 028 samma tid år 1916. Av ifrågavarande utvandrare hava 324 emigrerat till främmande världsdelar över Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg samt 47 över Kristiania, Trondhjem och Bergen. Över danska hamnar (Köpenhamn) har under fjärde kvartalet ingen utvandring skett. Under samma kvartal hava dessutom 734 personer från annat land utvandrat över svenska hamnar.

I vilket antal de i Sverige hemmahörande emigranterna befordrats från ovannämnda svenska, norska och danska hamnar under såväl *fjärde kvartalet 1917 som under hela år 1917* framgår av efterföljande tablå:

	Jan.—sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Hela året
Stockholm	514	54	52	20	640
Malmö	347	11	4	32	394
Hälsingborg	115	—	—	4	119
Göteborg	784	47	2	98	931
Kristiania	277	31	—	14	322
Trondhjem	51	—	—	2	53
Bergen	18	—	—	—	18
Köpenhamn	60	—	—	—	60
Summa	**2 166**	**143**	**58**	**170**	**2 537**

Utvandringen under fjärde kvartalet år 1917 över svenska hamnar företer i jämförelse med samma tid år 1916 en minskning av 1 354 personer (från 1 678 till 324) eller 80·7 % och över norska hamnar en minskning av 247 personer (från 294 till 47) eller 84·0 %. Över danska hamnar har under fjärde kvartalet 1917, såsom ovan nämnts, ingen utvandring skett, då däremot 56 personer under samma tid 1916 utvandrat över Köpenhamn. Av de 371 svenska emigranter, som under fjärde kvartalet 1917 utvandrat över ovannämnda svenska och norska hamnar, voro 122 män och 249 kvinnor.

Under *hela år 1917* utvandrade över förutnämnda svenska, norska och danska hamnar sammanlagt 2 537 svenska emigranter (1 219 män och 1 318 kvinnor) mot 7 951 under år 1916. Emigrationen under år 1917 fördelade sig på rikets olika delar på följande sätt:

	Över svenska hamnar	Över norska hamnar	Över danska hamnar	Summa
Stockholms stad	176	21	7	204
Stockholms län	46	7	5	58
Uppsala »	14	3	—	17
Södermanlands »	15	—	—	15
Östergötlands »	67	4	2	73
Jönköpings »	79	6	2	87
Kronobergs »	89	3	11	103
Kalmar »	153	13	4	170
Gottlands »	31	1	—	32
Blekinge »	76	1	—	77
Kristianstads »	127	4	4	135
Malmöhus »	179	11	14	204
Hallands »	186	11	1	198
Göteb. o. Bohus »	163	27	2	192
Älvsborgs län	132	23	1	156
Skaraborgs »	63	4	—	67
Värmlands »	71	82	—	153
Örebro »	33	15	—	48
Västmanl. »	46	2	—	48
Kopparbergs »	107	22	—	129
Gävleborgs »	82	16	1	99
Västernorrl. »	72	29	1	102
Jämtlands »	15	10	—	25
Västerbottens »	23	19	1	43
Norrbottens »	39	59	—	98
Ej angivet . .	—	—	4	4
Hela riket	**2 084**	**393**	**60**	**2 537**

Härtill komma 734 emigranter vilka från annat land utvandrat över svenska hamnar. Inalles hava sålunda på denna väg befordrats 2 818 utvandrare.

Utvandrarnas fördelning på vissa åldersgrupper under år 1917 framgår av nedanstående översikt:

	Män		Kvinnor		Summa	
	Absoluta tal	%	Absoluta tal	%	Absoluta tal	%
Under 15 år	224	18·4	185	14·0	409	16·1
15—20 »	543	44·5	225	17·1	768	30·3
20—30 »	191	15·7	461	35·0	652	25·7
30—40 »	115	9·4	249	18·9	364	14·4
40—50 »	83	6·8	102	7·7	185	7·3
50 år och däröver	63	5·2	95	7·2	158	6·2
Ej angiven ålder	—	—	1	0·1	1	0·0
Summa	**1 219**	**100·0**	**1 318**	**100·0**	**2 537**	**100·0**

Av samtliga 2 537 utvandrare under år 1917 tillhörde sålunda icke mindre än 768 eller 30·3 % åldersgruppen 15—20 år, 652 eller 25·7 % gruppen 20—30 år och 364 eller 14·4 % gruppen 30—40 år. Barn under 15 år utgjorde 16·1 % av hela antalet, och 13·5 % hade uppnått 40 års ålder.

I fråga om utvandrarnas fördelning efter kön inom olika åldersgrupper förefunnos betydande skiljaktigheter. Nära hälften (44·5 %) av männen, men knappt en femtedel (17·1 %) av kvinnorna tillhörde åldersgruppen 15—20 år. Åldersgruppen 20—30 år var talrikt representerad bland kvinnorna med 35·0 % mot 15·7 % av männen, liksom också åldersgruppen 30—40 år med resp. 18·9 mot 9·4 %.

Av de 947 män, som utvandrat över *svenska* hamnar, voro 19·0 % barn under 15 år, nära hälften eller 48·2 % tillhörde åldersgruppen 15—20 år, 11·7 % åldersgruppen 20—30 år, och en femtedel (21·1 %) hade uppnått 30 års ålder. För de 229 män, som emigrerat över *norska* hamnar, utgjorde motsvarande siffror resp. 19·2, 31·4, 28·0 och 21·4 % och för de 43 män, som emigrerat över *danska* hamnar, resp. 0·0, 34·9, 37·2 och 27·9 %.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående anordnande av den i 34 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen;

given Stockholms slott den 31 december 1917.[1]

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med stöd av 34 § av lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913, sådant nämnda lagrum lyder enligt lagen den 14 juni 1917, funnit gott förordna som följer:

Inledande bestämmelser.

§ 1.

Mom. 1. Den i 34 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen är av två slag: *enskild försäkring* och *gruppförsäkring* (försäkring av samtliga till viss grupp anslutna personer).

Mom. 2. Enskild försäkring lämnas antingen i form av försäkring utan villkor om återbetalning av erlagda avgifter vid dödsfall (*försäkring utan avgiftsåterbetalning*) eller i form av försäkring med villkor om återbetalning av erlagda avgifter i vissa fall vid den försäkrades död (*försäkring med avgiftsåterbetalning*).

§ 2.

Försäkringen omhänderhaves av pensionsstyrelsen, dock att härvid medverkan skall lämnas av postsparbanken genom postanstalterna i den omfattning, vartill bestämmelserna i denna kungörelse giva anledning.

Enskild försäkring.

§ 3.

Rätt till pension inträder vid varaktig oförmåga till arbete, dock icke före fyllda femton år och senast vid fyllda sextiosju år.

§ 4.

Avgift må erläggas för varje icke till arbete varaktigt oförmögen svensk person till och med det kalenderår, under vilket han fyller sextiosex år.

§ 5.

Mom. 1. Sammanlagda beloppet av de avgifter, som för en person under ett kalenderår högst må erläggas, utgör 100 kronor; dock att avgift, varigenom för en person nämnda gräns skulle komma att överskridas, med pensionsstyrelsens medgivande må erläggas, under förutsättning likväl att det antal kronor, som utgöres av

[1] Sv. F. 17, n:r 957.

nämnda avgift tillhopa med tidigare för personen gjorda inbetalningar, ej överstiger 50 gånger det antal levnadsår, som personen fyller kalenderåret efter det, då avgiften skall erläggas.

Mom. 2. Vad sålunda stadgats äger icke tillämpning å sådan inbetalning till den frivilliga försäkringen, som sker i enlighet med föreskrift i reglemente för pensionskassa för pensionering av statsanställd, icke ordinarie personal.

§ 6.

Det pensionsbelopp, vartill varje erlagd avgift berättigar, och försäkringsvillkor i övrigt framgå av tariffer, vilka utfärdas av pensionsstyrelsen.

§ 7.

Mom. 1. För vinnande av delaktighet i försäkringen skall anmälan göras å någon av postanstalterna i riket enligt formulär, som tillhandahålles å postanstalten.

Mom. 2. Inbetalning av avgift kan äga rum vid varje postanstalt i riket. Vid första avgiftsinbetalningen utlämnas genom vederbörande postanstalt en försäkringsbok, utfärdad för den person, till förmån för vilken inbetalningen sker. Vid varje inbetalning skall förklaring avgivas, huruvida inbetalningen avser försäkring utan avgiftsåterbetalning eller försäkring med avgiftsåterbetalning. I försäkringsboken kvitteras varje inbetalning medelst anbringande av en eller flera tryckta kvittenskuponger till ett mot inbetalningen svarande belopp, varjämte beloppet antecknas med siffror i därför avsedd kolumn i boken. Vid varje sålunda antecknat belopp utsättes ordet »utan» eller ordet »med», allt eftersom beloppet avser försäkring utan avgiftsåterbetalning eller försäkring med avgiftsåterbetalning. Varje kupong förses med posttjänstemannens namnteckning och avtryck av postanstaltens datumstämpel.

Mom. 3. För erhållande av sådant medgivande, som avses i § 5 mom. 1, skall till pensionsstyrelsen ställd skriftlig ansökan, avfattad enligt å postanstalterna i riket tillgängligt formulär och åtföljd av försäkringsbok, inlämnas till postanstalt för att genom dess försorg vidare befordras.

Då dylik ansökan prövats, skall pensionsstyrelsen till sökanden avlåta skriftligt meddelande om styrelsens beslut i frågan med underrättelse om, när sökanden å postanstalten kan återfå försäkringsboken.

Mom. 4. För varje år bör inom maj månads utgång året därpå försäkringsbok för granskning mot kvitto avlämnas å postanstalt för att genom dess försorg insändas till postsparbankens centralförvaltning, som ombesörjer försäkringsbokens granskning, varefter densamma genom vederbörande postanstalt inom trettio dagar återställes till ägaren i utbyte mot omförmälda kvitto. Varder försäkringsbok ej inom tid, som ovan sägs, för granskning inlämnad å postanstalt och yppar sig sedermera skiljaktighet mellan försäkringsboken och postsparbankens räkenskaper för året, skola i fråga om ägarens tillgodohavande räkenskaperna äga vitsord, där ej någon omständighet förekommer, som förringar deras trovärdighet.

Mom. 5. Vad i denna paragraf stadgats äger icke tillämpning i de särskilda fall, då pensionsstyrelsen annorlunda föreskrivit.

Gruppförsäkring.

§ 8.

Med avseende å den ålder, vid vilken rätt till pension inträder, erbjuder gruppförsäkringen fyra olika försäkringssätt.

Rätt till pension inträder vid varaktig oförmåga till arbete och senast, allt efter valt försäkringssätt, vid fyllda 55, 60, 65 eller 67 år.

§ 9.

Avgift må erläggas för varje icke till arbete varaktigt oförmögen svensk person från och med det kalenderår, under vilket han fyller 16 år, till och med det kalenderår, under vilket han fyller respektive 54, 59, 64 eller 66 år.

§ 10.

Det antal kronor, som för en person intill utgången av ett visst kalenderår högst må hava i avgifter erlagts, utgör 100 gånger det antal levnadsår, personen fyllt nämnda kalenderår, med avdrag av 1 500 kronor.

§ 11.

Det pensionsbelopp, vartill varje erlagd avgift berättigar, och försäkringsvillkor i övrigt framgå av tariffer, vilka utfärdas av pensionsstyrelsen.

§ 12.

Gruppförsäkring må ej äga rum, därest ej samtliga till gruppen anslutna personer försäkras enligt ett och samma försäkringssätt.

§ 13.

Framställning om erhållande av gruppförsäkring göres skriftligen hos pensionsstyrelsen, som har att pröva framställningen.

Bifalles densamma, ingås mellan pensionsstyrelsen och vederbörande skriftligt avtal om försäkringsvillkoren, varjämte styrelsen utfärdar försäkringsböcker och meddelar föreskrift om sättet för avgifternas inbetalning m. m.

§ 14.

På Konungens prövning ankommer, huruvida i särskilt fall försäkring må äga rum på andra än ovan angivna villkor ifråga om levnadsålder för pensionsrättens inträde och högsta beloppet av de avgifter, som för envar försäkrad må erläggas.

Allmänna bestämmelser.

§ 15.

Avgift må för varje gång ej erläggas annat än i helt antal kronor.

§ 16.

Har avgift erlagts för person, vilken, då avgiften erlades, icke var berättigad att erhålla försäkring genom erläggande av frivilliga avgifter, utgår ej pension för sålunda erlagd avgift, utan återbetalas densamma.

§ 17.

Vad under ett kalenderår inbetalats utöver tillåtet avgiftsbelopp skall till vederbörande återbetalas.

§ 18.

För en och samma persons räkning må inbetalning ej verkställas å mer än en försäkringsbok för enskild försäkring och en för gruppförsäkring.

§ 19.

Försäkringsbok samt formulär och blanketter rörande försäkringen utlämnas kostnadsfritt.

För hjälp med blanketters ifyllande och annat biträde rörande försäkringen, som lämnas av vederbörande tjänsteman, må ersättning ej uppbäras.

§ 20.

Mom. 1. Har för en person under samma kalenderår avgifter erlagts för dels försäkring utan avgiftsåterbetalning och dels försäkring med avgiftsåterbetalning, utgår det i 34 § av lagen om allmän pensionsförsäkring stadgade statsbidraget i första hand till den mot de förstnämnda avgifterna svarande pensionen.

Mom. 2. Har för en person under samma kalenderår avgifter erlagts för dels enskild försäkring och dels gruppförsäkring, utgår statsbidraget i första hand till den mot de sistnämnda avgifterna svarande pensionen.

§ 21.

Går försäkringsbok förlorad, må anmälan därom ske hos postanstalt eller i fråga om försäkringsbok, å vilken inbetalningar göras till pensionsstyrelsen, hos styrelsen.

Har sådan anmälan skett, skall försäkringsboken på den försäkrades bekostnad genom postsparbankens eller pensionsstyrelsens försorg tre gånger i allmänna tidningarna efterlysas.

Sedan trettio dagar efter sista efterlysningen förflutit utan att den förlorade försäkringsboken kommit till rätta, utlämnas ny försäkringsbok, under förutsättning att efterlysningskostnaden inbetalas.

§ 22.

Ansökning rörande pension skall ingivas till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden senast blivit mantalsskriven.

Vid ansökningen, som avfattas enligt fastställt formulär, skola fogas prästbevis angående sökandens ålder samt för sökanden utfärdad försäkringsbok.

§ 23.

I övrigt gälla i avseende å försäkring, varom i denna kungörelse är fråga, i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen om allmän pensionsförsäkring.

Övergångsbestämmelser.

§ 24.

För avgifter, som erlagts före den 1 januari 1918 och ej dessförinnan medfört pension, beräknas pension enligt före nämnda tidpunkt gällande bestämmelser, därest ej försäkrad inom viss av pensionsstyrelsen förelagd tid förklarar sig vilja för erhållande av pension å dessa avgifter ingå på någotdera av de försäkringssätt, som enligt denna kungörelse skola tillämpas i den enskilda frivilliga försäkringen.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med 1918 års ingång.

Genom denna kungörelse upphäves kungörelsen den 28 november 1913 angående försäkring för beredande av pension på grund av frivilliga avgifter jämlikt 34 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913.[1]

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 31 december 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

AXEL SCHOTTE.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående ändrad lydelse av §§ 19, 20, 21 och 27 i instruktionen för yrkesinspektionens befattningshavare den 18 oktober 1912;[2]

given Stockholms slott den 31 december 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi funnit gott förordna, att §§ 19, 20, 21 och 27 i instrukionen för yrkesinspektionens befattningshavare den 18 oktober 1912 skola — §§ 19 och 27 i nedan angivna delar — erhålla följande ändrade lydelse:

§ 19.

Yrkesinspektörerna — — — — — sökande.

Till manlig yrkesinspektörsbefattning må ej föreslås annan sökande än den, som genomgått teknisk högskola eller förvärvat däremot svarande utbildning samt under en sammanlagd tid av minst åtta år dels utövat sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen ifråga, dels ock tjänstgjort såsom assistent hos yrkesinspektör.

Till — — — — — arbetsområdet.

§ 20.

Yrkesinspektörernas assistenter tillsättas av yrkesinspektionens chefsmyndighet, innehavare av assistentbefattning å extra stat dock endast medelst förordnande, gällande tills vidare. Då assistentbefattning bliver ledig, har chefsmyndigheten att därom utfärda kungörelse på sätt i § 19 sägs.

Assistenttjänst må ej, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, besättas med annan sökande än den, som genomgått teknisk högskola eller förvärvat däremot svarande utbildning samt under minst fyra år utövat sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen i fråga.

[1] Soc. Medd., årg. 1913, sid. 1020.
[2] Soc. Medd., årg. 1913, sid. 5.

§ 21.

Underinspektörerna tillsättas av yrkesinspektionens chefsmyndighet. Då underinspektörsbefattning bliver ledig, åligger det chefsmyndigheten att därom utfärda kungörelse på sätt i § 19 sägs med iakttagande tillika, att meddelande om kungörelsen tillställes lämpliga ortstidningar. Innan chefsmyndigheten tillsätter befattningen, skall vederbörande yrkesinspektör lämnas tillfälle taga del av ansökningshandlingarna och avgiva förord för befattningens tillsättande.

Underinspektörstjänst må ej besättas med annan än den, som har någon teoretisk utbildning i maskinlära samt framför allt grundliga praktiska insikter i den vanliga maskintekniken och beträffande ångpannors byggnad och skötsel.

§ 27.

Gör yrkesinspektör, assistent eller underinspektör sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten eller till klandervärt uppförande, äger yrkesinspektionens chefsmyndighet efter omständigheterna tilldela honom varning eller suspendera honom på högst tre månader från tjänst och avlöning. Låter den felande ej rätta sig därav eller är felet av svårare beskaffenhet, må chefsmyndigheten förordna om hans ställande under åtal vid vederbörlig domstol eller ock, beträffande assistent å extra stat, om hans skiljande från tjänsten.

Ställes — — — — — beslut.
Över — — — — — klagan.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.[1]

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 31 december 1917.

GUSTAF
(L. S.)

AXEL SCHOTTE.

Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse

angående utbetalning av ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete;

given Stockholms slott den 31 december 1917.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med stöd av 14 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni

[1] Utkom från trycket den 28 januari 1918 (Sv. F. 17, n:r 954).

1916, funnit gott att angående sättet för utbetalning av ersättning enligt samma lag förordna som följer:

§ 1.

Ersättning, som i anledning av inträffat olycksfall skall utbetalas enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, skall utan kostnad för ersättningstagaren, där ej annat överenskommits, tillhandahållas denne å postanstalt eller å annan plats, som vederbörande försäkringsinrättning äger bestämma, inom den kommun i riket, där ersättningstagaren enligt den rörande olycksfallet till försäkringsinrättningen avgivna anmälan eller efteranmälan eller enligt meddelande, som i god tid före utbetalningsdagen gjorts hos försäkringsinrättningen, är bosatt. Finnes icke postanstalt inom den kommunen, må utbetalningen verkställas å postanstalt, som är belägen i därintill gränsande kommun.

Har arbetare skadats genom olycksfall utom riket och är han i anledning därav berättigad till ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete eller är någon, som eljest äger rätt till ersättning enligt samma lag, bosatt utomlands, utbetalas ersättningen, där ej annat överenskommits eller kan föranledas av avtal med främmande makt, å det svenska konsulat, som är beläget i eller närmast den ort, där den sålunda skadade befinner sig eller där ersättningstagaren är bosatt.

Kapitalbelopp, som utgår enligt 6, 7 eller 27 § av lagen om försäkring för olycksfall i arbete, må försäkringsinrättningen jämväl låta utbetala å det bankkontor, som är beläget i eller närmast den ort, där ersättningstagaren är bosatt.

§ 2.

Begravningshjälp utbetalas till den, vilken det enligt lag åligger att hava vård om den avlidnes bo. Annan ersättning utbetalas till ersättningstagaren eller person, som hos försäkringsinrättningen eller, därest försäkringsinrättningen sådant medgivit, hos den, som skall verkställa utbetalningen, styrker sig vara ersättningstagarens ombud; skolande dock, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, härvid iakttagas, *att* då ersättningstagaren av fattigvårdssamhälle åtnjuter full försörjning, ersättningen, om sådant hos försäkringsinrättningen begäres, utbetalas till den, som utövar fattigvårdssamhällets målsmansrätt, *att* ersättning, som enligt 6 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete utgår till den, som ej fyllt femton år, ävensom livränta som enligt 7 § av samma lag tillkommer omyndig, utbetalas till förmyndaren *samt att* livränta, som enligt sistberörda § tillkommer avliden arbetares fader och moder gemensamt, utbetalas till fadern.

Den, som enligt vad i denna § stadgas äger lyfta ersättning, skall, där sådant anses erforderligt, styrka, att han är den, till vilken utbetalningen skall ske.

§ 3.

Skall ersättning utbetalas till annan än ersättningstagaren, bör, där ej försäkringsinrättningen annat medgivit, för varje gång ersättning skall uppbäras, medelst vederbörligt prästbevis eller på annat sätt, som av försäkringsinrättningen godkännes, hos försäkringsinrättningen eller, därest densamma sådant tillåter, hos den, som verkställer utbetalningen, visas, att ersättningstagaren varit i livet den dag, då ersättningsbeloppet förfallit till betalning.

Änkling eller änka, som jämlikt 7 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete uppbär livränta, skall, där ej försäkringsinrättningen annat medgivit, medelst vederbörligt prästbevis eller på annat sätt, som av försäkringsinrättningen kan godkännas, styrka, att livräntetagaren varit ogift den dag, då livräntebeloppet förfallit till betalning.

§ 4.

Försäkringsinrättningen åligger att lämna ersättningstagaren de närmare anvisningar rörande sättet för ersättningens utbetalande, som kunna erfordras i syfte att ersättningstagaren må kunna i behörig tid komma i åtnjutande av densamma.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.[1]

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 31 december 1917.

GUSTAF.
(L. S.)

AXEL SCHOTTE.

Registrering enligt nya sjukkasselagen.

Åren 1916 och 1917.[2]

Med år 1915 utgick det sista av de fem övergångsår, som i lagen om sjukkassor den 4 juli 1910 blivit de förut bestående, enligt 1891 års lag registrerade sjukkassorna anvisade för omläggning av verksamheten, som varit erforderlig för registrering enligt förstnämnda lag. Endast för de kassor, som före 1915 års utgång vunnit sådan registrering, stod möjlighet öppen att draga fördel av de i lagen givna övergångsbestämmelserna.

På grund av förenämnda förhållanden var det angeläget för de enligt äldre lag bestående sjukkassorna att vinna registrering före ifrågavarande övergångsperiods utgång.

Dessförinnan blevo också 1 272 primärkassor och 19 fortsättningskassor registrerade enligt nu gällande sjukkasselag.

Därefter har, såsom var att förvänta, ägt rum en högst väsentlig nedgång av antalet registreringsansökningar.

Under det att allenast under fjärde kvartalet år 1915 registrerades sammanlagt 205 kassor, varav 3 fortsättningskassor, registrerades under vartdera av åren 1916 och 1917 resp. endast 34 kassor, varav 3 fortsättningskassor, och 13 kassor, varav 1 fortsättningskassa.

Sammanlagda medlemsantalet av de åren 1916 och 1917 registrerade primärkassorna utgjorde resp. 9 980 och 1 716.

---

[1] Utkom från trycket den 24 januari 1918 (Sv. F. 17, n:r 950).
[2] Jfr Soc. Medd., årg. 1916, sid. 71.

Inalles voro den 31 december 1917 registrerade 1 315 primärkassor och 25 fortsättningskassor. Medlemsantalet utgjorde den 31 december 1916 tillsammans i det närmaste i de förra 607 000 och i de senare 57 000. Den 31 december 1917 torde sistberörda sammanlagda medlemsantalet i primärkassorna hava ökats till i runt tal 640 000 och i fortsättningskassorna till omkring 60 000.

De under år *1916* registrerade sjukkassorna äro:

N:r 1273. Skönviks privata sjuk- och begravningshjälps-kassa.[1]
1274. Sundsvalls sjuk- och begravningskassa.[1]
1275. Oxie sjuk- och begravningskassa.[1]
1276. Svenska lantbrukstjänstemannaföreningens sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1277. Tjällmo sjuk- och begravningskassa.
1278. Hamneda sjuk- och begravningskassa.
1279. Sjuk- och begravningskassan Hemmets hjälp i Halmstad.
1280. Sjukkassan Kedjan.
1281. Sjuk- och begravningshjälps-kassan »Strömstads hundramannaförening».
1282. Horns sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1283. Föreningen »Nornan» sjuk- och begravningskassa.
1284. Östra Ryds sockens sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1285. Östra Tollstads sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1286. Merinos sjuk- och begravningskassa.
1287. Personalens hos Aktiebolaget J. A. Petterson & C:o sjukkassa.
1288. Lumshedens sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1289. Ström och Stocka arbetares sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1290. Simonstorps sjuk- och begravningskassa.
1291. Bäckseda sjuk- och begravningskassa.
1292. Sjuk- och begravningshjälps-kassan n:r 2 i Höganäs.
1293. Tägtens flottningsarbetares sjuk- och begravningskassa.
1294. Yxnerums sjuk- och begravningskassa.
1295. Dalsjöfors väveri aktiebolags arbetares sjuk- och begravnings-kassa.
1296. Trälleborgs kristliga sjuk- och begravningskassa.[1]
1297. Bäls och Hejnums sockens sjuk- och begravningsföreningskassa.
1298. Malmbäcks hundramannaförenings sjuk- och begravningskassa.
1299. Fole sockens sjukkassa.
1300. Maltesholms sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1301. Hälsingborgs fabriks- och hantverksförenings sjuk- och begravningskassa.
1302. Markaryds sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1303. Jonsereds sjuk- och begravningskassa.

Utom ovanstående sjukkassor blevo år 1916 följande 5 fortsättningskassor registrerade nämligen:

N:r 20. Västerviks sjukkassors fortsättningskassa.[1]
21. Mellersta Skånes fortsättningssjukkassa.[1]
22. Vänersborgs fortsättningskassa.
23. Fortsättningskassan Trygghet.
24. Valbo fortsättningssjukkassa.

[1] Registreringsresolutionen daterad den 31 december 1915.

De under år *1917* registrerade sjukkassorna äro:

N:r 1304. Hörby sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1305. Motorfabriken Ecks arbetares sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1306. Sjuk- och begravningskassan »Folkets väl».
1307. Sjukkassan Enighet Karlstad.
1308. Tegnaby sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1309. Kristinedals fabrikers arbetares sjuk- och begravningskassa.
1310. Vinslövs sjuk- och begravningskassa.
1311. Sjuk- och begravningshjälps-kassan Solstrålen.
1312. Svenska bageriarbetareförbundets sjuk- och begravningshjälps-kassa.
1313. Norra Härened och Hovby sjukkassa.
1314. Hannäs sjuk- och begravningskassa.
1315. Sala sockens sjuk- och begravningshjälps-kassa.

Utom ovanstående sjukkassor registrerades år 1917:

N:r 25. Kristinehamns sjukkassors *fortsättningskassa.*

Registrerade sammanslagningar av sjukkassor år 1916:

1. Sbk. »Förgät mig ej» (F. M. E.) har uppgått i *N. N:s (Nästans Nytta) sjuk- och begravningskassa.*
2. Sbk. Aktiv har uppgått i *Sjuk- och begravningskassan Reform.*
3. Hundramannaföreningen n:r 5 i Hälsingborg sbk. har uppgått i *Fjärde hundramannaföreningens sjuk- och begravningskassa i Hälsingborg.*
4. Tulltjänstemännens a. l. g. i Göteborg sk. har uppgått i *Sveriges tullmannaförenings sjuk- och begravningshjälps-kassa.*
5. Jönköpings första sbk. har uppgått i *Jönköpings förenade sjuk- och begravningshjälpskassa.*
6. Svenska kvinnoföreningen sbk. har uppgått i *Fruntimmersföreningen Liljan sjuk- och begravningskassa.*
7. Sbk. A. F. W. Södertälje har uppgått i *Södertälje sjuk- och begravningskassa.*

Registrerade sammanslagningar av sjukkassor år 1917:

1. Härnösands arbetares allm. sbk. har uppgått i *Sjuk- och begravningskassan Härnösand.*
2. Ammunitionsfabrikens å Karlsborg personals sbk. har uppgått i *Karlsborgs sjuk- och begravningskassa.*
3. Stockholms spårvägspersonals sbk. har uppgått i *Sjuk- och begravningskassan Stockholm.*

Författningar rörande sociala frågor

(inklusive folkhushållningsfrågor).

I Svensk Författningssamling hava under tiden 5—26 februari 1918 publicerats följande författningar rörande sociala (folkhushållnings-)frågor.

Nr.		Daterad.
38.	K. förordn. ang. maximipris å blod efter nötkreatur och svin	5 februari.
39.	K. kung. ang. utbetalande av förskott å krigstidstillägg för år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst	5 »
45.	K. kung. ang. ändrad lydelse av förordn. 15 febr. 1917 ang. förbud mot utfodring av potatis m. m.	8 »
49.	Pensionsstyrelsens kung. ang. pensionsbelopp m. m. i den på frivilliga avgifter grundade försäkringen	2 januari.
56.	K. kung. ang. tullfrihet å kött och korv	15 februari.
58.	K. kung. ang. ändrad lydelse av förordn. 23 nov. 1917 ang. maximipris å ost	15 »
59.	K. kung. om ändrad lydelse av förordn. 10 juni 1912 ang. tillämpn. av förordn. 1 juni 1912 om understöd åt värnpliktigs hustru och barn	15 »
60.	K. förordn. ang. beslag å samt reglering av handeln med vissa oljor samt växtfett	15 »
61.	K. kung. ang. ändrad lydelse av förordn. 16 febr. 1917 ang. reglering av kaffeförbrukningen	15 »
62.	K. förordn. ang. förbud mot användning av frön av kålrötter, raps eller rovor för pressning av olja m. m.	15 »
63.	K. kung. ang. lösen för bevis om tillstånd att använda frön av kålrötter, raps eller rovor för pressning av olja m. m.	15 »
64.	K. kung. ang. beredande av anställning i postverket för viss personal vid marinen	8 »
65.	K. kung. ang. beredande av anställning vid statens järnvägar för viss personal vid marinen	8 »
72.	K. förordn. ang. vissa åtgärder för reglering av handeln med kålrötter och morötter	15 »
73.	K. förordn. ang. förbud mot befordran med järnväg, fartyg eller post av spannmål fläsk och smör	15 »

Kortare meddelanden.

Tillägg till förordningen om familjeunderstöd åt värnpliktiga. Enligt förordningen om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), sådan denna lyder enligt kungörelsen den 30 december 1916 (Soc. Medd. årg. 1917, sid. 211), skulle ansökan om dylikt understöd ingivas inom 2½ månader efter det den värnpliktige inryckt till tjänstgöring. Enligt av Kungl. Maj:t den 15 februari 1918 utfärdad kungörelse har härtill det tillägg gjorts, att, därest anledning till sökande av understöd uppstått *efter* inryckningsdagen, ansökningstiden räknas från den dag, då dylik anledning yppats. Denna bestämmelse träder i kraft den 1 mars 1918; dock att, därest anledning till sökande av understöd yppats efter inryckningsdagen under tiden 29 oktober 1917—1 mars 1918, ansökningstiden räknas från sistnämnda dag.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under december 1917. Inom nästan alla mera betydande industrigrenar förefanns under december god arbetstillgång; i många fall förekom övertidsarbete. Materialbristen förorsakade dock arbetslöshet på en del håll, särskilt inom bomullsindustrien, vilken i likhet med ylleindustrien fortfarande påverkades av gällande restriktiva förordningar.

Löneförbättringar (krigstillägg inberäknat) kommo under månaden över 1·8 millioner arbetare tillgodo med tillsammans 380 000 pund sterling i veckan.

Antalet påbörjade arbetsinställelser utgjorde under månaden 40, med sammanlagt 26 736 berörda arbetare och 158 000 förlorade arbetsdagar mot 239 253 resp. 997 900 under sistlidne november månad samt 36 627 resp. 157 300 under december 1916.

Antalet på arbetsförmedlingsanstalterna anmälda lediga platser utgjorde under den fyra-veckorsperiod, som slutade den 7 december 1917, i medeltal 40 851 per vecka mot 43 284 under föregående fyra-veckorsperiod och 39 762 under den period, som slutade den 8 december 1916. Antalet tillsatta platser i genomsnitt per vecka uppgick under samma perioder till resp. 30 322, 32 166 och 30 405.

(Labour Gazette.)

Revision av den danska lagen om extra ordinärt arbetslöshetsunderstöd.[1] Närmast med anledning av hänvändelse från representanter för arbetslösa organiserade arbetare till den danska regeringen, lät denna utarbeta ett förslag till ändring av vissa bestämmelser i lagen av den 27 oktober 1917 om extra ordinärt arbetslöshetsunderstöd, vilket förslag med vissa ändringar har av riksdagen antagits och den 8 februari 1918 promulgerats som lag.

De nya villkoren för erhållande av understöd äro i huvudsak följande:

I. Där särskilda omständigheter det kräva, kan efter arbetslöshetsnämdens medgivande understöd utdelas till medlemmar av arbetslöshetskassa, vilkas arbetstid blivit nedsatt, även om nedsättningen ej uppgår till 1/3 av veckoarbetstiden.

I sitt kommentar till ändringsförslaget anmärker arbetslöshetsnämnden, att ett bibehållande av den gamla lydelsen samtidigt med ett höjande av understödsbeloppen, vilket i ändringsförslaget även avses, skulle kunna medföra ogynnsamma konsekvenser. Det kunde i sådant fall inom ett lågt avlönat yrke bliva förbundet med förlust för en arbetare att kvarstanna på en plats med blott

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1488.

fem dagars arbete i veckan, såvitt han ej för veckans sjätte arbetslösa dag kunde erhålla understöd.

II. Efter hemställan från arbetslöshetsnämnden kan inrikesministern medgiva tillåtelse för arbetslöshetskassa att utdela understöd även åt arbetare under 18 år, vilka äro upptagna i kassan som avgiftsbetalande medlemmar och arbetat i samma yrke minst ett år.

III. En arbetslöshetskassa kan vägra att till medlemmar upptaga personer, vilka vid den tidpunkt, då medlemskap sökes, icke äga sysselsättning inom ifrågavarande yrke, även för den händelse att sagda personer i övrigt uppfylla de i kassans stadgar uppställda villkoren för yrkestillhörighet.

IV. Nyintagna medlemmar kunna icke erhålla något understöd (hyresbidrag häri inbegripet) för de arbetslöshetsdagar, som inträffa under den första månaden efter inträdet i kassan. Enligt de vidtagna ändringarna i lagen möter emellertid intet hinder för arbetslös medlem att under den karenstid av 6 dagar, som måste förflyta innan arbetslöshetsunderstöd kan utbetalas, erhålla dyrtidshjälp ur den kommunala hjälpkassan.

Det belopp på en million kronor, som enligt lagen den $^{27}/_{10}$ 1917 av staten ställdes till förfogande under finansåret 1917—1918, har höjts till två millioner, vartill kommer ytterligare ett anslag å två millioner kronor för tiden 1 april—30 juni 1918.

Statens tillskott till kassornas arbetslöshetsunderstöd är fastställt till följande belopp:

75 % av understödet, dock minst 1·25 kr. för familjeförsörjare (mot förut 50 % resp. 75 öre);

50 % av understödet, dock minst 75 öre för icke familjeförsörjare (mot förut 30 % resp. 50 öre).

För de medlemmar av kassorna, vilkas understöd blir så ringa, att detsamma ej, tillhopa med ovannämnda tillägg, för heltbetalande familjeförsörjare uppgår till 2·50 kr. per dag och för halvt eller delvis betalande till 2 kr. samt för icke familjeförsörjare till resp. 2 kr. och 1·50, ökas tillskottet så, att det samlade understödet uppgår till nämnda belopp.

Det sammanlagda beloppet av understöd och statstillägg får dock i allmänhet ej uppgå till mer än 3/4 av den lön, arbetaren normalt förtjänar inom sitt yrke. Skulle så bliva fallet, äger inrikesministern ålägga arbetslöshetskassan att nedsätta understödet till lämplig storlek. För den händelse att ovannämnda maximibelopp för en understödstagare i särskilt ogynnsamma ekonomiska förhållanden icke skulle vara tillräckligt, äger emellertid vederbörande kommunala hjälpkassa lämna ytterligare bidrag, sedan det genom intyg, utfärdat av arbetslöshetskassan, blivit styrkt, att ökat understöd är av behovet påkallat. Arbetslöshetskassan kan av hjälpkassan erhålla bemyndigande att å dess vägnar utbetala det kommunala bidraget.

Hyresbidragen till arbetslösa familjeförsörjare skola utgå med samma belopp som enligt 1917 års lag. Förutsättningen för dylikt understöd är, att vederbörande varit arbetslös minst 30 dagar under de senast förflutna 60 dagarna. Enligt de nya bestämmelserna kan emellertid efter utgången av en arbetslöshetsperiod av minst 2 veckors varaktighet hyresbidrag även utbetalas för den del av den förflutna arbetslöshetsperioden, för vilken intet dylikt bidrag erhållits.

Nytt är också stadgandet om rätt för icke familjeförsörjare, vilka varit arbetslösa minst 2 veckor, att erhålla hyresbidrag, i Köpenhamn och Fredriksberg uppgående till 3 kr., i övriga städer till 2·50 samt på landsbyggden till 2 kr. per vecka.

Lagen, som i sin ursprungliga avfattning ägde giltighet intill den 31 mars 1918, är med angivna tillägg avsedd att gälla intill den 30 juni 1918.

— Arbetsförmedling. —

Civilanställning av manskap vid marinen. I nådiga kungörelser av den 8 februari 1918 har Kungl. Maj:t fastställt bestämmelser angående beredande av anställning i postverket och vid statens järnvägar för viss personal vid marinen. Enligt nämnda bestämmelser skola generalpoststyrelsen och järnvägsstyrelsen varje år insända uppgift till vederbörande militära chefer å det antal man från flottan och kustartilleriet, som den 1 november kan antagas till aspiranter vid resp. verk. Sedan de av manskapet, som önska anställning, därtill anmält sig samt vederbörande befäl yttrat sig angående sökandenas lämplighet, antager verken bland dem aspiranter till erforderligt antal. De sålunda

antagna aspiranterna äga att, för fullgörande av övnings- och provtjänstgöring ävensom självständig tjänstgöring vid vederbörande verk, erhålla tjänstledighet under högst fem månader för tjänstgöring vid postverket och tre månader för tjänstgöring vid statens järnvägar.

Kungörelserna innehålla i övrigt särskilda föreskrifter i fråga om avlöningsförmåner, militär tjänstgöringsskyldighet m. m.

För personal vid armén äro i huvudsak liknande bestämmelser gällande för anställning vid postverket enligt kungörelse den 19 februari 1915 och vid statens järnvägar enligt kungörelse den 1 december 1916.

Den offentliga arbetsförmedlingen i Danmark under verksamhetsåret 1916—1917.[1] Under finansåret 1 april 1916—31 mars 1917 voro inalles 56 arbetsförmedlingskontor i verksamhet; av dessa voro ej mindre än 25 nytillkomna under året. Antalet arbetssökande och tillsatta platser framgår av nedanstående sammanställning:

	Arbetssökande			Tillsatta platser		
	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
Personligen anmälda arbetssökande . .	41 086	21 922	63 008	33 485	20 159	53 644
Medlemmar av arbetslöshetskassor . . .	94 174	3 527	97 701	12 082	105	12 187
	135 260	**25 449**	**160 709**	**45 567**	**20 264**	**65 831**

Inalles kunde, efter vad av dessa siffror framgår, arbete anvisas 41 % av de arbetssökande, mot 40 % föregående år. Att resultatet icke blivit gynnsammare, tillskrives åtminstone delvis det förhållande, att enligt gällande bestämmelser alla understödsuppbärande medlemmar av arbetslöshetskassorna skola anmälas som arbetssökande å ortens arbetsförmedling. Särskilt har detta förhållande kännbart påverkat de många under året nytillkomna kontoren, vilka omedelbart fått registrera ett stort antal arbetssökande, under det arbetsgivarna först så småningom vant sig att där anmäla lediga platser. Inalles anmäldes under redogörelseåret 72 925 lediga platser, varav 7 094 eller icke fullt 10 % av olika orsaker icke kunde tillsättas.

— Bostadsförhållanden. —

Norskt regeringsförslag om bildandet av en bostadsfond för statstjänstemän. Norska regeringen har i en för stortinget framlagd proposition begärt ett anslag å 500 000 kr. till en statsfond för främjandet av statstjänstemännens bostadsfråga. Norska statens bostadskommission, till vars motivering för en dylik fond regeringen i huvudsak ansluter sig, framhåller i skrivelse till socialdepartementet den 4 dec. 1917 rörande detta ärende, att staten i sin egenskap av arbetsgivare borde efter större måttstock än hittills skett uppföra bostäder åt sina tjänstemän och arbetare eller på annat sätt för dessa främja lösningen av deras bostadsfråga. Detta vore endast en naturlig konsekvens av den ledande princip i koncessionslagstiftningen, enligt vilken privata arbetsgivare, då omständigheterna göra det nödvändigt eller önskvärt, skola sörja för bostäder åt sina anställda — en princip, som i ett detta år för stortinget framlagt lagförslag i bostadsfrågan erhållit en allmännare utformning.

Hur staten i detalj bör gå tillväga för problemets lösning ser sig kommissionen ej i stånd att närmare angiva, förrän genom statistiska centralbyråns försorg fullständiga uppgifter föreligga om statsfunktionärernas antal och löner och statens åtgöranden hittills för bostäders beredande åt tjänstemän och arbetare. Det framgår emellertid av kommissionens skrivelse, att den förordar en koncentrering och en mera enhetlig ledning av de olika förvaltningsgrenarnas verksamhet i här berörda avseende samt dessutom bildandet av en statsfond, för vars medel bostäder skola anskaffas åt statsfunktionärerna,

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1916, sid. 1076.

1) dels på det sätt, att för fondens räkning bostäder byggas och uthyras,

2) dels så, att av fondens medel lån lämnas till enskilda funktionärer eller deras sammanslutningar,

3) dels åter så, att fonden ställes som garanti för lån ur andra offentliga fonder,

4) dels slutligen på det sätt, att av fonden lämnas räntebidrag eller direkta bidrag till byggnadskostnadernas nedskrivande.

Fondens storlek har av kommissionen förslagsvis satts till ett belopp av 5 millioner kr. Av statsfinansiella skäl ser sig dock regeringen nödsakad att på 1918—1919 års budget för sagda ändamål endast begära 500 000 kr. Regeringen förutsätter emellertid, att under kommande år regelbundna avsättningar göras, tills fonden nått passande storlek.

— Levnadskostnader. —

Levnadskostnadernas stegring i Norge under kristiden. I sjätte häftet av »Sociale Meddelelser» för år 1917 återfinnes nedanstående beräkning av levnadskostnaderna för en norsk familj med omkring 1 500 kronors inkomst (under år 1914) enligt priserna under juli 1914 och november 1915—november 1917.

Varuslag	Årsutgift enligt priserna under					Indextal (vägda) juli 1914 = 100			
	juli 1914	november 1915	november 1916	oktober 1917	november 1917	november 1915	november 1916	oktober 1917	november 1917
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.				
Matvaror	732·86	944·63	1 216·68	1 635·55	1 682·58	129	166	223	230
Bränsle	47·20	81·66	129·80	397·90	389·40	173	275	843	825
Lyse	35·05	41·36	57·48	72·55	72·90	118	164	207	208
Beklädnad	198·40	245·61	325·13	567·42	567·85	127	168	293	294
Hyra	239·24	252·52	257·99	262·17	262·55	106	108	110	110
Övriga utgifter	280·55	328·03	387·92	502·68	515·27	117	138	179	184
Summa	**1 528·30**	**1 893·81**	**2 375·00**	**3 438·22**	**3 490·55**	**124**	**155**	**225**	**228**

Beräkningarna visa, att levnadskostnaderna, under förutsättning av oförändrad konsumtion, under november 1917 stigit med sammanlagt 128 % sedan tiden närmast före krigsutbrottet. Bland de särskilda posterna fäster man sig särskilt vid bränslet, som i pris ökats med ej mindre än 725 %. Såsom jämförelse med förhållandena i Sverige kan nämnas, att det vägda indextalet för de samlade levnadskostnadernas stegring under november 1917 här torde hava legat mellan 170 och 180.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Januari månad år 1918.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under januari månad.

Översikt av verksamheten under *januari* månad år 1918.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	3 665	2 627	2 211	2 228	2 554	1 384	**5 893**	**5 181**	**3 595**
Stockholms län	1 271	1 266	881	269	263	130	**1 540**	**1 529**	**1 011**
Uppsala län	606	518	231	217	186	126	**823**	**704**	**357**
Södermanlands län	463	450	304	240	187	101	**703**	**637**	**405**
Östergötlands län	738	501	302	554	278	180	**1 292**	**779**	**482**
Norrköping	848	397	335	635	194	121	**1 483**	**591**	**456**
Jönköpings län	237	270	137	238	115	78	**475**	**385**	**215**
Kronobergs län	96	130	69	47	38	28	**143**	**168**	**97**
Norra Kalmar län	55	58	38	63	64	36	**118**	**122**	**74**
Södra Kalmar län	119	70	60	97	46	27	**216**	**116**	**87**
Gottlands län	54	42	20	50	47	22	**104**	**89**	**42**
Blekinge län	419	296	228	314	212	149	**733**	**508**	**377**
Kristianstads län	220	229	147	284	155	100	**504**	**384**	**247**
Malmöhus län: Malmö	1 756	555	547	1 216	670	500	**2 972**	**1 225**	**1 047**
Malmöhus län: Lund	346	123	118	117	54	45	**463**	**177**	**163**
Malmöhus län: Landskrona	142	77	62	52	36	20	**194**	**113**	**82**
Malmöhus län: Hälsingborg	640	173	158	262	148	102	**902**	**321**	**260**
Malmöhus län: Ystad	416	37	32	144	27	18	**560**	**64**	**50**
Malmöhus län: Trälleborg	158	76	74	44	24	21	**202**	**100**	**95**
Malmöhus län: Eslöv	98	73	56	26	32	15	**124**	**105**	**71**
Malmöhus län: Skurup	39	33	27	34	21	17	**73**	**54**	**44**
Hallands län	179	153	122	122	86	71	**301**	**239**	**193**
Göteb. o. Bohus län	265	182	106	167	124	65	**432**	**306**	**171**
Göteborg	2 640	2 138	2 008	872	749	551	**3 512**	**2 887**	**2 559**
Älvsborgs län	545	144	108	544	28	13	**1 089**	**172**	**121**
Skaraborgs län	205	259	156	191	188	103	**396**	**447**	**259**
Värmlands län	172	206	153	221	126	63	**393**	**332**	**216**
Örebro län	521	629	338	308	259	151	**829**	**888**	**489**
Västmanlands län	462	382	211	262	255	141	**724**	**637**	**352**
Kopparbergs län	275	239	187	224	183	113	**499**	**422**	**300**
Gävle stad och län	288	226	200	242	117	105	**530**	**343**	**305**
Västernorrlands län	657	365	345	75	58	42	**732**	**423**	**387**
Jämtlands län	208	754	187	189	134	106	**397**	**888**	**293**
Västerbottens län	104	126	74	105	100	52	**209**	**226**	**126**
Norrbottens län	103	128	76	109	110	74	**212**	**238**	**150**
Tillsammans jan. 1918	**19 010**	**13 932**	**10 308**	**10 762**	**7 868**	**4 870**	**29 772**	**21 800**	**15 178**
» dec. 1917	*11 880*	*11 280*	*9 080*	*6 174*	*5 925*	*4 222*	*18 054*	*17 205*	*13 302*
» jan. 1917	12 399	11 394	7 574	8 653	7 797	4 741	21 052	19 191	12 315
» » 1916	14 484	9 982	7 083	8 812	6 843	4 172	23 296	16 825	11 255
» » 1915	20 548	8 149	6 448	9 272	6 635	4 020	29 820	14 784	10 468

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk m. m.	2 256	1 980	1 058	591	686	296	**2 847**	**2 666**	**1 354**	107	51
därav arbetssökande personer	2 140			576			**2 716**				
Skogshushållning	1 080	2 939	1 624	—	—	—	**1 080**	**2 939**	**1 624**	37	55
därav arbetssökande personer	1 055			—			**1 055**				
Gruvdrift och malmförädling	92	127	71	—	—	—	**92**	**127**	**71**	72	56
därav arbetssökande personer	91			—			**91**				
Industri och hantverk m. m.	6 912	1 770	1 284	2 113	556	435	**9 025**	**2 326**	**1 719**	388	74
därav arbetssökande personer	6 047			2 008			**8 055**				
Handel och samfärdsel	2 490	1 365	947	1 497	1 149	733	**3 987**	**2 514**	**1 680**	159	67
därav arbetssökande personer	2 200			1 451			**3 651**				
Husligt arbete	3	3	3	6 257	5 395	3 362	**6 260**	**5 398**	**3 365**	116	62
därav arbetssökande personer	3			5 276			**5 279**				
Allmän o. litterär verksamhet	13	19	13	99	68	35	**112**	**87**	**48**	129	55
därav arbetssökande personer	13			97			**110**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	6 164	5 729	5 308	205	14	9	**6 369**	**5 743**	**5 317**	111	93
därav arbetssökande personer	4 079			199			**4 278**				
Summa för jan. 1918	**19 010**	**13 932**	**10 308**	**10 762**	**7 868**	**4 870**	**29 772**	**21 800**	**15 178**	137	70
därav arbetssökande personer	**15 628**			**9 607**			**25 235**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Jan.	Dec.	Jan.	Jan.	Dec.	Jan.
Jordbruk och skogshushållning m. m.	1917	1917	1918	1917	1917	1918
Män	55	77	*68*	44	67	*55*
Kvinnor	65	96	*86*	35	56	*43*
Tillsammans	**57**	**79**	***70***	**43**	**65**	***53***
Övriga näringsgrenar						
Män	141	116	*174*	80	86	*85*
Kvinnor	115	105	*142*	63	72	*64*
Tillsammans	**128**	**112**	***160***	**72**	**80**	***75***
Samtliga yrkesgrenar						
Män	109	105	*136*	66	80	*74*
Kvinnor	111	104	*137*	61	71	*62*
Tillsammans	**110**	**105**	***137***	**64**	**77**	***70***

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under januari 1918 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 894 platser, varav 718 manliga och 176 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 071, 849 och 222 samt under nästlidna månad resp. 773, 631 och 142.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala län			Södermanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	21	—	—	541	525	353	139	163	39	85	124	48
Därav kvinnor	7	—	—	53	61	40	24	25	12	10	28	6
B Skogshushållning	—	—	—	244	556	402	55	181	50	89	127	91
II. Gruvdrift och malmförädling	4	10	—	—	—	—	—	2	—	1	1	1
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	15	17	10	—	—	—	17	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	4	13	10									
B Metall- och maskinindustri	424	168	126	70	4	2	60	8	4	35	24	17
Därav kvinnor	51	40	38							—	1	1
C Trävaruindustri	26	16	9	18	18	8	5	6	—	6	10	9
Därav kvinnor	3	2	2									
D Byggnadsverksamhet	793	100	74	150	33	26	94	7	2	26	6	3
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	16	3	1	2	—	—	3	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	2	1									
F Textilindustri	46	9	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	42	8	—									
G Beklädnadsindustri	112	64	40	7	8	4	12	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	86	58	35	7	8	4	2	—	—	1	—	—
H Närings- o. njutningsämnesindustri	177	63	36	14	2	2	17	—	—	3	2	2
Därav kvinnor	53	53	30				1	—	—	2	1	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	23	18	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	15	11	7									
J Trämasse- o. pappersindustri	20	16	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	17	13	10									
K Grafisk industri	24	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	7	1	—									
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	81	65	49	19	7	7	18	3	3	18	12	12
Därav kvinnor	7	3	3	1	—	—				4	—	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	128	35	25	1	3	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	68	13	9	1	1	—						
B Butiks- och magasinspersonal	288	229	136	16	6	3	7	2	2	5	—	—
Därav kvinnor	84	54	22	4	1	1	3	2	2	1	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	246	309	189	31	21	9	25	18	17	11	15	6
Därav kvinnor	231	297	182	26	19	9	21	18	17	11	12	6
D Landtransport	192	273	116	33	91	70	29	16	8	16	11	8
Därav kvinnor	14	31	5				1	—	—	11	8	3
E Vattentransport	166	34	31	55	—	—	5	—	—	4	1	1
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	14	89	81	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	8	83	75									
V. Husligt arbete	1 474	1 842	943	175	178	76	164	140	95	200	140	83
Därav kvinnor	1 474	1 840	941	175	178	76	164	140	95	200	140	83
VI. Allmän och litterär verksamhet	51	34	17	3	1	—	1	1	—	—	2	1
Därav kvinnor	44	27	13	2	—	—	1	1	—	—	2	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	1 552	1 782	1 689	156	81	48	172	157	137	201	162	123
Därav kvinnor	11	5	1									
Summa för jan. månad år 1918	5 893	5 181	3 595	1 540	1 529	1 011	823	704	357	703	637	405
Därav kvinnor	2 228	2 554	1 384	269	263	130	217	186	126	240	187	101
» » » månad år 1917	4 771	4 481	2 987	1 102	1 503	659	630	764	361	510	525	316
Därav kvinnor	2 229	2 459	1 332	180	188	83	216	214	146	195	172	102

Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			Gottlands län			
Norrköping			Övriga anstalter															
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
86	60	46	249	236	113	79	60	26	11	15	7	63	62	18	18	20	6	A
11	14	5	56	58	28	15	16	3	5	4	2	8	23	3	3	9	1	
4	94	54	67	130	79	43	88	45	5	71	23	21	46	44	11	4	4	B
—	—	—	3	7	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
7	—	—	10	2	2	2	31	1	3	3	3	—	—	—	—	10	—	A
67	6	5	35	10	4	28	5	5	1	—	—	6	2	2	—	1	—	B
1	—	—																
26	—	—	12	8	5	8	6	5	—	—	—	1	1	—	—	—	—	C
206	70	67	96	14	6	28	2	2	45	5	—	25	3	1	—	—	—	D
3	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	E
2	—	—																
466	2	2	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
307	2	2	5	—	—													
33	1	1	13	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	G
32	1	1	9	1	1	1	—	—										
37	8	5	16	3	—	5	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	H
9	1	1	11	2	—	2	—	—				1	—	—				
7	—	—	2	—	—	6	1	1	—	—	—	27	24	24	—		—	I
4	—	—	2	—	—	1	—	—				13	13	13				
5	2	2	2	—	—	2	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	J
2	—	—	2	—	—	2	—	—										
4	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
3	1	—																
19	3	1	22	1	1	2	4	1	—	—	—	7	2	2	—	—	—	L
																		IV.
1	—	—	10	6	3	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	A
1	—	—	4	1	—				1	—	—							
20	9	7	12	1	—	7	1	1	—	—	—	4	2	2	—	—	—	B
10	2	1	6	—	—	4	—	—				3	1	1				
19	10	8	63	27	24	22	20	15	4	2	2	7	4	4	8	8	2	C
16	8	7	58	22	20	20	18	14	3	1	1	7	4	4	8	8	2	
53	29	24	43	28	16	8	9	1	1	1	1	5	4	4	6	2	1	D
10	4	4	9	6	3	1	—	—				2	—	—				
60	—	—	17	—	—	7	—	—	1	—	—	11	—	—	—	—	—	E
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
109	159	100	368	184	120	189	81	61	38	33	25	126	69	42	39	30	19	V.
109	159	100	368	184	120	189	81	61	38	33	25	126	69	42	39	30	19	
1	4	2	9	7	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	VI.
1	2	—	9	5	5	2	—	—										
250	131	131	237	112	98	35	73	48	32	38	36	25	18	17	22	14	10	VII.
117	—	—	15	4	3	1	—	—										
1483	591	456	1252	779	482	475	385	215	143	168	97	334	238	161	104	89	42	
635	194	121	554	278	180	238	115	78	47	38	28	160	110	63	50	47	22	
796	525	383	1106	1066	585	347	249	148	84	108	54	286	270	155	107	111	56	
305	230	133	477	324	206	203	107	75	56	48	31	162	121	70	60	51	27	

Yrkesgrupper	Blekinge län			Kristianstads län			Malmöhus					
							Malmö			Hälsingborg		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	105	79	40	162	171	93	81	28	20	108	33	20
Därav kvinnor	29	31	18	52	54	30	20	13	6	14	10	4
B Skogshushållning	10	109	95	32	43	35	—	3	3	—	6	6
II. Gruvdrift och malmförädling	4	8	5	12	20	12	—	—	—	28	13	13
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	75	34	29	7	19	19	4	—	—	16	4	4
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	7	2	—	4	3	1	147	8	8	38	5	3
Därav kvinnor							46	8	7			
C Trävaruindustri	2	7	5	1	—	—	25	7	6	7	—	—
Därav kvinnor							8	2	1	1	—	—
D Byggnadsverksamhet	47	14	13	19	10	7	613	36	36	117	2	2
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	25	1	—	20	—	—
Därav kvinnor							14	1	—	4	—	—
F Textilindustri	2	—	—	1	—	—	62	—	—	20	—	—
Därav kvinnor	2	—	—				21	—	—	13	—	—
G Beklädnadsindustri	6	11	6	6	5	3	115	30	22	18	4	2
Därav kvinnor	3	11	6	1	—	—	84	30	22	9	4	2
H Närings- och njutningsämnesindustri	13	—	—	6	1	1	151	5	4	41	2	—
Därav kvinnor							53	5	4	9	2	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	27	2	2	9	8	8
Därav kvinnor							2	2	2	2	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	13	3	1	3	—	—
Därav kvinnor							13	3	1	3	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
Därav kvinnor										1	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	33	9	3	—	—	—	183	70	68	21	8	7
Därav kvinnor	7	—	—				64	56	55			
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	79	20	19	—	—	—
Därav kvinnor							41	6	5			
B Butiks- och magasinspersonal	10	3	2	3	—	—	162	13	10	8	1	1
Därav kvinnor	7	1	—	3	—	—	103	7	4	4	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	30	21	15	29	15	7	55	46	25	36	19	14
Därav kvinnor	30	21	15	28	14	7	46	45	24	34	17	13
D Landtransport	17	18	14	3	3	1	197	148	96	32	22	14
Därav kvinnor				2	—	—	102	121	76	6	5	1
E Vattentransport	39	—	—	2	—	—	51	2	2	84	31	31
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—
V. Husligt arbete	236	148	110	198	86	63	598	370	293	156	105	77
Därav kvinnor	236	148	110	198	86	63	598	370	293	156	105	77
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	—	3	2	1	1	—	1	—	—
Därav kvinnor				—	1	—	1	1	—	1	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	97	45	40	19	5	3	378	431	431	137	58	58
Därav kvinnor										5	5	5
Summa för jan. månad år 1918	733	508	377	504	384	247	2 972	1 225	1 047	902	321	260
Därav kvinnor	314	212	149	284	155	100	1 216	670	500	262	148	102
» » » månad år 1917	687	577	364	446	470	266	1 918	1 110	876	640	315	216
Därav kvinnor	282	208	130	217	209	105	951	640	485	232	150	98

län	Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			Skaraborgs län			
							Göteborg			Övriga anstalter									
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																			I.
	215	142	94	72	47	32	107	55	40	116	92	23	11	14	2	111	173	76	A
	37	35	18	20	13	9	19	14	4	49	32	14				23	44	15	
	6	18	15	20	49	48	—	1	1	2	32	29	10	8	22	40	59	36	B
	—	2	2	1	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																			III.
	5	—	—	4	—	—	34	11	10	21	3	—	4	—	—	15	27	19	A
	1	—	—				2	—	—										
	61	29	22	10	9	2	211	59	49	4	6	4	11	18	18	5	1	—	B
							3	—	—										
	9	3	1	4	1	1	68	70	64	2	1	—	1	—	—	5	4	3	C
	265	28	24	29	2	2	308	95	88	20	20	6	115	5	3	4	1	1	D
	9	4	4	3	11	11	11	5	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	E
	1	—	—	1	5	5	2	2	2										
	13	4	4	9	5	5	86	5	4	14	—	—	738	10	7	—	—	—	F
	10	3	3	8	4	4	64	1	—	7	—	—	506	10	7				
	24	1	1	2	2	1	56	11	6	3	—	—	9	1	—	—	—	—	G
	13	1	1	—	1	1	44	1	1	2	—	—	9	—	—				
	147	—	—	1	—	—	54	107	101	9	3	3	5	—	—	11	7	6	H
	36	—	—				16	92	88	1	1	1				8	4	4	
	7	1	1	—	—	—	5	3	3	4	—	—	1	—	—	—	—	—	I
	6	1	1				3	1	1										
	1	—	—	—	—	—	25	9	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	J
	1	—	—				8	7	3										
	1	—	—	—	—	—	8	6	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	K
							—	1	—										
	30	4	4	2	1	—	16	19	13	5	—	—	10	13	12	1	—	—	L
	8	—	—				—	5	4										
																			IV.
	—	1	—	1	—	—	28	22	15	1	1	—	1	—	—	3	—	—	A
	—	1	—	1	—	—	10	2	—										
	8	4	4	2	1	1	105	74	59	2	—	—	2	—	—	3	—	—	B
	6	4	4	2	1	1	54	11	7							1	—	—	
	14	7	5	5	4	4	60	48	26	12	8	6	2	1	—	16	19	12	C
	13	4	2	5	4	4	54	40	22	10	7	6				15	19	12	
	62	24	21	10	6	5	151	203	158	11	4	4	4	2	3	4	6	5	D
	11	4	3	7	4	4	26	16	7	8	—	—							
	50	—	—	17	—	—	253	73	71	40	—	—	7	—	—	—	—	—	E
							1	—	—										
	2	—	—	—	—	—	1	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
	274	140	103	76	54	43	504	555	411	85	79	44	26	16	4	142	118	72	V.
	271	140	103	76	54	43	504	554	410	85	79	44	26	16	4	142	118	72	
	2	1	1	—	1	1	16	5	5	1	5	—	3	2	2	2	3	—	VI.
	1	1	1				14	2	2	1	5	—	3	2	2	2	3	—	
	411	200	199	33	46	37	1 401	1 446	1 419	77	52	52	128	81	53	34	29	29	VII.
	2	—	—	2	—	—	48	—	—	4	—	—							
	1616	613	505	301	239	193	3 512	2 887	2 559	432	306	171	1 089	172	121	396	447	259	
	417	194	136	122	86	71	872	749	551	167	124	65	544	28	13	191	188	103	
	1070	594	458	211	181	133	2 323	2 131	1 809	258	323	135	174	178	88	205	256	122	
	320	217	147	98	87	61	766	773	546	147	150	62	31	43	15	111	118	64	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	20	40	13	157	186	84	194	236	106	81	46	23
Därav kvinnor	5	15	4	44	68	21	50	69	27	7	20	7
B Skogshushållning	22	55	32	64	163	79	77	95	30	81	95	76
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	15	45	16	2	13	13	17	6	4
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	—	—	—	15	5	4	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	5	5	3	41	3	3	40	15	14	11	9	9
Därav kvinnor												
C Trävaruindustri	21	4	4	5	1	1	5	3	2	7	9	8
Därav kvinnor												
D Byggnadsverksamhet	9	4	—	70	54	18	77	15	10	22	22	17
E Läder-, hår-, gummi- o.d. industri	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Textilindustri	8	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	8	—	—	1	—	—						
G Beklädnadsindustri	123	—	—	58	4	2	2	1	1	1	—	—
Därav kvinnor	123	—	—	7	3	1	1	1	1	1	—	—
H Närings- och njutningsämnesindustri	2	2	2	2	1	1	1	3	2	1	1	1
Därav kvinnor	2	2	2	1	1	1	—	1	1	—	1	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	11	—	—	1	1	1	—	—	—
Därav kvinnor				7	—	—	1	1	1			
K Grafisk industri	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	3	1	1	22	8	8	4	—	—	3	4	4
Därav kvinnor				7	—	—						
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
B Butiks- o. magasinspersonal	—	1	—	13	2	2	7	3	3	4	2	2
Därav kvinnor	—	1	—	1	1	1	6	2	2	4	2	2
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	5	6	3	27	16	13	13	20	11	27	26	17
Därav kvinnor	4	4	2	20	14	11	12	20	11	25	24	15
D Landtransport	12	12	8	18	27	14	24	11	6	16	21	13
Därav kvinnor				4	8	4	4	2	2			
E Vattentransport	1	—	—	16	—	—	3	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	10	1	—	—	—	—	1	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	78	103	54	211	159	107	184	156	95	183	132	86
Därav kvinnor	78	103	54	211	159	107	184	156	95	183	132	86
VI. Allmän och litterär verksamhet	2	1	1	5	5	5	4	3	1	4	4	2
Därav kvinnor	1	1	1	5	5	5	4	3	1	4	4	2
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	80	98	95	76	198	130	85	62	57	91	44	38
Därav kvinnor												
Summa för jan. månad år 1918	398	332	216	829	888	489	724	637	352	499	422	300
Därav kvinnor	221	126	65	308	259	151	262	255	141	224	183	113
» » » månad år 1917	223	337	179	524	713	380	606	708	323	431	407	271
Därav kvinnor	109	141	73	224	232	144	227	244	133	180	158	112

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
15	6	4	7	9	5	23	17	12	16	21	7	4	6	4	2 847	2 666	1 354	A
4	—	—	4	7	4	12	10	8	8	15	5	2	3	2	591	686	296	
14	51	44	—	99	90	128	705	160	25	29	22	10	22	9	1 080	2 939	1 624	B
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92	127	71	II.
																		III.
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	262	166	101	A
															7	13	10	
24	9	9	4	—	—	5	1	—	4	22	2	2	9	1	1 360	441	308	B
															101	49	46	
18	31	24	13	—	—	2	3	1	13	18	10	—	—	—	310	227	166	C
															12	4	3	
28	4	4	42	85	85	7	8	3	3	11	6	5	5	4	3 263	661	510	D
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	26	20	E
															26	10	8	
113	38	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 591	74	60	F
112	37	37													1 106	65	58	
3	—	—	1	—	—	1	1	—	1	1	—	1	—	—	610	147	90	G
2	—	—				1	1	—	1	1	—				439	122	76	
3	—	—	11	8	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	734	218	171	H
1	—	—	—	7	4										206	178	138	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	119	57	50	I
															48	28	24	
1	—	—	3	5	4	—	—	—	3	9	4	—	—	—	92	48	31	J
															56	24	15	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	15	6	K
															11	3	—	
22	8	6	—	3	3	—	—	—	1	—	—	3	1	1	545	246	206	L
3	1	—													101	65	62	
																		VI.
—	—	—	—	—	—	4	1	1	1	1	1	1	1	1	262	92	67	A
						2	1	1	1	1	1	1	1	1	131	27	17	
2	—	—	1	—	—	8	2	—	3	2	2	—	—	—	702	358	237	B
2	—	—	1	—	—	6	1	—	3	2	2				318	93	50	
12	9	9	11	11	7	69	57	45	12	14	3	22	22	16	893	803	514	C
11	9	9	10	10	7	68	50	40	12	13	3	20	20	14	813	742	479	
14	16	14	13	5	5	4	9	1	9	5	3	7	8	5	994	1 014	639	D
1	—	—													219	204	112	
86	—	—	136	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	1 116	141	136	E
			7	—	—										8	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	106	87	F
															8	83	75	
104	67	57	53	34	27	105	71	57	79	68	41	86	86	57	6 260	5 398	3 365	V.
104	67	57	53	34	27	105	71	57	79	68	41	86	86	57	6 257	5 395	3 362	
3	4	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	112	87	48	VI.
2	3	2							1	—	—				99	68	35	
61	100	93	437	164	156	39	13	13	36	25	25	67	78	52	6 369	5 743	5 317	VII.
															205	14	9	
530	343	305	732	423	387	397	888	293	209	226	126	212	238	150	29 772	21 800	15 178	
242	117	105	75	58	42	189	134	106	105	100	52	109	110	74	10 762	7 868	4 870	
527	391	307	307	241	212	306	246	195	200	173	113	257	238	164	21 052	19 191	12 315	
181	78	63	91	68	48	176	137	103	107	92	59	125	148	88	8 653	7 797	4 741	

Livsmedelspriserna under januari månad 1918.

De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel, som meddelas i efterföljande tabeller sid. 250—255, hava inhämtats och uträknats på samma sätt, som de närmast föregående månaderna, varöver redogörelse förut lämnats.[1]

Betraktar man först sammandragstabellen för alla de 44 orterna tillsammantagna (sid. 250—251), så befinnnes *prisstegring* hava inträffat, i jämförelse med decemberpriserna, å 35 av de i varulistan upptagna artiklar, varå medelpriser kunnat fastställas. Bland dessa torde särskilt böra nämnas mjölk, samtliga slag av kött och färsk fisk med undantag av sill samt bränsle. *Oförändrade* äro genomsnittspriserna å 9 varuslag, såsom mjöl, hårt rågbröd och sötlimpa samt salt och svagdricka. En om ock obetydlig *prisnedgång* har däremot noterats för 3 varuslag, färskt och salt fläsk samt färsk sill.

Vad beträffar de särskilda varuslagen, följa här nedan några anmärkningar rörande de senast inträffade prisförändringarna. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å sid. 247, där januaripriserna 1918 angivas, jämförda med decemberpriserna 1917 och januaripriserna 1917 och 1914, samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under januari 1918 angives i förhållande till priserna motsvarande månad 1917 och 1914.

Vad först *mjölken* beträffar, så har priset å såväl oskummad och handskummad som separerad mjölk stigit under månaden å ett flertal orter. Medelpriset, som under december utgjorde 32 öre per liter för oskummad, 20 öre för handskummad samt 16 öre för separerad mjölk, har under januari gått upp till 34, 21 resp. 17 öre per liter.

*Smör*priset har som en följd av förordningen den 16 nov. 1917 varit underkastat en oavlåtlig stegring och uppnådde under januari nästan överallt det stadgade maximipriset eller för mejerismör 5·35 kr. och för landssmör 4·80 kr. per kg. Även *ost*priserna hava företett en bestämt stigande tendens och hava under månaden raskt närmat sig de av folkhushållningskommissionen den 23 nov. 1917 fastställda högsta detaljpriserna: för helfet 3·30, för halvfet 2·90 och för mager ost 1·90 kr. per kg. Medelpriserna för alla ombudsorterna tillsammantagna voro under månaden 3·30, 2·72 resp. 1·88 kr. per kg.

För *mjöl* och *gryn* däremot hava medelpriserna under januari förblivit oförändrade. Särskilt å risgryn, varav importen i det allra närmaste avstannat, var tillgången mycket knapp, varför noteringar saknas för ett flertal rapportorter. Även på havregryn var tillgången synnerligen begränsad.

Under det att priset på de olika sorterna av *rågbröd* nästan överallt varit det samma som under december, har priset på *vetebröd* å ett flertal orter varit underkastat en stark prisstegring.

---

[1] Se Soc. Medd., årg. 1915, sid. 178.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Jan. 1918	Dec. 1917	Jan. 1917	Jan. 1914	Höjning (+) eller sänkning (—) från jan. 1914 till jan. 1918	Höjning (+) eller sänkning (—) från jan. 1917 till jan. 1918
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	34	32	21	14	+ 142·9	+ 61·9
handskummad	»	21	20	12	8	+ 162·5	+ 75·0
separerad	»	17	16	9	6	+ 183·3	+ 88·9
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	535	533	325	239	+ 123·8	+ 64·6
mat- (lands-)	»	480	475	324	215	+ 123·3	+ 48·1
Margarin, växt-	»	—	—	—	138	—	—
Ägg, färska	tjog	596	548	339	310	+ 183·8	+ 75·8
Potatis: gammal	5 l.	51	48	45	27	+ 88·9	+ 13·3
»	hl.	836	848	738	—	—	+ 13·3
Ärter, gula	kg.	—	62	58	30	—	—
Bruna bönor	»	—	—	153	46	—	—
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	[1] 42	[1] 42	[1] 40	31	+ 35·5	+ 5·0
råg-, svenskt, bästa sort	»	36	36	35	21	+ 71·4	+ 2·9
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	—	26	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	72	72	61	36	+ 100·0	+ 18·0
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	71	71	65	40	+ 77·5	+ 9·2
Rågbröd:							
hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	64	64	60	41	+ 56·1	+ 6·7
mjukt: limpa, söt	»	61	61	60	38	+ 60·5	+ 1·7
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	45	44	43	31	+ 45·2	+ 4·7
Vetebröd:							
skorpor, runda, ordinära	»	123	119	106	75	+ 64·0	+ 16·0
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	71	67	67	44	+ 61·4	+ 6·0
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	91	87	83	60	+ 51·7	+ 9·6
Nötkött, färskt: stek	»	297	258	222	121	+ 145·5	+ 33·8
soppkött	»	265	229	196	100	+ 165·0	+ 35·2
Kalvkött, stek: gödkalv	»	339	301	233	132	+ 156·8	+ 45·5
spädkalv	»	225	193	144	73	+ 208·2	+ 56·3
Fårkött: färskt, stek	»	363	316	234	131	+ 177·1	+ 55·1
salt, svenskt	»	315	281	226	117	+ 169·2	+ 39·4
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	277	278	260	132	+ 109·8	+ 6·5
salt, svenskt »	»	285	294	278	139	+ 105·0	+ 2·5
Sill, salt, prima	»	140	127	110	45	+ 211·1	+ 27·3
Kaffe (obränt), prima Santos	»	305	305	325	161	+ 89·4	— 6·2
Socker, bit-	»	78	77	69	64	+ 21·9	+ 13·0
Fotogen, Water White	l.	—	—	30	20	—	—
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	7340	7200	4410	2600	+ 182·3	+ 66·4
barr-, » »	»	6120	5960	3550	2070	+ 195·7	+ 72·4
Bränntorv	100 kg.	1098	1045	405	203	+ 440·9	+ 171·1
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	—	—	739	394	—	—
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	—	—	604	228	—	—
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	314	156	—	—
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	—	—	378	183	—	—

[1]) 75 % utmalning.

Vad beträffar *köttpriserna*, har en avsevärd prisökning kunnat konstateras under månaden. Sålunda har nötkött stigit med 39 och soppkött med 36 öre, gödkalvstek med 38, spädkalvkött med 32 och fårstek med ej mindre än 47 öre per kg.

För alla slag av *färsk fisk*, med undantag av sill, har likaledes en stark prisstegring kunnat iakttagas. Även *salt sill* har under månaden haft att uppvisa prisökning, utgörande 13 öre per kg. Medelpriset å detta varuslag var under september 1917 97, under oktober 104, november 115, december 127 och under januari 1918 140 öre per kg.

Genomsnittspriserna å *salt* och *svagdricka* hava under månaden ej undergått några förändringar. Däremot har *socker* i medeltal stigit med 1 öre per kg. Denna prisförändring har förorsakats av de starkt ökade sockerpriserna i vissa norrlandsstäder, där detta varuslag på grund av betydligt stegrade fraktkostnader betingat ett pris, som med ända till 8 öre per kg. överstiger decemberpriset.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så hava både kol och koks samt framförallt fotogen i det närmaste försvunnit ur marknaden, varför det ej ansetts möjligt att verkställa några medelprisberäkningar för dessa varuslag. I medeltal har under månaden priset gått upp för björkved från 72·00 till 73·40 och för barrved från 59·60 till 61·20 kr. per famn.

Kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg under månaderna november, december och januari redovisas i tabellen å sid. 258—262, varjämte de beräknade medelpriserna för de tre större städerna tillsammantagna återfinnas å sid. 256—257. Bägge dessa tabeller giva vid handen, att en allmän stegring av kreaturspriserna ägt rum under januari. För *svin* däremot hava i allmänhet oförändrade noteringar avgivits.

Till belysande av de förskjutningar i den *allmänna prisnivån*, som ägt rum inom detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med januari 1918, meddelas nedanstående indexserier, vilka utarbetats på sätt förut finnes angivet i dessa Meddelanden (årg. 1917, sid. 1246—1249).

	Juli 1914	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	4:e kvartalet	Jan. 1918
Aritmetiska (»ovägda») medeltal	100	143	148	162	175	190	197	208	235	261
»Vägda» medeltal . . .	100	130	134	142	152	166	175	181	201	221

Enligt vad den vägda indexserien utvisar, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, lyse och bränsle under januari stigit med ytterligare 9 enheter, jämfört med föregående månad, och utgjorde prisstegringen från juli 1914 till januari 1918 121 %. För samtliga levnadskostnader, om hänsyn tages även till de prisförändringar, som drabbat övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, skatter, kläder m. m., har stegringen till januari 1918 beräknats uppgå till 92 % (se Soc. Medd. sid. 187).

Tillförseln till offentliga slakthus.

Januari 1918.

Kreatursslag	Stock-holm	Eskils-tuna	Lin-köping	Norr-köping	Karls-krona	Malmö	Hälsing-borg	Göte-borg [1])
	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	381	51	2 657	2 702	52	371	25	1 181
Kor	45	627			464	3 374	—	5 776
Övriga nötkreatur	5 119	101			236	2 007	1 337	2 801
Gödkalvar	662	[2]) 242	209	[2]) 423	120	1 139	250	1 433
Spädkalvar	224	[3]) 460	407	[3]) 582	195	302	69	1 150
Får och lamm	97	25	54	72	22	179	39	914
Svin	89	88	66	23	280	110	139	218
Spädgrisar	7	10	—	1	21	—	3	248
Hästar och föl	239	44	66	61	28	222	70	348

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

Januari 1918.

Kroppar av	Stock-holm	Eskils-tuna	Norr-köping	Karls-krona	Malmö	Hälsing-borg
	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	10 704	630	2 766	896	2 329	899
Gödkalvar	3 603	[2]) 262	[2]) 497	167	472	353
Spädkalvar	7 256	[3]) 619	[3]) 856	529	902	467
Får och lamm	2 885	30	136	152	282	241
Svin	683	104	44	286	808	121
Spädgrisar	26	17	3	21	—	3
Hästar och föl	345	48	68	28	33	32

[1]) Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre kalvar.

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1907—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	15
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	8	8	8
3	separerad	»	—	—	—	5	5	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	219	226	220	222	228	237	236	239
5	mat- (lands-)	»	199	204	198	200	205	214	213	218
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	150	151	156	164	162
7	halvfet, »	»	116	119	116	114	111	115	121	119
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	49	48	51	58	60
9	Margarin: högsta kvalitet	»	157	164	159	169	152	157	—	—
10	lägsta »	»	108	119	116	125	116	122	—	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	126	132	135	144
12	Ägg: svenska, färska	tjog	150	148	151	149	149	161	159	171
13	» konserverade	»				134	128	139	137	151
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	29	32	28	27	29	32	28	30
16	färsk	»				76	48	49	46	80
17	Ärter, gula	kg.	27	30	28	29	29	30	31	35
18	Bruna bönor	»	40	42	41	46	47	53	48	49
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort [9]	»	28	31	33	32	30	31	31	33
20	råg-, » » »	»	20	23	22	20	20	22	22	23
21	rågsikt-, » »	»	26	29	28	26	25	27	27	29
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1]) 32	[1]) 33	[1]) 33	34	32	36	36	42
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2]) 59	[2]) 59	[2]) 60	39	39	40	41	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	37	41	40	40	39	41	41	43
25	mjukt, limpa, söt	»	35	39	39	39	37	38	38	40
26	» » sur	»	26	28	28	28	27	29	30	31
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära [10]	»	67	73	74	76	74	76	76	78
28	mjukt, billigaste sort (bakat med vatten [10])	»	46	51	53	45	44	45	43	46
29	» » mjölk [10])	»				61	60	61	60	61
30	Nötkött, färskt: stek	»	106	109	104	98	96	111	122	116
31	soppkött	»	89	91	85	78	78	91	100	95
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	118	122	120	117	116	123	131	130
33	spädkalv	»	64	66	63	60	58	65	72	70
34	Fårkött: färskt, stek	»	125	125	121	118	115	124	133	130
35	salt, svenskt	»	—	—	—	103	102	105	114	118
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	119	121
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	123	114	121	129	120	123	133	129
38	salt, svenskt »	»	131	121	127	138	129	129	140	137
39	» amerikanskt	»	125	121	128	149	139	136	—	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	75	76
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	108	110
42	sill	»	34	28	28	31	31	32	34	35
43	strömming	»	43	37	37	36	36	36	38	39
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	55	57
45	rödspotta (»spätta»)	»	80	81	79	80	79	77	79	81
46	salt: sill, prima	»	41	38	37	[2]) 39	[2]) 39	[2]) 41	[2]) 45	45
47	strömming	»	25	25	23	23	25	25	30	31
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	59	60	61	54	51	52	56	58
49	» » » rundskuren	»				—	—	—	76	77
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4]) 116	[4]) 116	[4]) 115	125	155	176	170	159
51	Socker, bit-	»	62	66	67	71	69	72	67	65
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	10
53	Svagdricka	l.	—	—	—	6	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5]) 16	[5]) 18	[5]) 18	17	15	17	20	21
55	Ved: björk- osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560	2630
56	barr- 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040	2110
57	Brännторv	100 kg.	[6]) 73	[6]) 80	[6]) 74	187	185	187	196	220
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	355	388	376	373	373	397	401	411
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	234	242
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	126	139	134	130	132	155	165	157
61	eng. kamin- hemkörd	»	—	—	—	159	156	177	189	190

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [6]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 à 50 kg. — varest höga äggpris gällde. — [8]) Uppgifterna avse för aug. och sept. 1917 en ort, för okt. fyra och för nov. statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade terna. — [11]) Preliminära siffror. — [x]) Maximipris. — [xx]) Eljest fastställda pris. — (Maximipris har varit rådande 16 april, å *gula ärter* fr. o. m. den 27 mars, å *gryn* från förra delen av april, å *kaffe* fr. o. m. februari samt å

1915	1916	1917	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	[11])Jan. 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
16	19	25	21	21	22	23	23	23	24	25	27	29	30	32	34	1
9	10	15	12	12	13	14	14	14	14	15	17	19	19	20	21	2
7	8	12	9	9	10	11	11	11	12	12	14	15	15	16	17	3
292	×310	× 401	× 325	× 335	× 372	× 374	× 374	× 375	× 375	× 375	× 418	× 475	× 495	×533	× 535	4
260	295	× 358	× 324	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 365	× 420	× 437	×475	× 480	5
197	257	× 305	274	279	286	295	309	322	331	333	× 300	× 300	× 300	×328	× 330	6
149	191	× 234	210	209	222	228	236	247	245	249	× 230	× 229	× 230	×268	× 272	7
82	127	× 167	147	151	160	170	176	172	165	169	× 170	× 167	× 168	×186	× 188	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
170	216	—	294	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
198	237	343	339	330	286	258	267	284	299	341	342	375	452	548	596	12
169	204	307	293	302	263	245	[7]) 267	[7]) 274	[7]) 280	[7]) 282	[7]) 285	[7]) 347	386	456	467	13
—	526	× 955	738	850	1065	1464	× 1063	× 1 021	× 995	—	980	× 724	× 759	×848	× 836	14
36	33	× 58	45	52	65	87	× 66	× 63	× 63	× 65	59	× 43	× 44	× 48	× 51	15
87	76	146	—	—	—	—	—	—	202	90	—	—	—	—	—	16
57	55	× 63	58	68	73	× 64	× 63	× 63	× 63	× 62	× 62	× 62	× 61	× 62	—	17
75	111	199	153	167	175	191	212	220	202	236	239	199	—	—	—	18
40	×× 38	× 42	× 40	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	19
32	×× 29	× 36	× 35	× 35	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	20
39	×× 34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
52	50	× 68	61	75	76	× 75	× 66	× 64	× 64	× 64	×64	× 67	× 72	× 72	× 72	22
46	52	× 75	65	81	84	× 87	× 75	× 72	× 72	× 71	×74	× 74	× 74	× 71	× 71	23
54	53	× 62	× 60	× 61	× 61	× 61	× 62	× 62	× 62	× 62	× 62	× 63	× 63	× 64	× 64	24
48	49	× 60	× 60	× 60	× 61	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 61	× 61	25
38	38	× 45	× 43	× 44	× 45	× 46	× 46	× 48	× 45	× 44	× 44	× 44	× 45	× 44	× 45	26
88	90	× 117	× 106	× 112	× 114	× 118	× 117	× 117	× 117	× 121	× 120	×119	× 119	× 119	× 123	27
58	54	× 68	× 67	× 68	× 69	× 68	× 68	× 68	× 68	× 68	× 69	× 69	× 69	× 67	× 71	28
67	66	× 83	× 83	× 82	× 83	× 81	× 81	× 82	× 83	× 83	× 83	× 85	× 84	× 87	× 91	29
140	193	219	222	219	214	216	220	224	222	208	204	205	215	258	297	30
119	169	193	196	194	188	191	193	197	195	182	178	179	189	229	265	31
154	203	× 215	233	231	229	231	223	× 150	× 150	× 150	194	239	247	301	339	32
87	122	× 148	144	143	141	141	135	× 138	× 145	× 142	146	152	159	193	225	33
158	215	258	234	236	240	246	253	259	268	260	259	256	269	316	363	34
139	194	241	226	227	223	230	236	243	236	238	242	249	263	281	315	35
140	184	261	252	262	262	259	245	—	—	[8]) 330	[8]) 207	[8]) 236	[8]) 257	300	368	36
191	238	× 270	260	259	258	263	271	275	271	271	275	277	276	× 278	× 277	37
198	246	× 287	278	279	278	282	288	293	289	288	292	291	297	× 294	× 285	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
80	99	122	120	126	129	126	97	92	105	111	124	129	137	162	172	40
117	149	188	180	196	206	186	136	149	174	184	196	202	205	237	260	41
45	68	91	77	70	67	70	78	75	97	90	108	123	119	117	95	42
43	56	65	64	60	59	60	60	58	56	59	62	73	81	88	97	43
62	82	111	103	115	121	107	93	92	93	106	110	121	125	147	160	44
89	123	167	152	170	169	160	135	132	145	160	184	184	182	233	245	45
57	97	105	110	109	108	102	100	97	97	93	97	104	115	127	140	46
36	61	78	72	71	72	70	69	66	67	70	70	75	84	85	86	47
72	111	152	137	138	137	139	138	138	142	141	152	171	191	201	228	48
91	139	191	170	176	179	176	174	181	178	176	194	203	232	255	268	49
161	209	× 315	325	380	× 315	× 308	× 308	× 310	× 305	× 305	×305	×302	—	× 305	× 305	50
66	68	× 70	× 69	× 69	× 69	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 77	× 78	51
10	13	19	15	15	15	16	16	16	16	18	22	25	26	27	27	52
7	8	10	8	8	9	9	9	10	10	10	11	11	11	12	12	53
23	27	37	30	31	33	33	36	37	39	43	50	—	—	—	—	54
2890	3810	5520	4410	4490	4570	4780	4850	5070	5590	5880	6080	6410	6910	7200	7340	55
2310	3060	4500	3550	3600	3700	3820	3930	4040	4560	4740	4980	5350	5720	5960	6120	56
290	385	670	405	428	452	460	400	599	730	826	816	918	955	1045	1098	57
531	717	803	739	761	766	772	776	791	808	821	844	953	—	—	—	58
367	543	707	604	668	671	684	691	691	700	798	858	—	—	—	—	59
211	292	413	314	345	356	370	379	394	414	495	457	620	—	—	—	60
248	339	521	378	430	466	488	500	519	519	522	590	798	—	—	—	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasiliansakt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse för maj 1917 två, för juni tre, för juli och aug. två, för sept. en ort samt för okt. 6 orter, sex orter. — [8]) Uppgifterna avse 1917—jan. 1918 75 % utmalning. — [10]) Å de orter, där i samband med den priserna från och med februari 1917 sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteå *smör*, *mjöl*, *bröd* och *socker*, under hela år 1917 å *ost* fr. o. m. den 21 aug. 1917, å potatis fr. o. m. den *kalvkött* under tiden 19 maj—17 sept. Allt *fläsk* kan anses hava kommit under statsreglering fr. o. m. december).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Varuslag	Kvantitet	Stockholm	Södertälje	Uppsala	Nyköping	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Motala
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	35	34	34	32	34	31	32	32
2	handskummad	»	—	17	19	—	—	—	—	—
3	separerad	»	19	—	16	15	16	14	17	17
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	535	535	535	535	535	535	535	535
5	mat- (lands-) ×	»	—	480	480	480	480	—	480	480
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	330	330	330	—	330	—	330	330
7	halvfet, » ×	»	290	—	245	—	290	—	290	290
8	skummjölks-, » ×	»	—	—	190	—	190	—	—	190
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	766	669	558	590	570	579	644	593
11	» konserverade	»	510	—	—	—	—	450	485	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	65	60	45	—	63	49	53	45
13	» ×	hl.	—	—	725	859	679	840	—	800
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	61	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1]) ×	»	42	43	42	42	44	43	42	42
18	råg-, » » » ×	»	36	37	36	36	38	37	37	36
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	76	74	72	74	72	72	72	73
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	80	71	80	—	70	63	77
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	65	62	61	60	58	58	58	62
23	mjukt, limpa, söt ×	»	73	—	72	63	72	64	64	71
24	» » sur ×	»	—	61	42	—	53	53	52	54
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	165	150	155	111	145	125	125	130
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	97	69	64	70	75	61	61	65
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	—	96	78	94	87	85	85	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	337	375	287	305	297	291	313	308
29	soppkött	»	304	285	256	258	267	270	291	268
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	472	409	418	358	398	388	412	320
31	spädkalv	»	394	254	318	207	220	—	—	199
32	Fårkött: färskt, stek	»	480	443	373	372	447	423	431	372
33	salt, svenskt	»	396	—	375	300	400	316	280	350
34	Renkött, färskt, stek	»	452	450	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	297	293	276	275	270	270	300	270
36	salt, svenskt » ×	»	—	—	275	280	—	280	300	280
37	*Fisk, färsk: abborre	»	211	200	150	184	176	165	169	—
38	gädda	»	320	325	271	294	271	288	290	272
39	sill	»	95	114	121	102	103	110	90	89
40	strömming	»	103	148	95	80	96	94	72	96
41	torsk	»	223	257	169	217	220	185	168	120
42	rödspotta (»spätta»)	»	343	—	238	235	—	306	325	—
43	salt: sill, prima	»	209	160	200	146	200	185	200	130
44	strömming	»	99	—	95	83	90	85	90	73
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	260	213	268	—	300	250	—	213
46	» » » rundskuren	»	—	—	315	—	350	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	300	325	—	—	—	—	—
48	Socker, bit- ×	»	76	77	79	80	80	78	76	78
49	Salt (matsalt)	»	33	25	30	29	35	25	25	25
50	Svagdricka	l.	—	20	14	12	16	10	10	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »stor-famn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	9260	10000	7660	6870	8190	7400	8500	6380
53	barr- } 3·56 kbm.)	»	7830	7000	5960	5830	6930	6600	7000	4790
54	Bränntorv	100 kg.	1417	833	—	—	—	984	1050	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hem- }	hl.	2010	—	2000	—	—	—	—	2300
56	eng. hushålls- (fyrkol) } körd }	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) }	»	840	915	1117	600	—	915	845	1075
58	eng. kamin- » }	»	1175	—	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Uppsala kolja 160 Norrköping kolja 150 à 200 och vitling 113 öre; för Visby flundra 155, kolja 130 och vitling 110 öre; 200 à 400 öre; för Lysekil kolja 95 öre. — [1]) 75 % utmalning. — [2]) I Halmstad har betalats för

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Jönköping	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Göteborg	Lysekil	Vänersborg	
Medelpris (öre)																
32	28	32	35	25	30	34	35	30	32	32	28	32	38	37	35	1
22	16	—	—	—	24	20	—	—	—	—	—	17	25	—	—	2
18	13	17	15	12	—	18	15	15	16	16	12	—	22	—	20	3
535	535	535	535	535	535	535	535	535	535	535	535	535	535	535	535	4
480	480	—	480	480	480	480	—	—	—	—	—	—	480	480	480	5
—	330	—	330	330	330	330	330	330	330	330	330	330	330	—	330	6
—	230	—	—	250	290	268	—	290	—	290	290	270	290	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
522	506	569	477	592	582	656	730	628	605	632	600	594	643	488	567	10
—	—	—	—	—	480	—	470	450	475	400	—	—	450	—	—	11
45	42	45	—	43	43	53	53	50	46	50	50	45	60	50	45	12
950	850	768	964	—	800	675	—	—	863	866	850	—	1120	1000	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
43	42	41	41	42	42	40	42	42	41	42	41	41	41	42	43	17
37	36	35	35	36	36	34	35	37	35	36	35	35	35	36	37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
72	72	72	72	72	—	72	72	74	72	72	74	74	—	—	72	20
—	—	—	—	61	—	—	—	—	—	68	67	—	—	—	66	21
69	60	65	65	60	55	64	78	80	83	65	95	60	61	60	60	22
54	54	—	42	43	43	49	47	47	47	44	46	46	68	68	85	23
46	—	38	—	51	35	36	34	33	33	34	34	38	43	48	49	24
125	100	138	100	133	125	100	125	—	100	125	105	100	91	90	150	25
—	77	—	61	62	—	—	—	—	—	—	—	—	58	72	81	26
77	90	69	70	71	77	90	90	77	78	69	79	108	88	86	—	27
316	277	281	314	253	278	288	319	339	315	307	303	283	311	280	295	28
296	258	238	272	229	258	264	290	296	293	285	273	256	290	260	270	29
316	310	312	350	253	331	250	338	350	418	350	300	245	340	280	330	30
180	238	—	277	—	222	222	255	243	240	226	218	215	265	148	210	31
338	335	326	395	335	337	337	410	415	424	401	353	331	373	298	353	32
—	—	—	250	—	225	353	—	—	400	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	473	—	—	34
270	270	275	275	270	270	274	270	270	270	270	270	270	310	270	300	35
280	280	285	285	280	280	293	—	—	280	285	280	280	320	—	300	36
—	206	150	103	—	—	—	250	—	—	—	175	—	200	—	—	37
—	223	283	191	250	200	248	250	285	245	250	283	300	315	—	250	38
106	—	81	—	107	79	—	100	—	69	94	82	115	90	70	91	39
92	96	86	78	77	70	81	—	—	—	90	60	109	117	—	132	40
150	161	125	138	137	138	165	158	159	108	133	153	141	140	96	150	41
—	172	150	—	—	—	200	245	250	156	—	285	—	313	150	250	42
125	150	165	—	166	130	120	—	140	143	157	113	130	110	125	120	43
—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
275	—	167	140	250	300	—	—	—	—	150	205	—	250	200	200	45
—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	275	250	—	—	—	250	46
—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	301	47
78	74	78	78	80	77	68	74	74	74	75	76	75	75	78	80	48
30	30	25	30	35	44	25	30	30	38	30	30	30	30	25	27	49
10	—	—	—	10	12	15	11	8	10	10	8	11	14	—	13	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
8000	5730	6450	4800	5700	6840	7690	10900	10770	9780	10210	10490	*)8730	10830	8400	6800	52
7200	4410	5200	3100	3740	—	5990	10500	9940	9380	9450	8770	*)6360	9430	7500	5500	53
—	—	900	—	—	—	1100	1167	1333	1271	1113	750	1166	1583	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	1350	—	—	—	—	2600	—	2500	2500	—	2200	—	—	56
—	—	—	838	995	—	—	620	—	—	735	500	—	740	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	805	1015	905	868	790	2000	900	—	58

å 200 öre; för Linköping kolja 150 à 200, lake 200 à 250, vitling 80 à 125 och ål 300 à 350 öre; för Halmstad flundra 80, gös 400, kolja 125 à 160, lake 250, skrubbor 125, vitling 110 à 150 och ål bokved 109·20 och för ribbved 48·80 kr. per famn. — × Maximipris.

1	2	27	28	29	30	31	32	33	34
Varuslag	Kvantitet	Borås	Tidaholm	Karlstad	Örebro	Kopparberg	Västerås	Falun	Domnarvet och Borlänge
		Medelpris (öre)							
1 Mjölk: oskummad	l.	34	30	35	30	35	33	36	35
2 handskummad	»	22	22	—	—	—	18	20	20
3 separerad	»	19	16	19	15	15	15	—	—
4 Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	535	535	535	535	535	535	535	535
5 mat- (lands-) ×	»	480	480	480	480	—	480	—	—
6 Ost: helfet, okryddad ×	»	330	330	330	330	330	—	—	—
7 halvfet, » ×	»	260	237	290	268	—	—	—	—
8 skummjölks-, » ×	»	—	180	—	190	—	190	—	—
9 Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Ägg: svenska, färska	tjog	550	437	572	510	519	594	690	591
11 » konserverade	»	446	—	475	390	—	480	485	457
12 Potatis: gammal ×	5 l.	45	40	—	50	42	—	59	57
13 » ×	hl.	800	675	—	850	—	—	—	—
14 färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15 Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[1]) ×	»	42	42	42	42	42	43	44	43
18 råg-, » » » ×	»	36	36	37	36	36	37	38	37
19 rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20 Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	72	—	—	72	72	72	72	72
21 ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	73	—	69	80	78	—	—
22 Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	60	65	58	56	56	58	57	60
23 mjukt, limpa, söt ×	»	77	52	52	67	61	64	71	62
24 » » sur ×	»	44	—	—	—	—	—	—	—
25 Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	125	92	138	150	94	100	138	137
26 mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	—	—	—	77	58	62	79	69
27 ligaste sort } » » mjölk ×	»	77	69	—	86	72	77	125	138
28 Nötkött, färskt: stek	»	291	291	280	279	268	298	321	302
29 soppkött	»	247	247	258	230	239	266	269	266
30 Kalvkött, stek: gödkalv	»	296	310	303	350	328	382	333	341
31 spädkalv	»	182	144	200	240	225	213	255	213
32 Fårkött: färskt, stek	»	304	280	344	380	350	463	341	350
33 salt, svenskt	»	—	280	—	—	—	—	—	—
34 Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	400	—	386	395	—
35 Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	275	271	280	275	275	275	270	270
36 salt, svenskt » ×	»	285	280	290	290	275	285	280	290
37 *Fisk, färsk: abborre	»	150	—	185	139	150	124	170	144
38 gädda	»	256	—	276	276	295	258	290	—
39 sill	»	101	102	101	85	84	91	97	92
40 strömming	»	106	109	118	88	93	92	99	92
41 torsk	»	134	153	150	175	175	163	178	140
42 rödspotta (»spätta»)	»	275	—	—	—	300	—	235	—
43 salt: sill, prima	»	130	90	120	95	94	133	167	112
44 strömming	»	—	—	100	75	98	78	85	80
45 kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	234	175	300	—	275	269	285	200
46 » » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	—	—
47 Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	300	—	—	—	300	—	—
48 Socker, bit- ×	»	78	75	81	77	78	79	78	81
49 Salt (matsalt)	»	28	25	29	25	24	30	21	25
50 Svagdricka	l.	10	9	—	10	—	13	11	10
51 Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52 Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	7180	4850	6990	7690	5670	7570	5410	6760
53 barr- }	»	5240	3280	6300	6740	3780	6110	4340	6050
54 Bränntorv	100 kg.	900	—	—	—	—	—	—	—
55 Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
56 eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57 Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	—	—	—	565	920	—	925	940
58 eng. kamin- » } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—

* Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Örebro kolja 100 à Falun kolja 110 à 175 och vitling 100 à 160 öre; för Domnarvet och Borlänge kolja 120 och vitling

[1]) 75 % utmalning. — [2]) Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag har under januari tillhandahållit sin antracitkol till 8·00, gasverkskoks till 5·50 och engelsk kaminkoks till 6·75 kr. per hl. — [3]) Å de orter, ej saluföras, avse de meddelade priserna sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna

35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
Ludvika	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågverksdistriktet	Nyland	Östersund	Umeå	Luleå	Boden	Malmberget och Gällivare	Kiruna	Samtliga orter				
												Jan.	Dec.	Nov.	Okt.	
Medelpris (öre)																
38	37	32	40	32	32	35	30	36	36	39	40	**34**	32	30	29	1
26	17	16	25	24	20	23	18	23	22	—	—	**21**	20	19	19	2
23	—	13	—	—	18	21	15	—	—	—	—	**17**	16	15	15	3
535	535	535	535	535	535	535	535	535	535	535	535	**535**	533	495	475	4
480	480	480	480	479	—	480	478	—	—	—	—	**480**	475	437	420	5
330	—	—	330	330	330	330	—	330	330	330	330	**330**	328	300	300	6
230	—	—	—	290	—	—	—	—	—	—	—	**272**	268	230	229	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**188**	186	168	167	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
610	616	578	665	583	624	650	607	650	639	578	585	**596**	548	452	375	10
400	442	410	563	500	490	500	—	—	—	473	525	**467**	456	386	347	11
40	54	50	54	48	—	62	60	—	—	—	63	**51**	48	44	43	12
780	—	—	1042	952	600	760	—	—	—	—	—	**836**	848	759	724	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	61	62	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	199	16
43	43	44	43	44	45	43	43	43	43	43	42	**42**	42	42	42	17
37	37	38	38	38	40	37	37	37	37	37	36	**36**	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
67	72	72	72	73	—	72	72	72	—	75	72	**72**	72	72	67	20
—	76	—	—	75	—	59	63	—	—	—	—	**71**	71	74	74	21
58	64	57	66	65	66	64	62	68	68	65	65	**64**	64	63	63	22
64	62	63	62	63	71	60	64	68	68	84	—	**61**	61	60	60	23
—	—	41	60	60	—	—	65	—	—	—	—	**45**	44	45	44	24
—	128	149	125	123	145	110	124	123	123	120	113	[3]) **123**	[3])119	[3])119	[3])119	25
—	73	70	83	89	—	75	62	—	—	—	—	[3]) **71**	[3]) 67	[3]) 69	[3]) 69	26
—	109	139	117	117	117	90	91	—	—	—	—	[3]) **91**	[3]) 87	[3]) 84	[3]) 85	27
292	307	292	321	313	263	288	291	278	293	270	276	**297**	258	215	215	28
268	282	271	282	262	241	254	250	252	244	237	246	**265**	229	189	179	29
328	367	380	367	310	—	370	—	—	—	—	217	**339**	301	247	239	30
—	256	203	256	215	206	208	225	217	192	166	196	**225**	193	159	152	31
425	376	392	392	355	250	320	295	—	—	275	290	**363**	316	259	256	32
300	350	290	300	—	—	280	—	—	—	300	240	**315**	281	263	249	33
—	301	—	328	—	—	320	310	303	—	355	315	**368**	300	257	236	34
280	280	281	284	279	280	290	280	—	—	260	—	**277**	278	276	277	35
—	290	—	295	270	—	280	290	—	—	—	—	**285**	294	297	291	36
200	185	163	—	—	—	205	—	—	—	—	153	**172**	162	137	129	37
250	272	235	263	228	270	300	225	190	200	223	183	**260**	237	205	202	38
79	88	80	99	95	—	149	—	—	—	70	90	**95**	117	119	123	39
90	98	94	105	92	85	119	125	—	—	110	80	**97**	88	81	73	40
162	157	157	178	—	—	188	—	—	—	—	—	**160**	147	125	121	41
—	295	175	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**245**	233	182	184	42
188	97	154	187	174	123	176	97	136	100	99	93	**140**	127	115	104	43
80	84	78	100	84	65	100	75	88	87	91	85	**86**	85	84	75	44
240	266	253	—	—	—	200	125	—	—	138	—	**228**	201	191	171	45
—	—	—	213	213	—	250	—	—	—	—	—	**268**	255	232	203	46
310	—	—	—	—	—	313	300	300	300	308	305	**305**	305	—	302	47
76	78	76	78	77	86	80	80	85	86	84	78	**78**	77	70	70	48
23	23	25	26	21	17	28	25	26	23	23	14	**27**	27	26	25	49
11	13	—	17	15	10	15	10	15	15	15	11	**12**	12	11	11	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
5990	7380	5670	8040	6870	5410	7560	5900	6170	5540	4980	[2])5040	**7340**	7200	6910	6410	52
4470	5950	5160	6800	5450	[2])4510	6800	4850	5670	5230	4240	[2])3780	**6120**	5960	5720	5350	53
—	—	—	900	—	—	—	—	—	—	—	—	**1098**	1045	955	918	54
—	2500	—	1300	—	—	—	—	—	—	—	[2])1000	—	—	—	953	55
—	2500	—	2000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
—	—	—	—	—	—	1015	—	—	—	—	[2]) —	—	—	—	620	57
—	—	—	910	—	—	—	—	935	—	—	[2]) 675	—	—	—	798	58

200 öre; för Västerås gös 300 à 350, havslax 225, kolja 120 à 150, lake 235 och vitling 110 öre; för 105 öre; för Ludvika kolja 170 och vitling 135 öre; för Umeå lake 125 à 225 och sik 140 à 225 öre. — personal bränsle till följande priser: i Kiruna björkved till 30·20 och barrved till 25·20 kr. per famn, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl kvaliteterna. — × Maximipris.

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Kreatursslag	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Kor:										
Extra prima[1])	54	54	46	47	50	57	61	61	94	—
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	48	46	40	41	42	49	55	58	77	100
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	45	43	36	37	36	43	50	48	71	91
» 3. Mindre feta[2])	38	35	27	28	25	34	41	36	58	76
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3])	60	59	52	55	58	63	66	66	93	115
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	54	52	45	44	46	54	60	58	80	105
» 2. Mindre feta	48	44	36	36	36	44	50	47	65	87
Tjurar:										
Extra prima[4])	57	56	46	49	55	62	65	63	90	—
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5])	54	48	42	43	46	56	62	58	82	105
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	49	44	38	40	43	52	58	54	76	100
» 3. Mindre köttiga[2])	38	39	32	33	33	43	50	44	60	89
Oxar:										
Extra prima	—	58	—	47	50	58	63	61	92	—
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	53	49	43	43	44	52	57	54	78	104
» 2. Mindre feta[6])	46	43	34	36	38	44	48	45	66	89
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7])	68	63	60	61	60	68	73	67	87	105
» (70—90 »)[7])	61	56	55	55	52	60	67	62	79	99
Skummjölkskalvar	46	41	39	40	41	48	57	49	69	85
Får:										
Yngre, feta[8])	54	52	50	51	51	53	58	55	70	92
Äldre, » [8])	49	46	45	45	42	48	53	47	62	83
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)	66	56	69	77	64	78	82	74	129	168
Rena, större svin (100—170 kg.)	65	55	68	78	62	71	81	71	131	164
Suggor	57	46	58	67	53	60	68	58	122	151

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för jan., april och juni 1917—jan. för år 1913 avse Stockholm och Malmö och för jan. 1917—jan. 1918 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna Stockholm och Göteborg under jan., mars och juni 1917. — [5]) Uppgifterna avse för juni, juli, aug. och sept. Göteborg. — [8]) Uppgifterna för åren 1907—1909 avse endast Göteborg. — [9]) På grund av de till följd efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

priser

vande vikt)

Göteborg 1907—jan. 1918.

(jan. 1917—jan. 1918) för alla tre orterna.

1917	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
119	110	—	—	125	119	125	114	113	114	117	114	143	154
106	105	103	103	106	107	106	102	99	103	106	108	129	144
95	92	92	91	94	96	95	88	86	89	96	99	120	132
76	75	74	75	78	—	79	64	63	68	80	82	102	107
129	124	122	123	129	134	133	122	123	123	128	131	150	174
117	114	113	112	117	119	118	113	111	114	116	119	136	152
91	92	90	89	93	97	95	85	80	82	87	91	111	122
122	—	—	—	125	128	—	—	103	120	113	114	150	164
112	116	115	113	114	116	114	105	102	104	105	108	134	147
103	106	105	103	105	107	105	97	92	95	96	100	122	135
86	89	89	89	93	93	87	75	71	74	82	83	107	115
126	—	—	—	—	—	—	—	114	119	125	126	145	168
115	111	111	109	111	118	118	111	113	112	114	114	134	151
92	96	93	93	95	91	94	85	82	84	91	92	112	123
104	112	108	104	107	111	87	84	83	97	114	115	123	—
96	107	103	99	96	98	80	77	77	86	106	107	114	—
88	91	82	79	82	83	69	68	68	75	88	97	117	141
118	98	99	105	109	114	118	114	113	113	115	118	141	169
101	87	88	95	99	101	105	101	100	101	104	106	124	152
167	164	168	168	168	173	164	161	161	171	177	[9])168	[9])159	[9])159
157	165	169	170	169	167	155	145	143	152	159	[9])149	[9])138	[9])138
160	153	157	159	158	160	158	159	157	159	169	167	161	161

1918 endast Malmö. — [8]) Uppgifterna för år 1912—1917 avse Stockholm och Malmö. — [8]) Uppgifterna för år 1911 samt för april, maj och aug. 1917—jan. 1918 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast 1917 samt för jan. 1918 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna Malmö och av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsförhållandena torde för tiden

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa
Medelpris under

	Kreatursslag	Stockholm						
		Nov. 1917	Dec. 1917	3/1—9/1	10/1—16/1	17/1—23/1	24/1—30/1	Jan. 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	122	148	163	163	163	163	163
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	114	140	155	155	155	155	155
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	84	104	115	115	115	105	113
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	128	153	168	168	168	168	168
12	» 2. Mindre feta	95	119	130	130	130	125	129
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	117	146	158	158	158	153	157
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	110	139	151	151	151	146	150
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	84	108	120	120	120	110	118
21	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	127	153	168	168	168	168	168
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	94	114	125	125	125	120	124
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	151	185	195	220	220	205	210
30	» (70—90 »)							
31	Skummjölkskalvar	131	165	175	200	200	185	190
	Får:							
32	Yngre, feta	132	168	188	198	198	188	193
33	Äldre, »	127	163	183	193	193	183	188
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	188	173	173	173	173	173	173
36	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	188	173	173	173	173	173	173
37	Suggor	182	173	173	173	173	173	173
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	171	223	275	275	275	250	269
40	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	170	222	275	275	275	250	269
41	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—
42	» 4. Magra, simpla	196	248	300	300	300	275	294
43	Oxar: kl. 3. » »	321	373	425	425	425	400	419

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfordringsvikt än tidigare.

priser
vande vikt)
orter i riket.
november 1917—januari 1918.

Eskilstuna								Linköping							
Nov. 1917	Dec. 1917	30/12—5/1	6/1—12/1	13/1—19/1	20/1—26/1	27/1—2/2	Jan. 1918	Nov. 1917	Dec. 1917	2/1—8/1	9/1—15/1	16/1—22/1	23/1—29/1	Jan. 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
120	**125**	125	142	142	142	140	**138**	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
109	**120**	120	125	125	125	122	**123**	**107**	**126**	135	135	135	130	**134**	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
96	**105**	105	122	122	122	117	**118**	**90**	**117**	125	125	125	118	**123**	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
87	**95**	95	100	100	100	100	**99**	**77**	**100**	108	108	108	98	**106**	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
120	**130**	130	145	145	145	150	**143**	**122**	**143**	150	150	150	145	**149**	10
109	**125**	125	132	132	132	130	**130**	**112**	**130**	140	140	140	133	**138**	11
95	**112**	112	115	115	115	110	**113**	**99**	**110**	120	120	120	110	**118**	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
120	**130**	130	145	145	145	—	**141**	**130**	**143**	150	155	165	160	**158**	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
115	—	—	—	—	—	—	—	**111**	**130**	140	140	145	143	**142**	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
109	**120**	120	130	130	130	132	**128**	**96**	**116**	125	125	125	125	**125**	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
99	**110**	110	118	118	118	115	**116**	**80**	**103**	108	108	108	108	**108**	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
125	**128**	128	145	145	145	—	**141**	**120**	**144**	150	150	155	155	**153**	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
113	**120**	120	130	130	130	125	**127**	**108**	**131**	140	140	145	143	**142**	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
100	—	—	118	118	118	115	**117**	**94**	**116**	125	125	130	125	**126**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	**78**	**102**	108	108	110	108	**109**	28
145	**160**	160	155	155	155	145	**154**	**145**	**188**	200	200	175	155	**183**	29
128	**150**	150	148	148	148	138	**146**	**116**	**163**	175	175	158	135	**161**	30
121	**140**	140	140	140	140	130	**138**	**89**	**130**	140	140	130	115	**131**	31
138	**155**	155	180	180	180	195	**178**	**123**	**156**	180	180	180	170	**178**	32
128	**150**	150	175	175	175	185	**172**	**111**	**133**	168	168	168	158	**166**	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
167	**168**	168	165	165	165	165	**166**	**190**	—	—	—	—	—	—	35
120	**120**	120	125	125	125	125	**124**	**190**	—	—	—	—	—	—	36
158	**160**	160	165	165	165	165	**164**	**190**	—	—	—	—	—	—	37
Kr. per styck								Kr. per styck							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
225	**275**	275	325	325	325	300	**310**	**140**	**178**	213	213	213	213	**213**	39
175	**250**	250	250	250	250	250	**250**	**140**	**178**	213	213	213	213	**213**	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	**188**	**208**	238	238	238	238	238	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43

förhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa orter
Medelpris under

	Kreatursslag	Norrköping						
		Nov. 1917	Dec. 1917	4/1—10/1	11/1—17/1	18/1—24/1	25/1—31/1	Jan. 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	**106**	**124**	140	145	140	140	**141**
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**86**	**113**	135	140	135	135	**136**
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**71**	**95**	115	120	115	110	**115**
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	**110**	**131**	145	150	145	145	**146**
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**93**	**114**	130	135	130	130	**131**
12	» 2. Mindre feta	**78**	**99**	115	120	115	110	**115**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	**113**	**131**	145	155	150	150	**150**
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**98**	**116**	130	140	135	135	**135**
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**78**	**105**	125	135	130	130	**130**
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	**73**	**97**	115	125	120	115	**119**
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	**113**	**131**	145	150	145	145	**146**
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**93**	**117**	135	140	135	135	**136**
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	**78**	**99**	115	120	115	110	**115**
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**146**	**177**	195	195	195	175	**190**
30	» (70—90 »)	**136**	**167**	185	185	185	165	**180**
31	Skummjölkskalvar	**126**	**151**	165	165	165	145	**160**
	Får:							
32	Yngre, feta	**118**	**148**	170	170	170	170	**170**
33	Äldre, »	**89**	**125**	145	145	145	145	**145**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**186**	**175**	175	175	175	—	**175**
36	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**180**	**175**	175	175	175	—	**175**
37	Suggor	**155**	**145**	145	145	145	—	**145**
	För konservering (öre per kg.):							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):			Kr. per styck				
40	Kor: kl. 3. Mindre feta	**200**	**285**	375	375	375	350	**369**
41	» 4. Magra, simpla	**175**	**215**	275	275	275	250	**269**
42	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**125**	**195**	275	275	275	225	**268**

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfordringsvikt än tidigare.

priser
vande vikt)
i riket. (Forts.)
november 1917—januari 1918.

Malmö							Hälsingborg							
Nov. 1917	Dec. 1917	3/1—9/1	10/1—16/1	17/1—23/1	24/1—30/1	Jan. 1918	Nov. 1917	Dec. 1917	3/1—9/1	10/1—16/1	17/1—23/1	24/1—30/1	Jan. 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
114	**143**	155	150	155	155	**154**	**115**	**143**	150	155	160	170	**159**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
99	**121**	135	135	140	133	**136**	**104**	**123**	135	135	140	140	**138**	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
88	**110**	120	120	120	110	**118**	**87**	**113**	120	120	125	115	**120**	5
—	—	—	—	—	—	—	**93**	—	—	—	—	—	—	6
80	**100**	110	105	110	95	**105**	**77**	**99**	105	105	105	105	**105**	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
65	**91**	100	95	95	88	**95**	—	—	—	—	—	—	—	9
131	**150**	170	170	180	175	**174**	**128**	**148**	160	170	170	185	**171**	10
114	**130**	145	145	155	155	**150**	**116**	**125**	135	143	143	148	**141**	11
86	**107**	115	115	120	120	**118**	**108**	**112**	120	120	120	120	**120**	12
71	**97**	105	105	105	95	**103**	—	—	—	—	—	—	—	13
114	**150**	160	160	170	165	**164**	**115**	**143**	155	160	165	165	**161**	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
103	**134**	145	145	145	145	**145**	**106**	**135**	140	150	150	150	**148**	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
96	**119**	125	125	125	125	**125**	**100**	**116**	120	135	128	135	**130**	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
81	**106**	115	110	115	110	**113**	**86**	**104**	105	120	120	123	**117**	20
71	**97**	105	105	105	95	**103**	**72**	**93**	95	—	—	113	**104**	21
126	**145**	—	155	180	—	**168**	—	**137**	—	165	168	—	**167**	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
105	**130**	140	140	155	155	**148**	**97**	**118**	130	133	133	130	**132**	24
—	—	—	—	—	—	—	**103**	—	—	—	—	—	—	25
90	**115**	—	—	—	—	—	**87**	**102**	105	115	115	115	**113**	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
106	**122**	—	—	—	—	—	**110**	**115**	115	115	115	113	**115**	29
96	**110**	—	—	—	—	—	**100**	**105**	103	103	103	103	**103**	30
80	**106**	123	120	120	110	**118**	**88**	**94**	98	98	98	98	**98**	31
105	**126**	175	175	175	175	**175**	—	—	—	—	—	—	—	32
85	**93**	145	145	145	145	**145**	—	—	—	—	—	—	—	33
143	**165**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
152	**150**	150	150	150	150	**150**	—	—	—	—	—	—	—	35
120	**120**	120	120	120	120	**120**	—	—	—	—	—	—	—	36
155	**155**	155	155	155	155	**155**	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	**188**	**198**	213	213	225	213	**216**	39
		Kr. per styck							Kr. per styck					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42

förhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

Kreaturspriser

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under november 1917—januari 1918.

	Kreatursslag	Göteborg						
		Nov. 1917	Dec. 1917	3/1—9/1	10/1—16/1	17/1—23/1	24/1—30/1	Jan. 1918
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
	Kor:							
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
3	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**104**	**119**	128	133	133	138	**133**
4	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
5	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**94**	**109**	118	123	123	123	**122**
6	» » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
7	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	**80**	**91**	100	105	105	105	**104**
8	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
9	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**115**	**124**	133	138	138	148	**139**
12	» 2. Mindre feta	**91**	**106**	115	120	120	120	**119**
13	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
14	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
15	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**104**	**122**	133	138	138	143	**138**
17	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
18	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**95**	**109**	120	135	135	125	**129**
19	» » » » » för export	—	—	—	—	—	—	—
20	» 3. Mindre köttiga	**80**	98	110	115	115	115	**114**
21	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
22	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
23	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
24	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**110**	**119**	130	135	135	145	**136**
25	» » » för export	—	—	—	—	—	—	—
26	» 2. Mindre feta	**93**	**107**	118	123	123	123	**122**
27	» » för export	—	—	—	—	—	—	—
28	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
29	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**123**	**123**	—	—	—	—	—
30	» (70—90 »)	**118**	**118**	—	—	—	—	—
31	Skummjölkskalvar	**80**	**80**	113	113	113	120	**115**
	Får:							
32	Yngre, feta	**118**	**130**	135	135	135	145	**138**
33	Äldre, »	**105**	**115**	120	120	120	130	**123**
34	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
35	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**163**	**155**	155	155	155	155	**155**
36	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**139**	**120**	120	120	120	120	**120**
37	Suggor	**163**	**155**	155	155	155	155	**155**
	För konservering (öre per kg.):							
38	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
39	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
40	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
41	Kvigor (och stutar) kl. 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfordringsförhållandena torde för tiden efter den 1 november noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *jan.* 1917—*jan.* 1918.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1]														
Abborre, stor	kg.	144	161	150	141	80	85	109	124	133	133	135	162	171
liten	»	110	112	95	99	54	53	79	80	92	103	108	125	128
Braxen	»	—	110	—	128	80	79	104	113	122	123	118	145	—
Gråsej	»	—	85	120	—	—	85	60	95	125	—	—	—	—
Gädda, levande	»	—	255	—	—	—	140	—	—	—	—	—	—	—
slaktad	»	201	223	235	182	108	148	202	198	205	215	203	254	263
Gös	»	270	263	263	228	130	176	180	169	259	263	243	319	339
Hälleflundra, stor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	—	—	—	115	70	75	92	95	115	120	130	—	—
Kolja, svensk	»	100	118	128	107	75	75	81	90	106	111	114	133	141
norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra	»	—	—	156	118	—	—	—	80	130	88	—	—	—
Lake, stor	»	112	136	129	99	—	65	77	75	—	—	136	171	168
insjö- liten	»	—	—	100	—	—	—	55	—	—	—	—	—	150
Lax, färsk	»	—	—	—	1100	358	430	440	—	450	—	400	—	—
Långa	»	—	—	175	—	—	—	85	—	—	—	—	—	—
Piggvar	»	275	—	300	186	100	200	—	—	—	—	167	—	—
Röding	»	—	—	—	—	—	—	—	220	260	260	249	292	356
Rödspotta, stor	»	128	172	150	132	101	93	117	127	—	165	146	263	250
liten	»	110	125	125	110	—	—	95	95	—	—	100	—	—
Sik, stor	»	143	150	—	150	125	150	185	178	192	200	174	214	215
liten	»	—	—	—	140	—	—	180	—	—	175	175	—	—
Siklöja	»	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk	låda[2]	5500	4067	4650	4600	—	—	4900	—	—	—	—	—	—
»	kg.	—	48	—	—	—	—	—	55	95	113	108	99	74
Sjötunga, stor	»	—	—	—	180	100	93	117	135	170	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	78	69	91	114	138	—	—	—	—
Slätvar	»	—	—	190	168	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strömming	låda[3]	2300	2200	1900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3938
»	kg.	35	33	30	33	30	42	40	45	43	52	61	79	87
Torsk, m. huvud	»	65	96	89	66	50	60	47	65	68	88	81	109	—
svensk huvudlös	»	113	126	138	86	86	80	91	109	129	148	144	176	176
Torsk, norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ur, färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor	»	70	80	79	65	59	56	46	58	65	69	70	96	76
liten	»	43	—	60	58	50	40	40	43	50	59	57	—	—
Ål, levande, stor	»	—	—	—	—	—	—	310	230	250	—	325	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—	250	—	—
Skaldjur:														
Hummer	tjog	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2300	3100	—	—
Krabbor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1200	—	—	—
Kräftor, stora	»	—	—	—	—	—	—	—	163	138	125	—	—	—
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora	kg.	133	—	155	150	—	—	—	125	180	—	200	225	260
kokta små	»	90	—	110	—	80	—	150	—	—	—	125	150	165

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror:

3/1—9/1:	tillgång knapp,	efterfrågan	medelmåttig,	tendens	svävande.		
10/1—16/1:	»	»	»	»	»	stigande.	
17/1—23/1:	»	»	»	»	»	svävande.	
24/1—30/1:	»	»	»	livlig,	»	»	

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *jan.* 1917—*jan.* 1918.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Jan. 1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918
	Kr. per låda (c:a 85 kg.)												
Sill, stor	46·88	42·73	38·61	39·90	—	—	—	—	70·95	80·15	77·35	77·35	56·10
» blandad	34·80	33·03	27·45	22·69	—	—	—	—	—	—	71·14	52·70	40·80
» liten	20·92	24·25	16·58	13·33	—	—	—	—	—	24·65	47·60	34·85	27·20
	Öre per kg.												
Kolja, stor	99	140	136	94	69	80	67	75	108	104	108	144	173
» halvstor	79	120	118	76	60	64	55	58	80	85	95	123	134
» liten	69	88	81	59	46	46	42	43	45	55	65	87	79
Vitling	64	78	79	60	46	38	32	43	50	59	63	89	73
Torsk, stor	78	87	104	62	60	63	54	77	92	101	106	121	113
» liten	49	75	80	—	30	50	34	43	46	53	62	93	82
Långa	—	96	103	72	60	74	64	84	103	110	102	109	99
Gråsik	77	72	87	69	75	38	41	82	77	95	95	106	96
Tunga, röd	258	267	237	123	83	108	90	106	163	222	200	296	341
» äkta	505	600	570	178	473	—	—	—	738	468	307	562	837
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	365	495	293	153	190	155	512	503	584	286	213	452	566
Slätvar	284	—	250	—	192	210	—	520	437	239	207	381	482
Rödspotta	188	222	194	—	111	113	137	127	168	161	151	266	307
Hälleflundra	284	341	271	141	163	202	288	302	325	344	321	393	443
Havskatt	—	—	—	—	—	—	—	83	—	—	58	—	71
Marulk	—	—	—	—	—	—	—	—	92	105	77	109	—
Kummel	—	—	—	—	100	131	102	98	123	121	110	—	—
Tonfisk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	113	190
Tillförsel:													
Antal båtar	252	224	186	816	536	481	733	769	463	458	242	326	663
» lådor	14 357	31 179	13 696	24 098	15 423	15 813	27 094	19 151	15 072	28 826	20 092	22 154	22 448

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhall, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Meddelanden från K. Pensionsstyrelsen.

(Under ovanstående rubrik införas, efter träffat avtal med K. Pensionsstyrelsen, sådana meddelanden från Pensionsstyrelsen, som kunna vara av mera allmänt intresse.)

1. **Den frivilliga försäkringen.** Kungl. Maj:t har den 14 juni 1917 utfärdat lag om ändrad lydelse av 7 och 34 §§ pensionsförsäkringslagen, avseende omläggning från och med 1918 års ingång av den på frivilliga avgifter grundade försäkringen. Den 31 december 1917 har sedermera utfärdats dels kungl. kungörelse angående anordnande av omförmälda frivilliga försäkring, dels ock kungl. brev angående samma försäkring.[1]

De nya bestämmelserna innehålla i huvudsak följande:

Den frivilliga försäkringen är av två slag: enskild försäkring och gruppförsäkring.

I. *Den enskilda försäkringen.* För varje till arbete icke varaktigt oförmögen svensk person må från hans födelse till och med det kalenderår, under vilket han fyller 66 år, avgifter inbetalas intill ett sammanlagt belopp av 100 kronor under varje kalenderår. Högre avgift kan med pensionsstyrelsens medgivande efter prövning i varje särskilt fall få erläggas, dock med den begränsning att det antal kronor, som utgöres av dylik avgift jämte tidigare inbetalningar, icke får överstiga 50 gånger det antal levnadsår, som personen fyller året efter det, då avgiften skall erläggas.

Den enskilda försäkringen medgives i två olika former: *försäkring utan avgiftsåterbetalning* och *försäkring med avgiftsåterbetalning.* Den senare innebär, att vid den försäkrades död återbetalning sker av varje erlagd avgift med avdrag av den del av eventuellt utbetalad pension, som, oavsett förhöjning genom statsbidrag, svarar mot den erlagda avgiften.

För vinnande av delaktighet i den frivilliga försäkringen göres anmälan å postanstalt, varvid anmälningsformulär ifylles och försäkringsbok erhålles.

Vid varje avgiftsinbetalning skall uppgivas, huruvida inbetalningen avser försäkring utan avgiftsåterbetalning eller försäkring med avgiftsåterbetalning.

Rätt till pension inträder, liksom enligt förutvarande bestämmelser, vid varaktig oförmåga till arbete, dock icke före fyllda 15 år, och senast vid fyllda 67 år.

Storleken av den pension, vartill inbetalade avgifter berättiga, framgår av särskilda av pensionsstyrelsen utfärdade tariffer, vilka återgivas här nedan.

II. *Gruppförsäkringen* är avsedd för försäkring av samtliga till en viss grupp anslutna personer, exempelvis personal hos en kommun, vid en industriell anläggning o. d. Sådan försäkring medgives ej, såvida icke samtliga till gruppen anslutna personer försäkras enligt ett och samma av nedan nämnda försäkringssätt.

För erhållande av gruppförsäkring göres skriftlig framställning hos pensionsstyrelsen. Bifalles framställningen, ingår pensionsstyrelsen med vederbörande skriftligt avtal om försäkringsvillkoren och utfärdar försäkringsböcker samt meddelar föreskrift om sättet för avgifternas inbetalning m. m.

Avgift får inbetalas för varje till arbete icke varaktigt oförmögen svensk person från och med det kalenderår, under vilket han fyller 16 år, till och med kalenderåret näst före det, då pensionsålder uppnås.

Det antal kronor, som för varje person intill utgången av ett visst kalenderår högst må hava i avgifter erlagts, utgör 100 gånger det antal levnadsår, personen fyllt sagda kalenderår, med avdrag av 1 500 kronor.

Rätt till pension inträder vid varaktig oförmåga till arbete och senast vid fyllda resp. 55, 60, 65 eller 67 år, allt efter avtalets innebörd.

Pensionsbeloppens storlek framgår av tariffer, som utfärdas av pensionsstyrelsen.

Huruvida försäkring må äga rum på andra villkor än som ovan angivits i fråga om ålder för pensionsrättens inträdande och avgifternas högsta belopp, beror på Konungens prövning.

---

[1] Jfr sid. 223.

Tariff över enskild försäkring.

Pension vid varaktig oförmåga till arbete, dock icke före fyllda 15 år, och senast från fyllda 67 år.

Uppnådd ålder det kalenderår, under vilket avgift erlagts	Mot varje krona i erlagda avgifter svarar, oavsett förhöjning genom statsbidrag, följande pensionsbelopp				Uppnådd ålder det kalenderår, under vilket avgift erlagts	Mot varje krona i erlagda avgifter svarar, oavsett förhöjning genom statsbidrag, följande pensionsbelopp			
	Försäkring *utan* avgiftsåterbetalning		Försäkring *med* avgiftsåterbetalning			Försäkring *utan* avgiftsåterbetalning		Försäkring *med* avgiftsåterbetalning	
	Man	Kvinna	Man	Kvinna		Man	Kvinna	Man	Kvinna
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
0	1·57	1·04	1·35	0·91	34	0·37	0·26	0·32	0·23
1	1·45	0·97	1·30	0·87	35	0·35	0·25	0·31	0·23
2	1·38	0·92	1·25	0·84	36	0·34	0·25	0·30	0·22
3	1·32	0·88	1·20	0·80	37	0·33	0·24	0·28	0·21
4	1·26	0·85	1·15	0·77	38	0·31	0·23	0·27	0·21
5	1·21	0·81	1·10	0·74	39	0·30	0·22	0·26	0·20
6	1·16	0·78	1·06	0·71	40	0·29	0·22	0·25	0·19
7	1·11	0·75	1·01	0·68	41	0·28	0·21	0·24	0·19
8	1·07	0·72	0·97	0·65	42	0·27	0·20	0·23	0·18
9	1·03	0·69	0·93	0·62	43	0·26	0·20	0·22	0·18
10	0·99	0·66	0·89	0·60	44	0·25	0·19	0·21	0·17
11	0·95	0·63	0·85	0·57	45	0·24	0·19	0·20	0·16
12	0·91	0·61	0·82	0·55	46	0·23	0·18	0·20	0·16
13	0·87	0·58	0·78	0·53	47	0·22	0·18	0·19	0·15
14	0·84	0·56	0·75	0·51	48	0·21	0·17	0·18	0·15
15	0·81	0·54	0·72	0·48	49	0·21	0·17	0·17	0·15
16	0·77	0·52	0·69	0·46	50	0·20	0·16	0·17	0·14
17	0·74	0·49	0·66	0·44	51	0·19	0·16	0·16	0·14
18	0·71	0·47	0·63	0·43	52	0·19	0·15	0·16	0·13
19	0·68	0·45	0·60	0·41	53	0·18	0·15	0·15	0·13
20	0·65	0·44	0·58	0·39	54	0·17	0·15	0·14	0·13
21	0·62	0·42	0·55	0·37	55	0·17	0·14	0·14	0·12
22	0·60	0·40	0·53	0·36	56	0·16	0·14	0·13	0·12
23	0·57	0·38	0·51	0·34	57	0·16	0·14	0·13	0·12
24	0·55	0·37	0·49	0·33	58	0·15	0·13	0·13	0·11
25	0·53	0·36	0·47	0·32	59	0·15	0·13	0·12	0·11
26	0·51	0·34	0·45	0·31	60	0·14	0·13	0·12	0·11
27	0·49	0·33	0·43	0·30	61	0·14	0·13	0·11	0·11
28	0·47	0·32	0·41	0·29	62	0·13	0·12	0·11	0·10
29	0·45	0·31	0·40	0·28	63	0·13	0·12	0·11	0·10
30	0·43	0·30	0·38	0·27	64	0·12	0·12	0·10	0·10
31	0·41	0·29	0·36	0·26	65	0·12	0·11	0·10	0·09
32	0·40	0·28	0·35	0·25	66	0·11	0·11	0·09	0·09
33	0·38	0·27	0·34	0·24					

Därest varaktig oförmåga till arbete inträder före slutet av tredje kalenderåret efter det en avgift erlagts, utgår för varje krona av sådan avgift pension, oavsett förhöjning genom statsbidrag, endast med 0·11 kronor vid försäkring utan avgiftsåterbetalning och med 0·09 kronor vid försäkring med avgiftsåterbetalning, därest ej pensionsstyrelsen prövar avgiften, helt eller delvis, böra medföra pension med i tabellen angivet belopp.

III. *Allmänna bestämmelser.* Bidraget av statsmedel till den frivilliga försäkringen utgår numera sålunda, att av pensionsbeloppet varje del, som motsvarar under ett kalenderår erlagda avgifter intill sammanlagt 30 kronor, höjes med en åttondel.

Vid beräkning av pensionstillägg enligt 6 § pensionsförsäkringslagen räknas en på grund av frivilliga avgifter utgående pension intill ett belopp av högst 300 kronor icke såsom inkomst.

Visar försäkringen vid föreskriven fondräkning överskott, skall detta, i den mån det icke erfordras såsom säkerhetsfond, tillgodoföras de försäkrade till förhöjning av pensionerna så, att den del av överskottet, som uppstår å männens avgifter, tillgodoföres männen, och den del, som uppstår å kvinnornas avgifter, kvinnorna. Närmare bestämmelser härom utfärdas framdeles.

Försäkringen förvaltas utan särskild kostnad för de försäkrade av staten.

Ansökan enligt fastställt formulär om pension på grund av frivilliga avgifter skall ingivas till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden senast mantalsskrivits. Till ansökningen skola fogas åldersbevis och försäkringsbok.

I övrigt gälla i avseende å den frivilliga försäkringen i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen om allmän pensionsförsäkring.

IV. *Övergångsbestämmelse.* För avgifter, som erlagts före den 1 januari 1918 och ej dessförinnan medfört pension, beräknas pension enligt förut gällande bestämmelser, såvida icke den försäkrade inom viss av pensionsstyrelsen förelagd tid förklarar sig önska för erhållande av pension å dessa avgifter övergå till någotdera av de försäkringssätt, som numera tillämpas för den enskilda frivilliga försäkringen.

2. **Den sjukvårdande verksamheten.** Kungl. Maj:t har den 9 november 1917 meddelat föreskrifter rörande användningen av de för år 1918 anvisade medel för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet. För de sålunda utfärdade föreskrifterna, som till sin huvudsakliga del äro överensstämmande med de för 1917 års verksamhet gällande, må här lämnas en kortare redogörelse.

I första momentet har införts de mera så att säga allmänna villkoren för vidtagande av sjukvårdande åtgärder. Så föreskrives, att skäl skall finnas att »antaga, att person, som vid varaktig oförmåga till arbete är berättigad till pension eller understöd enligt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, inom en nära framtid skall drabbas av sådan oförmåga, därest icke för ändamålet lämplig läkarbehandling eller sjukvård beredes honom». Vidare stadgas, att styrelsen äger föranstalta om behandling eller vård, därest det kan »förmodas, att person, som på grund av redan inträffad arbetsoförmåga tillerkänts pension eller understöd enligt nämnda lag», genom dylika åtgärder åter kan bliva till arbete förmögen vare sig helt eller delvis.

De personer, som kunna ifrågakomma till behandling, äro, enligt vad ovan angivits, sålunda endast sådana personer, som kunna bliva berättigade till pension eller understöd enligt pensionsförsäkringslagen, eller sådana, som redan tillerkänts pension eller understöd.

Bestämmelserna i denna del hade i de för den sjukvårdande verksamheten för föregående åren givna bestämmelserna samma lydelse och lämnades i enlighet med desamma sjukvårdsundersökningar från personer, som ännu icke fyllt 15 år och sålunda ännu icke inträtt i pensionsförsäkringen, i regel utan bifall. Olägenheterna att icke kunna bidraga jämväl till dylika personers sjukvård hade emellertid gjort sig allt mera kännbara, vilket också föranledde pensionsstyrelsen att i sin ovannämnda framställning om bestämmelser för verksamheten under innevarande år anhålla om rätt att även för barn under femton år få vidtaga sjukvårdande åtgärder. Framställningen bifölls i denna del av Kungl. Maj:t, som uti ifrågavarande hänseende stadgat, att vad ovan i mom. 1 av bestämmelserna föreskrivits *icke må utgöra hinder för beredande av behandling eller vård åt barn under femton år.*

Denna bestämmelse har givetvis den allra största betydelse för styrelsens sjukvårdande verksamhet. Ett nytt stort fält för densamma har öppnat sig, och ett stort antal nya individer har därigenom beretts möjlighet att återvinna hälsa och arbetsförhet. Särskilt torde *barn, lidande av ben-, led- och körteltuberkulos eller vanförhet* i en eller annan form, komma att härigenom beredas vård och behandling, de, som lida av ben-, led- och körteltuberkulos, företrädesvis å kustsanatorium, och de vanföra å vanföreanstalt.

I förevarande moment uppställes jämväl såsom villkor för styrelsens bidrag, att behandling

eller vård endast får beredas, »i den mån sådan eljest ej kan antagas komma till stånd». Styrelsen har härvid att pröva, huruvida exempelvis en fader med hänsyn till sin ekonomiska ställning bör kunna vara i stånd att ensam bestrida kostnaden för vård åt sitt sjuka barn eller — ett annat fall — om en person på grund av eget kapital (eller annan ekonomisk möjlighet) bör anses i stånd att själv ansvara för erforderlig sjukvårdskostnad. Särskilt gäller detta, när fråga är om mera kortvarig eller mindre kostsam vård eller behandling.

I andra momentet av ifrågavarande bestämmelser föreskrives, att behandling och vård «må meddelas allenast i de fall, då genom undersökning av person, som är behörig att utöva läkarkonsten, eller på annat nöjaktigt sätt dessförinnan blivit utrönt, att utsikter förefinnas att genom bringande av dylik hjälp förebygga eller, helt eller delvis, häva arbetsoförmåga» samt vidare att, innan beslut om sådan behandling eller vård genom styrelsens försorg meddelas, «bör tagas under omprövning, huruvida icke bidrag i sådant hänseende av kommun, sjukkassa eller enskild person bör kunna påräknas och göras till villkor för styrelsens ingripande».

Pensionsstyrelsen strävar att genom sin sjukvårdande verksamhet åt den sjuke framförallt återvinna förmågan att genom eget arbete försörja sig själv eller åtminstone i avsevärd mån bidraga till sin försörjning. Givetvis komma endast ifråga sådana fall, där största möjlighet härför förefinnes. Fall, där utsikter föreligga till återvinnande av en viss grad av hälsa men icke till någon större grad av förvärvsförmåga eller där denna förmåga väl till en tid kan återställas, men större säkerhet icke förefinnes att den blir beståndande, falla sålunda icke inom ramen för den sjukvårdande verksamheten. Utsikter att vinna fullständig eller åtminstone väsentlig arbetsförmåga samt att denna arbetsförmåga skall bliva varaktig måste föreligga. I sammanhang härmed må särskilt erinras om den stora betydelsen av att erforderlig vård *i tid* beredes den sjuke. Erfarenheten har förvisso visat, hurusom många sjukdomar — särskilt gäller detta tuberkulösa och reumatiska sjukdomar — skulle, om erforderlig vård på sjukdomens tidigaste stadium beretts den sjuke, hava kunna fullt botas men i stället på grund av att vården kommit för sent medfört bestående invaliditet.

Beträffande frågan, huruvida bidrag till de sjukvårdande åtgärderna kan påräknas från annat håll, må erinras om att styrelsen beträffande vård å kurort, tuberkulossjukhus och lasarett brukar bestrida två tredjedelar av kostnaderna och genom pensionsnämndsordföranden föranstalta om att återstoden jämte kostnad för resor och klädesutrustning bestrides av vederbörande kommun eller annan.

I tredje momentet hava föreskrifter lämnats om vilka kostnader uti ifrågavarande avseende må av anvisade medel bestridas. Förutom för läkarundersökning och läkarintyg (som från vederbörande läkare begäras direkt av styrelsen) samt läkarbehandling och vård å sjukhus eller annan därmed jämförlig anstalt, äger styrelsen bestrida kostnad för vård i hemmet eller eljest hos enskilda, under förutsättning dock att så med uppenbar fördel kan ske och anstaltsvård icke kan erhållas eller anses lämpligen icke böra ifrågakomma; vidare kostnad bland annat för anskaffande av bandage, konstgjorda lemmar och dylikt samt för yrkesutbildning inom arbetsgren, som lämpar sig för personen ifråga, ävensom, där så prövas oundgängligen nödigt, utgifter för bland annat bidrag till underhåll åt sjukbehandlad persons familj.

Slutligen har i fjärde momentet föreskrivits, att styrelsen äger, när den finner omständigheterna sådant påkalla, besluta, att pågående vård eller behandling skall upphöra. Sådant förhållande inträder, om styrelsen fattat beslut om bidrag till vård å exempelvis lungtuberkulossjukhus men sedermera med stöd av intyg från läkaren därstädes finner, att utsikter till återställande eller åtminstone väsentlig förbättring av sökandens arbetsförmåga icke föreligga.

I detta sammanhang må nämnas, att pensionsstyrelsen i underdånig skrivelse den 31 januari 1918 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet må av pensionsstyrelsen under år 1918 disponeras, utöver förut beviljade 300 000 kronor, ytterligare ett belopp av högst 100 000 kronor eller sålunda sammanlagt högst 400 000 kronor.

Arbetsmarknaden under februari månad 1918.

Under januari var arbetsmarknadens läge visserligen långt ifrån gynnsamt, men å flertalet orter icke avsevärt sämre, än vid motsvarande årstid under normala förhållanden är fallet. Under februari har däremot en mera utpräglad försämring av arbetstillgången kommit till synes. Detta förhållande, som bland annat tagit sig uttryck i en oroväckande ökning av understödsbehovet, har i vissa fall måhända endast varit skenbart, enär de arbetslösa, som nu sökt understöd av stat och kommun, förut redan under en längre tid underhållits av vederbörande arbetsgivare; särskilt synes så hava varit fallet inom textilindustrien samt i viss mån även beträffande margarin-, gummi- och skofabriksarbetare. Inom många andra yrken har emellertid den ökade arbetslösheten varit en direkt följd av minskad arbetstillgång. Icke minst har så varit fallet i fråga om *skogsarbetarna*, för vilka arbetstillfällena i nästan alla landsdelar försämrats till följd av att bränslekommissionen börjat inskränka sina vedavverkningar.

Inom *jordbruket* var behovet av arbetskraft för den närmaste tiden givetvis ganska begränsat, men började däremot för våren och sommaren en ökad efterfrågan redan framträda. För betskötseln hade arbetsgivarna såväl i Skåne som på Gottland inkommit till arbetsförmedlingsanstalterna med anmälningar om lediga platser.

Metallindustrien arbetade liksom föregående månad flerstädes under tryckta konjunkturer; särskilt förspordes fara för arbetslöshet inom gjutarfacket. Inom *stenindustrien* synes arbetstillgången hava något förbättrats efter de åtgärder, som från statens sida i slutet av förra året vidtagits för att sätta stenhuggerierna i stånd att nödtorftigt upprätthålla driften. Inom *trävaruindustrien* hade åtminstone möbelfabrikerna fortfarande god arbetstillgång. Inom *livsmedelsindustrien* synes arbetsbristen bland bageriarbetarna hava gjort sig i ökad utsträckning kännbar, samtidigt som emellertid löneförhållandena inom detta fack i samband med regleringen av brödprisen blevo avsevärt förbättrade. *Textilindustriens* arbetare stodo, såsom av en efterföljande redogörelse (sid. 279) närmare framgår, till stor del utan arbete åtminstone inom sitt vanliga yrke. Ungefär liknande torde förhållandena hava varit inom *läder-, hår- och gummivaruindustrien.*

Inom *byggnadsfacken*, där under föregående månad arbetslöshet framträtt huvudsakligen bland målare och i någon mån även grovarbetare, gjorde sig en ökad arbetsbrist gällande jämväl för murare, träarbetare och andra yrkesmän, ett förhållande, som dock under denna årstid alltid i större eller mindre grad måste påräknas.

För *transportarbetarna* betecknades arbetstillgången i Stockholm såsom synnerligen dålig, i Göteborg däremot såsom jämförelsevis god.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 167. Motsvarande siffror för föregående år framgå av efterföljande sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	57	59	64	58	50	46	35	49	47	69	73	79
	1918	*70*	*87*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	128	150	140	132	110	111	132	119	107	117	133	112
	1918	*160*	*196*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	110	124	118	108	93	94	88	83	81	100	115	105
	1918	*137*	*167*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Om grupperna jord- och skogsbruk redovisas var för sig, finner man, att inom enbart jordbruket antalet ansökningar om arbete uppgick till 99 på 100 lediga platser, medan för skogshushållningen motsvarande siffra var endast 59 på 100 (mot 37 under föregående månad). Till skogsarbetena kunde emellertid ytterligare anvisas en del inom andra yrkesgrupper anmälda arbetssökande, så att inalles tillsattes 75 % av de lediga platserna, mot 55 % under januari månad.

Efter vad av ovanstående statistik i övrigt framgår, var överskottet av arbetskraft under februari 1918 större än motsvarande månad något av de föregående åren med undantag allenast för den första krigsvintern, 1915. För innevarande år äro konjunkturerna dock även i jämförelse med 1915 ogynnsamma så till vida, som siffrorna nu tendera till ytterligare stegring, medan förutnämnda år förhållandet mellan tillgång och efterfrågan under februari redan börjat utjämnas.

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·8	4·3	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·3	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	8·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12 0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	5·4	5·9	5·5	7·0	4·4	2·8	3·1	3·3	2·8	2·4	2·8	2·4
1918	[1] 5·7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 januari 1918. För februari hava tillräckligt representativa uppgifter ännu ej erhållits.

[1] Preliminär uppgift.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden.

Statsrådet och chefen för civildepartementet har den 12 februari 1918 avlåtit följande skrivelse till under departementet hörande ämbetsverk, ävensom till lant- och sjöförsvars-, finans- och jordbruksdepartementen:

Det gives numera anledning befara, att inom åtskilliga grenar av industriell verksamhet samt affärs- och transportväsen kommer att inträda en tillbakagång, som efter hand medför betydande arbetslöshet. Å andra sidan föreligger inom jordbruket mångenstädes brist på arbetskraft redan för dess normala drift och än mer för den utvidgning av densamma, som under nuvarande förhållanden är i hög grad angelägen.

Denna ojämnhet å arbetsmarknaden bör uppenbarligen så vitt möjligt motverkas. Till främjande av detta syfte synes särskilt det allmänna böra i sin mån bidraga genom att vid sina arbetsföretag och anstalter av olika slag i främsta rummet använda sig av arbetskraft från områden, där överflöd å sådan förefinnes och icke till sin tjänst draga arbetare från jordbruket. Då de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna besitta överblick över läget på arbetsmarknaden och äga kännedom om tillgången å samt behovet av arbetskraft inom skilda delar av landet, synes deras medverkan böra anlitas så långt lämpligen ske kan.

Med hänsyn till denna frågas vikt har jag ansett mig böra fästa Eder uppmärksamhet på nu berörda synpunkter.

Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under februari månad 1918 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelserna den 19 maj 1916 och 7 dec. 1917 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.		Summa, kr.	Därav in natura, kr.
Stockholm	6 249	—	Råda s:n	6 542	42
Uppsala	2 436	45	Borås	30 926	—
Norrköping	[1] —	—	Fors s:n	2 690	—
Linköping	1 754	1 754	Torpa s:n	2 968	—
Växjö	518	—	Skallsjö s:n	2 264	—
Karlskrona	546	319	Kinnarumma s:n	2 167	—
Kristianstad	187	—	Örby s:n	2 684	—
Malmö	44 480	4 866	Fritsla s:n	1 230	—
Hälsingborg	27 723	—	Karlstad	3 574	—
Ystad	6 096	962	Gävle	893	—
Landskrona	359	—	Umeå	109	—
Halmstad	1 255	—	Luleå	518	377
Lindome s:n	[1] —	—	Kiruna	229	—
Snöstorp s:n	179	—	Summa februari 1918	179 910	8 365
Göteborg	31 334	—	» januari 1918	49 489	21 159
Örgryte s:n	[1] —	—	» februari 1917	10 802	2 815

[1] Uppgift saknas.

Arbetsplan för sysselsättande av arbetslösa under sommaren 1918. I en till Kungl. Maj:t den 28 februari 1918 avlåten skrivelse framlade arbetslöshetskommissionen en utförligt motiverad plan till anordnande av sysselsättning för ett större antal arbetslösa under den instundande sommaren. Som stöd för vad kommissionen härutinnan ansåg böra åtgöras, anfördes bland annat följande:

Jämlikt sin uppgift har arbetslöshetskommissionen sökt bilda sig en uppfattning om, huruvida det ekonomiska läget i landet nu ger anledning till särskilda åtgärder, utöver de redan vidtagna, för mötande av arbetslöshet. De i detta syfte inhämtade upplysningarna giva vid handen, att inom näringslivet i stort sett arbetstillgången fortfarande är god, ehuruväl vissa särskilda industrier på grund av varubrist nödgats nästan helt inställa eller starkt begränsa driften. Hithörande arbetare hava emellertid till stor del funnit användning å andra områden, som behövt öka sin arbetarstyrka. Till följd härav har arbetslösheten hittills under vintern varit jämförelsevis mindre omfattande, om undantag göres för huvudsakligen sten- och textilindustrierna. Beträffande stenindustriens arbetare har kommissionen i underdånig skrivelse den 28 november 1917 erinrat, att det alldeles övervägande antalet, d. v. s. de flesta som överhuvud kunna anlitas för annat arbete, redan lämnat industrien, varför hjälpåtgärderna här begränsats till allenast äldre familjeförsörjande arbetare.[1] Till frågan om de arbetslösa textilarbetarnas bispringande återkommer kommissionen i det följande.

Om sålunda läget för tillfället icke är mera oroande ur arbetslöshetssynpunkt, synas däremot utsikterna för framtiden vara ägnade att väcka farhågor. Trots den framgång, med vilken så väl det allmänna som enskilda företagare numera sökt bereda ersättningsmedel för eljest importerade råvaror och förnödenheter, blir bristen å vissa sådana allt mer kännbar. Samtidigt har den långvariga stockningen i exporten icke kunnat undgå att verka återhållande på en mängd företag, som se sina lager alltmer överfyllas. Dessa och andra omständigheter lära, därest icke ändrade förhållanden snart inträda, komma att betydligt dämpa den hittillsvarande livaktigheten inom industrien och affärsväsendet. Härav måste enligt kommissionens uppfattning följa allvarlig risk för uppkomsten inom vårt land, liksom i våra grannländer, av betydande arbetslöshet. En gynnsam omständighet härvid är emellertid, att denna utveckling sannolikt icke torde bliva mer märkbar förrän mot inträdet av den varmare årstiden, då arbetstillgången inom andra näringsområden alltid plägar ökas. Kommissionen tänker härvid närmast på jordbruket, som otvivelaktigt är i behov av ökad arbetskraft såväl för sin normala drift som för den under nuvarande förhållanden särskilt angelägna utvidgningen av densamma. Det ligger därför i sakens natur, att alla arbetslösa, som kunna vara användbara för arbete inom jordbruket, i första hand skola hänvisas dit.

Vid inträffande större arbetslöshet kommer emellertid otvivelaktigt att återstå en mängd personer, för vilka annat lättare arbete om möjligt bör beredas. Kommissionen är fullt medveten om att stora svårigheter härvid möta, särskilt under nuvarande förhållanden, då varu- och livsmedelsbrist lägga större hinder än vanligt i vägen för anordnandet av eljest ändamålsenliga arbetsföretag. Härtill kommer därjämte, att den här ifrågavarande arbetskraftens användbarhet är mycket begränsad.

Att kommissionen icke desto mindre ansett sig böra redan nu upptaga dessa spörsmål till närmare behandling beror på det bekymmersamma läge, i vilket en stor del av textilindustriens kvinnor råkat och sannolikt under längre tid komma att befinna sig.

I underdånig framställning den 4 december 1917 har sålunda kommissionen framhållit, hurusom inom textilindustrien uppkommit stor arbetslöshet, som efter hand torde komma att ytterligare ökas.[2] Kommissionen påpekade vidare, att under vinter-

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1391.
[2] » » » » » 1396.

månaderna ringa utsikter förefunnes för att bereda de arbetslösa kvinnorna och minderåriga, vilka inom ifrågavarande industri utgjorde det övervägande flertalet, annat produktivt arbete, varför de för sin utkomst vore nästan uteslutande hänvisade till direkt understöd. Med hänsyn till sysslolöshetens särskilda vådor för unga kvinnor och minderåriga såg sig kommissionen därför nödsakad närmast inrikta sina strävanden på åtgärder att förskaffa dessa arbetare sådan sysselsättning, som kunde vara ägnad att motverka arbetslöshetens demoraliserande verkningar och samtidigt bereda dem möjlighet att förvärva för deras nuvarande läge och framtid nyttiga kunskaper och färdigheter. I detta syfte hemställde kommissionen om anvisande av statsmedel såsom bidrag till anordnande genom vederbörande kommuners försorg av utbildningskurser i husligt arbete, sömnad, allmänt medborgerlig kunskap, hemmets och yrkets hygien m. m. Sedan Kungl. Maj:t den 31 i samma månad bifallit denna kommissionens hemställan och uppdragit åt kommissionen att närmare planlägga sådana kurser samt besluta om bidrag till och öva kontroll över dem, vidtog kommissionen omedelbart förberedande åtgärder. Dessa hava redan givit det resultat, att inom 7 kommuner fattats beslut om dylika kurser, redan omfattande omkring 1 500 unga kvinnor och minderåriga inom textilindustrien, varjämte inom ytterligare några kommuner beslut i enahanda syfte inom den närmaste tiden torde komma att fattas.

Såsom kommissionen i sin ovanberörda framställning erinrade, hade vederbörande arbetsgivare, som dittills i allmänhet själva lämnat understöd åt sina arbetslösa arbetare, förklarat sig icke i fortsättningen förmå att fullfölja denna understödsverksamhet, varför kommissionen ansåg sig böra förutsätta, att det allmänna skulle nödgas snart övertaga det huvudsakliga ansvaret för de arbetslösas uppehälle.

Enligt sedermera ingångna upplysningar har så redan skett på åtskilliga orter. Vissa kommuner hava under hänvisning till det svåra ekonomiska läge, i vilket de råkat genom den omfattande arbetslösheten bland textilarbetarna, hemställt om större bidrag från statens sida än det i regel till understödsverksamheten utgående. Med den kännedom, kommissionen har om förhållandena, har det ock synts, som om skäl skulle föreligga för sådant medgivande i vissa fall. Det kan sålunda förutses, att staten skall bliva nödsakad åtaga sig avsevärda kostnader för nödtorftigt underhåll åt ett större antal av företrädesvis kvinnor och minderåriga inom textilindustrien.

Så länge åtminstone flertalet av de yngre samtidigt bevista de anordnade utbildningskurserna, behöva de demoraliserande verkningarna av arbetslösheten icke bliva framträdande. Emellertid komma dessa kurser i allmänhet att avslutas under loppet av april, och blir det då redan ur nyssberörda synpunkt angeläget att bereda dem någon lämplig sysselsättning.

I enlighet med sin vid upprepade tillfällen uttalade och av statsmakterna biträdda uppfattning om att hjälpåtgärder för de arbetslösa så vitt möjligt böra vara av förebyggande natur och åsyfta försörjning genom eget arbete, har kommissionen därför övervägt möjligheterna för att vid den varmare årstidens inträde — då utbildningskurserna avslutats — kunna bereda närmast dessa arbeterskor, men i mån av behov även andra mindre kraftiga arbetslösa sysselsättning av direkt produktiv beskaffenhet. Kommissionen har därvid utgått ifrån, att i främsta rummet sådana arbeten böra komma ifråga, som äro ägnade att i någon mån säkerställa jordbruksproduktionen samt såvitt möjligt öka densamma. För detta ändamål vore naturligen principiellt förmånligast, om de arbetslösa kunde genom lämpliga åtgärder fördelas bland jordbrukare, som behöva ökad arbetskraft. Realiserandet av detta önskemål — till vilket kommissionen torde senare återkomma — får emellertid i detta fall som regel anses uteslutet, då den här ifrågavarande arbetskraften endast undantagsvis lämpar sig för egentligt jordbruksarbete och därför vid sådant varken kan göra sig förtjänt av erforderlig lön eller överhuvud mottages av arbetsgivarna. Det gäller sålunda nu att uppsöka vissa speciellt lätta jordbruksproduktiva arbeten samt att för deras bedrivande skapa särskilda former, genom vilka staten åtager sig att bekosta skillnaden mellan å ena sidan

värdet av det verkligen utförda arbetet och å andra sidan den löneinkomst, de arbetslösa behöva och böra få.

I båda dessa avseenden hava under de senaste åren vunnits värdefulla erfarenheter, av vilka ledning nu kan hämtas. Det har sålunda visat sig, att kvinnlig eller eljest för utarbeten mindre duglig arbetskraft från industrien mycket väl lämpar sig att användas till insamling av hjälpfoder, såsom ljung, löv och lavar, samt av medicinalväxter, skogsbär, ris och kottar. För att erhålla auktoritativa uttalanden rörande behovet ur folkhushållningssynpunkt att ordna sådan insamling har kommissionen hänvänt sig till folkhushållningskommissionen samt produktionskommittén, vilka förklarat sig anse högeligen önskvärt, att intet underlåtes för beredandet av tillgång till dylika för vår självförsörjning viktiga varor. Beträffande särskilt hjälpfodermedlen har framhållits, att de för innevarande fodersäsong tillgängliga förråden äro så otillräckliga, att under vårmånaderna — intill dess boskapen kan utfordras å betesmarker — verklig brist kommer att uppstå. Av största vikt vore därför att redan vid denna tidpunkt kunna anskaffa hjälpfoder till omedelbar användning. För detta ändamål lämpar sig ljungen i hög grad, då den är ett gott hjälpfodermedel och kan med fördel inbärgas tidigt på våren.

Nyss berörda insamlingsarbeten, vilka kunna försiggå under olika delar av den varma årstiden, torde emellertid icke under hela dess lopp erbjuda full sysselsättning för större antal till vissa platser samlade arbetarstyrkor. Det är därför önskvärt att med dem kombinera ytterligare något slag av lämpligt arbete, som kan upptagas och bedrivas såsom utfyllnad i arbetsplanen. Härtill ägna sig skogsplanteringsarbeten, vid vilka under somrarna 1916 och 1917 äldre män, kvinnor och minderåriga inom stenindustrien samt under den sistberörda sommaren även textilarbeterskor med gott resultat användes genom kommissionens försorg. Genom att i en sammanhängande serie anordna de olika nu berörda slagen av arbeten skulle oavbruten sysselsättning vid produktivt arbete av stor betydelse för landets självförsörjning nu och för framtiden kunna beredas under hela den varmare årstiden och därmed en förutsättning givas för mera omfattande organisativa anordningar.

Man får emellertid icke förbise de mycket stora svårigheter, som möta när det gäller att till kroppsarbete i fria luften överföra en så ömtålig och i vissa avseenden mindre lämplig arbetskraft som bland andra textilindustriens kvinnor. Härför kräves uppenbarligen en omfattande organisation, som är på samma gång tekniskt och praktiskt kompetent samt erbjuder garantier för social omvårdnad och hänsynstagande till allmänt intresse.

Då kommissionen ansett sig böra preliminärt undersöka, huruvida någon redan förefintlig organisation kunde övertaga ifrågavarande organisativa uppgift, har kommissionen i främsta rummet tänkt på skogssällskapet, som ur nyss omförmälda olika synpunkter synts särskilt lämpligt och av vars verksamhet för bispringande av stenarbetarna kommissionen haft goda erfarenheter. Skogssällskapet, som med erkännansvärt intresse och framgång ägnat sig åt sin allmännyttiga uppgift att vårda och höja skogskulturen särskilt å försummad och eftersatt skogsmark, har redan utsträckt sin verksamhet till 13 län i södra och mellersta Sverige, där ett stort antal allmänningar nu stå under dess vård. Det har under sin ur offentlig synpunkt fullt betryggande ledning redan utfört omfattande skogsvårdande arbeten samt, såsom nyss antyddes, även ställt sin erfarenhet till förfogande till förebyggande åtgärder gent emot kristidens arbetslöshet.

Å de under skogssällskapets förvaltning ställda allmänningarna finnas snart sagt obegränsade tillfällen till arbete av här ifrågavarande slag, där arbetsresultaten direkt eller indirekt skulle komma det allmänna till godo. Kommissionen har därför till sällskapets ledning riktat en preliminär hemställan, huruvida detsamma vore villigt att ställa sig till förfogande för realiserandet i större eller mindre omfattning av den här ovan skisserade planen samt närmare angiva, på vad sätt och under vilka villkor den syntes kunna genomföras genom dess medverkan. Från skogssällskapet har i anledning härav meddelats, att, ehuru denna uppgift väsentligen faller utanför dess

arbetsprogram, sällskapet likväl icke vill undandraga sig att lämna sin medverkan till de planerade åtgärderna, då de — ehuru huvudsakligen åsyftande arbetslöshetens bekämpande och folkförsörjningens tryggande — samtidigt kunna bliva av betydelse för främjandet av sällskapets syften. På samma gång har emellertid betonats, att sällskapets ekonomiska resurser icke äro tillräckliga eller överhuvud kunna tagas i anspråk för ifrågavarande uppgift, varför det måste ankomma på det allmänna att åtaga sig kostnaderna för densamma.

Kommissionen har funnit denna ståndpunkt naturlig och anser, att från sällskapets sida några direkta uppoffringar icke böra ifrågasättas i annan mån än att dess ledning ställer sin vid anordnandet av likartade företag förvärvade erfarenhet till förfogande, så att det hela må ordnas på bästa möjliga sätt.

Av denna kommissionens uppfattning följer, att det allmänna och närmast staten åtager sig hela kostnaden för såväl organisation som arbetslöner. I dessa senare ingå då självkostnaderna för logi, mat och särskilt anskaffad beklädnad m. m. Å andra sidan skola givetvis insamlade hjälpfodermedel, bär, medicinalväxter o. dyl. tillfalla staten. Utgifterna för frön, plantor och arbetsverktyg till skogsodlingsändamål påföras emellertid vederbörande allmänningar, vilka genom skogsodlingsarbetena vinna ökat värde.

De sannolika kostnaderna för arbetena bliva givetvis beroende av den omfattning, i vilken arbetsplanen kan och behöver genomföras. Härom är för närvarande omöjligt att med bestämdhet yttra sig, men synas alla omständigheter tala för, att de förefintliga möjligheterna måste helt utnyttjas. Då därjämte förberedelserna måste verkställas med stor omsorg och kräva avsevärd tid, har kommissionen icke ansett sig kunna längre ställa sig avvaktande, enär risk därigenom skulle uppkomma icke blott ur arbetslöshetssynpunkt utan även för hjälpfoderinsamlingens önskvärda bedrivande under de första vårmånaderna, då foderbristen blir överhängande. Med hänsyn dels till den stora arbetslösheten inom textilindustrien, dels till de oroväckande utsikterna inom andra industrigrenar har kommissionen därför beräknat, att planen skulle behöva och kunna realiseras i en omfattning, som kräver anvisandet av 2 millioner kronor. Självfallet böra emellertid förberedelserna, tills vidare och intill dess fastare utgångspunkter föreligga, planeras i en begränsad skala och utvidgning i arbetsprogrammet endast ske i den mån verkligt behov därav påtagligen framträder.

Kommissionen räknar visserligen med sannolikheten av att statens verkliga kostnader för ifrågavarande arbetsföretag komma att ställa sig avsevärt högre än om arbetslöshetsunderstöd lämnades de arbetslösa. Enligt kommissionens mening bör emellertid icke någon tvekan föreligga om fördelen ur alla synpunkter av att söka förverkliga den här skisserade planen, så långt det befinnes vara möjligt och lämpligt.

Med avseende å det allmännas kostnad bör därjämte erinras, att densamma i väsentlig mån direkt uppväges av värdet å de för statens räkning insamlade varorna samt indirekt av värdestegringen å allmänningsområdena.

För att inhämta de närmast intresserades mening om den nu angivna planen har kommissionen rörande densamma haft överläggningar med representanter för — förs utom skogssällskapet — jämväl textilindustriförbundet samt textilarbetarförbundet. ledning och textilarbeterskor i Stockholm, Norrköping, Malmö, Göteborg och Borås. Från såväl arbetsgivarnas som arbetarnas sida har därvid uttalats full anslutning till planen samt beredvillighet att medverka till dess genomförande. Sådan medverkan synes även i fortsättningen böra på lämpligt sätt tagas i anspråk.

Såsom i det föregående omnämnts, är skogssällskapet berett att ställa till förfogande lämpliga allmänningsmarker samt att i övrigt tillhandagå med råd och dåd. Det har emellertid förutsatts, att åt en av Kungl. Maj:t utsedd, med skogssällskapet nära samverkande särskild arbetsdirektion skulle anförtros att närmast organisera och leda företaget samt bestämma om dess detaljer i anslutning till här ovan angivna riktlinjer. Åt arbetslöshetskommissionen torde dock böra givas uppdrag att meddela erforderliga anvisningar och öva kontroll beträffande såväl arbetenas omfattning, urvalet av arbetskraft och deras löneförmåner som ock viktigare anordningar i övrigt.

Med hänsyn till företagets omfattning och beskaffenhet torde därutöver vara lämpligt att bestämma om granskning av dess förvaltning genom särskilda av Kungl. Maj:t utsedda revisorer.

Med åberopande av vad sålunda anförts får arbetslöshetskommissionen hemställa, att Kungl. Maj:t måtte för anordnandet av hjälpfoderinsamling, skogsodling och dylika arbeten för arbetslösa av arbetslöshetsanslaget anvisa ett belopp av högst 2 millioner kronor.

Kungl. Maj:t har den 8 mars 1918 godkänt kommissionens ovan återgivna förslag samt uppdragit åt en särskild arbetsdirektion, bestående av landshövdingen O. von Sydow, ordföranden i skogssällskapets centralstyrelses verkställande utskott, disponenten Edvin Ohlsson, sällskapets verkställande direktör, jägmästaren Alfred Wigelius, godsägaren Sten Kreüger samt yrkesinspektrisen K. Hesselgren, att i samverkan med skogssällskapet och under arbetslöshetskommissionens inseende genomföra den framlagda planen.

För åtnjutande av de anvisade medlen har Kungl. Maj:t fastställt följande villkor och bestämmelser:

Skogsodlingsarbeten skola endast utföras i allmänningsområden, stående under skogssällskapets förvaltning, i den mån icke arbetslöshetens omfattning, arbetenas ändamålsenliga anordnande eller andra särskilda skäl påkalla deras förläggande till viss annan mark. Övriga arbeten må bedrivas å allmänningsområde eller annan mark, som för ändamålet ställes till förfogande.

Arbetena skola stå under ledning av en särskild, med skogssällskapet samverkande arbetsdirektion, bestående av fem, av chefen för civildepartementet utsedda personer, med rätt för direktionen att med sig, i mån av behov, adjungera representanter för arbetsgivare och arbetare inom yrkesgrenar, från vilka arbetslösa i större antal komma att deltaga i arbetena.

Arbetsdirektionen skall med statens arbetslöshetskommission rådföra sig angående arbetenas beskaffenhet, plats för desamma och den omfattning, i vilken de skola bedrivas, angående urvalet av de arbetslösa, som skola användas, angående storleken av de arbetslöner, som skola utbetalas, och sättet för deras beräknande, samt ställa sig till efterrättelse de anvisningar arbetslöshetskommissionen i såväl berörda som andra avseenden meddelar, ävensom till arbetslöshetskommissionen lämna alla de upplysningar, som av arbetslöshetskommissionen infordras. Det tillkommer arbetslöshetskommissionen att jämväl i övrigt utöva den kontroll å arbetena, vartill kommissionen kan finna anledning.

Alla för skogsodling och dylika arbeten uppkommande kostnader för frön, plantor och arbetsverktyg skola bestridas av vederbörande jordägare.

Arbetena må ej anordnas eller bedrivas på sådant sätt, att någon skadeståndsskyldighet därigenom åsamkas kronan.

Önskar jordbrukare i grannskapet av plats, där arbetena bedrivas, hjälp till inbärgning av foder, spannmål eller rotfrukter eller till annat brådskande jordbruksarbete, har arbetsdirektionen att söka tillhandahålla sådan arbetshjälp, i den mån så lämpligen ske kan medelst den på platsen till dess förfogande stående arbetsstyrkan; och åligger det arbetsdirektionen att även i detta fall sörja för arbetarnas inkvartering, bespisning och kontanta avlöning mot det vederlag från vederbörande jordbrukares sida, som med hänsyn till det utförda arbetets värde enligt ortens pris finnes skäligt och med dem överenskommes.

För arbetenas utförande må användas endast sådana arbetslösa, för vilka icke anställning kunnat beredas direkt i jordbrukares tjänst eller i annat arbete i hemorten.

Arbetsdirektionen skall vidtaga anordningar för att viss del av arbetsinkomsten

inbesparas för underhåll av arbetarens familj eller för utbetalning till dem vid avgång från arbetet.

Efter arbetenas avslutande skall redovisning för de anvisade medlens användning för granskning överlämnas till två av chefen för civildepartementet utsedda revisorer samt därefter, åtföljd av deras redogörelse för granskningens resultat, ingivas till civildepartementet.

Anslag för arbetslöshetens bekämpande. Arbetslöshetskommissionen har den 18 mars 1918 till statsrådet och chefen för civildepartementet ingivit en framställning om utverkande hos Kungl. Maj:t och riksdagen av ytterligare anslag till arbetslöshetens bekämpande. Av det förslagsanslag om högst 11½ millioner kronor, som för berörda ändamål av föregående riksdag anvisades å extra stat för år 1918 med rätt för Kungl. Maj:t att därav förskottsvis redan under år 1917 utanordna erforderligt belopp, torde, efter vad kommissionen uppgiver, inemot halva beloppet hittills hava disponerats för avsett ändamål. De utanordnade medlen avse emellertid till huvudsaklig del arbetsföretag, som ännu icke avslutats eller, i visst fall, icke ens påbörjats. Genom dessa företag komma tillfällen till arbete att kunna under längre tid framåt beredas flera tusen arbetslösa. Å andra sidan måste man emellertid räkna med risken för betydligt ökad arbetslöshet samt med en avsevärd ökning av kostnaderna för de arbetslösas omhändertagande, vare sig detta skall ske genom direkt understödsverksamhet eller genom anordnande av arbetsföretag. Då därför betydande penningmedel böra finnas disponibla för innevarande år, finner kommissionen nödvändigt, att årets anslag nu åter bringas upp till sitt fulla belopp av 11½ millioner kronor.

Det i statsverkspropositionen för år 1919 begärda beloppet av 4 millioner kronor torde enligt kommissionens uppfattning få anses tillräckligt för den korta tid under samma år, som kan komma att förflyta, intill dess frågan om eventuellt tilläggsanslag kan hinna undergå vederbörlig behandling.

Som stöd för ifrågavarande framställning lämnar kommissionen en översiktlig redogörelse för arbetsmarknadens utveckling och nuvarande läge. Särskilt beröras de kritiska förhållandena inom sten- och textilindustrierna och de speciella åtgärder, som från statens sida vidtagits för avhjälpande av de mest trängande svårigheterna för dessa industrigrenar och deras arbetare. Å andra sidan erinras också om de extraordinära arbetstillfällen, som under det senaste året stått till buds vid bränslekommissionens vedavverkningar. Dessa arbetstillfällen komma emellertid under våren och sommaren att successivt minskas, och fråga blir då, i vad mån andra försörjningsmöjligheter i stället kunna beredas de arbetslösa. I främsta rummet erbjuder sig här jordbruket, som vid denna tidpunkt under alla förhållanden plägar hava användning för mera arbetskraft än under vintern. Vidare torde bland annat torv- och kalkindustrierna under nu rådande konjunkturer kunna bereda sysselsättning åt en betydande arbetsstyrka. Även om dessa arbetstillfällen tagas med i räkningen, är det emellertid enligt kommissionens mening uppenbart, att det allmänna i stor utsträckning måste träda hjälpande till för att minska arbetslöshetsfaran och mildra dess verk-

ningar. I första hand böra härvid ifrågakomma åtgärder av förebyggande natur, åsyftande försörjning genom eget arbete. Kommissionen erinrar med avseende härå om den nyssberörda planen för textilarbeterskors m. fl. sysselsättande med vissa lättare lantarbeten, för vilket ändamål en särskild organisation under skogssällskapets medverkan skapats för arbetarnas omhändertagande och arbetets utförande (sid. 272—276).

Även om genom arbetslösas övergång till anställning hos andra arbetsgivare eller till statens och kommuners m. fl. arbetsföretag eller genom andra dylika förebyggande åtgärder arbetslösheten kan verksamt bekämpas, är det ställt utom allt tvivel, att understödsverksamheten i allt fall måste vidmakthållas. Enligt kommissionens uppfattning äro de nu gällande bestämmelserna för densamma i det stora hela tillfredsställande. Emellertid har kommissionen icke kunnat undgå att finna de nuvarande understödsbeloppen allt för knappt tillmätta. Vid nästlidna riksdag bemyndigades Kungl. Maj:t med hänsyn till den fortgående prisstegringen på livsförnödenheter att i mån av behov öka de dåvarande understödens maximibelopp med 33 %. Sådan förhöjning vidtogs genom utfärdandet av kungörelsen den 7 december 1917.[1] Med hänsyn till den stegring av levnadskostnaderna, som inträtt efter den tidpunkt, då förslag om berörda förhöjning av kommissionen väcktes, synes nu en ytterligare höjning med högst 50 % vara befogad.

Denna höjning bör emellertid icke ske likformigt för alla kategorier av arbetslösa, utan i första hand komma familjeförsörjare till godo. I fråga om ensamstående vuxna arbetslösa kan det enligt kommissionens mening vara befogat att genom bestämmandet av ett jämförelsevis lågt understödsbelopp — om ock något högre än för närvarande — sporra dessas intresse och energi att finna utvägar till arbetsinkomst och att beredvilligt ställa sig till förfogande till fyllande av särskilt jordbrukets behov av arbetskraft.

En konsekvens av denna uppfattning blir å andra sidan, att kommissionen finner höjning böra vidtagas i fråga om de understöd, som må utgå dels till manlig familjeförsörjares familj, då den arbetslöse mannen erhållit arbete å annan ort än hemorten och mot avlöning otillräcklig för även familjens uppehälle, dels till arbetslös, som anställes i främmande yrke, under viss utbildningstid för detta.

I samband med en eventuell höjning av understödsbeloppen måste en gräns fastställas, så att det ej inträffar, att understödet kommer i orimlig proportion till de arbetslösas normala inkomst i det egna yrket. Enligt kungörelsen den 7 december 1917 får det allmännas understöd tillhopa med bidrag från arbetsgivare eller arbetslöshetskassa högst gå upp till $^2/_3$ av den i orten samtidigt gängse avlöningen för arbetare med samma arbetsförmåga och liknande arbete. Denna princip synes nu böra generellt fastställas, ehuruväl den nyss angivna gränsen bör sättas väsentligt högre. För att icke en bestämmelse härom må verka hårt för arbetargrupper med stagnerade löner föreslår kommissionen, att arbetslöshetsunderstöd icke må utgå, vare sig

[1] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 1389.

enbart eller jämte bidrag från arbetsgivare eller arbetslöshetskassa, till belopp, som överstiger $^{8}/_{10}$ av understödstagarens gängse lön.

I detta samband har kommissionen bestämt uttalat, att de understödsmaxima, som av statsmakterna medgivas, icke böra betraktas såsom de överallt normalt utgående. Understödsutdelningen måste alltid baseras på noggrann individuell prövning av behovet, vilket givetvis bör föranleda åtskillnad mellan personer med olika resurser och möjligheter att reda sig samt mellan orter med olika levnadsförhållanden. Särskilt å en hel del orter å landsbygden, där även under normala förhållanden levnadskostnaderna äro jämförelsevis långt billigare än i stadssamhällena, bör understödet sålunda i allmänhet icke nå upp till maximibeloppen.

Den sannolika ökningen av arbetslösheten samt den föreslagna höjningen av understödsbeloppen nödvändiggör, att statens andel i understödskostnaden normalt sättes till högre belopp än hittills, enligt kommissionens mening lämpligen till $^{2}/_{3}$ av densamma. De fall, där i fortsättningen staten skulle behöva sträcka sig längre, torde komma att inskränka sig till rena undantagsfall och avse orter, vilkas näringsliv är alldeles särskilt beroende av någon eller några av arbetslöshet synnerligt drabbade yrkesgrenar eller vilkas ekonomiska läge i övrigt uppenbarligen nödvändiggör starkare stöd från statens sida.

De framställningar, som gjorts om särskild förmånsställning i understödshänseende för vissa arbetargrupper, som genom ransonering eller andra kristidsåtgärder blivit arbetslösa (bageriarbetare, restaurangpersonal m. fl.) har kommissionen icke ansett sig kunna biträda annat än såtillvida, att kommissionen — liksom hittills beträffande stenarbetare och textilarbetare — kommer att uppmärksamt iakttaga förhållandenas utveckling samt överväga, i vad mån speciella arbetargruppers läge påkallar något synnerligt statsingripande, särskilt med hänsyn till åtgärder av förebyggande art.

Arbetslösheten inom textilindustrien. Vid behandlingen av den i det föregående berörda frågan om åtgärder i anledning av arbetslösheten inom textilindustrien hade genom Sveriges textilindustriförbund ställts till arbetslöshetskommissionens förfogande vissa uppgifter angående arbetsförhållandena inom nämnda industri vid tiden omkring den 1 februari 1918. Ifrågavarande uppgifter avsågo 122 företag med tillsammans 21 679 arbetare fördelade på olika branscher, såsom tabellen å sid. 280 utvisar. I vad mån dessa arbetare voro berörda av den inom industrien rådande krisen, framgår av följande sammanställning:

	Män		Kvinnor		Tillsammans	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Antal arbetare, sysselsatta med ordinarie arbete	5 508	*68·4*	8 321	*61·1*	13 829	*63·8*
tillfälligt »	1 220	*15·1*	217	*1·6*	1 437	*6·6*
Utan sysselsättning	1 330	*16·5*	5 083	*37·3*	6 413	*29·6*
Summa	**8 058**	*100·0*	**13 621**	*100·0*	**21 679**	*100·0*

Uppgifter beträffande vissa arbetsförhållanden inom textilindustrien vid tiden omkring den 1 februari 1918.

Industrigrenar	Antal redovisade företag	Manliga arbetare				Kvinnliga arbetare				Samtliga arbetare				Genomsnittlig arbetstid (timmar per vecka)					
		Hela antalet	Därav sysselsatta med ordinarie arbete	Därav sysselsatta med tillfälligt arbete	Därav arbetslösa	Hela antalet	Därav sysselsatta med ordinarie arbete	Därav sysselsatta med tillfälligt arbete	Därav arbetslösa	Hela antalet	Därav sysselsatta med ordinarie arbete	Därav sysselsatta med tillfälligt arbete	Därav arbetslösa	vid ordinarie arbete: Manliga arb.	vid ordinarie arbete: Kvinnliga arb.	vid ordinarie arbete: Tillsammans	vid tillfälligt arbete: Manliga arb.	vid tillfälligt arbete: Kvinnliga arb.	vid tillfälligt arbete: Tillsamma
			%	%	%		%	%	%		%	%	%						
Ullspinnerier	1	24	*100·0*	—	—	16	*100·0*	—	—	40	*100·0*	—	—	56·0	46·5	52·2	—	—	—
Kamgarnsspinnerier	2	32	*71·9*	—	*28·1*	77	*68·8*	—	*31·2*	109	*69·7*	—	*30·3*	50·3	30·0	36·2	—	—	—
Ylleväverier	13	375	*43·7*	*12·0*	*44·3*	633	*46·6*	—	*53·4*	1 008	*45·5*	*4·5*	*50·0*	56·4	56·6	56·6	53·1	—	53·1
Kombin. yllefabriker	27	2 010	*89·7*	*5·8*	*4·5*	2 388	*91·6*	*1·6*	*6·8*	4 398	*90·7*	*3·5*	*5·8*	55·7	54·9	55·3	54·3	45·8	52·2
Vigognespinnerier	4	199	*100·0*	—	—	202	*100·0*	—	—	401	*100·0*	—	—	51·6	40·1	45·8	—	—	—
Bomullsspinnerier	6	443	*16·7*	*47·0*	*36·3*	399	*10·2*	*15·3*	*74·5*	842	*13·7*	*31·9*	*54·4*	54·4	57·2	55·4	55·2	52·6	54·6
Bomullsväverier	11	968	*60·2*	*19·7*	*20·0*	1 574	*55·0*	*1·5*	*43·5*	2 542	*57·0*	*8·4*	*34·6*	53·7	47·2	49·8	54·5	57·0	54·7
Kombin. bomullsfabriker	17	2 104	*42·0*	*27·4*	*30·6*	4 251	*27·9*	*1·7*	*70·4*	6 355	*32·6*	*10·2*	*57·2*	56·7	51·7	53·8	56·3	58·6	56·5
Linneväverier	1	61	*100·0*	—	—	82	*100·0*	—	—	143	*100·0*	—	—	52·5	52·5	52·5	—	—	—
Kombin. linnefabriker	4	423	*95·5*	*4·5*	—	811	*99·8*	*0·2*	—	1 234	*98·3*	*1·7*	—	57·6	57·9	57·8	60·0	60·0	60·0
Jutefabriker	4	364	*84·6*	*3·6*	*11·8*	672	*65·2*	—	*34·8*	1 036	*72·0*	*1·3*	*26·7*	59·4	59·7	59·6	56·5	—	56·5
Trikåfabriker	8	440	*88·9*	*6·1*	*5·0*	1 819	*80·2*	*1·2*	*18·6*	2 259	*81·9*	*2·1*	*16·0*	45·1	41·5	42·3	53·5	40·6	47·9
Gardin- och bandfabriker	8	186	*97·8*	*1·6*	*0·6*	479	*97·9*	—	*2·1*	665	*97·9*	*0·3*	*1·6*	50·7	44·0	45·9	50·0	—	50·0
Repslagerier och bindgarnsfabriker	4	93	*100·0*	—	—	167	*100·0*	—	—	260	*100·0*	—	—	59·6	59·0	59·2	—	—	—
Färgerier, blekerier m. m.	10	312	*93·3*	*6·7*	—	22	*100·0*	—	—	334	*93·7*	*6·3*	—	43·1	46·6	43·4	42·0	—	42·0
Vaddfabriker	1	10	*100·0*	—	—	29	*100·0*	—	—	39	*100·0*	—	—	54·0	54·0	54·0	—	—	—
Tagelspinnerier	1	14	*100·0*	—	—	—	—	—	—	14	*100·0*	—	—	57·0	—	57·0	—	—	—
	122	**8 058**	*68·4*	*15·1*	*16·5*	**13 621**	*61·1*	*1·6*	*37·3*	**21 679**	*63·8*	*6·6*	*29·6*	**54·3**	**51·6**	**52·7**	**55·2**	**52·7**	**55·9**

Arbetslöshetens relativa utbredning var, efter vad härav framgår, mer än dubbelt så stor bland de kvinnliga arbetarna, som bland de manliga. Den förkortning av arbetstiden, som flerstädes genomförts, hade, såsom tabellen å sid. 280 även utvisar, likaledes i allmänhet gått mera ut över kvinnorna än männen.

Beträffande den av arbetsgivarna anordnade understödsverksamheten föreligga uppgifter från 85 företag med inalles 17 606 arbetare, därav 10 097 sysselsatta med ordinarie och 1 218 med tillfälligt arbete samt 6 291 utan sysselsättning. Sammanlagda understödsbeloppet vid dessa fabriker uppgick vid den tidpunkt, redogörelsen avsåg, till 104 785 kronor per vecka.

Folkhushållningskommissionen.

Reglering av handeln med potatis, morötter och kålrötter. I underdånig skrivelse den 15 februari 1918 framlade folkhushållningskommissionen för Kungl. Maj:t förslag till förordning angående vissa åtgärder för reglering av handeln med kålrötter och morötter. Till stöd för denna framställning anfördes följande:

Genom bestämmelser i nådiga förordningen den 31 juli 1917 angående reglering av handeln med fodermedel har folkhushållningskommissionen bemyndigats uppköpa och försälja bland annat även vissa rotfrukter såsom foderbetor och rovor. Sedermera har dylikt bemyndigande lämnats kommissionen jämväl beträffande potatis genom nådiga förordningen den 28 september 1917. I de två ovan nämnda förordningarna stadgas, att innehavare av omförmälda rotfrukter, som vägrar sälja desamma till folkhushållningskommissionen på erbjudna villkor, skall vara pliktig att mot ersättning avstå varan till kronan enligt förfoganderättslagen, varjämte uppdragits åt kommissionen att i fråga om sådant avstående meddela de föreskrifter, som avses i § 2 av förordningen den 27 april 1917 med närmare bestämmelser för verkställighet av förfoganderättslagen.

Med hänsyn till de svårigheter, som för närvarande på flera orter göra sig gällande för framskaffande av erforderliga mängder särskilt av potatis för befolkningens behov, är det synnerligen önskvärt, att de tillgängliga förrådén av potatis i mån av behov utdrygas medelst anlitande av andra rotfrukter, särskilt kålrötter och morötter. Beträffande dessa förnödenheter har emellertid folkhushållningskommissionen icke bemyndigande att verkställa uppköp eller förordna om varans avstående enligt förfoganderättslagen. För att möjliggöra dylika uppköp och expropriationer i de fall, där sådana befinnas erforderliga, torde därför dylikt bemyndigande böra lämnas kommissionen jämväl beträffande kålrötter och morötter.

Jämlikt berörda framställning har Kungl. Maj:t den 19 februari 1918 utfärdat förordning angående vissa åtgärder för reglering av handeln med kålrötter och morötter (Sv. F. 18, n:r 72). Förordningen, som innehåller tre paragrafer, i tillämpliga delar likalydande med §§ 6—8 i förordningen angående reglering av handeln med potatis,[1] trädde i kraft den 20 februari och är avsedd att tillämpas till och med den 30 april 1918.

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1149.

Genom nådig kungörelse den 1 mars 1918 har Kungl. Maj:t vidare efter framställning av folkhushållningskommissionen funnit gott förordna om sådan ändring av § 10 i den ovan berörda förordningen angående reglering av potatishandeln, att största myckenheten potatis, som utan särskilt tillstånd må å järnväg eller fartyg transporteras till en mottagare, nedsatts från *500 till 100 kilogram* (Sv. F. 18, n:r 100). Kommissionen hade i underdånig skrivelse den 22 februari härför anfört följande motivering:

Enligt § 10 i nådiga förordningen den 28 september 1917 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med potatis må transport å järnväg eller fartyg för annans räkning än statens av potatis i större myckenhet än 500 kilogram icke ske utan tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar. Det har emellertid visat sig, att transporter av sådana mindre partier ägt rum i stor omfattning och att härmed ofta förenats handel under olovliga former, varigenom stora svårigheter uppstått för livsmedelsmyndigheterna att i laga ordning anskaffa erforderliga potatisförråd. Härtill kommer, att vissa kommuner, särskilt i de större städernas närhet, genom dessa försändelser av mindre partier potatis löpa fara att berövas en del av den potatis de, för tillgodoseende av den egna befolkningens behov eller utsädesbehovet, oundgängligen behöva. Å andra sidan torde det dock icke få anses önskligt, att städernas invånare i ett slag fullständigt berövas möjligheten att utan livsmedelsnämndens medverkan själva förskaffa sig potatis i mindre kvantiteter. Emellertid torde numera skäl föreligga för begränsning av de fria potatistransporterna, åtminstone ned till 100 kilogram.

Av folkhushållningskommissionen hava i samband härmed utfärdats nya föreskrifter om reglering av potatiskonsumtionen, att lända till efterrättelse från den 11 mars 1918. Ifrågavarande bestämmelser innehålla bland annat följande:

Handel i parti med potatis får ej äga rum utan särskilt tillstånd av folkhushållningskommissionen. Däremot är detaljhandel med potatis ävensom enskildas köp och försäljning i mindre partier vid enstaka tillfällen samt försäljning från odlare icke i vidare mån förbjuden, än som föranledes av förbudet mot transport utan särskilt tillstånd av potatis å järnväg eller fartyg i större myckenhet än 100 kilogram till en mottagare.

Den egentliga potatishandeln skall omhänderhavas av livsmedelsmyndigheterna, på vilka det ankommer att söka tillgodose behovet och för sådant ändamål uppköpa erforderliga myckenheter och fördela dessa på konsumenterna.

För åstadkommande av en rättvis fördelning skall nämnden hålla sig noggrant underrättad om tillgången, det verkliga behovet och den utsträckning, vari lagring förekommer inom dess område.

Allmänna inrättningar, folkkök, kooperativa eller andra samköpsföreningar, bruk, större industriella företag och dylika äga direkt hos vederbörande livsmedelsstyrelse framställa anhållan om leverans av potatis. Enskilda personer, restauranger, matserveringar, mindre sjukhus och dylika äro däremot hänvisade till att få sitt potatisbehov tillgodosett genom livsmedelsnämndens försorg. I första rummet skall nämnden söka tillgodose behovet hos dem, som icke kunnat lagra potatis i större mängder, d. v. s. hos de minst bemedlade. Härvid bör nämnden dock undersöka, huruvida och i vilken mån sådana konsumenter erhålla potatis från annat håll, exempelvis genom sina arbetsgivare eller genom samköpsföreningar, och så mycket som möjligt undvika, att dubbla ransoner komma att utdelas. Vidare bör nämnden tillse, att matserveringar för arbetare, mindre sjukhus, vilka enligt vad ovan sagts icke själva få rekvirera hos livsmedelsstyrelserna, ävensom fartyg och dylika, erhålla potatis. Först i den mån även

dessa konsumenter blivit tillgodosedda, bör fördelningen utsträckas till dem, som beräknas hava haft möjlighet att själva förskaffa sig tillräckliga förråd.

Vid varje utdelning bör endast en mycket liten kvantitet utlämnas till varje konsument. Utdelning bör lämpligen ske en gång i veckan och kvantiteten därvid icke överstiga två kilogram per individ och vecka, även om tillgången för viss vecka synes medgiva en rikligare ranson. Nämnden bör givetvis söka åstadkomma den strängaste kontroll över att varje konsument endast erhåller den för honom beräknade ransonen.

Nämnd, som innehar förråd av kålrötter, morötter eller andra rotfrukter, får ej utlämna enbart potatis, utan får potatis endast utlämnas mot villkor, att en motsvarande kvantitet rotfrukter inköpes, varvid nämnden dock bör tillse, att priset på rotfrukterna står i skäligt förhållande till potatispriset.

Den 26 februari 1918 ingav kommissionen ytterligare till Kungl. Maj:t följande framställning, avseende en inventering av landets tillgångar av potatis m. m.:

Folkhushållningskommissionen har nyligen med stöd av det bemyndigande härutinnan, som, jämlikt nådiga förordningen den 28 september 1917 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med potatis, lämnats kommissionen, utfärdat vissa föreskrifter med avseende på potatishandeln i syfte, att hos kommissionens egna organ centralisera denna handel. För att kommissionen skall kunna på ett för landet i dess helhet efter omständigheterna tillfredsställande sätt bedriva en sådan verksamhet, är det emellertid av vikt, att kommissionen känner storleken av de förefintliga potatisförråden samt deras fördelning inom landets olika delar. De beräkningar i detta avseende, som kommissionen tidigare verkställt, grunda sig på uppgifter beträffande föregående års skörd samt på de successivt inflytande uppgifterna om med järnväg eller fartyg transporterade partier om mer än 500 kilogram. Då emellertid de myckenheter äro för kommissionen okända, vilka dels konsumerats såsom människoföda, dels använts till utfodring, dels förfarits genom frysning eller förskämning, torde dessa beräkningar icke längre kunna anses tillförlitliga. Det synes sålunda vara nödvändigt att genom verkställande av ny inventering, vilken kommissionen anser böra omfatta alla inom landet befintliga potatisförråd om minst 50 kilogram, åvägabringa en säkrare grund för en rättvis fördelning av de potatisförråd, som skola genom kommissionens försorg fördelas.

Då kålrötter under instundande vår torde komma att i stor utsträckning användas såsom ersättningsmedel för potatis, har det synts kommissionen önskligt, att en inventering även av landets kålrotsförråd samtidigt verkställes, ehuru deklarationsskyldigheten beträffande denna vara torde kunna begränsas till innehavare av förråd om minst 500 kilogram.

Med anledning av ovanstående framställning utfärdade Kungl. Maj:t den 1 mars kungörelse angående uppgifter för inventering av landets förråd av potatis och kålrötter (Sv. F. 18, n:r 101). Uppgifterna för ifrågavarande inventering, som avser tidpunkten kl. 5 f. m. den 16 mars 1918, skola i två exemplar senast den 20 mars ingivas till vederbörande livsmedelsnämnd.

Kungl. Maj:t har vidare den 8 mars fastställt följande nya maximipris å potatis:

Kungl. kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 1—3 i förordningen den 28 september 1917 angående maximipris å potatis;[1] given Stockholms slott den 8 mars 1918.

(Sv. F. 18, nr 108.)

§ 1.

Vid frivillig försäljning av potatis må, då försäljningen sker av odlaren eller för hans räkning samt äger rum annorledes än direkt till allmänheten i öppen bod, priset ej överstiga

för 100 kilogram, oberäknat säckens vikt (netto) . . 10 kronor 50 öre
» en hektoliter . . . . . 7 » 35 » ,

dock att vid försäljning inom Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län av potatis, som är odlad inom länet, till dessa pris tillägg må göras med

	för 100 kilogram oberäknat säckens vikt (netto)	för en hektoliter
inom Kopparbergs, Västernorrlands och Jämtlands län	3 kronor 50 öre	2 kronor 45 öre
» Västerbottens »	4 »	2 » 80 »
» Norrbottens »	4 » 50 »	3 » 15 »

§ 2.

Vid frivillig försäljning av potatis må, då försäljningen sker av den, som av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar meddelats tillstånd att idka handel i gross med potatis (*potatisgrossist*), samt äger rum i annan ordning än direkt till allmänheten i öppen bod, priset ej överstiga

för 100 kilogram, oberäknat säckens vikt (netto) . . 12 kronor 50 öre
» en hektoliter . . . . . 8 » 75 » ,

dock att vid försäljning inom Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län av potatis, som är odlad inom länet, till dessa pris må göras enahanda tillägg, varom i § 1 sägs.

§ 3.

Vid frivillig försäljning av potatis direkt till allmänheten i öppen bod må med undantag, varom i § 4 förmäles, priset ej överstiga

1) vid försäljning av myckenhet av högst tre och ett halvt kilogram eller högst fem liter

för ett kilogram . . . . . 13 öre
» en liter . . . . . 9 » ,

2) vid försäljning av myckenhet överstigande tre och ett halvt kilogram eller fem liter

för ett kilogram . . . . . 12 öre
» en liter . . . . . 8·5 » ,

dock att vid försäljning inom Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län av potatis, som är odlad inom länet, till dessa pris tillägg må göras med

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1151.

	för ett kilogram	för en liter
inom Kopparbergs, Västernorrlands och Jämtlands län	3·5 öre	2·5 öre
» Västerbottens län	4 »	2·8 »
» Norrbottens »	4·5 »	3·2 »

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.[1]

Reglering av priset å mjölk. Till följd av den allt knappare tillgången på mjölk och den därav framkallade skärpta konkurrensen om mjölktillförseln olika orter emellan hava under vinterns lopp mjölkprisen visat tendens till en oavlåtlig stegring, som varit ägnad att i hög grad försvåra den genom kungl. förordningen den 20 juli 1917 anbefallda regleringen av mjölkhandeln.[2] I anledning härav har Kungl. Maj:t med stöd av maximiprislagen den 19 mars 1918 förordnat, att i städer och därmed jämställda samhällen höjning av gällande mjölkpris tills vidare må företagas allenast med folkhushållningskommissionens medgivande.

Kungl. förordning angående reglering i vissa fall av priset å mjölk; given Stockholms slott den 19 mars 1918. (Sv. F. 18, n:r 135).

§ 1.

I stad, köping eller municipalsamhälle må vid frivillig försäljning av mjölk (oskummad eller skummad) priset vid varje särskilt slag av handel icke överstiga det pris, som mjölk av samma myckenhet och slag under enahanda förhållanden i allmänhet betingade i orten den 20 mars 1918.

Vederbörande livsmedelsnämnd skall för varje ort, som nu sagts, fastställa samt, så snart ske kan, i kommunens kyrka eller kyrkor och i en eller flera tidningar i orten kungöra det pris, som sagda dag i allmänhet betingades i orten vid frivillig försäljning av mjölk.

§ 2.

Folkhushållningskommissionen må för viss ort på framställning av vederbörande livsmedelsnämnd medgiva höjning av pris, som fastställts enligt § 1. I fråga om underställning och kungörande av beslut om sådan höjning skall gälla vad i sådant hänseende är i maximiprislagen stadgat om maximipris, varom Konungens befallningshavande förordnat.

§ 3.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 4.

Om fastställande av maximipris för frivillig försäljning av mjölk inom annan ort, än i § 1 sägs, gälle vad i § 2 maximiprislagen är stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 22 mars 1918 och gäller tills vidare till och med den 30 april 1918.

[1] Utkom från trycket den 9 mars 1918.
[2] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 837.

Av folkhushållningskommissionen fastställda pris å gryn m. m.[1] De sedan den 15 oktober 1917 gällande prisen å gryn m. m., som tillhandahålles genom brödbyråerna, hava från den 1 mars 1918 ändrats, såsom av nedanstående prislista framgår:

	Öre per kg.	
	15/10 17	1/3 18
Havregryn: pressade, ångpreparerade	72	79
Havremjöl: sundhetsmjöl	76	83
Korngryn: krossgryn	62	65
Risgryn:		
Burma. (Rangoon, Basein) o. d.	61	62
Iravadi o. d.	64	65
Moulmain, Patna (Siam) o. d.	71	72
Japan o. d.	76	77
Rismjöl: ljust	90	91
Sagogryn	141	151
Potatismjöl	93	101
Potatisflingor	79	87

Detaljhandlare, som rekvirerat dessa varuslag från grossist å annan ort, äger höja ovanstående priser med belopp, motsvarande kostnaden för frakt från leverantörens ort. För Stockholm gäller ett tillägg av 1 öre per kg. beträffande alla varuslag utom sagogryn.

Nytt fläskavtal. Den 16 oktober 1917 hade Kungl. Maj:t, samtidigt med utfärdandet av den nu gällande förordningen om reglerande av fläskhandeln, även godkänt ett mellan folkhushållningskommissionen och representanter för de under offentlig kontroll stående exportslakterierna träffat avtal, avsett att gälla intill den 1 maj 1918, därest detsamma dessförinnan icke blivit av någondera parten uppsagt.[2] I skrivelse den 25 februari 1918 anmälde kommissionen till Kungl. Maj:t, att sådan uppsägning från slakteriernas sida verkställts, men att preliminär överenskommelse träffats om avtalets förnyande under vissa ändrade villkor. Enligt denna överenskommelse, som av Kungl. Maj:t den 8 mars godkänts, förbinda sig slakterierna och de offentliga slakthusen att liksom förut ställa hela sin produktion till kommissionens förfogande till ett pris av kr. 2·50 per kg. för färskt fläsk i hela kroppar av svin, vägande minst 30 kg. slaktad vikt, samt 1·75 för svin med en slaktvikt under 30 kg. ävensom för magra suggor utan späck samt ornar. Enligt det förut gällande avtalet voro motsvarande pris kr. 2·10 resp. 1·50. Det nya avtalet är avsett att gälla från den 10 mars till den 1 september 1918, dock med rätt för parterna att låta detsamma upphöra att gälla fjorton dagar efter verkställd uppsägning.

Partihandlare med fläsk äro, enligt av folkhushållningskommissionen utfärdade bestämmelser, från och med den 11 mars berättigade att vid försäljning av fläsk betinga sig samma pris, som i berörda avtal fastställts för leveranser från slakterierna till kommissionen, med tillägg av självkostnaderna för transport från närmaste station samt för emballage.

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1284.
[2] Soc. Medd. årg. 1917, sid 1169.

Yttrande angående prolongation av maximiprislagen. I skrivelse den 28 januari 1918 hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat folkhushållningskommissionen dels att avgiva yttrande angående frågan om fortvarande giltighet av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor m. m.,[1] samt lagen den 14 juni 1917 med viss föreskrift angående handel med varor, för vilka bestämts högsta pris,[2] dels ock att meddela, huruvida kommissionen ansåge någon ändring i förevarande lagstiftning böra vidtagas. Med anledning härav anförde kommissionen i skrivelse den 9 mars bland annat följande:

Vidkommande först frågan om ovannämnda lagars fortvarande giltighet torde enligt kommissionens förmenande de omständigheter, som tidigare motiverat införande av dessa lagar, allt fortfarande vara till finnandes, varjämte nu rådande brist å ett stort antal förnödenheter och den bl. a. i följd härav starkt framträdande tendensen till prisstegring mer än tillförne under krisåren påkalla statliga åtgärder för reglering av prisen å viktiga förnödenhetsvaror.

Angående de ändringar i den förevarande lagstiftningen, som kunna anses erforderliga, vill kommissionen först framhålla, att tvekan uppstått, huruvida maximiprislagen vore tillämplig jämväl för det fall, att för den maximipris åsatta varan eller prestationen icke fordras vederlag i penningar utan i annan vara, vars marknadsvärde mer eller mindre överstiger maximipriset. Visserligen har i allmänhet lagens mening ansetts vara, att jämväl ett dylikt utbjudande till byte omfattas av densamma, men de i 7 § nyttjade ordalagen, »håller varan till salu för högre pris eller för kostnaden gör sig högre belopp till godo», giva otvivelaktigt ett visst stöd för en motsatt uppfattning. Då emellertid numera utbytet i den allmänna handeln av just sådana varor, å vilka maximipris blivit satt, i stor utsträckning sker med vara som vederlag i stället för penningar, är det uppenbarligen angeläget, att lagens bestämmelser i nu anmärkta hänseendet förtydligas, så att det klart utsäges, att vad i lagen stadgas om varans saluhållande till högre pris än åsatt maximipris och tillgodogörande av högre belopp för kostnad, än enligt 4 § bestämts, skall äga tillämpning jämväl, där vederlaget utgår i annat än penningar.

Slutligen vill kommissionen framhålla önskvärdheten av att bestämmelserna i maximiprislagen rörande utdömda böters fördelning bringas till större överensstämmelse med motsvarande stadganden i de av Kungl. Maj:t utfärdade kristidsförordningarna. Sålunda torde *dels* böter för förseelse mot föreskrift, som i 6 § omförmäles, icke böra tillfalla kommunens allmänna kassa, utan böra tillfalla kommunen såsom bidrag till bestridande av utgifterna för livsmedelsregleringen, *och dels* av samtliga enligt lagen utdömda böter en begränsad andel böra tillfalla vederbörande åklagare och angivare. Särskilt en ändring i sistnämnda riktning synes kommissionen angelägen. Samma skäl till ökande av åklagarnas nit såväl som allmänhetens intresse för övervakandet av kristidsförfattningarnas efterlevnad, som föranlett bestämmelser om andel till åklagare och angivare i de enligt nämnda författningar utdömda böter, tala för införande av enahanda bestämmelser i maximiprislagen, och det lärer i varje fall icke kunna anses lämpligt, att i konkurrensen om åklagarmaktens arbetskraft ställa tillämpningen av maximiprislagens föreskrifter i sämre ställning än övriga kristidsförfattningars. Att maximiprislagens efterlevnad lämnat mycket övrigt att önska lärer icke kunna bestridas, och även om antalet däremot begångna förseelser varit stort, har dock antalet beivrade sådana varit förvånande obetydligt. Kommissionen kan för sin del icke värja sig för den uppfattningen, att orsaken härtill bland annat varit bristen på bestämmelser om åklagarandel och framför allt angivarandel.

[1] Soc. Medd. årg. 1916, sid. 660.
[2] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 868.

Med avseende å lagen den 14 juni 1917 med viss föreskrift angående handeln med varor, för vilka bestämts högsta pris, vill kommissionen ifrågasätta, om icke, då ansvar stadgats för den, som, sedan han till offentlig myndighet gjort särskild utfästelse beträffande högsta pris, till vilket vara må av honom försäljas, såsom villkor för varans försäljning fordrar, att jämväl annan vara försäljes, ansvar jämväl borde drabba den, som överträder själva utfästelsen. Kommissionen förbiser ingalunda de med en dylik bestämmelse förenade svårigheterna, särskilt med hänsyn till förhållandet till eventuellt samtidigt med dylik utfästelse gjorda civilrättsliga åtaganden, men synes dock dessa svårigheter, som väl delvis göra sig gällande även med avseende på det redan förefintliga stadgandet, kunna övervinnas.

Meddelande till landets jordbrukare angående kornodlingen. För säkerställande av befolkningens oundgängliga behov av brödföda under innevarande förbrukningsår har det varit nödvändigt för staten att taga i anspråk även större delen av kornskörden för mjöltillverkning. Härigenom hava jordbrukarna i de delar av landet, där ej tillräckligt med havre och blandsäd odlas, kommit i sådant läge i foderhänseende, att de äro beroende av fodersädstilldelning från andra trakter. Det har emellertid mött stora svårigheter att från dessa sistnämnda trakter anskaffa behövliga mängder fodersäd att tilldelas lantbrukarna i de företrädesvis brödsädsodlande landsdelarna.

Om, såsom sannolikt är, ransonering måste vidtagas även för nästkommande år, bör därför regleringsplanen på så sätt ändras, att brödsädsodlarnas foderbehov tryggas. Kungl. Maj:t har för sådant ändamål i nådigt brev den 5 dennes uppdragit åt folkhushållningskommissionen att offentligen meddela, att följande regel är avsedd att tillämpas i samband med den sädesransonering, som kan komma att igångsättas under förbrukningsåret september 1918—september 1919:

De jordbrukare, vilka icke odla havre eller blandsäd i sådan utsträckning, att utfodring av egna djur därmed kan ske, tillförsäkras för nästkommande hushållningsår rätt att använda korn av egen skörd till dylik utfodring enligt ransoneringsplan, för den händelse staten icke kan tillhandahålla dem havre eller blandsäd.

Någon ökning i de brödsädsodlande distrikten av fodersädsarealen på bekostnad av kornet bör därför icke ske, utan uppmanas jordbrukarna att i stället vidmakthålla och om möjligt öka sin kornodling.

Maximipriset å utsädeshavre. Enligt § 2 i förordningen den 28 augusti 1917 angående maximipris å korn, havre, blandsäd m. m., sådan denna paragraf lyder jämlikt kungörelse den 4 december 1917[1], må det för utsäde stadgade maximipriset höjas i fråga om havre med högst 8 kronor för 100 kilogram, därest varan efter undersökning av en med understöd av statsmedel inrättad eller annan av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd frökontrollanstalt blivit försedd med anstaltens plomb.

Efter framställning från folkhushållningskommissionen har Kungl. Maj:t den 15 mars 1918 förordnat, att dylik förhöjning även må tillämpas, därest

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1408.

vid försäljning genom förmedling av vederbörande hushållningssällskap odlaren med bevis av sådan frökontrollanstalt styrker, att genom hushållningssällskapets försorg uttaget prov å varan vid undersökning befunnits vara av beskaffenhet, att varans plombering enligt därom gällande föreskrifter varit tillåten, samt varan försäljes i säckar, vilka genom hushållningssällskapets försorg förseglats i enlighet med av folkhushållningskommissionen givna föreskrifter. (Sv. F. 18, n:r 132.)

Straffbestämmelser mot missbruk av ransoneringskort m. m. Vid tillämpningen av gällande kristidsförordningar hava vid flera tillfällen olägenheter försports därav, att missbruk av ransoneringskort, tillståndsbevis m. m. samt i vissa fall till och med olovligt tillägnande av dylika handlingar ej kunnat lagligen beivras. Särskilt har som ett allvarligt missförhållande framstått, att strafflagens bestämmelser om stöld och snatteri ej kunnat tillämpas å tillgrepp av bröd- eller sockerkort m. m., enär dessa föremål i och för sig ej ansetts hava något penningvärde. För avhjälpande av dessa missförhållanden har Kungl. Maj:t den 12 mars 1918 utfärdat särskilda straffbestämmelser mot förseelser av berörda art, såsom av nedanstående förordning framgår:

Kungl. förordning, innefattande vissa straffbestämmelser med avseende å reglering av handeln med eller förbrukningen av vissa varor i anledning av utomordentliga, av krig föranledda förhållanden; given Stockholms slott den 12 mars 1918.

(Sv. F. 18, nr 122).

§ 1.

Har konungen eller ock, enligt lag eller särskilt bemyndigande, Konungens befallningshavande, statskommission eller särskild myndighet meddelat föreskrift om försäljning eller utlämnande av viss vara mot uppvisande eller avlämnande av kort eller annan av myndighet utfärdad handling, avsedd att tjäna såsom bevis om rätt vid inköp av dylik vara, skall envar, som obehörigen antingen förskaffar sig sådan handling eller vid inköp av varan använder sådan handling eller kupong därtill, dömas till böter från och med tio till och med ettusen kronor, där ej förfarandet enligt lag eller särskild författning är belagt med straff.

Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

§ 2.

Den, som till försäljning utbjuder eller försäljer eller eljest mot vederlag överlåter handling, varom i § 1 sägs, dömes, där ej förfarandet enligt lag eller särskild författning är belagt med straff, till böter från och med tio till och med ettusen kronor.

§ 3.

Där enligt föreskrift, utfärdad i den ordning, varom i § 1 är sagt, för rätt till tillverkning, försäljning, transport eller annat förfogande över viss vara erfordras myndighets tillstånd, skall envar, som i ärende rörande dylikt tillstånd mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift, straffas med böter från och med tio till och med tiotusen kronor, där ej förfarandet enligt lag eller särskild författning är belagt med straff.

§ 4.

Skall genom offentlig myndighets försorg reglering genomföras av handeln med eller förbrukningen av vara, som avses i lag om förfogande över viss egendom under

utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, och har varan av sådan myndighet försålts eller utlämnats under vissa villkor i avseende å varans försäljning eller användning, dömes envar, som med vetskap om sådant villkor i strid mot detsamma förfogar över varan, till böter från och med tio till och med tiotusen kronor eller till fängelse i högst sex månader, där ej förfarandet enligt lag eller särskild författning är belagt med straff.

För förseelse, varom i denna paragraf sägs, vare, där den med husbondes vetskap begås av hustru, barn, husfolk eller i hans arbete antagen person, husbonden ansvarig, liksom vore den begången av honom själv.

§ 5.

Allmän åklagare har att tala å förseelse, varom i denna förordning sägs, ändå att angivelse därom ej skett.

Förseelse åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

§ 6.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 15 mars 1918 och gäller till och med den 30 april 1918.

Produktionskommittén.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 7 december 1917 statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst nio personer för att skyndsamt verkställa utredning och avgiva förslag angående de åtgärder, som från statens sida böra vidtagas för främjande av jordbrukets och dess binäringars produktion, särskilt under skördeåret 1918, samt vad med denna fråga äger sammanhang.

Beträffande de åtgärder, som i sådant avseende kunde ifrågakomma, anförde jordbruksministern enligt det vid tillfället förda statsrådsprotokollet följande:

Under världskrigets fortgång hava möjligheterna att med hjälp av import från utlandet tillgodose landets normala behov av livsmedel alltmer begränsats. Det är fördenskull en angelägenhet av största vikt, att intet underlåtes, som kan bidraga till den inhemska livsmedelsproduktionens ökning. Framför allt gäller det härvid att såvitt möjligt uppdriva jordbrukets avkastning under nästa skördeår.

Bland åtgärder, som i sådant avseende synas kunna ifrågakomma, ligger det nära till hands att tänka sig nyodling i större skala av därtill lämpad mark inom vissa delar av landet. Emellertid torde det vara synnerligen ovisst, om man kan vänta avsevärda resultat av sådant nyodlingsarbete inom den korta tid, som nu står till buds. Ansträngningarna torde i första hand böra riktas på ett bättre utnyttjande av den jord, som redan är under odling.

Anmälningar, som ingivits till jordbruksdepartementet, liksom även eljest framkomna uppgifter synas giva vid handen, att icke obetydliga områden odlad jord äro illa skötta och stundom föremål för verklig vanhävd. Det är givetvis nu mer än någonsin av den största vikt, att vanhävd såvitt möjligt förebygges. Över huvud taget är det ett livsintresse för vårt land, att den odlade jorden bringas i så hög kultur, som omständigheterna medgiva.

För uppdrivande av jordens avkastningsförmåga kräves god tillgång på lämpliga gödselmedel. I detta hänseende äro vi tyvärr ganska illa ställda, eftersom det är ovisst, huruvida åtskilliga betydelsefulla importvaror, särskilt fosfat- och chilesalpeter, kunna väntas bliva tillgängliga i behövlig mängd. Det gäller fördenskull att i största möjliga utsträckning tillvarataga egna möjligheter för beredande av konstgödsel samt att genom klok användning av befintliga tillgångar söka åstadkomma bästa möjliga resultat.

Att även utsädesfrågans rätta ordnande är ett betydelsefullt spörsmål i detta sammanhang, må här endast understrykas.

För höjande av jordbrukets avkastning kräves icke minst den jordbrukande befolkningens personliga insats. Det har från jordbrukarhåll icke sällan rests klagomål mot statens prispolitik, såsom ägnad att verka hämmande i detta avseende. Bestridas kan ej heller, att en prisreglering på jordbruksprodukter alltid är vansklig att företaga och lätt kan medföra ojämnheter och orättvisor. Emellertid lärer det under nuvarande förhållanden icke vara möjligt att undvara en dylik tvångsreglering med maximipriser. Men samtidigt framstår det för mig såsom ett oavvisligt krav, att prispolitiken så anordnas och avväges, att den icke motverkar produktionens ökande. En undersökning av dessa spörsmål må även inriktas på de åtgärder, som må kunna ytterligare vidtagas till säkerställande av att sådana arbetsredskap och maskiner, som jordbrukarna begagna, i erforderlig utsträckning stå till buds ävensom till reglerande av prisen å dylika redskap och maskiner. I detta sammanhang bör även tagas under omprövning, i vad mån möjligheter finnas för att bereda ökad tillgång å elektrisk kraft för jordbruket.

Från olika håll hava ifrågasatts extra ordinära åtgärder för anskaffande av den ökade arbetskraft, som möjligen kan befinnas erforderlig för jordbrukets behov under nästa år. Därest landets intresse av ökad livsmedelsproduktion skulle anses oundgängligen kräva särskilda åtgärder i sådant syfte, torde bland andra utvägar även tagas i övervägande, om och i vad mån de värnpliktigas arbetskraft skulle kunna tillgodoföras jordbruket under den mest brådskande tiden.

Ett spörsmål, som ej bör förbises vid den ifrågasatta undersökningen, är den insats i livsmedelsproduktionen, som städerna och därmed jämnställda samhällens egen befolkning kan åstadkomma, genom att ökade möjligheter beredas för anläggande av koloniträdgårdar och planteringsland.

Slutligen bör framhållas betydelsen av en kraftig upplysningsverksamhet, avseende icke blott utbredande av kunskap om jordbruksarbetet och dess betingelser utan även bibringande av insikt om det nuvarande lägets allvar och det samhällsgagneliga ändamålet med statens kristidsåtgärder, även när de förefalla tryckande, samt om nödvändigheten av att varje medborgare villigt fogar sig efter gällande föreskrifter och efter bästa förmåga kommer staten till hjälp vid ansträngningarna för produktionens ökande.

Den av mig föreslagna utredningen synes böra ofördröjligen igångsättas. De uppgifter, som föreligga, äro delvis sådana, på vilkas lösande den nu arbetande folkhushållningskommissionen nedlagt ett outtröttligt och förtjänstfullt arbete. I speciella hänseenden hava dessutom de här berörda spörsmålen behandlats av andra kommissioner och tillkallade sakkunniga. Det är icke meningen, att den nya utredningen skall inkräkta på dessas områden. Dess uppgift är att söka angiva de stora linjerna, efter vilka staten bör handla i sin produktionspolitik under den allra närmaste, mer än någonsin bekymmersamma tiden.

För fullgörande av berörda uppdrag tillkallades ledamoten av folkhushållningskommissionen, föreståndaren för husdjursavdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, professorn N. Hansson (ordförande), vice ordföranden i sagda kommission, rådmannen K. Dahlberg, professorn vid handelshögskolan G. Andersson, godsägaren N. R:son Kleen, direktören hos Sveriges allmänna lantbrukssällskap G. J:son Leufvén, förre ledamoten av riksdagens andra kammare, disponenten Per Andersson i Arvika, ledamöterna av andra kammaren, lantbrukarna J. Rehn i Hissjö och P. H. Sjöblom i Gribby, samt landstingsmannen P. Stenson i Fleninge. Till sekreterare hos kommittén har antagits förste aktuarien i socialstyrelsen E. Sjöstrand.

Förslag om minimipris å jordbruksprodukter. I kommitténs uppgift ingick, såsom av det ovan återgivna statsrådsprotokollet framgår, bland annat att avgiva förslag till reglering av statens prispolitik gentemot jordbruket. Till fullgörande av berörda uppdrag, för så vitt det avser fastställande av de minimipris å vissa produkter, som staten för produktionens främjande bör tillförsäkra jordbrukarna, har kommittén den 26 februari 1918 till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ingivit en utförligt motiverad framställning.

Av denna framställning lämnas i det följande en sammanfattning.

Enligt beräkningar, som verkställts inom krigsberedskapskommissionen, fördelade sig under åren 1912—13 vår konsumtion av livsmedel, uttryckt i näringsenheter, med i runt tal 60 % på näringsämnen av vegetabiliskt ursprung och 40 % på näringsämnen av animaliskt ursprung. Av vegetabilier producerades 77 % inom landet, medan 23 % importerades. Vår animaliska produktion icke blott täckte det egna behovet, utan medgav en rätt avsevärd export. Avspärrningen från utlandet hänvisar oss nu till att först och främst söka fylla den brist i vegetabiliska näringsämnen, som den uteblivna importen av dylika medför. Därtill måste man räkna med minskad tillgång på animalisk näring, såsom direkt följd av avspärrningen. Utom det att kreatursstammen minskats, har mjölk- och mejeriproduktionen i hög grad nedsatts genom den reducerade tillförseln av kraftfodermedel. Även fläskproduktionen har undergått en högst avsevärd minskning, både genom den uteblivna majsimporten och genom att en stor del av den säd, vilken förut användes till svinens utfodring, nu måste tagas i anspråk för brödsädstillgångens ökande.

Föregående års ogynnsamma skörd av spannmål och stråfoder och den alltmer tillstramade importen hava ytterligare skärpt dessa svårigheter och utgöra en maning att med all kraft inrikta vår lantmannanäring på ökad framställning av sådana produkter, som äro bäst ägnade att tillgodose vårt näringsbehov. Såsom en ledande grundsats bör härvid gälla, att produktionen av vegetabiliska födoämnen betydligt utvidgas för att fylla den brist, som råder, och i möjligaste mån även för att ersätta den minskade tillgången på animaliska produkter. De animaliska födoämnena framställas till stor del med hjälp av fodermedel, som under nuvarande förhållanden kunna användas till människoföda. Av den smältbara näring, djuren upptaga med fodret, förmå de emellertid återge endast högst en tredjedel efter näringsvärdet räknat och den förlust, som sålunda uppstår vid den vegetabiliska näringens överförande genom djuren till animalisk, bör därför förebyggas.

I fråga om den odlade jordens användning bör vidare uppställas den grundsatsen, att uppmärksamhet särskilt ägnas sådana kulturväxter, som per arealenhet räknat lämna den största avkastningen i näringsvärde.

Det är framför allt av vikt, att odlingen av brödsäd, korn, potatis, sockerbetor och baljväxter utvidgas, ej minst på bekostnad av vallarna. Vete och råg intaga av ålder platsen såsom vårt förnämsta vegetabiliska födoämne, och en tillräcklig produktion härav kan betecknas såsom ett livsvillkor för vårt folk under rådande avspärrningsförhållanden. Den inhemska produktionen av brödsäd har emellertid på långt när icke kunnat täcka vårt behov, då importen före kriget utgjorde 300 000 ton, och en betydande ökning av denna produktion måste därför i främsta rummet eftersträvas.

En utvidgning av brödsädsarealen kan dock icke genomföras förrän till hösten och den skördeökning, som då kan väntas, kommer först på hösten 1919 konsumtionen till godo. Visserligen skulle tillgången på brödsäd kunna ökas redan under innevarande år genom vidsträcktare odling av vårvete och vårråg. Denna odling vann dock redan under föregående år sådan utbredning, att man med nuvarande knappa tillgång på artificiella gödningsämnen näppeligen bör särskilt uppmuntra någon avsevärdare utvidgning av densamma.

Bristen på egentlig brödsäd har medfört, att staten måst disponera nästan hela skörden av korn som ersättning för brödsäd. Om missväxt skulle inträffa även å detta års skörd, torde kornskörden kunna tjäna som reserv för brödsäden, varför kornodlingen helst bör utvidgas. Det ser dock ut som om kornodlingen skulle komma att inskränkas. Orsaken härtill är bland annat svårigheterna att tillfredsställa de kornodlande distriktens behov av fodersäd, vilket sannolikt kommer att inom dessa framkalla en tendens till övergång från korn- till blandsädsodling.

Denna olägenhet bör kunna motverkas genom att mer havre uttages till grynberedning och således vid uppgörande av ransoneringsplan i större utsträckning medges utfodring av korn. Kommittén anser för övrigt för sin del, att en omfattande odling av korn förutsätter, att staten förbinder sig att betala ett relativt högt minimipris för detta sädesslag.

Baljväxternas stora näringsvärde och framför allt deras höga äggvitehalt göra dem synnerligen värdefulla som föda för såväl människor som djur. Det är särskilt odlingen av ärter och bönor, som förtjänar att vidgas. Denna odling bedrives dock i alltför begränsad omfattning, för att en så stor skörd skulle kunna erhållas, som vore önskvärd för vår folknäring.

Potatisens roll i vår folknäring torde knappast kunna överskattas. Vid medelskörd lämnar potatisen 2 à $2^1/_2$ gånger mera näringsvärde per arealenhet än brödsäden. Landets normala totalskörd av potatis innehåller i det närmaste samma näringsvärde som en normalskörd av råg, i trots av att rågodlingen upptar mer än 10 % av hela vår åkerareal, medan potatisodlingen hittills varit begränsad till 4·2 % därav. Under kristiden har förbrukningen av potatis fördubblats, och även i fortsättningen måste man räkna med, att detta födoämne kommer att förbrukas i betydliga mängder. Härtill kommer, att potatisen kan ersätta fodersäd vid utfodring av svin och dragare. Allt bör göras för potatisodlingens ökande. Det är ett statsintresse att genom en prisgaranti i lämplig omfattning skapa förutsättningar för att potatisodlingen drives i den utsträckning, som kan anses önskvärd under nuvarande förhållanden.

Sockerproduktionen bör drivas i sådan omfattning, att den täcker landets konsumtionsbehov. I detta syfte har, som känt, avtal redan träffats med betodlarna om ett väsentligt högre betpris än tidigare. Produktionskommittén vill emellertid för sin del föreslå, att denna odling, vilken mer än någon annan är beroende av god tillgång på konstgödsel, vid fördelningen av rikets knappa tillgång på dylik tillförsäkras vissa kvantiteter av kväve- och, om möjligt, fosforsyrehaltiga gödselämnen.

Under innevarande år har odlingen av foderrotfrukter betydligt utvidgats i de sydligare delarna av landet. Vissa av dessa rotfrukter hava under nuvarande svåra läge erhållit ökad betydelse genom att de kunna användas såsom människoföda, såsom kålrötter, morötter och rovor. En fortsatt utvidgning av rotfruktsodlingen är av den största betydelse under såväl innevarande som kommande år.

En ökad produktion av vegetabiliskt fett är högst önskvärd, och en utvidgad odling

av de hos oss användbara oljeväxterna, såsom raps, lin och vitsenap, skulle redan av detta skäl äga synnerligen stor betydelse. Vid sådan odling kan dessutom genom de vid oljefrönas pressning erhållna oljekakorna vinnas någon ökning i vår tillgång på foderäggvita. Ett medel att uppmuntra denna odling torde erbjuda sig däri, att odlarna vid försäljning av sin skörd till staten tillförsäkras att återfå en viss procent av fröets vikt, exempelvis 30 %, i form av oljekakor. Därjämte är det nödvändigt, att även denna odling tryggas genom tillhandahållande av artificiella gödningsämnen åt de lantmän, som genom kontrakt med hushållningssällskapens odlingsråd förbinda sig att under år 1918 odla någon av de nyss nämnda oljeväxterna.

Under de gångna krigsåren har staten i allt högre grad måst ingripa för produktionens ökande och ledning. Härunder hava olika förslag framkommit och i större eller mindre omfattning blivit prövade. Bland sådana medel att diskutera nu, då det gäller ett stort krafttag, äro dels direkt understöd, utgående såsom viss avgift per enhet producerad näring eller såsom viss *prisgaranti av minimipris*, vartill staten förbinder sig att inlösa hela produktionen eller viss del av densamma. Andra äro av mera indirekt art, såsom att garantera viss odlingen bestämd myckenhet av svåråtkomliga nödvändighetsartiklar, såsom frö, gödningsämnen, oljekakor etc. eller ock garantera viss fördelaktigt utbyte av för jordbruket nödiga varor, såsom fodersäd mot matärter m. m.

Kommittén, som givetvis jämväl dryftat frågan om odlingstvång, är emellertid av den uppfattning, att åtgärder i dylik riktning icke skulle verka till gagn. Jordbrukarens egen vilja till kraftig odling är förvisso det viktigaste faktum att räkna med. Kommittén förutsätter jämväl, att de föreslagna odlingsnämnderna härvid skola öva ett sporrande inflytande och nedlägga hela sin förmåga på att framdriva produktionsviljan, därest någonstädes tecken till likgiltighet och obenägenhet skulle träda i dagen. Emellertid framhålles, att, särskilt i fråga om den för folknäringen så viktiga potatisodlingen, omständigheterna nog kunna på några håll, ej minst i de trakter, där denna odling i vanliga fall ej täcker ortens behov, vara av sådan natur, att framdrivandet av potatisodlingen bör äga rum under synnerligen effektiva former. För odlingsnämnderna blir detta en särdeles ansvarsfull uppgift.

Kommittén övergår vidare till behandling av frågan om höjning och utvidgning av minimipriserna. I betänkandet lämnas en översiktlig resumé över statsmakternas åtgärder i detta avseende under den senaste tiden, och denna avslutas med ett framhållande av att de principiella synpunkter, som varit bestämmande för beslutet om minimipris under innevarande konsumtionsår, under nuvarande förhållanden med ännu större styrka kunna åberopas.

För att odlingen detta år skall bliva delaktig av prisgarantien är det nödvändigt, att denna utsträckes att gälla ett år över den nu fastställda tiden. Den inköpsrisk, som staten i och med detta måste ikläda sig, blir åtminstone teoretiskt sett högst betydande. En sådan risk kan emellertid icke undvikas, om det avsedda målet att säkerställa och öka produktionen skall kunna nås. Tryggandet av vår folknäring är ett så betydligt statsintresse, att risken bör tagas av staten.

För att rätt kunna bedöma, hur högt de nya minimiprisen böra sättas, har kommittén noggrant prövat produktionskostnaderna under nuvarande förhållanden för spannmål och potatis. Därvid har man ansett sig föranlåten till en del uttalanden i vissa punkter. Anmärkningsvärt har sålunda synts det avsevärda arbetsbehov, som föreligger för det mellansvenska jordbruket, om man jämför det till exempel med det skånska. Detta beror emellertid på att de mellansvenska åkerfältens form och belägenhet ofta äro hinderliga för användande av arbetsbesparande maskiner. I samma riktning verkar den bristande täckdikning, som förekommer i flera viktiga mellansvenska jordbruksdistrikt.

Kostnaden för mänsklig arbetskraft kan på grund av de vitt skiftande förhållanden, som råda inom det svenska jordbruket, knappast ens genomsnittligt beräknas.

Inom stora delar av vårt jordbruk har förefunnits en tendens att använda lågt betalad arbetskraft, men detta torde icke hava medfört någon vinst vare sig för produk-

tionen i dess helhet eller för den enskilde brukaren. I stället har industrien till egen fördel etablerat en framgångsrik konkurrens med jordbruket om den bästa arbetskraften, då för de industriella företagen gällt såsom en regel, att intill en viss gräns den väl betalda arbetskraften också lönar sig bäst. Samma regel äger säkerligen i allmänhet tillämpning i jordbruksproduktionen, inom vilken dessutom den mänskliga arbetskraften spelar större roll än inom de flesta industrier.

För att jordbrukaren skall kunna med framgång konkurrera med andra näringsgrenar om goda arbetskrafter och genom intensivare drift öka produktionen, är det därför av stor betydelse, att de i jordbruket sysselsatta arbetarna bliva väl avlönade. Uppmärksammas bör i detta samband, att den förutsatta arbetskostnaden beräknats även för de mindre brukare, vilka själva utföra det huvudsakliga arbetet inom sitt jordbruk och enligt kommitténs mening därvid böra vara tillförsäkrade en ersättning för sitt arbete, som motsvarar den, de skulle kunnat erhålla i industriens tjänst.

Kommittén har vid uppgörandet av sina förslag till minimipris utgått från, att dessa pris böra så avvägas, att produktionskostnaderna täckas även hos de lantmän, vilka arbeta under mindre gynnsamma förhållanden än dem som i olika landsdelar kunna betraktas som medelgoda. Om landets behov skall kunna fyllas under kristiden, måste odlingen utsträckas till nya områden, även där kulturväxterna icke nu odlas, och där deras odling i förhållande till skörden drar större kostnader, än som kunna beräknas såsom medeltal. Kommittén vill i sammanhang härmed betona, att en av de kraftigaste vägarna för erhållande av ökad brödsäds- och potatisodling torde vara, att mindrevärdiga vallar i stor utsträckning plöjas upp.

De minimipris, som skola garanteras för spannmålen, böra enligt kommitténs mening fastställas efter de grunder, som av staten nu tillämpas vid spannmålens upphandling, d. v. s. hänföra sig till en efter varans kvalitet stigande skala. Den statliga garantien bör emellertid icke gå längre ned än till sådan vara, som kan betecknas såsom fullt marknadsgill. Å andra sidan bör garantien innefatta förbindelse att för vara av högre kvalitet betala ett högre pris än det för fullt marknadsgill vara fastställda.

Härigenom vinnes nämligen, att odlaren intresseras för att vid skörd, sortering, förvaring och leverans av spannmål ständigt ägna denna en fullt tillfredsställande vård, och det överpris, vilket betalas för vara av särdeles god beskaffenhet, blir ett lämpligt premium för odlare, som utfört det bästa arbetet. Erfarenheten har också lärt, att det från många synpunkter är bättre, att minimipriset bestämmes så, att överpris kunna betalas för vara av utmärkt beskaffenhet, än om detsamma gäller högsta kvalitet och därför medför avdrag i priset för ett stort antal lantmän.

De verkställda kostnadsberäkningarna upptaga särskilda produktionspris för Skåne och särskilda för mellansverige. Emellertid bör bemärkas, att inom vissa trakter av mellansverige förhållandena i här förevarande avseende utan tvivel äro ganska jämförliga med de skånska, liksom även inom Skåne finnas trakter, där produktionen har en mera uppsvensk karaktär. Såväl med hänsyn härtill som av andra rent praktiska skäl har kommittén icke velat ifrågasätta annat, än att minimipriset skola sättas lika för landet i dess helhet. För att dessa pris skola i de olika landsdelarna under de ovan angivna förutsättningarna fullt täcka produktionskostnaderna har kommittén till grund för sina förslag lagt de högsta av de beräknade produktionsprisen.

Åtskilliga skäl tala för att minimipriset på vete sättes något högre än å råg. Dels har priset å vete sedan gammalt varit något högre än å råg, dels pekar resultatet av de verkställda produktionskostnadsberäkningarna i samma riktning. Rågodlingens stora betydelse för mellersta Sverige och för hela landets näringsproduktion gör dock, att kommittén icke vill föreslå större skillnad i minimipriset på råg och vete än 1 krona per 100 kg.

Det sädesslag, till vilket kommittén framför allt ställer sina förhoppningar, är, som ovan antytts, kornet. Kommittén kan därför ej underlåta att anse det vara av mycket stor betydelse, att kornodlingen under instundande vår särskilt främjas. Med

hänsyn härtill har kommittén funnit erforderligt, att staten vid bestämmandet av sin prisgaranti för kornet går åtskilligt längre än som under ett för landet mindre vådligt tidsläge borde ifrågakomma. Vid uppgörandet av sitt förslag till minimipris för korn har kommittén även ansett sig böra taga särskild hänsyn till förhållandena i Norrland, där kornet är det förnämsta sädesslaget. Då kommittén icke finner lämpligt föreslå olika minimipris för olika delar av landet, har den funnit sig böra i sitt förslag räkna med den högre kostnad, som kornodlingen i Norrland innebär.

Med hänsyn till det norrländska kornets lägre vikt synes det lämpligt, att för Norrland uppgöres en särskild prisskala, så avvägd, att priset för det norrländska kornet ej blir lägre än för kornet i södra Sverige.

I fråga om baljväxter anser kommittén det vara för ändamålet tillräckligt, om den av staten lämnade prisgarantien inskränker sig till minimipris för matärter. Till matärter böra härvid enligt kommitténs mening räknas icke blott de förut brukliga gula och gröna ärterna, utan även soloärter.

Prisgarantien för potatis anser kommittén endast böra omfatta minimipris vid inköp av dylik vara för statens räkning före den 1 juni 1919. I fråga om torkade potatisprodukter, potatisstärkelse och glykos, bör däremot meddelas utfästelse att för statens räkning inköpa de partier, som till staten hembjudas före den 1 juni 1919, till pris som avpassas så, att potatisodlaren kan påräkna visst pris för råvaran. Kommittén finner det rättvist, att vid prissättning göres någon skillnad mellan egentlig matpotatis och potatis, som är avsedd för tekniska ändamål.

Med hänsyn till de olika produktions- och framför allt handelsförhållandena i fråga om potatisen i olika landsändar förefaller det kommittén lämpligt att, därest maximipris för potatis skulle visa sig nödvändigt under nästa hushållningsår, frågan om zonpris tages under omprövning.

De förslag, som kommittén nu framställt, komma givetvis, om de bliva verklighet, att medföra betydande ekonomiska konsekvenser för såväl statsverket som de enskilda.

Vad först producenterna angår, kan det inträffa, att de ifrågavarande garantierna komma att tillföra dem vinster utöver de av kommittén avsedda. Så torde bliva fallet om de prisgaranterade skördarna bliva synnerligen rika. Ett prisfall är tänkbart till exempel om kriget slutade, men den allmänna prishöjningen kan också komma att fortfara i samma stegrade tempo som under det senaste året, och missväxt kan drabba skörden. Huru statsmakterna hava att förfara i sådan händelse är uppenbart. Kommittén finner tillräckligt att i detta hänseende erinra, dels att allmän enighet torde råda om att de år 1917 för innevarande års höstsädsskörd garanterade minimipriserna av 26, resp. 25 kronor per 100 kg. nu måste höjas till överensstämmelse med det ändrade penningläget, dels ock att, då fjolårets höstsädsskörd, för vilken garanterats samma pris, drabbades av missväxt, regeringen höjde inköpsprisen för skörden till 32 kronor.

Endast en del av skörden, som icke är avsedd att förbrukas av producenterna själva, kommer att hembjudas staten. Då en av de främsta anledningarna till de av kommittén förordade garantierna är, att genom dem produktionen skall vidgas, med påföljd att brödsädstillgången ökas, har kommittén ansett sig böra i sina kalkyler räkna med att hushållsplanen för nästa konsumtionsår skall medge en höjning över den nuvarande brödkortsransonen av åtminstone 50 gram mjöl om dagen. Under denna förutsättning håller kommittén för troligt, att den statliga upphandlingen för tillgodoseende av kortransonerna och vissa andra nödvändiga behov bör för ett år omfatta cirka 160 000 ton vete, 300 000 ton råg och 60 000 ton korn. Upphandlingen av dessa spannmålskvantiteter till de av kommittén föreslagna prisen kommer att draga en kostnad av något mer än 200 millioner kronor.

Om nu staten, som har att ombesörja den uppköpta spannmålens förmalning och mjölets fördelning till den del av befolkningen, som icke tillhör självhushåll, vid mjölets avyttrande fastställer priset på mjölet till pris överensstämmande med de verkliga kostnaderna för detsamma, kommer försäljningen att äga rum utan förlust för stats-

verket. Kostnaderna i deras helhet täckas i så fall av mjölpriset. För närvarande förfar emellertid staten icke på dylikt sätt. Det mjöl, som för närvarande säljes, betingar en avsevärt högre kostnad för staten, än som av mjölpriset motsvaras. Förlusten täckes genom direkta statsanslag, vilka för innevarande hushållningsår beräknas komma att belöpa sig till mera än 50 millioner kronor.

Kommittén antager, att i viss utsträckning bör förfaras på enahanda sätt under instundande hushållningsår. Skulle mjölet av de ovan angivna spannmålskvantiteterna försäljas efter samma pris, som för närvarande gälla, skulle statens förlust emellertid komma att uppgå till 100 millioner kronor, cirka 20 öre per kg. Emellertid lärer en prisreglering av denna omfattning icke böra ifrågasättas. Kommittén utgår från, att å ena sidan mjölprisen måste såsom följd av de högre spannmålsprisen ganska avsevärt höjas, och att å andra sidan staten fortfarande bör i viss omfattning genom direkta anslag hålla mjölprisen billigare, än som motsvarar mjölets verkliga kostnad. Om nuvarande minutprisen på mjöl bleve höjda till i medeltal för vete- och kornmjölet c:a 50 öre och för rågmjölet c:a 45 öre per kg., synes statens direkta förlust enligt gjorda beräkningar komma att utom eventuella organisationskostnader belöpa sig för hela hushållningsåret till c:a 50 millioner kronor.

Givetvis kommer en dylik höjning av mjölpriset att för de mindre bemedlade kännas ganska besvärande. Emellertid skulle denna prisförhöjning i jämförelse med det nuvarande rågmjölspriset dock icke komma att motsvara mera än cirka 10 kronor per person och år eller 2·7 öre per person och dag.

Vid bedömande av denna ökade kostnad för de enskilda hushållen bör även beaktas, att kommittén räknar med att, ej minst genom det högre priset på spannmålen, en så pass avsevärd ökning i produktionen kommer att erhållas, att därmed följer möjlighet att öka de små dagsransoner, vilka för närvarande utgå. Vad detta betyder i den enskildes hushållning framgår därav, att brödet jämväl efter den här antydda prisförhöjningens genomförande skulle komma att vara det billigaste av våra mera betydande födoämnen.

Detta framgår bland annat av sammanställningen här nedan, i vilken angivits de mängder av vanliga födoämnen, som innehålla lika näringsvärde som 1 kg. vete eller råg, samt för de olika födoämnena dels det nuvarande priset per kg. dels priset för det näringsvärde, som ingår i 1 kg. vete eller råg. För vete och råg samt för mjöl av båda dessa sädesslag hava angivits såväl nuvarande pris som de av kommittén föreslagna medelprisen å spannmålen samt de förslagsvis angivna nya mjölprisen.

	Beräknat pris per kg. öre	1 kg. rågvärde (3 100 kalorier) öre per kg.
1 kg. råg eller vete (nuvarande pris)	32	32
1 » rågmjöl (nuvarande pris)	36	36
1 » vetemjöl (nuvarande pris)	42	42
1 » råg (efter prisförhöjningen)	39	39
1 » vete (efter prisförhöjningen)	40	40
1 » rågmjöl (efter prisförhöjningen)	45	45
1 » vetemjöl (efter prisförhöjningen)	50	50
1 » ärter	60	60
4 » potatis	15	60
10 » kolrötter	15	150
10 » vitkål	25	250
8 » skummjölk	15	120
4·5 » oskummad mjölk	30	135
1·3 » salt sill	100	130
0·4 » smör	535	214
0·7 » fläsk	305	214
1 » fett oxkött	350	350

En ökad tillgång på brödsäd medför uppenbarligen, att förbrukningen av de dyrare födoämnen, vilka vid nuvarande dagsrasoner komma till användning som ersättning för brödet, kan något minskas, och de dagliga kostnaderna för dessa i någon mån inskränkas. Härav följer, att, om den genom prisförhöjningen avsedda ökningen i produktionen uppnås, detta kan komma att medföra icke blott en ökad näringstillgång utan ock, oaktat prisstegringen å spannmålen och mjölet, en sänkning i de dagliga utgifterna för fyllande av den enskildes näringsbehov.

Med stöd av vad sålunda anförts, hemställer kommittén att Kungl. Maj:t genom proposition till innevarande års riksdag måtte utverka medgivande till att utfästelse meddelas:

1) att för statens räkning från odlare inom landet inköpa de hos dem åren 1918 och 1919 skördade partier *vete*, vilka till staten hembjudas före den 1 juni 1920, till ett pris av minst 39 kronor pr 100 kg. fullt marknadsgill vara mot förbindelse för staten att verkställa uppköpen med tillämpande av en prisskala, som för vara av bästa kvalitet giver ett pris av 2 kr. högre eller sålunda 41 kronor;

2) att under enahanda villkor uppköpa *råg* till ett pris av 38 resp. 40 kronor;

3) att för statens räkning från odlare inom landet inköpa de hos dem år 1918 skördade partier *korn*, vilka till staten hembjudas före den 1 juni 1919, till ett pris av 33 resp. 35 kronor;

4) att vid inköp före den 1 juni 1919 för statens räkning av under år 1918 skördade *ärter* till människoföda priset icke må understiga 55 kronor pr 100 kg.;

5) att vid inköp före den 1 juni 1919 för statens räkning av under år 1918 skördad väl sorterad *potatis*, avsedd till matpotatis, priset icke må understiga 10 kronor 50 öre pr 100 kg.;

6) att för statens räkning från vederbörande tillverkare inköpa de partier torkade *potatisprodukter*, potatisstärkelse och glykos, som tillverkats av potatis av 1918 års skörd och till staten hembjudas före den 1 juni 1919, till pris, som så avpassas, att potatisens odlare kunna påräkna ett pris av 8 kronor 50 öre pr 100 kg. potatis med 18 % stärkelsehalt;

skolande samtliga utfästelserna avse leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast odlingsorten, samt tid, som av staten närmare bestämmes.

Till jämförelse med de föreslagna priserna kan nämnas, att statens högsta inköpspris för motsvarande varor av 1917 års skörd äro för vete 32 kronor, för råg 32 kronor, för korn 27 kronor och för ärter 45 kronor. Det högsta maximipriset för potatis av 1917 års skörd — vid leverans efter 31 mars 1918 — är 10 kronor 50 öre pr 100 kg., d. v. s. lika med kommittéförslagets minimipris för matpotatis. Det föreslagna maximipriset för fabrikspotatis åter är lika med det av förra årets riksdag utfästa, 6 kronor pr hl., eller, vilket blir detsamma, maximipriset för all potatis hos odlaren före 1 december 1917.

Förslag om revision av lagen mot oskälig hyresstegring.

Enligt gällande bestämmelser skall lagen den 25 maj 1917 med vissa bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m. med undantag av vissa särskilda stadganden upphöra att gälla den 1 oktober innevarande år. Om också lagens direkta verkningar komma att sträcka sig framåt i tiden och att i regel omfatta jämväl hyresåret 1 oktober 1918—30 september 1919, har det ansetts vara av behovet påkallat att redan under innevarande år upptaga till omprövning frågan, huruvida icke lagen bör prolongeras för ytterligare viss tid. Bostadskommissionen och socialstyrelsen, vilka under fjolåret efter gemensamma överläggningar i sin den 4 april dagtecknade skrivelse till statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet ingåvo det förslag till en dylik lagstiftning, som av statsmakterna sedermera i huvudsak godkändes och antogs, hava även under innevarande år gemensamt upptagit nämnda fråga till behandling.[1] I samband härmed har upptagits frågan om den revision av olika bestämmelser, som under förutsättning av lagstiftningens förlängda giltighet synts böra ifrågakomma.

I cirkulärskrivelse den 28 december 1917 anmodade statsrådet och chefen för justitiedepartementet Konungens befallningshavande i samtliga län att snarast möjligt från vederbörande myndigheter och hyresnämnder inhämta yttranden angående lämpligheten av hyresstegringslagens prolongation samt rörande de särskilda önskemål, som gjort sig gällande med avseende på lagens innehåll. Sedan dylika yttranden inkommit från såväl Konungens samtliga befallningshavande som från ett flertal magistrater, hyresnämnder, byggnadsnämnder m. fl. samt stadsfullmäktige i ett stort antal städer, hava dessa yttranden under det förberedande arbetet ställts till kommissionens och styrelsens förfogande. Vidare må framhållas, att svenska stadsförbundet genom sin kommunala centralbyrå under hösten 1917 föranstaltat om en enquête bland ordförandena i rikets hyresnämnder, varvid dessa anmodats att enligt ett särskilt upprättat formulär meddela sina erfarenheter om lagens tillämpning och praktiska betydelse samt att uttala sin uppfattning om behovet av lagens förlängda giltighet och en i samband därmed stående revision av dess bestämmelser. Svar å denna enquête hava inkommit från ordförandena i flertalet av rikets hyresnämnder och sedermera bearbetats inom byrån samt i januari 1918 av trycket utgivits under titeln »Hyresstegringslagen och dess tillämpning». Jämväl har stadsförbundets bostadsråd beretts tillfälle att yttra sig angående förevarande spörsmål. Slutligen hava ordförandena i Stockholms stads hyresnämnder den 29 november 1917 till Konungen ingivit en underdånig skrift i ämnet. Kommissionen och styrelsen hava tagit del av samtliga här omförmälda handlingar, vilka utgjort ett värdefullt underlag för det betänkande, som den 15 februari 1918 avlåtits till chefen för justitiedepartementet.

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 477.

I överensstämmelse med den av Konungens befallningshavande och övriga myndigheter liksom ock hyresnämndsordförandena med stor enstämmighet uttalade uppfattningen, anse sig bostadskommissionen och socialstyrelsen obetingat böra förorda, att giltighetstiden för ifrågavarande lagstiftning utsträckes åtminstone över ytterligare ett hyresår. Skälen härtill torde ligga i öppen dag. De utomordentliga förhållanden, som under år 1917 föranledde lagens tillkomst och för vilka kommissionen och styrelsen i sitt då avgivna förslag lämnat en utförlig redogörelse, fortfara alltjämt. Någon lindring i de svåra förhållandena på bostadsmarknaden har ingalunda av andra orsaker kunnat ernås under den tid, som förflutit efter lagens tillkomst, utan hava dessa förhållanden snarare än ytterligare förvärrats. Visserligen har det lyckats att med tillhjälp av det vid 1917 års riksdag beviljade anslaget å fyra millioner kronor samt kommuners och enskildas uppoffringar hålla en allmännyttig byggnadsversamhet vid liv. Denna har emellertid varit inskränkt till att endast nödtorftigt avvärja en ren bostadsnöd och har i intet fall kunnat medföra en verklig förbättring av fjolårets bostadsförhållanden. Härtill kommer, att all enskild byggnadsverksamhet numera starkt nedgått och nästan fullständigt avstannat, för så vitt den rörer produktionen av smålägenheter. Även om folkökningen i rikets städer under år 1917 enligt tillgängliga preliminära uppgifter i allmänhet varit ringa och på sina håll så gott som upphört, har denna omständighet i och för sig givetvis endast förhindrat en än ytterligare ökning av, men ingalunda förminskat den disproportion mellan tillgång och efterfrågan på hyreslägenheter, som under fjolåret framträdde på hyresmarknaden. Att krisen, såsom exempelvis fallet varit i de norrländska gruvsamhällena, framkallat en så stark utflyttning, att en fullständig omkastning skett i hyresförhållandena, hör till de rena undantagen. Marknadsläget är sålunda å flertalet större orter alltjämt av den beskaffenhet, att farhågorna för dess utnyttjande i oskäligt vinstsyfte måste anses välgrundade, så framt icke åtgärder från statens sida vidtagas i syfte att även i fortsättningen reglerande ingripa.

Emellertid anse sig bostadskommissionen och socialstyrelsen icke kunna underlåta att under innevarande år ännu starkare än under fjolåret betona vissa betänkliga verkningar, som i längden måste bliva en följd av ifrågavarande starka ingripande i enskildas förfoganderätt över deras egendom. Härvid kommer, vad det aktuella läget beträffar, icke i betraktande lagens inflytande på byggnadsverksamheten. Hela byggnadsindustrien torde nämligen för närvarande vara begränsad av helt andra faktorer, som ej äga samband med den statliga regleringen av fastigheternas hyresavkastning. Men om också i åtskilliga fall de från fastighetsägarhåll framförda klagomålen över lagens förmenta hårdhet mot en viss samhällsklass måste anses obefogade, särskilt med hänsyn till de mot vissa andra samhällsklasser vidtagna liknande prisregleringsåtgärderna, kan det dock icke förnekas, att om giltighetstiden för ifrågavarande lagstiftning utsträckes alltför länge, den måste framkalla en för bostadsfrågans lösning ogynnsam depression å fastighetsmarknaden. Härigenom minskas också utsikterna för att fastighetsmarknaden framdeles, när byggnadsverksamheten åter kan påbörjas, skall äga förmåga att draga till sig det värdefulla kapital, som söker en måttlig men jämn och säker avkastning.

Det har därför synts nödvändigt att redan under nu rådande förhållanden, samtidigt med frågan om lagstiftningens förlängda giltighet, jämväl taga hänsyn till frågan om dess framtida avveckling. Även om det nuvarande läget otvetydigt är sådant, att det kräver en prolongation av lagen, så kan dess avveckling, i motsats mot exempelvis upphävandet av maximipris på olika nödvändiga förbrukningsartiklar, icke ske omedelbart. I första rummet kan lagen ej såsom ett maximipris fastställas att gälla tills vidare, utan måste gälla till en viss dag. Vidare fastställes hyra enligt lagen likaledes för viss tid, vanligen ett helt år, och därtill enligt nu gällande bestämmelser, för en tid, som omfattar ända till ett helt år efter det lagen upphört att gälla. Lagens verkningar komma sålunda alltid att sträcka sig långt framåt under tider, då förhållandena icke på förhand kunna överblickas. Slutligen bör uppmärksammas, att

i framtiden en viss växelverkan kommer att äga rum mellan lagen och den faktor, som skall utjämna disproportionen mellan tillgång och efterfrågan på bostadsmarknaden och så att säga ersätta lagens prisreglerande inflytande, nämligen byggnadsverksamheten. Uppenbarligen är det sålunda av den största betydelse, att lagen icke, uteslutande med hänsyn till det aktuella läget, erhåller en sådan form, att man för framtiden binder sig för dess prolongation under längre tid, än vad dåvarande förhållanden eljest skulle påkalla.

I allmänhet hava kommissionen och socialstyrelsen funnit sig kunna förorda, att lagens bestämmelser, i huvudsak oförändrade, givas förlängd giltighet. Det från olika håll framförda förslaget, att lagens tillämplighet skulle principiellt utvidgas, nämligen till att omfatta även hyresavtal om möblerade lägenheter, har ej synts kunna förordas. I främsta rummet bör i sådant hänseende framhållas de svårigheter, som härvid ofta skulle uppstå på grund av att dylika avtal merendels innefatta även andra förmåner än själva lägenhetsupplåtelsen. Vidare skulle en dylik utvidgning i väsentlig grad öka nämndernas flerstädes redan förut stora arbetsbörda. Det torde därför hellre kunna ifrågasättas, huruvida icke i dylika fall ett oskäligt utnyttjande av bostadsnöden borde bedömas enligt den allmänna ockerlagstiftningen, som för närvarande är underkastad revision. De förändringar av något mera principiell innebörd, som här äro föreslagna, beröra huvudsakligen hyresprisbildningen, för så vitt denna regleras genom hyresnämndsinstitutionen.

Enligt förslaget skola sålunda beträffande särskilda, närmare angivna hyresavtal hyresstegringar intill en viss angiven procentsats undandragas hyresnämndernas prövning, så att hyresprisbildningen intill denna gräns kommer att försiggå fritt. Redan i sin till det tidigare lagförslaget fogade skrivelse den 4 april 1917 framhöllo bostadskommissionen och socialstyrelsen, att förslaget uppenbarligen ej avsåg att generellt förhindra hyresstegringen. Givetvis borde sålunda en hyresstegring, som oberoende av den pågående krisen kunde hava ansetts normal och nödvändig, ej genom nämndernas åtgörande förhindras. Det ligger vidare i öppen dag, att hyresprisbildningen ej kan förbliva oberörd av penningvärdets fall. Dock lärer detta, sådant det kommer till uttryck i vissa, delvis av övergående orsaker påverkade prisindices, ej få göras bestämmande för prövning av skälig hyra. Å andra sidan synes det oberättigat, att ersättning för hyresupplåtelse skall på fastighetsägarnas bekostnad hållas kvar vid en alltför starkt sjunkande kvot av hyresgästernas inkomster.

Om sålunda en allmän hyresstegring redan ur dessa synpunkter synes fullt befogad, lärer den därjämte med hänsyn till den framtida bostadsproduktionen vara oavvisligt nödvändig. Visserligen är det ogörligt att närmare förutsäga de byggnadskostnader, som komma att bliva rådande efter krisen. Liksom man dock med största grad av sannolikhet tyckes kunna förvänta, att dessa komma att sjunka ned under den nuvarande abnormt höga nivån, lärer det å andra sidan ej kunna betvivlas, att de komma att betydligt överstiga dem, som voro gällande före krisen. Såsom förhållandena utvecklat sig, torde det emellertid ej för bedömande av den blivande hyresnivån vara av behovet påkallat att söka tillnärmelsevis uppskatta de blivande byggnadskostnaderna. Man torde nämligen med ganska stor säkerhet kunna utgå ifrån, att dessas stegring, från krisens början räknat, alltid kommer att bliva större än den motsvarande höjningen av den allmänna hyresnivån. En fullständig anpassning av hyresnivån efter byggnadskostnaderna vid krisens slut skulle sannolikt ej komma att inträda, ens om någon statlig reglering av hyrorna aldrig genomförts. Ej heller torde en sådan vara av behovet påkallad. Erfarenheterna från normala tider utvisa nämligen, att hyrorna i nybyggda fastigheter på grund av lägenheternas större begärlighet merendels kunna sättas ganska avsevärt mycket högre än i äldre fastigheter. Denna så att säga elasticitet i hyresnivån är emellertid begränsad till sin räckvidd och av övergående natur. Man torde därför obetingat böra räkna med en hyresnivå, vilken åtminstone i någon mån är anpassad efter byggnadskostnaderna, såsom en ovillkorlig förutsättning för ett återupptagande av byggnadsverksamheten.

Det är givetvis knappast möjligt att fastställa en för hela riket avpassad, generell procentsats för hyresförhöjning, vilken å ena sidan tillgodoser de berättigade fastighetsägarintressena, liksom ock det allmännas intresse av byggnadsverksamhetens återupptagande, men som å andra sidan icke möjliggör eller rent av frammanar en ur sociala synpunkter vådlig stegring av hyresnivån. Redan i 1917 års förslag ansågo sig bostadskommissionen och socialstyrelsen böra tillstyrka, att en allmän höjning av hyresnivån på 15 procent av hyrorna från tiden närmast före den 1 oktober 1915 i viss mån borde legaliseras. Kungl. Maj:t intog med riksdagens bifall samma ståndpunkt, ehuru den föreslagna procentsatsen sänktes från 15 till 10. Kommissionen och socialstyrelsen hava denna gång ej ansett sig böra frånträda sin under fjolåret hävdade uppfattning om storleken av ifrågavarande procentsats. I stället hava ytterligare omständigheter tillkommit, som snarare äro ägnade att under nuvarande förhållanden ytterligare stärka densamma. Närmast kommer härvid i betraktande, att av socialstyrelsen verkställda undersökningar giva vid handen, att den genomsnittliga hyresökningen från hyresåret 1914/15 till hyresåret 1917/18 i till och med september månad 1917 hyresreglerade lägenheter om högst fem rum och kök (utan centralvärme) utgjort 13 procent, varav 9 procent komma på den tid, då prisbildningen varit underkastad hyresnämndernas kontroll. Då en ytterligare ökning torde vara att förvänta under hyresåret 1918/19, lärer en generellt medgiven hyresökning av 15 procent för samma hyresår ingalunda kunna betraktas såsom oskälig.

Enligt förslaget skall den tillåtna hyresstegringen å 15 procent, i likhet med vad fallet var beträffande den av bostadskommissionen och socialstyrelsen år 1917 förordade liknande gränsen för under vissa villkor utsökbar hyra, endast avse lägenhet, som varit uthyrd för tid före den 1 oktober 1915, samt beräknas med utgångspunkt från därvid senast gällande hyra. Utgångshyran blir sålunda i allmänhet den, som gällde 1 oktober 1914—30 september 1915. Härtill kommer, att hyresökningen under åren 1910—1914 varit jämförelsevis obetydlig. Den föreslagna hyresökningen av 15 procent kommer sålunda i stort sett att avse hela perioden från 1910 ända fram till 1920. Det torde kunna ifrågasättas, om ej en genomsnittlig hyresförhöjning av denna storlek, åtminstone i större städer och industrisamhällen, skulle ägt rum och ansetts såsom fullt normal, även om krisen ej inträffat. Den föreslagna gränsen kan sålunda väl motiveras utan ett tillgripande av en så svårberäknad faktor som penningvärdets fall. Att sistnämnda faktor icke varit vägledande vid fastställande av ifrågavarande procentsats torde jämväl framgå därav, att densamma endast utgör en ringa bråkdel av den, med vilken för närvarande andra priser, exempelvis för livsmedel, hava stegrats under krisen.

Det bör därför betonas, att den föreslagna procentsatsen ingalunda är att anse såsom en maximigräns för skälig hyresstegring. Nämnderna böra sålunda i den väsentligen av lämplighetshänsyn fixerade för hela riket gällande procentuella gränsen ej tro sig finna ett stöd varken för att undandraga sig den individuella prövningen av hyra eller för att vid sådan prövning anse hyresstegringar utöver denna gräns såsom obetingat oskäliga.

Det skulle kunna ifrågasättas, om icke en dylik frihet från nämndernas hyresreglerande inflytande inom den föreslagna ramen skulle locka hyresvärdarna att till det yttersta utnyttja denna frihet. Ett dylikt utnyttjande omöjliggöres givetvis på orter med tillräcklig bostadstillgång genom själva marknadsläget. Å andra orter däremot, där bostadsknapphet råder, lärer det vara de i sina anspråk måttligaste hyresvärdarna, vilka icke redan sökt och lyckats driva upp sina hyror till sagda gräns, som skulle komma i åtnjutande av ifrågavarande frihet. Man torde följaktligen kunna förmoda, att dessa även med den medgivna friheten skola veta att iakttaga en viss måttfullhet i sina anspråk, liksom det även synes riktigt, att just dessa så långt som möjligt frigöras från beroende av lagstiftningsåtgärder, vilka i viss mån hava karaktären av en ockerlag.

Med den ifrågavarande bestämmelsen har man vidare sökt vinna ett syfte, som delvis varit avsett med stadgandena i den nu gällande lagen, nämligen att få en del

hyresförhöjningar att så att säga löpa utan vidare utan att sålunda behöva dragas under prövning av hyresnämnderna, vilkas arbetsbörda ändock, åtminstone i de större städerna, är synnerligen betungande. Det synes ock vara anledning antaga, att hyresvärdarna såvitt möjligt skola nöja sig med en hyresförhöjning inom den föreslagna gränsen. Begäres emellertid förhöjning överstigande denna gräns, och fallet drages under hyresnämndens prövning, bör denna äga fri prövningsrätt och sålunda vara berättigad att, därest omständigheterna därtill föranleda, nedsätta hyran under 15 procentgränsen. Givetvis kommer härigenom ett ganska starkt tryck att utövas på hyresvärdarna att icke utan verkligt giltiga skäl gå utöver meranämnda gräns.

Den nu gällande lagen riktar sig, såsom framgår av motiven till densamma, uteslutande mot oskäliga hyresstegringar. Detta syfte med lagen torde emellertid hyresnämnderna i allmänhet icke tillräckligt beaktat. I allt fall har nämndernas verksamhet så småningom utvecklat sig till en mera allmän reglering av förekommande hyresförhöjningar, varvid smärre hyresjusteringar verkställts även i fall, där den fordrade hyresförhöjningen ingalunda kunnat betecknas såsom oskälig. Genom här föreslagna, ändrade bestämmelser i fråga om hyresregleringen lära emellertid dylika smärre justeringar i allmänhet komma att förebyggas och lagens verkliga innebörd mera betonas.

De ord, som i lagen angiva normerna för nämnderna vid fastställande av skälig hyra, nämligen »hänsyn till höjda räntor för intecknad gäld, ökade utgifter för fastighetens underhåll, ökning av andra omkostnader för fastigheten och förhållandena i övrigt», hava i förslaget ersatts med orden »hänsyn till ej mindre lägenhetens beskaffenhet än även omkostnaderna för fastigheten och förhållandena i övrigt». Denna ändring avser att i viss mån legalisera det av nämnderna redan i stor utsträckning tillämpade förfaringssättet att basera prövningen av skälig hyra i första hand på en efter verkställd besiktning gjord uppskattning av lägenhetens verkliga hyresvärde. Ett allt för stort hänsynstagande till själva utgiftsökningen för fastigheten vid utmätande av hyresbeloppet lärer ej i längden kunna utan skada upprätthållas. Följden härav måste nämligen så småningom bliva, att lägenheter i fastigheter med en klok och i all synnerhet beträffande den intecknade gälden med förutseende ordnad ekonomi komma att betinga en lägre hyra än lägenheter, vilkas ägare icke förstått att eller velat vidtaga härtill erforderliga anstalter. Uppenbarligen innebär ett sådant upprätthållande av olika hyresnivåer i längden en premiering av de mindre önskvärda fastighetsägarelementen. Härtill kommer, att fastighetsägare, vilkas ekonomisering av deras fastigheter synbarligen kunnat betecknas såsom osund, exempelvis på grund av placering av synnerligen högt belägna inteckningar i rena ockrarhänder, ansett sig kunna ur de gällande bestämmelserna utläsa en obetingad rätt att under alla förhållanden tillerkännas matematiskt full ersättning för de utgifter, som föranletts härav.

Förslaget upptager vidare den bestämmelsen, att hyresnämnd skall äga rätt att tillerkänna hyresvärd höjd ersättning för tillhandahållande av värme och varmvatten, då fråga är om fleråriga hyresavtal. Genom de på grund av krisen till det flerdubbla stegrade bränsleprisen hava fastighetsägarna i dylika fall lidit betydande förluster. Då en sådan ersättning enligt gällande lag, ehuru påtagligt befogad, icke kan tilldömas hyresvärden, har det synts lämpligt, att i likhet med vad som gjorts exempelvis i Danmark, inom den förevarande lagstiftningens ram, som förnämligast går ut på att skapa ett skydd för hyresgästerna, öppna en möjlighet att avlägsna en hyresvärdarna drabbande uppenbar obillighet. De betänkligheter, som till äventyrs kunna hysas mot en sådan bestämmelse, hävas till väsentlig del av tvenne omständigheter. Dels är nämligen prövningen av skälig hyra i dylika fall ej överlämnad åt hyresvärdens godtycke utan åt ett kvalificerat offentligt organ, dels torde det huvudsakligen vara välsituerade hyresgäster, som ingått avtal av ifrågavarande slag. Emellertid har det synts lämpligt, att hyresgäst, som på detta sätt erhåller sin avtalade hyra förhöjd, medgives rätt att inom viss tid uppsäga hyresavtalet. Ur hyresvärdens synpunkt lärer denna rättighet

icke medföra någon nämndvärd risk, enär lägenheter av ifrågavarande beskaffenhet med lätthet torde kunna utan förlust omedelbart uthyras till annan person. Av den föreslagna formuleringen torde vidare framgå, att nämnden i dylika fall skall fastställa ersättningen för värme och eventuellt för varmvatten enbart för sig, och att det endast är denna, som kan bliva föremål för nämndens prövning och förhöjning. Däremot kan hyran för själva lägenheten icke av nämnden ökas, även om den i jämförelse med den vid regleringen vanliga hyresnivån till äventyrs kan befinnas vara relativt låg.

Såsom allmän regel stadgas i förslaget, att hyresnämnds prövning ej må avse hyresbelopp, som erlagts eller till betalning förfallit före den dag, då framställning om hyresreglering till nämnden gjorts, eller där nämnden eljest företager reglering, före den dag, då ärendet slutligen avgöres. Detta stadgande är avsett att utgöra en form av preklusionstid för rätten att hos hyresnämnd göra framställning om hyresreglering, för att icke frågan om hyresbeloppets storlek under längre tid skall hållas svävande. Tydligen kommer ett sådant stadgande att medföra, att hyresgäst, som önskar få sin hyra reglerad av hyresnämnd, låter sig angeläget vara att redan före den första hyresbetalningen göra framställning därom.

Beträffande bestämmelserna om uppsägning av hyresavtal föreslås vissa ändringar och tillägg, varigenom ett kringgående av lagen på ett mera effektivt sätt än hittills torde kunna förebyggas. Första förutsättningen för att uppsägning från hyresvärds sida skall anses giltig jämväl utan hyresnämnds samtycke angives i den gällande paragrafen sålunda, att hyresgästen skriftligen förklarar sig villig att låta avtalet upphöra. Tvekan lär hava uppkommit, huruvida enbart ett undertecknande från hyresgästens sida av gängse uppsägningsklausul skall anses innebära ett sådant godkännande av uppsägningen, som här avses. Genom en föreslagen omformulering har tydligt fastslagits, att ifrågavarande villkor för uppsägningens giltighet är fyllt, först då hyresgästen dels erkänt skedd uppsägning, exempelvis genom undertecknande av sagda klausul, dels ock annorledes och skriftligen ådagalagt sitt fria samtycke till att avtalet skall upphöra att gälla.

Det har förekommit fall, då hyresvärden låtit hyresgästen träffa avtal om förhyrning av omöblerad lägenhet, avsett att utan uppsägning upphöra att gälla å viss dag, varvid avsikten i många fall synbarligen varit, att avtalet ej skulle komma att träffas av bestämmelserna i den gällande lagen. Då ett av lagens viktigaste stadganden sålunda kan förlora den betydelse, som därmed varit avsedd, har rättelse här ansetts av behovet påkallad. Enligt förslaget skall i dylikt fall vara så ansett, som om avtalet träffats under förbehåll, att detsamma efter avtalstidens slut skulle förlängas för ytterligare lika lång tid, dock varje gång för högst ett år, så framt icke uppsägning skett.

Beträffande tidpunkten för de nu föreslagna ändringarnas ikraftträdande hava bostadskommissionen och socialstyrelsen ansett det vara av synnerlig vikt, att de nya grunderna för nämndernas hyresreglerande verksamhet erhålla giltighet snarast möjligt, så att berörda grunder i största utsträckning bliva normerande redan för hyresåret 1918/19. I annat fall lära desamma förlora en stor del av sin betydelse. Den nuvarande lagen av den 25 maj 1917 gäller till den 1 oktober 1918, och det kan givetvis synas naturligt, att den nya lagen tager vid omedelbart efter förstnämnda lags upphörande. Ett sådant förfaringssätt lärer emellertid medföra betydande olägenheter ifråga om hyresregleringen för hyresåret 1918/19. Med avseende härå må sålunda erinras, att hyresnämnderna i Stockholm och även på vissa andra håll, där hyresstegringar förekommit i större omfattning, till följd av den stora anhopningen av ärenden, icke medhunno att slutföra regleringsarbetet för innevarande hyresår förrän mot slutet av år 1917. Då det icke är uteslutet, att nämndernas arbete kommer att gestalta sig på i huvudsak samma sätt även i år, skulle sålunda, därest den nya lagen trädde i kraft den 1 nästkommande oktober, på angivna orter sannolikt ungefär hälften

av samtliga hyror för hyresåret 1918/19 komma att utmätas enligt nu gällande grunder och andra hälften efter de nya grunderna, en eventualitet, som givetvis bör om möjligt förebyggas. Det torde likväl, även om den nya lagen träder i kraft, exempelvis under april eller maj månad, icke kunna helt undvikas, att i fall, då uppsägningstiden är bestämd till sex månader, en del uppsägnings- och regleringsbeslut, avseende hyresåret 1918/19, hinna fattas, innan den nya lagen blir gällande. Emellertid synas olägenheterna för sådant fall icke tillnärmelsevis bliva så stora, som om lagen skulle träda i kraft först den 1 nästkommande oktober.

Förslag till riksdagen om ny fattigvårdslagstiftning.

Efter det fattigvårdslagstiftningskommittén den 19 februari 1915 till Kungl. Maj:t avgivit betänkande med förslag till lag om fattigvården m. m.,[1] hade Kungl. Maj:t genom remiss den 30 april samma år över nämnda betänkande infordrat utlåtanden från ett flertal myndigheter och organisationer.[2] Sedan dessa utlåtanden efter hand inkommit, har Kungl. Maj:t den 8 februari 1918 beslutat till riksdagen avlåta proposition med förslag till lag om fattigvården. Vid föredragning av detta ärende anförde statsrådet och chefen för civildepartementet enligt statsrådsprotokollet bland annat följande:

Sedan länge har fattigvårdens avlösande genom andra anordningar varit ett mål, som mången trott skulle kunna vinnas inom en ganska snar framtid. Och mången torde därför också fråga sig, om det verkligen finnes skäl att nu framlägga förslag till ny fattigvårdslag. Helt visst har mycket förändrats på det sociala området, sedan Kungl. Maj:t år 1907 tillsatte den kommitté, vilken framlagt det föreliggande förslaget, och det gäller därför att pröva saken med hänsyn till förhållandena, sådana de nu bestå eller kunna med någon säkerhet antagas utveckla sig under den närmaste framtiden.

Den viktigaste av de hos oss under senare tiden inträffade förändringar, som verkat eller i alla händelser varit avsedda att verka i riktning mot att göra fattigvården överflödig, är antagandet av lagen om allmän pensionsförsäkring. På sätt kommittén anmärkt kan dock pensionsförsäkringen åtminstone icke för närvarande sörja för alla åldringar och invalider. Pensionsstyrelsens framställning om kommunala pensionstillskott utan fattigvårds natur ådagalägger bäst, att här finnes ett betydande fält för en kommunal hjälpverksamhet; och även för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet påkallas kommunala bidrag.[3]

Beträffande olycksfallsförsäkringen har under tiden, sedan kommittén avgav sitt betänkande, en ny lag utfärdats, den 17 juni 1916, som trätt i kraft den 1 januari 1918, men även enligt denna lag är det icke alldeles uteslutet, att olycksfall kunna komma att ligga utanför lagen och vid nödläge för dem, som träffats av olycksfall, hjälp behöva påkallas från fattigvården. Vad slutligen vidkommer sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring, äro förslag därtill under utarbetande, men även där lärer det bliva svårt att träffa alla förekommande fall. Tills vidare måste alltså fattigvården lämna hjälp vid tillfälligt påkommande behov av nu berört slag.

Rörande fattigvårdens verksamhet i fråga om minderåriga må erinras, att förslag redan tidigare varit framlagt om en pensionering av invaliders barn, och att fram-

[1] Soc. Medd., årg. 1915, sid. 538. — [2] Socialstyrelsens häröver avgivna utlåtande har förut återgivits i Soc. Medd., årg. 1917, sid. 181. — [3] Jfr sid. 311.

ställning i sådant syfte jämväl torde komma att föreläggas årets riksdag. Vidare hava önskemål framförts om pensionering av änkors och andra ensamstående mödrars barn. Det har också ifrågasatts att överflytta fattigvårdens barnavårdande verksamhet till barnavårdsnämnden. Även om pensionering av nyss angivet slag skulle komma till stånd, torde den allenast beröra en del av fattigvårdens nuvarande verksamhet på detta område. För övrigt bör anmärkas, att även enligt lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn den 13 juni 1902 fattigvården vid sidan om barnavårdsnämnden har vissa uppgifter särskilt såsom samhällets representant gentemot andra samhällen och försörjningsskyldiga.

Slutligen bör här erinras därom, att fattigvården, förutom sin understödjande och vårdande verksamhet, även har andra uppgifter, såsom att vidtaga åtgärder gent emot försumliga försörjare och bettlare samt mot alkoholister (såsom nykterhetsnämnd), vilka uppgifter tydligen även måste överföras till andra myndigheter, därest verksamheten i övrigt överflyttas.

Vad sålunda anförts torde visa, att det ännu återstår ganska mycket, innan man med utgångspunkt från socialförsäkringen kan tänka på att avlösa fattigvården. Till en fullständig avlösning av densamma torde man för övrigt ej kunna komma på annan väg än genom att omlägga förvaltningen och överflytta fattigvårdens nuvarande verksamhet på andra organ, allt under det att man utvecklar socialförsäkringen så långt ske kan.

Till uppställning och innehåll ansluter sig Kungl. Maj:ts förslag i huvudsak till kommitténs betänkande. I vad mån mera väsentliga avvikelser förekommit, framgår av efterföljande framställning:

1. **Om offentlig fattigvård och enskildas försörjningsplikt.** Obligatorisk fattigvård skulle enligt kommittéförslaget tillkomma *minderårig eller den, som i följd av ålderdom eller sjukdom eller annan anledning är oförmögen att genom arbete försörja sig.* I propositionen har den ändring vidtagits, att orden »annan anledning» utbytts mot *lyte eller eljest bristande kropps- eller själskrafter.* Genom denna omformulering har fastslagits, att arbetslöshet ej kan berättiga till obligatorisk fattigvård. Beträffande denna begränsning har följande motivering anförts:

Stadganden av en ovillkorlig skyldighet för kommun att inskrida vid åberopad arbetslöshet skulle kunna medföra konsekvenser, som icke vore lätta att överskåda. Den hjälp, som i dylika fall bör lämnas åt den arbetsföre, som saknar arbete, bör helst bestå i en anvisning på eller anskaffande av sådant. Att pålägga fattigvårdsstyrelserna en ovillkorlig skyldighet att föranstalta om arbete eller anvisa sådant lärer ej vara lämpligt, då detta ej sällan skulle ligga utom deras möjlighet och för ernående härav andra samhällsorgan i huvudsak böra tagas i anspråk. Däremot kunna inga vägande anmärkningar framställas mot understöd genom fattigvården åt den arbetslöses familj, vadan principen om samhällets skyldighet att understödja, även om en arbetsför försörjare finnes, synes böra godtagas.

Under den rådande kristiden hava för övrigt särskilda anordningar vidtagits för att möta förefintlig arbetsbrist och även eljest hava vid särskilda nödtillfällen av kommunerna träffats anstalter i sådant syfte. Nämnda åtgärder hava kunnat vidtagas med stöd av gällande bestämmelse om frivillig fattigvård. Om man, såsom i förslaget skett, vid sidan av den obligatoriska fattigvården bibehåller den frivilliga, torde man i förevarande avseende tills vidare böra åtnöjas med de möjligheter, som den frivilliga fattigvården erbjuder. Uppenbart är emellertid, att de förhållanden, som hänföra sig till den ofrivilliga arbetslösheten, kräva jämväl andra åtgärder från det allmännas sida än

sådana, som skäligen kunna ifrågasättas i en fattigvårdslagstiftning. Arbetslöshetsproblemet är ju också, särskilt med avseende å försäkring däremot, föremål för utredning, som så fortskridit, att om något år förslag i ämnet torde kunna framläggas.

Den för rätt till fattigvård fastställda *minderårighetsgränsen* har av Kungl. Maj:t höjts till 16 år, i stället för av kommittén föreslagna 15 år.

I fråga om *enskild försörjningsplikt* upptager propositionen samma bestämmelser som kommittéförslaget med allenast det tillägg, som betingats av de nya civilrättsliga bestämmelserna om adoptants och adoptivbarns inbördes underhållsskyldighet, enligt lagen om adoption den 14 juni 1917.

2. **Om fattigvårdssamhälle.** Kungl. Maj:t har i likhet med kommittén ansett, att man för närvarande icke bör ifrågasätta, att staten eller landstingen helt övertaga fattigvården, utan i stället, med bibehållande av kommunerna såsom fattigvårdssamhällen, låta staten och landstingen kraftigare än hittills hjälpa kommunerna, särskilt i syfte att bereda större möjligheter till anstaltsvård för understödstagare samt därmed lätta på kommunernas bördor. Med hänsyn till de obestridliga olägenheterna av alltför små fattigvårdssamhällen hava i enlighet med kommitténs förslag utvägar anvisats mindre kommuner att på frivillighetens väg bilda sammanslutningar för gemensam fattigvård. Att söka åstadkomma dylika föreningar mellan kommunerna efter en allmän indelningsgrund såsom härad, pastorat eller provinsialläkaredistrikt, vilket från olika håll föreslagits, har däremot ej synts lämpligt. Roteindelning och bildande av s. k. enskilda fattigvårdssamhällen skall, såsom ock kommittén föreslagit, ej vidare medgivas.

3. **Om fattigvårdsstyrelse.** I fråga om fattigvårdsstyrelses sammansättning har i Kungl. Maj:ts förslag upptagits det av en kvinnlig ledamot inom kommittén reservationsvis framförda yrkandet, att minst en av styrelseledamöterna och en av suppleanterna alltid skall vara kvinna. Vid val av fattigvårdsstyrelse skall, i likhet med vad som redan gäller beträffande pensionsnämnd, varje röstande hava en röst. I anslutning till ett från medicinalstyrelsen framställt förslag har rätt att deltaga i fattigvårdsstyrelses förhandlingar medgivits vederbörande stads- eller provinsialläkare.

4. **Om sökande och meddelande av fattigvård.** Under det gällande fattigvårdsförordning innehåller allenast synnerligen knapphändiga bestämmelser i fråga om sökande och meddelande av fattigvård, upptager förslaget i detta kapitel jämförelsevis utförliga regler såväl rörande sökande av fattigvård som meddelande därav, tillvägagångssättet, de försörjningsformer, som böra användas, samt de allmänna regler, som vid den ena eller andra av dessa former böra iakttagas.

Såsom försörjningsformer upptagas *understöd i hemmet, utackordering* eller *vård å anstalt.* Däremot må försörjning genom omgång (sockengång) icke äga rum. Likaså har upptagits förbud mot infordrande av anbud för utackordering genom auktion eller därmed jämförligt förfarande.

För mottagande av understödstagare, vilka ej lämpligen kunna understödjas i hemmet eller utackorderas, skall varje fattigvårdssamhälle i regel hava en särskild anstalt. Såsom lämpliga benämningar å dessa anstalter hava förslagsvis angivits beteckningarna *ålderdomshem*, *försörjningshem* eller *vårdhem*. För sådana fall, där en kommun ej kan anses hava bruk av egen anstalt, anvisades i kommittéförslaget två utvägar, nämligen antingen en förening med ett eller flera andra fattigvårdssamhällen om en gemensam anstalt eller ock en överenskommelse med annat samhälle om anlitande av detsamma tillhörig anstalt. Då det kan förutses, att det för smärre kommuner i många fall lärer bliva omöjligt att få till stånd sådan överenskommelse, har detta ej heller av Kungl Maj:t upptagits såsom villkor för erhållande av befrielse från skyldigheten att anordna egen anstalt. Däremot har uttryckligen framhållits, att dylik befrielse ej innebär, att samhället därigenom fritages från plikten att verkligen bereda anstaltsvård, när fall föreligga, då sådan kräves. I sådana fall blir kommunen givetvis hänvisad att mot särskild avgift söka få den vårdbehövande intagen å annat samhälles anstalt, en anordning, som för enstaka fall torde möta mindre svårighet än åvägabringande av en generell överenskommelse i liknande syfte.

Förutom de sålunda föreskrivna kommunala anstalterna skola i varje landstingsområde (eventuellt gemensamt för flera landsting) upprättas nödigt antal *arbetshem*, avsedda för omhändertagande av personer, som ej lämpligen kunna mottagas eller behållas å de vanliga anstalterna, ävensom för försumliga familjeförsörjare, vilka av fattigvården ålagts arbete. För försörjningspliktiga av sistnämnda kategori skall någon avgift ej få av fattigvårdssamhället utkrävas.

5. **Om bidrag till fattigvården.** Den stora ojämnhet, som förefinnes beträffande fattigvårdsbördans tryck i olika kommuner, är i mycket hög grad beroende på förekomsten av sinnessjuka eller eljest abnorma, ävensom kroniskt sjuka understödstagare. I likhet med kommittén föreslår Kungl. Maj:t, att kostnaden för dessa understödstagare i väsentlig mån överflyttas från kommunerna till landstingen.

Beträffande *sinnessjuka*, sinnesslöa och fallandesjuka, ävensom *tuberkulösa* och *vanföra*, skola fattigvårdssamhällena sålunda berättigas att av vederbörande landsting utfå full gottgörelse för erlagda vårdavgifter vid allmänna eller av allmänna medel understödda vårdanstalter. I fråga om övriga *kroniskt* eller *obotligt sjuka*, som för vård intagits å av landstingen eller kommunerna själva upprättade anstalter, skulle enligt kommittéförslaget landstinget bidraga med 1/4 av kostnaden, under det kommunen erlade återstående 3/4; av Kungl. Maj:t har detta ändrats därhän, att kommun och landsting böra bära hälften vardera av berörda kostnader.

Slutligen har också från kommunerna till landstingen överflyttats kostnaderna för sådana fattiga, som för *akut sjukdom* vårdas å länslasarett eller därmed likställd sjukvårdsinrättning.

6. **Om uppsikt över kommunernas fattigvård.** Förutom den tillsyn, som ålegat och jämväl framdeles skall åligga länsstyrelserna, skulle enligt kommitténs förslaget uppsikt över fattigvården utövas av en för hela riket gemensam inspektionsmyndighet, angående vars organisation och verksamhet Konungen skulle äga meddela närmare bestämmelser. I propositionen äro bestämmelserna om denna inspektionsmyndighet närmare utformade. I allt vad som rör fattigvårdsförvaltningen inom länen, skola Konungens befallningshavande i enlighet härmed hava biträde av särskilt tillsatta tjänstemän, *fattigvårdskonsulenter*. Enligt en förslagsvis angiven distriktsindelning skall antalet sådana konsulenter tills vidare fastställas till åtta. För upprätthållande av erforderligt samarbete och enhetlighet inom fattigvårdsinspektionen skall dessutom tillsättas en central tillsynsmyndighet, *statens fattigvårdsinspektör*, med tjänsteställning som byråchef i civildepartementet. Förutom den rådgivande uppgift, som kommer att åligga honom i förhållande till länsstyrelser och konsulenter, skall fattigvårdsinspektören även utöva direkt uppsikt över en gren av anstaltsväsendet, nämligen arbetshemmen.

7. **Om hemortsrätt.** Kommittéförslaget företedde i fråga om hemortsrätten den avvikelsen från hittills gällande regler, att denna rätt göres beroende av den *faktiska* mantalsskrivningen i stället för den *rättsliga*. Genom denna förändring förutsågs antalet tvister om hemortsrätten för framtiden komma att väsentligen minskas; till stöd för ändringen kan även åberopas, att det enligt pensionsförsäkringslagen är den faktiska mantalsskrivningen, som ligger till grund för bestämmande av den kommun, som har att deltaga i kostnaden för pensionstillägg m. m. Kungl. Maj:t har också härvidlag följt kommittén, dock så att undantag från mantalsskrivningens avgörande betydelse för hemortsrätten gjorts i det fall, då mantalsskrivning skett för en tilltänkt inflyttning, men denna ej kommit att äga rum.

Beträffande den inverkan, som mottagande av fattigvård utövar på hemortsrätten, hade kommittén föreslagit den inskränkningen gent emot hittills gällande regler, att allenast under mantalsskrivningsåret åtnjuten obligatorisk fattigvård skulle medföra hinder för förvärv av hemortsrätt. Kungl. Maj:t har härvidlag gjort det tillägget, att även frivillig fattigvård, meddelad av annan kommun än den, där mantalsskrivning skett, medför dylikt hinder. Denna bestämmelse avser att förebygga det missförhållande, att en kommun genom meddelande av frivillig fattigvård åt en utflyttad understödstagare förhjälper denne att i annan kommun förvärva hemortsrätt. Genom den begränsning, stadgandet erhållit, torde å andra sidan garanti hava skapats mot, att en kommun skall kunna missbruka den frivilliga fattigvården för att hindra en inflyttad person att där förvärva hemortsrätt. Mottagande av fattigvård under ett föregående år skall i fråga om förvärvande av hemortsrätt icke hava någon betydelse; mer än ett fattigvårdsfritt kalenderår är sålunda ej erforderligt.

Den av kommittén omfattade principen, att fattigvård av mera tillfällig beskaffenhet icke övar inflytande på förvärv av hemortsrätt och icke heller

medför rätt till ersättning av hemortskommunen, har även upptagits i propositionen. Fattigvård, som avsett underhåll av skolbarn eller läkarhjälp o. d., som lämnats annorledes än i förening med sjukhusvård, skall sålunda icke inverka på hemortsrätten. Att såsom kommittén föreslagit, tillämpa denna regel även i fråga om fattigvård av annat slag, som icke omfattat längre tid än trettio dagar, har Kungl. Maj.t dock icke ansett tillrådligt, och har bestämmelsen därom följaktligen ej medtagits i propositionen.

8. **Om fattigvårdsamhällenas inbördes ersättningsskyldighet samt om gottgörelse för fattigvård av staten m. m.** Ersättningsskyldigheten för utom hemorten lämnad fattigvård har liksom i kommittéförslaget begränsats så, att understöd av det slag, som ej inverkar på hemortsrätten, ej heller behöver av hemortskommunen ersättas. Den omständigheten, att understödstagare eventuellt haft anhöriga, som äro för honom ansvariga, inverkar ej på fattigvårdssamhälles rätt att av hemortskommunen utkräva ersättning för lämnat understöd, utan blir det i så fall hemortskommunens sak att av den försörjningspliktige i sin tur söka utfå ersättning.

Statens skyldighet att i vissa fall ersätta kommunerna för utgiven fattigvård har utsträckts därhän, att den tid, under vilken en understödstagare skall hava oavbrutet vistats utom fattigvårdssamhället, för att detta skall för fattigvård åt honom erhålla ersättning av staten, nedsatts till tre år i stället för fem år, som kommittéförslaget i likhet med nuvarande fattigvårdsförordning föreskrivit.

9. **Om fattigvårdssamhälles rätt mot understödstagare och för dem försörjningspliktiga personer.** I fråga om understödstagares *ersättningsskyldighet* för mottagen fattigvård har propositionen i huvudsak anslutit sig till kommittéförslaget. I överensstämmelse med vad bland andra pensionsstyrelsen hemställt, hava dock kommunerna tillagts ökad handlingsfrihet i fråga om att anslå medel för fattigvårdsändamål utan ersättningsskyldighet för vederbörande understödstagare.

Fattigvårdsstyrelsernas *husbonderätt* har, i enlighet med kommitténs förslag, borttagits och *målsmansrätten* inskränkts till sådana understödstagare, som icke nått myndig ålder. Den befogenhet, kommittén velat tillägga fattigvårdsstyrelserna gent emot omyndiga personer, även sedan dessa genom erhållen anställning beretts tillfälle att försörja sig själva, har i propositionen begränsats sålunda, att styrelserna över dylika förutvarande understödstagare allenast skola äga en viss tillsynsrätt, intill dess de fyllt aderton år.

Bestämmelserna om *arbetsskyldighet* för försumliga familjeförsörjare, vars hustru eller barn kommit i behov av fattigvård, hava avsevärt skärpts. Dylik arbetsskyldighet skall sålunda enligt propositionen kunna åläggas den försörjningspliktige, även där fattigvården varit endast av tillfällig art. Ävenså må dylik person, oavsett om fattigvården upphört, kunna kvarhållas i arbetet, intill dess grundad anledning föreligger till antagande, att han skall söka

efter förmåga försörja sig själv och de sina, dock icke i oavbruten följd under längre tid än ett år.

10. **Om klagan i fattigvårdsmål.** I stället för den förutvarande underställningen under kommunalstämma eller stadsfullmäktige, då någon varit missnöjd med fattigvårdsstyrelses beslut, har i överensstämmelse med kommitténförslaget införts besvärsrätt hos länsstyrelsen. Oavsett huruvida sådana besvär anförts eller icke, skall det åligga länsstyrelse att ej blott tillhålla fattigvårdssamhälle att lämna fattigvård, då sådan erfordras, utan även eljest förordna om åtgärder, som kunna finnas behövliga för avhjälpande av förefintliga missförhållanden. Anmälan om dylika missförhållanden skall av envar kunna ingivas till länsstyrelse, fattigvårdskonsulent eller statens fattigvårdsinspektör.

11. **Övergångsbestämmelser.** Den nya lagen är avsedd att lända till efterrättelse från och med år 1919. För fullständigt ordnande av fattigvårdsanstalter, i överensstämmelse med vad i lagen är föreskrivet, skall medgivas en övergångstid av tio år. Där fattigvårdssamhälle varit uppdelat i rotar, skall denna indelning få bibehållas under högst fem år. Samma sak gäller s. k. enskilda fattigvårdssamhällen, vilka jämlikt hittills gällande fattigvårdsförordning kunnat upprättas på grund av överenskommelser, ingångna för fem år.

Kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag utan fattigvårds karaktär.

I underdånig skrivelse den 24 januari 1917 hade pensionsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen följande förslag till *lag angående kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag:*

Finnes pension (understöd), som tilldelas person jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913, ej vara tillräcklig för hans försörjning och är pensionstagaren i följd därav i behov av fattigvård, äger den kommun, till vilken pensionstagaren i fattigvårdshänseende hör, att i den ordning och efter de grunder, som av kommunen bestämmas, till hans pension lämna ett tillskott i penningar eller naturaförmåner, vilket icke skall anses såsom fattigvård. Sådant tillskott kan efter omständigheterna indragas eller jämkas.

Därest kommun gemensamt med pensionsstyrelsen ikläder sig kostnader för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga hos person, som i fattigvårdshänseende hör till kommunen, skall kommunens andel av nämnda kostnader icke räknas som fattigvård.[1]

Över pensionsstyrelsens förslag hava underdåniga utlåtanden avgivits av kammarrätten samt Kungl. Maj:ts befallningshavande i samtliga län, och

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 228.

hava med Kungl. Maj:ts befallningshavandes utlåtanden insänts yttranden från omkring 500 kommuner. Från åtskilliga länsstyrelser har härvid hemställts, att förslagets behandling måtte äga rum i samband med förslaget till lag om fattigvården. Denna synpunkt har även biträtts av Kungl. Maj:t, som i den ovan refererade propositionen om ny fattigvårdslagstiftning jämväl framlagt förslag till lag om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.

Vid föredragningen av detta ärende anförde statsrådet och chefen för civildepartementet bland annat följande:

I en del av de yttranden, vilka avgivits över pensionsstyrelsens förslag, har såsom den närmast till hands liggande utvägen att avhjälpa olägenheten av de låga pensionerna hänvisats till en utveckling av pensionsförsäkringen, så att denna bleve i stånd att giva pensionstagarna fullständig försörjning. Av lätt insedda skäl stöter emellertid detta för närvarande på de största svårigheter. Vidlyftiga förarbeten härför erfordras och kostnaderna bliva betydande. Ehuru strävandena böra inriktas på att så småningom kunna åstadkomma förhöjning av pensionerna och i sådant avseende vissa förslag torde inom kort framläggas, kan dock en utvidgning av större betydelse först successivt komma till stånd.

Å andra sidan bör betonas, att det naturligen icke kan komma ifråga att med utgångspunkt från den nuvarande lagen om allmän pensionsförsäkring pålägga kommunerna, vilkas skyldigheter i avseende å pensioneringen fastslagits i nämnda lag, några ytterligare förpliktelser. Det väckta förslaget innebär också allenast att låta det understöd åt pensionstagare, som eljest skolat utgå i form av fattigvård, få en ändrad karaktär; och ej ens i sistnämnda avseende skulle något åläggande givas kommunerna, utan endast en möjlighet skapas för kommuner, som själva önska det, att på detta sätt fylla den angivna bristen i den allmänna pensionsförsäkringen.

Invändningen att bärande skäl saknas för införande av den särskilda art av understödsverksamhet, som avses med pensionstillskotten, synes mig vara besvarad med en hänvisning till den allmänna pensionsförsäkringen. Sedan statsmakterna en gång beslutat dennas genomförande och därför anslagit betydande medel, torde alla anordningar, genom vilka pensionsförsäkringen kan utvecklas och göras mera skickad att fylla sin uppgift, böra befrämjas. Att genom stadgandet om kommunala pensionstillskott gränsen mellan pension och fattigvårdsunderstöd skulle löpa fara att utplånas borde ej behöva befaras; pensionsstyrelsens framställning utgör bästa beviset för att de nu existerande förhållandena äro ogynnsamma för pensionsförsäkringens utveckling.

Vidkommande pensionsstyrelsens framställning rörande *kommunala sjukvårdsbidrag*, d. v. s. de bidrag, som kommunerna lämna för bestridande av genom pensionsstyrelsen föranstaltade åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, har från somliga håll påyrkats, att sådan vård borde helt bekostas av staten, och härtill förefinnas naturligen goda skäl. För närvarande möta emellertid svårigheter för en dylik anordning, och pensionsstyrelsen har ej heller gjort förslag härom. Det torde därför vara nödigt att trygga fortgången av denna vård på annat sätt. Detta har i praxis redan skett genom bidrag från kommunerna, ehuru sådant bidrag merendels torde hava betraktats såsom fattigvård; att döma av de inkomna yttrandena har detta dock icke alltid varit förhållandet.

Det av pensionsstyrelsen framlagda lagförslaget har, förutom en formell omredigering, underkastats den förändring, att det föreskrivits, att medel skola av fattigvårdssamhället anslås för ändamålet. Detta kan emellertid ske även på det sätt, att vid anslags beviljande till fattigvården beslutas, att de anslagna medlen må, med eller utan begränsning till visst belopp,

användas jämväl till förevarande ändamål. I övrigt har föreskrivits, att tillskott ej må tilldelas andra än inom fattigvårdssamhället mantalsskrivna och där hemortsrätt ägande personer. Härigenom har förebyggts den möjligheten, att en kommun genom tilldelande av pensionstillskott i stället för fattigvård skulle kunna befria sig från framtida försörjningsskyldighet för en pensionär. Slutligen har, i nära överensstämmelse med förslaget till fattigvårdslag, intagits stadganden om fattigvårdssamhällets bestämmande av grunder för beviljande av tillskott och om fattigvårdsstyrelsens befattning med medlen.

Förslag till ny förordning om olycksfallsförsäkring för fiskare.

Antagandet av lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916, som trätt i stället för den hittills gällande lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901, har medfört krav på omarbetning jämväl av bestämmelserna i kungörelsen den 2 oktober 1908 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall, vilka bestämmelser i väsentliga delar varit byggda på 1901 års lag.

Den 9 mars 1917 anbefallde Kungl. Maj:t med hänsyn härtill riksförsäkringsanstalten att utarbeta det förslag till ändringar i gällande bestämmelser angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall, som riksförsäkringsanstalten kunde finna av behovet påkallat.

Riksförsäkringsanstalten avlämnade den 20 september 1917 dylikt förslag, varöver yttranden sedermera inhämtats från vissa länsstyrelser och andra därav berörda myndigheter; och har Kungl. Maj:t därefter den 15 februari 1918 till riksdagen avlåtit förslag till förordning i ämnet.

Vid uppgörande av berörda förslag har riksförsäkringsanstalten till en början till behandling upptagit frågan, huruvida fiskarförsäkringen bör göras obligatorisk, liksom arbetarförsäkringen enligt 1916 års lag, eller bibehållas vid sin nuvarande frivilliga karaktär. Den ringa anslutning, som den frivilliga försäkringen hittills vunnit bland landets fiskarbefolkning, visar, att en effektiv dylik försäkring knappast står att vinna annat än på grundvalen av försäkringsplikt. Med hänsyn till de svårigheter, varmed det skulle bliva förenat att genomföra obligatorisk olycksfallsförsäkring för en enstaka grupp yrkesidkare, medan utövarna av andra yrken lämnades fribet i detta avseende, ansåg sig anstalten likväl ej för närvarande böra föreslå en dylik försäkringsplikt. Kungl. Maj:t har i den till riksdagen avlåtna propositionen också biträtt denna ståndpunkt så till vida, att försäkringen fortfarande anordnas på frivillighetens grund. Enligt vad i stadsrådsprotokollet uttalats, bör denna anordning dock betraktas allenast såsom ett pro-

visorium, och åtgärder snarast möjligt vidtagas för övergång till obligatorisk olycksfallsförsäkring för fiskare. Denna övergång torde lämpligast böra övervägas i sammanhang med omläggningen av sjukförsäkringen på grundvalen av försäkringsplikt.

Ersättningarna enligt fiskarförsäkringen skola enligt förslaget utgå i huvudsaklig överensstämmelse med olycksfallsförsäkringslagen den 17 juni 1916, dock med viss utsträckning i avseende å tiden, från vilken ersättning vid sjukdom skall utgivas.

Enligt 1916 års lag utgår ej på grund av försäkringen ersättning vid sjukdom under de trettiofem första dagarna efter olycksfallsdagen. Däremot är arbetsgivaren pliktig att efter vissa särskilda grunder utgiva ersättning under denna tid. Denna anordning är avsedd att gälla intill dess särskild lag om sjukförsäkring kan bliva genomförd. Någon anledning att låta sjukersättningen på grund av den *frivilliga* fiskarförsäkringen börja utgå först från och med trettiosjätte dagen efter olycksfallet har ej ansetts föreligga. Fiskarförsäkringen skall därför medföra ersättning enligt de grunder, som angivas i 1916 års lag, med den utsträckning, att erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel utgår från och med dagen för olycksfallet och sjukpenning från och med dagen därefter, under förutsättning, vad angår sjukpenning, att sjukdomen varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet.

Den kontanta sjukpenningen skall i överensstämmelse med 1916 års lag vid förlust av arbetsförmågan utgå med $^2/_3$ av den skadades dagliga arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan med det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen. Beträffande sättet för beräknande av skadad persons arbetsförtjänst har en avvikelse från olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser ansetts vara nödvändig. I nyssnämnda lag utgår man nämligen i allmänhet från den skadades verkliga eller efter skälighetsprövning uppskattade arbetsförtjänst under viss tid. Riksförsäkringsanstalten har emellertid framhållit, att det i allmänhet icke låter sig göra att ens tillnärmelsevis riktigt uppskatta en fiskares synnerligen växlande inkomst av fiske, varjämte det i regel saknas möjlighet att kunna kontrollera riktigheten av de uppgifter härom, som kunna lämnas.

Med ledning av den danska lagens bestämmelser i ämnet har därför föreslagits, att ersättning, som utgår på grund av fiskarförsäkringen, skall beräknas efter *antagen bestämd årsinkomst.* Då emellertid den verkliga arbetsförtjänsten för olika fall kan ställa sig betydligt olika, skall fiskaren äga rätt att av några på förhand bestämda belopp själv angiva det, som han anser närmast motsvara sin verkliga förtjänst. Enligt förslaget skall försäkring sålunda kunna erhållas med rätt till ersättning efter en årsinkomst av antingen 1 200 kronor, 900 kronor eller 600 kronor.

Beträffande den tid, för vilken försäkring skall kunna erhållas, skall såsom allmän regel gälla, att försäkring meddelas för ett år i sänder. Med hänsyn till de fall, då fiskare endast en del av året arbeta i fiskeyrket samt under återstoden av året hava annan sysselsättning, synes det dock vara

förenligt med billighet att medgiva försäkring för kortare tid än ett år samt låta dylika försäkringstagare åtnjuta motsvarande nedsättning i premien. Införande av ett allmänt medgivande om försäkring för tid, understigande ett år, kunde emellertid leda till missbruk av denna försäkringsform, så att fiskare regelbundet försäkrade sig endast för den del av året, då det farligaste arbetet bedreves, under det premierna beräknades som genomsnittspremier för hela årets fiskearbete. Riksförsäkringsanstalten har därför bemyndigats att efter prövning medgiva försäkring för kortare tid i de fall, då det styrkes eller göres sannolikt, att fiske endast bedrives den del av året, som försäkringen skulle avse. Försäkring för kortare tid än ett halvt år är dock av praktiska skäl utesluten.

I fråga om fiskares försäkring för olycksfall *utom arbetet* bibehållas nuvarande bestämmelser, jämlikt vilka försäkrade fiskare äga, med de inskränkningar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i övrigt, som av riksförsäkringsanstalten bestämmas, erhålla sådan försäkring enligt samma grunder, som gälla för försäkringen för olycksfall i arbetet.

Den nya förordningen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1918.

Förslag angående upprättande av praktiska ungdomsskolor.

Kungl. Maj:t har den 15 februari 1918 till riksdagen avlåtit proposition om upprättande av praktiska ungdomsskolor. Under denna beteckning sammanfattas samtliga de skolor, vilka, avsedda för den tidigare ungdomsåldern (från omkring det 13:de levnadsåret), hava till uppgift att genom uppfostran och för ändamålet särskilt lämpad undervisning förbereda ungdomen för olika uppgifter inom det praktiska livet. Med hänsyn till sitt speciella huvudsyfte fördela sig de praktiska ungdomsskolorna i sådana, som hava *allmänt medborgerlig utbildning på praktisk grund* till huvudsyfte, och sådana, som hava *speciell fackutbildning* till enahanda syfte. Till den förra gruppen hänföras fortsättningsskolorna och de högre folkskolorna, till den senare gruppen skolor för den lägre tekniska undervisningen, för den lägre handelsundervisningen och för den lägre lantbruksundervisningen ävensom anstalter för undervisning i husligt arbete.

Våra nuvarande praktiska ungdomsskolor giva icke bilden av något sammanhängande, enhetligt system. De hava tillkommit under skilda tider och äro merendels framkallade av något särbehov, som utvecklingen på någon viss punkt fört med sig. I fråga om inbördes sammanhang sakna de därför också i stort sett närmare anpassning till varandra och gripa på åtskilliga punkter in i varandras uppgifter. Den översikt av dessa läroanstalters utveckling, som i propositionen framlagts, giver vid handen, att alltjämt under tidernas lopp och särskilt under de senaste årtiondena på samtliga de olika

undervisningsområdena strävanden och ansatser gjort sig gällande i syfte att föra utvecklingen framåt för att tillgodose de nya krav, som de ändrade tidsförhållandena fört med sig. Det framgår därvid alldeles särskilt, att riksdagen genom alltjämt ökade anslagsbeviljanden i hög grad visat sig behjärta de önskemål, som antingen genom framlagda regeringspropositioner eller inom riksdagen väckta motioner blivit framförda. Men av den lämnade redogörelsen framgår lika oförtydbart, att de huvudsakliga organisationerna inom vart och ett av de berörda undervisningsområdena i stort sett äro oförändrat desamma, som de voro, när de en gång för ganska lång tid tillbaka och under helt andra förhållanden än de nuvarande kommo till stånd. Detta gäller framför allt fortsättningsskolan, som i det hela ännu är densamma, som den var, då den för 40 år sedan erhöll en fastare organisation. Något liknande gäller i viss mån även den högre folkskolan. Och vad de tekniska undervisningsanstalterna beträffar, befinna sig dessa i grundväsentliga avseenden på samma ståndpunkt som när de för snart 50 år sedan omorganiserades. För handelsundervisningens vidkommande avse de under senare åren vidtagna förbättringarna det högre stadiet — handelsgymnasierna — under det att för de lägre så gott som intet blivit åtgjort. Och detsamma är förhållandet med lantbruksundervisningen. Även här har utvecklingen nästan uteslutande rört sig kring den senare ungdomsåldern.

Under sådana förhållanden kan det icke väcka undran, att, i samma mån som de förändrade tidsförhållandena gjort bristerna i de gamla organisationerna allt mera kännbara och visat otillräckligheten av de förbättringar, som mera tillfälligtvis blivit vidtagna, även de röster blivit allt flera och allt kraftigare, som ropat på en mera genomgripande, efter det nuvarande tidsläget lämpad organisation av de undervisningsanstalter, som nu äro i fråga. Detta förhållande har också föranlett Kungl. Maj:t att tid efter annan uppdraga åt särskilda kommittéer eller sakkunniga att beträffande olika områden, som här komma i fråga, verkställa utredning och framlägga förslag.

I propositionen redogöres särskilt för de arbeten, som utförts av de i sådant syfte tillsatta *handels-* och *folkundervisningskommittéerna* samt *tekniska kommittén*, ävensom för de yttranden, som över de sålunda framlagda förslagen avgivits av olika myndigheter, sammanslutningar och enskilda personer.[1] Av denna redogörelse framgår, att hithörande frågor efter hand kommit i ett läge, som visade på nödvändigheten av deras behandling ur mera enhetliga synpunkter. Åt samma håll pekade även den diskussion av frågan, som samtidigt ägt rum såväl i fackpressen som inom de för frågan närmast intresserade sammanslutningarna. Då nu både från yrkeshåll, bland annat av styrelsen för Sveriges hantverksorganisation, och från den allmänna folkundervisningens sida, av folkskolöverstyrelsen, det önskemålet uttalats, att de föreliggande kommittéförslagen måtte prövas i ett sammanhang och att de föreslagna skolformerna måtte sammanföras till en enhet, fann sig Kungl.

[1] Jfr socialstyrelsens utlåtande angående statsanslag till husmodersskolor samt angående förslaget till inrättande av fortsättningsskolor (Soc. Medd., årg. 1916, sid. 396 och 1271).

Maj:t böra för ärendets fortsatta behandling tillsätta en gemensam beredning. För sådant ändamål bemyndigade Kungl. Maj:t den 3 november 1916 chefen för ecklesiastikdepartementet att i samråd med chefen för finansdepartementet tillkalla särskilda sakkunniga för att inom de nämnda departementen biträda vid den fortsatta utredningen av frågorna om den lägre tekniska undervisningen, fortsättningsskolan och den lägre handelsundervisningen samt det inbördes förhållandet mellan dessa olika undervisningsområden. Till utförande av det sålunda beslutade sakkunniguppdraget tillkallade vederbörande departementschefer, förutom representanter för kommunala och allmänt administrativa synpunkter, jämväl representanter såväl för den allmänna folkundervisningen, den tekniska undervisningen, handelsundervisningen, den lägre lantbruksundervisningen och undervisningen i husligt arbete som för olika närings- och yrkesgrenar, såsom jordbruk, industri, hantverk och handel. De sålunda tillkallade sakkunniga framlade resultatet av den utav dem verkställda utredningen uti ett den 3 oktober 1917 avgivet »betänkande angående fortsättningsskolan, den lägre tekniska undervisningen, den lägre handelsundervisningen och närliggande undervisningsområden».[1]

Det i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas betänkande av Kungl. Maj:t föreslagna systemet av ungdomsskolor har i propositionen översiktligt framställts sålunda:

Folkskolan.

Huvudformer.

Fortsättningsskolor (yrkesbestämda och allmänna).

Lärlingsskolor (för industri, hantverk, handel och husligt arbete).

Yrkesskolor (för industri, hantverk, handel och husligt arbete).

Parallellformer.

Högre folkskolor (*Kommunala mellanskolor*).

Ettåriga handelsskolor.
Hushållsskolor.

Andra former av kommunala och enskilda läroanstalter för yrkesundervisning.

samt för ett högre stadium:
Fackskolor — *Gymnasier*
(tekniska) — (tekniska, handels-).

Härtill komma: *Skolan för konsthantverk i Stockholm* och *Statens normalskola för yrkesutbildningen.*

I administrativt hänseende skola fortsättningsskolorna och de högre folkskolorna liksom förut underställas *folkskolöverstyrelsen.* Överinseendet över de övriga här berörda läroanstalterna skall däremot enligt förslaget anförtros åt en nyupprättad *yrkesskolöverstyrelse.*

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1358.

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

Februari.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april 1917 införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma har den genomsnittliga tillgången under månaden beräknats. Tillgången har, allt efter som den varit att beteckna såsom god, tillräcklig eller otillräcklig, i tabellerna utmärkts med tecknen ○, ◑ eller ●. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligen stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Dock torde kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

I föregående häften av Sociala Meddelanden hava ifrågavarande uppgifter lämnats från och med maj 1917 till och med januari 1918. I tabellen å nästa sida meddelas liknande uppgifter för februari månad. En granskning av tabellen visar, att vad beträffar *kött* och *ved* en åtminstone tillräcklig tillförsel rådde inom så gott som alla rapportorter. *Mjölk*tillförseln synes däremot vara betydligt mera knapp. Endast å 11 rapportorter har tillgången kunnat betecknas som tillräcklig. Under det att *ost*tillgången sedan januari ej visat någon tillbakagång, synes däremot tillgången på *potatis* under februari vara betydligt mera knapp än förut. Otillräcklig tillgång rapporterades för december från 6, för januari från 18 och för februari från ej mindre än 29 rapportorter. Rörande *ägg*tillförseln har helt naturligt under månaden kunnat förmärkas en bestämd tendens till förbättring och även tillgången på *färsk fisk* synes under månaden hava något ökats. Beträffande *salt sill* tyckes däremot läget vara detsamma som föregående månad.

Vad slutligen beträffar *smör* och *fläsk* samt *fotogen*, *kol* och *koks*, så synes tillförseln inom hela riket vara att betrakta såsom i det närmaste avstannad.

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *februari* månad 1918.

(○ = god. ◑ = tillräcklig. ● = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Stockholm	●	●	●	◑	●	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Södertälje	●	●	●	◑	●	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Uppsala	●	●	●	●	◑	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Nyköping	[1]◑	●	●	◑	●	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Eskilstuna	●	●	●	◑	●	◑	●	●	○	●	○	●	●
Linköping	◑	●	●	●	●	○	●	◑	◑	●	◑	●	●
Norrköping	●	●	●	●	●	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Motala	[1]◑	●	●	●	[1]◑	◑	●	◑	●	●	◑	●	◑
Jönköping	●	●	●	◑	[1]◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Växjö	●	●	●	[1]◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Kalmar	[1]◑	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Västervik	●	●	●	●	●	◑	●	●	●	●	●	●	●
Visby	◑	●	●	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Karlskrona	●	●	●	●	●	◑	●	●	●	●	●	●	●
Kristianstad	◑	●	●	●	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Malmö	●	●	●	[1]◑	●	◑	●	◑	[1]◑	●	◑	●	●
Lund	●	●	●	●	●	◑	●	◑	●	●	[2]◑	●	●
Landskrona	●	●	●	◑	◑	◑	●	◑	◑	●	[2]◑	●	◑
Hälsingborg	●	●	●	●	●	[2]◑	●	◑	[2]◑	●	◑	●	◑
Ystad	●	●	●	●	◑	◑	●	○	●	●	◑	●	●
Halmstad	●	●	◑	[2]◑	◑	◑	●	[2]◑	[2]◑	●	●	●	●
Göteborg	●	●	●	[1]◑	●	◑	●	●	[2]◑	●	◑	●	●
Lysekil	◑	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	●	●	●
Vänersborg	●	●	◑	●	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Borås	●	●	●	●	●	[1]◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Tidaholm	◑	●	◑	[1]◑	◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Karlstad	●	●	◑	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Örebro	◑	●	◑	◑	●	◑	●	[1]◑	◑	●	◑	●	●
Kopparberg	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	◑	●	◑
Västerås	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Falun och Domnarvet	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	◑
Ludvika	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Gävle	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Söderhamn	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	●	●	◑	●	●
Sundsvall	●	●	●	●	●	◑	●	●	●	●	●	●	●
Nyland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östersund	●	●	●	●	◑	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Umeå	◑	●	◑	◑	[1]◑	◑	●	◑	●	●	○	●	●
Luleå och Boden	◑	●	[1]◑	◑	●	◑	●	◑	●	●	◑	[1]◑	[1]◑
Malmberget och Gällivare	●	●	●	◑	●	◑	[1]◑	◑	◑	●	◑	◑	●
Kiruna	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » » god och tillräcklig.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I efterföljande tabeller (sid. 321—322) meddelas (i såväl absoluta som relativa tal) en sammanställning av prisförändringarna beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter från juli 1914 till och med februari 1918.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 392 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet. Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före krigets början, helt visst icke motsvara krigsårens faktiska budgeter. Kristidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varuslagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat och även i många fall måst göras. Framhållas må emellertid, att den alltmer framträdande varuknappheten delvis kan antagas hava givit anledning till en utveckling i motsatt riktning. I all synnerhet bliva givetvis beräkningarna vanskliga i den mån, som de i prisstatistiken upptagna varuslagen försvinna ur marknaden. Delvis hava dock dessa svårigheter avhjälpts vid indexberäkningarna genom utbyte mot andra ännu i handeln tillgängliga ersättningsvaror (t. ex. kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved).

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar, om juli 1914 tages till utgångspunkt, en ökning av 121 % till januari och 127 % till februari 1918.

Det må emellertid noga observeras, att ovan angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle. För att däremot få en fullständig bild av prisstegringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste emellertid undersökningen utsträckas

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor 1914—1918.

Absoluta tal.

Ort	1914		1915		1916			1917				1918
	Juli	2:dra halvåret	1:sta halvåret	2:dra halvåret	1:sta halvåret	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	Febr.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	808	853	959	1 036	1 074	1 138	1 231	1 331	1 394	1 431	1 598	1 850
Södertälje	747	804	885	973	1 003	1 067	1 125	1 233	1 270	1 337	1 486	1 740
Uppsala	715	780	861	933	974	1 032	1 109	1 241	1 295	1 329	1 488	1 645
Nyköping	710	746	833	883	928	997	1 069	1 198	1 264	1 271	1 431	1 619
Eskilstuna	735	776	865	913	941	1 016	1 095	1 225	1 292	1 360	1 504	1 658
Linköping	708	752	853	912	945	1 014	1 115	1 217	1 294	1 326	1 447	1 603
Norrköping	750	798	884	945	976	1 038	1 121	1 218	1 289	1 328	1 514	1 666
Motala	672	712	822	880	927	1 001	1 080	1 173	1 243	1 293	1 436	1 566
Jönköping	705	735	827	888	939	987	1 072	1 170	1 248	1 282	1 462	1 598
Växjö	695	719	818	864	920	991	1 053	1 130	1 183	1 224	1 352	1 477
Kalmar	699	728	818	890	913	986	1 046	1 147	1 219	1 282	1 430	1 546
Västervik	716	738	808	863	938	988	1 087	1 184	1 233	1 274	1 392	1 568
Visby	733	760	830	883	934	991	1 067	1 160	1 215	1 265	1 360	1 560
Karlskrona	717	762	866	924	961	1 016	1 081	1 174	1 244	1 280	1 428	1 597
Kristianstad	672	724	816	909	925	973	1 028	1 127	1 201	1 267	1 395	1 578
Malmö	730	773	867	958	1 052	1 045	1 119	1 224	1 314	1 397	1 565	1 776
Lund	701	738	845	913	934	1 003	1 072	1 157	1 260	1 347	1 529	1 714
Landskrona	690	745	840	916	951	1 009	1 088	1 178	1 260	1 343	1 522	1 696
Hälsingborg	698	732	821	899	937	990	1 041	1 158	1 235	1 298	1 502	1 698
Ystad	693	726	827	902	936	982	1 042	1 137	1 228	1 274	1 462	1 698
Halmstad	700	743	840	904	941	989	1 054	1 154	1 210	1 263	1 431	1 560
Göteborg	745	771	900	960	1 007	1 089	1 155	1 260	1 360	1 429	1 603	1 860
Lysekil	754	778	854	916	969	1 038	1 098	1 201	1 306	1 338	1 490	1 656
Vänersborg	711	736	830	997	963	1 028	1 096	1 200	1 242	1 298	1 455	1 648
Borås	709	757	855	919	967	1 034	1 092	1 196	1 258	1 302	1 471	1 627
Tidaholm	691	717	817	879	938	994	1 063	1 126	1 175	1 240	1 338	1 486
Karlstad	723	779	858	909	969	1 043	1 103	1 215	1 253	1 312	1 467	1 674
Örebro	720	769	859	923	954	1 031	1 103	1 211	1 278	1 299	1 471	1 620
Kopparberg	705	740	816	868	921	989	1 076	1 160	1 224	1 249	1 410	1 606
Västerås	717	756	837	909	958	1 044	1 109	1 217	1 269	1 314	1 467	1 609
Falun	734	770	840	919	963	1 032	1 108	1 214	1 294	1 324	1 463	1 640
Domnarvet och Borlänge	689	724	808	882	923	989	1 083	1 181	1 260	1 312	1 427	1 579
Ludvika	716	742	821	883	928	1 024	1 095	1 188	1 249	1 317	1 465	1 675
Gävle	736	785	855	923	974	1 050	1 125	1 233	1 317	1 345	1 470	1 695
Söderhamn	724	775	863	915	966	1 030	1 132	1 240	1 315	1 326	1 465	1 763
Sundsvall: staden	782	823	894	978	1 055	1 171	1 218	1 309	1 378	1 453	1 633	1 861
Sundsvall: sågverksdistriktet	750	778	831	921	986	1 108	1 179	1 287	1 355	1 416	1 561	1 709
Nyland	764	794	842	894	978	1 100	1 167	1 269	1 324	1 390	1 509	1 629
Östersund	793	836	892	974	1 014	1 136	1 234	1 321	1 342	1 385	1 634	1 832
Umeå	746	778	837	911	969	1 059	1 134	1 254	1 326	1 392	1 522	1 621
Luleå	763	799	868	934	976	1 079	1 172	1 292	1 341	1 444	1 594	1 767
Boden	744	793	875	920	981	1 071	1 158	1 271	1 312	1 427	1 593	1 752
Malmberget och Gällivare	809	850	899	923	990	1 050	1 130	1 236	1 305	1 391	1 582	1 702
Kiruna	819	855	892	952	993	1 069	1 142	1 231	1 299	1 416	1 574	1 740
Samtliga orter	728	765	852	916	960	1 031	1 104	1 205	1 273	1 321	1 465	1 649

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor 1914—1918.

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Ort	1914		1915		1916			1917				1918
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta halv-året	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	Febr.
Stockholm	100	105·6	118·7	128·2	132·9	140·8	152·4	164·7	172·5	177·1	197·8	229·0
Södertälje	100	107·6	118·5	130·3	134·3	142·8	150·6	165·1	170·0	179·0	198·9	232·9
Uppsala	100	109·1	120·4	130·5	136·2	144·3	155·1	173·6	181·1	185·9	208·1	230·1
Nyköping	100	105·1	117·3	124·4	130·7	140·4	150·6	168·7	178·0	179·0	201·5	228·0
Eskilstuna	100	105·6	117·7	124·2	128·0	138·2	149·0	166·7	175·8	185·0	204·6	225·6
Linköping	100	106·2	120·5	128·8	133·5	143·2	157·5	171·9	182·8	187·3	204·4	226·4
Norrköping	100	106·4	117·9	126·0	130·1	138·4	149·5	162·4	171·9	177·1	201·9	222·1
Motala	100	106·0	122·3	131·0	137·9	149·0	160·7	174·6	185·0	192·4	213·7	233·0
Jönköping	100	104·3	117·3	126·0	133·2	140·0	152·1	166·0	177·0	181·8	207·4	226·7
Växjö	100	103·5	117·7	124·3	132·4	142·6	151·5	162·6	170·2	176·1	194·5	212·5
Kalmar	100	104·1	117·0	127·3	130·6	139·3	149·6	164·1	174·4	183·4	204·6	221·2
Västervik	100	103·1	112·8	120·5	131·0	138·0	151·8	165·4	172·2	177·9	194·4	219·0
Visby	100	103·7	113·2	120·5	127·4	135·2	145·6	158·3	165·8	172·6	185·5	212·8
Karlskrona	100	106·3	120·8	128·9	134·0	141·7	150·8	163·7	173·5	178·5	199·2	222·7
Kristianstad	100	107·7	121·4	135·3	137·6	144·8	153·0	167·7	178·7	188·5	207·6	234·8
Malmö	100	105·9	118·8	131·2	144·1	143·2	153·3	167·7	180·0	191·4	214·4	243·3
Lund	100	105·3	120·5	130·2	133·2	143·1	152·9	165·0	179·7	192·2	225·3	244·5
Landskrona	100	108·0	121·7	132·8	137·8	146·2	157·7	170·7	182·6	194·6	220·6	245·8
Hälsingborg	100	104·9	117·6	128·8	134·2	141·8	149·1	165·9	176·9	186·0	215·8	243·3
Ystad	100	104·8	119·3	130·2	135·1	141·7	150·4	164·1	177·2	183·8	211·0	245·0
Halmstad	100	106·1	120·0	129·1	134·4	141·3	150·6	164·9	172·9	180·4	204·4	222·9
Göteborg	100	103·5	120·8	128·9	135·2	146·2	155·0	169·1	182·6	191·8	215·2	249·7
Lysekil	100	103·2	113·3	121·5	128·5	137·7	145·6	159·3	173·2	177·5	197·6	219·6
Vänersborg	100	103·5	116·7	140·2	135·4	144·6	154·1	168·8	174·7	182·6	204·6	231·8
Borås	100	106·8	120·6	129·6	136·4	145·8	154·0	168·7	177·4	183·6	207·5	229·5
Tidaholm	100	103·8	118·2	127·2	135·7	143·8	153·8	163·0	170·0	179·5	193·6	215·1
Karlstad	100	107·7	118·7	125·7	122·5	144·3	152·6	168·0	173·8	181·5	202·9	231·5
Örebro	100	106·8	119·3	128·2	132·5	143·2	153·2	168·2	177·5	180·4	204·8	225·0
Kopparberg	100	105·0	115·7	123·1	130·6	140·3	152·6	164·5	173·6	177·2	200·0	227·8
Västerås	100	105·4	116·7	126·8	133·6	145·6	154·7	169·7	177·0	183·3	204·6	224·4
Falun	100	104·9	114·4	125·2	131·2	140·6	151·0	165·4	176·3	180·4	199·3	223·4
Domnarvet och Borlänge	100	105·1	117·3	128·0	134·0	143·6	157·2	171·4	182·9	190·4	207·1	229·2
Ludvika	100	103·6	114·7	123·3	129·6	143·0	152·9	165·9	174·4	183·9	204·6	233·9
Gävle	100	106·7	116·2	125·4	132·3	142·7	152·9	167·5	178·9	182·7	199·7	230·3
Söderhamn	100	107·0	119·2	126·4	133·4	142·3	156·4	171·3	181·6	183·1	202·3	243·5
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	125·1	134·9	149·7	155·8	167·4	176·2	185·8	208·8	238·0
Sundsvall: sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	122·8	131·5	147·7	157·2	171·6	180·7	188·8	208·1	227·9
Nyland	100	103·9	110·2	117·0	128·0	144·0	152·7	166·1	173·3	181.9	197·5	213·2
Östersund	100	105·4	112·5	122·8	127·9	143·3	155·6	166·6	169·2	174·7	206·1	231·0
Umeå	100	104·3	112·2	122·1	129·9	142·0	152·0	168·1	177·7	186·6	204·0	217·3
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	127·9	141·4	153·6	169·3	175·8	189·3	208·9	231·6
Boden	100	106·6	117·6	123·7	131·9	144·0	155·6	170·8	176·3	191·8	214·1	235·5
Malmberget och Gällivare	100	105·1	111·1	114·1	122·4	129·8	139·7	152·8	161·3	171·9	195·6	210·4
Kiruna	100	104·4	108·9	116·2	121·2	130·5	139·4	150·3	158·6	172·9	192·2	212·5
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**125·8**	**131·9**	**141·6**	**151·6**	**165·5**	**174·9**	**181·5**	**201·2**	**226·5**

till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i föregående häfte av Sociala Meddelanden (sid. 186), och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden juli 1914 till januari 1918 till c:a 92 %. Till februari kan ytterligare ökning beräknas hava ägt rum.

Byggnadsverksamheten i Sveriges större städer år 1917.

I denna tidskrift har förut lämnats en kortfattad översikt över byggnadsverksamheten i Sveriges större städer under år 1916, varvid även redogjorts för kristidens inverkan på bostadsproduktionens omfattning under åren 1914—1916[1].

Huru förhållandena i detta avseende gestaltat sig under år 1917 i jämförelse med föregående år, framgår av omstående, på socialstyrelsens årliga byggnadsverksamhetsstatistik grundade tabell, vilken avser Sveriges samtliga större städer (med över 10 000 invånare vid 1917 års slut[2]), d. v. s. i huvudsak de orter i vårt land, där en verklig bostadsmarknad existerar och en kontinuerlig, på spekulation anlagd byggnadsverksamhet plägat äga rum.

I de 35 städer, som denna tabell omfattar, tillkommo år 1913 genom ny-, om- och tillbyggnad 5 955 bostäder. Betraktas byggnadsverksamheten under detta år som någorlunda typisk för bostadsproduktionens omfattning under tiden omedelbart före världskrigets utbrott och betecknas antalet då tillkomna bostadslägenheter med siffran 100, utgöra jämförelsetalen för åren 1914, 1915, 1916 och 1917 resp. 89, 58, 65 och 81. Denna talserie åskådliggör bostadsbyggandets allmänna utveckling under inflytande av kristidens materialfördyring och kreditsvårigheter. I jämförelse med år 1915, då bostadsproduktionen nådde sin lägsta punkt med endast 3 471 nya lägenheter, visar sålunda år 1916 och framför allt år 1917 en icke obetydlig förbättring med resp. 3 887 och 4 831 tillkomna bostäder.

Denna utveckling av bostadsproduktionen har dock ingalunda varit likformig å de särskilda orterna. I Stockholm (inberäknat de nyinkorporerade stadsdelarna Brännkyrka och Bromma) färdigbyggdes under år 1917 tillhopa 1 723 bostadslägenheter, varav dock ej mindre än 652 tillkommit genom stadsfullmäktiges beslut om uppförande av provisoriska bostadsbyggnader av trä. För huvudstadens vidkommande bliva jämförelsetalen för åren 1913—1917 resp. 100, 80, 51, 38 och 61, varför ökningen år 1917 i jämförelse med närmast föregående år uppgår till drygt 60 %. För Göteborg, vars byggnadsverksamhet kunnat uppvisa för kristiden ovanligt gynnsamma siffror, var bostadstillskottet år 1917 1 322 lägenheter och sålunda större än det-

[1] Årg. 1917, sid. 471 ff.

[2] Dessa utgöra 35 mot 32 år 1916. Tillkommit hava Trollhättan, för vilken ort tidigare endast förelegat ofullständiga uppgifter rörande byggnadsverksamheten, samt Kristinehamn och Luleå, vilkas invånarantal vid 1917 års slut av tillgängliga uppgifter att döma synes hava överskridit 10 000.

Antal tillkomna bostadslägenheter under

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Städer	Invånarantal den 31 dec. 1916 [1]	År 1913						År 1914					
		Enkelkök, enkelrum m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	Summa	Enkelkök, enkelrum m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	Summa
1 *Stockholm*	408 792	593	916	680	221	410	**2 820**	280	731	532	182	543	**2 268**
2 Södertälje	14 000	6	7	10	10	9	**42**	5	4	4	4	5	**22**
3 Uppsala	27 976	14	23	33	18	26	**114**	4	21	18	10	5	**58**
4 Nyköping	11 138	1	9	13	1	2	**26**	6	18	10	—	12	**46**
5 Eskilstuna	30 111	9	47	9	4	9	**78**	6	67	14	3	7	**97**
6 Linköping	25 629	10	63	43	21	41	**178**	19	10	29	15	56	**129**
7 Norrköping	55 623	17	40	18	19	12	**106**	19	77	34	18	13	**161**
8 Jönköping	28 765	3	4	26	5	19	**57**	—	31	32	14	16	**93**
9 Kalmar	16 523	3	—	8	4	8	**23**	3	6	2	4	15	**30**
10 Västervik	11 545	2	3	5	2	8	**20**	3	2	3	2	3	**13**
11 Visby	10 115	—	—	3	3	—	**6**	1	1	2	4	5	**13**
12 Karlskrona	28 556	8	11	22	11	9	**61**	7	22	21	9	20	**79**
13 Kristianstad	12 693	4	5	38	31	5	**83**	7	2	26	13	—	**48**
14 Malmö	111 823	19	92	77	74	162	**424**	2	39	32	67	64	**204**
15 Lund	23 100	34	7	22	6	25	**94**	16	21	25	3	15	**80**
16 Landskrona	17 304	3	3	18	—	4	**28**	6	—	7	12	5	**30**
17 Hälsingborg	35 783	6	2	9	8	8	**33**	3	5	5	12	11	**36**
18 Ystad	11 869	9	12	33	8	29	**91**	7	20	29	5	4	**65**
19 Trelleborg	11 051	13	2	9	9	17	**50**	1	—	—	1	—	**2**
20 Halmstad	18 879	1	—	3	4	1	**9**	8	—	1	5	4	**18**
21 Göteborg	191 535	14	424	157	53	209	**857**	41	376	127	97	235	**876**
22 Uddevalla	13 581	2	10	4	7	6	**29**	6	10	16	3	8	**43**
23 Borås	23 840	12	44	34	13	14	**117**	13	34	47	13	43	**150**
24 Trollhättan	14 191	3	40	25	—	5	**73**	—	19	7	8	2	**36**
25 Karlstad	18 778	2	5	2	2	4	**15**	—	17	24	11	4	**56**
26 Kristinehamn	9 829	—	7	14	4	3	**28**	3	6	12	2	4	**27**
27 Örebro	34 453	15	44	53	21	51	**184**	16	62	40	12	33	**163**
28 Västerås	25 408	2	80	17	19	12	**130**	11	111	30	21	40	**213**
29 Falun	11 966	6	4	10	4	8	**32**	12	6	8	6	5	**37**
30 Gävle	36 623	5	8	2	2	2	**19**	1	11	5	—	19	**36**
31 Söderhamn	11 436	—	4	1	1	3	**9**	—	4	1	—	11	**16**
32 Härnösand	10 025	7	9	1	—	—	**17**	—	—	—	—	2	**2**
33 Sundsvall	16 651	2	4	8	6	2	**22**	9	6	10	3	5	**33**
34 Östersund	10 118	1	13	11	15	22	**62**	17	4	10	10	42	**83**
35 Luleå	9 936	3	9	4	2	—	**18**	12	8	5	2	2	**29**
Samtliga	1 349 645	829	1 951	1 422	608	1 145	**5 955**	544	1 751	1 168	571	1 258	**5 292**

[1] Befolkningssiffrorna för år 1916 hava måst användas, enär sådana för år 1917 ännu föreligga blott för en del av de här redovisade städerna.

åren 1913—1917 i Sveriges större städer.

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	
År 1915						År 1916						År 1917 (prel. siffror)						
Enkelkök, enkelrum m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	Summa	Enkelkök, enkelrum m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	Summa	Enkelkök, enkelrum m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	Summa	
327	359	313	111	318	1 428	294	304	157	53	259	1 067	368	789	219	82	265	1 723	1
6	20	7	4	1	38	14	134	22	3	7	180	33	82	10	5	—	130	2
12	33	23	4	26	98	1	5	8	5	7	26	10	17	10	3	6	46	3
18	12	7	1	—	38	3	5	8	1	11	28	10	29	2	—	—	41	4
1	3	2	2	—	8	53	10	6	3	3	75	8	129	27	2	—	166	5
—	8	10	—	18	36	11	25	15	10	19	80	2	29	47	8	8	94	6
9	39	22	7	16	93	16	39	19	3	23	100	3	30	17	3	12	65	7
2	4	8	5	21	40	—	2	5	10	29	46	12	67	68	4	2	153	8
1	6	14	13	25	59	—	—	—	4	5	9	3	1	12	4	3	23	9
2	1	3	—	—	6	2	—	—	—	3	5	3	5	3	4	2	17	10
2	1	—	1	—	4	—	1	2	3	1	7	—	—	1	—	2	3	11
—	3	6	3	6	18	1	22	10	—	—	33	3	4	1	3	14	25	12
6	20	32	5	5	68	—	2	9	8	—	19	—	2	10	2	6	20	13
5	7	15	7	3	37	11	52	30	3	41	137	4	71	65	4	10	154	14
9	1	5	—	6	21	3	6	6	3	18	36	4	1	1	—	2	8	15
8	5	7	4	7	31	6	38	54	22	24	144	7	34	32	5	6	84	16
1	2	4	3	2	12	1	6	10	1	14	32	5	—	11	4	16	36	17
6	20	17	9	6	58	1	6	10	4	8	29	6	5	10	5	5	31	18
1	—	—	—	1	2	2	—	6	2	1	11	5	6	9	2	1	23	19
—	1	1	6	1	9	—	5	3	6	2	16	1	4	—	1	8	14	20
62	339	160	80	145	786	86	674	215	56	118	1 149	117	954	202	25	24	1 322	21
—	6	9	3	16	34	2	14	6	6	2	30	3	27	29	4	9	72	22
18	34	72	21	38	183	22	17	41	11	24	115	16	29	51	9	26	131	23
—	—	3	12	9	24	—	1	1	—	—	2	—	14	1	—	—	15	24
—	2	3	—	2	7	—	1	4	3	—	8	3	41	11	4	4	63	25
1	3	10	6	3	23	—	25	16	—	3	44	1	38	17	2	2	60	26
—	18	18	4	6	46	4	17	14	4	18	57	12	3	4	3	6	28	27
4	14	17	5	11	51	11	85	17	7	16	136	14	85	16	8	14	137	28
6	14	6	15	9	50	4	6	5	7	21	43	—	—	4	1	—	5	29
18	10	7	3	20	58	4	8	54	6	11	83	—	7	3	2	2	14	30
—	—	—	—	3	3	3	2	1	—	—	6	4	12	1	1	1	19	31
11	4	5	7	2	29	—	5	1	—	1	7	—	—	1	4	2	7	32
2	15	11	1	9	38	2	10	25	15	8	60	5	18	26	9	1	59	33
4	—	1	3	17	25	1	1	4	10	18	34	7	2	2	1	—	12	34
2	3	3	2	—	10	7	10	3	2	11	33	13	12	2	1	3	31	35
544	1 007	821	347	752	3 471	565	1 538	787	271	726	3 887	682	2 547	925	215	462	4 831	

samma varit något av åren 1913—16, såsom framgår av talföljden 100, 102, 92, 134 och 154. I 1917 års siffra ingår dock ett icke obetydligt antal bostäder i bostadspaviljonger och andra av kristidsförhållandena föranledda mera tillfälliga byggnader. I Malmö, där bostadsproduktionen under år 1913 och delvis även 1914 på grund av särskilda förhållanden var hög, avstannade den nästan fullständigt under år 1915. År 1916 började byggnadsverksamheten förbättras, och även under redovisningsåret uppvisade den en svag uppgång, i det att 154 bostäder tillkommo. Indextalen bliva här 100, 48, 9, 32 och 36. Även för ett flertal andra orter synes bostadsproduktionens resultat år 1917 varit större än år 1916, men undantag göres av bl. a. Norrköping, Karlskrona, Lund, Örebro och en del norrländska städer, varest byggnadsverksamheten under år 1917 var avsevärt svagare än under närmast föregående år.

Att utvecklingen i stort sett blivit något gynnsammare under år 1917 än året förut, är emellertid uteslutande att tillskriva de särskilda åtgärder för bostadsproduktionens höjande, som vidtagits från det allmännas sida. Den enskilda, spekulativa byggnadsverksamheten visar nämligen under år 1917 i jämförelse med år 1916 en nedgång med ungefär en tredjedel, men den därigenom uppkomna bristen har fyllts genom allmännyttig bostadsproduktion, vilken ej haft direkt ekonomisk vinst utan endast den rådande bostadsbristens avhjälpande till syfte. Ifrågavarande byggnadsverksamhets omfattning i våra större städer under de senaste fyra åren framgår av följande översikt:

		År 1914	År 1915	År 1916	År 1917
Antal tillkomna bostadslägenheter		5 292	3 471	3 887	4 831
Därav genom allmännyttig byggnadsverksamhet	antal	564	458	969	2 845
	procent	10·7	13·2	24·9	58·9

Medan under kristidens första år endast något mer än en tiondel av hela antalet tillkomna bostadslägenheter åstadkommits genom allmännyttig byggnadsverksamhet, föllo sålunda år 1916 en fjärdedel och 1917 nära tre femtedelar av bostadstillskottet på densamma.

Beträffande de särskilda slagen av allmännyttig byggnadsverksamhet belyses deras relativa betydelse under åren 1914—1917 av nedanstående tablå:

Byggnadsverksamhetens utövare:	Genom allmännyttig byggnadsverksamhet tillkomna bostadslägenheter år 1914		år 1915		år 1916		år 1917	
	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%
staten	7	1·2	—	—	16	1·7	16	0·6
kommuner	120	21·3	164	35·8	368	38·0	1 125	39·5
bostadsföreningar	343	60·8	274	59·8	444	45·8	395	13·9
bostadsaktiebolag							1 062	37·3
industriella företag	94	16·7	20	4·4	141	14·5	247	8·7

Härav framgår, att endast 0·6 % av de genom allmännyttig byggnadsverksamhet år 1917 tillkomna bostadslägenheterna hava uppförts genom statens affärsdrivande verk och 8·7 % av industriella arbetsgivare, medan ej mindre än 39·5 % kommo på kommunerna och 51·2 % på bostadsföreningar och bostadsbolag, nämligen 13·9 % på de förra och 37·3 % på de senare. Sistnämnda båda

slag av bostadsbyggnadsföretag hava i regel bildats under medverkan och med understöd av resp. kommunförvaltningar och (i vissa fall) industriella företag. Genom det av 1917 års riksdag beviljade statsbidraget å 4 mill. kr. till uppförande av bostadshus med smålägenheter erhöll också särskilt denna kommunala och halvkommunala bostadsproduktion ett kraftigt stöd.

Den allmännyttiga byggnadsverksamheten i rikets större städer var år 1917 huvudsakligen lokaliserad till de 15 städer, som nedanstående tablå över byggnadsverksamheten omfattar.

Städer	Antal tillkomna bostadslägenheter	Därav i boningshus uppförda av					Summa lägenheter tillkomna genom allmännyttig byggnadsverksamhet	
		staten	kommuner	bostadsföreningar	bostadsaktiebolag	industriella företag	antal	%
Stockholm	1 723	12	652	80	64	1	809	47·0
Södertälje	130	—	—	—	71	34	105	80·8
Uppsala	46	—	16	—	—	—	16	34·8
Nyköping	41	—	26	—	—	—	26	63·4
Eskilstuna	166	—	1	—	125	18	144	86·7
Linköping	94	—	—	—	18	—	18	19·1
Norrköping	65	1	—	—	24	—	25	38·5
Jönköping	153	—	—	35	—	—	35	22·9
Malmö	154	—	60	22	—	—	82	53·2
Landskrona	84	—	40	4	—	4	48	57·1
Göteborg	1 322	—	301	250	543	24	1 118	84·6
Borås	131	—	—	—	50	—	50	38·2
Karlstad	63	—	—	—	46	—	46	73·0
Kristinehamn	60	—	—	—	28	—	28	46·7
Västerås	137	—	—	—	89	—	89	65·0

Som synes, har under året den allmännyttiga byggnadsverksamheten spelat en mycket stor roll i Eskilstuna, Göteborg och Södertälje, där över 80 % av samtliga nya lägenheter tillkommit genom dylikt bostadsbyggande. Även i Karlstad, Västerås och Nyköping är det procentuella antalet på detta sätt tillkomna lägenheter ganska betydande.

Huvudtabellen ger även möjlighet att fastställa, på vilka olika slag av bostadslägenheter byggnadsverksamheten företrädesvis inriktat sig. Detta åskådliggöres närmare genom följande tablå:

	Av 100 tillkomna lägenheter utgjordes följande av				
	enkelkök, enkelrum o. d.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök
År 1913	13·9	32·8	23·9	10·2	19·2
» 1914	10·3	33·1	22·1	10·8	23·7
» 1915	15·7	29·0	23·6	10·0	21·7
» 1916	14·5	39·6	20·2	7·0	18·7
» 1917	14·1	52·7	19·1	4·5	9·6

I ännu högre grad än under år 1916 har sålunda byggnadsverksamheten under år 1917 inriktat sig på de minsta bostadstyperna. Medan de nytillkomna lägenheterna om ett enda rum med kakelugnsspis, kokvrå eller kök åren 1913—1915 utgjorde omkring 45 % av samtliga, uppgick deras andel i 1916 års bostadstillskott till över 54 % och i 1917 års till nära 67 %. En anmärkningsvärd minskning företer åter tillskottet av lägenheter med 4 och flera rum och kök. Medan denna grupp åren 1914—1915 upptog c:a 22 % av totala lägenhetstillskottet, innefattade samma grupp år 1917 endast 9·6 % av antalet tillkomna lägenheter. Detta förhållande sammanhänger tydligen med, att det allmännas åtgärder i kristidens bostadsfråga hittills uteslutande inriktat sig på smålägenheterna, vilka utgöra bostäder för den stora huvudmassan av mindre bemedlade.

Samtliga i det föregående anförda siffror avse endast bostadsproduktionens bruttoresultat, och för att erhålla det *faktiska bostadstillskottet* böra talen reduceras med hänsyn till den avgång av äldre lägenheter, som ägt rum genom rivnings- och ombyggnadsarbeten. Verkställda beräkningar hava givit vid handen, att totalantalet tillkomna bostäder i normala fall bör nedskrivas med c:a 10 %, därest bruttotalen skola förvandlas till nettotal. Denna beräkningsgrund synes emellertid ej vara fullt tillämplig för perioder med mera onormal byggnadsverksamhet. Åren 1915 och 1916 med deras ringa byggnadsverksamhet var nämligen avgången av bostadslägenheter, genom rivningar m. m. förhållandevis stor, och detta medförde, att medan nettotillskottet av lägenheter åren 1913—14 utgjorde c:a 90 % av bruttotillskottet, utgjorde detsamma åren 1915 och 1916 endast resp. 84 och 88 % därav. År 1917 uppgick däremot nettotillskottet till ej mindre än 93 %, vilket förhållande torde stå i samband med den rätt att pröva och ev. förbjuda rivningar av bostadshus, vilken hyresnämnderna fått sig tillagd genom 1917 års hyresstegringslag. Tages hänsyn till nämnda avgång av bostadslägenheter, skulle årliga nettoantalet tillkomna bostadslägenheter utgöra 5 359 år 1913, 4 759 år 1914, 2 918 år 1915, 3 417 år 1916 samt 4 487 år 1917. Betecknas nettotillskottet år 1913 med 100, utgöra motsvarande indextal för åren 1914—1917 resp. 89, 55, 64 och 84. Om nettotillkomsten år 1913 anses någorlunda täcka det årliga normala bostadsbehovet, skulle i Sveriges större städer bostadsbyggnadsverksamhetens sammanlagda underskott under krisåren 1914—17 uppgå till över 5 800 lägenheter.

Behovet av nya bostäder är emellertid ingalunda konstant, utan företer ganska hastiga växlingar. Emellertid plägar det ofta anses, att de årliga ökningstalen för stadsbefolkningen giva en ungefärlig bild av förhållandena härvidlag, under förutsättning att nödig korrektion göres för befolkningstillväxten genom inkorporeringar, vilka ju tillföra resp. städer icke blott nya invånare utan även nya bostäder. Tages hänsyn härtill, ökades de större städernas befolkning år 1913 med 20 718 personer. Under år 1914 utgjorde ökningen visserligen endast 17 093 personer, men år 1915 närmade sig med en befolkningstillväxt av 18 816 personer till de föregående »normala» årens nivå. År 1916 sprang ökningstalet upp till ej mindre än 25 898 personer, vilket mot-

svarar omkring en fjärdedel större befolkningstillväxt än under år 1913. För år 1917 föreligga uppgifter om folkmängden (delvis preliminära) hittills endast beträffande 15 av de i det föregående behandlade städerna, däribland dock de tre största. Folkökningen i dessa städer utgjorde 12 248 personer under år 1917 mot 21 022 under närmast föregående år. På varje nytillkommen lägenhet kommo här 5·4 personer år 1916, men år 1917 blott 2·5 eller knappt hälften så många.

Ehuru sålunda proportionen mellan folkökning och bostadstillskott betydligt förbättrats, har detta ej varit tillräckligt för att inverka på bostadsmarknaden i dess helhet. En bild av dennas läge erhålles i viss mån genom undersökning av antalet outhyrda lägenheter, och har för huvudstadens vidkommande en sådan vid årsskiftet 1917—1918 anordnats av Stockholms stads statistiska kontor. Härav framgår, att medan i hela Stockholm (inber. Brännkyrka och Bromma) vid föregående årskifte förefunnos tillhopa 672 lediga bostadslägenheter, hade nu denna bostadsreserv nedgått till allenast 184 lägenheter. För den egentliga staden utgjorde motsvarande siffror resp. 176 och 53, motsvarande 0·20 och 0·06 % av totalantalet bostadslägenheter. Såsom sammanfattande omdöme rörande bostadstillgången i huvudstaden vid senaste årsskiftet uttalar kontoret, att den var knappare än den någon gång varit under hela den tid, för vilken siffror finnas tillgängliga (sedan 1894/95) och att verklig bostadsbrist är för handen.

Detta omdöme bekräftas ej blott för huvudstaden utan även beträffande flertalet andra större städer genom de uppgifter socialstyrelsen införskaffat från de i samband med hyresnämndsinstitutionen upprättade kommunala bostadsförmedlingskontoren. Härav vill det synas, som om under loppet av år 1917 ställningen på hyresmarknaden snarare försämrats än förbättrats, och särskilt ger det vid årsskiftet 1917/18 antecknade stora antalet hyressökande i förhållande till de ytterst fåtaliga lediganmälda lägenheterna ett starkt intryck av den nu rådande enorma disproportionen mellan tillgång och efterfrågan på bostadsmarknaden.

Detta vid sidan av den ovan meddelade bostadsproduktionsstatistiken i viss mån överraskande förhållande häntyder på, att folkökningstalen i och för sig ofta giva en skäligen missvisande bild av det faktiska behovet av nya bostäder. Detta betingas nämligen i huvudsak av det temporärt och lokalt mycket växlande förhållande, i vilket de nybildade och genom inflyttning tillkomna hushållen stå till de upplösta eller bortflyttade. Någon närmare utredning rörande dessa faktorers växelverkan möjliggöra visserligen icke tillgängliga befolkningsstatistiska uppgifter, men allt tyder på, att bostadsbehovet under år 1917 varit väsentligt större, än vad folkökningssiffrorna giva vid handen. Man torde icke taga miste, om man söker huvudorsakerna till den nuvarande starka spänningen på bostadsmarknaden däruti, att den försvagade bostadsproduktionen icke förmått fylla det under krisåren småningom ackumulerade bostadsunderskottet, utan att detta i stället på senaste tiden ytterligare ökats därigenom, att å ena sidan krigskonjunkturen hos breda befolkningslager möjliggjort och framkallat ett stegrat behov av självständiga bostäder och större bostadsutrymmen, å den andra bostads-

bristen och hyresregleringen i förening hos nuvarande lägenhetsinnehavare medfört en strävan att söka i det längsta bibehålla innehavda lägenheter och undvika alla bostadsflyttningar.

Statsbidrag till föreläsningsföreningarna för år 1918.

Genom beslut den 1 februari 1918 har Kungl. Maj:t fördelat det av riksdagen beviljade anslaget av 192 000 kronor till understöd för anordnande av populärvetenskapliga föreläsningskurser i folkbildningssyfte, varvid nedanstående anstalter och föreningar tilldelats följande belopp för år 1918:

	Kr.
i Stockholms stad:	
Stockholms arbetarinstitut 1 400 kronor och till filial vid Värtan 300 kronor	1 700
Stockholms arbetarförening	1 200
Stockholms borgarskola	1 300
Södermalms arbetarinstitut	750
Brännkyrka föreläsningsanstalt	325
Bromma föreläsningsförening	300
i Stockholms län:	
Södertälje arbetarinstitut	450
Norrtälje föreläsningsförening	375
Vaxholms föreläsningsanstalt	275
Östhammars föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 59 kronor)	309
Öregrunds föreläsningsförening (resekostnadsbidrag)	75
Sigtuna föreläsningsanstalt	300
Djursholms folkbildningsförening	325
Spånga föreläsningsanstalt	400
Solna föreläsningsförening	300
Nacka folkbildningsförening	250
Botkyrka föreläsningsförening	300
Ekerö föreläsningsförening	200
Länna föreläsningsanstalt	250
Ösmo föreläsningsanstalt	200
Nynäshamns föreläsningsanstalt	300
Lidingö föreläsningsanstalt	250
Stocksunds föreläsningsförening	250
Västerhanninge föreläsningsanstalt	275
Turinge föreläsningsförening	225
Sollentuna föreläsningsförening	200
Rimbo föreläsningsanstalt	250
Spånga-Stenhamra föreläsningsanstalt	250
Väddö föreläsningsanstalt	200
Schebo bruks föreläsningsanstalt	250
Roslagsbro-Estuna föreläsningsförening	200

	Kr.
i Uppsala län:	
Uppsala arbetarinstitut	725
Enköpings arbetarföreläsningsförening	350
Tiunda folkbildningsförening	350
Österby bruks föreläsningsanstalt	250
Söderfors bruks föreläsningsanstalt	250
Vattholma föreläsningsanstalt	250
Gimo bruks föreläsningsanstalt	250
Lövsta bruks föreläsningsanstalt	250
Dannemora gruvors föreläsningsanstalt	250
Tobo föreläsningsanstalt	250
Älvkarleby föreläsningsförening	400
Veckholms pastorats föreläsningsanstalt	300
Karlholms bruks föreläsningsanstalt	250
Skutskärs föreläsningsanstalt	300
i Södermanlands län:	
Katrineholms föreläsningsförening	550
Eskilstuna arbetarinstitut	725
Torshälla och Nyby bruks föreläsningsförening	375
Kila föreläsningsanstalt	250
Lunda föreläsningsanstalt	225
Floda föreläsningsförening	450
Oxelösunds föreläsningsförening	400
Malmköpings föreläsningsförening	250
Nyköpings föreläsningsanstalt	450
Sköldinge föreläsningsanstalt	300
Julita templares och kyrkliga ungdomsrörelses föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 70 kronor)	320
Lerbo föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 7 kronor)	232
Flens föreläsningsanstalt	325
Östra Vingåkers föreläsningsanstalt	300

	Kr.
Sparreholms föreläsningsanstalt	225
Västra Vingåkers föreläsningsanstalt	300
Strängnäs föreläsningsanstalt	300
Lilla Mellösa föreläsningsanstalt	300
Vrena föreläsningsanstalt	250
Trosa stads föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 10 kronor)	260
Nävekvarns föreläsningsanstalt	250
Trosa lands- och Vagnhärads föreläsningsanstalt	250
Stora Malms föreläsningsanstalt	300
i Östergötlands län:	
Norrköpings arbetarinstitut	1 300
Linköpings föreläsningsanstalt	550
Vadstena föreläsningsanstalt	450
Motala stads och verkstads med omnejd föreläsningsanstalt	500
Skänninge och Allhelgona föreläsningsförening	300
Mjölby föreläsningsanstalt	500
Boxholms föreläsningsanstalt	325
Åtvids föreläsningsförening	450
Kvillinge föreläsningsanstalt	275
Kisa föreläsningsanstalt	300
Finspångs föreläsningsförening	400
Vreta Klosters och Ljungs föreläsningsanstalt	325
Östra Husby föreläsningsanstalt	300
Veta föreläsningsanstalt	275
Kullerstads föreläsningsanstalt	275
Valdemarsviks föreläsningsanstalt	450
Klimstads sockens föreläsningsförening	250
Ringarums föreläsningsanstalt	250
Godegårds föreläsningsanstalt	250
i Jönköpings län:	
Jönköpings arbetarinstitut	600
Eksjö föreläsningsförening	400
Gränna stads- och landsförsamlings föreläsningsanstalt	350
Huskvarna arbetarinstitut	425
Nässjö föreläsningsförening	325
Tranås-Säby föreläsningsanstalt	300
Vetlanda föreläsningsförening	375
Norrahammars föreläsningsförening	375
Värnamo föreläsningsanstalt	400
Smålands Annebergs föreläsningsanstalt	325
Gislaveds föreläsningsförening	350
Mariannelunds föreläsningsanstalt	300
Bruzaholms föreläsningsanstalt	325
Forserums föreläsningsanstalt	225
Sävsjö föreläsningsanstalt	300
Vaggeryds föreläsningsanstalt	300
Tenhults föreläsningsanstalt	275
Anderstorps föreläsningsanstalt	250
Reftele föreläsningsförening	250
Norra Sandsjö föreläsningsförening	250
Burseryds föreläsningsanstalt	225
Malmbäcks föreläsningsanstalt	250
Hylte bruks föreläsningsanstalt	275
i Kronobergs län:	
Växjö föreläsningsanstalt	425
Alvesta föreläsningsanstalt	575
Lessebo föreläsningsanstalt	350
Älmhults föreläsningsförening	350
Kosta föreläsningsförening	275
Strömsnäs bruks föreläsningsanstalt	250
Ljungby föreläsningsanstalt	275
Vislanda föreläsningsanstalt	250
Nottebäcks föreläsningsförening	250
Markaryds föreläsningsanstalt	250
Skatelövs föreläsningsanstalt	225
Tingsås föreläsningsanstalt	250
Hovmanstorps föreläsningsförening	300
Åsheda föreläsningsförening	250
Östra Torsås föreläsningsförening	250
Hemmesjö föreläsningsförening	250
Stenbrohults i Diö föreläsningsförening	250
Älghults föreläsningsanstalt	275
Moheda föreläsningsförening	250
Ryds föreläsningsanstalt	250
Dädesjö föreläsningsanstalt	200
i Kalmar län:	
Kalmar föreläsningsinstitut	725
Oskarshamns föreläsnings- och biblioteksförening	425
Västerviks föreläsningsanstalt	675
Vimmerby föreläsningsanstalt	300
Borgholms föreläsningsanstalt	250
Tjusts föreläsningsanstalt i Gamleby	375
Odensvi föreläsningsförening (inberäknat resekostnadsbidrag 38 kronor)	438
Överums föreläsningsanstalt	325
Ljungby föreläsningsanstalt	400
Nybro och Madesjö föreläsningsanstalt	325
Västra Eds sockens föreläsningsförening	300
Gunnebo föreläsningsanstalt	275
Emmaboda föreläsningsanstalt	275
Vissefjärda föreläsningsanstalt	300
Mönsterås föreläsningsanstalt	250
Dörby föreläsningsanstalt	250

	Kr.
Högsby föreläsningsanstalt	300
Ryssby föreläsningsanstalt	275
Föreläsningsföreningen Johan Skytte i Ålem	250
Lönneberga föreläsningsanstalt	250
Torsås föreläsningsförening	250
Hjorteds föreläsningsanstalt	275
Arby föreläsningsanstalt	250
Karlslunda föreläsningsförening	250
Storebro föreläsningsförening	250
Fagerhults föreläsningsförening	250
Mörbylånga köpings föreläsningsförening	275
Virserums föreläsningsanstalt	250
Hultsfreds föreläsningsförening	275
Gärdserums föreläsningsförening	250
Hallingebergs föreläsningsförening (inberäknat resekostnadsbidrag 90 kronor)	390
Halltorps föreläsningsförening	250
Kråksmåla föreläsningsförening	300
Degerhamns föreläsningsanstalt	250
Söderåkra föreläsningsförening	250
Gökalunds föreläsningsförening	250
i Gottlands län:	
Visby arbetarförenings föreläsningsanstalt	500
Roma föreläsningsförening	325
i Blekinge län:	
Karlskrona föreläsningsförening	725
Karlshamns föreläsningsförening	400
Ronneby föreläsningsförening	425
Sölvesborgs föreläsningsförening	275
Bräkne-Hoby församlings föreläsningsanstalt	275
Johannishus föreläsningsanstalt	250
Kyrkhults föreläsningsförening	250
Lyckeby föreläsningsanstalt	300
Mjällby föreläsningsanstalt	275
Blekinge godtemplares folkhögskoleförenings föreläsningsanstalt	850
Kallinge föreläsningsanstalt	250
Jämjö-Ramdala föreläsningsanstalt	300
Öljehults föreläsningsanstalt	200
i Kristianstads län:	
Kristliga föreningens av unga män i Kristianstad föreläsningsanstalt	525
Ängelholms föreläsningsanstalt	475
Simrishamns föreläsningsanstalt	400
Hässleholms föreläsningsanstalt	375
Klippans föreläsningsanstalt	300
Vinslövs föreläsningsanstalt	250
Knislinge föreläsningsanstalt	275
Riseberga föreläsningsanstalt	275
Tollarps med omnejd föreläsningsanstalt	250
Åhus församlings föreläsningsanstalt	300
Båstads föreläsningsförening	250
Åstorps föreläsningsanstalt	250
Tomelilla föreläsningsanstalt	275
Degebergaortens föreläsningsanstalt	250
Örkelljunga föreläsningsanstalt	250
Perstorps föreläsningsanstalt	250
Hammenhögsortens föreläsningsanstalt	250
Kvidinge föreläsningsanstalt	275
Ivetofta sockens föreläsningsanstalt	250
Broby föreläsningsförening	275
Maglehemsortens föreläsningsanstalt	250
Osby föreläsningsförening	250
Önnestads föreläsningsförening	300
Hyllinge föreläsningsanstalt	275
Bjärnums föreläsningsanstalt	250
Torekovs föreläsningsanstalt	275
Munka Ljungby föreläsningsanstalt	250
Vittsjö föreläsningsanstalt	250
Hjärnarps föreläsningsanstalt	250
i Malmöhus län:	
Malmö biblioteks- och föreläsningsförening	1 500
Soflelunds föreläsningsförening	325
Limhamns biblioteks- och föreläsningsförening	325
Landskrona föreläsningsanstalt	775
Hälsingborgs föreläsningsförening	500
Ystads föreläsningsanstalt	400
Lunds arbetarinstitut	325
Trälleborgs föreläsningsanstalt	375
Eslövs föreläsningsanstalt	325
Billesholm-Bjuvs föreläsningsanstalt	450
Höganäs föreläsningsanstalt	400
Hörby föreläsningsanstalt	250
Svedala föreläsningsförening	400
Arlövs föreläsningsanstalt	325
Kävlinge föreläsningsanstalt	275
Härslövs föreläsningsanstalt	275
Skurups föreläsningsanstalt	300
Reslövs föreläsningsanstalt	325
Hörs föreläsningsanstalt	350
Lomma föreläsningsanstalt	325
Allerums föreläsningsanstalt	300
Svalövs föreläsningsförening	275
Dalby föreläsningsanstalt	250
Röstånga föreläsningsanstalt	250
Sjöbo med omnejd föreläsningsanstalt	250
Vellinge föreläsningsanstalt	250
Mörarps och omnejd föreläsningsanstalt	250

	Kr.
Anderslöv-Grönby föreläsningsanstalt	250
Asks föreläsningsanstalt	250
Teckomatorpsortens föreläsningsförening	275
Billinge föreläsningsanstalt	275
Skivarps föreläsningsanstalt	275
Kågeröds föreläsningsförening	250
Norra Vrams föreläsningsanstalt	275
Löberöds föreläsningsanstalt	200
Kastberga föreläsningsanstalt	225
Torna-Hällestads föreläsningsanstalt	250
Sövestads föreläsningsförening	250
Södra Sallerups föreläsningsförening	200
Sydslättens föreläsningsanstalt	250
Hököpings föreläsningsanstalt	250
Börringe föreläsningsförening	250

i Hallands län:

Halmstads föreläsningsanstalt	775
Falkenbergs föreläsningsanstalt	500
Laholms föreläsningsanstalt	325
Varbergs föreläsningsanstalt	550
Kungsbacka föreläsningsanstalt	250
Himle föreläsningsanstalt	700
Oskarsströms föreläsningsanstalt	375
Harplinge föreläsningsanstalt	500
Getinge föreläsningsanstalt	250
Ätradalens föreläsningsanstalt	300
Slöinge och närgränsande socknars föreläsningsförening	400
Morups föreläsningsförening	275
Tjärby föreläsningsanstalt	250
Östra Karups, Skummeslövs och Hasslövs föreläsningsanstalt	275
Eldsberga föreläsningsanstalt	250
Trönninge föreläsningsanstalt	250
Söndrums föreläsningsanstalt	250
Rydö föreläsningsanstalt	250
Vinbergs föreläsningsanstalt	250
Ullareds föreläsningsförening	225
Stafsinge föreläsningsanstalt	250
Gunnarps föreläsningsförening	250
Knäreds föreläsningsanstalt	250
Ysby föreläsningsanstalt	250
Hishults föreläsningsanstalt	250
Hebergs föreläsningsanstalt	250
Gällareds föreläsningsanstalt	225

i Göteborgs och Bohus län:

Göteborgs arbetarinstitut 1 400 kronor och till en filial 250 kronor	1 650
Göteborgs fögderis föreläsningsförening	1 300
Lundby arbetarinstitut	550
Krokslätts föreläsningsförening	500
Kungälvs föreläsningsförening	350
Jonsereds föreläsningsförening	275
Uddevalla samhällsförbunds föreläsningsförening	400
Godtemplarnas i Gräbbestad föreläsningsförening	300
Tjörns godtemplares föreläsningsförening	300
Marstrands föreläsningsförening	400
Munkedals föreläsningsförening	425
Ljungskile föreläsningsanstalt	200
Strömstads föreläsningsförening	300
Tanums föreläsningsanstalt	250
Lysekils föreläsningsförening	550
Gravarne-Tångens föreläsningsanstalt	275

i Älvsborgs län:

Borås arbetarinstitut	650
Vänersborgs arbetarinstitut	500
Åmåls arbetarinstitut	500
Ulricehamns arbetarinstitut	350
Trollhättans föreläsningsinstitut	450
Kinna-Örby föreläsningsanstalt	400
Rånnums föreläsningsinstitut	300
Melleruds föreläsningsförening	350
Mjöbäcks pastorats föreläsningsförening	300
Lilla Edets föreläsningsförening	325
Herrljunga föreläsningsförening	300
Bollebygds härads föreläsningsanstalt	275
Frändefors föreläsningsanstalt	225
Svenljunga föreläsningsanstalt	350
Limmareds föreläsningsanstalt	275
Örsås med omnejd föreläsningsanstalt	225
Östra Frölunda föreläsningsförening	200
Torrskogs föreläsningsanstalt	225
Bäcke föreläsningsförening	200
Brålanda föreläsningsanstalt	200
Tranemo föreläsningsanstalt	250
Toarps föreläsningsförening	250
Laxarby föreläsningsanstalt	250
Hemsjö föreläsningsförening	200

i Skaraborgs län:

Skövde föreläsningsförening	525
Mariestads föreläsningsanstalt	500
Falköpings föreläsningsförening	350
Lidköpings föreläsningsanstalt	325
Hjo föreläsningsanstalt	325

	Kr.
Styrelsens för Vulcans skol- och bibliotekshus i Tidaholm föreläsningsanstalt	325
Stora Hovtraktens föreläsningsförening	450
Karlsborgs föreläsningsanstalt	300
Ullervad-Leksberg-Utby föreläsningsanstalt	250
Skara föreläsningsförening	400
Excelsiorförbundets föreläsningsanstalt i Skaraborgs län	550
Excelsiorföreningen Facklans i Vara föreläsningsanstalt	300

i Värmlands län:

Karlstads föreläsningsanstalt	625
Filipstads bergslags föreläsningsanstalt	550
Arvika föreläsningsanstalt	425
Grums föreläsningsförening	325
Säffle föreläsningsförening	300
Hagfors föreläsningsförening	300
Forshaga föreläsningsförening	350
Hammarö föreläsningsförening	325
Nyeds föreläsningsförening	275
Kils föreläsningsförening	250
Ransäters föreläsningsförening	275
Nedre Ullerud föreläsningsförening	225
Silbodals föreläsningsförening	250
Töcksmarks föreläsningsanstalt	250
Nykroppa föreläsningsanstalt	300
Storfors föreläsningsanstalt	350
Karlanda föreläsningsanstalt	200
Eda sockens föreläsningsanstalt	300
Värmlands godtemplares folkhögskoleförenings föreläsningsanstalt	700
Edsvalla föreläsningsanstalt	200
Fryksände föreläsningsanstalt	350
Väse föreläsningsanstalt	225
Lekvattnets föreläsningsförening	250
Västra Ämterviks föreläsningsanstalt	250
Östra Ämterviks föreläsningsanstalt	200
Glava föreläsningsanstalt	250
Edane föreläsningsförening	200

i Örebro län:

Örebro föreläsningsanstalt	675
Askersunds föreläsningsanstalt	375
Nora godtemplares föreläsningsanstalt	350
Lindesbergs föreläsningsanstalt	500
Kumla föreläsningsförening	450
Bofors godtemplares föreläsningsförening	300
Askers föreläsningsanstalt	250
Fellingsbro föreläsningsanstalt	350
Glanshammars m. fl. socknars föreläsningsförening	250
Degerfors föreläsningsanstalt	275
Kopparbergs föreläsningsförening	400
Tysslinge m. fl. socknars föreläsningsanstalt	250
Hallsbergs föreläsningsförening	325
Vikers föreläsningsanstalt	250
Laxå föreläsningsanstalt	400
Sköllersta-Ekeby-Gällersta föreläsningsanstalt	325
Götlunda föreläsningsanstalt	325
Stora Mellösa fosterländska förening	225
Fjugesta föreläsningsanstalt	250
Hällefors sockens föreläsningsanstalt	300
Lerbäcks föreläsningsanstalt	325
Ramsbergs föreläsningsförening	250
Nora sockens föreläsningsanstalt	400
Kungl. Svea trängkårs nykterhetsförenings föreläsningsanstalt, Örebro	200
Kungl. Livregementets grenadjärers föreläsningsförening, Örebro	200
Järnboås föreläsningsförening	225
Karlskoga föreläsningsförening	500
Hasselfors föreläsningsanstalt	250
Guldsmedshyttans föreläsningsanstalt	250
Öskeviks föreläsningsförening	250
Ljusnarsbergs föreläsningsanstalt	350
Frövi föreläsningsanstalt	300
Hjulsjö föreläsningsförening	350

i Västmanlands län:

Västerås arbetarinstitut	850
Köpings föreläsningsförening	350
Arboga föreläsningsanstalt	350
Sala stads föreläsningsförening	425
Norbergs arbetarinstitut	500
Ramnäs föreläsningsförening	275
Sura sockens föreläsningsförening	250
Västanfors föreläsningsförening	400
Kungsörs föreläsningsförening	350
Skultuna föreläsningsförening	350
Kolbäcks föreläsningsförening	300
Väster-Lövsta föreläsningsförening	350
Kumla föreläsningsförening	300
Siende härads jämte närgränsande socknars föreläsningsförening	500
Björskogs föreläsningsförening	250
Malma och Bro föreläsningsförening	325
Väster-Våla föreläsningsförening	225
Skinnskattebergs föreläsningsanstalt	300
Karmansbo föreläsningsförening	225

	Kr.
Kila föreläsningsförening	250
Säterbo och Arboga socknars föreläsningsanstalt	275
Odensvi föreläsningsförening (inberäknat resekostnadsbidrag 14 kronor)	264
Vittinge församlings föreläsningsanstalt	250
Gunnilbo föreläsningsförening	250
Hallstahammars föreläsningsanstalt	400
Strömsholms föreläsningsanstalt	250

i Kopparbergs län:

Falu föreläsningsförening	500
Hedemora föreläsningsanstalt	450
Säters föreläsningsanstalt	300
Avesta-Grytnäs föreläsningsförening	500
Mora föreläsningsanstalt	500
Borlänge föreläsningsanstalt	250
Husby föreläsningsanstalt	475
Leksands föreläsningsförening	375
Lima föreläsningsförening	325
Sävsnäs föreläsningsanstalt	300
Transtrands föreläsningsförening	275
Nås föreläsningsanstalt	300
Norrbärke föreläsningsanstalt	300
Domnarvets föreläsningsanstalt	275
Orsa centralkommittés föreläsningsanstalt	300
Malungs föreläsningsanstalt	300
Grangärde föreläsningsförening	350
Stora Tuna föreläsningsförening	250
Ås föreläsningsanstalt	300
Krylbo föreläsningsanstalt	300
Dala-Järna föreläsningsanstalt	275
Vika-Hosjö föreläsningsanstalt	275
Vikmanshytte—Turbo föreläsningsförening	300
Vansbro föreläsningsanstalt	300
Sollerö föreläsningsförening	250
Folkärna föreläsningsanstalt	250
Ore föreläsningsförening	250
Rättviks föreläsningsförening	250
Söderbärke föreläsningsanstalt	250
Äppelbo föreläsningsanstalt	200
Särna föreläsningsanstalt	250

i Gävleborgs län:

Gävle arbetarinstitut	1 050
Söderhamns arbetarinstitut	600
Hudiksvalls arbetarinstitut	675
Norra Hälsinglands föreläsningsförening	350
Bomhus föreläsningsanstalt	575
Hanebo föreläsningsanstalt	300
Ockelbo föreläsningsförening	325
Strömsbro föreläsningsförening	325
Hamrånge föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 85 kronor)	335
Bollnäs föreläsningsanstalt	325
Ljusne-Ala föreläsningsanstalt	250
Ovansjö-Torsåkers föreläsningsförening	425
Vallviks föreläsningsförening	250
Färila föreläsningsförening	300
Ovanåkers föreläsningsförening	300
Öster Färnebo föreläsningsförening	250
Årsunda föreläsningsanstalt	200

i Västernorrlands län:

Sundsvalls föreläsningsförening	600
Härnösands föreläsningsförening	425
Örnsköldsviks föreläsnings- och biblioteksförening	250
Alnösundets föreläsningsförening	775
Gudmundrå föreläsningsförening	625
Sollefteå föreläsningsförening	400
Torps föreläsningsförening	375
Alby föreläsningsförening	325
Fjällsjö föreläsningsförening	300
Stöde föreläsningsförening	275
Njurunda föreläsningsanstalt	300
Attmars föreläsningsförening	250
Nora sockens föreläsningsanstalt	250
Trehörningsjö föreläsningsanstalt	250

i Jämtlands län:

Östersunds arbetarinstitut	900
Jämtlands läns ungdomsförbunds föreläsningsförening	400
Järpens föreläsningsanstalt	300
Näskotts föreläsningsförening	200
Bräcke föreläsningsanstalt	225
Sundsjö föreläsningsförening	250

i Västerbottens län:

Föreläsningsföreningen Minerva i Umeå	550
Föreläsningsföreningen Iduna i Sandvik (inberäknat resekostnadsbidrag 32 kronor)	357
Robertsfors-Sikeå föreläsningsförening (inberäknat resekostnadsbidrag 110 kronor)	385
Nordmalings föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 64 kronor)	464
Lycksele föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 140 kronor)	665

	Kr.
Åsele folkbildnings- och hembygdsförenings föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 86 kronor)	411
Hörnefors föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 130 kronor)	380
Bureå föreläsningsanstalt	300
Vindelns föreläsningsförening	250
Skellefteå föreläsningsanstalt	300
Mo ångsågs föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 175 kronor)	425
Burträsks föreläsningsanstalt (inberäknat resekostnadsbidrag 5 kronor)	255
Vännäs föreläsningsanstalt	275
Obbola föreläsningsanstalt	275
Norsjö föreläsningsförening	250
Bygdeå föreläsningsanstalt	250
Bjurholms sockens föreläsningsförening	250
Nysätra föreläsningsförening	250
Holmsunds föreläsningsförening	250
Vilhelmina föreläsningsförening	235
Jörns föreläsningsanstalt	250
i Norrbottens län:	
Tekniska skolans i Luleå föreläsningsanstalt	400
Malmbergets föreläsningsförening	550
Bodens föreläsningsanstalt	725
Kiruna föreläsningsanstalt	425
Piteå föreläsningsförening	450
Gällivare föreläsningsanstalt	550
Koskullskulle föreläsningsanstalt	350
Haparanda föreläsningsanstalt	350
Råneå föreläsningsanstalt	275
Murjeks föreläsningsanstalt	300
Abisko föreläsningsanstalt	250
Riksgränsens föreläsningsanstalt	300
Jockmocks föreläsningsanstalt	300
Dennewitz föreläsningsanstalt	300

Vidare har Kungl. Maj:t till centralbyråer och andra sammanslutningar för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar för år 1918 beviljat understöd med följande belopp:

till Folkbildningsförbundet i Stockholm	kr. 4 000
» Centralbyrån i Lund för populära vetenskapliga föreläsningar	» 2 400
» Västra Sveriges folkbildningsförbund i Göteborg	» 1 700
» Norrbottens läns föreläsningsförbund i Luleå	» 350
» Västerbottens läns föreläsningsförbund i Umeå	» 350
» Värmlands föreläsningsförbund i Karlstad	» 250
» Excelsiorförbundets folkbildningsbyrå i Skövde	» 150
» Örebro läns föreläsningsförbund i Hallsberg	» 250
» Västmanlands läns föreläsningsförbund i Strömsholm	» 200
» Östergötlands läns föreläsningsförbund i Norrköping	» 200
» Jämtlands läns föreläsningsförbund i Östersund	» 100
» Norra Kalmar läns föreläsningsförbund i Västervik	» 200
» Södra Kalmar läns föreläsningsförbund i Kalmar	» 250
» Jönköpings läns föreläsningsförbund i Sävsjö	» 200
» Hallands läns föreläsningsförbund i Halmstad	» 200
» Södermanlands läns föreläsningsförbund i Åsa, Kantorp	» 150
» Blekinge läns föreläsningsförbund i Ronneby	» 100
» Kronobergs läns föreläsningsförbund i Växjö	» 150
» Dalarnas föreläsningsförbund i Mora	» 200
» Medelpads föreläsningsförbund i Fränsta	» 100
» Ångermanlands föreläsningsförbund i Härnösand	» 100

Pensionsstyrelsens årsberättelse för 1916.[1]

Avgiftsbetalningen. Av de i berättelsen lämnade uppgifterna angående inbetalning av grundavgifter framgår bland annat, att antalet försäkrade personer utgjorde i runt tal för städerna 907 300 och för landsbygden 2 347 000 eller resp. 92 och 95 procent av den mantalsskrivna befolkningen i ålder 15—66 år. Antalet från avgiftsplikt undantagna personer utgjorde alltså för städerna 8 procent och för landsbygden 5 procent. Beloppet av påförda grundavgifter utgjorde för städerna 2·72 och för landsbygden 7·04 eller sammanlagt 9·76 millioner kronor. Summan av de grundavgifter, som inbetalats av de försäkrade, utgjorde inalles för städerna 1·98 millioner och för landsbygden 6·22 eller sammanlagt för hela riket omkring 8·20 millioner kronor.

Beloppet av de för år 1915 påförda grundavgifter, vilka icke före den 1 juli 1916 erlagts av de avgiftspliktiga, och vilka sålunda icke tagas i beräkning vid bestämmande av de pensioner, som skola utgå till de försäkrade, utgjorde för städerna 0·74 och för landsbygden 0·82 millioner kronor, alltså sammanlagt omkring 1·56 millioner kronor eller ungefär 16 procent av summan av påförda grundavgifter. För städerna uppgingo restantierna till 27 procent och för landsbygden till 12 procent av det påförda beloppet.

Antalet personer, som påförts tilläggsavgift, utgjorde i runt tal för städerna 382 000 och för landsbygden 661 000 eller resp. 39 och 27 procent av den mantalsskrivna befolkningen i ålder 15—66 år. Beloppet av påförda tilläggsavgifter utgjorde för städerna 2·47 och för landsbygden 3·15 eller sammanlagt 5·62 millioner kronor. Summan av inbetalade tilläggsavgifter utgjorde inalles för städerna 2·04 och för landsbygden 2·90 eller sammanlagt 4·94 millioner kronor. Restantierna utgjorde alltså sammanlagt för hela riket omkring 0·68 millioner kronor eller ungefär 12 procent av summan av påförda tilläggsavgifter. Restantierna uppgingo, liksom vid uppbörden av grundavgifterna, till relativt högre belopp i städerna än på landsbygden, nämligen för städerna till 17 procent och landsbygden till 8 procent av det påförda beloppet.

Fördelningen på olika inkomstklasser av 1915 års avgifter framgår av efterföljande sammanställning:

---

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1917, sid. 369.

Årsinkomst kronor	Medelavgift kronor	Försäkrade personer		Påförda avgiftsbelopp		Erlagda avgifter	Restantier
		Tusental	%	Tusental kronor	%	Tusental kronor	%
0—499	3	2 211·4	68	6 634·1	43	5 568·2	16
500—799 . . .	5	369·5	11	1 847·5	12	1 538·3	17
800—1 199 . . .	8	371·3	12	2 970·4	19	2 445·9	18
1 200—	13	302·1	9	3 927·3	26	3 592·5	9
Summa	4·7	**3 254·3**	**100**	**15 379·3**	**100**	**13 144·9**	**15**

Restantieprocenten har, efter vad härav framgår, i den lägsta inkomstklassen varit något mindre än i de båda närmast högre klasserna. Detta till synes anmärkningsvärda förhållande är tydligen beroende på den omständigheten, att till lägsta klassen enligt pensionsförsäkringslagen hänföras alla gifta kvinnor utan egen inkomst, oavsett mannens inkomstförhållanden.

Pensioner (understöd). Under år 1916 inkommo till pensionsstyrelsen 69 166 ansökningar om pension eller understöd eller om ändring därav. I 8 731 fall avsåg ansökningen äkta makar, vadan hela antalet personer, som ansökt om pension, uppgick till 77 897, därav 29 265 män och 48 632 kvinnor.

Av de under året till definitivt avgörande upptagna ansökningarna om pension eller understöd blevo ansökningar för 11 474 personer avslagna. De vanligaste orsakerna till avslag voro, att varaktig arbetsförmåga ej påvisats (6 473 fall) eller att sökanden haft för hög årsinkomst (3 366 fall).

Under år 1916 utfärdades 109 878 pensionsbrev, varav 68 793 eller 62·6 procent för kvinnor. Sammanlagda årliga pensionsbeloppet utgjorde c:a 6·5 millioner kronor, eller kr. 59·32 i medeltal för varje pensionär. Medeltalen för manliga och kvinnliga pensionärer utgjorde resp. kr. 60·17 och 58·81. I nyssnämnda pensionsbelopp ingå avgiftspensioner till ett belopp å 14 139 kr. Återstoden utgjorde pensionstillägg eller understöd.

Den sjukvårdande verksamheten. Under året inkommo 2 567 ansökningar om sjukvård, varav 1 280 för män och 1 287 för kvinnor. Styrelsen har därjämte beträffande personer, som sökt pension, på eget initiativ upptagit frågan om sjukvårdande åtgärder i 476 fall, därav 185 fall gällt män och 291 kvinnor. Till förnyad prövning upptagna ärenden hava under året utgjort 304.

I 2 222 fall har beslut fattats om lämnande av bidrag för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsförmåga, och har i 999 av dessa fall behandling under året ägt rum.

Fördelningen härav på de olika arterna av sjukvård och yrkesutbildning framgår av följande tablå.

Art av sjukvård eller yrkesutbildning	Män	Kvinnor	Summa	Utbetalda bidrag under år 1916
Kurort	107	200	307	36 736·22
Lungtuberkulossjukhus	183	180	363	29 405·62
Kustsanatorium	9	8	17	1 342·26
Lupushem (under finsenbehandling)	4	11	15	3 235·50
Lasarett	68	74	142	5 610·74
Vanföreanstalt	48	43	91	11 848·36
Statens hantverksskola för blinda i Kristinehamn	7	—	7	2 196·70
Annan hantverksskola eller handelsskola	5	3	8	2 355·60
Yrkesutbildning hos enskild yrkesidkare	12	11	23	2 869·56
Vård i hemmet	12	6	18	1 168·25
Andra sjukvårdande åtgärder (anskaffande av stickmaskiner m. m.)	5	3	8	756·25
Summa	460	539	999	97 525·06

I ersättning för läkarutlåtanden har utbetalats 11 152 kr. samt i resekostnader för patienter 295 kr. Av det för år 1916 anvisade anslaget ä 200 000 kronor har inalles utbetalats 130 283 kr., varav å styrelsen belöper 108 972 kr.

Beträffande resultaten av den sjukvårdande verksamheten från dess början har pensionsstyrelsen skilt mellan sådana fall

1) där vården medfört varaktig arbetsförmåga och där sökanden (patienten) sålunda icke är i behov av ytterligare vård;

2) där sökanden visserligen blivit förbättrad och ofta i stånd att helt eller delvis återtaga sitt arbete, men av vederbörande läkare ansetts böra bliva föremål för ytterligare åtgärder för vinnande av varaktig arbetsförmåga; samt

3) där sökanden icke i avsevärd grad förbättrats utan sannolikt trots vården blir för framtiden ur stånd att genom arbete försörja sig. I dessa fall är sökanden givetvis i regel berättigad till pension.

Inom de största grenarna av sjukvårdsverksamheten ställa sig vårdresultaten vid 1916 års utgång på följande sätt:

Vård å:	Återställda		Förbättrade		Oförbättrade		Summa	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
Kurorter	61	100	42	83	7	8	110	191
Lungtuberkulossjukhus	58	62	81	54	25	22	164	138
Lasarett	28	31	27	18	8	10	63	59
Vanföreanstalter	39	22	10	19	3	6	52	47

Pensionsnämnder och ombud. Indelningen i pensionsdistrikt undergick under år 1916 endast en del smärre förändringar. Antalet pensionsnämnder och ledamöter däri var vid årets slut detsamma som vid årets början.

Den reducering av antalet ombud, som föregående år vidtogs, har under 1916 ytterligare fortgått. Vid utgången av året var landet uppdelat i 157

ombudsområden, och voro i dessa ombud förordnade till ett antal av 134 (mot 141 vid årets början).

Familjeunderstöd till värnpliktiga. Ansökningar om understöd till sådan värnpliktigs familj, som fullgör tjänstgöring till rikets försvar, vilka ansökningar i första hand prövas av pensionsnämndsordförandena och i andra hand av pensionsstyrelsen, hava år 1916 till styrelsen inkommit till ett antal av 19 916. Till styrelsen hava vidare under samma år från militärbefälet inkommit 464 förteckningar, upptagande sammanlagt 517 personer, avseende sådana fall, då värnpliktiga kvarhållits till tjänstgöring till rikets försvar efter föregående fredstjänstgöring, vilken varit förknippad med understöd åt deras familjer. Dessa förteckningar hava i fråga om därå upptagna värnpliktiga — även utan att ansökning i vanlig ordning av dem gjorts — föranlett beviljande av understöd.

På grundval av nämnda ansökningar och förteckningar har styrelsen under året utfärdat 8 814 understödsbevis. Härtill komma 27 409 utanordningar av tilläggsunderstöd. Sistnämnda understöd avse i de flesta fall en senare tjänstgöringsperiod.

Antalet avslagna eller återkallade ansökningar hava under året uppgått till 2 696.

Utbetalning av de utanordnade understöden har verkställts av postsparbanken genom postanstalterna. Beloppet av utbetalta understöd av ifrågavarande slag, vilket belopp för åren 1914 och 1915 uppgick till resp. 3 624 912 och 4 653 318 kr., har för år 1916 utgjort 1 944 415 kr.

Riksförsäkringsanstaltens årsberättelse för 1916.

I riksförsäkringsanstaltens ämbetsberättelse för år 1916, som i början av innevarande år utgivits av trycket, meddelas uppgifter dels rörande den verksamhet, som är anvisad riksförsäkringsanstalten i lagen av den 5 juli 1901, dels ock rörande den särskilda för fiskare anordnade olycksfallsförsäkringen samt om riksförsäkringsanstaltens befattning med frågor angående ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring.

Vid berättelsen äro fogade en översikt över riksförsäkringsanstaltens år 1916 meddelade beslut i fråga om bestämmande av invaliditetsgrad samt definitiva statistiska uppgifter rörande försäkringar, som börjat under år 1914.

Den industriella olycksfallsförsäkringen. Under år 1916 har riksförsäkringsanstalten enligt tillgängliga provisoriska uppgifter avslutat eller förnyat kollektiva försäkringar till ett antal av 9 777 med ett sammanlagt beräknat

antal arbetare av 169 677 (mot resp. 8 757 försäkringar och 146 452 arbetare år 1915). Dessutom hava 390 arbetare begagnat sig av den enskild arbetare medgivna rätten att erhålla försäkring i riksförsäkringsanstalten. Vid 1916 års utgång utgjorde antalet gällande kollektiva försäkringar 8 491 med ett provisionellt beräknat antal arbetare av 158 059. Antalet enskilt försäkrade arbetare uppgick vid samma tidpunkt till 340.

Utvecklingen av riksförsäkringsanstaltens verksamhet under år 1903—1916 belyses av följande i berättelsen meddelade jämförelsetal:

År	Antal anmälda olycksfall	Antal olycksfall, för vilka ersättning beviljats		Antal livräntor				Antal livräntetagare vid årets slut				
				inköpta under året		beviljade på grund av försäkring		på grund av livränteköp		på grund av försäkring		Summa
		Hela antalet	Därav sjukhjälp	invalidlivräntor	dödsfallslivräntor	invalidlivräntor	dödsfallslivräntor	Invalider	Efterlevande	Invalider	Efterlevande	
1903 . .	135	56	37	62	64	31	10	62	64	31	10	167
1904 . .	293	138	102	215	111	58	19	277	171	88	28	564
1905 . .	1 292	941	894	236	115	92	33	511	274	175	58	1 018
1906 . .	2 256	1 762	1 720	215	121	115	34	721	377	283	92	1 473
1907 . .	3 475	2 961	2 882	287	125	181	69	996	483	457	148	2 084
1908 . .	4 181	3 877	3 815	196	55	202	65	1 183	508	630	207	2 528
1909 . .	4 079	4 000	3 934	119	52	207	95	1 285	537	803	294	2 919
1910 . .	4 778	4 475	4 397	81	44	262	84	1 350	544	990	361	3 245
1911 . .	5 498	4 949	4 862	93	42	255	73	1 427	556	1 183	411	3 577
1912 . .	7 721	6 783	6 701	82	45	303	93	1 493	566	1 454	471	3 984
1913 . .	9 101	8 251	8 154	82	58	388	110	1 551	592	1 772	560	4 475
1914 . .	10 596	9 736	9 647	52	21	450	118	1 586	567	2 166	645	4 964
1915 . .	12 063	10 993	10 903	69	33	455	116	1 629	551	2 543	721	5 444
1916 . .	13 257	12 239	12 128	70	19	535	114	1 682	524	2 990	795	5 991

Försäkring för fiskare. Inom denna gren av riksförsäkringsanstaltens verksamhet har under år 1916 meddelats 791 nya försäkringar samt förnyats 1 745 äldre försäkringar. Antalet gällande försäkringar vid årets slut utgjorde alltså 2 536. Av dessa berättigade 48 endast till s. k. lagersättning med den utsträckning däri, som särskilt tillkommer fiskare enligt kungl. kungörelsen den 2 oktober 1908; 605 medförde därutöver rätt till ersättning från och med femtonde dagen efter olycksfallet, 1 158 från och med fjärde dagen samt 725 från och med första dagen av läkarbehandlingen. I 46 fall har fiskarförsäkringen kombinerats med försäkring mot olycksfall under utövande av annat yrke. Dessutom har åt 1 287 av de försäkrade, som ej idkade annat yrke än fiske, meddelats försäkring mot olycksfall utom arbetet.

Utvecklingen av denna försäkringsgren under åren 1909—1916 framgår av följande tabell:

Antal försäkrade fiskare d. 31/12	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Hela antalet	1 001	1 158	1 430	1 363	1 502	1 834	2 036	2 536
Därav i Göteborgs och Bohus län	?	738	1 025	1 008	1 136	1 287	1 435	1 864

Antalet under redogörelseåret anmälda olycksfall uppgick till 119. Beslut om ersättning har fattats i 107 fall, varav 3 fall föranlett beviljande av invalidlivränta och 4 fall dödsfallslivränta; i återstående 100 fall har endast sjukhjälp utbetalats. Antalet livräntetagare uppgick vid årets slut till 74, varav 26 invalider och 48 efterlevande anhöriga till genom olycksfall omkomna fiskare.

Ersättning vid kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Riksförsäkringsanstaltens befattning med ersättningsfrågor på grund av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, framgår av nedanstående tabell:

År	Antal framställningar om ersättning	Antal fall, där sjukhjälp beviljats	Antal beviljade livräntor		Antal livräntor vid årets slut	
			Invalidlivräntor	Dödsfallslivräntor	Invalidlivräntor	Dödsfallslivräntor
1910	55	8	16	1	16	1
1911	149	33	60	7	76	8
1912	212	42	85	2	156	10
1913	196	42	92	5	240	15
1914	271	85	76	16	262	31
1915	585	240	174	74	424	104
1916	634	230	253	70	640	171

Inalles hava under året ersättning (sjukhjälp, livränta eller bådadera) beviljats i 444 fall, varav i 134 fall i anledning av olycksfall och i 310 fall på grund av under tjänstgöring ådragen sjukdom.

Den betydande ökningen av antalet hithörande ärenden under de senaste åren står uppenbarligen i samband därmed, att under åren 1914—1916 ett avsevärt större antal värnpliktiga än förut varit inkallade till tjänstgöring. Särskilt har antalet utgående dödsfallslivräntor mångdubblats, en given följd därav, att till krigstjänstgöring inkallats äldre årsklasser, där många av de värnpliktiga äro familjeförsörjare.

Handlande och handelsbetjäning i Sverige år 1915.

(Enligt Kommerskollegii berättelse.)

Jämlikt Kungl. Maj:ts skrivelse till kommerskollegium den 16 maj 1913 skall i kollegiets berättelse om handeln för vart femte år, räknat från och med år 1915, meddelas redogörelse för handlande, vilken redogörelse skall grundas dels på förteckningar, upprättade av vederbörande ortsmyndigheter, dels på uppgifter, som enligt kungörelse den 5 februari 1915 skola lämnas av handelsidkarna själva. Från sistnämnda skyldighet hava dessa emellertid för år 1915 blivit frikallade genom Kungl. Maj:ts skrivelse till kommerskollegium den 21 januari 1916.

Föreliggande redogörelse för handlande inom riket grundar sig därför, liksom motsvarande redogörelser i kollegii berättelser om handel till och med år 1911, uteslutande på de förteckningar, som av ortsmyndigheterna upprättats med ledning huvudsakligen av mantals- och taxeringslängderna, men även i vissa fall av mantalsskrivningsuppgifterna.

Nämnda längder meddela dock icke fullständiga uppgifter om handlande och deras betjäning. Detta gäller särskilt den sistnämnda. Densamma har i regel uppgivits enligt mantalslängderna, vilka endast upptaga hos resp. handlande mantalsskriven eller boende betjäning. Då numera dylik betjäning i stor utsträckning icke mantalsskrives hos sina arbetsgivare, blir redovisningen av densamma ofullständig.

I 1915 års uppgifter har införts den förändringen, att såsom handelsidkare räknats, utom tidigare upptagna grupper av sådana, jämväl direktörer och disponenter i handelsaktiebolag och föreståndare för ekonomiska föreningar, som idka handelsrörelse.

Vid handelsidkarnas klassificering har tillämpats samma gruppsystem, som kommit till användning i tidigare berättelser fr. o. m. år 1897. Den särskild lagstiftning underkastade handeln med spritdrycker, vilken icke är med annan handel fullt jämförbar, ingår ej i den här lämnade översikten. Bland handelsidkande registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet äro icke inräknade de s. k. lantmannaföreningarna, vilka sammanslutningar i regel avse att för medlemmarnas egen räkning förmedla inköp av jordbruksredskap och vissa lantbruksförnödenheter ävensom ofta därjämte avyttra jordbruksalster.

Antalet handlande, deras betjäning samt för bevillning uppskattade inkomst av handelsrörelse år 1915 framgår av efterföljande tabell:

Grupper av handlande	Antal handlande	Betjäning			Uppskattad inkomst av handelsrörelse, Kr.
		Män	Kvinnor	Summa	
Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod	37 076	24 805	18 592	43 397	101 011 368
Gårdfarihandlande	725	32	36	68	892 101
Utlänningar, som undfått tillstånd att idka handel	95	62	45	107	402 339
Summa enskilda personer	**37 896**	**24 899**	**18 673**	**43 572**	**102 305 808**
Aktiebolag	1 685	10 758	4 919	15 677	32 074 233
Ekonomiska föreningar	1 099	1 748	741	2 489	2 679 300
Summa handelsidkare år 1915	**40 680**	**37 405**	**24 333**	**61 738**	**137 059 341**
» » » 1911	37 729	34 641	19 950	54 591	92 896 119

I ovanstående siffror äro icke inräknade sådana utlänningar eller i utlandet bosatta svenska undersåtar, vilka, jämlikt K. förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, utbjudit eller försålt utländska varor att framdeles från utlandet levereras. Enligt de av kronans uppbördsmän i rikets städer förda förteckningarna för år 1915 har antalet av dessa personer utgjort 1 469 (mot 2 219 år 1911). Därvid bör dock erinras, att föreskriven avgift i flertalet fall erlagts av en och samma person å flera skilda orter, varför ovan angivna antal innefattar åtskilliga dubbelräkningar. Totalsumman av den av sådana handlande och handelsexpediter under redogörelseåret erlagda bevillning har uppgått till 140 500 kr. (mot 261 300 kr. år 1911).

Av hela antalet handlande hava 56 % redovisats i städerna och 44 % på landsbygden, och av den för bevillning uppskattade inkomsten av handelsrörelse kom 79 % på städerna och 21 % på landsbygden.

Utvecklingen sedan senare delen av 1890-talet framgår av nedanstående tabell:

År	Antal handlande						Betjäning		
	Män	Kvinnor	Summa enskilda personer	Aktiebolag	Ekonomiska föreningar	Summa handlande	Män	Kvinnor	Summa
1897 . . .	20 559	5 196	25 755	357	30	**26 142**	19 856	8 271	**28 127**
1900 . . .	22 242	6 061	28 303	544	115	**28 962**	23 448	10 830	**34 278**
1905 . . .	23 976	7 168	31 144	826	226	**32 196**	26 692	13 013	**39 705**
1910 . . .	26 610	9 304	35 914	1 106	673	**37 693**	32 959	19 286	**52 245**
1911 . . .	26 449	9 444	35 893	1 189	647	**37 729**	34 641	19 950	**54 591**
1915 . . .	27 265	10 631	37 896	1 685	1 099	**40 680**	37 405	24 333	**61 738**

Antalet enskilda personer, som idka handelsrörelse, har under perioden 1897—1915 relativt avtagit till förmån för aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna. Utvecklingen belyses av efterföljande tablå:

	Handlande		Betjäning	
	1897	1915	1897	1915
	%	%	%	%
Enskilda personer	98·5	93·2	95·2	70·6
Aktiebolag	1·4	4·1	4·6	25·4
Ekon. föreningar	0·1	2·7	0·2	4·0
	100·0	100·0	100·0	100·0

I fråga om enskilda personer, som idka handelsrörelse, hava kvinnorna visat en vida större relativ ökning än männen. Medan de senares antal stigit från 20 559 år 1897 till 27 265 år 1915, d. v. s. med 32·6 %, har de förras antal ökats från 5 196 år 1897 till 10 631 år 1915, d. v. s. med 104·6 %. De kvinnliga handlandena utgjorde år 1897 20·2 % av hela antalet enskilda personer, som driva handel, och år 1915 ej mindre än 28·1 %.

Den hos handlande anställda betjäningen har ökats från 28 127 personer år 1897 till 61 738 år 1915. Ökningen är vida större beträffande den kvinnliga än den manliga personalen. Medan den senare tillväxt från 19 856 till 37 405, d. v. s. icke fullt fördubblats, har den förra ökats från 8 271 till 24 333 eller nära tredubblats. Den största ökningen faller på aktiebolag och ekonomiska föreningar. Aktiebolagens personal utgjorde år 1897 endast 1 300 personer, varav 1 022 män och 278 kvinnor. År 1915 hade siffran stigit till 15 677, varav 10 758 män och 4 919 kvinnor. Betjäningen hos ekonomiska föreningar, vilken 1897 uppgick till inalles 47 personer, varav 40 män och 7 kvinnor, anges år 1915 till 2 489 personer, varav 1 748 män och 741 kvinnor.

Den kvinnliga arbetskraftens ökade användning inom handeln framgår ännu tydligare av följande procenttal.

	Betjäning anställd hos						Summa betjäning	
	Enskilda personer		Aktiebolag		Ekon. föreningar			
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
År	%	%	%	%	%	%	%	%
1897 . . .	70·2	29·8	78·6	21·4	85·1	14·9	70·6	29·4
1900 . . .	67·5	32·5	79·7	20·3	71·0	29·0	68·4	31·6
1905 . . .	64·9	35·1	82·3	17·7	75·4	24·6	67·2	32·8
1910 . . .	60·3	39·7	74·5	25·5	71·2	28·8	63·1	36·9
1915 . . .	57·1	42·9	68·6	31·4	70·2	29·8	60·6	39·4

Enligt ovanstående uppgifter utgjorde den kvinnliga betjäningen år 1897 29·4 % och år 1915 39·4 % av hela betjäningen. Personalen hos enskilda handelsidkare bestod år 1897 av 29·8 % kvinnor och 70·2 % män, medan motsvarande procenttal år 1915 voro resp. 42·9 och 57·1 %. Av aktiebolagens personal voro år 1897 21·4 % kvinnor. 1915 hade procenten stigit till 31·4. De ekonomiska föreningarna uppvisa för tidigare år så små siffror, att betydande oregelbundenheter i procenttalen framträda. År 1915 voro emellertid 29·8 % av deras personal kvinnor. Det största såväl absoluta som relativa antalet kvinnor kommer alltjämt på gruppen enskilda personer.

I nedanstående tablå hava sammanställts några uppgifter för jämförelse av handel, industri och hantverk.

År	Anställd personal inom industri	hantverk	handel	Uppskattad inkomst (kronor) av industri	hantverk	handel
1900	296 217	42 805	34 278	88 271 311	26 779 345	71 534 406
1905	312 217	51 010	39 705	90 375 965	35 903 355	80 300 822
1910	332 147	53 793	52 245	91 242 858	40 994 722	87 429 134
1915	404 674	49 840	61 738	158 161 424	49 171 587	137 059 341

Enligt ovanstående siffror visar handeln en betydligt starkare utveckling än industrien och hantverket. Under tiden 1900—1915 har personalen anställd inom handeln ökats med 80·1 %, under det att motsvarande siffror för industri och hantverk uppgå till resp. 36·6 % och 16·4 %. Den för bevillning uppskattade inkomsten av handelsrörelse har under samma tidsperiod stigit med 91·6 %, medan inkomsten av industri ökats med endast 79·2 % och densamma av hantverk med 83·6 %.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1917.

(Preliminär redogörelse.)

Tredje kvartalet.

Under tredje kvartalet år 1917 hava, enligt till socialstyrelsen inkomna uppgifter, inträffat 163 arbetsinställelser, varav 61 påbörjade under juli, 71 under augusti och 31 under september. Inalles berörde dessa 163 arbetsinställelser 558 arbetsgivare och 12 496 arbetare. Samtliga konflikter voro strejker, utom en, vilken hade karaktären av blandad konflikt.

I vad mån olika *näringsgrupper* berördes av de ifrågavarande 163 arbetsinställelserna framgår av följande översikt:

Näringsgrupp	Antal arbetsinställelser	Antal arbetsgivare	Antal arbetare
Malmbrytning och metallindustri	33	79	2 919
Jord- och stenindustri	11	19	780
Trävaruindustri och skogshantering	35	69	2 027
Pappers- och grafisk industri	5	7	627
Livsmedelsindustri	6	21	265
Textil- och beklädnadsindustri	2	2	350
Läder-, hår- och gummivaruindustri	6	28	189
Kemisk-teknisk industri	5	5	363
Byggnadsverksamhet	41	165	4 318
Kraft-, belysnings- och vattenverk m. m.	4	4	58
Handel och varulager	1	1	38
Land- och sjötransport	11	98	488
Annan yrkesrörelse	3	60	74
Summa	**163**	**558**	**12 496**

Antalet på grund av konflikterna *förlorade arbetsdagar* har approximativt beräknats till c:a 295 000.

Arbetsgivarna voro i 104 fall *organiserade* och i 59 fall icke organiserade. Arbetarna tillhörde i 136 fall helt eller delvis facklig organisation, i 27 fall voro de däremot oorganiserade.

En av arbetsinställelserna berörde såväl Örebro som Östergötlands län. Av de övriga inträffade 15 i Älvsborgs län, 14 i Stockholms stad och i Västernorrlands län, 13 i Malmöhus län samt i Göteborgs och Bohus län, 10 i Gävleborgs och 9 i Västmanlands län, 8 i vartdera av Värmlands, Kopparbergs och Norrbottens län, 7 i Östergötlands ävensom i Örebro län, 6 i Stockholms och 5 i Jönköpings län, 4 i Södermanlands och i Kristianstads län, 3 i vartdera av Kalmar, Skaraborgs och Västerbottens län och 2 i vartdera av Uppsala, Kronobergs, Hallands och Jämtlands län.

Arbetsinställelsernas *huvudorsaker* och *resultat* framgå av nedanstående sammanställning:

Arbetsinställelsernas huvudorsaker	Arbetsinställelsernas resultat: Kompromiss: Arbetsgivarens villkor	Kompromiss: Huvudsaklig. ag:s villkor	Kompromiss: Lika eftergifter	Kompromiss: Huvudsaklig. arb:s fordr.	Arbetarnas fordringar	Oavgjort eller okänt	Hela antalet arbetsinställelser
Begäran om löneförhöjning	19	8	13	30	42	4	116
Andra lönefrågor	7	1	—	—	8	—	16
Fråga om föreningsrätten	—	—	—	—	—	1	1
Begäran om kollektivavtal	1	1	—	—	2	1	5
Personliga förhållanden	3	—	1	—	—	—	4
Tvist om arbetstiden	1	1	1	—	—	1	4
Fråga om arbetares antagande och avskedande	9	—	2	—	3	—	14
Fråga om arbetets anordning	1	—	—	—	—	1	2
Andra orsaker	1	—	—	—	—	—	1
Summa	**42**	**11**	**17**	**30**	**55**	**8**	**163**

Statens förlikningsmän hava i 21 fall medverkat vid biläggande av konflikter. För övrigt kan anmärkas, att enligt de föreliggande uppgifterna 67 arbetsinställelser föregingos av *förhandlingar* parterna emellan, under det att i 96 fall några dylika icke ägde rum.

Avtals- och kontraktsbrott från arbetarnas sida hava enligt arbetsgivarnas uppgifter förekommit i 53 fall; i 7 av dessa fall hava ifrågavarande uppgifters riktighet vitsordats av arbetarna. Avtalsbrotten angivas i 46 fall hava bestått däri, att arbetarna framställt avtalsstridiga löneanspråk eller inställt arbetet utan iakttagande av gällande förhandlingsordning (i 4 fall därjämte utan iakttagande av överenskommen uppsägningstid), i 5 fall i arbetets inställande utan iakttagande av i personliga avtal föreskriven uppsägningstid, i ett fall i avbrytande av åtaget ackordsarbete och i det återstående fallet i avtalsstridig vägran att utföra ålagt arbete. Arbetsgivarna hava enligt arbe-

(Forts. sid. 372.)

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Tredje

Förkortningar: ag. = arbetsgivare. a. = arbetare. omb. = socialstyrelsens ombud

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
186	1 juli	7 juli	6	S.	Kuskar vid färgfabrik.	Stockholm.	A:s s. k. middagspengar hade borttagits.
187	1 juli	9 aug.	40	S.	Tunnbindare.	Åstorp (Krist. l.).	Löneförhöjning.
188	1 juli	—	—	S.	Arbetare vid ångsåg.	Storå (Örebro l.)	Löneförhöjning.
189	2 juli	3 juli	2	S.	Flottningsarbetare.	Singsån (Jämtl. l.).	A. begärde en avlöning av 7 kr. om dagen samt företrädesrätt för organiserade a. vid erhållande av arbete.
190	2 juli	4 juli	3	S.	Sågverksarbetare.	Utvik (Västern. l.).	A. begärde 30 % höjning av ackordet.
191	2 juli	9 juli	8	S.	Timmerflottare.	Kastet (Gävleb. l.).	Löneförhöjning.
192	2 juli	11 juli	10	S.	Elektriska montörer.	Söderhamn.	Löneförhöjning.
193	2 juli	18 juli	17	S.	Arbetare vid aduceringsverk.	Limhamn.	Löneförhöjning.
194	2 juli	21 juli	20	S.	Snickeriarbetare.	Arboga.	Löneförhöjning. Förkortning av arbetstiden.
195	3 juli	—	—	S.	Arbeterskor vid ättiksfabrik.	Stockholm.	Löneförhöjning.
196	3 juli	4 juli	2	S.	Sågverksarbetare.	Norrnäs (Stockh. l.).	Löneförhöjning.
197	3 juli	10 juli	8	S.	Gjuterihantlangare.	Gävle.	Löneförhöjning.
198	3 juli	21 juli	19	S.	Sågverksarbetare.	Gustavshamn (Västern. l.).	Löneförhöjning.
199	4 juli	6 juli	½	S.	Målare.	Filipstad.	Löneförhöjning.
200	5 juli	12 juli	8	S.	Murare och träarbetare.	Västanfors (Västm. l.).	A. begärde ett dyrtidstillägg av 15 öre per t.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

kvartalet.

k. (m.) ordf. = kommunal(municipal-)nämndens ordförande. mag. = magistraten.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	6	—	Sv. A.	För. F.	Det inträffade förklarades av ag. hava berott på ett förbiseende.	ag.		186
1	9	—	—	Tunnb. f.	A:s villkor.	a.		187
1	30	—	—	—	——	ag., k. ordf.	[188]) Konflikten avslutad 15/1 1918.	188
1	30	—	—	Lokal F.	A. erhöllo begärda 7 kr. om dagen, varemot ag. förbehöll sig handlingsfrihet i fråga om antagande av arbetare.	ag., a.		189
1	38	—	—	Sågv. f.	A. godtogo av ag. erbjuden 20 % förhöjning.	ag., a.		190
1	5	—	Sv. A.	L. S.	A:s krav beviljades i huvudsak.	ag., omb.	[191]) 45 a. berördes indirekt av konflikten.	191
1	13	—	—	El. A.	A:s villkor.	a.		192
1	40	—	Sv. A.	Grov. f.	Ag:s villkor.	ag., a.		193
1	33	—	Sv. A.	Trä. f.	A. fingo timlönen höjd till 70 öre och arbetstiden per vecka nedsatt till 54 t.	ag., a.		194
1	18	—	—	—	De strejkande avskedades, och nya a. antogos, vilka erhöllo förhöjd avlöning.	ag.	[195]) De strejkande ingingo under konflikten i För. F.	195
1	27	—	—	—	Ag:s villkor.	ag., k. ordf.	[196]) Strejken hade igångsatts av en del minderåriga, vilka sedan avskedades.	196
1	11	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s villkor.	ag., omb.		197
1	66	—	—	L. S.	A. godtogo av ag. erbjuden förhöjning (20 à 25 %), mot att ag. erbjöd sig landrulla en viss mängd timmer och garanterade a. arbete.	ag.		198
1	11	—	—	—	A:s villkor.	ag., a.		199
1	14	—	—	Mur. f. Trä. f.	A:s villkor.	a.		200

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
201	5 juli	23 juli	19	S.	Fabriksbyggnadsarbetare.	Skoghall (Värml. l.).	Utbetalningen av vissa avlöningsbelopp.
202	6 juli	16 juli	11	S.	Tegelbruksarbetare.	Hagaström (Gävleb. l.).	Löneförhöjning.
203	6 juli	17 juli	12	S.	Åkeriarbetare.	Västervik.	Löneförhöjning.
204	7 juli	7 juli	1	S.	Gjuteriarbetare.	Landskrona.	Löneförhöjning.
205	7 juli	18 juli	12	S.	Bageriarbetare.	Borås.	A. begärde 30 kr. i dyrtidsersättning per kvartal till samtliga arbetare samt en veckas årlig semester.
206	7 juli	11 aug.	36	S.	Arbetare vid elektricitetsverk.	Gävle.	Löneförhöjning.
207	9 juli	14 juli	6	S.	Byggnadsgrovarbetare.	Husum (Västern. l.).	Löneförhöjning. Krav på garanterad timlön vid ackordsarbete.
208	10 juli	14 juli	5	S.	Sågverksarbetare.	Länna (Stockh. l.).	Löneförhöjning.
209	10 juli	2 aug.	24	S.	Arbetare vid kraftverksbyggnad.	Avesta.	Utbetalning av innestående ackord. Löneförhöjning.
210	10 juli	25 aug.	47	S.	Frisörer.	Malmö.	Löneförhöjning.
211	12 juli	17 juli	6	S.	Sågverksarbetare.	Kastet (Gävleb. l.).	A. begärde utbyte av 2-skiftssystemet med 8 t. skift mot 3-skiftssystem med 8 t. skift eller ock mot 10 t. arbetstid per dygn.
212	12 juli	23 juli	12	S.	Torvarbetare.	Ringstad och Svertinge (Österg. l.).	A. fordrade, att en förman skulle avskedas.
213	12 juli	23 juli	12	S.	Arbetare vid trådrageri.	Sjötofta (Älvsb. l.).	Löneförhöjning.
214	14 juli	14 juli	1	S.	Arbetare vid kraftverksbyggnad.	Västerås.	Förfaringssättet vid avdrag av förskottslikvider.
215	14 juli	31 juli	18	S.	Husbyggnadsarbetare.	Ludvika.	Löneförhöjning.
216	16 juli	19 juli	4	S.	Sågverksarbetare.	Svanö (Västern. l.).	Några a. hade avskedats enär de vägrat utföra visst arbete under förebärande av missnöje med betalningen.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
6	500	—	Sv. A.	L. S. (Grov f. m. fl.)	I huvudsak de gamla villkoren.	ag.	[201]) Ag. förbehöll sig rätt att icke återtaga syndikalister i arbete.	201
1	22	—	—	L. S.	A:s fordringar beviljades delvis.	ag., a.	[202]) 6 a. berördes indirekt av konflikten.	202
8	14	—	LokalF.	L. S.	A:s villkor.	ag., a.		203
1	22	—	Sv. A.	Gjut. f.	A:s fordringar beviljades i det närmaste.	a.		204
7	22	—	LokalF.	Bag. f.	A. godtogo av ag. erbjudna 30 kr. i dyrtidsersättning för gift och 15 kr. för ogift arbetare samt 3 dagars semester.	omb.		205
1	6	—	—	El. A.	A:s fordringar beviljades i det närmaste.	ag., a.	[206]) 17 a. berördes indirekt av konflikten. Ag. var Gävle stad.	206
1	11	—	C. A.	—	Löneförhöjning beviljades.	ag.		207
1	24	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s villkor.	ag.	[208]) Enligt ag. förelåg ingen konflikt; en del a. voro endast frånvarande ett par dagar i avvaktan på besked.	208
1	119	—	Sv. A.	L. S. Trä. f. m. fl.	A:s villkor.	ag., a.		209
57	66	—	Lok. F.	Fris. f.	A:s fordringar beviljades delvis.	ag., a.	[210]) *Statens förlikningsman medlade.*	210
1	172	—	Sv. A.	L. S.	Förutvarande villkor.	ag., omb.	[211]) Under de första dagarna strejkade endast 38 minderåriga a.	211
1	126	—	—	L. S.	A:s begäran avslogs.	ag.		212
1	32	—	—	—	Kompromiss.	ag., k. ordf.		213
1	115	—	—	L. S.	I huvudsak ag:s villkor.	ag., a.	[214]) Ag. var *staten.*	214
4	62	—	C. A.	Trä. f.	A:s villkor.	omb.		215
1	60	—	Sv. A.	Sågv. f.	Ag:s villkor.	ag., a.		216

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
217	16 juli	20 juli	5	S.	Kuskar och grovarbetare i trävaruaffär.	Lund.	Efter träffad överenskommelse om dyrtidstillägg hade ag. gjort avdrag på förut utbetalad ersättning för stalltjänstgöring. A. krävde utbetalning som förut.
218	16 juli	30 juli	15	S.	Cementarbetare.	Motala verkstad. (Östergötl. l.).	A. begärde 25 öres timlönstillägg (sedermera reducerat till 10 öre per t. + 15 kr. per månad) samt ackordsförhöjning.
219	16 juli	7 aug.	23	S.	Cementarbetare, grovarbetare, timmermän.	Gåshaga (Stockh. l.).	A. begärde 20 öres timlönsförhöjning.
220	16 juli	30 juli	16	S.	Husbyggnadsarbetare.	Södertälje.	A. begärde 25 öre per t. i dyrtidstillägg.
221	17 juli	19 juli	3	S.	Kakelugnsmakare.	Stockholm.	Löneförhöjning.
222	17 juli	31 juli	14	S. o. L.	Propsarbetare.	Halmstad.	A. begärde 35 % lönetillägg.
223	17 juli	18 aug.	33	S.	Gjutare, kärnmakare.	Karlstad.	A. begärde dyrtidstillägg i sådan form, att det sammanräknades med den fasta timlönen.
224	18 juli	31 aug.	45	S.	Tegelbruksarbetare.	Tuna (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.
225	19 juli	21 juli	3	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Sundsvall.	Löneförhöjning.
226	20 juli	20 juli	½	S.	Kanalbyggnadsarbetare.	Rydö (Jönk. l.).	Avskedandet av ett arbetslag. Löneförhöjning.
227	20 juli	18 aug.	30	S.	Arbetare vid tegelbruk.	Vänersborg.	A. krävde dyrtidstilläggets höjande från 1 till 2 kr. per dag.
228	20 juli	11 sept.	54	S.	Trålfiskare.	Göteborg.	Redarna fordrade för sin del 70 % av förtjänsten på leverförsäljningen, som förut helt kommit a. till godo.
229	21 juli	31 juli	11	S.	Sågverksarbetare.	Björnsholmen (Västerb. l.).	Löneförhöjning.

1 Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	5	—	Sv. A.	Hand. f.	A:s villkor.	ag., a.		217
1	111	—	C. A.	L. S.	A. erhöllo ett tillägg av 5 öre per t. + 5 kr. per månad.	ag., a.		218
1	25	—	Sv. A.	Grov. f. m. fl.	A:s fordran beviljades i form av dyrtidstillägg.	ag.		219
4	300	—	C. A.	Grov. f. m. fl.	A. erhöllo 20 öre i dyrtidstillägg.	a.		220
4	42	—	C. A.	Kak. f.	A. erhöllo 25 % förhöjning av 1907 års ackordspriser.	a.		221
1	8—12		—	Transp.f.	A. erhöllo 20 % lönetillägg.	ag., omb.	[222]) Enl. a:s uppfattning kunde strejk ej anses föreligga.	222
1	41	—	Sv. A.	Gjut. f.	Dyrtidstillägg beviljades i form av extra tillskott till lönen.	ag., a.	[223]) *Statens förlikningsman medlade.*	223
1	20	—	Sv. A.	—	I huvudsak förutvarande villkor.	ag., a.	[224]) De flesta av de strejkande erhöllo annat arbete.	224
1	33	—	—	Gjut. f.	A. fingo timlönen höjd från 55 till 60 öre och dyrtidstillägget höjt från 20 till 30 %.	ag., a.		225
1	150	—	Sv. A.	L. S.	Förutvarande villkor.	ag., a.		226
3	211	—	Sv. A.	Grov. f.	Ackordsprisen höjdes.	ag., a.		227
19	95	—	LokalF.		Ag:s villkor.	ag., a.	[228]) *Statens förlikningsman medlade.*	228
1	40	—	—	—	Förutvarande villkor.	ag.		229

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
230	21 juli	23 aug.	34	S.	Arbeterskor vid linnefabrik.	Göteborg.	Löneförhöjning. Kollektivavtal.
231	21 juli	17 sept.	59	S.	Arbetare vid superfosfatfabrik.	Trollhättan.	Löneförhöjning.
232	23 juli	24 juli	2	S.	Arbetare vid kraftverksbyggnad.	Melderstein (Norrb. l.).	Löneförhöjning.
233	23 juli	10 aug.	19	S.	Skorstensfejare.	Västervik.	En arbetare, som framställt lönekrav, hade avskedats.
234	23 juli	29 aug.	38	S.	Rörarbetare.	Norrköping.	Löneförhöjning.
235	24 juli	26 juli	3	S.	Arbetare vid läderfabrik.	Malmö.	En pojke hade avskedats, enär han framställt krav på rätt till ålderstillägg.
236	24 juli	11 aug.	19	S.	Sågverksarbetare.	Johannedal (Västern. l.).	Löneförhöjning.
237	25 juli	11 aug.	18	S.	Skofabriksarbetare.	Kumla (Örebro l.).	En a. hade avskedats.
238	27 juli	2 aug.	7	S.	Arbetare vid smärgelskivfabrik.	Lomma (Malmöh. l.).	Tvenne misshagliga a. hade avskedats.
239	27 juli	8 aug.	13	S.	Sågverksarbetare.	Laxforsen (Norrb. l.).	A. begärde 15 % förhöjning av ackordsprisen.
240	27 juli	29 aug.	34	S.	Kommunalarbetare.	Halmstad.	Kollektivavtal. Löneförhöjning.
241	28 juli	6 aug.	10	S.	Stubbrytningsarbetare.	Kilsmo (Örebro l.)	Några a. hade avskedats, enär de vägrat utföra visst arbete.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	
Känt högsta antal			Organiserade					
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare	Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	Löpande årsnr
1	130	—	Sv. A.	Skrädd. f.	Kollektivavtal infördes. A:s krav på löneförhöjning godkändes delvis.	ag., a.	[230]) 20 a. berördes indirekt.	230
1	83	—	Sv. A.	Grov. f.	Det ordinarie dyrtidstillägget höjdes från 8 till 15 kr. per månad och tillägget för varje barn fr. 2 till 3 kr., varjämte ett extra dyrtidstillägg å 10 kr. var 14:de dag beviljades.	ag., a.	[231]) *Statens förlikningsman medlade.*	231
1	25	—	—	—	En del a. avskedades, de övriga återgingo på de gamla villkoren.	ag., a.	[232]) De strejkande voro minderåriga.	232
1	3	—	Skorst. riksf.	L. S.	Veckolönen höjdes från 22—24 till begärda 30 kr. Den avskedade arbetaren återtogs.	ag., a.		233
7	59	—	C. A.	Met. f.	A:s villkor godkändes med vissa jämkningar.	omb.		234
1	49	—	Sv. A.	Sko. f.	Den avskedade återtogs och tillerkändes ålderstillägg.	a.	[235]) 200 a. berördes indirekt av konflikten. De strejkande voro minderåriga.	235
1	5	—	Sv. A.	—	A:s villkor.	ag., a.	[236]) Ag. anser ej arbetsinställelse i egentlig mening hava förelegat.	236
1	81	—	—	Sko. f.	Den avskedade återtogs icke.	ag., a.	[237]) Ag. ingick under konflikten som medlem i Sv. A.	237
1	90	—	Sv. A.	Met. f.	De avskedade återtogos.	ag., a.		238
1	95	—	—	Sågv. f.	A. godtogo av ag. erbjuden 10 % förhöjning.	ag., a.,		239
1	35	—	—	Kom. f.	Vissa allmänna bestämmelser utfärdades. I huvudsak ag:s villkor.	ag., a.	[240]) Ag. var *Halmstads stad.*	240
1	49	—	—	—	Alla förutvarande arbetare tillerkändes företrädesrätt vid arbetets återupptagande.	ag.		241

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
242	28 juli	6 sept.	41	S.	Ångslupspersonal.	Stockholm.	Löneförhöjning.
243	30 juli	29 aug.	31	S.	Byggnadsträarbetare.	Eksjö.	A. begärde förhöjning av timlönen från 58 à 60 öre till 75 öre.
244	30 juli	30 aug.	32	S.	Måleriarbetare.	Boden (Norrb. l.)	A. begärde ett dyrtidstillägg av 25 öre per t.
245	30 juli	8 okt.	71	S.	Gruvarbetare.	Ervalla (Örebro l.).	Löneförhöjning.
246	31 juli	6 aug.	7	S.	Arbetare vid kyrkogårdsanläggning.	Karlstad.	Löneförhöjning.
247	1 aug.	3 aug.	3	S. o. L.	Torvarbetare.	Främlingshem (Gävleb. l.).	A. krävde en misshaglig torvmästares avskedande.
248	1 aug.	10 aug.	10	S.	Arbetare vid träsliperi.	Matfors (Västern. l.).	A. fordrade en avskedad arbetares återtagande, varemot ag. först krävde en ursäkt av den avskedade.
249	2 aug.	—	—	S.	Tegelbruksarbetare.	Ängelholm.	Garanterad minimidaglön vid ackordsarbete.
250	2 aug.	6 aug.	5	S.	Last- och lossningsarbetare vid nybyggnad.	Trollhättan.	Löneförhöjning.
251	2 aug.	3 sept.	33	S.	Järnvägsbyggnadsarbetare.	Vennacka, Arvika (Värml. l.).	A. begärde en timlön av 80 öre garanterad vid ackordsarbete.
252	4 aug.	3 sept.	31	S.	Husbyggnadsarbetare.	Uddevalla.	Löneförhöjning.
253	4 aug.	—	—	S.	Charkuteriarbetare.	Kalmar.	Kollektivavtal.
254	6 aug.	15 aug.	10	S.	Sågverksarbetare.	Sävenäs (Gbg. o. Boh. l.)	A. begärde nattarbetets avskaffande under hänvisning till den utmattning, som förorsakats av otillräcklig näring.
255	6 aug.	18 aug.	13	S.	Arbetare vid kraftverksbyggnad.	Fagersta.	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	45	—	—	Lokal F.	Kompromiss.	ag.	[242]) 11 a. (befälhavare, polettpojkar etc.) berördes indirekt av konflikten.	242
9	49	—	C. A.	Trä. f.	Timlönen bestämdes till 72 öre.	ag., a.	[243]) *Statens förlikningsman medlade.*	243
7	21	—		Mål. f.	Ett dyrtidstillägg av 15 öre beviljades.	a.	[244]) 4 a. berördes indirekt av konflikten. *Statens förlikningsman medlade.*	244
1	40	—	Sv. A.	L. S., Grov. f.	Kompromiss.	ag., a.	[245]) 25 a. berördes indirekt av konflikten. De icke syndikalistiska a. återgingo i arbetet 15 aug. för upptagande av förhandlingar men strejkade ånyo 10 sept., då förhandlingarna strandade. *Statens förlikningsman medlade.*	245
1	30	—	—	L. S.	Ag:s villkor.	ag., omb.		246
1	152		Sv. A.	L. S.	A:s krav avslogos.	ag.	[247]) Ag. besvarade a:s strejkförklaring med lockout.	247
1	130	—	Sv. A.	—	Ag:s villkor.	ag.		248
1	19	—	—	—	Ag. nedlade tillverkningen, (som led av brist på bränsle).	ag.		249
1	6	—	C. A.	Uppgift saknas.	Förutvarande villkor.	ag.		250
1	109	—	Sv. A.	L. S.	Ackordsprisen höjdes, ävensom olycksfallsförsäkringsbeloppen.	ag.		251
10	149	—	C. A.	Trä. f. m. fl.	A:s villkor.	ag., a.		252
4	8	—	—	Slakt. f.	——	ag., a.	[253]) Uppgift saknas ang. konfliktens avslutning.	253
1	394	—	Sv. A.	Sågv. f.	A. tilldelades en matportionsersättning av 50 öre per dag och 75 öre per nattskift.	ag., a.	[254]) *Statens förlikningsman medlade.*	254
1	50	—	Sv. A.	L. S.	Kompromiss.		[255]) Uppgifter föreligga endast från *pressen.*	255

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
256	6 aug.	22 aug.	17	S.	Sågverksarbetare.	Stockvik (Västern. l.).	Löneförhöjning.
257	6 aug.	23 aug.	18	S.	Tapetserare.	Linköping.	A. begärde timlönen höjd till 65 öre och veckoarbetstiden minskad till 53 t.
258	6 aug.	29 aug.	24	S.	Byggnadsträarbetare	Göteborg.	A. begärde 15 öre per t. i dyrtidstillägg, erbjödos 10 öre.
259	6 aug.	17 sept.	43	S.	Skorstensfejare.	Örebro.	A. begärde återtagandet av en avskedad arbetare.
260	6 aug.	—	—	S.	Gruvarbetare.	Hultebo (Västm. l.).	Arbetets anordning.
261	7 aug.	8 aug.	1½	S.	Arbetare vid linnefabrik.	Linköping.	A. krävde borttagande av en spärrgrind samt av böter, vilka fastställts vid för sen ankomst.
262	7 aug.	15 aug.	8	S.	Hyrkuskar.	Stockholm.	Löneförhöjning.
263	7 aug.	10 nov.	96	S.	Rörarbetare.	Göteborg.	A. begärde en löneförhöjning av 10 öre per t.
264	8 aug.	18 aug.	11	S.	Banarbetare.	Tillberga (Västm. l.).	Löneförhöjning.
265	8 aug.	28 sept.	51	S.	Elektriska montörer.	Stockholm.	A. begärde 20 öre i timmen i dyrtidstillägg.
266	10 aug.	11 aug.	2	S.	Skomakeriarbetare.	Västerås.	A. begärde 15 % löneförhöjning.
267	10 aug.	14 aug.	5	S.	Metallgjutare.	Nyhammar (Kopp. l.).	A. krävde full betalning vid felgjutning.
268	10 aug.	18 aug.	9	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Uddevalla.	Löneförhöjning.
269	10 aug.	29 aug.	20	S.	Arbetare vid bleck- och plåtslageriverkstäder.	Göteborg.	A. begärde ett lönetillägg av 16 öre per t., erbjödos 11 öre.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade					
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare	Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
1	40	—	—	Sågv. f.	I huvudsak ag:s villkor.	ag., a.		256
5	11	—	—	Sad. f.	A:s villkor.	ag., a.		257
35	800	—	C. A.	Trä. f.	A. fingo 13 öre under tiden till 1 okt. 1917 och därefter till 1 april 1918 15 öre.	ag., a.	[258]) Murare och grovarbetare berördes indirekt av konflikten. Träarbetarna nedlade arbetet utan förbundets medgivande. *Statens förlikningsman medlade.*	258
2	5	—	Skorst. riksf.	—	En nämnd tillsattes för att bedöma rättmätigheten av ifrågavarande arbetares avskedande. A. medgåvo för framtiden ag:s rätt att avskeda opålitliga a.	ag.		259
1	7	—	Sv. A.	L. S.		ag.	[260]) Uppgift ang. konfliktens avslutning saknas.	260
1	220	—	—	—	Böterna minskades. Därjämte beviljades löneförhöjning, varpå krav framförts under strejken.	ag.	[261]) A. ingingo under konflikten som medlemmar i Skrädd. f.	261
4	30	—	—	Transp. f.	A:s villkor.	ag.	[262]) *Statens förlikningsman medlade.*	262
16	390	—	Sv. A.	Met. f.	Timlönen höjdes med i genomsnitt 8 öre.		[263]) Uppgifter föreligga från *pressen. Statens förlikningsman medlade.*	263
1	12	—	Järnv. agf.	—	Ag:s villkor.	ag., a.		264
14	500	—	Sv. A.	El. A.	A. erhöllo c:a 20 öre i timmen i dyrtidstillägg, som dock icke skulle utbetalas för strejktiden.	ag., a.	[265]) Strejken var ej godkänd av a:s huvudorganisation, som emellertid ingrep och medlade.	265
10	25	—	Lok. F.	—	A:s villkor.	omb.		266
1	49	—	Sv. A.	Gjut. f.	A. tillerkändes full betalning endast för det fall, att felgjutningar bevisligen skett utan a:s förvållande.	ag.		267
1	27	—	Sv. A.	(Gjut. f.)	I huvudsak ag:s villkor.	ag., a.		268
22	108	—	C. A.	Bleck. f.	A. erhöllo 15 öres tillägg från 1 okt.	ag., a.	[269]) *Statens förlikningsman medlade.*	269

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
270	10 aug.	30 aug.	21	S.	Verk- och droskkuskar.	Eskilstuna.	Löneförhöjning. Förkortning av arbetstiden.
271	10 aug.	8 sept.	30	S.	Smeder, filare, hovslagare.	Malmö.	A. begärde en minimilön av 70 öre per t. för yrkesarbetare över 24 år.
272	11 aug.	25 aug.	15	S.	Sågverksarbetare.	Johannesnäs (Västern. l.).	A. begärde 20 % förhöjning av 1916 års arbetspriser.
273	11 aug.	17 sept.	38	S.	Arbetare vid automobilverkstäder.	Göteborg.	Kollektivavtal. Löneförhöjning.
274	11 aug.	22 sept.	43	S.	Möbelsnickare.	Jönköping.	A. begärde förhöjning av timlönen från 50 till 70 öre samt därjämte semester och fri läkarevård.
275	11 aug.	—	—	S.	Arbetare vid möbelfabrik.	Linköping.	Föreningsrätten.
276	13 aug.	18 aug.	6	S.	Elektriska montörer.	Kristianstad.	Löneförhöjning.
277	13 aug.	18 aug.	6	S.	Byggnadsgrovarbetare.	Hässleholm.	A. begärde 15 öres dyrtidstillägg.
278	13 aug.	15 sept.	34	S.	Arbetare vid möbelfabrik.	Karlstad.	Löneförhöjning.
279	14 aug.	23 aug.	10	S.	Åkeriarbetare.	Uppsala.	A. begärde förhöjning av daglönen från kr. 4: 50 till kr. 5: 50.
280	14 aug.	27 aug.	14	S.	Byggnadsträarbetare.	Vänersborg.	A. begärde 15 öres dyrtidstillägg per t.
281	14 aug.	28 sept.	46	S.	Arbetare vd karbidfabrik.	Alby (Västern. l.).	A. begärde 15 % förhöjning av skiftlönen.
282	15 aug.	18 aug.	4	S.	Gjuteriarbetare.	Nykroppa (Värml. l.).	A. krävde återtagandet av en arbetare, som efter ordväxling med förmannen uppsagt sin plats men sedan ånyo sökt den.
283	15 aug.	23 aug.	9	S.	Sågverksarbetare.	Karlsvik (Västern. l.).	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
22	61	—	Lok. F.	Transp.f.	Lönerna höjdes och bestämdes per vecka i st. för per månad. Arbetstiden fixerades till 10 t. per dag.	ag., a.	[270]) 2 a. berördes indirekt av konflikten.	270
16	80	—	C. A.	Met. f.	En minimilön av 68 öre beviljades (ag. hade erbjudit 60 öre).	ag., a.		271
1	25	—	—	Sågv. f.	A:s villkor.	ag., a.		272
1	33	—	—	Met. f.	Kollektivavtal upprättades. Löneförhöjning beviljades.	ag., a.	[273]) *Statens förlikningsman medlade.*	273
10	49	—	—	Trä. f.	A:s krav beviljades i fråga om timlönen. Däremot icke i fråga om läkarvård och semester.	ag., a.		274
2	74	—	Sv. A.	Trä. f.	——	ag.	[275]) Konflikten oavslutad.	275
2	15	—	Sv. A.	El. A.	A:s krav beviljades i det närmaste vid ett av arbetsställena (där ag. var oorganiserad).	ag., a.		276
5	40	—	—	Grov. f.	A. erhöllo 13 öres tillägg.	a.		277
1	40	—	Sv. A.	Trä. f.	A:s villkor.	ag., a.	[278]) *Statens förlikningsman medlade.* Ag. hade före strejken accepterat a:s fordringar per brev, som emellertid ej kommit a. till handa.	278
37	95	—	Lok. F.	Transp.f.	A:s villkor.	ag., a.		279
2	17	—	—	Trä. f.	A:s villkor.	a., omb.		280
1	143	—	Sv. A.	L. S., Grov. f.	A:s dyrtidstillägg höjdes.	ag., a.	[281]) *Statens förlikningsman medlade.*	281
1	12	—	Sv. A.	Gjut. f	A. återtogos på 14 d. för att under tiden kunna skaffa ny plats. Ag. lovade att giva förmannen admonition.	ag., a.		282
1	54	—	—	Sågv. f.	Timlönen bestämdes till 58 à 60 öre. (Ag. hade erbjudit 40 à 58 öre.)	ag., a.,	[283]) 18 a. berördes indirekt av konflikten.	283

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
284	15 aug.	28 aug.	14	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Åmål.	Ackordsavdrag vid felgjutning.
285	15 aug.	29 aug.	15	S.	Arbetare vid järnverk.	Brattfors (Gävleb. l.).	A. begärde tillsättande av 2 extra hjälpare vid hammaren, samt en höjning av lönen för de ordinarie hjälparna från kr. 2: 50 till kr. 4: — per skift.
286	16 aug.	6 sept.	22	S.	Elektriska montörer.	Eskilstuna.	Löneförhöjning.
287	16 aug.	29 okt.	75	S.	Arbetare i zinkgruva.	Zinkgruvan (Örebro och Österg. l.)	Löneförhöjning.
288	16 aug.	—	—	S.	Arbetare vid färgfabrik.	Stockholm.	Löneförhöjning.
289	17 aug.	18 aug.	2	S.	Gruvarbetare.	Ludvika	Några a. hade vägrats begagna sig av bolagets matservering på grund av störande uppträdande.
290	17 aug.	Början av sept.	c:a 25	S.	Flottningsarbetare.	Övre Ådalen (Västern. l.).	Löneförhöjning.
291	19 aug.	25 aug.	7	S.	Arbetare vid reparationsverkstad.	Tureberg (Stockh. l.).	Löneförhöjning.
292	20 aug.	29 aug.	10	S.	Glasbruksarbetare.	Orrefors (Kronob. l.).	A. begärde ackordslönens ersättande med daglön.
293	20 aug.	3 sept.	15	S.	Arbetare vid speditionsaffär.	Göteborg.	Löneförhöjning.
294	20 aug.	22 nov.	95	S.	Arbetare vid kinematograffabrik.	Stockholm.	Löneförhöjning.
295	20 aug.	21 dec.	124	S.	Marmorhuggare.	Stockholm.	A. begärde ett dyrtidstillägg av 20 öre per arbetad timme, med retroaktiv verkan.
296	21 aug.	22 aug.	2	S.	Masugnsarbetare.	Söderbärke (Kopp. l.).	Beräkningsgrunden för utbetalningen av sön- och helgdagsersättning.
297	22 aug.	25 aug.	4	S.	Plankbärare vid snickerifabrik.	Göteborg.	Löneförhöjning.
298	23 aug.	—	—	S.	Byggnadsarbetare vid tobaksfabrik.	Härnösand.	A. krävde en avskedad arbetares återtagande.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade					
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare	Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
1	7	—	—	Gjut. f.	A:s villkor.	a.		284
1	30	—	Sv. A.	Met. f.	A:s villkor.	ag.		285
1	25	—	—	El. A.	Timlönerna höjdes med 14 %.	ag., a.	[286]) Ag. var Eskilstuna stads elektricitetsverk. Verkets installationsavdelning ingick under konflikten som medlem i Eskilstuna arbetsgivareförening.	286
1	240	—	—	Grov. f.	A. fingo dagspenningen höjd från 3: 25 till 4: — kr. samt dyrtidstillägget höjt från 7 till 20 kr. per månad.	ag.		287
1	124	—	Sv. A.	För. F.	——	ag.	[288]) Konflikten oavslutad.	288
1	200	—	Sv. A.	L. S. (Gruv. f.)	Ag:s villkor.	ag., a.	[289]) Gruvförest. underrättades ej före konfliktens utbrott.	289
1	70	—	—	—	Ingen uppgörelse träffades.	ag.	[290]) Strejken anses av ag. avslutad i och med indragandet av blockadannons. Flertalet strejkande fingo arbete hos B. K.	290
1	8	—	C. A.		A:s fordringar bevilljades delvis.	ag., a.		291
1	10	—	Sv. A.	Grov. f.	Förutvarande villkor.	ag., a.	[292]) A. förklara sig icke hava strejkat, endast »slutat sina platser utan att iakttaga avtalsenlig uppsägningstid».	292
1	78	—	—	L. S.	A:s villkor.	ag., a.		293
1	12	—	—	Met. f.	A:s fordringar bevilljades delvis.	ag.		294
7	34	—	Sv. A.	Sten. f.	A. tillerkändes 30 öre utan retroaktiv verkan.	ag., a.	[295]) 2 a. berördes indirekt av konflikten. *Statens förlikningsman medlade.*	295
1	30	—	—	—	Ag:s villkor.	ag., a.	[296]) A. ingingo som medlemmar i Met. f.	296
1	29	—	Sv. A.	Sågv. f.	Ag:s villkor.	ag.		297
1	4	—	—	L. S.	Arbetaren återtogs icke. De strejkande ansågos hava uppsagt sina platser.	ag., a.	[298]) De strejkandes arbete uträttades av andra anställda. Strejken ogillades av tobaksarbetarnas fackförening.	298

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
299	23 aug.	3 sept.	12	S.	Klackslipare vid skofabrik.	Stockholm.	A. krävde återtagandet av en arbetare, som till följd av arbetsbrist avskedats.
300	23 aug.	10 nov.	80	S.	Järnbruksarbetare.	Ödeborg (Älvsb. l.).	Garanterad timlön vid ackordsarbete.
301	24 aug.	27 aug.	4	S.	Arbetare vid mekaniska verkstäder.	Väsby (Stockh. l.).	A:s missnöje med några arbetares förflyttning till annat arbete.
302	24 aug.	30 aug.	7	S.	Berglastare.	Höganäs.	Löneförhöjning.
303	25 aug.	27 aug.	2½	S.	Sågverksarbetare.	Mora.	A. begärde 15 % löneförhöjning omedelbart.
304	25 aug.	27 aug.	3	S.	Sättare och tryckare.	Skara.	A. begärde 30 % löneförhöjning.
305	25 aug.	9 okt.	46	S.	Arbetare i sulfatfabrik.	Avesta.	Löneförhöjning.
306	26 aug.	16 sept.	22	S.	Torvarbetare.	Yxenhult (Kronob. l.).	Löneförhöjning.
307	27 aug.	29 aug.	3	S.	Arbetare vid kraftverksbyggnad.	Boxholm (Östergötl. l.).	Löneförhöjning.
308	27 aug.	12 sept.	17	S.	Flottningsarbetare.	Böle (Norrb. l.).	Löneförhöjning.
309	28 aug.	30 aug.	3	S.	Lagerarbetare och kuskar.	Stockholm.	Löneförhöjning. Förkortning av arbetstiden på lördags- och helgdagsaftnar, ledighet 1:a maj.
310	28 aug.	31 aug.	4	S.	Tillfälligt anställda vid postverket.	Haparanda.	Löneförhöjning.
311	28 aug.	1 sept.	5	S.	Järnvägsbyggnadsarbetare.	Södra Inlandsbanan (Västerb. l.).	Begäran om högre ackord samt ersättning för övertidsarbete som vid vanligt timlönsarbete.
312	28 aug.	25 okt.	59	S.	Arbetare vid mekanisk verkstad.	Borås.	Löneförhöjning.

I Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	4	—	Sv. A.	Sko. f., L. S.	Den avskedade återtogs icke.	ag.	[299]) I anledning av strejken minskade ag. för sina övriga a. den dagliga arbetstiden, tills klackspiparna återgått till arbetet.	299
1	202	—	—	Met. f.	A:s krav beviljades.	ag., a.	[300]) 46 a. berördes indirekt av konflikten.	300
1	101	—	Sv. A.	Met. f.	Ag:s villkor.	a.	*Statens förlikningsman medlade.*	301
3	40	—	—	(Grov. f.)	En del a. fingo ackordspriset höjt från 60 till 90 öre per ton, för övriga a. bibehöllos de gamla villkoren.	ag.	[302]) Grov. f. ogillade strejken. En L. S. bildades under konflikten.	302
1	39	—	Sv. A.	—	Förhandlingar om löneförhöjning inleddes.	ag.	[303]) 60 a. berördes indirekt av konflikten. De strejkande voro minderåriga.	303
3	17	—	—	Typ. f.	A:s villkor.	ag., a.		304
1	230	—	Sv. A.	Grov. f.	Förhandlingar upptogos. Ag. ställde i utsikt löneförhöjning.	ag., a.	[305]) En del murare och reparatörer berördes indirekt av konflikten. *Statens förlikningsman medlade.*	305
1	50	—	Sv. A.	—	A:s villkor.	ag.		306
1	47	—	C. A.	—	A:s fordringar beviljades delvis.	ag.		307
1	136	—	—	—	A:s villkor.	ag.		308
1	38	—	—	L. S.	A:s krav beviljades i fråga om arbetstiden och delvis beträffande lönerna.	ag.		309
1	14	—	—	Transp.f.	A:s fordringar.	ag., a.	[310]) Strejken igångsattes av a. utan organisationens hörande.	310
1	6	—	—	V.o. v. f., L. S.	Nytt betalningssystem infördes med timpenning och premier.	ag., a.	[311]) 33 a. berördes indirekt av konflikten.	311
5	21	—	—	Met. f.	A:s krav uppfylldes i huvudsak.	ag.		312

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
313	29 aug.	8 sept.	11	S.	Tapetserare.	Örebro.	Förkortning av arbetstiden. Semester. Löneförhöjning.
314	30 aug.	1 sept.	3	S.	Murare vid järnverk.	Sandviken (Gävleb. l.).	Murarna, som haft med hantlangarna gemensam ackordsprislista, fordrade särskild sådan.
315	30 aug.	6 sept.	8	S.	Murare.	Alingsås.	A. begärde förhöjning av timlönen från 65 till 75 öre och av ackordsprisen med 15 %.
316	30 aug.	6 sept.	8	S.	Montörer och maskinister vid elektricitetsverk.	Värnamo.	Löneförhöjning.
317	31 aug.	2 okt.	33	S.	Montörer och grovarbetare vid elektricitetsverk.	Malmö.	A. gjorde hemställan om middags- och respengar vid arbete utom staden.
318	1 sept.	10 sept.	10	S.	Timmerrullare vid sulfitfabrik.	Ortviken (Västern. l.).	Löneförhöjning.
319	1 sept.	11 sept.	11	S.	Bergsprängare.	Trollhättan.	Löneförhöjning.
320	1 sept.	20 okt.	50	S.	Sågverksarbetare.	Varnum (Älvsb. l.).	Löneförhöjning. Begäran om återtagande av några avskedade a.
321	1 sept.	18 okt.	109	S.	Arbetare vid kullagerfabrik.	Göteborg.	Löneförhöjning.
322	3 sept.	5 sept.	3	S.	Arbetare vid fabrik för färgning av papper etc.	Filipstad.	Tiden för avlöningens utbetalande.
323	3 sept.	6 sept.	4	S.	Järnvägsbyggnadsarbetare.	Borås—Ulricehamn (Älvsb. l.).	A. begärde förhöjning av timlönen från 60 till 75 öre och ackordsprisens anpassning etter 85 öres timförtjänst.
324	3 sept.	13 sept.	11	S.	Arbetare vid järnverk.	Luleå.	A. begärde ett dyrtidstillägg av 30 kr. per månad jämte familjetillägg.
325	4 sept.	13 okt.	40	S.	Gruvarbetare.	Nyberg (Kopp. l.).	A. fordrade att portioneringen vid bolagets matservering skulle upphöra.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
10	19	—	—	Sad. f.	Arbetstiden förkortades till 52 t. per vecka. Kravet på semester avslogs. Löneförhöjning beviljades.	ag., a.		313
1	18	—	Sv. A.	Mur. f.	A:s villkor.	ag., a.		314
5	6	—	—	Mur. f.	A:s krav.	ag., a.		315
1	6	—	—	El. A.	Ag:s villkor.	ag., a.		316
1	11	—	—	Kom. f.	A:s krav beviljades i huvudsaken.	ag., a.	[317]) Ag. var *Malmö stad.*	317
1	45	—	Sv. A.	Grov. f.	A:s villkor.	ag., a.		318
1	12	—	C. A.		Nya a. anställdes, vilka accepterade ag:s villkor.	ag.		319
1	50	—	Sv. A.	L. S.	De gamla lönevillkoren. De avskedade återtogos icke.	ag.		320
1	376	—	Sv. A.	Met. f.	A. erhöllo någon löneförhöjning samt dyrtidstillägg.	ag.		321
1	7	—	—	L. S.	Ag. anställde andra a. i de strejkandes ställe.	ag., a.		322
1	114	—	Sv. A.	L. S.	A:s villkor.	ag., a.		323
1	104	—	Sv. A.	—	A. erhöllo ett dyrtidstillägg av 20 kr. per månad jämte familjetillägg.	ag., a.		324
1	63	—	Sv. A.	L. S.	A:s krav avslogs. Matserveringens skötsel överlämnades till särskild person.	ag.		325

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
326	6 sept.	27 sept.	22	S.	Arbetare vid träsliperi.	Äggfors (Jämtl. l.).	A. begärde återtagandet av en del arbetare, som avskedats.
327	8 sept.	13 sept.	6	S.	Byggnadsträarbetare.	Trollhättan.	A. begärde en timlönsförhöjning av 15 öre.
328	8 sept.	31 okt.	54	S. o. L.	Kvarnarbetare.	Örebro.	A. krävde de personliga kontraktens utbytande mot kollektivavtal.
329	8 sept.	15 nov.	69	S.	Bergsprängare vid fortifikationsbyggnad.	Oxelösund (Söderm. l.).	A. begärde utbekommandet av avlöning för utfört arbete.
330	10 sept.	22 sept.	13	S.	Charkuteriarbetare.	Stockholm.	A. begärde 5 kr. per vecka i dyrtidstillägg.
331	10 sept.	27 sept.	18	S.	Arbetare vid lampfabrik.	Stockholm.	Kollektivavtal. Förhöjning av timlönen (ag. erbjöd i stället förhöjda kvartalstillägg).
332	11 sept.	12 sept.	2	S.	Vedavverkare.	Övedskloster (Malmöh. l.).	A. begärde ackordets höjning från 1: 50 till 2 kr. per kvm.
333	12 sept.	29 sept.	18	S.	Målare.	Linköping.	A. begärde ett dyrtidstillägg av 15 öre per t.
334	13 sept.	29 sept.	17	S.	Varvsbyggnadsarbetare.	Stockholm.	Löneförhöjning.
335	13 sept.	2 okt.	21	S.	Järnarbetare vid tändsticksfabrik.	Vetlanda (Jönk. l.).	Ag. krävde i fråga om avtalet 14 dagars uppsägningstid, a. ingen stadgad uppsägningstid.
336	14 sept.	17 sept.	4	S.	Masugnsarbetare.	Högfors (Västm. l.).	Löneförhöjning.
337	14 sept.	22 sept.	9	S.	Arbetare vid smältverk.	Porjus (Norrb. l.).	Löneförhöjning.
338	15 sept.	17 sept.	3	S.	Beton-, grov- och murerarbetare.	Trollhättan.	A. begärde en löneförhöjning av 10 öre per t.
339	18 sept.	31 okt.	44	S.	Arbetare vid metallverk.	Västerås.	Gjuteriarbetarna fordrade separatavtal med viss löneförhöjning, övriga arbetare högre minimilöner samt timlönsförhöjning i utbyte mot förut utgående extra kristidshjälp.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	150	—	Sv. A.	Sågv. f.	Ag. utfäste sig att återtaga de avskedade, i den mån arbete kunde beredas.	ag., a.		326
1	30	—	C. A.	—	A. godtogo av ag. erbjuden förhöjning av 9 öre.	ag., mag.		327
1	8	—	Sv. A.	För. F.	Två av de strejkande återgingo på ag:s villkor, de övriga togo annat arbete.	ag.	[328]) *Statens förlikningsman medlade.*	328
1	12	—	—	L. S.	A:s villkor.	ag.	[329]) Ag. var entreprenör hos *staten*.	329
7	205	—	Sv. A.	Slakt. f.	A:s villkor.	ag., a.		330
1	134	—	Sv. A.	Met. f.	A:s villkor.	ag.		331
1	36	—	—	—	A:s krav avslogos.	ag., a.	[332]) Ag. var B. K.	332
10	44	—		Mål. f.	A:s villkor.	ag., a.	[333]) *Statens förlikningsman medlade.*	333
1	103	—	—	L. S. (Grov. f.)	A:s villkor.	ag., a.		334
1	15	—	Sv. A.	Met. f.	Ag:s villkor.	ag., a.	[335]) 370 a. berördes indirekt av konflikten.	335
1	60	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s villkor i huvudsak.	ag.	[336]) Strejken avblåstes, då de äldre a., vilka bildade en avdelning av Met. f., vägrade att ställa sig solidariska med syndikalisterna.	336
1	92	—	Sv. A.	L. S.	A:s krav på löneförhöjning beviljades med vissa jämkningar.	ag.		337
1	29	—	C. A.	L. S.	A. tillerkändes en förhöjning av 9 öre per t.	ag., mag.		338
1	666	—	Sv. A.	Met. f.	Kravet på separatavtal avslogs. Minimilönerna höjdes i nära överensstämmelse med a:s krav. Kristidshjälpen bestämdes att utgå i samma form som förut.	ag.		339

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
340	19 sept.	22 sept.	4	S.	Tegelbruksarbetare.	Ekebybruk (Upps. l.)	A. krävde befrielse från skyldigheten att vid in- och utgående passera en av portvakt övervakad grind.
341	19 sept.	24 nov.	67	S.	Grovarbetare vid torrdocksanläggning.	Landskrona.	Löneförhöjning. 8 t. arbetsdag.
342	19 sept.	—	—	S.	Arbetare vid möbelfabriker.	Tibro.	Föreningsrätten.
343	21 sept.	2 okt.	13	S.	Plåtslagare.	Gävle.	Löneförhöjning.
344	22 sept.	24 sept.	3	S.	Förgyllare.	Göteborg.	A. begärde ett dyrtidstillägg av 13 öre per t.
345	25 sept.	6 okt.	12	S.	Arbetare vid cellulosafabrik.	Obbola (Västerb. l.).	A. krävde förhöjning av timlönen.
346	26 sept.	6 okt.	11	S.	Arbetare vid tändsticksfabrik.	Lidköping.	A. begärde timlönens höjning med 15 öre.
347	26 sept.	14 nov.	50	S.	Kasernbyggnadsarbetare.	Strängnäs.	Löneförhöjning.
348	29 sept.	—	—	S.	Stuveriarbetare.	Malmö.	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	46	—	Sv. A.		A:s begäran avslogs.	ag.		340
1	30	—	Sv. A.	Met. f.	Timlönen höjdes med 11 öre.	ag.		341
25	105	—	—	Trä. f.	——	a.	[342]) Konflikten oavslutad $^{25}/_{1}$ 1918.	342
7	20	—		Bleck. f.	A. fingo ackordspriserna höjda med 10 % samt tillerkändes en (av ag. förut erbjuden) timlönsförhöjning från 70 till 80 öre.	ag.		343
1	22	—	Sv. A.	—	Ett dyrtidstillägg av 10 öre per t. beviljades.	omb.		344
1	185	—	Sv. A.		A. erhöllo i stället extra dyrtidstillägg, utdelade i proportion till resp. arbetares försörjningsskyldighet.	ag.		345
1	21	—	Sv. A.	Met. f.	En timlönsförhöjning av i genomsnitt 6·35 öre beviljades, varjämte dyrtidstillägget ökades.	ag., a.	[346]) 106 a. berördes indirekt av konflikten. *Statens förlikningsman medlade.*	346
1	127	—	C. A.	L. S. (V. o. v. f., Trä. f.)	Ett dyrtidstillägg av 10 öre i t. beviljades.	ag., a.		347
1	4	—	Sv. A.	—	——	ag.	[348]) Konflikten olöst $^{26}/_{1}$ 1918.	348

tarnas uppgifter brutit avtal i 4 fall. Dessa avtalsbrott skola i 2 fall hava bestått däri, att arbetsgivarna ej respekterat muntlig överenskommelse, i ett fall i försummelse att utbetala avtalsenlig lön och i det återstående fallet i arbetsavstängning, vilken vidtagits i strid mot gällande avtal.

Vidkommande här redovisade konflikter hava uppgifter inkommit från bägge parterna i 82 fall, från arbetsgivarparten ensam i 62 fall och från arbetarparten i 13 fall; i en del fall hava kompletterande uppgifter inhämtats från socialstyrelsens ombud, från resp. kommunalstämmoordförande, från magistraten eller från pressen. Beträffande 5 konflikter hava uppgifter kunnat erhållas endast genom socialstyrelsens ombud och genom pressen och beträffande en konflikt endast genom pressen.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.)

16. I ett mejeri skulle en av mejeristerna pålägga en rem till en pasteuriseringsapparat, som stod på golvet. Härvid hjälpte hans kamrat N. honom att kvarhålla remmen på takaxelledningens remskiva, vilken var i full gång. För att nå upp stod N. på kanten av en större mjölkbehållare, uppställd på en 1·5 m. hög upphöjning av golvet. När nu remmen lades på pasteuriseringsapparatens remskiva, gled den av såväl denna som axelledningens, trots att N. sökte förhindra detta, och virades hastigt upp på axeln. Härvid fastnade N. med ena armen i remmen och rycktes med upp mot taket så häftigt, att huvudskålen krossades mot den järnbalk, som uppbar axelledningen. Transmissionsaxeln, som var försedd med bromskoppling, stannade på mindre än ett halvt varv, men N. hade dock dödats genom slaget mot bjälken.

Arbetsledningen har förklarat, att mejeristerna icke hava skyldighet att på- eller avtaga remmarna i mejerilokalen utan hava att därom anmoda maskinisten.

17. I en kraftstation med vattenturbiner inträffade följande olycksfall.

Efter arbetets slut på kvällen skulle arbetarna tvätta sina händer under en vid en turbin fästad kran. Härvid råkade en av dem komma i beröring med den utskjutande axeländan, så att kläderna snoddes om densamma, som roterade med en hastighet av 500 varv i min. Mannen drogs nu med vid axelns rotation, tills kläderna på övre delen av kroppen helt och hållet bortslitits, då han föll ned på golvet. Så snart hans kamrater märkte olyckan, skyndade de sig att stanna turbinen och togo därpå hand om den skadade, vilken dock strax därefter avled.

På axeländan hade förut suttit en remskiva, som nu var borttagen. Kilspåret till denna gick ut till ändan av axeln, och det var på grund härav den förolyckades kläder kunnat fastna. Att denna axelända icke avskurits eller inskyddats berodde på att man ämnade utbyta turbinen mot en ny. Dessutom fanns skyddsräcke omkring hela turbinen.

18. Vid ett kalkbrott voro två arbetare sysselsatta med utgrävning av ett i kalken befintligt horisontalt sandskikt om c:a 0·5 m. djup och med underkanten i jämnhöjd med ett utsprång, beläget 1·5 m. ovanför kalkbrottets botten. Under arbetet lågo de båda arbetarna uppkrupna på detta utsprång. Plötsligt inträffade ett ras. Ett större block av något förhårdnad kalk lossnade och störtade rakt på den ene av arbetarna,

så att han kastades ned från sin plats. I fallet krossade han huvudet mot en på kalkbrottets botten befintlig rälsbana och fick dessutom ena armen alldeles avsliten mot en tippvagn. Döden följde omedelbart.

Förmannen, som passerat arbetsstället strax före olyckan, hade för arbetarna påpekat risken med den underminering, de höllo på med, utan att det beaktats. Yrkesinspektören har nu förbjudit allt dylikt undermineringsarbete i kalkbrottet.

19. Under arbetet med flyttning av hamnbyggnadssten medelst en svängkran för handkraft omkom en arbetare N. genom olycksfall.

Kranen var försedd med en bromsande spärrvev på ena ändan av vevaxeln och en vanlig vev på den andra. Vid firning trycktes spärrveven bakåt, sedan den andra veven lämnats att fritt svänga runt. Att härvid denna vev utsattes för avsevärd påkänning framgår av att rotationshastigheten kunde uppgå till 250 à 300 varv per minut.

Vid ett tillfälle, då en sten skulle nedfiras, bröts handtaget på den fasta veven utav och slungades ut i en båge samt träffade N. i huvudet så svårt, att han omedelbart avled.

Vid undersökning av veven befanns handtaget avbrutet inne vid fästet. Det var gjort i ett stycke med veven och krökt i skarp vinkel utan hålkärl, så att en god anvisning för brott förefanns. Motsvarande brott har skett på tvenne andra kranar av samma typ vid arbetsstället. Nya vevar skulle nu göras med rundkrökning av övergången till handtaget, varjämte av yrkesinspektören föreskrevs, att den fasta veven alltid skall borttagas före firning. Dessutom har yrkesinspektören överenskommit med tillverkaren av kranarna att för framtiden ändra konstruktionen på ifrågavarande vevar.

20. En arbetare S. var en dag sysselsatt med att lossa sand ur en pråm, varvid han använde sig av en skottkärra. Plankgång var utlagd från land till prämen samt tvärs över densamma. S. kom från land med tom kärra, som han ställde ifrån sig på landgången. Därefter steg han ut på relingen för att kliva ned i prämen och ånyo ilasta sin kärra. Härvid halkade han och föll över bord men fick i fallet tag i den över relingskanten något utskjutande plankgången med vänster hand och i relingen med höger, dock så att han blev hängande med ryggen mot prämen. För att kunna klättra upp måste han nu vända sig om. Under försök att utföra detta förlorade han helt och hållet taget och föll ned i vattnet. En i närheten varande person skyndade på hans rop om hjälp dit med en båtshake men kunde intet uträtta, då S. nästan genast sjönk och bortfördes av den starka strömmen.

21. Vid en större bangård var man en dag sysselsatt med vagnsväxling, varvid en stationskarl A. omkom. Han hade frånkopplat lokomotivet och en vagn från tågsättet samt tagit plats på ett av lokomotivets främre fotsteg, varefter maskinen med vagnen backade. Just som de passerade en belysningsstolpe, som stod på ett avstånd av 1·4 m. från spåret, hade föraren för ett ögonblick tagit sin uppmärksamhet från A. och sett framåt i den riktning lokomotivet fördes. Då han åter vände sig om, var A. försvunnen, varför han stannade maskinen. Emellertid nalkades ett annat växellokomotiv på samma spår, och då föraren icke ville hindra detta, satte han åter igång, troende att A. möjligen hoppat av. Han märkte nu att personalen på det andra lokomotivet hade sin uppmärksamhet riktad mot en viss punkt bredvid spåret och tyckte sig dessutom se ett föremål på marken invid förutnämnda belysningsstolpe. Han skyndade dit och fann A. liggande framstupa invid spåret med huvudet intill en skena, sanslös och med svåra skador i huvudet. Han låg c:a 3 m. från stolpen åt lokomotivet till, varför det är troligt, att han på något sätt fallit av detta och så nära spåret, att han skadats av vagnens hjul. Att döma av A:s läge, då han påträffades, är det icke troligt, att han slagit emot stolpen och på så sätt förolyckats. Den skadade fördes till sjukhus, där han sedermera avled.

22. K. jämte några andra arbetare voro sysselsatta med att pålägga papp på ett tak, då en vindil plötsligt kastade pappen över taknocken. K., som hade pappen under sig, slungades med denna över nocken och föll med huvudet före utför taket och ned på marken. I fallet ådrog han sig så svåra skador (brott på hjärnbasen samt flera revben), att han inom kort avled.

23. En stuveriarbetare S., som arbetade med lossning av trävaror från en ångare, kom en morgon ombord för att i vanlig ordning upptaga arbetet. Ångarens besättning, som hade till åliggande att öppna luckorna till lastrummet, var sysselsatt därmed. Sedan luckorna bortlyfts, skulle den bjälke — skärstock —, som ligger tvärs över lucköppningen, och på vilken luckorna vila, även upplyftas med ångvinschen. Därvid kom den att lossna endast med den ena ändan, under det att den andra förblev fastsittande i luckkarmen. S. gick då fram till lucköppningen för att se efter orsaken härtill. I samma ögonblick lossnade densamma och lyftes upp av vinschen, varvid dess järnbeslagna ända träffade S. i vänstra tinningen med den påföljd, att han nästan genast avled.

24. Några arbetare transporterade en plåtcistern på omkring 1 500 kg. vikt över fabriksgården. Härvid användes en kälke på vilken cisternen upplagts på högkant. Plötsligt krängde kälken något, så att cisternen förlorade balansen och föll åt ena sidan, där tre arbetare gingo för att stötta densamma. De orkade dock icke hålla emot, utan cisternen föll helt omkull, varvid en av arbetarna ej hann undan utan kom under cisternen och blev klämd så svårt, att han omedelbart avled.

25. Vid explosion av en kokare, erhöllo två arbetare svåra brännskador på hals och händer.

Kokaren, som tillverkats två månader före olycksfallet, utgjordes av tvenne halvsfärer av kopparplåt lagda inuti varandra och med möjlighet att leda ånga igenom mellanrummet mellan dem. Den inre sfären, som brast, hade en diameter av 800 mm. samt var tillverkad av 2 mm. tjock plåt. Någon besiktning eller provning av kokaren var ej företagen i enlighet med yrkesinspektionens cirkulär. Om någon hållfasthetsberäkning utförts kunde ej utredas. Arbetsgivaren hade vid beställning av kokaren uppgivit, att den skulle garanteras för 5 kg. tryck. Tillverkaren kunde visa intyg på att kokaren tryckts i två timmars tid med 6 kg. tryck utan att läcka.

Vid arbetsplatsen funnos två kokare, som voro medelst en rörledning förbundna med ångpannan. Å rörledningen fanns en avstängningsskran men ingen säkerhetsventil, varför samma tryck 5·5 kg., som fanns i ångpannan, även kom att råda i kokaren. Efter olyckan har en reduceringsventil insatts i rörledningen.

Anledningen till olyckan synes vara uraktlåtenhet att utföra i yrkesinspektionens cirkulär föreskrivna beräkningar, och att i samma cirkulär angivna säkerhetsapparater ej uppsatts.

26. En sextonårig pojke N. var stationerad som märkare vid utlastning av massabalar vid en pappersfabriks massamagasin. När han på förmiddagen skulle begiva sig upp i magasinet till den plats där nedrivningen av massabalarna försiggick, begagnade han sig av en av massabalar bildad trappa, som befann sig i en trave gränsande till den, där rivningen försiggick. Denna trappa, som ej begagnades av de andra arbetarna, var ej säker, beroende på att ett par balar i densamma hade borttagits i och för uttagning av prover. När därför N. hade kommit på en c:a 2·5 m. höjd över golvet, rasade en ovanför befintlig bal ned på honom, så att han störtade ned och föll på en transportränna strax ovanför golvet med balen ovanpå sig. Han omhändertogs av tillskyndande arbetare, som lyfte undan den c:a 200 kg. vägande balen, och transporterade den förolyckade till läkare. På inrådan av denne infördes N. till närmaste lasarett, där han dock påföljande morgon avled.

För att förebygga ett upprepande av olycksfallet föreskrev yrkesinspektören, att de trappor, som skulle användas i magasinet, borde avsynas av magasinsförmannen. Vid trappor, som ej voro säkra, borde uppsättas skyltar med »Förbjuden väg».

27. En stationskarl, som var sysselsatt med vagnsväxling, hade gått in på ett spår framför en i gång varande vagn samt hoppat upp på dess ena främre buffert, då han slant och ramlade ned samt överkördes. Han avled omedelbart av de erhållna skadorna.

28. Från en ångare lossades koks ned i en vid sidan liggande pråm förmedelst en ränna, som genom en kätting var förtöjd vid ångaren. En fullastad pråm hade bortförts och en tom skulle framföras i dess ställe. Härunder stod en arbetare F. på prämens reling och hjälpte till att få prämen i rätt läge. Han fattade därför med en båtshake tag i ovannämnda rännas förtöjning. Denna var dock så dålig, att den brast, och rännan svängde runt samt ramlade ned i prämen. F. kom under och fick båda benen avslagna med den påföljd, att han samma dag avled.

29. Två arbetare, som voro sysselsatta med timmerfällning, hade avsågat en tall, som vuxit upp tätt invid en gran. Vid tallens omkullstörtande avbröts en av dess större grenar, som nedföll och träffade den ena arbetaren i huvudet, så att han erhöll så svåra skador, att döden följde.

30. I en gruva inträffade en dag ett bergras, som krävde tre människors liv.

Redan tre månader tidigare märktes på 310 m. nivån, där man var sysselsatt med att taga ut första skivan för en blivande magasinsbrytning, att en stor spricka uppstått i taket, varför arbetet inställdes, och man drev i stället en ort längs liggandet för att komma ifrån det farliga taket. Denna ort var nu färdig, och man skulle se till att få den farliga skutan avlägsnad. Ehuru man, redan då man först märkt sprickan, gjort försök att bryta loss berget och upprepade detsamma nu, lyckades det icke, utan man beslöt att spränga ned det lossnade partiet. Hål borrades, och intet tecken förmärktes att skutan lossnat, men sprängningen skulle utföras först vid skiftombytet på kvällen för rökens skull. I väntan härpå satte gruvfogden tre man att lägga in räls i det utsprängda liggandet, då strax efter kl. 12 midd. plötsligt ett ras inträffade, som omedelbart dödade två av arbetarna och skadade gruvfogden så svårt, att han följande morgon avled. Den tredje arbetaren undkom med blott en skråma över ena handen.

Det var ju icke nödvändigt att företaga rälsinläggningen innan det farliga partiet nedskjutits, men ingen kunde heller förutse, att raset skulle sträcka sig så långt åt liggandet, då berget här tycktes vara fast.

Författningar rörande sociala frågor

(inklusive folkhushållningsfrågor).

(Forts.)

I Svensk Författningssamling hava under tiden 27 februari—20 mars 1918 publicerats följande författningar rörande sociala (folkhushållnings-)frågor.

Nr.		Daterad.
86.	K. förordn. om undantag från tillämpningen av förordn. 25 juli 1912 ang. särskild skatt å majs m. m.	26 februari.
87.	K. förordn. om visst undantag från tillämpningen av förordn. 11 okt. 1907 ang. tillverkning av brännvin m. m.	26 »
89.	K. kung. ang. tullfrihet å färska samt saltade eller torkade köksväxter	26 »
92.	K. kung. ang. tullfrihet å vissa slag av rötter	26 »
94.	Lag om fortsatt tillämpning av lagen 3 juni 1915 om eftergift vid krig eller krigsfara från vissa bestämmelser om arbetstid för minderåriga och kvinnor	1 mars.
95.	K. kung. om rätt att hålla till salu visst bakverk utan hinder av förordn. 1 febr. 1918	1 »
100.	K. kung. ang. ändrad lydelse av förordn. 28 sept. 1917 ang. reglering av handeln med potatis	1 »
101.	K. kung. ang. uppgifter för inventering av landets förråd av potatis och kålrötter	1 »
103.	K. kung. om ändrad lydelse av förordn. 12 maj 1917 ang. förbud att bortföra fångad fisk annorledes än genom lossning i Sverige	26 februari.
108.	K. kung. ang. ändrad lydelse av förordn. 28 sept. 1917 ang. maximipris å potatis	8 mars.
118.	K. förordn. om särskilda avdrag vid 1918 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt	12 »
122.	K. förordn., innefattande vissa straffbestämmelser med avseende å regleringen med eller förbrukningen av vissa varor	12 »
132.	K. kung. om ändrad lydelse av förordn. 28 aug. 1917 ang. maximipris å havre m. m.	18 »
135.	K. förordn. ang. reglering i vissa fall av priset å mjölk	19 »

Kortare meddelanden.

— Sociala förhållanden i allmänhet. —

Statstjänstemännens krigstidstillägg under år 1918. Den i Soc. Medd. förut återgivna propositionen om beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst (årg. 1918, sid. 37) har den 13 mars med vissa ändringar och tillägg av riksdagen bifallits. Krigstidstillägget skall enligt riksdagens beslut utgå med 33 1/3 % av avlöningsförmånerna, dock högst 4 kronor 50 öre per dag, vartill kommer ett oberoende av löneförmånerna utgående grundbelopp å 365 kronor. Från sistnämnda tillägg äro dock i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag undantagna befattningshavare, vilka endast hava statstjänsten som bisyssla, ävensom krigsmän av manskaps grad, vilka åtnjuta fri kost och inkvartering. Högsta tillägget per år blir efter dessa grunder 2 007 kronor 50 öre. Detta belopp är också fastställt som maximum för krigstidstillägg och krigstidshjälp tillsamman. Vad krigstidshjälpen beträffar, har riksdagen i huvudsak följt Kungl. Maj:ts förslag, dock med borttagande av den begränsningen, att hjälpen ej skulle få utgå för flera barn än fem. En särskild krigstidshjälp med 180 kronor per år har dessutom tillerkänts gifta furirer och korpraler, vilka såsom åtnjutande underhåll in natura äro utestängda från delaktighet av den i krigstidstillägget ingående grundplåten om 365 kronor.

— Kollektivavtal, arbetsavtal m. m. —

Kollektivavtal i Nederländerna år 1917. De kollektiva avtalens utbredning inom olika näringsgrenar under år 1917 framgår av nedanstående sammanställning:

	Antal ingångna avtal	Antal utgångna avtal	Antal gällande avtal 1 jan. 1917	Antal gällande avtal 1 jan. 1918
Jord- och stenindustri	4	1	5	8
Grafisk industri	3	1	4	6
Byggnadsverksamhet.	100	50	89	139
Kemisk-tekn. industri	—	—	1	1
Trävaruindustri	215	9	21	227
Beklädnadsindustri	37	48	167	156
Läderindustri	2	2	6	6
Gruvdrift	6	5	—	1
Metallindustri	19	9	105	115
Pappersindustri	—	—	1	1
Textilindustri	4	2	4	6
Livsmedelsindustri	47	192	279	134
Jordbruk	10	35	36	11
Handel	8	16	38	30
Land- o. sjötransport	14	14	52	52
Försäkringsrörelse	—	—	1	1
	469	384	809	894

Enligt den förut i Soc. Medd. (årg. 1917, sid. 493) återgivna redogörelsen över kollektivavtalens utbredning under år 1916, skulle antalet vid sagda års slut gällande avtal hava uppgått till 849. Såsom av ovanstående tabell framgår, har denna preliminära siffra måst reduceras med 40 avtal, som enligt senare inkomna uppgifter ej längre voro gällande vid årsskiftet. Antalet under år 1916 utgångna avtal utgjorde på grund härav rätteligen 292, i stället för 252, som förut uppgivits. Uteslutet är ej heller, att en liknande modifikation får göras beträffande 1917 års siffror. Av de 894 avtal, som enligt den nu föreliggande statistiken angivits vara gällande den 1 jan. 1918, hava nämligen ej mindre än 42 — därav 26 inom livsmedelsindustrien — betecknats såsom

osäkra såtillvida, att uppgifter ännu ej inkommit om, huruvida desamma varit prolongerade utöver nämnda tidpunkt.

De vid 1917 års början gällande avtalen omfattade inalles cirka 23 000 arbetsgivare och över 83 000 arbetare.

(Maandschrift van het central bureau voor de statistiek.)

— Strejker, lockouter m. m. —

Arbetsinställelser i Nederländerna åren 1916 och 1917. I Soc. Medd. har förut lämnats redogörelse för arbetsinställelserna i Nederländerna under år 1915 jämte preliminära uppgifter för år 1916 (årg. 1917, sid. 494). Nedanstående översikt återgiver den motsvarande preliminära statistiken för 1917, varjämte upptagits de nu föreliggande definitiva siffrorna för år 1916, vilka något avvika från de förut publicerade uppgifterna.

Arbetsinställelsernas antal och omfattning framgår av nedanstående sammanställning:

	Strejker		Lockouter	
	1917	1916	1917	1916
Antal arbetsinställelser	318	356	17	21
» berörda arbetsgivare	1 312	1 079	161	95
» » arbetare	27 859	17 146	6 226	981
» förlorade arbetsdagar	—	230 471	—	43 155

Arbetsinställelsernas *orsaker* belysas av följande tablå:

	Procent av strejkerna			Procent av lockouterna		
Orsaker:	1917	1916	1911—15	1917	1916	1911—15
Begäran om löneförhöjning	34·3	40·2	37·4	17·5	19·5	17·3
Lönesänkning	3·8	4·1	5·3	2·5	7·3	5·8
Andra lönefrågor	14·5	13·7	12·0	15·0	14·6	11·6
Arbetstiden	10·4	9·5	9·7	12·5	12·2	13·3
Föreningsrätten	1·0	2·0	2·0	7·5	12·2	6·4
Företräde för organiserade arbetare	1·2	1·1	1·3	—	—	—
Arbetares avskedande	4·5	6·9	7·7	—	—	—
Arbetets anordning	2·7	3·3	2·6	2·5	—	1·7
Begäran om kollektivavtal	6·9	5·5	5·2	12·5	12·2	12·7
Andra orsaker	17·2	12·8	15·4	30·0	22·0	31·2
Okända orsaker	3·5	0·9	1·4	—	—	—
	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Arbetsinställelserna under åren 1917 och 1916 berörde följande näringsgrupper:

	1917	1916		1917	1916
Gruvdrift	9	3	Kemisk-teknisk industri	2	5
Metallindustri	22	42	Byggnadsverksamhet	75	98
Jord- och stenindustri	18	21	Belysningsverk	—	—
Trävaruindustri	34	18	Handel och varulager	12	11
Pappers- och grafisk industri	12	12	Land- och sjötransport	54	71
Livsmedelsindustri	35	37	Jordbruk och fiske	18	23
Textil- och beklädnadsindustri	34	27	Fria yrken	5	2
Läder-, hår- och gummivaruindustri	5	7	Summa arbetsinställelser	335	377

Nedanstående översikt utvisar de under åren 1911—1917 påbörjade *strejkernas* resultat:

Resultat:	Procent av samtliga strejker			Procent av samtliga strejkande		
	1917	1916	1911—15	1917	1916	1911—15
Arbetarnas fordringar	20·3	22·9	23·8	—	17·5	16·4
Arbetsgivarnas villkor	20·6	27·8	30·1	—	17·5	33·2
Kompromiss	46·4	43·9	39·9	—	64·0	48·6
Okänt eller oavgjort	12·7	5·4	6·2	—	1·0	1·8

Rörande de strejkande arbetarnas fördelning i förevarande hänseende äro uppgifter för 1917 ännu ej tillgängliga.

Av de 17 *lockouterna* under år 1917 bilades 5 på arbetsgivarnas och 3 på arbetarnas villkor samt 6 genom kompromiss, medan i övriga 3 fall resultatet är obekant. För de 21 lockouterna under år 1916 voro motsvarande siffror resp. 10, 2, 9 och 0.

(Maandschrift van het central bureau voor de statistiek.)

Revision av danska lagen om förlikningsman i arbetstvister. Den danska förlikningsmannainstitutionen har hittills grundat sig på en lagstiftning av provisorisk karaktär. Den första lagen om utnämnande av en förlikningsman i arbetstvister utfärdades den 12 april 1910 och var avsedd att gälla till den 1 april 1914. Efter utgången av denna tid prolongerades lagen jämlikt riksdagens beslut för ännu en fyraårsperiod, och äger den sålunda giltighet intill den 1 april 1918. Efter denna tidpunkt skall en ny, den 18 januari 1918 utfärdad lag träda i kraft. Den nya lagstiftningen medför emellertid ej någon mera väsentlig ändring av förut gällande bestämmelser. Den i Soc. Medd. förut återgivna lagtexten (årg. 1910, sid. 787) har dock utökats med en ny paragraf av följande lydelse:

»§ 6. Det är förbjudet att utfärda intyg eller framlägga vittnesmål om vad som av parterna medgives eller föreslås under de av förlikningsmannen ledda förhandlingarna, med mindre detta godkännes av båda parterna och ingår i den träffade överenskommelsen.»

De förutvarande paragraferna 6 och 7 hava erhållit beteckningen 7 och 8.

Den nya lagen är liksom den förut gällande avsedd att tillämpas under en tid av fyra år, alltså intill den 1 april 1922.

(Social Forsorg.)

— Arbetarskyddslagstiftning. —

Norska lagen om industriellt hemarbete. Sedan stortinget den 6 februari 1918 antagit det i Soc. Medd. förut omnämnda förslaget till lag om industriellt hemarbete (årg. 1917, sid. 1237), har regeringen den 15 februari utfärdat den nya lagen. Denna, som träder i kraft den 1 juli 1918, är avsedd att gälla under en tid av fem år och skall, därest annorlunda ej dessförinnan blir beslutat, alltså tillämpas intill den 30 juni 1923.

Utsträckt tillämpning av arbetarskyddslagstiftningen i Schweiz. Den 18 juni 1914 antogs i Schweiz en ny fabrikslag, varigenom särskilt arbetstidens längd underkastades en synnerligen effektiv reglering (Soc. Medd. årg. 1914, sid. 1046). För att undvika större rubbningar inom näringslivet medgavs dock en längre övergångstid, varunder de nya bestämmelserna endast successivt skulle genomföras. Med hänsyn till de av kriget framkallade driftssvårigheterna, särskilt bränslebristen och den därmed sammanhängande nödvändigheten att iakttaga största sparsamhet med landets tillgång av elektrisk kraft, har det emellertid under senaste året befunnits behövligt att vidtaga en långt gående koncentration av arbetstiden inom industrien och i synnerhet undvika allt övertids- och nattarbete. För främjande av detta syfte har förbundsrådet efter framställning från folkhushållningsdepartementet den 30 oktober 1917 föreskrivit, att fabrikslagens viktigaste bestämmelser om begränsning av arbetstiden skulle träda i tillämpning från den 1 januari 1918. Sedan början av innevarande år är på grund härav en lagstadgad tio timmars maximal-

arbetsdag genomförd i Schweiz. Endast för det fall att lördagens eftermiddag lämnas fri från arbete, må arbetstiden under övriga veckodagar utsträckas till 10½ timmar. Nattarbete är helt förbjudet för kvinnliga minderåriga under 18 år och manliga under 16 år. I fråga om äldre arbetare lämnas tillstånd till nattarbete endast undantagsvis; där driftsekonomiska skäl motivera förlängning av arbetstiden vid en fabrik utöver 10 timmar, bör arbetet i stället i regel anordnas i 2 skift om 8 timmar, förlagda så långt möjligt till den ljusare delen av dygnet.

Fabrikslagens bestämmelser om tillsättande av förlikningsnämnder, vilka hittills ej heller trätt i kraft, skola enligt ett av förbundspresidenten lämnat meddelande även börja tillämpas under år 1918.

I fråga om olycksfallsförsäkringens utveckling kommer innevarande år likaledes att medföra ett viktigt framsteg. Enligt förbundsrådets beslut den 30 november 1917 skall nämligen en för hela landet avsedd statsförsäkringsanstalt i Luzern från den 1 april 1918 träda i verksamhet. Jämlikt sjuk- och olycksfallsförsäkringslagen den 13 juni 1911 (Soc. Medd., årg. 1911, sid. 590) skall hädanefter hela den obligatoriska olycksfallsförsäkringen — för industri-, transport- och byggnadsarbetare — överflyttas från de enskilda bolagen till nämnda statsanstalt. Från och med år 1919 kommer anstaltens verksamhet att ytterligare utvidgas, så att densamma även mottager frivilliga försäkringar.

(Soziale Praxis.)

— Arbetsmarknad. —

Arbetsmarknaden i England under januari 1918. Under januari månad var tillgången på arbete mycket god inom de flesta mera betydande industrigrenar, särskilt inom maskin-, skeppsbyggnads-, järn- och stålindustrierna, där man arbetade under högtryck. Inom textilindustrien däremot måste arbetstiden förkortas på grund av bristande tillgång på råvaror.

Löneförbättringar (krigstillägg inberäknat) kommo under månaden nära 700 000 arbetare till godo med tillsammans 170 000 pund sterling i veckan.

Antalet påbörjade arbetsinställelser utgjorde under månaden 98, med sammanlagt 93 000 berörda arbetare och 533 000 förlorade arbetsdagar mot c:a 27 000 resp. 158 000 under sistlidne december månad samt 6 774 resp. 24 500 under januari 1917.

Antalet på arbetsförmedlingsanstalterna anmälda lediga platser utgjorde under den fem-veckorsperiod, som slutade den 11 januari 1918, i medeltal 32 799 per vecka mot 40 851 under föregående fyra-veckorsperiod och 35 296 under den period, som slutade den 12 januari 1917. Antalet tillsatta platser i genomsnitt per vecka uppgick under samma perioder till resp. 24 282, 30 322 och 25 714. (Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under januari 1918. Den livliga verksamhet, som sedan flera månader karakteriserat de viktigaste industrierna, fortgick i stort sett i oförminskad omfattning under januari månad 1918. Tillverkningen hade minst samma omfång som under samma tid föregående år; inom vissa grenar, såsom järn- och metall- samt de elektriska och kemiska industrierna kunde ytterligare stegring av produktionen konstateras.

Sjukkassornas redovisning för sina i arbete varande medlemmar utvisar, att dessa under tiden 1 januari—1 februari minskats med sammanlagt 37 556 eller 0·5 % (mot en minskning av 1·5 % under föregående månad). Minskningen fördelade sig med 3 009 eller 0·1 % på männen (mot en minskning av 1·4 % under föregående månad) och 34 547 eller 0·9 % på kvinnorna (mot en minskning av 1·7 % under föregående månad). Vid bedömandet av den manliga arbetskraftens förändringar enligt denna statistik bör ihågkommas, att av krigsfångar utfört arbete ej kommer till uttryck i densamma.

Av 1 096 619 redovisade medlemmar av 34 fackförbund voro vid slutet av januari 9 882 eller 0·9 % arbetslösa. Motsvarande procenttal utgjorde för närmast föregående månad jämväl 0·9 samt för januari månad 1917, 1916, 1915 och 1914 resp. 1·7, 2·6, 6·5 och 4·7.

Enligt arbetsförmedlingsstatistiken kommo under januari 1918 på 100 lediga platser för män 62 arbetssökande (mot 54 under föregående månad) och på 100 lediga platser för kvinnor 99 arbetssökande (mot 100 under december 1917). (Reichsarbeitsblatt.)

— Arbetsförmedling. —

Fackarbetsanvisning i Stockholm. I början av förra året tog Stockholms stads arbetsförmedling ett första steg till förmedlingsarbetets specialisering genom att inrätta en särskild fackarbetsanvisning för måleriyrket. Detta försök slog synnerligen väl ut och har nu fullföljts genom upprättande av ännu en fackarbetsanvisning, avseende bleck- och plåtslageriyrket. Den nya avdelningen började sin verksamhet den 8 mars 1918.

— Föreningsväsen. —

Statistisk undersökning angående ideella föreningar. På framställning av de utav statsrådet och chefen för finansdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning, huruvida och i vad mån s. k. ideella och därmed likartade föreningar böra befrias från skyldighet att erlägga skatt till stat och kommun m. m., har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 19 februari 1918 uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa utredning angående antalet hithörande föreningar, deras medlemsantal, olika ändamål, föreningarnas förmögenhet och tillgångarnas beståndsdelar i fast och lös egendom samt den huvudsakliga användningen av utgivna medel.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Februari månad år 1918.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under februari månad.

Översikt av verksamheten under *februari* månad år 1918.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	3 051	1 404	1 182	2 185	2 343	1 416	**5 236**	**3 747**	**2 598**
Stockholms län	1 247	933	707	207	236	114	**1 454**	**1 169**	**821**
Uppsala län	534	380	207	185	181	123	**719**	**561**	**330**
Södermanlands län	415	376	257	237	200	98	**652**	**576**	**355**
Östergötlands län	829	566	342	685	357	240	**1 514**	**923**	**582**
Norrköping	772	197	180	770	183	108	**1 542**	**380**	**288**
Jönköpings län	246	253	146	262	167	101	**508**	**420**	**247**
Kronobergs län	66	58	42	62	62	44	**128**	**120**	**86**
Norra Kalmar län	57	45	24	44	62	31	**101**	**107**	**55**
Södra Kalmar län	76	81	68	80	36	27	**156**	**117**	**95**
Gottlands län	69	50	33	67	74	19	**136**	**124**	**52**
Blekinge län	364	259	196	370	227	163	**734**	**486**	**359**
Kristianstads län	260	218	151	265	237	124	**525**	**455**	**275**
Malmöhus län: Malmö	1 852	789	719	1 402	607	495	**3 254**	**1 396**	**1 214**
Malmöhus län: Lund	292	87	83	107	62	42	**399**	**149**	**125**
Malmöhus län: Landskrona	80	62	45	49	35	24	**129**	**97**	**69**
Malmöhus län: Hälsingborg	753	142	124	665	180	121	**1 418**	**322**	**245**
Malmöhus län: Ystad	279	48	37	160	38	24	**439**	**86**	**61**
Malmöhus län: Trelleborg	166	60	48	35	20	17	**201**	**80**	**65**
Malmöhus län: Eslöv	95	75	55	36	42	20	**131**	**117**	**75**
Malmöhus län: Skurup	38	32	28	24	20	13	**62**	**52**	**41**
Hallands län	147	132	105	144	105	64	**291**	**237**	**169**
Göteb. o. Bohus län	231	149	92	131	130	55	**362**	**279**	**147**
Göteborg	1 683	1 471	1 367	1 590	782	519	**3 273**	**2 253**	**1 886**
Älvsborgs län	934	143	121	1 787	78	64	**2 721**	**221**	**185**
Skaraborgs län	238	260	141	234	263	125	**472**	**523**	**266**
Värmlands län	105	115	84	106	165	71	**211**	**280**	**155**
Örebro län	459	513	223	311	314	157	**770**	**827**	**380**
Västmanlands län	386	321	176	252	293	153	**638**	**614**	**329**
Kopparbergs län	277	151	126	215	178	112	**492**	**329**	**238**
Gävle stad och län	235	168	154	184	114	95	**419**	**282**	**249**
Västernorrlands län	524	203	197	90	49	32	**614**	**252**	**229**
Jämtlands län	104	63	53	148	111	81	**252**	**174**	**134**
Västerbottens län	111	99	67	88	98	73	**199**	**197**	**140**
Norrbottens län	128	174	95	131	130	88	**259**	**304**	**183**
Tillsammans febr. 1918	**17 103**	**10 077**	**7 675**	**13 308**	**8 179**	**5 053**	**30 411**	**18 256**	**12 728**
» jan. 1918	*19 010*	*13 932*	*10 308*	*10 762*	*7 868*	*4 870*	*29 772*	*21 800*	*15 178*
» febr. 1917	13 189	9 895	6 778	8 115	7 262	4 465	21 304	17 157	11 243
» » 1916	13 805	10 809	7 527	8 638	7 334	4 500	22 443	18 143	12 027
» » 1915	18 705	8 830	6 957	9 249	6 589	4 135	27 954	15 419	11 092

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk m. m.	2 752	2 415	1 306	675	1 059	444	**3 427**	**3 474**	**1 750**	99	50
därav arbetssökande personer	2 615			660			**3 275**				
Skogshushållning	879	1 487	1 118	—	—	—	**879**	**1 487**	**1 118**	59	75
därav arbetssökande personer	844			—			**844**				
Gruvdrift och malmförädling	143	85	57	—	—	—	**143**	**85**	**57**	168	67
därav arbetssökande personer	141			—			**141**				
Industri och hantverk m. m.	6 598	1 448	1 125	4 643	603	481	**11 241**	**2 051**	**1 606**	548	78
därav arbetssökande personer	5 963			4 532			**10 495**				
Handel och samfärdsel	2 071	919	648	1 398	1 055	729	**3 469**	**1 974**	**1 377**	176	70
därav arbetssökande personer	1 868			1 345			**3 213**				
Husligt arbete	2	—	—	6 296	5 375	3 346	**6 298**	**5 375**	**3 346**	117	62
därav arbetssökande personer	2			5 238			**5 240**				
Allmän o. litterär verksamhet	15	20	17	79	59	26	**94**	**79**	**43**	119	54
därav arbetssökande personer	15			73			**88**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	4 643	3 703	3 404	217	28	27	**4 860**	**3 731**	**3 431**	130	92
därav arbetssökande personer	3 825			207			**3 532**				
Summa för febr. 1918	**17 103**	**10 077**	**7 675**	**13 308**	**8 179**	**5 053**	**30 411**	**18 256**	**12 728**	167	70
därav arbetssökande personer	**14 773**			**12 055**			**26 828**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Febr.	Jan.	Febr.	Febr.	Jan.	Febr.
Jordbruk och skogshushållning m. m.	1917	1918	1918	1917	1918	1918
Män	60	68	*93*	52	55	*62*
Kvinnor	51	86	*64*	33	43	*42*
Tillsammans	**59**	**70**	***87***	**49**	**53**	***58***
Övriga näringsgrenar						
Män	184	174	*218*	80	85	*85*
Kvinnor	119	142	*177*	65	64	*65*
Tillsammans	**150**	**160**	***196***	**72**	**75**	***74***
Samtliga yrkesgrenar						
Män	133	136	*170*	68	74	*76*
Kvinnor	112	137	*163*	61	62	*62*
Tillsammans	**124**	**137**	***167***	**66**	**70**	***70***

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under februari 1918 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 755 platser, varav 555 manliga och 200 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 094, 872 och 222 samt under nästlidna månad resp. 894, 718 och 176.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala län			Södermanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	**23**	**1**	—	**624**	**464**	**303**	**204**	**201**	**78**	**149**	**212**	**90**
Därav kvinnor	4	1	—	37	66	28	31	51	20	28	46	20
B Skogshushållning	**1**	—	—	**182**	**409**	**322**	**35**	**158**	**96**	**96**	**133**	**116**
II. Gruvdrift och malmförädling	**1**	—	—	**4**	—	—	—	**12**	—	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	**9**	—	—	**7**	—	—	**11**	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	1	—	—									
B Metall- och maskinindustri	**408**	**109**	**95**	**72**	**7**	**4**	**50**	**3**	**3**	**36**	**11**	**10**
Därav kvinnor	45	41	39									
C Trävaruindustri	**38**	**26**	**11**	**17**	**10**	**9**	**5**	**4**	**3**	**1**	**1**	—
Därav kvinnor	9	4	2									
D Byggnadsverksamhet	**752**	**81**	**64**	**105**	**42**	**37**	**68**	**2**	**1**	**3**	**8**	**5**
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	**9**	**2**	—	—	—	—	**2**	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	2	—									
F Textilindustri	**25**	**5**	—	**8**	**10**	**2**	—	—	—	**4**	—	—
Därav kvinnor	23	5	—	8	10	2				2	—	—
G Beklädnadsindustri	**107**	**67**	**40**	**9**	**3**	**2**	**7**	—	—	**1**	—	—
Därav kvinnor	89	60	40	4	3	2				1	—	—
H Närings- o. njutningsämnesindustri	**197**	**59**	**36**	**5**	**1**	**1**	**17**	**1**	**1**	**1**	—	—
Därav kvinnor	66	54	33	1	1	1	2	1	1	—	—	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	**20**	**20**	**16**	**2**	—	—	—	—	—	**1**	—	—
Därav kvinnor	15	18	12							1	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	**16**	**22**	**5**	—	—	—	**1**	—	—	**1**	**2**	**2**
Därav kvinnor	13	21	5									
K Grafisk industri	**14**	**2**	**1**	**2**	**3**	**2**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	1	—	—									
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	**73**	**27**	**21**	**25**	—	—	**28**	**10**	**10**	**27**	**9**	**5**
Därav kvinnor	5	1	1							6	7	3
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	**119**	**32**	**22**	**2**	—	—	—	**3**	**3**	—	—	—
Därav kvinnor	62	19	13				—	2	2			
B Butiks- och magasinspersonal	**278**	**178**	**129**	**7**	**2**	—	**7**	**2**	**2**	**4**	—	—
Därav kvinnor	80	29	18	1	1	—	5	1	1			
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	**254**	**238**	**142**	**22**	**21**	**12**	**16**	**8**	**6**	**7**	**4**	**4**
Därav kvinnor	239	233	140	11	18	9	14	6	5	7	4	4
D Landtransport	**183**	**198**	**102**	**29**	**27**	**24**	**28**	**12**	**10**	**8**	**5**	**3**
Därav kvinnor	16	34	11				3	1	1	4	3	2
E Vattentransport	**116**	**2**	**2**	**24**	—	—	**5**	—	—	**30**	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	**18**	**151**	**145**	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	11	150	144									
V. Husligt arbete	**1 449**	**1 649**	**947**	**145**	**137**	**72**	**130**	**119**	**93**	**187**	**140**	**69**
Därav kvinnor	1 449	1 649	947	145	137	72	130	119	93	187	140	69
VI. Allmän och litterär verksamhet	**46**	**36**	**25**	**2**	**1**	—	**1**	—	—	**1**	—	—
Därav kvinnor	39	22	12							1	—	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	**1 080**	**842**	**795**	**161**	**32**	**31**	**104**	**26**	**24**	**95**	**51**	**51**
Därav kvinnor	16	5	4									
Summa för febr. månad år 1918	**5 236**	**3 747**	**2 598**	**1 454**	**1 169**	**821**	**719**	**561**	**330**	**652**	**576**	**355**
Därav kvinnor	2 185	2 343	1 416	207	236	114	185	181	123	237	200	98
» » » månad år 1917	**4 587**	**3 717**	**2 616**	**1 207**	**1 224**	**795**	**602**	**552**	**276**	**493**	**549**	**282**
Därav kvinnor	2 040	2 049	1 291	148	152	68	174	183	116	186	166	86

Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			Gottlands län			
Norrköping			Övriga anstalter															
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
87	53	43	420	429	237	93	120	48	28	33	23	70	70	35	15	54	12	A
6	15	12	72	88	58	15	36	9	11	14	11	15	29	13	1	32	1	
1	22	22	78	80	55	33	38	27	7	17	9	14	52	46	5	5	5	B
—	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
3	1	1	11	1	1	2	35	5	6	3	3	1	—	—	2	—	—	A
63	15	15	38	11	3	21	13	8	2	—	—	4	5	2	—	—	—	B
3	4	4																
24	1	1	2	2	1	5	9	4	1	—	—	1	—	—	—	—	—	C
234	44	38	111	39	30	18	—	—	14	—	—	12	8	8	—	—	—	D
5	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	E
2	—	—																
550	—	—	41	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
407	—	—	40	—	—	1	—	—										
32	2	1	14	2	1	2	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	G
30	1	—	13	1	1	1	—	—	1	1	1							
34	1	—	8	5	2	7	1	1	—	—	—	2	1	1	2	1	—	H
7	1	—	3	4	2	5	1	1				1	1	1				
9	—	—	1	—	—	8	—	—	—	—	—	11	10	10	—	—	—	I
8	—	—	1	—	—	2	—	—				9	8	8				
1	—	—	1	1	—	2	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	J
1	—	—	1	1	—	2	—	—										
4	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
2	—	—																
10	1	1	17	4	4	4	2	—	—	—	—	5	2	1	1	—	—	L
4	—	—																
																		IV.
18	—	—	6	2	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	3	1	—	A
18	—	—	5	—	—	2	—	—				1	—	—				
20	2	2	15	6	3	5	—	—	—	—	—	3	—	—	1	1	—	B
16	—	—	8	5	3	3	—	—				3	—	—	—	1	—	
17	5	4	44	25	18	26	22	15	2	3	2	5	6	3	5	6	4	C
17	4	3	43	24	17	23	20	14	2	3	2	4	6	3	5	6	4	
48	30	27	23	12	6	12	9	5	1	—	—	1	4	4	—	—	—	D
7	12	11	6	2	2							1	—	—				
51	—	—	13	3	1	4	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	E
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
113	141	76	466	228	153	205	106	75	48	44	30	90	54	33	61	35	14	V.
113	141	76	466	228	153	205	106	75	48	44	30	90	54	33	61	35	14	
3	6	3	7	1	1	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	VI.
3	5	2	7	1	1	2	4	2										
215	56	54	194	70	63	53	60	56	18	17	17	34	12	7	41	21	17	VII.
130	—	—	16	3	3	1	—	—										
1 542	380	288	1 514	923	582	508	420	247	128	120	86	257	224	150	136	124	52	
770	183	108	685	357	240	262	167	101	62	62	44	124	98	58	67	74	19	
892	465	321	1 133	948	512	357	330	182	90	96	58	292	235	136	114	79	47	
286	210	132	531	391	222	194	137	81	70	64	36	162	111	58	43	46	22	

Yrkesgrupper	Blekinge län			Kristianstads län			Malmöhus					
							Malmö			Hälsingborg		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	137	131	80	203	233	129	62	51	32	83	31	18
Därav kvinnor	53	58	37	52	78	27	14	24	19	14	13	2
B Skogshushållning	7	79	65	37	16	14	—	12	2	1	2	2
II. Gruvdrift och malmförädling	1	—	—	—	—	—	—	—	—	59	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	40	19	18	6	1	1	3	10	—	7	2	2
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	8	5	—	3	2	—	191	27	21	49	7	4
Därav kvinnor							57	10	10			
C Trävaruindustri	—	—	—	—	—	—	26	4	2	5	1	—
Därav kvinnor							9	—	—			
D Byggnadsverksamhet	33	18	16	10	—	—	687	99	98	128	14	14
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	1	1	1	—	—	24	3	3	9	—	—
Därav kvinnor							12	—	—	2	—	—
F Textilindustri	2	—	—	1	—	—	213	—	—	422	1	—
Därav kvinnor	2	—	—				139	—	—	368	1	—
G Beklädnadsindustri	4	—	—	9	7	7	215	34	27	31	1	—
Därav kvinnor	2	—	—	4	1	1	193	33	26	20	1	—
H Närings- och njutningsämnesindustri	8	—	—	4	1	—	168	7	6	39	1	1
Därav kvinnor				—	1	—	45	6	5	6	1	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	2	2	2	26	2	2	27	—	—
Därav kvinnor				2	2	2	6	2	2	10	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	11	8	7	3	—	—
Därav kvinnor							11	8	7	2	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
Därav kvinnor							1	—	—			
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	21	3	1	3	—	—	202	77	73	22	8	7
Därav kvinnor	6	—	—				69	62	61	6	—	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	45	11	11	1	—	—
Därav kvinnor							23	5	5			
B Butiks- och magasinspersonal	11	1	1	2	—	—	173	16	14	20	9	7
Därav kvinnor	7	1	1	2	—	—	103	10	8	15	2	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	35	16	14	23	19	13	54	19	15	44	18	14
Därav kvinnor	34	16	14	23	17	11	48	19	15	42	18	14
D Landtransport	17	9	6	3	6	3	192	129	75	32	17	7
Därav kvinnor							100	82	52	4	5	1
E Vattentransport	41	1	1	4	—	—	48	6	6	122	31	31
Därav kvinnor										1	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	266	152	111	182	138	83	573	345	285	170	118	83
Därav kvinnor	266	152	111	182	138	83	571	345	285	170	118	83
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—
Därav kvinnor							1	1	—	1	1	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	103	51	45	32	30	23	334	535	535	142	60	60
Därav kvinnor										4	20	20
Summa för febr. månad år 1918	784	486	359	525	455	275	8 254	1 896	1 214	1 418	322	245
Därav kvinnor	370	227	168	265	237	124	1 402	607	495	665	180	121
» » » månad år 1917	681	422	291	427	465	248	1 949	1 063	808	573	288	192
Därav kvinnor	381	188	118	218	216	118	900	631	481	195	159	106

län	Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			Skaraborgs län			
							Göteborg			Övriga anstalter									
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																			I.
	201	173	93	73	73	43	70	54	25	113	96	31	17	20	8	174	261	96	
	49	50	22	21	24	10	14	18	3	29	26	9	5	5	3	27	70	18	*A*
	12	11	11	16	16	16	1	2	2	—	19	19	8	—	18	34	34	34	*B*
	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																			III.
	10	3	3	2	1	1	8	10	6	35	3	3	5	—	—	21	16	11	
	1	2	2																*A*
	57	16	12	1	4	4	124	70	61	2	6	5	29	10	5	7	5	5	
							6	1	—										*B*
	6	4	—	1	8	—	33	46	41	3	—	—	2	2	—	—	1	—	
	2	—	—				1	—	—										*C*
	212	29	27	36	24	24	210	129	124	7	8	6	126	11	8	—	—	—	*D*
	13	15	14	3	—	—	3	1	—	—	1	—	96	—	—	—	—	—	
	3	—	—	1	—	—							88	—	—				*E*
	11	2	2	8	—	—	793	1	1	6	—	—	2 164	63	62	—	—	—	
	11	2	2	7	—	—	778	—	—	3	—	—	1 628	52	51				*F*
	30	4	3	6	2	1	46	12	9	2	—	—	22	4	2	—	—	—	
	21	2	1	1	—	—	38	7	7	1	—	—	22	3	2				*G*
	130	—	—	4	—	—	68	96	88	7	—	—	7	—	—	21	4	4	
	33	—	—	1	—	—	25	89	81							17	3	3	*H*
	5	—	—	—	—	—	3	1	1	5	—	—	1	—	—	—	—	—	
	5	—	—				2	1	1										*I*
	1	—	—	—	—	—	21	15	11	—	—	—	—	1	1	—	—	—	
							16	9	6										*J*
	1	—	—	—	—	—	9	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*K*
	30	3	3	—	—	—	13	11	10	5	—	—	5	4	1	—	1	1	
	11	1	1				—	3	3										*L*
																			IV.
	—	—	—	—	—	—	14	17	9	2	—	—	—	—	—	—	—	—	
							5	—	—										*A*
	9	6	6	3	—	—	93	57	47	1	1	—	3	—	—	4	1	1	*B*
	7	5	5	3	—	—	44	12	11										
	11	7	5	3	6	6	65	33	15	18	13	9	3	—	—	10	13	9	
	11	7	5	3	5	5	61	29	14	16	12	9				10	13	9	*C*
	57	13	10	5	2	2	110	156	115	7	7	4	4	—	—	2	1	1	
	12	—	—	2	—	—	21	18	8	3	2	1							*D*
	22	—	—	15	—	—	133	14	12	33	9	9	4	—	—	—	—	—	*E*
	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
	—	1	1													1	—	—	*F*
	245	147	101	103	75	48	530	587	382	76	87	35	35	18	8	177	172	95	
	245	147	101	103	75	48	530	587	382	76	87	35	35	18	8	177	172	95	V.
	—	1	1	1	2	1	15	9	4	1	3	1	1	—	—	2	5	—	
				1	1	1	10	8	3	1	3	1	1	—	—	2	5	—	VI.
	298	146	144	11	24	23	910	928	919	39	26	25	189	88	72	19	9	9	VII.
				1	—	—	39	—	—	2	—	—	8	—	—				
	1 361	581	486	291	237	169	3 278	2 253	1 886	362	279	147	2 721	221	185	472	523	266	
	411	217	140	144	105	64	1 590	782	519	131	130	55	1 787	78	64	284	263	125	
	1 205	557	399	407	270	172	2 631	2 109	1 723	293	278	187	108	142	68	258	393	172	
	326	228	186	108	104	62	697	756	471	121	96	59	20	29	11	186	156	81	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	38	67	19	202	252	105	238	294	142	42	34	26
Därav kvinnor	10	40	8	56	114	35	66	108	48	12	12	8
B Skogshushållning	19	34	28	49	56	40	64	85	43	61	26	19
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	27	33	18	2	6	6	35	20	19
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	3	2	2	7	1	1	—	—	—	4	—	—
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	1	—	—	33	8	3	33	9	6	10	8	7
Därav kvinnor												
C Trävaruindustri	6	4	2	5	7	5	4	—	—	7	13	13
Därav kvinnor												
D Byggnadsverksamhet	2	7	2	38	19	8	31	3	2	11	5	3
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Textilindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
Därav kvinnor										1	1	1
G Beklädnadsindustri	9	—	—	42	4	1						
Därav kvinnor	9	—	—	9	2	—	—	—	—	—	—	—
H Närings- och njutningsämnesindustri	—	1	—	5	1	1	3	1	1	6	5	5
Därav kvinnor	—	1	—	2	1	1				4	3	3
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor				6	—	—						
K Grafisk industri	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	1	—	—	11	10	7	5	1	1	2	2	2
Därav kvinnor				3	4	1						
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1
Därav kvinnor												
B Butiks- o. magasinspersonal	—	1	—	15	2	2	4	1	1	2	—	—
Därav kvinnor	—	1	—	4	—	—	2	1	1	1	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	6	11	4	18	16	11	15	15	12	31	38	30
Därav kvinnor	6	11	4	12	15	10	14	15	12	30	38	30
D Landtransport	4	3	2	16	32	14	23	10	5	14	17	10
Därav kvinnor				2	5	4	3	3	1	1	2	2
E Vattentransport	1	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	80	111	58	217	173	106	167	164	91	165	119	67
Därav kvinnor	80	111	58	217	173	106	167	164	91	165	119	67
VI. Allmän och litterär verksamhet	1	1	1	—	1	1	—	2	—	1	3	1
Därav kvinnor	1	1	1				—	2	—	1	3	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	40	38	37	64	211	56	49	23	19	99	37	34
Därav kvinnor												
Summa för febr. månad år 1918	211	280	155	770	827	380	638	614	329	492	329	238
Därav kvinnor	106	165	71	311	314	157	252	298	153	215	178	112
» » » månad år 1917	198	309	165	572	646	311	543	553	274	405	403	251
Därav kvinnor	97	147	78	284	214	123	185	210	110	139	131	78

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
18	8	7	6	5	4	12	17	10	21	28	15	4	9	3	3 427	3 474	1 750	
7	4	4	4	3	3	10	11	5	9	18	9	3	5	2	675	1 059	444	A
8	35	30	—	—	—	64	39	35	25	41	23	21	66	19	879	1 487	1 118	B
1	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	4	4	143	85	57	II.
																		III.
2	6	5	5	5	5	—	—	—	—	—	—	2	—	—	212	119	68	
															2	2	2	A
20	6	5	2	1	1	—	1	1	4	4	4	—	8	—	1 268	371	284	
															111	56	53	B
3	13	13	7	—	—	—	3	1	14	9	6	2	2	—	218	170	112	
															21	4	2	C
28	5	5	35	15	15	3	—	—	8	10	8	10	4	3	2 932	624	546	D
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	165	24	19	
															110	2	—	E
69	38	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 321	121	106	
69	38	38													3 487	109	94	F
2	—	—	1	—	—	2	1	1	1	1	1	—	—	—	595	145	97	
2	—	—				1	1	1	1	1	1				463	117	83	G
13	6	5	7	1	—	3	1	—	1	—	—	2	1	1	769	196	154	
1	—	—				—	1	—				2	1	1	221	170	134	H
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	122	36	32	
															61	26	25	I
2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2	—	—	—	72	55	29	
1	—	—													53	39	18	J
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	9	7	
															4	—	—	K
11	4	3	5	—	—	—	1	—	3	—	—	1	1	1	530	181	152	
															110	78	70	L
																		IV.
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	217	67	47	
						1	—	—							117	26	20	A
—	—	—	2	—	—	3	1	—	—	—	—	3	1	1	688	288	216	
			1	—	—	3	1	—				3	1	1	311	71	44	B
14	17	11	18	8	6	34	44	32	19	19	16	23	21	15	842	671	447	
13	15	9	15	7	5	30	40	29	13	16	13	23	21	15	769	638	424	C
12	12	10	12	—	—	3	4	3	4	5	4	7	9	6	857	729	458	
			3	—	—										188	169	96	D
57	—	—	108	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	842	66	62	
															1	—	—	E
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	153	147	
															12	151	145	F
87	57	44	67	39	24	101	57	46	63	61	48	100	102	69	6 298	5 375	3 346	V.
87	57	44	67	39	24	101	57	46	63	61	48	100	102	69	6 296	5 375	3 346	
4	—	—	—	—	—	2	—	—	2	2	2	—	—	—	94	79	43	VI.
4	—	—				2	—	—	2	2	2				79	59	26	
67	66	64	338	178	174	23	5	5	32	13	11	76	76	61	4 860	3 731	3 431	VII.
															217	28	27	
419	282	249	614	252	229	252	174	134	199	197	140	259	304	188	30 411	18 256	12 728	
184	114	95	90	49	32	148	111	81	88	98	78	131	130	88	13 308	8 179	5 053	
394	273	219	260	177	147	225	209	143	171	176	95	237	229	158	21 304	17 157	11 243	
137	91	61	72	54	38	142	126	87	110	94	57	118	128	83	8 115	7 262	4 465	

Livsmedelspriser under februari månad 1918.

De noteringar av minuthandelspriser, som meddelas i efterföljande tabeller sid. 394—399, hava inhämtats och uträknats på samma sätt, som de närmast föregående månaderna, varöver redogörelse förut lämnats.[1]

Betraktar man först sammandragstabellen för alla de 44 orterna tillsammantagna (sid. 394—395), så befinnnes *prisstegring* hava inträffat, i jämförelse med januaripriserna, å 32 av de i varulistan upptagna artiklar, varå medelpriser kunnat fastställas. Bland dessa torde särskilt böra nämnas mjölk, samtliga slag av kött och fläsk, salt sill samt bränsle. *Oförändrade* äro genomsnittspriserna å 9 varuslag, såsom smör, vissa slag av ost, mjöl, surlimpa samt kaffe. Däremot har *prissänkning* noterats för 7 varuslag, bland vilka märkas ägg samt färsk sill och strömming.

Vad beträffar de särskilda varuslagen, följa här nedan några anmärkningar rörande de senast inträffade prisförändringarna. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å sid. 391, där februaripriserna 1918 angivas, jämförda med januaripriserna 1918 och februaripriserna 1917 och 1914, samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under februari 1918 angives i förhållande till priserna motsvarande månad 1917 och 1914.

Vad först *mjölken* beträffar, så har priset å såväl oskummad som handskummad mjölk stigit under månaden å ett flertal orter, varigenom medelpriset höjts med 1 öre till resp. 35 och 22 öre per liter.

För *smör*, *mjöl* samt helfet *ost* och skummjölksost däremot hava medelpriserna under februari förblivit oförändrade. Å de i varulistan upptagna slagen av *gryn* var tillgången synnerligen begränsad, varför noteringar saknas för ett flertal rapportorter.

Priset å färska ägg har sjunkit med 42 öre per tjog och utgör detsamma i medeltal för månaden 5·54 kr. per tjog mot 3·30 kr. under februari 1917 och 1·75 kr. under samma månad år 1914.

Av de olika slagen av *bröd* har priset på hårt rågbröd och surlimpa nästan överallt varit det samma som under januari. Priserna å sötlimpa och särskilt å de olika sorterna av vetebröd hava däremot för ett flertal orter varit underkastade en stark stegring.

Vad beträffar *kött*priserna, så har den under januari månad iakttagna kraftiga stegringen fortsatt under februari. Sålunda har nötkött stigit med 22 öre, gödkalvstek med 19, spädkalvkött med 15 och fårstek med ej mindre än 36 öre per kg.

Likaledes har priset å *salt sill* ytterligare stegrats. Medelpriset å detta varuslag var under oktober 1917 104, november 115, december 127, januari

[1] Se Soc. Medd., årg. 1915, sid. 178.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Febr. 1918	Jan. 1918	Febr. 1917	Febr. 1914	Höjning (+) eller sänkning (—) från febr. 1914 till febr. 1918	Höjning (+) eller sänkning (—) från febr. 1917 till febr. 1918
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	35	34	21	14	+ 150·0	+ 66·7
handskummad	»	22	21	12	8	+ 175·0	+ 83·3
separerad	»	17	17	9	6	+ 183·3	+ 88·9
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	535	535	335	234	+ 128·6	+ 59·7
mat- (lands-)	»	480	480	325	210	+ 128·6	+ 47·7
Margarin, växt-	»	—	—	—	138	—	—
Ägg, färska	tjog	554	596	330	175	+ 216·6	+ 67·9
Potatis: gammal	5 l.	54	51	52	27	+ 100·0	+ 3·8
»	hl.	888	836	850	—	—	+ 4·5
Ärter, gula	kg.	—	—	68	31	—	—
Bruna bönor	»	—	—	167	46	—	—
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	[1] 42	[1] 42	[1] 42	31	+ 35·5	0
råg-, svenskt, bästa sort	»	36	36	35	21	+ 71·4	+ 2·9
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	—	26	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	73	72	75	36	+ 102·8	— 2·7
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	73	71	81	40	+ 82·5	— 9·9
Rågbröd: hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	65	64	61	41	+ 58·5	+ 6·6
mjukt: limpa, söt	»	64	61	60	38	+ 68·4	+ 6·7
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	45	45	44	30	+ 50·0	+ 2·3
Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	143	123	112	75	+ 90·7	+ 27·7
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	81	71	68	44	+ 84·1	+ 19·1
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	98	91	82	60	+ 63·3	+ 19·5
Nötkött, färskt: stek	»	319	297	219	120	+ 165·8	+ 45·7
soppkött	»	287	265	194	99	+ 189·9	+ 47·9
Kalvkött, stek: gödkalv	»	358	339	231	131	+ 173·3	+ 55·0
spädkalv	»	240	225	143	73	+ 228·8	+ 67·8
Fårkött: färskt, stek	»	399	363	236	133	+ 200·0	+ 69·1
salt, svenskt	»	349	315	227	118	+ 195·8	+ 53·7
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	279	277	259	131	+ 113·0	+ 7·7
salt, svenskt »	»	297	285	279	138	+ 115·2	+ 6·5
Sill, salt, prima	»	151	140	109	46	+ 228·3	+ 38·5
Kaffe (obränt), prima Santos	»	305	305	380	160	+ 90·6	— 19·7
Socker, bit-	»	79	78	69	64	+ 23·4	+ 14·5
Fotogen, Water White	l.	—	—	31	20	—	—
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	7500	7340	4490	2600	+ 188·5	+ 67·0
barr-, » »	»	6230	6120	3600	2060	+ 202·4	+ 73·1
Bränntorv	100 kg.	1126	1098	428	209	+ 438·8	+ 163·1
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	—	—	761	395	—	—
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	—	—	668	228	—	—
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	345	154	—	—
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	—	—	430	184	—	—

[1]) 75 % utmalning.

1918 140 och under februari 151 öre per kg. Däremot har för färsk sill liksom för flera andra slag av *färsk fisk*, kunnat iakttagas en bestämd tendens till prissänkning. Genomsnittspriserna å *socker*, *salt* och *svagdricka* hava under månaden företett en mindre stegring.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så hava både kol och koks samt framförallt fotogen i det närmaste försvunnit ur marknaden, varför det ej ansetts möjligt att verkställa några medelprisberäkningar för dessa varuslag. I genomsnitt har under månaden priset gått upp för björkved från 73·40 till 75·00 och för barrved från 61·20 till 62·30 kr. per famn.

Kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg under månaderna december, januari och februari redovisas i tabellen å sid. 402—406, varjämte de beräknade medelpriserna för de tre större städerna tillsammantagna återfinnas å sid. 400—401. Bägge dessa tabeller giva vid handen, att den redan under föregående månader iakttagna prisstegringen med oförminskad styrka fortgått under februari. För *svin* däremot hava i allmänhet oförändrade noteringar avgivits.

Till belysande av de förskjutningar i den *allmänna prisnivån*, som ägt rum inom detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med februari 1918, meddelas nedanstående indexserier, vilka utarbetats på sätt förut finnes angivet i dessa Meddelanden (häftet n:r 1 1918, sid. 94—97).

	Juli 1914	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	4:e kvartalet 1917	Febr. 1918
Aritmetiska (»ovägda») medeltal	100	143	148	162	175	190	197	208	235	266
»Vägda» medeltal . . .	100	130	134	142	152	166	175	181	201	227

Enligt vad den vägda indexserien utvisar, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, lyse och bränsle under februari stigit med ytterligare 6 enheter, jämfört med föregående månad, och utgjorde prisstegringen från juli 1914 till februari 1918 127 %. För samtliga levnadskostnader, om hänsyn tages även till de prisförändringar, som drabbat övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, skatter, kläder m. m., har stegringen till januari 1918 beräknats uppgå till 92 % (se Soc. Medd. sid. 187). Till februari kan ytterligare ökning anses hava ägt rum.

Tillförseln till offentliga slakthus.

Februari 1918.

Kreatursslag	Stockholm	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg	Göteborg [1]
	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	332	35	2 593	1 965	43	254	44	618
Kor	31	464			314	2 002	—	2 640
Övriga nötkreatur	4 489	49			226	1 465	965	1 544
Gödkalvar	549	[2] 198	201	[2] 396	103	618	150	810
Spädkalvar	168	[3] 303	288	[3] 406	129	180	67	583
Får och lamm	41	15	16	20	14	79	53	360
Svin	54	55	146	46	198	133	139	203
Spädgrisar	135	6	—	8	13	2	3	147
Hästar och föl	194	38	97	79	22	188	64	330

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

Februari 1918.

Kroppar av	Stockholm	Eskilstuna	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg
	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	8 856	409	1 977	704	1 759	944
Gödkalvar	3 280	221	[2] 460	161	393	241
Spädkalvar	4 529	402	[3] 579	413	593	355
Får och lamm	1 999	23	47	137	147	156
Svin	136	68	64	210	847	145
Spädgrisar	135	9	17	14	7	3
Hästar och föl	333	45	87	23	157	71

[1]) Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre kalvar.

Livsmedelspriser å olika orter

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1907—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	15
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	8	8	8
3	separerad	»	—	—	—	5	5	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	219	226	220	222	228	237	236	239
5	mat- (lands-)	»	199	204	198	200	205	214	213	218
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	150	151	156	164	162
7	halvfet, »	»	116	119	116	114	111	115	121	119
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	49	48	51	58	60
9	Margarin: högsta kvalitet	»	157	164	159	169	152	157	—	—
10	lägsta »	»	108	119	116	125	116	122	—	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	126	132	135	144
12	Ägg: svenska, färska	tjog	150	148	151	149	149	161	159	171
13	» konserverade	»				134	128	139	137	151
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	29	32	28	27	29	32	28	30
16	färsk	»				76	48	49	46	80
17	Ärter, gula	kg.	27	30	28	29	29	30	31	35
18	Bruna bönor	»	40	42	41	46	47	53	48	49
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort [9])	»	28	31	33	32	30	31	31	33
20	råg-, » » »	»	20	23	22	20	20	22	22	23
21	rågsikt-, » »	»	26	29	28	26	25	27	27	29
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1]) 32	[1]) 33	[1]) 33	34	32	36	36	42
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2]) 59	[2]) 59	[2]) 60	39	39	40	41	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	37	41	40	40	39	41	41	43
25	mjukt, limpa, söt	»	35	39	39	39	37	38	38	40
26	» » sur	»	26	28	28	28	27	29	30	31
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära [10])	»	67	73	74	76	74	76	76	78
28	mjukt, billigaste sort, bakat med vatten [10])	»	46	51	53	45	44	45	43	46
29	» » » mjölk [10])	»				61	60	61	60	61
30	Nötkött, färskt: stek	»	106	109	104	98	96	111	122	116
31	soppkött	»	89	91	85	78	78	91	100	95
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	118	122	120	117	116	123	131	130
33	spädkalv	»	64	66	63	60	58	65	72	70
34	Fårkött: färskt, stek	»	125	125	121	118	115	124	133	130
35	salt, svenskt	»	—	—	—	103	102	105	114	118
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	119	121
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	123	114	121	129	120	123	133	129
38	salt, svenskt »	»	131	121	127	138	129	129	140	137
39	» amerikanskt	»	125	121	128	149	139	136	—	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	75	76
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	108	110
42	sill	»	34	28	28	31	31	32	34	35
43	strömming	»	43	37	37	36	36	36	38	39
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	55	57
45	rödspotta (»spätta»)	»	80	81	79	80	79	77	79	81
46	salt: sill, prima	»	41	38	37	[8]) 39	[8]) 39	[8]) 41	[8]) 45	45
47	strömming	»	25	25	23	23	25	25	30	31
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	59	60	61	54	51	52	56	58
49	» » » rundskuren	»				—	—	—	76	77
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4]) 116	[4]) 116	[4]) 115	125	155	176	170	159
51	Socker, bit-	»	62	66	67	71	69	72	67	65
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	10
53	Svagdricka	l.	—	—	—	6	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5]) 16	[5]) 18	[5]) 18	17	15	17	20	21
55	Ved: björk-, osågad, hemkörd (pr »storfamn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560	2630
56	barr-	»	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040	2110
57	Bränntorv	100 kg.	[6]) 73	[6]) 80	[6]) 74	187	185	187	196	220
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	355	388	376	373	373	397	401	411
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	234	242
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	126	139	134	130	132	155	165	157
61	eng. kamin- » hemkörd	»	—	—	—	159	156	177	189	190

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Upp-
[6]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [6]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 å 50 kg. —
varest höga äggpris gällde. — [8]) Uppgifterna avse för aug. och sept. 1917 en ort, för okt. fyra och för nov.
statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade
terna. — [11]) Preliminära siffror. — [x] Maximipris. — [xx] Eljest fastställda pris. — (Maximipris har varit rådande
16 april, å *gula ärter* fr. o. m. den 27 mars, å *gryn* från förra delen av april, å *kaffe* fr. o. m. februari samt å

(febr. 1917—febr. 1918) för samtliga orter.

åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1918 för 44 orter.

1915	1916	1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	[11])Jan. 1918	[11])Febr. 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
16	19	25	21	22	23	23	23	24	25	27	29	30	32	34	35	1
9	10	15	12	13	14	14	14	14	15	17	19	19	20	21	22	2
7	8	12	9	10	11	11	11	12	12	14	15	15	16	17	17	3
292	×310	× 401	× 335	× 372	× 374	× 374	× 375	× 375	× 375	× 418	× 475	× 495	×533	× 535	× 535	4
260	295	× 358	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 365	× 420	× 437	×475	× 480	× 480	5
197	257	× 305	279	286	295	309	322	331	333	× 300	× 300	× 300	×328	× 330	× 330	6
149	191	× 234	209	222	228	236	247	245	249	× 230	× 229	× 230	×268	× 272	× 288	7
82	127	× 167	151	160	170	176	172	165	169	× 170	× 167	× 168	×186	× 188	× 188	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
170	216	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
198	237	343	330	286	258	267	284	299	341	342	375	452	548	596	554	12
169	204	307	302	263	245	[7]) 267	[7]) 274	[7]) 280	[7]) 282	[7]) 285	[7]) 347	386	456	467	466	13
—	526	× 955	850	1065	1464	× 1063	× 1 021	× 995	—	980	× 724	× 759	×848	× 836	× 888	14
36	33	× 58	52	65	87	× 66	× 63	× 63	× 65	59	× 43	× 44	× 48	× 51	× 54	15
87	76	146	—	—	—	—	—	202	90	—	—	—	—	—	—	16
57	55	× 63	68	73	× 64	× 63	× 63	× 63	× 62	×62	× 62	× 61	× 62	—	—	17
75	111	199	167	175	191	212	220	202	236	239	199	—	—	—	—	18
40	× 38	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	19
32	× 29	× 36	× 35	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	20
39	× 34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
52	50	× 68	75	76	× 75	× 66	× 64	× 64	× 64	×64	× 67	× 72	× 72	× 72	× 73	22
46	52	× 75	81	84	× 87	× 75	× 72	× 72	× 71	×74	× 74	× 74	× 71	× 71	× 73	23
54	53	× 62	× 61	× 61	× 61	× 62	× 62	× 62	× 62	× 62	× 63	× 63	× 64	× 64	× 65	24
48	49	× 60	× 60	× 61	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 61	× 61	× 64	25
38	38	× 45	× 44	× 45	× 46	× 46	× 48	× 45	× 44	× 44	× 44	× 45	× 44	× 45	× 45	26
88	90	× 117	× 112	× 114	× 118	× 117	× 117	× 117	× 121	× 120	× 119	× 119	× 119	× 123	× 143	27
53	54	× 68	× 68	× 69	× 68	× 68	× 68	× 68	× 68	× 69	× 69	× 69	× 67	× 71	× 81	28
67	66	× 83	× 82	× 83	× 81	× 81	× 82	× 83	× 83	× 83	× 85	× 84	× 87	× 91	× 98	29
140	193	219	219	214	216	220	224	222	208	204	205	215	258	297	319	30
119	169	193	194	188	191	193	197	195	182	178	179	189	229	265	287	31
154	203	× 215	231	229	231	223	× 150	× 150	× 150	194	239	247	301	339	358	32
87	122	× 148	143	141	141	135	× 138	× 145	× 142	146	152	159	193	225	240	33
158	215	258	236	240	246	253	259	268	260	259	256	269	316	363	399	34
139	194	241	227	223	230	236	243	236	238	242	249	263	281	315	349	35
140	184	261	262	262	259	245	—	—	[6]) 330	[6]) 207	[6]) 236	[6]) 257	300	368	385	36
191	233	× 270	259	258	263	271	275	271	271	275	277	276	× 278	× 277	× 279	37
198	246	× 287	279	278	282	288	293	289	288	292	291	297	× 294	× 285	× 297	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
80	99	122	126	129	126	97	92	105	111	124	129	137	162	172	173	40
117	149	188	196	206	186	136	149	174	184	196	202	205	237	260	261	41
45	68	91	70	67	70	78	75	97	90	108	123	119	117	95	85	42
43	56	65	60	59	60	60	58	56	59	62	73	81	88	97	91	43
62	82	111	115	121	107	93	92	93	106	110	121	125	147	160	157	44
89	123	167	170	169	160	135	132	145	160	184	184	182	233	245	233	45
57	97	105	109	108	102	100	97	97	93	97	104	115	127	140	151	46
36	61	73	71	72	70	69	66	67	70	70	75	84	85	86	87	47
72	111	152	138	137	139	138	138	142	141	152	171	191	201	228	230	48
91	139	191	176	179	176	174	181	178	176	194	203	232	255	268	264	49
161	209	× 315	380	× 315	× 308	× 308	× 310	× 305	× 305	×305	× 302	—	× 305	× 305	× 305	50
66	68	× 70	× 69	× 69	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 77	× 78	× 79	51
10	13	19	15	15	16	16	16	16	18	22	25	26	27	27	28	52
7	8	10	8	9	9	9	10	10	10	11	11	11	12	12	13	53
23	27	37	31	33	33	36	37	39	43	50	—	—	—	—	—	54
2890	3810	5520	4490	4570	4780	4850	5070	5590	5880	6080	6410	6910	7200	7340	7500	55
2810	3060	4500	3600	3700	3820	3930	4040	4560	4740	4980	5350	5720	5960	6120	6230	56
290	385	670	428	452	460	400	599	730	826	816	918	955	1045	1098	1126	57
531	717	803	761	766	772	776	791	808	821	844	953	—	—	—	—	58
367	543	707	668	671	684	691	691	700	798	858	—	—	—	—	—	59
211	292	413	345	356	370	379	394	414	495	457	620	—	—	—	—	60
248	339	521	430	466	488	500	519	519	522	590	798	—	—	—	—	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse för maj 1917 två, för juni tre, för juli och aug. två, för sept. en ort samt för okt. sex orter, sex orter. — [9]) Uppgifterna avse 1917—febr. 1918 75 % utmalning. — [10]) Å de orter, där i samband med den priserna från och med februari 1917 sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteå *smör*, *mjöl*, *bröd* och *socker* under hela år 1917, å *ost* fr. o. m. den 21 aug. 1917, å *potatis* fr. o. m den *kalvkött* under tiden 19 maj—17 sept. Allt *fläsk* kan anses hava kommit under statsreglering fr. o. m. december).

	1 Varuslag	2 Kvantitet	3 Stockholm	4 Södertälje	5 Uppsala	6 Nyköping	7 Eskilstuna	8 Linköping	9 Norrköping	10 Motala
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	*36	37	35	32	32	31	32	32
2	handskummad	»	—	—	19	—	—	—	—	—
3	separerad	»	*20	—	17	15	16	14	16	17
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535
5	mat- (lands-) ×	»	—	480	*480	480	480	—	*480	480
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	330	—	330	330	330	—	—	330
7	halvfet, » ×	»	290	—	290	—	290	—	—	290
8	skummjölks-, » ×	»	—	—	190	—	190	—	—	190
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	680	581	541	497	525	521	542	474
11	» konserverade	»	471	—	453	—	—	—	442	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	67	*65	45	43	63	*50	*63	45
13	» ×	hl.	—	—	729	—	—	—	—	800
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[2] ×	»	*42	*43	*42	*42	*44	*43	*42	*42
18	råg-, » » » ×	»	*36	*37	*36	*36	*38	*37	*36	*36
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångprepparerade) ×	»	*73	*74	*72	*73	*72	*72	*72	*72
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	*68	*66	*80	—	*67	*64	*74
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*68	*62	*63	*67	*58	*58	*58	*63
23	mjukt, limpa, söt ×	»	*84	*65	*83	*80	*72	*64	*64	*70
24	» » sur ×	»	—	*54	—	—	—	*53	*52	*52
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*196	*163	*200	*200	*150	*125	*125	*130
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	* 98	*100	*104	*92	*75	*61	*61	*65
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	—	—	—	—	*86	*85	*85	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	381	401	290	331	324	331	343	345
29	soppkött	»	343	315	260	269	292	312	326	288
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	501	425	419	383	399	410	421	354
31	spädkalv	»	387	252	244	237	225	—	—	226
32	Fårkött: färskt, stek	»	548	450	394	400	447	434	465	371
33	salt, svenskt	»	386	400	425	—	—	353	—	355
34	Renkött, färskt, stek	»	455	400	425	363	400	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	*300	*314	*275	*275	*270	*270	*305	*270
36	salt, svenskt » ×	»	*340	*310	275	280	280	*280	300	*280
37	[1])Fisk, färsk: abborre	»	195	205	—	161	154	206	164	160
38	gädda	»	314	313	251	230	248	297	263	286
39	sill	»	105	94	103	81	89	91	80	78
40	strömming	»	89	99	93	76	88	82	69	84
41	torsk	»	194	223	176	211	220	196	170	—
42	rödspotta (»spätta»)	»	323	260	240	—	—	288	300	227
43	salt: sill, prima	»	169	200	188	160	200	180	200	130
44	strömming	»	99	100	95	81	90	88	90	67
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	259	270	256	—	300	281	—	208
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	400	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	*325	—	—	—	*300	*304
48	Socker, bit- ×	»	*76	*77	*79	*80	*80	*78	*76	*78
49	Salt (matsalt)	»	35	23	30	29	35	28	25	25
50	Svagdricka	l.	18	—	14	—	—	—	10	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »stor-famn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	9260	10000	7840	6970	8190	7400	9000	6780
53	barr- } 3·56 kbm.)	»	7830	7000	5970	6000	6930	6600	7150	5590
54	Bränntorv	100 kg.	1417	833	—	—	—	984	1050	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hem-	hl.	*1762	—	*1650	—	—	—	—	*2300
56	eng. hushålls- (fyrkol) } körd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) }	»	*840	*915	*1063	*700	—	*920	*845	*1075
58	eng. kamin- » }	»	*730	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg: för Uppsala kolja 188 kolja 135 à 180 och vitling 100 à 125 öre; för Visby flundra 155, kolja 85 och sik 250 öre; för Halmstad för Lysekil kolja 100 öre. — [2]) 75 % utmalning. — [3]) I Halmstad har betalats för bokved 89·40 och noteringar tecknet * är utsatt.

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Jönköping	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Göteborg	Lysekil	Vänersborg	
Medelpris (öre)																
32	28	32	35	30	30	34	35	34	35	*35	34	32	40	37	38	1
22	16	—	—	—	25	20	—	—	—	—	—	17	28	—	—	2
18	13	17	15	14	—	18	15	15	18	16	15	—	24	—	21	3
535	*535	*535	535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	4
480	480	—	480	480	*480	474	—	—	—	—	—	—	480	480	480	5
—	330	—	—	330	330	330	330	330	330	330	330	330	330	—	330	6
—	290	—	—	—	290	290	—	290	290	290	290	290	290	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
489	471	487	502	558	526	505	635	518	546	520	531	507	566	491	513	10
—	—	—	—	—	500	—	460	450	475	425	—	—	475	—	—	11
—	42	*53	53	43	43	*53	53	*50	*41	50	50	45	74	55	45	12
679	850	*975	—	—	800	*775	—	—	*800	900	900	—	1400	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
*43	*42	*41	*41	*42	*42	*40	*42	*42	*41	*42	*41	*41	*41	*42	*43	17
*37	*36	*35	*35	*36	*36	*34	*35	*37	*35	*36	*36	*35	*35	*36	*37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
*72	*72	*72	—	*72	—	*72	*72	*75	—	*72	*74	*72	*72	—	*72	20
—	—	—	—	*61	—	*117	—	—	—	*70	—	—	—	—	—	21
*69	*60	*65	*68	*60	*60	*64	*78	*80	*83	*65	*98	*60	*70	*65	*60	22
*54	*54	—	*42	*43	*46	*49	*46	*47	*47	*44	*49	*46	*91	*60	*85	23
*46	—	*38	—	*51	*36	*36	*38	*33	*33	*34	*36	*38	*56	*50	*49	24
*125	*100	*138	*150	*133	*200	*100	*188	—	—	*125	*118	*100	*187	*150	*150	25
*77	*77	—	*69	*62	—	—	—	—	—	—	*86	—	*87	*70	*72	26
*77	*90	*70	*69	*71	*77	*90	*92	*77	*78	*69	*86	*108	*182	*140	*154	27
329	313	305	344	288	302	282	369	375	365	349	344	306	350	285	298	28
302	292	273	310	262	282	266	334	329	345	320	313	281	324	265	272	29
329	347	344	388	285	350	250	353	—	438	433	428	322	354	280	337	30
207	256	—	295	—	250	219	276	275	256	272	272	259	268	156	212	31
390	378	400	436	364	388	485	525	475	517	513	444	364	471	313	390	32
—	—	—	263	—	288	467	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	463	—	—	34
*270	*273	*275	275	270	*270	277	*270	*270	*270	*270	*270	*270	*310	*270	*286	35
280	*300	*285	285	280	280	297	*280	—	*280	285	*280	*280	*320	—	298	36
—	178	—	113	250	104	—	—	—	—	—	175	—	242	—	—	37
233	206	263	200	251	205	239	269	300	300	250	300	300	319	—	—	38
80	70	82	70	87	75	—	95	—	69	109	93	92	82	74	90	39
71	88	100	78	60	78	84	—	—	—	94	—	103	120	—	—	40
150	153	110	150	140	178	154	155	160	107	136	151	132	135	102	153	41
—	150	157	—	—	200	156	213	250	129	243	300	254	294	200	250	42
125	150	166	200	166	200	120	225	190	135	158	143	150	122	125	120	43
—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
278	—	158	—	256	250	—	—	—	—	—	205	250	250	200	200	45
—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	250	—	—	—	—	46
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*300	47
*78	*74	*78	*79	*78	*78	*75	*74	*74	*74	*75	*76	*76	*75	*78	*80	48
30	30	25	30	39	44	25	30	29	42	31	35	30	30	25	28	49
12	—	—	—	10	12	20	11	12	10	10	8	11	15	—	12	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
8000	5540	6450	4800	7650	7130	8950	10900	10570	9780	10210	10770	8240	10930	8400	6800	52
6400	4160	5250	3100	5870	—	6110	10500	9680	9380	9450	9520	6540	9600	7500	5450	53
—	—	—	—	—	—	1150	1250	1333	1288	1125	775	1100	1583	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	*1350	—	—	—	—	*2350	—	*2500	*2500	—	*2150	—	—	56
—	*915	—	*825	*1100	—	*950	*620	—	*600	*735	—	—	*740	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	*920	*945	*1015	*842	*863	*832	*1750	*900	—	58

öre; för Linköping kolja 165, lake 200, sjötunga 250 à 300 och vitling 80 à 125 öre; för Norrköping stad flundra 80 à 150, gös 450, kolja 100 à 150, långa 175, skrubbor 80 à 150 och vitling 100 à 150 öre; för ribbved 48·80 kr per famn. — × Maximipris. — Ransonering är införd för de varor, framför vilkas

	1 Varuslag	2 Kvantitet	27 Borås	28 Tidaholm	29 Karlstad	30 Örebro	31 Kopparberg	32 Västerås	33 Falun	34 Domnarvet och Borlänge
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad	l.	37	31	35	32	35	35	36	35
2	handskummad	»	22	22	—	—	—	20	20	20
3	separerad	»	19	16	19	16	16	17	—	—
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	528
5	mat- (lands-) ×	»	480	480	480	480	—	—	—	—
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	330	330	330	330	330	—	—	—
7	halvfet, » ×	»	290	290	290	268	—	—	—	—
8	skummjölks-, » ×	»	—	180	—	190	—	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	498	424	580	488	504	476	643	573
11	» konserverade	»	—	—	470	430	—	470	492	500
12	Potatis: gammal ×	5 l.	*50	45	56	50	—	58	63	60
13	» ×	hl.	*1000	725	—	850	964	1107	—	—
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[2] ×	»	*42	*42	*42	*42	*42	*43	*44	*43
18	råg-, » » » ×	»	*36	*36	*37	*36	*36	*37	*38	*37
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	*72	—	*72	*72	*72	*72	*72	*72
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	*68	—	*61	—	—	*71	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*60	*66	*64	*64	*64	*58	*57	*60
23	mjukt, limpa, söt ×	»	*77	*52	*77	*83	*80	*64	*71	*69
24	» » sur ×	»	*44	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*125	*92	*180	*200	*200	*100	*151	*140
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	—	—	*115	*91	*90	*62	*81	*78
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	*77	*69	—	*120	*148	*77	*102	*99
28	Nötkött, färskt: stek	»	319	316	295	310	285	326	349	312
29	soppkött	»	273	277	276	265	257	290	289	283
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	315	294	325	373	338	402	351	338
31	spädkalv	»	211	157	225	238	250	228	268	238
32	Fårkött: färskt, stek	»	337	292	355	381	367	475	410	350
33	salt, svenskt	»	—	292	—	—	—	—	—	—
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	400	—	—	438	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	*275	274	*280	*277	*275	275	—	*270
36	salt, svenskt » ×	»	285	280	*330	*290	—	294	*290	*290
37	[1])Fisk, färsk: abborre	»	150	—	184	173	161	183	167	165
38	gädda	»	250	—	267	268	290	254	281	218
39	sill	»	75	87	100	81	68	72	78	85
40	strömming	»	100	100	105	82	87	89	98	75
41	torsk	»	130	160	168	156	155	156	153	133
42	rödspotta (»spätta»)	»	268	250	300	225	—	—	213	—
43	salt: sill, prima	»	175	92	166	100	112	154	161	137
44	strömming	»	—	—	100	70	100	80	79	90
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	238	—	280	—	275	275	178	180
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	—	225
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	—	*300	—	*301	—	—
48	Socker, hit- ×	»	*78	*75	*81	*78	*80	*79	*80	*81
49	Salt (matsalt)	»	28	30	29	25	24	30	25	25
50	Svagdricka	l.	10	9	—	10	—	13	—	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »stor-famn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	7140	4850	6870	7560	5790	6940	6230	5160
53	barr- } 3·56 kbm.)	»	5320	3260	6050	6550	5070	6230	5160	4450
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hem-	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } körd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) }	»	*1000	*1040	—	*565	*1100	—	*925	*900
58	eng. kamin- » }	»	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Tidaholm kolja 150 vitling 105 öre; för Falun kolja 133 och vitling 113 öre; för Domnarvet och Borlänge kolja 138 och [2]) 75 % utmalning. — [3]) Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag har under februari tillhandahållit sin antracitkol till 8·00, gasverkskoks till 5·50 och engelsk kaminkoks till 6·75 kr. pr hl. — [4]) Å de orter, där i saluföras, avse de meddelade priserna sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna är utsatt.

35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
Ludvika	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågverksdistriktet	Nyland	Östersund	Umeå	Luleå	Boden	Malmberget och Gällivare	Kiruna	Samtliga orter				
												Febr.	Jan.	Dec.	Nov.	
Medelpris (öre)																
38	38	*40	43	34	32	35	32	36	36	39	*40	**35**	34	32	30	1
26	20	*25	30	24	—	23	18	23	22	—	—	**22**	21	20	19	2
23	—	*20	—	12	18	21	15	—	—	—	—	**17**	17	16	15	3
*535	*535	*535	*535	535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	535	**535**	535	533	495	4
—	480	480	480	480	—	480	*479	—	—	—	480	**480**	480	475	437	5
—	—	—	330	330	330	330	330	330	330	330	330	**330**	330	328	300	6
—	—	—	280	290	—	—	—	—	—	—	—	**288**	272	268	230	7
—	—	—	—	—	—	—	190	—	—	—	—	**188**	188	186	168	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
608	602	600	677	634	603	663	638	729	657	490	550	**554**	596	548	452	10
—	460	450	500	490	—	480	450	—	—	—	450	**466**	467	456	386	11
—	63	78	57	55	—	*63	50	53	—	58	63	**54**	51	48	44	12
—	—	—	1090	1143	600	*760	805	—	—	—	—	**888**	836	848	759	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	61	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
*43	*43	*44	*43	*44	*45	*43	*43	*43	*43	*43	*42	**42**	42	42	42	17
*37	*37	*38	*37	*38	*40	*37	*37	*37	*37	*37	*37	**36**	36	36	36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
*74	*72	*73	*72	*73	*76	*72	*72	*73	*72	*75	*72	**73**	72	72	72	20
—	*76	—	—	*75	—	*81	*76	—	—	—	—	**73**	71	71	74	21
*58	*71	*67	*66	*66	*66	*65	*62	*68	*68	*65	*69	**65**	64	64	63	22
*64	*80	*55	*62	*65	* 76	*60	*66	*68	*68	*64	—	**64**	61	61	60	23
—	—	—	*60	—	—	—	*65	—	—	—	—	**45**	45	44	45	24
*150	*138	*150	*125	*123	—	*110	*125	*123	*123	*123	*113	[4]) **143**	[4])123	[4])119	[4])119	25
—	*104	*70	*83	*89	—	*75	*63	—	—	—	—	[4]) **81**	[4]) 71	[4]) 67	[4]) 69	26
—	—	*139	*117	*117	*123	*90	*94	—	—	*77	—	[4]) **98**	[4]) 91	[4]) 87	[4]) 84	27
300	309	307	322	309	266	300	300	284	309	280	293	**319**	297	258	215	28
280	283	287	289	274	244	290	256	263	260	255	267	**287**	265	229	189	29
378	376	400	372	323	—	400	300	—	—	260	210	**358**	339	301	247	30
—	267	217	251	214	200	250	256	217	208	205	221	**240**	225	193	159	31
420	363	400	400	345	250	350	343	—	350	275	340	**399**	363	316	269	32
—	350	350	350	—	—	350	—	313	—	300	—	**349**	315	281	263	33
—	371	—	400	—	300	388	354	379	—	315	304	**385**	368	300	257	34
*280	286	*280	*290	288	—	*290	*280	—	—	*270	—	**279**	277	278	276	35
310	*290	—	309	316	330	*280	*290	320	360	*325	—	**297**	285	294	297	36
200	181	155	150	125	—	201	125	—	—	180	210	**173**	172	162	137	37
275	263	225	292	249	300	300	231	194	208	250	232	**261**	260	237	205	38
81	77	76	97	81	90	119	75	75	97	69	—	**85**	95	117	119	39
91	98	85	98	93	94	100	119	98	97	101	—	**91**	97	88	81	40
175	144	172	188	—	—	150	—	—	—	120	—	**157**	160	147	125	41
200	238	174	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**233**	245	233	182	42
200	102	155	188	165	125	187	95	101	97	102	95	**151**	140	127	115	43
88	83	90	100	86	65	97	75	96	90	85	88	**87**	86	85	84	44
160	273	255	—	—	—	200	125	—	—	145	—	**230**	228	201	191	45
—	—	—	240	275	—	250	—	175	—	—	—	**204**	268	255	232	46
*310	—	—	*300	—	—	*325	*300	*300	*300	*300	*310	**305**	305	305	—	47
*78	*79	*81	*80	*80	*86	*80	*80	*85	*86	*90	*88	**79**	78	77	70	48
23	24	25	27	24	17	28	25	25	25	23	14	**28**	27	27	26	49
11	13	15	17	15	—	15	10	15	15	—	11	**13**	12	12	11	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
7120	8100	—	8350	7560	5010	7560	5550	5860	5670	4980	[3]5670	**7500**	7340	7200	6910	52
4470	7200	5510	6930	5040	4340	6800	4350	5540	5420	4240	[3])4410	**6230**	6120	5960	5720	53
—	—	—	750	—	—	—	—	—	—	—	—	**1126**	1098	1045	955	54
—	—	—	*1200	—	—	—	—	—	—	—	[3])*1000	—	—	—	—	55
—	—	—	*2000	—	—	—	—	—	—	—	[3]) —	—	—	—	—	56
*1315	—	—	—	—	—	*1015	*985	—	—	—	[3]) —	—	—	—	—	57
—	—	—	* 910	—	—	—	—	*935	—	—	[5])*675	—	—	—	—	58

öre; för Örebro kolja 160 à 200 öre; för Västerås braxen 100, gös 325, kolja 120 à 210, lake 210 och vitling 123 öre; för Ludvika kolja 170 och vitling 125 öre; för Umeå lake 150 och sik 238 öre. — personal bränsle till följande priser: i Kiruna björkved till 30·20 och barrved till 25·20 kr. per famn, samband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej kvaliteterna. — × Maximipris. — Ransonering är införd för de varor, framför vilkas noteringar tecknet *

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Kreatursslag	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Kor:										
Extra prima[1])	54	54	46	47	50	57	61	61	94	—
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	48	46	40	41	42	49	55	53	77	100
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	45	43	36	37	36	43	50	48	71	91
» 3. Mindre feta[2])	38	35	27	28	25	34	41	36	53	76
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3])	60	59	52	55	58	63	66	66	93	115
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	54	52	45	44	46	54	60	58	80	105
» 2. Mindre feta	48	44	36	36	36	44	50	47	65	87
Tjurar:										
Extra prima[4])	57	56	46	49	55	62	65	63	90	—
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5])	54	48	42	43	46	56	62	58	82	105
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	49	44	38	40	43	52	58	54	76	100
» 3. Mindre köttiga[2])	38	39	32	33	33	43	50	44	60	89
Oxar:										
Extra prima	—	58	—	47	50	58	63	61	92	—
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	53	49	43	43	44	52	57	54	78	104
» 2. Mindre feta[6])	46	43	34	36	38	44	48	45	66	89
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7])	68	63	60	61	60	68	78	67	87	105
» (70—90 »)[7])	61	56	55	55	52	60	67	62	79	99
Skummjölkskalvar	46	41	39	40	41	48	57	49	69	85
Får:										
Yngre, feta[8])	54	52	50	51	51	53	58	55	70	92
Äldre, » [8])	49	46	45	45	42	48	53	47	62	83
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)	66	56	69	77	64	78	82	74	129	163
Rena, större svin (100—170 kg.)	65	55	68	78	62	71	81	71	131	164
Suggor	57	46	58	67	53	60	68	58	122	151

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för april och juni 1917—febr. för år 1913 avse Stockholm och Malmö och för febr. 1917—febr. 1918 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna Stockholm och Göteborg under mars och juni 1917. — [6]) Uppgifterna avse för juni, juli, aug. och sept. Göteborg. — [8]) Uppgifterna för åren 1907—1909 avse endast Göteborg. — [9]) På grund av de till följd efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

priser

vande vikt)

Göteborg 1907—febr. 1918.

(febr. 1917—febr. 1918) för alla tre orterna.

1917	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
119	—	—	125	119	125	114	113	114	117	114	143	154	180
106	103	103	106	107	106	102	99	103	106	108	129	144	157
95	92	91	94	96	95	88	86	89	96	99	120	132	143
76	74	75	78	—	79	64	63	68	80	82	102	107	113
129	122	123	129	134	138	122	123	123	128	131	150	174	193
117	113	112	117	119	118	113	111	114	116	119	136	152	173
91	90	89	93	97	95	85	80	82	87	91	111	122	135
122	—	—	125	128	—	—	103	120	113	114	150	164	190
112	115	113	114	116	114	105	102	104	105	108	134	147	166
103	105	103	105	107	105	97	92	95	96	100	122	135	153
86	89	89	93	93	87	75	71	74	82	88	107	115	126
126	—	—	—	—	—	—	114	119	125	126	145	168	187
115	111	109	111	118	118	111	113	112	114	114	134	151	172
92	93	93	95	91	94	85	82	84	91	92	112	123	145
104	108	104	107	111	87	84	83	97	114	115	123	—	200
96	103	99	96	98	80	77	77	86	106	107	114	—	—
83	82	79	82	83	69	68	68	75	88	97	117	141	152
113	99	105	109	114	118	114	113	113	115	118	141	169	179
101	88	95	99	101	105	101	100	101	104	106	124	152	171
167	168	168	168	173	164	161	161	171	177	[9])168	[9])159	[9])159	[9])159
157	169	170	169	167	155	145	143	152	159	[9])149	[9])138	[9])138	[9])137
160	157	159	158	160	158	159	157	159	169	167	161	161	161

1918 endast Malmö. — [2]) Uppgifterna för år 1912—1917 avse Stockholm och Malmö. — [3]) Uppgifterna för år 1911 samt för april, maj och aug. 1917—febr. 1918 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast 1917 samt för jan. 1918 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna Malmö och av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsförhållandena torde för tiden

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa
Medelpris under

	Kreatursslag	Stockholm						
		Dec. 1917	Jan. 1918	31/1—6/2	7/2—13/2	14/2—20/2	21/2—27/2	Febr. 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**148**	**163**	173	178	188	188	**182**
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**140**	**155**	165	168	178	178	**172**
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	**104**	**113**	110	110	130	130	**120**
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
6	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**153**	**168**	178	188	198	198	**191**
8	» 2. Mindre feta	**119**	**129**	130	135	145	145	**139**
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**146**	**157**	163	168	178	178	**172**
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**139**	**150**	156	161	171	171	**165**
13	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	**108**	**118**	115	115	135	135	**125**
14	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
15	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**153**	**168**	178	188	198	198	**191**
17	» 2. Mindre feta	**114**	**124**	125	135	145	145	**138**
18	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**185**	**210**	210	210	220	220	**215**
20	» (70—90 »)							
21	Skummjölkskalvar	**165**	**190**	190	190	200	200	**195**
	Får:							
22	Yngre, feta	**168**	**193**	193	193	203	203	**198**
23	Äldre, »	**163**	**188**	188	188	198	198	**193**
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
25	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**173**	**173**	173	173	173	173	**173**
26	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**173**	**173**	173	173	173	173	**173**
27	Suggor	**173**	**173**	173	173	173	173	**173**
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	**223**	**269**	260	260	375	375	**318**
30	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**222**	**269**	260	260	375	375	**318**
31	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—
32	» 4. Magra, simpla	**248**	**294**	285	285	425	425	**355**
33	Oxar: kl. 3. » »	**373**	**419**	410	410	500	500	**455**

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfordringsvikt än tidigare

priser

vande vikt)

orter i riket.

december 1917—februari 1918.

Eskilstuna							Linköping							
Dec. 1917	Jan. 1918	3/2—9/2	10/2—16/2	17/2—23/2	24/2—2/3	Febr. 1918	Dec. 1917	Jan. 1918	30/1—5/2	6/2—12/2	13/2—19/2	20/2—26/2	Febr. 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
125	138	140	140	155	155	148	—	—	—	—	—	185	185	1
120	123	122	122	148	148	135	126	134	140	160	170	170	160	2
105	118	117	117	135	135	126	117	123	128	143	158	153	146	3
95	99	100	100	118	118	109	100	106	105	120	130	125	120	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
130	143	150	150	165	165	158	143	149	150	180	185	185	175	6
125	130	132	132	152	152	142	130	138	140	160	173	168	160	7
112	113	110	110	135	135	123	110	118	120	133	145	135	133	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
130	141	—	—	155	155	155	143	158	165	180	—	—	173	10
—	—	—	—	—	—	—	130	142	150	160	185	180	169	11
120	128	132	132	142	142	137	116	125	130	133	170	160	148	12
110	116	115	115	125	125	120	103	108	113	115	143	125	124	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
128	141	—	—	—	—	—	144	153	160	180	185	180	176	15
120	127	125	125	160	160	143	131	142	145	160	173	168	162	16
—	117	115	115	132	132	124	116	126	125	133	150	140	137	17
—	—	—	—	—	—	—	102	109	108	115	128	113	116	18
160	154	145	145	200	200	178	188	183	165	175	198	190	182	19
150	146	138	138	190	190	164	163	161	148	155	165	165	158	20
140	138	130	130	175	175	153	130	131	128	135	140	140	136	21
155	178	195	195	200	200	198	156	178	175	175	185	190	181	22
150	172	185	185	185	185	185	133	166	158	155	170	170	163	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
168	166	165	165	165	165	165	—	—	—	—	—	—	—	25
120	124	125	125	125	125	125	—	—	—	—	—	—	—	26
160	164	165	165	165	165	165	—	—	—	—	—	—	—	27
Kr. per stycke							Kr. per stycke							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
275	310	300	300	375	375	338	178	213	213	213	263	263	238	29
250	250	250	250	325	325	288	178	213	213	213	263	263	238	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	208	238	238	238	300	300	269	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33

förhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

Kreaturs-

(per kg. le-

för vissa orter

Medelpris under

	Kreatursslag	Norrköping						
		Dec. 1917	Jan. 1918	1/2—7/2	8/2—14/2	15/2—21/2	22/2—28/2	Febr. 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	**124**	**141**	140	155	155	165	**154**
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**113**	**136**	135	145	145	150	**144**
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**95**	**115**	110	120	120	125	**119**
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
6	Extra prima	**131**	**146**	145	160	160	170	**159**
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**114**	**131**	130	145	145	155	**144**
8	» 2. Mindre feta	**99**	**115**	110	125	125	130	**123**
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
10	Extra prima	**131**	**150**	150	160	160	170	**160**
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**116**	**135**	135	150	150	160	**149**
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**105**	**130**	130	135	135	150	**138**
13	» 3. Mindre köttiga	**97**	**119**	115	125	125	135	**125**
14	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
15	Extra prima	**131**	**146**	145	165	165	175	**163**
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**117**	**136**	135	155	155	165	**153**
17	» 2. Mindre feta	**99**	**115**	110	125	125	135	**124**
18	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**177**	**190**	175	205	205	205	**198**
20	» (70—90 »)	**167**	**180**	165	185	185	185	**180**
21	Skummjölkskalvar	**151**	**160**	145	175	175	175	**168**
	Får:							
22	Yngre, feta	**148**	**170**	170	185	185	185	**181**
23	Äldre, »	**125**	**145**	145	165	165	165	**160**
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
25	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**175**	**175**	—	—	—	—	—
26	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**175**	**175**	—	—	—	—	—
27	Suggor	**145**	**145**	—	—	—	—	—
	För konservering (öre per kg.):							
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
30	Kor: kl. 3. Mindre feta	**285**	**309**	350	350	350	350	**350**
31	» 4. Magra, simpla	**215**	**269**	250	250	250	250	**250**
32	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**195**	**263**	225	275	275	275	**263**

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfordringsvikt än tidigare.

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

december 1917—februari 1918.

Malmö							Hälsingborg							
Dec. 1917	Jan. 1918	31/1—6/2	7/2—13/2	14/2—20/2	21/2—27/2	Febr. 1918	Dec. 1917	Jan. 1918	31/1—6/2	7/2—13/2	14/2—20/2	21/2—27/2	Febr. 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
143	**154**	165	175	190	190	**180**	**143**	**159**	170	170	175	190	**176**	1
121	**136**	135	145	155	155	**148**	**123**	**138**	143	143	153	163	**151**	2
110	**118**	118	130	135	135	**130**	**118**	**120**	125	125	133	143	**132**	3
100	**105**	105	110	120	120	**114**	**99**	**105**	113	113	118	120	**116**	4
91	**95**	95	100	105	105	**101**	—	—	—	—	—	—	—	5
150	**174**	180	190	200	200	**193**	**148**	**171**	180	190	190	200	**190**	6
130	**150**	160	175	180	183	**175**	**125**	**141**	150	160	165	183	**165**	7
107	**118**	125	135	140	150	**138**	**112**	**120**	128	128	133	158	**137**	8
97	**103**	100	105	115	115	**109**	—	—	—	—	—	—	—	9
150	**164**	165	190	200	205	**190**	**143**	**161**	175	185	185	200	**186**	10
134	**145**	155	170	180	185	**173**	**135**	**148**	160	160	170	180	**168**	11
119	**125**	145	155	165	175	**160**	**116**	**130**	133	133	150	163	**145**	12
106	**113**	115	125	135	142	**129**	**104**	**117**	118	118	130	145	**128**	13
97	**103**	100	110	115	125	**113**	**93**	**104**	105	105	115	—	**108**	14
145	**168**	175	190	195	—	**187**	**137**	**167**	—	175	185	195	**185**	15
130	**148**	160	170	180	180	**173**	**118**	**132**	140	140	140	158	**145**	16
115	—	—	—	—	165	**165**	**102**	**113**	123	123	125	133	**126**	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
122	—	—	—	—	200	**200**	**115**	**115**	148	148	148	163	**152**	19
110	—	—	—	—	—	—	**105**	**103**	118	118	125	140	**125**	20
106	**118**	120	130	150	150	**138**	**94**	**98**	100	100	108	120	**107**	21
126	**175**	165	175	190	190	**180**	—	—	—	—	—	—	—	22
93	**145**	—	—	175	175	**175**	—	—	—	—	—	—	—	23
165	—	190	190	450	450	**320**	—	—	—	—	—	—	—	24
150	**150**	150	150	150	150	**150**	—	—	—	—	—	—	—	25
120	**120**	120	120	120	120	**120**	—	—	—	—	—	—	—	26
155	**155**	155	155	155	155	**155**	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	**193**	**216**	225	225	225	263	**235**	29
Kr. per stycke							Kr. per stycke							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32

förhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna regel avse svinkroppar av lägre

Kreatursprisər

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under december 1917—februari 1918.

	Kreatursslag	Göteborg						
		Dec. 1917	Jan. 1918	31/1—6/2	7/2—13/2	14/2—20/2	21/2—27/2	Febr. 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**119**	**133**	138	138	143	148	**142**
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**109**	**122**	123	123	128	133	**127**
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	**91**	**104**	105	105	105	110	**106**
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
6	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**124**	**139**	148	150	155	160	**153**
8	» 2. Mindre feta	**106**	**119**	120	125	130	135	**128**
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**122**	**138**	143	153	158	163	**154**
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**109**	**129**	125	130	135	140	**133**
13	» 3. Mindre köttiga	**98**	**114**	115	120	125	130	**123**
14	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
15	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**119**	**136**	145	150	155	160	**153**
17	» 2. Mindre feta	**107**	**122**	123	128	133	138	**131**
18	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**123**	—	—	—	—	—	—
20	» (70—90 »)	**118**	—	—	—	—	—	—
21	Skummjölkskalvar	**80**	**115**	120	120	120	135	**124**
	Får:							
22	Yngre, feta	**130**	**138**	145	155	165	175	**160**
23	Äldre, »	**115**	**123**	130	140	150	160	**145**
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
25	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**155**	**155**	155	155	155	155	**155**
26	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**120**	**120**	120	120	120	120	**120**
27	Suggor	**155**	**155**	155	155	155	155	**155**
	För konservering (öre per kg.):							
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
		Kr. per styck						
	Medelpris per styck (kr.):							
30	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
31	Kvigor (och stutar) kl. 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfordringsförhållandena torde för tiden efter den 1 november noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *febr.* 1917—*febr.* 1918.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr.
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1])														
Abborre, stor	kg.	161	150	141	80	85	109	124	133	133	135	162	171	163
liten	»	112	95	99	54	53	79	80	92	103	108	125	128	106
Braxen	»	110	—	128	80	79	104	113	122	123	118	145	—	—
Gråsej	»	85	120	—	—	85	60	95	125	—	—	—	—	—
Gädda, levande	»	255	—	—	—	140	—	—	—	—	—	—	—	—
slaktad	»	223	235	182	108	148	202	198	205	215	203	254	263	238
Gös	»	263	263	228	130	176	180	169	259	263	248	319	339	288
Hälleflundra, stor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	—	—	115	70	75	92	95	115	120	130	—	—	—
Kolja, svensk	»	118	128	107	75	75	81	90	106	111	114	133	141	140
norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra	»	—	156	118	—	—	—	80	130	88	—	—	—	—
Lake, sjö- stor	»	136	129	99	—	65	77	75	—	—	136	171	168	163
Lake, sjö- liten	»	—	100	—	—	—	55	—	—	—	—	—	150	150
Lax, färsk	»	—	—	1100	358	430	440	—	450	—	400	—	—	—
Långa	»	—	175	—	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	»	—	300	186	100	200	—	—	—	—	167	—	—	—
Röding	»	—	—	—	—	—	—	220	260	260	249	292	356	279
Rödspotta, stor	»	172	150	132	101	93	117	127	—	165	146	263	250	213
liten	»	125	125	110	—	—	95	95	—	—	100	—	—	163
Sik, stor	»	150	—	150	125	150	185	178	192	200	174	214	215	210
liten	»	—	—	140	—	—	180	—	—	175	175	—	—	—
Siklöja	»	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk	låda[2])	4067	4650	4600	—	—	4900	—	—	—	—	—	—	—
» »	kg.	48	—	—	—	—	—	55	95	113	108	99	74	64
Sjötunga, stor	»	—	—	180	100	93	117	135	170	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	78	69	91	114	138	—	—	—	—	—
Slätvar	»	—	190	168	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strömming	låda[3])	2200	1900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3938	3750
»	kg.	33	30	33	30	42	40	45	43	52	61	79	87	58
Torsk, svensk m. huvud	»	96	89	66	50	60	47	65	68	88	81	109	—	95
Torsk, svensk huvudlös	»	126	138	86	86	80	91	109	129	148	144	176	176	161
Torsk, norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ur, färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor	»	80	79	65	59	56	46	58	65	69	70	96	76	75
liten	»	—	60	58	50	40	40	43	50	59	57	—	—	58
Ål, levande, stor	»	—	—	—	—	—	310	230	250	—	325	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	200	—	—	—	250	—	—	—
Skaldjur:														
Hummer	tjog	—	—	—	—	—	—	—	—	2300	3100	—	—	—
Krabbor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	1200	—	—	—	—
Kräftor, stora	»	—	—	—	—	—	—	163	138	125	—	—	—	—
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora	kg.	—	155	150	—	—	—	125	180	—	200	225	260	238
kokta små	»	—	110	—	80	—	150	—	—	—	125	150	165	112

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror:

31/1—6/2:	tillgång knapp,	efterfrågan medelmåttig,	tendens svävande.
7/2—13/2:	» god,	» »	» »
14/2—20/2:	» riklig,	» livlig,	» fast.
21/2—27/2:	» knapp,	» medelmåttig,	» svävande

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *febr.* 1917—*febr.* 1918.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Febr. 1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918
				Kr. per låda (c:a 85 kg.)									
Sill, stor	42·73	38·61	39·90	—	—	—	—	70·95	80·15	77·35	77·35	56·10	48·45
» blandad	33·03	27·45	22·69	—	—	—	—	—	—	71·14	52·70	40·80	36·55
» liten	24·25	16·53	13·33	—	—	—	—	—	24·65	47·60	34·85	27·20	22·10
				Öre per kg.									
Kolja, stor	140	136	94	69	80	67	75	108	104	108	144	173	125
» halvstor	120	118	76	60	64	55	58	80	85	95	123	134	126
» liten	88	81	59	46	46	42	43	45	55	65	87	79	70
Vitling	78	79	60	46	38	32	43	50	59	63	89	73	68
Torsk, stor	87	104	62	60	63	54	77	92	101	106	121	113	123
» liten	75	80	—	30	50	34	43	46	53	62	93	82	67
Långa	96	103	72	60	74	64	84	103	110	102	109	99	—
Gråsik	72	87	69	75	38	41	82	77	95	95	106	96	104
Tunga, röd	267	237	123	83	108	90	106	163	222	200	296	341	350
» äkta	600	570	178	473	—	—	—	738	468	307	562	837	730
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	495	293	153	190	155	512	503	584	286	213	452	566	724
Slätvar	—	250	—	192	210	—	520	437	239	207	381	482	540
Rödspotta	222	194	—	111	113	137	127	168	161	151	266	307	253
Hälleflundra	341	271	141	163	202	288	302	325	344	321	393	443	441
Havskatt	—	—	—	—	—	—	83	—	—	58	—	71	87
Marulk	—	—	—	—	—	—	—	92	105	77	109	—	—
Kummel	—	—	—	100	131	102	98	123	121	110	—	—	—
Tonfisk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	113	190	228
Tillförsel:													
Antal båtar	224	186	816	536	481	733	769	463	458	242	326	663	501
» lådor	31 179	13 696	24 098	15 423	15 813	27 094	19 151	15 072	28 826	20 092	22 154	22 448	65 835

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhall, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Arbetsmarknaden under mars månad 1918.

I östra och norra Sverige undergick arbetsmarknadens allmänna läge under mars månad en otvetydig försämring. I de södra och västra landskapen synes däremot arbetstillgången hava varit ganska god, givetvis med undantag för de av allmän råvarubrist påverkade industrierna. Särskilt i Skåne uppgives ställningen genomgående hava varit bättre än föregående månad och i många fall gynnsam även i jämförelse med motsvarande årstid 1917.

Inom jordbruket framträdde i och med vårens annalkande ökad efterfrågan å arbetskraft, men också ökad tillgång å arbetssökande. I södra Sverige (Götaland) synes svårighet att tillgodose behovet av arbetskraft huvudsakligen hava gjort sig gällande beträffande yngre, ogifta drängar, varemot i landets övre delar, särskilt Stockholms och Kopparbergs län, framträdde en kännbar brist å gifta jordbruksarbetare. Anskaffandet av arbetsfolk till betodlingen uppgives hava försvårats till följd av den oklarhet, som fortfarande är rådande i fråga om arbetslönerna.

Skogsarbetena hade mot slutet av månaden avsevärt inskränkts i nästan alla landsdelar; endast i Norrbotten rådde fortfarande stark efterfrågan å arbetare för vedavverkning. De entledigade skogsarbetarna hava i stor utsträckning givetvis övergått till jordbruket, men hava i en del fall uppenbarligen också måst inträda i de arbetslösas led. Den disproportion, som alltsedan sommaren 1917 varit rådande mellan tillgång och efterfrågan å skogsarbete, har nu i det närmaste utjämnats; på 100 lediga platser inom gruppen skogshushållning kommo vid den offentliga arbetsförmedlingen 95 ansökningar om arbete, under det för jordbruket motsvarande siffra var 90 (jfr sid. 509).

Inom industrien hava metallarbetarna i likhet med föregående månad i avsevärd utsträckning haft känning av arbetsbrist. För undvikande av avskedanden uppgives förkortning av arbetstiden i stor omfattning hava vidtagits. Inom jord- och stenindustrien medförde vårens inträde ökad arbetstillgång, i all synnerhet vid torvfabrikerna. Mera bekymmersamt var läget inom textilindustrien, där arbetslösheten alltjämt ökades och de planerade nödhjälpsarbetena ännu icke på någon tid kunde beräknas taga sin början.

Byggnadsverksamheten började i de större städerna uppvisa ökad livaktighet. Förbättring av arbetstillgången gjorde sig till följd härav gällande i främsta rummet beträffande träarbetarna, men i viss mån, åtminstone i Stockholm, även för de i stor utsträckning arbetslösa målarna.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 158. Motsvarande siffror för föregående år framgå av efterföljande sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	57	59	64	58	50	46	35	49	47	69	73	79
	1918	*70*	*87*	*91*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	128	150	140	132	110	111	132	119	107	117	133	112
	1918	*160*	*196*	*184*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	110	124	118	108	93	94	88	83	81	100	115	105
	1918	*137*	*167*	*158*	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Efter vad ovanstående statistik utvisar, var överskottet av arbetskraft under mars 1918 större än motsvarande månad något av de föregående åren, icke ens 1915 undantaget. I jämförelse med sistlidna februari månad företedde förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft dock efter vanligheten någon förbättring.

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·3	4·3	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·3	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	8·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	5·4	5·9	5·5	7·0	4·4	2·8	3·1	3·3	2·8	2·4	2·8	2·4
1918	[1] *5·7*	[1] *6·1*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 februari 1918. För mars hava tillräckligt representativa uppgifter ännu ej erhållits.

[1] Preliminär uppgift.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden.

Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under mars månad 1918 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelserna den 19 maj 1916 och 7 dec. 1917 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.
Stockholm	21 489	—
Uppsala	3 171	—
Norrköping	66 905	—
Linköping	2 993	2 976
Jönköping	108	—
Växjö	1 012	—
Växjö s:n	224	—
Karlskrona	659	377
Kristianstad	[1] —	—
Malmö	40 337	—
Hälsingborg	34 555	—
Ystad	5 206	1 049
Landskrona	351	—
Halmstad	731	—
Snöstorp s:n	254	—
Göteborg	26 473	—
Örgryte s:n	[1] —	—
Råda s:n	8 439	42
Borås	71 749	—
Fors s:n	2 326	—
Torpa s:n	5 649	—
Skallsjö s:n	3 200	—
Kinnarumma s:n	4 606	—
Kinna s:n	5 229	—
Örby s:n	5 232	—
Fritsla s:n	7 843	—
Karlstad	3 331	—
Gävle	1 813	—
Sundsvall	2 650	2 650
Timrå s:n	325	—
Umeå	154	—
Luleå	1 283	—
Kiruna	[1] —	—
Summa mars 1918	32[illegible]97	7 094
» februari 1918	217 999[2]	11 678
» mars 1917	36 213	2 663

[1] Uppgift om understödsbeloppet saknas.
[2] Skillnaden mellan denna och den i förra häftet publicerade summan beror på senare inkomna uppgifter från Norrköping, Örgryte och Sundsvall med respektive 31 324, 3 756 och 3 009 kronor.

Statens industrikommission.

Reglering av handeln med vissa slag av beklädnadsvaror. Med anledning av den konstaterade bristen på vissa slag av spånadsvaror har Kungl. Maj:t efter framställning av statens industrikommission den 12 april 1918 utfärdat bestämmelser rörande reglering av handeln med vissa slag av beklädnadsvaror m. m. Med stöd av härvid lämnade bemyndiganden har kommissionen vidare samma dag utfärdat närmare föreskrifter beträffande vissa detaljer i fråga om regleringens genomförande. *Genom dessa i förteckningen å sid.* 495 närmare angivna författningar (Sv. F. 18, nr 182—187) hava dels allmänna föreskrifter utfärdats för fabrikationen och handeln med beklädnadsvaror, dels för vissa varor (huvudsakligen bomullsvaror) en omfattande konsumtionsreglering införts.

Handhavandet av regleringen har i första hand överlämnats åt industrikommissionen. Därjämte har uppdragits åt den för livsmedelsregleringen inrättade lokala organisationen att övertaga omsorgen jämväl med denna reglering. Ärenden rörande regleringen handläggas inom industrikommissionen av tvenne under kommissionens beklädnadsavdelning sorterande byråer, nämligen *textilvarubyrån* (tekniska ärenden rörande textilindustrien, utfärdande av tillståndsbevis för fabrikanter och grossister samt därmed sammanhängande frågor m. m.) samt *klädkortbyrån* (ransoneringsfrågor, såsom den lokala organisationen, kontrollsystem, inspektion m. m.).

I orterna handhaves regleringen främst av de 36 *livsmedelsstyrelserna* (Stockholms stads livsmedelsnämnd inräknad), vilka för sådant ändamål skola upprätta särskilda *beklädnadsbyråer*. Slutligen hava *livsmedelsnämnderna* att enligt givna föreskrifter taga viss befattning med hithörande frågor.

För övervakandet av nämndernas och byråernas arbeten samt för kontroll av näringsidkarnas redovisning m. m. utser industrikommissionen ett antal *kontrollanter*.

Huvuddragen av den genomförda regleringen framgår av efterföljande, från industrikommissionens beklädnadsavdelning lämnade redogörelse.

1. Den allmänna regleringen. En av de viktigaste orsakerna till fördyringen av varor, å vilka brist råder, och en starkt bidragande orsak till svårigheterna för allmänheten att komma i besittning av desamma, är den kristidsföreteelse, som fått namn av *kedjehandel*, d. v. s. det förhållande, att varorna byta ägare genom upprepad partiförsäljning till allt högre pris, utan att bliva tillgängliga för detaljhandeln, eller att de rent av uppköpas hos detaljhandlare, samlas på få händer och sedan bliva föremål för dylik spekulation.

För att sådan kedjehandel må undvikas, har förbud mot försäljning och mot inköp för avyttring eller förädling utfärdats i fråga om vissa spånadsvaror, nämligen:

1. *syträd och garn* (av ull, bomull eller lin med eller utan inblandning av andra ämnen),
2. *stickade*, *virkade* eller *filtade varor*, framställda av sådant garn (trikåunderkläder, strumpor m. m.),

3. *vävnader*, vari nyssnämnda garner ingå (således ylle-, bomulls- och linnevävnader, halvylle-, halvlinne- och halvsidenvävnader, pappersvävnader, vari ull-, bomull- eller lingarn inblandats, band m. m.),

4. alla slag av obegagnade *beklädnads- och husgerådsartiklar*, framställda av dylika vävnader (dräkter, kostymer, klädningar, blusar, kjolar, förkläden, skjortor, linnen, handdukar, spetsar m. m.).

Stadgandena härom återfinnas i §§ 2—7 av kungl. förordningen den 12 april 1918, angående reglering av handeln med och förbrukningen av vissa slag av beklädnadsvaror m. m. (Sv. F. 18, nr 182).

Bestämmelserna innebära, att varorna i fråga icke få i yrkesmässig omfattning avyttras, ej heller för avyttring upphandlas eller för vidare förädling i fabriksmässig tillverkning upphandlas eller mottagas av annan än den, som av Kungl. Maj:t eller industrikommissionen därtill erhållit tillstånd.

Tillstånd att idka handel i minut, direkt till allmänheten för personligt bruk, har enligt förordningen givits åt den, som efter förut gjord anmälan till handels-, aktiebolags- eller föreningsregister den 13 april 1918 driver handel i minut i öppen bod med ifrågavarande varor, vidare åt den, som i vederbörlig ordning erhållit tillstånd att idka gårdfarihandel. De minuthandlare, vilka icke redan den 13 april voro på nyssnämnt sätt inregistrerade, skola liksom grossister och fabrikanter hos textilvarubyrån begära tillstånd att idka handel med varan.

2. Konsumtionsregleringen. Bestämmelserna om konsumtionsreglering äro upptagna i §§ 9—12 av förordningen angående reglering av handeln med och förbrukningen av vissa slag av beklädnadsvaror m. m. Dessa bestämmelser innebära, att varorna få försäljas endast efter tillstånd i varje särskilt fall. Ransoneringen omfattar följande varuslag:

1. Alla slag av *garn*, vari ull eller bomull ingår (ullgarn, bomullsgarn, vigognegarn);
2. Obegagnade *strumpor* tillverkade av sådant garn;
3. *Bomulls- och linnevävnader* (men ej ylle-, halvylle eller pappersvävnader) med undantag av vissa förbandsartiklar (förbandsgas och gasbindor);
4. Av spånadsämnen framställda obegagnade *beklädnads- och husgerådsartiklar*, vilka på annat sätt än som foder eller besättning innehålla bomulls- eller linnevävnader (underkläder, dräkter, klädningar, barnkläder, lakan o. s. v. men ej bomullsfodrade yllekläder, möbler, klädda med bomullstyg m. m.),

dock med de undantag, som angivas i en särskild av industrikommissionen fastställd *frilista* (Sv. F. 18, nr 184). Enligt denna frilista äro undantagna från ransoneringen en del tunnare lyxtyger, såsom moll, tyll, lenon, voile, muslin och därav framställda artiklar, en stor del av linnevarorna, nämligen buldaner, mönstervävda duktyger och dukar, näsdukar, servetter samt handdukar och handduksväv intill 75 centimeters bredd, och därjämte smärre och i övrigt ur hushållningssynpunkt mindre betydande artiklar.

För att bereda möjlighet för lagning har stadgats, att försäljning av stuvar och avskurna stycken av ransonerade vävnader intill 30 centimeters längd får äga rum, dock till en och samma person vid samma tillfälle högst ett stycke.

För vinnande av kännedom om landets förråd av de varor, som underkastats ransonering, har *inventering* av dessa varor påbjudits genom särskild kungl. kungörelse (Sv. F. 18, nr 183).

Konsumtionsregleringen av beklädnadsvaror är i visst avseende av helt annan natur än de vid livsmedelsregleringen företagna. Vid fördelningen av födoämnen har man nämligen haft att tillgodose ett dagligt inköpsbehov av den storlek, att man i många fall torde kunna bortse från de förråd av varan, som konsumenterna innehaft vid regleringens genomförande. I fråga om beklädnadsvaror är förhållandet väsentligen annorlunda, i det att konsumentens innehav av varor i många fall ej under längre tid behöver kompletteras. Vid ransoneringens genomförande har det därför i detta

fall varit nödvändigt att göra inköpstillståndet beroende på prövning vid varje särskilt tillfälle.

Dylika tillstånd meddelas i form av dels *inköpskort* (för inköp för personlig förbrukning) och dels *inköpsböcker* (för detaljhandlares och förädlares inköp ävensom för vissa allmänna verk och inrättningar m. fl.). Dessa handlingar åtnjuta samma lagskydd som brödkort och övriga ransoneringskort.[1]

För erhållande av tillstånd att inköpa ransonerad vara skall ansökan göras hos livsmedelsnämnden i den ort, där sökanden i livsmedelshänseende är bokförd. Ansökningen skall avfattas enligt fastställt formulär, vartill blanketter komma att tillhandahållas å postkontor och hos livsmedelsnämnder, och skall bland annat innehålla en vid laga ansvar avgiven deklaration angående innehav av de varor, ansökningen avser. Ansökningen skall alltid göras av föreståndaren för hushållet (ifråga om sammansatta självhushåll av föreståndaren för det till självhushållet hörande enkla hushållet). Den postbefordras kostnadsfritt, antingen som brevkort eller innesluten i kuvert med påskrift om innehållet. Vid avgivandet av deklarationen bör bemärkas, att söndriga och i övrigt oanvändbara klädesplagg måste medräknas, så länge de befinna sig i vederbörandes ägo och icke blivit omgjorda till andra plagg. Oanvändbara artiklar kunna försäljas till av industrikommissionen godkända köpare av lump- och avfallsartiklar. För fastställande av behovet har livsmedelsnämnden att genom personliga besök av kontrollanter eller på annat sätt förvissa sig om, att deklarationen är riktigt avgiven. Är behovet av varan på angivet sätt styrkt, utfärdar livsmedelsnämnden ett *inköpskort*, som tillställes den sökande antingen vid öppen expedition eller med posten. Inköpskortet medgiver den person, för vilken det är utställt, rätt att hos vilken godkänd handlande som helst i landet inköpa den angivna varan, varvid dock inköpet måste vara verkställt inom två månader från dagen för utställandet. Däremot innebär kortet ingen som helst garanti för att varan verkligen finnes i marknaden. Vid inköpstillfället skall kortet överlämnas till säljaren, som sedan redovisar det till livsmedelsstyrelsen eller den styrelsen därtill förordnar.

De utfärdade inköpskorten registreras å särskilda personkort. Då ny ansökan inkommer från en person, kan livsmedelsnämnden således kontrollera, att icke nyligen inköpskort å samma vara utfärdats för honom. På detta sätt blir det möjligt att kontrollera slitningstiden för de hädanefter inköpta varorna.

Under övergångstiden, innan inventeringens resultat ännu föreligger, torde inköpskort utan vidare undersökning komma att utfärdas endast i de fall, då det på grund av särskilda förhållanden, såsom vid giftermål, födelse eller dödsfall, eller på grund av eldsvåda e. d. är klart, att verkligt behov föreligger, och även i dessa fall med största sparsamhet. I andra fall måste livsmedelsnämnderna genom särskild undersökning fastställa inköpsbehovet.

För vinnande av enhetlighet i nämndernas arbete hava *förrådslistor* utarbetats, angivande befolkningens genomsnittliga behov av varorna ifråga. Inköpskort för en vara kommer icke att utfärdas, då det innehavda antalet av dylika artiklar uppgår till det i förrådslistorna angivna.

Som ovan nämnts, avse inköpskorten allmänhetens inköp. Motsvarande handlingar för återförsäljares och förädlares inköp benämnas *inköpskuponger* och bestå av pappersblad, som frånskiljas ur de för dessa personer utfärdade inköpsböckerna.

Förordningen angående regleringen av handeln med beklädnadsvaror m. m. innefattar jämväl bemyndigande för industrikommissionen att vid behov fastställa maximipris å varor av de slag, som i förordningen inbegripas. Med stöd härav har kommissionen fastställt maximipriser för handeln med bomullsgarn samt oblekta, blekta och färgade bomullsvävnader.

[1] Soc. Medd., årg. 1918, sid. 289.

Folkhushållningskommissionen.

Förslag om nedsättning av brödransonerna. Då folkhushållningskommissionen i underdånig skrivelse den 29 augusti 1917 inför Kungl. Maj:t framlade den allmänna planen för hela svenska folkets brödransonering under hushållsåret 1917—1918, beräknade kommissionen, att totala mjölåtgången under tiden 10 september 1917—9 september 1918 skulle efter förut tillämpade ransoner bliva:

för självhushållare	216 000 ton mjöl
» kortinnehavare	365 000 » »
Summa	581 000 ton mjöl

Genom bestämmelsen, att av självhushållarnas ransoner (10 kilogram spannmål per person och månad) minst 4 kilogram skulle utgöras av korn eller annan vårsäd, förväntade man emellertid, att en besparing i självhushållarnas andel av ungefär 16 000 ton mjöl per år skulle kunna ernås, varigenom sammanlagda mjölåtgången under ransoneringsåret ansågs kunna nedbringas till ungefär 565 000 ton.

De vid denna tidpunkt, slutet av augusti 1917, verkställda beräkningarna rörande storleken av 1917 års skörd syntes även giva vid handen, att denna myckenhet mjöl skulle kunna erhållas ur vår egen spannmålsskörd. Med tillhjälp av statistiska centralbyråns skörderapporter för juli månad och material från den genom kommissionen verkställda undersökningen rörande användningen under år 1917 av rikets åkerareal hade nämligen beräknats, att 1917 års skörd skulle kunna giva, efter avdrag för utsäde m. m., ungefär 500 000 ton mjöl av vete, råg och korn. Återstoden av konsumtionsbehovet, cirka 65 000 ton mjöl, ansåg man sig kunna erhålla genom användande av erforderliga myckenheter havre och blandsäd.

Under höstens lopp verkställdes sedermera vid upprepade tillfällen förnyade uppskattningar av årets spannmålsskörd, vilka i stort sett gåvo samma resultat. För att erhålla mera exakta uppgifter om den framvunna spannmålens storlek hade vidare i förordningen den 20 juli 1917 angående reglering av brödsädsförbrukningen föreskrivits, att envar innehavare av spannmål skulle vara skyldig att månad för månad till folkhushållningskommissionens organ lämna uppgift om den myckenhet spannmål av olika slag, som uttröskats och rensats.[1] Likaså föreskrevs i nyssnämnda förordning, att tröskningsarbetet skulle, där icke på grund av särskilda omständigheter uppskov medgivits, vara i sin helhet avslutat före den 1 februari 1918. Ehuru ytterst kraftiga åtgärder vidtagits för spannmålens behöriga redovisning, har det tyvärr visat sig av jordbrukarnas tröskningsdeklarationer, att icke på långt när de beräknade skördemängderna varit tillgängliga vid den

[1] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 844, årg. 1918, sid. 129.

tidpunkt, då tröskningen bort vara avslutad. Skillnaden mellan den beräknade och den redovisade skörden framgår av följande sammanställning:

	Tusentals ton			
	Vete	Råg	Korn	Havre och blandsäd
Normalskörd under åren före kriget	220	610	330	1 720
Jordbruksstatistikens preliminära uppgifter, nov. 1917	186·8	357·7	256·0	1 300·6
Tröskningsrapporter, 1 februari 1918	169·9	264·3	180·0	799·3
» 1 mars 1918	171·7	267·2	182·6	822·3

Då icke någon väsentlig förbättring i tröskningsresultatet framkommit genom februari månads uppgifter, och då tröskningsarbetet den 1 mars sannolikt är praktiskt taget avslutat, har kommissionen ansett det vara oundgängligen nödvändigt upptaga till omedelbar prövning, huruvida den under hösten uppgjorda ransoneringsplanen allt fortfarande kan upprätthållas. Kommissionen har därför verkställt förnyade beräkningar rörande tillräckligheten av våra spannmålsförråd. Sedan avdrag verkställts för vad som erfordras för utsäde samt för uppehållande av jästberedning, kan av de deklarerade spannmålsmängderna påräknas blott 421 000 ton mjöl och 577 000 ton foder. Till denna påräkneliga myckenhet mjöl bör dock läggas dels det lager, som vid hushållsårets ingång i september 1917 fanns i behåll från fjolåret, dels även den import, som ägt rum därefter, vilket allt motsvarar ungefär 97 000 ton mjöl. Då, som ovan nämnts, brödransoneringen förutsätter en årstillgång av 565 000 ton mjöl och då därjämte erfordras ett lager å minst 30 000 ton för att möjliggöra övergången till det nya hushållsåret i september 1918, innan den nya skörden kan utföras i marknaden till landets skilda trakter, föreligger alltså en brist på minst 77 000 ton mjöl. Denna brist har emellertid genast nedskrivits till ungefär 65 000 ton, därigenom att den kortransonerade befolkningen över lag fått vidkännas en indragning av all vidare utdelning av gryn, flingor och ärter på de s. k. gryn- och ärtkorten.

För att fylla denna brist måste nu de allra största ansträngningar göras. Från regeringens, ortsmyndigheters och jordbrukskorporationers sida hava de allvarligaste anmaningar riktats till rikets jordbrukare att inför det allvarliga läget för landet göra sitt allra yttersta för att fylla bristen. Kommissionen och dess lokala organ göra ock allt vad göras kan för att få felaktiga tröskningsrapporter rättade och få fram odeklarerad spannmål. Även om det är att befara att väsentliga delar av densamma redan blivit konsumerad (av människor och djur), är det likväl alltjämt att hoppas, att åtminstone en väsentlig del av den förefintliga bristen på denna väg skall kunna fyllas.

På en dylik förhoppning kunna statsmakterna dock icke bygga sina anordningar för befolkningens förseende med erforderlig brödföda till konsumtionsårets slut. Folkhushållningskommissionen fann sig därför den 22 mars 1918 föranlåten att till regeringen ingiva ett förslag till andra åtgärders vidtagande.

I den mån full säkerhet icke redan nu kan vinnas för import av brödsäd från utlandet i tillräckligt god tid för att kunna tillgodogöras redan under innevarande konsumtionsår, skulle enligt detta förslag en rad restriktiva åtgärder vidtagas, vilka dock såväl var för sig som tillsammantagna, vore av en så allvarlig innebörd, att de ej kunde förordas annat än inför ett verkligt nödläge.

För fyllande av den ännu förefintliga bristen i svenska statens förråd — 65 000 ton mjöl — skulle i första hand *vetekliet* icke längre reserveras för foderändamål utan nu fullt tagas i anspråk till människoföda, antingen genom full utmalning av vetet eller genom inblandning i rågmjölet. Härmed skulle vinnas en utdrygning av mjölkvantiteten av cirka 14 000 ton.

Frånsett landets sydligaste och mest brödsädesproducerande trakter, plägar man i Sverige reservera utsäde av ett års skörd att användas för sådden under det kommande, enär säkerhet ej finnes, att skörden är färdig, då den nya sådden skall ske. Nu skulle stora delar av det reserverade utsädet komma att indragas och användas för förmalning. Härigenom torde ytterligare ungefär 20 000 ton mjöl vara att vinna. Genom att låta ransoneringsåret för självhushållarna avslutas redan den 31 augusti kan möjligen vinnas ännu 3 000 ton mjöl.

Nyligen har Sverige erhållit utsikt att från utlandet få hemfört 26 000 ton majs, som sedan avsevärd tid tillbaka varit inköpt och delvis även lastad. På grund av att stora partier av denna majs befunnit sig ombord å ångare i över ett års tid och tagit skada härav, beräknas, att högst 12 000 ton majsmjöl kan erhållas, för den händelse lasterna verkligen lyckligen inkomma till landet.

Även om samtliga dessa besparingsåtgärder lämnade det åsyftade resultatet, vilket är långt ifrån visst, återstår fortfarande en avsevärd brist i mjölförrådet. Folkhushållningskommissionen har därför måst föreslå ytterligare inknappningar i befolkningens brödransoner. Sålunda föreslås, att brödransonerna för alla de kortinnehavare, som hava en inkomst av minst 6 000 kronor eller som tillhöra hushåll, där någon har dylik inkomst, redan den 8 april skall minskas med 25 %, d. v. s. ned till 150 gram mjöl om dagen. Då befolkningen dessutom lider mycket kännbar brist jämväl på övriga viktiga varor, såsom potatis, mjölk, smör, fläsk m. m., vore det otänkbart att redan nu inknappa brödransonerna för stadsbefolkningens breda lager. De självhushållande jordbrukarna, emuru deras ställning ej är gynnsam, skulle däremot enligt förslaget efter den 10 april få vidkännas en minskning i sina brödransoner av 20 % ned till endast 8 kilogram spannmål per person i månaden. Då av denna ranson minst hälften skulle utgöras av fodersäd, finge denna befolkning endast 6·6 kilogram mjöl i månaden jämte 1/2 kilogram ärter och bönor för personer i jordbrukshemmen, som äro över 10 år. Genom att sålunda minska ransonerna för de bättre situerade kortinnehavarna och för samtliga jordbrukare, vinnes dock endast sammanlagt 16 000 ton mjöl, varav 14 000 ton från självhushållarna.

Den yttersta åtgärden för att — om inga andra utvägar öppna sig — få täckt den kvarvarande bristen, är minskning i ransonerna även för de kortransonerades breda lager fram i juli eller augusti månader. Då denna del av befolkningen redan står på gränsen till verklig nöd, vore det dock kommissionens förhoppning att i det allra längsta kunna undgå att tillgripa dylik ransonminskning.

De åtgärder, som möjligen kunna vidtagas för täckande av den konstaterade bristen å 65 000 ton mjöl, vore sålunda följande:

1) fullständig utmalning av vetet och inblandning av förefintligt vetekli i mjölet, varigenom erhålles 9 000 eller eventuellt . . . . . 14 000 ton mjöl
2) indragning av vissa delar av reserverat utsäde, varigenom möjligen kan erhållas . . . . . 20 000 »

3) avkortning av ransoneringsåret för självhushållarna med en vecka, varigenom kan erhållas . . . . . 3 000 ton mjöl
4) förmalning av vissa väntade majspartier till mjöl, varigenom möjligen kan erhållas . . . . . 12 000 » »
5) nedsättning i april av de bättre situerades brödransoner med 50 gram mjöl per dag, som giver . . . . . 2 000 » »
6) nedsättning i april av självhushållarnas ransoner med 2 kg. brödspannmål i månaden, som giver . . . . . 14 000 » »
7) nedsättning i slutet av juli av övriga kortransonerades ransoner med 50 gram om dagen, vilket giver . . . . . 10 000 » »

Med hänsyn till den sålunda föreliggande situationen ansåg sig kommissionen nödsakad att hos Kungl. Maj:t hemställa om bemyndigande

1) att, i enlighet med vad ovan föreslagits, verkställa minskning av de ransoner, som för närvarande tillkomma deltagare i självhushåll, ävensom dem av övriga befolkningen, som hava en inkomst av minst 6 000 kronor eller tillhöra hushåll, i vilket familjeförsörjaren eller hans hustru åtnjuter sådan inkomst,

2) att förklara, att utdelning på de s. k. ärt- och grynkorten, vilka tillerkänts den icke självhushållande befolkningen, tills vidare icke skall äga rum,

3) att medgiva självhushållare, som innehava fodersäd, att, i den mån innehavet ingår i den tilldelade foderransonen, använda sådan säd till täckande av oundgängliga brödbehov inom självhushållet, dock icke utöver den för närvarande för självhushållare gällande ransonen och ej heller i annan mån än vad avser de medlemmar av självhushållet, som utföra tungt kroppsarbete i fria luften.

Kommissionens ifrågavarande framställning föredrogs i statsrådet den 5 april 1918 av chefen för jordbruksdepartementet, som därvid anförde bland annat följande:

Av de åtgärder, kommissionen tänkt sig för att utfylla den konstaterade bristen, hava vissa redan blivit av kommissionen vidtagna, nämligen dels ett bättre tillgodogörande av tillgången på vete genom fullständig utmalning av veteförrådet och användning till mjöl även av vetekliet, dels indragning av den del av utsädesspannmålen, som utan risk för detta års höstsådd synes kunna överföras till brödspannmålen. Genom dessa åtgärder anser sig kommissionen av den beräknade bristen — 58 000 à 65 000 ton — kunna täcka ungefär 33 000 ton.

För att utjämna den återstående bristen finner sig kommissionen för sin del icke kunna taga hänsyn till möjlig import i annan mån, än vad angår de genom det preliminära avtalet med England och dess allierade frigjorda 26 000 ton majs, från vilka kommissionen beräknar 12 000 ton mjöl. Ej heller vågar kommissionen räkna med större inleverering av inhemsk spannmål än den, som ingår i de kalkyler, efter vilka ovannämnda brist beräknats. Kommissionen ser sig därför nödsakad att föreslå vissa nedsättningar av ransonerna att träda i kraft omedelbart och hänvisar som en yttersta utväg till nedsättning av alla kortransoner från den 29 juli.

Med hänsyn därtill, att ransonerna redan nu äro knappt tillmätta, måste en nedsättning väcka stora betänkligheter. Visserligen göra sig dessa betänkligheter mindre gällande i fråga om de kategorier av befolkningen, vilkas tilldelning av bröd varit något rikligare än andras, nämligen självhushållen. Men även för dessa skulle med säkerhet en dylik nedsättning medföra stora och kännbara svårigheter. Svårigheterna ökas väsentligt därigenom, att tillgången på sådana födoämnen, som kunna åtminstone i viss mån användas som ersättning för brödet, just vid denna tidpunkt är den knappast möjliga.

Oaktat de stora betänkligheter, som möta mot varje sänkning vid nuvarande tidpunkt av brödransonerna, skulle jag emellertid icke ansett mig kunna underlåta att tillstyrka omedelbara åtgärder i nyss nämnd riktning, därest jag ej i någon mån vågade räkna med andra tillgångar av spannmål än de av folkhushållningskommissio-

nen i ovannämnda framställning beräknade. Jag syftar här å ena sidan på de förefintliga möjligheterna att från andra länder, fjärmare eller närmare, erhålla förstärkning av spannmålstillgången. I vad mån dessa möjligheter kunna förverkligas, torde under de närmaste veckorna komma att väsentligen klargöras. Å andra sidan kan jag icke anse det uteslutet, att ytterligare spannmålspartier kunna införskaffas från lantmännen och därigenom vinnas någon ökning i de hittills redovisade förråden. Av vad kommissionen i sin framställning i ämnet anfört framgår, att icke oväsentliga kvantiteter hittills undandragits den statliga regleringen. Kommissionen har för sin uppfattning, att redovisningen varit ofullständig, förebragt oemotsägliga bevis. I den mån de icke redovisade förråden ännu äro hos odlarna tillgängliga, gäller det att tillvarataga dem för den allmänna konsumtionen.

Jag delar kommissionens förhoppning, att de lantmän, som hittills icke med vederbörlig noggrannhet redovisat sin skörd, nu inför den uppenbara faran av att landets befolkning kan komma att stå vid gränsen till hungersnöd, skola inse sin plikt mot det allmänna och handla därefter. Jag har förvissat mig om att kommissionen intet försummar, som kan bidraga till insamlandet av den spannmål, som icke frivilligt redovisas. De resultat, som uppnåtts vid inventeringar, som företagits, äro beklagliga vittnesbörd om att även stränga åtgärder måste tillgripas.

Den ökade klarhet beträffande de olika möjligheterna att öka vårt spannmålsförråd, som är så önskvärd att vinna, innan ett beslut fattas om nedsättning i ransoneringen, kan visserligen köpas för dyrt, därest ett uppskov med beslutet skulle nödvändiggöra ett avsevärt hårdare ingrepp. För närvarande har emellertid allenast ifrågasatts dels en minskning i självhushållarnas tilldelning med 2 kilogram pr månad och dels en minskning för vissa korthushållare med 50 gram pr dag. Dessa åtgärder tillsammans skulle enligt den gjorda beräkningen medföra en besparing på omkring 3 200 ton för en månad, en kvantitet som med hänsyn till bristens storlek ej kan sägas spela någon avgörande roll. Ett uppskov för kortare tid med beslutet i nu berörda avseende synes alltså ej kunna medföra några svårare konsekvenser.

I anslutning till vad chefen för jordbruksdepartementet sålunda anfört, förordnade Kungl. Maj:t, att med de föreslagna ändringarna i ransoneringsplanen skulle tills vidare anstå.

Reglering av den s. k. beställningsbakningen. För att ernå en nödvändig, mera skärpt kontroll av bageriernas användning av till desamma utlämnat mjöl, beslöt folkhushållningskommissionen den 15 februari 1918 med stöd av nådiga förordningen den 14 april 1917,[1] att s. k. beställningsbakning endast finge äga rum enligt vissa av kommissionen utfärdade bestämmelser. Särskilt skulle iakttagas, att av det mottagna mjölet endast finge bakas bröd av sådana typer och viktsatser, som blivit av konungens befallningshavande för orten i fråga fastställda. För att emellertid bereda någon lindring härutinnan, särskilt för de mindre s. k. hembagerierna, vilka i första hand torde berörts av ifrågavarande förbud, beslöt kommissionen den 18 mars att medgiva undantag från förbudet så till vida, att bagare, vilka i tilldelning för bageriändamål av vederbörande brödbyrå beviljats högst 100 kg. mjöl i veckan, skulle äga rätt att tills vidare mottaga mjöl och utbaka detsamma till mjukt eller hårt bröd för enskilda personers räkning i vilka typer och viktsatser som helst utan hinder av bestämmelsen i nämnda cirkulär, att av det mottagna mjölet endast finge bakas bröd av för varje ort fastställda typer och viktsatser.

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 432.

Tullfrihet å kondenserad mjölk.[1] Den av Kungl. Maj:t den 7 december 1917 medgivna tullfriheten å kondenserad mjölk har efter framställning av folkhushållningskommissionen utsträckts att gälla efter den 1 april tills vidare under år 1918.

Höjning av mjölkpriset i Stockholm och närliggande orter. Stockholms stads livsmedelsnämnd hade, under åberopande av att mjölkprisen i kringliggande städer för närvarande voro lika höga som och i vissa fall högre än i Stockholm samt att denna omständighet i synnerlig mån försvårade Stockholms förseende med mjölk, hemställt, att mjölkpriset inom Stockholms stad måtte höjas från 37 till 41 öre per liter oskummad mjölk samt från 21 till 23 öre per liter skummad mjölk. Med bifall till denna framställning har folkhushållningskommissionen — med stöd av bemyndigandet i § 2 i nådiga förordningen den 19 mars 1918 angående reglering i vissa fall av priset på mjölk[2] — den 27 mars 1918 medgivit ifrågavarande prisförhöjning. Likaså hava motsvarande regleringar av mjölkprisen vidtagits för Vaxholms stad och vissa till Stockholm angränsande förstadssamhällen, vilka för sin mjölktillförsel äro hänvisade till huvudstaden.

Nya maximipris å socker och sirap. Med anledning av från svenska sockerfabriksaktiebolaget m. fl. gjorda framställningar och efter inhämtande av yttrande från folkhushållningskommissionen har Kungl. Maj:t den 22 mars 1918 fastställt följande nya maximipris å socker och sirap:

Kungl. förordning angående maximipris på socker och sirap; given Stockholms slott den 22 mars 1918. (Sv. F. 18, nr 158).

§ 1.

Vid frivillig försäljning av socker eller sirap *annorledes än av tillverkaren eller för hans räkning* må priset icke överstiga

a) vid försäljning i annan ordning än direkt till allmänheten i öppen bod,

b) vid försäljning direkt till allmänheten i öppen bod.

	a) Öre pr kg.	b) Öre pr kg.		a) Öre pr kg.	b) Öre pr kg.
å råsocker	69	77	å malen raffinad	74	82
» sirap, golden	49	61	» perlsocker	77	85
» sirap, mörk	40	51	» krossad melis, III, IV, V eller VI	73	81
» kandisocker	86	94	» vitt krossocker, K S. eller K. S. O.	74	82
» fin raffinad, löstopp, i toppar om $3^1/_2$ eller $7^1/_2$ kilogram	76	84	» vitt krossocker,B. B. eller *B. B.* stort eller O. smått	75	83
» kristallbitsocker, stora bitar	81·5	90	» crushed (syltsocker)	74	82
» kristallbitsocker, små bitar	81·5	90	» vitt pudersocker	72	80
» bitsocker, stora bitar	81·5	90	» gult bastard	70	78
» bitsocker, små bitar	81·5	90	» brunt bastard	67	75
» bitsocker i paket	83·5	92			
» kaksocker	76·5	85			
» siktad raffinad	76	84			

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1420. — [2] Soc. Medd., årg. 1918, sid. 285.

§ 2.

Vid frivillig försäljning av socker eller sirap *av tillverkaren eller för hans räkning* må priset ej överstiga de under § 1 a) angivna pris, med avdrag av minst 2 %.

§ 3.

Till de i §§ 1 och 2 bestämda maximipris, som gälla för leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som, beträffande försäljning, varom i § 1 förmäles, är närmast försäljningsorten och beträffande försäljning, som avses i § 2, närmast sockrets tillverkningsort, må tillägg icke göras i vidare mån än i §§ 4—7 här nedan medgives.

§ 4

Mom. 1. Å ort på längre avstånd från tillverkningsorten än närmaste järnvägsstation eller hamn må till maximipriset göras tillägg, motsvarande kostnaden för varans transport från stationen eller hamnen till förstnämnda ort. I fråga om sjötransport till följande orter, nämligen Stockholm, Gävle, Stugsund, Hudiksvall, Sundsvall, Härnösand, Örnsköldsvik, Holmsund, Skelleftehamn och Luleå, må dock dylikt tillägg icke ske för mer än två tredjedelar av den å sådan transport belöpande kostnad, däri inberäknad kostnaden för sjöförsäkring men ej för krigsriskförsäkring.

Mom. 2. Därest inom viss stad vid försäljning av annan än tillverkaren i annan rdning än direkt till allmänheten i öppen bod kostnaderna för varans transport från järnvägsstation eller hamn i staden till säljarens lager och från nämnda lager till station eller hamn i staden eller till köpares därvarande lager i allmänhet sammanlagt uppgå till 1 krona 25 öre för 100 kilogram eller därutöver, må vid försäljning av varan till de i § 1 bestämda maximipris göras tillägg med 25 öre för varje fulla 25 öre, varmed kostnaderna överstiga 1 krona för 100 kilogram. Sådant tillägg må av säljare tillgodonjutas, endast för så vitt han haft att vidkännas kostnad, som nu nämnts.

På vederbörande livsmedelsnämnds prövning ankommer, huruvida sådant fall är för handen, som nu sagts; åliggande det nämnden på framställning av utövare av partihandel med socker inom staden att fastställa det belopp, vartill ovannämnda kostnader för varans transport inom staden sammanlagt uppgå, ävensom det belopp, varmed tillägg till maximipriset följaktligen må äga rum. Sålunda fastställt tillägg skall av livsmedelsnämnden kungöras i kommunens kyrka eller kyrkor och i en eller flera tidningar i orten.

§ 5.

Vid försäljning i annan ordning än direkt till allmänheten i öppen bod må till maximipris för raffinerat socker eller sirap, som tillverkats vid fabrik i Stockholm eller Lidköping, tillägg göras med 2 kronor 50 öre och för dylik vara, tillverkad vid fabrik i Göteborg, med 2 kronor, allt för 100 kilogram.

§ 6.

Medgiver säljaren anstånd med betalningen, må till maximipriset göras tillägg, motsvarande ränteavdrag vid diskontering av växel å köpeskillingen enligt allmänt gällande räntesats.

§ 7.

För emballage, som av säljaren tillhandahålles, må, där detta säljes jämte varan, ej göras högre tillägg till maximipriset än för

Säckar à 100 kg. 4 kronor 40 öre för linnesäckar, bomullssäckar eller dubbelsäckar,
(s. k. helsäckar) 4 » » » jutesäckar,
50 » » pappersäckar,
Säckar à 90 kg. 4 » 5 » » linnesäckar, bomullssäckar eller dubbelsäckar,
3 » 70 » » jutesäckar;
Säckar à 80 kg. 3 » 70 » » linnesäckar, bomullssäckar eller dubbelsäckar,
3 » 35 » jutesäckar;
Säckar à 70 kg. 3 » 35 » » linnesäckar, bomullssäckar eller dubbelsäckar,
3 » » » jutesäckar;
Säckar à 60 kg. 3 » » » linnesäckar, bomullssäckar eller dubbelsäckar,
2 » 70 » » jutesäckar;
Säckar à 50 kg. 2 » 60 » » linnesäckar, bomullssäckar eller dubbelsäckar,
(s. k. halvsäckar) 2 » 40 » » jutesäckar,
25 » » pappersäckar;

Toppsockersäckar 1 krona 60 öre för begagnade säckar för toppsocker;
Toppsockerfat 1 krona 50 öre för furufat per 100 kilogram toppsocker;
Sirapsfat 15 kronor för fat om cirka 250 kilogram;
Sirapsdunkar 2 kronor 50 öre för bleckkärl om 25 kilogram;
Bitsockerlådor 75 öre för låda om 25 à 30 kilogram bitsocker; samt
Paketbitsockerlådor 1 krona för låda om cirka 100 kilogram paketpackat bitsocker;

med skyldighet för säljaren av varan att efter debiterat pris återköpa emballage (dock icke papperssäckar), som fraktfritt i oskadat skick återsändes, eller ock att ansvara för att emballaget, där det till tillverkaren återsändes, av denne på enahanda villkor återköpes.

§ 8.

Vid beräkning för försålt varuparti av maximipris och tillägg därtill enligt de i §§ 1—7 meddelade stadganden må del av öre räknas såsom helt öre.

§ 9.

Bestämmelserna i denna förordning skola tillämpas även vid försäljning, som äger rum av ekonomisk förening till dess medlemmar.

§ 10.

Vad i denna förordning stadgas skall ej äga tillämpning med avseende å socker eller sirap, som framställts i utlandet och som efter tillstånd av folkhushållningskommissionen eller å dess vägnar försäljes under villkor, vilka, i den mån föreskrifter icke meddelas av Kungl. Maj:t, bestämmas av kommissionen.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1918, från och med vilken dag förordningen den 23 november 1917 angående maximipris å socker och sirap skall upphöra att gälla,[1] och skall förstnämnda förordning äga tillämpning till och med den 30 april 1918.

Koloniträdgårdsrörelsen. Jämlikt nådigt bemyndigande den 5 februari 1918 har folkhushållningskommissionen inrättat en särskild avdelning för främ-

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1300.

jande av koloniträdgårdsrörelsen m. m. Genom denna avdelnings försorg har planerats och delvis även igångsatts en omfattande upplysningsverksamhet, närmast åsyftande att frammana ett ökat intresse för odlingar inom städer, brukssamhällen och andra konsumtionscentra. För bestridande av de med detta arbete förenade kostnaderna har Kungl. Maj:t bemyndigat kommissionen att av tillgängliga medel använda 10 000 kronor.

Åtgärder mot skadeinsekterna. Enär från flera håll meddelanden ingått, som tyda på, att fara föreligger för svårartade angrepp av skadeinsekter å fruktskörden, har folkhushållningskommissionen upprättat en särskild sektion under sin fruktavdelning med uppgift att omedelbart igångsätta en kraftig agitation bland landets fruktodlare i syfte att förmå dessa att vidtaga alla de skyddsåtgärder mot frostfjärilen och andra trädgårdens skadeinsekter, som med hänsyn till tillgången på besprutningsmedel är möjligt. Sektionen har även fått till uppgift att, så långt möjligt är, söka förmedla anskaffande av erforderliga besprutningsmedel åt fruktodlare. Till ledare av denna sektion har kommissionen förvärvat professorn vid centralanstalten för jordbruksförsök, Albert Tullgren. Till bestridande av kostnaderna för den nyinrättade sektionens verksamhet beräknar kommissionen, att ett belopp av intill 10 000 kronor må kunna disponeras av kommissionens fruktavdelnings vinstmedel, och har framställning i sådant syfte av kommissionen avlåtits till Kungl. Maj:t.

Transportförbud för potatis. Folkhushållningskommissionen ingav den 25 mars 1918 till Kungl. Maj:t följande framställning:

Genom nådig kungörelse den 1 innevarande mars förordnade Eders Kungl Maj:t, att för transport å järnväg eller fartyg av potatis i större myckenhet än 100 kilogram till en mottagare för annans räkning än statens skulle erfordras särskilt transporttillstånd.[1] Det har emellertid visat sig, att betydande potatisförråd under de senaste veckorna transporterats i partier om högst 100 kilogram vardera. Härigenom försvåras givetvis folkhushållningskommissionens uppköpsverksamhet, varjämte livsmedelsnämnderna berövas möjligheten att förskaffa sig säker kännedom om de kvantiteter potatis, som innehavas av de olika konsumenterna inom respektive distrikt, och därmed att rättvist fördela de förråd, varöver de förfoga. Då å andra sidan orsak till bibehållande av rätten för enskilda att transportera mindre kvantiteter potatis knappast längre torde förefinnas, sedan kommissionen nu över hela landet anställt uppköpare och sålunda är i stånd att fördela alla tillgängliga förråd, torde nu gällande stadganden i förevarande avseende böra ändras därhän, att för transport av potatis med järnväg eller fartyg för annans räkning än statens erfordras av kommissionen utfärdat transporttillstånd.

I sammanhang härmed torde det vara önskvärt, att kommissionen bemyndigas att vid lämnande av tillstånd, som i § 9 av nådiga förordningen den 18 september 1917 angående vissa åtgärder för reglering av handeln med potatis säges[2], meddela föreskrifter om de villkor, under vilka sådant tillstånd må tillgodonjutas.

De av kommissionen föreslagna författningsändringarna hava av Kungl. Maj:t bifallits genom kungörelser den 12 april 1918. (Sv. F. 18, nr 188 och 189.)

[1] Soc. Medd., årg. 1918, sid. 282. — [2] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1150.

Produktionskommittén.

Upprättande av en odlingsorganisation. I en till chefen för jordbruksdepartementet den 9 februari 1918 ingiven skrivelse hade produktionskommittén anfört bland annat följande:

Produktionskommittén har i uppdrag att efter övervägande avgiva förslag till åtgärder, ägnade att dels befordra jordbruksproduktionen i den riktning, som med hänsyn till tidsläget bör anses vara för det allmänna mest gagnelig, dels ock i möjligaste mån öka produktionen. Givet är att, i den mån utvägar i nämnda hänseenden utfinnas, det är av största vikt, att kunskap därom sprides till i första hand dem, av vilkas arbete denna produktion är beroende. Det är ju icke möjligt eller tänkbart, att de för hela vår ekonomiska tillvaro omstörtande förhållanden, i vilka vi leva, skulle utan några som helst upplysningar, råd och anvisningar kunna bedömas och inses av alla våra lantmän. Redan den omständigheten, att vissa för produktionen erforderliga varor, såsom gödning och vissa slag av utsäde, kunna tillhandahållas endast i mycket begränsad omfattning, föranleder givetvis, att åt odlingen måste ägnas en omsikt, vars beskaffenhet kräver mångahanda slag av överväganden; så ock nödvändigheten av att andra proportioner än tillförne anläggas på förhållandet mellan den vegetabiliska och den animaliska produktionen, mellan odlingen av brödsäd, potatis och andra för direkt mänsklig näring avsedda förnödenheter å ena sidan samt foderväxter å den andra. Statens mångahanda åtgöranden för produktionens främjande kunna näppeligen antagas komma att, utan särskild upplysning och rådplägning, till sin allmänna innebörd såväl som i sina detaljer inses av alla dem, för vilka de äro avsedda. I den mån förslag till lokala anordningar på jordbruksområdet finnas böra underställas vederbörande myndigheter, torde det ofta nog vara av nöden, att tillfälle till biträde härvid, såväl med hänsyn till initiativ som annorledes, finnes tillgängligt för dem det vederbör. I sådana fall, där brist på företagsamhet eller arbetsvilja åstadkommit minskning av odlingen eller t. o. m. verklig vanhävd, är det uppenbarligen av stor vikt, att de ifrågakommande jordbrukarna varda i första hand genom personlig påverkan övertygade om nödvändigheten av missförhållandenas avhjälpande.

För att upplysningar, råd och uppmaningar av här avsedd innebörd skola medföra det bästa resultat, är det emellertid av vikt, att desamma meddelas under sådana former och från sådant håll, att de mötas med verkligt förtroende. Det bör vara jordbrukarna själva, som till landets och eget gagn handhava det upplysnings- och rådgivningsarbete, varom här är fråga.

Då kommittén anser sig böra göra förslag om särskild organisation av berörda arbete, förbiser kommittén icke, att olika slag av offentliga organ redan för närvarande handhava uppgifter av hithörande slag. De ordinarie myndigheter och korporationer, som här ifrågakomma, äro framför allt lantbruksstyrelsen och hushållningssällskapen med deras underavdelningar och tjänstemän samt även länsstyrelserna. Härtill komma så de av tidsläget skapade organen för det statliga kristidsarbetets handhavande. Givetvis är det av stor vikt, att det administrativa arbete, som nu omförmälda organ av olika slag hava sig anförtrott, icke bringas i oordning genom skapandet av ytterligare organ, vars uppgifter skulle komma att endels sammanfalla med eller skära de redan förefintligas. Med beaktande av denna synpunkt och oaktat den redan förut mångbövdade beskaffenheten av de statliga eller kommunala organ, ordinarie eller tillfälliga, i vilkas uppgifter ingår att biträda jordbruksnäringen, kan kommittén dock icke underlåta att vara av den mening, att plats bör beredas för ytterligare en organisation, vars uppgifter emellertid böra noga begränsas och vilken bör i sitt arbete vara anknuten till och samverka med de redan befintliga.

Denna organisations uppgift bör i huvudsak vara den ovan av kommittén antydda att inom den jordbruksidkande befolkningen öva rådgivande och manande verksamhet med avseende å den svenska jordens utnyttjande på med hänsyn till tidsläget bästa sätt samt även att, i den mån omständigheterna därtill föranleda, avgiva förslag eller framställningar till odlingsarbetets fromma eller lämna biträde vid sådana framställningars upprättande. Emellertid torde det härjämte böra åligga den nya organisationen att, i den mån därom förordnas, tillhandagå det allmänna med hjälp vid det administrativa ordnandet av dess av kristidsförhållandena föranledda, odlingsstödjande verksamhet (exempelvis där denna gives form av odlings- eller dikningsbidrag.)

Såsom redan nämnts, anser kommittén det vara av vikt, att tyngdpunkten av ifrågavarande verksamhet lägges på det lokala och personliga arbetet, liksom även att detsamma handhaves av jordbruksnäringens egna förtroendemän. För uppehållande av enhetlighet och för åstadkommande av nödig sammanhållning och samverkan är emellertid av nöden, att utöver de rent lokala organen inrättas särskilda organ för större områden.

Vad nu först angår de i egentlig mening lokala organen, vill kommittén föreslå, att inom en var av rikets landskommuner (socknar) inrättas en *odlingsnämnd*. Denna bör bestå av tre eller i större kommuner högst fem aktade och kunniga jordbrukare, utsedda genom omröstning bland de personer, som inom kommunen äro taxerade till bevillning för inkomst av jordbruksfastighet.

Odlingsnämndernas uppgift torde böra sålunda sammanfattas:

1) att giva kommunens jordbrukare råd och anvisningar
angående den odlade jordens utnyttjande på bästa sätt och de växtslag, som särskilt med hänsyn till kristidsförhållandena företrädesvis böra odlas;
angående den naturliga gödselns lämpliga tillvaratagande och behandling;
angående anskaffande av fullgott utsäde, konstgjorda gödselmedel, jordbruksredskap och maskiner med bränsle och smörjoljor, arbetskraft, hästar och foder såväl särskilt för odlingsföretag, varom under 2) här nedan förmäles, som även eljest;

2) att samråda med vederbörande jordbrukare inom kommunen angående de åtgärder, som å särskilda egendomar böra och kunna vidtagas för vinnande av ny odlingsmark genom röjning av hag- eller skogsmark för dess iordningställande till rationell betesmark eller genom uppodling av skogs-, hed- eller ljungmark eller genom avdikning av ängar, mossar eller annan sidlänt mark samt, i den mån statsbidrag eller annat statligt understöd för dylikt arbetes verkställande finnes av nöden, lämna jordbrukaren sitt biträde och stöd härutinnan;

3) att övervaka, att jorden inom kommunen ordentligt skötes, och, om försummelse härutinnan iakttages, med alla till buds varande medel verka för att nöjaktig brukning kommer till stånd, i sista hand genom att om missförhållandet göra anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshavande med förslag till de åtgärder, som från det allmännas sida synas påkallade för jordens upphjälpande ur vanhävden;

4) att tillhandahålla odlingsråd och de myndigheter, varom nedan förmäles, de uppgifter angående jordbruksförhållandena inom kommunen, som av dem begäras, samt hos odlingsrådet göra de anmälningar och förslag, som av omständigheterna påkallas; och

5) att, i den mån Kungl. Maj:t därom förordnar, tillhandagå staten med hjälp vid det administrativa ordnandet av dess verksamhet för odlingsarbetets främjande, samt att i övrigt övervaka, att de åtgärder till jordbrukets fromma, som inom kommunen från det allmännas sida föreskrivas eller påfordras, varda vidtagna och, i händelse av försummelse härutinnan, hos vederbörande myndighet därom göra anmälan.

För att sammanhålla och leda odlingsnämndernas arbete och i viss mån även övervaka detsamma bör enligt kommitténs mening inom varje hushållningssällskapsområde tillsättas ett särskilt *odlingsråd*, bestående av ordförande och fyra andra ledamöter jämte två suppleanter för dem, samtliga utsedda av hushållningssällskapets förvaltnings-

utskott. Önskligt är, att ledamöter av det redan förefintliga jordbruksrådet, om deras tid och läggning det medgiva, tagas i anspråk även för denna uppgift. I varje fall torde böra bestämmas, att minst en av jordbruksrådets ledamöter bör jämväl vara ledamot av odlingsrådet. Uttryckligen bör dessutom föreskrivas, att ett intimt samarbete bör anordnas mellan dessa båda råd samt att desamma böra gemensamt sammanträda, då detta från endera sidan påkallas.

Odlingsrådens uppgifter torde böra sålunda sammanfattas:

1) att inom sitt område meddela råd och upplysningar angående den odlade jordens användning med hänsyn till därstädes rådande förhållanden;

2) att, såväl på eget initiativ som efter förslag av odlingsnämnd, undersöka möjligheterna av nyodling och dikning, verka för sådana arbetens anordnande och, där så kräves, hos Kungl. Maj:t göra framställning angående understöd åt dylikt arbete;

3) att övervaka, att jorden inom området ordentligt skötes, arbeta för att försumlighet härutinnan rättas, och, om så finnes nödigt, hos Kungl. Maj:ts befallningshavande för vederbörlig åtgärd anmäla förekommande fall av vanhävd;

4) att tillhandahålla vederbörande myndigheter de uppgifter angående jordbruksförhållandena inom området, som av dem begäras, samt hos dem göra de anmälningar och förslag, som av omständigheterna påkallas;

5) att, i den mån Kungl. Maj:t därom förordnar, tillhandagå staten med hjälp vid det administrativa ordnandet av dess verksamhet för odlingsarbetets främjande; och

6) att i allmänhet leda och övervaka odlingsnämndernas verksamhet samt i övrigt verka för nyttig odlings främjande inom distrikten.

För ledandet av odlingsrådens och odlingsnämndernas arbete föreslår kommittén tillsättande av en särskild *statens odlingskommitté*, bestående av tre ledamöter, varav en utses av Kungl. Maj:t, en av lantbruksstyrelsen bland styrelsens ledamöter och en av folkhushållningskommissionen bland kommissionens ledamöter. Denna kommitté bör det åligga att fullgöra sitt värv i intimt samarbete såväl framför allt med lantbruksstyrelsen och folkhushållningskommissionen som jämväl med andra verk och myndigheter, i den mån det erfordras.

I huvudsaklig anslutning till ovan återgivna förslag avlät Kungl. Maj:t den 19 februari 1918 proposition till riksdagen angående anslag till en odlingsorganisation. För detta ändamål beräknades erforderligt ett belopp av 800 000 kronor under vartdera av åren 1918 och 1919. Härav avsågs för statens odlingskommitté 50 000 kronor, för odlingsråden sammanlagt 200 000 kronor samt för odlingsnämnderna 550 000 kronor. Jordbruksutskottet tillstyrkte i utlåtande den 11 mars ifrågavarande anslag, vilket ock av andra kammaren beviljades. Första kammaren anslöt sig däremot till en av en minoritet inom utskottet avgiven reservation, enligt vilken den tillämnade odlingsorganisationens arbetsuppgifter skulle överlämnas åt lantbruksstyrelsen, hushållningssällskapen och deras häradsavdelningar m. fl. redan befintliga myndigheter och organisationer, varigenom för de avsedda nyodlingsföretagen skulle erfordras allenast ett anslag av 200 000 kronor per år. Vid gemensam omröstning den 10 april beslöt emellertid riksdagen att bevilja det av Kungl. Maj:t begärda högre anslaget.

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1917.

I. Arbetsförmedlingsfrågans nuvarande läge.

Vid 1917 års början funnos inalles 35 arbetsförmedlingsanstalter, av vilka 24 voro länsanstalter och de återstående 11 fristående kommunala anstalter. Bland de sistnämnda äro emellertid inräknade Malmöhus läns anstalter, 8

Översikt av Sveriges offentliga arbetsförmedling

å olika orter i riket år 1917.

Landsdelar	*Kontor i verksamhet*
Stockholms stad	*Stockholm*, avdelningskontor å Södermalm.
Stockholms . . . . . län	*Stockholm*, Södertälje, Norrtälje, Vaxholm.
Uppsala . . . . . »	*Uppsala*, Enköping, Skutskär, Tierp.
Södermanlands . . . . . »	*Eskilstuna*, Nyköping, Strängnäs, Flen, Katrineholm, Gnesta.
Östergötlands . . . . . »	*Norrköping; Linköping*, Söderköping, Skänninge, Vadstena, Motala, Valdemarsvik, Mjölby, Ödeshög, Åtvidaberg, Kisa, Ö. Husby, Finspång, Borensberg.
Jönköpings . . . . . »	*Jönköping*, Eksjö, Tranås, Vetlanda, Värnamo, Gislaved, Nässjö.
Kronobergs . . . . . »	*Växjö*, Ljungby, Älmhult.
Kalmar län	
norra landstingsområdet .	*Västervik*, Vimmerby.
södra »	*Kalmar*, Nybro, Torsås.
Gottlands . . . . . län	*Visby*.
Blekinge . . . . . »	*Karlskrona*, Ronneby, Karlshamn, Sölvesborg.
Kristianstads . . . . . »	*Kristianstad*, Hässleholm, Ängelholm, Tomelilla, Åstorp.
Malmöhus . . . . . »	*Malmö; Lund; Landskrona; Hälsingborg; Ystad; Trälleborg; Eslöv; Skurup.*
Hallands . . . . . »	*Halmstad*, Laholm, Falkenberg, Varberg, Kungsbacka.
Göteborgs och Bohus . . »	*Göteborg; Uddevalla*, Strömstad, Lysekil, Kungälv, Marstrand.
Älvsborgs . . . . . »	*Vänersborg*, Alingsås, Borås, Trollhättan.
Skaraborgs . . . . . »	*Skara*, Mariestad, Tidaholm, Vara, Skövde, Falköping.
Värmlands . . . . . »	*Karlstad*, Kristinehamn, Filipstad, Arvika, Säffle.
Örebro . . . . . »	*Örebro*, Askersund, Lindesberg, Karlskoga, Kopparberg, Laxå, Nora.
Västmanlands . . . . . »	*Västerås*, Köping, Arboga, Sala
Kopparbergs . . . . . »	*Falun*, Avesta, Mora, Leksand, Ludvika.
Gävleborgs . . . . . »	*Gävle*, Hudiksvall, Söderhamn, Storvik, Ljusdal, Bollnäs,
Västernorrlands . . . . »	*Sundsvall*, Härnösand, Sollefteå, Ånge.
Jämtlands . . . . . »	*Östersund*, Strömsund, Sveg.
Västerbottens . . . . . »	*Umeå*, Skellefteå.
Norrbottens . . . . . »	*Luleå*, Piteå, Kiruna.

till antalet, vilka från länets landsting åtnjuta årligt anslag. Endast 3 anstalter, Stockholms, Norrköpings och Göteborgs, kunna alltså anses vara uteslutande kommunala. Erinras bör dessutom, att åtskilliga till länsanstalterna hörande avdelningskontor även uppbära kommunala anslag, varjämte samtliga anstalter åtnjuta statsanslag.

Någon förändring av antalet anstalter inträffade icke under året. Däremot upprättades 5 nya avdelningskontor i Vaxholm, Falköping, Laxå, Nora och Ånge, vadan hela antalet dylika kontor, som vid årets början uppgick till 83, vid årets slut utgjorde 88.

Vad de kommunala anstalterna beträffar, är det alltjämt endast Stockholmsanstalten, som upprättat avdelningskontor.

Hela antalet offentliga arbetsförmedlingskontor utgjorde således vid årets utgång 123. Några anstalter hava, utom filialkontor, även ett eller flera ombud anställda.

Tablån å föregående sida visar, på vilka orter den offentliga arbetsförmedlingen under hela året 1917 eller någon del av detsamma hade kontor (huvud- eller avdelningskontor). Det framgår av tablån, att offentliga arbetsförmedlingsanstalter numera finnas inom rikets samtliga län.

Såsom supplement till tablån lämnas här nedan en kortfattad redogörelse för arbetsförmedlingens utveckling och nuvarande läge inom olika landsdelar.

Stockholms stad. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt finnes sedan år 1905. Verksamheten bedrevs under flera år vid allenast *ett* kontor, beläget å Norrmalm, men år 1910 beviljades av stadsfullmäktige medel till upprättande av ett filialkontor å Södermalm, vilket öppnades under år 1911. År 1917 i juni öppnades ett fackarbetsanvisningskontor för måleriyrket. — Stockholmsanstalten har sedan 1912 fungerat såsom distriktskontor, avseende den offentliga arbetsförmedlingen i Stockholms stad, Stockholms län, Uppsala län och Södermanlands län.

Stockholms län. Sedan fråga om inrättande av en för Stockholms stad och län gemensam arbetsförmedling förfallit, beslöt hushållningssällskapets förvaltningsutskott 1913 föreslå upprättandet av en för länet fristående offentlig arbetsförmedling med huvudkontor i Stockholm och minst två filialkontor inom länet, därav ett i Södertälje och ett i Norrtälje. Kostnaderna skulle bestridas av hushållningssällskapet och landstinget. Förslaget godkändes av båda parterna, och verksamheten begynte under år 1914 å ovannämnda tre platser. Under år 1917 har tillkommit ett tredje avdelningskontor i Vaxholm.

Mellan de båda anstalterna i Stockholm har den arbetsfördelningen genomförts, att länsanstalten huvudsakligen sysslar med arbetsförmedling för jordbruket, medan den kommunala anstalten förmedlar platser inom industri, handel o. d.

Uppsala län. Uppsala stads och läns arbetsförmedling har varit i verksamhet sedan år 1908, till en början endast genom kontor i Uppsala men från och med år 1910 även genom avdelningskontor i Enköping, Skutskär och Tierp. Kostnaderna fördelas på landsting, hushållningssällskap och vederbörande kommuner.

Södermanlands län. Länsförmedling med huvudkontor i Eskilstuna och avdelningskontor i Nyköping och Flen trädde i verksamhet i början av år 1911. Under år 1914 öppnades ytterligare tre filialkontor, nämligen i Strängnäs, Katrineholm och Gnesta.

Östergötlands län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt finnes i Norrköping sedan år 1906. — Östergötlands läns arbetsförmedling, upprättad av landstinget, med huvudkontor

i Linköping samt filialkontor å ett flertal platser inom länet (Söderköping, Skänninge, Vadstena, Motala, Valdemarsvik, Mjölby, Ödeshög, Åtvidaberg, Kisa, Östra Husby, Finspång och Borensberg), började sin verksamhet under år 1908. Anstalten, som samarbetar med Norrköpingskontoret, där en särskild avdelning för förmedling av jordbruksarbetare under säsongtiden finnes inrättad, underhålles av landstinget med bidrag från de flesta kommuner, dit kontor äro förlagda. — Huvudkontoret i Linköping har sedan år 1910 fungerat såsom distriktskontor för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gottlands län.

Jönköpings län. Från och med år 1910 är Jönköpings läns arbetsförmedling i verksamhet. Huvudkontoret är förlagt till Jönköping, och avdelningskontor äro upprättade i Eksjö, Tranås, Vetlanda, Värnamo, Nässjö och Gislaved. Anslag lämnas av landstinget, hushållningssällskapet och Jönköpings stad.

Kronobergs län. Vid 1911 års landsting beslöts inrättande av en arbetsförmedlingsanstalt för länet med huvudkontor i Växjö och filialkontor i Ljungby. Beslutet fattades under villkor att medel ansloges jämväl av hushållningssällskapet och staden Växjö. Anstalten började sin verksamhet i maj 1912. Under år 1915 trädde ytterligare ett avdelningskontor i verksamhet, nämligen i Älmhult.

Kalmar län. Inom länets norra landstingsområde är sedan början av år 1910 en offentlig arbetsförmedlingsanstalt i verksamhet i Västervik. Kostnaderna härför fördelas lika mellan staden, länets landsting och hushållningssällskap samt nationalföreningen mot emigrationen. Under år 1913 öppnades filialkontor i Vimmerby. — Inom länets södra landstingsområde har nämnda förening haft en arbetsförmedlingsanstalt i verksamhet i Kalmar. Landstinget beviljade år 1910 anslag för utveckling av verksamheten vid denna anstalt samt till upprättande av filialer i Oskarshamn, Borgholm, Mönsterås, Nybro och Torsås. Av dessa trädde under år 1911 avdelningskontoren i Nybro och Torsås i verksamhet. Till kontoret i Kalmar hava medel anslagits jämväl av stadsfullmäktige i Kalmar.

Gottlands län. Under sommaren och hösten 1914 inrättades av drätselkammaren i Visby en provisorisk arbetsförmedlingsanstalt, vilken dock snart upphörde. Vid årets landsting återupptogs den förut flera gånger förfallna frågan om inrättandet av anstalt för länet, vartill såväl landstinget som stadsfullmäktige i Visby beviljade anslag för år 1915, under förutsättning att jämväl erforderligt anslag av statsmedel kunde utverkas. Anstalten började sin verksamhet under loppet av år 1915.

Blekinge län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt upprättades i Karlskrona år 1906. Länsförmedling med huvudkontor i Karlskrona och avdelningskontor i Karlshamn trädde i verksamhet under år 1910. Anstalten är upprättad av landstinget med bidrag av vederbörande kommuner, och den kommunala anstalten i Karlskrona har uppgått i länsanstalten. Under år 1912 tillkom ett avdelningskontor, nämligen i Ronneby, samt under år 1914 ett i Sölvesborg.

Kristianstads län. Arbetsförmedlingen för länet trädde i verksamhet i början av år 1908 med huvudkontor i Kristianstad och avdelningskontor i Simrishamn, Ängelholm och Hässleholm. Den 1 april 1909 tillkommo ytterligare avdelningskontor i Tomelilla och Osby, vilket sistnämnda kontor likväl med 1911 års utgång indrogs. Under år 1913 indrogs kontoret i Simrishamn, varemot ett nytt kontor öppnades i Åstorp. Ombud äro anställda å skilda orter inom länet.

Malmöhus län. Kommunala arbetsförmedlingsanstalter finnas i Hälsingborg sedan 1902 samt i Malmö och Lund sedan 1905. Dessa erhålla emellertid numera bidrag även av landstinget. Under år 1909 beslöto vederbörande kommuner att med bidrag från landstinget inrätta arbetsförmedlingsanstalter i Ystad, Eslöv, Skurup, Landskrona och Trälleborg. I sistnämnda stad började verksamheten dock först under år 1911. Till centralanstalt för länets förmedlingskontor har

bestämts den kommunala anstalten i Malmö, vilken jämväl fungerar som distriktskontor för Skåne och Blekinge.

Hallands län. Länsarbetsförmedling med huvudkontor i Halmstad och avdelningskontor i Falkenberg, Varberg och Kungsbacka jämte en del sockenombud trädde i verksamhet i början av år 1910. Anstalten är upprättad av landstinget med bidrag av vederbörande kommuner samt av nationalföreningen mot emigrationen. Under år 1911 öppnades ett avdelningskontor även i Laholm.

Göteborgs och Bohus län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt är i Göteborg i verksamhet sedan år 1902. Under år 1912 började anstalten fungera såsom distriktskontor för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i Göteborgs och Bohus, Hallands och Skaraborgs län samt 1914 för Älvsborgs län. — I enlighet med beslut av 1909 års landsting, trädde under år 1910 en länsförmedlingsanstalt i verksamhet med huvudkontor i Uddevalla, filialkontor i Strömstad, Lysekil och Kungälv samt ombud å ett flertal orter inom länet. Under år 1911 tillkom ännu ett filialkontor, nämligen i Marstrand.

Älvsborgs län. Allt sedan år 1907 hade fråga om inrättande av en arbetsförmedlingsanstalt för länet tid efter annan väckts, ehuru något beslut därom ej fattats. Den av krigsutbrottet år 1914 förorsakade ekonomiska krisen gav likväl anledning till att länets södra hushållningssällskap i augusti sistnämnda år upprättade en huvudsakligen för skördearbete avsedd provisorisk förmedlingsanstalt i Borås, varjämte Trollhättans kommun ungefär samtidigt öppnade förmedlingskontor. Landstinget beslöt senare att med bidrag av vederbörande kommuner anslå medel till upprättandet av en provisorisk anstalt för länet med huvudkontor i Vänersborg samt avdelningskontor i Borås, Alingsås och Trollhättan. Frågan om anstaltens överförande på ordinarie stat förelåg vid såväl 1916 som 1917 års landsting, utan att dock vinna erforderlig anslutning. Sedan emellertid på hösten 1917 en hotande försämring inträtt å arbetsmarknaden, beslöt länshjälpkommittén en omorganisation av anstalten, i huvudsaklig överensstämmelse med det vid senaste landstinget föreliggande förslaget. Anstaltens huvudkontor har i samband härmed från och med år 1918 förflyttats från Vänersborg till Borås.

Skaraborgs län. Sedan en av hushållningssällskapet beslutad arbetsförmedlingsanstalt för länet med kontor i Skara under år 1910 trätt i verksamhet, beslöt samma års landsting att lämna understöd till densamma. Bidrag lämnas jämväl av Skara stad. Avdelningskontor öppnades under år 1911 i Lidköping och Vara, av vilka dock det förra under åren 1912—1917 varit nedlagt, men 1918 åter trätt i verksamhet. Under år 1913 öppnades ett avdelningskontor i Mariestad, varjämte i samband med 1914 års kris kontor öppnades i Tidaholm och Skövde. Under 1917 har ytterligare tillkommit ett kontor i Falköping.

Värmlands län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt har sedan år 1906 funnits i Karlstad. — Enligt beslut vid 1911 års landsting inrättades arbetsförmedlingsanstalt för länet med huvudkontor i Karlstad, avdelningskontor i Kristinehamn, Filipstad och Arvika samt ortsombud i Säffle och Norra Råda, allt under förutsättning av anslag från resp. kommuner. Länsförmedlingen med tillhörande avdelningskontor och ortsombud har från och med år 1912 trätt i verksamhet, varvid den kommunala anstalten i Karlstad uppgått i länsanstalten. Den i Norra Råda bedrivna verksamheten nedlades med 1913 års utgång.

Örebro län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt har i Örebro varit i verksamhet sedan den 1 mars 1909. — Landstinget beslöt år 1911 upprätta en länsarbetsförmedling med centralanstalt i Örebro och med filialer i andra länets kommuner, där sådana kunde anses behövliga. Medel beviljades under förutsättning av anslag från vederbörande kommuner. Länsförmedlingen har från och med år 1912 trätt i verksamhet och den kommunala anstalten i Örebro uppgått i länsanstalten. Filialkontor öppnades under år 1913 i Askersund och Lindesberg, under 1914 i Karlskoga och Kopparberg samt under 1917 i Nora och Laxå. — Örebroanstalten fungerar sedan 1912 som distriktskontor för den offentliga arbetsförmedlingen i Värmlands, Örebro och Västmanlands län.

Västmanlands län. En offentlig arbetsförmedlingsanstalt för länet började sin verksamhet i Västerås under november 1909 med understöd av landstinget och Västerås stad. Under år 1911 tillkommo två avdelningskontor, i Köping och i Arboga, och under år 1913 ett dylikt kontor i Sala.

Kopparbergs län. På förslag av de utav landstinget och hushållningssällskapets förvaltningsutskott utsedda kommitterade beslöt 1909 års landsting inrätta en offentlig arbetsförmedlingsanstalt för länet med huvudkontor i Falun och 5 filialkontor (i Borlänge, Ludvika, Avesta Järna och Mora) under förutsättning av bidrag från hushållningssällskapet och vederbörande kommuner. Kontoret i Falun började sin verksamhet under år 1910, och avdelningskontor öppnades i Avesta, Mora och Leksand under loppet av år 1911, i Ludvika under år 1912.

Gävleborgs län. I Gävle har sedan år 1907 funnits en kommunal arbetsförmedlingsanstalt. En av 1909 års landsting beslutad provisorisk länsförmedlingsanstalt har varit i verksamhet fr. o. m. år 1910, med huvudkontor förlagt till den kommunala anstalten i Gävle samt avdelningskontor i Storvik, Söderhamn, Ljusdal och Hudiksvall. Avdelningskontor öppnades under år 1914 jämväl i Bollnäs och Harmånger (det sistnämnda nedlagt 1916). — Anstalten i Gävle började under år 1912 fungera såsom distriktskontor för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län.

Västernorrlands län. Kommunal arbetsförmedlingsanstalt har sedan år 1906 varit i verksamhet i Sundsvall. På grund av vid 1911 års landsting fattat beslut trädde länsförmedling med huvudkontor i Sundsvall i verksamhet från och med år 1912. Avdelningskontor öppnades, enligt landstingets beslut, under år 1913 i Härnösand och under år 1915 i Sollefteå. Från och med år 1917 har ytterligare ett dylikt kontor trätt i verksamhet i Ånge.

Jämtlands län. Arbetsförmedling för länet började sin verksamhet i juni 1911 vid huvudkontoret i Östersund. Därjämte hava avdelningskontor öppnats i Ragunda, Strömsund och Sveg. Av dessa har emellertid kontoret i Ragunda under år 1913 indragits.

Västerbottens län. 1911 års landsting beslöt att, med villkor av anslag från hushållningssällskapet, år 1912 upprätta en offentlig länsarbetsförmedlingsanstalt med huvudkontor i Umeå och avdelningskontor eller ombud å lämpliga platser, ävensom att anslå medel härför. Sedan hushållningssällskapet beslutat lämna bidrag till föreslaget belopp, trädde länsförmedlingen i verksamhet i maj 1912. Avdelningskontor öppnades under samma år i Skellefteå.

Norrbottens län. Länsförmedling trädde i verksamhet vid början av år 1909 med huvudkontor i Luleå samt ombud i Boden, Malmberget och Kiruna. På grund av de obetydliga resultaten indrogos emellertid kontoret i Boden fr. o. m. den 1 oktober 1910 samt kontoret i Malmberget fr. o. m. 1912. Under sistnämnda år har avdelningskontor öppnats i Piteå. I Boden har verksamheten upptagits under kortare tider åren 1915 och 1916, men åter nedlagts.

II. Arbetsförmedlingsverksamheten under år 1917.

Arbetsförmedlingsanstalternas verksamhet har, för så vitt densamma kan mätas med antalet lediga och tillsatta platser, under 1917 företett en större omfattning än något föregående år. Antalet ansökningar om arbete har i jämförelse med närmast föregående år likaledes ökats, men har dock ej kommit upp till samma siffra som för 1915, vilket år uppvisar den hittintills största tillströmningen av arbetssökande, en given följd av de osäkra förhållandena, som under förra delen av nämnda år voro rådande å arbetsmarknaden. Huvudresultaten av verksamheten, jämförda med motsvarande uppgifter för några föregående år, framgå av *tab. A.* Den procentuella ökningen (minsk-

ningen) av frekvensen vid arbetsförmedlingsanstalterna under åren 1915—1917 framträder i följande siffersammanställning:

Ökning (minskning) av antalet	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans		
	1915	1916	1917	1915	1916	1917	1915	1916	1917
Arbetsansökningar .	+ 22·3	— 10·9	+ 5·8	+ 24·0	— 13·6	+ 8·4	+ 23·0	— 12·0	+ 6·8
Lediga platser . . .	+ 26·3	+ 29·1	+ 3·7	+ 2·4	+ 11·3	— 2·0	+ 14·4	+ 21·1	+ 1·4
Tillsatta platser . .	+ 26·9	+ 15·6	+ 0·3	+ 8·5	+ 3·6	+ 3·3	+ 18·8	+ 10·8	+ 1·4

Ökningen av antalet lediga platser faller, som härav framgår, helt och hållet på manliga avdelningen. Beträffande kvinnliga platser har någon, om ock obetydlig minskning redovisats. Ökningen av antalet arbetsansökningar och tillsatta platser har däremot varit större beträffande kvinnorna än för männen.

Huru antalet arbetsansökningar samt lediga och tillsatta platser fördelat sig på årets olika månader, framgår av följande översikt:

Tab. A. Antalet arbetsansökningar, lediga och tillsatta platser under olika månader.

Månad	*Manliga avdeln.*			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser[1]	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser[1]	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser[1]	Tillsatta platser
Januari	12 399	11 394	7 574	8 653	7 797	4 741	**21 052**	**19 191**	**12 315**
Februari	13 189	9 895	6 778	8 115	7 262	4 465	**21 304**	**17 157**	**11 243**
Mars	14 451	10 637	7 226	10 234	10 286	5 808	**24 685**	**20 923**	**13 034**
April	14 138	11 218	7 263	10 571	11 682	6 668	**24 709**	**22 900**	**13 931**
Maj	13 527	13 665	8 960	8 719	10 174	6 001	**22 246**	**23 839**	**14 961**
Juni	13 521	13 522	9 366	7 813	9 057	5 350	**21 334**	**22 579**	**14 716**
Juli	14 941	18 704	9 652	7 897	7 311	4 188	**22 838**	**26 015**	**13 840**
Augusti	18 106	23 697	12 432	10 654	10 776	6 059	**28 760**	**34 473**	**18 491**
September	14 649	21 245	11 236	13 318	13 180	8 099	**27 967**	**34 425**	**19 335**
Oktober	17 657	19 364	13 493	14 638	12 953	9 187	**32 295**	**32 317**	**22 680**
November	14 982	14 479	10 890	10 708	7 939	5 772	**25 690**	**22 418**	**16 662**
December	11 880	11 280	9 080	6 174	5 925	4 222	**18 054**	**17 205**	**13 302**
Hela året 1917	**173 440**	**162 504**	**113 950**	**117 494**	**106 929**	**70 560**	**290 934**	**269 433**	**184 510**
» » 1916	163 865	156 634	113 578	108 421	109 102	68 324	**272 286**	**265 736**	**181 902**
» » 1915	183 829	121 355	98 240	125 457	98 039	65 931	**309 286**	**219 394**	**164 171**
» » 1914	150 344	96 106	77 398	101 177	95 707	60 764	**251 521**	**191 813**	**138 162**
» » 1913	115 704	83 680	65 077	85 319	89 047	52 854	**201 023**	**172 727**	**117 931**

Någon större avvikelse från de normala fluktuationerna i frekvensen vid arbetsförmedlingsanstalterna har det gångna året icke företett. Augusti, september och oktober, under vilka månader säsongen inträffar inom såväl jordbruket som flera industriella och kommersiella yrken samt för övrigt ombytet av anställning är som livligast, utvisa en väsentligt större frekvens än övriga månader. Under förra halvåret nådde omsättningen å kvinnliga av-

[1] Talen för varje särskild månad angiva hela det under månaden disponibla antalet lediga platser, således med inräknande även av dem, som kvarstått aktuella från föregående månad. Dessa sistnämnda platser hava däremot i siffrorna för hela året inräknats endast en gång, varav förklaras, att dessa äro mindre än de enskilda månadernas siffror tillsammantagna.

delningen maximum i april, såsom även andra år merendels varit fallet. Å manliga avdelningen gjordes däremot största antalet ansökningar om arbete redan i mars, medan antalet lediga och tillsatta platser, från februari ända till augusti företedde en oavbruten stegring. För båda avdelningarna tillsammantagna framträdde i jämförelse med 1916 en minskning av antalet arbetsansökningar under januari, februari och maj, medan samtliga övriga månader utvisade ökning. Antalet lediga platser var under månaderna februari—maj, ävensom under oktober, lägre än motsvarande tid föregående år; de övriga månaderna företedde däremot ökad arbetstillgång. I fråga om antalet tillsatta platser var utvecklingen i huvudsak enahanda, dock med det undantag, att under juli förmedlingsresultatet var något sämre än föregående år.

Ännu tydligare belyses arbetsmarknadens läge under årets olika månader av de tal, som angiva proportionen mellan å ena sidan antalet lediga platser samt å andra sidan antalet arbetsansökningar och antalet tillsatta platser. Dessa proportionstal återfinnas i nedanstående tablå, som upptager motsvarande siffror jämväl för 1916:

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete						*Tillsatta platser*					
	Män		Kvinnor		Tillsammans		Manliga		Kvinnliga		Tillsammans	
	1916	1917	1916	1917	1916	1917	1916	1917	1916	1917	1916	1917
Januari . . .	145	109	129	111	**138**	**110**	71	66	61	61	**67**	**64**
Februari . . .	128	133	118	112	**124**	**124**	70	68	61	61	**66**	**66**
Mars	125	136	93	99	**109**	**118**	73	68	57	56	**65**	**62**
April	102	126	77	90	**90**	**108**	67	65	54	57	**61**	**61**
Maj	91	99	75	86	**85**	**93**	69	66	56	59	**64**	**63**
Juni	98	100	83	86	**92**	**94**	71	69	56	59	**65**	**65**
Juli	80	80	88	108	**82**	**88**	61	52	54	57	**59**	**53**
Augusti . . .	91	76	84	99	**88**	**83**	63	52	52	56	**59**	**54**
September . .	76	69	83	101	**79**	**81**	61	53	55	61	**58**	**56**
Oktober . . .	84	91	93	113	**87**	**100**	68	70	62	71	**66**	**70**
November . .	97	103	121	135	**106**	**115**	72	75	68	73	**70**	**74**
December . .	97	105	98	104	**97**	**105**	75	80	69	71	**72**	**77**
Hela året	**105**	**107**	**99**	**110**	**102**	**108**	**73**	**70**	**63**	**66**	**68**	**68**

Under årets första månader förekom efter vanligheten ett överskott av såväl manlig som kvinnlig arbetskraft. Å manliga avdelningen kan under maj och juni ett jämviktsläge anses hava inträtt; därefter framträdde underskott å arbetskraft från juli till oktober. Å kvinnliga avdelningen var det endast tre månader (april—juni), som antalet ansökningar om arbete något nämnvärt understeg antalet lediga platser. För samtliga månader tillhopa var antalet ansökningar om arbete i förhållande till antalet lediga platser något större å kvinnliga än å manliga avdelningen, ett förhållande, som icke haft motsvarighet under något år förut. Orsaken härtill får tydligen sökas å ena sidan i den stora efterfrågan å arbetskraft, som från bränslekommissionens sida förelegat, å andra sidan i den omfattande arbetslöshet, som varit rådande inom vissa industrigrenar med övervägande kvinnlig arbetarstam, i främsta rummet textilindustrien.

I fråga om tillsättningsresultatet äro skiljaktigheterna de olika månaderna

emellan mera framträdande, än vad under de närmast föregående åren varit fallet. I juli tillsattes det relativt lägsta antalet platser, 53 %, samt i december det högsta antalet, 77 %.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under året 19 967 platser, varav 14 988 manliga och 4 979 kvinnliga. Dessa siffror giva dock endast ett svagt uttryck för de offentliga anstalternas verkliga betydelse för omgivande trakt, enär vid samtliga länsanstalter alla platser, som tillsatts inom respektive län, redovisas såsom förefintliga inom orten.

III. Verksamheten vid de särskilda anstalterna.

Upplysningar rörande verksamhetens omfattning vid de olika anstalterna inhämtas av *tab. B.* En jämförelse med 1916 års siffror visar, att 18 an-

Tab. B. Verksamheten vid de särskilda anstalterna under år 1917.

Anstalter	*Manliga avdeln.*			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbeta	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	32 304	27 427	22 012	28 173	29 569	18 596	**60 477**	**56 996**	**40 608**
Stockholms län	14 974	19 230	11 155	3 085	3 532	1 712	**18 059**	**22 762**	**12 867**
Uppsala län	5 838	5 322	3 324	2 676	2 786	1 999	**8 514**	**8 108**	**5 323**
Södermanlands län	4 923	5 399	3 560	2 999	2 868	1 707	**7 922**	**8 267**	**5 267**
Östergötlands län	9 231	8 030	5 855	7 015	5 372	3 644	**16 246**	**13 402**	**9 499**
Norrköping	6 608	4 087	3 428	4 996	3 201	2 192	**11 604**	**7 288**	**5 620**
Jönköpings län	2 717	2 611	1 718	2 488	1 817	1 170	**5 205**	**4 428**	**2 888**
Kronobergs län	703	1 083	575	662	672	439	**1 365**	**1 755**	**1 014**
Norra Kalmar län	667	1 275	451	640	625	431	**1 307**	**1 900**	**882**
Södra Kalmar län	1 230	1 080	902	1 117	683	480	**2 347**	**1 763**	**1 382**
Gottlands län	951	1 274	552	607	742	306	**1 558**	**2 016**	**858**
Blekinge län	4 728	3 784	3 017	4 052	2 700	2 178	**8 780**	**6 484**	**5 195**
Kristianstads län	3 798	4 730	3 038	3 259	3 386	2 062	**7 057**	**8 116**	**5 100**
Malmöhus län. Malmö	14 227	7 973	7 008	14 307	9 770	7 549	**28 534**	**17 743**	**14 557**
Malmöhus län. Lund	2 905	1 359	1 214	1 378	808	611	**4 283**	**2 167**	**1 825**
Malmöhus län. Landskrona	1 415	1 184	940	547	483	297	**1 962**	**1 667**	**1 237**
Malmöhus län. Hälsingborg	5 158	2 308	2 019	3 181	2 405	1 806	**8 339**	**4 713**	**3 825**
Malmöhus län. Ystad	1 867	629	587	1 299	385	332	**3 166**	**1 014**	**919**
Malmöhus län. Tralleborg	1 292	977	712	581	407	312	**1 873**	**1 384**	**1 024**
Malmöhus län. Eslöv	2 002	1 576	1 465	626	613	481	**2 628**	**2 189**	**1 946**
Malmöhus län. Skurup	645	546	479	373	338	277	**1 018**	**884**	**756**
Hallands län	2 357	2 083	1 509	1 385	1 387	897	**3 742**	**3 470**	**2 406**
Göteb. och Bohus län	2 350	2 118	1 685	1 624	1 609	760	**3 974**	**3 727**	**2 445**
Göteborg	22 434	18 491	16 951	10 524	11 007	7 372	**32 958**	**29 498**	**24 323**
Älvsborgs län	1 318	1 259	905	276	266	152	**1 594**	**1 525**	**1 057**
Skaraborgs län	2 250	3 088	1 641	1 805	1 799	1 076	**4 055**	**4 887**	**2 717**
Värmlands län	1 299	1 723	1 178	1 331	1 731	967	**2 630**	**3 454**	**2 145**
Örebro län	4 200	6 776	3 029	3 595	3 376	2 284	**7 795**	**10 152**	**5 313**
Västmanlands län	5 225	5 029	2 822	2 829	3 375	1 945	**8 054**	**8 404**	**4 767**
Kopparbergs län	3 266	3 085	2 160	2 399	2 451	1 556	**5 665**	**5 536**	**3 716**
Gävle stad och län	3 841	4 744	3 035	1 756	1 388	1 121	**5 597**	**6 132**	**4 156**
Västernorrlands län	2 602	2 235	1 948	1 308	1 114	761	**3 910**	**3 349**	**2 709**
Jämtlands län	1 934	6 813	1 483	1 844	1 872	1 260	**3 778**	**8 685**	**2 743**
Västerbottens län	951	1 304	676	1 451	1 169	877	**2 402**	**2 473**	**1 553**
Norrbottens län	1 230	1 872	917	1 306	1 223	951	**2 536**	**3 095**	**1 868**
Tillsammans år 1917	**173 440**	**162 504**	**118 950**	**117 494**	**106 929**	**70 560**	**290 934**	**269 433**	**184 510**

stalter under år 1917 nått högre slutresultat, d. v. s. större antal tillsatta platser än föregående år, under det för övriga 17 anstalter en tillbakagång är att anteckna.

Förhållandet under år 1917 mellan å ena sidan de lediga platsernas antal och å andra sidan dels antalet ansökningar om arbete, dels antalet tillsatta platser vid de olika anstalterna framgår av efterföljande tablå:

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Män	Kvinnor	Tillsammans	Manl.	Kvinnl.	Tillsammans
Stockholms stad	118	95	**106**	80	63	**71**
Stockholms län	78	87	**79**	58	48	**57**
Uppsala län	110	96	**105**	62	72	**66**
Södermanlands län	91	105	**96**	66	60	**64**
Östergötlands län	115	131	**121**	73	68	**71**
Norrköping	162	156	**159**	84	68	**77**
Jönköpings län	104	137	**118**	66	64	**65**
Kronobergs län	65	99	**78**	53	65	**58**
Norra Kalmar län	52	102	**69**	35	69	**46**
Södra Kalmar län	114	164	**133**	84	70	**78**
Gottlands län	75	82	**77**	43	41	**43**
Blekinge län	125	150	**135**	80	81	**80**
Kristianstads län	80	96	**87**	64	61	**63**
Malmöhus län: Malmö	178	146	**161**	88	77	**82**
Malmöhus län: Lund	214	171	**198**	89	76	**84**
Malmöhus län: Landskrona	120	113	**118**	79	61	**74**
Malmöhus län: Hälsingborg	223	132	**177**	87	75	**81**
Malmöhus län: Ystad	297	337	**312**	93	86	**91**
Malmöhus län: Trälleborg	132	143	**135**	73	77	**74**
Malmöhus län: Eslöv	127	102	**120**	93	78	**89**
Malmöhus län: Skurup	118	110	**115**	88	82	**86**
Hallands län	113	100	**108**	72	65	**69**
Göteb. och Bohus län	111	101	**107**	80	47	**66**
Göteborg	121	96	**112**	92	67	**82**
Älvsborgs län	105	104	**105**	72	57	**69**
Skaraborgs län	73	100	**88**	53	60	**56**
Värmlands län	75	77	**76**	68	56	**62**
Örebro län	62	106	**77**	45	68	**52**
Västmanlands län	104	84	**96**	56	58	**57**
Kopparbergs län	106	98	**102**	70	63	**67**
Gävle stad och län	81	127	**91**	64	81	**68**
Västernorrlands län	116	117	**117**	87	68	**81**
Jämtlands län	28	99	**44**	22	67	**32**
Västerbottens län	73	124	**97**	52	75	**63**
Norrbottens län	66	107	**82**	49	78	**60**
Tillsammans år 1917	**107**	**110**	**108**	**70**	**66**	**68**
» » 1916	105	99	102	73	63	68

Den anstalt, som uppvisat det i förhållande till antalet lediga platser avgjort största antalet arbetsansökningar, är Ystad. Arbetsmarknaden i denna stad har under nästan hela redogörelseåret, liksom även näst föregående år, kännetecknats av en märkbar depression, i första hand tydligen en följd av rubbningarna i sjöfartens vanliga vägar, men sedermera ytterligare förvärrad genom nedläggandet av en av stadens största industriella anläggningar, sockerraffinaderiet. Även de övriga anstalterna i Malmöhus län uppvisa relativt höga siffror, samtliga överstigande riksmedeltalet. Den anstalt utom Skåne, som redovisat relativt största antalet ansökningar, är Norrköping; i

Tab. C. Verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.											
A. Jordbruk m. m. . .	38 783	41 943	28 676	9 511	13 483	7 531	48 294	55 426	36 207	87	65
B. Skogshushållning .	7 455	32 325	14 286	2	142	128	7 457	32 467	14 414	23	44
II. Gruvdrift och malmförädling	1 177	2 015	1 139	—	—	—	1 177	2 015	1 139	58	57
III. Industri och hantverk m. m.											
A Jord-, sten- och glasindustri	3 234	3 762	2 381	79	80	55	3 313	3 842	2 436	86	63
B Metall- och maskinindustri	9 929	4 102	2 731	602	285	194	10 531	4 387	2 925	240	67
C Trävaruindustri . .	2 823	2 834	1 880	103	36	24	2 926	2 870	1 904	102	66
D Byggnadsverksamhet	22 242	13 222	10 090	—	5	5	22 242	13 227	10 095	168	76
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri . . .	881	206	132	1 261	32	21	2 142	238	153	900	64
F Textilindustri . . .	1 235	94	70	2 267	278	181	3 502	372	251	941	67
G Beklädnadsindustri.	1 101	173	91	2 802	1 699	1 075	3 903	1 872	1 166	208	62
H Närings- och njutningsämnesindustri.	5 733	1 053	797	2 683	1 379	937	8 416	2 432	1 734	346	71
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri .	477	411	356	406	264	178	883	675	534	131	79
J Trämasse- o. pappersindustri	295	363	214	444	342	200	739	705	414	105	59
K Grafisk industri . .	366	122	79	104	70	49	470	192	128	245	67
L Industri o. hantverk, ej särskilt specif. .	3 521	1 626	1 270	614	885	802	4 135	2 511	2 072	165	83
IV. Handel och samfärdsel.											
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal .	1 259	541	344	1 269	346	243	2 528	887	587	285	66
B Butiks- o. magasinspersonal	4 093	2 967	2 266	3 284	1 216	747	7 377	4 183	3 013	176	72
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse . .	884	664	484	9 625	10 312	6 612	10 509	10 976	7 096	96	65
D Landtransport . . .	8 247	8 896	5 544	2 340	2 107	1 183	10 587	11 003	6 727	96	61
E Vattentransport . .	8 799	2 449	2 178	39	29	22	8 838	2 478	2 200	357	89
F Handel o. samfärdsel, ej särskilt specif. .	89	170	146	80	589	532	169	759	678	22	89
V. Husligt arbete . . .	158	22	9	76 856	72 483	49 338	77 014	72 505	49 347	106	68
VI. Allmän och litterär verksamhet	201	333	269	1 041	714	385	1 242	1 047	654	119	62
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp .	50 458	42 211	38 518	2 082	153	118	52 540	42 364	38 636	124	91
Summa för år 1917	**173 440**	**162 504**	**113 950**	**117 494**	**106 929**	**70 560**	**290 934**	**269 433**	**184 510**	**108**	**68**

detta fall är det givetvis krisen inom textilindustrien, som givit sig tillkänna. Relativt minsta antalet arbetsansökningar har förekommit i Jämtlands län. Disproportionen mellan efterfrågan och tillgång å arbetskraft beror här uppenbarligen på bränslekommissionens omfattande skogsarbeten.

IV. Verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Verksamhetens fördelning på olika yrkesgrenar framgår av *tab. C.* I vad mån förskjutningar i fråga om de större huvudgrupperna under de senaste åren ägt rum, utvisas av nedanstående sammanställning.

Relativa antalet tillsatta platser inom olika yrkesgrupper:

	1902—12 %	1913 %	1914 %	1915 %	1916 %	1917 %
I. Jordbruk och skogshushållning	19·5	23·9	23·1	22·5	25·0	27·4
II. Gruvdrift och malmförädling	0·1	0·2	0·3	0·6	0·4	0·6
III. Industri och hantverk	16·5	15·0	15·3	15·6	16·0	12·9
IV. Handel och samfärdsel	14·4	14·1	14·3	13·2	12·3	11·0
V. Husligt arbete	33·6	33·9	32·7	28·7	27·0	26·8
VI. Allmän och litterär verksamhet	0·3	0·6	0·8	0·4	0·5	0·4
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp .	15·6	12·3	13·5	19·0	18·8	20·9
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Den höjning av procentsiffran för gruppen jordbruk och skogshushållning, som framträdde redan 1916, har, såsom härav framgår, fortfarit även under redogörelseåret. Beträffande grupperna industri och hantverk, handel och samfärdsel samt husligt arbete kan en motsvarande tillbakagång konstateras. Inom gruppen VII, som huvudsakligen omfattar arbetsanställningar av mera tillfällig art, har också ett relativt stort antal platser tillsatts.

Antalet ansökningar om arbete var i förhållande till antalet lediga platser störst inom textil- samt läder-, hår- och gummivaruindustrierna (941 resp. 900 ansökningar per 100 platser). Anmärkningsvärt höga relationstal uppvisade även grupperna vattentransport (357) och näringsämnesindustri (346). Motsatta ytterligheten representeras av skogsbruket, där på 100 platser endast kommo 23 arbetsansökningar. Förhållandet mellan antalet lediga och tillsatta platser, vilket för bedömande av tillgången å arbetskraft torde vara av större värde, var liksom föregående år gynnsammast inom grupperna vattentransport, kemisk-teknisk industri och byggnadsverksamhet, vilka uppvisade resp. 89, 79 och 76 tillsatta platser på 100 lediga. Lägst i förevarande avseende kom åter skogsbruket med 44 och malmförädlingen med 57 tillsatta platser på 100 lediga.

V. Förmedlingen av arbetskraft till jord- och skogsbruket.

Förmedlingen av arbetskraft till jordbruket och därmed sammanhängande yrkesgrenar har sedan länge utgjort en av den offentliga arbetsförmedlingens

Tab. D. Omfattningen av förmedlingen till jordbruket och skogshushållningen.

Anstalter	Ansökningar om arbete				Lediga platser				Tillsatta platser			
	Jordbruk		Skogshushållning		Jordbruk		Skogshushållning		Jordbruk		Skogshushållning	
	Antal	% av hela antalet	Antal	% av hela antalet	Antal	% av hela antalet	Antal	% av hela antalet	Antal	% av hela antalet	Antal	% av hela antalet
Stockholms stad	597	1·0	24	0·0	286	0·5	61	0·1	241	0·6	24	0·1
Stockholms län	8 008	44·3	1 396	7·7	9 650	42·4	8 447	37·1	6 821	53·0	3 502	27·2
Uppsala län	3 034	35·6	332	3·9	3 013	37·2	1 434	17·7	2 075	39·0	749	14·1
Södermanlands län	2 392	30·2	636	8·0	3 151	38·1	1 028	12·4	1 812	34·4	747	14·2
Östergötlands län	5 834	35·9	370	2·3	5 654	42·2	1 121	8·4	4 048	42·6	732	7·7
Norrköping	1 371	11·8	26	0·2	1 905	26·1	659	9·0	1 570	27·9	441	7·8
Jönköpings län	1 069	20·5	105	2·0	1 112	25·1	719	16·2	473	16·4	540	18·7
Kronobergs län	196	14·4	23	1·7	490	27·9	230	13·1	301	29·7	184	18·1
Norra Kalmar län	325	24·9	137	10·5	374	19·7	763	40·2	179	20·3	148	16·8
Södra Kalmar län	670	28·5	55	2·3	679	38·5	239	13·6	451	32·6	237	17·1
Gottlands län	439	28·2	151	9·7	554	27·5	360	17·9	248	28·9	133	15·5
Blekinge län	1 866	21·3	44	0·5	1 736	26·8	951	14·7	1 370	26·4	742	14·3
Kristianstads län	2 892	41·0	198	2·8	3 520	43·4	712	8·8	2 289	44·9	249	4·9
Malmöhus län. Malmö	1 793	6·3	28	0·1	1 775	10·0	427	2·4	1 394	9·6	189	1·3
Malmöhus län. Lund	851	19·9	1	0·0	913	42·1	48	2·2	714	39·1	34	1·9
Malmöhus län. Landskrona	486	24·8	1	0·1	540	32·4	27	1·6	393	31·8	26	2·1
Malmöhus län. Hälsingborg	1 337	16·0	6	0·1	981	20·8	77	1·6	785	20·5	72	1·9
Malmöhus län. Ystad	493	15·6	5	0·2	317	31·3	89	8·8	263	28·6	89	9·7
Malmöhus län. Trälleborg	550	29·4	—	—	520	37·6	12	0·9	363	35·4	—	—
Malmöhus län. Eslöv	1 208	46·0	30	1·1	1 295	59·2	58	2·6	1 168	60·0	50	2·6
Malmöhus län. Skurup	705	69·3	—	—	601	68·0	—	—	523	69·2	—	—
Hallands län	1 189	31·8	45	1·2	1 269	36·6	530	15·3	693	28·8	486	20·2
Göteb. och Bohus län	1 128	28·4	27	0·7	1 027	27·6	316	8·5	528	21·6	283	11·6
Göteborg	961	2·9	5	0·0	1 480	5·0	154	0·5	1 064	4·4	147	0·6
Älvsborgs län	178	11·2	112	7·0	197	12·9	245	16·1	105	9·9	194	18·4
Skaraborgs län	1 614	39·8	289	7·1	1 923	39·3	512	10·5	1 085	39·9	267	9·8
Värmlands län	593	22·5	192	7·3	973	28·2	418	12·1	526	24·5	312	14·5
Örebro län	2 105	27·0	357	4·6	2 501	24·6	2 214	21·8	1 491	28·1	439	8·3
Västmanlands län	2 908	36·1	577	7·2	4 046	48·1	608	7·2	2 014	42·2	376	7·9
Kopparbergs län	395	7·0	597	10·5	639	11·5	690	12·5	309	8·3	547	14·7
Gävle stad och län	308	5·5	175	3·1	307	5·0	1 752	28·6	219	5·3	411	9·9
Västernorrlands län	125	3·2	56	1·4	185	5·5	675	20·2	103	3·8	610	22·5
Jämtlands län	363	9·6	980	25·9	540	6·2	6 024	69·4	329	12·0	958	34·9
Västerbottens län	237	9·9	255	10·6	417	16·9	490	19·8	197	12·7	180	11·6
Norrbottens län	74	2·9	222	8·8	856	27·7	377	12·2	63	3·4	316	16·9
Samtliga anstalter	**48 294**	**16·6**	**7 457**	**2·6**	**55 426**	**20·6**	**32 467**	**12·1**	**36 207**	**19·6**	**14 414**	**7·8**
Därav: män	38 783	22·4	7 455	4·3	41 943	25·8	32 325	19·9	28 676	25·2	14 286	12·5
kvinnor	9 511	8·1	2	0·0	13 483	12·6	142	0·1	7 531	10·7	128	0·2

viktigaste uppgifter. Förmedlingsverksamhetens omfattning i detta hänseende under år 1917 framgår av *tab. D.* Tabellen visar, att av de under året gjorda arbetsansökningarna 19·2 % gällde jordbruket och skogshushållningen samt att 32·7 % av de lediga platserna och 27·4 % av de tillsatta avsågo nämnda näringsgrenar. Motsvarande siffror för närmast föregående år voro resp. 19·7, 28·4 och 25·0 %. I fråga om antalet lediga och tillsatta platser har sålunda en ökad andel kommit på jordbruks- och skogsarbetarna.

Beträffande antalet arbetsansökningar framträder däremot en om ock obetydlig tillbakagång i förhållande till den totala verksamheten.

Under det jord- och skogsbruket de föregående åren sammanförts i en grupp, har för 1917 den ändringen vidtagits, att jordbruks- och skogsarbetarna i arbetsförmedlingsstatistiken redovisats var för sig. Av de i *tab. C* och *D* meddelade siffrorna framgår tydligt, att en dylik uppdelning varit i högsta grad befogad för erhållande av en riktig inblick i arbetsmarknadens läge inom båda de här ifrågavarande arbetsområdena. Inom jordbruket kommo under år 1917 87 ansökningar om arbete på 100 lediga platser, och blevo av dessa platser 65 % tillsatta. Inom skogshushållningen anmäldes åter endast 23 ansökningar om arbete på 100 lediga platser. Att icke desto mindre 44 % av de lediga platserna kunnat tillsättas beror givetvis därpå, att till skogsarbetena kunnat hänvisas ett avsevärt antal inom andra yrkesgrupper anmälda arbetssökande.

Den stora disproportionen mellan tillgång och efterfrågan å skogsarbetare har, såsom känt är, varit beroende på de omfattande extraordinära skogsavverkningar, som av bränslekommissionen igångsatts. Vad jordbruket beträffar, har tillgången på arbetskraft däremot otvivelaktigt varit bättre än föregående år. Några exakta jämförelsetal kunna av ovan angivna skäl icke anföras. Erinras må emellertid, att för jord- och skogsbruket tillsammantagna under år 1916 kommo 71 ansökningar om arbete på 100 lediga platser, och att de tillsatta platserna samtidigt uppgingo till 60 %. Efter vad man känner om arbetsmarknadens läge å landsbygden under nämnda år, torde med visshet kunna förutsättas, att siffrorna för jordbruket, därest denna näringsgren särskilt redovisats, snarare skulle legat under än över de för hela gruppen angivna relationstalen.

Att det för jordbrukarna mött vida mindre svårigheter att erhålla behövlig arbetskraft än föregående år bestyrkes också därav, att de möjligheter, som stått till buds, att genom den offentliga arbetsförmedlingen erhålla anvisning å tjänstlediga värnpliktiga, tagits i anspråk i mycket mindre omfattning än under år 1916.

Vid de olika anstalterna var jordbruksförmedlingen naturligen av mycket växlande omfattning. Mer än hälften av de tillsatta platserna kommo på jordbruket vid tre anstalter, nämligen de kommunala anstalterna i Skurup (69 %) och Eslöv (60 %) samt länsanstalten i Stockholm (53 %). Relativt höga siffror (40 % och däröver) företedde i övrigt anstalterna i Kristianstads, Östergötlands, Västmanlands och Skaraborgs län. Skogshushållningens andel av de tillsatta platserna var störst i Jämtlands län (35 %) och Stockholms län (27 %); därnäst kommo Västernorrlands, Hallands och Älvsborgs län samt de småländska länen (17—23 %). Tillsammantagna voro grupperna jordbruk och skogshushållning starkast företrädda vid länsanstalten i Stockholm (80 % av hela antalet tillsatta platser); lägsta siffran (0·7 %) uppvisade åter Stockholms stads arbetsförmedling, vilken, såsom förut framhållits, på detta område genomfört en arbetsfördelning med länsanstalten.

Yrkesgrupper	Stockholms stad			Stockholms län			Uppsala län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:									
A Jordbruk m. m.	597	291	241	8 008	9 664	6 821	3 034	3 376	2 075
Därav kvinnor	144	107	83	670	1 178	584	633	729	514
B Skogshushållning	24	61	24	1 396	8 447	3 502	332	1 618	749
Därav kvinnor	—	3	1	2	126	126	—	—	—
II. Gruvdrift och malmförädling	7	85	67	33	24	6	37	67	30
III. Industri och hantverk m. m.:									
A Jord-, sten- och glasindustri	157	121	60	195	297	196	85	141	76
Därav kvinnor	53	70	42	—	—	—	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	3 359	1 469	838	500	132	71	250	91	45
Därav kvinnor	333	230	137	1	—	—	—	—	—
C Trävaruindustri	310	347	179	242	402	254	45	110	62
Därav kvinnor	47	22	15	—	—	—	—	2	1
D Byggnadsverksamhet	7 930	3 981	2 782	1 224	743	478	507	292	148
Därav kvinnor	—	5	5	—	—	—	—	—	—
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	206	55	25	24	6	5	9	5	1
Därav kvinnor	46	11	8	1	—	—	—	—	—
F Textilindustri	178	90	66	160	16	1	—	—	—
Därav kvinnor	146	72	56	145	16	1	—	—	—
G Beklädnadsindustri	1 075	883	466	80	29	18	81	13	8
Därav kvinnor	974	863	460	44	25	17	7	9	7
H Närings- och njutningsämnesindustri	2 590	816	527	157	60	31	270	64	34
Därav kvinnor	865	638	409	26	16	5	30	19	9
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	304	281	184	19	8	4	—	—	—
Därav kvinnor	218	144	79	3	1	—	—	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	189	205	84	12	2	—	—	—	—
Därav kvinnor	152	172	77	4	2	—	—	—	—
K Grafisk industri	138	48	19	14	1	—	1	—	—
Därav kvinnor	17	19	6	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	705	664	542	153	43	24	94	24	10
Därav kvinnor	40	188	169	7	—	—	—	—	—
IV. Handel och samfärdsel:									
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	1 322	450	244	23	25	8	1	—	—
Därav kvinnor	728	228	129	7	2	1	—	—	—
B Butiks- och magasinspersonal	2 838	2 525	1 633	173	57	18	65	32	21
Därav kvinnor	1 007	569	268	39	15	2	17	8	8
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	3 042	3 636	2 101	454	347	170	169	188	134
Därav kvinnor	2 860	3 496	2 015	369	323	154	154	178	131
D Landtransport	2 247	3 923	1 672	345	195	133	163	179	91
Därav kvinnor	173	359	68	5	3	1	14	28	18
E Vattentransport	1 180	855	694	441	64	56	13	3	2
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	125	619	543	3	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	74	590	527	3	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	19 609	23 008	13 873	1 716	1 810	815	1 798	1 942	1 304
Därav kvinnor	19 601	23 000	13 871	1 716	1 810	815	1 798	1 942	1 304
VI. Allmän och litterär verksamhet	652	519	281	61	18	7	24	10	7
Därav kvinnor	566	329	140	43	17	6	23	9	7
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	11 693	14 306	13 463	2 626	400	249	1 536	711	526
Därav kvinnor	129	62	31	—	—	—	—	—	—
Tillsammans	**60 477**	**59 241**	**40 608**	**18 059**	**22 790**	**12 867**	**8 514**	**8 866**	**5 323**
Därav kvinnor	28 173	31 177	18 596	3 085	3 534	1 712	2 676	2 924	1 999

Södermanlands län			Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			
			Norrköping			Övriga anstalter									
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
															I.
2 392	3 378	1 812	1 371	1 946	1 570	5 834	6 258	4 048	1 069	1 294	473	196	513	301	*A*
469	674	377	156	604	456	1 032	1 279	778	210	382	111	70	191	58	
636	1 096	747	26	725	441	370	1 249	732	105	798	540	23	301	184	*B*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	9	8	4	17	12	87	70	59	11	21	7	—	—	—	II.
															III.
21	29	20	34	34	33	77	102	53	74	287	142	16	111	24	*A*
—	—	—	1	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
262	187	139	432	131	98	326	144	72	313	153	108	22	20	14	*B*
—	—	—	8	5	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
66	115	72	269	133	114	201	177	104	62	80	37	4	8	4	*C*
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
215	170	100	1 199	404	341	542	396	224	149	96	58	89	12	8	*D*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	1	1	25	5	3	7	4	1	26	4	—	3	—	—	*E*
—	—	—	4	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	
16	1	1	1 982	90	65	20	10	—	9	7	6	—	—	—	*F*
11	—	—	1 240	77	53	14	10	—	3	—	—	—	—	—	
1	—	—	137	19	9	164	61	24	31	14	13	16	17	16	*G*
—	—	—	102	16	7	150	50	21	29	13	12	16	16	16	
52	11	5	411	85	67	239	74	42	120	40	25	15	2	2	*H*
19	4	3	90	53	39	148	44	29	55	21	14	7	—	—	
1	1	1	31	16	14	7	—	—	70	23	3	—	—	—	*I*
—	—	—	19	8	7	1	—	—	12	12	2	—	—	—	
4	1	1	52	19	8	42	8	4	16	34	10	—	—	—	*J*
2	—	—	—	3	2	33	5	3	11	—	—	—	—	—	
—	—	—	155	32	27	9	11	5	2	—	—	—	—	—	*K*
—	—	—	58	29	25	4	3	1	—	—	—	—	—	—	
312	141	93	75	25	22	146	73	43	40	21	18	6	3	3	*L*
60	16	12	1	5	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	
															IV.
1	1	1	12	1	1	50	42	30	28	4	3	2	3	2	*A*
1	1	1	5	1	1	26	13	10	13	1	—	1	2	1	
45	37	29	255	130	91	159	66	44	59	18	15	8	6	5	*B*
12	3	2	112	36	23	87	28	17	40	4	4	7	6	5	
85	127	78	221	302	191	497	492	336	157	176	123	47	84	47	*C*
71	105	60	196	285	176	474	479	326	134	151	104	42	77	44	
132	104	71	379	356	230	631	487	310	108	79	69	6	4	3	*D*
44	11	10	67	105	58	186	88	52	4	3	2	1	—	—	
25	18	15	524	94	87	103	86	74	29	8	7	12	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*E*
—	1	—	—	—	—	1	1	—	1	1	1	—	—	—	*F*
—	1	—	—	—	—	1	1	—	1	1	1	—	—	—	
2 303	2 227	1 237	1 213	2 178	1 310	4 670	3 734	2 320	1 944	1 316	907	514	425	313	V.
2 303	2 227	1 237	1 213	2 178	1 310	4 669	3 734	2 320	1 944	1 316	907	514	425	313	
7	11	5	23	40	22	70	89	63	19	21	15	4	2	2	VI.
7	11	5	22	31	14	57	54	36	15	19	13	4	2	2	
1 342	1 090	831	2 774	921	864	1 994	1 119	911	763	378	308	382	400	86	VII.
—	—	—	1 702	2	2	128	59	51	2	—	—	—	—	—	
7 922	**8 756**	**5 267**	**11 604**	**7 708**	**5 620**	**16 246**	**14 758**	**9 499**	**5 205**	**4 873**	**2 888**	**1 865**	**1 911**	**1 014**	
2 999	3 053	1 707	4 996	3 448	2 192	7 015	5 847	3 644	2 488	1 923	1 170	662	719	439	

Yrkesgrupper	Kalmar län						Gottlands län			Blekinge län		
	Norra			Södra								
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	325	426	179	670	738	451	439	578	248	1 866	1 958	1 370
Därav kvinnor	57	123	42	144	220	111	68	223	35	718	859	595
B Skogshushållning	137	806	148	55	244	237	151	452	133	44	1 012	742
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	105	65
III. Industri och hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	4	8	1	38	35	34	89	197	51	727	340	224
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	10	11	3	46	25	21	12	17	4	120	50	27
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C Trävaruindustri	16	15	4	36	27	27	1	—	—	24	72	35
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D Byggnadsverksamhet	4	28	7	173	114	104	14	56	5	240	346	258
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	1	3	3	—	—	—	—	—	—	4	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	—	1	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—
G Beklädnadsindustri	1	5	2	6	—	—	1	1	—	53	41	25
Därav kvinnor	1	4	2	5	—	—	—	—	—	38	23	10
H Närings- och njutningsämnesindustri	17	5	1	57	27	23	27	41	23	164	69	51
Därav kvinnor	4	4	—	18	4	1	2	14	2	27	2	2
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	129	136	136	17	2	2	—	—	—	1	11	1
Därav kvinnor	60	64	64	5	—	—	—	—	—	—	10	—
J Trämasse- o. pappersindustri	2	4	2	1	9	9	—	—	—	3	9	9
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
K Grafisk industri	1	2	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—
Därav kvinnor	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	8	3	2	25	34	34	23	46	7	282	40	21
Därav kvinnor	—	—	—	3	—	—	5	39	5	59	7	2
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	5	1	—	4	2	2	7	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	3	—	—	2	2	2	2	—	—	—	—	—
B Butiks- och magasinspersonal	3	2	—	51	2	2	11	4	1	130	25	21
Därav kvinnor	2	—	—	31	1	1	4	3	1	72	11	10
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	21	57	32	97	65	49	53	69	28	356	276	222
Därav kvinnor	21	57	32	90	65	49	42	61	22	341	265	218
D Landtransport	6	7	5	87	41	27	24	12	8	201	149	103
Därav kvinnor	—	—	—	4	2	1	—	—	—	18	9	8
E Vattentransport	21	26	20	83	4	4	1	—	—	381	70	69
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	487	444	289	813	427	314	488	409	241	2 768	1 873	1 337
Därav kvinnor	487	444	289	813	427	314	488	409	241	2 768	1 873	1 337
VI. Allmän och litterär verksamhet	5	6	1	2	1	1	1	2	—	3	12	11
Därav kvinnor	4	6	1	1	1	1	1	2	—	3	1	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	104	74	46	84	51	41	221	297	109	1 398	679	604
Därav kvinnor	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Tillsammans	1 307	2 070	882	2 347	1 849	1 382	1 558	2 182	858	8 780	7 137	5 195
Därav kvinnor	640	704	431	1 117	722	480	607	751	306	4 052	3 078	2 178

Kristianstads län			Malmöhus län												
			Malmö			Lund			Landskrona			Hälsingborg			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
															L.
2 892	3 718	2 289	1 793	1 937	1 394	851	973	714	486	561	393	1 337	1 076	785	*A*
719	1 091	546	512	754	517	116	161	67	70	81	28	183	253	163	
198	1 132	249	28	837	189	1	51	34	1	27	26	6	77	72	*B*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
187	292	187	3	9	9	6	—	—	9	—	—	92	54	54	II.
															III.
177	412	284	52	73	63	43	31	28	32	66	50	139	158	152	*A*
—	—	—	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
50	50	22	959	256	182	209	33	32	55	26	16	471	85	59	*B*
—	—	—	211	50	44	7	—	—	—	—	—	14	—	—	
12	12	1	224	55	24	15	6	6	6	18	11	53	40	33	*C*
—	—	—	49	11	8	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
130	219	101	2 757	813	684	675	57	57	100	262	186	683	324	296	*D*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	8	2	1 414	16	10	45	14	14	4	8	4	268	2	—	*E*
—	—	—	992	1	—	3	3	3	2	—	—	186	—	—	
11	2	2	467	32	27	71	—	—	14	2	1	125	9	8	*F*
—	1	1	293	31	27	48	—	—	9	1	—	97	9	8	
92	42	26	907	519	366	76	5	5	18	6	3	194	3[illegible]	22	*G*
50	41	26	762	506	355	29	3	3	15	4	2	117	29	20	
137	59	48	1 619	227	200	47	20	17	41	3	1	267	42	21	*H*
36	23	16	476	154	131	14	4	4	2	2	1	82	26	18	
—	—	—	59	16	16	1	—	—	—	7	6	66	97	88	*I*
—	—	—	22	14	14	—	—	—	—	2	1	—	—	—	
—	—	—	103	72	63	8	—	—	—	—	—	36	9	4	*J*
—	—	—	96	70	63	1	—	—	—	—	—	27	4	2	
2	1	1	39	13	10	5	—	—	—	—	—	8	6	4	*K*
—	—	—	14	9	8	1	—	—	—	—	—	4	5	3	
21	5	4	1 244	730	703	13	2	2	11	11	8	153	47	37	*L*
—	—	—	360	572	560	—	—	—	—	—	—	10	5	5	
															IV.
—	—	—	713	144	120	2	—	—	7	3	3	17	10	6	*A*
—	—	—	428	79	70	1	—	—	3	1	1	1	—	—	
35	9	5	1 481	323	247	31	4	4	17	6	4	145	65	56	*B*
28	5	2	1 001	220	164	18	3	3	13	3	1	91	42	35	
342	432	252	799	757	465	57	42	42	27	21	14	393	385	221	*C*
318	404	232	678	726	445	51	40	40	26	20	13	371	372	212	
64	57	37	2 158	1 961	1 076	179	74	74	38	49	28	711	277	160	*D*
14	20	14	1 116	1 089	568	31	15	15	7	8	6	223	71	36	
48	—	—	627	176	175	23	—	—	64	3	1	498	88	88	*E*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	1	1	
—	—	—	7	3	3	—	—	—	—	—	—	11	4	4	*F*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	
2 087	1 875	1 219	7 244	6 051	4 567	1 205	633	476	393	394	244	1 749	1 763	1 272	V.
2 087	1 875	1 219	7 239	6 049	4 566	1 063	633	476	393	394	244	1 749	1 763	1 272	
7	11	7	52	30	20	9	6	6	—	7	7	6	3	1	VI.
7	9	6	51	24	14	—	—	—	—	—	—	4	1	—	
564	502	364	3 785	3 948	3 944	711	319	314	639	245	231	911	397	382	VII.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	32	32	
7 057	**8 888**	**5 100**	**28 534**	**18 998**	**14 557**	**4 283**	**2 270**	**1 825**	**1 962**	**1 725**	**1 237**	**8 889**	**5 050**	**8 825**	
8 259	8 469	2 062	14 307	10 361	7 549	1 378	862	611	547	516	297	8 181	2 617	1 806	

Yrkesgrupper	Malmöhus län											
	Ystad			Trälleborg			Eslöv			Skurup		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m m.	493	453	263	550	520	363	1 208	1 427	1 168	705	702	523
Därav kvinnor	100	119	55	77	90	59	126	308	204	177	247	140
B Skogshushållning	5	89	89	—	12	—	30	62	50	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	—	—	—	—	5	5	—	—	—
III. Industri och hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	5	18	18	12	18	12	25	64	44	12	19	12
Därav kvinnor	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	111	19	19	45	47	27	48	19	19	18	13	9
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C Trävaruindustri	25	10	9	10	16	6	10	10	6	2	5	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D Byggnadsverksamhet . . .	280	87	85	148	132	96	45	60	40	7	8	7
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	10	5	5	25	21	13	2	3	1	—	—	—
Därav kvinnor	—	2	2	5	4	4	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	2	—	—	—	—	—	6	8	8	—	—	—
Därav kvinnor	1	—	—	—	—	—	6	7	7	—	—	—
G Beklädnadsindustri	16	4	4	2	—	—	17	24	16	2	2	1
Därav kvinnor	13	3	3	1	—	—	5	22	14	2	2	1
H Närings- och njutningsämnesindustri	281	43	43	61	46	40	32	17	11	20	26	18
Därav kvinnor	76	10	10	6	5	5	6	11	7	—	1	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
J Trämasse- o pappersindustri	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	6	—	—	94	27	26	24	7	6	—	—	—
Därav kvinnor	2	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
B Butiks- och magasinspersonal	18	6	6	16	12	12	8	2	2	12	4	4
Därav kvinnor	13	5	5	6	4	4	1	1	1	6	2	2
C Hotell- kafé- och restaurangrörelse	40	29	29	14	14	8	13	26	20	4	1	1
Därav kvinnor	37	28	28	13	11	8	12	25	19	4	1	1
D Landtransport	172	38	36	76	63	50	96	31	30	5	5	5
Därav kvinnor	72	2	2	6	7	5	48	12	12	1	1	1
E Vattentransport	313	—	—	117	33	23	3	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	2	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	904	339	227	464	283	224	390	332	216	176	152	128
Därav kvinnor	904	339	227	464	283	224	390	332	216	176	152	128
VI. Allmän och litterär verksamhet	1	—	—	—	—	—	—	1	1	7	4	4
Därav kvinnor	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7	4	4
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	470	82	82	237	139	123	671	303	303	48	48	44
Därav kvinnor	64	—	—	—	—	—	31	—	—	—	—	—
Tillsammans	**3 166**	**1 226**	**919**	**1 873**	**1 384**	**1 024**	**2 628**	**2 401**	**1 946**	**1 018**	**990**	**756**
Därav kvinnor	1 299	508	332	581	407	312	626	720	481	378	410	277

Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			Skaraborgs län			
			Göteborg			Övriga anstalter									
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
															I.
1 189	1 369	693	961	1 626	1 064	1 128	1 132	528	178	348	105	1 614	2 421	1 085	A
254	391	176	183	277	57	431	405	119	5	14	2	264	521	181	
45	542	486	5	154	147	27	392	283	112	275	194	289	617	267	B
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	2	2	1	4	—	—	41	18	—	21	—	2	1	—	II.
															III.
159	54	22	274	416	399	375	36	30	47	125	63	165	811	153	A
—	—	—	12	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
91	49	32	1 662	707	569	34	20	6	77	199	27	52	68	40	B
—	—	—	27	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
34	80	53	464	421	337	32	21	13	4	12	5	23	26	20	C
—	—	—	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
214	133	119	1 802	1 860	1 645	119	397	350	372	322	187	93	155	83	D
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6	11	7	30	46	42	—	2	—	1	7	1	—	—	—	E
3	—	—	4	5	4	—	—	—	—	6	—	—	—	—	
61	7	3	270	78	48	40	1	—	35	10	6	—	21	—	F
34	3	—	190	38	17	18	1	—	—	7	3	—	17	—	
43	16	9	312	157	64	12	8	2	4	1	1	—	2	—	G
31	10	8	209	109	41	5	5	2	1	—	—	—	1	—	
47	28	13	862	284	185	40	51	32	13	4	2	170	114	70	H
22	13	9	389	151	89	7	15	9	2	1	—	131	85	55	
—	—	—	111	62	52	43	3	2	1	5	4	—	—	—	I
—	—	—	44	10	9	10	1	—	1	2	2	—	—	—	
2	—	—	160	116	61	30	63	26	7	1	1	3	3	3	J
—	—	—	99	70	30	16	16	15	—	—	—	2	2	2	
1	—	—	79	72	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
—	—	—	4	9	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
14	15	12	147	118	98	15	11	6	81	273	94	4	10	3	L
—	—	—	2	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
															IV
5	3	2	186	162	112	6	2	1	8	2	2	53	26	22	A
2	1	1	3	8	6	—	—	—	—	—	—	12	5	5	
40	12	10	1 319	800	636	44	25	19	3	—	—	40	29	24	B
27	6	6	416	181	105	13	3	2	—	—	—	24	20	18	
62	107	68	896	823	361	133	208	120	11	29	10	94	144	70	C
56	103	64	821	747	310	123	189	106	11	29	10	82	134	63	
157	103	83	1 335	2 023	1 508	100	91	51	33	28	6	19	21	11	D
39	32	27	118	265	165	49	29	20	—	—	—	1	1	1	
351	4	4	3 036	727	693	243	33	24	28	28	20	1	1	—	E
—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	12	125	116	1	—	—	—	—	—	2	—	—	F
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
906	864	595	7 988	9 586	6 520	933	986	477	255	348	133	1 271	1 291	742	V.
906	864	595	7 988	9 575	6 515	933	986	477	255	348	133	1 270	1 290	741	
7	22	19	116	76	39	6	24	12	1	6	2	14	19	8	VI.
7	13	11	60	37	6	6	20	10	1	6	2	14	19	8	
308	202	174	10 930	9 683	9 580	613	530	445	323	192	194	146	214	116	VII.
4	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	4	5	2	
3 742	**3 623**	**2 406**	**32 958**	**30 126**	**24 323**	**3 974**	**4 077**	**2 445**	**1 594**	**2 236**	**1 057**	**4 055**	**5 994**	**2 717**	
1 385	1 436	897	10 524	11 500	7 372	1 624	1 671	760	276	413	152	1 805	2 100	1 076	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	593	1 153	526	2 105	2 943	1 491	2 908	4 208	2 014	395	692	309
Därav kvinnor	176	416	149	599	951	398	681	1 211	506	136	292	99
B Skogshushållning	192	472	312	357	2 577	439	577	636	376	597	715	547
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II. Gruvdrift och malmförädling	18	24	13	75	465	101	74	199	56	467	563	361
III. Industri och hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	36	70	47	112	172	48	31	59	26	50	50	34
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B Metall- och maskinindustri	24	11	8	210	205	63	301	154	82	141	145	87
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—
C Trävaruindustri	35	34	11	58	80	32	56	95	45	90	130	84
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D Byggnadsverksamhet	84	115	61	342	242	116	353	171	105	207	284	162
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	3	1	1	7	3	3	1	1	1	—	8	7
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Textilindustri	3	—	—	1	1	1	1	6	6	5	2	2
Därav kvinnor	2	—	—	—	—	—	1	6	6	4	2	2
G Beklädnadsindustri	35	3	2	431	33	19	13	16	16	10	5	3
Därav kvinnor	34	2	1	100	21	13	12	15	15	10	3	3
H Närings- och njutningsämnesindustri	19	20	14	147	61	45	90	29	19	41	28	12
Därav kvinnor	9	8	5	58	31	25	14	16	12	16	22	6
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	10	2	2	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	5	1	3	21	6	2	1	1	9	5	5
Därav kvinnor	—	3	—	—	9	3	—	1	1	—	—	—
K Grafisk industri	1	—	—	2	3	3	1	2	1	—	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	16	7	5	122	113	71	134	70	46	45	30	27
Därav kvinnor	2	2	2	34	34	19	2	3	3	13	13	12
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	3	2	2	9	3	3	9	2	2	3	1	—
Därav kvinnor	—	1	1	—	—	—	5	1	1	3	1	—
B Butiks- och magasinspersonal	2	3	1	135	36	25	27	17	10	23	9	9
Därav kvinnor	1	—	—	70	14	11	16	11	8	13	4	4
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	87	139	74	230	223	170	205	274	181	414	439	325
Därav kvinnor	82	129	70	201	202	152	203	273	180	375	401	295
D Landtransport	23	40	22	212	210	156	179	214	137	160	181	125
Därav kvinnor	3	6	2	45	75	58	14	20	11	4	5	2
E Vattentransport	28	18	17	30	4	4	29	14	13	3	—	—
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	6	6	—	—	—	2	4	2
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Husligt arbete	1 018	1 430	733	2 451	2 386	1 592	1 864	1 963	1 183	1 811	1 790	1 114
Därav kvinnor	1 018	1 430	733	2 451	2 386	1 592	1 863	1 963	1 183	1 811	1 790	1 114
VI. Allmän och litterär verksamhet	4	9	4	37	26	17	18	28	17	17	29	20
Därav kvinnor	4	9	4	37	22	13	18	28	17	14	28	19
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	406	344	291	709	1 604	900	1 180	667	430	1 175	615	481
Därav kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tillsammans	**2 630**	**3 900**	**2 145**	**7 795**	**11 419**	**5 318**	**8 054**	**8 826**	**4 767**	**5 665**	**5 725**	**3 716**
Därav kvinnor	1 331	2 006	967	3 595	3 745	2 284	2 829	3 552	1 945	2 399	2 561	1 556

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
308	317	219	125	233	103	363	588	329	237	477	197	74	884	63	48 294	60 181	36 207	*A*
71	70	44	47	144	49	96	239	100	134	182	100	33	57	28	9 511	14 848	7 531	
175	3 721	411	56	865	610	980	8 715	958	255	683	180	222	2 776	316	7 457	42 236	14 414	*B*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	142	128	
37	76	63	3	—	—	2	—	—	1	18	1	15	30	15	1 177	2 202	1 139	II.
																		III.
30	18	16	3	19	16	—	11	5	12	4	—	5	—	—	3 313	4 406	2 436	*A*
1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	86	55	
253	200	157	31	38	18	17	7	4	13	14	6	7	1	1	10 531	4 796	2 925	*B*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	602	297	194	
166	237	203	200	96	26	12	50	11	92	122	70	27	6	6	2 926	3 068	1 904	*C*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*103*	*87*	*24*	
950	923	805	317	255	211	58	62	41	107	112	79	113	111	66	22 242	13 742	10 095	*D*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	
12	—	—	—	—	—	1	—	—	5	7	3	—	6	—	2 142	252	153	*E*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 261	32	21	
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 502	394	251	*F*
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 267	298	181	
38	19	15	11	6	3	7	11	4	13	4	3	4	1	1	3 903	1 999	1 166	*G*
14	8	7	7	6	3	7	9	4	10	2	2	2	—	—	2 802	1 820	1 075	
128	41	35	177	43	42	25	33	13	22	20	10	11	14	12	8 416	2 547	1 734	*H*
14	1	1	15	12	11	12	25	10	3	5	3	2	2	2	2 683	1 442	937	
1	19	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	883	689	534	*I*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	406	268	178	
23	96	88	5	14	4	2	7	—	23	57	23	—	—	—	739	762	414	*J*
1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	444	360	200	
3	10	9	6	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	470	204	128	*K*
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	104	77	49	
77	96	82	13	11	9	12	5	4	6	5	1	14	23	9	4 135	2 733	2 072	*L*
10	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	614	893	802	
																		IV.
3	1	1	2	2	2	18	12	5	19	14	7	9	6	5	2 528	925	587	*A*
—	1	1	1	1	1	7	2	2	7	10	4	7	4	4	1 269	866	243	
36	16	14	32	8	6	43	20	11	49	25	17	24	16	11	7 377	4 351	3 013	*B*
8	7	6	17	7	5	29	17	9	24	10	6	19	13	9	3 284	1 262	747	
170	183	138	173	237	174	632	718	499	246	220	149	268	311	194	10 509	11 581	7 096	*C*
160	158	116	161	221	159	577	645	449	218	198	132	251	292	182	9 625	10 890	6 612	
263	336	268	64	36	27	83	104	53	63	50	30	68	47	32	10 587	11 575	6 727	*D*
14	10	10	6	5	5	13	15	10	—	—	—	—	—	—	2 340	2 296	1 188	
394	67	60	143	53	24	13	7	7	22	32	17	11	4	2	8 838	2 520	2 200	*E*
—	—	—	13	24	17	—	—	—	—	—	—	—	2	2	39	30	22	
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	169	768	678	*F*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	597	532	
1 437	1 134	918	1 036	829	498	1 090	990	669	1 034	1 057	618	990	1 133	722	77 014	77 402	49 347	V.
1 437	1 134	918	1 036	829	498	1 090	990	669	1 034	1 057	618	990	1 133	722	76 856	77 380	49 338	
26	18	15	5	19	16	13	14	9	22	14	13	3	4	2	1 242	1 101	654	VI.
24	15	13	4	15	12	13	12	7	21	13	12	2	4	2	1 041	761	385	
1 052	663	620	1 507	1 024	920	406	153	120	161	180	129	671	528	411	52 540	43 008	38 636	VII.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 082	160	118	
5 597	**8 191**	**4 156**	**3 910**	**3 788**	**2 709**	**3 778**	**11508**	**2 743**	**2 402**	**3 115**	**1 553**	**2 536**	**5 901**	**1 868**	**290934**	**223442**	**184510**	
1 756	1 410	1 121	1 308	1 265	761	1 844	1 954	1 260	1 451	1 477	877	1 806	1 507	951	117 494	114 342	70 560	

VI. Arbetsförmedlingsanstalternas personal.

Antalet vid den offentliga arbetsförmedlingen under år 1917 anställda löntagare utgjorde 196, därav 46 kvinnor. Personalens fördelning på de särskilda anstalterna samt varje befattningshavares dagliga expeditionstid och kontanta inkomst under år 1917 framgå av *tab. E.* Till belysning av lönevillkoren kan följande sammanställning anföras.

	Antal befattningshavare med en kontant inkomst av							Hela antalet
	under 1 000 kr.	1 000— 1 499 kr.	1 500— 1 999 kr.	2 000— 2 499 kr.	2 500— 2 999 kr.	3 000— 3 999 kr.	minst 4 000 kr.	
Föreståndare för:								
huvudkontor	1	4	5	8	6	7	4	35
avdelningskontor . .	73	9	5	—	—	—	1	88
Övrig personal	16	18	21	6	7	4	1	73
Summa	90	31	31	14	13	11	6	196

De stora växlingarna i fråga om lönevillkoren äro givetvis i främsta rummet beroende därpå, att arbetsbördan vid de särskilda kontoren är av helt olika omfattning. Särskilt gäller detta tydligen avdelningskontoren. För bedömande av arbetets omfattning kan viss ledning hämtas av de i tab. E meddelade uppgifterna om expeditionstidens längd. Vid huvudkontoren utgör den dagliga expeditionstiden merendels 6—7 timmar, vid några anstalter endast 3—5 timmar, men i vissa fall också ända till 8 timmar. Vid avdelningskontoren (utom Stockholm) växlar expeditionstiden mellan 1 och 6 timmar.

I viss mån äro växlingarna i fråga om lönevillkoren även beroende därpå, att befattningshavarna utöver den för tjänsten fastställda grundlönen kommit i åtnjutande av ålderstillägg. Vid bedömande av löneförhållandena vid de särskilda anstalterna måste fördenskull hänsyn tagas till anställningstidens längd, vilken också framgår av de i tab. E meddelade uppgifterna. Under år 1917 har dessutom personalen vid åtskilliga anstalter kommit i åtnjutande av dyrtidstillägg. I vissa fall har ytterligare höjning av dessa tillägg enligt inkomna uppgifter beviljats från och med år 1918, vadan alltså lönerna under detta år utgå med högre belopp, än i tabellen angivits.

VII. Arbetsförmedlingsinspektionens verksamhet m. m.

I och för inhämtande av kännedom om arbetsmarknadens läge samt om de uppgifter, som den offentliga arbetsförmedlingen i anledning därav fått sig förelagda, hava i likhet med föregående år av arbetsförmedlingsinspektionens tjänstemän efter uppdrag av socialstyrelsen företagits ett flertal tjänsteresor till olika landsdelar. Särskilt hava de kritiska konjunkturerna inom textil- och stenindustrierna föranlett upprepade besök å de orter, där dessa näringar varit koncentrerade. I Älvsborgs län har i samband härmed bland annat medverkan lämnats vid den förut nämnda omorganisationen av länets arbetsförmedling. I övrigt hava under året besök avlagts å arbetsförmedlingskontoren i Linköping, Växjö, Malmö, Ystad, Trälleborg, Eslöv, Vänersborg, Trollhättan, Skövde och Skara.

Tab. E. Arbetsförmedlingsanstalternas personal år 1917.

Huvudkontor betecknas med kursiv stil. — Där ej annan befattning är angiven, avses föreståndare. — * utmärker kvinnlig befattningshavare.

	Anställningsår	Daglig expeditionstid Timmar	Kontant inkomst Kr.
Stockholms stad	1907	7	6 500
I assistent	1906	7	4 500
II »	1907	7	3 820
II »	1912	7	3 580
I » *	1905	7	3 650
II » *	1907	7	2 975
II » *	1916	7	2 375
skrivbiträde	1914	5	2 485
» *	1913	7	1 875
» *	1915	7	1 575
I vaktmästare	1905	7	2 700
II »	1909	7	1 915
bitr. »	1912	7	900
avdelningskontor I assistent	1911	7	4 000
avdelningskontor I » *	1911	7	3 215
avdelningskontor vaktmästare	1911	7	1 980
Stockholms län	1914	7	4 500
I assistent	1914	7	2 500
II »	1915	7	1 800
skrivbiträde	1916	7	1 200
»	1917	7	1 200
Södertälje	1914	4	1 500
Norrtälje	1914	2	1 200
Vaxholm	1917	[1]2	[2]1 000
Uppsala	1908	6	2 750
assistent *	1908	6	1 750
Enköping	1910	6	1 800
assistent *	1917	6	[3]180
Tierp	1910	1	350
Skutskär	1910	1	350
Eskilstuna	1911	7	2 860
assistent *	1911	7	1 375
Nyköping	1911	4	1 650
Flen	1917	2	[2]1 100
Strängnäs *	1914	4	[2]1 320
Gnesta	1916	[4]4	[2] 385
Katrineholm	1916	4	[2] 770
Norrköping	1906	7	3 650
assistent	1913	7	1 400
» *	1906	7	1 800
vaktmästare	1906	7	1 700
Linköping	1908	7	3 000
I assistent	1909	7	1 800
I » *	1915	7	1 500
II » *	1917	7	1 080
vaktmästare	1911	7	1 800
Motala	1910	5	[2]1 500
Söderköping *	1910	2	[2] 840
Skänninge	1908	2	[2]720
Vadstena	1908	2	[2] 600
Valdemarsvik	1912	2	[2] 600
Finspång	1913	4	[2] 720
Östra Husby	1908	1	[2] 250
Kisa	1908	2	[2] 275
Mjölby *	1911	2	[2] 840
Åtvidaberg	1908	2	[2] 220
Borensberg	1908	2	[2] 220
Ödeshög	1909	2	[2] 110
Jönköping	1910	7	2 650
assistent *	1910	7	1 650
Tranås	1910	2	500
Eksjö	1910	2	500
Vetlanda	1910	[5]2	650
Värnamo	1915	3	500
Gislaved	1910	2	250
Nässjö	1913	2	250
Växjö *	1912	6	1 200
Ljungby	1913	4	400
Älmhult *	1915	4	300
Västervik	1910	3	1 650
Vimmerby	1913	2	300
Kalmar	1911	6	1 600
Torsås	1911	2	200
Nybro	1911	2	200
Visby	1915	4	1 000
skrivbiträde *	1917	4	[6]150
Karlskrona	1906	6	2 800
skrivbiträde *	1908	6	300
Karlshamn	1910	6	1 500
Ronneby	1912	6	1 200
Sölvesborg	1914	2	600
Kristianstad	1908	6	2 500
assistent *	1915	6	1 200
Tomelilla	1909	6	1 200
Åstorp *	1913	—	1 200
Ängelholm	1911	—	620
Hässleholm	1912	—	500
Malmö	1905	7	4 950
I assistent	1908	7	2 954
II »	1909	7	2 916
III »	1917	7	1 200
I » *	1905	7	2 604
II » *	1909	7	1 776
kontorsbiträde *	1910	7	1 230
» *	1917	7	600
vaktmästare	1908	7	2 006
skrivbiträde *	1917	7	480
kontorsvakt	1915	7	840
Lund	1905	7	2 200
assistent	1912	7	540

[1] Endast onsdagar och lördagar. — [2] Inberäknat hyresersättning. — [3] Avser 3 månaders anställningstid. — [4] Endast lördagar. — [5] Torgdagar i 5 timmar. — [6] Avser 6 månaders anställningstid.

	Anställningsår	Daglig expeditionstid Timmar	Kontant inkomst Kr.		Anställningsår	Daglig expeditionstid Timmar	Kontant inkomst Kr.
Landskrona	1910	7	2 152	Filipstad	1912	2	300
skrivbiträde *	1910	7	914	Kristinehamn	1912	2	300
Hälsingborg	1902	7	3 673	Arvika	1912	2	300
assistent	1903	7	1 817	Säffle	1912	2	300
» *	1906	7	1 700	*Örebro*	1909	6 (8)	2 000
Ystad	1909	6	1 900	assistent	1914	6 (8)	670
Trälleborg	1911	6	1 400	» *	1914	6 (8)	1 117
Eslöv *	1909	6	1 500	vaktmästare	1911	6 (8)	216
skrivbiträde	—	6	300	Askersund	1913	2	500
Skurup	1908	6	1 000	Lindesberg	1913	2	500
Halmstad	1910	7	2 000	Nora	1917	4	[3] 325
assistent *	1910	7	1 200	Karlskoga	1914	1	240
Laholm	1911	2	550	Kopparberg	1914	1	240
Falkenberg	1910	2	550	Laxå	1917	2	[4] 163
Varberg	1910	3	550	*Västerås*	1909	5	2 100
Kungsbacka	1910	2	350	assistent *	1910	5	1 500
Göteborg	1902	7	4 500	skrivbiträde *	1913	5	1 000
I assistent	1902	7	2 800	Arboga	1911	5	[2] 700
II »	1917	7	2 200	Köping	1913	5	[2] 700
I » *	1902	7	2 200	Sala *	1913	5	[2] 1 100
II » *	1913	7	1 800	*Falun*	1910	$5^1/_2$	[5] 3 000
vaktmästare	1902	8	1 575	skrivbiträde *	1911	$5^1/_2$	600
skrivbiträde	1917	7	2 160	Avesta	1911	4	600
»	1914	7	1 500	Mora	1912	2	500
»	—	7	1 500	Leksand *	1911	1	300
» *	1912	7	1 200	Ludvika	1914	2	300
» *	1912	7	1 000	*Gävle*	1907	8	3 160
Uddevalla	1910	5	2 400	assistent *	1916	6	1 487
assistent *	1910	5	1 200	vaktmästare	1910	8	[6] 1 781
» , tillf.	1917	5	1 000	Söderhamn	1911	2	300
Lysekil	1910	5	530	Hudiksvall	1910	2	300
Strömstad	1910	5	200	Bollnäs	1914	2	250
Marstrand	1914	—	[1] —	Ljusdal	1910	2	250
Kungälv	—	—	[1] —	Storvik	1910	2	250
Vänersborg	1914	5	900	*Sundsvall*	1905	6	2 200
Trollhättan	1914	4	300	skrivbiträde	—	6	500
skrivbiträde *	1914	4	600	Härnösand	1913	6	1 300
Alingsås	1914	1	200	Sollefteå	1917	3	500
Borås	1914	2	600	Ånge	1915	3	[2] 194
Skara	1910	5 (8)	3 000	*Östersund*	1911	6 (8)	2 500
assistent	1910	5 (8)	1 080	assistent *	1915	6	900
Vara	1911	4	[2] 500	Strömsund	1911	2	300
Mariestad	1913	4	[2] 855	Sveg	1911	2	300
Tidaholm	1914	4	[2] 580	*Umeå*	1912	5	1 800
Skövde	1915	4 (6)	800	Skellefteå	1912	4	[2] 500
Falköping	1917	4	[2] 700	*Luleå*	1909	7	2 200
Karlstad	1905	8	3 500	Piteå	1912	1	[6] 400
assistent *	1912	8	1 200	Kiruna	1917	1	[6] 300

[1] Lönen utgöres av fri telefon m. m. — [2] Inberäknat hyresersättning. — [3] Avser tiden $^1/_7$—$^{31}/_{12}$; hyresersättning inberäknad. — [4] Avser tiden $^1/_{10}$—$^{31}/_{12}$; hyresersättning inberäknad. — [5] Dessutom hyresbidrag: 150 kronor. — [6] Dessutom kr. 1·50 för varje fast tillsatt plats.

Statsunderstöd till bostadsproduktionen.

Genom remisser den 31 oktober och 21 november 1917 samt 5 januari 1918 hade bostadskommissionen anbefallts att avgiva utlåtande över särskilda framställningar av dels Gävle stads drätselkammares bostadskommitté, dels Stockholms byggmästareförening, dels ock hyresgästföreningen i Stockholm, samtliga avseende åtgärder från statens sida att höja bostadsproduktionen. Kommissionen lämnade svenska stadsförbundets bostadsråd tillfälle att avgiva yttrande över de båda förstnämnda remitterade skrivelserna. Sådant yttrande inkom ock den 26 januari 1918, beledsagat av vissa utredningar rörande kommunala åtgärder för bostadsproduktionens vidmakthållande under åren 1917 och 1918. På grund av vad dessa utredningar givit vid handen, ansåg sig bostadsrådet böra på det bestämdaste tillstyrka, att kommissionen måtte hos Kungl. Maj:t och riksdagen utverka ett förnyande av den statssubvention, som förra året beviljades för bostadsproduktionen, med belopp, som åtminstone vore tillräckligt att hålla den redan påbörjade och planerade kommunala byggnadsverksamheten i gång. Med bifogande av bostadsrådets yttrande har kommissionen därefter till Kungl. Maj:t ingivit det anbefallda utlåtandet och därvid anfört bland annat följande:

För egen del får bostadskommissionen i allt väsentligt instämma med vad det kommunala bostadsrådet anfört. Fortsatta åtgärder från statens sida för bostadsproduktionens nödtorftiga vidmakthållande äro oundgängligen nödvändiga, och i likhet med bostadsrådet är kommissionen av den mening, att det härvid icke är tillfyllest med en reglering av byggnadsmaterialmarknaden i den begränsade omfattning, i vilken en sådan över huvud numera kan vara möjlig. Ett fortskridande å samma väg, som med fjolårets statssubvention inslogs, lär fastmera vara av nöden.

Utöver vad bostadsrådet till stöd härför anfört, vill kommissionen framhålla en ytterligare omständighet, som för närvarande kan anses ålägga staten ett visst ansvar för bostadsmarknadens sunda utveckling. Kommissionen åsyftar härmed lagen den 25 maj 1917 med vissa bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m., om vars fortsatta giltighet under ytterligare ett år kommissionen i dagarna avgiver förslag.[1] Även om stilleståndet å byggnadsmarknaden i all huvudsak är att återföra å de nu rådande utomordentliga prisförhållandena inom byggnadsindustrien, så lärer det dock ej kunna förnekas, att även hyresstegringslagen utövat ett återhållande inflytande å lusten till nybyggnadsverksamhet. Kommissionen är visserligen av den uppfattningen, att vid en förlängning av lagens giltighetstid sådana ändringar av densamma böra vidtagas, att detta ogynnsamma inflytande i möjligaste mån förminskas, men det lärer även med iakttagande härav dock kunna befaras, att lagens bestämmelser det oaktat skola kunna bidraga att inskränka den enskilda företagsamheten inom byggnadsindustrien. Så länge denna lagstiftning gäller, måste staten därför i viss mån anses ansvarig för att den uteblivna enskilda produktionen ersättes genom åtgärder från det allmännas sida, åtminstone i vad angår de mest oundgängliga behoven.

[1] Soc. Medd. årg. 1918, sid. 299.

Ehuru det givetvis är svårt att rätt bedöma framtidsutsikterna å bostadsmarknaden, synas dock vissa tecken tyda på att en stagnation i någon mån inträtt i ökningen av bostadsbehovet. Preliminära befolkningssiffror för år 1917 giva vid handen, att folkökningen i åtskilliga större städer detta år varit avsevärt mindre än närmast föregående år. Att märka är vidare, att den starka materialbristen kommer att uppdraga ganska snäva gränser för årets byggnadsverksamhet, en omständighet som för övrigt redan vid administrationen av fjolårets statsanslag visat sig inskränka eller fördröja de understödda företagen. I samma riktning kommer givetvis även nedgången i åtskilliga kommuners finansiella läge att verka. Med hänsyn till alla dessa omständigheter vågar kommissionen antaga, att ett statsanslag av tre millioner kronor skall vara tillfyllest för de subventioner, som under innevarande år äro nödvändiga.

I fråga om grunderna för fördelningen av detta belopp synes med ledning av hittills vunnen erfarenhet vara att tillråda, att större frihet än hittills tillerkännes den myndighet, som har att handlägga hithörande ärenden, så att subventionens relativa storlek genom allmänna stadganden ej alltför strängt fastlåses. Med hänsyn härtill torde den nuvarande avfattningen av grunderna för anslagets fördelning i § 2 av kungl. kungörelsen den 13 mars 1917[1] vara mindre lämplig, då den föranleder, att varje ökning av kommunernas bidrag nödvändigt medför en motsvarande minskning i statens bidrag. En ändring av nämnda kungörelse torde å denna punkt vara önskvärd.

En av bostadsrådets ledamöter har i ett särskilt, till rådets framställning fogat yttrande förordat, att statssubvention jämväl måtte komma produktionen av medelstora lägenheter till godo. Otvivelaktigt råder för närvarande i flera större städer en svår brist å tre- och fyrarumslägenheter, ej minst beroende därpå, att familjer, som förut haft större lägenheter, under dyrtidens tryck måst inskränka sitt bostadsbehov. Å andra sidan måste det allmännas understöd uppenbarligen under nuvarande förhållanden inskränkas till byggnadsföretag, som bereda bostäder åt så stort antal hushåll som möjligt, och ur denna synpunkt kan kommissionen icke förorda subventionens utsträckande till lägenheter om fyra rum och kök. Och för lägenheter om tre rum och kök kan redan nu i särskilt fall anslag komma att utgå. Med hänsyn härtill torde någon ändring av bestämmelserna i antydd riktning icke vara erforderlig eller lämplig.

Genom remiss den 21 februari 1918 anbefalldes socialstyrelsen att avgiva utlåtande över de till bostadskommissionen förut hänskjutna framställningarna. Sådant utlåtande avgavs även den 21 mars av styrelsen, som därvid till belysande av bostadsproduktionen under de senaste åren meddelade en sammanfattning av de från byggnadsnämnderna i rikets större städer avgivna uppgifterna angående byggnadsverksamheten under åren 1914—1917.[2] I anslutning härtill anförde styrelsen därefter följande:

Om än bostadsproduktionen under nästförflutna år förbättrats i förhållande till de föregående krisåren, så har den dock till följd av underskottet från föregående år ingalunda varit av sådan omfattning, att härigenom någon verklig förbättring av bostadsmarknaden kunnat inträda. Givetvis har dock 1917 års byggnadsverksamhet i sin mån bidragit till att bostadsnöden icke blivit ännu mer förvärrad. Den spekulativa bostadsproduktionen har, såsom redan framhållits, starkt nedgått — i jämförelse med 1916 års resultat med ungefär en tredjedel — och då ifrågavarande byggnadsverksamhet under krisåren alltmer börjat inrikta sig på större, dyrbarare lägenheter, kan den sägas för närvarande vara av ringa betydelse för de mindre bemedlades bostadsbehov. Då någon ändring härutinnan väl knappast är att förvänta, så länge krisen varar, torde det vara uppenbart, att kraftiga åtgärder böra vidtagas för bibe-

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 384. — [2] Soc. Medd., årg. 1918, sid. 323.

hållande och höjande av den allmännyttiga byggnadsverksamheten. Lika uppenbart synes vara, att detta syfte under nuvarande förhållanden näppeligen kan vinnas utan statens direkta medverkan. I samtliga ovannämnda framställningar framhålles ock nödvändigheten av att staten träder hjälpande emellan. Härvid synes man i främsta rummet hava uppställt fordran på att staten vidtager lämpliga åtgärder för reglering av tillgången av samt priset å byggnadsmaterial. Hyresgästföreningen i Stockholm har dock alternativt föreslagit ett fortgående på den under förra året inslagna vägen att genom direkt understöd av stat och kommun stödja byggnadsverksamheten. För egen del har styrelsen bland annat med hänsyn till det negativa resultat, som verkställda utredningar angående reglering av byggnadsmaterialfrågan givit, i likhet med bostadskommissionen ansett sig böra förorda den direkta understödsvägen. Det finns desto större anledning därtill, som fjolårets försök i denna riktning slagit synnerligen väl ut. Efterfrågan å bidrag från det utav 1917 års riksdag anvisade anslaget å fyra millioner kronor till understöd för uppförande av bostadshus med smålägenheter har varit synnerligen livlig, så att sammanlagda summan av de sökta beloppen flera gånger överstiger det beviljade anslaget. Enligt vad styrelsen inhämtat, är ock ifrågavarande anslag numera, så när som på ett obetydligt belopp, i dess helhet fördelat. Ehuruväl större delen av de bostadslägenheter, för vilkas uppförande understöd beviljats, sannolikt icke blevo färdiga för inflyttning under år 1917, är det dock å andra sidan säkert, att det av statsmakterna beviljade anslaget till understöd för uppförande av bostadshus med smålägenheter i synnerligen hög grad medverkat till den relativt goda bostadsproduktionen under år 1917. Det är sålunda tydligt, att man här funnit en verksam metod att upphjälpa bostadsmarknaden ur dess nödläge.

Givetvis kunna vissa betänkligheter anföras mot här förordade understödssystem, då härigenom landsbygden göres medansvarig för vissa kostnader, som ensamt borde bäras av stadssamhällena själva. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att man på detta liksom på andra områden måste på grund av nödlägets tvång vidtaga åtgärder, som under normala förhållanden äro mindre lämpliga. I förevarande avseende bör jämväl tagas i betraktande, att stadsmannanäringarna under krisåren tillfört statskassan betydande inkomster, som komma hela landet till godo.

Emot de av bostadskommissionen ifrågasatta ändringarna ifråga om grunderna för understöds utgående har styrelsen ingenting att erinra.

I detta sammanhang vill styrelsen upptaga ett spörsmål, som jämväl svenska stadsförbundets bostadsråd berört i sitt yttrande i ämnet, nämligen frågan i vad mån större industri- och affärsföretag böra medverka till lösande av bostadsfrågan i städer, köpingar och dylika samhällen. Visserligen lärer man icke kunna förvänta, att de åtgärder i angivna riktning, som i det följande ifrågasättas, skola medföra resultat, som bliva av betydelse för den nuvarande akuta bostadskrisen, men man synes i allt fall redan nu böra ställa frågan under diskussion för att i god tid kunna planera och finna effektiva medel för mötande av framtida bostadskriser. Det lärer med fog kunna göras gällande att, när industrien och affärslivet för tillfredsställande av sina behov å arbetskraft och för sina ändamål hopdraga större arbetarmassor och andra kategorier av arbetstagare i städer och köpingar, vederbörande företag böra åtminstone i viss omfattning bära ansvaret för att lämpliga bostäder stå de anställda till buds. Det kan sålunda ur samhällssynpunkt icke anses tillfredsställande, att genom dylika massinflyttningar andra befolkningsgrupper inom vederbörande samhällen skola tillskyndas ständiga svårigheter i bostadshänseende eller, såsom nu ofta blir fallet, rent av påläggas det ekonomiska ansvaret för anskaffande av bostäder åt industri- och affärsföretagens arbetare och övriga anställda. Detta missförhållande framträder med synnerlig skärpa, då man tillgriper statliga åtgärder, varigenom landsbygden, som väl behöver den arbetskraft, som industrien och stadsmannanäringarna beröva den, jämväl får lämna ekonomisk medverkan för bostadsbyggandet i städerna. Sådan statssubvention, som styrelsen här ovan förordat, kan därför anses tillrådlig endast i ett nödläge och måste snarast möjligt upphöra, så snart förhållandena det medgiva. På landsbygden, där

arbetsgivarna, även inom industrien, som regel sörjt för arbetarnas bostadsbehov, har man i allmänhet löst frågan dels på det sättet, att arbetsgivaren uppför och gratis eller mot förhållandevis låg hyra tillhandahåller bostäder åt sina arbetare antingen direkt eller med ett för ändamålet bildat allmännyttigt bostadsbolag som mellanled, dels därigenom, att arbetsgivaren understöder egnahemsbyggandet bland arbetarna. Mot nämnda system torde emellertid ofta kunna göras den erinran, att de i viss mån binda arbetarna i deras handlingsfrihet gent emot arbetsgivaren. Andra metoder synas därför även böra tagas under övervägande. Sålunda torde kunna ifrågasättas, huruvida icke de större industri- och affärsföretagen, eventuellt andra större arbetsgivare och bland dem även staten, genom en särskild kommunal beskattning skulle, där förhållandena det påkalla, påläggas en del av det ekonomiska ansvaret för bostadsfrågans lösning. Genom en dylik beskattning skulle så småningom kunna bildas kommunala bostadsfonder, varur medel kunde erhållas såväl för den kommunala byggnadsverksamheten som för understödjande av annan allmännyttig byggnadsverksamhet å orten genom billiga eller räntefria lån eller genom direkta bidrag. Styrelsen håller före, att en sådan beskattning icke behövde bliva synnerligen betungande. Redan en avgift av exempelvis 5 kronor per år och arbetstagare skulle å en ort som Stockholm kunna giva ett icke obetydligt resultat. Styrelsen har icke ansett sig böra närmare ingå på frågan, utan endast velat giva en antydan om en av de utvägar, som böra komma under diskussion vid en utredning i ämnet.

Otvivelaktigt har en stor del av arbetsgivarna av intresse för saken även i ifrågavarande samhällen på ett mera betryggande sätt sörjt för sina arbetares bostadsbehov, och sannolikt komma framdeles andra att följa dessas exempel. Det är därför av vikt att, därest tvångsåtgärder tillgripas å området, dessa bliva av sådan beskaffenhet, att de icke motverka frivilliga, mera effektiva åtgärder från arbetsgivarnas sida. Socialstyrelsen har emellertid icke ansett sig böra underlåta att i detta sammanhang framhålla angelägenheten av att en allsidig utredning snarast möjligt kommer till stånd angående möjligheterna och förutsättningarna för arbetsgivarnas medverkan till ordnande av bostadsfrågan i städer, köpingar och dylika samhällen.

Yttrande angående det förnyade statsanslaget till bostadsproduktionens främjande har slutligen även inhämtats från industrikommissionens byggnadsbyrå, som i utlåtande den 6 april 1918 föreslagit följande jämkningar av bestämmelserna för statsbidragets utgående.

I § 1 i nådiga kungörelsen den 13 mars 1917 angående statsbidrag till uppförande av bostadshus med smålägenheter är bestämt, att statsbidrag utgår till hyreshus, huvudsakligen inrymmande lägenheter om högst 3 rum, kök däri inbegripet, eller ock till egnahemsbyggnader med ett byggnadsvärde, icke överstigande 10 000 kr. På grund av nu rådande prisförhållanden synes byggnadsbyrån lämpligt, att det i ovannämnda § bestämda byggnadsvärdet å egnahemsbyggnader höjes till högst 15 000 kr.

Enligt § 2 i förenämnda nådiga kungörelse må statsbidrag ej utgå med större belopp, än att detsamma jämte det kommunala bidraget motsvarar 1/3 av de sammanlagda byggnadskostnaderna med skälig jämkning i visst fall. Vidare föreskrives att statsbidraget i regel icke må utgå med mera än 2/3 av det sammanlagda belopp, som inom kommunen användes för byggnadsföretagets understödjande, alltså inalles 2/9 av byggnadskostnaderna. Nämnda kvotdel synes byggnadsbyrån böra avjämnas till högst 1/4 av sammanlagda kostnaderna.

Beträffande det kommunala bidraget anser byggnadsbyrån i likhet med bostadsrådet, att detsamma bör utgå *minst* med ett belopp, motsvarande halva statsbidraget. Däremot synes, såsom bostadskommissionen i sitt underdåniga utlåtande även framhåller, bibehållandet av nu gällande föreskrift, att statsbidraget och det kommunala bidraget tillsammans icke få överstiga 1/3 av byggnadskostnaderna, vålla betänkligheter. Be-

hovet och önskvärdheten av att understödet från det allmänna i vissa fall kan utgå med högre belopp än 1/3 av byggnadskostnaderna, föreligga i synnerhet beträffande sådana byggnadsföretag, som utföras av bostadsaktiebolag, i vilka kommunen ingått såsom delägare, eller av vissa bostadsföreningar. Möjlighet synes därför böra beredas kommunen att, om så anses erforderligt, för att företaget skall kunna komma till stånd, lämna större bidrag än nyss sagda.

Beträffande storleken av det anslag, som under innevarande år må anses erforderligt för ifrågavarande ändamål, har byggnadsbyrån, med särskild hänsyn till önskvärdheten av att icke alltför ingripande reduktioner skola behöva göras med avseende på redan planerade byggnadsföretag, ansett, att anslaget även för innevarande år lämpligen bör kunna utgå såsom förslagsanslag av högst 4 millioner kronor.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I efterföljande tabeller (sid. 456—457) meddelas (i såväl absoluta som relativa tal) en sammanställning av prisförändringarna beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter från juli 1914 till och med mars 1918.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 516 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet. Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle åren 1914—1918 för en normalfamilj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kronor.

Absoluta tal.

Ort	1914		1915		1916		1917				1918	
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	Mars
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	808	853	959	1 036	1 074	1 185	1 331	1 394	1 431	1 598	1 861	1 940
Södertälje	747	804	885	973	1 003	1 096	1 233	1 270	1 337	1 486	1 738	1 788
Uppsala	715	780	861	933	974	1 071	1 241	1 295	1 329	1 488	1 670	1 754
Nyköping	710	746	833	883	928	1 033	1 198	1 264	1 271	1 431	1 626	1 672
Eskilstuna	735	776	865	913	941	1 056	1 225	1 292	1 360	1 504	1 681	1 726
Linköping	708	752	853	912	945	1 065	1 217	1 294	1 326	1 447	1 624	1 672
Norrköping	750	798	884	945	976	1 080	1 218	1 289	1 328	1 514	1 685	1 741
Motala	672	712	822	880	927	1 041	1 173	1 243	1 293	1 436	1 590	1 634
Jönköping	705	735	827	888	939	1 030	1 170	1 248	1 282	1 462	1 621	1 654
Växjö	695	719	818	864	920	1 022	1 130	1 183	1 224	1 352	1 492	1 536
Kalmar	699	728	818	890	913	1 016	1 147	1 219	1 282	1 430	1 571	1 624
Västervik	716	738	808	863	938	1 038	1 184	1 233	1 274	1 392	1 589	1 675
Visby	733	760	830	883	934	1 029	1 160	1 215	1 265	1 360	1 541	1 609
Karlskrona	717	762	866	924	961	1 049	1 174	1 244	1 280	1 428	1 601	1 660
Kristianstad	672	724	816	909	925	1 001	1 127	1 201	1 267	1 395	1 604	1 663
Malmö	730	773	867	958	1 052	1 082	1 224	1 314	1 397	1 565	1 787	1 847
Lund	701	738	845	913	934	1 038	1 157	1 260	1 347	1 529	1 724	1 785
Landskrona	690	745	840	916	951	1 049	1 178	1 260	1 343	1 522	1 693	1 737
Hälsingborg	698	732	821	899	937	1 016	1 158	1 235	1 298	1 502	1 718	1 783
Ystad	693	726	827	902	936	1 012	1 137	1 228	1 274	1 462	1 685	1 770
Halmstad	700	743	840	904	941	1 022	1 154	1 210	1 263	1 431	1 585	1 638
Göteborg	745	771	900	960	1 007	1 122	1 260	1 360	1 429	1 603	1 848	1 915
Lysekil	754	778	854	916	969	1 068	1 201	1 306	1 338	1 490	1 679	1 731
Vänersborg	711	736	830	997	963	1 062	1 200	1 242	1 298	1 455	1 652	1 694
Borås	709	757	855	919	967	1 063	1 196	1 258	1 302	1 471	1 642	1 717
Tidaholm	691	717	817	879	938	1 029	1 126	1 175	1 240	1 338	1 499	1 555
Karlstad	723	779	858	909	969	1 073	1 215	1 253	1 312	1 467	1 663	1 714
Örebro	720	769	859	923	954	1 067	1 211	1 278	1 299	1 471	1 618	1 670
Kopparberg	705	740	816	868	921	1 033	1 160	1 224	1 249	1 410	1 596	1 663
Västerås	717	756	837	909	958	1 077	1 217	1 269	1 314	1 467	1 633	1 701
Falun	734	770	840	919	963	1 070	1 214	1 294	1 324	1 463	1 650	1 702
Domnarvet och Borlänge	689	724	808	882	923	1 036	1 181	1 260	1 312	1 427	1 614	1 658
Ludvika	716	742	821	883	928	1 060	1 188	1 249	1 317	1 465	1 668	1 709
Gävle	736	785	855	923	974	1 088	1 233	1 317	1 345	1 470	1 679	1 732
Söderhamn	724	775	863	915	966	1 081	1 240	1 315	1 326	1 465	1 717	1 797
Sundsvall: staden	782	823	894	978	1 055	1 195	1 309	1 378	1 453	1 633	1 862	1 928
Sundsvall: sågverksdistriktet	750	778	831	921	986	1 144	1 287	1 355	1 416	1 561	1 719	1 782
Nyland	764	794	842	894	978	1 134	1 269	1 324	1 390	1 509	1 648	1 701
Östersund	793	836	892	974	1 014	1 185	1 321	1 342	1 385	1 634	1 838	1 887
Umeå	746	778	837	911	969	1 097	1 254	1 326	1 392	1 522	1 656	1 721
Luleå	763	799	868	934	976	1 126	1 292	1 341	1 444	1 594	1 773	1 804
Boden	744	793	875	920	981	1 115	1 271	1 312	1 427	1 593	1 760	1 812
Malmberget och Gällivare	809	850	899	923	990	1 090	1 236	1 305	1 391	1 582	1 739	1 788
Kiruna	819	855	892	952	993	1 106	1 231	1 299	1 416	1 574	1 748	1 820
Samtliga orter	**728**	**765**	**852**	**916**	**960**	**1 068**	**1 205**	**1 273**	**1 321**	**1 465**	**1 654**	**1 707**

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle åren 1914—1918 för en normalfamilj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kronor.

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Ort	1914		1915		1916		1917				1918	
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	Mars
Stockholm	100	105·6	118·7	128·2	132·9	146·7	164·7	172·5	177·1	197·8	230·3	240·1
Södertälje	100	107·6	118·5	130·3	134·3	146·7	165·1	170·0	179·0	198·9	232·7	239·4
Uppsala	100	109·1	120·4	130·5	136·2	149·8	173·6	181·1	185·9	208·1	234·7	245·3
Nyköping	100	105·1	117·8	124·4	130·7	145·5	168·7	178·0	179·0	201·5	229·0	235·5
Eskilstuna	100	105·6	117·7	124·2	128·0	143·7	166·7	175·8	185·0	204·6	228·7	234·8
Linköping	100	106·2	120·5	128·8	133·5	150·4	171·9	182·8	187·3	204·4	229·4	236·2
Norrköping	100	106·4	117·9	126·0	130·1	144·0	162·4	171·9	177·1	201·9	224·7	2 ·2·1
Motala	100	106·0	122·3	131·0	137·9	154·9	174·6	185·0	192·4	213·7	236·6	243·2
Jönköping	100	104·3	117·8	126·0	133·2	146·1	166·0	177·0	181·8	207·4	229·9	234·6
Växjö	100	103·5	117·7	124·3	132·4	147·1	162·6	170·2	176·1	194·5	214·7	221·0
Kalmar	100	104·1	117·0	127·3	130·6	145·4	164·1	174·4	183·4	204·6	224·7	232·3
Västervik	100	103·1	112·8	120·5	131·0	145·0	165·4	172·2	177·9	194·4	221·9	233·9
Visby	100	103·7	113·2	120·5	127·4	140·4	158·3	165·8	172·6	185·5	210·2	219·5
Karlskrona	100	106 3	120·8	128·9	134·0	146·3	163·7	173·5	178·5	199·2	223·3	231·5
Kristianstad	100	107·7	121·4	135·3	137·6	149·0	167·7	178·7	188·5	207·6	238·7	247·5
Malmö	100	105·9	118·8	131·2	144·1	148·2	167·7	180·0	191·4	214·4	244·8	253·0
Lund	100	105·3	120·5	130·2	133·2	148·1	165·0	179·7	192·2	225·3	245·9	254·6
Landskrona	100	108·0	121·7	132·8	137·8	152·0	170·7	182·6	194·6	220·6	245 4	251·7
Hälsingborg	100	104·9	117·6	128·8	134·2	145·6	165·9	176·9	186·0	215·8	246·1	255·4
Ystad	100	104·8	119·3	130·2	135·1	146·0	164·1	177·2	183·8	211·0	243·1	255·4
Halmstad	100	106·1	120·0	129·1	134·4	146·0	164·9	172·9	180·4	204·4	226·4	234·0
Göteborg	100	103·5	120·8	128·9	135·2	150·6	169·1	182·6	191·8	215·2	248·1	257·0
Lysekil	100	103·2	113·8	121·5	128·5	141·6	159·8	173·2	177·5	197·6	222·7	229·6
Vänersborg	100	103·5	116·7	140·2	135·4	149·4	168·8	174·7	182·6	204·6	232·3	238·8
Borås	100	106·8	120·6	129·6	136·4	149·9	168·7	177·4	183·6	207·5	231·6	242·2
Tidaholm	100	103·8	118·2	127·2	135·7	148·9	163·0	170·0	179·5	193·6	216·9	225·0
Karlstad	100	107·7	118·7	125·7	122·5	148·4	168·0	1.3·8	181·5	202·9	230·0	237·1
Örebro	100	106·8	119·3	128·2	132·5	148·2	168·2	177·5	180·4	204·3	224·7	231·9
Kopparberg	100	105·0	115·7	123·1	130·6	146·5	164·5	173·6	177·2	200·0	226·4	235·9
Västerås	100	105·4	116·7	126·8	133·6	150·2	169·7	177·0	183·8	204·6	227·8	237·2
Falun	100	104·9	114·4	125·2	131·2	145·8	165·4	176·3	180·4	199·3	224·8	231·9
Domnarvet och Borlänge	100	105·1	117·3	128·0	134·0	150·4	171·4	182·9	190·4	207·1	234·3	240·6
Ludvika	100	103·6	114·7	123·3	129·6	148·0	165·9	174·4	183·9	204·6	233·0	238·7
Gävle	100	106·7	116·2	125·4	132·3	147·8	167·5	178·9	182·7	199·7	228·1	235·8
Söderhamn	100	107·0	119·2	126·4	133·4	149·3	171·3	181·6	183·1	202·3	237 2	248·2
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	125·1	134·9	152·8	167·4	176·2	185·8	208·8	238·1	246·5
Sundsvall: sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	122·8	131·5	152·5	171·6	180·7	188·8	208·1	229·2	237·6
Nyland	100	103 9	110·2	117·0	128·0	148·4	166·1	173·8	181·9	197·5	215·7	222·6
Östersund	100	105·4	112·5	122·8	127·9	149·4	166·6	169·2	174·7	206·1	231·8	238·0
Umeå	100	104·3	112·2	122·1	129·9	147·1	168·1	177·7	186·6	204·0	222·0	2·30·7
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	127·9	147·6	169·3	175·8	189·3	208·9	232·4	236·4
Boden	100	106·6	117·6	123·7	131·9	149·9	170·8	176·3	191·8	214·1	236·6	243·5
Malmberget och Gällivare	100	105·1	111·1	114·1	122·4	134·7	152·8	161·3	171·9	195·6	215·0	221·0
Kiruna	100	104·4	108·9	116·2	121·2	135·0	150·3	158·6	172·9	192·2	213·4	222·2
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**125·8**	**131·9**	**146·7**	**165·5**	**174·9**	**181·5**	**201·2**	**227·2**	**234·5**

krigets början, helt visst icke motsvara krigsårens faktiska budgeter. Kris tidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varuslagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat och även i många fall måst göras. Framhållas må emellertid, att den alltmer framträdande varuknappheten delvis kan antagas hava givit anledning till en utveckling i motsatt riktning. I all synnerhet bliva givetvis beräkningarna vanskliga i den mån, som de i prisstatistiken upptagna varuslagen försvinna ur marknaden. Delvis hava dock dessa svårigheter avhjälpts vid indexberäkningarna genom utbyte mot andra ännu i handeln tillgängliga ersättningsvaror (t. ex. kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved).

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar, om juli 1914 tages till utgångspunkt, en ökning av 127 % till februari och 134 % till mars 1918.

Det må emellertid noga observeras, att ovan angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle. För att däremot få en fullständig bild av prisstegringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste emellertid undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i detta häfte av Sociala Meddelanden (sid. 464), och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden juli 1914 till mars 1918 till c:a 103 %.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Tabellen å sid. 460—461 lämnar i anslutning till i Sociala Meddelanden förut regelbundet publicerade sammanställningar av samma slag, fast efter en något utförligare plan, en jämförande översikt av priser och prisförändringar beträffande viktigare slag av livsförnödenheter i detaljhandeln i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn under kristiden t. o. m. februari månad 1918. I tabellens första avdelning meddelas de beräknade medelpriserna i absoluta tal för den närmaste månaden före krigsutbrottet, nämligen juli 1914, och därefter från och med juli 1915 för den första månaden i varje halvår samt de två första månaderna av innevarande år. I den senare avdelningen åskådliggöres prisutvecklingen genom att priserna under juli 1914 satts lika med 100 samt prisuppgifterna för de följande tidpunkterna omräknats i förhållande därtill.

Uppgifterna äro för Stockholm hämtade ur socialstyrelsens fortlöpande, i denna tidskrift regelbundet meddelade livsmedelsprisstatistik, för Kristiania ur »Sociale Meddelelser» och »Statistisk Maanedskrift» (utgiven av Kristiania

statistiske kontor og folkeregister) samt för Köpenhamn ur »Statistisk Aarbog» och »Statistiske Efterretninger». De svenska månadsnoteringarna utgöra för sådana varuslag, som i prishänseende pläga vara mera rörliga, genomsnitt av varje vecka inhämtade prisuppgifter, under det att sådana införskaffas blott vid mitten av månaden för de artiklar, beträffande vilka förändringarna av prisnivån bruka ske mindre hastigt. De norska prisuppgifterna äro inhämtade den 15 och de danska under den första veckan i varje månad.

I vissa avseenden torde prisuppgifterna för de i varuförteckningen upptagna artiklarna i de olika städerna ej hänföra sig till fullt jämförbara kvaliteter. De brödtyper, som föras i handeln i de olika städerna, äro sålunda till sammansättning och tillverkningssätt mer eller mindre olikartade. Beträffande Stockholm och Kristiania torde i övrigt noteringarna i allmänhet avse likvärdiga varor. Uppgifterna för Köpenhamn däremot äro särskilt i fråga om kött och fläsk delvis baserade på kvaliteter, som till sin beskaffenhet ej äro fullt jämförbara med motsvarande svenska och norska. De danska varuslag, som här noterats under rubrikerna »färskt nötkött», »gödkalvstek», och »fläsk» torde dock beteckna kvaliteter, som äro tämligen jämförbara med motsvarande svenska och norska noteringar.

Beträffande prisläget under februari 1918 i Stockholm vid jämförelse med Kristiania och Köpenhamn framgår av tabellens första avdelning, att priserna å samtliga noterade varuslag utom potatis, nötkött och kalvkött voro högst i Kristiania, under det att Köpenhamn hade lägre priser än Stockholm å alla varor utom å mjölk, vetemjöl och havregryn. Jämföras Kristiania och Köpenhamn med varandra, visar det sig, att mjölk betingade samma pris i den danska och norska huvudstaden samt att av de övriga noteringarna alla utom å gula ärter, kaffe och fotogen voro högst i Kristiania. Tabellen ger sålunda vid handen, att prisnivån i stort sett ligger högst i Kristiania och lägst i Köpenhamn, under det att Stockholm intager en mellanställning.

Av tabellens senare del framgår, att prisstegringen under februari 1918 sedan juli 1914 uppgick till 100 % eller mer i Stockholm för alla varuslag utom potatis, mjöl och socker, i Kristiania för alla varuslag utom potatis och kaffe, medan i Köpenhamn smör, vetemjöl, rågbröd, färskt nötkött (soppkött), kalvkött, fläsk och socker ännu icke fördubblats i pris. Prisökningen uppgick under samma tid till högst 50 % för mjöl och socker i Stockholm, för potatis och kaffe i Kristiania samt för smör, rågbröd, fläsk och socker i Köpenhamn.

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn. *Absoluta tal.*

Varuslag	Kvantitet	Stockholm								Kristiania								Köpenhamn							
		1914	1915	1916		1917		1918		1914	1915	1916		1917		1918		1914	1915	1916		1917		1918	
		Juli	Juli	Januari	Juli	Januari	Juli	Januari	Februari	Juli	Juli	Januari	Juli	Januari	Juli	Januari	Februari	Juli	Juli	Januari	Juli	Januari	Juli	Januari	Februari
Mjölk, oskummad	l.	17	19	21	21	24	26	35	36	19	21	22	26	26*	29*	40*	40*	19	22	24	24	30	30	40*	40*
Smör, mejeri- . .	kg.	246	294	301	300	325*	375*	533*	535*	256	299	313	330	390	475	600*	600*	235	273	295	301	385	353	320*	320*
Margarin, växt- .	»	139	168	184	200	318	—	—	—	—	—	—	—	209	230	390*	390*	125	150	144	164	172	226	—	—
Ägg, färska . . .	tjog	150	195	305	221	376	324	766	680	180	201	394	329	582	405	756	845	150	224	266	265	425	288	475	470
Potatis	5 l.	35	45	35	32	54	72*	65*	67*	52	39	48	51	39*	83	60*	62*	25	46	35	60	49*	49*	60	60
Ärter, gula . . .	kg.	26	58	59	52	62	61*	—	—	40	88	92	95	107	128	165	162	40	81	81	83	83	107	186	180
Vetemjöl	»	32	45	38	37	[1]42	[1]41*	[1]42*	[1]42*	[2]32	[2]46	[2]44	[2]44	[2]61	[2]84	[2]90*	[2]90*	26	39	37	37	42	[3]49*	[3]51*	[3]51*
Rågmjöl	»	24	37	30	27	36	35*	36*	36*	20	41	38	39	53	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Havregryn . . .	»	34	53	49	49	66	64*	76*	73*	36	53	48	54	64	96	120	90	39	73	73	73	76	88	78*	78*
Rågbröd	»	40	66	63	61	65	68*	73*	84*	24	37	37	39	49	74	[4]—	[4]—	[5]15	[5]23	[5]22	[5]22	22	[5]22	[5]22	[5]22
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	66	86	88	85	100	[6]—	[6]—	[6]—	—	—	53	55	66	97	[7]180	[7]144	40	50	46	48	54	83	83	83
Nötkött, färskt:																									
stek	»	125	176	177	261	256	251	337	381	132	155	187	327	299	268	301	327	—	[8]218	[8]255	[8]381	[8]275	[8]260	[8]281	[8]295
soppkött . . .	»	102	147	145	197	198	203	304	343	126	137	165	298	268	220	263	291	[9]125	[9]176	[9]194	[9]294	[9]192	[9]185	[9]216	[9]231
Kalvkött, stek:																									
gödkalv	»	145	184	197	242	270	150*	472	501	141	157	223	325	360	363	410	410	[10]140	[10]189	[10]204	[10]204	[10]240	[10]219	[10]234	[10]249
spädkalv . .	»	101	139	125	162	193	150*	394	387	83	94	129	226	223	220	227	233	[11]110	[11]166	[11]169	[11]262	[11]208	[11]177	[11]200	[11]218
Fläsk:																									
färskt	»	149	244	259	235	286	295	297*	300*	145	184	230	287	359	374	498*	500*	[12]140	[12]189	[12]170*	[12]170*	[12]170*	[12]170*	[13]165*	[13]165*
salt	»	150	241	254	256	289	305	—	340*	160	200	241	308	363	376	540*	530*								
Kaffe, Santos . .	»	166	167	182	203	355	325*	—	—	214	226	232	229	271	321	318*	312*	210	223	225	247	277	355	440	440*
Socker, bit- . . .	»	64	66	68	68*	68*	68*	76*	76*	57	69	80	108	108	127	165	120	43	47	47	52	54*	54*	60*	60*
Fotogen, Water White	l.	18	21	25	27	29	39	—	—	18	19	23	29	29	36	38*	38*	18	20	20	21	21	29	70	70
Kol	hl.	239	360	475	525	570	—	—	—	188	345	375	660	600*	—	1900	1800	170	335	351	680	695	—	(1275)	1250
Koks, gasverks- .	»	133	220	235	285	293	380	840	840	165	280	285	355	355	1200	1300	1000	125	271	275	275	275	—	—	—

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Mjölk, oskummad	l.	100	112	124	124	141	153	206	212	100	111	116	137	137	153	211	211	100	116	126	126	158	158	211	211
Smör, mejeri- . .	kg.	100	120	122	122	132	152	217	217	100	117	122	129	152	186	234	234	100	116	126	128	164	150	136	136
Margarin, växt- .	»	100	121	132	144	229	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	100	120	115	131	138	181	—	—
Ägg, färska . . .	tjog	100	130	203	147	251	216	511	453	100	112	219	183	323	225	420	469	100	149	177	177	283	192	317	313
Potatis	5 l.	100	129	100	91	154	206	186	191	100	75	92	98	75	160	115	119	100	184	140	240	196	196	240	240
Ärter, gula . . .	kg.	100	223	227	200	238	235	—	—	100	220	230	238	268	320	413	405	100	203	203	208	208	268	465	450
Vetemjöl	»	100	141	119	116	131	128	131	131	100	144	138	138	191	263	281	281	100	150	142	142	162	188	196	196
Rågmjöl	»	100	154	125	113	150	146	150	150	100	205	190	195	265	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Havregryn	»	100	156	144	144	194	188	224	215	100	147	133	150	178	267	333	250	100	187	187	187	195	226	200	200
Rågbröd	»	100	165	158	153	163	170	183	210	100	154	154	163	204	308	—	—	100	153	147	147	147	147	147	147
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	100	130	133	129	152	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	125	115	120	135	208	208	208
Nötkött, färskt:																									
stek	»	100	141	142	209	205	201	270	305	100	117	142	248	227	203	228	248	—	—	—	—	—	—	—	—
soppkött . . .	»	100	144	142	193	194	199	298	336	100	109	131	237	213	175	209	231	100	141	155	235	154	148	173	185
Kalvkött, stek:																									
gödkalv	»	100	127	136	167	186	103	326	346	100	111	158	230	255	257	291	291	100	135	146	210	171	156	167	178
spädkalv . . .	»	100	138	124	160	191	149	390	383	100	113	155	272	269	265	273	281	100	151	154	238	189	161	182	198
Fläsk:																									
färskt	»	100	164	174	158	192	198	199	201	100	127	159	198	248	258	343	345	100	135	121	121	121	121	118	118
salt	»	100	161	169	171	193	203	—	227	100	125	151	193	227	235	338	331								
Kaffe, Santos . .	»	100	101	110	122	214	196	—	—	100	106	108	107	127	150	149	146	100	106	107	118	132	169	210	210
Socker, bit- . . .	»	100	103	106	106	106	106	119	119	100	121	140	189	189	223	289	211	100	109	109	121	126	126	140	140
Fotogen, Water White	l.	100	117	139	150	161	217	—	—	100	106	128	161	161	200	211	211	100	111	111	117	117	161	389	389
Kol	hl.	100	151	199	220	238	—	—	—	100	184	199	351	319	—	1011	957	100	197	206	400	409	—	750	735
Koks, gasverks- .	»	100	165	177	214	220	286	632	632	100	170	173	215	215	727	788	606	100	217	220	220	220	—	—	—

* Maximipris. — [1] 75 % utmalning. — [2] Amerikanskt. — [3] I partier om 1—5 kg. — [4] Från januari 1918 säljes endast s. k. landsbröd, bakat av sammalet mjöl, som tillhandahålles till genom statsmedel reducerat pris. Landsbrödet, som utsläpptes i marknaden sensommaren 1916, noterades då till c:a 25 öre och i jan. 1918 till 41 öre per kg. — [5] Pris per kg. rågbröd, utbakat i stycken om 4 kg. — [6] Sedan den statliga regleringen av brödsädsförbrukningen genomförts, saluföres i Stockholm ej rent vetebröd. En brödtyp, vari jämte vetemjöl en viss mängd rågmjöl ingår, redovisas i den svenska prisstatistiken under rubriken »vetebröd, bakat med vatten». Medelpriset i Stockholm per kg. för sådant bröd utgjorde under juli 1914 51 öre och under februari 1918 98 öre. — [7] Endast mot läkarintyg. — [8] »Oksekød (skært Kød), laveste Pris.» — [9] »Oksekød (Forkød)», genomsnitt av »højeste og laveste Pris». — [10] »Kalvekød (Forkød), højeste Pris.» — [11] »Kalvekød (Forkød), laveste Pris.» — [12] »Letsaltet Brystflæsk». — [13] »Bov- og Brystflæsk.»

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

Mars.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april 1917 införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma har den genomsnittliga tillgången under månaden beräknats. Tillgången har, allt efter som den varit att beteckna såsom god, tillräcklig eller otillräcklig, i tabellerna utmärkts med tecknen ○, ◑ eller ●. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligen stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Dock torde kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

I föregående häften av Sociala Meddelanden hava ifrågavarande uppgifter lämnats från och med maj 1917 till och med februari 1918. I tabellen å nästa sida meddelas liknande uppgifter för mars månad. En granskning av tabellen visar, att vad beträffar *kött*, *salt sill*, *färsk fisk*, *ved* och även *ägg* en åtminstone tillräcklig tillförsel rådde inom så gott som alla rapportorter. Beträffande ved, torde böra framhållas, att enligt uppgift från bränslekommissionen tillgången över hela landet kan betraktas som god. Till följd av vissa distributionssvårigheter samt de ofta höga vedpriserna hava emellertid särskilt de mindre bemedlade i många fall ej varit i stånd att fylla sitt normala behov av ved varför ock flera av Socialstyrelsens ombud angivit tillgången endast såsom tillräcklig.

Däremot har såväl *mjölk-* som *ost*tillförseln under månaden ytterligare försämrats. Endast å 6 orter har mjölktillförseln kunnat betecknas som någorlunda tillräcklig, medan under åtminstone en del av föregående månad från 11 rapportorter rapporterades tillräcklig tillgång. Även *potatis*tillgången synes under månaden hava varit betydligt mera knapp än förut. Från flera orter rapporteras fullständig brist på detta varuslag, och å de orter, där ransonering införts, har ransonen i allmänhet ej kunnat sättas högre än 2 kg. per person och vecka.

Vad slutligen beträffar *smör* och *fläsk* samt *fotogen*, *kol* och *koks*, så synes tillförseln inom hela riket vara att betrakta såsom i det närmaste avstannad.

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *mars* månad 1918.

(○ = god. ◑ = tillräcklig. ● = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Stockholm	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Södertälje	●	●	●	[1]◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Uppsala	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Nyköping	[1]◑	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Eskilstuna	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	○	●	○	●	●
Linköping	◑	●	●	[1]◑	●	[2]◑	●	[2]◑	[2]◑	●	◑	●	●
Norrköping	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	[1]◑	●	○	●	●
Motala	●	●	●	●	●	[1]◑	●	◑	◑	●	◑	●	◑
Jönköping	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Växjö	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Kalmar	[1]◑	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Västervik	●	●	●	●	●	[1]◑	●	[1]◑	●	●	◑	●	●
Visby	◑	●	●	●	[1]◑	●	●	◑	◑	●	◑	●	●
Karlskrona	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Kristianstad	●	●	●	[1]◑	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	●
Malmö	●	●	●	[1]◑	●	[1]◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Lund	●	●	●	●	●	◑	●	[2]◑	[1]◑	●	○	●	●
Landskrona	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	◑
Hälsingborg	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	[2]◑	●	○	●	◑
Ystad	●	●	●	[1]◑	[1]◑	◑	●	◑	[1]◑	●	◑	●	●
Halmstad	●	●	◑	[2]◑	[1]◑	◑	●	◑	[2]◑	●	◑	●	●
Göteborg	●	●	●	○	●	◑	●	◑	[2]◑	●	○	●	[1]◑
Lysekil	[1]◑	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	●	●	●
Vänersborg	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Borås	●	●	●	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	●
Tidaholm	●	●	◑	◑	[1]◑	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Karlstad	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Örebro	●	●	◑	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Kopparberg	●	●	●	◑	●	◑	[1]◑	◑	◑	●	◑	●	◑
Västerås	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Falun och Domnarvet	●	●	●	◑	●	◑	●	[2]◑	[2]◑	●	○	●	◑
Ludvika	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	◑	●	●
Gävle	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Söderhamn	●	●	●	◑	●	[1]◑	●	◑	●	●	◑	●	●
Sundsvall	●	●	●	[1]◑	●	◑	●	[1]◑	●	●	●	●	●
Nyland	●	●	[1]◑	○	◑	[2]◑	●	[2]◑	●	●	◑	●	●
Östersund	●	●	●	●	●	◑	●	●	◑	●	◑	●	●
Umeå	[1]◑	●	[1]◑	◑	●	◑	●	◑	[1]◑	●	○	●	●
Luleå och Boden	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	●	●	◑	●	◑
Malmberget och Gällivare	●	●	●	◑	[1]◑	◑	●	◑	◑	●	◑	◑	[1]◑
Kiruna	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » » god och tillräcklig.

Levnadskostnadernas allmänna stegring under kristiden.

Av socialstyrelsen hava regelbundet för varje månad meddelats uppgifter (i Sociala Meddelanden) angående *livsmedels*kostnaderna och däri skeende förändringar. Då emellertid utgifterna för livsmedel (inberäknat bränsle och lyse) under vanliga förhållanden endast utgöra omkring 50 % av hushållsbudgeten för en normalfamilj med c:a 2 000 kronors utgiftsstat, har det givetvis ansetts i hög grad önskvärt att kunna erhålla ett siffermässigt uttryck för stegringen (eventuellt minskningen) även av övriga poster i budgeten och därigenom av levnadskostnadernas förändringar i det hela. Oaktat de svårigheter, som äro förknippade med hithörande beräkningar, hava likväl sådana förut kunnat verkställas, avseende tidpunkterna maj 1914, december 1916, maj 1917, september 1917 och januari 1918, samt publicerats i Sociala Meddelanden 1917 (häftena 1, 5 och 10) och 1918 (häfte 2). Dessa beräkningar hava här fullföljts fram till april 1918.

Som utgångspunkt för beräkningarna har valts en normalfamiljs (man, hustru och två barn) budget maj 1914, slutande på en total utgiftssumma av 2 000 kr. per år. Denna budget har uppdelats på olika huvudposter i enlighet med resultaten av 1912—1914 års levnadskostnadsundersökning. Därefter har på samma sätt som förut (se Soc. Medd., årg. 1918, sid. 188—89) utgiftsstegringen beräknats för varje särskild huvudpost under förutsättning att förbrukningen varit i huvudsak oförändrad, alltså med bortseende från de omläggningar av och inskränkningar i förbrukningen, vilka givetvis framkallats av dyrtiden och även kunnat konstateras genom socialstyrelsens särskilda dyrtidsundersökningar (jfr artiklarna »Dyrtidens inverkan på livsmedelstörbrukningen» och »Livsmedelsförbrukningens omläggning under kristiden» i resp. häfte 12, sid. 1367 ff., årg. 1916 och häfte 10, sid. 1176 ff., årg. 1917 av Soc. Medd.).

Det må påpekas, att de i det följande gjorda beräkningarna grunda sig på uppgifter, inhämtade från styrelsens ombudsorter, och följaktligen representera förhållandena i städer och stadsliknande samhällen.

I efterföljande tablå åskådliggöres *levnadskostnadernas totala stegring under kristiden*, varvid jämte de absoluta talen för de olika tidpunkterna även angivas indextal, beräknade med utgångspunkt för 1914 års siffra, som satts lika med 100.

	Årsbudget	Beräknad årsbudget.				
	1914 (maj)	1916 (dec.)	1917 (maj)	1917 (sept.)	1918 (januari)	1918 (omkr. 1 april)
Kronor	2 000	2 784	3 037	3 318	3 835	4 058
Indextal	100	139	152	166	192	203

Det förtjänar än en gång påpekas, att förestående siffror framräknats under förutsättning av en i huvudsak oförändrad levnadsstandard och att sålunda de besparingar och omläggningar i hushållningen, som överallt i större eller mindre utsträckning kunnat och givetvis även måst göras, här äro lämnade helt utom räkningen.

Såsom synes, skulle levnadskostnaderna för en normalfamilj med en årsbudget före kriget av 2 000 kr. hava stigit från maj 1914 till december 1916 med 39 %, till maj 1917 med 52 %, till september 1917 med 66 %, till januari 1918 med 92 % och till april 1918 med 103 %, vilket alltså innebär, att vederbörande familj numera måste utgiva 4 058 kr., eller mer än det dubbla för erhållande, så långt möjligt, av den motsvarande valuta, som år 1914 (före kriget) kunde fås för 2 000 kr. Med utgångspunkt från decembersiffran 1916, kr. 2 784, har stegringen belöpt sig till 46 % och med utgångspunkt från januarisiffran 1918 till 6 %. Går man åter tillbaka till tiden före krigets utbrott (maj 1914), erhålles, såsom nyss nämnts, en stegringsprocent för hela den tillryggalagda krisperioden av 103 %, varav 11 % komma på första kvartalet av innevarande år.

De ovan angivna procenttalen för levnadskostnadernas stegring torde av flera orsaker, för vilka närmare redogjorts i föregående häften av Soc. Medd. (se t. ex. häfte 2 för 1918, sid. 188—189), få betecknas såsom *minimisiffror*. Särskilt med hänsyn till den alltjämt ökade varuknappheten, det betydande antalet maximipriser och de allt mera omfattande ransoneringsåtgärderna har det för övrigt visat sig vara förenat med stora svårigheter att numera på samma tillförlitliga sätt som förut mäta levnadskostnadernas förändringar och anställa jämförelser härutinnan med förhållandena under föregående år.

Storleken av *årsbudgetens särskilda huvudposter*, beräknade enligt prisförhållandena vid tiden före krigets utbrott (maj 1914) och vid nuvarande tidpunkt (omkr. 1 april 1918), ävensom stegringens relativa storlek framgår av följande tablå:

	Årsbudget 1914 (maj)	Beräknad ökning	Beräknad årsbudget 1918 (omkr. 1 april)
Föda- och njutningsämnen	876 kr.	129 %	2 006 kr.
Bostad	300 »	12 »	336 »
Bränsle och lyse	97 »	180 »	272 »
Beklädnad	219 »	170 »	591 »
Skatter	122 »	14 »	139 »
Övriga utgifter	386 »	85 »	714 »
Summa utgifter	**2 000** kr.	**103** %	**4 058** kr.

Med avseende å sättet för beräkningen av de särskilda posterna hänvisas till föregående redogörelser i Soc. Medd. (t. ex. häfte 2, 1918, sid. 188—189). Dock må påpekas följande. I fråga om beklädnadsposten hava denna gång prisuppgifter stått till buds endast från ett antal ledande firmor i huvudstaden. — Beträffande skatterna hava nya uppgifter erhållits, avseende de belopp, som äro att erlägga under 1918. Med undantag för några få orter, däribland Stockholm, utvisa skatterna stegring från 1917 till 1918. Den genomsnittliga stegringen för orterna tillsammantagna, beräknad efter ortернas relativa betydelse, utgör från 1914 till 1918 omkring 14 %. Observeras må, att skatterna för båda åren avse samma inkomst (omkring 2 000 kr.). — Vad slutligen angår posten övriga utgifter, har man utgått från januariuppgifterna 1918 och antagit, att stegringen i dessa utgifter från januari till april varit ungefär densamma som för livsmedels-, bostads-, beklädnads- och skatteutgifterna tillsammantagna.

Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914.

Hälsingborg.

Av socialstyrelsens undersökningar rörande levnadskostnaderna 1913—1914 har numera offentliggjorts en sjätte lokalmonografi, avseende Hälsingborg.[1] Under hänvisning till denna publikation meddelas här nedan några av de viktigare däri förekommande data.

Hushållens sammansättning m. m. Undersökningens primärmaterial utgöres av 98 under loppet av ett helt år förda hushållsböcker. Antalet familjemedlemmar inom samtliga 98 hushåll utgjorde tillsammans 442 eller i medeltal 4·5 medlemmar per familj. Flertalet eller 74·5 % av uppgiftslämnarna voro arbetare och de övriga lägre funktionärer i allmän eller enskild tjänst. Endast något mer än en fjärdedel (27·5 %) av hushallen nådde upp till 2 000 kronors årsutgift. Inneboende, inackorderade eller spisande gäster funnos i 27 hushåll. Bostaden utgjordes för 19 hushåll av 1 rum och kök, för 64 hushåll av 2 rum och kök, för 14 hushåll av 3 rum och kök samt för 1 hushåll av 4 rum och kök.

Inkomsterna. För de i undersökningen inbegripna familjerna uppgick årsinkomsten i genomsnitt till 1 837 kr., varav 1 637 kr. eller 89·08 % utgjorde inkomst av arbete. Hustruns arbetsinkomst uppgick till 46 kr. och barnens till 74 kr.

Utgifterna. I tabellen å nästföljande sida meddelas en översikt i absoluta och relativa tal av de genomsnittliga årsutgifternas fördelning på 13 huvudtitlar.

Utgifterna utgjorde i medeltal för samtliga 98 familjer 1 840 kr. Den absolut och relativt största utgiften kom på gruppen födo- och njutningsämnen, nämligen i genomsnitt 883 kr. eller 48·01 % av samtliga utgifter. Därefter följde utgifter för bostad med 246 kr. eller 13·38 % och för beklädnad med 206 kr. eller 11·22 %. Närmast efter dessa utgiftsposter kommo utgifterna för bränsle och lyse, med 88 kr. eller 4·76 % av årsutgifterna, för förenings- och försäkringsavgifter med 86 kr. eller 4·65 %, för skatter med 73 kr. eller 3·96 % samt för inventarier med 72 kr. eller 3·89 %. Tillsammans åtgick för nämnda utgiftsposter 1 654 kr. eller 89·87 % av årsutgifterna.

[1] *Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914. 6. Hälsingborg.*

Utgifter i medeltal per hushåll och konsumtionsenhet.

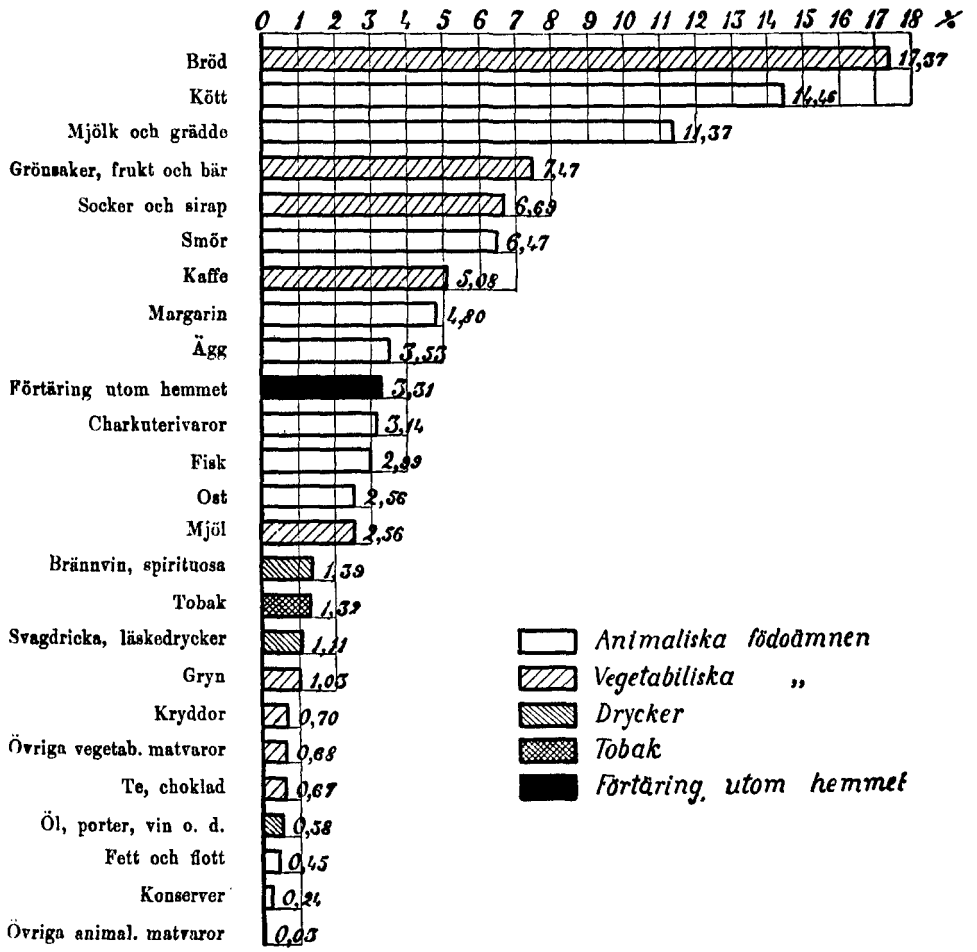
	Absoluta tal		Relativa tal	
	Per hushåll	Per konsumtionsenhet	Per hushåll	Per konsumtionsenhet
	Kr.	Kr.	%	%
Utgifter i allt	**1 839·94**	**690·61**	**100·00**	**100·00**
I. Födo- och njutningsämnen	883·33	335·38	48·01	48·56
1. Matvaror	815·20	309·65	44·30	44·84
2. Dryckesvaror	27·17	10·26	1·48	1·48
3. Tobak	11·70	4·42	0·64	0·64
4. Förtäring utom hemmet	29·26	11·05	1·59	1·60
II. Bostad	246·13	88·03	13·38	12·75
III. Bränsle och lyse	87·67	31·36	4·76	4·54
IV. Inventarier	71·53	27·09	3·89	3·92
V. Beklädnad	206·34	78·13	11·22	11·31
VI. Tvätt och renhållning	28·04	10·62	1·52	1·54
VII. Hygien	34·46	13·05	1·87	1·89
VIII. Utgifter för intellektuella ändamål	27·25	10·32	1·48	1·49
IX. Förenings- och försäkringsavgifter	85·63	32·43	4·65	4·70
X. Gåvor, understöd till anhöriga	19·76	7·48	1·08	1·08
XI. Skatter	72·91	27·61	3·96	4·00
XII. Nöjen och förströelser	20·02	7·58	1·09	1·10
XIII. Övriga utgifter	56·87	21·53	3·09	3·12

Utgifternas fördelning inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen företedde vissa olikheter. Av årsutgifterna, som för dessa familjer i genomsnitt utgjorde resp. 1 771 och 2 043 kr., kom efterföljande andel på de viktigare utgiftsposterna:

	Arbetarhushåll	Lägre tjänstemannahushåll
Födo- och njutningsämnen	49·11 %	45·22 %
Bostad	13·05 »	14·21 »
Bränsle och lyse	4·80 »	4·67 »
Inventarier	3·54 »	4·76 »
Beklädnad	10·78 »	12·32 »
Skatter	3·77 »	4·45 »
Övriga utgifter	14·95 »	14·37 »
Summa	**100·00** %	**100·00** %

Födans sammansättning efter kostnad. Diagrammet å sid. 468 åskådliggör den relativa betydelsen av olika slags födo- och njutningsämnen med hänsyn till kostnaden.

Födans sammansättning efter kostnad.

Av samtliga utgifter för födo- och njutningsämnen, uppgående till 883 kr. kommo utgifterna för matvaror i främsta rummet med 815 kr. eller 92·29 %, varefter följde förtäring utom hemmet med 29 kr. (3·31 %) och dryckesvaror med 27 kr. (3·08 %). För tobak utgåvos i genomsnitt 12 kr. (1·32 %).

Bland matvarorna drog bröd den största utgiften, 153 kr. eller 17·37 % av födoämnesbudgeten. Närmast härefter i betydelse kommo kött med 128 kr. eller 14·46 %, mjölk och grädde med 100 kr. eller 11·37 % samt grönsaker (inkl. potatis), frukter, bär m. m. med 66 kr. eller 7·47 %. Dessa fyra varuslag upptogo tillsammans hälften (50·67 %) av samtliga utgifter för födo- och njut-

ningsämnen. För socker och sirap utgåvos 59 kr. (6·69 %), för smör 57 kr. (6·47 %), för kaffe 45 kr. (5·08 %), för margarin 42 kr. (4·80 %), för ägg 31 kr. (3·53 %), för charkuterivaror 28 kr. (3·14 %) samt för fisk 26 kr. (2·99 %).

Konsumerade kvantiteter av vissa varuslag. I tabellen här nedan lämnas en översikt över de konsumerade kvantiteterna av vissa varuslag per hushåll och konsumtionsenhet.

Konsumerade kvantiteter av vissa varuslag i medeltal per hushåll och konsumtionsenhet.

	Kvantitet	Per hushåll	Per konsumtionsenhet
I. Matvaror.			
1. Kött	kg.	89·73	34·08
A. Färskt kött	»	77·97	29·61
Oxkött	»	26·69	10·14
Kalvkött	»	11·17	4·24
Får- och lammkött	»	4·01	1·52
Fläsk	»	36·10	13·71
B. Konserverat kött	»	11·76	4·47
Nötkött	»	0·70	0·27
Fläsk	»	11·06	4·20
2. Fisk: salt sill	»	4·31	1·64
kabeljo	»	0·33	0·13
3. Mjölk	l.	667·48	253·54
A. Oskummad mjölk	»	567·21	215·45
B. Skummad mjölk	»	100·27	38·09
4. Smör	kg.	24·62	9·35
5. Margarin	»	29·74	11·30
6. Ost	»	13·80	5·24
7. Ägg	st.	497	189
8. Bröd: rågbröd, hårt	kg.	1·87	0·71
rågbröd, mjukt:			
limpa, söt	»	230·45	87·53
» sur	»	158·52	60·21
vetebröd	»	23·39	8·89
skorpor	»	10·29	3·91
9. Mjöl	»	70·60	26·82
A. Vetemjöl	»	60·07	22·82
B. Rågmjöl	»	4·02	1·52
C. Potatismjöl	»	3·75	1·43
D. Havremjöl	kg.	2·23	0·85
E. Ej spec.	»	0·53	0·20
10. Gryn	»	18·70	7·10
A. Havregryn	»	12·11	4·60
B. Risgryn	»	4·53	1·72
C. Korngryn	»	0·18	0·07
D. Mannagryn	»	1·27	0·48
E. Ej spec.	»	0·61	0·23
11. Ärter, gula, gröna	»	3·87	1·47
12. Bruna bönor	»	3·82	1·45
13. Potatis	l.	465·73	176·91
14. Socker	kg.	90·00	34·19
15. Kaffe	»	17·35	6·59
II. Drycker.			
1. Maltdrycker (öl, porter)	l.	13·08	4·94
2. Vin	»	0·23	0·09
3. Brännvin o. spirituosa	»	8·63	3·26
III. Bränsle o. lyse.			
1. Ved	famn	0·10	0·04
A. Björkved	»	0·06	0·02
B. Barrved	»	0·04	0·02
2. Kol	hl.	16·82	5·84
3. Koks	»	7·38	2·64
4. Gas	kbm.	151·77	54·28
5. Fotogen	l.	86·87	31·07
6. Elektrisk kraft	kilow.	2·84	1·02

De i tabellen angivna kvantitetstalen hänföra sig till ett hushåll om c:a 1 800 kronors årsutgift och 4·5 familjemedlemmar.

Livsmedelsförbrukningens omläggning 1914—1916. Enligt en kompletterande levnadskostnadsundersökning för maj månad år 1916, som på grund av särskilt uppdrag utförts av socialstyrelsen, synes förbrukningen bland de av undersökningen berörda hälsingborgsfamiljerna under tiden 1914—1916 i ganska stor utsträckning hava övergått från dyrare till billigare livsmedel och från animaliska födoämnen till vegetabiliska. Hänföras sålunda till dyrare livsmedel smör, grädde, ägg och kaffebröd, finner man, att dessa varors relativa andel av födoämnesbudgeten sjönk från 17·92 % i maj 1914 till 15·96 % samma månad 1916, medan å andra sidan motsvarande siffra för mjölk, margarin, rågbröd, gryn och potatis, vilka bruka räknas till våra billigare näringsmedel, ökades från 30·50 till 36·54 %.

Särskilt i ögonen fallande var övergången från animaliska födoämnen (med undantag av fisk) till vegetabiliska. Sålunda utvisade förbrukningen av margarin, bröd och potatis en ej oväsentlig ökning, medan av kött och smör konsumerades betydligt mindre.

Minskningen i köttförbrukningen drabbade nästan uteslutande kalvkött och konserverat fläsk, varemot konsumtionen av oxkött var i stort sett oförändrad. De konsumerade kvantiteterna av salt sill visade en väsentlig ökning. Av oskummad mjölk konsumerades mindre år 1916, medan konsumtionen av skummjölk hade fördubblats. Förbrukningen av bröd samt gryn och ärter hade ej oväsentligt ökats. Konsumtionen av mjöl var däremot i stort sett oförändrad under de två första åren av kristiden.

Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk år 1916.[1]

Undersökningen angående arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk år 1916 har utförts efter samma plan som föregående år och på grundval av ett likartat primärmaterial. Detta material utgöres av tämligen utförliga frågeformulär, vilka besvarats av kommunalstämmornas ordförande i 2 179 landskommuner, motsvarande 93·3 % av de tillskrivna primärkommunerna på rikets landsbygd.

Tillgång på lantarbetare. Det för undersökningen använda frågeformuläret upptog såsom första punkt spörsmålet angående tillgång på lantarbetare inom resp. landsbygdskommuner. Svaret skulle innefatta ett allmänt omdöme om, huruvida de å orten bosatta eller dit regelbundet återkommande lantarbetarna kunde anses utgöra tillräcklig arbetskraft för de vid jordbruket förekommande arbetena, betraktade som ett helt, samt avgivas med användande av något av orden: god, tillräcklig eller otillräcklig. Det inkomna materialet utvisar, att av de uppgiftslämnande kommunerna 58 eller 2·7 % hade god arbetartillgång, 966 eller 44·3 % tillräcklig och 1 125 eller 51·6 % otillräcklig, medan 30 socknar eller 1·4 % av hela antalet ej ansett sig kunna lämna bestämt svar på frågan. Vid jämförelse med föregående år visa siffrorna en betydande minskning av tillgången på arbetskraft. Detta förhållande torde i huvudsak bero på, att industriens under krigskonjunkturens inverkan starkt stegrade behov av arbetskraft till stor del tillgodosetts på jordbrukets bekostnad, men sammanhänger även med, att 1916 års skörd på grund av dåligt bärgningsväder m. m. varit ovanligt arbetskrävande.

Tillgången på arbetskraft är mycket olika på olika orter. Emellertid tillåta icke de siffror, som angiva antalet kommuner i olika län, varest arbetskraften varit otillräcklig, att draga bestämda slutsatser rörande det större eller mindre antalet arbetare inom resp. län i förhållande till arealen av odlad jord. I dessa proportionstal återspeglas nämligen även i väsentlig mån jordbrukets mer eller mindre höga ståndpunkt i organisatoriskt hänseende inom olika bygder samt särskilt lantarbetsgivarnas större eller mindre förmåga att genom arbetsbesparande maskiner och transportanordningar samt ekonomisk drift i allmänhet tillfullo utnyttja och därigenom reda sig med förhandenvarande arbetskraft.

[1] Utgör en sammanfattning av huvudinnehållet utav den av socialstyrelsen i serien Sveriges officiella statistik: socialstatistik utgivna publikationen med denna titel. — En preliminär beräkning av arbetslönen för de viktigaste lantarbetargrupperna har tidigare verkställts och offentliggjorts i Soc. Medd. 1916, sid. 1382 ff.

Arbetstid. De uppgifter, som i föreliggande framställning meddelas om arbetstidens längd och fördelning, avse endast arbetsdagen inom det egentliga jordbruksarbetet, d. v. s. arbetet ute på fälten samt i lador, logar etc., men icke kreatursskötarnas avsevärt längre, ehuru till väsentlig del med passningsarbete utfyllda arbetstid i stallar och ladugårdar.

För de egentliga jordbruksarbetena meddelas vidare blott sifferuppgifter rörande arbetstidens längd under sommaren. Denna har å formuläret satts lika med jordbrukets högsäsong eller de tre månader av sommarhalvåret, då arbetet i allmänhet börjar tidigast och slutar senast. I den mån dagsljuset avtager, förkortas inom jordbruket arbetsdagens längd, så att denna under vintern blir flera timmar kortare än under sommaren.

I medeltal för hela riket utgör per sommararbetsdag bruttoarbetstiden eller arbetstiden med inräknande av raster 12·3 timmar, rasternas längd 2·2 timmar samt arbetstiden med frånräknande av raster eller nettoarbetstiden sålunda 10·1 timmar. Under de sex år lantarbetarundersökningarna pågått, har man endast kunnat konstatera ringa förändring i dessa, med jordbrukets hela arbetsorganisation sammanhängande och därför tämligen konstanta förhållanden, men likväl har en nedåtgående tendens varit omisskännlig.

Arbetstiden är till längd och fördelning ganska växlande i olika landsdelar. Fästes uppmärksamheten företrädesvis på nettoarbetstiden, förefinnas i Sverige två områden, där arbetsdagen understiger (eller sammanfaller med) riksmedeltalet, av vilket det ena utgöres av de två länen i Skåne, det andra av ett stort distrikt i mellersta Sverige fr. o. m. Värmlands och Kopparbergs län i norr t. o. m. Östergötlands län i söder. Övriga delar av riket utmärka sig för jämförelsevis lång arbetstid.

Arbetslön. Då förevarande framställning blott avser att giva en överblick för riket i dess helhet över de växlande företeelserna på jordbrukets arbetsmarknad, har i densamma huvudvikten lagts på det för hela vårt jordbruks arbetsförhållanden lika och gemensamma och icke på de avvikelser, som de särskilda bygderna uppvisa ifråga om lantarbetarnas arbetsvillkor. Härav har blivit en följd, att till behandling upptagits allenast löneförhållandena för ett mindre antal mera betydande lantarbetargrupper, vilka förekomma över hela eller åtminstone större delen av riket. Enär därjämte undersökningen vilar allenast på summariska genomsnittsuppgifter och icke på individualuppgifter, har densamma ansetts kunna giva en trogen bild av lönenivån endast för de lägst kvalificerade och lägst avlönade yrkesspecialiteterna inom dessa grupper, för vilka avlöningen i huvudsak regleras genom resp. orters sedvänja, men icke av löneförhållandena för de yrkes- eller förtroendemän, vilkas lön till väsentlig del avmätes i förhållande till vederbörande arbetares personliga duglighet.

De arbetspris, som i allmänhet äro gällande för de så avgränsade arbetargrupperna och arbetarspecialiteterna, växla i hög grad inom de olika länen. För landet i dess helhet te sig emellertid förhållandena på följande sätt.

Vad angår det mindre jordbrukets viktigaste arbetskraft, det ogifta tjänstefolket, utgår dess avlöningsförmåner i kontant årslön jämte fri kost och logi. Löneförmånerna äro av mycket olika storlek i olika trakter, men i genomsnitt för riket utgör för manlig tjänare årslönen 398 kr., kostens uppskattade årsvärde 508 kr. (1·39 kr. per dag) och årsinkomsten sålunda 906 kr., medan för kvinnlig tjänare motsvarande riksmedeltal äro 241 kr., 414 kr. (1·13 kr. per dag) och 655 kr. Särskilt i Norrland givas utöver dessa löneförmåner klädespersedlar o. d. till stundom ganska högt värde.

För de i regeln gifta tjänare, vilka under namn av statare förekomma på större egendomar i de egentliga jordbruksbygderna och som, förutom kontant årslön av i genomsnitt 390 kr., uppbära s. k. stat av mjölk, spannmål, potatis m. m. samt innehava för familj avsedd bostad, utgör arbetsinkomsten per år enligt uppgiftslämnarnas värdering i genomsnitt 987 kr. Häri ingår hyresvärdet av fri bostad, vilken i Sydsverige vanligen består av två rum och kök men i den övriga delen av riket i regeln av en enrumslägenhet, med 74 kr. samt det uppskattade värdet av fritt bränsle med 70 kr. i genomsnitt. Dessa lönesiffror avse dock allenast vanliga körkarlar, medan de statavlönade arbetare, som äro kreatursskötare, hava högre kontant årslön och stundom därjämte rikligare stat, varigenom deras beräknade medelårsinkomst uppgår till 1 047 kr.

Vid sidan av statarna förekomma fast anställda daglönare, vilkas lön icke alls eller blott till obetydlig del utgår in natura och i huvudsak i form av en i olika trakter mycket växlande dagspenning. I genomsnitt uppgår denna daglön till 3·28 kr. under sommaren och 2·55 kr. under vintern, men den är i medeltal resp. 0·98 och 0·86 kr. lägre, om arbetsgivaren tillhandahåller arbetaren fri kost.

Jämte dessa daglönare, vilka vanligen förbundit sig att under ett år eller åtminstone ett sommarhalvår arbeta hos en bestämd arbetsgivare, finnas lantarbetare, vilka taga arbete än hos den ena än hos den andra jordbrukaren, som behöver ökad arbetshjälp. Sommardagsverkspriset för dylika tillfälliga daglönare är i genomsitt 3·77 kr. och vinterdagsverkspriset 3·02 kr., allt för arbetare i egen kost. Daglönen vid arbete i arbetsgivarens kost utgör i medeltal 2·63 kr. sommartid och 1·96 kr. vintertid.

Bland daglönarna finnes jämväl ett större antal kvinnor, vilka lejas som hjälp vid rotfruktsskötsel, hö- och sädesbärgning m. m. mot i genomsnitt 2·05 kr. per sommardag (eller c:a 1·39 kr., om fri kost erhålles), om de anses tillhöra gårdens fasta arbetsstyrka. Vid tillfällig arbetshjälp är arbeterskornas sommardagspenning något högre, nämligen i medeltal för hela riket 2·23 kr. utan och 1·52 kr. med fri kost. Under vintermånaderna nedsättes dagsverkspriset avsevärt för de kvinnliga daglönarna, liksom förhållandet är med deras manliga motsvarigheter.

Under kristiden har lönenivån varit stadd i rask stegring, och en allmän överblick härav (t. o. m. år 1916) erhålles genom efterföljande tablå, vari meddelas indextal, som för vissa viktigare lantarbetarkategorier utvisa löne-

ökningen dels för åren 1914, 1915 och 1916 i förhållande till år 1913, dels för vart och ett av dessa år i förhållande till närmast föregående år.

År	Manliga tjänare		Kvinnliga tjänare		Statavlönade körkarlar		Tillfälliga daglönare							
							Manliga				Kvinnliga			
							i egen kost		i arbetsg:s kost		i egen kost		i arbetsg:s kost	
	Kontant årslön	Årslön samt kost och logi	Kontant årslön	Årslön samt kost och logi	Kontant årslön	Årslön och naturaförmåner	Sommardaglön	Vinterdaglön	Sommardaglön	Vinterdaglön	Sommardaglön	Vinterdaglön	Sommardaglön	Vinterdaglön
	a) Indextal, om avlöningen *år 1913* sättes = 100													
1914 . .	102	103	103	103	102	113	102	102	102	102	102	103	102	103
1915 . .	105	111	108	113	105	123	105	107	106	108	106	107	107	110
1916 . .	122	133	122	135	119	137	127	138	128	137	126	131	126	133
	b) Indextal, om avlöningen *närmast föregående år* sättes = 100													
1914 . .	102	103	103	103	102	113	102	102	102	102	102	103	102	103
1915 . .	103	108	105	109	104	109	104	104	104	106	103	104	104	107
1916 . .	116	120	114	120	113	112	120	129	121	126	119	122	118	120

Vad då först beträffar lönestegringen från slutet av år 1913, det sista »normala» året före krisen, till motsvarande tidpunkt år 1916, utvisar förra delen av denna översikt, att totalavlöningen för tjänare och statare då stigit med omkring 35 %, men att denna ökning mera berott på den betydande värdestegringen av naturaförmånerna än på den direkta ökningen av de kontanta lönerna, som hållit sig vid omkring 20 %. För daglönarna har dagspenningen stigit med 26—38 %, och har stegringen varit större å ena sidan för vinter- än för sommardaglön och å den andra för manliga än för kvinnliga arbetare. Lönenivåns allmänna stegring för jordbruksarbetare under åren 1913—1916 torde sålunda kunna uppskattas till 30 à 35 %.

Av de i tablåns senare del meddelade s. k. kedjeindextalen framgår, att angivna betydande lönestegring huvudsakligen infallit under tiden 1915—1916, om man undantager statarna, som redan tidigare genom den allmänna prisökningen sett sina naturainkomster väsentligt stegrade. Påfallande stark har det senaste årets löneökning varit för daglönarna, särskilt beträffande vinterdaglönerna för manliga arbetare. Lönestegringen för samtliga lantarbetargrupper torde allenast för detta års vidkommande kunna anslås till omkring 20 %.

Fylleriförseelserna under fjärde kvartalet 1917 och deras orsaker

Jämte några sammanfattningssiffror för år 1917.

I Sociala Meddelanden hava tidigare lämnats preliminära översikter över de under 1917 års tre första kvartal inträffade fylleriförseelserna.[1] Motsvarande statistik för fjärde kvartalet föreligger i efterföljande huvudtabell (sid. 484—489), vilken redovisar dessa förseelser på enahanda sätt som i de föregående kvartalsrapporterna. Såsom förut omnämnts, angiva de i dessa preliminära kvartalsöversikter meddelade siffrorna för antalet fylleriförseelser icke alldeles den exakta summan av under redovisningsperioden inträffade förseelser, utan äger, särskilt i fråga om landsbygden, en viss förskjutning rum mellan de olika kvartalen, vilken dock för riket i dess helhet belöper sig till endast några få procent.

Med denna reservation utgjorde totalantalet under kvartalet begångna fylleriförseelser, såsom av kol. 3 av huvudtabellen framgår, 3 071, varav 2 663 (86·7 %) voro sådana, för vilka personer sakfällts (kol. 4). Skillnaden mellan dessa tal utgöres av de fall, då den anhållne icke anträffats med stämning, överlämnats till militär myndighet e. d. I jämförelse med föregående kvartals slutsiffra, 4 285, betecknar fjärde kvartalets totalantal en minskning i fyllerifrekvensen med ej mindre än 28·3 %.

Fördelas de under fjärde kvartalet inträffade fylleriförseelserna å olika större landsdelar, erhålles efterföljande tablå:

		Stockholms stad	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Antal fylleriförseelser	i städer med mer än 10 000 inv.	602	195	76	374	780	172	**2 199**
	i övriga städer	—	62	41	31	223	115	**472**
	å landsbygden	—	97	37	45	93	128	**400**
	tillhopa	602	354	154	450	1 096	415	**3 071**

I jämförelse med föregående kvartal är fördelningen å de olika landsdelarna ganska likartad, men Stockholm och i än högre grad södra Sverige framträda med svagare nedgång än genomsnittet, nämligen resp. 23·9 % och 12·6 %. Med avseende å olika storleksklasser av samhällen uppvisa inom alla landsdelar (utom norra Sverige) de mindre städerna det starkaste avtagandet, nämligen från 791 fall till 472 eller i genomsnitt med omkring

[1] Årg. 1917, sid. 731 ff., sid. 1069 ff. och sid. 1430 ff.

40 %. Å landsbygden har visserligen den i föregående kvartalsredogörelse anmärkta starka stegringen av fyllerifrekvensen icke fortfarit under fjärde kvartalet, men då städernas fyllerifrekvens avtagit starkare än landsbygdens, har dennas andel av fylleriförseelsernas totalsumma alltjämt varit i växande, i det den för 1917 års fyra kvartal utgjort resp. 6·4, 8·3, 11·7 och 13·0 % och för året i dess helhet 9·2 %.

I kol. 5 av huvudtabellen angives antalet fylleriförseelser, vid vilka det *huvudsakliga berusningsmedlet* uppgivits, och uppgick detta antal för hela riket till 3 022 eller 98·4 % av samtliga. Förekomsten av fall, där den anhållne vägrat uppgiva, vilka rusdrycker som förtärts, är sålunda alltjämt obetydlig.

De erhållna uppgifterna rörande berusningsmedlen redovisas i huvudtabellens kol. 6—38, varav nedan lämnas ett sammandrag:

	Stockholms stad	Östra Sverige		Småland och öarna		Södra Sverige		Västra Sverige		Norra Sverige		Hela riket		
		städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	tillhopa
Hela antalet fylleriförseelser med känt berusningsmedel . .	589	254	94	117	37	401	41	991	88	287	123	2 639	383	**3 022**
Därav (i %) där detta utgjordes av:														
spritdrycker	9·8	14·5	11·7	7·7	21·6	27·2	22·0	15·1	45·4	16·4	20·3	15·5	25·9	**16·8**
vin	18·5	7·1	4·3	12·0	—	3·0	—	4·1	1·1	22·3	12·2	9·8	5·2	**9·2**
öl	5·8	1·6	3·2	3·4	13·5	2·5	22·0	7·9	11·4	1·4	7·3	5·1	9·4	**5·6**
spritdrycker och vin	8·1	7·1	2·1	3·4	—	5·5	4·9	4·8	—	16·0	2·5	7·0	1·8	**6·4**
spritdrycker och öl .	10·9	27·2	34·0	32·5	13·5	36·1	31·7	28·9	20·5	9·0	7·3	23·8	20·1	**23·3**
spritdrycker, vin o. öl	5·8	7·9	21·3	7·7	—	5·0	7·3	9·6	3·4	3·8	0·8	7·2	7·1	**7·2**
vin och öl	7·8	4·7	9·6	9·4	37·9	5·5	9·7	12·5	5·7	6·3	7·3	8·8	9·1	**8·9**
denaturerad sprit .	9·7	11·0	2·1	15·4	—	13·5	2·4	10·8	4·5	4·9	0·8	10·4	2·1	**9·3**
tekniska preparat .	23·6	18·9	11·7	8·5	13·5	1·7	—	6·8	8·0	19·9	41·5	12·4	19·3	**13·3**

Spritdrycker, varmed avses »brännvin och andra alkoholhaltiga drycker, som hålla mer än 22 volymprocent alkohol», förete en anmärkningsvärt stark ökning som fylleriorsak under fjärde kvartalet. Medan detta antal under tredje kvartalet utgjorde 394, steg det nämligen under redovisningskvartalet till 509 eller med 29·2 %. I förhållande till hela antalet förseelser under resp. kvartal är tendensen än mera framträdande, i det procenttalet var 9·3 % under tredje mot 16·8 % under fjärde kvartalet. Under det sistnämnda utgjorde spritdrycker enbart det näst kombinationen spritdrycker och öl allmännast förekommande berusningsmedlet, å landsbygden t. o. m. det allra vanligaste med var fjärde fylleriförseelse förorsakad därav. Starkast var frekvensen i södra Sverige samt å västra Sveriges landsbygd. — Hur utvecklingen gått under året, antydes av följande indextalserie för de olika kvartalen: 100, 45, 36, 46. Då inga lättnader i spritdrycksrestriktionerna med-

givits, som kunnat framkalla det senaste kvartalets stegring, antyder måhända det ökade antalet av de, i och för sig visserligen fåtaligt redovisade berusningsfallen genom hemmalagat brännvin en av orsakerna härtill.

Beträffande sättet för åtkomsten av spritdryckerna lämnar följande tabla de upplysningar, som kunnat utvinnas ur materialet:

	Utminuterade spritdrycker		Utskänkta spritdrycker		Spritdrycker erhållna på annat (eller obekant) sätt
	från utminuteringsställe eller spirituosa-(vin-)handel	genom förmedling av andra	från bolagsvärdshus	från restaurang	
	%	%	%	%	%
Städerna	39·0	28·0	4·4	27·1	1·5
Landsbygden	57·6	34·3	8·1	—	—
Hela riket	42·6	29·3	5·1	21·8	1·2

De utminuterade spritdryckerna spela sålunda den långt viktigare rollen, och i särskilt hög grad är detta fallet på landsbygden, där över 90 % av de här ifrågavarande fyllerifallen förorsakats därav. Andra personers åtkomstmöjligheter anlitades, som synes, i över en fjärdedel av spritdrycksfallen. De utskänkta spritdryckerna äro av större betydelse endast i städerna, och där synes ruset bekommas väsentligt oftare å ställen med överlåtna utskänkningsrättigheter (restauranger o. d.) än å brännvinsbolagens egna utskänkningsställen.

Vin, vartill även räknats vinglögg o. d., uppgives hava enbart för sig under fjärde kvartalet föranlett 278 fylleriförseelser. Detta motsvarar 9·2 % av samtliga fall mot resp. 7·4, 4·5 och 2·5 % under de föregående kvartalen. De vinberusades relativa antal har sålunda ökats även under fjärde kvartalet, ehuru vinet absolut taget då föranledde ett något mindre antal förseelser än under tredje kvartalet (313), förmodligen på grund av den ökade knappheten med åtföljande starkt stegrade priser. I ungefär lika många fall ha de anhållna berusat sig av utskänkt vin som av vin erhållet från vin-, speceri- eller diversehandel.

Särskilt intresse erbjuder under redogörelseperioden ölet, under vilken beteckning även hänföres andra maltdrycker, såsom porter, lagrade drickor o. d. Med hänsyn till den genom kornbristen föranledda minskade malttillgången träffades mellan folkhushållningskommissionen och svenska bryggareföreningen en överenskommelse, att fr. o. m. den 20 mars 1917 icke skulle tillverkas maltdrycker (utom porter) med större stamvörtstyrka än 9·6 %, motsvarande c:a 3·6 volymprocent alkoholstyrka, vilka procenter fr. o. m. den 14 juli nedsattes till resp. 7 och 2·6 %. På grund av bryggeriernas betydande lagerbehållningar framträdde verkningarna av dessa bestämmelser tillfullo först efter åtskilliga månaders förlopp. Emellertid avspeglar sig den fortgående nedsättningen av ölets alkoholhalt i en allt starkare nedgång av antalet enbart av öl förorsakade fyllerifall. Från 994 fall under andra kvartalet nedgick siffran till 681 under tredje kvartalet och till blott 170 under fjärde kvartalet, d. v. s. ett avtagande med en tredjedel, resp. tre fjärdedelar.

Enär det gjorts gällande, att de under 1917 års sista kvartal tillhanda-

hållna maltdryckerna på grund av sin låga alkoholhalt överhuvud icke skulle kunna medföra berusning, har det ansetts önskvärt att söka erhålla närmare upplysningar beträffande samtliga under denna tid för fylleri anhållna personer, som uppgivits hava berusat sig enbart med öl. I detta syfte har i första hand gjorts en fördelning av nämnda fyllerifall efter tidpunkten för deras inträffande. Härav framgår, att av de redovisade 170 fallen 114 föllo under oktober månad (vissa landsbygdsfall på grund av den ovan berörda otillfredsställande redovisningen t. o. m. tidigare), då tillgången på starkare ölsorter var större, 37 under november och endast 19 under december, sålunda en mycket starkt avtagande serie. Vidare har hemställts till vederbörande polismyndigheter att söka införskaffa detaljerade upplysningar rörande varje särskilt fall, och har i anledning härav erhållits en mängd individualuppgifter, vilka giva en delvis mycket värdefull belysning av verkningarna av det mot slutet av året inträdande faktiska ölförbudet. Endast i ett fåtal fall hava myndigheterna sett sig föranlåtna att på grund av framkomna nya omständigheter ändra sina tidigare orsaksuppgifter, och de anföra åtskilliga omständigheter, som förklara, att även tillgängliga maltdrycker under vissa särskilda förhållanden och i undantagsfall kunnat utgöra berusningsmedel. Det framhålles sålunda, att å ett och annat håll alkoholhalten hos de salufördа maltdryckerna fortfarande vore föga lägre än förut samt att porter, om än sparsamt, tillhandahölls å skilda ställen. Vidare har meddelats, att de redovisade ölfallen ofta varit av lindrig art, i det att anhållandet föranletts icke så mycket av vederbörandes överlastade tillstånd, som att han gjort sig skyldig till förargelseväckande beteende eller annan förseelse. Stundom anföras även särskilda omständigheter, bestyrkande uppgifterna om enbart öl som berusningsmedel, såsom t. ex. att personerna i fråga varit lantbor eller sjömän, som i flera månader avhållit sig från alla rusdrycker och efter lång resa till staden eller många timmars vistelse där utan föda förtärt krisöl i stora kvantiteter, att det rört sig om undernärda vagabonder o. d. Vad av myndigheterna sålunda anförts synes kunna förklara, att även i slutet av år 1917 berusning genom enbart maltdrycker kunde förekomma, om än blott i undantagsfall.

Beträffande åtkomstsättet hade i över tre fjärdedelar (76·5 %) av kvartalets ölfall ölet bekommits å privata ölutskänkningsställen (ölkaféer, ölstugor, restauranger o. d.), i en femtedel från avhämtningsställe och i 4·1 % erhållits på annat sätt (bl. a. från bolagsvärdshus).

I nära hälften (45·8 %) av samtliga redovisade fyllerifall har emellertid berusningen åstadkommits genom förtärande i betydande utsträckning av flera olika slag av alkoholdrycker. Beträffande dessa *kombinationer* av spritdrycker framgår det av förenämnda översikt, att spritdrycker och öl utgjort det vanligaste berusningsmedlet, i det 23·3 % av fyllerifallen förorsakats av dylik förtäring. Denna konsumtion synes dock hava gått starkt tillbaka under året, enär antalet härav orsakade berusningsfall uppgingo till 2 397, 1 246, 895 och 705 för resp. första, andra, tredje och fjärde kvartalen, d. v. s. en minskning i antalet fall från första kvartalet med över 70 %.

Beträffande sättet för åtkomsten av dryckerna i fråga ger nedanstående sammanställning upplysning:

	Spritdrycker från utminuteringsställe (spir.-handel) och		Spritdrycker genom förmedling av andra och		Spritdrycker och öl å bolagsvärdshus och ölstuga	Spritdrycker och öl å restaurang (och ölstuga)	Spritdrycker och öl på annat (eller obekant) sätt
	öl från ölutskänkningsställe	öl på annat (eller obekant) sätt	öl från ölutskänkningsställe	öl på annat (eller obekant) sätt			
	%	%	%	%	%	%	%
Städerna . .	16·9	8·1	13·2	8·0	16·7	34·3	2·8
Landsbygden	28·5	18·2	14·3	7·8	18·2	13·0	—
Hela riket .	18·2	9·2	13·3	8·0	16·9	31·9	2·5

Vid detta berusningsätt voro under kvartalet i städerna utminuterade och utskänkta spritdrycker av lika stor betydelse, under det att å landsbygden utminuteringen var långt betydelsefullare. Däremot utgjordes ölet till största delen av utskänkt dylikt.

Växande betydelse som berusningsmedel visar under kvartalet kombinationen spritdrycker och vin med 193 fall mot 152 föregående kvartal, motsvarande en stegring från 3·6 % till 6·4 % av samtliga fyllerifall. Däremot företer sammansättningen spritdrycker, vin och öl en nedgång med över halva antalet fall, från 438 till 216, vilket kommit dess andel att avtaga från 10·3 % till 7·2 % av totala antalet fall. I mer än två tredjedelar av dessa fall ha åtminstone spritdryckerna utgjorts av utskänkta dylika.

Påfallande stor har under kvartalet nedgången varit av vin och öl som berusningsmedel. Medan under tredje kvartalet icke mindre än 815 personer uppgåvos hava berusat sig av vin och öl, uppvisar fjärde kvartalet endast 268 av nämnda rusdrycker berusade, vilket motsvarar en nedgång från 19·2 % till 8·9 % av samtliga fyllerifall. Liksom under föregående kvartal hava dryckerna i de flesta fall erhållits å restauranger, ölstugor o. d. — Sålunda hava samtliga de fall, i vilka öl antingen enbart eller tillsammans med andra alkoholdrycker varit berusningsmedel, starkt avtagit under kvartalet, detta i motsats till vad fallet är med övriga berusningsorsaker. Orsaken härtill är för ölets del angiven i det föregående och vad särskilt beträffar kombinationen vin och öl kommer därtill vinets ökade fördyring och svåråtkomlighet.

Både absolut och relativt taget har konsumtionen av *surrogat* för rusdrycker ökats under kvartalet.

Av dessa surrogat intager den denaturerade spriten en särskild ställning med 281 berusningsfall eller ungefär lika många som under tredje kvartalet. På grund av att övriga berusningsmedel genomsnittligt uppvisa nedgång, har emellertid den denaturerade spritens relativa andel ökats från 6·2 % till 9·3 %. Denaturerad sprit som berusningsmedel synes nästan uteslutande hava begagnats i städerna, där (med undantag för norra Sveriges städer) dylika fall stiga till en tiondel eller mer av samtliga. I tre femtedelar av fallen har tillika förtärts öl eller andra rusdrycker.

Utomordentlig stark stegring visar under kvartalet användningen av tekniska preparat. Antalet därav framkallade fyllerifall har från tredje kvartalet ökats med 38·1 % och i jämförelse med första kvartalet mer än

fyrdubblats. Det utgör under fjärde kvartalet 13·3 % av samtliga fyllerifall mot resp. 6·9, 5·4 och 1·4 % under tredje, andra och första kvartalen. Från att sålunda endast i undantagsfall ha använts som berusningsmedel, hava de tekniska preparaten under årets lopp på grund av den alltmer framträdande knappheten på egentliga rusdrycker kommit att vid berusning spela en allt större roll. Särskilt stark ökning under fjärde kvartalet visa östra Sveriges städer samt framför allt Stockholm, där dessa fyllerifalls antal sedan tredje kvartalet fyrdubblats. I huvudstaden uppgives sålunda var fjärde förseelse böra tillskrivas förtäring av tekniska preparat, i första distriktet (Staden mellan broarna) t. o. m. nära hälften. Stark frekvens uppvisa numera, som nämnts, även östra Sveriges städer samt norra Sverige, å vars landsbygd under redovisningskvartalet i likhet med närmast föregående period över två femtedelar av samtliga förseelser äro att tillskriva dylika berusningsmedel. Däremot är konsumtionen därav fortfarande obetydlig i södra Sverige.

Bland de tekniska preparat, som mera allmänt begagnas i berusningssyfte märkas hårvatten (närmare 200 fall), eau de cologne (över 100 fall), salubrin och olika slag av droppar och munvatten. Icke sällan förtäras samtidigt flera slags preparat och i nära tre fjärdedelar av fallen även öl eller andra alkoholdrycker.

Beträffande *åtkomststället* för berusningsmedlen hava ovan lämnats vissa upplysningar vid redogörelsen för de olika slagen av rusdrycker. I efterföljande tablå gives en sammanfattning av dessa uppgifter, som tillåter en ungefärlig uppskattning av utminuterings- och utskänkningsställenas relativa betydelse för fyllerifrekvensen under kvartalet.

	Stockholms stad	Östra Sverige		Småland och öarna		Södra Sverige		Västra Sverige		Norra Sverige		Hela riket		
		städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	städer	landsbygd	tillhopa
Hela antalet fylleriförseelser med känt berusningsmedel . .	589	254	94	117	37	401	41	991	88	287	123	2 639	383	**3 022**
Därav (i %) där detta erhållits:														
från avhämtningsställe för rusdrycker	20·0	30·3	37·3	30·0	64·9	24·7	34·2	23·9	61·3	33·8	39·0	25·3	45·7	**27·8**
från utskänkningsställe för rusdrycker	35·7	28·4	35·1	23·9	16·2	48·4	46·3	45·8	14·8	33·5	11·4	39·9	22·2	**37·7**
från både avhämtningsställe och utskänkningsställe för rusdrycker	8·1	9·8	13·8	22·2	5·4	10·5	17·1	12·6	11·4	7·7	6·5	10·9	10·4	**10·9**
från försäljningsställe för denaturerad sprit, tekniska preparat o. d.	33·3	29·9	13·8	23·9	13·5	15·2	2·4	17·1	12·5	24·7	42·3	22·8	21·4	**22·6**
på annat (eller obekant) sätt	2·9	1·6	—	—	—	1·2	—	0·6	—	0·3	0·8	1·1	0·3	**1·0**

Vad först beträffar avhämtningsställenas relativa betydelse har denna stegrats, i det under kvartalet en dryg fjärdedel (27·8 %) av de anhållna erhållit rusdryckerna på dylika ställen mot endast 22·3 % under närmast föregående kvartal. Det är företrädesvis i städerna, enkannerligen Stockholm, som denna utveckling gjort sig gällande, men även å landsbygden ha avhämtningsställenas redan i det föregående stora betydelse ökats i förhållande till andra åtkomstställen. En förskjutning i motsatt riktning uppvisa utskänkningsställena, särskilt i städerna. Medan under de föregående kvartalen omkring halva antalet fylleriförseelser i städer föranletts av förtäring av utskänkta rusdrycker, är motsvarande antal under sista kvartalet endast två femtedelar. Orsaken till denna förändring torde i huvudsak vara, att ölet som rusdryck förnämligast utgjorts av utskänkt dylikt och att därför utskänkningsfallen vid det nästan fullständiga försvinnandet av de av öl orsakade fyllerifallen minskats starkare än utminuteringsfallen. Detta förhållande har också verkat tillbakahållande på de blandade fallen, d. v. s. de fall, vid vilka både utminuterade och utskänkta rusdrycker i väsentlig mån bidragit till berusningen, så att dessa nu utgöra omkring en tiondel av samtliga mot halvannan gång så stor del under föregående kvartal.

Den relativt största förskjutningen har emellertid ägt rum beträffande de fall, då berusningsmedlet icke erhållits genom den egentliga rusdryckshanteringen utan från handeln med denaturerad sprit, tekniska preparat och dylika surrogat för alkoholdrycker. Medan dessa fall under de föregående kvartalen utgjorde resp. 6·4, 13·2 och 13·1 % av samtliga, steg motsvarande andel under fjärde kvartalet till ej mindre än 22·6 %, med ungefär lika hög frekvens för städerna och för landsbygden i dess helhet. Det är emellertid den synnerligen utbredda förekomsten av dylika fall å den norrländska landsbygden, som gjort, att städer och landsbygd genomsnittligt förete lika hög relativ frekvens, ty beträffande de övriga landsdelarna synes surrogatförtäringen vara mer utbredd i städerna än på landsbygden. Särskilt antyder tabellen anmärkningsvärda förhållanden å den norrländska landsbygden samt i Stockholm, där var tredje anhållen person uppgives hava varit surrogatberusad. Då varje siffermässig redovisning av dessa förhållanden enligt sakens natur måste bygga på minimital, torde förevarande statistik snarare upptaga antalet dylika fall för lågt än för högt.

Detta är i än högre grad förhållandet beträffande dessa av de under rubriken »på annat sätt» redovisade fall, vid vilka hemmatillverkat bränvin förtärts. Därav förorsakade fylleriförseelser hava utgjort 13 (12 i Stockholm och 1 i Västerås) mot 3 under nästföregående kvartal. Dessa fall hava egentligen symtomatisk betydelse, i det av näraliggande skäl endast en mycket ringa del av genom lönnbränning framkallade fyllerifall komma till synes i förevarande statistik.

Till komplettering av vissa i det föregående meddelade uppgifter om fyllerifrekvensen för olika rusdrycker och kvartal av år 1917, meddelas i efter-

följande översikt några preliminära sammanfattningssiffror för de olika kvartalen och året i dess helhet.

Berusningsmedel	Fylleriförseelser, föranledda av förestående berusningsmedel.		Därav redovisade under							
			1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
	Antal	%	Antal				Indextal			
Spritdrycker	2 498	13·7	1 103	492	394	509	100	45	36	46
Vin	958	5·3	156	211	313	278	100	135	201	178
Öl	3 034	16·7	1 189	994	681	170	100	84	57	14
Spritdrycker och vin	490	2·7	74	71	152	193	100	96	205	261
Spritdrycker och öl	5 243	28·8	2 397	1 246	895	705	100	52	37	29
Spritdrycker, vin och öl	1 246	6·9	327	265	438	216	100	81	134	66
Vin och öl	2 451	13·5	607	761	815	268	100	125	134	44
Samtliga rusdrycker	**15 920**	**87·6**	**5 853**	**4 040**	**3 688**	**2 339**	**100**	**69**	**63**	**40**
Denaturerad sprit	1 223	6·7	317	361	264	281	100	114	83	89
Tekniska preparat	1 032	5·7	87	252	291	402	100	290	334	462
Samtliga surrogat	**2 255**	**12·4**	**404**	**613**	**555**	**683**	**100**	**152**	**137**	**169**
Samtliga berusningsmedel	**18 175**	**100·0**	**6 257**	**4 653**	**4 243**	**3 022**	**100**	**74**	**68**	**48**

Härav framgår, att det viktigaste berusningsmedlet under år 1917 varit kombinationen spritdrycker och öl med 5 243 redovisade fall eller 28·8 % av samtliga. Oaktat, som indextalen åskådliggöra, nedgången varit stark, har denna kombination under samtliga kvartal stått främst bland fylleriorsakerna. Den därnäst viktigaste rusdrycken har utgjorts av ölet med 3 034 fall eller 16·7 % av samtliga. Som i det föregående omnämts, har emellertid under årets lopp detta tillstånd förändrats därhän, att under sista kvartalet ölet i själva verket spelade den minsta rollen av samtliga redovisade berusningsorsaker. Av indextalen framgår också, att den på enbart ölförtäring beroende fyllerifrekvensen avtagit därhän, att den under fjärde kvartalet uppgick till endast 14 % av första kvartalets siffra. Indextalserien 100, 84, 57, 14 anger att ölet varit den dryck som under året varit underkastad de ojämförligt starkaste förändringarna med avseende å användandet som berusningsmedel. Väsentligen annan utvecklingsgång visa spritdryckerna med årssumman 2 498 fall eller 13·7 % av samtliga. Sedan andra kvartalets tillfälliga försäljningsförbud jämte de fr. o. m. 1 juni gällande stränga restriktionerna bringat ned spritdrycksfallen till mindre än hälften av första kvartalets siffra, fortsatte nedgången med 20 % under tredje kvartalet. Under sista kvartalet har däremot inträtt en avsevärd stegring, vilken i det föregående förmodats böra till en del tillskrivas olaglig brännvinstillverkning. Vad beträffar vin enbart eller i förening med andra rusdrycker, uppvisade antalet därav fram-

kallade fyllerifall under tredje kvartalet en markerad stegring, men bragtes denna (med undantag för sammansättningen spritdrycker och vin) under fjärde kvartalet åter att avstanna.

Sammanfattas årsresultatet av dessa varandra delvis motverkande utvecklingsförlopp befinnes det, att under fjärde kvartalet antalet rusdrycksfall endast utgjorde två femtedelar av motsvarande antal under första kvartalet.

Helt annorlunda gestalta sig indextalen för *rusdrycksurrogaten*, ty dessa visa en stark, ehuru icke oavbruten stegring, resulterande i över två tredjedelar större antal dylika fall under fjärde än under första kvartalet. Att tredje kvartalet uppvisar en tillfällig nedgång, beror på avtagandet av de fyllerifall, som förorsakats genom denaturerad sprit, vilket torde stå i samband med statsbeslagen däråt i juli (och september), samt den åvägabragta betydande inskränkningen av försäljningen av sådan sprit för hushållsändamål. Helt olika ställer sig utvecklingen för tekniska preparat o. d., beträffande vilka, med undantag för tredje kvartalet, stegringskurvan är mycket brant. Denna starka ökning av surrogatfallen har också något höjt fyllerifrekvenskurvan för samtliga berusningsmedel i jämförelse med motsvarande kurva för samtliga rusdrycker.

Kvar står dock en sänkning under årets lopp av den totala fyllerifrekvensen med över hälften, vilken nedgång dock icke försiggått jämnt utan med växlande grad av styrka. Medan under andra kvartalet berusningsfallen genom statliga restriktionsåtgärder nedbringades mycket starkt, uppvisade tredje kvartalet relativt svag nedåtgående tendens. Mot slutet av året var återigen avtagandet häftigt, vilket huvudsakligen förorsakades av att ölet på grund av sin starkt minskade alkoholhalt så gott som upphört att kunna tjäna som berusningsmedel.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Område	Invånarantal den 31 dec. 1916	Hela antalet fylleriförseelser	Därav sådana, för vilka personer sakfällts	Antal fylleriförseelser, där huvudsakliga berusningsmedlet uppgivits	Antal fylleriförseelser								
					spritdrycker (brännvin, konjak, whisky, punsch o. d.)	därav					*vin*	därav	
						från utminuteringsställe eller spritnosshandel	å bolagsvärdshus	å restaurang	genom förmedling av andra, vid privata sammkväm o. d.	på annat (eller obekant) sätt		från avhämtni gsställe, vid privata sammkväm o. d.	utskänkt vin
1 *Stockholms stad*	**408 792**	**602**	**513**	**589**	**58**	12	1	18	23	[1]4	**109**	43	66
2 *Stockholms län*	**225 731**	**27**	**27**	**26**	**2**	2	—	—	—	—	**2**	2	—
därav													
3 Södertälje	14 000	16	16	15	1	1	—	—	—	—	2	2	—
4 övriga städer	14 222	7	7	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—
5 landsbygden	197 509	4	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 *Uppsala län*	**132 716**	**89**	**73**	**88**	**12**	8	—	1	3	—	**4**	1	3
därav													
7 Uppsala	27 976	58	43	58	6	4	—	1	1	—	1	1	—
8 Enköping	5 736	19	18	18	—	—	—	—	—	—	3	—	3
9 landsbygden	99 004	12	12	12	6	4	—	—	2	—	—	—	—
10 *Södermanlands län*	**185 537**	**76**	**70**	**76**	**15**	10	1	3	1	—	**4**	3	1
därav													
11 Nyköping	11 138	13	13	13	1	1	—	—	—	—	—	—	—
12 Eskilstuna	30 111	24	24	24	12	8	—	3	1	—	4	3	1
13 övriga städer	14 415	16	15	16	1	1	—	—	—	—	—	—	—
14 landsbygden	129 873	23	18	23	1	—	1	—	—	—	—	—	—
15 *Östergötlands län*	**301 482**	**119**	**93**	**118**	**17**	13	1	—	3	—	**8**	8	—
därav													
16 Linköping	25 629	25	25	25	9	8	—	—	1	—	3	3	—
17 Norrköping	55 623	41	37	40	2	1	—	—	1	—	2	2	—
18 övriga städer	11 861	10	8	10	2	1	—	—	1	—	1	1	—
19 landsbygden	208 369	43	23	43	4	3	1	—	—	—	2	2	—
20 *Jönköpings län*	**221 370**	**79**	**60**	**79**	**7**	6	—	—	1	—	**1**	1	—
därav													
21 Jönköping	28 765	47	42	47	4	3	—	—	1	—	1	1	—
22 övriga städer	22 026	12	11	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23 landsbygden	170 579	20	7	20	3	3	—	—	—	—	—	—	—
24 *Kronobergs län*	**156 478**	**29**	**25**	**29**	**3**	3	—	—	—	—	**13**	13	—
därav													
25 Växjö	8 820	24	22	24	1	1	—	—	—	—	13	13	—
26 landsbygden	147 658	5	3	5	2	2	—	—	—	—	—	—	—
27 *Kalmar län*	**228 202**	**28**	**25**	**28**	**12**	7	—	—	5	—	—	—	—
därav													
28 Kalmar	16 523	7	7	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—
29 Västervik	11 545	5	5	5	2	2	—	—	—	—	—	—	—
30 övriga städer	12 313	5	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31 landsbygden	187 821	11	8	11	9	4	—	—	5	—	—	—	—
32 *Gottlands län*	**55 814**	**18**	**16**	**18**	**1**	—	—	—	1	—	—	—	—
därav													
33 Visby	10 115	17	16	17	1	—	—	—	1	—	—	—	—
34 landsbygden	45 699	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35 *Blekinge län*	**149 427**	**53**	**43**	**49**	**13**	4	1	2	6	—	—	—	—
därav													
36 Karlskrona	28 556	33	25	33	5	2	1	2	—	—	—	—	—
37 övriga städer	14 471	9	9	9	4	1	—	—	3	—	—	—	—
38 landsbygden	106 400	11	9	7	4	1	—	—	3	—	—	—	—

[1] Därav 3, som förtärt hemmalagat brännvin.
[2] » 3 » » » »
[3] » 6 » » » »

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
där huvudsakliga berusningsmedlet utgjordes av																								
öl (andra maltdrycker)	därav			*spritdrycker och vin*	därav utskänkta spritdrycker	*spritdrycker och öl*	därav							*spritdrycker, vin och öl*	därav utskänkta spritdrycker	*vin och öl*	därav			*denaturerad sprit*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	*tekniska preparat*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	
	från avhämtningsställe	å ölstuga eller restaurang	på annat (eller obekant) sätt				spritdr. från utminuteringsställe (spir.-handel) och		å bolagsvärdshus (och ölstuga)	å restaurang (och ölstuga)	spritdr. genom förmedling av andra och		på annat (eller obekant) sätt				från avhämtningsställe	från avhämtningsställe och å rest., ölstuga (el. bolagsv.)	å rest., ölstuga (el. bolagsv.)						
							öl å ölstuga	öl på annat sätt			öl å ölstuga	öl på annat sätt													
34	2	31	1	[2]48	30	64	13	6	5	10	13	8	[3]9	34	31	46	6	22	18	57	31	139	109	1
—	—	—	—	5	4	6	—	1	—	3	1	1	—	—	—	1	—	1	—	4	3	6	6	2
—	—	—	—	3	2	4	—	—	—	3	1	—	—	—	—	1	—	1	—	3	2	1	1	3
—	—	—	—	2	2	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	3	5
3	—	3	—	2	2	23	1	1	10	3	6	2	—	11	11	3	2	1	—	6	4	24	19	6
1	—	1	—	2	2	19	1	1	9	2	4	2	—	8	8	2	2	—	—	3	2	16	14	7
2	—	2	—	—	—	4	—	—	1	1	2	—	—	—	—	1	—	1	—	3	2	5	5	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	3	—	9
—	—	—	—	3	—	25	5	4	8	7	1	—	—	10	8	7	1	[4]4	2	2	2	10	7	10
—	—	—	—	—	—	4	2	1	—	1	—	—	—	2	2	1	—	1	—	1	1	4	3	11
—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	1	2	—	2	—	1	1	1	—	12
—	—	—	—	—	—	10	1	2	—	6	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	4	3	13
—	—	—	—	2	—	10	2	—	8	—	—	—	—	6	5	3	1	—	2	—	—	1	1	14
3	1	2	—	6	3	35	5	7	11	5	4	1	2	13	7	6	2	2	2	16	9	14	14	15
—	—	—	—	1	1	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	5	—	3	3	16
—	—	—	—	2	2	12	—	1	6	3	1	1	—	4	4	1	—	1	—	9	8	8	8	17
—	—	—	—	3	—	3	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	18
3	1	2	—	—	—	18	5	5	3	2	3	—	—	9	3	3	1	—	2	1	—	3	3	19
7	3	4	—	2	2	24	10	4	5	2	2	1	—	6	4	10	2	3	5	13	12	9	6	20
3	—	3	—	1	1	14	9	1	1	2	1	—	—	4	3	3	—	3	—	13	12	4	4	21
—	—	—	—	1	1	5	—	1	3	—	1	—	—	2	1	2	—	—	2	—	—	2	2	22
4	3	1	—	—	—	5	1	2	1	—	—	1	—	—	—	5	2	—	3	—	—	3	—	23
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	5	3	1	1	3	3	3	2	24
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	3	3	—	—	3	3	2	1	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	1	1	26
2	1	1	—	—	—	6	2	—	—	4	—	—	—	2	1	1	—	—	1	2	2	3	3	27
1	—	1	—	—	—	3	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	28
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	29
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	1	30
1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	31
—	—	—	—	2	1	12	3	1	3	—	5	—	—	—	—	3	1	2	—	—	—	—	—	32
—	—	—	—	2	1	12	3	1	3	—	5	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	34
1	—	1	—	—	—	15	3	—	8	3	1	—	—	—	—	1	—	—	1	15	8	4	2	35
—	—	—	—	—	—	12	3	—	8	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	13	6	2	—	36
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	37
1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Område	Invånarantal den 31 dec. 1916	Hela antalet fylleriförseelser	Därav sådana, för vilka personer sakfällts	Antal fylleriförseelser, där huvudsakliga berusningsmedlet uppgivits	Antal fylleriförseelser,								
					spritdrycker (brännvin, konjak, whisky, punsch o. d.)	därav					*vin*	därav	
						från utminuteringsställe eller spritnoshandel	å bolagsvärdshus	å restaurang	genom förmedling av andra, vid privata samkväm o. d.	på annat (eller obekant) sätt		från avhämtningsställe, vid privata samkväm o. d.	utskänkt vin
1	***Kristianstads län*** . .	**236 122**	**64**	**55**	**63**	**22**	8	1	2	11	—	**4**	2	2
	därav													
2	Kristianstad	12 693	34	32	34	16	5	1	2	8	—	2	2	—
3	övriga städer	10 173	16	16	15	3	2	—	—	1	—	2	—	2
4	landsbygden	213 256	14	7	14	3	1	—	—	2	—	—	—	—
5	***Malmöhus län*** . . .	**479 555**	**333**	**282**	**330**	**83**	28	1	32	22	—	**8**	3	5
	därav													
6	Malmö	111 823	[1]164	117	162	38	17	—	6	15	—	7	3	4
7	Lund	23 100	36	36	35	10	3	—	6	1	—	—	—	—
8	Landskrona	17 304	8	8	8	3	—	1	1	1	—	—	—	—
9	Hälsingborg	35 783	[2]94	92	94	29	7	—	19	3	—	—	—	—
10	Ystad	11 869	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Trälleborg	11 051	2	2	2	1	—	—	—	1	—	1	—	1
12	övriga städer	7 243	6	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	landsbygden	261 382	20	18	20	2	1	—	—	1	—	—	—	—
14	***Hallands län*** . . .	**147 481**	**79**	**73**	**76**	**13**	9	2	1	1	—	**4**	4	—
	därav													
15	Halmstad	18 879	39	35	36	7	5	1	1	—	—	1	1	—
16	övriga städer	15 708	38	36	38	6	4	1	—	1	—	3	3	—
17	landsbygden	112 894	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	***Göteborgs o. Bohus län***	**411 282**	**569**	**517**	**564**	**91**	22	7	36	25	1	**17**	9	8
	därav													
19	Göteborg	191 535	518	471	514	81	19	6	36	19	1	16	9	7
20	Uddevalla	13 581	8	8	8	—	—	—	—	—	—	1	—	1
21	övriga städer	11 097	17	15	17	5	1	—	—	4	—	—	—	—
22	landsbygden	195 069	26	23	25	5	2	1	—	2	—	—	—	—
23	***Älvsborgs län*** . . .	**295 806**	**137**	**110**	**135**	**33**	15	4	9	5	—	**7**	2	5
	därav													
24	Trollhättan	14 191	44	43	44	14	4	3	6	1	—	1	1	—
25	Borås	23 840	51	38	51	7	4	—	2	1	—	6	1	5
26	övriga städer	22 458	26	19	26	2	1	—	1	—	—	—	—	—
27	landsbygden	235 317	16	10	14	10	6	1	—	3	—	—	—	—
28	***Skaraborgs län*** . .	**241 266**	**61**	**52**	**59**	**7**	4	1	1	1	—	**9**	8	1
	därav													
29	städerna	42 106	60	51	58	6	3	1	1	1	—	9	8	1
30	landsbygden	199 160	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—
31	***Värmlands län*** . .	**260 982**	**189**	**167**	**184**	**36**	19	1	3	13	—	**4**	1	3
	därav													
32	Karlstad	18 778	81	78	78	4	1	—	3	—	—	3	—	3
33	övriga städer	19 627	70	70	70	13	6	—	—	7	—	—	—	—
34	landsbygden	222 577	38	19	36	19	12	1	—	6	—	1	1	—
35	***Örebro län*** . . .	**213 467**	**61**	**60**	**61**	**10**	7	—	—	3	—	**1**	1	—
	därav													
36	Örebro	34 453	39	39	39	3	3	—	—	—	—	1	1	—
37	övriga städer	7 293	12	12	12	2	2	—	—	—	—	—	—	—
38	landsbygden	171 721	10	9	10	5	2	—	—	3	—	—	—	—

[1] Därav 4, som erhållit berusningsmedlet i Danmark.
[2] » 68, » » » » »

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
där huvudsakliga berusningsmedlet utgjordes av																								
öl (andra maltdrycker)	därav			*spritdrycker och vin*	därav utskänkta spritdrycker	*spritdrycker och öl*	därav							*spritdrycker, vin och öl*	därav utskänkta spritdrycker	*vin och öl*	därav			*denaturerad sprit*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	*tekniska preparat*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	
	från avhämtningsställe	å ölstuga eller restaurang	på annat (eller obekant) sätt				spritdr. från utminuteringsställe (»pir.-handel) och		å bolagsvärdshus (och ölstuga)	å restaurang (och ölstuga)	spritdr. genom förmedling av andra och		på annat (eller obekant) sätt				från avhämtningsställe	å rest., ölstuga (el. bolagsv.) från avhämtningsställe och å rest., ölstuga el. bolagsv.)						
							öl å ölstuga	öl på annat sätt			öl å ölstuga	öl på annat sätt												
2	—	2	—	**10**	8	**5**	1	2	—	2	—	—	—	**6**	5	**4**	1	2	1	**8**	1	**2**	1	1
—	—	—	—	8	8	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	5	—	1	—	2
—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	—	—	3	3	2	—	2	—	2	1	1	1	3
2	—	2	—	2	—	2	1	1	—	—	—	—	—	3	2	1	—	—	1	1	—	—	—	4
16	2	14	—	**14**	8	**138**	22	4	12	74	14	7	5	**17**	16	**21**	3	6	12	**32**	13	**1**	1	5
7	—	7	—	7	5	53	14	1	8	13	10	5	2	9	9	14	3	5	6	26	9	1	1	6
—	—	—	—	3	—	19	1	—	1	16	1	—	—	1	1	1	—	—	1	1	1	—	—	7
—	—	—	—	2	1	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	8
3	2	1	—	2	2	53	2	1	1	43	1	2	3	4	4	2	—	1	1	1	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	3	3	—	—	12
6	—	6	—	—	—	9	4	1	1	1	2	—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—	13
1	—	—	1	**3**	—	**18**	—	4	3	9	1	1	—	**7**	2	**16**	—	6	10	**9**	7	—	—	14
—	—	—	—	2	—	10	—	2	—	7	1	—	—	2	1	7	—	3	4	7	6	—	—	15
1	—	—	1	6	—	6	—	2	3	—	—	1	—	5	1	9	—	3	6	2	1	—	—	16
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
74	12	62	—	**20**	17	**171**	29	10	31	70	22	8	1	**49**	35	**76**	13	24	39	**51**	36	**15**	12	18
66	11	55	—	19	17	157	23	8	28	69	20	8	1	47	33	68	12	21	35	46	31	14	11	19
—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	3	—	2	1	2	2	—	—	20
4	—	4	—	1	—	4	3	—	1	—	—	—	—	1	1	2	—	1	1	—	—	—	—	21
4	1	3	—	—	—	8	3	2	1	1	1	—	—	1	1	3	1	—	2	3	3	1	1	22
4	1	—	3	7	5	**30**	5	5	3	4	3	10	—	**17**	10	**12**	3	6	3	**20**	15	**5**	5	23
4	1	—	3	1	1	11	—	2	3	3	—	3	—	5	4	2	—	1	1	4	2	2	2	24
—	—	—	—	5	4	14	3	2	—	—	3	6	—	8	4	5	1	4	—	6	6	—	—	25
—	—	—	—	1	—	3	2	—	—	1	—	—	—	3	2	5	2	1	2	9	7	3	3	26
—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	27
1	—	1	—	**2**	—	**12**	3	2	2	1	1	3	—	**7**	3	**10**	—	9	1	**9**	4	**2**	1	28
1	—	1	—	2	—	12	3	2	2	1	1	3	—	7	3	10	—	9	1	9	4	2	1	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
7	6	1	—	**3**	7	**48**	12	5	3	18	7	3	—	**13**	12	**14**	4	4	6	**16**	7	**38**	25	31
—	—	—	—	8	7	33	7	4	3	17	1	1	—	10	10	7	3	1	3	1	1	12	10	32
1	—	1	—	—	—	10	2	1	—	1	4	2	—	2	2	5	—	2	3	15	6	24	13	33
6	6	—	—	—	—	5	3	—	—	—	2	—	—	1	—	2	1	1	—	—	—	2	2	34
1	—	1	—	**3**	3	**25**	—	1	15	3	3	3	—	**5**	5	**1**	1	—	—	**1**	—	**14**	10	35
—	—	—	—	1	1	21	—	1	14	1	3	2	—	4	4	—	—	—	—	1	—	8	7	36
1	—	1	—	2	2	3	—	—	1	2	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	2	2	37
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	38

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Område	Invånarantal den 31 dec. 1916	Hela antalet fylleriförseelser	Därav sådana, för vilka personer sakfällts	Antal fylleriförseelser, där huvudsakliga berusningsmedlet uppgivits	Antal fylleriförseelser, *spritdrycker* (bränvin, konjak, whisky, punsch o. d.)	därav: från utminuteringsställe eller spritousbandel	därav: å bolagsvärdshus	därav: å restaurang	därav: genom förmedling av andra, vid privata sammanträffanden o. d.	därav: på annat (eller obekant) sätt	*vin*	därav: från avhämtningsställe, vid privata sammanträffanden o. d.	därav: *utskänkt vin*
1 ***Västmanlands län***	**164 498**	**43**	**38**	**40**	**2**	—	—	—	1	1	**4**	4	—
därav													
2 Västerås	25 408	18	18	18	2	—	—	—	1	[1] 1	2	2	—
3 övriga städer	17 646	10	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 landsbygden	121 444	15	10	12	—	—	—	—	—	—	2	2	—
5 ***Kopparbergs län***	**244 277**	**67**	**51**	**67**	**15**	10	—	—	5	—	**7**	7	—
därav													
6 Falun	11 966	18	18	18	4	4	—	—	—	—	—	—	—
7 övriga städer	4 432	7	7	7	3	1	—	—	2	—	—	—	—
8 landsbygden	227 879	42	26	42	8	5	—	—	3	—	7	7	—
9 ***Gävleborgs län***	**261 735**	**86**	**81**	**85**	**12**	5	—	—	7	—	**3**	1	2
därav													
10 Gävle	36 623	37	36	37	6	4	—	—	2	—	2	1	1
11 Söderhamn	11 436	9	9	9	1	—	—	—	1	—	—	—	—
12 Hudiksvall	7 211	25	25	25	4	1	—	—	3	—	1	—	1
13 landsbygden	206 465	15	11	14	1	—	—	—	1	—	—	—	—
14 ***Västernorrlands län***	**260 778**	**100**	**87**	**99**	**23**	13	3	2	5	—	**23**	13	10
därav													
15 Härnösand	10 025	14	14	14	3	3	—	—	—	—	2	2	—
16 Sundsvall	16 651	48	47	48	9	5	—	—	4	—	11	7	4
17 övriga städer	6 653	21	15	21	7	2	2	2	1	—	9	3	6
18 landsbygden	227 449	17	11	16	4	3	1	—	—	—	1	1	—
19 ***Jämtlands län***	**126 065**	**53**	**52**	**53**	**3**	2	—	—	1	—	**22**	13	9
därav													
20 Östersund	10 118	46	45	46	3	2	—	—	1	—	17	8	9
21 landsbygden	115 947	7	7	7	—	—	—	—	—	—	5	5	—
22 ***Västerbottens län***	**172 740**	**18**	**18**	**17**	**3**	—	2	1	—	—	**2**	1	1
därav													
23 städerna	9 213	11	11	11	1	—	—	1	—	—	2	1	1
24 landsbygden	163 527	7	7	6	2	—	2	—	—	—	—	—	—
25 ***Norrbottens län***	**175 963**	**91**	**75**	**89**	**16**	10	—	—	6	—	**22**	5	17
därav													
26 städerna	14 239	51	45	51	6	3	—	—	3	—	20	5	15
27 landsbygden	161 724	40	30	38	10	7	—	—	3	—	2	—	2
Summa för *fjärde* kvartalet:													
28 städerna	antal	1 628 843	2 671	2 388	2 639	410	160	18	111	115	6	258	127	131
29	procent	—	100·0	89·4	100·0	15·5	6·0	0·7	4·2	4·4	0·2	9·8	4·8	5·0
30 landsbygden	antal	4 128 723	400	275	383	99	57	8	—	34	—	20	18	2
31	procent	—	100·0	68·8	100·0	25·9	14·9	2·1	—	8·9	—	5·2	4·7	0·5
32 hela riket	antal	**5 757 566**	**3 071**	**2 663**	**3 022**	**509**	**217**	**26**	**111**	**149**	**6**	**278**	**145**	**133**
33	procent	—	**100·0**	**86·7**	**100·0**	**16·8**	**7·2**	**0·8**	**3·7**	**4·9**	**0·2**	**9·2**	**4·8**	**4·4**
34 *Tredje* kvartalet	antal	5 757 566	4 285	3 756	4 243	394	146	14	110	114	10	313	182	131
35	procent	—	100·0	87·7	100·0	9·3	3·5	0·3	2·6	2·7	0·2	7·4	4·3	3·1
36 *Andra* kvartalet	antal	5 757 566	4 711	4 146	4 653	492	191	26	142	124	9	211	148	63
37	procent	—	100·0	88·0	100·0	10·6	4·1	0·5	3·1	2·7	0·2	4·5	3·2	1·3
38 *Första* kvartalet	antal	5 757 566	6 310	5 514	6 257	1 103	296	88	355	351	18	156	127	29
39	procent	—	100·0	87·4	100·0	17·6	4·7	1·3	5·7	5·6	0·3	2·5	2·0	0·5
40 År 1917	antal	*5 757 566*	*18 377*	*16 079*	*18 175*	*2 498*	*850*	*149*	*718*	*738*	*43*	*958*	*602*	*356*
41	procent	—	*100·0*	*87·5*	*100·0*	*13·7*	*4·7*	*0·8*	*3·9*	*4·1*	*0·2*	*5·3*	*3·3*	*2·0*

[1] Förtärt hemmalagat bränvin.

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
där huvudsakliga berusningsmedlet utgjordes av																								
öl (andra maltdrycker)	därav			*spritdrycker och vin*	därav utskänkta spritdrycker	*spritdrycker och öl*	därav							*spritdrycker, vin och öl*	därav utskänkta spritdrycker	*vin och öl*	därav			*denaturerad sprit*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	*tekniska preparat*	därav tillsammans med öl (ev. andra rusdrycker)	
	från avhämtningsställe	å tåstuga eller restaurang	på annat (eller obekant) sätt				spritdr. från utminuteringsställe (spir.-handel) och öl å tåstuga	spritdr. från utminuteringsställe (spir.-handel) och öl på annat sätt	å bolagsvärdshus (och tåstuga)	å restaurang (och tåstuga)	spritdr. genom förmedling av andra och öl å tåstuga	spritdr. genom förmedling av andra och öl på annat sätt	på annat (eller obekänt) sätt				från avhämtningsställe	å rest., tåstuga (el. bolagsv.)	från avhämtningsställe och å rest., tåstuga (el. bolagsv.)					
1	—	—	1	4	1	12	2	5	—	1	1	3	—	6	2	4	—	4	—	2	2	5	4	1
—	—	—	—	3	1	5	1	1	—	—	1	2	—	3	1	—	—	—	—	1	1	2	1	2
1	—	—	1	1	—	3	1	2	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	1	1	2	2	3
—	—	—	—	—	—	4	—	2	—	1	—	1	—	2	—	3	—	3	—	—	—	1	1	4
4	2	2	—	2	1	6	4	—	—	—	—	2	—	—	—	9	3	2	4	—	—	24	11	5
—	—	—	—	2	1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	6	1	6
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	7
3	2	1	—	—	—	3	1	—	—	—	—	2	—	—	—	6	3	2	1	—	—	15	7	8
5	1	3	1	5	4	18	8	1	—	3	5	—	1	5	4	9	1	2	6	7	6	21	19	9
—	—	—	—	3	2	3	2	—	—	—	1	—	—	3	3	4	1	2	1	6	5	10	9	10
1	1	—	—	—	—	4	2	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	2	11
2	—	2	—	2	2	7	2	1	—	2	1	—	1	1	1	2	—	—	2	—	—	6	6	12
2	—	1	1	—	—	4	2	—	—	1	1	—	—	1	—	2	—	—	2	1	1	3	2	13
4	2	2	—	26	15	5	—	—	—	2	2	1	—	1	1	4	—	2	2	2	2	11	7	14
—	—	—	—	7	4	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	15
—	—	—	—	16	9	2	—	—	—	1	—	1	—	1	1	2	—	2	—	2	2	5	5	16
—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	17
4	2	2	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	4	2	18
—	—	—	—	2	1	3	—	—	—	1	2	—	—	2	2	4	—	2	2	3	—	14	7	19
—	—	—	—	2	1	3	—	—	—	1	2	—	—	2	2	4	—	2	2	3	—	12	6	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	21
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	1	3	4	22
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	1	1	4	4	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	24
—	—	—	—	14	4	2	—	—	—	—	—	2	—	2	2	1	—	1	—	2	—	30	13	25
—	—	—	—	11	4	2	—	—	—	—	—	2	—	2	2	1	—	1	—	2	—	7	5	26
—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	8	27
134	17	111	6	186	116	628	106	51	105	215	83	50	18	189	149	233	36	99	98	273	163	328	254	28
5·1	0·7	4·2	0·2	7·0	4·4	23·8	4·0	2·0	4·0	8·1	3·1	1·9	0·7	7·2	5·6	8·8	1·4	3·7	3·7	10·4	6·2	12·4	9·6	29
36	16	19	1	7	—	77	22	14	14	10	11	6	—	27	14	35	10	7	18	8	5	74	34	30
9·4	4·2	4·9	0·3	1·8	—	20·1	5·7	3·7	3·7	2·6	2·9	1·5	—	7·1	3·7	9·1	2·6	1·8	4·7	2·1	1·3	19·3	8·9	31
170	**33**	**130**	**7**	**193**	**116**	**705**	**128**	**65**	**119**	**225**	**94**	**56**	**18**	**216**	**163**	**268**	**46**	**106**	**116**	**281**	**168**	**402**	**288**	32
5·6	**1·1**	**4·3**	**0·2**	**6·4**	**3·8**	**23·3**	**4·2**	**2·2**	**3·9**	**7·4**	**3·1**	**1·9**	**0·6**	**7·2**	**5·4**	**8·9**	**1·5**	**3·5**	**3·9**	**9·3**	**5·6**	**13·3**	**9·5**	33
681	96	556	29	152	86	895	146	47	156	348	120	40	38	438	328	815	142	356	317	264	179	291	202	34
16·0	2·3	13·1	0·7	3·6	2·0	21·1	3·5	1·1	3·7	8·2	2·9	0·9	0·8	10·3	7·6	19·2	3·3	8·4	7·5	6·2	4·2	6·9	4·8	35
994	164	792	38	71	39	1 246	195	122	255	405	143	91	35	265	168	761	160	347	254	361	206	252	181	36
21·3	3·5	17·0	0·8	1·5	0·8	26·8	4·2	2·6	5·5	8·7	3·1	1·9	0·8	5·7	3·6	16·4	3·4	7·5	5·5	7·8	4·4	5·4	3·9	37
1 189	134	1 037	18	74	37	2 397	350	94	615	728	371	180	59	327	219	607	104	301	202	317	195	87	71	38
19·0	2·1	16·6	0·3	1·2	0·6	38·3	5·6	1·5	9·8	11·6	5·9	2·9	1·0	5·2	3·5	9·7	1·7	4·8	3·2	5·1	3·1	1·4	1·1	39
3 034	***427***	***2 515***	***92***	***490***	***278***	***5 243***	***819***	***328***	***1 145***	***1 706***	***728***	***367***	***150***	***1 246***	***873***	***2 451***	***452***	***1 110***	***889***	***1 223***	***748***	***1 032***	***742***	40
16·7	***2·4***	***13·8***	***0·5***	***2·7***	***1·5***	***28·8***	***4·5***	***1·8***	***6·3***	***9·4***	***4·0***	***2·0***	***0·8***	***6·9***	***4·8***	***13·5***	***2·5***	***6·1***	***4·9***	***6·7***	***4·1***	***5·7***	***4·1***	41

Yrkesinspektionens verksamhet

under *januari—mars* år 1918.

Sammandrag av yrkesinspektörernas rapporter för januari—mars 1918.

	Yrkesinspektören i distriktet									Sprängämnesinspektören	Yrkesinspektrisen	Summa
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX			
Inspekterade arbetsställen	78	129	106	60	131	106	59	125	52	5	53	**904**
Sammanlagt arbetarantal	8 203	9 036	3 621	2 482	6 388	8 066	4 978	4 039	4 761	392	5 131	**57 097**
Sammanlagt kraftbelopp (eff. hkr.)	7 108	103 838	5 424	14 679	12 794	27 960	13 980	19 298	27 604	588	—	**233 273**
Inspektions- och resedagar: för yrkesinspektören .	52	34	26	30	56	46	26	40	44	12	65	**431**
» assistenten	4	28	17	7	38	15	5	13	3	—	15	**145**
Arbetsställen, till vilka lämnats skriftliga meddelanden (med anledning av inspektion)	6	76	77	37	63	78	13	95	47	8	31	**531**
Inkomna protokoll över besiktning av ångpannor: större besiktning . . .	17	63	26	56	30	40	25	32	42	—	—	**331**
mindre » . . .	53	106	55	66	102	104	60	122	67	—	—	**735**
Inkomna protokoll över besiktning av kokare eller andra kärl under tryck: större besiktning . . .	—	1	—	9	2	6	—	—	—	—	—	**18**
mindre » . . .	—	1	—	16	—	8	30	—	—	—	—	**55**
Inkomna intyg över besiktning och avprovning av hissar eller kranar .	74	36	8	26	142	106	32	2	1	—	—	**427**
Inkomna anmälningar om olycksfall i arbete . .	941	1 057	567	638	1 320	1 570	971	1 398	954	12	—	**9 428**
därav med dödlig utgång	3	10	8	7	3	5	6	12	6	—	—	**60**
Framställning till Konungens befallningshavande om tillämpning av 38 eller 39 § lagen om arbetarskydd	—	5	1	4	4	10	—	2	—	—	—	**26**
Anmälningar till åtal . .	2	2	—	8	—	32	1	—	4	—	3	**52**
Lämnade eftergifter . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Sammandrag av underinspektörernas rapporter för januari—mars 1918.

	Yrkesinspektionsdistrikt									Summa
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
Jordbruk:										
Inspekterade arbetsställen . .	—	99	32	23	211	74	64	67	22	**592**
Använda eff. hästkrafter . .	—	1 873	691	322	2 410	1 166	617	547	261	**7 887**
Hantverk:										
Inspekterade arbetsställen . .	32	99	46	31	172	176	68	71	42	**737**
Sysselsatta arbetare	123	288	141	80	349	503	148	170	106	**1 908**
Använda eff. hästkrafter . .	62	342	115	53	292	395	171	179	124	**1 733**
Övrig verksamhet:										
Inspekterade arbetsställen . .	167	82	109	102	196	166	72	101	54	**1 049**
Sysselsatta arbetare	1 763	326	596	397	1 563	3 097	193	303	113	**8 351**
Använda eff. hästkrafter . .	951	659	1 808	1 302	2 876	667	1 051	1 593	793	**11 700**
Hela antalet:										
Inspekterade arbetsställen . .	**199**	**280**	**187**	**156**	**579**	**416**	**204**	**289**	**118**	**2 378**
Sysselsatta arbetare [1]	**1 886**	**614**	**737**	**477**	**1 912**	**3 600**	**341**	**473**	**219**	**10 259**
Använda eff. hästkrafter . .	**1 013**	**2 874**	**2 614**	**1 677**	**5 578**	**2 228**	**1 839**	**2 319**	**1 178**	**21 320**
Förrättnings- och resedagar . .	64	91	56	67	148	131	63	73	50	**743**
Lämnade skriftliga meddelanden	8	24	29	13	62	45	8	15	10	**214**
Inkomna protokoll över besiktning av ångpannor:										
större besiktning	8	45	40	57	35	10	12	29	7	**243**
mindre »	—	22	71	74	93	21	40	34	28	**383**

Sammandrag av bergmästarnas rapporter för januari—mars 1918.

	Bergmästardistrikt						Summa
	norra	Gävle—Dala	östra	mellersta	västra	södra	
Inspekterade arbetsställen	—	17	15	6	8	16	**62**
Sammanlagt arbetarantal	—	1 222	545	341	276	3 165	**5 549**
» kraftbelopp (eff. hästkrafter) . . .	—	6 732	2 305	1 342	540	6 063	**16 982**
Förrättnings- och resedagar: för bergmästaren .	—	15	2	4	5	16	**42**
» gruvingenjören	—	6	6	3	—	11	**26**
Arbetsställen, till vilka lämnats skriftliga meddelanden (med anledning av inspektion) . . .	—	2	3	1	—	9	**15**
Inkomna intyg över besiktning och avprovning av hissar eller kranar	—	—	—	—	—	—	—
Inkomna anmälningar om olycksfall i arbete. .	86	211	76	94	14	165	**646**
därav med dödlig utgång	—	—	2	—	1	3	**6**

[1] Arbetarna inom jordbruket ej medräknade.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.)

31. I ett glasbruk inträffade följande olyckshändelse, varvid en glasslipare J. omkom.

J. hade stigit upp på kanten av ett slipkar för att fylla vatten i sliptratten och hade förmodligen härvid gripit tag i densamma för att få stöd. Denna tratt var placerad över slipstenen och skulle fyllas med en blandning av vatten och sand, vilken sedan fick sakta rinna ned på stenen för att möjliggöra slipning. Emellertid brast den ställning, som uppbar tratten, så att denna störtade ned och träffade J. i bröstet. Han föll baklänges och slog huvudet så hårt mot det cementerade golvet, att han några timmar senare avled.

Yrkesinspektören har med anledning av det inträffade ålagt arbetsledningen att noga tillse, att sliptrattar och de ställningar, på vilka dessa vila, bliva undersökta, samt att eventuella bristfälligheter ofördröjligen avhjälpas.

32. A. skulle med hjälp av en arbetskamrat förkorta en drivrem vid en transmissionsaxel, förlagd c:a 0·5 m. under taket i en mekanisk verkstad. Ingen remkrok fanns, och ej heller synes förbud hava upprätthållits mot detta slags arbete invid i gång varande, oskyddad transmission. Däremot synes förbud hava utfärdats i fråga om påläggning med blotta handen av drivrem på i gång varande remskiva, ty då arbetet var färdigt, torde A. hava ämnat sig ned för att frånslå axelns friktionskoppling, innan remmen lades på.

Då han härvid steg över axelledningen, grep en utstående kopplingskruv tag i hans kläder, som upplindas, varvid A. indrogs i transmissionen, söndersargades svårt och dödades ögonblickligen.

33. Vid stubbrytning med »karlsonit» hade två arbetare samtidigt antänt stubintråden till sprängladdningen i var sin stubbe. Det ena skottet gick strax, varvid röken från detta bortskymde den andra stubben. Den, som antänt skottet i denna, trodde då, att hans stubintråd slocknat och närmade sig för att ånyo antända den. När han härvid stod lutad över stubben, brann skottet plötsligt av, och vid explositionen slungades mannen flera meter bort med sönderslitet huvud.

34. I massavedgården vid en sulfitfabrik inträffande följande olycksfall, som synes böra tillskrivas den förolyckades egen oförsiktighet.

Vid 11-tiden på kvällen var en timmerlastare S. jämte två andra arbetare sysselsatt med timmerlastning i vedgården. Timret nedrullades härvid från en välta till en rallvagn, som stod på ett spår vinkelrätt mot vältornas längdriktning. S. hade haft sin plats nedanför vältan i närheten av vagnen för att vid behov ordna timret på densamma. När någon stock råkade komma på vagnen på sådant sätt, att den måste rättas, skulle männen uppe på vältan underrättas härom genom ett varningsrop, och den vid vagnen posterande arbetaren fick ej övergiva sin skyddade plats, förrän männen uppe på vältan givit tillkänna, att de uppfattat varningsropet. Detta senare synes S. hava uraktlåtit och gått fram till vagnen, där han träffats av en nedrullande stock. Några på en angränsande välta sysselsatta arbetare observerade honom liggande med-

vetslös vid sidan av vagnen. Han inforslades omedelbart till närmaste lasarett där han dock påföljande dag avled.

Någon anledning till att S. skulle lämna sin skyddade plats synes ej hava förelegat, enär stockarna på vagnen befunno sig i bästa ordning. Belysningen på platsen var tillräcklig.

35. En elektrisk montör T. arbetade tillsammans med en medhjälpare i ett transformatorhus. När de slutat arbetet och stodo i begrepp att lämna platsen, synes T. hava velat göra ännu en undersökning och gick därför upp på en stege, som stod rest mot transformatorhusets lågspänningssida. Av någon oförklarlig anledning synes T. hava gripit tag om ledningen, som förde ström av 380 volts spänning. Hjälparen, som stannat nedanför, fick se, att det ryckte till i kroppen på T. Efter att ej hava fått svar på tillrop skyndade han upp för stegen och fattade tag om benen på T., varvid denne föll och blev hängande över hjälparens arm. Trots omedelbart företagen konstgjord andning kunde den förolyckade ej räddas.

36. Vid en sulfitfabrik voro tre arbetare sysselsatta med att transportera kalksten från kalkupplaget till syrehuset. Detta skedde medelst en rallvagn, som med elektriskt spel drogs uppför en rälsbana av c:a 75 m. längd och 20° lutning. På 8 m. avstånd från kalkupplaget passerade kalkbanan under en annan bana, som uppbars av en bro av grova träbjälkar. På detta ställe bildades en vägport för kalkbanan, som vid sin nedre öppning hade en höjd av 1·48 m. och vid den övre 1·15 m. över banan. Kalkvagnen hade en längd av 2 m. och bredd 1·2 m. samt saknade sidoväggar med undantag för baksidan, som var försedd med en 0·3 m. hög vägg. Minsta avståndet från denna väggs överkant till brobjälkarna i vägporten var 0·3 m.

Av de tre arbetarna befann sig Å. nere i kalkupplaget och hade till uppgift att lasta vagnen. En av de andra skötte spelet uppe i syrehuset, och den tredje hade till uppgift att kontrollväga den uppforslade kalken. Vid ett tillfälle var vagnen för mycket lastad och körde fast i vägporten, så att spelet stannade. Å. gick därför upp till vagnen för att omlasta den. Han gjorde här flera försök att få vagnen lastad så, att den skulle gå igenom vägporten, och efter varje omlastning ropade han till spelskötaren att denne skulle sätta igång spelet. När vagnen fjärde gången kört fast i vägporten, hördes ingenting från Å. En av arbetarna från syrehuset gick då ned till vägporten för att undersöka förhållandet. Å. fanns då liggande sanslös på spåret framför trallan, starkt blödande ur ett sår i huvudet. Olyckan hade skett utan att någon av arbetarna däruppe hade märkt någonting. De trodde, att Å. var sysselsatt med att ännu en gång omlasta vagnen. Förmodligen har olyckan tillgått så, att Å., samtidigt som ett nytt försök gjorts att få vagnen igenom vägporten, sträckt sig in i densamma för att i sista stund ändra läget av någon utskjutande sten. Härvid har han klämts mot taket vid övre kanten av bron. Den skadade forslades omedelbart till sjukhus, där han dock samma dag avled.

För att förhindra ett upprepande av olycksfallet föreskrev yrkesinspektören, att en profil i form av vägporten skulle uppsättas c:a 3 m. nedanför densamma. Ringledning skulle anordnas mellan denna port och spelet, och anslag med angivande av vissa signaler för »stopp» och »fira» upprättas.

37. En arbetare, J., som höll på att lägga in papp i en skruvpress i packsalen vid en pappfabrik, skadades till döds, därigenom att övre pressbordet lossnade och nedföll, varvid J. träffades i huvudet.

Ifrågavarande skruvpress som kasserats av en annan trämassefabrik, hade inköpts av pappfabriken, innan denna kom i det nuvarande bolagets ägo, och hade använts endast undantagsvis. Den bestod av ett undre fast bord samt ett övre rörligt, vilket medelst en skruv kunde pressas mot det förra. Denna skruv kunde vridas medelst rem och remskiva. Pressen var nu ofullständigt monterad, i det att man icke uppsatt

den anordning, som automatiskt skulle föra över remmen på lösskivan för att stanna det rörliga pressbordet i dess rörelse uppåt, då det kommit i sitt övre läge. På grund härav hade den sprint, som förenade övre pressbordet med skruvspindeln, blivit utsatt för upprepade, kraftiga slagpåkänningar, vilka förmodligen åstadkommit brottet å densamma. Sprinten har även på annat sätt blivit utsatt för abnorma påkänningar. Om nämligen vid pressning pappbalen icke placerades mitt på bordet, intog övre pressbordet en skev ställning, och sprinten utsattes därigenom för höjningspåkänningar.

Med anledning av olycksfallet föreskrev yrkesinspektören, att den automatiska frånslagningsanordningen skulle uppsättas, innan pressen ånyo finge tagas i bruk. Dessutom skulle en fullt betryggande förbindelse mellan övre pressbordet och skruven anordnas, så att om sprinten ginge av, bordet ändock skulle hänga kvar förmedelst en särskild säkerhetsupphängning.

38. Följande olycksfall inträffade under lastning av bräder ombord å ett ångfartyg. Två lastbommar, vilkas stag medelst gemensam salningsring voro fästade vid masten, voro samtidigt i arbete. Vinschmannen vid tvåans lastbom hade en slinga bräder hängande utefter fartygssidan i väntan på att få hiva den ombord. Samtidigt härmed hade en slinga bräder firats ned i ettans lastrum men måste av någon anledning hissas upp något igen. Vid de knyckar, som härvid uppstodo, brast ettans lastbom, vilket hade till följd, att salningsringen gick sönder och nedföll jämte tvåans lastbom. Salningsringen som vägde c:a 100 kg. träffade därvid vinschmannen vid tvåans lastbom i huvudet, så att han strax därefter avled. Vid närmare undersökning av ettans lastbom befanns den nära genomrutten.

39. L. var jämte tvenne andra arbetare sysselsatt med att inlasta timmer vid en anhaltstation på en å järnvägsspåret stående vagn. Timret framkördes från ett närbeläget upplag och lades på en för lastning lämplig plats invid spåret. Detta låg på detta ställe i skärning, nästan lika djup som avståndet från rälsen till vagnsbottnen. Timret rullades vid lastningen på två slanor utlagda från sluttningskanten till järnvägsvagnen. Utanför varje slana låg en landgång, bestående av två hopfogade plankor, vilka lågo nästan horisontalt. Vid framrullandet av en c:a 5·5 m. lång stock råkade L. slinta på den hala landgången och falla ned på marken. Stocken rullade efter och träffade L. över näsroten och nedre delen av ansiktet, så att blodflöde uppstod genom mun, näsa och högra örat. De tillskyndande kamraterna befriade honom från stocken och buro in honom i väntrummet å stationen, där han ägnades den första vården. Han fördes med första tåg till närmaste lasarett, där han två dagar senare avled.

40. På gården till en tvättinrättning var en vedkapsåg uppställd. Denna drogs med rem från en axel, som gick genom väggen från tvättinrättningen och vidare in genom väggen till en mangelbyggnad. Maskinskötaren H. hade stigit upp på en under denna axel stående bock för att pålägga sågens rem på axelledningens remskiva. Vid försök att utföra detta har hans blusärm fastnat i den utstående kil, varmed remskivan var fästad på axeln. Ärmen lindades upp på axeln, och H. rycktes med vid rotationen. Härunder slog kroppen mot bocken samt mot ett över axeln varande tak. Innan någon observerat mannens svåra belägenhet och hunnit stanna motorn, som drev axeln, hade H. blivit svårt söndersargad. Hans ena arm var totalt avsliten, samt hans kläder helt och hållet rivna från kroppen. Han dog omedelbart.

41. På en lantegendom var befallningsmannen tillsammans med två minderåriga pojkar sysselsatt med krossning av havre i en kross, som stod på nedre botten av en logbyggnad. Krossen jämte en del andra maskiner drogs av en turbin medelst en axel, som var anbragt under taket på logens övre botten. Från denna axel löpte genom en öppning i golvet en dragrem till krossen. Remmens påläggning och av-

tagning liksom turbinens pådragning verkställdes i regel av befallningsmannen själv. Under arbetets gång hade krossens rem upprepade gånger slirat av och pålagts av befallningsmannen. Härvid tillgick så, att han först gick upp på övre botten och hängde upp remmen på en spik i bjälken över närmaste lagerbock, gick därefter ned och lade på remmen på krossen samt sedan på transmissionsaxelns remskiva. Detta förfaringssätt användes, därför att det icke var lämpligt att stanna axeln, emedan den drog även andra maskiner, som voro i arbete. Vid ett tillfälle skickade befallningsmannen i stället upp den ene av pojkarna och tillsade honom att under nödig försiktighet hänga upp remmen på nyssnämnda spik. Strax efteråt hördes starka smällar från övre bottens tak, och när de på nedre botten varande personerna skyndade dit upp sågo de pojken hänga fast vid transmissionsaxeln och dragas med av densamma. Då turbinen fortast möjligt stannats, var pojken redan död. Hans kläder voro så hårt virade omkring axeln, att de måste skäras loss. Den förolyckade var svårt skadad i huvudet samt hade fått benen splittrade strax ovan vristerna.

Författningar rörande sociala frågor

(inklusive folkhushållningsfrågor).

(Forts.)

I Svensk Författningssamling hava under tiden 21 mars—23 april 1918 publicerats följande författningar rörande sociala (folkhushållnings-)frågor.

Nr.		Daterad.
138.	K. kung. ang. krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst	22 mars
139.	K. kung. ang. krigstidstillägg under år 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst	22 »
140.	K. kung. ang. krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst	22 »
156.	K. kung. ang. tullfrihet å kondenserad mjölk	22 »
158.	K. förordn. ang. maximipris å socker och sirap	22 »
180.	K. kung. ang. tullfrihet å marmelad	12 april
182.	K. förordn. ang. reglering av handeln med och förbrukningen av vissa slag av beklädnadsvaror m. m.	12 »
183.	K. kung. ang. inventering av vissa slag av beklädnadsvaror m. m.	12 »
184.	Statens industrikommissions kung. ang. undantag från föreskrifter rörande inventering av beklädnadsvaror m. m.	12 »
185.	K. kung. ang. lösen för bevis om tillstånd enl. förordn. 12 april 1918 (nr 182)	12 »
186.	K. förordn. ang. lokala myndigheter för regleringen av handeln med beklädnadsvaror m. m.	12 »
187.	K. förordn. ang. meddelande av föreskrifter med avseende å användningen av spånadsämnen och därav framställda varor	12 »
188.	K. kung. ang. ändrad lydelse av förordn. 28 sept. 1917 ang. reglering av handeln med potatis	12 »
189.	K. kung. ang. förbud mot transport av potatis	12 »
191.	Ändringar i allm. bestämmelser rör. arbetare vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk	11 »
193.	K. kung. ang. förbud mot transport från Gottland av nötkreatur och nötkött	16 »
196.	K. instruktion för odlingsorganisationen	16 »
197.	K. kung. ang. villkoren för statsbidrag till vissa odlingsföretag m. m.	16 »
199.	K. kung. ang. uppgifter för husdjursräkning år 1918	19 »

Kortare meddelanden.

— Sociala förhållanden i allmänhet. —

Folkmängdens fördelning efter hushåll i Sverige. Statistiska centralbyrån har i januari 1918 till Kungl. Maj:t avlämnat fjärde och sista delen av redogörelsen för 1910 års folkräkning, avseende befolkningens fördelning efter hushåll, trosbekännelse, födelseort m. m. Ur socialstatistisk synpunkt är det härvid i främsta rummet hushållsfördelningen, som erbjuder speciellt intresse. Hushållet eller matlaget utgöres enligt den i redogörelsen lämnade definitionen dels av de egentliga familjemedlemmarna, föräldrar, barn och andra anhöriga, dels av de biträden eller tjänstehjon, som behövas vare sig ensamt för familjen eller för yrke och näringsverksamhet, allt under villkor att dessa personer enligt regel sammanleva och omedelbart åtnjuta sin dagliga kost av familjens överhuvud. Till hushåll äro därför ej hänförda kasernerad militär, hjon i fattigvårds- och liknande anstalter samt fångar, vilka i stället sammanförts under rubriken: till hushåll ej räknade personer.

Enligt 1900 års folkräkning utgjorde hela antalet hushåll i riket 1 368 304; år 1910 hade det stigit till 1 471 568. Hushållens absoluta antal har alltså under decenniet ökats med 103 264 eller 7·55 %. I likhet med vad som iakttagits vid föregående folkräkningar, har hushållens antal tillväxt i något starkare proportion än folkmängden, vilken under årtiondet 1901—1910 steg med 7·51 %. Under årtiondet 1881—1890 ökades hushållens antal med 9·83 %, men folkmängden endast med 4·80 % och under årtiondet 1891—1900 med respektive 8·11 % och 7·35 %.

Med avdrag av de till hushåll ej räknade utgjorde medelstyrkan av hushållen, eller medeltalet personer inom varje hushåll:

	1860	1870	1880	1890	1900	1910
Å landsbygden	4·43	4·23	4·11	3·94	3·94	3·92
I städerna	3·36	3·21	3·17	3·12	3·10	3·21
I hela riket	4·28	4·07	3·94	3·76	3·72	3·72

Med den definition, som här ovan givits åt hushållet, vore det tydligen felaktigt att av hushållens medelstyrka vilja direkt sluta till medeltalet barn i varje familj, om också antalet inom familjekretsen kvarvarande barn utgör en mycket inflytelserik faktor i fråga om medelstyrkan av hushållen. En annan, starkt verkande faktor är antalet av de biträden inom hushållet, vilka avse dels personlig tjänst, dels deltagande i familjens näringsverksamhet. Detta antal har så småningom gått ned, i det att av den stora tjänstepersonal, som i forna tider hörde till det gemensamma hushållet eller matlaget, allt flera utträtt ur detta förhållande för att bilda egna mindre hushåll eller matlag. Ej heller är det så vanligt som förr, att vuxna söner och döttrar stanna i hemmet för att biträda föräldrarna i deras arbete. I dessa förändringar har man att söka de förnämsta orsakerna till, att de större familjegrupperna söndersplittras i mindre, och att medelstyrkan av ett matlag vid varje folkräkning visat sig allt mindre. Innevarande folkräkning bryter emellertid vad städerna beträffar den sjunkande tendensen i sifferserien. Dock har hushållens medelstyrka enligt statistiken måhända förut synts något mindre än vad den i verkligheten varit. Såsom redan i 1900 års berättelse påpekades, förekommer nämligen stundom i församlingsboksutdragen och kanske oftare i rotelistorna för Stockholm, att familjemedlemmar, vilka hava en självständig verksamhet, upptagas såsom bildande egna hushåll, medan de dock i själva verket sammanbo med den övriga familjen och deltaga i dess måltider. Vid denna folkräkning hava emellertid särskilt utdragen för Stockholm varit föremål för komplettering och rättelse i nämnda avseende.

Antalet personer, levande i hushåll av blott *en* person, utgjorde i procent av hela folkmängden:

	1860	1870	1880	1890	1900	1910
Å landsbygden	2·9	3·6	4·1	4·8	5·0	4·9
I städerna	9·0	9·3	10·2	10·9	11·1	9·4
I hela riket	3·5	4·4	5·1	6·0	6·3	6·0

De ensamt levande hava sålunda i förhållande till hela folkmängden ökats för varje folkräkning intill 1900. Under sista årtiondet framträdde däremot en relativ minskning. Av lätt insedda skäl äro de ensamt levande vida talrikare i städerna än på landsbygden; dock är skillnaden i detta avseende mindre utpräglad nu än för 50 år sedan.

Lösdrivarvårdens omorganisation. Genom remiss den 7 mars 1918 hade socialstyrelsen anbefallts avgiva utlåtande i frågan rörande en omläggning av den korrektiva behandlingen av prostituerade kvinnor samt det i samband därmed upptagna spörsmålet, huruvida med hänsyn till de särskilda syften, som tvångsarbetsanstalterna i riket avsåge att fylla, någon omläggning av dessa anstalters nuvarande organisation och ledning borde ifrågakomma. För att tagas i övervägande vid besvarande av denna remiss hade därjämte till styrelsen överlämnats ett av särskilda sakkunniga avgivet yttrande över vissa frågor rörande det ifrågasatta frånskiljandet av tvångsarbetsanstalterna från fångvården.

I sitt i anledning av nämnda remiss den 9 april 1918 avgivna utlåtande har socialstyrelsen framhållit, huruvida med det betonande av vårdens förebyggande karaktär, som numera tränger sig fram beträffande lösdrivarna, denna gren av samhällets vårdverksamhet sannolikt kommer att mera markerat än förr skilja sig från fångvården och närma sig behandlingen av andra slag av socialt mindervärda individer, såsom alkoholister, vissa grupper understödstagare och försumliga familjeförsörjare, vanartiga minderåriga samt minderåriga förbrytare, alkoholbrottslingar, abnorma brottslingar, som icke äro i behov av hospitalsvård, med flera. Styrelsen finner det antagligt, att de nära beröringspunkterna mellan nu berörda grupper av socialt mindervärda samt de likartade synpunkter, som måste anläggas på deras behandling, skola föranleda, att vården av dem kommer att organiseras efter i huvudsak samma riktlinjer. I frågans nuvarande läge och i avvaktan på lösdrivarlagens omarbetning lärer emellertid böra anstå med det mera definitiva prövandet av dessa organisationsspörsmål och endast sådana jämkningar vidtagas, som i minsta mån föregripa och binda utvecklingen.

Med avseende å de grunder, som sålunda böra bliva vägledande för lösdrivarvårdens organisation, hänvisar styrelsen till de anordningar, som träffats i fråga om alkoholistvården. Den närmaste ledningen omhänderhaves här av styrelserna för de särskilda anstalterna, och statens ingripande på vårdområdet begränsas i huvudsak till en kontrollerande verksamhet. Denna synes, vad lösdrivarvården beträffar, vid det nu ifrågasatta, mera provisoriska ordnandet av frågan lämpligen böra utövas genom en direkt till justitiedepartementet anknuten inspektionsmyndighet. Skulle med genomförandet av ny lagstiftning förändrade förhållanden inträda, så att, i likhet med vad nu är förhållandet med alkoholistvården, anstaltsväsendet blir mera förgrenat och en fortgående befattning med de vårdades förhållande måste tillkomma en central ämbetsmyndighet, synes en sådan uppgift icke väl låta sig förena med justitiedepartementets allmänna ställning, utan torde då annan anordning behöva träffas.

Då antalet tvångsarbetsanstalter sannolikt tills vidare kommer att begränsas till två, en för manliga och en för kvinnliga lösdrivare, synes det särskilt med hänsyn till anstalternas läge i olika landsdelar — Svartsjö och Landskrona — lämpligt, att varje anstalt förses med en särskild styrelse. Härigenom kan behörig hänsyn tagas till den olikhet i arbetsuppgifter, som blir en följd av de internerades olika kön, och vilken måste taga sig uttryck i fråga om såväl de inre anordningarna vid anstalten som arbetsanskaffning och övervakning efter utskrivningen. Vid sammansättningen av styrelsen för den kvinnliga anstalten bör nödigt utrymme beredas för kvinnlig erfarenhet och intresse.

Med avseende å tvångsarbetsanstalternas organisation torde i första hand böra tagas i övervägande, i vad mån de föreslagna anstalterna kunna tänkas motsvara behovet av anstaltsplatser.

Vid försök att kalkylera det blivande platsbehovet måste man å ena sidan räkna med verkningarna av de förestående ändringarna i lagstiftningen beträffande reglementeringen, å andra sidan även taga hänsyn till den blivande utvecklingen i fråga om lösdrivarbehandlingen i dess helhet. Genom reglementeringens avskaffande bortfalla visserligen vissa anledningar till behandling av kvinnor enligt lösdrivarlagen, men å andra sidan kommer den speciella övervakningen av lösaktiga kvinnor att utsträckas till en visserligen mera obestämd, men på samma gång betydligt större grupp individer. Härtill kommer — och detta gäller såväl kvinnliga som manliga lösdrivare — att de nuvarande bestämmelserna om fixa, av den dömande myndigheten åsatta interneringstider sannolikt komma att i en blivande lösdrivarlagstiftning ersättas med föreskrifter om internering på åtminstone relativt obestämd tid. En sådan förändring kommer antagligen att föranleda förlängning av den genomsnittliga interneringstiden. Då man nu även med genomförande av en ny lösdrivarlagstiftning har att vänta en bättre organiserad förebyggande och efterföljande övervakning av lösdrivarna samt över huvud taget ett större allmänt intresse för ett rationellt och effektivt ordnande av lösdrivarbehandlingen, får man troligen emotse en ökning i antalet personer, som komma att bliva föremål för anstaltsbehandling.

Det är därför angeläget att taga i övervägande, vilka åtgärder som böra vidtagas för att möta det ökade behovet av anstaltsplatser. I fråga om de kvinnliga lösdrivarna har från flera håll föreslagits, att deras behandling skulle helt eller delvis kunna överlämnas till någon enskild förening, på samma sätt som skett rörande minderåriga förbrytare av kvinnkön. Tanken härpå torde icke, vare sig beträffande manliga eller kvinnliga lösdrivare, böra utan vidare avvisas. Med stöd av sin erfarenhet från alkoholistvården anser styrelsen emellertid dylik enskild vård kunna ifrågakomma endast under förutsättning, att densamma ledes efter samma allmänna grundsatser som statsvården och står i organisatoriskt samband med denna. Inom den egentliga lösdrivarvården böra enskilda anstalter icke förekomma, utan böra deras uppgifter begränsas till den förebyggande och efterföljande behandlingen.

En för bedömande av anstalternas tillräcklighet och ändamålsenlighet viktig synpunkt är slutligen också, att anstalternas ledare genom den väntade nya lagstiftningen komma att ställas inför långt svårare uppgifter än hittills, särskilt med avseende å bestämmande av tidpunkten för de internerades utskrivning. För att på ett tillfredsställande sätt kunna fylla dessa nya uppgifter nödgas en anstaltsföreståndare på ett vida mer ingående sätt, än hittills varit vanligt, sysselsätta sig med sina skyddslingars förhistoria och hela personlighet. Härtill kommer ett betydande arbete i form av skriftväxling med arbetsförmedlingsorgan och med de personer eller institutioner, åt vilka övervakningen av den utskrivne skall anförtros. Det antal individer, åt vilka en anstaltsledare kan ägna dylik personlig vård, blir nödvändigtvis ganska begränsat. Efter från statens alkoholistanstalt vunnen erfarenhet torde ett antal av 100 böra anses såsom maximum.

Från denna synpunkt måste man enligt socialstyrelsens mening ställa sig betänksam mot storleken av de anstalter, till vilka lösdrivarbehandlingen är avsedd att förläggas, och än mer till en ytterligare utvidgning av desamma. Men då det av ekonomiska skäl svårligen kan ifrågasättas att ersätta dessa anstalter med nya, torde böra övervägas, huruvida icke anstalterna borde uppdelas i mindre, från vårdteknisk synpunkt fullt självständiga, men i fråga om den ekonomiska förvaltningen samhöriga avdelningar. Endast på denna väg lärer någon verklig utveckling i förebyggande riktning och för vårdens differentiering kunna äga rum. En sådan utveckling är högst angelägen icke minst i fråga om den grupp av lösdrivare, vilkas vårdfråga nu är särskilt aktuell, nämligen de s. k. helyrkesprostituerade.

Avdrag för familjeförsörjare vid 1918 års taxering.[1] Enligt av Kungl. Maj:t den 12 mars 1918 utfärdad förordning (Sv. F. 18, nr 118) må vid 1918 års taxering till bevillning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt här i riket mantalsskriven svensk medborgare, vilken har att på grund av försörjningsplikt underhålla ett eller flera barn, som vid årets början icke fyllt 15 år, av taxeringsmyndighet, efter prövning av behovet i varje fall, medgivas särskilda avdrag enligt följande grunder.

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1917, sid. 492.

Vid bevillningstaxeringen må för skattskyldig, som icke taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av mera än 3 000 kronor, den i den skattskyldiges mantalsskrivningsort efter avdrag enligt 12 § i gällande bevillningsförordning återstående beskattningsbara inkomst nedsättas, om den skattskyldiges sammanlagda årsinkomst uppgår till:

	under 1 000 kr.	1 000— 1 499 kr.	1 500— 1 999 kr.	2 000— 2 499 kr.	2 500— 2 999 kr.
	%	%	%	%	%
för ett barn med högst	25	20	15	10	5
» två » » »	45	40	30	20	10
» tre » » »	65	55	45	30	15
» fyra » » »	80	70	55	40	20
» fem eller flera barn, » »	90	75	60	45	25

Den nedsättning i det taxerade beloppet, som enligt 19 §, 2 mom. förordningen om *inkomst- och förmögenhetsskatt* tillkommer skattskyldig, må ökas till högst 300 kronor för varje barn. För barn, som självt åtnjuter inkomst, äger dock skattskyldig att tillgodonjuta dylikt avdrag allenast om och i den mån barnets inkomst understiger beloppet av den för barnet ifrågakommande nedsättning.

— Strejker, lockouter m. m. —

Arbetsinställelser i England år 1917.[1] Antalet arbetsinställelser i England under år 1917 var betydligt under medeltalet för de nio föregående åren, men utvisar en avsevärd ökning från näst föregående år. Hela antalet arbetsinställelser utgjorde 688, omfattande 820 727 arbetare. Antalet förlorade arbetsdagar utgjorde sammanlagt 5½ millioner eller ungefär hälften av medeltalet för de nio föregående åren. Nedanstående tabell meddelar en jämförelse mellan arbetsinställelserna under åren 1916 och 1917 inom olika yrken enligt nu föreliggande preliminära uppgifter:

	År 1916			År 1917		
	Antal arbetsinställelser	Antal berörda arbetare	Antal förlorade arbetsdagar	Antal arbetsinställelser	Antal berörda arbetare	Antal förlorade arbetsdagar
Byggnadsindustri	76	7 679	163 300	53	6 897	85 300
Kolgruvor	67	61 611	310 600	116	267 045	1 098 400
Annan gruvdrift	7	1 159	16 000	12	7 100	72 400
Maskinindustri	59	49 283	223 600	94	316 499	2 427 900
Skeppsbyggeri	28	22 111	76 200	49	40 091	326 000
Annan metallindustri	26	4 488	11 100	38	30 109	165 100
Textilindustri	75	61 258	1 166 100	65	62 887	653 300
Beklädnadsindustri	44	15 774	156 700	42	13 042	145 800
Land- och sjötransport	60	34 578	152 000	40	26 740	188 400
Övriga industrier	189	26 510	324 200	179	50 317	351 300
Summa	**581**	**284 396**	**2 599 800**	**688**	**820 727**	**5 513 900**

Som synes var under år 1917 antalet deltagare i arbetsinställelser och förlorade arbetsdagar störst inom kol- och maskinindustrierna. Enbart tvenne inom nämnda industrigrupper inträffade konflikter omfattade tillsammans mer än hälften av hela antalet arbetare, som deltogo i arbetsinställelser under året; även oavsett dessa två arbetsinställelser utvisar emellertid antalet konflikter inom berörda industrier en ökning från föregående år.

(Labour Gazette.)

[1] Soc. Medd. årg. 1904, sid. 88; årg. 1908, sid. 491; årg. 1909, sid. 317, 709; årg. 1910, sid. 916; årg. 1911, sid. 875; årg. 1913, sid. 64, 934; årg. 1914, sid. 1279; årg. 1916, sid. 202; årg. 1917, sid. 659.

— Socialförsäkring. —

Ändrade bestämmelser angående olycksfallsstatistikens handhavande. Med anledning av en av riksförsäkringsanstalten uti underdånig skrivelse den 19 december 1917 gjord framställning har Kungl. Maj:t funnit gott att, med ändring av gällande bestämmelser i ämnet, förordna, att beträffande utarbetande av olycksfallsstatistiken, i vad den avser olycksfall, som inträffa efter ingången av år 1918, skall gälla följande:

1) Riksförsäkringsanstalten har att utarbeta för den sociala olycksfallsförsäkringen erforderlig statistik över olycksfall, nämligen *dels* den i »Sveriges officiella statistik» ingående årliga berättelsen om »Olycksfall i arbete», *dels* den specialstatistik på hithörande område, som är av betydelse för ifrågavarande försäkring.

2) Socialstyrelsen har att utarbeta den specialstatistik rörande olycksfall i arbete, som är av betydelse för arbetarskyddet och yrkesinspektionen.

3) Frågor om verkställandet av mera omfattande yrkes- eller lönestatistiska utredningar på grundvalen av det olycksfallsstatistiska primärmaterialet avgöras i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t efter vederbörandes hörande.

Invaliditets- och ålderdomsförsäkringen i Norge. Frågan om införande av allmän invaliditets- och ålderdomsförsäkring i Norge var under åren 1907—1912 föremål för utredning inom en för ändamålet tillsatt kommitté, den s. k. trygdekommittén. Såsom framgår av den redogörelse för nämnda kommittéarbete, som förut lämnats i Soc. Medd. (årg. 1913, sid. 150), framträdde under frågans behandling inom kommittén vissa djupgående meningsskiljaktigheter, vilka hade till följd, att de kommitterade uppdelade sig i tvenne fraktioner, som framlade var sitt särskilda betänkande. Då regeringen icke ansåg någotdera av de framlagda förslagen kunna i oförändrat skick läggas till grund för en proposition till stortinget, hänsköts frågan till förnyad utredning inom socialdepartementet. Som resultat av denna utredning framlade departementschefen den 5 mars 1918 ett nytt förslag, vilket enligt kunglig resolution samma dag skulle föreläggas stortinget. Nämnda regeringsförslag ansluter sig i huvudsak till det av trygdekommitténs majoritet framlagda utkastet, vilket dock i vissa hänseenden modifierats i av minoriteten förordad riktning, varjämte förslaget ur försäkringsteknisk synpunkt underkastats en omarbetning på grundval av den senast föreliggande inkomst- och förmögenhetsstatistiken.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under februari 1918. Under februari månad rådde fortfarande mycket god arbetstillgång och bristen på manlig arbetskraft skärptes genom än flera arbetares inträde i krigstjänst. Inom textilindustrien måste arbetstiden emellertid förkortas på grund av bristande tillgång på råvaror.

Löneförbättringar (krigstillägg inberäknat) kommo under månaden 420 000 arbetare till godo med tillsammans 90 000 pund sterling i veckan.

Antalet påbörjade arbetsinställelser utgjorde under månaden 82 med sammanlagt 55 822 berörda arbetare och 287 500 förlorade arbetsdagar mot c:a 93 000 resp. 533 000 under sistlidne januari månad samt 11 165 resp. 43 300 under februari 1917.

Antalet på arbetsförmedlingsanstalterna anmälda lediga platser utgjorde under den fyra-veckorsperiod, som slutade den 8 februari 1918, i medeltal 41 417 per vecka mot 32 799 under föregående fem-veckorsperiod och 42 004 under den period, som slutade den 9 februari 1917. Antalet tillsatta platser i genomsnitt per vecka uppgick under samma perioder till resp. 31 876, 24 282 och 33 856.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under februari 1918. Det industriella läget under februari företedde inga väsentliga olikheter vid jämförelse med närmast föregående månad. Tillverkningen bedrevs ungefär i samma omfång som under februari 1917. Vissa industrigrenar kunde på grund av tillverkning för krigsändamål uppvisa stegrad produktion.

Enligt sjukkassornas redovisning för sina i arbete varande medlemmar den 1 mars 1918 hade dessa sedan den 1 februari minskats med 7 401 eller 0·1 % (mot en minskning av 0·5 % under närmast föregående månad). Minskningen har avseende blott å de arbetande kvinnorna, vilka nedgått i antal med 11 088 eller 0·3 % (mot en minskning av 0·9 % under föregående månad), under det att de manliga arbetarna utvisa en ökning av 3 687 eller 0·1 % (mot en minskning av 0·1 % under föregående månad). Ihågkommas bör, att det arbete, som utföres av krigsfångar, ej inverkar å dessa siffror.

Av 1 126 768 redovisade medlemmar av 34 fackförbund voro 9 308 eller 0·8 % arbetslösa vid slutet av februari mot 0·9 % föregående månad, samt resp. 1·6, 2·8, 5·1 och 3·7 % under februari månad 1917, 1916, 1915 och 1914.

Enligt arbetsförmedlingsstatistiken kommo under februari på 100 lediga platser för män 58 arbetssökande (mot 62 föregående månad) och på 100 lediga platser för kvinnor 93 arbetssökande (mot 99 föregående månad).

(Reichsarbeitsblatt.)

Arbetslöshetsförsäkringen i Danmark räkenskapsåret 1916—1917.[1] Vid slutet av räkenskapsåret 1915—1916 (31 mars 1916) funnos i Danmark 60 registrerade arbetslöshetskassor (mot 57 föregående år). Under året 1916—1917 har ingen ny kassa registrerats, men en av de förut befintliga däremot avförts från den 1 januari 1917, vadan alltså den 31 mars 1917 kvarstodo 59 registrerade kassor.

Samtliga kassor med allenast ett undantag voro avsedda att omfatta arbetare inom visst fack. Antalet kassor med lokalt begränsat verksamhetsområde uppgick vid räkenskapsårets början till 4, varav dock 2 sedermera utvidgats till att omfatta arbetare inom hela landet.

Antalet understödsberättigade medlemmar i arbetslöshetskassorna uppgick den 31 mars 1916 till 137 172 män och 21 414 kvinnor; vid samma tidpunkt 1917 hade antalet ökats till 151 888 män och 24 420 kvinnor eller inalles 176 308 personer. Härtill kommo 2 520 icke understödsberättigade medlemmar, varav omkring hälften utgjordes av minderåriga, vilka inträtt som betalande medlemmar för att kunna bliva understödsberättigade omedelbart efter uppnådd åldersgräns — 18 år — utan att behöva avvakta utgången av den föreskrivna ettåriga väntetiden.

Kassornas inkomster uppgingo under räkenskapsåret till sammanlagt 3·6 millioner kronor, varav cirka 2 millioner utgjordes av medlemsavgifter, 0·2 million av räntor m. m., 0·9 million av statsbidrag och 0·5 million av kommunala tillskott. Utgifterna belöpte sig samtidigt till 2·5 millioner kronor, varav 2 millioner till understödsverksamheten, 0·4 million till administrationskostnader och 0·1 million som avsättning till fonden för beredande av understöd under extraordinär arbetslöshet. Kassornas tillgångar uppgingo den 31 mars 1916 till 4·3 millioner och den 31 mars 1917 till 5·4 millioner kronor.

Understöd utbetalades under året till c:a 42 000 arbetslösa medlemmar under sammanlagt 1·3 millioner understödsdagar (i genomsnitt 8 dagar per medlem). Hela antalet redovisade arbetslöshetsdagar uppgick till 2·5 millioner eller i medeltal 15 per medlem. Motsvarande siffror för föregående år framgår av följande översikt:

Räkenskapsår	1908 —09	1909 —10	1910 —11	1911 —12	1912 —13	1913 —14	1914 —15	1915 —16	1916 —17
Understödsdagar per medlem	13	13	14	12	10	11	14	9	8
Arbetslöshetsdagar per medlem	39	31	30	24	20	20	26	18	15

Som härav synes, var arbetslöshetssiffran under redogörelseåret den lägsta, som hittills redovisats.

(Arbejdslöshedsinspektörens inberetning.)

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1911, sid. 790; 1912, sid. 332; 1913, sid. 251; 1915, sid. 159; 1916, sid. 481.

— Arbetsförmedling. —

Den privata arbetsförmedlingen i Sverige under år 1917.[1] Antalet genom enskilda kommissionärer tillsatta platser under år 1917 framgår av nedanstående översikt.

1917	Hela riket				Därav i Stockholm			
	Antal uppgifter	Antal tillsatta platser			Antal uppgifter	Antal tillsatta platser		
		manl.	kvinnl.	summa		manl.	kvinnl.	summa
Januari	202	1 001	2 806	**3 807**	51	643	1 419	**2 062**
Februari	202	685	2 732	**3 367**	51	322	1 344	**1 666**
Mars	206	887	3 726	**4 613**	51	435	1 556	**1 991**
April	206	1 055	4 741	**5 796**	50	406	2 036	**2 442**
Maj	198	1 149	3 476	**4 625**	50	681	1 678	**2 359**
Juni	187	984	2 580	**3 564**	45	492	1 239	**1 731**
Juli	185	1 004	2 273	**3 277**	45	478	1 019	**1 497**
Augusti	190	1 497	3 014	**4 511**	48	705	1 239	**1 944**
September	198	1 411	4 426	**5 837**	49	643	1 776	**2 419**
Oktober	192	1 603	4 776	**6 379**	47	668	2 233	**2 901**
November	180	914	2 867	**3 781**	43	447	1 449	**1 896**
December	171	580	1 620	**2 200**	44	363	746	**1 109**
Summa	—	**12 720**	**39 037**	**51 757**	—	**6 283**	**17 734**	**24 017**

Av de inalles 51 757 tillsatta platserna kommo 22 708 på årets fem sista månader. Föregående år, då statistik förelåg endast från och med augusti, var motsvarande siffra 21 628.

Efter vad tabellen utvisar, hava av de tillsatta platserna omkring $^3/_4$ varit kvinnliga, ett förhållande, som tydligen beror på, att ett flertal av kommissionärerna specialiserat sig på förmedling av tjänarinneplatser.

Hela antalet kommissionärer, från vilka rapporter under året inkommit — inräknat sådana, vilkas verksamhet endast pågått vissa månader eller vilkas uppgifter varit för statistisk bearbetning obrukbara — utgjorde 237. Deras fördelning på olika landsdelar framgår av nedanstående **översikt:**

Stockholms stad 55	Gottlands län 1	Skaraborgs län 8
Uppsala län 2	Blekinge län 2	Värmlands län 8
Södermanlands län 11	Kristianstads län 5	Örebro län 9
Östergötlands län 14	Malmöhus län 59	Kopparbergs län 1
Jönköpings län 4	Hallands län 6	Gävleborgs län 8
Kronobergs län 4	Göteborgs och Bohus län . . 28	Västernorrlands län 7
Kalmar län 4	Älvsborgs län 5	Jämtlands län 1

Av de här ifrågavarande kommissionärerna voro, som synes, bortåt $^1/_4$ verksamma enbart i Stockholm och av återstoden flertalet hemmahörande i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län. Av de förmedlade platserna kommo nära hälften på huvudstaden.

Den offentliga arbetsförmedlingen i Österrike. Ett första steg till skapande av en enhetlig organisation för den offentliga arbetsförmedlingen i Österrike har åvägabragts genom en av inrikesministern den 24 december 1917 utfärdad »förordning angående reglering av arbetsförmed-

[1] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 459.

lingen under de av kriget föranledda, utomordentliga förhållandena». Syftet med nämnda reglering är i första hand att vid en blivande demobilisering av armén möjliggöra en snabb utplacering av de värnpliktiga å den allmänna arbetsmarknaden. Detta mål avser man att ernå icke genom upprättande av några nya statsinstitutioner, utan genom anlitande av redan befintliga arbetsförmedlingsanstalter, vilka med hänsyn härtill skola ställas under offentlig kontroll, men också från statens sida komma i åtnjutande av visst understöd. Ledning och tillsyn över arbetsförmedlingen skall utövas av en tills vidare under inrikesministeriet lydande inspektionsmyndighet (framdeles avsedd att förläggas till det nya ministeriet för sociala frågor). För övervakande och främjande av arbetsförmedlingsverksamheten skola dessutom för olika landsdelar tillsättas särskilda tillsynsmyndigheter, vilka vid sin sida skola hava ett arbetsförmedlingsråd, sammansatt av representanter för arbetsgivare och arbetare ävensom för i orten befintliga större arbetsförmedlingsanstalter. Ifrågavarande tillsynsmyndigheter hava att föra register över samtliga inom deras område befintliga arbetsförmedlingsanstalter av allmännyttig karaktär, och åligger det i följd härav berörda anstalter att städse hålla vederbörande myndighet underrättad om sin verksamhet (firmanamn, adress, telefon, mottagningstider, avgifter, eventuella avdelningskontor m. m.).

Uppdrag att för visst område handhava den interlokala arbetsförmedlingen skall tilldelas därtill lämpliga större anstalter, vilka för sådant fall av vederbörande tillsynsmyndigheter erhålla särskild auktorisation som *offentliga arbetsförmedlingsanstalter*. Dylika anstalter må icke upprättas i större utsträckning, än det lokala behovet kräver. Som villkor för sådan offentlighetsförklaring har i övrigt föreskrivits, att arbete vid ifrågavarande anstalter skall förmedlas kostnadsfritt eller endast mot låga, av vederbörande tillsynsmyndighet fastställda avgifter; vidare skall arbetsförmedlingens opartiskhet garanteras därigenom, att anstalten står under ledning av en av arbetsgivare och arbetare sammansatt styrelse; beträffande arbetsförmedlingens ställningstagande vid eventuella arbetskonflikter bör i anstaltens stadgar vara fastslaget, antingen att den paritetiska styrelsen äger bestämma, huruvida något arbete i sådant fall bör förmedlas, eller ock att arbetsförmedlingen visserligen skall obehindrat fortgå, men att alla personer, som anlita anstalten, skola behörigen underrättas om konflikten. Statsunderstöd eller andra förmåner från statens sida skola i regel endast komma de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna till del. Inom kommuner, där dylika anstalter ej lämpligen kunna upprättas, skola i stället anordnas uppsamlingsställen, där arbetsansökningar och anmälningar om lediga platser mottagas för vidare befordran till närmaste anstalt (alltså ungefär motsvarande de svenska arbetsförmedlingsanstalternas ombud).

Erkännande som offentliga arbetsförmedlingsanstalter meddelas tills vidare endast sådana anstalter, vilkas verksamhet omfattar allt slags arbete, utan några inskränkningar till särskilda industrigrenar eller yrkesgrupper. I vad mån även fackarbetsanvisningar skola kunna komma i åtnjutande av motsvarande förmåner, torde framdeles komma att genom en särskild författning fastställas.

(Der Arbeitsnachweis.)

— Bostadsförhållanden. —

Den sekundära fastighetskrediten i städer och stadsliknande samhällen. Den inom civildepartementet tillkallade bostadskommissionen har i samråd med inom departementet tillkallade särskilda kreditsakkunniga utarbetat och nyligen till civilministern överlämnat sitt den 6 december 1917 dagtecknade betänkande angående ordnandet av den sekundära bostadskrediten.

Förslaget går närmast ut på att ordna den egentliga sekundärkrediten i rikets städer, vilken som bekant hittills saknat all organisation. Detsamma gäller i stort sett hela kreditgivningen inom de stadsliknande samhällena, såväl de större städernas församhällen som landsortens köpingar och municipalsamhällen. Då dessa samhällen i regel varit utestängda från den med statens stöd hittills bedrivna låneverksamheten, hava de ansetts böra komma i åtnjutande av de fördelar, som kunna beredas av de nu föreslagna nya åtgärderna. Slutligen hava för kommunerna öppnats särskilda möjligheter att erhålla kredit för bostadsändamål.

Planen till den föreslagna organisationen är delvis uppgjord efter mönster av konungariket Sveriges stadshypotekskassa och de därtill knutna stadshypoteksföreningarna. Medelanskaffningen

skall sålunda ombesörjas av en för hela riket gemensam centralkassa, *riksinteckningskassan*, till vilken staten tillskjuter en grundfond på 15 millioner kronor. Kassan äger rätt att utgiva obligationer till tio gånger grundfondens och den blivande reservfondens sammanlagda belopp. Låneförmedlingen skall i regel handhavas av s. k. *inteckningsföreningar*, vilka i sina grunddrag likna stadshypoteksföreningarna. Emellertid föreligger en vittgående principiell olikhet, i det att den solidariska ansvarighet, som förefinnes mellan sistnämnda föreningar inbördes såväl som emellan der s enskilda medlemmar, icke ansetts böra gälla för inteckningsföreningarna. Den nödiga solvensen skall i stället i främsta rummet åstadkommas genom fondbildning samt genom en inbördes betalningsplikt, som vid behov kan tagas i anspråk i form av en utgående tilläggsränta på en halv procent. Kassans utlåning behöver emellertid icke ske enbart genom dylika föreningar. Jämväl bolag och ekonomiska föreningar, speciellt allmännyttiga sådana, liksom ock större bostadsintresserade industriföretag samt i undantagsfall enskilda personer kunna erhålla lån hos kassan. Kommunerna hava slutligen erhållit vissa förmåner för att med fördel kunna använda sig av kassans medel för sin bostadspolitik.

Den största avvikelsen från de båda hittillsvarande av staten understödda fastighetskreditanstalterna innebär emellertid det enskilda företag, *riksinteckningskassans garantiaktiebolag*, som efter självständig prövning skall ikläda sig borgen för alla lån, som av kassan kunna utlämnas. Endast kommunalgaranterade lån äro härifrån undantagna. Avsikten med bolagsidén är i främsta rummet att för organisationen tillgodogöra sig det enskilda företagarinitiativets affärsmässighet och driftighet. Vidare har bolagets aktiekapital, givetvis till uppgift att stärka kassans obligationer och så vitt möjligt borteliminera inteckningshypotekets lägre värde. Slutligen skall bolaget utjämna olikheterna i den säkerhet, som de olika låntagarna förmå att ställa, genom att så att säga sammansmälta dem i en enda likformig, nämligen bolagets egen borgen.

Lån skola enligt förslaget i regel lämnas högst intill 75 procent av fastighetsvärdet. Dock må fastigheter inom de större städer, där stadshypotekskassan tillämpar belåningsgränsen 60 procent, kunna belånas intill 80 procent.

Någon nedre belåningsgräns har icke stipulerats, varför det sålunda står fastighetsägare öppet att använda sig av denna kredit även för primärbelåning, så framt de nämligen äro villiga att härför vidkännas de högre kostnader, som givetvis alltid måste vara förenade med sekundärbelåning.

Yttranden om förslaget hava inhämtats från fullmäktige i riksgäldskontoret samt från socialstyrelsen, patent- och registreringsverket och stadshypotekskassan.

Hyreslagstiftningen i Norge. Såsom i Soc. Medd. (årg. 1917, sid. 201) förut omnämnts, utfärdades i Norge den 10 maj 1916 en provisorisk lag angående reglering av bostadshyra, vilken lag sedermera på grund av framkomna missförhållanden kompletterades genom å administrativ väg utfärdade provisoriska förordningar den 26 augusti och 10 november 1916 rörande förbud mot uppsägning av hyresgäster, och mot ändring av bostadslägenheter till affärslokaler. Den 26 maj 1916 hade dessutom till stortinget framlagts förslag om beviljande av anslag till en kommitté för behandling av bostadsfrågan, och blev, sedan denna framställning bifallits, den s. k. bostadskommittén tillsatt den 21 juli samma år. Nämnda kommitté avgav den 14 maj 1917 förslag till *lag angående bostadsförhållanden*, vilket förslag med vissa modifikationer förelades stortinget genom proposition den 25 maj samma år.

Ifrågavarande lagförslag omfattade förutom vissa övergångsbestämmelser följande tre kapitel:

1. Kommunal reglering av bostadshyror m. m.
2. Bostadsförmedling.
3. Byggnadsskyldighet för industriella företag.

Bestämmelserna om den kommunala hyresregleringen anslöto sig i huvudsak till 1916 års lag med därtill genom de ovan nämnda förordningarna gjorda tillägg. Bestämmelserna om bostadsförmedling voro däremot helt nya och gingo ut på, att kommunerna skulle äga fastställa anmälningsplikt för husägare i fråga om hyreslediga lägenheter. Beträffande slutligen den byggnadsskyldighet, som konungen efter framställning från vederbörande kommuner skulle kunna ålägga industriella företag för tillgodoseende av arbetarnas bostadsbehov, framhölls av kommittén, att detta förslag icke innebar någon principiell nyhet inom lagstiftningen, enär liknande föreskrifter redan funnes i de gällande koncessionslagarna. De enskilda arbetsgivarnas intresse härvidlag till-

godosågs i övrigt genom åtskilliga garantier; bland annat föreskrevs, att dylik byggnadsskyldighet endast skulle kunna åläggas företag, som blivit anlagda eller utvidgade efter det inom kommunen beslut fattats om införande av hyresförmedling, och arbetsgivaren alltså på förhand kunnat inse, att bostadsbrist å orten förelåge.

Omedelbart efter det förordningen den 26 augusti 1916 utfärdats, hade från vissa husägares sida försports försök att kringgå det där stadgade förbudet mot uppsägning av hyresgäster. I första hand tillgreps därvid den även i Sverige praktiserade utvägen att förelägga hyresgästerna kontrakt, avsedda att utan uppsägning upphöra att gälla å viss dag. I propositionen den 25 maj 1917 intogs till förhindrande av detta missbruk en bestämmelse, varigenom en hyresgäst även i nu berörda fall icke skulle kunna tvingas till avflyttning utan hyresnämndens samtycke. För att skydda hyresgästernas intressen vid oktoberflyttningen 1917, då lagförslaget ännu icke blivit föremål för behandling i stortinget, utfärdades också den 8 september 1917 en provisorisk förordning av enahanda innehåll, avsedd att omedelbart träda i kraft. Nämnda förordning innehöll även straffbestämmelser gent emot det kringgående av hyresregleringslagen, som företogs därigenom, att särskild ersättning utlovades eller emottogs för anskaffande av hyresledig lägenhet.

Den 12 oktober 1917 utfärdades ytterligare en provisorisk förordning, avseende sådant tillägg till den förut omnämnda förordningen den 10 november 1916, att lägenheter, som hittills använts för hotellrörelse, icke utan hyresnämnds samtycke skulle få tagas i bruk för annan affärsverksamhet. I proposition den 16 november 1917 framlades förslag om motsvarande tillägg till det under stortingets behandling liggande lagförslaget av den 25 maj. Samtidigt föreslogos även vissa andra ändringar av ifrågavarande lagförslag, i huvudsaklig överensstämmelse med en från bostadskommittén den 24 oktober ingiven framställning. I första hand gällde dessa ändringar en utsträckning av lagstiftningen att omfatta även mellanhavande mellan arbetsgivare och arbetare i det fall, där arbetaren bebor av arbetsgivaren upplåten lägenhet. Vidare föreslogs den betydelsefulla utvidgning av hyresregleringen, att hyresnämnderna skulle äga fastställa hyror även i fråga om förut icke uthyrda lägenheter, därest vederbörande kommun så beslutat. Ett ytterligare tilläggsstadgande avsåg att i händelse av hyresgästs frånfälle tillförsäkra efterlevande maka fortsatt hyresrätt. Slutligen fastslogs också ogiltigheten av sådan mellan hyresvärd och hyresgäst träffad överenskommelse, varigenom parterna förklarat sig ense om att låta hyresavtalet upphöra, för den händelse hyresnämnd ändrade det fastställda hyresbeloppet.

— Föreningsväsen. —

Den danska landsorganisationen 1898—1918. De danska arbetarnas fackliga centralorganisation, »de samvirkende fagforbund», bildades i början av år 1898 och hade sålunda vid senaste årsskiftet ägt bestånd i 20 år. Organisationens utveckling under denna period framgår av nedanstående översikt:

År	Antal fackföreningar	Antal medlemmar	Ökning %	År	Antal fackföreningar	Antal medlemmar	Ökning %
1898	745	50 959	—	1908	1 224	96 651	*6·4*
1899	1 076	75 299	*47·8*	1909	1 250	98 648	*2·1*
1900	1 078	77 096	*2·4*	1910	1 291	101 563	*3·0*
1901	979	73 000	*— 5·3*	1911	1 801	105 269	*3·6*
1902	970	64 310	*— 11·9*	1912	1 221	107 067	*1·7*
1903	986	62 869	*— 2·2*	1913	1 261	114 698	*7·1*
1904	975	65 439	*4·1*	1914	1 276	121 121	*5·6*
1905	1 020	68 817	*5·2*	1915	1 318	131 889	*8·9*
1906	1 052	77 651	*12·8*	1916	1 468	150 522	*14·1*
1907	1 163	90 806	*16·9*	1917	1 676	179 284	*19·1*

Sedan 1904 har organisationens medlemsantal, efter vad härav framgår, befunnit sig i oavbruten stegring. Särskilt stor var ökningen av medlemsantalet under åren 1906 och 1907, liksom

också 1916 och 1917. Under åren 1909—1912 var nyanslutningen däremot relativt ringa. Fluktuationerna äro i stort sett desamma som inom den svenska landsorganisationens utveckling, dock med den skillnad, att depressionen under 1909 och följande år till följd av storstrejken och dess sviter framträdde avsevärt svårare i vårt land än i Danmark.

(Arbejderen.)

— Arbets- och löneförhållanden. —

Lärlingar inom industri och hantverk i Danmark. Vid den i maj 1914 anordnade industri- och hantverksräkningen i Danmark[1] infordrades bland annat även uppgifter om antalet lärlingar inom olika yrken. Hela det sålunda redovisade lärlingsantalet befanns uppgå till 30 285, därav 11 302 inom metallindustrien, 9 745 inom byggnads- och möbelindustrien, 4 156 inom *livsmedelsindustrien*, 2 162 inom beklädnadsindustrien, 1 488 inom grafiska industrien, 970 inom trävaruindustrien och 462 inom övriga näringsgrupper. Efter vad i statistiska departementets redogörelse framhålles, äro dessa siffror ofullständiga så till vida, att däri icke innefattas hela antalet yngre arbetare, vilka vid fabriker och verkstäder äro sysselsatta med att tillägna sig praktisk *färdighet i industriellt arbete*. Inom åtskilliga industrigrenar har det nämligen med maskinteknikens nuvarande utveckling befunnits omöjligt att uppdraga någon fast gräns mellan lärlingar och yrkesutbildade, och har man därför måst avstå från att erhålla någon särskild redovisning angående lärlingarna. Särskilt har detta varit fallet inom textil- och läderindustrierna, där fördenskull av de talrika minderåriga arbetarna endast ett fåtal upptagits som lärlingar.

Nedanstående översikt utvisar antalet lärlingar i förhållande till hela antalet arbetare inom sådana yrken, där vid 1914 års industriräkning redovisades över 200 lärlingar:

	%		%		%
Barberare	48·4	Mejeriarbetare	30·4	Skomakare	20·4
Urmakare	36·6	Bleck- och kopparslagare	28·4	Skeppstimmermän	19·9
Smeder o. maskinarbetare	34·6	Snickare	28·3	Murare	17·1
Mekaniska arbetare	34·4	Bokbindare	27·9	Cigarrarbetare	17·0
Elektriska arbetare	33·1	Sadelmakare o. tapetserare	27·8	Skräddare	15·3
Bageri- o. konditoriarbetare	32·3	Typografer	26·0	Kvarnarbetare	13·4
Slakteri- o. charkut.-arbetare	31·9	Timmermän	24·4	Gjutare	11·8
Målare	30·9	Gelbgjutare och metallarbetare	23·2	Maskinsnickare o. sågverksarbetare	9·8
Vagnmakare	30·9				

En jämförelse med närmast föregående industriräkning, vilken ägde rum år 1906, giver vid handen, att lärlingsantalet under den mellanliggande 8-årsperioden hållit sig i stort sett konstant. Vad de enskilda yrkena beträffar, framträder en tydlig tendens till stegring av lärlingsantalet särskilt inom metallindustrien, under det minskning synes hava inträtt bland annat inom byggnadsfacken. Sistnämnda förhållande beror sannolikt åtminstone delvis därpå, att konjunkturerna inom byggnadsverksamheten år 1914 voro avsevärt sämre än 1906, vilket givetvis inverkat hämmande på tillströmningen av lärlingar. Bland yrken, som företedde i det närmaste oförändrad lärlingsprocent, äro att nämna bagare, slaktare och typografer.

(Statistiske Efterretninger.)

— Levnadskostnader. —

Kylhusväsendet i Sverige. Genom beslut den 3 juli 1916 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst nio sakkunniga personer för att biträda inom nämnda departement vid utredning av frågorna om inrättande av spannmålslagerhus och kylhus och om

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1915, sid. 39. Industriräkningens definitiva resultat föreligga numera i en av statistiska departementet i december 1917 utgiven publikation (Statistisk tabelvaerk, V: A n:r 12).

de åtgärder, som från statens sida borde vidtagas för befrämjande därav. Ifrågavarande sakkunniga (lagerhus- och kylhuskommittén) hava den 15 mars 1918 ingivit ett betänkande rörande kylhusväsendet i Sverige och därmed sammanhängande förhållanden. Kommittén har däri hemställt, att en särskild fond om för närvarande minst 2 millioner kronor skall inrättas för understödjande av företrädesvis för livsmedelslagring avsedda kylinrättningars anläggande och utvidgande, från vilken fond understöd utan återbetalningsskyldighet må tilldelas kommuner och andra, som förklarat sig villiga att anlägga eller utvidga kylinrättningar. Såsom villkor för understöd ur ifrågavarande fond bör enligt kommitténs förslag bland annat gälla, att, där så påfordras, det nyttiga kylutrymmet är tillräckligt för lagring av minst 10 kg. fruset kött för varje medlem av befolkningen i kommunen, däri inräknat å orten befintliga statsportionerade personer (militärmanskap, sjukhuspatienter och fångar). Staten skall äga företrädesrätt till förhyrande av kylutrymme erforderligt för lagring av minst 20 kg. fruset kött för varje på orten statsportionerad person.

Kommittén har dessutom hemställt, att järnvägsstyrelsen måtte få i uppdrag att utreda, huruvida och i vad mån ekonomiska bidrag från statens sida äro lämpliga och erforderliga för att befordra modärna kyltransportanordningars införande å de enskilda järnvägarna, ävensom att åtgärder måtte vidtagas, varigenom bland villkoren för erhållande av rederilån må införas bestämmelser, att de låneunderstödda fartygen böra vara försedda med kylinrättning för tillgodoseende av såväl fraktbehov som besättningens provianteringsbehov.

Levnadskostnadernas stegring i Danmark under kristiden. I Statistiske Efterretninger 1918, h. 3, har publicerats en undersökning av levnadskostnadernas stegring i Danmark under kristiden. Beräkningarna, som utgå från en sammanlagd årsutgift å 2 000 kr. enligt priserna i juli 1914, visa följande utveckling av prisnivån:

Utgiftsposter	Årsutgift enligt priserna under					Indextal, om siffrorna för juli 1914 sättas = 100			
	juli 1914	juli 1915	juli 1916	juli 1917	februari 1918	juli 1915	juli 1916	juli 1917	februari 1918
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.				
Matvaror	950	1 219	1 386	1 580	1 642	128	146	166	173
Kläder, skodon, tvätt	270	297	432	513	567	110	160	190	210
Bostad	330	330	342	375	404	100	104	114	122
Bränsle och lyse	100	130	175	220	275	130	175	220	275
Skatter och försäkringsagv. m. m.	210	210	210	210	210	100	100	100	100
Övriga utgifter	140	140	173	196	224	100	124	140	160
Summa	**2 000**	**2 326**	**2 718**	**3 094**	**3 322**	**116**	**136**	**155**	**166**

Under förutsättning av oförändrad sammansättning av årsbudgeten hade levnadskostnaderna i Danmark från juli 1914 till februari 1918 stegrats med 66 %. I Sverige uppnåddes samma procentsiffra för levnadskostnadernas stegring under september 1917 med utgångspunkt från prisläget under maj 1914 (Soc. Medd. 1917, sid. 1172). Senast verkställda beräkningar för Sverige, avseende januari och april 1918, utvisa en ökning av resp. 92 och 102 %(Soc. Medd. 1918, sid. 187 och 464). En på likartat sätt utförd undersökning av levnadskostnadernas stegring i Norge under tiden juli 1914—november 1917 visar en ökning av 128 % (Soc. Medd. 1918, h. 2, sid. 237).

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Mars månad år 1918.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under mars månad.

Översikt av verksamheten under *mars* månad år 1918.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	2 894	1 189	1 008	2 256	2 741	1 523	**5 150**	**3 930**	**2 531**
Stockholms län	1 389	962	772	264	330	135	**1 653**	**1 292**	**907**
Uppsala stad och län	648	321	211	212	292	158	**860**	**613**	**369**
Södermanlands län	475	400	270	248	241	110	**723**	**641**	**380**
Östergötlands län	939	626	427	702	515	325	**1 641**	**1 141**	**752**
Norrköping	964	155	143	1 013	226	126	**1 977**	**381**	**269**
Jönköpings län	280	260	154	258	216	121	**538**	**476**	**275**
Kronobergs län	77	51	37	91	98	66	**168**	**149**	**103**
Norra Kalmar län	65	49	35	60	55	27	**125**	**104**	**62**
Södra Kalmar län	85	83	66	111	78	48	**196**	**161**	**114**
Gottlands län	62	56	23	63	83	38	**125**	**139**	**61**
Blekinge län	410	260	213	410	344	230	**820**	**604**	**443**
Kristianstads län	257	345	180	304	348	194	**561**	**693**	**374**
Malmöhus län: Malmö	1 703	792	673	1 477	798	680	**3 180**	**1 590**	**1 353**
Malmöhus län: Lund	302	139	124	93	84	52	**395**	**223**	**176**
Malmöhus län: Landskrona	128	136	99	51	72	24	**179**	**208**	**123**
Malmöhus län: Hälsingborg	933	321	282	996	232	137	**1 929**	**553**	**419**
Malmöhus län: Ystad	209	65	60	167	60	41	**376**	**125**	**101**
Malmöhus län: Trälleborg	196	105	85	53	45	32	**249**	**150**	**117**
Malmöhus län: Eslöv	126	111	90	46	62	33	**172**	**173**	**123**
Malmöhus län: Skurup	48	49	35	33	38	28	**81**	**87**	**63**
Hallands län	182	161	122	166	147	99	**348**	**308**	**221**
Göteb. o. Bohus län	271	189	122	148	186	70	**419**	**375**	**192**
Göteborg	1 465	1 209	1 100	1 829	1 003	667	**3 294**	**2 212**	**1 767**
Älvsborgs län	1 078	163	131	2 223	60	39	**3 301**	**223**	**170**
Skaraborgs län	282	355	173	238	320	146	**520**	**675**	**319**
Värmlands län	90	98	63	143	210	102	**233**	**308**	**165**
Örebro län	439	599	237	370	410	231	**809**	**1 009**	**468**
Västmanlands län	541	350	233	269	374	182	**810**	**724**	**415**
Kopparbergs län	275	146	112	270	323	175	**545**	**469**	**287**
Gävle stad och län	228	142	127	162	138	100	**390**	**280**	**227**
Västernorrlands län	484	103	93	96	66	36	**580**	**169**	**129**
Jämtlands län	101	60	35	118	196	65	**219**	**256**	**100**
Västerbottens län	99	77	57	154	143	107	**253**	**220**	**164**
Norrbottens län	124	140	83	125	137	97	**249**	**277**	**180**
Tillsammans mars 1918	**17 849**	**10 267**	**7 675**	**15 219**	**10 671**	**6 244**	**33 068**	**20 938**	**13 919**
» febr. 1918	*17 103*	*10 077*	*7 675*	*13 308*	*8 179*	*5 053*	*30 411*	*18 256*	*12 728*
» mars 1917	14 451	10 637	7 226	10 234	10 286	5 808	24 685	20 923	13 034
» » 1916	13 542	10 871	7 909	10 013	10 721	6 073	23 555	21 592	13 982
» » 1915	18 578	9 826	7 544	10 904	10 166	5 895	29 482	19 992	13 439

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk m. m.	3 783	3 609	2 304	848	1 519	703	**4 631**	**5 128**	**3 007**	90	59
därav arbetssökande personer	3 617			828			**4 445**				
Skogshushållning	644	681	514	—	—	—	**644**	**681**	**514**	95	75
därav arbetssökande personer	619			—			**619**				
Gruvdrift och malmförädling	169	108	48	—	—	—	**169**	**108**	**48**	156	44
därav arbetssökande personer	166			—			**166**				
Industri och hantverk m. m.	6 876	1 841	1 445	5 820	451	338	**12 696**	**2 292**	**1 783**	554	78
därav arbetssökande personer	6 434			5 676			**12 110**				
Handel och samfärdsel	1 862	1 015	687	1 345	1 192	736	**3 207**	**2 207**	**1 423**	145	64
därav arbetssökande personer	1 667			1 263			**2 930**				
Husligt arbete	4	3	—	6 960	7 417	4 416	**6 964**	**7 420**	**4 416**	94	60
därav arbetssökande personer	4			5 711			**5 715**				
Allmän o. litterär verksamhet	14	24	16	78	78	39	**92**	**102**	**55**	90	54
därav arbetssökande personer	14			77			**91**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	4 497	2 986	2 661	168	14	12	**4 665**	**3 000**	**2 673**	156	89
därav arbetssökande personer	3 416			162			**3 578**				
Summa för mars 1918	**17 849**	**10 267**	**7 675**	**15 219**	**10 671**	**6 244**	**33 068**	**20 938**	**13 919**	158	66
därav arbetssökande personer	**15 937**			**13 717**			**29 654**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Mars	Febr.	Mars	Mars	Febr.	Mars
Jordbruk och skogshushållning m.m.	1917	1918	1918	1917	1918	1918
Män	67	93	*103*	56	62	*66*
Kvinnor	51	64	*56*	36	42	*46*
Tillsammans	**64**	**87**	***91***	**52**	**58**	***61***
Övriga näringsgrenar						
Män	192	218	*225*	78	85	*81*
Kvinnor	107	177	*157*	60	65	*61*
Tillsammans	**140**	**196**	***184***	**67**	**74**	***69***
Samtliga yrkesgrenar						
Män	136	170	*174*	68	76	*75*
Kvinnor	99	163	*143*	56	62	*59*
Tillsammans	**118**	**167**	***158***	**62**	**70**	***66***

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under mars 1918 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 1 082 platser, varav 738 manliga och 344 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 275, 906 och 369 samt under nästlidna månad resp. 755, 555 och 200.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala stad och län			Södermanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	14	—	—	798	688	490	312	258	153	238	268	157
Därav kvinnor	4	—	—	54	101	40	57	63	44	30	40	20
B Skogshushållning	—	—	—	153	255	237	35	50	39	57	77	44
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	3	—	—	1	8	8	—	—	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	10	2	1	2	—	—	9	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	2	1	—									
B Metall- och maskinindustri	487	110	84	62	8	5	49	1	—	29	5	5
Därav kvinnor	48	35	35									
C Trävaruindustri	31	28	18	23	23	23	7	3	1	3	4	4
Därav kvinnor	7	—	—									
D Byggnadsverksamhet	743	106	84	99	32	26	65	5	5	10	20	20
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	12	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	3	1	—									
F Textilindustri	18	6	2	6	—	—	—	—	—	8	—	—
Därav kvinnor	12	6	2	3	—	—				4	—	—
G Beklädnadsindustri	86	64	21	3	6	2	8	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	81	60	20	3	5	2						
H Närings- o. njutningsämnesindustri	252	37	24	16	5	2	13	1	—	3	2	2
Därav kvinnor	83	36	23	5	—	—				1	—	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	23	18	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	15	10	6									
J Trämasse- o. pappersindustri	8	10	3	6	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	7	10	3									
K Grafisk industri	11	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	4	1	—									
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	41	26	15	13	2	2	20	3	2	22	10	6
Därav kvinnor	2	8	2							2	1	1
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	95	27	16	1	2	1	—	—	—	2	—	—
Därav kvinnor	58	13	8									
B Butiks- och magasinspersonal	241	151	104	29	9	4	4	2	2	5	1	1
Därav kvinnor	83	37	10	4	3	1	1	1	1	2	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	215	256	141	23	17	14	14	17	8	8	3	2
Därav kvinnor	204	247	136	22	15	13	13	14	6	8	3	2
D Landtransport	152	181	85	31	25	12	22	2	1	12	6	6
Därav kvinnor	1	29	1							8	3	3
E Vattentransport	89	34	34	24	—	—	—	—	—	3	4	3
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	10	68	63	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	7	68	63									
V. Husligt arbete	1 589	2 154	1 205	173	207	79	139	214	107	192	193	83
Därav kvinnor	1 589	2 154	1 205	173	206	79	139	214	107	192	193	83
VI. Allmän och litterär verksamhet	38	34	16	1	1	1	3	1	1	1	1	1
Därav kvinnor	31	24	9				2	—	—	1	1	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	990	613	603	186	10	7	159	47	41	129	47	46
Därav kvinnor	15	1	—									
Summa för mars månad år 1918	5 150	3 930	2 531	1 653	1 292	907	860	613	369	723	641	380
Därav kvinnor	2 256	2 741	1 523	264	330	135	212	292	158	248	241	110
» » » månad år 1917	5 054	4 188	2 668	1 546	1 561	999	758	728	409	600	742	374
Därav kvinnor	2 260	2 550	1 349	243	321	137	227	252	158	246	282	126

Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			Gottlands län			
Norrköping			Övriga anstalter															
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
118	99	81	554	555	378	149	140	76	25	37	16	115	131	88	35	58	13	A
6	24	13	92	110	76	28	45	19	9	20	8	21	46	25	—	29	—	
3	7	7	53	26	12	33	37	26	3	2	2	6	8	12	7	5	5	B
—	—	—	4	5	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
3	—	—	6	4	4	26	57	29	—	12	12	—	—	—	1	1	1	A
78	13	10	56	8	5	22	17	6	3	—	—	5	5	2	2	2	—	B
3	—	—																
38	5	5	10	5	4	6	6	3	2	7	2	1	2	—	—	—	—	C
306	5	4	99	36	29	8	5	—	19	—	—	—	2	2	—	5	—	D
4	1	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	11	11	9	—	—	—	E
1	—	—																
848	3	3	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	F
673	3	3	41	—	—													
58	2	2	8	10	6	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	G
52	2	2	6	9	6	2	—	—										
47	2	1	9	3	2	7	4	3	1	—	—	4	5	2	—	—	—	H
9	1	—	4	3	2	4	3	3	1	—	—	—	2	1				
9	—	—	1	—	—	7	—	—	1	—	—	5	2	2	—	—	—	I
8	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—	2	1	1				
6	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	J
4	—	—																
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	K
2	—	—																
19	—	—	12	4	1	2	6	4	—	—	—	6	2	1	—	—	—	L
1	—	—																
																		IV.
1	1	1	10	5	3	3	1	1	—	—	—	2	—	—	1	1	1	A
1	1	1	6	1	—	2	1	1										
21	8	6	14	11	4	7	—	—	—	—	—	1	—	—	4	2	1	B
11	2	1	9	9	2	4	—	—				1	—	—	1	1	1	
21	20	10	38	49	31	12	20	11	4	8	7	13	6	5	10	6	5	C
19	20	10	38	48	31	11	19	10	4	7	6	13	6	5	10	6	5	
35	15	12	30	29	15	7	3	3	—	—	—	1	—	—	5	1	1	D
4	8	5	4	6	2	1	—	—										
52	—	—	11	2	1	6	—	—	—	—	—	7	2	2	—	—	—	E
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	F
126	164	90	466	319	200	201	146	87	76	70	51	134	78	43	52	47	32	V.
126	164	90	465	319	200	201	146	87	76	70	51	134	78	43	52	47	32	
2	2	2	13	10	5	2	2	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	VI.
2	1	1	13	7	3	2	2	1	—	1	1							
178	34	34	203	60	47	34	31	25	34	11	11	10	8	8	8	11	2	VII.
91	—	—	23	3	3	1	—	—										
1 977	381	269	1 641	1 141	752	538	476	275	168	149	103	321	265	176	125	139	61	
1 018	226	126	702	515	325	258	216	121	91	98	66	171	133	75	63	83	38	
1 023	547	365	1 335	1 267	736	414	392	210	104	157	72	285	287	187	99	149	57	
308	251	134	657	580	327	242	214	124	83	93	56	179	159	105	49	93	31	

Yrkesgrupper	Blekinge län			Kristianstads län			Malmöhus					
							Malmö			Hälsingborg		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	200	211	147	210	376	168	87	125	90	90	89	52
Därav kvinnor	73	123	78	58	123	43	13	52	49	17	19	5
B Skogshushållning	1	1	1	19	6	6	—	10	—	1	—	—
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	10	20	8	—	—	—	104	—	—
III. *Industri o. hantverk m. m.:*												
A Jord-, sten- och glasindustri	43	29	22	4	16	10	—	12	2	5	—	—
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	13	10	5	1	2	—	212	33	26	58	5	3
Därav kvinnor							64	—	—			
C Trävaruindustri	1	1	1	—	—	—	21	7	2	7	—	—
Därav kvinnor							6	—	—			
D Byggnadsverksamhet	26	25	25	22	15	11	532	184	138	146	163	163
Därav kvinnor										1	—	—
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	26	6	5	464	2	—
Därav kvinnor							12	4	4	347	—	—
F Textilindustri	2	—	—	1	—	—	214	4	4	419	1	1
Därav kvinnor	2	—	—				136	3	3	367	1	1
G Beklädnadsindustri	1	—	—	10	1	1	227	31	30	34	1	1
Därav kvinnor				2	1	1	202	30	30	18	1	1
H Närings- och njutningsämnesindustri	6	1	—	1	—	—	163	13	12	44	1	—
Därav kvinnor	—	1	—				53	12	11	8	1	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	27	—	—	29	—	—
Därav kvinnor							20	—	—	6	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	16	9	8	11	—	—
Därav kvinnor							14	8	7	10	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	5	—	—	1	1	1
Därav kvinnor							2	—	—	—	1	1
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	44	27	27	1	—	—	185	52	49	21	9	9
Därav kvinnor	5	—	—				45	26	26	8	—	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	51	11	11	1	1	—
Därav kvinnor							31	8	8			
B Butiks- och magasinspersonal	4	2	2	6	—	—	154	40	34	20	12	11
Därav kvinnor	3	1	1	4	—	—	90	30	26	13	10	9
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	32	48	27	28	24	15	55	39	34	36	29	20
Därav kvinnor	30	48	27	27	22	15	46	39	34	34	27	18
D Landtransport	10	11	7	2	—	—	142	166	93	25	15	3
Därav kvinnor	2	1	1				56	72	51	2	6	—
E Vattentransport	43	2	2	1	—	—	70	19	19	113	15	13
Därav kvinnor										2	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—
V. Husligt arbete	295	170	123	213	202	135	689	512	429	153	154	91
Därav kvinnor	295	170	123	213	202	135	686	512	429	153	154	91
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	—	—	—	2	2	2	6	2	2
Därav kvinnor							1	2	2	4	2	2
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	99	66	54	32	31	20	300	364	364	141	53	49
Därav kvinnor										6	10	9
Summa för mars månad år 1918	820	604	443	561	693	374	3 180	1 590	1 353	1 929	553	419
Därav kvinnor	410	344	280	304	348	194	1 477	798	680	996	282	187
» » » månad år 1917	869	586	410	613	594	380	2 598	1 286	944	736	401	240
Därav kvinnor	461	293	212	337	306	191	1 260	859	587	252	223	116

Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			Skaraborgs län			
						Göteborg			Övriga anstalter									
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
270	335	194	140	147	94	72	71	40	155	145	45	29	29	12	222	339	152	*A*
40	87	32	32	46	23	13	19	4	36	57	10				39	78	28	
4	1	1	6	5	5	—	—	—	—	6	6	9	—	17	9	23	8	*B*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	II.
																		III.
3	2	2	2	—	—	16	6	5	36	12	2	10	3	3	30	30	17	*A*
2	—	—				2	—	—										
62	20	15	9	9	3	125	70	61	6	2	2	22	4	3	6	6	4	*B*
						4	1	1										
6	—	—	2	—	—	23	9	7	4	—	—	6	1	—	—	—	—	*C*
2	—	—				2	—	—										
174	45	35	13	28	26	157	120	112	23	22	22	130	16	11	2	—	—	*D*
3	8	8	1	1	—	8	3	2	—	—	—	86	—	—	—	—	—	*E*
1	—	—	1	—	—	1	—	—				80	—	—				
9	1	1	28	—	—	917	3	2	4	—	—	2 663	26	24	—	—	—	*F*
8	—	—	22	—	—	881	1	1	2	—	—	2 044	21	21				
57	4	2	4	1	—	48	14	8	2	1	1	59	2	2	—	—	—	*G*
21	4	2	—	1	—	43	12	7	1	1	1	56	1	2				
89	1	1	2	1	1	111	84	80	3	1	1	13	1	—	27	14	11	*H*
30	—	—	—	1	1	60	79	76							11	7	6	
5	—	—	—	—	—	4	3	3	5	5	1	2	—	—	—	—	—	*I*
5	—	—							1	—	—							
—	—	—	—	—	—	28	7	4	—	—	—	—	1	1	—	—	—	*J*
						23	5	3										
1	—	—	1	—	—	11	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*K*
17	15	12	2	—	—	6	14	13	7	—	—	20	14	8	1	—	—	*L*
10	1	1				—	1	1										
																		IV.
—	—	—	2	1	1	17	10	7	2	—	—	6	1	1	1	1	—	*A*
						2	—	—				3	1	1				
4	3	3	4	—	—	85	63	47	1	3	2	1	1	1	7	6	1	*B*
4	—	—	4	—	—	40	9	6	—	1	—				4	3	1	
13	13	12	5	5	3	98	35	16	12	15	7	8	4	4	11	14	10	*C*
13	13	12	5	5	3	95	32	15	11	15	7	6	4	4	10	13	9	
67	20	18	6	6	6	97	144	105	6	7	1	7	—	—	1	1	1	*D*
12	—	—	1	2	2	23	12	12	—	6	—							
22	—	—	9	—	—	113	38	36	21	—	—	2	6	6	—	1	—	*E*
1	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
294	255	162	99	92	70	611	827	540	96	102	49	26	33	11	173	216	102	V.
294	255	162	99	92	70	611	825	540	96	102	49	26	33	11	173	216	102	
—	3	3	—	—	—	11	9	3	—	4	3	—	—	—	1	3	—	VI.
—	1	1				9	7	1	—	4	3				1	3	—	
351	240	234	13	12	12	736	672	668	36	50	50	201	80	66	29	21	13	VII.
1	—	—	2	—	—	20	—	—	1	—	—	8	—	—				
1 452	966	703	348	308	221	3 294	2 212	1 767	419	375	192	3 301	223	170	520	675	319	
443	361	210	166	147	99	1 829	1 003	667	148	186	70	2 223	60	39	238	320	146	
1 313	770	523	316	316	191	2 914	2 135	1 665	293	317	164	148	168	93	296	548	185	
419	343	207	154	163	104	934	990	658	126	156	56	19	49	16	174	203	101	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	71	126	62	251	327	183	310	345	199	54	81	45
Därav kvinnor	21	58	23	68	122	55	71	130	57	25	43	21
B Skogshushållning	1	—	—	34	21	17	83	46	32	50	4	1
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	18	47	16	3	15	1	20	10	8
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	—	—	—	10	4	4	—	—	—	2	—	—
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	1	—	—	25	9	5	33	10	7	18	17	16
Därav kvinnor												
C Trävaruindustri	3	1	1	5	7	3	3	3	1	2	6	4
Därav kvinnor												
D Byggnadsverksamhet	6	6	6	35	19	9	43	5	1	28	17	14
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Textilindustri	—	—	—	1	2	2	—	1	—	—	—	—
Därav kvinnor							—	1	—			
G Beklädnadsindustri	13	—	—	47	9	7	2	2	2	1	—	—
Därav kvinnor	13	—	—	23	7	6	—	2	2	1	—	—
H Närings- och njutningsämnesindustri	1	—	—	11	6	2	3	2	2	3	2	1
Därav kvinnor				5	5	1	1	1	1	—	1	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	1	1	1	15	9	9	3	2	1	3	2	2
Därav kvinnor				6	2	2						
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—
Därav kvinnor				1	—	—						
B Butiks- o. magasinspersonal	1	1	1	8	2	1	2	2	1	—	—	—
Därav kvinnor				1	1	1	1	1	1			
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	8	8	4	22	30	15	13	18	13	44	43	26
Därav kvinnor	7	8	4	19	29	15	13	17	12	44	42	25
D Landtransport	3	6	2	23	44	11	19	11	6	14	16	11
Därav kvinnor				6	4	3	2	3	2			
E Vattentransport	—	—	—	6	—	—	3	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	102	144	75	240	239	148	179	214	105	197	229	123
Därav kvinnor	102	144	75	240	239	148	179	214	105	197	229	123
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	1	1	—	2	5	2	3	8	6
Därav kvinnor				1	1	—	2	5	2	3	8	6
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	22	15	13	52	232	35	109	42	42	105	34	30
Därav kvinnor												
Summa för mars månad år 1918	233	308	165	809	1 009	468	810	724	415	545	469	287
Därav kvinnor	143	210	102	370	410	251	269	374	182	270	323	175
» » » månad år 1917	214	358	174	606	796	417	661	768	365	465	507	305
Därav kvinnor	119	232	90	283	323	182	244	343	146	224	301	169

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
23	**26**	**18**	**11**	**5**	**1**	**37**	**68**	**20**	**34**	**38**	**27**	**7**	**11**	**6**	**4 631**	**5 128**	**3 007**	*A*
4	7	4	4	2	1	7	40	4	21	27	17	5	8	4	848	1 519	703	
7	**2**	**2**	**—**	**4**	**—**	**20**	**—**	**—**	**31**	**24**	**13**	**19**	**61**	**21**	**644**	**681**	**514**	*B*
1	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**2**	**2**	**2**	**169**	**108**	**48**	II.
																		III.
—	**2**	**2**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**218**	**193**	**117**	*A*
															6	1	—	
22	**23**	**17**	**3**	**—**	**—**	**—**	**1**	**—**	**3**	**4**	**3**	**1**	**—**	**—**	**1 413**	**394**	**287**	*B*
															119	36	36	
10	**16**	**15**	**6**	**—**	**—**	**—**	**1**	**—**	**12**	**9**	**6**	**3**	**2**	**—**	**235**	**146**	**100**	*C*
															17	—	—	
16	**5**	**5**	**32**	**2**	**2**	**3**	**2**	**2**	**8**	**4**	**4**	**6**	**4**	**3**	**2 751**	**848**	**759**	*D*
															1	—	—	
1	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**1**	**1**	**1**	**—**	**—**	**—**	**621**	**38**	**27**	*E*
															446	5	4	
27	**3**	**3**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**5 208**	**50**	**42**	*F*
26	3	3													4 221	39	34	
3	**—**	**—**	**1**	**—**	**—**	**—**	**3**	**1**	**1**	**1**	**1**	**—**	**—**	**—**	**675**	**153**	**87**	*G*
3	—	—	1	—	—	—	3	1	1	1	1				529	140	84	
27	**6**	**5**	**9**	**—**	**—**	**1**	**1**	**—**	**1**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**867**	**193**	**152**	*H*
						—	1	—							275	154	125	
—	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**120**	**28**	**18**	*I*
															61	11	7	
—	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**78**	**29**	**16**	*J*
															53	23	13	
—	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**34**	**10**	**6**	*K*
															8	2	1	
13	**8**	**7**	**5**	**1**	**—**	**—**	**3**	**3**	**—**	**—**	**—**	**2**	**—**	**—**	**481**	**210**	**172**	*L*
—	1	1													79	40	34	
																		IV.
—	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**2**	**1**	**1**	**1**	**—**	**—**	**4**	**1**	**1**	**204**	**65**	**45**	*A*
						1	—	—				3	1	1	108	26	20	
1	**—**	**—**	**2**	**—**	**—**	**3**	**6**	**4**	**2**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**631**	**325**	**230**	*B*
			2	—	—	2	2	1							284	111	62	
9	**17**	**12**	**8**	**8**	**3**	**48**	**63**	**28**	**37**	**30**	**27**	**25**	**23**	**17**	**870**	**868**	**527**	*C*
9	16	11	7	8	3	41	56	25	34	28	25	25	23	17	818	830	505	
12	**11**	**10**	**9**	**—**	**—**	**11**	**1**	**—**	**4**	**6**	**4**	**17**	**9**	**8**	**770**	**736**	**421**	*D*
															122	152	82	
52	**5**	**5**	**69**	**8**	**7**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**1**	**1**	**1**	**717**	**137**	**129**	*E*
—	1	1	4	3	2							—	1	1	6	5	4	
—	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**1**	**—**	**—**	**1**	**1**	**1**	**—**	**—**	**—**	**15**	**76**	**71**	*F*
															7	68	63	
118	**104**	**77**	**78**	**53**	**30**	**66**	**94**	**34**	**95**	**84**	**61**	**92**	**104**	**74**	**6 964**	**7 420**	**4 416**	V.
118	104	44	78	53	30	66	94	34	95	84	61	92	104	74	6 960	7 417	4 416	
2	**6**	**3**	**—**	**1**	**—**	**1**	**3**	**—**	**3**	**3**	**3**	**—**	**—**	**—**	**92**	**102**	**55**	VI.
2	6	3				1	—	—	3	3	3				78	78	39	
46	**46**	**46**	**347**	**87**	**86**	**26**	**9**	**7**	**19**	**15**	**13**	**70**	**59**	**47**	**4 665**	**3 000**	**2 673**	VII.
															168	14	12	
390	**280**	**227**	**580**	**169**	**129**	**219**	**256**	**100**	**253**	**220**	**164**	**249**	**277**	**180**	**33 068**	**20 938**	**13 919**	
162	138	100	96	66	36	118	196	65	154	143	107	125	137	97	15 219	10 671	6 244	
426	349	278	328	254	167	236	239	182	212	276	116	223	237	158	24 685	20 923	13 034	
161	121	91	141	128	67	157	167	124	153	156	77	122	135	87	10 234	10 286	5 808	

Livsmedelspriser under första kvartalet 1918.

I efterföljande tabeller meddelas en översikt för första kvartalet 1918 av livsmedelspriser å de orter (till antalet 44), varifrån dylika uppgifter regelbundet insändas till socialstyrelsen, vidare av kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg samt slutligen av tillförseln till de offentliga slakthusen och konsumtionen av kött- och fläskvaror å vissa orter med offentligt slakthus. För livsmedelspriserna under januari och februari hava förut i Soc. Medd. (årg. 1918 sid. 246 ff. och sid. 390 ff.) preliminära redogörelser lämnats.

Betraktar man först sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 526—527), visar det sig, att medelpriserna för orterna tillsammantagna även under 1918 års första kvartal undergått högst betydande förändringar beträffande det stora flertalet varuslag. I genomsnitt *oförändrade* under kvartalet hava endast förblivit priserna å separerad mjölk, smör, helfet ost, mjöl och kaffe. En om ock i allmänhet ganska obetydlig *prissänkning* har noterats för 8 varuslag, bland vilka märkas ägg samt flera slag av färsk fisk. Samtliga övriga varuslag förete *högre priser* vid kvartalets slut än vid dess början. Särskilt torde bland dessa varuslag böra nämnas såväl oskummad som handskummad mjölk, potatis, samtliga brödsorter med undantag av surlimpa samt alla slag av kött och fläsk. En närmare redogörelse för prisnivåns utveckling för de olika varuslagen under kvartalets olika månader lämnas i ett sammanhang längre fram. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å nästföljande sida, där marspriserna 1918 återgivas jämförda med februaripriserna 1918 och marspriserna 1917 och 1914 samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under mars 1918 angives i förhållande till motsvarande månad 1917 och 1914.

För att underlätta jämförelsen mellan de olika kvartalen lämnas å sid. 518 en översikt rörande de procentiska förändringarna hos de olika varugrupperna, varvid såsom utgångspunkt för jämförelsen valts juli månad 1914, alltså tiden närmast före krigsutbrottet. De beräknade medelpriserna för denna månad hava vart för sig satts = 100, och medelpriserna för följande kvartal eller månader hava reducerats i förhållande därtill. De olika varorna hava sedan sammanförts till sex grupper, varefter de på nyss angivet sätt erhållna indextalen inom varje grupp hopsummerats och summorna dividerats med antalet i gruppen ingående varuslag. För varje grupp blir sålunda indextalet för juli 1914 = 100. Av de redovisade varuslagen hava uteslutits konserverade ägg, färsk potatis, renkött, rundskuren kabeljo och bränntorv, vilka förekomma i marknaden antingen endast under en del av året eller å ett mindre antal orter, samt salt och potatis i hl., som icke funnits intagna i varulistan under hela den tid, som jämförelsen omfattar.[1]

[1] För de varuslag, som till följd av varuknapphet eller annan orsak försvunnit ur marknaden, hava prisförändringarna beräknats vara underkastade samma procentuella förskjutningar, som närmast därmed jämförbara ersättningsvaror.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Mars 1918	Febr. 1918	Mars 1917	Mars 1914	Höjning (+) eller sänkning (—) från mars 1914 till mars 1918	Höjning (+) eller sänkning (—) från mars 1917 till mars 1918
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	35	35	22	14	+ 150·0	+ 59·1
handskummad	»	22	22	13	8	+ 175·0	+ 69·2
separerad	»	17	17	10	6	+ 183·3	+ 70·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	535	535	372	233	+ 129·6	+ 43·8
mat- (lands-)	»	480	480	325	210	+ 128·6	+ 46·7
Margarin, växt-	»	—	—	—	138	—	—
Ägg, färska	tjog	471	554	286	138	+ 241·3	+ 64·7
Potatis: gammal	5 l.	59	54	65	27	+ 118·5	— 9·2
»	hl.	1049	883	1065	—	—	— 1·5
Ärter, gula	kg.	—	—	73	31	—	—
Bruna bönor	»	—	—	175	46	—	—
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	[1] 42	[1] 42	[1] 42	31	+ 35·5	0
råg-, svenskt, bästa sort	»	36	36	36	21	+ 71·4	0
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	—	26	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	78	73	76	36	+ 116·7	+ 2·6
ris-, bästa sort svenska	»	74	73	84	39	+ 89·7	— 11·9
Rågbröd: hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	68	64	61	41	+ 65·9	+ 11·5
mjukt: limpa, söt	»	70	64	61	39	+ 79·5	+ 14·8
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	44	45	45	31	+ 41·9	— 2·2
Vetebröd: skorpor, runda, ordinära	»	171	141	114	75	+ 128·0	+ 50·0
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	83	77	69	44	+ 88·6	+ 20·3
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	137	111	83	60	+ 128·3	+ 65·1
Nötkött, färskt: stek	»	382	319	214	120	+ 218·3	+ 78·5
soppkött	»	344	287	188	99	+ 247·5	+ 83·0
Kalvkött, stek: gödkalv	»	425	358	229	132	+ 222·0	+ 85·6
spädkalv	»	278	241	141	73	+ 280·8	+ 97·2
Fårkött: färskt, stek	»	473	400	240	135	+ 250·4	+ 97·1
salt, svenskt	»	383	349	223	118	+ 224·6	+ 71·7
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	316	279	258	130	+ 143·1	+ 22·5
salt, svenskt »	»	337	296	278	137	+ 146·0	+ 21·2
Sill, salt, prima	»	154	151	108	45	+ 242·2	+ 42·6
Kaffe (obränt), prima Santos	»	301	305	315	159	+ 91·2	— 3·5
Socker, bit-	»	79	79	69	64	+ 23·4	+ 14·5
Fotogen, Water White	l.	—	—	33	20	—	—
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	7500	7490	4570	2690	+ 178·8	+ 64·1
barr-, » »	»	6280	6230	3700	2080	+ 201·9	+ 69·7
Bränntorv	100 kg	1111	1126	452	209	+ 431·6	+ 145·8
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	—	—	766	595	—	—
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	—	—	671	227	—	—
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	356	158	—	—
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	—	—	466	182	—	—

[1]) 75 % utmalning.

Varugrupper	Juli 1914	3:e kvartalet 1914	4:e kvartalet 1914	1:a kvartalet 1915	2:a kvartalet 1915	3:e kvartalet 1915	4:e kvartalet 1915	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916
Mejeriprodukter, ägg och margarin (10 varuslag) .	100	101	110	112	114	124	141	143	146	152	170
Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag)	100	109	118	124	135	133	124	124	125	126	131
Kött (8 varuslag)	100	98	95	106	122	137	140	144	157	182	193
Fisk (9 varuslag)	100	102	102	103	102	118	142	150	152	176	196
Övriga födoämnen (6 varuslag)	100	103	112	128	135	129	130	137	138	150	168
Bränsle och lyse (7 varuslag)	100	107	108	112	119	135	151	159	167	187	192

Varugrupper	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	4:e kvartalet 1917	1:a kvartalet 1918	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918
Mejeriprodukter, ägg och margarin (10 varuslag)	179	190	203	237	275	223	231	256	276	277	271
Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag)	159	161	158	161	173	160	162	161	164	171	184
Kött (8 varuslag)	192	193	190	212	285	198	206	233	258	276	321
Fisk (9 varuslag)	203	188	202	251	286	234	247	272	286	283	288
Övriga födoämnen (6 varuslag)	202	225	228	221	241	198	228	236	237	242	244
Bränsle och lyse (7 varuslag)	207	228	264	330	347	323	330	336	343	349	350

Som synes av denna tabell, företer sist tilländalupna kvartal inom samtliga ovanstående varugrupper i förhållande till närmast föregående kvartal väsentligt ökade genomsnittspriser. Särskilt påfallande hög är ökningen inom tredje gruppen »kött», som belöper sig till ej mindre än 73 enheter. Av denna ökning kommer betydligt mer än hälften på mars månad. Även för de varor, som ingå i gruppen »mejeriprodukter», samt för »fisk» har ökningen varit mycket betydande. Gruppen »bränsle och lyse», som från tredje till sista kvartalet 1917 hade att framvisa en så utomordentligt stor ökning (66 enheter), har under 1918 års första kvartal stigit jämförelsevis obetydligt i pris.

Det ligger givetvis nära till hands att på grundval av dessa sex varugruppers prisökning uträkna ett medeltal för att härigenom finna ett uttryck för den allmänna prisstegring, som drabbat de viktigaste slagen av livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. Ett enkelt aritmetiskt medeltal kan dock, särskilt under nuvarande abnorma förhållanden, icke göra anspråk

på att lämna en korrekt bild av livsmedelsfördyringen, sådan den gestaltar sig för det enskilda hushållet, enär vid ifrågavarande beräkning ingen hänsyn är tagen till storleken av de kvantiteter, varmed de olika varuslagen ingå i en normal årsbudget. Däremot hava dessa medeltal den förtjänsten, att de äro rätt väl *jämförbara med åtskilliga andra länders prisindices*, varför de jämväl ansetts böra här bibehållas. Inom socialstyrelsen har emellertid, med ledning av de under de senare åren gjorda levnadskostnadsundersökningarna, även verkställts en uträkning över livsmedelskostnadernas stegring för ett normalhushåll, med hänsyn tagen till de olika varuslagens kvantitativa vikt i hushållets budget. Denna undersökning, som omfattar styrelsens samtliga ombudsorter, finnes månatligen publicerad i Soc. Medd. (se sid. 455 ff. i detta häfte). Den härvid för orterna tillsammantagna erhållna serien av »vägda» medeltal återgives här nedan tillika med serien för ovannämnda aritmetiska (»ovägda») medeltal:

	Juli 1914	3:e kvartalet 1914	4:e kvartalet 1914	1:a kvartalet 1915	2:a kvartalet 1915	3:e kvartalet 1915	4:e kvartalet 1915	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916
Aritmetiska (»ovägda») medeltal . . .	100	103	108	114	121	129	138	143	148
»Vägda» medeltal	100	103	107	113	121	124	128	130	134

	Juli 1914	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	4:e kvartalet 1917	1:a kvartalet 1918	Mars 1918
Aritmetiska (»ovägda») medeltal . . .	100	162	175	190	197	208	235	268	276
»Vägda» medeltal	100	142	152	166	175	181	201	228	235

Man märker, hurusom dessa serier nästan täcka varandra ända till tredje kvartalet 1915, men sedan på ett alltmer påfallande sätt skilja sig åt, uppenbarligen under inflytande av den abnorma prisrörelsen i fråga om vissa för hushållsbudgeten mera bestämmande varuslag. Medelökningen, som intill tredje kvartalet 1915 utgjorde alldeles samma procenttal, nämligen 21 % vare sig hänsyn tages till den vägda eller ovägda indexserien, belöpte sig däremot för första kvartalet 1918 till 168 % enligt den ovägda men endast till 128 % enligt den vägda indexserien, utvisande alltså en skillnad av 40 enheter mellan de båda indexserierna.

Det må emellertid noga observeras, att angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle under kristiden. För att däremot få en fullständig bild över prisfördyringens inverkan på en familjs hela utgiftsstat måste tydligen undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, skatter, kläder m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prislägen. En dylik beräkning finnes publicerad i detta häfte av Sociala Meddelanden, sid. 464 ff., och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna från tiden maj 1914 till slutet av mars 1918 till c:a 103 %.

Övergår man härefter till en mera detaljerad granskning av prisväxlingarna å de särskilda varuslagen under 1918 års första kvartal, finner man, att flera viktigare varuslag under kvartalet varit underkastade en utomordentligt stark prisförhöjning.

Vad först *mjölken* beträffar, så har den redan under föregående år mycket kännbara prisstegringen under kvartalet flerstädes fortgått i ännu högre grad än tidigare. Sålunda har priset å söt mjölk stigit med 4 öre i Lund, Lysekil, Vänersborg och Sundsvall, med 5 öre i Södertälje, Uppsala och Visby, med 6 öre i Ystad samt med ej mindre än 8 öre i Söderhamn. De högsta mjölknoteringarna under mars hava rapporterats från Sundsvalls stad, varest priset uppgick till 44 öre per liter. I Lysekil var priset 41 öre samt i Göteborg och flera norrländska ombudsorter 40 öre per liter I medeltal betingade söt mjölk ett pris av 33 öre under januari samt 35 öre under februari och mars. Under det att priset å separerad mjölk under hela kvartalet varit 17 öre, har den handskummade mjölken i medeltal stigit från 21 till 22 öre per liter. Tillgången på mjölk har som bekant under vinterns lopp blivit allt knappare, och då den därav framkallade skärpta konkurrensen om mjölktillförseln olika orter emellan visade sig allt mera försvåra den genom den kungl. förordningen den 20 juni 1917 anbefallda regleringen av mjölkhandeln,[1] fastställdes genom förordning den 19 mars 1918, att i städer och därmed jämställda samhällen höjning av gällande mjölkpriser tills vidare må företagas allenast med folkhushållningskommissionens medgivande.

Under kvartalet har även *ost*, som tillverkats utom riket, indragits under den statliga regleringen. I förordningen den 23 november 1917 angående maximipris å ost var stadgat, att nämnda förordning ej skulle äga tillämpning med avseende å ost, som tillverkats utom riket. Då emellertid vederbörande tillverkare eller försäljare i stor utsträckning underläto föreskriven märkning av den inhemska osten eller till och med avlägsnade redan åsatt märke, blevo förhållandena å ostmarknaden snart fullständigt oefterrättliga. Ehuru allt fortfarande relativt stora partier tillverkades inom landet och importen av dansk ost sedan november månad varit av ganska ringa omfattning, förekom i öppen bod knappast någon ost till gällande maximipriser. Med anledning härav hemställde folkhushållningskommissionen hos Kungl. Maj:t om sådan ändring i förordningen den 23 november 1917, att densamma måtte äga tillämpning även med avseende å utländsk vara. I anslutning till vad folkhushållningskommissionen sålunda föreslagit, utfärdades den 15 februari 1918 kungörelse angående ändrad lydelse av omnämnda förordning, varigenom maximibestämmelserna blevo gällande även för ost av utländskt ursprung. Till följd härav synes tillgången å ost i viss mån hava förbättrats, även om densamma flerstädes är att beteckna såsom otillräcklig.

Genom förordning den 28 september 1917 fastställde Kungl. Maj:t maximipriser å *potatis* av 1917 års skörd på sätt, som framgår av efterföljande sammanställning.

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 837.

Högsta pris *per 1 hl.* vid frivillig försäljning annorledes än till allmänheten i öppen bod:

	Å orter *utan* »potatisgrossist»	Å orter *med* »potatisgrossist»
Vid leverans före den 1 december 1917	6 kr.	7 kr. 35 öre
Vid leverans under tiden 1 december 1917—31 mars 1918	6 kr. 65 öre	8 kr. 5 öre
Vid leverans efter den 31 mars 1918	7 kr. 35 öre	8 kr. 75 öre

Högsta pris per *5 liter* vid frivillig försäljning till allmänheten i öppen bod av myckenhet om högst fem liter:

	Å orter *utan* »potatisgrossist»	Å orter *med* »potatisgrossist»
Före den 1 december 1917	40 öre	47·5 öre
Under tiden 1 december 1917—31 mars 1918	42·5 öre	50 öre
Efter den 31 mars 1918	45 öre	52·5 öre

Genom oberäknat stor potatiskonsumtion samt även på grund av den olagliga utfodring av potatis, som av vissa tecken att döma under vintern ägt rum i icke ringa omfattning, har tillförseln av potatis under sist förflutna kvartal varit mycket knapp trots de ansträngningar, som från livsmedelsmyndigheternas sida vidtagits för att anskaffa erforderliga kvantiteter potatis. I avsikt att om möjligt söka tillföra konsumtionen de lager, som ännu ansågos kvarligga å landsbygden, föreskrev Kungl. Maj:t genom förordning den 9 mars 1918, att de maximipriser å potatis, som enligt förut omnämnda förordning skolat gälla vid leverans eller försäljning efter den 31 mars 1918 skulle träda i tillämpning redan från och med den 10 mars. Efter framställning från bl. a. länsstyrelserna i de nordligaste länen förordnades därjämte, att vid försäljning inom Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län av potatis, som är odlad inom resp. län ytterligare pristillägg må göras med

	för 100 kg. (netto)	för 1 hl.
inom Kopparbergs, Västernorrlands och Jämtlands län	3 kr. 50 öre	2 kr. 45 öre
inom Västerbottens län	4 kr.	2 kr. 80 öre
inom Norrbottens län	4 kr. 50 öre	3 kr. 15 öre

Till följd av dessa bestämmelser steg medelpriset å potatis för samtliga ombudsorter tillsammantagna under mars månad ganska avsevärt, nämligen för 5 liter från 54 till 59 öre och för 1 hl. från 8·83 kr. till 10·49 kr.

Med avseende å *mjöl* hava under kvartalet genomsnittspriserna för såväl vete- som rågmjöl bibehållits oförändrade. Vad däremot beträffar *bröd*, så hava samtliga sorter av detta varuslag, med undantag av surlimpa, under kvartalet undergått högst betydande prisstegringar. Detta gäller särskilt de olika slagen av vetebröd, för vilka flerstädes fullständigt språngartade prisförhöjningar kunnat konstateras. Förklaringen härtill kan huvudsakligen sökas i den omständigheten, att Kungl. Maj:ts befallningshavande i de olika länen under februari månad utfärdat nya bestämmelser ej blott an-

gående maximipris å bröd utan även beträffande brödtypernas vikt och den procentiska sammansättningen av olika mjölsorter i brödet. Ehuru stor omsorg nedlagts på att såvitt möjligt meddela noteringar å sådana brödtyper, som närmast motsvara dem, varöver tidigare priser meddelats, har likväl, på grund av svårighet att inpassa de av styrelsens ombud meddelade noteringarna i den här använda varulistan, vissa ojämnheter ej kunnat undvikas. I stort sett torde dock kunna sägas, att de av länsstyrelserna i de olika länen fastställda brödtyper, vilka närmast motsvara de brödsorter, som finnas upptagna i den av socialstyrelsen använda varulistan, äro:

1918 års	spisbröd	= varulistans	rågbröd, hårt, grovt.
» »	limpa	= »	» , mjukt, limpa, söt.
» »	rågbröd	= »	» , » , » , sur.
» »	skorpa	= »	vetebröd, skorpor, runda, ordinära.
» »	franska bröd	= »	» , mjukt, bakat med vatten.
» »	kaffebröd	= »	» , » , » » mjölk.

Inom de sydligaste länen torde emellertid den i varulistan angivna kvaliteten »söt limpa» närmast motsvara den för dessa trakter godkända brödtypen »siktbröd».

Såväl *ärter* som *bruna bönor* hava under kvartalet fullständigt försvunnit ur marknaden.

Vad beträffar *gryn* har tillgången även å detta varuslag varit synnerligen knapp, varför noteringar saknas för ett flertal rapportorter. Särskilt gäller detta risgryn, varav importen i det närmaste avstannat. I överensstämmelse med av folkhushållningskommissionen den 1 mars fastställda prislistor hava båda grynsorterna under kvartalet varit underkastade prisförhöjning. Framför allt gäller detta havregryn, för vilket varuslag medelpriset för januari utgjorde 72 öre, för mars däremot 78 öre per kg. Här nedan meddelas en sammanställning rörande de maximipris å gryn, som vid olika tidpunkter under detta kvartal samt föregående år fastställts av folkhushållningskommissionen.

		Före $^{15}/_{10}$	$^{15}/_{10}$—$^{19}/_{11}$	$^{19}/_{11}$—$^{1}/_{3}$	Efter $^{1}/_{3}$
Havregryn:	pressade eller krossade, lös vikt	64	72	72	79
Risgryn:	Burma (Rangoon, Bassein) o. d.	58	58	61	62
	Iravadi o. d.	61	61	64	65
	Moulmain, Patna (Siam) o. d.	68	68	71	72
	Japan o. d.	73	73	76	77

Priset å *färska ägg* har från februari till mars sjunkit från 5·54 till 4·71 kr. per tjog. Januaripriset var 5·96 kr. per tjog. Motsvarande äggpriser under föregående år utgjorde 3·39 kr. under januari, 3·30 under februari samt 2·86 kr. per tjog under mars. Kvartalets synnerligen höga äggpriser torde i väsentlig grad bero på den bristande tillgången på fodermedel, varigenom hönsstammen i ej ringa grad synes hava reducerats samt på det förhållande,

att påskhelgen infallit under kvartalet, vid vilken högtid äggpriserna i regel äro relativt höga.

Den kraftiga prisstegring å alla noterade *kött*sorter, som redan under de sista månaderna av 1917 kunnat iakttagas, har under kvartalet och särskilt under mars fortsatt på ett mycket iögonenfallande sätt. Sålunda steg under denna månad priset å nötstek från 3·19 till 3·82 kr. per kg., å gödkalvstek från 3·58 till 4·25 samt å fårstek från 4·00 till 4·73 kr. per kg. Dessa våldsamma prishöjningar hava för stora delar av befolkningen blivit ytterst kännbara, då kött numera är det enda av de viktigare varuslagen, som ej är lagt under statlig reglering, varför det i stor utsträckning kommit att ersätta andra animaliska födoämnen, framför allt fläsk.

Även *fläsk*priset har under kvartalet varit föremål för en ganska stor prisstegring. Till följd av de nya detaljpriser, som i början av mars fastställdes av folkhushållningskommissionen, steg medelpriset å färskt fläsk under månaden med ej mindre än 37 öre eller från 2·79 till 3·16 kr. per kg. Motsvarande priser för salt fläsk voro 2·96 och 3·37 kr., alltså en ökning å 41 öre per kg.

För de noterade slagen av färsk *fisk* hava under kvartalet priserna bibehållits i stort sett oförändrade, även om en tendens till stegring kunnat förmärkas. Ett undantag härifrån bildar dock färsk sill, som till följd av de oerhört rika sillfångsterna under kvartalet sjunkit från 95 öre till 82 öre per kg. För *salt sill* däremot har den under 1917 års sista kvartal påbörjade stegringen fortsatt under innevarande kvartal. Medelpriset, som under januari var 1·42 kr., utgjorde för februari 1·51 och för mars 1·54 kr. per kg.

Kaffe har under kvartalet endast saluförts i synnerligen ringa kvantiteter. Under mars utsläpptes emellertid ett parti kaffe, som, ransonerat med 1 hg per person, försåldes till maximipris, 3 kr. per kg., jämte vissa tillägg för frakt. Till följd av kaffebristen synes emellertid en omfattande försäljning av kaffesurrogat hava försiggått under kvartalet. Genomsnittspriserna å *socker*, *salt* och *svagdricka* hava under kvartalet endast företett en obetydlig stegring.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så har tillförseln å såväl fotogen som kol och koks under detta liksom under 1917 års sista kvartal varit synnerligen ringa, till följd varav på flertalet rapportorter fullständig brist uppstått på dessa varuslag, framför allt på fotogen, som nästan fullständigt försvunnit ur marknaden. Till följd av den osäkerhet, som är kännetecknande för de insamlade noteringarna, har det ej heller ansetts lämpligt att verkställa några medeltalsberäkningar för samtliga rapportorter i riket. Genom tillmötesgående från bränslekommissionen har för de större städerna meddelats uppgifter rörande de kokspriser, som under kvartalets olika månader tillämpats vid försäljning genom kommissionen. (Se anm. sid. 528—533.) Vedpriserna hava å ett antal orter varit underkastade vissa höjningar, till följd varav medelpriset under kvartalet för björkved stigit från 73·40 till 75·00 kr. och för barrved från 61·20 till 62·80 kr. per famn.

Vad beträffar *kreaturspriserna* under första kvartalet, innehåller sammandragstabellen å sid. 538—539 uppgifter å medelpriset för olika slag av kreatur i Stockholm, Malmö och Göteborg, under det att i tabellen å sid. 540—544 sammanställts månadspriser under första kvartalet samt under mars jämväl veckomedelpriser för dessa tre städer ävensom för Eskilstuna, Norrköping och Linköping.

En granskning av prisrörelsen under kvartalets olika månader i rikets tre största städer giver vid handen, att kreaturspriserna under denna tid varit föremål för en prisstegring, som även vid jämförelse med ökningen under närmast föregående kvartal är synnerligen kraftig. Detta gäller särskilt mars månad, varunder kreaturspriserna vecka för vecka skjutit i höjden. För svin har ökningen varit mindre betydande, beroende på att fläsk under kvartalet varit underkastat statlig reglering.

I tabellerna å sid. 525 meddelas uppgifter rörande *tillförsel* och *konsumtion* under kvartalet av kött och fläskvaror i Stockholm, Eskilstuna, Linköping (endast tillförsel), Norrköping, Karlskrona, Malmö, Hälsingborg och Göteborg (endast tillförsel).

Under den tid, för vilken ifrågavarande konsumtionssiffror inhämtats, eller tiden från och med början av år 1916, hava i många fall genomgripande förändringar skett beträffande konsumtionen av de viktigare födoämnena. En ganska god bild av köttkonsumtionens storlek samt förekommande förändringar i densamma torde, åtminstone i sina huvuddrag, kunna erhållas av ifrågavarande uppgifter, även om de i viss mån äro att betrakta såsom approximativa.

Rörande *fisk*priserna lämnas i tabellerna å sid. 545—546 en sammanställning av noteringarna från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission samt från Göteborgs stads fiskhamnsauktioner. Vad beträffar tillförseln till den senare orten, torde på grund av vissa omläggningar av rapporteringssystemet, som ägt rum såväl under 1917 års andra kvartal som även senare, de här meddelade siffrorna ej vara fullt jämförbara med förut lämnade. Vad som alldeles särskilt framgår såsom anmärkningsvärt vid en granskning av dessa tabeller, är det stora prisfallet på sill, vilket blivit en följd av kvartalets rekordfångster. Enligt noteringar från Göteborgs stads fiskhamnsauktioner hade medelpriset å stor sill, vilket i december 1917 utgjorde 77·35 kr. per låda (c:a 85 kg), i januari sjunkit till 56·10, i februari till 48·45 och i mars till 45·90 kr. per låda.

Tillförseln till offentliga slakthus.

Januari—mars 1918.

Kreatursslag		Stockholm	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg	Göteborg [1]
		St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	Mars	379	38				198	50	642
	Jan.—mars	*1 092*	*124*				*823*	*119*	*2 441*
Kor	Mars	76	385	2 201	1 266	551	1 687	—	2 255
	Jan.—mars	*152*	*1 476*	*7 451*	*5 933*	*1 886*	*7 063*	—	*10 671*
Övriga nötkreatur	Mars	3 673	91				1 228	892	1 377
	Jan.—mars	*13 281*	*241*				*4 700*	*3 194*	*5 722*
Gödkalvar	Mars	527	[2] 246	554	[2] 402	183	588	144	771
	Jan.—mars	*1 738*	[2] *686*	*964*	[2] *1 221*	*405*	*2 345*	*544*	*3 014*
Spädkalvar	Mars	178	[3] 308	256	[3] 389	536	182	75	546
	Jan.—mars	*570*	[3] *1 071*	*951*	[3] *1 377*	*860*	*664*	*211*	*2 279*
Får och lamm	Mars	171	23	40	36	108	169	74	350
	Jan.—mars	*309*	*63*	*110*	*128*	*144*	*427*	*166*	*1 624*
Svin	Mars	299	40	207	69	189	175	116	128
	Jan.—mars	*442*	*183*	*419*	*138*	*667*	*418*	*394*	*549*
Spädgrisar	Mars	2	3	—	—	—	—	—	344
	Jan.—mars	*144*	*19*	—	*9*	*34*	*2*	*6*	*739*
Hästar och föl	Mars	259	53	113	68	12	266	43	332
	Jan.—mars	*692*	*135*	*276*	*208*	*62*	*676*	*177*	*1 010*

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

Januari—mars 1918.

Kroppar av		Stockholm	Eskilstuna	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg
		St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	Mars	9 449	518	1 288	456	1 451	783
	Jan.—mars	*29 009*	*1 557*	*6 031*	*2 056*	*5 539*	*2 626*
Gödkalvar	Mars	4 320	267	[2] 482	183	435	262
	Jan.—mars	*11 203*	*750*	[2] *1 439*	*511*	*1 300*	*856*
Spädkalvar	Mars	6 315	435	[3] 619	536	495	370
	Jan.—mars	*18 100*	*1 456*	[3] *2 054*	*1 478*	*1 990*	*1 192*
Får och lamm	Mars	3 350	23	79	108	247	206
	Jan.—mars	*8 234*	*76*	*261*	*397*	*676*	*603*
Svin	Mars	*514*	60	92	53	996	82
	Jan.—mars	*1 333*	*232*	*200*	*549*	*2 651*	*348*
Spädgrisar	Mars	7	7	3	—	—	—
	Jan.—mars	*168*	*33*	*23*	*35*	*7*	*6*
Hästar och föl	Mars	466	55	78	12	98	44
	Jan.—mars	*1 144*	*168*	*235*	*63*	*288*	*147*

[1]) Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre kalvar.

Livsmedelspriser å olika orter

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1907—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	15
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	8	8	8
3	separerad	»	—	—	—	5	5	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	219	226	220	222	228	237	236	239
5	mat- (lands-)	»	199	204	198	200	205	214	213	218
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	150	151	156	164	162
7	halvfet, »	»	116	119	116	114	111	115	121	119
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	49	48	51	58	60
9	Margarin: högsta kvalitet	»	157	164	159	169	152	157	—	—
10	lägsta »	»	108	119	116	125	116	122	—	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	126	132	135	144
12	Ägg: svenska, färska	tjog	150	148	151	149	149	161	159	171
13	» konserverade	»				134	128	139	137	151
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	29	32	28	27	29	32	28	30
16	färsk	»				76	48	49	46	80
17	Ärter, gula	kg.	27	30	28	29	29	30	31	35
18	Bruna bönor	»	40	42	41	46	47	53	48	49
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort [9]	»	28	31	33	32	30	31	31	33
20	råg-, » » »	»	20	23	22	20	20	22	22	23
21	rågsikt-, » » »	»	26	29	28	26	25	27	27	29
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1] 32	[1] 33	[1] 33	34	32	36	36	42
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2] 59	[2] 59	[2] 60	39	39	40	41	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	37	41	40	40	39	41	41	43
25	mjukt, limpa, söt	»	35	39	39	39	37	38	38	40
26	» » sur	»	26	28	28	28	27	29	30	31
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära [10]	»	67	78	74	76	74	76	76	78
28	mjukt, billigaste sort (bakat med vatten [10])	»	46	51	53	45	44	45	43	46
29	» » » mjölk [10]	»				61	60	61	60	61
30	Nötkött, färskt: stek	»	106	109	104	98	96	111	122	116
31	soppkött	»	89	91	85	78	78	91	100	95
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	118	122	120	117	116	123	131	130
33	spädkalv	»	64	66	63	60	58	65	72	70
34	Fårkött: färskt, stek	»	125	125	121	118	115	124	133	130
35	salt, svenskt	»	—	—	—	103	102	105	114	118
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	119	121
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	123	114	121	129	120	123	133	129
38	salt, svenskt »	»	131	121	127	138	129	129	140	137
39	» amerikanskt	»	125	121	128	149	139	136	—	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	75	76
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	108	110
42	sill	»	34	28	28	31	31	32	34	35
43	strömming	»	43	37	37	36	36	36	38	39
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	55	57
45	rödspotta (»spätta»)	»	80	81	79	80	79	77	79	81
46	salt: sill, prima	»	41	38	37	[3] 39	[3] 39	[3] 41	[3] 45	45
47	strömming	»	25	25	23	23	25	25	30	31
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	59	60	61	54	51	52	56	58
49	» » » rundskuren	»				—	—	—	76	77
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4] 116	[4] 116	[4] 115	125	155	176	170	159
51	Socker, bit-	»	62	66	67	71	69	72	67	65
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	10
53	Svagdricka	l.	—	—	—	6	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5] 16	[5] 18	[5] 18	17	15	17	20	21
55	Ved: björk- osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560	2630
56	barr- 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040	2110
57	Bränntorv	100 kg.	[6] 78	[6] 80	[6] 74	187	185	187	196	220
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	355	388	376	378	373	397	401	411
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	234	242
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	126	139	134	130	132	155	165	157
61	eng. kamin- » hemkörd	»	—	—	—	159	156	177	189	190

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Upp- [5]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [6]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 à 50 kg. — varest höga äggpris gällde. — [8]) Uppgifterna avse för aug. och sept. 1917 en ort, för okt. fyra och för nov. statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade terna. — * Maximipris. — ** Eljest fastställda pris. — (Maximipris har varit rådande å *smör, mjöl, bröd* och fr. o. m. den 27 mars, å *gryn* från förra delen av april, å *kaffe* fr. o. m. februari samt å *kalvkött* under tiden

(mars 1917—mars 1918) för samtliga orter.

åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1918 för 44 orter.

1915	1916	1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt.[1] 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
16	19	25	22	23	23	23	24	25	27	29	30	32	33	35	35	1
9	10	15	13	14	14	14	14	15	17	19	19	20	21	22	22	2
7	8	12	10	11	11	11	12	12	14	15	15	16	17	17	17	3
292	×310	× 401	× 372	× 374	× 374	× 375	× 375	× 375	× 418	× 475	× 495	×533	× 535	× 535	×535	4
260	295	× 358	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 365	× 420	× 437	×475	× 480	× 480	× 480	5
197	257	× 305	286	295	309	322	331	333	× 300	× 300	× 300	×328	× 330	× 330	× 330	6
149	191	× 234	222	228	236	247	245	249	× 230	× 229	× 230	×268	× 279	× 289	× 290	7
82	127	× 167	160	170	176	172	165	169	× 170	× 167	× 168	×186	× 188	× 188	× 190	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
170	216	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
198	237	343	286	258	267	284	299	341	342	375	452	548	596	554	471	12
169	204	307	263	245	[7]) 267	[7]) 274	[7]) 280	[7]) 282	[7]) 285	[7]) 347	386	456	467	466	447	13
—	526	× 955	1065	1464	× 1063	× 1 021	× 995	—	980	× 724	× 759	×848	× 825	× 883	× 1049	14
36	33	× 58	65	87	× 66	× 63	× 63	× 65	59	× 43	× 44	× 48	× 51	× 54	× 59	15
87	76	146	—	—	—	—	202	90	—	—	—	—	—	—	—	16
57	55	× 63	73	× 64	× 63	× 63	× 63	× 62	× 62	× 62	× 61	× 62	—	—	—	17
75	111	199	175	191	212	220	202	236	239	199	—	—	—	—	—	18
40	×38	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	19
32	×29	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	20
39	×34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
52	50	× 68	76	× 75	× 66	× 64	× 64	× 64	× 64	× 67	× 72	× 72	× 72	× 73	× 78	22
46	52	× 75	84	× 87	× 75	× 72	× 72	× 71	× 74	× 74	× 74	× 71	× 72	× 73	× 74	23
54	53	× 62	× 61	× 61	× 62	× 62	× 62	× 62	× 62	× 63	× 63	× 64	× 63	× 64	× 68	24
48	49	× 60	× 61	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 61	× 61	× 64	× 70	25
38	38	× 45	× 45	× 46	× 46	× 48	× 45	× 44	× 44	× 44	× 45	× 44	× 45	× 45	× 44	26
88	90	× 117	× 114	× 118	× 117	× 117	× 117	× 121	× 120	× 119	× 119	× 119	× 123	× 141	× 171	27
53	54	× 68	× 69	× 68	× 68	× 68	× 68	× 68	× 69	× 69	× 69	× 67	× 72	× 77	× 83	28
67	66	× 83	× 83	× 81	× 81	× 82	× 83	× 83	× 83	× 85	× 84	× 87	× 98	× 111	× 137	29
140	193	219	214	216	220	224	222	208	204	205	215	258	297	319	382	30
119	169	198	188	191	193	197	195	182	178	179	189	229	265	287	344	31
154	203	× 215	229	231	223	× 150	× 150	× 150	194	239	247	301	339	358	425	32
87	122	× 148	141	141	135	× 138	× 145	× 142	146	152	159	193	225	241	278	33
158	215	258	240	246	253	259	268	260	259	256	269	316	363	400	473	34
139	194	241	223	230	236	243	236	238	242	249	263	281	315	349	388	35
140	184	261	262	259	245	—	—	[8]) 330	[8]) 207	[8]) 236	[8]) 257	300	368	385	402	36
191	233	× 270	258	263	271	275	271	271	275	277	276	× 278	× 277	× 279	× 316	37
198	246	× 287	278	282	288	293	289	288	292	291	297	× 294	× 285	× 296	× 337	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
80	99	122	129	126	97	92	105	111	124	129	137	162	172	173	180	40
117	149	188	206	186	136	149	174	184	196	202	205	237	260	261	271	41
45	68	91	67	70	78	75	97	90	108	123	119	117	95	85	82	42
43	56	65	59	60	60	58	56	59	62	73	81	88	97	91	92	43
62	82	111	121	107	93	92	93	106	110	121	125	147	160	157	157	44
89	123	167	169	160	135	132	145	160	184	184	182	233	245	233	235	45
57	97	105	108	102	100	97	97	93	97	104	115	127	142	151	154	46
36	61	73	72	70	69	66	67	70	70	75	84	85	86	87	88	47
72	111	152	137	139	138	138	142	141	152	171	191	201	225	237	241	48
91	139	191	179	176	174	181	178	176	194	203	232	255	268	264	253	49
161	209	× 315	× 315	× 308	× 308	× 310	× 305	× 305	× 305	× 302	—	× 305	× 304	× 305	× 304	50
66	68	× 70	× 69	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 77	× 78	× 79	× 79	51
10	13	19	15	16	16	16	16	18	22	25	26	27	27	28	28	52
7	8	10	9	9	· 9	10	10	10	11	11	11	12	12	13	13	53
23	27	37	33	33	36	37	39	43	50	—	—	—	—	—	—	54
2890	3810	5520	4570	4780	4850	5070	5590	5880	6080	6410	6910	7200	7340	7490	7500	55
2310	3060	4500	3700	3820	3930	4040	4560	4740	4980	5350	5720	5960	6120	6230	6280	56
290	385	670	452	460	400	599	730	826	816	918	955	1045	1098	1126	1111	57
531	717	803	766	772	776	791	808	821	844	953	—	—	—	—	—	58
367	543	707	671	684	691	691	700	798	858	—	—	—	—	—	—	59
211	292	413	356	370	379	394	414	495	457	620	—	—	—	—	—	60
248	339	521	466	488	500	519	519	522	590	798	—	—	—	—	—	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse för maj 1917 två, för juni tre, för juli och aug. två, för sept. en ort samt för okt. sex orter sex orter. — [9]) Uppgifterna avse 1917—mars 1918 75 % utmalning. — [10]) Å de orter, där i samband med den priserna från och med februari 1917 sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvalite-*socker* under hela år 1917, å *ost* fr. o. m. den 21 aug. 1917, å *potatis* fr. o. m den 16 april, å *gula ärter* 19 maj—17 sept. Allt *fläsk* kan anses hava kommit under statsreglering fr. o. m. december 1917).

	1 Varuslag	2 Kvantitet	3 Stockholm Jan.	4 Stockholm Febr.	5 Stockholm Mars	6 Södertälje Jan.	7 Södertälje Febr.	8 Södertälje Mars	9 Uppsala Jan.	10 Uppsala Febr.	11 Uppsala Mars
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	*35	*36	*37	34	37	39	34	35	39
2	» handskummad	»	—	—	—	17	—	—	19	19	20
3	» separerad	»	*19	*20	*21	—	—	—	17	17	17
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535
5	» mat- (lands-) ×	»	—	—	—	*480	*480	*480	*480	*480	*480
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	330	330	330	330	—	—	330	330	330
7	» halvfet, » ×	»	290	290	290	—	—	—	245	290	290
8	» skummjölks-, » ×	»	—	—	—	—	—	—	190	190	190
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	766	680	502	669	581	509	558	541	481
11	» konserverade	»	510	471	456	—	—	—	—	453	438
12	Potatis: gammal ×	5 l.	65	67	—	60	65	*65	45	45	—
13	» ×	hl.	—	—	—	—	—	—	725	729	—
14	» färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	*61	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[2] ×	»	*42	*42	*42	*43	*43	*43	*42	*42	*42
18	» råg-, » » » ×	»	*36	*36	*36	*37	*37	*37	*36	*36	*36
19	» rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	*76	*73	—	*74	*74	*75	*72	*72	*72
21	» ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	—	*80	*68	*68	*71	*66	*71
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*65	*68	*71	*62	*62	*62	*61	*63	*66
23	» mjukt, limpa, söt ×	»	*73	*84	*95	*61	*65	*65	*72	*83	*84
24	» » sur ×	»	—	—	—	—	*54	*54	*42	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*165	*196	*277	*150	*163	*165	*155	*200	*200
26	» mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	*97	*98	*110	*69	*100	*100	*64	*104	*105
27	» ligaste sort } » » mjölk ×	»	—	—	—	*96	—	*200	*78	—	*202
28	Nötkött, färskt: stek	»	337	381	459	375	401	460	287	290	354
29	» soppkött	»	304	343	416	285	315	350	256	260	292
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	472	501	555	409	425	484	418	419	463
31	» spädkalv	»	394	387	396	254	252	271	318	244	278
32	Fårkött: färskt, stek	»	480	548	621	443	450	472	373	394	463
33	» salt, svenskt	»	396	386	455	—	400	—	375	425	475
34	Renkött, färskt, stek	»	452	455	486	450	400	450	—	425	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	*297	*300	*325	*293	*314	*335	*276	*275	*286
36	» salt, svenskt » ×	»	—	*340	*340	—	*310	*320	*275	*275	*298
37	[1]) Fisk, färsk: abborre	»	211	195	232	200	205	213	150	—	—
38	» gädda	»	320	314	346	325	313	321	271	251	260
39	» sill	»	95	105	95	114	94	88	121	103	91
40	» strömming	»	103	89	92	148	99	98	95	93	87
41	» torsk	»	223	194	179	257	223	239	169	176	182
42	» rödspotta (»spätta»)	»	343	323	368	—	260	288	238	240	322
43	» salt: sill, prima	»	209	169	171	160	200	200	200	188	200
44	» strömming	»	99	99	102	—	100	100	95	95	95
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	260	259	258	213	270	270	268	256	288
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	315	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	*300	*300	—	—	*325	*325	*325
48	Socker, bit- ×	»	*76	*76	*76	*77	*77	*77	*79	*79	*79
49	Salt (matsalt)	»	33	35	38	25	23	25	30	30	30
50	Svagdricka	l.	18	18	18	20	—	20	14	14	14
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	9260	9260	9260	10000	10000	10000	7660	7840	8190
53	» barr- }	»	7830	7830	7830	7000	7000	7000	5960	5970	6320
54	Bränntorv	100 kg	1417	1417	—	833	833	1000	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	*2010	*1762	*1762	—	—	—	*2000	*1650	*1500
56	» eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	[3])Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	*840	*840	*840	*915	*915	*915	*1117	*1063	*1010
58	» eng. kamin- » } hemkörd	»	*1175	*730	*730	—	—	—	—	—	—

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Uppsala under januari kolja 150 à 200, lake 200 à 250, vitling 80 à 125 och ål 300 à 350 öre, under februari kolja 150 à 200 och vitling 113 öre, under februari ✱ utmalning. — [3]) Genom *Bränslekommissionen* försåld *koks* kostade under kvartalet: i Stockholm 9·30 samt under februari och mars 9·60 kr. per hl. — × Maximipris. — Ransonering är införd å de

12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
Nyköping			**Eskilstuna**			**Linköping**			**Norrköping**			**Motala**			**Jönköping**			
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	
Medelpris (öre)																		
32	32	32	32	32	33	31	31	31	32	32	32	32	32	32	32	32	32	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	22	22	2
15	15	15	16	16	17	14	14	14	16	16	16	17	17	17	18	18	18	3
*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	535	535	535	4
*480	*480	*480	*480	*480	*480	—	—	—	*480	*480	*480	480	480	480	480	480	480	5
—	330	—	330	330	330	—	—	330	330	—	330	330	330	330	—	—	330	6
—	—	—	290	290	290	—	—	—	290	—	290	290	290	290	—	—	—	7
—	—	—	190	190	190	—	—	—	—	—	—	190	190	190	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
590	497	463	570	525	480	579	521	413	644	542	467	593	474	426	522	489	409	10
—	—	—	—	—	—	450	—	—	485	442	—	—	—	—	—	—	—	11
—	43	—	63	63	63	49	*50	*50	53	*63	*63	45	45	47	45	—	—	12
859	—	—	679	—	—	840	—	—	—	—	—	800	800	910	679	679	750	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
*42	*42	*42	*44	*44	*44	*43	*43	*43	*42	*42	*42	*42	*42	*42	*43	*43	*43	17
*36	*36	*36	*38	*38	*38	*37	*37	*37	*36	*36	*36	*36	*36	*36	*37	*37	*37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
*74	*73	*73	*72	*72	*79	*72	*72	*79	*72	*72	*79	*73	*72	*77	*72	*72	—	20
*80	*80	*80	—	—	—	*70	*67	—	*63	*64	*65	*77	*74	—	—	—	*79	21
*60	*67	*68	*58	*58	*63	*58	*58	*66	*58	*58	*64	*62	*63	*65	*69	*69	*70	22
*63	*80	*78	*72	*72	*83	*64	*64	*70	*64	*64	*74	*71	*70	*72	*54	*54	*62	23
—	—	—	*53	—	—	*53	*53	—	*52	*52	—	*54	*52	*52	*46	*46	*46	24
*111	*200	*200	*145	*150	*200	*125	*125	*150	*125	*125	*200	—	*84	—	*125	*125	*187	25
*70	*92	*94	*75	*75	*92	*61	*61	*77	*61	*61	*92	*65	*65	*66	—	*77	*77	26
*94	—	—	*86	*86	*153	*85	*85	*148	*85	*85	*138	—	—	—	*77	*123	*123	27
305	331	448	297	324	390	291	331	415	313	343	419	308	345	420	316	329	370	28
258	269	378	267	292	366	270	312	392	291	326	406	268	288	344	296	302	348	29
358	383	473	398	399	416	388	410	485	412	421	492	320	354	426	316	329	356	30
207	237	309	220	225	239	—	265	300	—	—	—	199	226	264	180	207	250	31
372	400	508	447	447	480	423	434	517	431	465	548	372	371	451	338	390	409	32
300	—	—	400	—	—	316	353	338	280	—	—	350	355	360	—	—	400	33
—	363	—	—	400	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
275	*275	*275	*270	*270	*330	*270	*270	*311	*300	*305	*333	*270	*270	*311	*270	*270	*311	35
280	*280	*323	—	*280	*340	*280	*280	*335	*300	*300	*335	*280	*280	*335	*280	*280	*325	36
184	161	175	176	154	161	165	206	223	169	164	178	—	160	200	—	—	—	37
294	230	272	271	248	256	288	297	311	230	263	300	272	286	300	—	233	254	38
102	81	82	103	89	90	110	91	86	90	80	83	89	78	83	106	80	70	39
80	76	80	96	88	93	94	82	85	72	69	68	96	84	84	92	71	73	40
217	211	210	220	220	200	185	196	191	168	170	170	120	—	—	150	150	150	41
235	—	188	—	—	200	306	288	231	325	300	300	—	227	200	—	—	300	42
146	160	142	200	200	150	185	180	178	200	200	200	130	130	130	125	125	125	43
83	81	80	90	90	90	85	88	86	90	90	90	73	67	68	—	—	—	44
—	—	—	300	300	300	250	281	261	—	—	250	213	208	250	275	278	—	45
—	—	—	350	400	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	*305	—	—	*300	—	—	*300	*300	*300	*300	—	*304	*305	—	—	—	47
*80	*80	*80	*80	*80	*80	*78	*78	*78	*76	*76	*76	*78	*78	*78	*78	*78	*78	48
29	29	29	35	35	35	25	28	28	25	25	28	25	25	25	30	30	30	49
12	—	15	16	—	15	10	—	—	10	10	10	—	—	—	10	12	12	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
6870	6970	7090	8190	8190	8190	7400	7400	7400	8500	9000	9000	6380	6780	6780	8000	8000	8000	52
5830	6000	6000	6930	6930	6930	6600	6600	6600	7000	7150	7150	4790	5590	5590	7200	6400	7200	53
—	—	—	—	—	—	984	984	1167	1050	1050	1050	—	—	—	—	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2300	*2300	*2300	—	—	—	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
*600	*600	*600	—	—	—	*915	*920	*920	*845	*845	*845	*1075	*1075	*1075	—	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	*970	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58

nuari kolja 160 à 200 öre, under februari kolja 188 öre samt under mars kolja 150 à 200 öre; för Lin- februari kolja 165, lake 200, sjötunga 250 à 300 och vitling 80 à 125 öre samt under mars kolja 100 à kolja 135 à 180 och vitling 100 à 125 öre samt under mars kolja 175 och vitling 115 à 150 öre. — ²) 75 under januari 10·15 samt under februari och mars 10·45 kr. per hl.; i Norrköping under januari varor, framför vilkas noteringar tecknet * är utsatt.

	1 Varuslag	2 Kvantitet	30 Växjö Jan.	31 Växjö Febr.	32 Växjö Mars	33 Kalmar Jan.	34 Kalmar Febr.	35 Kalmar Mars	36 Västervik Jan.	37 Västervik Febr.	38 Västervik Mars
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	28	28	28	32	32	32	35	35	35
2	handskummad	»	16	16	16	—	—	—	—	—	—
3	separerad	»	13	13	13	17	17	17	15	15	15
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535
5	mat- (lands-) ×	»	480	480	480	—	—	—	480	480	480
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	330	330	330	—	—	—	330	—	—
7	halvfet, » ×	»	290	290	290	—	—	—	—	—	—
8	skummjölks-, » ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	506	471	401	569	487	397	477	502	469
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	42	42	45	45	53	60	—	53	53
13	» ×	hl.	850	850	850	768	975	—	964	—	—
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[2] ×	»	*42	*42	*42	*41	*41	*41	*41	*41	*41
18	råg-, » » » ×	»	*36	*36	*36	*35	*35	*35	*35	*35	*35
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	*72	*72	*79	*72	*72	*79	*72	—	*79
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*60	*60	*65	*65	*65	*68	*65	*68	*68
23	mjukt, limpa, söt ×	»	*54	*54	*56	—	—	*62	*42	*42	*42
24	» » sur ×	»	—	—	—	*38	*38	*40	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*100	*100	*150	*138	*138	*138	*100	*150	*150
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	*77	*77	*77	*69	*70	*71	*61	*69	*69
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	*90	*90	*123	—	—	—	*70	*69	*92
28	Nötkött, färskt: stek	»	277	313	368	281	305	406	314	344	419
29	soppkött	»	258	292	337	238	273	360	272	310	386
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	310	347	410	312	344	394	350	388	469
31	spädkalv	»	238	256	316	—	—	—	277	295	300
32	Fårkött: färskt, stek	»	335	378	432	326	400	424	395	436	450
33	salt, svenskt	»	—	—	300	—	—	—	250	263	325
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	270	*273	*314	275	*275	*316	*275	*275	*303
36	salt, svenskt » ×	»	280	*280	*335	285	*285	*340	*285	*285	*340
37	[1]) Fisk, färsk: abborre	»	206	178	160	150	—	150	103	113	116
38	gädda	»	223	206	228	283	263	250	191	200	200
39	sill	»	—	70	67	81	82	77	—	70	80
40	strömming	»	96	88	79	86	100	70	78	78	75
41	torsk	»	161	153	148	125	110	138	138	150	150
42	rödspotta (»spätta»)	»	172	150	166	150	157	150	—	—	—
43	salt: sill, prima	»	150	150	180	165	166	169	—	200	200
44	strömming	»	—	—	—	80	80	—	—	—	—
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	—	—	—	167	158	—	146	—	—
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	*300	—	—	*300	—	—	*300
48	Socker, bit- ×	»	*74	*74	*74	*78	*78	*78	*78	*79	*80
49	Salt (matsalt)	»	30	30	30	25	25	25	30	30	30
50	Svagdricka	l.	—	—	—	—	—	12	—	—	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- { osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.) }	famn	5730	5540	5040	6450	6450	6450	4800	5540	6280
53	barr-	»	4410	4160	3780	5200	5250	5250	3100	4510	5570
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	900	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») { hemkörd }	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) { hemkörd }	»	—	—	—	—	—	—	*1350	*1350	*1350
57	[3])Koks: gasverks- (okrossad) { hemkörd }	»	—	*915	*915	—	—	—	*838	*825	*825
58	eng. kamin- » { hemkörd }	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Visby under januari der mars flundra 175 och sik 300 öre. — [2]) 75 % utmalning. — [3]) Genom *Bränslekommissionen* försåld kr. per hl.: i Malmö under januari 10·10, under februari 10·80 samt under mars 11·10 kr. per hl. —

39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	
Visby			Karlskrona			Kristianstad			Malmö			Lund			Landskrona			
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	
Medelpris (öre)																		
25	30	30	30	30	30	34	34	34	35	35	37	30	34	34	32	35	35	1
—	—	—	24	25	25	20	20	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
12	14	14	—	—	—	18	18	18	15	15	17	15	15	15	16	18	18	3
*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	4
480	480	480	480	480	480	480	474	474	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
330	330	330	330	330	330	330	330	330	330	330	—	330	330	330	330	330	330	6
250	—	—	290	290	290	290	290	290	—	—	—	290	290	290	—	290	290	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
592	558	419	582	526	419	656	505	415	730	635	470	628	518	453	605	546	465	10
—	—	—	480	500	—	—	—	325	470	460	440	450	450	—	475	475	—	11
43	43	45	43	43	45	48	48	47	53	53	—	50	50	*50	46	41	*42	12
—	—	—	800	800	850	675	775	775	—	—	—	—	—	—	863	800	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
*42	*42	*42	*42	*42	*42	*40	*40	*40	*42	*42	*42	*42	*42	*42	*41	*41	*41	17
*36	*36	*36	*36	*36	*36	*34	*34	*34	*35	*35	*35	*37	*37	*37	*35	*35	*35	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
*72	*72	*79	—	—	—	*72	*72	*79	*72	*72	—	*74	*75	—	*72	—	*79	20
*61	*61	*65	—	—	—	*100	*117	*110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
*60	*60	*60	*55	*60	*60	*64	*64	*74	*78	*74	*74	*80	*76	*74	*73	*73	*74	22
*51	*51	*51	*43	*46	*46	*49	*49	*51	*47	*46	*46	*47	*47	*46	*47	*47	*50	23
*43	*43	*43	*35	*36	*36	*36	*36	*41	*34	*38	*38	*33	*33	*38	*33	*33	*38	24
*133	*133	*133	*125	*200	*200	*100	*100	*150	*125	*188	*188	—	—	—	*100	—	—	25
*62	*62	*62	*77	*77	*77	—	—	—	*90	*92	*92	*77	*77	*77	*78	*78	*92	26
*71	*71	*71	—	—	—	*90	*90	*154	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
253	288	383	278	302	385	288	282	353	319	369	440	339	375	440	315	365	411	28
229	262	346	258	282	354	264	266	337	290	334	400	296	329	394	293	345	394	29
253	285	365	331	350	409	250	250	306	338	353	463	350	—	550	418	438	544	30
—	—	—	222	250	294	222	219	268	255	276	350	243	275	346	240	256	294	31
335	364	433	337	388	428	337	485	600	410	525	575	415	475	625	424	517	617	32
—	—	—	225	288	350	353	467	517	—	—	—	—	—	—	400	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
270	270	311	*270	*270	*311	*274	*277	—	*270	*270	*311	*270	*270	*307	*270	*270	*311	35
280	280	335	*280	*280	*335	*293	*297	—	—	*280	—	—	—	*338	*280	*280	*335	36
—	250	—	—	104	114	—	—	—	250	—	150	—	—	—	—	—	—	37
250	251	300	200	205	215	248	239	250	250	269	263	288	300	285	245	300	300	38
107	87	69	79	75	71	—	—	99	100	95	106	—	—	—	69	69	59	39
77	60	60	70	78	73	81	84	91	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
137	140	134	138	178	134	165	154	141	158	155	154	159	160	154	108	107	108	41
—	—	—	—	200	200	200	156	175	245	213	200	250	250	222	156	129	138	42
166	166	156	130	200	196	120	120	120	200	225	225	140	190	189	143	135	130	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
250	256	264	—	250	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
—	—	—	300	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	*300	—	*325	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*300	47
*80	*78	*78	*77	*78	*79	*73	*75	*75	*74	*74	*74	*74	*74	*74	*74	*74	*74	48
35	37	37	44	44	44	25	25	25	30	30	30	30	29	30	38	42	—	49
10	10	10	12	12	12	15	20	20	11	11	11	8	12	12	10	10	—	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
5700	7650	7300	6840	7130	7130	7690	8950	9450	10900	10900	10960	10770	10570	10470	9780	8720	8720	52
3740	5870	5870	—	—	—	5990	6110	6430	10500	10500	10560	9940	9680	9380	9380	8370	8010	53
—	—	—	—	—	—	1100	1150	1150	1167	1250	1333	1333	1333	1250	1271	1288	1077	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2600	*2350	—	—	—	—	56
*995	*1100	*1050	—	—	—	—	*950	*1050	*620	*620	*620	—	—	—	—	*600	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*920	—	*805	*945	*943	*1015	*1015	*1035	58

flundra 155, kolja 130 och vitling 110 öre, under februari flundra 155, kolja 85 och sik 250 öre samt *unkoks* kostade under kvartalet: i Karlskrona under januari 8·40 samt under februari och mars 9·00

* Maximipris. — Ransonering är införd å de varor, framför vilkas noteringar tecknet * är utsatt.

	1	2	57	58	59	60	61	62	63	64	65
	Varuslag	Kvantitet	Hälsingborg			Ystad			Halmstad		
			Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	*32	*35	*35	28	34	34	32	32	32
2	» handskummad	»	—	—	—	—	—	—	17	17	17
3	» separerad	»	*16	*16	*16	12	15	15	—	—	—
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535
5	» mat- (lands-) ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	330	330	—	330	330	330	330	330	330
7	» halvfet, » ×	»	290	290	—	290	290	290	270	290	290
8	» skummjölks-, » ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	632	520	436	600	531	434	594	507	418
11	» konserverade	»	400	425	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	50	50	50	50	50	60	45	45	*45
13	» ×	hl.	866	900	—	850	900	1050	—	—	—
14	» färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete- svenskt bästa sort[2]) ×	»	*42	*42	*42	*41	*41	*41	*41	*41	*41
18	» råg-, » » » ×	»	*36	*36	*36	*35	*36	*36	*35	*35	*35
19	» rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	*72	*72	*79	*74	*74	*79	*74	*72	*79
21	» ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	*68	*70	*65	*67	—	—	—	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*65	*65	*74	*74	*74	*74	*60	*60	*70
23	» mjukt, limpa, söt ×	»	*44	*44	*47	*46	*49	*49	*46	*46	—
24	» » sur ×	»	*34	*34	*38	*34	*36	*37	*38	*38	*42
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*125	*125	*187	*105	*118	*118	*100	*100	*123
26	» mjukt, bil- (bakat med vatten ×	»	*69	*69	*92	*79	*86	*86	—	—	*54
27	» ligaste sort) » » mjölk ×	»	—	—	—	—	—	—	*108	*108	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	307	349	444	303	344	441	283	306	390
29	» soppkött	»	285	320	398	273	313	388	256	281	354
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	350	433	494	300	428	475	245	322	418
31	» spädkalv	»	226	272	311	218	272	329	215	259	342
32	Fårkött: färskt, stek	»	401	513	601	333	444	650	331	364	498
33	» salt, svenskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	*270	*270	*311	270	*270	*311	*270	*270	*325
36	» salt, svenskt » ×	»	*285	*285	*335	280	*280	*335	*280	*280	*335
37	[1]) Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	175	175	175	—	—	—
38	» gädda	»	250	250	258	283	300	300	300	300	300
39	» sill	»	94	109	99	82	93	85	115	92	91
40	» strömming	»	90	94	113	60	—	—	109	103	—
41	» torsk	»	133	136	121	153	151	151	141	132	120
42	» rödspotta (»spätta»)	»	—	243	222	285	300	300	—	254	258
43	» salt: sill, prima	»	157	158	171	113	143	143	130	150	150
44	» strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	150	—	235	205	205	205	—	250	—
46	» » » rundskuren	»	275	—	—	250	250	250	—	—	225
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	*300	—	—	*300	—	—	*300
48	Socker, bit- ×	»	*75	*75	*76	*76	*76	*76	*75	76	*76
49	Salt (matsalt)	»	30	31	31	30	35	35	30	30	30
50	Svagdricka	l.	10	10	12	8	8	8	11	11	11
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 ×	famn	10210	10210	10210	10490	10770	10770	[3])8730	[3])8240	[3])7860
53	» barr- × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	9450	9450	9450	8770	9520	9520	6360	6540	6190
54	Bränntorv	100 kg.	1113	1125	1125	750	775	850	1166	1100	1025
55	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	» eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	*2500	*2500	*2500	*2500	*2500	—	—	—	*1050
57	[4])Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	*735	*735	*700	*500	—	—	—	—	—
58	» eng. kamin- » hemkörd	»	*905	*905	*920	*868	*883	*925	*790	*832	*842

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Halmstad under öre, under februari flundra 80 à 150, gös 450, kolja 100 à 150, långa 175, skrubbor 80 à 150 och vitling tunga 500, skrubbor 80 à 150 och vitling 80 à 150 öre; för Lysekil under januari kolja 95 öre, under för bokved under januari 109·20, under februari 89·40 samt under mars 82·80, för ribbved under kvartalet singborg under januari 9·40 samt under februari och mars 9·60 kr. per hl. — × Maximipris. —

66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	
Göteborg			Lysekil			Vänersborg			Borås			Tidaholm			Karlstad			
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	
M e d e l p r i s (ö r e)																		
38	40	40	37	37	41	35	38	39	34	37	37	30	31	31	35	35	35	1
25	28	28	—	—	—	—	—	—	22	22	22	22	22	22	—	—	—	2
22	24	25	—	—	—	20	21	21	19	19	19	16	16	17	19	19	19	3
*535	*535	*535	*535	*535	*535	535	535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	4
*480	*480	*480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	*480	*480	*480	5
330	330	330	—	—	—	330	330	—	330	330	—	330	330	330	330	330	330	6
290	290	290	—	—	—	—	—	—	260	290	—	290	290	290	290	290	—	7
—	—	190	—	—	—	—	—	—	—	—	—	180	180	190	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
643	566	469	488	491	361	567	513	407	550	498	421	437	424	355	572	580	465	10
450	475	—	—	—	—	—	—	—	446	—	—	—	—	—	475	470	385	11
60	74	74	50	55	65	45	45	—	45	*50	*65	40	45	45	—	56	56	12
1120	1400	1400	1000	—	—	—	—	—	800	*1000	*1300	67	735	850	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
*41	*41	*41	*42	*42	*42	*43	*43	*43	*42	*42	*42	*42	*42	*42	*42	*42	*42	17
*35	*35	*35	*36	*36	*36	*37	*37	*37	*36	*36	*36	*36	*36	*36	*37	*37	*37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	*72	*79	—	—	—	*72	*72	*79	*72	*72	*79	—	—	*79	—	*72	*79	20
—	—	—	—	—	—	*66	—	—	—	*68	—	*73	—	—	—	*61	—	21
*61	*70	*70	*60	*65	*65	*60	*60	*60	*60	*60	*70	*65	*66	*70	*58	*64	*66	22
*68	*91	*92	*68	*60	*60	*85	*85	*85	*77	*77	*59	*52	*52	*77	*52	*77	*77	23
*43	*56	*56	*48	*50	*50	*49	*49	*49	*44	*44	—	—	—	—	—	—	—	24
*91	*187	*187	*90	*150	*150	*150	*150	*200	*125	*125	*200	*92	*92	*200	*138	*180	*167	25
*58	*87	*93	*72	*70	*70	*82	*62	*64	—	—	*62	*69	*69	*86	—	—	—	26
*108	*153	*153	*86	*140	*140	*154	*154	*130	*77	*77	—	—	—	*154	—	—	—	27
311	350	434	280	285	340	295	298	335	291	319	417	291	316	372	280	295	350	28
290	324	406	260	265	320	270	272	305	247	273	359	247	277	325	258	276	329	29
340	354	459	280	280	350	330	337	372	296	315	410	310	294	526	303	325	380	30
265	265	316	148	156	198	210	212	231	182	211	305	144	157	188	200	225	260	31
373	471	535	298	313	363	353	390	398	304	337	505	280	292	392	344	355	438	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	280	292	—	—	—	—	33
473	463	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
310	*310	*340	*270	*270	*311	*300	*286	*319	*275	*275	*316	271	274	314	280	*280	*335	35
320	*320	*350	—	—	—	*300	*298	*340	*285	*285	*340	280	280	335	290	*330	*345	36
200	242	294	—	—	—	—	—	—	150	150	175	—	—	—	185	184	180	37
315	319	344	—	—	—	250	—	—	256	250	247	—	—	—	276	267	275	38
90	82	62	70	74	70	91	90	90	101	75	65	102	87	77	101	100	106	39
117	120	121	—	—	—	132	—	125	106	100	100	109	100	100	118	105	115	40
140	135	168	96	102	94	150	153	140	134	130	116	153	160	160	150	168	187	41
313	294	278	150	200	—	250	250	250	275	268	241	—	250	250	—	300	250	42
110	122	197	125	125	125	120	126	140	130	175	150	90	92	96	120	166	166	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	100	44
250	250	265	200	200	200	200	200	250	234	238	235	175	—	—	300	280	280	45
—	—	—	—	—	—	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	*300	—	—	—	*301	*300	*303	—	—	*300	*300	—	*300	—	—	*300	47
*75	*75	*75	*78	*78	*78	*80	*80	*80	*78	*78	*78	*75	*75	*75	*81	*81	*81	48
30	30	30	25	25	25	27	28	30	28	28	30	25	30	30	29	29	30	49
14	15	15	—	—	—	13	12	12	10	10	15	9	9	8	—	—	—	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
10830	10930	10830	8400	8400	8400	6800	6800	6800	7180	7140	7220	4850	4850	5170	6990	6870	6990	52
9430	9600	9600	7500	7500	7500	5500	5450	5450	5240	5320	5900	3280	3260	3780	6300	6050	6050	53
1583	1583	1555	—	—	—	—	—	—	900	—	—	—	—	—	—	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
*2200	*2150	*2050	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
*740	*740	*740	—	—	—	—	—	—	—	*1000	*1000	—	*1040	*1040	—	—	—	57
*2000	*1750	*1750	*900	*900	*900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58

januari flundra 80, gös 400, kolja 125 à 160, lake 250, skrubbor 125, vitling 110 à 150 och ål 200 à 400
100 à 150 öre samt under mars flundra 80 à 160, gös 450, kolja 100 à 200, långa 175, piggvar 500, sjö-
februari kolja 100 öre samt under mars kolja 95 öre. — [2]) 75 % utmalning. — [3]) I Halmstad har betalats
48·80 kr. per famn. — [4]) Genom *Bränslekommissionen* försåld *koks* kostade under kvartalet: i Häl-
Ransonering är införd å de varor, framför vilkas noteringar tecknet * är utsatt.

1	Varuslag	2 Kvantitet	84 Örebro Jan.	85 Örebro Febr.	86 Örebro Mars	87 Kopparberg Jan.	88 Kopparberg Febr.	89 Kopparberg Mars	90 Västerås Jan.	91 Västerås Febr.	92 Västerås Mars
			Medelpris (öre)								
1	Mjölk: oskummad	l.	30	32	32	35	35	35	33	35	35
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	18	20	—
3	separerad	»	15	16	16	15	16	16	15	17	17
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535
5	mat- (lands-) ×	»	480	480	480	—	—	—	480	—	—
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	330	330	330	330	330	—	—	—	—
7	halvfet, » ×	»	268	290	290	—	—	—	—	—	—
8	skummjölks-, » ×	»	190	190	190	—	—	—	190	—	190
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	510	488	411	519	504	471	594	476	507
11	» konserverade	»	390	430	—	—	—	—	480	470	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	50	50	*54	42	—	60	—	58	—
13	» ×	hl.	850	850	950	—	964	—	—	1107	—
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[2] ×	»	*42	*42	*42	*42	*42	*42	*43	*43	*43
18	råg-, » » » ×	»	*36	*36	*36	*36	*36	*36	*37	*37	*37
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	*72	*72	*79	*72	*72	—	*72	*72	—
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	*69	—	—	*80	—	—	*78	*71	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*56	*64	*64	*56	*64	*64	*58	*58	*65
23	mjukt, limpa, söt ×	»	*67	*83	*83	*61	*80	*80	*64	*64	*74
24	» » sur ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*150	*200	*200	*94	*200	*200	*100	*100	*150
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	*77	*91	*91	*58	*62	*62	*62	*62	*85
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	*86	*120	*120	*72	*148	*148	*77	*154	*154
28	Nötkött, färskt: stek	»	279	310	375	268	285	359	298	326	378
29	soppkött	»	230	265	311	239	257	319	266	290	374
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	350	373	445	328	338	389	382	402	437
31	spädkalv	»	240	238	272	225	250	275	213	228	266
32	Fårkött: färskt, stek	»	380	381	423	350	367	—	463	475	531
33	salt, svenskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Renkött, färskt, stek	»	400	400	—	—	—	—	386	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	*275	*277	*316	*275	*275	*327	*275	*275	*330
36	salt, svenskt » ×	»	*290	*290	*335	*275	—	—	*285	*294	*340
37	[1]) Fisk, färsk: abborre	»	139	173	166	150	161	175	124	183	174
38	gädda	»	276	268	280	295	290	286	258	254	266
39	sill	»	85	81	70	84	68	66	91	72	99
40	strömming	»	88	82	90	93	87	93	92	89	117
41	torsk	»	175	156	166	175	155	—	163	156	250
42	rödspotta (»spätta»)	»	—	225	333	300	—	—	—	—	—
43	salt: sill, prima	»	95	100	140	94	112	109	133	154	124
44	strömming	»	75	70	—	98	100	78	78	80	82
45	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	—	—	—	275	275	255	269	275	250
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	*300	*300	—	—	—	*300	*301	*300
48	Socker, bit- ×	»	*77	*78	*78	*78	*80	*80	*79	*79	*79
49	Salt (matsalt)	»	25	25	25	24	24	25	30	30	30
50	Svagdricka	l.	10	10	10	—	—	—	13	13	13
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	7690	7560	7560	5670	5790	5790	7570	6940	6940
53	barr- }	»	6740	6550	6550	3780	5070	5070	6110	6230	6230
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	*565	*565	*565	*920	*1100	*1100	—	—	—
58	eng. kamin- »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Örebro under för Västerås under januari gös 300 à 350, havslax 225, kolja 120 à 150, lake 235 och vitling 110 öre, 300 à 400, havslax 200 à 280, kolja 170 och lake 200 öre: för Falun under januari kolja 110 à 175 och 125 öre; för Domnarvet och Borlänge under januari kolja 120 och vitling 105 öre, under februari kolja och vitling 135 öre samt under februari kolja 170 och vitling 125 öre. — [2]) 75 % utmalning. — × Maximi

93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	
Falun			**Domnarvet o. Borlänge**			**Ludvika**			**Gävle**			**Söderhamn**			**Sundsvall: staden**			
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	
Medelpris (öre)																		
36	36	36	35	35	35	38	38	38	37	38	38	32	40	40	*40	*43	*44	1
20	20	20	20	20	20	26	26	26	17	20	20	16	25	25	*25	*30	*30	2
—	—	—	—	—	—	23	23	23	—	—	—	13	20	20	—	—	—	3
*535	*535	*535	535	535	535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	4
—	—	—	—	—	—	*480	—	—	480	480	480	480	480	480	480	480	480	5
—	—	330	—	—	—	330	—	330	—	—	—	—	—	330	330	330	330	6
—	—	290	—	—	—	230	—	290	—	—	—	—	—	—	—	280	290	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
690	643	539	591	573	528	610	608	548	616	602	530	578	600	501	665	677	549	10
485	492	475	457	500	438	400	—	—	442	460	—	410	450	450	563	500	475	11
59	63	*63	57	60	60	40	40	*51	54	63	63	50	78	78	54	*57	*65	12
—	—	—	—	—	—	780	780	1020	—	—	1070	—	—	—	1042	*1090	*1310	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
*44	*44	*44	*43	*43	*43	*43	*43	*43	*43	*43	*43	*44	*44	*44	*43	*43	*43	17
*38	*38	*38	*37	*37	*37	*37	*37	*37	*37	*37	*37	*38	*38	*38	*37	*37	*37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
*72	*72	*79	*72	*72	*72	*67	*74	*79	*72	*72	*79	*72	*73	*75	*72	*72	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	*76	*76	—	—	—	—	—	—	—	21
*57	*57	*63	*60	*60	*63	*58	*58	*65	*64	*71	*72	*57	*57	*67	*66	*66	*74	22
*71	*71	*85	*62	*69	*85	*64	*64	*70	*62	*80	*92	*63	*65	*85	*62	*62	*86	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*41	—	—	*60	*60	—	24
*138	*151	*200	*137	*140	*200	—	*150	*150	*128	*138	*154	*149	*150	*150	*125	*125	*188	25
*77	*77	*77	*69	*78	*76	—	—	—	*73	*104	—	*70	*70	*108	*83	*83	*92	26
*125	*120	*120	*138	*118	*118	—	—	—	*109	—	—	*139	*135	*135	*117	*117	—	27
321	349	377	302	312	384	292	300	340	307	309	367	292	307	342	321	322	399	28
269	289	329	266	283	329	268	280	313	282	283	330	271	287	309	282	289	364	29
333	351	401	341	338	400	328	378	—	367	376	442	380	400	475	367	372	412	30
255	268	300	213	238	300	—	—	275	256	267	267	203	217	250	256	251	275	31
341	410	462	350	350	—	425	420	—	376	403	436	392	400	450	392	400	420	32
—	—	—	—	—	—	300	—	—	350	350	—	290	350	350	300	350	—	33
395	438	448	—	—	—	—	—	—	301	371	392	—	—	—	328	400	—	34
*270	—	—	*270	*270	—	*280	*280	*317	*280	*286	*302	*281	*280	*296	*284	*290	*321	35
*280	*290	*350	*290	*290	*345	—	*310	—	*290	*290	*310	—	—	—	*295	*309	*335	36
170	167	175	144	165	165	200	200	200	185	181	200	163	155	165	—	150	—	37
290	281	297	—	218	263	250	275	300	272	263	319	235	225	246	263	292	285	38
97	78	83	92	85	87	79	81	73	88	77	88	80	76	78	99	97	93	39
99	98	93	92	75	90	90	91	88	98	98	99	94	85	88	105	98	99	40
178	153	158	140	133	151	162	175	175	157	144	156	157	172	178	178	188	178	41
235	213	225	—	—	—	—	200	200	295	238	245	175	174	181	—	—	—	42
167	161	180	112	137	168	188	200	137	97	102	112	154	155	190	187	188	183	43
85	79	77	80	90	82	80	88	92	84	83	85	78	90	78	100	100	97	44
285	—	297	200	—	258	240	—	250	266	273	242	253	255	263	—	-	175	45
—	—	—	—	225	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	213	240	215	46
—	—	*300	—	—	*300	*310	*310	*310	—	—	*300	—	—	*300	—	*300	*305	47
*78	*80	*80	*81	*81	*81	*76	*78	* 78	*78	*79	*79	*76	*81	*81	*78	*80	*81	48
21	25	27	25	25	25	23	23	23	23	24	23	25	25	25	26	27	26	49
11	—	—	10	—	—	11	11	11	13	13	13	—	15	10	17	17	18	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
5410	6230	6320	6760	5160	5160	5990	7120	7120	7380	8100	8100	5670	—	6300	8040	8350	8220	52
4340	5160	4980	6050	4450	4450	4470	4470	4470	5950	7200	7210	5160	5080	5040	6800	6930	6800	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	900	750	750	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2500	—	—	—	—	—	*1300	*1200	*1200	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2500	—	—	—	—	—	*2000	*2000	*2000	56
*925	*925	*900	*940	*900	*960	—	*1315	*1315	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*910	*910	*910	58

januari kolja 100 à 200 öre, under februari kolja 160 à 200 öre samt under mars kolja 100 à 200 öre; under februari braxen 100, gös 325, kolja 120 à 210, lake 210 och vitling 105 öre samt under mars gös vitling 100 à 160 öre, under februari kolja 133 och vitling 113 öre samt under mars kolja 143 och vitling 138 och vitling 123 samt under mars kolja 155 och vitling 125 öre; för Ludvika under januari kolja 170 pris. — Ransonering är införd å de varor, framför vilkas noteringar tecknet * är utsatt.

1	2	111	112	113	114	115	116	117	118	119
Varuslag	Kvantitet	Sundsvall: sågverksdistriktet			Nyland			Östersund		
		Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars
		Medelpris (öre)								
1 Mjölk: oskummad	l.	32	34	35	32	32	32	35	35	35
2 handskummad	»	24	24	23	20	—	—	23	23	23
3 separerad	»	—	12	—	18	18	18	21	21	21
4 Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	535	535	535	*535	*535	*535	*535	*535	*535
5 mat- (lands-) ×	»	479	480	480	—	—	—	480	480	480
6 Ost: helfet, okryddad ×	»	330	330	330	330	330	—	330	330	330
7 halvfet, » ×	»	290	290	—	—	—	—	—	—	—
8 skummjölks-, » ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Ägg: svenska, färska	tjog	583	634	536	624	603	569	650	663	529
11 » konserverade	»	500	490	486	490	—	—	500	480	—
12 Potatis: gammal ×	5 l.	48	55	—	—	—	60	62	63	*63
13 » ×	hl.	952	1143	1386	600	600	980	760	760	*940
14 färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Mjöl: vete, svenskt, bästa sort [2] ×	»	*44	*44	*44	*45	*45	*45	*43	*43	*43
18 råg-, » » » ×	»	*38	*38	*38	*40	*40	*40	*37	*37	*37
19 rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20 Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	*73	*73	*77	—	*76	*81	*72	*72	*76
21 ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	*75	*75	—	—	—	—	*59	*81	—
22 Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*65	*66	*74	*66	*66	*74	*64	*65	*75
23 mjukt, limpa, söt ×	»	*63	*65	*86	*76	*76	*86	*60	*60	*77
24 » » sur ×	»	*60	—	—	—	—	—	—	—	—
25 Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*123	*123	*188	*145	—	*188	*110	*110	*145
26 mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	*89	*89	*92	—	—	*98	*75	*75	*92
27 ligaste sort } » » mjölk ×	»	*117	*117	—	*117	*123	*135	*90	*90	*115
28 Nötkött, färskt: stek	»	313	309	366	263	266	322	288	300	350
29 soppkött	»	262	274	311	241	244	296	254	290	333
30 Kalvkött, stek: gödkalv	»	310	323	369	—	—	—	370	400	425
31 spädkalv	»	215	214	240	206	200	239	208	250	275
32 Fårkött: färskt, stek	»	355	345	383	250	250	300	320	350	375
33 salt, svenskt	»	—	—	—	—	—	—	280	350	400
34 Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	300	300	320	388	425
35 Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	279	288	331	280	—	—	*290	*290	*331
36 salt, svenskt » ×	»	270	316	345	—	330	345	*280	*280	*355
37 [1])Fisk, färsk: abborre	»	—	125	—	—	—	—	205	201	200
38 gädda	»	228	249	244	270	300	—	300	300	283
39 sill	»	95	81	83	—	90	88	149	119	107
40 strömming	»	92	93	92	85	94	92	119	100	101
41 torsk	»	—	—	—	—	—	—	188	150	150
42 rödspotta (»spätta»)	»	—	—	—	—	—	—	—	—	175
43 salt: sill, prima	»	174	165	177	123	125	125	176	187	178
44 strömming	»	84	86	88	65	65	—	100	97	100
45 Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	—	—	—	—	—	—	200	200	200
46 » » » rundskuren	»	213	275	275	—	—	—	250	250	—
47 Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	—	*308	—	—	*300	*313	*325	*308
48 Socker, bit- ×	»	*77	*80	*81	*86	*86	*86	*80	*80	*80
49 Salt (matsalt)	»	21	24	24	17	17	20	28	28	28
50 Svagdricka	l.	15	15	12	10	—	10	15	15	15
51 Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52 Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 ×	famn	6870	7560	7560	5410	5010	5830	7560	7560	7560
53 barr- } × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	5450	5040	5350	4510	4230	4230	6800	6800	6800
54 Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55 Kol: antracit- (»valnöt») } hem-	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56 eng. hushålls- (fyrkol) } körd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57 Koks: gasverks- (okrossad) }	»	—	—	—	—	—	—	*1015	*1015	*1015
58 eng. kamin- » }	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Umeå under januari sik 250 öre. — [2]) 75 % utmalning. — [3]) Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag har under kvartalet 25·20 kr. per famn, antracitkol till 8·00, gasverkskoks till 5·50 och engelsk kaminkoks till 6·75 kr. per hl. ning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade priserna sådana brödslag, som närmast motsvara de i varuringar tecknet * är utsatt.

120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	
Umeå			Luleå			Boden			Malmberget o. Gällivare			Kiruna			Samtliga orter			
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	
Medelpris (öre)																		
30	32	32	36	36	36	36	36	36	39	39	40	*40	*40	*40	33	35	35	1
18	18	18	22	22	22	22	22	22	—	—	—	—	—	—	21	22	22	2
15	15	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	17	17	3
*535	*535	*535	*535	*535	—	*535	*535	*535	*535	*535	*535	535	535	535	535	535	535	4
478	479	480	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480	480	480	480	480	5
—	330	330	330	330	330	330	330	330	330	330	330	330	330	—	330	330	330	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	279	289	290	7
—	190	190	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	188	188	190	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
607	638	556	650	729	575	639	657	569	578	490	467	585	550	515	596	554	471	10
—	450	450	—	—	—	—	—	—	473	—	—	525	450	550	467	466	447	11
60	50	98	—	53	63	—	—	88	58	58	—	63	63	70	51	54	59	12
—	805	1450	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	825	883	1049	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
*43	*43	*43	*43	*43	*43	*43	*43	*43	*43	*43	*43	*42	*42	*42	*42	*42	*42	17
*37	*37	*37	*37	*37	*37	*37	*37	*37	*37	*37	*37	*36	*36	*36	*36	*36	*36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
*72	*72	*79	*72	*73	*72	—	*72	—	*75	*75	*78	*72	*72	*79	*72	*73	*78	20
*63	*76	*77	—	—	*64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*72	*73	*74	21
*62	*62	*68	*68	*68	*68	*68	*68	*68	*65	*65	*80	*65	*69	*73	*63	*64	*68	22
*64	*66	*74	*68	*68	*68	*68	*68	*68	*69	*64	*76	—	—	—	*61	*64	*70	23
*65	*65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*45	*45	*44	24
*124	*125	*199	*123	*123	*123	*123	*123	*123	*120	*123	*108	*113	*113	*113	[4])*123	[4])*141	[4])*171	25
*62	*63	*74	—	—	—	—	—	—	—	*77	*77	—	—	—	[4]) *72	[4]) *77	[4]) *83	26
*91	*94	*125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[4]) *98	[4])*111	[4])*137	27
291	300	331	278	284	305	293	309	326	270	280	301	276	293	305	297	319	332	28
250	256	288	252	263	285	244	260	277	237	255	281	246	267	282	265	287	344	29
—	300	331	—	—	—	—	—	—	—	260	450	217	210	270	339	358	425	30
225	256	259	217	217	230	192	208	237	166	205	266	196	221	230	225	241	278	31
295	343	367	—	—	—	—	350	—	275	275	388	290	340	—	363	400	473	32
—	—	—	—	313	313	—	—	—	300	300	400	240	—	—	315	349	383	33
310	354	375	303	379	375	—	—	—	355	315	294	315	304	—	308	385	402	34
*280	*280	*335	—	—	—	—	—	—	*260	*270	*313	—	*280	—	277	279	316	35
*290	*290	*345	—	*320	*365	—	360	—	—	*325	*335	—	*300	—	285	296	337	36
—	125	142	—	—	—	—	—	—	—	180	—	153	210	213	172	173	180	37
225	231	250	190	194	175	200	208	181	223	250	—	183	232	260	200	261	271	38
—	75	79	—	75	56	—	97	70	70	69	45	90	—	100	95	85	82	39
125	119	100	—	98	90	—	97	90	110	101	98	80	—	103	97	91	92	40
—	—	—	—	—	125	—	—	—	—	120	120	—	—	110	160	157	157	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	245	233	235	42
97	95	95	136	101	130	100	97	107	99	102	103	93	95	100	142	151	154	43
75	75	76	88	96	96	87	90	90	91	85	90	85	88	100	86	87	88	44
125	125	125	—	—	—	—	—	—	138	145	139	—	—	—	225	237	241	45
—	—	—	—	175	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	268	264	253	46
*300	*300	*300	*300	*300	*300	*300	*300	*300	*308	*300	*314	*305	*310	*318	*304	*305	*304	47
*80	*80	*85	*85	*85	*85	*86	*86	*86	*84	*90	*90	*78	*88	*89	*78	*79	*79	48
25	25	25	26	25	26	23	25	25	23	23	23	14	14	18	27	28	28	49
10	10	10	15	15	16	15	15	18	15	—	—	11	11	11	12	13	13	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
5900	5550	5670	6170	5860	5860	5540	5670	5540	4980	4980	4980	[3])5040	[3])5670	[3])5800	7340	7490	7500	52
4850	4350	4470	5670	5540	5610	5230	5420	5230	4240	4240	4240	[3])3780	[3])1410	[3])1540	6120	6280	6280	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1098	1126	1111	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[3])*1000	[3])*1000	[3])*1000	—	—	—	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
—	*985	*985	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[3]) —	[3]) —	[3]) —	—	—	—	57
—	—	—	*935	*935	*935	—	—	—	—	—	—	[3]) 675	[3]) *675	[3]) *700	—	—	—	58

lake 125 à 225 och sik 140 à 225 öre, under februari lake 150 och sik 238 öre samt under mars lake 150 och tillhandahållit sin personal bränsle till följande priser: i Kiruna björkved till 30·20 och barrved till — [4]) Å de orter, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandlistan angivna kvaliteterna. — * Maximipris. — Ransonering är införd å de varor, framför vilkas note-

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Kreatursslag	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Kor:										
Extra prima[1])	54	54	46	47	50	57	61	61	94	—
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	48	46	40	41	42	49	55	53	77	100
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	45	43	36	37	36	43	50	48	71	91
» 3. Mindre feta[2])	38	35	27	28	25	34	41	36	53	76
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3])	60	59	52	55	58	63	66	66	93	115
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	54	52	45	44	46	54	60	58	80	105
» 2. Mindre feta	48	44	36	36	36	44	50	47	65	87
Tjurar:										
Extra prima[4])	57	56	46	49	55	62	65	63	90	—
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5])	54	48	42	43	46	56	62	58	82	105
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	49	44	38	40	43	52	58	54	76	100
» 3. Mindre köttiga[2])	38	39	32	33	33	43	50	44	60	89
Oxar:										
Extra prima	—	58	—	47	50	58	63	61	92	—
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	53	49	43	43	44	52	57	54	78	104
» 2. Mindre feta[6])	46	43	34	36	38	44	48	45	66	89
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7])	68	63	60	61	60	68	73	67	87	105
» (70—90 »)[7])	61	56	55	55	52	60	67	62	79	99
Skummjölkskalvar	46	41	39	40	41	48	57	49	69	85
Får:										
Yngre, feta[8])	54	52	50	51	51	53	58	55	70	92
Äldre, » [8])	49	46	45	45	42	48	53	47	62	83
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)[9])	66	56	69	77	64	73	82	74	129	163
Rena, större svin (100—170 kg.)[9])	65	55	68	73	62	71	81	71	131	164
Suggor	57	46	58	67	53	60	68	58	122	151

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för april och juni 1917—mars för år 1913 avse Stockholm och Malmö och för mars 1917—mars 1918 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna Stockholm och Göteborg under mars och juni 1917. — [6]) Uppgifterna avse för juni, juli, aug. och sept. Göteborg. — [8]) Uppgifterna för åren 1907—1909 avse endast Göteborg. — [9]) På grund av de till följd efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

priser

vande vikt)

Göteborg 1907—mars 1918.

(mars 1917—mars 1918) för alla tre orterna.

1917	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
119	—	125	119	125	114	113	114	117	114	143	154	180	227
106	103	106	107	106	102	99	103	106	108	129	144	157	193
95	91	94	96	95	88	86	89	96	99	120	132	143	178
76	75	78	—	79	64	63	68	80	82	102	107	113	151
129	123	129	134	133	122	123	123	128	131	150	174	193	254
117	112	117	119	118	113	111	114	116	119	136	152	173	214
91	89	93	97	95	85	80	82	87	91	111	122	135	176
122	—	125	128	—	—	103	120	113	114	150	164	190	244
112	113	114	116	114	105	102	104	105	108	134	147	166	210
103	103	105	107	105	97	92	95	96	100	122	135	153	196
86	89	93	93	87	75	71	74	82	88	107	115	126	166
126	—	—	—	—	—	114	119	125	126	145	168	187	258
115	109	111	118	118	111	113	112	114	114	134	151	172	203
92	93	95	91	94	85	82	84	91	92	112	123	145	170
104	104	107	111	87	84	83	97	114	115	123	—	200	225
96	99	96	98	80	77	77	86	106	107	114	—	—	—
83	79	82	83	69	68	68	75	88	97	117	141	152	185
113	105	109	114	118	114	113	113	115	118	141	169	179	234
101	95	99	101	105	101	100	101	104	106	124	152	171	214
167	168	168	173	164	161	161	171	177	168	159	159	159	180
157	170	169	167	155	145	143	152	159	149	138	138	137	150
160	159	158	160	158	159	157	159	169	167	161	161	161	180

1918 endast Malmö. — [3]) Uppgifterna för år 1912—1917 avse Stockholm och Malmö. — [4]) Uppgifterna för år 1911 samt för april, maj och aug. 1917—mars 1918 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast 1917 samt för jan. 1918 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna Malmö och av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsförhållandena torde för tiden

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa
Medelpris under

	Kreatursslag	Stockholm							
		Jan. 1918	Febr. 1918	28/2—6/3	7/3—13/3	14/3—20/3	21/3—27/3	28/3—3/4	Mars 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	168	182	188	208	218	238	258	222
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	155	172	178	198	208	228	248	212
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	113	120	130	150	160	180	200	164
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
6	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	168	191	198	218	233	253	273	235
8	» 2. Mindre feta	129	139	145	165	180	200	220	182
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	157	172	188	208	223	243	263	225
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	150	165	181	201	216	236	256	218
13	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	118	125	135	155	170	190	210	172
14	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
15	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	168	191	198	218	233	253	273	235
17	» 2. Mindre feta	124	138	145	165	180	200	220	182
18	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:								
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	210	215	245	255	255	270	295	264
20	» (70—90 »)								
21	Skummjölkskalvar	190	195	225	235	235	250	275	244
	Får:								
22	Yngre, feta	193	198	223	233	248	298	298	260
23	Äldre, »	188	193	218	228	243	293	293	255
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
25	Slakterisvin (75—100 kg.)[1]	173	173	173	210	210	210	210	203
26	Rena, större svin (100—170 kg.)[1]	173	173	173	210	210	210	210	203
27	Suggor	173	173	173	210	210	210	210	203
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck							
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	269	318	375	425	450	500	525	455
30	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	269	318	375	425	500	550	575	485
31	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—	—
32	» 4. Magra, simpla	294	355	425	475	500	550	600	510
33	Oxar: kl. 3. » »	414	455	500	550	575	625	675	585

[1] På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna alltmera försvårade utlägre vikt än tidigare.

priser

vande vikt)

orter i riket.

jan.—mars 1918.

Eskilstuna							Linköping								
Jan. 1918	Febr. 1918	3/3—9/3	10/3—16/3	17/3—23/3	24/3—30/3	Mars 1918	Jan. 1918	Febr. 1918	27/2—5/3	6/3—12/3	13/3—19/3	20/3—26/3	27/3—2/4	Mars 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
138	**148**	190	190	215	215	**203**	—	**185**	185	185	210	225	250	**211**	1
123	**135**	185	185	195	195	**190**	**134**	**160**	170	173	195	205	218	**192**	2
118	**126**	155	155	172	172	**164**	**123**	**146**	153	155	175	180	190	**171**	3
99	**109**	128	128	145	145	**137**	**106**	**120**	125	125	150	150	165	**143**	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
143	**158**	200	200	220	220	**210**	**149**	**175**	185	200	220	235	275	**223**	6
130	**142**	190	190	208	208	**199**	**138**	**160**	168	178	200	208	230	**197**	7
113	**123**	158	158	180	180	**169**	**118**	**133**	135	140	165	165	185	**158**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
141	**155**	190	190	—		**190**	**158**	**173**	—	210	220	230	275	**184**	10
—	—	—	—	—	—	—	**142**	**169**	180	193	200	210	230	**203**	11
128	**137**	165	165	195	195	**180**	**125**	**148**	160	170	175	180	190	**175**	12
116	**120**	155	155	175	175	**165**	**108**	**124**	125	135	155	155	168	**148**	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
141	—	—	—	—	—	—	**153**	**176**	180	200	220	240	275	**223**	15
127	**143**	—	—	200	200	**200**	**142**	**162**	168	183	200	215	250	**203**	16
117	**124**	160	160	180	180	**170**	**126**	**137**	140	160	175	180	218	**175**	17
—	—	—	—	—	—	—	**109**	**116**	113	130	150	150	190	**147**	18
154	**173**	200	200	218	218	**209**	**183**	**182**	200	210	220	248	275	**231**	19
146	**164**	190	190	195	195	**193**	**161**	**158**	175	188	200	215	238	**203**	20
138	**153**	180	180	190	190	**185**	**131**	**136**	150	160	170	190	213	**177**	21
178	**198**	210	210	210	210	**210**	**178**	**181**	200	210	220	245	270	**229**	22
172	**185**	188	188	195	195	**192**	**166**	**163**	180	190	205	230	245	**210**	23
—	—	—	—	350	350	**350**	—	—	—	—	—	—	—	—	24
166	**165**	165	165	188	188	**177**	—	—	—	—	—	—	—	—	25
124	**125**	125	125	130	130	**128**	—	—	—	—	—	—	—	—	26
164	**165**	165	165	185	185	**175**	—	—	—	—	—	—	—	—	27
Kr. per styck							Kr. per styck								
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
310	**338**	375	375	475	475	**425**	**213**	**238**	263	263	300	300	350	**295**	29
250	**288**	325	325	375	375	**350**	**213**	**238**	263	263	300	300	350	**295**	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	**238**	**269**	300	325	350	350	450	**355**	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33

fodringsförhållandena, torde för tiden efter den 1 nov. 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av

Kreaturs-

(per kg. le-

för vissa orter

Medelpris under

	Kreatursslag	Norrköping						
		Jan. 1918	Febr. 1918	1/3—7/3	8/3—14/3	15/3—21/3	22/3—28/3	Mars 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	141	154	165	195	220	235	204
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	136	144	150	170	195	220	184
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	115	119	125	145	170	195	159
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
6	Extra prima	146	159	170	195	235	255	214
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	131	144	155	175	205	225	190
8	» 2. Mindre feta	115	123	130	145	175	205	164
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
10	Extra prima	150	160	170	200	240	280	223
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	135	149	160	195	220	255	208
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	130	138	150	170	195	245	190
13	» 3. Mindre köttiga	119	125	135	145	170	195	161
14	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
15	Extra prima	146	163	175	195	235	265	218
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	136	153	165	175	250	245	209
17	» 2. Mindre feta	115	124	135	145	175	195	163
18	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	190	198	205	205	215	235	215
20	» (70—90 »)	180	180	185	185	195	215	195
21	Skummjölkskalvar	160	168	175	175	195	215	190
	Får:							
22	Yngre, feta	170	181	185	195	220	245	211
23	Äldre, »	145	160	165	175	195	220	189
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
25	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	175	—	—	—	—	—	—
26	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	175	—	—	—	—	—	—
27	Suggor	145	—	—	—	—	—	—
	För konservering (öre per kg.):							
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
30	Kor: kl. 3. Mindre feta	369	350	350	400	450	500	425
31	» 4. Magra, simpla	269	250	250	300	350	400	325
32	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	263	263	275	325	375	425	350

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsvikt än tidigare.

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

jan.—mars 1918.

Malmö								Hälsingborg								
Jan. 1918	Febr. 1918	28/2–6/3	7/3–13/3	14/3–20/3	21/3–27/3	28/3–3/4	Mars 1918	Jan. 1918	Febr. 1918	28/2–6/3	7/3–13/3	14/3–20/3	21/3–27/3	28/3–3/4	Mars 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
154	180	190	215	220	240	270	227	150	176	190	190	230	250	275	227	1
136	148	158	170	170	200	235	187	138	151	163	163	188	208	238	190	2
118	130	135	150	150	185	213	167	120	132	143	143	163	180	203	166	3
105	114	120	135	140	170	198	153	105	116	120	120	143	165	180	146	4
95	101	105	125	125	150	183	138	—	—	—	—	—	—	—	—	5
174	193	210	230	240	270	320	254	171	190	215	220	240	250	300	265	6
150	175	183	195	210	245	285	224	141	165	183	183	188	208	258	204	7
118	138	150	165	180	210	240	189	120	137	158	155	158	175	218	173	8
103	109	115	140	145	180	205	157	—	—	—	—	—	—	—	—	9
164	190	205	225	230	260	300	244	161	186	200	200	240	260	280	236	10
145	173	185	205	205	235	270	220	148	168	180	180	200	230	255	209	11
125	160	175	195	195	225	250	208	130	145	163	163	178	198	228	186	12
113	129	143	155	165	190	233	177	117	128	145	145	150	170	208	164	13
103	113	125	140	145	175	—	146	104	108	—	123	133	155	190	150	14
168	187	—	225	—	250	300	258	167	185	195	210	230	—	—	212	15
148	173	180	195	—	—	—	188	132	145	158	175	180	185	218	183	16
—	165	165	—	—	—	—	165	113	126	133	145	150	160	183	154	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	200	200	213	213	—	275	225	115	152	163	180	200	213	213	194	19
—	—	—	—	—	—	—	—	103	125	140	153	168	180	188	166	20
118	138	150	150	150	170	225	169	98	107	120	125	148	158	168	144	21
175	180	220	220	220	263	288	242	—	—	—	—	—	—	—	—	22
145	175	190	190	190	210	250	206	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	320	450	450	450	450	425	445	—	—	—	—	—	—	—	—	24
150	150	155	175	175	175	175	171	—	—	—	—	—	—	—	—	25
120	120	120	125	125	125	125	124	—	—	—	—	—	—	—	—	26
155	155	155	175	175	175	175	171	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	216	235	213	263	275	300	300	270	29
Kr. per styck								Kr. per styck								
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32

förhållandena torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

Kreaturspriser

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under jan.—mars 1918.

	Kreatursslag	Göteborg							
		Jan. 1918	Febr. 1918	28/2–6/3	7/3–13/3	14/3–20/3	21/3–27/3	28/3–3/4	Mars 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**133**	**142**	153	155	165	175	195	**169**
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**122**	**127**	138	140	150	160	180	**154**
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	**104**	**106**	115	120	130	140	160	**135**
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):								
6	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**139**	**153**	165	170	180	190	210	**183**
8	» 2. Mindre feta	**119**	**128**	140	145	155	165	185	**158**
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:								
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**138**	**154**	168	170	180	195	215	**186**
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**129**	**133**	145	145	155	170	190	**161**
13	» 3. Mindre köttiga	**114**	**123**	135	135	145	155	175	**149**
14	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
15	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**136**	**153**	165	170	180	195	215	**185**
17	» 2. Mindre feta	**122**	**131**	143	148	158	175	195	**164**
18	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:								
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	—	—	—	—	—	—	—	—
20	» (70—90 »)	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Skummjölkskalvar	**115**	**124**	130	130	135	145	165	**141**
	Får:								
22	Yngre, feta	**138**	**160**	180	190	200	200	225	**199**
23	Äldre, »	**123**	**145**	165	170	180	180	205	**180**
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
25	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**155**	**155**	155	155	—	175	175	**165**
26	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**120**	**120**	120	120	125	125	125	**123**
27	Suggor	**155**	**155**	155	155	—	175	175	**165**
	För konservering (öre per kg.):								
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck							
30	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Kvigor (och stutar) kl. 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsförhållandena torde för tiden efter den 1 november noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *mars* 1917—*mars* 1918.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1]														
Abborre, stor	kg.	150	141	80	85	109	124	133	133	135	162	171	163	198
liten	»	95	99	54	53	79	80	92	103	108	125	128	106	136
Braxen	»	—	128	80	79	104	113	122	123	118	145	—	—	243
Gråsej	»	120	—	—	85	60	95	125	—	—	—	—	—	148
Gädda, levande	»	—	—	—	140	—	—	—	—	—	—	—	—	—
slaktad	»	235	182	108	148	202	198	205	215	203	254	263	238	302
Gös	»	263	228	130	176	180	169	259	263	243	319	339	288	370
Hälleflundra, stor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	—	115	70	75	92	95	115	120	130	—	—	—	213
Kolja, svensk	»	128	107	75	75	81	90	106	111	114	133	141	140	155
norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra	»	156	118	—	—	—	80	130	88	—	—	—	—	180
Lake, stor	»	129	99	—	65	77	75	—	—	136	171	168	163	205
insjö- liten	»	100	—	—	—	55	—	—	—	—	—	150	150	—
Lax, färsk	»	—	1100	358	430	440	—	450	—	400	—	—	—	975
Långa	»	175	—	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—	200
Piggvar	»	300	186	100	200	—	—	—	—	167	—	—	—	488
Röding	»	—	—	—	—	—	220	260	260	249	292	356	279	—
Rödspotta, stor	»	150	132	101	93	117	127	—	165	146	263	250	213	280
liten	»	125	110	—	—	95	95	—	—	100	—	—	163	225
Sik, stor	»	—	150	125	150	185	178	192	200	174	214	215	210	—
liten	»	—	140	—	—	180	—	—	175	175	—	—	—	—
Siklöja	»	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk	låda[2]	4650	4600	—	—	4900	—	—	—	—	—	—	—	4600
» »	kg.	—	—	—	—	—	55	95	113	108	99	74	64	53
Sjötunga, stor	»	—	180	100	93	117	135	170	—	—	—	—	—	355
liten	»	—	—	78	69	91	114	138	—	—	—	—	—	—
Slätvar	»	190	168	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strömming	låda[3]	1900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3938	3750	—
»	kg.	30	33	30	42	40	45	43	52	61	79	87	58	59
Torsk, m. huvud	»	89	66	50	60	47	65	68	88	81	109	—	95	104
svensk huvudlös	»	138	86	86	80	91	109	129	148	144	176	176	161	170
Torsk, norsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	105
Uer, färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor	»	79	65	59	56	46	58	65	69	70	96	76	75	80
liten	»	60	58	50	40	40	43	50	59	57	—	—	58	50
Ål, levande, stor	»	—	—	—	—	310	230	250	—	325	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	200	—	—	—	250	—	—	—	—
Skaldjur:														
Hummer	tjog	—	—	—	—	—	—	—	2300	3100	—	—	—	—
Krabbor	»	—	—	—	—	—	—	—	1200	—	—	—	—	—
Kräftor, stora	»	—	—	—	—	—	163	138	125	—	—	—	—	—
små	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora	kg.	155	150	—	—	—	125	180	—	200	225	260	238	225
kokta små	»	110	—	80	—	150	—	—	—	125	150	165	112	144

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror:

28/2—6/3:	tillgång	knapp,	efterfrågan	medelmåttig,	tendens	svävande.	
7/3—13/3:	»	riklig,	»	»	»	»	
14/3—20/3:	»	god,	»	»	»	»	
21/3—27/3:	»	otillräcklig,	»	mycket livlig,	»	stigande	
28/3—3/4:	»	»	»	»	»	fast.	

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *mars* 1917—*mars* 1918.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Mars 1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918
	Kr. per låda (c:a 85 kg.)												
Sill, stor	38·61	39·90	—	—	—	—	70·95	80·15	77·35	77·35	56·10	48·45	45·90
» blandad	27·45	22·69	—	—	—	—	—	—	71·14	52·70	40·80	36·55	35·00
» liten	16·58	13·38	—	—	—	—	—	24·65	47·60	34·85	27·20	22·10	20·00
	Öre per kg.												
Kolja, stor	136	94	69	80	67	75	108	104	108	144	173	125	159
» halvstor	118	76	60	64	55	58	80	85	95	123	134	126	149
» liten	81	59	46	46	42	43	45	55	65	87	79	70	71
Vitling	79	60	46	38	32	43	50	59	63	89	73	68	63
Torsk, stor	104	62	60	63	54	77	92	101	106	121	113	123	134
» liten	80	—	30	50	34	43	46	53	62	93	82	67	83
Långa	103	72	60	74	64	84	103	110	102	109	99	—	145
Gråsik	87	69	75	38	41	82	77	95	95	106	96	104	102
Tunga, röd	237	123	83	108	90	106	163	222	200	296	341	350	324
» äkta	570	178	473	—	—	—	738	468	307	562	837	730	680
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	293	153	190	155	512	503	584	286	213	452	566	724	450
Slätvar	250	—	192	210	—	520	437	239	207	381	482	540	498
Rödspotta	194	—	111	113	137	127	168	161	151	266	307	253	257
Hälleflundra	271	141	163	202	288	302	325	344	321	393	443	441	327
Havskatt	—	—	—	—	—	83	—	—	58	—	71	87	49
Marulk	—	—	—	—	—	—	92	105	77	109	—	—	138
Kummel	—	—	100	131	102	98	123	121	110	—	—	—	—
Tonfisk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	—	100	113	190	228	178
Tillförsel:													
Antal båtar	186	816	536	481	733	769	463	458	242	326	663	501	392
» lådor	13 696	24 098	15 423	15 813	27 094	19 151	15 072	28 826	20 092	22 154	22 448	65 835	112 438

Anm. *Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhamn, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.*

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Arbetsmarknaden under april månad 1918.

Inom jordbruket var tillgången å arbetskraft avgjort bättre än under de närmast föregående åren och i stort sett tillräcklig för behovet. Enligt vad från olika landsdelar meddelats, hava arbetare från städerna i osedvanligt stor omfattning sökt och erhållit arbete på landsbygden. Såsom arbetssökande anmälde sig också ett stort antal av bränslekommissionens numera efter hand entledigade skogsarbetare, vilka dock i många fall hade svårt att få anställning till följd av sina i lantarbetsgivarnas ögon allt för höga lönefordringar. Inom betodlingsdistrikten gjorde sig också beträffande lönefrågan svårlösta meningsskiljaktigheter gällande.

Gruvdriften erbjöd fortfarande god arbetstillgång och drog i vissa fall till sig arbetare även från ganska avlägsna landsdelar. Mekaniska verkstadsindustrien arbetade liksom föregående månad flerstädes under tryckta konjunkturer. I Stockholm uppgavs dock arbetstillgången hava något förbättrats, och även i Malmö företedde denna bransch en gynnsammare ställning än industrien i övrigt. Vid tegelbruk, torvfabriker och andra till jord- och stenindustrien hörande säsongarbeten hade intagningen av arbetskraft påbörjats, men i allmänhet ännu ej kommit fullt i gång, varför fortfarande ett stort antal arbetssökande i olika landsdelar gingo i avvaktan att här finna sysselsättning. Vid snickeri- och möbelfabrikerna var arbetstillgången alltjämt god. Sågverken stodo däremot flerstädes inför driftsvårigheter med hänsyn därtill, att brädgårdarna blivit överfyllda. I och med sjöfartens öppnande förväntades dock utefter hela norrlandskusten en lättnad i det nuvarande tryckta läget å arbetsmarknaden. Vid tändsticksfabrikerna var arbetstiden starkt reducerad; i allmänhet arbetades endast halva veckan, men voro arbetarna för övriga dagar tillförsäkrade ersättning, motsvarande 60 % av den normala lönen.

De av arbetslöshetskommissionen under skogssällskapets ledning anordnade skogsarbetena började under månadens senare del sättas i gång, och har därigenom sysselsättning under de närmaste månaderna beretts åt någon del av textilindustriens arbetslösa arbetarstam.

Å den kvinnliga arbetsmarknaden voro, om man frånser textilindustrien och vissa andra näringsgrenar, arbetstillfällena i allmänhet rikligare och tillgången å arbetskraft knappare än å manliga avdelningen.

Inom byggnadsverksamheten var arbetstillgången å de flesta orter fortfarande mycket begränsad, delvis beroende på utbrutna eller hotande lönekonflikter. Undantag bildade bland annat Göteborg, där ställningen betecknades såsom medelgod eller för vissa fack till och med såsom god.

Inom gruppen handel och varulager rådde god arbetstillgång i åtmin-

stone rikets tre största städer. För transportarbetare var ställningen däremot mindre tillfredsställande.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 143. Motsvarande siffror för föregående år framgå av efterföljande sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	57	59	64	58	50	46	35	49	47	69	73	79
	1918	*70*	*87*	*91*	*77*	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	128	150	140	132	110	111	132	119	107	117	133	112
	1918	*160*	*196*	*184*	*168*	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	110	124	118	108	93	94	88	83	81	100	115	105
	1918	*137*	*167*	*158*	*143*	—	—	—	—	—	—	—	—

Inom gruppen jord- och skogsbruk var relativa tillgången på arbetskraft, efter vad ovanstående statistik utvisar, något mindre än motsvarande månad 1915, men större än övriga här medtagna år. Å arbetsmarknaden i övrigt var överskottet av arbetskraft som synes större än något av åren 1913—1917. I jämförelse med de båda närmast föregående månaderna företedde förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft däremot efter vanligheten en fortskridande förbättring.

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·8	4·8	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·8	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	8·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	5·4	5·9	5·5	7·0	4·4	2·8	3·1	3·3	2·8	2·4	2·8	2·4
1918	*5·8*	*6·0*	*5·0*	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 mars 1918. För april hava tillräckligt representativa uppgifter ännu ej erhållits.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden.

Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under april månad 1918 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelserna den 19 maj 1916 och 7 dec. 1917 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.		Summa, kr.	Därav in natura, kr
Stockholm	20 762	—	Fors s:n	1 556	—
Uppsala	4 022	—	Fritsla s:n	5 003	—
Norrköping	73 191	—	Kinna s:n	6 893	—
Linköping	2 710	2 670	Kinnarumma s:n	5 229	—
Jönköping	78	—	Seglora s:n	7 071	—
Växjö	858	—	Skallsjö s:n	3 277	—
Växjö s:n	178	—	Starrkärrs s:n	4 590	—
Karlskrona	849	407	Torpa s:n	5 027	—
Kristianstad	175	—	Örby s:n	9 343	—
Malmö	33 779	—	Karlstad	3 252	—
Hälsingborg	30 677	—	Gävle	1 711	—
Ystad	1 395	368	Hudiksvall	63	—
Landskrona	1 309	—	Sundsvall	2 932	2 932
Halmstad	539	—	Timrå s:n	3 129	15
Snöstorps s:n	273	—	Umeå	[1] —	—
Göteborg	29 764	—	Luleå	710	—
Örgryte s:n	[1] —	—	Summa april 1918	**336 876**	**6 441**
Råda s:n	6 734	49	» mars 1918	340 649[2]	8 194
Borås	67 529	—	» april 1917	58 439	—
Alingsås	1 768	—			

Folkhushållningskommissionen.

Dyrtidsanslaget. Genom beslut av 1916 års riksdag blev ett anslag å 5 millioner kronor anvisat till beredande av lindring för dem, som hårdast drabbats av kristiden.[3] Då det ekonomiska trycket för den mindre bemedlade befolkningens stora flertal alltjämt fortfor att göra sig gällande, ansåg sig dåvarande jordbruksministern böra hos 1917 års riksdag hemställa om ett nytt statsanslag å 12 millioner kronor för här ifrågavarande ändamål, vilket jämväl av riksdagen beviljades. Den dyrtidsverksamhet, som sålunda

[1] Uppgift om understödsbeloppet saknas.
[2] Skillnaden mellan denna och den i förra häftet publicerade summan beror på senare inkomna uppgifter från Kristianstad, Örgryte och Kiruna med respektive 218, 12 038 och 96 kronor.
[3] Soc. Medd. årg. 1916, sid. 1111 och 1393.

kommit att understödjas med bidrag av 12-millionersanslaget, har reglerats genom nådiga kungörelser den 8 juni och 9 november 1917.[1] De riktlinjer för verksamhetens bedrivande, som utstakades, då det första dyrtidsanslaget å 5 millioner kronor tillkom, hava även fullföljts vid fördelning av bidrag ur anslaget å 12 millioner kronor, men hava dock vissa lättnader för rätten att komma i åtnjutande av statsbidrag medgivits de ekonomiskt svagast ställda kommunerna, varjämte också vissa av utvecklingen påkallade nya verksamhetsuppgifter inrymts bland de ändamål, för vilka kommunerna berättigats att erhålla statsbidrag.

I skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet den 10 april 1918 gjorde folkhushållningskommissionen framställning om anvisande av ytterligare statsanslag för nu ifrågavarande ändamål å 1918 års tilläggsstat samt å 1919 års riksstat. Till belysning av den statsunderstödda dyrtidsverksamhetens hittillsvarande omfattning meddelade kommissionen därvid följande siffror.

Anslagsperiod	Antal kommuner: Städer	Köpingar	Landskommuner	Summa	Anslagsbelopp (mill. kronor): Statsanslag	Kommunalanslag	Summa
I: 1/12 1916—30/6 1917	98	28	785	**911**	4·4	3·2	**7·6**
II: 1/7 1917—31/12 1917	102	33	1 805	**1 940**	7·6	5·6	**13·2**
III: 1/1 1918—30/6 1918[2]	102	28	1 607	**1 737**	9·3	5·3	**14·6**
				Millioner kronor	**21·3**	**14·1**	**35·4**
				Därav: Städer	12·4	4·9	**17·3**
				Köpingar	0·3	0·2	**0·5**
				Landskommuner	8·6	9·0	**17·6**

Härförutom hava dyrtidsanslag på grund av särskilda omständigheter tillerkänts arbetsstyrelsen för Krokåns vattenreglering[3] samt några utav landets länshjälpkommittéer med tillsammans omkring 0·2 millioner kronor, vadan av statsmedel inalles utgått 21·5 millioner kronor. Läggas härtill kommunernas egna anslag samt vissa belopp, sammanlagt uppgående till 1·5 millioner kronor, som av enskilda givare ställts till kommunernas disposition, har följaktligen en totalsumma av 37·1 millioner stått till förfogande för de mindre bemedlade under den tid av inemot 1½ år, som dyrtidsverksamheten pågått.

För vilka ändamål ifrågavarande dyrtidsanslag tagits i anspråk framgår av nedanstående sammanställning:

Anslagsperiod:	I	II	III	Summa
Livsmedel	3·3	7·5	8·0	18·8
Barnbespisning	0·6	0·8	1·0	2·4
Allmän bespisning	1·0	1·8	1·7	4·5
Beklädnadsartiklar	1·3	2·4	2·4	6·1
Bränsle och lyse	1·3	2·8	2·8	6·9
Övriga ändamål	0·2	0·5	0·3	1·0
Millioner kronor	**7·7**	**15·8**	**16·2**	**39·7**

[1] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 712 och 1303. — [2] Preliminära uppgifter, avseende tiden intill 22 mars 1918. — [3] Soc. Medd. årg. 1916, sid. 630 och 719.

Då förestående sammanställning uppgjorts på grundval av de från kommunerna insända kostnadsplanerna, vilka sedermera blivit i väsentlig mån beskurna, kunna siffrorna endast giva en ungefärlig föreställning om de planerade utgifternas fördelning på olika grenar av dyrtidsverksamhet, under det att de faktiska utgifterna först framgå ur de slutredovisningar, som för varje anslagsperiod skola ingivas till folkhushållningskommissionen.

Dyrtidshjälpens effektivitet framgår bland annat därav, att medeltalen per invånare beträffande tilldelade statsbidrag äro mycket låga. Under *första* anslagsperioden utgjorde medelbeloppet per individ vid fördelning utav statsanslaget på de av rikets städer, köpingar och landskommuner, som erhållit dyrtidsanslag, 1 krona 43 öre (preliminär uppgift) och under *andra* perioden 1 krona 53 öre (preliminär uppgift). För den nu löpande *tredje* anslagsperioden kan medelbeloppet per individ icke uppgivas.

En av folkhushållningskommissionen företagen bearbetning utav omkring 1 780 berättelser över dyrtidsverksamhetens gestaltning i såväl landskommuner som städer under andra perioden visar, att anslag lämnats till 384 559 hushåll med cirka 1·36 millioner personer samt att *det genomsnittliga värdet utav lämnade bidrag ur dyrtidsanslaget (i form av rabattkuponger o. dyl.) utgjort 25 kronor per hushåll och halvår.* Även dessa siffror vittna oförtydbart om, att den hjälp, som dyrtidsanslaget hitintills kunnat bereda de mindre bemedlade, varit synnerligen blygsam.

I anslutning till förestående redogörelse anförde kommissionen i ovan nämnda skrivelse vidare bland annat följande.

Om behovet av hjälp åt samhällets ekonomiskt svagast ställda medlemmar för ett år sedan motiverade ett fortsättande utav den under år 1916 påbörjade dyrtidslindrande verksamheten, synes givetvis än starkare skäl numera tala för ett fortgående på den inslagna vägen. Men ett fortsättande utav verksamheten efter den begränsade omfattning, som densamma under de trenne första perioderna erhållit, torde näppeligen vara tillfyllest, då såväl behovet utav verksamhetsuppgifternas utvidgning som också dyrtidens allt hårdare påfrestningar för såväl kommunerna som för den ekonomiskt mindre bärkraftiga delen av vårt lands befolkning gör behovet utav ökat bistånd från statens sida till en ofrånkomlig nödvändighet.

Den ökning utav dyrtidsverksamhetens utgifter, som sålunda framväxer ur de givna förhållandena, betingas till en början därav, att staten för framtiden ogärna kan undandraga sig att lämna bidrag för vissa ändamål, som hittills icke understötts av staten. Sålunda torde det vara önskvärt, att, såsom hittills endast undantagsvis förekommit, bidrag även lämnas till täckande av någon del av kommunernas kostnader för anläggningar av centralkök. Jämväl till bestridande av utgifter för dyrtidsanslagets förvaltning borde skattetyngda, smärre kommuner i framtiden få använda någon mindre del av dem beviljade anslag. Det kan också ifrågasättas, om staten icke i trängande fall, men med iakttagande av den största försiktighet, bör ikläda sig någon del utav de betydligt stegrade utgifter, som städerna och åtskilliga större landskommuner tvingats att påtaga sig för upprätthållande av barnkrubbor och barnhem för fattiga barn i åldern 2—7 år. Även torde svårigheterna att vidmakthålla de filantropiska företagen i kommunerna nödsaka staten att medgiva kommunerna rätt att få disponera någon del av dyrtidsanslaget till understödjande av dessa företags under dessa tider synnerligen viktiga arbete för att sätta desamma i stånd att uppehålla verksamheten i dess tidigare utsträckning eller att utvidga densamma. Undantagsvis torde också i framtiden icke-

kommunala organ, såsom t. ex. länshjälpkommittéerna, böra under vissa förutsättningar medgivas rätt att erhålla statsbidrag i och för bedrivande av dyrtidslindrande verksamhet. Då nya behov esomoftast yppa sig under verksamhetsperioderna, vilka icke kunna förutses vid fastställandet utav dyrtidsanslagets ändamål, synes det folkhushållningskommissionen lämpligt att jämväl utvidgningar av dyrtidsanslagets uppgifter måtte kunna genomföras efter prövning i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t.

Utöver de kostnader, som tillgodoseendet av ovan angivna ändamål och krav påkalla, torde staten även böra räkna med växande anspråk på bidrag från flertalet av de större kommunerna, liksom det även kan förväntas, att antalet hjälpsökande kommuner kommer att ökas under de närmast inträffande anslagsperioderna. En del av de svenska landskommunernas redan förut ofta svåra ekonomiska läge har nämligen under kristidens inverkan blivit avsevärt försämrat. Kristiden har icke blott genomgående medfört ökade fattigvårdskostnader — åtminstone för de flesta kommuner av industrisamhällens struktur — utan kommunerna hava även åsamkats dryga utgifter för genomförandet utav kristidens olika regleringsuppgifter. Även arbetslöshetens följder hava tungt drabbat åtskilliga kommuner, varjämte den kommunala budgetens utgiftsposter stegrats över lag. Riktigheten härav bestyrkes utav de uppgifter angående kommunernas sociala och ekonomiska förhållanden, som bifogats de till Konungen insända ansökningarna om statsbidrag, vilka underkastats behandling av folkhushållningskommissionen. Till belysande utav de svenska landskommunernas synnerligen besvärande kommunala skattetunga kunna anföras följande siffror, som hänföra sig till en undersökning av 1 586 landskommuner.

Det visar sig härvid, att kommunalskatten under åren *1913—1916* minskades i 393 kommuner och höll sig vid status quo i 387 kommuner (tillhopa 780 kommuner), medan under åren *1916—1918* samma förhållande allenast berörde tillhopa 452 kommuner (minskad skatt i 149 kommuner, status quo i 303). Däremot ökades kommunalskatten under åren *1913—1916* med belopp växlande från 50 öre till 5 kronor per bevillningskrona i 766 kommuner, under det att motsvarande stegringar under åren *1916—1918* kunna antecknas för 993 kommuner. En *ökning* i den kommunala skattebördan med *över* 5 kronor per bevillningskrona redovisades under åren *1913—1916* för 37 kommuner, men under åren *1916—1918* för 141 kommuner.

Därest kommunerna skola kunna möta den kommande tidens välmotiverade anspråk på hjälp från de mindre bemedlade, synes det alltså uppenbart, att kommunerna böra utrustas med betydligt större anslag, än vad som hittills kunnat lämnas dem av staten, liksom att staten också samtidigt måste taga hänsyn till svårigheterna för kommunerna att själva nämnvärt öka sina egna bidrag. Två vägar synas härvid möjliga att beträda och bägge torde också böra beträdas. Den ena är att medgiva kommunerna rätt att erhålla större statsbidrag än hittills på grundvalen utav de egna anslagen, förslagsvis ända intill fyra gånger det egna bidraget. Men därjämte lärer staten även böra ställa ett visst *grundbidrag* till varje kommuns förfogande, vilket grundbidrag skulle komma kommunerna tillgodo utan skyldighet för desamma att behöva tillskjuta eget motsvarande bidrag. Ifrågavarande grundbidrag skulle enligt kommissionens mening lämpligen kunna fixeras till *2 kronor per år och invånare i varje kommun.*

I anslutning till kommissionens sålunda återgivna hemställan framlade Kungl. Maj:t den 23 april 1918 för riksdagen proposition om anslag för fortsättande av ifrågavarande statsverksamhet i väsentligen utvidgad form. Sålunda biträddes kommissionens förslag i avseende å grundbidraget, dock att sådant bidrag icke skulle utgå, där kommunen finnes vara i synnerligen goda ekonomiska omständigheter och den kommunala beskattningen jämförelsevis obetydlig. Beträffande anslag utöver grundbidraget skulle däremot de nuvarande bestämmelserna angående tillskott från kommunerna bibehållas.

Anslagets storlek beräknades för år 1918 till 24 millioner kronor, varjämte för verksamhetens fortsättande under år 1919, intill dess frågan ånyo kunde hinna föreläggas riksdagen, begärdes ett belopp av 8 millioner.

Prisreglering av utsädespotatis. Efter av folkhushållningskommissionen i skrivelse den 11 april 1918 gjord framställning har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 16 april ställt till kommissionens förfogande ett belopp av högst 300 000 kronor att användas till lämnande av gottgörelse åt livsmedelsnämnder, vilka våren 1918 i viss ordning försålt utsädespotatis till lägre pris än inköpspriset. Livsmedelsnämnd, som önskar komma i åtnjutande av sådan gottgörelse, skall före den 1 juni 1918 till kommissionens potatissektion hava härom ingivit ansökan, innehållande bland annat försäkran, att potatisen försålts endast till personer, som varit i behov av den beviljade prisnedsättningen, att ingen köpare erhållit mer än 300 kg. samt att kontroll utövats däröver, att den försålda potatisen uteslutande använts till utsäde. Beloppet av den begärda gottgörelsen får i intet fall överstiga 10 öre per kg.

Förbud mot uppsamling av bärväxter till livsmedelssurrogat. Efter framställning av folkhushållningskommissionen har Kungl. Maj:t den 26 april 1918 förordnat, att blad av *lingon- och blåbärsris*, *hallon- och björnhallonbuske samt smultronört* icke må annorledes än till husbehov uppsamlas eller användas till framställning vare sig av surrogat för te, tobak e. d. eller av andra varor utan särskilt tillstånd av kommissionen eller å dess vägnar. Likaså är förbjudet att saluhålla sådana blad eller därav tillverkad vara. Ifrågavarande förbud trädde i kraft den 13 maj 1918 (Sv. F. 18, nr 226).

Handeln med smör och grädde. Såsom tillägg till förordningarna den 16 november 1917 (angående maximipris å naturligt smör)[1] samt den 22 januari 1918 (rörande försäljning av grädde)[2] har Kungl. Maj:t den 14 maj 1918 förordnat, att folkhushållningskommissionen skall äga rätt att för viss ort medgiva höjning av de enligt nämnda förordningar fastställda pris beträffande smör och grädde, som till försäljning fördelas under kontroll av vederbörande livsmedelsmyndighet; i fråga om underställning och kungörande av beslut om sådan höjning skall gälla, vad i sådant hänseende är stadgat i lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden (Sv. F. 18, nr 251 och 252).

Maximipriset å ost. Efter framställning av folkhushållningskommissionen har Kungl. Maj:t den 14 maj 1918 fastställt ny förordning angående maximipris å ost (Sv. F. 18, nr 260). I fråga om sådana ostsorter, varå priset redan förut varit reglerat, innebär den nya förordningen ingen ändring av de i den hittills gällande förordningen den 23 november 1917 fastställda prisen.[3] För mjuka ostsorter, vilka förut icke varit åsatta maximipris, hava följande pris fastställts.

[1] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 1290. — [2] Soc. Medd. årg. 1918, sid. 15. — [3] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 1296.

	Kronor per kilogram				
	messmör	mesost	gervaisost	potcheese	roquefort- och gorgonzolaost
a) då försäljning sker i minut av *tillverkaren eller för hans räkning* direkt till allmänheten i tillverkarens försäljningslokal eller å tillverkningsstället; ävensom då försäljning sker av *annan än tillverkaren* direkt till allmänheten i öppen bod . . .	2·30	2·40	2·20	2·90	4·10
b) då försäljning sker av *tillverkaren* i annan ordning, än under a) sägs	1·50	1·70	1·50	2·40	3·40
c) då försäljning sker av *annan än tillverkaren* i annan ordning, än under a) sägs	1·75	1·95	1·80	2·55	3·65

Förordningen trädde i kraft den 21 maj 1918 (beträffande roquefort- och gorgonzolaost den 27 maj) samt gäller till och med den 30 april 1919.

Arealinventeringen den 20 juni 1917. Med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen utfärdade Kungl. Maj:t den 5 juni 1917 kungörelse angående uppgifter om användningen av odlad jord under år 1917.[1] I enlighet härmed ägde en allmän arealinventering rum den 20 juni nämnda år, och har kommissionens statistiska avdelning, som handhaft granskningen av det därvid insamlade materialet, numera framlagt en sammanfattning av de vid denna inventering avgivna uppgifterna.[2]

Den odlade jorden inom riket uppgick enligt berörda undersökning år 1917 till cirka 3·8 millioner hektar, fördelade på olika län såsom tabellen å sid. 557 utvisar. Hur nämnda areal tagits i användning för olika växtslag, framgår av tabellen å nästföljande sida, som även meddelar vissa jämförelsetal för år 1916.

Med avseende å de här sammanställda jämförelsetalen är att märka, att den officiella jordbruksstatistikens uppgifter för 1916 och tidigare år för de delar av landet, som varit föremål för jordbruksstatistiska lokalundersökningar, grunda sig på de vid dessa undersökningar insamlade uppgifterna angående arealens användning under det år, då lokalundersökningen ägde rum; för att följa med förändringar, som inträffa från år till år, har därjämte statistiska centralbyrån under de tre sista åren genom hushållningssällskapens sockenombud införskaffat särskilda uppgifter angående den odlade jordens användning under det löpande året. För de lokalundersökta delarna av landet torde därför uppgifterna angående den odlade jordens användning under år 1916 vara fullt tillförlitliga. Däremot måste samma uppgifter för de ännu icke lokalundersökta delarna, vilka uppgifter hämtas från hushållningssällskapens äldre jordbruksstatistik, betecknas som avsevärt föråldrade och till följd därav mindre tillförlitliga.

Särskilt framträdande är den bristande överensstämmelsen i fråga om höstsäden. Enligt de för hela riket beräknade totalsiffrorna skulle minskningen i arealen för höstvete vara högst betydligt mindre, medan däremot samma minskning i fråga om höstrågen skulle vara avsevärt större, än vad uppgifterna från de lokalundersökta landsdelarna utvisa. Förklaringen här-

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 726. — [2] Statistiska Meddelanden, serien A, band II: 2.

Den odlade jordens användning åren 1916 och 1917.

	Hela riket			Lokalundersökta landsdelar			
	År 1916 hektar	År 1917 hektar	Ökning eller minskning hektar	År 1916 hektar	År 1917 hektar	Ökning eller minskning hektar	Ökning eller minskning %
Höstvete	115 767	106 911	— 8 856	58 228	44 846	— 13 382	— 23·0
Vårvete	8 549	26 312	+ 17 763	5 378	10 415	+ 5 037	+ 93·7
Höstråg	358 649	300 008	— 58 641	128 838	117 375	— 11 463	— 8·9
Vårråg	10 907	29 675	+ 18 768	3 879	9 778	+ 5 899	+ 152·1
Korn	170 639	177 268	+ 6 629	37 788	46 464	+ 8 676	+ 23·0
Havre	790 784	782 390	— 8 394	262 176	267 680	+ 5 504	+ 2·1
Blandsäd	188 885	250 171	+ 61 286	88 183	98 853	+ 10 670	+ 12·1
Ärter	22 165	24 511	+ 2 346	8 293	10 257	+ 1 964	+ 23·7
Bönor	2 477	1 857	— 620	579	450	— 129	— 22 3
Vicker	6 938	11 950	+ 5 012	1 671	4 670	+ 2 999	+ 179·5
Potatis	151 017	160 766	+ 9 749	47 038	[1] 48 995	+ 1 957	+ 4·2
Sockerbetor	37 396	31 674	— 5 722	16 179	13 585	— 2 594	— 16·0
Foderrotfrukter	71 428	84 288	+ 12 860	28 111	32 938	+ 4 827	+ 17·2
Hö och frötäkt	1 251 104	1 220 332	— 30 772	399 747	347 474	— 52 273	— 13·1
Säd till bete och grönfoder	197 998	283 467	+ 85 469	34 856	40 065	+ 5 209	+ 14·9
Gräs » » » »				42 714	62 997	+ 20 283	+ 47·5
Trädgårdsväxter	—	15 360	+ 15 360	—	3 456	+ 3 456	—
Andra växtslag	2 636	3 817	+ 1 181	528	1 259	+ 731	+ 138·4
Träda	334 086	301 774	— 32 312	104 004	101 876	— 2 128	— 2·0
Obrukad åkerjord				5 813	8 071	+ 2 258	+ 38·8
Summa	**3 721 425**	**3 812 531**	**+ 91 106**	**1 274 003**	**1 271 504**	**— 2 499**	**— 0·2**

till ligger däri, att 1916 års areal för höstvete är för lågt och arealen för höstråg i stället för högt angiven, emedan arealstatistiken, såsom redan sagts, delvis byggts på föråldrade uppgifter och därför icke kunnat hålla jämna steg med den under de senaste årtiondena pågående ökningen i odlingen av höstvete och den samtidiga minskningen i odlingen av höstråg. På liknande sätt förklaras avvikelserna i fråga om blandsäd samt hö och frötäkt därmed, att 1916 års arealer äro för låga, samt beträffande korn, havre, potatis och träda därav, att för år 1916 angivits för höga arealer.

Beträffande 1916 års siffror bör för övrigt framhållas, att under nämnda år ganska avsevärda rubbningar inträffade i de för vissa växtslag använda arealerna, och att sålunda 1916 års siffror icke äro uttryck för den under normala förhållanden rådande arealfördelningen. Sålunda upptog höstrågen år 1916 en areal av endast 359 000 hektar mot 380 000 hektar under år 1915.

[1] Denna siffra är något för låg, enär lägenheter med högst 1/4 hektar odlad jord varit undantagna från uppgiftsskyldighet, och jorden å dessa lägenheter till övervägande del användes för potatis.

Å andra sidan hade den del av åkern, varå skördats hö, ökats med 37 000 hektar samt arealen för sockerbetor likaledes ökats med 5 600 hektar. För övriga växtslag voro 1916 års arealer i huvudsak desamma som under närmast föregående år.

Den å tabellen framträdande minskningen av höstsädsarealen år 1917 i jämförelse med föregående år är i ej ringa mån beroende därpå, att de på hösten 1916 besådda fälten till följd av den påföljande vinterns och vårens ogynnsamma väderlek mångenstädes togo så svår skada, att de helt eller delvis måste plöjas upp för att under sommaren 1917 användas för andra växtslag. Enligt de erhållna uppgifterna hava i de delar av hela riket, som deltagit i arealinventeringen, 3 925 hektar, eller 3·5 % av den med höstvete ursprungligen besådda arealen plöjts upp och 33 240 hektar, eller 10·0 % av de med höstråg besådda fälten. Växlingarna i detta avseende inom olika delar av riket framgå av efterföljande tablå, som för varje län anger de upplöjda arealerna i procent av de med höstvete, resp. höstråg ursprungligen besådda.

	Höstvete %	Höstråg %		Höstvete %	Höstråg %
Stockholms stad	—	16·1	Göteborgs o. Bohus län	12·1	1·9
Stockholms län	2·6	9·6	Älvsborgs »	5·9	5·6
Uppsala »	3·8	3·3	Skaraborgs »	1·7	9·1
Södermanlands »	3·1	21·7	Värmlands »	1·0	1·7
Östergötlands »	4·3	26·8	Örebro »	1·3	9·2
Jönköpings »	12·5	35·1	Västmanlands »	3·2	8·1
Kronobergs »	2·1	16·4	Kopparbergs »	2·0	8·3
Kalmar »	2·5	14·9	Gävleborgs »	3·1	6·8
Gottlands »	1·7	7·5	Västernorrlands »	—	5·2
Blekinge »	0·7	0·8	Jämtlands »	—	2·5
Kristianstads »	4·7	1·4	Västerbottens »	—	1·0
Malmöhus »	3·2	4·1	Norrbottens »	—	1·0
Hallands »	9·6	2·2	Hela riket	3·5	10·0

Såsom ovanstående siffror utvisa, har upplöjningen av höstvete varit relativt störst i Jönköpings samt Göteborgs och Bohus län, men inom båda dessa län odlas höstvete endast i mycket ringa utsträckning. Av mycket större omfattning och betydelse har den nödtvungna upplöjningen av höstråg varit. Den har nått sin största omfattning i östra Sverige, från Södermanlands till norra delen av Kalmar län och därjämte i det inre av Småland och har i vidsträckta områden uppgått till mera än 1/3 av hela arealen.

Den såsom »obrukad åkerjord» redovisade arealen företedde vid 1917 års inventering i de förut lokalundersökta landsdelarna en ökning med ej mindre än 38·8 %. Denna ökning beror emellertid säkerligen på, att under denna rubrik oriktigt upptagits en del marker, som förut icke räknats såsom åker.

Antalet *brukningsdelar*, varå den odlade jorden år 1917 var uppdelad, uppgick enligt i samband med arealinventeringen verkställd beräkning till

Den odlade jordens användning inom varje län, år 1917.

Län	Odlad jord	Höstvete	Vårvete	Höstråg	Vårråg	Korn	Havre	Blandsäd	Matärter	Foderärter	Bönor	Vicker	Potatis	Sockerbetor	Foderrotfrukter	Hö och frötäkt	Gräs till bete o. grönfoder	Säd till bete o. grönfoder	Trädgårdsväxter	Andra växtslag	Renträda	Obrukad åker jord
	hektar	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Stockholms stad .	**2 819**	3·12	0·50	4·08	0·11	3·05	13·23	9·83	1·49	0·04	—	0·18	7·45	—	3·12	32·63	1·81	4·22	5·67	0·35	7·70	1·42
Stockholms län	**164 465**	3·45	0·55	6·22	0·16	3·46	14·54	11·83	1·68	0·07	0·04	0·14	4·08	—	1·41	35·95	2·35	1·47	0·85	0·06	10·95	0·74
Uppsala »	**155 089**	4·30	0·17	6·76	0·09	6·35	9·05	17·11	3·07	0·09	0·03	0·09	2·68	—	0·91	31·74	2·41	1·77	0·31	0·04	12·76	0·27
Södermanlands »	**183 052**	4·78	0·34	6·68	0·10	2·36	19·91	10·55	1·31	0·08	0·01	0·24	2·75	—	1·59	32·92	1·41	2·09	0·37	0·03	12·22	0·26
Östergötlands »	**262 692**	4·81	0·59	6·57	0·52	3·79	16·87	16·86	0·93	0·05	0·11	1·03	2·71	0·33	2·03	25·52	1·90	2·43	0·42	0·07	12·23	0·33
Jönköpings »	**138 854**	0·48	1·29	6·76	2·73	2·31	37·55	2·07	0·05	0·04	0·00	0·58	5·36	0·01	2·36	26·57	2·26	3·78	0·31	0·07	4·92	0·50
Kronobergs »	**101 525**	0·09	1·27	9·57	4·10	4·76	34·55	1·08	0·02	0·03	0·01	0·27	7·00	0·01	2·10	25·84	3·78	1·86	0·33	0·12	2·23	0·98
Kalmar »	**197 458**	1·93	1·65	13·47	1·81	7·06	21·94	3·81	0·15	0·04	0·00	0·29	5·03	0·52	2·28	20·45	4·14	3·01	0·28	0·08	11·16	0·90
Gottlands »	**74 291**	4·11	0·48	10·95	0·09	17·93	4·68	5·86	0·31	0·04	0·00	0·03	3·42	2·32	4·50	25·63	4·00	0·85	0·33	0·11	13·54	0·82
Blekinge »	**62 694**	1·95	0·54	18·51	3·18	1·89	19·59	3·78	0·07	0·08	0·01	0·17	16·04	0·72	3·68	19·20	3·62	2·39	0·60	0·19	2·70	1·09
Kristianstads »	**248 218**	3·21	0·54	12·17	1·75	2·52	15·40	11·79	0·12	0·24	0·02	0·11	7·83	2·02	5·26	17·14	10·30	4·41	0·49	0·32	3·13	1·23
Malmöhus »	**354 834**	8·42	0·49	7·08	0·29	9·12	7·98	15·29	0·17	0·72	0·02	0·24	3·74	6·11	5·78	13·17	10·06	6·39	0·77	0·26	3·09	0·81
Hallands »	**146 811**	2·02	2·96	11·08	0·74	1·00	29·43	3·13	0·03	0·07	0·12	0·21	4·50	0·43	3·82	20·98	9·92	4·80	0·35	0·17	3·56	0·68
Göteb. o. Bohus »	**101 085**	1·25	1·59	7·83	0·89	1·39	30·90	2·78	0·20	0·14	1·29	0·72	6·44	0·00	1·50	27·47	5·56	1·68	0·71	0·06	6·97	0·63
Älvsborgs »	**221 801**	0·93	1·25	7·60	1·29	0·32	32·50	0·85	0·08	0·03	0·01	0·32	4·27	0·01	1·33	34·41	5·46	2·04	0·31	0·03	6·10	0·86
Skaraborgs »	**340 942**	2·29	0·53	9·37	0·56	0·74	30·88	2·28	0·32	0·14	0·00	0·80	2·48	0·06	1·77	29·22	5·52	3·31	0·23	0·07	9·13	0·30
Värmlands »	**199 986**	0·99	0·47	10·16	0·08	0·26	25·75	0·69	0·11	0·04	0·00	0·18	3·17	—	0·64	39·16	5·07	1·39	0·36	0·05	10·65	0·78
Örebro »	**165 638**	2·03	0·39	7·89	0·62	1·14	29·52	1·86	0·25	0·05	0·01	0·18	3·47	—	1·07	37·57	2·03	2·01	0·40	0·04	9·27	0·20
Västmanlands »	**167 552**	3·25	0·22	6·63	0·04	2·11	25·28	4·66	1·46	0·05	0·01	0·15	2·37	—	0·53	38·25	1·77	1·24	0·29	0·04	11·38	0·27
Kopparbergs »	**105 337**	1·27	0·24	6·36	0·08	3·25	24·50	1·44	0·11	0·10	0·00	0·08	3·79	—	0·99	45·77	1·70	2·86	0·42	0·04	6·73	0·27
Gävleborgs »	**111 686**	0·17	0·09	1·57	0·27	8·39	18·58	1·90	0·12	0·05	0·01	0·02	4·09	—	0·54	59·80	1·11	1·23	0·22	0·12	1·49	0·23
Västernorrlands »	**101 871**	0·01	0·01	1·11	0·14	14·89	5·73	2·04	0·07	0·05	—	0·01	5·08	—	0·43	64·78	1·89	2·01	0·24	0·09	0·91	0·51
Jämtlands »	**64 916**	0·00	—	0·89	0·05	13·24	1·16	0·66	0·25	0·39	0·01	—	3·14	—	0·44	72·87	2·49	3·49	0·11	0·03	0·42	0·36
Västerbottens »	**93 919**	0·00	—	0·83	0·12	17·54	2·14	2·75	0 01	0·00	—	—	3·49	—	0·49	66·01	2·12	2·83	0·03	0·03	1·09	0·52
Norrbottens »	**45 046**	0·00	0·00	1·11	0·14	15·88	1·67	1·11	0·00	—	—	0·00	3·70	—	0·46	67·71	1·57	3·00	0·08	0·03	2·55	0 99
Summa	**3 812 531**	2·80	0·69	7·87	0·78	4·65	20·52	6·56	0·50	0·14	0·05	0·31	4·22	0·83	2·21	32·01	4·56	2·88	0·40	0·10	7·32	0·60

inalles 447 695. Nedanstående tabell meddelar en sammanfattning länsvis över antalet dylika brukningsdelar och deras fördelning efter storleksgrupper.

Antalet brukningsdelar och deras fördelning på storleksgrupper.

Län	Hela antalet brukningsdelar	Areal odlad jord i medeltal Hektar	Brukningsdelar — i % av hela antalet — med areal odlad jord om 0·26–1 har	1—2 har	2—3 har	3—5 har	5—10 har	10—20 har	20—30 har	30—40 har	40—50 har	50—100 har	100—200 har	över 200 har
Stockholms stad	175	16·11	35·43	16·00	5·71	10·29	9·14	5·14	2·86	3·43	2·29	5·71	4·00	—
Stockholms län	12 047	13·55	19·15	12·63	6·87	10·48	16·70	18·16	6·36	2·79	1·69	3·12	1·60	0·45
Uppsala »	9 028	17·12	13·81	11·54	5·52	8·31	15·02	20·85	10·69	5·61	2·72	3·97	1·27	0·69
Södermanlands »	11 669	15·64	13·28	10·23	6·64	11·65	21·04	19·28	6·93	3·19	1·79	3·57	1·83	0·57
Östergötlands »	18 394	14·21	14·07	12·56	8·98	11·54	16·45	17·17	7·82	3·94	2·43	3·86	1·45	0·23
Jönköpings »	20 178	6·85	8·87	12·00	12·44	21·29	28·12	12·78	2·44	0·93	0·42	0·55	0·14	0·02
Kronobergs »	19 157	5·27	13·82	16·08	13·50	20·05	26·01	8·51	1·11	0·37	0·20	0·26	0·05	0·04
Kalmar »	18 185	10·81	11·12	9·37	7·75	13·72	25·09	20·54	6·35	2·47	1·31	1·67	0·48	0·13
Gottlands »	7 934	9·34	13·28	14·08	9·20	13·53	18·50	19·20	7·36	2·84	0·98	0·77	0·21	0·05
Blekinge »	10 646	5·83	24·62	17·38	11·21	13·79	16·62	11·38	2·79	1·05	0·50	0·51	0·14	0·01
Kristianstads »	25 254	9·77	13·49	11·95	9·34	14·78	22·34	17·63	5·36	2·30	1·02	1·19	0·42	0·18
Malmöhus »	24 937	14·15	13·07	13·39	7·87	10·37	17·41	18·61	8·91	4·48	2·27	2·73	0·93	0·46
Hallands »	15 219	9·62	10·84	11·61	9·12	16·03	23·04	19·15	5·57	2·24	0·99	0·91	0·34	0·16
Göteborgs o. Bohus län . . .	17 422	5·76	19·05	16·99	10·33	14·60	23·58	12·03	2·04	0·64	0·35	0·32	0·07	—
Älvsborgs län	33 584	6·58	12·84	17·19	12·36	17·40	22·18	12·96	2·98	0·94	0·47	0·50	0·16	0·02
Skaraborgs »	27 842	12·21	8·37	10·12	9·11	14·06	21·95	21·54	7·56	2·94	1·58	1·88	0·66	0·23
Värmlands »	30 177	6·60	16·00	19·04	12·50	15·97	20·04	10·78	2·67	1·18	0·57	0·86	0·36	0·03
Örebro »	19 616	8·41	20·04	18·20	10·41	12·38	15·90	14·00	4·46	1·76	0·92	1·29	0·50	0·14
Västmanlands »	10 583	15·78	15·34	10·83	6·22	8·31	16·60	19·45	9·78	5·06	3·13	3·68	1·33	0·27
Kopparbergs »	25 699	4·07	17·49	18·79	13·42	18·31	18·71	9·66	2·41	0·55	0·19	0·35	0·09	0·03
Gävleborgs »	17 904	6·21	13·37	16·14	10·72	16·65	24·27	15·37	2·41	0·46	0·21	0·27	0·12	0·01
Västernorrlands »	23 333	4·35	17·14	19·84	13·13	17·51	23·24	7·96	0·67	0·23	0·08	0·17	0·02	0·01
Jämtlands »	14 166	4·58	12·45	15·64	14·72	20·51	23·39	11·39	1·45	0·26	0·13	0·06	—	—
Västerbottens »	21 586	4·35	9·93	15·83	12·02	22·37	28·35	10·68	0·69	0·05	0·03	0·04	0·01	—
Norrbottens »	12 960	3·47	17·45	22·06	14·61	22·03	18·07	5·16	0·39	0·17	0·02	0·02	0·02	—
Hela riket	447 695	8·48	14·21	15·02	10·66	15·69	21·39	14·37	4·21	1·76	0·90	1·21	0·45	0·13

De län, som framför andra kännetecknas av stora brukningsdelar, äro Södermanlands, Uppsala, Östergötlands, Västmanlands och Stockholms län. I motsats häremot stå de fem norrlandslänen samt Kopparbergs, Värmlands, Jönköpings, Kronobergs, Göteborgs och Bohus samt Blekinge län, varest brukningsdelarna till övervägande del äro små.

För år 1918 skall ny arealinventering äga rum den 1 juni, enligt av Kungl. Maj:t efter framställning av folkhushållningskommissionen den 10 maj utfärdad kungörelse (Sv. F. 18, nr 248).

Husdjursräkning. I anledning av en av statistiska centralbyrån ingiven och jämväl av folkhushållningskommissionen tillstyrkt framställning har Kungl. Maj:t förordnat, att allmän husdjursräkning skall företagas den 1 juni 1918. Kungörelsen angående nämnda husdjursräkning, vilken utfärdats den 19 april 1918 (Sv. F. 18, nr 199), är i tillämpliga delar likalydande med kungl. kungörelsen den 23 april 1917 angående uppgifter för husdjursräkning år 1917.[1]

Livsmedelsstyrelsernas sammansättning. Med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen har Kungl. Maj:t den 10 maj 1918 utfärdat kungörelse om sådan ändring av förordningen den 20 juli 1917 angående lokala myndigheter för livsmedelsregleringen,[2] att landshövdingen i länet hädanefter skall vara självskriven ledamot av livsmedelsstyrelse med rätt att, när han deltager i sammanträde, leda förhandlingarna (Sv. F. 18, nr 249).

Produktionskommittén.

Anordningar för tryggande av jordbrukets behov av arbetskraft. Produktionskommittén, som i föregående skrivelser framställt förslag om bidrag av statsmedel till omfattande odlings- och grundförbättringsarbeten, har den 15 april 1918 till chefen för jordbruksdepartementet avlåtit framställning angående åtgärder, avseende att tillförsäkra jordbruket erforderlig arbetskraft för såväl det vanliga löpande arbetet som nyssberörda, av nuvarande förhållanden betingade extraordinära odlingsarbeten. Kommittén anförde härvid bland annat följande:

Då man för innevarande och de närmast kommande åren måste räkna med ett synnerligen stort behov av mänsklig arbetskraft, har kommittén sökt utreda det nuvarande och för närmaste framtiden antagliga läget på arbetsmarknaden och föreliggande möjligheter att till jordbruket överföra på annat håll lediga arbetskrafter samt särskilt att återbörda till modernäringen de arbetare, som till följd av de ekonomiska konjunkturerna under de senaste åren dragits till andra näringar. De uppgifter, som föreligga från socialstyrelsen, giva vid handen, att tillgången på arbetskraft för jordbrukets behov numera är mera tillräcklig än under de föregående åren. Trots detta och de nuvarande utsikterna på arbetsmarknaden är det emellertid icke uteslutet, att brist på lämplig arbetskraft alltjämt kan komma att råda i många trakter, enär en avsevärd del av industriens lediga arbetare icke äger nödiga förutsättningar för deltagande i jordbruksarbete. I varje fall synas anstalter böra träffas för att jordbruket tillförsäkras den arbetskraft, som bäst ägnar sig för dylikt arbete. För nyodlings- och torrläggningsföretag torde komma att erfordras ökad tillgång på arbetskraft med den livligare verksamhet på detta område, som kan förväntas på grund av riksdagens beslut om bidrag av statsmedel till vissa odlingsföretag m. m., varjämte är att erinra om kommitténs förslag angående bidrag av statsmedel till täckdikningsföretag. Likaså kräver den intensivare skötsel av jorden, som i nuvarande kritiska läge framstår som ett villkor för vårt folks självförsörjning, att flera armar sysselsättas med jordbruk. Den tillgång, man härvid har att i första rummet påräkna, äro de jordbruksarbetare, som under vintern varit sysselsatta med vedavverkning, men som i dessa dagar successivt lösgöras från nämnda arbete. Vidare torde ett stort antal arbetslösa industri-

[1] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 571. — [2] Soc. Medd. årg. 1917, sid. 851.

arbetare, vilka uppvuxit på landet och endast en kortare tid varit anställda i industriens tjänst, med fördel kunna användas i jordbruksarbete.

Vid överföringen av arbetskraft till jordbruket, är i första rummet att påräkna biträde av de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, vilka redan i stor utsträckning ombesörja arbetsförmedling till jordbruket. Vidare bör medverkan kunna påräknas av odlingsnämnderna inom varje kommun. Önskvärt är, att dessa nämnder vore beredda att redan till instundande vårbruk lämna sitt bidrag vid placeringen av den arbetskraft, som återbördats från vedavverkningen, och därigenom underlätta arbetsanskaffningen för arbetsförmedlingsanstalterna. Vad som härvid i första rummet erfordras, är givetvis att dirigera den lediga arbetskraften till sistnämnda anstalter, och har kommittén i detta syfte hemställt hos bränslekommissionen, att de av kommissionen entledigade arbetarna måtte göras uppmärksamma på den offentliga arbetsförmedlingen och dess uppgift, att förmedla arbetare till jordbruket. Enligt vad kommittén inhämtat, har ock bränslekommissionen vidtagit åtgärder i detta syfte.

En annan anordning, som lämpligen kunde vidtagas för att leda arbetskraften till jordbruket, vore, att arbetsgivarna vid avskedandet av arbetarna intresserades för att företrädesvis uttaga sådana, som förut haft sysselsättning inom jordbruket och därför lättast kunna återbördas till detta. Kommittén har också gjort sig förvissad om, att vissa åtgärder i detta syfte vidtagits av arbetslöshetskommissionen.

I detta sammanhang bör även erinras om de anstalter, som sistlidna höst träffades för ordnandet av en frivillig beredskap för tillgodoseende av uppkommande behov utav tillfällig arbetshjälp för jordbruket.[1] Den sålunda inrättade beredskapen kom emellertid icke till användning i någon nämnvärd utsträckning. Skulle under innevarande år uppkomma behov av tillfällig arbetshjälp för jordbruket, synes beredskapens uppgifter kunna övertagas av odlingsnämnder och odlingsråd i samarbete med förefintliga organ för arbetslöshets- och arbetsförmedlingsfrågor.

Därest jordförbättrings- och nyodlingsarbeten skulle komma till utförande i så stor skala, att därtill skulle behöva användas sådana arbetslösa industriarbetare, som sakna vana vid jordbruksarbete, anser arbetslöshetskommissionen, att särskilda anordningar från det allmännas sida kunna bliva erforderliga. I detta avseende erinrar kommissionen om planen att under skogssällskapets medverkan bereda textilarbeterskor m. fl. sysselsättning med vissa lättare jordbruksproduktiva arbeten.[2] I fråga om de arbetstillfällen, som inom jordbruket kunna erbjudas för de arbetslösa, erinras vidare om ett förslag av Konungens befallningshavande i Göteborgs och Bohus län att med hjälp av statsmedel bereda arbetslösa stenarbetare sysselsättning vid täckdikningsarbeten under instundande sommar. För detta ändamål skulle arbetskraft ställas till förfogande genom statens försorg och avlöningen bestridas av statsmedel.

Enligt kommitténs mening skulle en anordning i överensstämmelse med här omförmälda förslag kunna bliva till stort gagn för jordbruket, och synes det böra uppdragas åt arbetslöshetskommissionen att i samråd med statens odlingskommitté utarbeta en fullständig plan för arbetenas bedrivande. För organisationen av arbetet torde medverkan kunna påräknas av vederbörande odlingsråd.

Då det gäller användning av arbetslösa vid mindre odlingsföretag och dylikt, synes någon särskild organisation för ledning av arbetet och kontroll över användningen av statsmedlen — förutom odlingsnämnderna — icke vara erforderlig. De regler och villkor, som komma att uppställas för åtnjutande av statsbidrag, synas ock icke behöva vara mera komplicerade, än att tillämpningen kan handhavas av en odlingsnämnd. Vad däremot beträffar mera omfattande arbeten, såsom större vattenavledningsföretag m. m., synes ledningen och kontrollen erfordra en särskild organisation, för vilken i viss mån planen för textilarbeterskors sysselsättande med lantarbeten kan tjäna till mönster. Såsom arbetslöshetskommissionen erinrat, torde emellertid förhållandena i särskilda fall vara så olikartade, att det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna träffa avgörande beträffande olika slag av arbeten och formerna för deras anordnande.

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 951. — [2] Soc. Medd., årg. 1918, sid. 272.

Utom de produktiva jordbruksarbeten, vid vilka de arbetslösa kunna beredas sysselsättning, kunna också komma i betraktande andra, exempelvis vägarbeten. Vid fördelningen av den disponibla arbetskraften synes det emellertid vara av betydelse, att framför allt behovet av en ökad jordbruksproduktion under nu rådande kristid bliver beaktat.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén i sin skrivelse speciellt upptagit frågan om i vad mån särskilda åtgärder kunna vara att vidtaga för att bereda *skolbarn* och *värnpliktiga* ökade möjligheter att deltaga i jordbruksarbete. Beträffande skolbarnen erinrar kommittén, hurusom Kungl. Maj:t för år 1917 medgav, att vid folkskolorna under vissa förutsättningar ändring finge ske i tiden för lästerminens början och slut, vidare att lästermin genom fritid uppdelades i flera avdelningar, att viss klass eller för kortare tid hel skola lämnades ledighet utan återläsningsskyldighet ävensom åt vissa lärjungar medgåves ledighet, utöver vad i vederbörligt skolreglemente stadgades.

Enligt vad kommittén inhämtat, hava emellertid dessa bestämmelser icke vunnit tillämpning i avsedd utsträckning. Det har därför synts kommittén angeläget, att vederbörande myndigheter på lämpligt sätt gjordes uppmärksamma på den möjlighet till ledighet från skolarbetet, som bestämmelserna avse, och har från kommitténs sida framställning härom gjorts vid en konferens med ledamöter av folkskolöverstyrelsen. I skrivelse till överstyrelsen har kommittén sedermera anhållit, att överstyrelsen ville vidtaga anordningar för att skolbarn även under innevarande år i största möjliga omfattning måtte beredas tillfälle att deltaga i jordbruksarbete i huvudsaklig överensstämmelse med de bestämmelser, som voro gällande för år 1917, ävensom att i övrigt önskvärdheten av ungdomens lämpliga användning i produktionsarbetet måtte beaktas.

I underdånig skrivelse av den 2 mars 1918 har därefter folkskolöverstyrelsen föreslagit, att samma bestämmelser som för år 1917 i fråga om ändrad anordning av folkundervisningen för beredande av ökad arbetskraft åt jordbruket måtte fortfarande bliva gällande.

Bland de anordningar, som kunna vidtagas för tillgodogörande av den militära arbetskraften i jordbrukets tjänst, har kommittén särskilt framhållit följande tre utvägar:

1. Tjänstledighet för militär personal för deltagande i jordbruksarbete. Utöver den ledighet, värnpliktig personal åtnjuter enligt tjänstgöringsreglemente, och som i vanliga fall kan uppgå till $^1/_{15}$ — i trängande fall till $^1/_{12}$ — av tjänstgöringstiden, medgavs under 1917 särskild ledighet för deltagande i jordbruksarbete under högst sex dagar, vare sig det gällde hjälp med vårarbete eller med skördearbete. Ledighet medgavs även under repetitionsövningarna, varvid dock bestämdes, att i denna skulle inräknas den tjänstledighet, som åtnjutes enligt tjänstgöringsreglementet.

Det nu rådande kritiska läget för vår folknäring gör det enligt kommitténs mening önskligt, att möjlighet beredes de värnpliktiga till *utsträckt ledighet under innevarande år för deltagande i jordbruksarbete.* Erfarenheten har visserligen visat, att ledigheten icke alltid blivit använd på det sätt, som därmed avsetts. Om emellertid en skärpt kontroll infördes över den lediga tidens användning, skulle säkerligen ett bättre resul-

tat ernås. För sådant ändamål torde böra föreskrivas såsom villkor för erhållande av ledighet, att den värnpliktige genom intyg, utfärdat av någon ledamot av vederbörande odlingsnämnd (i Norrland även kommunalnämnd) styrkte, dels att han antingen själv innehar jordbruk eller ock biträder med jordbruksarbete å nära anhörig tillhörigt jordbruk eller slutligen genom för viss tid träffat avtal erhållit anställning såsom jordbruksarbetare vid annan person tillhörigt jordbruk, dels att den värnpliktiges biträde vid sagda jordbruk är nödvändigt eller åtminstone högeligen önskvärt. Kommittén förutsätter härvid, att intygsgivaren också övar en viss kontroll över att den på grund av intyget erhållna tjänstledigheten verkligen användes för det avsedda ändamålet. Liksom förut kunde ock stadgas, att ledighet dessutom beviljas värnpliktiga, som enligt uppgift från vederbörande arbetsförmedlingsanstalt inom länet erfordras för jordbruket därstädes.

Vad beträffar tiden för ledighet, varom här är fråga, synes denna av förut anförda skäl och under angivna förbehåll kunna ytterligare utsträckas. Under rekrytskolan och därefter under tiden före repetitionsövningarna bör sålunda kunna medgivas två veckors samt under repetitionsövningarna minst en veckas ledighet, utan att denna inräknas i den tjänstledighet, som åtnjutes enligt tjänstgöringsreglementet. I trots av det betydande avbräck, som en längre tjänstledighet skulle vålla repetitionsövningarna, bör detta icke få utgöra hinder för att ledigheten under dessa övningar utsträckes utöver en vecka, därest på grund av ogynnsam väderlek eller andra omständigheter så skulle erfordras för skördens inbärgning, och förutsätter kommittén, att Kungl. Maj:t i fall av behov medgiver sådan utsträckning eller i yttersta fall förordnar om repetitionsövningarnas inställande.

Vad reservtruppövningarna beträffar, anser sig kommittén böra hemställa, att nödiga åtgärder vidtagas för att bereda möjlighet att för innevarande år helt inställa de sedan 1917 uppskjutna reservtruppövningarna. I fråga om 1918 års reservtruppövningar förutsätter kommittén, att Kungl. Maj:t liksom föregående år lämnar anstånd med övningarna i den omfattning, som kan befinnas lämplig.

2. Militärkommendering till arbete i jordbrukets tjänst. Inom stora kretsar av arbetsgivare torde av flera skäl en stark tvekan råda om värdet av det jordbruksarbete, som utföres av trupp under befäl. Skall denna tvekan kunna av den praktiska erfarenheten övervinnas, synes kommittén vissa förutsättningar oundgängligen nödvändiga. Dessa äro:

att truppen står under sitt ordinarie befäl, medan arbetet utföres efter civilas anvisningar,

att densamma får sörja för sin egen förplägning och logering på samma sätt som vid fälttjänstövningar, samt

att såväl manskap som befäl erhåller skälig avlöning för arbetet, utgående så, att flitpenningar utdelas till dem, som visa särskild duglighet och intresse i arbetet.

Uppenbart är att trupp icke kan användas för annat än vissa slags jordbruksarbeten. Dessa kunna räknas till dels de vanliga *löpande arbetena*, såsom bärgningsarbete, rotfruktsupptagning m. fl., dels *extra ordinära arbeten*, såsom nyodling, dikning, vägbyggnad m. m.

För de förra torde icke annat än under särskilda förhållanden kommenderad militär böra anlitas.

En lämplig kontroll över att dylikt hjälparbete rätt anordnas, kunde åvägabringas därigenom, att den nu gällande befogenheten för Konungens befallningshavande att rekvirera militär personal »för avvärjande av överhängande fara för liv och egendom» under åren 1918 och 1919 utsträcktes att avse även skördearbeten av olika slag, då fara föreligger för att skörd skall förstöras genom ogynnsam väderlek. För att Konungens befallningshavande skall kunna rekvirera militär för dylikt ändamål, bör vederbörande odlingsnämnd därom hava gjort anmälan.

Då fråga vore om nyodlingsarbeten, borde odlingsnämnd, som så önskar, hos vederbörande odlingsråd få rekvirera militär hjälp, helst med angivande av den tid, då hjälpen önskas, samt med bifogande av uppgift å det ungefärliga antal dagsverken,

som för arbetet kan anses erforderligt, arbetets beskaffenhet m. m. Odlingsrådet bör, efter verkställd utredning om behovet av arbetskraft i de särskilda fallen, med vederbörande arméfördelningschef snarast möjligt träffa avtal om storleken av den truppstyrka, som kan ställas till förfogande för arbeten av nyss omförmälda slag. I samråd med lämpliga och för här ifrågavarande organisationsarbete intresserade officerare, en från varje truppförband inom länet, vilka ställts till odlingsrådets disposition för ändamålet, uppgöres en plan för arbetenas utförande, och vederbörande meddelas, när trupperna kunna förväntas. Eventuellt anställes en jordbrukssakkunnig person att biträda vid arbetets utförande. Truppen bör medföra kokvagn, tältutrustning m. m. för att helt och hållet själv kunna ombesörja sin förplägnad, ävensom tältning, där logi ej lämpligen kan anordnas. Nödiga verktyg utöver dem, som från truppförbandet kunna medföras, har odlingsrådet att anskaffa eller förvissa sig om, att odlingsnämnden eller den enskilde rekvirenten kan ställa till förfogande. För det utförda arbetet erlägges ersättning av vederbörande jordbrukare, vilken ersättning lämpligen synes i regel kunna bestämmas genom ackordsuppgörelse. Härvid kan ock tänkas, att odlingsbidrag, som lämnas av staten, blir bestämmande för ackordssummans storlek. Betalningen bör icke erläggas till manskapet direkt, utan till truppens ledning, som efter avdrag av statens extra utgifter för förläggningen (transport, bränsle, markhyra för tältplats, slitningsersättning o. s. v.) fördelar överskottet bland arbetsmanskapet efter premieackordsystem med stigande premie allt efter storleken av den tid, som inbesparats vid arbetets utförande. Rimligt synes vara, att även befäl, som leder arbetet, åtnjuter någon ersättning utöver den vanliga, gärna utgående i procent av det intjänade beloppet.

I samband härmed får kommittén framhålla vikten av att lämpliga draghästar från artilleriet och trängen ställas till förfogande för odlingsarbeten å orter, där sådant låter sig göra.

3. Odlande av till truppförbandens förfogande ställd mark. Då bestämmelser redan nästförlidna höst utfärdats rörande anordnandet av dylika odlingsföretag, torde några åtgärder för detta måls nående icke erfordras från kommitténs sida. Kommittén har emellertid ansett sig böra framställa vissa förslag och önskemål i syfte att få till stånd ytterligare ökning av ifrågavarande produktion.

Såsom av meddelade uppgifter framgår, bedrives odlingen i mycket olika omfattning vid olika truppförband, beroende bland annat på storleken av den odlingsbara mark, som kan ställas till förfogande. Med hänsyn härtill är det önskvärt, att vid de truppförband, där förhållandena sådant medgiva, odlingen sker i sådan omfattning, att även andra truppförbands behov därigenom kunna tillgodoses. Även kan tänkas, att truppförband, som icke disponera tillräcklig mark till odling för eget behov, arrendera sådan och på så sätt tillgodogöra sig den militära arbetskraft, som för ändamålet kan användas. Likaså kunde med närboende jordbrukare träffas uppgörelse om odling av potatis, grönsaker o. s. v. för truppens behov och för detta ändamål militär hjälp ställas till förfogande. Av stor betydelse är det ock, att truppförbanden i god tid tillförsäkra sig erforderligt utsäde.

Flera av våra truppförband äro i besittning av betesmarker, som otvivelaktigt skulle lämna en betydligt ökad avkastning grönfoder, om de underkastades en rationell skötsel, varvid helst bör anlitas sakkunnig person för uppgörande av plan. Redan genom en så enkel åtgärd, som att sådan mark, som icke oundgängligen erfordras för övningarna, inhägnades och uppdelades i flera områden, som turvis kunde avbetas av truppens hästar, skulle åtskilligt vara vunnet.

I detta sammanhang må ock framhållas betydelsen av att köksavfall och spillning i möjligaste mån tillvaratages vid truppförbanden. Såsom ett lämpligt sätt för tillvaratagande av köksavfallet vill kommittén framhålla svinuppfödning för truppförbandets egen räkning.

Maximipris- och förfoganderättslagarna år 1918.

Lagen den 30 maj 1916 *om fastställande av högsta pris å vissa varor* vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m. hade genom lag den 27 april 1917 förklarats skola äga fortsatt tillämpning till och med den 30 april 1918. Likaledes utfärdades den 27 april 1917 lag *om förfogande över viss egendom* under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, avsedd att ersätta den förutvarande s. k. förfoganderättslagen den 9 juni 1916 och i likhet med den nyss nämnda maximiprislagen gällande till och med den 30 april 1918.[1] Då de förhållanden, som utgöra förutsättningarna för dessa lagar, alltjämt äro för handen, har deras giltighet efter beslut av Kungl. Maj:t och 1918 års riksdag ånyo utsträckts under ett år, räknat från 1 maj 1918. Båda lagarna framträda dock i delvis ny gestalt. Vad *maximiprislagen* beträffar, föreslogs av Kungl. Maj:t en utvidgning av ansvarsbestämmelserna, så att straff för överträdelse av gällande maximipris skulle kunna ådömas ej endast säljare, utan även köpare, därest denne, i avsikt att för avyttring förvärva en vara, för densamma bjudit olagligt pris. Med saluhållande av vara till högre pris än det fastställda skulle vidare jämställas sådan byteshandel, där det för den maximerade varan utgående vederlaget till värde uppenbarligen överstege det fastställda maximipriset. Slutligen upptogs också i propositionen ett stadgande om bötesandel till åklagare och angivare. Sistnämnda stadgande blev dock efter lagutskottets hemställan av riksdagen uteslutet. Däremot vidtog riksdagen den skärpning av de föreslagna straffbestämmelserna, att överträdelse av fastställda maximipris under synnerligen försvårande omständigheter skulle kunna föranleda fängelsestraff.

Den nya maximiprislagen, vari även inarbetats de bestämmelser, som ingått i lagen den 14 juni 1917 med viss föreskrift angående handel med varor, för vilka bestämts högsta pris, har i sin helhet följande lydelse:

Lag om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m.; given Stockholms slott den 30 april 1918. (Sv. F. 18, n:r 207).

1 §.

Finnes vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, att inom riket eller del därav pris å

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 574.

livsmedel, foder för kreatur, vara, som är avsedd att genom sin förbränning alstra värme, ljus eller kraft, beklädnadsvara eller annan dylik förnödenhet stegras väsentligt högre än förhållandena påkalla, äge Konungen, där så prövas nödigt, i erforderlig omfattning förordna, att vid frivillig försäljning av sådan vara skäligt, av Konungen bestämt pris ej må överstigas.

Högsta priset å vara må, ändå att varans beskaffenhet är lika, bestämmas olika för särskilda delar av riket, så ock för olika slag av handel.

Från förordnande, som ovan sägs, må Konungen medgiva de undantag, som kunna prövas skäliga.

2 §.

Har Konungen förklarat sådana förhållanden, som i 1 § avses, vara för handen och inträder inom kommun sådan prisstegring, som i nämnda paragraf sägs, i fråga om livsmedel, foder för kreatur eller vara, som är avsedd att genom sin förbränning alstra värme, ljus eller kraft, må, i den mån högsta pris för sådan vara ej är för kommunen gällande på grund av förordnande, som av Konungen jämlikt 1 § meddelats, Konungens befallningshavande, när så finnes nödigt, på förslag av livsmedelsnämnd, kommunalnämnd eller magistrat eller eljest, i erforderlig omfattning förordna, att vid detaljhandel med varan inom kommunen skäligt, av Konungens befallningshavande bestämt pris ej må överstigas. Från dylikt förordnande äge Konungens befallningshavande medgiva de undantag, som kunna prövas skäliga.

Innan förordnande som nu sagts meddelas, skall livsmedelsnämnd hava haft tillfälle att yttra sig i ärendet.

Konungens befallningshavandes förordnande skall ofördröjligen underställas Konungens prövning och fastställelse; gällande dock förordnandet omedelbart till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda av Konungen bestämt.

Förordnandet skall, så snart ske kan, uppläsas i kommunens kyrka eller kyrkor samt införas i länskungörelserna och i en eller flera tidningar i orten. Där sådant förordnande av Konungens befallningshavande återkallats eller av Konungen efter underställning eller eljest upphävts, skall även detta kungöras i den ordning, som nu angivits.

3 §.

Vägrar den, som i avsevärd myckenhet innehar någon för honom eller hans hushåll eller för annan av honom idkad näring än handel uppenbarligen ej behövlig vara, för vilken gäller av Konungen enligt 1 eller 2 § fastställt högsta pris, att sälja varan till sådant pris och finnes varans försäljning vara erforderlig för tillgodoseende av behovet av dylik vara, äge Konungens befallningshavande låta, genom livsmedelsnämnds försorg eller i annan lämplig ordning, för innehavarens räkning och på hans bekostnad sälja varan till det fastställda priset eller, där Konungens befallningshavande på grund av särskilda omständigheter så finner skäligt, till nämnda pris minskat med högst 10 procent.

Vad sålunda är stadgat äge motsvarande tillämpning, där borgenär såsom pant eller eljest under panträtt innehar vara, som i första stycket avses, eller har rätt att kvarhålla sådan vara såsom säkerhet för sin fordran; och njute borgenären rätt till betalning ur köpeskillingen.

Konungens befallningshavandes beslut om varas försäljning skall gå i verkställighet, ändå att det överklagas.

4 §.

Finnes vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, att kostnad för transport eller tillhandahållande av vara, som i 1 § sägs, stegras väsentligt högre än förhållandena påkalla, äge Konungen, där så prövas nödigt, i erforderlig omfattning förordna, att sådan kostnad

ej må överstiga skäligt, av Konungen bestämt belopp; och skall vad i 1 § andra och tredje styckena stadgas äga motsvarande tillämpning.

5 §.

Gäller för vara enligt 1 eller 2 § fastställt högsta pris eller har någon till offentlig myndighet gjort särskild utfästelse beträffande högsta pris, till vilket vara må av honom försäljas, må ej, i vidare mån än som överensstämmer med offentlig myndighets anordning, såsom villkor för varans försäljning fordras, att jämväl annan vara inköpes.

6 §.

Har Konungen förklarat sådana förhållanden som i 1 § avses, vara för handen, åligger envar att, vid förfrågan av Konungens befallningshavande eller enligt dess uppdrag av kronobetjänt, lämna upplysning, huruvida och i vilken myckenhet han innehar vara, som i nämnda paragraf omförmäles.

Vägrar någon vid sådan förfrågan att lämna den begärda upplysningen eller finnes skälig anledning misstänka, att han söker vilseleda om sitt innehav av varan, äge Konungens befallningshavande låta verkställa undersökning av salubod, magasin, kontor eller annan lägenhet, varöver han förfogar, samt taga del av hans handelsböcker och andra dylika handlingar.

Vad vid sådan undersökning inhämtas må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med undersökningen avsedda ändamål.

7 §.

Då förklarande, som i 2 § sägs, av Konungen meddelats, äge Konungens befallningshavande, därest till följd av livsmedelsnämnds, kommunalnämnds eller magistrats anmälan eller eljest sådant finnes av behovet påkallat, att beträffande detaljhandel med vara, som i nämnda paragraf avses, för kommun eller del av kommun meddela särskilda föreskrifter:

angående skyldighet för handlande att i eller vid försäljningslokal hava uppsatt anslag med prisuppgifter av viss beskaffenhet,

angående skyldighet att sälja viss slags vara efter vikt eller efter mått eller

angående förbud mot att, på en gång eller under viss tid, sälja till samme förbrukare eller samma hushåll mer än viss angiven myckenhet av vara eller att sälja av viss vara annorledes än mot avlämnande av skriftliga, av livsmedelsnämnd utfärdade anvisningar;

så ock annan dylik föreskrift, som må vara ägnad att motverka oskälig prissteg-ring eller att ordna tillförsel, saluhållande eller förbrukning av vara.

I fråga om föreskrift, som ovan sägs, skall vad i 2 § andra stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning. För förseelse mot dylik föreskrift äge Konungens befallningshavande bestämma böter från och med två till och med femhundra kronor.

Föreskrift, som i denna paragraf avses, skall, så snart ske kan, kungöras på sätt i 2 § sista stycket sägs ävensom insändas till jordbruksdepartementet. Vad nu är stadgat angående föreskrifts kungörande skall även tillämpas, då sådan föreskrift ändras eller återkallas.

8 §.

Den, som med vetskap därom, att för vara gäller enligt 1 eller 2 § fastställt högsta pris, håller varan till salu för högre pris eller, i avsikt att för avyttring förvärva varan, för densamma bjuder högre pris, straffes med böter från och med fem till och med tiotusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

Lika med saluhållande av vara till högre pris än det fastställda eller bjudande av sådant högre pris anses, om för överlåtelse av varan, på sätt i första stycket sägs, kräves eller bjudes i annat än penningar utgående vederlag till värde, uppenbarligen överstigande det fastställda priset.

Till straff, som i första stycket sagts, dömes ock den, som, med vetskap om att högsta belopp för kostnad är enligt 4 § bestämt, för kostnaden gör sig till godo högre belopp eller ock i annat än penningar utgående vederlag till värde, uppenbarligen överstigande det bestämda beloppet.

Samma lag vare, där någon handlar i strid mot sådan av honom avgiven utfästelse, som i 5 § avses, eller bryter mot det i samma paragraf stadgade förbudet,

eller, vid förfrågan av Konungens befallningshavande eller enligt dess uppdrag av kronobetjänt, vägrar att lämna upplysning, varom i 6 § förmäles, eller vid sådan förfrågan eller vid undersökning, som i samma paragraf sägs, söker vilseleda om sitt innehav av någon i 1 § avsedd vara.

9 §.

Delaktighet i förseelse mot denna lag straffas efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat.

10 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse mot denna lag eller enligt 7 § given föreskrift, fortsätter samma förseelse, skall, då han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till de böter eller det fängelsestraff, som äro stadgade för sådan förseelse; dock må fängelsestraffet icke överstiga ett år.

11 §.

Förseelse mot denna lag eller enligt 7 § given föreskrift skall åtalas av allmän åklagare.

Åtal för förseelse mot föreskrift, varom i 7 § förmäles, anhängiggöres i stad hos polisdomstol, därest särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan icke finnes, vid allmän domstol samt å landet vid allmän domstol. Förseelse, som i 8 § sägs, åtalas vid allmän domstol. Om klagan över domstols eller poliskammares beslut i dessa mål gälle vad i allmänhet angående besvär i brottmål finnes förordnat.

12 §.

Böter för förseelse mot föreskrift, som i 7 § omförmäles, tillfalla livsmedelsnämndens kassa, men böter, som ådömas enligt 8 §, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

13 §.

Konungen äge meddela de närmare föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1918 och gäller till och med den 30 april 1919.

Förordnande, som jämlikt lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa varor vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m. av Konungen eller Konungens befallningshavande givits om högsta pris å vara eller om högsta belopp av kostnad för transport eller tillhandahållande

av vara, må, utan hinder av vad i samma lag eller i lagen den 27 april 1917 angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 är därom annorlunda stadgat, fortfarande lända till efterrättelse, såsom vore förordnandet enligt denna lag meddelat; dock må varken förordnande, som givits jämlikt lagen den 30 maj 1916, eller sådant, som meddelats enligt denna lag, gälla längre än till och med den 30 april 1919. Vad nu är stadgat skall äga tillämpning även i fråga om bestämmelser, som jämlikt 6 § i lagen den 30 maj 1916 eller 7 § i denna lag meddelats av Konungens befallningshavande.

Beträffande sådan under tiden för denna lags giltighet begången förseelse, som avses i 7 eller 8 §, skall vad i lagen är stadgat fortfara att gälla även efter den 30 april 1919.

I den nya *förfoganderättslagen* har gjorts ett ganska betydelsefullt undantag från den eljest tillämpade regeln, att förordnande, som av Kungl. Maj:t på grund av lagen meddelats, icke skola gälla längre än lagen själv. Förordnande, på grund varav fastighet upplåtits för drivande av jordbruk, skall nämligen, oberoende av tiden för lagens giltighet, kunna utsträckas att gälla under högst fem år. Konungens rätt att förordna om s. k. löpande beslag har vidare utsträckts att avse ej allenast varor, som tillverkats efter det förordnande om expropriation meddelats, utan även varor, som efter nämnda tidpunkt införts till riket. De betänkligheter, som 1917 års riksdag uttryckte mot ett liknande förslag, med hänsyn till att en eljest gagnelig import därigenom skulle hämmas, hava med utrikeshandelns nuvarande begränsning icke ansetts vara av avgörande betydelse. Lagen äger i sin nya form följande lydelse:

Lag om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden; given Stockholms slott den 26 april 1918. (Sv. F. 18, nr 205.)

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, på sätt i denna lag stadgas, påfordra, att egendom avstås eller eljest ställes till förfogande för ändamål, varom nedan sägs.

2 §.

1 mom. Finnes erforderligt,

antingen för tillgodoseende inom riket eller någon del därav eller å särskild ort av befolkningens behov av livsmedel, foder för kreatur, vara, som är avsedd att genom sin förbränning alstra värme, ljus eller kraft, beklädnadsvara eller annan för befolkningen viktig förnödenhet,

eller för beredande av tillgång till vara, som är behövlig för krigsbruk eller annat statens ändamål, för kommun eller allmän inrättning eller eljest för något särskilt ändamål av betydelse för det allmänna,

att vara, som nu är nämnd eller som kan användas för åstadkommande, beredande, iståndsättande, tillhandahållande eller transport av dylik vara, ställes till kronans förfogande,

vare innehavaren av sådan vara pliktig att, om Konungen så förordnar, till kronan mot ersättning avstå varan, i den mån densamma icke må av innehavaren behållas enligt vad i 7 § stadgas.

2 mom. Är vara, som på grund av meddelat förordnande skall avstås till kronan, ej i så berett skick som erfordras för varans användande till det därmed avsedda ändamålet, vare innehavaren, enligt vad Konungen förordnar, pliktig att innan varan avstås eller därefter låta den undergå nödig beredning, i den mån denna enligt gängse förfarande med varan och ortens sed skulle hava verkställts av innehavaren, om varan ej tagits i anspråk för kronans räkning.

3 mom. Vara, som avstås till kronan, skall av innehavaren avlämnas inom tid och å ort inom länet, som av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat föreskrivas; och vare innehavaren berättigad att, om varan skall avlämnas å annan ort än den, där varan finnes, åtnjuta ersättning av kronan för varans forsling till orten för avlämnandet.

3 §.

Förordnande enligt 2 § må avse jämväl vara, som efter förordnandets meddelande tillverkas eller eljest framvinnes eller ock införes till riket eller inom riket införes till viss del därav.

4 §.

1 mom. För behov, som i 2 § angives, äger Konungen förordna om beslag å där avsedd vara: och må sådant förordnande meddelas även beträffande vara, som därefter framvinnes eller införes.

Då beslag lagts å vara, må innehavare av varan icke förfoga däröver i vidare mån än i 7 § stadgas.

2 mom. Har ej inom trettio dagar från det beslag blev gällande innehavaren förpliktats avstå varan till kronan, och ingiver han till Konungens befallningshavande en till Konungen ställd ansökning om beslagets hävande, skall beslaget upphöra att gälla, där ej sådant förpliktande sker inom lika tid från utgången av nyssnämnda trettio dagar eller från det ansökningen därefter ingavs.

5 §.

1 mom. Där det för tillgodoseende av sådant behov av vara, som i 2 § avses, prövas nödigt, att kronan förfogar över fastighet, byggnad eller annan anläggning eller järnväg, fartyg eller annat transportmedel utan att samma egendom avstås till kronan, vare ägare eller innehavare av egendomen pliktig att, i den mån Konungen så förordnar, mot ersättning ej mindre till kronan upplåta egendomen eller del därav med tillhörande inredning eller utrustning än även tåla eller vidtaga erforderlig ändring eller förflyttning av inredning eller utrustning, som nu är nämnd. Ägare eller brukare av fastighet, som enligt vad nu är sagt upplåtes för drivande av jordbruk, äge dock, där han ej annorstädes förfogar över bostad, att få sig anvisat nödigt bostadsutrymme å fastigheten. Vad i första punkten är stadgat gälle ock om byggnad, som erfordras till bostad åt driftspersonal, samt om mark eller byggnad för upplag.

Ägare eller innehavare av byggnad vare ock, där det finnes oundgängligen erforderligt för beredande av bostad för husvilla, pliktig till kronan mot ersättning upplåta byggnaden eller del därav, så framt den ej av honom eller annan användes till bostad eller för rörelse eller annan verksamhet eller eljest genom upplåtelsen avsevärd skada eller olägenhet skulle vållas.

2 mom. Erfordras för ändamål, som i 1 mom. första stycket är sagt,

att från fastighet tillhandahålles vara, som där frambringas eller finnes tillgänglig,

eller att vid fabrik eller annan anläggning tillverkas, beredes eller iståndsättes viss vara,

eller att med järnväg, fartyg eller annat transportmedel verkställes forsling av viss vara eller av arbetare eller driftspersonal, som för varas framställning eller tillhanda hållande erfordras,

utan att kronan i övrigt förfogar över egendomen,

vare ägare eller innehavare av sådan egendom pliktig att, efter ty Konungen förordnar, mot ersättning vidtaga de åtgärder, som för varans frambringande, beredande, tillverkning, iståndsättande eller tillhandahållande erfordras, eller verkställa forsling, som nyss är sagd.

Om rätt för innehavare av fastighet eller av fabrik eller annan anläggning att tillgodogöra sig vara, som å fastigheten frambringas eller finnes tillgänglig eller vid anläggningen tillverkas, gälle vad i 7 § stadgas.

3 mom. Tages genom förfogande, som i denna § avses, växande skog i anspråk bör ej utan tvingande skäl avverkning av kronan bedrivas eller innehavaren åläggas i större omfattning än med god skogshushållning är förenligt.

6 §.

Förordnande, varom i 2, 3, 4 eller 5 § förmäles, må avse alla eller blott vissa innehavare av egendom av angivet slag. Förordnandet vare mot innehavaren gällande när han därav fått del; dock att förordnande, som avser vara, vilken efter förordnandets delgivning framvinnes eller införes, skall gälla från det varan framvunnits eller införts.

7 §.

Utan hinder av förordnande enligt 2 § 1 mom., 3 §, 4 § 1 mom. eller 5 § 2 mom. må innehavare av vara behålla eller använda så mycket därav, som ej uppenbarligen överstiger oundgängligt behov för honom eller den, som av honom njuter kost eller stat. Konungen eller den därtill av Konungen förordnats må dock i fråga om vara, som innehavaren förvärvat i uppenbart syfte att åter avyttra densamma, kunna, där i särskilt fall synnerliga skäl därtill äro, förbjuda innehavaren att i någon mån förfoga över varan.

Då vad i första stycket första punkten stadgas vinner tillämpning, äger Konungen eller den därtill av Konungen förordnats bestämma, huru mycket av varan innehavaren må behålla eller använda. Beslut, varigenom meddelas sådan bestämmelse, må icke innefatta prövning av lagligheten av åtgärd, som varuinnehavaren dessförinnan vidtagit.

Har beslut om förbud eller annan bestämmelse, som ovan i denna § avses, meddelats av annan än Konungen, må innehavaren av varan sist å tjugonde dagen från det han erhållit del av beslutet däröver anföra besvär hos Konungen; dock lände beslutet utan hinder av anförda besvär till efterrättelse, om ej Konungen annorlunda förordnar.

8 §.

Innehavare av vara, som skall avstås till kronan eller tagits i beslag, vare pliktig upplägga, förvara och vårda den; och varde nödig kostnad härför honom av kronan gottgjord.

9 §.

Skall vara jämlikt 2 eller 3 § avstås till kronan och möter ej genom innehavarens förvållande hinder att varan tages i besittning för kronans räkning, stånde kronan faran för att varan av våda förstöres, försämras eller minskas.

Häves beslag, som enligt 4 § lagts å vara, eller upphör det eljest att gälla utan att varan avstås till kronan, och har varan lidit skada till följd av beslaget, gälde kronan ersättning för skadan.

10 §.

Då vara, som jämlikt 2 eller 3 § skall avstås till kronan eller som enligt 5 § 2 mom. skall ställas till kronans förfogande, avlämnas eller eljest för kronans räkning tages i besittning, vare kronan ägare av varan.

11 §.

1 mom. Anspråk på ersättning av kronan, som av denna lag föranledas, skola med iakttagande av vad i 2 mom. av denna § sägs prövas enligt de grunder, om vilka förmäles i gällande lag angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov; och skall angående sätt och tid för ersättningens bestämmande och erläggande gälla vad i samma lag stadgas om likvid för fullgjord rekvisition.

2 mom. Förordnar Konungen om avstående av vara, varde den innehavaren enligt 2 § tillkommande ersättning för varan bestämd till det värde, som gällde vid tiden för förordnandets meddelande, eller, om varans avstående föregåtts av beslag, till det värde, som gällde då förordnande om beslaget gavs; för vara, som i 3 § avses, bestämmes ersättningen till det värde, som gällde vid tiden för framvinnandet eller införandet.

Har vara jämlikt förordnande, som i 2 § 2 mom. sägs, undergått beredning, skall ersättningen utgå med hänsyn till det värde, som gällde, när beredningen fullbordats.

12 §.

Har vara, som borgenärer hade såsom pant eller eljest under panträtt i handom, avstått till kronan, eller har borgenär, som, då vara avstods, hade panträtt i varan utan att hava den under panträtt i handom eller ägde rätt att till säkerhet för sin fordran hålla varan kvar, hos den, som det tillkommer att gälda ersättningen för varan, innan sådant skett framställt yrkande att undfå betalning ur ersättningen, varde denna överlämnad till överexekutor i den ort, där varan avstods; och äge beträffande överexekutors förfarande med ersättningen bestämmelserna om fördelning hos utmätningsman av köpeskilling för utmätningsvis såld lös egendom motsvarande tillämpning.

13 §.

Meddelas förordnande, varom i 2, 3 eller 5 § stadgas, äger Konungen, i den mån så prövas nödigt, föreskriva, att egendom skall avstås eller upplåtas eller arbete utföras icke åt kronan utan åt annan, som i förordnandet bestämmes; och skall, då sådan föreskrift meddelats, vad ovan i denna lag stadgas om kronan i tillämpliga delar gälla beträffande den, som sålunda sättes i kronans ställe. Fullgöres ej inom stadgad tid honom åliggande skyldighet att gälda ersättning, som enligt denna lag skall utgå, vare kronan pliktig att, på ansökning av den till ersättningen berättigade, densamma gälda.

14 §.

Det åligger envar att, vid förfrågan av Konungens befallningshavande eller enligt dess uppdrag av kronobetjänt, lämna upplysning, huruvida och i vilken myckenhet han innehar i 2 § avsedd vara.

Vägrar någon vid sådan förfrågan att lämna den begärda upplysningen eller finnes skälig anledning misstänka, att han söker vilseleda om sitt innehav av varan, äger Konungens befallningshavande låta verkställa undersökning av salubod, magasin, kontor eller annan lägenhet, varöver han förfogar, samt taga del av hans handelsböcker och andra dylika handlingar.

Vad vid sådan undersökning inhämtas må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med undersökningen avsedda ändamål.

15 §.

Den, som med vetskap därom, att förordnande enligt 2, 3, 4 eller 5 § meddelats, olovligt förfogar över, undansticker, skadar eller förstör vara eller annan egendom, som förordnandet avser, eller eljest åsidosätter vad på honom ankommer till fullgörande

av förordnandet eller av eljest enligt denna lag behörigen meddelade föreskrifter eller ock att fullgöra honom enligt 8 § åliggande skyldighet att taga hand om sådan vara, varde dömd till böter från och med etthundra till och med tiotusen kronor eller till fängelse. Äro omständigheterna synnerligen förmildrande, må böter nedsättas till tio kronor; äro de synnerligen försvårande, må dömas till straffarbete i högst två år. Lag samma vare, om någon vid förfrågan av Konungens befallningshavande eller enligt dess uppdrag av kronobetjänt vägrar att lämna upplysning, varom i 14 § förmäles, eller vid sådan förfrågan eller vid undersökning, som i samma § sägs, söker vilseleda om sitt innehav av någon i 2 § avsedd vara.

16 §.

Delaktighet i brott mot denna lag straffas efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat.

17 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, skola tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

18 §.

Genom denna lag göres ej inskränkning i den rätt till rekvisition, som enligt gällande författningar tillkommer militär myndighet.

19 §.

Konungen äger meddela bestämmelser om delgivning, genom kungörelse eller annorledes, och om verkställighet av förordnande, varom i 2, 3, 4 eller 5 § är stadgat, samt om användande för det avsedda behovet av vad enligt denna lag tagits i anspråk, så ock i övrigt giva de närmare föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1918 och gäller till och med den 30 april 1919. Vad i 15 § av denna lag stadgas om strafflindring vid synnerligen förmildrande omständigheter skall, utan hinder av övergångsbestämmelse till äldre lag, äga tillämpning, där efter den 30 april 1918 ansvar ådömes för förseelse mot den äldre lagen.

Där beslag å vara eller annat förfogande över egendom, varom på grund av äldre lag förordnats, gäller till och med den 30 april 1918, äger Konungen före den 1 maj 1918 förordna, att nämnda förfogande skall fortfarande gälla, såsom vore därom enligt denna lag förordnat; och vare delgivning av det nya förordnandet ej erforderlig. Har sådant förordnande givits angående beslag, varde den i 4 § 2 mom. bestämda tiden av trettio dagar efter beslag räknad från det beslaget först blev gällande, och skall vad i 11 § stadgas om ersättnings bestämmande till värdet vid den tid, då förordnandet om beslag gavs, äga tillämpning i fråga om det förordnande, som först meddelats.

Har den 30 april 1919 förordnande om varas avstående till kronan ännu ej blivit mot innehavaren gällande, vare förordnandet utan verkan. Beslag enligt 4 § eller förfogande enligt 5 § gälle ej längre än till nyss angivna tid; dock skall, där fastighet, vars jord befunnits uppenbarligen vanhävdad, på grund av förordnande enligt 1 mom. första stycket i sistnämnda § upplåtits för drivande av jordbruk, upplåtelsen gälla under den i förordnandet eller med stöd därav bestämda tid, högst fem år. I fråga om ersättning, vartill någon enligt denna lag är berättigad den 30 april 1919 eller för upplåtelse, som därefter gäller, så ock beträffande ansvar för förseelse, som i 15 § avses, där den begåtts före den 1 maj 1919, skall vad i denna lag stadgas fortfarande äga tillämpning.

Arbetstillgången under första kvartalet 1918

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Den efterföljande redogörelsen för arbetstillgången grundar sig, liksom de förut lämnade översikterna, till huvudsaklig del på de uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. Frågeformulären hava fortfarande till största delen infordrats av socialstyrelsens ombud i orterna, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 40, varav 20 äro föreståndare för arbetsförmedlingskontor, tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av socialstyrelsen hava emellertid dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm samt i den närmaste trakten däromkring ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, vilka i regel sysselsätta minst 200 arbetare.

För nu ifrågavarande kvartal hava besvarade formulär återkommit från 2 293 arbetsgivare med 278 703 arbetare, varav *2 265* arbetsgivare med *269 148* arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete. Samtliga arbetsgivare — med ett fåtal undantag — vilka sysselsätta minst 200 arbetare, hava insänt besvarade formulär, varför ifrågavarande uppgifter torde få anses som i hög grad representativa för åtminstone hela den svenska storindustrien.

Efter bearbetning av de inkomna svaren har det visat sig, att arbetstillgången under ifrågavarande kvartal ansågs, i jämförelse med samma kvartal föregående år, såsom *bättre* av 243 arbetsgivare med 26 569 arbetare (10 %), såsom *oförändrad* av 1 199 arbetsgivare med 124 572 arbetare (46 %) samt som *sämre* av 823 arbetsgivare med 118 007 arbetare (44 %).

För bedömande av *arbetstillgången under första kvartalet 1918 inom industri och hantverk* kan i övrigt följande sammanställning anföras:

	Antal redovisade arbetare (medeltal)	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom: A. mycket god, B. god eller medelgod, C. mindre än medelgod.											
		1:sta kvartalet			2:dra kvartalet			3:dje kvartalet			4:de kvartalet		
		A.	B.	C.	A.	B.	C.	A.	B.	C.	A.	B.	C.
1911	178 648	9	78	13	10	77	13	11	74	15	10	79	11
1912	197 904	13	75	12	18	77	5	21	74	5	19	75	6
1913	262 047	20	74	6	21	76	3	20	75	5	17	78	5
1914	258 115	16	76	8	18	76	6	7	61	32	13	64	23
1915	264 540	20	65	15	20	68	12	29	63	8	29	64	7
1916	281 793	38	61	6	38	57	5	39	55	6	39	56	5
1917	278 888	33	53	14	29	53	18	26	54	20	17	62	21
1918	269 148	10	62	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Med ledning av tabellen å sid. 576—577, som utgör en sammanfattning av arbetsgivarnas inom industrien och hantverket uppgifter, har utarbetats efterföljande *allmänna översikt över arbetstillgången inom vissa större näringsgrupper.*

	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom: A. mycket god, B. god eller medelgod, C. mindre än medelgod								
	1:sta kvart. 1917			4:de kvart. 1917			1:sta kvart. 1918		
	A.	B.	C.	A.	B.	C.	A.	B.	C.
Malmbrytning och metallindustri	59	36	5	23	66	12	10	64	26
Jord- och stenindustri	14	61	25	15	64	21	16	62	22
Trävaruindustri	26	64	10	19	69	12	12	74	14
Pappers- och grafisk industri	12	74	14	20	63	17	17	74	9
Livsmedelsindustri	4	69	27	4	67	29	1	65	34
Textil- och beklädnadsindustri	20	72	8	12	39	49	9	38	53
Läder-, hår- och gummivaruindustri	5	61	34	7	50	43	5	50	45
Kemisk-teknisk industri	14	40	46	4	47	49	3	31	66

Metallindustrien företedde detta kvartal en tydlig konjunkturförsämring. Vid gruvorna betecknades arbetstillgången fortfarande såsom god, med undantag endast för ett par platser, främst Kiruna. Inom malmförädlingsindustrien inrapporterades däremot mindre god arbetstillgång från åtskilliga håll, däribland flera av rikets större järnverk. Inom metall- och maskinindustrien i övrigt tillskrevs nedgången i vissa fall bristen å råvaror (bleckkärlsfabriker o. d.); i ännu högre grad synes dock exportsvårigheterna hava verkat förlamande på denna industri. Det enda område, där läget fortfarande var odelat gynnsamt, var skeppsbyggeriet; frånser man flottans varv, där arbetstillgången varit mera begränsad, hade samtliga hithörande anläggningar arbetat under tillfredsställande konjunkturer.

Jord- och stenindustrien företedde i huvudsak oförändrade konjunkturer i förhållande till såväl närmast föregående kvartal som motsvarande kvartal förra året. God arbetstillgång förefanns i allmänhet vid kolgruvorna samt inom torv-, kalk-, kakel- och porslinsindustrierna. Vid tegel- och glasbruken gjorde sig däremot åtskilliga driftsvårigheter gällande och stenhuggerierna arbetade fortfarande under tryckta konjunkturer, om ock i några fall en förbättring av arbetstillgången kunnat förmärkas på grund av erhållna statsleveranser.

Läget inom *trävaruindustrien* måste i jämförelse med förra kvartalet betecknas såsom något försämrat; antalet arbetare, som redovisats under rubriken mindre än medelgod arbetstillgång, var dock fortfarande lägre än inom flertalet övriga näringsgrupper. Sågverken hade, såsom redan av föregående kvartalsöversikt framgick, i tämligen stor utsträckning inställt vintersågningen och började först under senare delen av kvartalet i ökad utsträckning återupptaga driften. Snickerifabrikerna, som hittills i allmänhet arbetat under avgjort goda konjunkturer, började även ledes i mer eller mindre grad få känning av den allmänna åtstramningen, ehuruväl arbetstillgången i flertalet fall fortfarande kunde betecknas som god.

Pappersindustrien intog, efter de inkomna rapporterna att döma, ett gynnsammare läge än någon av de andra huvudgrupperna. De driftsinskränkningar, som vidtagits vid en del trämassefabriker och pappersbruk, hava i vissa fall motiverats med materialbrist, men voro delvis också beroende på otillräcklig vattentillgång. Inom grafiska gruppen (bokbinderier och

tryckerier) var arbetstillgången på grund av säsongförhållanden måhända icke fullt så riklig som förra kvartalet; i jämförelse med 1917 års första kvartal kunde däremot åtminstone vid boktryckerierna en avsevärd förbättring iakttagas.

Inom *livsmedelsindustrien* framträdde under kvartalet en genomgående försämring av arbetstillgången för nästan alla branscher. De enda fack, där ställningen kunde betecknas såsom övervägande gynnsam, voro tobaksindustrien samt slakteri- och charkuteriyrket; även här får dock undantag göras för de speciella exportslakterierna, vilka till följd av gällande utförselförbud fått sin avsättning helt avstängd. Inom sockerindustrien hade reducering av arbetsstyrkan måst vidtagas ej blott vid råsockerfabrikerna, där de s. k. kampanjarbetarna efter vanligheten entledigats, utan även vid raffinaderierna, där den nu påbjudna nödfallsraffineringen ej tager i anspråk så mycken arbetskraft som eljest.

Inom *textil- och beklädnadsindustrien* var läget redan förra kvartalet synnerligen ogynnsamt, och förskjutningen under de senaste månaderna har därför ej blivit lika framträdande som inom föregående grupp. Någon ytterligare försämring har dock tydligen framträtt. Mest betänklig var ställningen inom bomullsindustrien, där av 36 redovisade fabriker endast 3 kunnat beteckna arbetstillgången såsom medelgod eller därutöver; att omdömet mycket god i ett fall kunnat användas, beror på, att ifrågavarande fabrik blivit satt i stånd att igångsätta viss specialtillverkning (sytråd). Vid trikåfabrikerna hade likaledes omfattande driftsinskränkningar vidtagits. Den nu föreliggande statistiken avser endast 1 672 arbetare, mot 2 939 föregående kvartal. Att antalet redovisade fabriker samtidigt nedgått från 31 till 27 beror på, att vissa företag helt inställt driften. Inom ylleindustrien voro konjunkturerna något bättre; av 55 fabriker hade åtminstone ett tjugutal någorlunda tillfredsställande arbetstillgång. Juteindustrien låg till stor del nere, medan däremot linnefabrikerna fortfarande kunde hålla driften i full gång. Konfektionsindustrien arbetade under kännbara svårigheter på grund av materialbrist. Avsättningsförhållandena synas med hänsyn till årstiden hava varit ganska goda, antagligen delvis beroende på den förutsedda ransoneringen av beklädnadsvaror. Hatt- och mössfabrikerna hade även övervägande god arbetstillgång.

Inom *läder-, hår- och gummivaruindustrien* var läget i stort sett likadant som förra kvartalet. För garveriernas vidkommande syntes arbetstillgången sålunda vara relativt tillfredsställande och konjunkturerna i varje fall mindre kritiska än vid vissa föregående tidpunkter. Sko-, gummi- och handskfabriker samt flertalet andra hithörande industrigrenar måste till följd av den rådande råvaruknappheten fortfarande i stor utsträckning begränsa driften.

Inom *kemisk-tekniska industrien* undergick arbetsmarknadens läge en fortgående försämring, så att av de redovisade arbetarna numera cirka $^2/_3$ kommit på företag, som betecknat arbetstillgången såsom mindre än medelgod. Den ogynnsamma förskjutningen får i främsta rummet tillskrivas tänd-

Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete							
			Mycket god		God		Medelgod		Mindre god	
	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
Malmbrytning och metallindustri:										
Malmgruvor	51	11 265	4	1 273	37	8 133	8	775	2	1 084
Malmförädlingsverk	76	25 285	5	290	45	12 604	16	6 664	9	5 445
Järn- och stålmanufaktur	93	7 977	7	752	39	3 0. 3	16	1 628	19	1 903
Mekaniska verkstäder	232	39 349	26	2 180	79	12 974	56	12 177	53	8 695
Skeppsvarv	28	8 920	8	3 783	13	2 650	5	2 19.	2	288
Elektromekanisk industri	24	7 668	3	1 274	9	80.	4	2 320	6	3 102
Annan metallindustri	45	5 226	6	950	15	1 520	8	746	12	1 793
Jord- och stenindustri:										
Kolgruvor	10	2 902	5	1 584	4	1 280	1	38	—	—
Torvindustri	19	304	1	11	7	160	6	68	5	65
Stenhuggerier	43	3 574	3	300	12	502	8	558	6	667
Kakel-, porslins- och lerkärlsindustri	17	2 460	1	54	7	2 117	6	244	2	37
Tegelbruk	74	3 280	2	446	21	1 904	19	483	18	285
Glasbruk	27	2 983	2	176	10	676	6	732	8	1 071
Annan jord- och stenindustri	33	3 856	4	486	15	2 007	10	1 267	1	70
Trävaruindustri:										
Sågverk	200	20 911	9	724	94	9 197	57	8 089	27	2 618
Snickerifabriker och annan träförädling	165	9 545	30	2 789	71	3 292	38	2 093	18	1 101
Pappers- och grafisk industri:										
Trämassefabriker	71	10 287	3	505	38	4 941	21	3 502	7	1 196
Pappersbruk	40	8 563	4	1 124	21	4 687	10	2 037	5	715
Bokbinderier	34	2 716	2	23.	16	1 584	10	604	3	243
Boktryckerier och litografiska anstalter	111	7 358	30	2 967	53	2 811	18	1 181	9	362
Livsmedelsindustri:										
Kvarnindustri	23	925	—	—	5	187	1	16	11	355
Bagerier	42	1 317	—	—	9	481	15	448	13	248
Sockerindustri	24	2 301	—	—	4	486	10	660	8	866
Choklad- och konfektfabriker	17	1 678	—	—	6	531	5	400	4	620
Bryggerier och brännerier	68	3 149	—	—	12	495	14	767	29	1 020
Tobaksfabriker	25	4 450	—	—	25	4 450	—	—	—	—
Annan livsmedelsindustri	37	1 109	4	142	12	484	9	233	7	128
Textil- och beklädnadsindustri:										
Bomullsindustri	36	8 962	1	120	1	374	1	98	5	912
Jute- och linneindustri	9	2 286	5	1 346	2	563	1	142	—	—
Ylleindustri	55	6 610	4	273	13	1 6 5	3	298	20	3 168
Trikåfabriker	27	1 672	1	79	6	189	1	25	4	259
Annan textilindustri	37	2 368	3	153	17	1 217	5	107	5	242
Skrädderi- och sömnadsyrket	55	6 789	9	607	31	4 671	8	830	6	541
Annan beklädnadsindustri	27	1 952	4	265	11	973	8	469	3	120
Läder-, hår- o. gummivaruindustri:										
Garverier och läderfabriker	26	1 687	4	317	11	831	7	387	2	102
Skofabriker	49	5 387	1	15	18	1 211	8	1 027	20	2 608
Gummivarufabriker	7	1 216	1	174	2	156	1	315	2	540
Annan läder-, hår- och gummivaruind.	28	1 176	—	—	8	432	9	350	8	377
Kemisk-teknisk industri:										
Ljus-, tvål-, olje- och färgfabriker	28	978	—	—	4	48	5	300	12	502
Tändsticksfabriker	17	8 484	—	—	3	1 254	1	376	12	6 803
Annan kemisk-teknisk industri	36	3 308	3	363	13	1 307	11	722	7	805
Byggnadsverksamhet	89	5 742	3	237	12	815	26	3 470	29	850
Handel och varulager	49	2 075	2	83	13	547	18	672	11	456
Land- och sjötransport	29	5 272	1	46	12	3 021	7	988	5	347
Kraft-, belysnings- och vattenverk	32	3 826	6	1 767	12	871	9	442	5	746
Summa 1:sta kv. 1918	**2 265**	**269 148**	**207**	**27 900**	**868**	**104 050**	**506**	**60 941**	**440**	**53 355**
» 4:de » 1917	2 265	268 587	344	47 046	924	116 473	485	48 911	313	36 653
» 3:dje » »	2 264	268 604	421	69 608	903	108 058	430	37 331	320	34 770
» 2:dra » »	2 241	276 438	450	78 744	961	110 593	412	36 518	277	38 075
» 1:sta » »	2 239	281 923	453	91 700	938	115 585	428	35 078	271	28 332

Dålig		Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft					
		Bättre		Oförändrad		Sämre		Brist		Normal tillgång		Överflöd	
A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.	A-g.	Arb.
—	—	4	1 125	43	9 497	4	643	15	2 099	31	8 345	5	821
1	282	8	923	39	5 672	29	18 690	5	1 247	63	22 781	8	1 257
12	691	4	95	40	2 499	49	5 383	9	679	72	5 577	12	1 721
18	3 323	17	735	84	11 539	131	27 075	28	5 626	184	26 404	20	7 319
—	—	3	1 047	20	5 974	5	1 899	9	3 714	18	5 056	1	150
2	163	5	1 624	9	509	10	5 535	1	555	17	4 319	6	2 794
4	217	5	655	17	1 194	23	3 377	6	553	35	4 298	4	375
—	—	—	—	10	2 902	—	—	6	2 330	4	572	—	—
—	—	3	29	14	260	2	15	4	78	15	226	—	—
14	1 547	12	1 065	22	1 925	9	584	8	307	27	2 090	8	1 177
1	8	3	55	13	2 384	1	21	2	1 064	13	1 312	2	84
14	162	4	152	50	2 851	20	277	4	491	57	2 641	13	148
1	328	1	134	16	1 183	10	1 666	8	468	17	2 115	2	400
3	26	4	626	22	2 680	7	550	6	552	24	2 994	3	310
13	283	22	1 744	134	14 430	44	4 737	17	2 249	164	15 874	19	2 788
8	270	15	984	115	6 521	35	2 040	27	1 686	127	6 971	11	888
2	143	5	420	56	7 661	10	2 206	10	1 114	51	7 287	10	1 886
—	—	9	2 437	22	4 248	9	1 878	6	1 088	25	4 142	9	3 333
3	46	5	451	19	1 845	10	420	6	710	26	1 826	2	180
1	37	34	3 717	63	3 092	14	549	26	2 579	82	4 613	3	166
6	367	1	28	7	204	15	693	—	—	19	698	4	227
5	140	3	111	8	342	31	864	—	—	21	550	21	767
2	289	—	—	18	1 084	6	1 217	—	—	20	2 006	4	295
2	127	3	183	9	1 081	5	414	—	—	13	1 469	4	209
13	867	2	166	14	596	52	2 387	1	17	53	2 497	14	635
—	—	—	—	25	4 450	—	—	—	—	25	4 450	—	—
5	122	4	239	21	621	12	249	1	41	31	871	5	197
28	7 458	1	74	4	987	31	7 901	1	29	15	2 166	20	6 767
1	235	3	829	4	1 080	2	377	2	767	4	822	3	697
15	1 266	3	344	23	2 338	29	3 928	2	283	38	3 530	15	2 797
15	1 120	—	—	6	231	21	1 441	—	—	25	1 023	2	649
7	649	2	117	19	1 267	16	984	—	—	30	1 734	7	634
1	140	8	895	37	4 983	10	911	5	201	45	6 118	5	470
1	125	2	229	19	1 432	6	291	—	—	23	1 654	4	298
2	50	8	687	12	662	6	338	1	28	20	1 189	5	470
2	526	2	91	24	1 986	23	3 310	2	84	41	4 342	6	961
1	31	1	137	3	508	3	571	—	—	5	676	2	540
3	17	4	294	14	534	10	348	2	185	19	798	7	193
7	128	2	187	9	219	17	572	—	—	19	646	9	332
1	51	—	—	3	1 254	14	7 230	1	671	16	7 813	—	—
2	111	5	621	21	1 712	10	975	5	775	24	1 709	7	824
19	370	12	620	33	2 331	44	2 791	—	—	63	4 810	26	932
5	317	1	32	25	1 007	23	1 036	2	242	42	1 632	5	201
4	870	6	1 828	15	2 633	8	811	1	46	24	4 473	4	753
—	—	7	839	18	2 164	7	823	—	—	24	3 105	8	721
244	**22 902**	**243**	**26 569**	**1 199**	**124 572**	**823**	**118 007**	**229**	**32 558**	**1 711**	**190 224**	**325**	**46 366**
199	19 504	309	27 846	1 290	141 343	666	99 398	341	51 095	1 745	200 843	179	16 649
190	18 837	311	35 601	1 266	149 535	687	83 468	510	84 888	1 601	169 438	153	14 278
141	12 508	332	42 895	1 337	163 123	572	70 420	534	91 447	1 577	173 880	130	11 111
149	11 228	407	54 512	1 372	179 759	460	47 652	391	81 968	1 636	181 380	212	18 575

sticksfabrikerna; av 17 inom denna bransch upptagna företag var det endast 4, som angivit arbetstillgången såsom medelgod eller därutöver, och av dessa var det vid kvartalets slut endast en, som ännu hade oavkortad arbetstid.

Byggnadsverksamheten var, såsom under vintermånaderna är regel, i allmänhet av ringa omfattning. Mot slutet av kvartalet gjorde sig å vissa orter en större livaktighet gällande, medan å andra platser arbetets återupptagande försvårades till följd av uppstående lönetvister.

Inom gruppen *land- och sjötransport* betecknades arbetstillgången för stuveriarbetarna i Göteborg såsom god och bättre än motsvarande tid föregående år. I Stockholm och övriga östersjöhamnar synes ställningen hava varit ungefär normal, medan i Malmö och Hälsingborg arbetsbrist gjorde sig gällande. I norrlandshamnarna låg rörelsen nere till följd av isförhållandena. Sjöfarten erbjöd för övrigt även i landets sydligare delar endast ringa arbetstillfällen. Inom åkerirörelsen liksom i fråga om annan landtransport framstod ställningen också som ganska ogynnsam, särskilt med hänsyn till den knappa tillgången å foder för dragarna.

Inom *jordbruket* betecknades arbetstillgången i Skåne såsom mindre god, med överflöd på arbetskraft. Inom landet i övrigt torde något överskott av arbetare ej hava förefunnits, men någon större brist ej heller gjort sig gällande.

Inom *skogshanteringen* var arbetstillgången i början av kvartalet mycket god, i främsta rummet tack vare de av bränslekommissionen bedrivna skogsavverkningarna. Under mars månad började dessa emellertid successivt inskränkas, varför en stor del av de där sysselsatta arbetarna måste söka sig över till andra arbetsområden.

Enär arbetsmarknadens läge givetvis måste i hög grad inverka på den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet och läget i viss mån återspeglas i denna verksamhet, meddelas ur de månatliga redogörelserna för Sveriges offentliga arbetsförmedling till ytterligare jämförelse följande resultat angående tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

På 100 *lediga platser* kommo följande *ansökningar om arbete:*

	1:sta kvartalet 1918			4:de kvartalet 1917			1:sta kvartalet 1917		
	mars	febr.	jan.	dec.	nov.	okt.	mars	febr.	jan.
Jordbruk	90	99	107	124	108	90	69	71	83
Skogsbruk	95	59	37	41	33	24	40	28	23
Övriga näringsgrenar	184	196	160	112	133	117	140	150	128
Samtliga »	158	167	137	105	115	100	118	124	110

En totalbild av industriläget lämnas i den statistiska sammanställningen å sid. 573, enligt vilken bland de av rapporteringen berörda 269 148 arbetarna 10 % voro anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mycket god, under det att 28 % tillhörde företag med mindre än medelgod arbetstillgång. Frånser man tredje kvartalet år 1914, då näringslivet ännu behärskades av krigsutbrottets första förlamande inflytande, äro dessa siffror de ogynnsammaste, som föreliggande statistik hittills uppvisat.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna.

Den 1 januari, 1 februari och 1 mars 1918.

I arbetslöshetsrapporteringen för första kvartalet av år 1918 hava liksom föregående kvartal deltagit 31 fackförbund. Antalet medlemmar i de rapporterande fackföreningarna den 1 januari, 1 februari och 1 mars 1918 utgjorde resp. 99 434, 101 978 och 100 530. Av dessa voro vid samma tidpunkter *arbetslösa* resp. 5·8, 6·0 och 5·0 %. Motsvarande siffror för samtliga månader allt ifrån början av år 1912 framgå av nedanstående tablå:

	1912		1913		1914		1915		1916		1917		1918	
	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %	Antal medlemmar	Arbetslösa, %
Januari .	43 067	8·5	54 340	8·4	60 535	7·5	59 195	15·0	65 614	7·7	75 000	5·4	99 434	5·8
Februari .	50 972	11·1	52 774	8·9	61 468	10·4	56 788	14·8	64 855	8·0	77 101	5·9	101978	6·0
Mars . . .	53 122	8·4	50 392	7·1	58 354	7·5	57 476	12·0	64 218	6·7	79 174	5·5	100530	5·0
April . .	53 727	6·5	51 031	5·7	64 410	6·5	63 895	11·2	70 502	5·2	84 436	6·1	—	—
Maj . . .	55 163	5·2	52 735	4·0	63 146	5·1	60 074	8·5	69 542	4·7	85 320	4·4	—	—
Juni . . .	55 034	3·7	53 186	2·6	60 494	3·2	58 980	6·7	59 775	3·3	83 424	2·8	—	—
Juli . . .	52 917	3·3	52 380	2·7	62 823	3·1	66 184	6·3	67 026	2·7	92 678	3·1	—	—
Augusti .	54 267	2·8	53 906	2·5	58 912	3·0	59 870	4·0	66 801	2·7	90 919	3·3	—	—
September	50 927	2·7	53 954	2·3	58 257	8·1	61 072	3·6	65 430	2·2	90 834	2·8	—	—
Oktober .	56 451	2·9	57 872	2·2	61 883	7·7	68 050	3·5	72 335	2·2	97 714	2·4	—	—
November	53 856	3·6	62 073	2·6	61 023	8·1	64 996	3·8	72 843	2·3	93 841	2·8	—	—
December .	51 521	5·7	59 922	4·4	59 084	10·3	66 947	4·5	71 169	2·2	91 844	2·4	—	—

Trots den försämring å arbetsmarknaden, som under de senaste månaderna gjort sig gällande, har arbetslösheten, efter vad härav framgår, hållit sig anmärkningsvärt låg, åtminstone bland de organiserade arbetarna. Procentsiffran för den 1 mars är till och med den lägsta, som för motsvarande tidpunkt något år redovisats, och även procenttalen för 1 januari och 1 februari understiga de föregående årens siffror, med undantag av 1917. Härtill kan ytterligare läggas, att det arbetarantal, som den föreliggande statistiken bygger på, är avsevärt större och följaktligen att anse såsom mera representativt än föregående år. Att märka är dock, att det fack, som för närvarande är allra mest berört av arbetslöshet, nämligen textilarbetarna, till följd av bristande organisation är mycket svagt representerat i den föreliggande statistiken.

Resultaten av rapporteringen om antalet arbetslösa inom de särskilda organisationerna föreligga i efterföljande tabeller, som utgöra en sammanfattning av de bearbetade frågeformulärens uppgifter. Tabellen å sid. 580 är ett sammandrag av huvudtabellerna.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 1 januari, 1 februari och 1 mars 1918.

Fackförbund	Januari			Februari			Mars		
	Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa		Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa		Antal redovisade medlemmar [1]	Därav arbetslösa	
		Antal	%		Antal	%		Antal	%
Sv. bageri- och konditoriindustriarbetareförb.	1 531	122	8·0	1 222	78	6·4	1 480	119	8·0
» bleck- och plåtslagareförbundet	1 492	71	4·8	1 503	123	8·2	1 504	214	14·2
» bokbindare »	1 537	45	2·9	1 488	13	0·9	866	6	0·7
» bryggeriarbetare »	924	77	8·3	1 405	100	7·1	1 390	98	7·1
De förenade förbunden	2 650	30	1·1	3 322	113	3·4	3 000	208	6·9
Sv. gjutare förbundet	3 812	50	1·3	3 464	95	2·7	3 567	91	2·6
» grov- och fabriksarbetare »	11 424	2 494	21·8	10 235	2 063	20·2	9 795	827	8·4
» gruvarbetare »	922	1	0·1	1 222	5	0·4	1 219	8	0·7
» handelsarbetare »	775	15	1·9	747	14	1·9	925	15	1·6
» handskarbetare »	184	59	32·1	165	26	15·8	—	—	—
» hattarbetare »	59	—	—	171	1	0·6	184	1	0·5
» kommunalarbetare »	2 464	51	2·1	2 711	82	3·0	2 699	51	1·9
Intern. litografiska »	632	—	—	641	1	0·2	651	4	0·6
Sv. metallindustriarbetare »	40 221	601	1·5	42 493	889	2·1	12 329	967	2·3
Därav:									
Järnbruksarbetare	7 774	43	0·6	8 907	51	0·6	8 311	62	0·7
Mek. verkstadsarbetare	32 447	558	1·7	33 586	838	2·5	34 018	905	2·7
Sv. murare förbundet	1 433	544	38·0	1 616	524	32·4	1 649	270	16·4
» måleriarbetare »	1 298	352	27·1	1 231	490	39·8	1 277	470	36·8
Skand. sadelmakare- och tapetserare »	1 328	87	6·6	1 301	93	7·1	1 552	474	30·5
Sv. sko- och läderindustriarbetare »	2 549	125	4·9	3 185	126	4·0	3 190	18	0·5
» skrädderiarbetare »	1 545	29	1·9	1 454	57	3·9	1 469	41	2·8
» stenindustriarbetare »	953	136	14·3	713	87	12·2	877	108	12·3
» sågverksindustriarbetare »	5 365	213	4·0	5 772	115	2·0	5 297	69	1·3
Intern. tobaksarbetare »	3 252	32	1·0	3 419	3	0·1	3 382	—	—
Sv. transportarbetare »	672	54	8·0	642	196	30·5	349	110	31·5
» träarbetare »	7 484	201	2·7	7 954	432	5·4	8 285	445	5·4
» tunnbinderiarbetare »	107	—	—	57	12	21·1	105	11	10·5
» väg- och vattenbyggnadsarbetare »	545	136	25·0	581	129	22·2	480	57	11·9
» elektriska arbetare »	1 187	7	0·6	1 305	19	1·5	719	24	3·3
» slakteri- och charkuteriarbetare »	805	7	0·9	123	—	—	103	—	—
» stuckatör »	32	5	15·6	18	11	61·1	18	—	—
» textilarbetare »	1 299	252	19·4	1 290	219	17·0	1 403	273	19·5
» typograf »	953	10	1·0	528	7	1·3	666	13	2·0
Summa	99 434	5 806	5·8	101 978	6 123	6·0	100 530	4 992	5·0

[1] Till följd av det skydd, som dessa uppgifter åtnjuta enligt 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen, kan här icke meddelas, i vad mån dessa siffror avse hela antalet medlemmar inom ett fackförbund. På grundval av ovanstående siffror kunna alltså inga slutsatser dragas beträffande fackförbundens verkliga medlemsantal eller rörande förändringar i detta hänseende.

Antalet arbetslösa inom arbetarorganisationerna den 1 januari 1918.

Fackförbund	Redovisande avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar				Arbetslösa					Arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under december 1917			
		Män		Kvinnor	Tillsammans	Män		Kvinnor	Tillsammans		arbetsbrist	tillfällig orsak	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	annan orsak	Tillsammans	Antal redovisade			Antal arbetslöshetsdagar
		Helt betalande	Halvt betalande			Helt betalande	Halvt betalande		Antal	%								avdeln.	medlemmar	arbetslösa	
Sv. bageri- o. konditoriind.-arb.-förb.	19	1 222	20	289	1 531	108	1	13	122	8·0	112	10	18	—	54	14	86	15	962	94	2 217
» bleck- och plåtslagareförbundet	44	1 352	140	—	1 492	71	—	—	71	4·8	71	—	36	—	35	5	76	13	866	68	833
» bokbindare »	13	590	96	851	1 537	14	1	30	45	2·9	3	42	61	—	26	1	88	3	964	36	112
» bryggeriarbetare »	16	417	15	492	924	12	1	64	77	8·3	69	8	28	—	5	—	33	5	440	32	715
De förenade förbunden	31	2 253	115	282	2 650	2	2	8	30	1·1	30	—	60	159	68	2	289	5	527	27	323
Sv. gjutare förbundet	102	3 283	515	14	3 812	40	7	3	50	1·3	37	13	176	38	135	5	354	13	921	27	554
» grov- och fabriksarbetare »	116	10 275	389	760	11 424	2 256	86	152	2 494	21·8	—	—	444	9	238	338	1 029	45	4 662	2 108	22 354
» gruvarbetare »	16	895	27	—	922	1	—	—	1	0·1	1	—	28	—	18	—	46	1	50	1	23
» handelsarbetare »	13	515	54	206	775	11	—	4	15	1·9	15	—	4	9	15	—	28	1	249	12	210
» handskarbetare »	1	123	3	58	184	59	—	—	59	32·1	—	59	5	—	1	—	6	1	184	59	968
» hattarbetare »	2	58	1	—	59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
» kommunalarbetare »	24	2 418	39	7	2 464	46	—	5	51	2·1	50	1	73	1	32	1	107	6	554	46	818
Intern. litografiska »	14	562	70	—	632	—	—	—	—	—	—	—	12	—	14	—	26	—	—	—	—
Sv. metallindustriarbetare »	52	—	—	—	40 221	—	—	—	601	1·5	—	—	—	—	—	—	—	13	5 221	44	768
Därav: Järnbruksarbetare . .	21	—	—	—	7 774	—	—	—	43	0·6	—	—	—	—	—	—	—	4	1 823	7	124
Mek. verkstadsarbetare	31	—	—	—	32 447	—	—	—	558	1·7	—	—	—	—	—	—	—	9	3 398	37	644
Sv. murare förbundet	19	1 330	103	—	1 433	495	49	—	544	38·0	254	290	14	—	9	—	23	12	1 058	496	6 545
» måleriarbetare »	22	1 212	86	—	1 298	328	24	—	352	27·1	299	53	10	—	37	—	47	16	1 068	298	5 632
Skand. sadelm. o. tapetserare »	33	1 111	157	60	1 328	87	—	—	87	6·6	87	—	12	—	26	8	46	11	560	70	630
Sv. sko- och läderindustriarb. »	16	1 711	361	477	2 549	125	—	—	125	4·9	3	122	44	—	52	51	147	3	497	4	52
» skrädderiarbetare »	32	969	99	477	1 545	21	4	4	29	1·9	26	3	34	12	20	2	68	4	296	17	284
» stenindustriarbetare »	44	860	93	—	953	123	13	—	136	14·3	94	42	59	3	26	23	111	10	249	90	1 736
» sågverksindustriarbetare »	63	4 940	414	11	5 365	184	29	—	213	4·0	212	1	158	18	196	57	429	6	406	126	2 098
Intern. tobaksarbetare »	11	554	26	2 672	3 252	7	—	25	32	1·0	29	3	68	—	18	1	87	4	2 531	29	645
Sv. transportarbetare »	14	644	28	—	672	54	—	—	54	8·0	54	—	26	—	4	—	30	2	116	13	358
» träarbetare »	91	6 684	785	15	7 484	190	11	—	201	2·7	177	24	204	17	116	13	350	36	3 705	165	2 932
» tunnbinderiarbetare »	6	104	3	—	107	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	4	—	—	—	—
» väg- o. vattenbyggnadsarb. »	8	545	—	—	545	136	—	—	136	25·0	131	5	17	—	7	—	24	7	513	132	2 087
» elektriska arbetare »	28	1 112	75	—	1 187	7	—	—	7	0·6	1	6	14	—	59	1	74	—	—	—	—
» slakteri- o. charkuteriarb. »	12	657	44	104	805	5	1	1	7	0·9	7	—	6	1	22	—	29	2	45	5	121
» stuckatör »	2	32	—	—	32	5	—	—	5	15·6	5	—	—	—	—	—	—	1	13	5	114
» textilarbetare »	12	786	36	477	1 299	174	3	75	252	19·4	252	—	52	12	22	77	163	4	746	165	1 328
» typograf »	15	717	209	27	953	8	2	—	10	1·0	10	—	16	—	29	2	47	—	—	—	—
Summa	891	[2]—	[2]—	[2]—	99 434	[2]—	[2]—	[2]—	5 806	5·8	[2]—	[2]—	[2]—	[2]—	[2]—	—	[2]—	239	27 403	4 169	54 457

[1] *Jfr* noten å sid. 580. — [2] På den grund, att uppgifter icke kunnat erhållas från samtliga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetarorganisationerna den 1 februari 1918.

Fackförbund	Redovisade avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar				Arbetslösa					Arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under januari 1918			
		Män				Män												Antal redovisade			Antal arbetslöshetsdagar
		Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Tillsammans	Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Tillsammans Antal	Tillsammans %	arbetsbrist	tillfällig orsak	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	annan orsak	Tillsammans	avdeln.	medlemmar	arbetslösa	
Sv. bageri- o. konditoriind.-arb.-förb.	17	846	13	363	1 222	59	—	19	78	6·4	74	4	13	—	37	3	53	12	795	56	1 280
» bleck- och plåtslagareförbundet	44	1 361	142	—	1 503	121	2	—	123	8·2	123	—	35	—	35	4	74	23	1 213	122	2 170
» bokbindare »	7	535	76	877	1 488	10	—	3	13	0·9	3	10	35	—	12	1	48	1	777	13	78
» bryggeriarbetare »	18	896	32	477	1 405	32	1	67	100	7·1	77	23	58	—	8	—	66	6	460	65	1 345
De förenade förbunden	39	2 640	139	543	3 322	72	6	35	113	3·4	108	5	88	185	50	3	326	12	1 088	93	1 396
Sv. gjutare förbundet	92	2 963	487	14	3 464	81	11	3	95	2·7	79	16	146	17	111	1	275	20	998	65	699
» grov- och fabriksarbetare »	103	9 121	398	716	10 235	1 882	44	137	2 063	20·2	855	1208	383	33	152	98	666	41	4 780	1 825	23 981
» gruvarbetare »	15	1 181	38	3	1 222	2	—	3	5	0·4	2	3	36	—	23	—	59	2	448	5	100
» handelsarbetare »	13	634	35	78	747	13	—	1	14	1·9	14	—	5	—	18	2	25	2	380	12	318
» handskarbetare »	1	115	3	47	165	26	—	—	26	15·8	—	26	5	—	1	—	6	1	165	26	521
» hattarbetare »	3	100	14	57	171	1	—	—	1	0·6	1	—	—	—	4	—	4	1	112	1	26
» kommunalarbetare »	30	2 667	49	5	2 711	77	—	5	82	3·0	54	28	108	—	26	—	134	9	671	73	1 118
Intern. litografiska »	14	572	69	—	641	1	—	—	1	0·2	1	—	8	—	16	—	24	1	30	1	26
Sv. metallindustriarbetare »	59	—	—	—	42 493	—	—	—	889	2·1	—	—	—	—	—	—	—	14	2 060	33	688
Därav: Järnbruksarbetare . .	23	—	—	—	8 907	—	—	—	51	0·6	—	—	—	—	—	—	—	4	306	8	129
Mek. verkstadsarbetare	36	—	—	—	33 586	—	—	—	838	2·5	—	—	—	—	—	—	—	10	1 754	25	559
Sv. murare förbundet	21	1 483	133	—	1 616	493	31	—	524	32·4	266	258	15	17	9	2	43	12	646	167	3 771
» måleriarbetare »	19	1 161	70	—	1 231	463	27	—	490	39·8	474	16	7	—	27	—	34	14	1 004	415	16 767
Skand. sadelm. o. tapetserare »	35	1 081	163	57	1 301	91	1	1	93	7·1	93	—	21	2	39	4	66	15	995	87	1 092
Sv. sko- och läderindustriarb. »	19	1 993	455	737	3 185	125	—	1	126	4·0	6	120	32	—	52	—	84	5	1 056	123	610
» skrädderiarbetare »	28	879	72	503	1 454	31	5	21	57	3·9	57	—	35	—	26	3	64	7	364	47	1 192
» stenindustriarbetare »	29	652	61	—	713	81	6	—	87	12·2	63	24	36	1	4	10	51	3	156	44	682
» sågverksindustriarbetare »	65	5 198	557	17	5 772	96	18	1	115	2·0	111	4	129	23	186	19	357	6	393	63	1 429
Intern. tobaksarbetare »	11	534	95	2 790	3 419	—	—	3	3	0·1	3	—	63	—	11	1	75	1	106	3	64
Sv. transportarbetare »	13	624	18	—	642	191	5	—	196	30·5	163	33	21	—	4	—	25	4	311	137	3 968
» träarbetare »	100	7 032	901	21	7 954	400	32	—	432	5·4	381	51	242	13	137	12	404	39	3 560	363	5 740
» tunnbinderiarbetare »	4	54	3	—	57	12	—	—	12	21·1	1	11	—	—	1	—	1	4	57	12	136
» väg- o. vattenbyggnadsarb. »	9	581	—	—	581	129	—	—	129	22·2	127	2	28	7	10	—	45	8	527	129	2 415
» elektriska arbetare »	28	1 210	95	—	1 305	15	4	—	19	1·5	16	3	15	—	82	3	100	3	302	17	250
» slakteri- o. charkuteriarb. »	3	120	3	—	123	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	6	—	—	—	—
» stuckatör »	1	18	—	—	18	11	—	—	11	61·1	11	—	—	—	—	—	—	1	18	11	282
» textilarbetare »	10	727	56	507	1 290	146	16	57	219	17·0	219	—	50	—	20	63	133	4	741	164	1 329
» typograf »	10	336	116	16	528	5	1	1	7	1·3	7	—	10	—	18	2	30	3	374	11	288
Summa	860	[2] —	[2] —	[2] —	101 978	[2] —	[2] —	[2] —	6 123	6·0	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	274	24 587	4 183	67 761

[1] Jfr noten å sid. 580. — [2] På den grund, att uppgifter icke kunnat erhållas från samtliga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Antalet arbetslösa inom arbetarorganisationerna den 1 mars 1918.

Fackförbund	Rapporterade avdelningar[1]	Antal redovisade medlemmar				Arbetslösa					Arbetslösa till följd av		Arbetslediga på grund av					Arbetslöshetsdagar under februari 1918			
		Män				Män												Antal redovisade			Antal arbetslöshetsdagar
		Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Tillsammans	Helt betalande	Halvt betalande	Kvinnor	Tillsammans		arbetsbrist	tillfällig orsak	sjukdom	arbetskonflikt	värnplikt	annan orsak	Tillsammans	avdeln.	medlemmar	arbetslösa	
									Antal	%											
Sv. bageri- o. konditoriind.-arb.-förb.	17	1 043	22	415	1 480	85	3	31	119	8·0	119	—	9	6	45	2	62	14	919	81	1 859
» bleck- och plåtslagareförbundet	45	1 367	137	—	1 504	211	3	—	214	14·2	214	—	42	13	45	6	106	31	1 374	214	4 038
» bokbindare »	7	247	44	575	866	—	1	5	6	0·7	1	5	31	—	7	10	48	2	244	6	60
» bryggeriarbetare »	17	883	24	483	1 390	24	1	73	98	7·1	90	8	55	—	9	13	77	6	472	59	1 486
De förenade förbunden	35	2 455	136	409	3 000	116	9	83	208	6·9	208	—	86	1	45	3	135	6	830	86	1 768
Sv. gjutare förbundet	90	3 039	514	14	3 567	81	7	3	91	2·6	85	6	136	74	98	4	312	18	1 110	67	566
» grov- och fabriksarbetare »	97	8 706	424	665	9 795	668	20	139	827	8·4	557	270	333	282	160	15	790	38	4 590	749	13 877
» gruvarbetare »	13	1 172	39	8	1 219	—	—	8	8	0·7	8	—	38	—	17	—	55	1	355	2	192
» handelsarbetare »	15	786	35	104	925	15	—	—	15	1·6	15	—	7	1	16	2	26	4	520	15	316
» handskarbetare »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» hattarbetare »	3	97	14	73	184	1	—	—	1	0·5	1	—	—	—	3	—	3	1	12·0	1	24
» kommunalarbetare »	25	2 612	80	7	2 699	46	—	5	51	1·9	44	7	102	—	25	1	128	9	957	50	1 110
Intern. litografiska »	14	587	64	—	651	4	—	—	4	0·6	4	—	12	—	15	—	27	3	463	4	84
Sv. metallindustriarbetare »	58	—	—	—	42 329	—	—	—	967	2·3	—	—	—	—	—	—	—	16	7 098	75	1 509
Därav: Järnbruksarbetare . .	23	—	—	—	8 311	—	—	—	62	0·7	—	—	—	—	—	—	—	6	3 291	33	604
Mek. verkstadsarbetare	35	—	—	—	34 018	—	—	—	905	2·7	—	—	—	—	—	—	—	10	3 807	42	905
Sv. murare förbundet	22	1 518	131	—	1 649	258	12	—	270	16·4	252	18	15	6	8	6	35	13	510	160	3 532
» måleriarbetare »	21	1 216	61	—	1 277	456	14	—	470	36·8	470	—	5	—	21	—	26	16	1 098	368	8 713
Skand. sadelm. o. tapetserare »	35	1 363	120	69	1 552	443	12	19	474	30·5	474	—	29	—	44	4	77	11	664	169	975
Sv. sko- och läderindustriarb. »	16	1 894	526	870	3 290	12	2	4	18	0·5	10	8	37	—	49	1	87	5	1 163	17	317
» skrädderiarbetare »	25	890	67	512	1 469	26	4	11	41	2·8	41	—	44	—	26	—	70	4	354	31	592
» stenindustriarbetare »	32	802	75	—	877	101	7	—	108	12·3	79	29	32	—	12	10	54	4	198	54	912
» sågverksindustriarbetare »	58	4 716	573	8	5 297	65	4	—	69	1·3	63	6	103	198	153	26	480	2	130	32	854
Intern. tobaksarbetare »	10	546	50	2 786	3 382	—	—	—	—	—	—	—	87	—	10	6	103	—	—	—	—
Sv. transportarbetare »	10	339	10	—	349	108	2	—	110	31·5	84	26	12	—	1	—	13	3	196	84	2 040
» träarbetare »	97	7 325	935	25	8 285	412	33	—	445	5·4	396	49	250	49	154	14	467	30	3 045	368	6 339
» tunnbinderiarbetare »	6	90	15	—	105	11	—	—	11	10·5	1	10	2	—	2	—	4	1	39	10	114
» väg- o. vattenbyggnadsarb. »	8	480	—	—	480	57	—	—	57	11·9	55	2	18	—	11	—	29	6	373	54	695
» elektriska arbetare »	18	683	36	—	719	21	3	—	24	3·3	23	1	12	—	32	2	46	4	127	19	340
» slakteri- o. charkuteriarb. »	2	101	2	—	103	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	5	10	—	—	—	—
» stuckatör »	1	18	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» textilarbetare »	11	815	46	542	1 403	188	4	81	273	19·5	272	1	54	—	22	85	161	3	245	178	1 140
» typograf »	10	514	137	15	666	9	3	1	13	2·0	12	1	12	—	21	2	35	5	529	13	229
Summa	818	[2] —	[2] —	[2] —	100 530	[2] —	[2] —	[2] —	4 592	5·0	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	256	27 732	2 966	53 681

[1] Jfr noten å sid. 580. — [2] På den grund, att uppgifter icke kunnat erhållas från samtliga organisationer, hava slutsummor icke nedräknats.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I vidstående tabeller (sid. 585—586) meddelas (i såväl absoluta som relativa tal) en sammanställning av prisförändringarna beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter från juli 1914 till och med april 1918.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 632 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet. Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före krigets början, helt visst icke motsvara krigsårens faktiska budgeter. Kristidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varuslagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat och även i många fall måst göras. Framhållas må emellertid, att den alltmer framträdande varuknappheten delvis kan antagas hava givit anledning till en utveckling i motsatt riktning. I all synnerhet bliva givetvis beräkningarna vanskliga i den mån, som de i prisstatistiken upptagna varuslagen försvinna ur marknaden. Delvis hava dock dessa svårigheter avhjälpts vid indexberäkningarna genom utbyte mot andra ännu i handeln tillgängliga ersättningsvaror (t. ex. kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved).

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar, om juli 1914 tages till utgångspunkt, en ökning av 135 % till mars och 147 % till april 1918.

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle åren 1914—1918 för en normalfamilj med en utgiftsstat år 1914 av ca 2 000 kronor.

Absoluta tal.

Ort	1914		1915		1916		1917				1918	
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3 dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	April
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	808	853	959	1 036	1 074	1 185	1 331	1 394	1 431	1 598	1 861	2 103
Södertälje	747	804	885	973	1 003	1 096	1 233	1 270	1 337	1 486	1 738	1 872
Uppsala	715	780	861	933	974	1 071	1 241	1 295	1 329	1 488	1 670	1 832
Nyköping	710	746	833	883	928	1 033	1 198	1 264	1 271	1 431	1 626	1 766
Eskilstuna	735	776	865	913	941	1 056	1 225	1 292	1 360	1 504	1 681	1 838
Linköping	708	752	853	912	945	1 065	1 217	1 294	1 326	1 447	1 624	1 759
Norrköping	750	798	884	945	976	1 080	1 218	1 289	1 328	1 514	1 685	1 830
Motala	672	712	822	880	927	1 041	1 173	1 243	1 293	1 436	1 590	1 723
Jönköping	705	735	827	888	939	1 030	1 170	1 248	1 282	1 462	1 621	1 765
Växjö	695	719	818	864	920	1 022	1 130	1 183	1 224	1 352	1 492	1 632
Kalmar	699	728	818	890	913	1 016	1 147	1 219	1 282	1 430	1 571	1 696
Västervik	716	738	808	863	938	1 038	1 184	1 233	1 274	1 392	1 589	1 773
Visby	733	760	830	883	934	1 029	1 160	1 215	1 265	1 360	1 541	1 677
Karlskrona	717	762	866	924	961	1 049	1 174	1 244	1 280	1 428	1 601	1 730
Kristianstad	672	724	816	909	925	1 001	1 127	1 201	1 267	1 395	1 604	1 732
Malmö	730	773	867	958	1 052	1 082	1 224	1 314	1 397	1 565	1 787	1 938
Lund	701	738	845	913	934	1 038	1 157	1 260	1 347	1 529	1 724	1 851
Landskrona	690	745	840	916	951	1 049	1 178	1 260	1 343	1 522	1 693	1 815
Hälsingborg	698	732	821	899	937	1 016	1 158	1 235	1 298	1 502	1 718	1 884
Ystad	693	726	827	902	936	1 012	1 137	1 228	1 274	1 462	1 685	1 796
Halmstad	700	743	840	904	941	1 022	1 154	1 210	1 263	1 431	1 585	1 739
Göteborg	745	771	900	960	1 007	1 122	1 260	1 360	1 429	1 603	1 848	2 024
Lysekil	754	778	854	916	969	1 068	1 201	1 306	1 338	1 490	1 679	1 814
Vänersborg	711	736	830	897	963	1 062	1 200	1 242	1 298	1 455	1 652	1 763
Borås	709	757	855	919	967	1 063	1 196	1 258	1 302	1 471	1 642	1 806
Tidaholm	691	717	817	879	938	1 029	1 126	1 175	1 240	1 338	1 499	1 663
Karlstad	723	779	858	909	969	1 073	1 215	1 253	1 312	1 467	1 663	1 795
Örebro	720	769	859	923	954	1 067	1 211	1 278	1 299	1 471	1 618	1 773
Kopparberg	705	740	816	868	921	1 033	1 160	1 224	1 249	1 410	1 596	1 722
Västerås	717	756	837	909	958	1 077	1 217	1 269	1 314	1 467	1 633	1 775
Falun	734	770	840	919	963	1 070	1 214	1 294	1 324	1 463	1 650	1 764
Domnarvet o. Borlänge	689	724	808	882	923	1 036	1 181	1 260	1 312	1 427	1 614	1 712
Ludvika	716	742	821	883	928	1 060	1 188	1 249	1 317	1 465	1 668	1 777
Gävle	736	785	855	923	974	1 088	1 233	1 317	1 345	1 470	1 679	1 854
Söderhamn	724	775	863	915	966	1 081	1 240	1 315	1 326	1 465	1 717	1 860
Sundsvall: staden	782	823	894	978	1 055	1 195	1 309	1 378	1 453	1 633	1 862	2 021
sågverksdistriktet	750	778	831	921	986	1 144	1 287	1 355	1 416	1 561	1 719	1 882
Nyland	764	794	842	894	978	1 134	1 269	1 324	1 390	1 50[illegible]	1 648	1 766
Östersund	793	836	892	974	1 014	1 185	1 321	1 342	1 385	1 634	1 838	1 969
Umeå	746	778	837	911	969	1 097	1 254	1 326	1 392	1 522	1 656	1 769
Luleå	763	799	868	934	976	1 126	1 292	1 341	1 444	1 594	1 773	1 868
Boden	744	793	875	920	981	1 115	1 271	1 312	1 427	1 595	1 760	1 883
Malmberget o. Gällivare	809	850	899	923	990	1 090	1 236	1 305	1 391	1 582	1 739	1 874
Kiruna	819	855	892	952	993	1 106	1 231	1 299	1 416	1 574	1 748	1 861
Samtliga orter	**728**	**765**	**852**	**916**	**960**	**1 068**	**1 205**	**1 273**	**1 321**	**1 465**	**1 654**	**1 797**

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle åren 1914—1918 för en normalfamilj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kronor.

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Ort	1914		1915		1916		1917				1918	
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvar-talet	April
Stockholm	100	105·6	118·7	128·2	132·9	146·7	164·7	172·5	177·1	197·8	230·3	260·3
Södertälje	100	107·6	118·5	130·3	134·3	146·7	165·1	170·0	179·0	198·9	232·7	250·6
Uppsala	100	109·1	120·4	130·5	136·2	149·8	173·6	181·1	185·9	208·1	234·7	256·2
Nyköping	100	105·1	117·3	124·4	130·7	145·5	168·7	178·0	179·0	201·5	229·0	248·7
Eskilstuna	100	105·6	117·7	124·2	128·0	143·7	166·7	175·8	185·0	204·6	228·7	250·1
Linköping	100	106·2	120·5	126·8	133·5	150·4	171·9	182·8	187·3	204·4	229·4	248·4
Norrköping	100	106·4	117·9	126·0	130·1	144·0	162·4	171·9	177·1	201·9	224·7	244·0
Motala	100	106·0	122·3	131·0	137·9	154·9	174·6	185·0	192·4	213·7	236·6	256·4
Jönköping	100	104·3	117·3	126·0	133·2	146·1	166·0	177·0	181·8	207·4	229·9	250·4
Växjö	100	103·5	117·7	124·3	132·4	147·1	162·6	170·2	176·1	194·5	214·7	234·8
Kalmar	100	104·1	117·0	127·3	130·6	145·4	164·1	174·4	183·4	204·6	224·7	242·6
Västervik	100	103·1	112·8	120·5	131·0	145·0	165·4	172·2	177·9	194·4	221·9	247·6
Visby	100	103·7	113·2	120·5	127·4	140·4	158·3	165·8	172·6	185·5	210·2	228·8
Karlskrona	100	106·3	120·8	128·9	134·0	146·8	163·7	173·5	178·5	199·2	223·3	241·3
Kristianstad	100	107·7	121·4	135·3	137·6	149·0	167·7	178·7	188·5	207·6	238·7	257·7
Malmö	100	105·9	118·8	131·2	144·1	148·2	167·7	180·0	191·4	214·4	244·8	265·5
Lund	100	105·3	120·5	130·2	133·2	148·1	165·0	179·7	192·2	225·3	245·9	264·1
Landskrona	100	108·0	121·7	132·8	137·8	152·0	170·7	182·6	194·6	220·6	245·4	263·0
Hälsingborg	100	104·9	117·6	128·8	134·2	145·6	165·9	176·9	186·0	215·8	246·1	269·9
Ystad	100	104·8	119·3	130·2	135·1	146·0	164·1	177·2	183·8	211·0	243·1	259·2
Halmstad	100	106·1	120·0	129·1	134·4	146·0	164·9	172·9	180·4	204·4	226·4	248·4
Göteborg	100	103·5	120·8	128·9	135·2	150·6	169·1	182·6	191·8	215·2	248·1	271·7
Lysekil	100	103·2	113·3	121·5	128·5	141·6	159·3	173·2	177·5	197·6	222·7	240·6
Vänersborg	100	103·5	116·7	126·2	135·4	149·4	168·8	174·7	182·6	204·6	232·3	248·0
Borås	100	106·8	120·6	129·6	136·4	149·9	168·7	177·4	183·6	207·5	231·6	254·7
Tidaholm	100	103·8	118·2	127·2	135·7	148·9	163·0	170·0	179·5	193·6	216·9	240·7
Karlstad	100	107·7	118·7	125·7	122·5	148·4	168·0	173·8	181·5	202·9	230·0	248·3
Örebro	100	106·8	119·3	128·2	132·5	148·2	168·2	177·5	180·4	204·3	224·7	246·3
Kopparberg	100	105·0	115·7	123·1	130·6	146·5	164·5	173·6	177·2	200·0	226·4	244·3
Västerås	100	105·4	116·7	126·8	133·6	150·2	169·7	177·0	183·3	204·6	227·8	247·6
Falun	100	104·9	114·4	125·2	131·2	145·8	165·4	176·3	180·4	199·3	224·8	240·3
Domnarvet o. Borlänge	100	105·1	117·3	128·0	134·0	150·4	171·4	182·9	190·4	207·1	234·3	248·5
Ludvika	100	103·6	114·7	123·3	129·6	148·0	165·9	174·4	183·9	204·6	233·0	248·2
Gävle	100	106·7	116·2	125·4	132·3	147·8	167·5	178·9	182·7	199·7	228·1	251·9
Söderhamn	100	107·0	119·2	126·4	133·4	149·3	171·3	181·6	183·1	202·3	237·2	256·9
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	125·1	134·9	152·8	167·4	176·2	185·8	208·8	238·1	258·4
sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	122·8	131·5	152·5	171·6	180·7	188·8	208·1	229·2	250·9
Nyland	100	103·9	110·2	117·0	128·0	148·4	166·1	173·3	181·9	197·5	215·7	231·2
Östersund	100	105·4	112·5	122·8	127·9	149·4	166·6	169·2	174·7	206·1	231·8	248·3
Umeå	100	104·3	112·2	122·1	129·9	147·1	168·1	177·7	186·6	204·0	222·0	237·1
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	127·9	147·6	169·3	175·8	189·3	208·9	232·4	244·8
Boden	100	106·6	117·6	123·7	131·9	149·9	170·8	176·3	191·8	214·1	236·6	253·1
Malmberget o. Gällivare	100	105·1	111·1	114·1	122·4	134·7	152·8	161·3	171·9	195·6	215·0	231·6
Kiruna	100	104·4	108·9	116·2	121·2	135·0	150·3	158·6	172·9	192·2	213·4	227·2
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**125·8**	**131·9**	**146·7**	**165·5**	**174·9**	**181·5**	**201·2**	**227·2**	**246·8**

Det må emellertid noga observeras, att angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle. För att däremot få en fullständig bild av prisstegringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste emellertid undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i föregående häfte av Sociala Meddelanden (sid. 464 ff.), och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden juli 1914 till slutet av mars 1918 till c:a 103 %. Under april kan ytterligare ökning beräknas hava ägt rum.

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

April.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april 1917 införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma har den genomsnittliga tillgången under månaden beräknats. Tillgången har härvid ansetts kunna betecknas såsom god[○], om de mängder av varuslaget, som funnits å orten, mer än motsvarat efterfrågan och såsom tillräcklig [◑], om tillgång och efterfrågan någorlunda motsvarat varandra. Om slutligen de å orten tillgängliga kvantiteterna å ett varuslag ej varit tillräckliga att täcka behovet, har tillgången betecknats såsom otillräcklig [●]. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligen stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Dock torde kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

I föregående häften av Sociala Meddelanden hava ifrågavarande uppgifter

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *april* månad 1918.

(○ = god. ◑ = tillräcklig. ● = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Stockholm	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Södertälje	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Uppsala	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Nyköping	●	●	●	[2]◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Eskilstuna	●	●	●	◑	●	◑	●	[2]◑	◑	●	○	●	●
Linköping	●	●	●	[1]◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Norrköping	●	●	●	◑	●	◑	●	[2]◑	[2]◑	●	○	●	●
Motala	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	◑
Jönköping	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Växjö	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Kalmar	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Västervik	●	●	●	●	●	●	●	◑	●	●	◑	●	●
Visby	●	●	●	●	●	●	●	◑	●	●	◑	●	●
Karlskrona	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Kristianstad	●	●	●	◑	●	●	●	◑	◑	●	[1]◑	●	●
Malmö	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Lund	●	●	●	[2]◑	●	[1]◑	●	○	●	●	○	●	●
Landskrona	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	◑
Hälsingborg	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	◑
Ystad	●	●	●	◑	●	◑	●	[2]◑	◑	●	◑	●	●
Halmstad	●	●	[1]◑	◑	●	[1]◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Göteborg	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	[2]◑	●	○	●	◑
Lysekil	●	●	●	◑	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	●
Vänersborg	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Borås	●	●	●	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	●
Tidaholm	●	●	◑	◑	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	●
Karlstad	●	●	●	[1]◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Örebro	●	●	[1]◑	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Kopparberg	●	●	●	◑	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	◑
Västerås	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	○	●	◑	●	●
Falun och Domnarvet	●	●	●	[2]◑	●	◑	●	[2]◑	[2]◑	●	○	●	◑
Ludvika	●	●	●	●	●	●	●	◑	[1]◑	●	◑	●	●
Gävle	●	●	●	○	●	●	●	◑	●	●	○	●	●
Söderhamn	●	●	●	◑	●	●	●	◑	●	●	◑	●	●
Sundsvall	●	●	●	●	●	●	●	◑	●	●	◑	●	●
Nyland	●	●	●	○	●	◑	●	○	●	●	◑	●	●
Östersund	●	●	●	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	●
Umeå	◑	●	●	◑	●	[1]◑	●	◑	●	●	○	●	●
Luleå och Boden	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	●	●	◑	[1]◑	◑
Malmberget och Gällivare	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	●	●	◑	◑	●
Kiruna	●	●	●	●	●	[1]◑	●	◑	◑	●	◑	●	●

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » » god och tillräcklig.

lämnats från och med maj 1917 till och med mars 1918. I tabellen å föregående sida meddelas liknande uppgifter för april månad. En granskning av tabellen visar, att vad beträffar *salt sill* och *ved* en åtminstone tillräcklig tillförsel rådde å samtliga rapportorter. Beträffande ved torde böra framhållas, att enligt uppgift från bränslekommissionen tillgången i hela landet kan betraktas som god. Till följd av vissa distributionssvårigheter samt de ofta höga vedprisen hava emellertid särskilt de mindre bemedlade i många fall ej varit i stånd att fylla sitt normala behov av ved, varför ock flera av socialstyrelsens ombud angivit tillgången endast såsom tillräcklig. Även å *ägg* och *färsk fisk* synes tillgången inom de flesta rapportorter hava motsvarat efterfrågan. Detta kan likaledes sägas vara fallet beträffande *kött*, för vilket varuslag från 29 orter rapporterats tillräcklig tillgång. Motsvarande siffra för mars var 37. Såväl *mjölk-* som *ost*tillförseln har under månaden ytterligare försämrats. Endast å 1 ort (Umeå) har mjölktillförseln kunnat betecknas såsom tillräcklig, medan under åtminstone en del av föregående månad från 6 och under februari från 11 orter rapporterats tillräcklig tillgång. Vad slutligen beträffar *smör*, *potatis* och *fläsk* samt *fotogen* och *kol*, så synes tillförseln inom hela riket vara att betrakta såsom i det närmaste avstannad.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter) i Sverige år 1917.

(Preliminär redogörelse.)

Fjärde kvartalet.

Under fjärde kvartalet år 1917 hava, enligt till socialstyrelsen inkomna uppgifter, inträffat 111 arbetsinställelser, varav 48 påbörjade under oktober, 39 under november och 24 under december. Inalles berörde dessa 111 arbetsinställelser 261 arbetsgivare och 8 279 arbetare. Av konflikterna voro endast 6 lockouter och 3 konflikter av blandad karaktär, alla de övriga strejker.

I vad mån olika *näringsgrupper* berördes av de ifrågavarande 111 arbetsinställelserna framgår av följande översikt:

Näringsgrupp	Antal arbetsinställelser	Antal arbetsgivare	Antal arbetare
Malmbrytning och metallindustri	15	15	1 544
Jord- och stenindustri	8	10	488
Trävaruindustri och skogshantering	10	11	819
Pappers- och grafisk industri	6	6	633
Livsmedelsindustri	16	38	1 631
Textil- och beklädnadsindustri	4	35	332
Läder-, hår- och gummivaruindustri	6	83	195
Byggnadsverksamhet	28	43	1 300
Kraft-, belysnings- och vattenverk m. m.	3	3	101
Handel och varulager	4	4	270
Land- och sjötransport	10	12	936
Annan yrkesrörelse	1	1	30
Summa	**111**	**261**	**8 279**

Antalet på grund av konflikterna *förlorade arbetsdagar* har approximativt beräknats till c:a 110 500.

Arbetsgivarna voro i 61 fall *organiserade* och i 50 fall icke organiserade. Arbetarna tillhörde i 93 fall helt eller delvis facklig organisation, i 18 fall voro de däremot oorganiserade.

En av arbetsinställelserna berörde såväl Malmöhus som Kristianstads län. Av de övriga inträffade 16 i Västernorrlands län, 10 i Malmöhus län, 9 i Stockholms stad, 9 i Kopparbergs län, 7 i Östergötlands län, 6 i Stockholms län, 5 i vartdera av Södermanlands, Älvsborgs, Västmanlands samt Göteborgs och Bohus län, 4 i Örebro län, 3 i vartdera av Kristianstads, Jönköpings, Gävleborgs och Norrbottens län, 2 i vartdera av Hallands, Kalmar, Skaraborgs, Uppsala, Värmlands, Jämtlands och Västerbottens län samt 1 i vartdera av Blekinge, Kronobergs och Gottlands län.

Arbetsinställelsernas *huvudorsaker* och *resultat* framgå av nedanstående sammanställning:

Arbetsinställelsernas huvudorsaker	Arbetsinställelsernas resultat: Kompromiss: Arbetsgivarens villkor	Kompromiss: Huvudsakligen ag:s villkor	Kompromiss: Lika eftergifter	Kompromiss: Huvudsakligen arb:s fordr.	Arbetarnas fordringar	Oavgjort eller okänt	Hela antalet arbetsinställelser
Begäran om löneförhöjning	16	5	14	23	15	1	74
Andra lönefrågor	3	—	—	—	8	—	11
Fråga om föreningsrätten	—	—	—	1	1	1	3
Begäran om kollektivavtal	—	1	—	—	—	—	1
Andra organisationsspörsmål	—	—	—	1	—	—	1
Personliga förhållanden	3	—	1	—	2	—	6
Tvist om arbetstiden	—	—	—	1	1	—	2
Fråga om arbetares antagande och avskedande	7	2	—	1	—	—	10
Fråga om arbetets anordning	2	—	—	—	—	—	2
Andra orsaker	—	—	1	—	—	—	1
Summa	31	8	16	27	27	2	111

Statens förlikningsmän hava i 6 fall medverkat vid biläggande av konflikter. För övrigt kan anmärkas, att enligt de föreliggande uppgifterna 19 arbetsinställelser föregingos av *förhandlingar* parterna emellan, under det att i 92 fall några dylika icke ägde rum.

Avtals- och kontraktsbrott från arbetarnas sida hava enligt arbetsgivarnas uppgifter förekommit i 48 fall; i 3 av dessa fall hava ifrågavarande uppgifters riktighet vitsordats av arbetarna. Avtalsbrotten angivas i de ojämförligt flesta fallen hava bestått däri, att arbetarna framställt avtalsstridiga löneanspråk eller inställt arbetet utan iakttagande av gällande förhandlingsordning. Arbetsgivarna hava enligt arbetarnas uppgifter brutit avtal i 4 fall. I 2 fall skola dessa avtalsbrott hava bestått däri, att arbetsgivarna ej respekterat muntlig överenskommelse samt i ett fall däri, att arbetarna förvägrats underhandling, vartill de enligt avtal ansågo sig berättigade. I det fjärde fallet lämnas inga närmare uppgifter om avtalsbrottets karaktär.

Vidkommande här redovisade konflikter hava uppgifter inkommit från bägge parterna i 53 fall, från arbetsgivarparten ensam i 43 fall och från arbetarparten i 12 fall; i en del fall hava kompletterande upplysningar inhämtats från socialstyrelsens ombud, från resp. kommunalstämmoordförande, från magistraten eller från pressen. Beträffande 3 konflikter hava uppgifter kunnat erhållas, i det ena fallet endast genom socialstyrelsens ombud, i de båda övriga endast genom kommunalordföranden på orten.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Fjärde

Förkortningar: ag. = arbetsgivare. a. = arbetare. omb. = socialstyrelsens ombud.

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
349	1 okt.	1 okt.	1	S.	Rörarbetare och eldare vid gasverk.	Falun.	Rörarbetarna begärde timlönen höjd med 10 öre.
350	1 okt.	2 okt.	2	S.	Bageriarbetare.	Västerås.	A. begärde dyrtidstillägg, vilket först av ag. vägrades, alldenstund vederbörande organisation icke hörts.
351	1 okt.	4 okt.	4	S.	Skrädderiarbetare.	Uppsala.	A. begärde dyrtidstillägg, vilket av ag. vägrades under hänvisning till gällande avtal.
352	1 okt.	4 okt.	4	S.	Arbetare i skoreparationsverkstäder.	Göteborg.	A. begärde nytt löneavtal.
353	1 okt.	26 okt.	26	S.	Byggnadssträarbetare.	Billesholm, Hyllinge, Gunnarstorp, Nyvång (Malmöhus o. Krist. l.).	A. begärde nytt avtal med höjda ackordspriser.
354	1 okt.	6 dec.	67	S.	Charkuteriarbetare.	Lund.	A. begärde löneförhöjning och minskad arbetstid.
355	2 okt.	24 nov.	54	S.	Byggnadsarbetare.	Piteå.	A. begärde timlönens höjande från 60, 65 och 70 öre till 70, 75 och 80 öre.
356	3 okt.	3 okt.	1	S.	Byggnadsarbetare.	Onsäng och Vallens gårdar (Gävleb. l.).	A. fordrade, att en stenarbetare skulle utfå innestående 10 % av avlöningen, vilka vägrats honom, enär han slutat före överenskommen tid.
357	3 okt.	8 okt.	6	L.	Hamnarbetare.	Listerlandet (Blek. l.).	A. begärde bl. a. ändrad tid för avlöningens utbetalande.
358	3 okt.	11 dec.	70	S.	Stuveriarbetare.	Köping	A. begärde löneförhöjning och garanterad timlön.
359	4 okt.	4 okt.	1	S.	Gjutare, kärnmakare.	Södertälje	A. begärde av en förman skriftlig upprättelse för av honom framkastade beskyllningar.

i Sverige, påbörjade under år 1917.

kvartalet.

k. (m.) ordf. = kommunal(municipal-)nämndens ordförande. mag. = magistraten.

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
3	27	—	—	Lok. F.	Rörarbetarna erhöllo 8 öre i tim. i dyrtidstillägg. Även eldarna erhöllo löneförbättring.	ag., a.		349
2	24	—	Sv. Bag. idk. f.	Bag. f.	A. erhöllo dyrtidstillägg.	ag., a.		350
13	82	—	Sv. A.	Skrädd. f.	Ag. ingingo på underhandling mot villkor att strejken avblåstes.	ag., a.		351
50	60	—	Lokal F.	Sko. f.	A:s fordringar beviljades.	a.		352
4	18	—	Lokal F.	Trä. f.	A:s fordringar beviljades.	ag., a.		353
5	7	—	Lokal F.	Slakt. f.	Kompromiss.	ag., a.	[354]) *Statens förlikningsman medlade.*	354
4	112	—	—	V. o. v. f. Grov. f.	A. erhöllo resp. 66, 71 och 76 öre.	ag., a.	[355]) *Staten* en av arbetsgivarna. 6 arbetare berördes indirekt av konflikten.	355
1	14	—	Sv. A.	L. S.	A:s fordran uppfylldes.	ag., a.		356
—	—	114	—	—	A:s fordringar avslogos.	ag., k. ordf.		357
2	42	—	Sv. A.	L. S. Transp. f.	Ag:s villkor i huvudsak.	ag., a.		358
1	34	—	Sv. A.	Gjut. f.	A:s krav uppfylldes.	a.		359

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr.	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
360	4 okt.	28 nov.	56	S.	Grovarbetare vid rörentreprenad.	Malmö.	Löneförhöjning.
361	4 okt.	30 nov.	58	S.	Byggnadsarbetare.	Strängnäs.	Löneförhöjning.
362	6 okt.	11 okt.	6	S.	Montörer vid elektricitetsverk.	Lysekil.	A. begärde 14 % förhöjning av timlönen jämte dyrtidstillägg i enlighet med överenskommelse träffad mellan El. a. f. och El. ag. f.
363	6 okt.	12 jan. 1918	99	S.	Gruv- och anrikningsverksarbetare.	Stollberg (Kopp. l.).	Löneförhöjning.
364	8 okt.	8 okt.	1	S.	Eldare och matroser.	Norrköping.	En jungman ansåg sig hava blivit orättvist behandlad och vände sig till sjömansunionens ombud på platsen, vars medling emellertid avvisades av fartygets kapten.
365	8 okt.	17 okt.	10	S.	Slaktare.	Stockholm.	A. begärde en höjning av avlöningstaxan med 50 à 100 %.
366	8 okt.	13 nov.	37	S.	Arbetare vid tagelspinneri.	Karlstad.	A. begärde dyrtidstillägg samt avskedandet av en förman.
367	8 okt.	17 nov.	41	S.	Grovarbetare vid gatubyggnad.	Sundbyberg (Stockh. l.).	A. begärde 20 öres dyrtidstillägg per tim.
368	10 okt.	12 okt.	3	S.	Dragare i stenkolsgruvor.	Billesholm (Malmöh. l.).	A. begärde 50 % ackordsförhöjning på den grund att vagnarna genom användningen av sämre smörjolja blivit mera tunggående.
369	10 okt.	30 okt.	21	L.	Snickeriarbetare.	Västervik.	A. vägrade befatta sig med ett visst av syndikalister blockerat arbete, varpå hela arbetet av ag. inställdes.
370	11 okt.	26 okt.	16	S.	Kuskar och vedgårdsarbetare.	Stockholm.	A. begärde 40 kr. i mån. i dyrtidstillägg samt 1 kr. per tim. för övertidsarbete.

i Sverige, påbörjade under år 1917: fjärde kvartalet (forts.)

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
4	10	—	Sv. A.	Grov. f.	A:s fordringar beviljades i huvudsak.	ag., a.		360
1	127	—	C. A.	L. S.	A. erhöllo ett dyrtidstillägg av 10 öre per tim.	ag., a.		261
1	6	—	—	El. A.	A:s fordringar beviljades.	a.	[362]) Ag. var *Lysekils stad.*	362
1	125	—	—	L. S.	A. erhöllo löneförhöjning mot villkor att arbetstiden noggrant iakttogs.	ag., a.		363
1	8	—	Sv. Rederef.	Sjömans- och eldareunionen.	Fartygsbefälhavaren erkände arbetarorg. som förhandlande part. Den ursprungliga orsaken till tvisten bilades genom kompromiss.	ag., a.		364
1	22	—	—	Slakt. f.	Ag. avstod från bestämmandet av taxorna och lät slaktarna och djurägarna inbördes därom överenskomma.	ag.	[365]) Ag. var *Stockholms stad.*	365
1	8	—	Sv. A.	Text. f.	Förmannen avskedades icke. I fråga om dyrtidstillägget kompromiss.	ag.	[366]) 3 arbetare berördes indirekt av konflikten.	366
1	5	—	—	Grov. f.	A:s fordringar beviljades.	k. ordf.	[367]) Ag. Sundbybergs köping.	367
1	84	—	Sv. A.	Gruv. f.	A. erhöllo 20 % förhöjning.	ag.		368
1	—	130	Sv. A.	Trä. f.	A. gingo in på att utföra det blockerade arbetet mot villkor att löneförhöjn. beviljades.	ag., a.		369
1	200	—	Lokal F.	Transp.f.	A. erhöllo 20 kr. i dyrtidstillägg och 1 kr. i tim. för övertidsarbete.	ag.	[370]) *Statens förlikningsman medlade.*	370

Arbetsinställelser (strejker och lockouter

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
371	11 okt.	1 dec.	52	S.	Arbetare i sulfitfabrik.	Sund (Västern. l.).	Löneförhöjning.
372	12 okt.	20 okt.	9	S.	Hantlangare och betonggjutare.	Ängelholm.	A. begärde timlönen höjd från 70 till 85 öre.
373	13 okt.	13 okt.	½	S.	Lossnings- och transportarbetare.	Västerås.	Löneförhöjning.
374	13 okt.	30 okt.	18	S.	Stuveriarbetare.	Gävle.	Löneförhöjning.
375	14 okt.	17 okt.	4	S.	Skrädderiarbetare.	Motala.	Löneförhöjning.
376	15 okt.	16 okt.	2	S.	Stuveriarbetare.	Luleå.	Löneförhöjning.
377	15 okt.	19 okt.	5	S.	Skrädderiarbetare.	Falun.	A. begärde dyrtidstillägget (för manl. arb.) höjt från 6 till 25 kr. i månaden.
378	15 okt.	1 nov.	18	S.	Trä- och grovarbetare vid fryshusanläggning.	Hallsberg (Örebro l.).	Löneförhöjning.
379	16 okt. 20 okt.	16 okt. 20 okt.	2	S.	Dragare i stenkolsgruvor.	Gunnarstorp (Malmöh. l.).	A. begärde förhöjt ackord under hänvisning till försämrade smörjoljor. Efter besked att def. svar skulle lämnas viss dag återupptogs arbetet. Då svar emellertid ej lämnats på utsatt tid nedlades arbetet ånyo.
380	16 okt.	20 okt.	5	S.	Arbetare vid pumpstation.	Boden (Norrb. l.).	A. begärde höjning av timlönen från 1 kr. till 1·30 kr.
381	16 okt.	25 okt.	10	S.	Bageriarbetare.	Dalarna.	A. begärde dyrtidstilläggets höjande från 32 till 130 kr. i kvartalet (för manl. arb.). Ag. erbjöd i stället övertidsarbete.
382	16 okt.	27 okt.	12	L.	Kärnmakare i gjuteri.	Skara.	A. ville ej godkänna ackordsavdrag.

i Sverige, påbörjade under år 1917: fjärde kvartalet (forts.)

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	168	—	Sv. A.	Sågv. f.	I huvudsak ag:s villkor.	ag.	[371]) *Statens förlikningsman medlade.*	371
2	30	—	—	—	A. fingo timlönen höjd till 80 öre.	a.	[372]) 15 arbetare berördes indirekt av konflikten.	372
1	25	—	—	—	I huvudsak ag:s villkor.	a.	[373]) Ag. var *staten.*	373
1	500	—	Sv. A.	L. S. Transp. f.	Ag:s villkor.	ag., a.	[374]) De till transp.f. anslutna a. vägrade, under hänvisning till gällande avtal, att godkänna strejken.	374
4	33	—	—	Skrädd. f.	Ag:s villkor.	ag., a.		375
1	200	—	Sv. A.	—	Ag:s villkor.	ag.		376
9	37	—	—	Skrädd. f.	A. fingo dyrtidstillägget höjt till 18 kr., vilket av ag. erbjudits.	a., omb.		377
3	110	—	Sv. A.	L. S. Grov. f. Trä. f.	Ag. träffade med grov- och trä. f. avtal om att arbetare tillhörande dessa förbund skulle upptaga arbetet på av ag. erbjudna villkor.	ag.	[378]) Strejken igångsatt av L. S.	378
1	18	—	Sv. A.	Grov. f.	Ackordet höjdes med 20 %.	ag.		379
1	13	—	—	L. S.	A:s villkor.	ag.		380
5	40	—	Lokal F.	Bag. f.	A. tillerkändes 75 kr. i dyrtidstillägg för sista kvartalet 1917.	ag., a.		381
1	—	5	—	Gjut. f.	A:s villkor.	a.		382

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
383	17 okt.	22 okt.	6	S.	Arbetare i stenbrott.	Hardeberga (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.
384	17 okt.	3 nov.	18	Bl.	Skrädderiarbetare.	Borås.	Löneförhöjning.
385	18 okt.	13 dec.	57	S.	Arbetare vid möbelfabrik.	Sandsjö (Jönk. l.).	A. begärde timlönen höjd till 70 öre samt 56 timmars arbetstid per vecka.
386	19 okt.	13 dec.	25	S.	Betonggjutare och timmermän vid järnvägsbyggn.	Södertälje.	A. begärde ackordspriset höjt från 3·68 kr. per kbm. till 5 och 8 kr.
387	20 okt.	20 okt.	1	S.	Elektr. montörer.	Lund.	A. fordrade att ag. skulle tillämpa en förut av honom accepterad överenskommelse om dyrtidstillägg.
388	22 okt.	27 okt.	6	S.	Kolningsarbetare.	Finspång (Österg. l.).	Löneförhöjning.
389	23 okt.	24 okt.	2	S.	Bjälkgårdsarbetare.	Falkenberg.	A. begärde timlönen ökad från 50 till 60 öre samt det månatliga dyrtidstillägget höjt från 10 till 15 kr.
390	24 okt.	30 okt.	7	S.	Cementarbetare.	Ånge (Västern. l.).	Löneförhöjning.
391	25 okt.	26 okt.	2	S.	Arbetare i cigarrfabrik.	Stockholm.	A. fordrade, under hänvisning till oegentligheter vid tobakstilldelningen, en förmans avskedande.
392	26 okt.	27 okt.	2	S.	Slakteriarbetare.	Östersund.	Löneförhöjning.

I Sverige, påbörjade under år 1917: fjärde kvartalet (forts.)

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	21	—	—	Kom. f.	Arbetet återupptogs på villkor att underhandlingar om nytt avtal inleddes på basis av arbetarnas förslag.	ag., a.	[383]) Ag. var *Lunds stad.*	383
9	91	89	Lokal F.	Skrädd.f.	Förhandlingar inleddes på villkor av arbetets återupptagande samt sedan a. lämnat av ag. före konfliktens början begärda upplysningar om de framställda lönekravens innebörd.	ag.	[384]) A. nedlade arbetet hos en av ag:na, varpå de övriga svarade med lockout.	384
1	300	—	Sv. A.	Trä.f.	A. erhöllo 68 öre i tim. samt 56 timmars arbetstid per vecka. Ackordslönen höjdes med 30 %.	a.		385
1	7	—	C. A.	L. S.	Ackordspriset höjdes till 5 kr. per kbm. för grovbetonggjutning.	ag.		386
1	18	—	—	El. A.	A:s villkor.	a.		387
2	100	—	—	—	A. beviljades förhöjning av ackordspriset för vissa svårare arbeten.	ag., a.		388
1	12	—	—	—	A. erhöllo 56 öre i tim. Ingen höjning av dyrtidstillägget.	ag., mag.		389
1	7	—	—	—	I huvudsak a:s villkor.	ag.		390
1	700	—	—	Tob. f.	Förmannen avskedades icke, men ag. förband sig att förekomma liknande oegentligheter.	ag., a.		391
6	20	—	—	Slakt. f.	A:s villkor.	ag., a.		392

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
393	29 okt.	2 nov.	5	S.	Kampanjarbetare vid sockerfabrik.	Säbyholm (Malmöhus l.).	A. begärde höjning av timlönen från 42 till 60 öre.
394	31 okt.	2 nov.	3	S.	Stuveriarbetare.	Ystad	A. fordrade få arbeta mot ackords- i stället för mot timlön.
395	31 okt.	3 nov.	4	S.	Byggnadsarbetare	Matfors (Västern. l.).	A. fordrade omedelbart beviljande av dyrtidstillägg. Ag. krävde underhandling mellan organisationerna.
396	okt.	okt.	5	S.	Arbetare i träsliperi.	Matfors (Västern. l.).	Löneförhöjning.
397	2 nov.	3 nov.	2	S.	Berg-, sten-, jord-, betong- och andra arbetare.	Gideåbacka (Västern. l.).	A. ansågo sig berättigade till flera påbrödskort och begärde sådana hos Örnsköldsviks brödbyrå. Då detta vägrades, nedlades arbetet.
398	2 nov.	6 nov.	5	S.	Arbetare i sockerfabrik.	Ängelholm	Löneförhöjning.
399	2 nov.	6 nov.	5	S.	Arbetare i sockerfabrik.	Karpalund (Krist. l.).	A. fordrade timlönens höjande från 39 till 50 öre.
400	2 nov.	17 nov.	16	S.	Byggnadsarbetare (fabriksbyggnad).	Katrineholm	A. begärde i dyrtidstillägg 15 öre per timme.
401	2 nov.	30 nov.	29	S.	Byggnadsarbetare (husbyggnad).	Vänersborg	Löneförhöjning samt krav på en avskedad arbetares återtagande.
402	5 nov.	25 nov.	21	Bl.	Reseombud vid symaskinsagentur.	Sundsvall	A. begärde löneförhöjning och kollektivavtal. A. avskedades och arbetsplatsen blockerades.
403	7 nov.	7 nov.	3/4	S.	Schaktningsarbetare vid vattenledningsanläggning.	Falkenberg	Tvistigheter med arbetsförmannen.
404	9 nov.	13 nov.	5	S.	Gjuteriarbetare.	Sundbyberg (Sthlms l.).	A. krävde en gjuteriarbetares avskedande.

I Sverige, påbörjade under år 1917: fjärde kvartalet (forts.)

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	199	—	Sv. A.	Grov. f.	A. beviljades krigstidshjälp till ett belopp av 90 kr. per kampanj.	ag.		393
1	39	—	Sv. A.	Transp.f.	Arbetet återupptogs på villkor att tvisten enligt ag:s förslag hänsköts till huvudorganisationerna.	ag.		394
1	120	—	Sv. A.	L. S.	Ag:s villkor.	ag., a.	[395]) Konflikten bilades genom förmedling av ag:s org. och Grov. f.	395
1	30	—	—	L. S.	Ag:s villkor.	k. ordf.	[396]) Bestämda upplysningar om tidpunkten för strejkens utbrott hava ej kunnat erhållas.	396
1	125	—	C. A.	L. S.	A:s fordringar beviljades.	ag.		397
1	212	—	Sv. A.	L. S. Grov. f.	A. erhöllo av ag. erbjudet dyrtidstillägg.	ag., a.		398
1	210	—	Sv. A.	—	Krigstidshjälpen höjdes från 20 till 30 kr. per månad.	ag.		399
1	34	—	—	L. S.	A. beviljades ett dyrtidstillägg av 10 öre per tim.	ag., a.	[400]) Strejken igångsattes av syndikalister, men avvecklades av de gamla fackförbunden (Grov.f. m. fl.). 15 arbetare berördes indirekt.	400
1	19	—	—	L. S. Grov. f.	Den avskedade arbetaren återtogs. Dyrtidstillägget höjdes med 5 öre per tim.	ag., a.	[401]) 20 arbetare berördes indirekt.	401
1	10	—	—	Hand. f.	Kollektivavtal beviljades icke. I lönefrågan kompromiss.	ag., a.		402
1	7	—	—	Kom. f.	Ag:s villkor.	a.	[403]) Ag. var *Falkenbergs stad.*	403
1	16	—	Sv. A.	Gjut. f.	Ag:s villkor.	ag., a.	[404]) Strejken hade ej godkänts av a:s organisation.	404

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
405	9 nov.	14 nov.	6	S.	Lärlingar vid mek. verkstad.	Nacka (Sthlms l.).	Lärlingarna fordrade 5 öres förhöjning av timlönen utöver nyss genom överenskommelse fastställt belopp.
406	10 nov.	10 nov.	1	S.	Smörjare, kalk- och spånledningsskötare, sågverkspersonal.	Gustavsberg (Västern. l.).	På grund av vinterförhållandena hade ag. reducerat manskapsstyrkan med 1 man.
407	10 nov.	—	—	S.	Åkeriarbetare.	Sundsvall	Löneförhöjning.
408	11 nov.	9 febr. 1918	91	S.	Arbetare i snickerifabrik.	Malmö	A. begärde en minimitimlön av 90 öre samt 50 timmars arbetstid per vecka. Ag. erbjöd i timlön 65 öre men vägrade inskränka arbetstiden.
409	12 nov.	12 nov.	1	S.	Skomakeriarbetare.	Sundsvall	Löneförhöjning.
410	13 nov.	28 nov.	16	Bl.	Gruvarbetare.	Sellnäs (Kopp. l.).	A. begärde timlönen höjd till 75 öre. Erbjödos av ag. 65 öre.
411	13 nov.	6 dec.	24	S.	Sadelmakeriarbetare.	Kungälv	Löneförhöjning. Tvist om föreningsrätt.
412	13 nov.	31 dec.	49	S.	Murare, snickare, järn- och grovarbetare vid husbyggnad.	Malöga (Älvsborgs l.).	A. fordrade en verkmästares avskedande.
413	14 nov.	15 nov.	2	S.	Gjutare och kärnmakare.	Falköping	A. fordrade en gjutmästares avskedande.
414	15 nov.	15 nov.	1	S.	Timmerlossare vid statens järnvägar.	Östersund	Löneförhöjning.
415	15 nov.	15 nov.	1	S.	Charkuteriarbetare.	Sundsvall	A. begärde förlängning av semestern från 1 till 2 veckor.

i Sverige, påbörjade under år 1917: fjärde kvartalet (forts.)

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	15	—	Sv. A.	—	Lärlingarna avskedades.	ag.		405
1	3	—	—	Trä.f.	Ag:s villkor.	ag., a.	[406]) C:a 40 arbetare berördes indirekt av konflikten. *Statens förlikningsman medlade.*	406
1	70	—	Lokal F.	Transp.f.	A:s villkor.	omb.		407
1	11	—	Sv. A.	Trä.f.	A. erhöllo en minimitimlön av 75 öre. Arbetstiden som förut.	a.		408
15	20	—	Lokal F.	—	A:s villkor.	ag.		409
1	34	34	—	L. S.	A. erhöllo i timlön 70 öre.	ag., a.		410
1	77	—	—	Sad.- och tapets. f.	Timlöner på under 30 öre höjdes med 3 öre; timlöner på över 30 öre med 10 %. Föreningsrätten erkändes.	ag., a.		411
1	78	—	Sv. A.	L. S.	Verkmästarens engagemang upphörde, varigenom anledningen till konflikten bortföll. En del av a. avskedades.	ag., a.		412
1	11	—	—	Gjut. f.	Gjutmästaren avskedades icke, men måste till de förolämpade a. framföra ursäkt. Vissa av a. åter ålades detsamma gentemot gjutmästaren.	ag.		413
1	12	—	—	—	Ag:s villkor.	ag.	[414]) Ag. var *Staten.*	414
3	43	—	—	Slakt. f.	A. erhöllo 9 dagars semester.	ag., a.		415

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
416	18 nov.	10 dec.	23	L.	Pappskärare i träsliperi.	Skellefteå	A. vägrade utföra arbete under natten till söndagen.
417	19 nov.	19 nov.	1	S.	Bageriarbetare.	Sundsvall	Utbetalning av dyrtidsersättning.
418	19 nov.	24 nov.	6	S.	Rörläggare.	Katrineholm	Löneförhöjning.
419	19 nov.	30 nov.	12	S.	Arbetare i gruvor och mek. verkstad.	Guldsmedshyttan och Tyskafallet (Örebro l.).	Löneförhöjning.
420	19 nov.	1 dec.	13	S.	Sadelmakare och tapetserare.	Sundsvall	Löneförhöjning.
421	19 nov.	17 jan. 1918	60	S.	Turbinskötare och smörjare vid kraftstation.	Norrköping	A. begärde löneförhöjning och kollektivt avtal. Ag. erbjöd löneförhöjn., men vägrade förhandla med fackf. under förmenande att a. voro att anse som ag:s förtroendemän, vilka borde underteckna personl. kontrakt. Striden kom sålunda att även gälla föreningsrätten.
422	19 nov.	19 jan. 1918	62	S.	Arbetare vid pappersbruk.	Lessebo (Kronob. l.).	Löneförhöjning.
423	20 nov.	27 nov.	8	S.	Sågverksarbetare.	Bure (Västerb. l.).	A. fordrade garanterad dagspenning.
424	20 nov.	28 nov.	9	S.	Sågverksarbetare.	Ankarsvik (Västern. l.)	A. fordrade garanterad dagspenning, men erbjödos i stället att utöver ackordet erhålla 50 öre per dag och man.
425	20 nov.	4 dec.	15	S.	Elektriker vid kraftverk.	Trollhättan	A. fordrade en avskedad arbetares återtagande samt höjning av dagtraktamentet.
426	22 nov.	24 nov.	3	S.	Hantlangare och ränsare i gjuteri.	Katrineholm	A. begärde 4 öres förhöjning av timlönen samt 15 % ökning av dyrtidstillägget.
427	22 nov.	27 nov.	6	S.	Charkuteri- och slakteriarbetare.	Norrköping	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1917: fjärde kvartalet (forts.)

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	—	19	Sv. A.	Sågv. f.	A:s fordringar beviljades.	ag.		416
2	—	—	—	—	A:s fordringar beviljades.	ag.		417
2	26	—	Lokal F.	Met. f.	En del av arbetarna erhöllo löneförhöjning.	ag., a.		418
1	395	—	Sv. A.	L. S. Met. f.	Ag:s villkor.	ag.		419
8	16	—	—	Sad.- och tapets. f.	A. erhöllo dyrtidstillägg ehuru lägre än det begärda.	ag., a.		420
1	7	—	Sv. A.	El. A.	A. erhöllo löneförhöjning (dock icke till samma belopp de begärt) men avstodo från kravet på kollektivavtal. Föreningsrätten erkändes.	ag., a.		421
1	178	—	Sv. A.	Grov. f.	Kompromiss.	ag., a.		422
1	115	—	Sv. A.	—	A:s villkor.	ag.		423
1	68	—	—	Sågv. f.	A. godtogo ag:s förslag.	ag., a.		424
1	8	—	—	El. A.	Den avskedade arbetaren återtogs icke. Dagtraktamentet höjdes.	ag., a.	[425]) Ag. var *staten*. 80 arbetare berördes indirekt.	425
1	55	—	Sv. A.	Met. f.	A. godtogo av ag. erbjudna höjningar av resp. 2 öre och 5 %.	ag., a.		426
1	14	—	Lokal F.	Slakt. f.	Kompromiss.	ag., a.		427

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
428	22 nov.	—	—	S.	Jordschaktare och maskinpersonal vid grävmaskinsarbete för järnvägsbyggnad.	Ostkustbanan (Västern. l.).	L. S. fordrade höjning av ackordet samt företrädesrätt till arbetet vid grävmaskiner.
429	24 nov.	—	—	L.	Arbetare i torvfabrik.	V. Tollstad (Österg. l.).	Föreningsrätten.
430	26 nov.	27 nov.	1½	S.	Skomakeriarbetare.	Falun	A. begärde 20 % löneförhöjning. Erbjödos av ag. 15 %.
431	27 nov.	28 nov.	1½	S.	Järn- och metallarbetare i mekanisk verkstad.	Kalmar	A. begärde en avskedad arbetares återtagande.
432	27 nov.	2 april 1918	127	S.	Stensprängare vid väg- och byggnadsarbete.	Torö (Stockh. l.).	A. begärde utbetalning av överskotts- och väntetidspengar.
433	28 nov.	5 dec.	7½	S.	Gjutare och kärnmakare.	Torshälla	Ag. fordrade av arbetarna skriftlig förbindelse av a. om personligt ansvar för utlämnade karbidlampor.
434	29 nov.	30 nov.	2	S.	Timmermän vid husbyggnad.	Matfors (Västern. l.).	Några a., som entledigats, fordrade omedelbar uppmätning av genom dem utfört arbete samt betalning därför, men erhöllo beskedet att detta icke kunde äga rum förrän efter hela arbetets slutförande. Hela laget nedlade då arbetet.
435	29 nov.	1 dec.	3	S.	Gruvarbetare.	Riddarhyttan (Västm. l.).	A. vägrade utföra visst kollastningsarbete.
436	1 dec.	12 jan. 1918	43	S.	Charkuteriarbetare.	Jönköping	A. begärde 50 % löneförhöjning.
437	3 dec.	3 dec.	1	S.	Snickeriarbetare.	Köping	A. begärde från 1 dec. timlönen höjd med 5 öre och 4 % tillägg å det gångna årets arbetsförtjänst. Ag. erbjöd ökning av timlönen med 5 öre.

i Sverige, påbörjade under år 1917: fjärde kvartalet (forts.)

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	20	—	Sv. A.	L. S.	Arbetet med grävmaskinen inställdes för vintern. På uppmaning av V. o. v. f. upphävdes blockaden av a.	ag.		428
1	—	42	—	Grov. f.	Olöst.	ag.		429
8	11	—	Lokal F.	—	Ag:s villkor.	ag., a.		430
1	130	—	Sv. A.	Met. f.	Före det förhandlingar upptagits erhöllo a. order från förbundsstyrelsen att återgå till arbetet.	ag., a.		431
1	14	—	—	L. S.	A:s villkor.	ag., a.		432
1	20	—	Sv. A.	Gjut. f.	Förbindelse avgavs men skulle endast gälla ansvar för skada, uppkommen genom vårdslöshet från a:s sida.	ag., a.		433
1	20	—	C. A.	Trä. f.	A:s villkor.	ag.		434
1	70	—	Sv. A.	L. S.	Inför ag:s hot om lockout av hela arbetsstyrkan återupptogs arbetet.	ag.	[435]) De äldre a. ingingo efter konflikten i Met. f.	435
6	10	—	—	Slakt. f.	A. erhöllo av ag. erbjudna 30 %.	ag.		436
1	23	—	—	—	A. erhöllo 5 öres förhöjning av timlönen fr. o. m. den 1 febr. 1918 jämte 4 % tillägg å det gångna årets arbetsförtjänst.	ag.		437

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande nr.	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
438	3 dec.	9 dec.	7	S.	Charkuteriarbetare.	Stockholm.	A. begärde humant uppträdande av ag.
439	3 dec.	16 jan. 1918	45	S.	Arbetare vid kalkugn och kalkbrott.	Torsåker (Gävleb. l.).	Löneförhöjning.
440	4 dec.	10 dec.	7	S.	Elektriska montörer och maskinmontörer vid vattenkraftsbyggnad.	Untra (Uppsala l.).	A. begärde garanterad timlön av 1 kr. och lön enligt samma grunder för nov. månad. Ag. erbjöd höjning av ackordslönen till sådan nivå, att det för duglig arbetare kunde bliva möjligt att förtjäna 1 kr. i timmen.
441	4 dec.	15 dec.	12	L.	Mössömmerskor och pressare.	Uddevalla	Löneförhöjning.
442	5 dec.	8 dec.	3½	S.	Kuskar vid hyrkuskverk.	Stockholm.	A. begärde en avskedad arbetares återtagande.
443	5 dec.	19 jan. 1918	46	S.	Jordschaktare och ränseriarbetare vid sulfitfabrik.	Rydö, Färgaryd (Jönk. l.).	A. begärde ackordsprisens höjande för schaktnings- och ränseriarbetare med resp. 50 och 12 %.
444	6 dec.	6 dec.	1	S.	Jordbruksarbetare.	Starbo (Kopp. l.).	A. fordrade att även under vintern få åtnjuta den under sommaren gällande dagspenningen (5·25 kr.).
445	8 dec.	13 dec.	5½	S.	Lossningsarbetare i vedbolag.	Stockholm.	A. begärde underhandlingar och löneförhöjning.
446	11 dec.	18 dec.	8	S.	Grovarbetare vid hamnanläggning.	Kristinehamn	A. begärde 2·50 kr. kbm. bortschaktad jord.
447	12 dec.	15 dec.	4	S.	Arbetare vid cement- och kalkfabrik.	Slite (Gottl. l.).	Löneförhöjning.
448	12 dec.	4 mars	83	S.	Grovarbetare och timmermän vid husbyggnad.	Avesta (Kopp. l.)	A. begärde en avskedad arbetares återtagande. Tvist om föreningsrätten.
449	13 dec.	17 dec.	5	S.	Åkeriarbetare.	Örebro.	Löneförhöjning.
450	13 dec.	31 jan. 1918	50	S.	Jord-, sten-, trä- och järnarbetare vid kraftstation.	Forshuvud (Kopparb. l.).	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1917: fjärde kvartalet (forts.)

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	3	—	—	Slakt. f.	Uppgörelse träffades i samband med överenskommelse om kollektivavtal.	ag., a.		438
1	44	—	—	L. S.	Kompromiss.	ag., a.		439
1	15	—	—	L. S. Met. f.	Kompromiss.	ag.	[440]) Ag. var *Stockholms stad.*	440
1	—	13	—	Skrädd.f.	Kompromiss.	ag., a.	[441]) *Statens förlikningsman medlade.*	441
1	41	—	—	L. S.	Arbetaren återtogs ej.	ag.	[442]) *Statens förlikningsman medlade.*	442
1	54	—	Sv. A.	Grov. f.	Gamla villkoren.	ag., a.		443
1	15	—	—	L. S.	A:s villkor.	ag.		444
1	47	—	—	L. S.	Förhandlingar upptogos.	ag.		445
1	28	—	—	Transp.f.	A. erhöllo 2·38 kr. per kbm.	ag., a.	[446]) Ag. var *Kristinehamns stad.*	446
1	200	—	—	L. S.	A. erhöllo en del av den begärda löneförhöjningen jämte dyrtidstillägg.	ag., a.		447
1	45	—	C. A.	L. S.	Arbetaren återtogs icke.	ag.	[448]) Beträffande striden om föreningsrätten har klarhet icke kunnat vinnas.	448
2	3	—	—	Transp.f.	A:s villkor.	a.		449
1	160	—	Sv. A.	L. S. Trä. f.	Kompromiss.	ag., a.		450

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr	1 Början	2 Slut	3 Varaktighet i dagar	4 Karaktär	5 Fack	6 Ort	7 Tvistepunkt
451	14 dec.	19 jan. 1918	37	S.	Timmerlastare vid sulfitfabrik.	Gudmundrå (Västern. l.).	A. begärde garanterad timlön av 9 kr. per man och skift jämte dyrtidstillägg. Enligt gällande avtal var lönen 6·80 kr. per skift förutom dyrtidstillägg.
452	14 dec.	—	—	S.	Grovarbetare vid sockerraffinaderi.	Stockholm.	A. begärde 15 öres förhöjning av timlönen. Ag. fasthöll vid de gamla villkoren.
453	17 dec.	19 dec.	3	S.	Tegellossare vid tegelbruk.	Stockholm.	A. begärde 60 kr. i dyrtidstillägg per man.
454	20 dec.	2 jan. 1918	14	S.	Skeppsvarvsarbetare.	Stockholm.	A. fordrade en kamrats avskedande.
455	22 dec.	27 dec.	6	S.	Speditionsarbetare.	Göteborg.	A. begärde ackordsprisens höjande med 33 %.
456	22 dec.	15 jan. 1918	25	S.	Tvätterskor och strykerskor.	Landskrona.	A. begärde timlönen ökad med 15 öre samt i dyrtidstillägg för året 1917 20 kr. Ag. erbjöd höjning av timlönen med 3 öre.
457	28 dec.	28 dec.	1	S.	Arbetare i mek. verkstad.	Trollhättan.	A. fordrade en avskedad arbetares återtagande.
458	28 dec.	3 jan. 1918	7	S.	Lossningsarbetare vid masugn.	Spännarhyttan, Norberg (Västm. l.).	A. fordrade avskedade kamraters återtagande.
459	29 dec.	23 febr. 1918	57	S.	Arbetare i mek. verkstad.	Linköping.	A. fordrade 10—15 öres förhöjning av timlönen. Ag. erbjöd 5—8 öre.

1 Sverige, påbörjade under år 1917: fjärde kvartalet (forts).

8	9	10	11	12	13	14	15	Löpande årsnr
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar	
berörda arbetsgivare	strejkande arbetare	utestängda arbetare	arbetsgivare	arbetare				
1	24	—	Sv. A.	Sågv. f.	Ackordslönen höjdes med 10 %.	ag., a.	[451]) 70 arbetare berördes indirekt av konflikten.	451
1	88	—	Sv. A.	—	Arbetarna återgingo icke. Driften fortsattes med minskad personal.	ag.		452
3	64	—	Sv. A.	Transp. f.	A. erhöllo, av ag. erbjudna, 30 kr.	ag.		453
1	17	—	Sv. A.	L. S.	Arbetaren avskedades icke.	ag.		454
1	21	—	—	—	A:s villkor.	ag.		455
1	30	—	Sv. A.	—	Timlönen ökades med 6 öre samt efter 1 april 1918 med ytterligare 1 öre. I dyrtidstillägg för år 1917 beviljades 15 kr.	ag., a.		456
1	349	—	Sv. A.	Met. f.	Arbetaren återtogs icke.	ag.		457
1	12	—	Sv. A.	Grov. f.	Arbetarna återtogos icke.	ag., a.		458
1	206	—	Sv. A.	Met. f. Trä. f. Gjut. f.	Timlönen ökades med 7—12 öre. Dessutom beviljades krigstidshjälp att utgå med 6 öre per tim. till gift och 4 öre per tim. till ogift arbetare.	ag.	[459]) 33 arbetare berördes indirekt.	459

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.)

42. Vid ett pappersbruk skulle en där anställd papperssortererska, S., utforska huru mycket papper, som fanns av en viss sort. Detta papper låg uppstaplat vid en skärmaskin i ett rum strax bredvid sortersalen. Skärmaskinen var ej igång utan dragremmen gick på nollskivan. Remmen, som i sned riktning fortsätter genom golvet, var blottad ungefär en meter. Över denna rem hade ej föreskrivits något skydd på grund av maskinens plats i arbetslokalen. Då S. vid ett tillfälle skulle stiga över denna rem, fastnade hennes kjol i remskivan och slungade henne baklänges, över en remskiva hårt mot golvet. S. fördes genast till närmaste lasarett, men avled påföljande dag efter genomgången operation.

43. I en cellulosafabrik inträffade följande olyckshändelse.

En arbetare J., anställd som separatorskötare i sileriet och som där avslutat sitt arbete kl. 6 e. m., skulle biträda i massabingarna med massaösning, emedan den mekaniska massaösaren råkat i olag. Massaösaren utgöres av en skopelevator, som rör sig fram och åter över den öppna bingen och drives med en elektrisk motor, men anordningen för elevatorns rörelse fram och åter hade vid tillfället råkat i olag, varför massan måste skottas för hand fram till elevatorn. Sedan J. vid 7-tiden på e. m. varit sysselsatt med att sänka skopelevatorn djupare ned i massabingen, varunder han uppehållit sig på en plattform över massaösaren skulle han åter stiga ned från densamma. Härvid sökte han trampa på en skiljevägg mellan tvenne bingar men halkade och föll ned i ena bingen dit het massa c:a 20 min. tidigare blivit påsläppt. På hans rop tillkommo arbetskamraterna, som ägnade honom den första vården, varefter han i tillkallad ambulans ofördröjligen fördes till lasarett där han dock fem dagar senare avled av de erhållna skadorna.

För att förebygga ett upprepande av olycksfallet föreskrev yrkesinspektören att på skiljeväggen mellan bingarna skulle anordnas en gångbana av minst 0·6 meters bredd och försedd med uppstående fotlister.

44. En arbetare P., som var sysselsatt med att frigöra ett vattenhjul från is, hade avisat den ena halvan av hjulet. Då han sedan började arbeta på den andra sidan kom hjulet i rörelse på grund av den ensidiga isbelastningen, varvid P. halkade och drogs ned mellan hjulet och stenbänken samt krossades till döds.

Vid senare verkställd inspektion föreskrevs, att vid arbeten med vattenhjulet alltid kvarnstenarna skola vara sänkta, så att de ligga mot varandra och därigenom hindra ofrivillig igångsättning.

45. K. var sysselsatt med sotning av ett gasrör till en rostugn. Röret var placerat 4 meter från golvet, varför K. stod på en stege upprest mot ugnen. Han hade just öppnat sotluckan och börjat sotningsarbetet, då han bedövades av den utströmmande gasen och föll mot järngolvet.

Efter erhållet första förband över ett sår i huvudet fördes den skadade till lasarettet där han dock senare avled till följd av krosskadan.

46. Några arbetare voro en dag sysselsatta med höpressning, vilket verkställdes medelst en av en motor driven höpress. Remmen mellan motorn och pressen brukade ofta glida av remskivan, var efter den åter pålades utan att motorn stoppades.
Vid ett tillfälle hade remmen glidit av remskivan på pressen och under slingrande rörelser i stark fart förts utefter marken mot den plats där en av arbetarna stod. Denne sökte förgäves springande undkomma men fattades av remmen samt fördes mot motorn och drogs med av dennas remskiva några varv runt, varvid han skadades så svårt, att han påföljande dag avled.

47. Med ett elektriskt tåg vid ett sågverk, skulle en arbetare K. begiva sig till sitt arbete. Vagnarna i tågsättet voro ej kopplade utan dessa skjötos, till ett antal av 20 st., framför loket. Medan tåget var i rörelse lyckades K. hoppa upp på en av de främsta vagnarna och placera sig på ena kanten av densamma. Då tåget kom i närheten av godsmagasinet gick en stark ryckning genom tågsättet, varvid K. förlorade balansen och föll baklänges ned på spåret framför efterföljande vagn. Innan olyckshändelsen observerats och tåget stannat hade 5 eller 6 vagnar gått över K., som härunder fått huvudet och högra axeln krossade samt högra benet avklippt strax nedanför knäet. K. ljöt en ögonblicklig död.
Emedan vagnarna endast voro avsedda för transport av virke och timmer samt bestodo av öppna ramar utan botten, voro arbetarna av arbetsledningen förbjudna att medfölja dessa virkeståg.

48. Under det att en mjölnare B. låg och sov i sin säng i kvarnen, lossnade en remskiva från en i gång varande ångmaskinsaxel samt rullade fram till sängen och träffade B. i huvudet. B. avled tre timmar därefter av de erhållna krosskadorna.

49. Under ett tillfälligt uppehåll i arbetet vid en frönötningsmaskin gick en arbetare bort och ställde sig att se på maskinen. Han kom därvid i närheten av en oskyddad transmissionsaxel, varvid han fastnade på densamma och drogs med runt. Vänstra armen blev därvid skiljd från bålen. Av skadorna avled han samma dag. Underinspektören hade vid tidigare inspektion föreskrivit skydd vid de maskiner, som användes på logen i fråga. Dessa skydd blevo även utförda, men då denna loge revs och en ny uppfördes, blevo skyddsanordningarna ej där uppsatta förrän efter olycksfallet.

50. En olyckshändelse, som uteslutande får tillskrivas den förolyckades egen dumdristighet, inträffade en dag under följande omständigheter.
Vid ett tillfälligt uppehåll i arbetet begav sig en arbetare upp på en masugn för att »taga en elektrisk stöt» från en kraftledning, i vilken framgick en elektrisk ström av 500 volts spänning. Han avråddes därifrån av sina kamrater, men gick i trots därav upp på masugnskransen, lade sig på en ställning för att komma åt trådarna samt grep tag i dessa. Den därvid erhållna stöten hade döden till följd.

51. Under skogsavverkning var en arbetare A. sysselsatt med kvistning av ett träd, medan en broder och en tredje person höllo på att fälla ett träd strax bredvid. Varningsrop höjdes en stund innan trädet skulle falla samt ett andra, då trädet föll. Vid detta senare skulle A. springa undan men sprang åt fel håll, så att han fick trädet över sig. A. föll därvid omkull och slog huvudet mot en stubbe så att huvudskålen spräcktes. Döden följde ungefär ett dygn senare.

52. Ett godståg växlade vid en järnvägsstation och blev därvid något försenat. När växlingen var klar gavs signal för avgång. Tvenne bromsare, som tjänstgjorde å tåget, kommo då springande och sökte hoppa upp på det redan igång varande tåget. Den ene kom lyckligt upp men den andre, R., slant och kom under en vagn i tågsättet. Stationsinspektoren, som var åsyna vittne till olyckshändelsen, sökte genast stoppa tåget men lyckades ej stanna detta förrän c:a 150 m. från olycksplatsen. Vid framkomsten till tåget befanns R. fastklämd i bromsinrättningen under en av vagnarna. Ena sidan av huvudet var illa tilltygad, varigenom R. troligen ljöt en ögonblicklig död.

53. Under inspektion av linjen mellan tvenne stationer hade H. vid ett tillfälle lämnat sin dressin på järnvägsspåret och gått in i en vaktkur, då han plötsligt observerade ett försenat tågs ankomst. H. sprang ut på spåret, för att lyfta av dressinen, men kom försent och blev överkörd.

54. En arbetare P. var sysselsatt med att på en mindre kantsåg kanta bräder, då en ribba av klingan kastades tillbaka och träffade honom i magen. P. avled några dagar därefter av de erhållna skadorna.

Sågen var försedd både med såväl skydd över klingan som klyvkniv bakom densamma. Under arbetet hade emellertid samlats så mycket avfall vid sågbänken att den ifrånsågade ribban icke föll ordentligt ned från bänken utan stannade i lutande ställning mot klingan. Ribbans övre ända hade då troligen stött emot klingan och fattats av denna med ovannämnda olyckliga påföljd.

55. Vid en fabrik pågick en dag växling av tomvagnar. Trenne vagnar hade avhämtats vid fabriken och införts på ett sidospår, där de kvarlämnats medan lokomotivet hämtade andra vagnar.

En arbetare P. stannade kvar vid de å sidospåret avlämnade vagnarna, vilka av någon anledning, troligen den vid tillfället rådande starka blåsten, kommit i rörelse och hade gående framför vagnarna försökt få dessa att stanna, vilket icke lyckats honom. Samtidigt närmade sig lokomotivet skjutande några vagnar framför sig, vilket P. antagligen icke observerat i följd av mörkret, utan har han fått en knuff, fallit framstupa och kommit under den främsta vagnen, vilken urspårade. Vagnen nedsjönk i den av regn upplösta marken så djupt, att vagnskorgen vilade mot marken, varvid P., som låg under vagnen, blev så illa klämd att han avled av de därvid ådragna skadorna.

Författningar rörande sociala frågor

(inklusive folkhushållningsfrågor).

(Forts.)

I Svensk Författningssamling hava under tiden 24 april—30 maj 1918 publicerats följande författningar rörande sociala (folkhushållnings-)frågor.

Nr.		Daterad.
205.	Lag om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden	26 april.
206.	K. förordn. med närmare bestämmelser för verkställighet av lagen den 26 april 1918	26 »
207.	Lag om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden	30 »
208.	K. kung. ang. tillämpn. av vissa bestämmelser i lagen den 30 april 1918	30 »
209.	Lag om fortsatt tillämpn. av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäliga pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden	30 »
210.	K. kung. om fortsatt tillämpn. av 2—12 §§ i lagen den 19 juni 1917	30 »
220.	K. kung. ang. fortsatt giltighet av vissa författningar och förordnanden, som meddelats med avseende å utomordentliga, av krig föranledda förhållanden	26 »
222.	K. kung. ang. fortsatt giltighet av vissa författningar och förordnanden ang. maximipris	30 »
223.	Lag om ändrad lydelse av 16 och 41 §§ i lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd	26 »
226.	K. förordn. ang. förbud mot uppsamling och användning av vissa vilda bärväxter till framställning av surrogat för näringsmedel m. m.	26 »
227.	K. kung. ang. lösen för bevis om tillstånd att använda vissa vilda bärväxter till framställning av surrogat m. m.	26 »
228.	K. kung. ang. lån av statsmedel för anskaffande och tillhandahållande av utsäden av vissa sädesslag ävensom av utsädespotatis	29 »
229.	K. kung. ang. lösen för bevis om tillstånd till användning av mjöl, stärkelse eller kli för industriell eller hantverksmässig tillverkning	3 maj
248.	K. kung. ang. uppgifter om användningen av odlad jord år 1918	10 »
249.	K. kung. om ändrad lydelse av § 4 i förordn. den 20 juli 1917 ang. lokala myndigheter för livsmedelsregleringen	10 »
251.	K. kung. innefattande tillägg till förordn. den 16 nov. 1917 ang. maximipris å naturligt smör	14 »
252.	K. kung. innefattande tillägg till förordn. den 22 jan. 1918 med vissa föreskrifter rör. försäljning av grädde	14 »
256.	Lag om ändrad lydelse av 37 § i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete	26 april
258.	K. kung. ang. förbud mot utförsel av fisk från Västerbottens län	14 maj
259.	K. kung. ang. förbud mot utförsel av fisk från Norrbottens län	14 »
260.	K. förordn. ang. maximipris å ost	14 »
263.	K. kung. ang. tillämpn. av 14 och 15 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring	26 april
272.	K. kung. ang. minimipris å brödsäd m. m.	21 maj.
278.	K. kung. ang. ändrad lydelse av §§ 3 och 4 i kung. den 30 juni 1916 ang. understöd till den offentliga arbetsförmedlingen	16 »
279.	K. kung. ang. ändrad lydelse av § 2 i kung. den 30 juni 1916 ang. bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande	16 »
287.	Statens Industrikommissions kung. ang. undantag från föreskrifter rörande reglering av handeln med och förbrukningen av vissa slag av beklädnadsvaror m. m.	27 »

Kortare meddelanden.

— Sociala förhållanden i allmänhet. —

Lagstiftning angående kommunala nybildningar. I anslutning till en av svenska stadsförbundet den 2 december 1911 ingiven framställning uppdrog Kungl. Maj:t den 5 december 1913 åt en kommitté att verkställa en allsidig utredning angående behovet av nya former för sammanslutning mellan olika kommuner för tillgodoseende av gemensamma behov, ävensom angående lagstiftning om ändringar i rikets kommunala och ecklesiastika indelning m. m. Till ordförande i kommittén förordnades presidenten i kammarrätten A. Petersson och till övriga ledamöter borgmästaren i Hälsingborg J. Bååth, rådmannen i Malmö K. Dahlberg, sekreteraren hos svenska stadsförbundet Y. Larsson och kammarrättsrådet S. Wåhlin.

I sitt numera avlämnade betänkande, daterat den 12 december 1917, har kommittén framlagt förslag till en serie nya författningar för reglering av kommunala nybildningar och sammanslutningar, nämligen lag om ordning och villkor för ändring i rikets kommunala och ecklesiastika indelning, lag om kommunalförbund, lag om kommunal rote samt lag om särskild bidragsskyldighet för gatuhållning m. m. i vissa samhällen. Dessutom hava framlagts förslag till ett flertal av den nya lagstiftningen betingade ändringar och tillägg till nu gällande kommunallagar.

— Arbetarskyddslagstiftning. —

Ändrad lydelse av lagen om arbetarskydd. I enlighet med av riksdagen fattat beslut har Kungl. Maj:t den 26 april 1918 förordnat, att 16 och 41 §§ i lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd skola erhålla följande ändrade lydelse:

16 §. Beträffande — — — medgives.

I fråga om arbete med vändning och stackning av torv eller annat därmed jämförligt lätt arbete, som bedrives i fria luften och icke regleras av samband med mekaniskt driven arbetsprocess, må yrkesinspektionens chefsmyndighet, om skäl därtill prövas föreligga, meddela eftergift såväl från de i 9 § andra stycket givna förbud som från stadgandena i 15 §.

41 §. Vid meddelande av sådan eftergift, som avses i 16 § andra stycket, må yrkesinspektionens chefsmyndighet tillika, där så prövas skäligt, medgiva befrielse från iakttagande av föreskrifterna i 33 och 35 §§.

Konungen — — — avse.[1]

— Socialförsäkring. —

Ändrad lydelse av olycksfallsförsäkringslagen. Genom lag den 26 april 1918 har fastställts sådan ändrad lydelse av 37 § i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, att läkarvård och läkemedel skall av arbetsgivaren bekostas från och med dagen för olycksfallet, i stället för att, efter vad förut varit stadgat, dylik skyldighet inträdde först från och med dagen efter olycksfallet.

— Kollektivavtal, arbetsavtal m. m. —

Kollektivavtalen i Tyskland år 1916.[2] Antalet under år 1916 ingångna kollektivavtal i tyska riket uppgick till 1 426, omfattande tillsammans 221 034 arbetare, mot 227 avtal med 71 873 arbetare föregående år. Oaktat antalet ingångna avtal sålunda ökats, företedde hela avtalsbeståndet under redogörelseåret en fortsatt tillbakagång, såsom följande sammanställning utvisar.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1912, sid. 831.

[2] Jfr Soc. Medd., årg. 1914, sid. 120, årg. 1915, sid. 556, årg. 1916, sid. 1072, årg. 1917, sid. 1350.

Näringsgrupper	Antal den 1 jan. 1916			Antal under år 1916			Antal den 31 dec. 1916		
	gällande kollektivavtal	Därav berörda		ingångna kollektivavtal	Därav berörda		gällande kollektivavtal	Därav berörda	
		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare
Jordbruk och skogshantering	82	569	2 346	—	—	—	82	569	2 356
Jord- och stenindustri . .	587	3 222	26 357	59	402	5 109	486	2 742	28 811
Metallindustri	1 217	12 947	129 885	91	803	37 205	1 072	11 108	166 533
Kemisk-teknisk industri . .	62	66	3 407	4	11	2 045	56	65	5 685
Fett- och lysämnesindustri	57	66	2 635	—	—	—	55	68	2 598
Textilindustri	181	445	10 191	—	—	—	179	443	10 175
Pappersindustri	171	2 026	27 410	13	502	9 783	168	1 885	25 546
Läderindustri	247	5 050	28 156	5	37	542	234	5 061	28 429
Trävaruindustri	1 230	14 647	71 041	185	7 159	34 440	1 191	12 413	73 286
Livsmedelsindustri	2 167	10 380	75 840	29	154	1 847	2 059	9 911	71 293
Beklädnadsindustri	694	16 001	74 416	8	105	320	684	16 654	70 363
Tvätt, bad, frisering . . .	87	646	1 982	3	16	67	85	671	2 013
Byggnadsverksamhet . . .	1 940	36 981	342 793	979	20 008	123 897	1 713	28 373	150 350
Grafisk industri	87	10 290	83 235	3	3	49	81	6 310	44 467
Handel	766	2 684	33 822	26	95	2 042	748	2 600	34 351
Transport	308	4 163	25 738	14	306	3 461	301	4 076	25 507
Hotell- och restaurangrörelse	256	1 429	3 730	3	123	128	207	1 148	2 920
Musik, teater m. m. . . .	32	85	458	4	4	99	34	87	446
Summa	**10 171**	**121697**	**943 442**	**1 426**	**29 728**	**221 034**	**9 435**	**104179**	**740 074**

Av de vid 1916 års utgång gällande avtalen voro 13 riksavtal, 1 366 distriktsavtal, 1 331 ortsavtal och 6 725 avtal för enskilda arbetsplatser. Beträffande riksavtalen har ingen annan förändring under året inträtt, än att tvenne inom isoleringsbranschen gällande avtal utgått och ersatts med ett gemensamt avtal, ingånget mellan de tyska isoleringsfirmornas riksförbund och tyska byggnadsarbetarförbundet.

(Reichsarbeitsblatt.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under mars 1918. Under mars månad 1918 var tillgången på arbete mycket god inom de flesta mera betydande industrigrenar, och inom järn- och stålsamt skeppsbyggnads- och maskinindustrierna arbetades alltjämt under högtryck. Textilindustrien påverkades emellertid fortfarande av råvarubristen, och i synnerhet inom bomullsbranschen visade sig arbetstillgången vara i avtagande. Löneförbättringar (krigstillägg inberäknat) kommo under månaden ytterligare c:a 220 000 arbetare tillgodo med tillsammans 67 000 pund sterling i veckan.

Antalet påbörjade arbetsinställelser utgjorde under månaden 83 med sammanlagt 46 900 berörda arbetare och 276 200 förlorade arbetsdagar mot c:a 56 000 resp. 287 500 under sistlidne februari månad samt 28 900 resp. 202 000 under mars 1917.

Antalet på arbetsförmedlingsanstalterna anmälda lediga platser utgjorde under den fyra-veckorsperiod, som slutade den 8 mars 1918, 40 720 per vecka mot 41 417 under föregående fyra-veckorsperiod och 44 608 under den period, som slutade den 9 mars 1917. Antalet tillsatta platser i genomsnitt per vecka uppgick under samma perioder till resp. 30 042, 31 876 och 35 824.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under mars 1918. Den industriella verksamheten under mars månad 1918 karakteriserades av samma livlighet som under de föregående månaderna. De viktigaste yrkesgrenarna kunde ytterligare öka produktionen, vartill bland annat förbättrade kommunikationsförhållanden bidrogo.

Sjukkassornas redovisning för sina i arbete varande medlemmar den 1 april utvisar, att de sysselsatta männen sedan den 1 mars minskats med 6 126 eller 0·1 % (mot en ökning av 1·0 % under samma tid föregående år), under det att de arbetande kvinnliga sjukkassemedlemmarna ökats med 4 313 eller 0·1 % (mot en ökning av 1·3 % under mars föregående år). För samtliga sjukkassemedlemmar blir resultatet en minskning av 1 813. Denna minskning är så ringa, att procenttalet för densamma utgör mindre än 0·1. Under mars månad 1917 ökades hela antalet arbetande sjukkassemedlemmar med 1·2 %. — Vid bedömandet av den manliga arbetskraftens förändringar med tillhjälp av denna statistik bör ihågkommas, att av krigsfångar utfört arbete ej inverkat på densamma.

Av 1 176 387 redovisade medlemmar av 36 fackförbund voro vid slutet av mars 10 206 eller 0·9 % arbetslösa mot 0·8 % vid samma tid närmast föregående månad samt resp. 1·4, 2·2, 3·3, och 2·8 % under samma månad åren 1917, 1916, 1915 och 1914.

Enligt arbetsförmedlingens statistik kommo under mars på 100 lediga platser för män 56 arbetssökande (mot 58 under februari) och på 100 lediga platser för kvinnor 85 arbetssökande (mot 93 under februari).

(Reichsarbeitsblatt.)

Arbetsmarknaden i Norge under år 1917. För att söka få utrönt, huruvida och i vilken utsträckning brist å arbetskraft gjorde sig gällande inom industrien under våren och sommaren 1917, anordnade norska arbetsgivarföreningen genom sitt statistiska kontor en undersökning angående arbetarantalet vid en del större företag under juli 1917 i jämförelse med motsvarande tidpunkt under de tre föregående åren. Undersökningen, som omfattade inalles 259 industriella anläggningar, gav till resultat en ganska stark nedgång av arbetarantalet, motsvarande mer än 10 % av den i juli 1914 sysselsatta arbetsstyrkan.

För att få ytterligare bekräftelse å detta, med hänsyn till de senaste årens ekonomiska utveckling i viss mån överraskande resultat, anordnades i slutet av september 1917 en ny undersökning, omfattande arbetsgivarföreningens samtliga medlemmar. Uppgifter erhöllos denna gång från 960 företag, vilka vid tidpunkten för undersökningen — omkring 1 oktober 1917 — sysselsatte inalles c:a 63 000 arbetare, medan de under normala förhållanden enligt egen utsago skulle haft användning för c:a 85 000. Sistnämnda siffra synes dock väl högt tilltagen och står i varje fall icke i något förhållande till berörda företags genomsnittliga arbetarantal under år 1916. Beträffande utsikterna för den närmaste framtiden uppgavs i flertalet fall, att någon minskning av arbetsstyrkan ej vore att befara, utan att snarare ett något större antal arbetare skulle kunna beredas sysselsättning (sammanlagt c:a 65 000).

Under sista kvartalet av år 1917 inträdde emellertid ytterligare en icke oväsentlig förskjutning å arbetsmarknaden till följd av råämnesbristen och de alltjämt ökade importsvårigheterna. Med hänsyn härtill anordnades vid nyåret 1918 en ny undersökning av arbetarantalet inom industri och hantverk. Uppgifter infordrades härvid från 1 743 och inkommo från 689 företag. Sammanlagda arbetarantalet vid dessa företag uppgick år 1916 till i genomsnitt 54 042. Den 2 januari 1918 sysselsattes inalles 52 533 arbetare, under det antalet arbetare, som under normala förhållanden skulle hava tagits i anspråk, uppskattades till 65 530. Under förutsättning av oförändrade import- och avsättningsförhållanden beräknades under den närmast överskådliga framtiden sysselsättning kunna beredas åt tillsamman 52 369 arbetare, en summa, som för industrien över huvud taget sålunda nära sammanfaller med det vid nyåret faktiskt redovisade arbetarantalet. Inom särskilda näringsgrenar framträda dock en del skiljaktigheter. Brist på arbetskraft förefanns sålunda beträffande gruv-, skogs- och anläggningsarbetare, medan överskott framträdde i fråga om konserv-, bageri-, konditori- och textilarbetare.

Förkortning av arbetstiden uppgavs hava ägt rum vid 42 företag, därav 17 bagerier med i genomsnitt 10·9 timmar per vecka och 5 textilfabriker med i medeltal 10·8 timmar.

(Meddelelser fra norsk arbeidsgiverforening.)

— Ut- och invandring. —

Utvandringen från Sverige under första kvartalet år 1918. Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar under första kvartalet år 1918 uppgick till 169 personer, varav 67 män och 102 kvinnor. Av utvandrarna emigrerade sammanlagt 157 personer över Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg, 10 över Kristiania, Trondhjem och Bergen samt 2 över Köpenhamn. Dessutom utvandrade 24 personer från annat land över svenska hamnar.

De i Sverige hemmahörande emigranterna befordrades från ovannämnda svenska, norska och danska hamnar i följande antal:

	1918				1917
	januari	februari	mars	jan.—mars	jan.—mars
Stockholm	31	27	31	89	94
Malmö	1	24	3	28	60
Hälsingborg	—	—	—	—	3
Göteborg	—	40	—	40	57
Kristiania	—	8	—	8	56
Trondhjem	—	1	—	1	14
Bergen	—	1	—	1	2
Köpenhamn	—	2	—	2	34
Summa	**32**	**103**	**34**	**169**	**320**

Under första kvartalet år 1917 utvandrade 320 svenska personer, och vid jämförelse härmed företer sålunda emigrationen under samma tid innevarande år en minskning av 151 eller 47·2 %. Utvandringen över svenska hamnar minskades med 57 personer (från 214 till 157) eller 26·6 %, över norska hamnar med 62 personer (från 72 till 10) eller 86·1 % samt över danska hamnar med 32 personer (från 34 till 2) eller 94·1 %.

Emigrationen under första kvartalet 1918 fördelade sig, i den mån den gått över någon av de förut nämnda svenska, norska eller danska hamnarna, på rikets olika delar sålunda:

Län	Över svenska hamnar	Över norska hamnar	Över danska hamnar	Summa år 1918	Summa år 1917
Stockholms stad	26	1	—	**27**	84
» län	13	—	—	**13**	13
Uppsala »	1	—	—	**1**	1
Södermanlands »	4	—	—	**4**	1
Östergötlands »	6	1	—	**7**	7
Jönköpings »	8	—	—	**8**	7
Kronobergs »	5	—	—	**5**	18
Kalmar »	8	—	—	**8**	26
Gottlands »	—	—	—	—	2
Blekinge »	7	—	1	**8**	7
Kristianstads »	—	—	—	—	12
Malmöhus »	17	—	—	**17**	35
Hallands »	—	—	1	**1**	13
Göteb. o. Bohus »	26	3	—	**29**	13
Älvsborgs län	6	—	—	**6**	10
Skaraborgs »	3	—	—	**3**	2
Värmlands »	4	—	—	**4**	21
Örebro »	4	—	—	**4**	4
Västmanlands »	1	—	—	**1**	9
Kopparbergs »	5	3	—	**8**	19
Gävleborgs »	1	—	—	**1**	7
Västernorrlands »	9	1	—	**10**	35
Jämtlands »	—	—	—	—	4
Västerbottens »	—	—	—	—	10
Norrbottens »	8	1	—	**9**	6
Ej angivet	—	—	—	—	4
Summa	**157**	**10**	**2**	**169**	**320**

Härtill komma de 24 emigranter, vilka såsom ovan nämnts från annat land utvandrat över svenska hamnar. Inalles befordrades alltså på denna väg 193 utvandrare.

De i Sverige hemmahörande utvandrarnas fördelning på vissa *åldersgrupper* framgår av följande översikt:

	Män		Kvinnor			
	Antal	%	Antal	%	Summa	%
Under 15 år	19	28·4	17	16·6	**36**	**21·3**
15—20 »	25	37·3	11	10·8	**36**	**21·3**
20—30 »	7	10·4	32	31·4	**39**	**23·1**
30—40 »	6	9·0	24	23·5	**30**	**17·8**
40—50 »	3	4·5	6	5·9	**9**	**5·3**
50 år och däröver	7	10·4	12	11·8	**19**	**11·2**
Summa	**67**	**100·0**	**102**	**100·0**	**169**	**100·0**

Av samtliga 169 utvandrare tillhörde sålunda 39 eller 23·1 % åldersgruppen 20—30 år, 36 eller 21·3 % gruppen 15—20 år och 30 eller 17·8 % gruppen 30—40 år. Barn under 15 år utgjorde 21·3 % av hela antalet, och 16·5 % hade uppnått 40 års ålder.

I fråga om utvandrarnas fördelning efter kön inom olika åldersgrupper förefunnos betydande skiljaktigheter. Mer än en tredjedel (37·3 %) av männen, men endast en tiondedel (10·8 %) av kvinnorna tillhörde åldersgruppen 15—20 år. Åldersgruppen 20—30 år var talrikast representerad bland kvinnorna med 31·4 % mot 10·4 % bland männen, liksom också åldersgruppen 30—40 år med resp. 23·5 mot 9·0 %.

— Arbetsförmedling. —

Arbetsförmedlingen för sjömän under första kvartalet 1918. De till socialstyrelsen inkomna rapporterna rörande Sveriges redareförenings förhyrningsverksamhet framhålla på ett tydligt sätt de prekära förhållanden, som för närvarande äro rådande inom den svenska sjöfarten och särskilt då med avseende på arbetstillfällena för sjöfolket.

Förhyrningen har omfattat 2 136 förmedlade platser varav endast 12 besatts av utlänningar.

Fördelningen på olika manskapsspecialiteter framgår av nedanstående tabellariska uppställning, varvid för jämförelse även medtagits motsvarande siffror för de tre första månaderna 1916 och 1917.

	Antal förhyrda sjömän			Därav utlänningar		
	jan.—mars 1916	jan.—mars 1917	jan.—mars 1918	jan.—mars 1916	jan.—mars 1917	jan.—mars 1918
Styrmän	24	6	10	—	—	—
Maskinister	9	7	8	—	—	—
Däckspersonal	2 413	1 322	1 121	60	28	6
Maskinpersonal	1 789	922	702	24	16	1
Kökspersonal	528	298	295	12	8	5
Summa	4 763	2 555	2 136	96	52	12

Av de uppgifter rörande antalet platssökande sjömän samt lediga platser, som mer eller mindre fullständigt lämnats från förhyrningskontoren, framgår, att arbetslösheten bland sjömännen numera är ganska avsevärd. Från 13 av de 29 förhyrningskontoren anmäles sålunda överflöd på arbetskraft, från 1 normal tillgång och likaledes från 1 brist. De övriga 14 — alla av mindre betydelse — hava icke lämnat några uppgifter i berörda hänseende. Endast för 8 hamnar föreligga fullständiga sifferuppgifter beträffande tillgång och efterfrågan på arbete, nämligen: Göteborg med 1 464 platssökande mot 864 lediga platser, Halmstad med resp. 178 och 35, Karlshamn 143 och 48, Stockholm 865 och 230, Trälleborg 40 och 21, Uddevalla 176 och 24, Västervik 16 och 8 samt Åhus 60 och 13.

Antalet ansökningar om arbete på 100 lediga platser utgjorde för ovannämda 8 hamnar 237 och varierade för de skilda orterna mellan 733 för Uddevalla och 169 för Göteborg. För Stockholm, som näst Göteborg hade den största omsättningen, var siffran 376.

De under kvartalet förmedlade 2 136 platserna äro fördelade på följande besättningskategorier: styrmän 10, maskinister 8, bästemän 17, konstaplar 4, båtsmän 52, timmermän 54, matroser 378, lättmatroser 393, jungmän 219, annan däckspersonal 4, donkeymän 32, motormän 9, eldare 544, kollämpare 116, annan maskinpersonal 1, stuertar 84, kockar 124 samt annan köks- och uppassarpersonal 87.

— Bostadsförhållanden. —

Kolonisationsförsök å kronoparker i övre Norrland. Genom nådigt brev den 30 juni 1916 uppdrog Kungl. Maj:t åt den s. k. kolonisationskommittén att verkställa utredning och avgiva förslag beträffande åtgärder för främjande av kolonisation å kronans marker i Norrland och Dalarna. Det sålunda meddelade uppdraget har i sin helhet ännu icke slutförts. Ett första resultat av kommitténs arbete föreligger emellertid i det betänkande, som den 15 december 1917 framlagts, med förslag till anordnande av kolonisationsförsök å vissa kronoparker i Västerbottens och Norrbottens län.

Enligt detta förslag skulle å de ifrågavarande kronoparkerna upplåtas kolonat av två typer, en större med odlingsmark till areal av omkring 15 hektar och en mindre om cirka 5 hektar. Kolonaten böra utläggas gruppvis, så att, där de ej förläggas invid redan befintliga gårdar, minst tre förläggas i varandras nära grannskap. Kolonaten skola mot viss årlig lega upplåtas för en tid av femton år, med rätt för kolonist att, när minst tio år förflutit, få mot viss köpeskilling kolonatet på sig överlåtet med äganderätt. Kolonist, som själv helt och hållet bebygger sin lägenhet, skall av allmänna medel erhålla byggnadshjälp, motsvarande $^3/_4$ av kostnaderna, dock högst 4 500 kronor; å de större kolonaten tillkommer dessutom odlingshjälp med 500 kronor.

Närmaste ledningen av kolonisationsförsöket skulle enligt förslaget uppdragas åt en särskild nämnd, bestående av chefen för domänstyrelsen jämte tvenne andra, av Konungen utsedda ledamöter.

Proposition angående anordnande av dylika kolonisationsförsök i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag avläts av Kungl. Maj:t den 19 mars 1918 och blev efter jordbruksutskottets hemställan jämväl av riksdagen bifallen.

Den nya bostadslagen i Preussen. Det i Soc. Medd. (årg. 1914, sid. 267) förut återgivna förslaget till bostadslag i Preussen har, efter att upprepade gånger hava behandlats i lantdagen, omsider blivit av båda husen godkänt. Den nya lagen utfärdades den 28 mars och trädde i kraft den 1 april 1918.

Förpliktelse att genom bostadsordning reglera bostädernas användning har i överensstämmelse med regeringsförslaget stadgats för kommuner med mer än 10 000 invånare. Dessa bostadsordningar skola i första hand innehålla förbud mot att till bostads- eller sovrum (ävensom kök) använda lokaler, som icke blivit därtill av vederbörande myndigheter godkända. Bostadsordningar, gällande stadskommuner, böra därutöver innehålla bland annat följande:

föreskrifter angående behörig avgränsning mellan till olika familjer upplåtna bostadsrum (inklusive kök);

bestämmelser angående begränsning av antalet personer, som få inrymmas i varje rum;

stadganden angående beskaffenheten av sovrum, som av husbönder och arbetsgivare upplåtas till tjänstefolk, lärlingar eller andra arbetare;

bestämmelser angående villkor för mottagande av inackorderingar eller andra inneboende.

Skyldighet att inrätta särskild bostadsstyrelse skall, såsom även i regeringsförslaget förutsattes, åligga kommuner med över 100 000 invånare och kan, där så finnes av behovet påkallat, också föreskrivas kommuner med 50 000—100 000 invånare. Kommuner med 10 000—50 000 invånare kunna åläggas att för handhavande av med bostadsinspektionen sammanhängande arbetsuppgifter anställa särskilt kvalificerade funktionärer, med eller utan fast avlöning.

Kommunal bostadsförmedling med obligatorisk anmälningsplikt skall inrättas i alla kommuner med över 10 000 invånare, därest icke i annan form lämpliga anordningar träffats för underlättande av anskaffandet av smålägenheter.

Till främjande av allmännyttig byggnadsverksamhet har i samband med lagens antagande anvisats ett anslag av 20 millioner mark.

(Reichsarbeitsblatt.)

— Nykterhetsrörelsen. —

Aktiebolaget Stockholmssystemets verksamhet under år 1917.[1] Den av bolagsstyrelsen utgivna berättelsen för år 1917 — bolagets fjärde verksamhetsår — utvisar en allt mer fortgående minskning av konsumtionen av spritdrycker i Stockholm. Bolagets försäljning av olika slags spirituosa uppgick inalles till endast 2·69 liter per invånare mot resp. 9·13, 8·86 och 8·77 liter under de tre första verksamhetsåren. Härtill kom omsättningen i den överlåtna rörelsen, uppgående till 1·6 liter per invånare, vadan totalförsäljningen av spirituosa sålunda utgjorde 4·3 liter, mot resp. 17·8, 16·3 och 13·7 liter per invånare under åren 1914—1916. Orsaken till denna nedgång i konsumtionen får givetvis i främsta rummet sökas i de restriktioner beträffande spritdrycksförsäljningen, som under redogörelseåret tillämpats.[2]

Omsättningens begränsning belyses även av den från bolagets motboksavdelning offentliggjorda statistiken. Antalet under året utlämnade nya motböcker uppgick till c:a 9 000 mot 19 000 föregående år. Antalet indragna böcker ökades däremot från 6 000 till över 34 000. I flertalet fall — c:a 22 000 — berodde indragningen på obetalad skatt, en diskvalifikationsgrund, som föregående år icke tillämpats. Vad övriga orsaker beträffar, hade antalet indragningar till följd av fylleriförseelser avsevärt minskats, varemot förfalskning av datumstämplar förekommit och beivrats i betydligt större omfattning än föregående år. Hela antalet gällande motböcker uppgick vid årets början till c:a 103 000, men hade vid årets slut nedgått till 87 000.

— Arbets- och löneförhållanden. —

Förkortning av arbetstiden vid statens kommunikationsverk. Telegraf-, järnvägs- och vattenfallsstyrelserna hava den 11 april 1918 fastställt sådan ändring i de den 31 juli 1917 utfärdade allmänna bestämmelserna rörande arbetare vid ifrågavarande verk (Soc. Medd. årg. 1917, sid. 1008), att arbetstiden från 1 maj 1918 skall förkortas till 52 timmar i veckan eller 9 timmar under varje helgfri vardag med undantag av lördag, då arbetstiden begränsas till 7 timmar (Sv. F. 18, nr 191).

— Levnadskostnader. —

Fortsatt tillämpning av prisockerlagen.[3] Lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäliga pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, vilken lag gällt till och med den 30 april 1918, skall enligt riksdagens beslut äga fortsatt tillämpning under ytterligare ett år, dock med det tillägg, att till lagens 10 § fogats ett nytt moment av följande lydelse:

»För vinnande av utredning, huruvida vederlag som i 2 § sägs, varit uppenbart oskäligt, eller huruvida undanhållande, varom i 3 § förmäles, eller förvärv, som i 4 § sägs, medfört fara, som i dessa paragrafer avses, må åklagaren kunna hos vederbörande auktoriserade handelskammare inhämta utlåtande i ämnet.»

Lagens 9 § har dessutom underkastats en omredigering, varigenom skyldighet att övervaka lagens efterlevnad ålagts — förutom livsmedelsnämnderna — även livsmedelsstyrelserna.

Åtgärder för främjande av trädgårdsodlingen. Jämlikt nådigt bemyndigande den 3 juli 1917 tillkallades av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet särskilda sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande de åtgärder, som lämpligen borde vidtagas för främjande av trädgårdsodlingen, företrädesvis bland mindre jordbrukare och lägenhetsinnehavare. Ifrågavarande sakkunniga hava den 16 mars 1918 till departementschefen avgivit sitt

---

[1] Soc. Medd., årg. 1915, sid. 389; årg. 1916, sid. 428; årg. 1917, sid. 669. — [2] Se härom bland annat Soc. Medd., årg. 1916, sid. 1173; årg. 1917, sid. 639. — [3] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 864.

betänkande, innefattande förslag till utbildning av fruktträdsskötare, konsulentverksamhet, inrättande av en högre undervisningsanstalt i trädgårdsskötsel i förening med anordnande av försöksverksamhet, undervisning i trädgårdsskötsel för kvinnor, premiering av trädgårdar, växtpatologisk inspektion och upplysningsverksamhet samt upprättande av en särskild byrå i lanthushållsstyrelsen för trädgårdsärenden.

Mejerihanteringen i Sverige år 1916. Enligt statistiska centralbyråns berättelse över mejerihanteringen funnos år 1916 i Sverige 1 698 mejerier, därav 669 eller 39·4 % voro andelsmejerier. Föregående år utgjorde hela antalet 1 663, varav 37·8 % andelsmejerier. Ökningen i fråga om sistnämnda kategori beror väsentligen därpå, att mejerier, tillhöriga den under år 1915 bildade Lantmännens mjölkförsäljningsförening u. p. a., som förut till större del varit redovisade bland uppköpsmejerierna, nu överflyttats till andelsmejeriernas grupp. En ganska god mätare på andelsmejerirörelsens betydelse har erhållits genom att jämföra antalet kor i medeltal under året hos andelsmejeriernas leverantörer med samtliga kor. Av denna jämförelse framgår, att c:a 25 % av samtliga kor i riket tillhörde andelsmejeriernas leverantörer (mot 22 % år 1915).

Den vid mejerierna anställda personalens storlek framgår av nedanstående sammanställning, vari för vinnande av jämförelse även anförts siffrorna för åren 1914 och 1915:

	Andelsmejerier			Övriga mejerier			Samtliga mejerier		
	1914	1915	1916	1914	1915	1916	1914	1915	1916
Föreståndare, män	350	338	338	294	290	290	644	623	628
» , kvinnor	45	40	47	60	66	70	105	106	117
Mejerister	92	96	130	144	164	169	286	260	299
Mejerskor	678	689	745	1 055	1 001	979	1 733	1 690	1 724
Maskinister	302	304	341	312	301	261	614	605	602
Övrig personal, män	180	177	629	291	336	256	471	513	885
» » , kvinnor	497	542	805	683	716	538	1 180	1 258	1 343
Summa män	**924**	**910**	**1 438**	**1 041**	**1 091**	**976**	**1 965**	**2 001**	**2 414**
» kvinnor	**1 220**	**1 271**	**1 597**	**1 798**	**1 783**	**1 587**	**3 018**	**3 054**	**3 184**

Vid samtliga mejerier voro under redogörelseåret anställda 5 598 personer, därav vid andelsmejerierna 3 035 och vid övriga mejerier 2 563. I medeltal motsvarar detta en personal av 5 personer vid varje andelsmejeri och 2 à 3 personer vid vart och ett av de övriga mejerierna. Minderåriga — under 18 år — voro 249 personer, därav 136 män och 113 kvinnor.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

April månad år 1918.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under april månad.

Översikt av verksamheten under *april* månad år 1918.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	3 137	1 431	1 114	2 725	3 576	1 747	**5 862**	**5 007**	**2 861**
Stockholms län	1 342	1 123	925	294	420	161	**1 636**	**1 543**	**1 086**
Uppsala stad och län	730	384	288	271	256	196	**1 001**	**640**	**484**
Södermanlands län	485	360	264	297	296	154	**782**	**656**	**418**
Östergötlands län	877	540	388	731	587	384	**1 608**	**1 127**	**772**
Norrköping	937	285	249	1 310	362	172	**2 247**	**647**	**421**
Jönköpings län	400	318	226	278	250	150	**678**	**568**	**376**
Kronobergs län	206	73	63	221	70	52	**427**	**143**	**115**
Norra Kalmar län	46	35	19	57	52	37	**103**	**87**	**56**
Södra Kalmar län	121	121	92	126	100	62	**247**	**221**	**154**
Gottlands län	98	93	55	68	80	37	**166**	**173**	**92**
Blekinge län	550	305	253	361	361	253	**911**	**666**	**506**
Kristianstads län	373	470	295	325	495	232	**698**	**965**	**527**
Malmöhus län: Malmö	1 535	684	589	1 850	1 359	967	**3 385**	**2 043**	**1 556**
Malmöhus län: Lund	212	95	91	120	62	55	**332**	**157**	**146**
Malmöhus län: Landskrona	98	92	71	136	64	44	**234**	**156**	**115**
Malmöhus län: Hälsingborg	755	296	266	952	297	191	**1 707**	**593**	**457**
Malmöhus län: Ystad	149	76	70	112	54	37	**261**	**130**	**107**
Malmöhus län: Trälleborg	137	143	103	65	56	38	**202**	**199**	**141**
Malmöhus län: Eslöv	144	114	99	50	66	39	**194**	**180**	**138**
Malmöhus län: Skurup	57	62	55	28	40	25	**85**	**102**	**80**
Hallands län	143	145	85	144	136	77	**287**	**281**	**162**
Göteb. o. Bohus län	315	308	240	196	189	92	**511**	**497**	**332**
Göteborg	1 642	1 376	1 223	1 901	1 203	745	**3 543**	**2 579**	**1 968**
Älvsborgs län	1 150	422	392	2 538	273	238	**3 688**	**695**	**630**
Skaraborgs län	366	413	267	250	325	169	**616**	**738**	**436**
Värmlands län	125	121	99	156	231	120	**281**	**352**	**219**
Örebro län	532	639	356	355	448	224	**887**	**1 087**	**580**
Västmanlands län	479	302	194	298	366	205	**777**	**668**	**399**
Kopparbergs län	334	217	167	324	397	231	**658**	**614**	**398**
Gävle stad och län	348	273	234	203	130	103	**551**	**403**	**337**
Västernorrlands län	330	139	89	175	180	108	**505**	**319**	**197**
Jämtlands län	239	151	122	214	250	102	**453**	**401**	**224**
Västerbottens län	109	63	49	158	171	113	**267**	**234**	**162**
Norrbottens län	104	111	78	133	159	109	**237**	**270**	**187**
Tillsammans april 1918	**18 605**	**11 780**	**9 170**	**17 422**	**13 361**	**7 669**	**36 027**	**25 141**	**16 839**
» mars 1918	17 849	10 267	7 675	15 219	10 671	6 244	33 068	20 938	13 919
» april 1917	14 138	11 218	7 263	10 571	11 682	6 668	24 709	22 900	13 931
» » 1916	12 753	12 494	8 389	9 880	12 776	6 908	22 633	25 270	15 297
» » 1915	15 654	10 330	7 784	11 016	11 013	6 437	26 670	21 343	14 221

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk m. m.	3 766	4 318	3 233	916	1 850	914	**4 682**	**6 168**	**4 147**	76	67
därav arbetssökande personer	3 598			890			**4 488**				
Skogshushållning	581	509	374	—	145	145	**581**	**654**	**519**	89	79
därav arbetssökande personer	554			—			**554**				
Gruvdrift och malmförädling	127	125	92	1	—	—	**128**	**125**	**92**	102	74
därav arbetssökande personer	123			1			**124**				
Industri och hantverk m. m.	7 670	2 573	2 001	6 820	829	614	**14 490**	**3 402**	**2 615**	426	77
därav arbetssökande personer	7 077			6 669			**13 746**				
Handel och samfärdsel	1 863	1 190	773	1 576	1 694	979	**3 439**	**2 884**	**1 752**	119	61
därav arbetssökande personer	1 665			1 483			**3 148**				
Husligt arbete	—	1	1	7 828	8 698	4 946	**7 828**	**8 699**	**4 947**	90	57
därav arbetssökande personer	—			6 332			**6 332**				
Allmän o. litterär verksamhet	10	24	17	111	132	60	**121**	**156**	**77**	78	49
därav arbetssökande personer	10			109			**119**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	4 588	3 040	2 679	170	13	11	**4 758**	**3 053**	**2 690**	156	88
därav arbetssökande personer	3 648			156			**3 804**				
Summa för april 1918	**18 605**	**11 780**	**9 170**	**17 422**	**13 361**	**7 669**	**36 027**	**25 141**	**16 839**	143	67
därav arbetssökande personer	**16 675**			**15 640**			**32 315**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	April	Mars	April	April	Mars	April
Jordbruk och skogshushållning m.m.	1917	1918	1918	1917	1918	1918
Män	63	103	*90*	54	66	*75*
Kvinnor	45	56	*46*	44	46	*53*
Tillsammans	**58**	**91**	*77*	**51**	**61**	*68*
Övriga näringsgrenar						
Män	186	225	*205*	75	81	*80*
Kvinnor	100	157	*145*	60	61	*58*
Tillsammans	**132**	**184**	*168*	**65**	**69**	*66*
Samtliga yrkesgrenar						
Män	126	174	*158*	65	75	*78*
Kvinnor	90	143	*130*	57	59	*57*
Tillsammans	**108**	**158**	*143*	**61**	**66**	*67*

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under april 1918 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 1 825 platser, varav 1 157 manliga och 668 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 688, 1 128 och 560 samt under nästlidna månad resp. 1 082, 738 och 344.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala stad och län			Södermanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	52	69	50	763	1 017	789	328	325	269	212	261	159
Därav kvinnor	36	50	38	56	164	55	73	74	68	24	52	20
B Skogshushållning	1	—	—	101	114	84	38	36	23	6	11	9
II. Gruvdrift och malmförädling	1	—	—	4	—	—	5	—	—	2	1	1
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	8	8	7	10	3	3	6	—	—	3	—	—
Därav kvinnor	3	1	1									
B Metall- och maskinindustri	488	175	115	57	4	3	57	7	2	101	18	10
Därav kvinnor	68	48	42									
C Trävaruindustri	24	28	11	28	31	26	3	1	—	2	2	1
Därav kvinnor	4	2	—									
D Byggnadsverksamhet	882	145	114	115	77	47	85	17	7	18	9	9
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	13	6	4	7	1	1	2	—	—	1	1	1
Därav kvinnor	5	3	2									
F Textilindustri	20	2	1	4	—	—	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	19	—	—	4	—	—				1	—	—
G Beklädnadsindustri	119	123	41	4	3	1	15	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	113	118	41	3	3	1	1	—	—			
H Närings- o. njutningsämnesindustri	295	36	24	6	17	5	24	4	3	4	—	—
Därav kvinnor	84	29	19	3	17	5	3	2	2	1	—	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	34	57	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	31	18	12									
J Trämasse- o. pappersindustri	19	32	12	18	2	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	12	29	12									
K Grafisk industri	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	2	1	—									
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	52	47	42	18	—	—	25	4	2	19	16	11
Därav kvinnor	—	11	11							4	—	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	92	40	19	1	1	1	—	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	62	21	12	1	1	1						
B Butiks- och magasinspersonal	248	218	148	14	2	1	7	1	1	2	—	—
Därav kvinnor	84	41	21	1	1	—	5	1	1	2	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	278	520	268	38	23	16	6	18	12	12	7	6
Därav kvinnor	255	507	263	36	23	16	6	18	12	11	5	4
D Landtransport	189	211	108	38	9	8	27	7	2	9	9	8
Därav kvinnor	16	34	5				1	—	—	4	5	4
E Vattentransport	110	32	22	37	9	7	2	1	—	1	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	15	44	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	14	37	36									
V. Husligt arbete	1 857	2 567	1 209	189	211	83	179	160	117	249	233	125
Därav kvinnor	1 857	2 567	1 209	189	211	83	179	160	117	249	233	125
VI. Allmän och litterär verksamhet	51	70	31	1	—	—	3	1	1	1	1	1
Därav kvinnor	45	53	19	1	—	—	3	1	1	1	1	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	1 009	576	550	183	19	10	189	57	44	139	87	77
Därav kvinnor	15	6	4									
Summa för april månad år 1918	5 862	5 007	2 861	1 636	1 548	1 086	1 001	640	484	782	656	418
Därav kvinnor	2 725	3 576	1 747	294	420	161	271	256	196	297	296	154
» » » månad år 1917	5 243	4 336	2 614	1 313	1 642	815	663	703	431	526	629	329
Därav kvinnor	2 292	2 867	1 492	257	394	152	255	297	208	237	243	129

Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			Gottlands län			
Norrköping			Övriga anstalter															
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
121	151	110	417	455	305	106	120	59	9	22	12	114	149	101	61	72	42	*A*
7	38	11	70	117	70	12	41	10	3	12	7	26	66	41	9	21	6	
—	6	6	64	36	23	58	23	14	2	—	—	14	12	7	2	8	—	*B*
—	—	—	9	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
1	—	—	4	2	2	63	122	101	7	16	11	7	16	16	12	15	4	*A*
73	15	12	46	9	5	25	20	12	3	—	—	8	6	4	1	—	—	*B*
5	—	—																
46	5	5	6	6	4	4	10	2	—	1	1	—	2	—	—	—	—	*C*
277	59	55	122	36	27	18	12	6	12	5	5	15	3	3	3	1	1	*D*
9	1	1	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*E*
4	—	—																
1 113	7	5	44	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
930	7	5	43	—	—	2	—	—										
64	5	1	22	13	7	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*G*
61	5	1	20	12	7	—	1	1										
43	12	12	19	5	4	8	1	1	—	1	1	3	2	2	—	1	—	*H*
5	11	11	8	3	3	2	1	1	—	1	1	1	1	1	—	1	—	
7	—	—	1	—	—	10	3	1	278	—	—	3	2	2	—	—	—	*I*
6	—	—				8	—	—	159	—	—	1	1	1				
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	*J*
2	—	—																
6	5	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*K*
4	5	5																
24	—	—	18	6	5	5	7	—	—	—	—	2	—	—	3	1	—	*L*
1	—	—	2	—	—	—	3	—										
																		IV.
2	—	—	10	5	4	3	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	*A*
			4	—	—	1	1	1				1	—	—				
18	9	7	14	6	6	7	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2	2	*B*
7	3	1	7	2	2	5	—	—							1	1	1	
23	31	15	53	64	46	23	35	22	8	11	8	14	12	6	9	8	3	*C*
19	28	18	53	62	45	22	35	22	8	11	8	13	11	6	8	8	3	
41	26	18	29	32	16	5	1	1	—	—	—	1	1	—	14	7	4	*D*
4	12	6	7	9	6	1	—	—				1	—	—	1	—	—	
26	—	—	7	2	2	1	—	—	—	—	—	7	2	2	—	—	—	*E*
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	*F*
															—	1	—	
134	246	119	497	376	245	219	155	103	50	46	36	140	73	50	49	48	27	V.
134	246	119	497	376	245	219	155	103	50	46	36	140	73	50	49	48	27	
5	7	—	12	6	5	5	13	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	VI.
5	7	—	12	5	5	5	13	12	1	—	—							
210	62	50	213	60	58	113	43	40	57	41	41	21	21	15	10	9	9	VII.
116	—	—	8	1	1	1	—	—										
2 247	647	421	1 608	1 127	772	678	568	376	427	143	115	350	308	210	166	178	92	
1 810	362	172	781	587	384	278	250	150	221	70	52	188	152	99	68	80	37	
1 046	578	377	1 315	1 273	809	377	409	233	111	183	73	296	304	207	96	189	49	
381	317	161	642	635	390	212	204	129	68	104	48	150	189	90	33	105	25	

Yrkesgrupper	Blekinge län			Kristianstads län			Malmöhus					
							Malmö			Hälsingborg		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	**218**	**258**	**193**	**264**	**468**	**228**	**116**	**221**	**179**	**85**	**138**	**99**
Därav kvinnor	101	139	99	57	165	47	51	139	116	9	40	14
B Skogshushållning	—	—	—	**19**	—	—	**1**	**131**	**131**	—	—	—
Därav kvinnor							—	130	130			
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	**15**	**25**	**15**	**1**	—	—	**39**	—	—
Därav kvinnor							1	—	—			
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	**83**	**64**	**60**	**16**	**69**	**46**	**2**	**6**	—	**9**	**5**	**5**
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	**24**	**3**	**2**	**4**	**3**	**2**	**220**	**24**	**19**	**52**	**7**	**6**
Därav kvinnor							78	7	2	1	—	—
C Trävaruindustri	**2**	**1**	**1**	**1**	**3**	**1**	**28**	**4**	**2**	**8**	**8**	**6**
Därav kvinnor							6	1	1	—	3	2
D Byggnadsverksamhet	**41**	**23**	**17**	**13**	**9**	**1**	**486**	**77**	**77**	**94**	**88**	**83**
Därav kvinnor										1	—	—
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	—	—	—	**32**	**4**	**2**	**503**	—	—
Därav kvinnor							19	1	—	376	—	—
F Textilindustri	**2**	—	—	**1**	—	—	**212**	—	—	**289**	**2**	**2**
Därav kvinnor	2	—	—				139	—	—	261	—	—
G Beklädnadsindustri	**4**	**2**	—	**10**	**5**	**3**	**356**	**44**	**26**	**38**	**3**	**2**
Därav kvinnor	3	—	—	4	5	3	339	40	23	27	3	2
H Närings- och njutningsämnesindustri	**9**	**3**	**2**	**11**	**1**	—	**150**	**3**	**3**	**42**	—	—
Därav kvinnor	—	2	1	2	—	—	52	3	3	8	—	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	**24**	**2**	**2**	**4**	**31**	**31**
Därav kvinnor							17	1	1	1	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	**1**	—	—	—	—	—	**23**	**8**	**7**	**14**	—	—
Därav kvinnor							20	8	7	12	—	—
K Grafisk industri	—	—	—	**1**	—	—	**2**	—	—	—	**1**	**1**
Därav kvinnor				1	—	—						
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	**52**	**24**	**20**	**1**	**1**	—	**154**	**81**	**76**	**28**	**5**	**4**
Därav kvinnor	7	—	—				48	56	55	14	—	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	**76**	**13**	**8**	**2**	—	—
Därav kvinnor							44	5	2	1	—	—
B Butiks- och magasinspersonal	**19**	**6**	**5**	**3**	—	—	**165**	**35**	**26**	**19**	**2**	**1**
Därav kvinnor	9	1	1	2	—	—	98	24	16	13	2	1
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	**25**	**32**	**26**	**35**	**36**	**27**	**63**	**85**	**55**	**34**	**37**	**24**
Därav kvinnor	22	29	24	33	32	23	54	79	51	30	35	23
D Landtransport	**12**	**12**	**7**	**4**	**2**	—	**208**	**237**	**99**	**25**	**22**	**8**
Därav kvinnor	2	1	—				99	141	60	1	6	—
E Vattentransport	**50**	**3**	**3**	**4**	—	—	**40**	**22**	**22**	**103**	**2**	**2**
Därav kvinnor										1	—	—
F Handel o. samf., ej särsk. spec.	—	—	—	—	—	—	**3**	**1**	**1**	—	**4**	**4**
Därav kvinnor										—	4	4
V. Husligt arbete	**215**	**189**	**128**	**225**	**292**	**158**	**784**	**723**	**499**	**185**	**192**	**139**
Därav kvinnor	215	189	128	225	292	158	784	722	498	185	192	139
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	**1**	**1**	**1**	**2**	**3**	**3**	—	**6**	—
Därav kvinnor				1	1	1	1	2	2	—	6	—
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	**154**	**46**	**42**	**70**	**50**	**45**	**237**	**319**	**319**	**134**	**40**	**40**
Därav kvinnor										11	6	6
Summa för april månad år 1918	**911**	**666**	**506**	**698**	**965**	**527**	**3 385**	**2 043**	**1 556**	**1 707**	**593**	**457**
Därav kvinnor	361	361	253	325	495	232	1 850	1 359	967	952	297	191
» » » månad år 1917	**1020**	**790**	**575**	**632**	**871**	**475**	**2 449**	**1 693**	**1 211**	**825**	**568**	**399**
Därav kvinnor	533	419	312	333	449	232	1 289	1 017	672	315	314	212

län — Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län — Göteborg			Övriga anstalter			Älvsborgs län			Skaraborgs län			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
323	391	293	112	146	86	101	203	154	115	134	50	26	87	79	218	293	160	A
66	114	72	21	31	15	17	23	3	33	49	14	3	1	1	21	52	16	
2	7	7	5	—	—	—	—	—	4	97	95	10	3	3	15	15	12	B
									—	15	15							
1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	37	37	—	—	—	—	—	—	II.
																		III.
4	13	10	1	1	—	17	13	11	77	36	30	4	—	—	100	106	70	A
2	1	1				1	—	—							2	—	—	
40	27	14	7	3	1	179	64	59	3	1	—	45	14	11	9	7	6	B
						2	—	—										
4	—	—	4	—	—	49	16	11	1	—	—	—	—	—	2	2	2	C
2	—	—				—	2	2										
120	90	88	14	11	3	199	158	151	17	15	11	103	8	8	13	15	11	D
19	1	1	—	2	1	9	3	3	—	—	—	83	10	10	—	—	—	E
16	—	—				3	3	3				79	10	10				
37	—	—	38	—	—	885	3	3	38	—	—	3 071	236	229	—	—	—	F
34	—	—	35	—	—	862	2	2	15	—	—	2 378	196	190				
52	4	3	3	1	—	44	25	12	2	1	1	38	9	9	—	—	—	G
26	3	2	3	—	—	40	9	2	2	1	1	37	8	8				
110	3	2	2	1	—	92	90	85	5	—	—	12	—	—	11	14	5	H
48	1	1	—	1	—	45	87	88				1	—	—	7	11	4	
5	3	3	—	—	—	14	14	12	6	—	—	—	—	—	—	—	—	I
5	—	—				5	4	2	1	—	—							
1	—	—	—	—	—	17	9	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	J
						11	2	—										
—	—	—	—	—	—	7	6	4	—	—	—	3	3	3	—	—	—	K
11	3	3	—	2	—	4	9	6	10	1	—	14	19	18	1	—	—	L
5	—	—										1	—	—				
																		IV.
1	—	—	—	—	—	11	14	8	—	—	—	1	—	—	2	3	2	A
						6	3	3							2	3	2	
4	—	—	2	1	1	79	62	46	3	—	—	—	2	2	6	3	1	B
2	—	—				28	6	1	3	—	—				3	2	—	
15	10	8	2	16	11	100	59	28	26	23	13	4	5	1	27	21	18	C
14	9	8	2	16	11	94	54	24	25	19	11	1	3	—	26	20	17	
39	20	14	6	6	4	122	205	127	5	6	2	6	3	2	1	1	1	D
6	2	2	3	3	2	17	23	11	3	1	—							
3	—	—	6	—	—	134	8	7	30	1	1	5	—	—	—	—	—	E
1	—	—	—	—	—	2	17	15	1	—	—	—	—	—	—	—	—	F
279	210	150	80	83	49	749	971	608	111	101	49	30	53	28	189	235	130	V.
279	210	150	80	83	49	749	971	608	111	101	49	30	53	28	189	235	130	
4	4	3	—	2	—	15	16	3	3	3	2	—	2	1	—	2	—	VI.
3	2	2	—	2	—	13	14	1	3	3	2	—	2	1	—	2	—	
233	138	128	5	6	6	714	614	608	53	41	41	233	241	226	22	21	18	VII.
3	—	—				8	—	—				8	—	—				
1 308	924	727	287	281	162	3 543	2 579	1 968	511	497	332	3 688	695	630	616	788	436	
511	342	288	144	136	77	1 901	1 203	745	196	189	92	2 538	273	238	250	325	169	
1 278	956	697	313	404	178	2 886	2 184	1 697	333	453	246	121	128	66	289	590	201	
458	365	252	134	192	93	961	1 043	684	179	205	95	30	43	18	139	214	90	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	**103**	**154**	**99**	**282**	**362**	**239**	**301**	**333**	**202**	**67**	**128**	**63**
Därav kvinnor	20	56	23	59	118	45	62	105	56	29	69	26
B Skogshushållning	—	—	—	**38**	**42**	**24**	**19**	**7**	**5**	**30**	**4**	**2**
II. Gruvdrift och malmförädling	**3**	**3**	**3**	**10**	**22**	**9**	**2**	**4**	—	**29**	**27**	**21**
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	—	—	—	**14**	**17**	**17**	**1**	—	—	**8**	—	—
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	**7**	**1**	**1**	**20**	**10**	**6**	**29**	**5**	**2**	**24**	**24**	**22**
Därav kvinnor												
C Trävaruindustri	—	—	—	**9**	**4**	—	**1**	**3**	**3**	**11**	**8**	**7**
Därav kvinnor												
D Byggnadsverksamhet	**5**	**4**	**4**	**53**	**24**	**15**	**42**	**9**	**6**	**31**	**13**	**12**
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	**2**	**2**	**1**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Textilindustri	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
G Beklädnadsindustri	**4**	**1**	**1**	**43**	**5**	**5**	**1**	**2**	**2**	**1**	**1**	**1**
Därav kvinnor	3	1	1	21	5	5	1	2	2			
H Närings- och njutningsämnesindustri	—	—	—	**9**	**4**	**4**	—	**2**	**1**	**2**	**2**	**2**
Därav kvinnor				1	1	1	—	2	1	1	1	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	**4**	**2**	**2**	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	**6**	—	—	—	—	—	**2**	—	—
Därav kvinnor				2	—	—						
K Grafisk industri	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	—	—	—	**16**	**8**	**7**	**3**	**2**	—	**3**	**1**	**1**
Därav kvinnor				5	4	4						
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	—	—	—	—	**1**	**1**	—	—	—
Därav kvinnor												
B Butiks- o. magasinspersonal	—	—	—	**9**	**16**	**8**	**1**	—	—	**3**	**2**	**2**
Därav kvinnor				3	1	—				1	1	1
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	**8**	**12**	**7**	**22**	**27**	**19**	**23**	**29**	**18**	**56**	**57**	**40**
Därav kvinnor	8	12	7	20	25	17	22	29	18	52	53	37
D Landtransport	**1**	**1**	**1**	**21**	**41**	**23**	**17**	**9**	**4**	**13**	**14**	**10**
Därav kvinnor				7	7	5	2	1	—			
E Vattentransport	—	—	—	**3**	—	—	**2**	**1**	**1**	—	—	—
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	**125**	**162**	**89**	**234**	**285**	**145**	**211**	**225**	**127**	**235**	**266**	**161**
Därav kvinnor	125	162	89	234	285	145	211	225	127	235	266	161
VI. Allmän och litterär verksamhet	—	—	—	**3**	**3**	**3**	—	**2**	**1**	**6**	**7**	**5**
Därav kvinnor				3	2	2	—	2	1	6	7	5
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	**25**	**14**	**14**	**87**	**213**	**53**	**124**	**34**	**26**	**137**	**60**	**49**
Därav kvinnor												
Summa för april månad år 1918	**281**	**352**	**219**	**887**	**1 087**	**580**	**777**	**668**	**399**	**658**	**614**	**398**
Därav kvinnor	156	231	120	355	448	224	298	366	205	324	397	231
» » » månad år 1917	**241**	**482**	**207**	**607**	**927**	**442**	**657**	**679**	**373**	**571**	**556**	**334**
Därav kvinnor	154	312	125	334	489	284	241	285	154	280	324	186

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
42	34	28	18	32	17	64	75	46	37	59	30	7	11	6	4 682	6 168	4 147	*A*
4	8	4	8	21	10	16	38	11	19	40	18	4	7	3	916	1 850	914	
12	7	6	—	—	—	106	75	53	21	4	4	13	16	11	581	654	519	*B*
															—	145	145	
2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	128	125	92	II.
															1	—	—	III.
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	458	512	393	*A*
															8	2	2	
32	16	15	11	3	3	3	—	—	1	2	—	3	10	1	1 567	478	333	*B*
															154	55	44	
13	8	7	9	—	—	2	—	—	5	4	4	6	4	2	268	151	96	*C*
															12	8	5	
104	91	86	39	22	22	3	2	1	33	15	12	7	8	6	2 964	1 046	888	*D*
															1	—	—	
—	—	—	1	1	1	—	—	—	2	2	2	—	—	—	684	36	29	*E*
															502	17	15	
47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 806	250	240	*F*
46	—	—													4 771	205	197	
4	1	—	2	—	—	—	2	—	1	1	1	—	2	—	828	254	117	*G*
1	—	—	2	—	—	—	2	—	1	1	1	—	2	—	708	221	101	
29	13	13	10	—	—	—	3	1	1	1	1	2	—	—	899	219	171	*H*
1	—	—				—	2	1	1	1	1	2	—	—	276	178	140	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	390	114	102	*I*
															284	24	16	
4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	109	59	30	*J*
															59	39	19	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	16	13	*K*
															7	6	5	
12	27	6	5	1	1	4	2	1	2	—	—	—	—	—	486	267	203	*L*
1	—	—													88	74	70	
																		IV.
—	2	2	—	1	1	—	—	—	3	1	1	4	1	1	209	84	50	*A*
—	1	1							2	—	—	3	1	1	127	36	23	
2	2	2	3	—	—	4	—	—	5	1	1	2	1	1	641	372	262	*B*
1	—	—	3	—	—	3	—	—	2	—	—	2	1	1	285	87	47	
14	15	11	17	18	11	56	61	31	27	25	22	36	44	33	1 054	1 341	805	*C*
11	14	10	15	18	11	50	58	29	24	22	19	36	44	33	970	1 279	765	
24	21	15	8	6	5	11	4	3	4	6	4	8	5	4	888	924	498	*D*
—	1	—													175	246	101	
22	5	5	24	4	3	4	3	3	3	—	—	—	—	—	624	95	80	*E*
			4	4	3										5	4	3	
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	68	57	*F*
															14	42	40	
183	101	84	142	137	84	145	150	61	107	105	73	86	104	71	7 828	8 699	4 947	V.
138	101	84	142	137	84	145	150	61	107	105	73	86	104	71	7 828	8 698	4 946	
5	5	4	1	—	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—	121	156	77	VI.
5	5	4	1	—	—				2	2	1				111	132	60	
49	53	51	214	94	49	49	24	24	13	6	6	61	64	51	4 758	3 053	2 690	VII.
															170	18	11	
551	403	337	505	319	197	453	401	224	267	234	162	237	270	187	36 027	25 141	16 889	
203	130	103	175	180	108	214	250	102	158	171	118	133	159	109	17 422	*18 861*	7 669	
443	322	272	360	276	171	301	272	172	183	248	129	214	255	149	24 709	22 900	13 931	
157	120	106	167	174	93	159	185	126	133	157	97	103	120	68	10 571	11 682	6 668	

Livsmedelspriser under april månad 1918.

De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel, som meddelas i efterföljande tabeller sid. 636—641, hava inhämtats och uträknats på samma sätt, som de närmast föregående månaderna, varöver redogörelse förut lämnats.[1]

Betraktar man först sammandragstabellen för alla de 44 orterna tillsammantagna (sid. 636—637), så befinnnes *prisstegring* hava inträffat, i jämförelse med marsprisen, å 28 av de i varulistan upptagna artiklar, varå medelpriser kunnat fastställas. Bland dessa torde särskilt böra nämnas mjölk, alla i varulistan upptagna brödsorter, fläsk samt framförallt samtliga slag av kött (med undantag av renstek). *Oförändrade* äro genomsnittspriserna å 10 varuslag, såsom smör, ost och mjöl. En om ock obetydlig *prissänkning* har däremot noterats för 9 varuslag, bland vilka särskilt märkas ägg, salt sill och bränsle. Även priserna å risgryn och renstek hava under månaden gått tillbaka, vilket dock ej torde få tillskrivas någon allmän sänkning av prisnivån å dessa varuslag utan har sin förklaring i de svårigheter, som förefinnas i att av ett fåtal noteringar framräkna genomsnittliga priser för större områden.

Vad beträffar de särskilda varuslagen, följa här nedan några anmärkningar rörande de senast inträffade prisförändringarna. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å sid. 633, där aprilpriserna 1918 återgivas jämförda med marspriserna 1918 och aprilpriserna 1917 och 1914, samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under april 1918 angives i förhållande till motsvarande månad 1917 och 1914.

Vad först *mjölken* beträffar, så har priset å såväl oskummad och handskummad som separerad mjölk stigit under månaden å ett flertal orter, varigenom medelpriset höjts med 1 öre till resp. 36, 23 och 18 öre per liter.

Priserna å *smör* och *ost* hava under månaden förblivit oförändrade. Genomsnittspriset å *färska ägg* har under månaden endast sjunkit med 8 öre per tjog och belöper sig för månaden till ej mindre än 4·63 kr. per tjog mot 2·58 under april 1917 och 1·25 kr. under samma månad år 1914.

*Mjöl*priserna hava bibehållits oförändrade. Vad beträffar *bröd*, så hava samtliga sorter av detta varuslag liksom under föregående månad stigit i pris (jfr Soc. Medd., årg. 1918, sid. 521).

Den våldsamma prisstegringen å *kött*, som fortgått sedan de sista månaderna av år 1917, har under april framträtt på ett mycket iögonenfallande sätt. Sålunda steg under månaden priset å soppkött med 121 öre och å nötstek med ej mindre än 141 öre per kg.

Salt sill har däremot att uppvisa en sänkning av genomsnittspriset från 1·54 till 1·43 kr. per kg. Medelpriset å detta särskilt under nuvarande för-

[1] Se Soc. Medd., årg. 1915, sid. 178.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	April 1918	Mars 1918	April 1917	April 1914	Höjning (+) eller sänkning (—) från april 1914 till april 1918	Höjning (+) eller sänkning (—) från april 1917 till april 1918
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	36	35	23	14	+ 157·1	+ 56·5
handskummad	»	23	22	14	8	+ 187·5	+ 64·3
separerad	»	18	17	11	6	+ 200·0	+ 63·6
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	535	535	374	229	+ 133·6	+ 43·0
mat- (lands-)	»	480	480	325	210	+ 128·6	+ 47·7
Margarin, växt-	»	—	—	—	138	—	—
Ägg, färska	tjog	463	471	258	125	+ 270·4	+ 79·5
Potatis: gammal	5 l.	59	59	87	28	+ 110·7	— 32·2
»	hl.	1100	1049	1464	—	—	— 24·9
Ärter, gula	kg.	—	—	64	30	—	—
Bruna bönor	»	—	—	191	46	—	—
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	[1]) 42	[1]) 42	[1]) 42	31	+ 35·5	0
råg-, svenskt, bästa sort	»	36	36	36	21	+ 71·4	0
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	—	26	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	79	78	75	36	+ 119·4	+ 5·3
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	68	74	87	39	+ 74·4	— 21·8
Rågbröd:							
hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	69	68	61	41	+ 68·3	+ 13·1
mjukt: limpa, söt	»	73	70	60	38	+ 92·1	+ 21·7
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	47	44	46	30	+ 56·6	+ 2·2
Vetebröd:							
skorpor, runda, ordinära	»	177	171	118	75	+ 136·0	+ 50·0
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	84	83	68	43	+ 95·3	+ 23·5
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	145	137	81	60	+ 141·7	+ 79·0
Nötkött, färskt: stek	»	523	382	216	120	+ 335·8	+ 142·1
soppkött	»	465	344	191	99	+ 369·7	+ 143·5
Kalvkött, stek: gödkalv	»	535	425	231	131	+ 308·4	+ 131·6
spädkalv	»	353	278	141	72	+ 390·3	+ 150·4
Fårkött: färskt, stek	»	589	473	246	136	+ 333·1	+ 139·4
salt, svenskt	»	436	383	230	118	+ 269·5	+ 89·6
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	329	316	263	129	+ 155·0	+ 25·1
salt, svenskt »	»	342	337	282	136	+ 151·5	+ 21·3
Sill, salt, prima	»	143	154	102	44	+ 225·0	+ 40·2
Kaffe (obränt), prima Santos	»	304	304	308	158	+ 92·4	— 1·3
Socker, bit-	»	95	79	70	64	+ 48·4	+ 35·7
Fotogen, Water White	l.	—	—	33	20	—	—
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	7440	7500	4780	2580	+ 188·4	+ 55·6
barr-, » »	»	6260	6280	3820	2060	+ 203·9	+ 63·8
Bränntorv	100 kg.	1104	1111	460	204	+ 441·2	+ 140·0
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	—	—	772	394	—	—
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	—	—	684	227	—	—
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	370	157	—	—
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	—	—	488	182	—	—

[1]) 75 % utmalning.

hållanden synnerligen viktiga varuslag var under september 1917 0·97, under oktober 1·04, november 1·15, december 1·27, januari 1918 1·42, februari 1·51 och under mars 1·54 kr. per kg.

Genomsnittspriserna å *salt* och *svagdricka* hava under månaden endast företett en obetydlig ökning. Däremot har medelpriset å *socker* till följd av förordningen den 22 mars 1918 rörande förhöjda maximipris å detta varuslag stigit från 79 till 95 öre per kg., alltså med ej mindre än 16 öre per kg.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så hava både kol och koks samt framförallt fotogen i det närmaste försvunnit ur marknaden, varför det ej ansetts möjligt att verkställa några medeltalsberäkningar för dessa varuslag. Å såväl björk- och barrved som bränntorv har emellertid under månaden en obetydlig prisnedgång kunnat förmärkas.

Kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg under månaderna februari, mars och april redovisas i tabellen å sid. 644—648, varjämte de beräknade medelpriserna för de tre större städerna tillsammantagna återfinnas å sid. 642—643. Bägge dessa tabeller giva vid handen, att kreaturspriserna under april liksom under föregående månad varit föremål för en synnerligen kraftig prisstegring. För *svin* har stegringen i allmänhet varit mindre betydande. Dock har Eskilstuna att uppvisa en prisökning av ej mindre än 35—50 öre per kg.

Till belysande av de förskjutningar i den *allmänna prisnivån*, som ägt rum inom detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med april 1918, meddelas nedanstående indexserier, vilka utarbetats på sätt förut finnes angivet i dessa Meddelanden (årg. 1918, sid. 516—519).

	Juli 1914	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	4:e kvartalet 1917	1:a kvartalet 1918	Mars 1918	April 1918
Aritmetiska(»oväg-da») medeltal .	100	143	148	162	175	190	197	208	235	268	276	292
»Vägda» medeltal	100	130	134	142	152	166	175	181	201	228	235	247

Enligt vad den vägda indexserien utvisar, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, lyse och bränsle under april stigit med ytterligare 12 enheter, jämfört med föregående månad, och utgjorde prisstegringen från juli 1914 till april 1918 147 %. För samtliga levnadskostnader, om hänsyn tages även till de prisförändringar, som drabbat övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, skatter, kläder m. m., har stegringen till slutet av mars beräknats uppgå till 103 % (se Soc. Medd. häfte 4, sid. 464 f.). Till april kan ytterligare ökning beräknas hava ägt rum.

Tillförseln till offentliga slakthus.

April 1918.

Kreatursslag	Stockholm	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg	Göteborg [1]
	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	493	85				276	64	436
Kor	82	420	1 856	914	390	2 096	—	1 131
Övriga nötkreatur	3 796	92				1 311	838	759
Gödkalvar	525	[2] 191	190	[2] 366	115	607	127	446
Spädkalvar	391	[3] 345	340	[3] 638	914	270	95	620
Får och lamm	109	17	22	26	113	228	54	228
Svin	256	29	151	32	113	45	49	235
Spädgrisar	—	1	—	1	—	—	—	4
Hästar och föl	276	36	92	60	23	195	61	137

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

April 1918.

Kroppar av	Stockholm	Eskilstuna	Norrköping	Karlskrona	Malmö	Hälsingborg
	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	7 304	613	942	301	1 488	735
Gödkalvar	3 485	224	[2] 434	102	411	206
Spädkalvar	8 611	517	[3] 930	914	644	438
Får och lamm	2 209	24	63	113	336	127
Svin	324	33	54	113	809	49
Spädgrisar	1	1	5	—	—	—
Hästar och föl	361	39	65	14	71	55

[1]) Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre kalvar.

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1907—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	15
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	8	8	8
3	separerad	»	—	—	—	5	5	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	219	226	220	222	228	237	236	239
5	mat- (lands-)	»	199	204	198	200	205	214	213	218
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	150	151	156	164	162
7	halvfet, »	»	116	119	116	114	111	115	121	119
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	49	48	51	58	60
9	Margarin: högsta kvalitet	»	157	164	159	169	152	157	—	—
10	lägsta »	»	108	119	116	125	116	122	—	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	126	132	135	144
12	Ägg: svenska, färska	tjog	150	148	151	149	149	161	159	171
13	» konserverade	»				134	128	139	137	151
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	29	32	28	27	29	32	28	30
16	färsk	»				76	48	49	46	80
17	Ärter, gula	kg.	27	30	28	29	29	30	31	35
18	Bruna bönor	»	40	42	41	46	47	53	48	49
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort [9]	»	28	31	33	32	30	31	31	33
20	råg-, » » »	»	20	23	22	20	20	22	22	23
21	rågsikt-, » » »	»	26	29	28	26	25	27	27	29
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1] 32	[1] 33	[1] 33	34	32	36	36	42
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2] 59	[2] 59	[2] 60	39	39	40	41	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	37	41	40	40	39	41	41	43
25	mjukt, limpa, söt	»	35	39	39	39	37	38	38	40
26	» » sur	»	26	28	28	28	27	29	30	31
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära [10]	»	67	73	74	76	74	76	76	78
28	mjukt, billigaste sort: bakat med vatten [10]	»	46	51	53	45	44	45	43	46
29	» » mjölk [10]	»				61	60	61	60	61
30	Nötkött, färskt: stek	»	106	109	104	98	96	111	122	116
31	soppkött	»	89	91	85	78	78	91	100	95
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	118	122	120	117	116	123	131	130
33	spädkalv	»	64	66	63	60	58	65	72	70
34	Fårkött: färskt, stek	»	125	125	121	118	115	124	133	130
35	salt, svenskt	»	—	—	—	103	102	105	114	118
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	119	121
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	123	114	121	129	120	123	133	129
38	salt, svenskt »	»	131	121	127	138	129	129	140	137
39	» amerikanskt	»	125	121	128	149	139	136	—	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	75	76
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	108	110
42	sill	»	34	28	28	31	31	32	34	35
43	strömming	»	43	37	37	36	36	36	38	39
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	55	57
45	rödspotta (»spätta»)	»	80	81	79	80	79	77	79	81
46	salt: sill, prima	»	41	38	37	[3] 39	[3] 39	[3] 41	[3] 45	45
47	strömming	»	25	25	23	23	25	25	30	31
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	59	60	61	54	51	52	56	58
49	» » » rundskuren	»				—	—	—	76	77
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4] 116	[4] 116	[4] 115	125	155	176	170	159
51	Socker, bit-	»	62	66	67	71	69	72	67	65
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	10
53	Svagdricka	l.	—	—	—	6	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5] 16	[5] 18	[5] 18	17	15	17	20	21
55	Ved: björk-, osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560	2630
56	barr- (2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040	2110
57	Bränntorv	100 kg.	[6] 73	[6] 80	[6] 74	187	185	187	196	220
58	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	355	388	376	373	373	397	401	411
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	234	242
60	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	126	139	134	130	132	155	165	157
61	eng. kamin- » hemkörd	»	—	—	—	159	156	177	189	190

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Upp- [5]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [6]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 à 50 kg. — varest höga äggpris gällde. — [8]) Uppgifterna avse för aug. och sept. 1917 en ort, för okt. fyra och för nov. statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade terna. — [x]) Maximipris. — [xx]) Eljest fastställda pris. — (Maximipris har varit rådande å *smör*, *mjöl*, *bröd* och fr. o. m. den 27 mars, å *gryn* från förra delen av april, å *kaffe* fr. o. m. februari samt å *kalvkött* under tiden

(april 1917—april 1918) för samtliga orter.

åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1918 för 44 orter.

1915	1916	1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918	April 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
16	19	25	23	23	23	24	25	27	29	30	32	33	35	35	× 36	1
9	10	15	14	14	14	14	15	17	19	19	20	21	22	22	× 23	2
7	8	12	11	11	11	12	12	14	15	15	16	17	17	17	× 18	3
292	×× 310	× 401	× 374	× 374	× 375	× 375	× 375	× 418	× 475	× 495	× 533	× 535	× 535	× 535	× 535	4
260	295	× 358	× 325	× 325	× 325	× 325	× 325	× 365	× 420	× 437	× 475	× 480	× 480	× 480	× 480	5
197	257	× 305	295	309	322	331	333	× 300	× 300	× 300	× 328	× 330	× 330	× 330	× 330	6
149	191	× 234	228	236	247	245	249	× 230	× 229	× 230	× 268	× 279	× 289	× 290	× 290	7
82	127	× 167	170	176	172	165	169	× 170	× 167	× 168	× 186	× 188	× 188	× 190	× 190	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
170	216	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
198	237	343	258	267	284	299	341	342	375	452	548	596	554	471	463	12
169	204	307	245	[7] 267	[7] 274	[7] 280	[7] 282	[7] 285	[7] 347	386	456	467	466	447	413	13
—	526	× 955	1464	× 1063	× 1 021	× 995	—	980	× 724	× 759	× 848	× 825	× 883	× 1049	× 1100	14
36	33	× 58	87	× 66	× 63	× 63	× 65	59	× 43	× 44	× 48	× 51	× 54	× 59	× 59	15
87	76	146	—	—	—	202	90	—	—	—	—	—	—	—	—	16
57	55	× 63	× 64	× 63	× 63	× 63	× 62	× 62	× 62	× 61	× 62	—	—	—	—	17
75	111	199	191	212	220	202	236	239	199	—	—	—	—	—	—	18
40	×× 38	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	19
32	×× 29	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	20
39	×× 34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
52	50	× 68	× 75	× 66	× 64	× 64	× 64	× 64	× 67	× 72	× 72	× 72	× 73	× 78	× 79	22
46	52	× 75	× 87	× 75	× 72	× 72	× 71	× 74	× 74	× 74	× 71	× 72	× 73	× 74	× 68	23
54	53	× 62	× 61	× 62	× 62	× 62	× 62	× 62	× 63	× 63	× 64	× 63	× 64	× 68	× 69	24
48	49	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 61	× 61	× 64	× 70	× 73	25
38	38	× 45	× 46	× 46	× 48	× 45	× 44	× 44	× 44	× 45	× 44	× 45	× 45	× 44	× 47	26
88	90	× 117	× 118	× 117	× 117	× 117	× 121	× 120	× 119	× 119	× 119	× 123	× 141	× 171	× 177	27
53	54	× 68	× 68	× 68	× 68	× 68	× 68	× 69	× 69	× 69	× 67	× 72	× 77	× 83	× 84	28
67	66	× 83	× 81	× 81	× 82	× 83	× 83	× 83	× 85	× 84	× 87	× 98	× 111	× 137	× 145	29
140	193	219	216	220	224	222	208	204	205	215	258	297	319	382	523	30
119	169	193	191	193	197	195	182	178	179	189	229	265	287	344	465	31
154	203	× 215	231	223	× 150	× 150	× 150	194	239	247	301	339	358	425	535	32
87	122	× 148	141	135	× 138	× 145	× 142	146	152	159	193	225	241	278	353	33
158	215	258	246	253	259	268	260	259	256	269	316	363	400	473	589	34
139	194	241	230	236	243	236	238	242	249	263	281	315	349	383	436	35
140	184	261	259	245	—	—	[6] 330	[6] 207	[6] 236	[8] 257	300	368	385	402	392	36
191	233	× 270	263	271	275	271	271	275	277	276	× 278	× 277	× 279	× 316	× 329	37
198	246	× 287	282	288	293	289	288	292	291	297	× 294	× 285	× 296	× 337	× 342	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
80	99	122	126	97	92	105	111	124	129	137	162	172	173	180	179	40
117	149	188	186	136	149	174	184	196	202	205	237	260	261	271	268	41
45	68	91	70	78	75	97	90	108	123	119	117	95	85	82	108	42
43	56	65	60	60	58	56	59	62	73	81	88	97	91	92	97	43
62	82	111	107	93	92	93	106	110	121	125	147	160	157	157	168	44
89	123	167	160	135	132	145	160	184	184	182	233	245	233	235	259	45
57	97	105	102	100	97	97	93	97	104	115	127	142	151	154	143	46
36	61	73	70	69	66	67	70	70	75	84	85	86	87	88	88	47
72	111	152	139	138	138	142	141	152	171	191	201	225	237	241	255	48
91	139	191	176	174	181	178	176	194	203	232	255	268	264	253	283	49
161	209	× 315	× 308	× 308	× 310	× 305	× 305	× 305	× 302	—	× 305	× 304	× 305	× 304	× 304	50
66	68	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 77	× 78	× 79	× 79	× 95	51
10	13	19	16	16	16	16	18	22	25	26	27	27	28	28	29	52
7	8	10	9	9	10	10	10	11	11	11	12	12	13	13	14	53
23	27	37	33	36	37	39	43	50	—	—	—	—	—	—	—	54
2890	3810	5520	4780	4850	5070	5590	5880	6080	6410	6910	7200	7340	7490	7500	7440	55
2310	3060	4500	3820	3930	4040	4560	4740	4980	5350	5720	5960	6120	6230	6280	6260	56
290	385	670	460	400	599	730	826	816	918	955	1045	1098	1126	1111	1104	57
531	717	803	772	776	791	808	821	844	953	—	—	—	—	—	—	58
367	543	707	684	691	691	700	798	858	—	—	—	—	—	—	—	59
211	292	413	370	379	394	414	495	457	620	—	—	—	—	—	—	60
248	339	521	488	500	519	519	522	590	798	—	—	—	—	—	—	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse för maj 1917 två, för juni tre, för juli och aug. två, för sept. en ort samt för okt. sex orter sex orter. — [9]) Uppgifterna avse 1917—april 1918 75 % utmalning. — [10]) Å de orter, där i samband med den priserna från och med februari 1917 sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvalite-*socker* under hela år 1917, å *ost* fr. o. m. den 21 aug. 1917, å *potatis* fr. o. m den 16 april, å *gula ärter* 19 maj—17 sept. 1917. Allt *fläsk* kan anses hava kommit under statsreglering fr. o. m. december 1917).

1	Varuslag	2 Kvantitet	3 Stockholm	4 Södertälje	5 Uppsala	6 Nyköping	7 Eskilstuna	8 Linköping	9 Norrköping	10 Motala
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad ×	l.	*42	39	40	32	33	31	*33	32
2	handskummad ×	»	—	—	21	—	—	—	—	—
3	separerad ×	»	*23	—	19	15	17	14	*17	17
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535
5	mat- (lands-) ×	»	—	*480	*480	*480	*480	—	*480	480
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	330	—	330	—	330	—	330	—
7	halvfet, » ×	»	—	—	290	290	290	—	290	290
8	skummjölks-, » ×	»	—	—	190	—	190	—	—	190
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	514	478	479	442	497	451	474	422
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	—	*63	—	—	—	50	*63	49
13	» ×	hl.	—	—	—	—	—	—	—	929
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[2] ×	»	*42	*43	*42	*42	*44	*43	*42	*42
18	råg-, » » » ×	»	*36	*37	*36	*36	*38	*37	*36	*36
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	—	*81	*79	*79	*79	*79	*79	*79
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	*68	*74	—	—	*65	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*73	*67	*66	*68	*63	*66	*64	*66
23	mjukt, limpa, söt ×	»	*94	*80	*83	—	*83	*70	*74	*72
24	» » sur ×	»	—	*60	—	*78	*54	*61	—	*53
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*277	*163	*200	*200	*200	*150	*200	—
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	*108	*90	*103	*93	*92	*77	*92	*66
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	—	—	*203	—	*153	*148	*138	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	581	583	484	561	538	557	599	539
29	soppkött	»	539	485	419	494	485	522	577	485
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	655	601	544	581	595	582	650	593
31	spädkalv	»	414	329	344	344	410	—	—	329
32	Fårkött: färskt, stek	»	737	688	631	—	625	659	700	578
33	salt, svenskt	»	499	—	650	—	—	500	—	400
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	*360	*335	*298	—	*330	*325	335	*325
36	salt, svenskt » ×	»	*370	*337	*340	*340	*340	*335	340	*335
37	[1])Fisk, färsk: abborre	»	246	233	239	141	154	193	188	179
38	gädda	»	312	232	286	232	338	253	238	278
39	sill	»	137	150	—	—	95	100	140	100
40	strömming	»	106	143	105	78	100	100	80	98
41	torsk	»	241	220	228	217	218	196	163	—
42	rödspotta (»spätta»)	»	327	288	330	—	350	264	281	317
43	salt: sill, prima	»	136	150	151	127	155	163	155	130
44	strömming	»	100	70	98	80	—	83	90	88
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	281	290	269	274	300	270	250	263
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	400	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	*300	*300	*325	*305	—	—	—	*305
48	Socker, bit- ×	»	*93	*94	*96	*96	*97	*95	*76	*95
49	Salt (matsalt)	»	39	25	30	29	35	28	30	25
50	Svagdricka	l.	19	17	14	15	15	—	12	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	9260	10000	8190	7100	8190	7400	9000	6780
53	barr- } 3·56 kbm.)	»	7830	7000	6320	6100	6930	6600	7150	5590
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	1167	1050	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	*2010	—	*1500	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	*840	*915	*1010	*600	—	*920	*990	*1075
58	eng. kamin- » } hemkörd	»	*1045	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg: för Uppsala braxen kolja 190, sjötunga 250 à 350 och vitling 138 öre; för Visby flundra 180, gös 375, id 150 à 180, kolja 250, långa 250, piggvar 350, rödtunga 200, skrubbor 100 à 150, slätvar 300, vitling 100 à 170 och ål 81·00 och för ribbved 48·80 kr per famn. — × Maximipris. — Ransonering är införd för de varor, framför

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Jönköping	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Göteborg	Lysekil	Vänersborg	
Medelpris (öre)																
34	28	*32	*35	30	30	34	37	*34	35	*35	34	*32	42	40	40	1
23	16	—	—	—	25	20	—	—	—	—	—	—	30	—	—	2
18	13	*17	*15	14	—	18	17	*15	18	*16	15	*17	26	—	24	3
*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	4
*480	480	—	*480	*480	*480	*480	—	—	—	—	—	—	*480	480	480	5
—	330	—	—	330	330	330	—	330	—	—	330	330	330	—	—	6
—	—	—	—	—	290	290	—	290	—	—	290	290	290	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
438	405	420	457	424	434	439	470	447	450	506	413	431	482	422	428	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	*45	*53	56	*43	45	*45	—	*50	*46	50	49	*55	74	—	—	12
857	*850	—	—	—	850	*800	—	—	—	—	1450	—	1400	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
*43	*42	*41	*41	*42	*42	*40	*42	*42	*41	*42	*41	*41	*41	*42	*43	17
*37	*36	*35	*35	*36	*36	*34	*35	*37	*35	*36	*36	*35	*35	*36	*37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	*79	*79	—	*79	—	*79	—	—	—	*79	*79	*79	*79	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*65	—	—	*69	—	—	21
*71	*65	*68	*68	*60	*60	*74	*74	*74	*74	*74	*74	*70	*70	*65	*60	22
*54	*56	*62	*71	*54	*46	*51	*46	*46	*50	*47	*48	—	*92	*60	*85	23
*46	*43	*40	*43	*46	*36	*43	*38	*38	*38	*38	*36	*42	*56	*50	*49	24
*125	*150	*138	*150	*150	*200	*150	*188	—	—	*187	*120	*123	*186	*150	*200	25
*77	*77	*71	*71	*77	*77	—	*92	*77	*92	*83	*86	*55	*93	*70	*62	26
*123	*123	—	*123	*123	—	*154	—	—	—	—	—	—	*153	*140	*137	27
532	506	508	598	502	491	495	644	625	581	603	569	538	616	488	475	28
508	470	436	498	453	452	469	563	517	547	545	494	479	540	444	409	29
490	516	492	606	464	504	350	656	—	644	629	594	527	641	450	418	30
330	426	—	400	—	349	338	474	490	379	366	394	408	395	251	261	31
502	561	528	610	500	540	600	688	800	665	670	694	596	681	500	511	32
—	—	—	—	—	450	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
*325	*330	*330	*330	*325	*325	*330	*325	—	*325	*325	*325	*325	*344	*325	*330	35
*335	*335	*340	*340	*335	*335	*335	*340	*335	*335	*335	*335	*335	*350	—	*340	36
—	183	150	120	250	131	138	173	210	—	178	238	200	263	—	150	37
236	209	257	200	296	231	250	295	286	297	265	300	289	300	—	250	38
85	—	—	—	—	—	95	98	—	65	126	83	131	95	—	133	39
73	67	54	68	75	42	87	—	—	—	97	80	114	132	—	—	40
147	151	148	148	168	135	131	158	164	111	125	155	143	163	106	156	41
400	187	—	—	263	—	131	173	263	142	263	350	272	282	—	250	42
123	200	182	—	143	180	120	225	195	130	173	143	150	155	125	123	43
—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
—	—	175	—	264	250	—	—	—	—	250	238	300	275	200	300	45
—	—	—	275	—	300	—	—	—	—	—	288	—	—	—	—	46
—	—	—	*300	—	—	—	—	—	—	*300	—	*300	*300	—	—	47
*95	*92	*95	*97	*95	*96	*87	*90	*93	*95	*94	*92	*93	*93	*95	*95	48
30	25	25	30	37	44	30	30	31	37	31	35	30	30	25	30	49
—	18	12	—	10	12	10	11	12	12	12	10	11	15	—	12	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
8000	5540	6450	6350	7300	7470	9450	10900	9750	8720	10210	9170	[2])7720	10700	8400	6500	52
6800	4220	5250	5640	5870	—	6430	10500	8680	8010	9450	7780	6140	9570	7600	5250	53
—	—	—	—	—	—	1150	—	1167	1100	1125	950	1000	1583	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	*1350	—	—	—	—	*2600	—	*2000	*2250	*1150	*1800	—	—	56
—	—	—	*825	—	—	*1050	670	—	—	*700	—	—	*740	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	*990	*1035	*945	*925	*890	*1750	—	—	58

225 à 275 öre; för Linköping kolja 125 à 225, sjötunga 250 à 350 och vitling 125 öre; för Norrköping 125, lake 250 och sjötunga 200 à 300 öre; för Halmstad flundra 100 à 150, id 200, kolja 135 à 200, lake 300 à 350 öre; för Lysekil kolja 98 öre. — [2]) 75 % utmalning. — [3]) I Halmstad har betalats för bokved vilkas noteringar tecknet * är utsatt.

	1 Varuslag	2 Kvantitet	27 Borås	28 Tidaholm	29 Karlstad	30 Örebro	31 Kopparberg	32 Västerås	33 Falun	34 Domnarvet och Borlänge
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad ×	l.	37	32	*35	32	35	35	35	35
2	handskummad ×	»	—	23	—	—	—	—	20	20
3	separerad ×	»	20	18	*20	16	16	17	—	—
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535
5	mat- (lands-) ×	»	480	480	*480	480	—	*480	—	—
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	330	330	—	330	330	—	—	—
7	halvfet, » ×	»	290	290	—	290	—	—	290	—
8	skummjölks-, » ×	»	—	190	—	190	—	190	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	464	363	489	426	450	497	476	465
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	70	45	—	*53	58	—	*63	60
13	» ×	hl.	1400	850	—	*950	—	—	—	—
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[2]) ×	»	*42	*42	*43	*42	*42	*43	*44	*43
18	råg-, » » » ×	»	*36	*36	*37	*36	*36	*37	*38	*37
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	*79	*79	*79	*79	*79	—	—	—
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*70	*73	*66	*64	*64	*65	*63	*63
23	mjukt, limpa, söt ×	»	*59	*77	*88	*83	*80	*74	*84	*80
24	» » sur ×	»	*52	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*200	*200	*200	*200	*200	*150	*203	*192
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	*62	*86	*92	*91	*62	*85	*80	*80
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	—	*154	—	*120	*148	*154	*151	*141
28	Nötkött, färskt: stek	»	598	523	466	491	471	518	521	493
29	soppkött	»	471	419	430	425	433	467	481	438
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	538	496	464	534	466	555	533	500
31	spädkalv	»	370	275	344	375	319	283	388	300
32	Fårkött: färskt, stek	»	623	541	500	575	550	600	563	—
33	salt, svenskt	»	—	—	400	—	375	—	—	—
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	*330	325	*335	*330	*330	*330	—	—
36	salt, svenskt » ×	»	*340	335	*345	*340	*340	*340	*345	—
37	[1])Fisk, färsk: abborre	»	194	180	196	180	170	166	152	155
38	gädda	»	269	287	260	241	260	254	275	260
39	sill	»	150	100	144	90	—	100	108	100
40	strömming	»	110	106	122	99	95	107	90	93
41	torsk	»	150	157	189	181	160	193	170	185
42	rödspotta (»spätta»)	»	299	233	225	321	280	—	252	—
43	salt: sill, prima	»	115	96	148	150	110	113	169	170
44	strömming	»	—	—	100	—	70	85	88	83
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	280	—	300	—	264	250	292	275
46	» » » rundskuren	»	—	—	400	—	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	*300	*300	—	—	—	*300	—	—
48	Socker, bit- ×	»	*95	*92	*98	*95	*97	*96	*98	*93
49	Salt (matsalt)	»	30	30	34	25	25	30	25	25
50	Svagdricka	l.	15	8	15	10	35	15	—	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »storfamn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	6920	5170	7060	8180	5790	6940	6230	5160
53	barr- }	»	5660	3780	6300	7000	5070	6230	4810	4450
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt»)	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	*1000	*1040	—	*535	*1200	—	*925	*940
58	eng. kamin- » hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Tidaholm kolja 150 250, braxen 150, gös 240, kolja 170, lake 150 och vitling 130 öre; för Falun kolja 168 och vitling 138 150 öre; för Umeå lake 150 öre. — [2]) 75 % utmalning. — [3]) Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag har barrved till 25·20 kr. per famn, antracitkol till 8·00, gasverkskoks till 5·50 och engelsk kaminkoks till typer utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de meddelade priserna sådana brödslag, som närvaror, framför vilkas noteringar tecknet * är utsatt.

35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
Ludvika	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågverksdistriktet	Nyland	Östersund	Umeå	Luleå	Boden	Malmberget och Gällivare	Kiruna	Samtliga orter				
												April	Mars	Febr.	Jan.	
M e d e l p r i s (ö r e)																
38	42	40	45	38	32	35	32	36	36	40	*40	**36**	35	35	33	1
26	21	25	30	25	—	23	18	22	22	—	—	**23**	22	22	21	2
23	—	20	—	23	18	21	15	—	—	—	—	**18**	17	17	17	3
*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	—	*535	*535	**535**	535	535	535	4
—	480	480	*480	480	—	480	480	—	—	479	—	**480**	480	480	480	5
—	330	—	330	330	330	330	—	330	330	330	—	**330**	330	330	330	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**290**	290	289	279	7
—	—	—	—	—	—	—	190	—	—	—	—	**190**	190	188	188	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
489	496	459	495	492	503	494	497	500	517	477	502	**463**	471	554	596	10
—	—	—	428	—	—	—	397	—	—	—	—	**413**	447	466	467	11
*54	—	—	*60	50	60	*75	85	*63	—	*65	*100	**59**	59	54	51	12
*1080	—	—	*1520	1459	980	*1125	—	—	—	—	—	**1100**	1049	883	825	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
*43	*43	*44	*43	*44	*45	*43	*43	*43	*43	*43	*42	**42**	*42	*42	*42	17
*37	*37	*38	*37	*38	*40	*37	*37	*37	*37	*37	*36	**36**	*36	*36	*36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
*81	*79	*80	*80	*80	—	*78	—	*72	—	*80	—	**79**	*78	*73	*72	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**68**	*74	*73	*72	21
*65	*71	*67	*74	*74	*74	*75	*68	*80	*80	*80	*65	**69**	*68	*64	*63	22
*77	*85	*83	*86	*86	*86	*76	*77	*92	*92	*92	—	**73**	*70	*64	*61	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**47**	*44	*45	*45	24
*200	*143	*148	*188	*188	*188	*150	*200	*200	*200	*200	*113	[4])***177**	[4])*171	[4])*141	[4])*123	25
—	*106	*104	*98	*92	*98	*92	*91	*92	—	—	—	[4])* **84**	[4])* 83	[4])* 77	[4])* 72	26
—	—	*141	*154	—	*154	*115	*189	—	—	—	—	[4])***145**	[4])*137	[4])*111	[4])* 98	27
471	504	475	523	524	468	513	466	469	516	429	343	**523**	382	319	297	28
445	449	425	469	448	423	450	373	438	472	380	313	**465**	344	287	265	29
440	579	558	545	554	—	575	442	—	—	—	315	**535**	425	358	339	30
345	330	317	327	288	344	400	305	299	275	200	257	**353**	278	241	225	31
—	592	546	601	586	483	525	433	—	—	393	—	**589**	473	400	363	32
—	550	350	—	—	—	400	—	400	—	—	260	**436**	383	349	315	33
—	—	—	—	—	400	475	387	425	—	350	312	**392**	402	385	368	34
*335	*338	*335	*335	317	—	*345	*309	—	—	—	—	**329**	316	279	277	35
*345	*345	*345	*374	*345	345	*355	*345	—	—	*362	—	**342**	337	296	285	36
187	186	—	150	138	—	205	113	150	175	161	172	**179**	180	173	172	37
291	297	275	280	272	358	300	291	213	225	270	210	**268**	271	261	260	38
110	100	90	100	100	—	150	94	—	—	75	—	**108**	82	85	95	39
95	130	100	117	108	108	125	—	—	—	100	105	**97**	92	91	97	40
187	156	200	200	200	—	150	—	—	—	120	—	**168**	157	157	160	41
180	208	147	300	—	—	200	—	—	—	—	—	**259**	235	233	245	42
120	110	151	180	148	125	153	110	128	110	108	100	**143**	154	151	142	43
75	82	—	97	93	—	100	78	90	93	90	100	**88**	88	87	86	44
—	259	258	—	325	—	190	125	—	—	140	—	**255**	241	237	225	45
233	—	—	323	268	—	223	—	200	200	—	—	**283**	253	264	268	46
*310	*300	*300	*308	*303	—	*325	*300	*300	*300	*300	*310	***304**	*304	*305	*304	47
*100	*98	*96	*96	*96	*103	*97	*100	*102	*103	*103	*92	**95**	*79	*79	*78	48
23	24	25	27	26	20	28	29	28	28	23	19	**29**	28	28	27	49
11	13	10	18	12	10	15	10	15	15	—	14	**14**	13	13	12	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
7270	8100	6300	8250	7310	5080	7560	5600	5480	5040	5420	[3])5800	**7440**	7500	7490	7340	52
4470	7200	5340	7420	6300	4320	6800	4400	5170	4660	4700	[3])4540	**6260**	6280	6230	6120	53
—	—	—	750	—	—	—	—	—	—	—	—	**1104**	1111	1126	1098	54
—	—	*1700	*1200	—	—	—	—	—	—	—	*1000	—	—	—	—	55
—	—	—	*2000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
*1315	—	*930	—	—	—	*1015	*900	—	—	—	—	—	—	—	—	57
—	—	—	* 910	—	—	—	—	*935	—	—	*700	—	—	—	—	58

öre; för Örebro braxen 100 à 200, kolja 100 à 220 och vitling 120 à 180öre; för Västerås asp 200 à öre; för Domnarvet och Borlänge kolja 140 och vitling 125 öre; för Ludvika kolja 160 och vitling under april tillhandahållit sin personal bränsle till följande priser: i Kiruna björkved till 30·20 och 6·75 kr. pr hl. — [4]) Å de orter, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödsmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna. — × Maximipris. — Ransonering är införd för de

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Kreatursslag	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Extra prima[1])	54	54	46	47	50	57	61	61	94	—
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	48	46	40	41	42	49	55	53	77	100
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	45	43	36	37	36	43	50	48	71	91
» 3. Mindre feta[2])	38	35	27	28	25	34	41	36	53	76
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3])	60	59	52	55	58	63	66	66	93	115
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	54	52	45	44	46	54	60	58	80	105
» 2. Mindre feta	48	44	36	36	36	44	50	47	65	87
Tjurar:										
Extra prima[4])	57	56	46	49	55	62	65	63	90	—
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5])	54	48	42	43	46	56	62	58	82	105
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	49	44	38	40	43	52	58	54	76	100
» 3. Mindre köttiga[2])	38	39	32	33	33	43	50	44	60	89
Oxar:										
Extra prima	—	58	—	47	50	58	63	61	92	—
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	53	49	43	43	44	52	57	54	78	104
» 2. Mindre feta[6])	46	43	34	36	38	44	48	45	66	89
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7])	68	63	60	61	60	68	73	67	87	105
» (70—90 »)[7])	61	56	55	55	52	60	67	62	79	99
Skummjölkskalvar	46	41	39	40	41	48	57	49	69	85
Får:										
Yngre, feta[8])	54	52	50	51	51	53	58	55	70	92
Äldre, » [8])	49	46	45	45	42	48	53	47	62	83
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)[9])	66	56	69	77	64	78	82	74	129	163
Rena, större svin (100—170 kg.)[9])	65	55	68	78	62	71	81	71	131	164
Suggor	57	46	58	67	53	60	68	58	122	151

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för april och juni 1917—april för år 1913 avse Stockholm och Malmö och för april 1917—april 1918 endast Malmö. — [4]) Uppgifterna Stockholm och Göteborg under juni 1917. — [6]) Uppgifterna avse för juni, juli, aug. och sept. 1917 samt [8]) Uppgifterna för åren 1907—1909 avse endast Göteborg. — [9]) På grund av de till följd av foderbrist november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

priser

vande vikt)

Göteborg 1907—april 1918.

(april 1917—april 1918) för alla tre orterna.

1917	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918	April 1918
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
119	125	119	125	114	113	114	117	114	143	154	180	227	296
106	106	107	106	102	99	103	106	108	129	144	157	193	247
95	94	96	95	88	86	89	96	99	120	132	143	178	226
76	78	—	79	64	63	68	80	82	102	107	113	151	190
129	129	134	133	122	123	123	128	131	150	174	193	254	330
117	117	119	118	113	111	114	116	119	136	152	173	214	273
91	93	97	95	85	80	82	87	91	111	122	135	176	227
122	125	128	—	—	103	120	113	114	150	164	190	244	308
112	114	116	114	105	102	104	105	108	134	147	166	210	267
103	105	107	105	97	92	95	96	100	122	135	153	196	247
86	93	93	87	75	71	74	82	83	107	115	126	166	219
126	—	—	—	—	114	119	125	126	145	168	187	258	325
115	111	118	118	111	113	112	114	114	134	151	172	203	270
92	95	91	94	85	82	84	91	92	112	123	145	170	219
104	107	111	87	84	83	97	114	115	123	—	200	225	274
96	96	98	80	77	77	86	106	107	114	—	—	—	313
83	82	83	69	68	68	75	88	97	117	141	152	185	226
113	109	114	118	114	113	113	115	118	141	169	179	234	282
101	99	101	105	101	100	101	104	106	124	152	171	214	258
167	168	173	164	161	161	171	177	168	159	159	159	180	187
157	169	167	155	145	143	152	159	149	138	138	137	150	153
160	158	160	158	159	157	159	169	167	161	161	161	180	187

1918 endast Malmö. — [3]) Uppgifterna för år 1912—1917 avse Stockholm och Malmö. — [4]) Uppgifterna för år 1911 samt för april, maj och aug. 1917—april 1918 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse endast för jan. 1918 Stockholm och Göteborg. — [7]) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna Malmö och Göteborg. — under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsförhållandena torde för tiden efter den 1

Kreaturs-

(per kg. le-

för vissa

Medelpris under

	Kreatursslag	Stockholm						
		Febr. 1918	Mars 1918	4/4—10/4	11/4—17/4	18/4—24/4	25/4—1/5	April 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	182	222	258	258	258	298	268
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	172	212	248	248	248	288	258
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	120	164	190	185	185	215	194
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
6	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	191	235	273	273	273	323	286
8	» 2. Mindre feta	139	182	210	205	205	245	216
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	172	225	263	263	263	303	273
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	165	218	256	256	256	296	266
13	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	125	172	200	195	195	225	204
14	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
15	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	191	235	273	273	273	323	286
17	» 2. Mindre feta	138	182	210	205	205	245	216
18	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	215	264	295	295	295	345	308
20	» (70—90 »)							
21	Skummjölkskalvar	195	244	275	275	275	325	288
	Får:							
22	Yngre, feta	198	260	298	298	298	323	304
23	Äldre, »	193	255	293	293	293	318	299
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
25	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	173	203	210	210	210	210	210
26	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	173	203	210	210	210	210	210
27	Suggor	173	203	210	210	210	210	210
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	318	455	500	475	475	525	494
30	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	318	485	550	525	525	575	544
31	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—
32	» 4. Magra, simpla	355	510	575	550	550	625	575
33	Oxar: kl. 3. » »	455	585	650	625	625	700	650

[1] På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna alltmera försvårade utlägre vikt än tidigare.

priser

vande vikt)

orter i riket.

febr.—april 1918.

Eskilstuna							Linköping							
Febr. 1918	Mars 1918	31/3—6/4	7/4—13/4	14/4—20/4	21/4—27/4	April 1918	Febr. 1918	Mars 1918	3/4—9/4	10/4—16/4	17/4—23/4	24/4—30/4	April 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
148	203	225	225	205	205	215	185	211	275	260	260	300	274	1
135	190	215	215	195	195	205	160	192	243	225	225	270	241	2
126	164	175	175	155	155	165	146	171	210	190	190	238	207	3
109	137	150	150	130	130	140	120	143	180	165	165	195	176	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
158	210	240	240	220	220	230	175	223	310	290	290	310	300	6
142	199	220	220	200	200	210	160	197	263	258	258	290	267	7
123	169	180	180	160	160	170	133	158	218	213	213	250	224	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
155	190	—	—	—	—	—	173	184	300	280	280	310	293	10
—	—	—	—	—	—	—	169	203	270	255	255	290	268	11
137	180	255	255	235	235	245	148	175	230	223	223	260	234	12
120	165	200	200	180	180	190	124	148	200	190	190	233	203	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	176	223	310	290	—	310	303	15
143	200	245	245	225	225	235	162	202	290	273	273	290	282	16
124	170	—	—	—	—	—	137	175	255	250	250	260	254	17
—	—	—	—	—	—	—	116	147	215	215	215	233	220	18
173	209	225	225	225	225	225	182	231	308	303	300	300	303	19
164	193	208	208	208	208	208	158	203	255	255	255	250	254	20
153	185	200	200	200	200	200	136	177	215	215	215	215	215	21
198	210	250	250	250	250	250	181	229	280	270	263	270	271	22
185	192	240	240	240	240	240	163	210	250	245	235	245	244	23
—	350	500	500	500	500	500	—	—	—	—	—	—	—	24
165	177	215	215	215	215	215	—	—	—	—	—	—	—	25
125	128	180	180	180	180	180	—	—	—	—	—	—	—	26
165	175	212	212	212	212	212	—	—	—	—	—	—	—	27
Kr. per styck							Kr. per styck							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
338	425	525	525	475	475	500	238	295	400	375	375	375	381	29
288	350	500	500	450	450	475	238	295	400	375	375	375	381	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	269	355	475	450	450	450	456	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33

fodringsförhållandena, torde för tiden efter den 1 nov. 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av

Kreaturs-

(per kg. le-

för vissa orter

Medelpris under

	Kreatursslag	Norrköping							
		Febr. 1918	Mars 1918	29/3—4/4	5/4—11/4	12/4—18/4	19/4—25/4	26/4—2/5	April 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	**154**	**204**	245	245	245	245	270	**250**
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**144**	**184**	235	235	235	235	255	**239**
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**119**	**159**	215	215	215	215	235	**219**
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	—	170	170	170	170	190	**174**
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	150	150	150	150	170	**154**
	Kvigor (och stutar):								
6	Extra prima	**159**	**214**	270	270	270	280	320	**282**
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**144**	**190**	245	245	245	255	295	**257**
8	» 2. Mindre feta	**123**	**164**	220	220	220	220	245	**225**
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	167	173	173	168	187	**174**
	Tjurar:								
10	Extra prima	**160**	**223**	290	290	290	290	315	**295**
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**149**	**208**	285	285	285	285	305	**289**
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**138**	**190**	255	255	255	255	285	**261**
13	» 3. Mindre köttiga	**125**	**161**	215	215	215	215	255	**223**
14	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:								
15	Extra prima	**163**	**218**	295	295	295	295	320	**300**
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**153**	**209**	275	275	275	275	295	**279**
17	» 2. Mindre feta	**124**	**163**	215	215	215	215	245	**221**
18	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:								
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**198**	**215**	285	285	285	285	295	**287**
20	» (70—90 »)	**180**	**195**	265	265	265	265	285	**269**
21	Skummjölkskalvar	**168**	**190**	245	245	245	245	265	**249**
	Får:								
22	Yngre, feta	**181**	**211**	275	275	275	275	295	**279**
23	Äldre, »	**160**	**189**	245	245	245	245	270	**250**
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:								
25	Slakterisvin (75—100 kg.)[1]	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Rena, större svin (100—170 kg.)[1]	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Suggor	—	—	—	—	—	—	—	—
	För konservering (öre per kg.):								
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck							
30	Kor: kl. 3. Mindre feta	**350**	**425**	—	—	—	—	—	—
31	» 4. Magra, simpla	**250**	**325**	—	—	—	—	—	—
32	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**263**	**350**	—	—	—	—	—	—

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsvikt än tidigare.

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

febr.–april 1918.

Malmö							Hälsingborg							
Febr. 1918	Mars 1918	4/4–10/4	11/4–17/4	18/4–24/4	25/4–1/5	April 1918	Febr. 1918	Mars 1918	4/4–10/4	11/4–17/4	18/4–24/4	25/4–1/5	April 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
180	**227**	270	270	315	330	**296**	**176**	**227**	275	260	—	—	**268**	1
148	**187**	225	225	260	280	**248**	**151**	**190**	238	233	268	275	**254**	2
130	**167**	195	195	240	240	**218**	**132**	**166**	203	198	230	235	**217**	3
114	**153**	183	183	218	218	**201**	**116**	**146**	180	173	200	200	**188**	4
101	**138**	168	168	200	190	**182**	—	—	—	—	—	—	—	5
193	**254**	300	300	350	370	**330**	**190**	**265**	—	300	345	350	**332**	6
175	**224**	268	268	288	320	**286**	**165**	**204**	270	275	305	305	**289**	7
138	**189**	230	230	263	275	**250**	**137**	**173**	220	225	278	280	**251**	8
109	**157**	180	180	213	225	**200**	—	—	—	—	—	—	—	9
190	**244**	290	290	310	340	**308**	**186**	**236**	290	275	300	325	**298**	10
173	**220**	265	260	290	315	**283**	**168**	**209**	265	260	290	290	**276**	11
160	**208**	248	248	263	290	**262**	**145**	**186**	230	230	270	270	**250**	12
129	**177**	213	213	238	270	**234**	**128**	**164**	208	208	233	238	**222**	13
113	**146**	180	180	200	—	**187**	**108**	**150**	190	190	200	—	**193**	14
187	**258**	300	—	350	—	**325**	**185**	**212**	—	—	—	—	—	15
173	**188**	268	268	295	—	**277**	**145**	**183**	230	235	250	268	**246**	16
165	**165**	225	—	—	—	**225**	**126**	**154**	183	183	225	233	**206**	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
200	**225**	238	248	270	338	**274**	**152**	**194**	238	238	243	253	**243**	19
—	—	—	—	—	313	**313**	**125**	**166**	203	203	213	213	**208**	20
138	**169**	185	185	225	245	**210**	**107**	**144**	173	173	183	183	**178**	21
180	**242**	263	288	313	338	**301**	—	—	—	—	—	—	—	22
175	**206**	200	225	285	313	**256**	—	—	—	—	—	—	—	23
320	**445**	388	375	425	450	**410**	—	—	—	—	—	—	—	24
150	**171**	175	175	175	175	**175**	—	—	—	—	—	—	—	25
120	**124**	125	125	125	125	**125**	—	—	—	—	—	—	—	26
155	**171**	175	175	175	175	**175**	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
Kr. per stycke							Kr. per stycke							
—	—	—	—	—	—	—	**235**	**270**	300	300	300	300	**300**	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32

förhållandena, torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

Kreatursprisser

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under febr.—april 1918.

	Kreatursslag	Göteborg						
		Febr. 1918	Mars 1918	4/4–10/4	11/4–17/4	18/4–24/4	25/4–1/5	April 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**142**	**169**	225	220	220	230	**224**
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**127**	**154**	210	200	195	205	**203**
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	**106**	**135**	180	175	170	180	**176**
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
6	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**153**	**183**	245	245	245	255	**248**
8	» 2. Mindre feta	**128**	**158**	215	215	210	220	**215**
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**154**	**186**	250	245	243	243	**245**
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**133**	**161**	220	215	210	210	**214**
13	» 3. Mindre köttiga	**123**	**149**	—	—	—	—	—
14	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
15	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**153**	**185**	245	245	245	255	**248**
17	» 2. Mindre feta	**131**	**164**	215	215	210	220	**215**
18	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	—	—	—	—	—	—	—
20	» (70—90 »)	—	—	—	—	—	—	—
21	Skummjölkskalvar	**124**	**141**	185	180	175	175	**179**
	Får:							
22	Yngre, feta	**160**	**199**	240	240	240	240	**240**
23	Äldre, »	**145**	**180**	220	220	220	220	**220**
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
25	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**155**	**165**	175	175	175	175	**175**
26	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**120**	**123**	125	125	125	125	**125**
27	Suggor	**155**	**165**	175	175	175	175	**175**
	För konservering (öre per kg.):							
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
				Kr. per styck				
	Medelpris per styck (kr.):							
30	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
31	Kvigor (och stutar) kl. 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsförhållandena, torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *april* 1917—*april* 1918.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918	April 1918
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror:*[1])														
Abborre, stor . .	kg.	141	80	85	109	124	133	133	135	162	171	163	198	175
liten .	»	99	54	53	79	80	92	103	108	125	128	106	136	125
Braxen	»	128	80	79	104	113	122	123	118	145	—	—	243	169
Gråsej	»	—	—	85	60	95	125	—	—	—	—	—	148	195
Gädda, levande .	»	—	—	140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
slaktad .	»	182	108	148	202	198	205	215	203	254	263	238	302	233
Gös	»	228	130	176	180	169	259	263	243	319	339	288	370	288
Hälleflundra, stor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	115	70	75	92	95	115	120	130	—	—	—	213	169
Kolja, svensk .	»	107	75	75	81	90	106	111	114	133	141	140	155	176
norsk . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kungsflundra .	»	118	—	—	—	80	130	88	—	—	—	—	180	—
Lake, sjö- stor . .	»	99	—	65	77	75	—	—	136	171	168	163	205	197
Lake, sjö- liten . .	»	—	—	—	55	—	—	—	—	—	150	150	—	—
Lax, färsk . .	»	1100	358	430	440	—	450	—	400	—	—	—	975	1000
Långa	»	—	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—	200	—
Piggvar	»	186	100	200	—	—	—	—	167	—	—	—	488	200
Röding	»	—	—	—	—	220	260	260	249	292	356	279	—	—
Rödspotta, stor .	»	132	101	93	117	127	—	165	146	263	250	213	280	206
liten	»	110	—	—	95	95	—	—	100	—	—	163	225	—
Sik, stor . . .	»	150	125	150	185	178	192	200	174	214	215	210	—	250
liten . .	»	140	—	—	180	—	—	175	175	—	—	—	—	—
Siklöja	»	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk . . .	låda[2])	4600	—	—	4900	—	—	—	—	—	—	—	4600	8000
» » . . .	kg.	—	—	—	—	55	95	113	108	99	74	64	53	—
Sjötunga, stor .	»	180	100	93	117	135	170	—	—	—	—	—	355	270
liten .	»	—	78	69	91	114	138	—	—	—	—	—	—	191
Slätvar	»	168	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250
Strömming . .	låda[3])	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3938	3750	—	—
» . .	kg.	33	30	42	40	45	43	52	61	79	87	58	59	67
Torsk, svensk m. huvud	»	66	50	60	47	65	68	88	81	109	—	95	104	132
Torsk, svensk huvudlös	»	86	86	80	91	109	129	148	144	176	176	161	170	200
Torsk, norsk . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	105	—
Uer, färsk . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor . .	»	65	59	56	46	58	65	69	70	96	76	75	80	99
liten .	»	58	50	40	40	43	50	59	57	—	—	58	50	78
Ål, levande, stor	»	—	—	—	310	230	250	—	325	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	200	—	—	—	250	—	—	—	—	—
Skaldjur:														
Hummer . . .	tjog	—	—	—	—	—	—	2300	3100	—	—	—	—	—
Krabbor . . .	»	—	—	—	—	—	—	1200	—	—	—	—	—	—
Kräftor, stora .	»	—	—	—	—	163	138	125	—	—	—	—	—	—
små . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora . .	kg.	150	—	—	—	125	180	—	200	225	260	238	225	204
kokta små . .	»	—	80	—	150	—	—	—	125	150	165	112	144	100
Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror		4/4—10/4: tillgång god, efterfrågan livlig, tendens svävande.												
		11/4—17/4: » riklig, » » » fallande.												
		18/4—24/4: » » » » » svävande.												
		25/4— 1/6: » » » » » »												

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *april* 1917—*april* 1918.

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	April 1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918	April 1918
					Kr. per låda (c:a 85 kg.)								
Sill, stor	39·90	—	—	—	—	70·95	80·15	77·35	77·35	56·10	48·45	45·90	90·10
» blandad	22·69	—	—	—	—	—	—	71·14	52·70	40·80	36·55	35·00	57·80
» liten	13·38	—	—	—	—	—	24·65	47·60	34·85	27·20	22·10	20·00	—
					Öre per kg.								
Kolja, stor	94	69	80	67	75	108	104	108	144	173	125	159	156
» halvstor	76	60	64	55	58	80	85	95	123	134	126	149	138
» liten	59	46	46	42	43	45	55	65	87	79	70	71	86
Vitling	60	46	38	32	43	50	59	63	89	73	68	63	87
Torsk, stor	62	60	63	54	77	92	101	106	121	113	123	134	134
» liten	—	30	50	34	43	46	53	62	93	82	67	83	93
Långa	72	60	74	64	84	103	110	102	109	99	—	145	145
Gråsik	69	75	38	41	82	77	95	95	106	96	104	102	123
Tunga, röd	123	83	108	90	106	163	222	200	296	341	350	324	210
» äkta	178	473	—	—	—	738	468	307	562	837	730	680	739
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	153	190	155	512	503	584	286	213	452	566	724	450	381
Slätvar	—	192	210	—	520	437	239	207	381	482	540	498	386
Rödspotta	—	111	113	137	127	168	161	151	266	307	253	257	203
Hällefiundra	141	163	202	288	302	325	344	321	393	443	441	327	298
Havskatt	—	—	—	—	83	—	—	58	—	71	87	49	106
Marulk	—	—	—	—	—	92	105	77	109	—	—	138	124
Kummel	—	100	131	102	98	123	121	110	—	—	—	—	—
Tonfisk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	—	100	113	190	228	178	253
Tillförsel:													
Antal båtar	816	536	481	733	769	463	458	242	326	663	501	392	385
» lådor	24 098	15 423	15 813	27 094	19 151	15 072	28 826	20 092	22 154	22 448	65 835	112 438	25 856

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhamn, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Arbetsmarknaden under maj månad 1918.

Med hänsyn till arbetsmarknadens allmänna läge framträdde under maj månad ett utpräglat motsatsförhållande mellan å ena sidan östra och södra Sverige, där konjunkturerna betecknades såsom övervägande ogynnsamma, å andra sidan de västra och norra landsdelarna, där arbetstillgången var avgjort bättre.

Inom jordbruket synes tillgången å arbetskraft över hela landet hava i stort sett motsvarat efterfrågan. I vissa trakter förekom till och med överflöd på arbetssökande, särskilt beträffande daglönare i Skåne samt ogifta jordbruksarbetare i Östergötlands och Kalmar län. För betskötseln fanns i allmänhet god tillgång å arbetskraft. Vid de större gårdarna i Skåne stötte anställningen dock på svårigheter till följd av en uppkommen lönekonflikt, vilken emellertid vid månadens slut blev bilagd (jämför sid. 703). Inom trädgårdsskötseln rådde brist å arbetskraft både i Stockholms- och Göteborgstrakten.

Inom skogshanteringen var efterfrågan å arbetskraft i jämförelse med förra året helt obetydlig, något som tydligen i sin mån förklarar den ökade tillgången å arbetare inom jordbruket.

Inom industrien synes i jämförelse med föregående månad en förbättring av arbetstillgången hava gjort sig gällande bland annat vid mekaniska verkstäderna. Bland säsongyrkena erbjöd särskilt torvindustrien rikliga arbetstillfällen, och har även tillströmningen av arbetssökande till denna näringsgren enligt uppgifter från skilda landsdelar varit betydligt större än föregående år. Endast på sådana platser, där provianteringsförhållandena framstått såsom alltför illa tillgodosedda, hava svårigheter yppats för erhållande av arbetskraft. Inom textilindustrien måste fortfarande nya driftsinskränkningar vidtagas. Till de arbetstillfällen, som genom skogssällskapets statsarbeten beretts de arbetslösa inom i främsta rummet denna industri, var tillströmningen av sökande enligt inkomna uppgifter synnerligen livlig.

Byggnadsverksamheten blev även under maj månad å ett flertal orter lamslagen genom omfattande lönekonflikter. Bland målarna och i viss mån även plåtslagarna förekom dessutom arbetslöshet till följd av materialbrist.

För transportarbetarna och speciellt inom stuveribranschen förefanns i Göteborg god arbetstillgång och under senare delen av månaden till och med brist å arbetskraft. Eljest voro arbetstillfällena på detta område tämligen begränsade, frånsett enstaka platser, där hamnarbetet av tillfälliga orsaker under någon kortare period forcerades.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde under månaden 136. Motsvarande siffror för föregående år framgå av efterföljande sammanställning:

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Jord- och skogsbruk	1913	97	84	83	66	72	71	77	87	75	77	96	92
	1914	62	77	71	59	71	68	82	95	96	94	116	130
	1915	100	92	90	80	85	81	95	105	87	75	84	84
	1916	73	68	74	58	55	57	50	70	58	67	66	66
	1917	57	59	64	58	50	46	35	49	47	69	73	79
	1918	*70*	*87*	*91*	*77*	*74*	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrenar	1913	170	151	119	108	106	122	116	101	94	108	141	122
	1914	147	144	119	101	98	112	103	156	130	145	217	189
	1915	225	209	165	150	126	147	144	130	119	127	165	119
	1916	160	145	121	101	93	100	96	99	89	102	126	107
	1917	128	150	140	132	110	111	132	119	107	117	133	112
	1918	*160*	*196*	*184*	*168*	*153*	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
	1913	153	133	110	97	99	112	107	96	89	98	129	117
	1914	125	127	107	91	93	104	99	133	121	128	192	182
	1915	202	181	147	125	118	135	134	122	110	110	141	113
	1916	138	124	109	90	85	92	82	88	79	87	106	97
	1917	110	124	118	108	93	94	88	83	81	100	115	105
	1918	*137*	*167*	*158*	*143*	*136*	—	—	—	—	—	—	—

Relativa tillgången å arbetskraft företedde, efter vad dessa siffror giva vid handen, i jämförelse med de föregående månaderna en fortskridande minskning inom såväl jordbruket som övriga näringsgrenar. Relationstalen äro dock alltjämt högre än för motsvarande månader åren förut, med undantag dock beträffande gruppen jord- och skogsbruk, som i maj 1915 hade ett i förhållande till arbetstillgången större antal ansökningar om arbete. Jämväl 1913 och 1914 års jämförelsetal ligga för denna grupp endast obetydligt under innevarande års siffra.

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av nedanstående tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1911	—	—	12·0	10·4	6·7	3·5	3·2	2·9	3·1	2·8	4·8	4·4
1912	8·5	11·1	8·4	6·5	5·2	3·7	3·3	2·8	2·7	2·9	3·6	5·7
1913	8·4	8·9	7·1	5·7	4·0	2·6	2·7	2·5	2·3	2·2	2·6	4·4
1914	7·5	10·4	7·5	6·5	5·1	3·2	3·1	3·0	3·1	7·7	8·1	10·3
1915	15·0	14·8	12·0	11·2	8·5	6·7	6·3	4·0	3·6	3·5	3·8	4·5
1916	7·7	8·0	6·7	5·2	4·7	3·3	2·7	2·7	2·2	2·2	2·3	2·2
1917	5·4	5·9	5·5	7·0	4·4	2·8	3·1	3·3	2·8	2·4	2·8	2·4
1918	*5·3*	*6·0*	*5·0*	[1] *5·0*	[1] *4·7*	—	—	—	—	—	—	—

Den sista tidpunkt, för vilken statistik härom föreligger, är, efter vad av tablån framgår, den 1 maj 1918. Arbetslösheten var då, som synes, något större än motsvarande tidpunkt föregående år, men däremot icke mera omfattande än den 1 maj 1916.

[1] Preliminär uppgift.

Vissa statliga och kommunala åtgärder under kristiden.

Utredning om löneförhållandena under kristiden. Kungl. Maj:t har den 6 juni 1918 uppdragit åt socialstyrelsen att omedelbart utarbeta och till Kungl. Maj:t skyndsammast möjligt inkomma med plan för en utredning av löneförhållandena inom olika verksamhetsområden, avseende dels mera speciella uppgifter i ämnet för förvaltnings- och teknisk personal av högre och lägre grad utanför statstjänst, dels en mera summarisk översikt av lönernas stegring under kristiden, och har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja därefter fatta beslut om sättet för åvägabringande av sådan utredning och anvisande av medel härför.

Vid frågans föredragning inför Kungl. Maj:t yttrade statsrådet och chefen för civildepartementet följande:

Det har särskilt under nuvarande kristid visat sig vara mycket värdefullt att äga tillgång till en ordnad levnadskostnadsstatistik. Desto mera kännbar har bristen på en fortlöpande lönestatistik gjort sig gällande. Det ligger i öppen dag, att sådan statistik måste vara av stor betydelse såväl för arbetsgivare och arbetstagare inom olika verksamhetsområden som ock för staten och dess lönepolitik.

För ett rätt avvägande av de i statens tjänst anställdas löner är det av värde att känna ej blott den allmänna levnadskostnadsnivån, utan även lönenivån för arbetstagare med anställning av liknande karaktär inom privata företag. Även om anställning i statens tjänst icke får mätas allenast efter löneförmånerna, kan nämligen staten med avseende å dessa icke ställa sig oberoende av den fria prisbildningen. Skulle sålunda till statstjänstens nackdel en starkare skillnad uppkomma mellan avlöning för befattning i statens tjänst och avlöning för befattning av motsvarande slag i enskild tjänst, måste därav i längden föranledas avgång ur statstjänsten av dess bättre arbetskrafter, försvårad nyrekrytering till densamma samt därigenom efter hand inträda försämring av personalens kvalitet.

Med hänsyn till ett skäligt avvägande av lönerna för statstjänare bör en utredning rörande löneförmånerna inom privata verksamhetsområden således vara av betydelse.

Jämväl ur andra synpunkter ligger det i statens intresse att få till stånd en utredning av ifrågavarande slag. Sålunda kan det för ett riktigt bedömande av åtskilliga i samband med arbetslöshetsproblemet stående frågor vara av stor vikt att erhålla kännedom om arbetslönernas stegring och nuvarande nivå inom olika yrkesgrenar. För statens förlikningsmäns verksamhet vore en sådan utredning likaledes av betydelse.

Att nu berörda löneundersökningar äro av intresse för vederbörande arbetsgivare och arbetstagare, torde vara självklart. Frågan om lönernas stegring under kristiden och i vad mån levnadskostnadernas stegring kompenserats härav har varit föremål för livligt meningsutbyte. Från många håll har också klagats över bristen på lönestatistiskt material för bedömande av nämnda spörsmål.

Åvägabringandet av närmare uppgifter rörande arbetslönerna är slutligen av stor betydelse för belysandet av det utomordentligt viktiga spörsmålet om den allmänna prisnivåns och penningvärdets förändringar.

Jag har mig visserligen bekant, att socialstyrelsen jämlikt sin uppgift sökt att följa förhållandena på lönemarknaden och i detta syfte utfört vissa undersökningar, vilka emellertid, då särskilda medel härtill icke funnits anvisade, endast kunna få en mera begränsad omfattning. Icke heller nu lärer det bliva möjligt att detaljerat ingå på olika lönestatistiska spörsmål, utan böra de undersökningar i förevarande ämnen, som jag anser böra verkställas, så planläggas, att ett snabbt resultat säkerställes, ägnat att giva ledning vid bedömandet av de ovan angivna, ur statens synpunkt närmast betydelsefulla frågorna å löneområdet.

Statens arbetslöshetskommission.

Understödsverksamheten för arbetslösa. Under maj månad 1918 har understöd till arbetslösa enligt kungl. kungörelserna den 19 maj 1916 och 7 dec. 1917 utbetalats å följande orter med nedan angivna belopp:

	Summa, kr.	Därav in natura, kr.
Stockholm	24 552	—
Uppsala	5 766	—
Norrköping	66 886	—
Linköping	1 894	1 846
Jönköping	170	—
Växjö	289	—
Växjö s:n	147	—
Karlskrona	992	338
Asarum s:n	[1] —	—
Kristianstad	242	—
Malmö	35 367	—
Hälsingborg	28 751	—
Landskrona	1 670	—
Halmstad	534	—
Göteborg	13 177	—
Örgryte s:n	7 989	700
Råda s:n	5 277	61
Borås	78 591	—
Alingsås	2 329	—
Berghems s:n	79	—
Fors s:n	2 695	—
Fritsla s:n	4 746	—
Kinna s:n	10 719	—
Kinnarumma s:n	5 867	—
Seglora s:n	9 978	—
Skallsjö s:n	3 801	—
Starrkärrs s:n	2 438	—
Torpa s:n	5 107	—
Örby s:n	7 387	—
Karlstad	2 360	—
Gävle	3 345	—
Hudiksvall	[1] —	—
Sundsvall	709	709
Timrå s:n	1 039	—
Luleå	334	166
Summa maj 1918	**335 227**	**3 820**
» april 1918	352 054 [2]	7 372
» maj 1917	47 195	12 648

Folkhushållningskommissionen.

Brödransoneringen. I skrivelse den 22 mars 1918 hade kommissionen till Kungl. Maj:t ingivit förslag om vissa åtgärder till täckande av förefintlig brist i statens förråd av brödsäd för återstoden av innevarande konsumtionsår, bland annat genom minskning av brödransonerna för vissa samhällsklasser.[3] Vid frågans första behandling i regeringen den 5 april fann Kungl. Maj:t, att med åtgärder i sistnämnda hänseende skulle tillsvidare anstå, och vid ärendets förnyade föredragning den 28 maj beslöts, att det berörda förslaget icke skulle till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda. Som stöd härför anfördes av chefen för jordbruksdepartementet, att till landet numera inkommit vissa laster majs och dessutom från lantbrukarna inlevererats ytterligare spannmålspartier, varför i statens hand nu befintliga förråd av folkhushållningskommissionen ansåges räcka fram till ransoneringsårets slut den 10 september 1918. Även för uppbringande av den mjölreserv, som enligt kom-

[1] Uppgift om understödsbeloppet saknas. — [2] Skillnaden mellan denna och den i förra häftet publicerade summan beror på senare inkommen uppgift från Asarums s:n på 5 025 kronor. — [3] Soc. Medd., årg. 1918, sid. 415—419.

missionens mening vore behövlig för tryggande av övergången till det nya konsumtionsåret, syntes god utsikt finnas, dels genom ytterligare import och dels genom fortsatta leveranser från landets egna odlare, vilka, sedan vårsådden blivit avslutad, kunde förväntas hava större möjlighet att överblicka sina egna tillgångar och på grund därav avstå ännu befintligt överskott till statens förråd. Av särskild betydelse för Kungl. Maj:ts beslut har varit, att garanti erhållits för att, om så skulle visa sig vara av nöden, för fyllande av behovet under sista delen av ransoneringsåret från Danmark erhålla 15 000 ton brödsäd, därav 8 000 ton redan lagrad spannmål och 7 000 ton av årets skörd.

Spannmålsregleringen under året 1918—1919. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 maj 1918 hade folkhushållningskommissionen anmält, att hos kommissionen utarbetats i huvuddrag ett förslag angående genomförande av spannmålsregleringen under hushållningsåret 1918—1919. Förslaget, som i princip godkänts av kommissionen, ginge ut därpå, att den myckenhet spannmål, som med hänsyn till å ena sidan beskaffenheten av landets skörd och å andra sidan de behov, vilka oundgängligen måste tillgodoses, skulle från jordbruket tillhandahållas, skulle fördelas på brukningsdelarna inom landet genom en i särskild ordning företagen uppskattning av dessas leveransförmåga. Enligt förslaget skulle till grund för denna fördelning och fixering av leveransplikten läggas dels storleken av varje egendoms åkerareal och dels åkerns bördighet, såsom densamma framstode genom uppskattning av hektarskörden å egendomens med spannmål odlade jord. Det vore kommissionens avsikt att vidare utarbeta detta förslag, och hoppades kommissionen, att, därest icke särskilda omständigheter, såsom en osedvanligt dålig skörd, skulle lägga hinder i vägen, den med förslaget avsedda regleringsplanen skulle kunna genomföras till båtnad för de intressen, som därvid hade berättigade anspråk på tillgodoseende.

I berörda skrivelse framhölls vidare, att, oavsett huruvida berörda plan komme att kunna genomföras, det emellertid för att en spannmålsreglering för nästkommande hushållningsår över huvud taget skulle kunna på nöjaktigt sätt åstadkommas, borde föranstaltas om sådan uppskattning, som i förslaget innefattades. I anledning härav och då denna uppskattning krävde omfattande förberedelser och en betydande organisation, samt det sålunda vore av vikt, att åtgärder för dess åstadkommande utan dröjsmål vidtoges, hemställde kommissionen, att Kungl. Maj:t måtte därom förordna.

Vid föredragning av detta ärende har Kungl. Maj:t den 6 juni 1918 förordnat som följer (Sv. F. 18, n:r 363):

För spannmålsregleringen under nästkommande hushållningsår skall åvägabringas en i särskild ordning företagen uppskattning av hektarskörden å den med spannmål odlade jorden.

Uppskattningsarbetet skall under ledning av folkhushållningskommissionen enligt föreskrifter, som i den mån Kungl. Maj:t icke särskilt förordnar, det åligger kommissionen att utfärda, förrättas av de inom livsmedelsdistrikten förordnade jordbruksråden samt av odlingsnämnderna eller i särskilda fall av för ändamålet utsedda uppskat-

ningsnämnder. Vid utfärdande av föreskrifter för uppskattningsarbetet har kommissionen att i huvudsak följa de av organisationskommittén i tryckt promemoria den 11 maj 1918 angående spannmålsregleringen under hushållningsåret 1918—1919 föreslagna grunder för samma uppskattningsarbete.

Därest jordbruksråd finnes i dess nuvarande sammansättning icke äga för uppskattningsarbetet erforderlig kännedom om livsmedelsdistriktets eller dess olika trakters jordbruksförhållanden, skall det ankomma på kommissionen eller på rådet självt att i rådet inkalla en eller flera jordbrukskunniga ledamöter, som besitta dylik kännedom.

Inom kommun, som ännu är i saknad av odlingsnämnd, skall sådan nämnd oförd röjligen utses i den ordning, som i instruktionen för odlingsorganisationen den 16 april 1918 föreskrives.

Jordbrukare, som äga rösträtt vid i sagda instruktion omförmält möte, kunna, därest redan utsedd odlingsnämnd finnes i sin nuvarande sammansättning icke vara tillräckligt skickad att utöver sina förutvarande uppgifter omhänderhava jämväl det uppskattningsarbete, varom nu är fråga, påkalla antingen nämndens komplettering med högst tre till uppskattningsarbetet skickade personer eller ock utseende av särskild uppskattningsnämnd av tre till fem sådana personer. Ordförande i kommunalstämma inom landskommun är i dylikt avseende skyldig att, då minst tio till rösträtt vid nyss sagda möte berättigade jordbrukare därom göra framställning, utlysa sådant möte för prövande av fråga om komplettering av odlingsnämnd eller utseende av särskild uppskattningsnämnd, och äga vid mötet tillstädeskomna röstberättigade jordbrukare genom enkel majoritet ej mindre besluta om nämndens kompletterande eller utseende av särskild uppskattningsnämnd, än även företaga sålunda beslutat val. Komplettering av odlingsnämnd må äga rum utan hinder av vad i förutnämnda instruktion stadgas om antalet ledamöter i odlingsnämnd.

För främjande av enhetlighet i uppskattningsförfarandet och underlättande av samarbetet mellan vederbörande jordbruksråd samt odlingsnämnderna eller särskilda uppskattningsnämnder inom jordbruksrådets distrikt, skall jordbruksrådet med undantag för fall, som nedan sägs, sammanföra flera intill varandra liggande kommuner i grupper samt för varje grupp inom eller utom sig förordna en jordbrukskunnig person av beprövad erfarenhet och tillförlitlighet att såsom rådets särskilda ombud deltaga i uppskattningsarbetet inom samtliga till gruppen hörande kommuner. Därvid bör iakttagas, att, därest antalet brukningsdelar inom kommunerna icke är synnerligen obetydligt, dylik grupp icke må utgöras av flera kommuner än högst tio. Kommun, vars område eller antal brukningsdelar är mycket stort, bör i allmänhet icke anslutas till grupp, varom nyss är sagt; åliggande det emellertid jordbruksrådet att jämväl för sådan kommun förordna särskilt ombud att deltaga i uppskattningsarbetet.

Ändrade bestämmelser angående försäljning av hårt bröd. I kungörelsen den 4 januari 1917 med särskilda bestämmelser angående försäljning av bröd ävensom i den nu gällande brödförsäljningsförordningen den 1 februari 1918 stadgades, att spisbröd och knäckebröd må i detaljhandeln ej säljas i mindre myckenhet än 1 kilogram. Denna bestämmelse är givetvis tillkommen närmast i brödbesparande syfte. Bestämmelsen har emellertid i vissa fall medfört olägenheter för allmänheten och särskilt för ensamma personer, som för att kunna inköpa ett paket hårt bröd måst avstå nästan alla sina brödkuponger under en vecka. En förändring, så att den för försäljning av hårt bröd fastställda minimikvantiteten sänktes till $^1/_2$ kilogram, föreslogs också av den kommitté, som av folkhushållningskommissionen tillsatts för att verkställa granskning av brödtyper och brödpris m. m., i kommitténs den 27 oktober 1917 avgivna yttrande. Dock ansåg sig folkhushållnings-

kommissionen i sin skrivelse den 14 november 1917 med förslag till förordning i ämnet ej kunna tillstyrka kommitterades förslag i denna punkt. Kommissionen ansåg nämligen, att den föreslagna bestämmelsen — bland annat på grund av de mindre paketens större begärlighet — skulle komma att medföra en ökad åtgång av papper och bindgarn, något som med hänsyn till den bristande tillgången på nämnda varor måste anses betänkligt, varjämte kommissionen framhöll, att ett försäljande av brödet i mindre paket uppenbart måste medföra detsammas fördyrande, enär kostnaden för paketering är ungefär densamma för ½ kilogram som för 1 kilogram. Dessa av kommissionen anförda betänkligheter hava emellertid numera ej längre synts äga giltighet, då det visat sig ofta förekomma, att brödet paketeras och försäljes i paket om ½ kilogram, något som ju ej står i strid med gällande bestämmelser, allenast minst två dylika paket samtidigt försäljas.

Då sålunda en ändring av nu gällande bestämmelser synts erforderlig, har folkhushållningskommissionen, i skrivelse den 29 maj hemställt om sådan ändrad lydelse av förordningen den 1 februari 1918, att spis- och knäckebröd i detaljhandeln måtte få säljas i partier om allenast ½ kilogram, och har Kungl. Maj:t även biträtt detta förslag genom den 6 juni 1918 utfärdad kungörelse (Sv. F. 18, n:r 358).

Regleringen av handeln med potatis. Det av Kungl. Maj:t den 12 april utfärdade transportförbudet å potatis, vilket var avsett att gälla intill den 1 juni 1918, har efter denna dag ej prolongerats, och äro transporter av potatis följaktligen numera medgivna, dock med den i kungörelsen den 1 mars 1918 fastställda inskränkningen, att för transport av partier över 100 kilogram fortfarande kräves av kommissionen eller å dess vägnar utfärdat tillstånd.[1]

Med anledning av framställning av folkhushållningskommissionen har Kungl. Maj:t den 6 juni 1918 förordnat, att bestämmelserna i förordningen den 28 september 1917 angående maximipris å potatis (med däri genom kungörelsen den 8 mars 1918 gjord ändring) icke skola äga tillämpning å potatis av 1918 års skörd, som levereras före den 1 september 1918 (Sv. F. 18, n:r 359).

Regleringen av handeln med socker. Efter framställning av folkhushållningskommissionen har Kungl. Maj:t den 14 juni 1918 stadgat sådan ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 7 december 1917 angående reglering av handeln med socker och sirap, att, där socker olovligen försålts för industriell eller hantverksmässig tillverkning eller för hotell, restaurang, kafé eller dylikt näringsställe, säljaren skall förpliktas att jämte böter till statsverket erlägga det belopp, som enligt gällande bestämmelser bort utgå i lösen för bevis om godkännande av rekvisition å det försålda partiet. (Sv. F. 18, nr 414).

Dyrtidsanslaget. Sedan riksdagen i anslutning till Kungl. Maj:ts i föregående häfte av Sociala Meddelanden (sid. 552) omnämnda proposition för beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor anvisat å tilläggsstat för

[1] Soc. Medd., årg. 1918, sid. 282 och 423.

år 1918 ett förslagsanslag å 24 millioner kronor, har Kungl. Maj:t, efter förslag av folkhushållningskommissionen, beträffande bidrag från sagda anslag för tiden från och med den 1 juli 1918 till utgången av december månad samma år (fjärde anslagsperioden) förordnat som följer: (Sv. F. 18, nr 378).

§ 1.

Efter Kungl. Maj:ts prövning må kommun för beredande av lindring i de mindre bemedlades inom kommunen levnadsvillkor åtnjuta bidrag av dyrtidsanslaget.

Sådant statsbidrag utgår, i den mån Kungl. Maj:t icke i särskilt fall annorlunda bestämmer, under följande villkor, nämligen:

att bidraget ej användes till annat ändamål än tillhandahållande av livsmedel, antingen genom anordnande av bespisning eller annorledes, samt beklädnadsartiklar, bränsle och belysningsartiklar, meddelande av upplysning och undervisning i hushållningsfrågor ävensom uppehållande av kommuners eller anstalters barnkrubbor och barnhem samt andra filantropiska företags kristidslindrande verksamhet, dock att i undantagsfall då säkerhet mot missbruk förefinnes, någon mindre del av bidraget må kunna användas till utbetalning av dyrtidshjälp i penningar;

att av livsförnödenheter endast de mest nödvändiga slagen tillhandahållas medelst bidraget;

att till ändamål, som förut inom kommunen tillgodosetts utan anlitande av statsbidrag, bidraget användes endast för utvidgande av den sålunda tidigare bedrivna verksamheten;

att bidraget användes för anläggning av centralkök eller därmed jämförligt bespisningsföretag endast under förutsättning, att dylikt företag uteslutande är avsett för de mindre bemedlade samhällslagren;

att bidraget till barnkrubbors, barnhems och andra filantropiska företags verksamhet utgår endast när särskilda förhållanden därtill föranleda och då dessa inrättningar företrädesvis hava till uppgift att lindra kristidens tryck för mindre bemedlade personer, som ej anlita fattigvårdens mellankomst;

att bidraget icke användes till bestridande av kostnad för kommunal förvaltning med undantag för särskilt skattetyngda kommuners utgifter för skrivning, tryckning, annonser, porton och skrivmateriel;

att bidraget icke användes till bestridande av kostnad för anskaffande av lokaler eller inventarier för med bidraget understödda anordningar i annan mån än kostnaden föranledes av anläggning av centralkök eller annat likartat bespisningsföretag, som ovan nämnts;

att bidraget kommer endast sådana personer tillgodo, som kännbart lida av dyrtiden, varvid familjeförsörjare och barn ävensom ålderstigna och sjuka främst böra tillgodoses samt inkomstgräns och samhällsställning icke böra i och för sig vara avgörande; samt

att den verksamhet, som med bidraget understödes, hålles helt skilt från fattigvården och att bidraget icke användes till understöd åt personer, som åtnjuta full försörjning av fattigvården, samt ej heller eljest till minskande av kostnad, som jämväl under vanliga förhållanden åligger kommunen enligt gällande fattigvårdsförordning.

§ 2.

Bidrag av dyrtidsanslaget utgår till kommun under fjärde anslagsperioden *dels* såsom *grundbidrag* med en krona för varje invånare inom kommunen enligt statistiska centralbyråns uppgift över folkmängden inom rikets administrativa områden den 31 december 1916, utan skyldighet för kommun att tillskjuta motsvarande eget bidrag, dock att grundbidrag icke må tillkomma kommun, som finnes vara i synnerligen goda

ekonomiska omständigheter, eller vars kommunala beskattning är förhållandevis obetydlig, *dels ock* såsom *fyllnadsbidrag* med i regel lika stort belopp, som för de i § 1 angivna ändamål användes av de medel, kommunen för ändamålet tillskjutit. Då synnerliga skäl därtill föranleda, må fyllnadsbidraget kunna höjas intill tre gånger samma belopp.

Jämväl må i undantagsfall kommun, som enligt förebragt utredning är av skatt synnerligen betungat eller eljest befinner sig i särdeles ogynnsam ekonomisk ställning, kunna erhålla större fyllnadsbidrag än nu sagts, och må i sådant fall detta bidrag kunna utgå med belopp, motsvarande intill hela kostnaden för den ifrågavarande dyrtidslindrande verksamheten.

Bidrag av enskilda samt till kommuns förfogande för ändamålet eljest ställt belopp må i fråga om statsbidrags utgående likställas med av kommunen själv tillskjutna medel.

§ 3.

Vederbörande kommun är ansvarig för att verksamhet, för vilken bidrag av dyrtidsanslaget beviljats, anordnas så effektivt som möjligt samt äger rum under erforderlig kommunal kontroll.

Verksamheten skall överlämnas antingen åt inom kommunen redan befintliga kommunala organ eller åt för ändamålet genom uttryckligt beslut av stadsfullmäktige eller kommunalstämma eller däremot svarande myndighet särskilt vald nämnd eller delegation; och åligger det kommunen att tillse, att erforderlig samverkan mellan de kommunala organen åvägabringas för vinnande av planmässighet och enhetlighet i det kommunala kristidsarbetet i dess helhet.

§ 4.

Kommun, som önskar för tid intill utgången av december månad 1918 erhålla bidrag av dyrtidsanslaget, skall därom till folkhushållningskommissionen ingiva till Konungen ställd ansökning, upprättad enligt formulär, som av folkhushållningskommissionen fastställes och tillhandahålles.

Vid ansökningen skola fogas

a) plan för de anordningar, som åsyftas att under den i ansökningen avsedda tid vidtagas inom kommunen med anlitande av såväl statens bidrag som de av kommunen anvisade eller eljest tillhandahållna medel jämte beräkning av de med anordningarna förenade kostnader;

b) bevis angående beloppet av medel, som från kommunens sida tillskjutas eller eljest tillhandahållas av beskaffenhet att kunna tagas i beräkning vid statsbidragets bestämmande; samt

c) sådana upplysningar angående kommunens ekonomiska och sociala förhållanden, samt planerade organisations- och kontrollåtgärder, som må erfordras för bedömandet av ansökningen.

Folkhushållningskommissionen åligger att skyndsamt med eget yttrande överlämna ansökningen till Kungl. Maj:t.

§ 5.

Kommun, åt vilken bidrag av dyrtidsanslaget av Kungl. Maj:t beviljats, äger att om bidragets utbetalande hos folkhushållningskommissionen göra framställning, upprättad enligt formulär, som av folkhushållningskommissionen fastställes och tillhandahålles.

Efter folkhushållningskommissionens prövning må grundbidraget och högst hälften av fyllnadsbidraget kunna utbetalas i förskott, medan återstoden av det kommunen

tillkommande bidrag icke må utbetalas förrän efter granskning av den slutredovisning för fjärde periodens verksamhet, som kommunen har att ingiva till folkhushållningskommissionen före den 1 februari 1919.

Sagda slutredovisning skall åtföljas av:

a) tablå över hela den under perioden utövade verksamhet, för vilken kommunen önskar utfå statsbidrag, avfattad å formulär, som av folkhushållningskommissionen fastställes och tillhandahålles;

b) uppgift till styrkande av det belopp, vilket under perioden blivit för verksamheten använt av medel, som av kommunen anslagits eller eljest tillhandahållits för verksamheten; samt

c) intyg av för ändamålet utsedda revisorer till styrkande av redovisningens riktighet och överensstämmelse med vederbörliga verifikationer.

Vid ingivande av slutredovisning skall jämväl avlämnas berättelse angående de under fjärde perioden vidtagna åtgärdernas omfattning, avfattad enligt formulär, som av folkhushållningskommissionen fastställes och tillhandahålles.

Efter granskning av ingiven slutredovisning utbetalar folkhushållningskommissionen till kommunen, vad densamma utöver i förskott erhållna medel tillkommer av det beviljade statsbidraget.

§ 6.

Kommun, åt vilken bidrag från dyrtidsanslaget av Kungl. Maj:t beviljats, är beträffande den verksamhet, som med bidraget understödes, underkastad den kontroll från statens sida, som Kungl. Maj:t må föreskriva, samt de instruktioner och anvisningar, vilka må utfärdas av folkhushållningskommissionen.

Produktionskommittén.

Minimipris å brödsäd m. m. Såsom i Sociala Meddelanden (årg. 1918, sid. 292) förut omförmälts, hade produktionskommittén den 26 februari 1918 till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ingivit framställning angående fastställande av minimipris å vissa jordbruksprodukter av 1918 och 1919 års skörd. Proposition härom avläts även till riksdagen, som ock biträdde, vad kommittén i frågan föreslagit, dock med den ändring, att minimipriset å potatis fastställdes till 11 kronor 25 öre i stället för föreslagna 10 kronor 50 öre per 100 kilogram. Kungl. Maj:t har därefter, med godkännande av riksdagens ifrågavarande beslut, i kungörelse den 21 maj 1918 (Sv. F. 18, nr 272) förklarat

dels att för statens räkning komma att från odlare inom landet inköpas de hos dem åren 1918 och 1919 skördade partier vete, vilka till staten hembjudas före den 1 juni 1920, till ett pris av minst 39 kronor per 100 kilogram fullt marknadsgill vara med förbindelse för staten att verkställa uppköpen med tillämpande av en prisskala, som för vara av bästa kvalitet giver ett pris 2 kronor högre eller således minst 41 kronor;

dels att för statens räkning komma att från odlare inom landet inköpas de hos dem åren 1918 och 1919 skördade partier råg, vilka till staten hembjudas före den 1 juni 1920, till ett pris av minst 38 kronor per 100 kilogram fullt marknadsgill vara, med förbindelse för staten att verkställa uppköpen med tillämpande av en prisskala, som för vara av bästa kvalitet giver ett pris 2 kronor högre eller således minst 40 kronor;

dels att för statens räkning komma att från odlare inom landet inköpas de hos dem år 1918 skördade partier korn, vilka till staten hembjudas före den 1 juni 1919, till

ett pris av minst 33 kronor per 100 kilogram fullt marknadsgill vara, med förbindelse för staten att verkställa uppköpen med tillämpande av en prisskala, som för vara av bästa kvalitet giver ett pris 2 kronor högre eller således minst 35 kronor;

dels att vid inköp före den 1 juni 1919 för statens räkning av under år 1918 skördade ärter priset icke kommer att understiga 55 kronor per 100 kilogram;

dels att vid inköp före den 1 juni 1919 för statens räkning av under år 1918 skördad, väl sorterad potatis, avsedd till matpotatis, priset icke kommer att understiga 11 kronor 25 öre per 100 kilogram;

dels ock att för statens räkning komma att från vederbörande tillverkare inköpas de partier torkade potatisprodukter, potatisstärkelse och glykos, som tillverkats av potatis av 1918 års skörd och till staten hembjudas före den 1 juni 1919, till pris, som fastställes av en nämnd, utsedd på sätt Vi vilja framdeles föreskriva, och vilket pris så avpassas, att potatisens odlare kunna påräkna ett pris av 8 kronor 50 öre per 100 kilogram potatis med 18 procent stärkelsehalt.

Samtliga dessa utfästelser från statens sida avse leverans fritt banvagn eller fritt ombord vid den järnvägsstation eller hamn, som är närmast odlingsorten, samt å tid, som av Kungl. Maj:t framdeles närmare bestämmes.

I en till chefen för jordbruksdepartementet den 25 juni 1918 ingiven skrivelse har produktionskommittén anmält, att kommittén numera slutfört det kommittén enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1917 givna utredningsuppdraget (jfr sid. 290). Det vidare fullföljandet av kommitténs uppgift, vad beträffar produktionens främjande genom ökat odlingsarbete, har, såsom av föregående redogörelse (sid. 424) framgår, uppdragits åt den efter kommitténs förslag tillskapade odlingsorganisationen och i första hand den i spetsen för nämnda organisation ställda *odlingskommittén.*

Statens odlingskommitté.

Sedan riksdagen, såsom i Sociala Meddelanden (sid 426) förut omnämnts, den 10 april 1918 beviljat av Kungl. Maj:t begärt anslag till upprättande av en odlingsorganisation, har Kungl. Maj:t den 16 april fastställt instruktion för nämnda organisation, ävensom i samband därmed utfärdat kungörelse angående villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag till vissa odlingsföretag (Sv. F. 18, nr 196 och 197). Bestämmelserna härom innehålla i huvudsak följande:

Statsbidrag till odlingsföretag å fastmarksjord, myr- och torvjord samt sidlänta ängsmarker ävensom till förbättring av betes- och ängsmarker kan erhållas av en var jordbrukare. Har odlingsföretaget påbörjats före den 10 februari 1918,[1] utgår dock bidrag endast för den del av arbetet, som utförts efter nämnda dag. Har jordbrukaren redan erhållit statsunderstöd (t. ex. ur avdikningsanslagen eller odlingslånefonden) för visst arbete, som ingår i ett odlingsföretag, kan han icke för *detta samma arbete* erhålla odlingsbidrag. Odlingsbidraget utgår nämligen endast till själva odlingen av marken och till sådan dikning, som tillhör odlingsarbetet, samt, då fråga är om för-

[1]) Datum för ingivande av produktionskommitténs förslag om upprättande av odlingsorganisationen (Soc. Medd., årg. 1918, sid. 424).

bättring av betesmarker, till arbetskostnaderna för markens uppröjande, inhägnande, gödsling, insåning och utdikning. I kostnaderna få således icke utgifterna för gödselmedel och stängselmaterial medtagas. Användes kalk för att förbättra betesmark, får däremot kostnaden härför medräknas.

Jordbrukare, som önskar erhålla odlings- eller förbättringsbidrag, har att vända sig till socknens odlingsnämnd. Nämnden förrättar syn på platsen genom någon eller några av sina ledamöter eller annan lämplig person, som nämnden utser därtill. Nämnden kan också vända sig till odlingsrådet och begära biträde av lantbruksingenjör eller jordbrukskonsulent. Vid syneförrättningen meddelas uppgift om odlingsföretagets läge, jordmånen, vilka arbeten, som erfordras m. m., allt enligt fastställt formulär, som syneförrättaren skall medföra och som ifylles av denne.

Bidraget utgår med högst följande belopp, i procent av de godkända kostnaderna:

För nyodling av mark, som första gången besås med säd till mogen skörd eller användes till sättning av potatis

under våren 1918	60 %
under hösten 1918 eller våren 1919	50 %
» » 1919 » » 1920	40 %
» » 1920 » » 1921	30 %

För förbättringsarbete å betesmark, som avslutas år 1919 . . . 30 %
» » » » » » år 1920 . . . 20 %.

I Norrland och Dalarna utgår bidrag även för andra grödor än säd till mogen skörd eller potatis, exempelvis för odling av grönfoder o. s. v..

Den högsta kostnad, efter vilken bidrag får utgå, är för nyodling 500 och för förbättringsarbete 200 kronor per hektar. Från kostnaden frånd rages värdet av å betesmark avverkade träd och buskar.

Uppgår statsbidraget till högst 200 kronor, tillkommer det odlingsnämnden att besluta om bidragets beviljande. Uppgår bidraget däremot till högre belopp än 200 kronor, avger odlingsnämnden utlåtande i ämnet, men det tillkommer odlingsrådet att fatta beslut om bidragets beviljande.

Av beviljat bidrag kan odlaren utbekomma två tredjedelar under arbetets fortgång och i mån av nedlagda kostnader samt återstoden efter odlingsarbetets utförande och slutliga avsyning.

Har arbetet icke inom föreskriven tid blivit utfört på tillfredsställande sätt, kan den icke utbetalade delen av bidraget innehållas och det, som redan blivit utbetalt, återkrävas. Odlaren kan dock efter ansökan hos odlingsrådet (genom odlingsnämnden) erhålla högst ett års uppskov med odlingsarbetet och i övrigt få ändring i odlingsplanen medgiven. Då ett odlingsarbete sålunda icke fullbordas till den först beräknade tiden, skall statsbidragets slutliga storlek bestämmas med hänsyn till den procent av kostnaden, som gäller vid tiden för arbetets fullbordan. Vid förbättringsarbete å betesmark ingår i jordinnehavarens åtagande även att å marken under tre år efter förbättringsarbetets utförande verkställa skottslåtter minst två gånger årligen samt spridning av där fallen kreatursspillning. I övrigt skall han ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som i och för förbättringsarbetet meddelas från odlingsnämnden eller odlingsrådet.

Hyresstegringslagen år 1918.

I en den 2 april 1918 dagtecknad proposition framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hyresstegring, utgörande en inom justitiedepartementet verkställd omarbetning av det av socialstyrelsen och bostadskommissionen upprättade, i Sociala Meddelanden (sid. 299) förut refererade lagförslaget. Sedan förslaget med vissa modifikationer av riksdagen bifallits, har Kungl. Maj:t den 14 juni 1918 utfärdat den nya lagen, och har den förut gällande lagen med vissa bestämmelser mot oskälig hyresstegring därmed (från och med den 19 juni 1918) upphört att gälla.

I jämförelse med sistnämnda författning företer lagen den 14 juni 1918 vissa icke oväsentliga skiljaktigheter. I enlighet med socialstyrelsens och bostadskommissionens förslag har starkare än förut understrukits, att lagen icke kan avse att förhindra varje hyresstegring, utan endast att under nuvarande extraordinära förhållanden förebygga oskäligt uppskruvande av bostadsprisen. Till förhindrande av, att hyresgäster i obehöriga fall skola kunna taga hyresnämndernas tid och arbete i anspråk, har som regel fastslagits, att hyresförhöjningar, ej överstigande 15 % av 1915 års hyresbelopp, falla utom nämndens bedömande. Då fråga är om fleråriga hyreskontrakt, har befogenhet tillagts hyresnämnd att föreskriva hyresreglering även till fastighetsägarens förmån, dock endast beträffande den del av avtalad hyra, som kan anses vara avsedd att utgöra ersättning för lägenhetens uppvärmning o. d. förmåner, vilkas tillhandahållande med hänsyn till nu gällande bränslepris måste för hyresvärden medföra avsevärt större kostnader, än vid avtalets ingående kunde beräknas. Till förebyggande av under senaste året yppade försök till kringgående av lagens föreskrifter hava i åtskilliga fall införts förtydligande och kompletterande bestämmelser. Sålunda hava hyresnämnderna tillagts befogenhet att pröva fråga om giltigheten av uppsägning jämväl i sådana fall, där fastighet undergått exekutiv auktion och köparen följaktligen enligt gällande rätt skulle äga befogenhet att uppsäga hyresgäst till avflyttning; dock skall härvid den inskränkning gälla, att hyresnämnd ej må vägra samtycke till uppsägning, där i kontraktet betingade hyresvillkor finnas till skada för ny ägare i avsevärd mån avvika från inom orten eljest gängse bestämmelser. Det i stor utsträckning förekommande missbruket med uttagande av provisioner eller annat vederlag för överlåtande av hyresrätt har man sökt stävja genom ett förtydligande av den i lagens 6 § 4 mom. intagna bestämmelsen jämte i samband därmed i 15 § införda ansvarsbestämmelser. Socialstyrelsens och bostadskommissionens yrkande i fråga om lagens utsträckning att gälla även hyreskontrakt, avsedda att utan uppsägning upphöra att gälla å viss dag, har så till vida bifallits, att hyres-

nämnderna tillagts befogenhet att pröva, huruvida dylika avtal må få prolongeras eller icke. Vidare har fastslagits, att som godkännande från hyresgästs sida av skedd uppsägning ej må anses annat än efter hyresavtalets ingående avgiven, skriftlig, uttrycklig försäkran angående villighet att låta avtalet upphöra. I fråga om tidpunkten för inhämtande av hyresnämnds samtycke till uppsägning har den ändring vidtagits, att dylikt samtycke icke ovillkorligen behöver vara inhämtat före uppsägningens delgivande, men att ansökan därom för att av hyresnämnd kunna upptagas till prövning som regel bör vara ingiven minst 30 dagar före uppsägningstidens utgång.

För åvägabringande av bästa möjliga utnyttjande av den befintliga bostadstillgången hade i Kungl. Maj:ts förslag upptagits förbud mot förhyrande av flera lägenheter för en och samma person eller medlemmar av samma hushåll, ävensom en bestämmelse, varigenom hyresnämnd skulle äga rätt att oavsett hyresvärdens samtycke medgiva överlåtelse av hyresrätt till annan person i det fall, att hyresgäst icke själv funne sig hava användning för den förhyrda lägenheten. Dessa bestämmelser vunno dock ej riksdagens samtycke. Däremot har, i anledning av inom riksdagen väckta motioner, möjlighet beretts att överklaga hyresnämnds beslut i vissa fall, såsom av lagens 14 § närmare framgår.

Lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m.; given Stockholms slott den 14 juni 1918. (Sv. F. 18, nr 380.)

Lagens tillämplighetsområde.

1 §.

1. Denna lag äger tillämpning inom område, där lagen med vissa bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m. den 25 maj 1917 är gällande vid denna lags ikraftträdande. Dock må Konungen härifrån kunna medgiva undantag, så framt den myndighet, som utövar kommunens, köpingens eller municipalsamhällets beslutanderätt, därom gör framställning, för vilken avgivits minst två tredjedelar av de i beslutet deltagandes röster.

2. Konungen äger ock förordna, att lagen skall tillämpas i annan stad eller köping eller annat municipalsamhälle, så ock eljest i annan kommun eller del av kommun, än som i 1 mom. sägs, försåvitt där i större utsträckning förekommer uthyrning av omöblerade lägenheter för bostads-, affärs- eller annat ändamål. Sådant förordnande varder ej meddelat, innan den myndighet, som utövar kommunens, köpingens eller municipalsamhällets beslutanderätt, yttrat sig i frågan.

Om hyresnämnd.

2 §.

1. För område, där denna lag äger tillämpning, skall finnas en hyresnämnd. Den myndighet, som utövar kommunens, köpingens eller municipalsamhällets beslutanderätt, äge dock bestämma, att inom området skola inrättas flera hyresnämnder, envar för viss del av området.

2. Hyresnämnd består av ordförande och fyra ledamöter. För ordföranden såväl som för ledamöterna skola finnas suppleanter minst till motsvarande antal.

3. Ordförande och suppleant för honom, vilka vad angår hyresnämnd i stad skola vara lagfarna, förordnas av Konungens befallningshavande för viss tid, Konungens befallningshavande obetaget att när som helst återkalla förordnandet. Samma person må förordnas till ordförande eller suppleant för ordförande i flera hyresnämnder.

4. De fyra ledamöterna och deras suppleanter utses av den myndighet, som utövar kommunens, köpingens eller municipalsamhällets beslutanderätt, att tjänstgöra tills vidare eller viss tid. Av dessa ledamöter och suppleanter skola två ledamöter och suppleanter för dem äga eller förvalta till uthyrning avsedd fastighet. Övriga två ledamöter och suppleanter för dem, vilka ej må äga eller förvalta fastighet, som nyss sagts, skola äga kännedom om ortens hyresmarknad och åtminstone den ene ledamoten och minst en suppleant särskilt om de mindre bemedlades bostadsförhållanden. I övrigt skall om valbarhet till hyresnämnd, så ock om rätt för den, som blivit vald, att avsäga sig uppdraget gälla vad i enahanda avseenden är stadgat i fråga om hälsovårdsnämnd.

5. Stadsläkare och bostadsinspektör, där sådan finnes, äga att närvara vid hyresnämnds sammanträden, om vilka underrättelse skall meddelas dem i god tid förut, samt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. De hava att tillhandagå hyresnämnd med det tjänstebiträde, som av nämnden påkallas.

3 §.

1. Vid handläggning hos hyresnämnd av frågor, om vilka i 6, 7, 8 och 11 §§ sägs, skall beträffande jäv mot nämndens ordförande och ledamöter i tillämpliga delar gälla vad allmän lag stadgar om domarjäv.

2. Hyresnämnd är beslutför, om ordförande och tre ledamöter äro närvarande och om beslutet ense. Som beslut gälle i övrigt den mening, som efter jämkning, där sådan erfordras och kan ske, omfattas av mer än halva antalet av de röstande. Finnes ingen sådan mening, gäller den, som erhållit flera röster än någon annan, eller, därest två sådana meningar finnas, den, som efter förnyad omröstning mellan dem erhåller de flesta rösterna. Har var röstande sin mening, gäller ordförandens.

3. Ej må hyresnämnd till avgörande företaga ärenden, med mindre parterna beretts tillfälle att yttra sig inför nämnden eller parts hörande uppenbarligen är obehövligt.

4. Finner hyresnämnd, att dess beslut på grund av förelupet förbiseende eller meddelade oriktiga eller missvisande upplysningar blivit i avsevärd mån felaktigt, eller att omständigheter tillkommit, som bragt ärendet i ett väsentligt ändrat läge, äge nämnden att förordna om den rättelse, som därav må föranledas.

5. Vid hyresnämnds sammanträde föres protokoll, upptagande nämndens beslut; och skall riktigheten av detta protokoll granskas så snart ske kan och senast inom tio dagar. Så snart dylik granskning skett, skall protokollet vara tillgängligt för allmänheten. Sker ej granskning genast, skall besked om nämndens beslut omedelbart lämnas part, som sådant begär. Innefattar nämndens beslut förordnande, som i 6 § 2 mom. sista punkten sägs, skall å nämndens dörr samma dag, granskning skett, göras anslag därom, innefattande jämväl uppgift om vad den har att iakttaga, som är med beslutet missnöjd.

4 §.

De uppgifter, som lämnas hyresnämnd vid handläggning av frågor, om vilka i 6, 7 och 8 §§ förmäles, må ej mot vederbörande uppgiftslämnares önskan upptagas i nämndens protokoll eller skrivelser i vidare mån, än som för avfattande av nämndens beslut är oundgängligen erforderligt. Ej heller må de i annan mån av nämndens ordförande, ledamöter eller tjänstemän yppas.

5 §.

Frågor om tjänstebefattningar hos hyresnämnd, om gottgörelse till nämnden och dess tjänstemän samt om anvisande av övriga för nämndens verksamhet erforderliga medel avgöres av den myndighet, som utövar kommunens, köpingens eller municipalsamhällets beslutanderätt. I enahanda ordning må instruktion för hyresnämnd antagas.

Om hyresbelopp och uppsägning av hyresavtal.

6 §.

1. Fordras för omöblerad lägenhet, som är uthyrd eller avsedd att uthyras av husägaren eller annan, högre hyra, än den, som enligt för tid före den 25 maj 1917 senast gällande hyresavtal varit för lägenheten betingat, ankommer med nedan angivna inskränkning på hyresnämnden att, efter framställning av hyresvärd, hyresgäst eller hyressökande, eller där nämnden eljest finner anledning därtill, pröva, huruvida det fordrade beloppet med hänsyn till ej mindre lägenhetens beskaffenhet än även omkostnaderna för fastigheten och förhållandena i övrigt är att anse såsom oskäligt samt att i sådant fall fastställa den lägre hyra, varje gång för högst ett år, som nämnden finner skälig. Lag samma vare, där hyresavtal träffas om omöblerad lägenhet, innefattande höjning av hyran utöver för tid före den 25 maj 1917 senast gällande hyresbelopp, så ock där sådant avtal träffats efter det lagen den 25 maj 1917 med vissa bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m. blivit gällande för det område, där fastigheten ligger. Skall hyresvärd enligt hyresavtalet besörja lägenhetens uppvärmning eller tillhandahålla varmvatten till densamma, åligger det nämnden att särskilt bestämma ersättning för envar sådan förmån att utgå med visst belopp eller efter grund, som nämnden finner skälig.

2. Överstiger hyra för lägenhet, som varit uthyrd för tid före den 1 oktober 1915, den före sagda dag senast gällande hyran med högst 15 procent, må sådan hyresförhöjning icke upptagas till prövning av hyresnämnden, med mindre nämnden med hänsyn till lägenhetens uppenbart mindervärdiga beskaffenhet finner synnerliga skäl tala därför. Finner nämnden med hänsyn till särskilda förhållanden inom dess verksamhetsområde, att angivna gräns bör fastställas till annan procentsats än 15 procent, äge nämnden därom förordna.

3. Hyresnämnds prövning må ej heller avse hyresbelopp, som till betalning förfallit före den dag, då framställning om hyresreglering gjorts hos nämnden, eller, där nämnden eljest företager reglering, före den dag, då hyresvärden erhållit meddelande, att fråga väckts om företagande av reglering.

4. Under hyra inbegripes varje vederlag, i penningar eller vad det är, som av hyresvärden eller till hans förmån för upplåtelsen betingas.

5. Har hyresnämnd för viss tid fastställt hyra för lägenhet, gälle avtal, däri högre hyra för lägenheten betingats, såsom om hyran för nämnda tid överenskommits för det fastställda beloppet.

6. Till lägenhet räknas i denna lag jämväl särskilt rum.

7 §.

Har hyresavtal om omöblerad lägenhet, vilket även omfattar vare sig uppvärmning av lägenheten eller tillhandahållande av varmvatten, träffats för längre tid än ett år, och har efter dess ingående sådan stegring av bränslekostnaderna inträtt, att överenskommen hyra, till den del denna får anses hava vid avtalets träffande avsett ersättning för angivna förmåner, befinnes icke längre utgöra skälig gottgörelse därför, äger

hyresnämnden, varje gång för högst ett år av den återstående avtalstiden, fastställa, vad som därutöver skäligen må tillkomma hyresvärden, börande därvid särskilt bestämmas ersättning för uppvärmning samt för beredning av varmvatten. Hyresgästen vare dock berättigad att inom trettio dagar efter delfåendet av sådant beslut uppsäga avtalet att upphöra å den fardag, som inträffar närmast efter en månad från delfåendet. För hyresnämnds prövning enligt denna paragraf gälle i tillämpliga delar bestämmelserna i 6 § 3 mom.

8 §.

1. Uppsägning från hyresvärds sida av hyresavtal om omöblerad lägenhet vare utan verkan, med mindre hyresgästen efter hyresavtalets ingående avgivit skriftlig, uttrycklig försäkran, att han är villig att låta avtalet upphöra, eller samtycke till uppsägningen senast den dag, å vilken uppsägning sist kan ske, meddelas av hyresnämnd, eller fall föreligger, som enligt bestämmelserna i 3 kap. 21—24 §§ av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom berättigar till uppsägning.

2. Har ifråga om omöblerad lägenhet träffats skriftligt hyresavtal, avsett att utan uppsägning upphöra å viss dag, vare hyresvärden skyldig att, såvitt angår avtal träffat före den dag, denna lag träder i kraft, inom trettio dagar därefter och ifråga om andra avtal inom femton dagar efter det avtalet träffats, underställa avtalet hyresnämndens prövning; ägande hyresnämnden, därest särskilda skäl därtill föranleda, förordna, att det skall så anses, som om avtalet träffats under förbehåll, att detsamma efter avtalstidens slut, så framt icke uppsägning skett, skall förlängas för ytterligare lika lång tid, dock varje gång högst ett år. Lag samma vare, om sådant avtal, som här sagts, icke inom nämnd tid underställts hyresnämnds prövning. För de fall, som nu nämnts, gälle ifråga om uppsägningstidens längd vad för motsvarande fall finnes stadgat i 3 kap. 4 § sista stycket av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom.

3. Samtycke till uppsägning av hyresavtal kan, om ej särskilda skäl annat föranleda, av hyresnämnd lämnas, endast där hyresvärd ingivit framställning därom minst trettio dagar före den dag, då uppsägning sist kan ske. Dock må framställning om samtycke till sådan uppsägning, som avses i 133 § utsökningslagen, kunna senast den dag, då uppsägning sist kan ske, ingivas till hyresnämnden, vilken det åligger att snarast besluta i ärendet. Varje framställning om samtycke till uppsägning bör innehålla uppgift såväl om den för lägenheten före den 1 oktober 1915 senast gällande hyran som om den ändring av hyresvillkoren, som med uppsägningen avses, eller den anledning till uppsägning, som eljest åberopas.

4. Ej må hyresnämnd vägra samtycke till uppsägning av hyresavtal, då fråga är om lägenhet, som varit uthyrd för tid före den 1 oktober 1915, där hyresvärden med uppsägningen allenast avsett att erhålla en hyresförhöjning av högst 15 procent eller annan av nämnden jämlikt 6 § 2 mom. fastställd procentsats utöver den för tiden före angivna dag senast betingade hyran, med mindre nämnden med hänsyn till lägenhetens uppenbart mindervärdiga beskaffenhet finner synnerliga skäl tala därför. Ej heller må samtycke vägras till sådan uppsägning av hyresavtal, som avses i 133 § utsökningslagen, därest i hyresavtalet betingade villkor finnas till skada för ny ägare i avsevärd mån avvika från i hyreskontrakt inom orten gängse bestämmelser.

5. I varje fall, där hyresnämnds samtycke till uppsägningen grundas allenast därpå, att nämnden funnit, att samtycke till uppsägningen jämlikt 8 § 4 mom. icke kunnat förvägras, eller att hyresvärdens anspråk på högre hyra eller eljest förbättrade hyresvillkor bör upptagas till prövning, skall vid samtycket fästas det villkor, att innehavaren av lägenheten beredes tillfälle att, inom viss av hyresnämnden förelagd kortare tid, träffa avtal om lägenhetens fortsatta förhyrning med den ändring av hyresvillkoren, som jämlikt 6 § 2 mom. inträtt eller av nämnden fastställts eller må kunna komma att fastställas.

6. Finner nämnden sig icke böra lämna begärt samtycke till uppsägning, må i intet fall hyresavtal därigenom anses förnyat för längre tid än varje gång högst ett år.

7. Där för lägenhet, som omfattar högst fyra rum, kök däri inbegripet, och helt eller delvis är avsedd till bostad, hyran enligt avtalet skall erläggas i förskott för längre tid än en månad, berättigar underlåtenhet härutinnan icke till uppsägning, så länge hyresgästen sist å andra söckendagen av varje månad till fullo erlägger den på samma månad belöpande hyran.

8. Vid prövning av uppsägning skall hyresnämnd beakta ej mindre de av hyresvärden för uppsägningen anförda skäl än även, i vilken mån uppsägningen medför svårighet för hyresgästen att erhålla lämplig lägenhet å tid, därtill hyresavtalet uppsagts.

9 §.

Vad i 6 och 8 §§ stadgats skall ej gälla beträffande lägenhet, som icke den 25 maj 1917 eller tidigare varit tagen i bruk.

Om skyldighet att hörsamma hyresnämnds bud.

10 §.

1. Envar, som inom hyresnämnds verksamhetsområde för egen eller annans räkning uthyr eller uthyrt omöblerad lägenhet, likasom envar hyresgäst eller hyressökande inom området vare, på hyresnämnds kallelse, skyldig att personligen eller, där nämnden finner sådant utan olägenhet kunna ske, genom befullmäktigat, i saken kunnigt ombud inställa sig inför nämnden. Sådan kallelse, i vilken må utsättas vite för uteblivande från och med två till och med etthundra kronor, skall delgivas i god tid förut och senast dagen före den, då inställelse skall ske.

2. Lägenheter inom hyresnämnds verksamhetsområde, uthyrda eller avsedda att uthyras, skola, på nämndens anfordran, av hyresvärden eller hyresgästen hållas tillgängliga för nämnden.

3. Ägare och förutvarande ägare av fastighet inom hyresnämnds verksamhetsområde vare pliktiga att, då hyresnämnd det begär, i den ordning nämnden angiver lämna uppgift angående hyran vid olika tidpunkter för de inom fastigheten inrymda lägenheterna ävensom de andra uppgifter angående fastigheten eller hyresförhållandena i övrigt, som nämnden må påfordra.

Om rivning av byggnader, sammanslagning av lägenheter m. m.

11 §.

1. Utan samtycke av hyresnämnd må byggnad, inrymmande bostadslägenhet, ej rivas, ej heller i sådan lägenhet företagas ändringsarbete, som påkallar lägenhetens utrymmande eller är ägnat att leda till avsevärd höjning av hyran eller åsyftar att sammanslå flera lägenheter eller att inreda bostadslägenhet eller del därav till annat ändamål, allt såvida icke åtgärden av vederbörande myndighet prövas vara med hänsyn till allmän säkerhet eller hälsovård erforderlig.

2. Lägenhet, som, då lagen den 25 maj 1917 med vissa bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m. trädde i tillämpning inom området, användes till bostad eller var oanvänd men dessförinnan senast använts till bostad, må ej utan hyresnämndens medgivande tagas i bruk för annat ändamål; ej heller må utan nämndens medgivande lägenhet uthyras möblerad, vilken icke vid nyssnämnda tid varit uthyrd i sådant skick.

3. Vid prövning av nu angivna frågor skall hänsyn tagas till de av hyresvärden för åtgärdens företagande anförda skäl, till åtgärdens inverkan på hyresförhållandena i allmänhet i orten samt till svårigheterna för vederbörande hyresgäster att erhålla andra lämpliga bostäder.

4. På ansökan av hyresnämnd äge överexekutor meddela handräckning till återställande av olagligen rubbat förhållande, varom i denna paragraf förmäles; och gälle därom enahanda bestämmelser, som för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall äro stadgade.

Om skyldighet att anmäla hyresledighet och hyresavtal.

12 §.

Envar, som inom hyresnämnds verksamhetsområde för egen eller annans räkning uthyr oinöblerad lägenhet, är pliktig att hos nämnden anmäla ej mindre hyresledighets inträde och upphörande med angivande av senast betingad hyra samt i förra fallet hyresanspråk för förnyad uthyrning och i senare fallet den vid uthyrningen betingade hyran, än ock varje med förutvarande hyresgäst träffat avtal om fortsatt hyresupplåtelse mot höjd hyra, ävenledes med angivande av den förutvarande och den höjda hyrans belopp. I anmälan skall, då lägenhet varit uthyrd för tid före den 1 oktober 1915, även angivas den för tid före nämnda dag senast betingade hyran. Om tiden och sättet för anmälan, som här sagts, förordnas av nämnden.

Om bostadsförmedling.

13 §.

1. Inom stad, där denna lag äger tillämpning, skall med ledning av de i 12 § omförmälda anmälningar genom hyresnämnden eller annan kommunal myndighet avgiftsfritt förmedlas uthyrning av om öblerade lägenheter, som omfatta högst fyra rum, kök däri inbegripet, och helt eller delvis äro avsedda till bostad. Vid sådan kommunal bostadsförmedling skall särskilt eftersträvas att bereda barnrika familjer lämpliga bostäder.

2. Huru dylik bostadsförmedling närmare skall ordnas, därom beslutes av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmänna rådstugan.

Om överklagande av hyresnämnds beslut m. m.

14 §

1. Har vid hyresnämnds beslut i fråga, som i 6, 7 eller 8 § sägs, ledamot av hyresnämnd varit jävig eller av annan orsak obehörig, eller nämnden överskridit sin befogenhet, eller annan felaktighet ägt rum i avseende på ärendets behandling, må part, som är med beslutet missnöjd, däröver föra klagan, i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad, där magistrat finnes, hos denna samt i övriga orter hos Konungens befallningshavande inom trettio dagar efter erhållen del av beslutet.

2. Hyresnämnds beslut om förordnande enligt 6 § 2 mom. sista punkten skall underställas prövning av myndighet, som i 1 mom. sägs; och åligger det nämnden att inom femton dagar från den dag, då protokollet över beslutet granskats, till prövningsmyndigheten insända protokollet och samtliga handlingar i ärendet. Är någon missnöjd med beslutet, äger han att inom tid, som nyss sagts, till prövningsmyndigheten ingiva de påminnelser, han aktar nödiga.

3. Över hyresnämnds beslut i fråga, som i 11 § 1 och 2 mom. förmäles, må klagan

föras hos Konungens befallningshavande inom trettio dagar efter erhållen del av beslutet.

4. Mot prövningsmyndighets beslut i fråga, som i 1 och 2 mom. sägs, må talan ej föras. I Konungens befallningshavandes beslut enligt 3 mom. må ändring sökas hos Konungen genom besvär, vilka skola vara inkomna till civildepartementet inom den tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Ansvarsbestämmelser.

15 §.

1. Hyresvärd, som med vetskap därom, att hyresnämnd för lägenhet fastställt visst hyresbelopp, av hyresgäst, hyressökande eller annan för uthyrning av lägenheten fordrar eller mottager vederlag, i penningar eller vad det är, till högre värde, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

2. Lag samma vare, där hyresvärd vid uthyrning av omöblerad lägenhet såsom villkor för upplåtelsen avfordrar eller mottager av hyresgäst eller hyressökande förbindelse, vari denne förklarar sig avstå från rätten att få hyresbeloppet prövat enligt denna lag eller ock vara villig att utan hyresnämnds prövning av uppsägning låta avtalet upphöra.

3. På framställning av hyresnämnd eller eljest, när skäl därtill äro, må Konungens befallningshavande för område, där denna lag äger tillämpning, fastställa taxa för hyresförmedling. Har Konungens befallningshavande fastställt sådan taxa, straffes den, som erbjuder sig att mot vederlag till högre värde, än taxan föranleder, förmedla uthyrning av eller överlåta hyresrätt till omöblerad lägenhet, eller som för sådan förmedling eller överlåtelse fordrar eller mottager vederlag till högre värde, likaledes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

16 §.

Bryter någon mot vad i 11 § 1 eller 2 mom. är stadgat, straffes med böter från och med etthundra till och med tiotusen kronor.

17 §.

För överträdelse av de i 4 § givna stadgandena vare straffet böter från och med fem till och med femhundra kronor.

18 §.

1. Utebliver någon, som kallats att inställa sig inför hyresnämnd, utan laga förfall, varde fälld till vite, där sådant varit honom av nämnden förelagt, eller till böter från och med fem till och med femhundra kronor.

2. Till enahanda ansvar av böter vare den förfallen, som bryter mot vad i 10 § 2 eller 3 mom. är stadgat, eller som försummar att i föreskriven tid och ordning göra anmälan, som föreskrives i 12 §.

3. Har någon i dylik anmälan eller eljest inför hyresnämnd emot bättre vetande lämnat oriktig uppgift, vare straffet böter från och med femtio till och med ettusen kronor; dock att straff, som här stadgas, ej må tillämpas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

19 §.

Förseelser, som avses i 15—18 §§, skola åtalas av allmän åklagare, de i 18 § 1 och 2 mom. angivna vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan icke finnes, vid allmän domstol och de övriga vid allmän domstol.

20 §.

1. Böter och viten, vilka ådömas enligt denna lag, tillfalla kommunen, köpingen eller municipalsamhället.
2. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter eller vite, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

21 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna lag, rörande hyresnämnds verksamhet eller eljest, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt däråt meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling,[1] och upphör därmed lagen med vissa bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m. den 25 maj 1917 att gälla. Dock skall beträffande förseelse som begåtts under tiden för sistnämnda lags giltighet och varå påföljd är i densamma bestämd, vad därutinnan är i sagda lag stadgat fortfarande gälla; och skola bestämmelserna i 7 § av nämnda lag fortfarande äga giltighet, såvitt angår hyresbelopp, som icke prövats av nämnden och som belöper på tid före den 1 oktober 1918. Därjämte skola av hyresnämnd enligt lagen den 25 maj 1917 meddelade beslut fortfarande äga giltighet; och skola ordförande och ledamöter i hyresnämnder jämte suppleanter för dem, vilka utsetts på grund av samma lags bestämmelser, anses såsom behörigen utsedda enligt denna lag.

Lagen gäller till och med den 31 december 1919, men skall vad däri stadgas angående förseelse, som omförmäles i 15 § 1 mom., fortfarande äga giltighet. Hyresnämnds beslut, varigenom nämnden enligt 6 eller 7 § fastställt hyra för viss tid, skall äga giltighet till utgången av samma tid, dock högst till den 1 oktober 1920. Beträffande annan än i 15 § 1 mom. omförmäld, under tiden för lagens giltighet begången förseelse, varå påföljd i lagen är bestämd, skall vad därutinnan i lagen är stadgat fortfarande gälla.

[1] Lagen utkom från trycket den 18 juni 1918.

Statsunderstöd till bostadsproduktionen.

Såsom framgår av i Sociala Meddelanden förut återgivna yttranden (h. 4, sid. 451), hade bostadskommissionen, socialstyrelsen och industrikommissionens byggnadsbyrå hos Kungl. Maj:t tillstyrkt förnyat statsanslag för bostadsproduktionens främjande under innevarande år och i samband därmed även beträffande villkoren för beviljande av berörda statsbidrag framställt vissa önskemål, i en del avseenden avvikande från de bestämmelser, som under föregående år tillämpats på grund av kungörelsen den 13 mars 1917.[1] Sedan riksdagen därefter, med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, på 1918 års tilläggsstat anvisat ett förslagsanslag, högst 3 miljoner kronor, att användas till understöd för uppförande av smålägenheter, har Kungl. Majt beträffande bidrag av nämnda medel genom den 11 juni 1918 utfärdad kungörelse (Sv. F. 18, nr 368) förordnat som följer:

§ 1.

Har stad, köping eller municipalsamhälle eller ock landskommun, som innesluter tätare bebyggt område, på grund av rådande stegring av byggnadskostnaderna beviljat understöd för uppförande av bostadshus med smålägenheter, må sådant samhälle, här nedan benämnt kommun, kunna för ändamålet tilldelas statsbidrag under förutsättning

att fråga är om uppförande av bostadshus utav mera varaktigt slag och icke provisoriska bostäder eller s. k. baracker;

att ifrågavarande bostadshus utgöras antingen av hyreshus, huvudsakligen inrymmande smålägenheter, varmed här förstås bostadslägenheter om högst tre rum, kök däri inbegripet, eller ock av egnahemsbyggnader med ett byggnadsvärde, icke överstigande 15 000 kronor;

att byggnadsföretaget påbörjats icke tidigare än den 1 januari och icke senare än den 31 december 1918 samt att det slutföres före den 1 oktober 1919;

att bostadsbyggnaderna så förvaltas, att avkastningen under minst tio år från det byggnaderna tagas i bruk ej överstiger viss procent å det nedlagda kapitalet, i vilket syfte annan ägare till sådan byggnad än kommun skall tillförbindas att underkasta sig kommunal myndighets kontroll med särskild hänsyn till att hyressumman ej må ökas utöver det belopp, som av nyss angivna vinstbegränsning betingas; samt

att genom ifrågavarande byggnadsverksamhet icke befordras en av förhållandena ej ovillkorligen påkallad inflyttning från landsbygden.

§ 2.

Statsbidraget må ej utgå med större belopp än att detsamma motsvarar två niondelar av sammanlagda byggnadskostnaderna, tomtkostnad ej inberäknad.

Statsbidraget må ej heller utgå med mera än två tredjedelar av det sammanlagda belopp, som inom kommunen användes för det i § 1 angivna ändamål. Beträffande större och mera bärkraftiga kommuner, vilka för bostadsändamål förfoga över mera betydande medel, och särskilt sådana, som ej under den rådande kristiden gjort mera

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid 384.

betydande ekonomiska uppoffringar för bostadsproduktionens befrämjande, må statens bidrag kunna nedsättas under ovan angivna maximigräns.

§ 3.

Statens bidrag utgår såsom understöd utan ränte- eller återbetalningsskyldighet. Såsom bidrag från kommuns sida må jämväl godtagas lån med ränte- och amorteringsfrihet under minst tio år ävensom annat motsvarande bidrag, såsom understöd in natura i form av tomtmark, byggnadsmaterial och dylikt, dock under förutsättning, att härvidlag värdet icke upptages högre än det verkliga.

Kostnad, som bestrides av till kommunens förfogande ställt enskilt bidrag, må vid bestämmande av statsbidrags storlek icke tagas i beräkning i annat fall, än då det enskilda bidraget eljest icke skulle kommit kommunen till godo.

§ 4.

Ansökning om erhållande av statsbidrag skall ställas till Konungen samt snarast möjligt och senast den 20 juli 1918 ingivas till statens byggnadsbyrå. I ansökningen skall redogörelse lämnas för bostadsfrågans läge inom kommunen och särskilt det förefintliga behovet av nya bostadshus med smålägenheter, därvid hänsyn må tagas endast till sådan inflyttning till kommunen, som är av förhållandena oundgängligen påkallad. Ansökningen skall vidare innehålla uppgifter om:

a) de ungefärliga sammanlagda kostnaderna för byggnadsföretag, för vilka statsbidrag sökes;

b) det begärda statsbidragets belopp, i den mån detta kan angivas;

c) om och i så fall på vilka villkor lån kunnat anskaffas ur pensionsförsäkringsfonden;

d) byggnadernas belägenhet samt det antal bostadslägenheter, som däri skola inrymmas, jämte dessas storlek;

e) tidpunkten för företagets beräknade påbörjande och avslutande;

f) byggnadsföretagarens namn;

g) innehållet av de bestämmelser om vinstbegränsning, varom i § 1 stadgas; samt

h) arten och storleken av det kommunala bidrag, som kommer att föreslås.

Statens byggnadsbyrå åligger att ofördröjligen med eget utlåtande till Kungl. Maj:t insända de inkomna ansökningarna.

Sedan kommun erhållit underrättelse, att statsbidrag beviljats, böra snarast möjligt till statens byggnadsbyrå insändas följande handlingar:

a) ritningar samt, om så påfordras, byggnadsbeskrivning;

b) entreprenadkontrakt eller kostnadsberäkning för varje särskilt byggnadsföretag;

c) protokollsutdrag, utvisande storleken och arten av beviljat kommunalt bidrag, av vilket tydligt bör framgå, huruvida vederbörande kommunala myndighet beslutit att av kommunens medel eller av sådant enskilt bidrag, som enligt § 3 får vid statsbidrags utfående tagas i beräkning, utgiva så mycket, som motsvarar den mot statsbidraget svarande, kommunen åliggande kostnad;

d) bevis, att beslutet vunnit laga kraft;

e) uppgift å hyresbelopp för olika lägenheter; samt

f) förbindelse, att bidraget kommer att till byggnadsföretagare utanordnas endast i mån av understött byggnadsföretags fortskridande ävensom att bidraget återbäres i den mån detsamma icke efter fastställda grunder kommit till användning.

§ 5.

Kommun, som erhållit statsbidrag, är ansvarig för att den statsunderstödda byggnadsverksamheten anordnas på lämpligaste sätt såväl vad angår byggnadsmaterialets

anskaffande som beträffande företagets planläggning, utförande och förvaltning ävensom att verksamheten äger rum under erforderlig kontroll.

Kostnaderna för den kommunala organisationen och kontrollen skola bestridas av vederbörande kommun utan anlitande av statsbidraget.

§ 6.

Sedan statens byggnadsbyrå granskat, att föreskrifterna i denna kungörelse ävensom de ytterligare bestämmelser, som byggnadsbyrån kan finna skäligt att beträffande varje särskilt statsbidrag meddela, blivit iakttagna, utbetalar statskontoret efter framställning från byggnadsbyrån till vederbörande kommun vad densamma tillkommer av det kommunen beviljade statsbidraget.

§ 7.

Det åligger kommun att till statens byggnadsbyrå och å av denna fastställda tider insända rapporter rörande statsunderstött byggnadsföretags fortskridande och fullbordande samt statsbidragets utbetalande.

Efter avslutande av enskilt byggnadsföretag skall till byggnadsbyrån insändas bevis angående av vederbörande byggnadsnämnd företagen slutbesiktning.

Sedan statsunderstött byggnadsföretag slutförts, skall till byggnadsbyrån insändas av kommunal myndighet eller på annat sätt bestyrkt uppgift å de verkliga byggnadskostnaderna.

Extra statsbidrag åt registrerade sjukkassor.

Sedan riksdagen för beredande av extra statsbidrag för år 1918 åt registrerade sjukkassor på extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av en million kronor, har Kungl. Maj:t genom den 31 maj 1918 utfärdad kungörelse (Sv. F. 18, nr 289) funnit gott att beträffande villkor och bestämmelser för åtnjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag förordna som följer:

§ 1.

Till sjukkassa, som är registrerad enligt lagen om sjukkassor den 4 juli 1910, må för tiden från och med den 1 maj 1918 eller, där registreringen då ännu icke skett, för den del av år 1918, kassan varit registrerad, för understöd åt medlemmarna från ifrågavarande anslag utbetalas extra statsbidrag under följande villkor, nämligen:

att kassan tillerkännes statsbidrag enligt kungörelsen den 4 juli 1910 angående statsbidrag åt sjukkassor och, vad angår bidrag för meddelad moderskapshjälp, enligt kungörelse den 30 juni 1913 angående statsbidrag åt sjukkassor, som meddela moderskapshjälp;

att kassan efter hand, i den mån sjukhjälpen eller moderskapshjälpen förfallit till betalning, till den understödsberättigade förskottsvis utbetalat ett belopp, motsvarande bidraget; samt

att kassan vid ansökan om bidraget icke uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelat oriktiga uppgifter.

§ 2.

Bidraget må utgå med 50 öre för varje dag, för vilken kontant sjukhjälp eller moderskapshjälp utgivits av kassan med minst 90 öre; dock att för medlem, som jämlikt 116 § mom. 3 i lagen den 4 juli 1910 tillhör även annan registrerad sjukkassa, bidraget må utgå med allenast 25 öre för dag.

§ 3.

1. Vid sjukdom må bidraget utgå från och med sjunde dagen efter den, från vilken sjukhjälpen börjat utgå från kassan; dock att i fråga om sjukhjälp från fortsättningskassa bidraget må utgå från sjukhjälpens början.
2. Vid barnsbörd må bidraget utgå från och med den dag, moderskapshjälpen börjat utgå från kassan.
3. Vid sjukdoms- eller barnsbördsfall, som inträffat före den 1 maj 1918, må bidraget utgå från och med nämnda dag eller, där vid sjukdomsfall sjukhjälp från annan sjukkassa än fortsättningskassa då icke utgått för sju dagar, från och med sjunde dagen efter dagen för sjukhjälpens början.

§ 4.

Bidraget må icke utgå för medlem, som av kassan uppburit sjukhjälp eller moderskapshjälp till belopp, överstigande fyra kronor för dag, och icke heller för sjukdagar, för vilka ersättning skall utgivas enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916.

§ 5.

1. Ansökan om extra statsbidrag skall göras i samband med ansökan år 1919 om statsbidrag enligt kungörelsen den 4 juli 1910, och skall i övrigt beträffande handläggningen av hithörande frågor kungörelsen angående handläggningen av frågor om statsbidrag åt sjukkassor den 23 december 1910 med däri genom kungörelse den 28 november 1912 gjord ändring i tillämpliga delar vara gällande.
2. Formulär för de uppgifter från sjukkassa, som erfordras för att styrka kassans rätt till extra statsbidrag för understöd åt medlemmarna, fastställes av socialstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet över sjukkasseväsendet i riket.

Ny förordning om olycksfallsförsäkring för fiskare.

Sedan riksdagen utan ändring bifallit Kungl. Maj:ts i Sociala Meddelanden (sid. 313) förut omnämnda proposition angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall, har Kungl. Maj:t den 11 juni 1918 utfärdat förordning angående sådan försäkring, av lydelse som följer:

Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall; given Stockholms slott den 11 juni 1918. (Sv. F. 18, nr 375).

§ 1.

Envar svensk undersåte, som har sitt hemvist i Sverige och idkar fiske såsom yrke eller eljest för sin utkomst, äger att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i 6 och 7 §§ av lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 stadgade grunder med den utsträckning, att erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel utgår från och med dagen för olycksfallet samt sjukpenning från och med dagen därefter under förutsättning, vad angår sjukpenning, att sjukdomen varat under mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet.

Med fiske förstås i denna förordning jämväl fångst av säl.

§ 2.

Den årliga arbetsförtjänst, som omförmäles i 6 och 7 §§ av lagen om försäkring för olycksfall i arbete, skall ifråga om denna särskilda försäkring efter försäkringssökandens val bestämmas till antingen 1 200, 900 eller 600 kronor.

§ 3.

Ersättning i anledning av denna försäkring utgår för skada till följd av olycksfall, som härflyter från utövningen av fiskeyrket eller som uppstår vid försök att rädda människoliv ur sjönöd eller vid användning av fiskebåt, utan att fiske därvid bedrives. Ersättning utgår dock ej för skada, som drabbat den försäkrade vid användning av utländsk båt eller utländskt fartyg.

§ 4.

Försäkring meddelas i allmänhet för en tid av ett år och den årliga försäkringsavgiften utgör

14 kronor 50 öre, om den årliga arbetsförtjänsten är bestämd till 1 200 kronor,
11 » 25 » » » » » » » » 900 » ,
8 » — » » » » » » » 600 » .

Efter riksförsäkringsanstaltens prövning för varje särskilt fall kan försäkring för den, som endast under viss del av året bedriver fiskeyrket, medgivas jämväl för kortare tid än ett år, dock för minst ett halvt år. Vid sådan försäkring utgår avgiften med det lägre belopp, som svarar mot den kortare tid försäkringen avser.

§ 5.

I den mån de enligt § 4 från de försäkrade utgående avgifter befinnas otillräckliga för bestridande av de ersättningar, som i anledning av denna försäkring komma

att utgivas, fylles bristen av statsmedel; och utbetalas, sedan försäkringens årsräkenskaper avslutats samt försäkringens skulder därvid beräknats, till förvaltningen av försäkringens medel efter rekvisition det statsbidrag, som erfordras till skuldernas täckande.

§ 6.

Fiskare, som, på sätt förut nämnts, genom försäkring i riksförsäkringsanstalten berett sig ersättning enligt ovan stadgade grunder för skada till följd av olycksfall i arbete, må ock, med de inskränkningar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i övrigt, som av riksförsäkringsanstalten bestämmas, i anstalten erhålla försäkring enligt samma grunder jämväl för skada till följd av olycksfall utom arbetet.

§ 7.

Ersättningsbelopp, som skall utbetalas enligt denna försäkring och ej slutar å helt tiotal öre, avrundas till närmast högre, å helt tiotal öre slutande belopp.

§ 8.

Tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringen bestämmas av riksförsäkringsanstalten och styrelsen för postsparbanken.

Försäkringsavgifter och statsbidrag skola ingå till en fond, som förvaltas enligt grunder, vilka bestämmas av Konungen.

De förvaltningskostnader, som föranledas av denna försäkring, bestridas av statsmedel.

§ 9.

Varder fiskare skadad till följd av olycksfall, som medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som föranleder ersättning enligt denna försäkring, skall anmälan om olycksfallet ofördröjligen göras hos riksförsäkringsanstalten.

§ 10.

Ersättning enligt denna försäkring utgår ej i den mån motsvarande ersättning i anledning av olycksfallet utgives enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete eller förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

§ 11.

I övrigt skola i avseende å denna försäkring bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete i tillämpliga delar lända till efterrättelse, dock med undantag av 5 och 33 §§ av nämnda lag samt vad i 25 § första stycket av samma lag stadgas om ersättnings nedsättande i det fall, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall.

§ 12.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad ovan stadgats, må erfordras med avseende å denna försäkring, utfärdas gemensamt av riksförsäkringsanstalten och generalpoststyrelsen, respektive styrelsen för postsparbanken, eller ensamt av riksförsäkringsanstalten i den ordning, som stadgas i gällande instruktion för anstalten.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1918, vid vilken tid kungörelsen den 2 oktober 1908 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall skall upphöra att gälla.

Tillgången av livsförnödenheter å olika orter i riket.

Maj.

I anslutning till en från statens livsmedelskommission till socialstyrelsen gjord framställan har styrelsen genom sina ombud i orterna från och med slutet av april 1917 införskaffat uppgifter rörande *tillgången* å sådana varuslag, som med hänsyn till respektive ombudsområdens behov äro att beteckna såsom särskilt viktiga. Dylika uppgifter hava sedermera för varje vecka insänts till styrelsen, och med ledning av desamma har den genomsnittliga tillgången under månaden beräknats. Tillgången har härvid ansetts kunna betecknas såsom god [○], om de mängder av varuslaget, som funnits å orten, mer än motsvarat efterfrågan och såsom tillräcklig [◑], om tillgång och efterfrågan någorlunda motsvarat varandra. Om slutligen de å orten tillgängliga kvantiteterna å ett varuslag ej varit tillräckliga att täcka behovet, har tillgången betecknats såsom otillräcklig [●]. Dessa uppgifter böra under nuvarande förhållanden, då det gäller att så noggrant som möjligt följa de förändringar i fråga om tillgången på viktigare varuslag, som yppa sig inom olika delar av riket, och särskilt då det gäller att konstatera, om brist på ett eller annat varuslag uppstått, vara av synnerligen stort intresse. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att jämförbarheten de olika orterna emellan bliver i någon mån rubbad av respektive ombuds subjektiva uppfattning om var gränsen i fråga om tillgången bör sättas å ena sidan mellan »tillräcklig» och »god» och å andra sidan mellan »tillräcklig» och »otillräcklig». Dock torde kunna förutsättas, att de ojämnheter vid rapporteringen, som på grund av dessa omständigheter uppstått, ej äro av alltför stor betydelse.

I föregående häften av Sociala Meddelanden hava ifrågavarande uppgifter lämnast från och med maj 1917 till och med april 1918. I tabellen å efterföljande sida meddelas liknande uppgifter för maj månad. En granskning av tabellen visar, att vad beträffar *salt sill*, *färsk fisk* och *ved* en åtminstone tillräcklig tillförsel rådde inom så gott som alla rapportorter. Beträffande ved, torde böra framhållas, att enligt uppgift från bränslekommissionen tillgången i hela landet kan betraktas som god. Till följd av vissa distributionssvårigheter samt de ofta höga vedpriserna hava emellertid särskilt de mindre bemedlade i många fall ej varit i stånd att fylla sitt normala behov av ved, varför ock flera av socialstyrelsens ombud angivit tillgången endast såsom tillräcklig. Även å *ägg* och *kött* synes tillgången inom flertalet rapportorter hava motsvarat efterfrågan. Vad däremot beträffar *mjölk*, *smör*, *ost*, *potatis* och *fläsk* samt *fotogen* och *kol*, så synes tillförseln till samtliga ombudsorter vara att betrakta såsom i det närmaste avstannad.

Uppgifter rörande tillgången av vissa viktigare livsförnödenheter å olika orter i riket under *maj* månad 1918.

(○ = god. ◑ = tillräcklig. ● = otillräcklig.)

	Mjölk	Smör	Ost	Ägg	Potatis	Kött	Fläsk	Sill, salt	Fisk, färsk	Fotogen	Ved	Kol	Koks
Stockholm	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Södertälje	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Uppsala	●	●	●	●	●	●	●	○	◑	●	○	●	●
Nyköping	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Eskilstuna	●	●	●	●	●	[1]◑	●	○	◑	●	○	●	●
Linköping	●	●	●	●	●	[2]◑	●	○	◑	●	○	●	●
Norrköping	●	●	●	●	●	●	●	○	◑	●	○	●	●
Motala	●	●	●	●	●	●	●	◑	◑	●	[2]◑	●	[1]◑
Jönköping	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Växjö	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Kalmar	●	●	●	●	●	◑	●	◑	[1]◑	●	○	●	●
Västervik	●	●	●	●	●	●	●	◑	[1]◑	●	◑	●	●
Visby	●	●	●	●	●	●	●	◑	[1]◑	●	◑	●	●
Karlskrona	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Kristianstad	●	●	●	[1]◑	●	●	●	◑	●	●	◑	●	●
Malmö	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	[1]◑
Lund	●	●	●	●	●	●	●	○	●	●	○	●	●
Landskrona	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Hälsingborg	●	●	●	[1]◑	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	◑
Ystad	●	●	●	◑	●	[1]◑	●	[2]◑	[1]◑	●	○	[1]◑	[1]◑
Halmstad	●	●	●	[2]◑	●	◑	●	◑	[2]◑	●	[2]◑	◑	◑
Göteborg	●	●	●	◑	●	[2]◑	●	◑	○	●	○	●	◑
Lysekil	●	●	●	●	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	●
Vänersborg	●	●	●	[1]◑	●	◑	●	◑	◑	●	◑	●	●
Borås	●	●	●	◑	●	[1]◑	●	◑	[1]◑	●	[2]◑	●	●
Tidaholm	●	●	◑	[1]◑	●	●	●	◑	◑	●	○	●	●
Karlstad	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Örebro	●	●	●	[1]◑	●	[1]◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Kopparberg	●	●	●	[1]◑	●	●	●	◑	◑	●	◑	●	◑
Västerås	●	●	●	●	●	●	●	[2]◑	○	●	◑	●	●
Falun och Domnarvet	●	●	●	◑	●	◑	●	○	[2]◑	●	○	●	[1]◑
Ludvika	●	●	●	●	●	●	●	◑	●	●	○	●	●
Gävle	●	●	●	●	●	◑	●	◑	◑	●	○	●	●
Söderhamn	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	●	●	○	●	●
Sundsvall	●	●	●	●	●	◑	●	◑	●	●	◑	●	●
Nyland	●	●	●	○	●	[1]◑	●	○	●	●	●	●	●
Östersund	●	●	●	●	●	●	●	◑	◑	●	○	●	●
Umeå	●	●	●	[1]◑	●	◑	●	◑	[1]◑	●	○	●	●
Luleå och Boden	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	●	●	◑	[1]◑	◑
Malmberget och Gällivare	●	●	●	◑	●	◑	●	◑	[1]◑	●	◑	◑	●
Kiruna	●	●	●	●	●	[1]◑	●	◑	◑	●	◑	●	●

[1] Under månaden var tillgången omväxlande tillräcklig och otillräcklig.
[2] » » » » » god och tillräcklig.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

I efterföljande tabeller (sid. 681—682) meddelas en sammanställning av prisförändringarna under krisåren beträffande viktigare slag av livsmedel, lyse och bränsle för en normalfamilj (man, hustru och 2 barn) med en utgiftsstat av c:a 2 000 kronor å samtliga socialstyrelsens ombudsorter. I den första av dessa tabeller lämnas för de olika orterna en redogörelse för stegringen av ovannämnda utgiftsposter från juli 1914 till olika tidpunkter under kristiden, medan i tabellen å sid. 682 en jämförelse anställts års- och kvartalsvis mellan storleken av dessa utgifter å de olika ombudsorterna och det för riket i dess helhet beräknade medeltalet, som härvid satts = 1 000.

Med tillhjälp av de inom styrelsen för närvarande pågående levnadskostnadsundersökningarna har man för olika delar av riket (södra Sverige, mellersta Sverige och norra Sverige) kunnat fastställa genomsnittliga kvantitetstal för de olika varuslagen i ett normalhushålls budget. Genom tillämpande på dessa tal av de från styrelsens ombudsorter regelbundet inhämtade prisuppgifterna har det blivit möjligt att på det noggrannaste sätt, som för närvarande står statistiken till buds, kunna mäta livsmedelskostnadernas förändringar, såsom de gestalta sig för det enskilda hushållet i ett stort antal av våra såväl större som mindre stadssamhällen.

I samband med redogörelsen rörande livsmedelspriserna (se sid. 720 i detta häfte) meddelas även en annan indexserie, vilken är uträknad såsom ett aritmetiskt medeltal av sex större varugruppers procentiska stegring. Denna kan emellertid — särskilt under nuvarande förhållanden — icke anses såsom en fullgod mätare på livsmedelskostnadernas förändringar, utan har man därför, på sätt ovan angivits, sökt åstadkomma en motsvarande serie av tal, »vägda» med hänsyn till de olika varuslagens betydelse för hushållet. Dock må påpekas, att ända till och med tredje kvartalet 1915 dessa båda indexserier förete en synnerligen god överensstämmelse.

Det bör härvid med avseende å de använda kvantitetstalen erinras om, att dessa, som ju äro beräknade på grundvalen av levnadsvanorna före krigets början, helt visst icke motsvara krigsårens faktiska budgeter. Kristidens prisökning har nämligen ganska olikformigt drabbat de olika varuslagen, varför ett utbyte av dyrare varor mot billigare kunnat och även i många fall måst göras. Framhållas må emellertid, att den alltmer framträdande varuknappheten delvis kan antagas hava givit anledning till en utveckling i motsatt riktning. I all synnerhet bliva givetvis beräkningarna vanskliga i den mån, som de i prisstatistiken upptagna varuslagen försvinna ur marknaden. Delvis hava dock dessa svårigheter avhjälpts vid indexberäkningarna genom utbyte mot andra ännu i handeln tillgängliga ersättningsvaror (t. ex. kol och koks mot motsvarande bränslevärde i ved).

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle åren 1914—1918 för en normalfamilj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kronor.

Juli 1914 = 100.

Ort	1914		1915		1916		1917				1918	
	Juli	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta halv-året	2:dra halv-året	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet	1:sta kvartalet	Maj
Stockholm	100	105·6	118·7	128·2	132·9	146·7	164·7	172·5	177·1	197·8	230·3	282·7
Södertälje	100	107·6	118·5	130·3	134·3	146·7	165·1	170·0	179·0	198·9	232·7	263·1
Uppsala	100	109·1	120·4	130·5	136·2	149·8	173·6	181·1	185·9	208·1	234·7	265·9
Nyköping	100	105·1	117·3	124·4	130·7	145·5	168·7	178·0	179·0	201·5	229·0	256·2
Eskilstuna	100	105·6	117·7	124·2	128·0	143·7	166·7	175·8	185·0	204·6	228·7	259·7
Linköping	100	106·2	120·5	128·8	133·5	150·4	171·9	182·8	187·3	204·4	229·4	261·3
Norrköping	100	106·4	117·9	126·0	130·1	144·0	162·4	171·9	177·1	201·9	224·7	257·7
Motala	100	106·0	122·3	131·0	137·9	154·9	174·6	185·0	192·4	213·7	236·6	269·3
Jönköping	100	104·3	117·3	126·0	133·2	146·1	166·0	177·0	181·8	207·4	229·9	262·1
Växjö	100	103·5	117·7	124·3	132·4	147·1	162·6	170·2	176·1	194·5	214·7	250·2
Kalmar	100	104·1	117·0	127·3	130·6	145·4	164·1	174·4	183·4	204·6	224·7	250·9
Västervik	100	103·1	112·8	120·5	131·0	145·0	165·4	172·2	177·9	194·4	221·9	249·0
Visby	100	103·7	113·2	120·5	127·4	140·4	158·3	165·8	172·6	185·5	210·2	238·3
Karlskrona	100	106·3	120·8	128·9	134·0	146·3	163·7	173·5	178·5	199·2	223·3	250·3
Kristianstad	100	107·7	121·4	135·3	137·6	149·0	167·7	178·7	188·5	207·6	238·7	272·5
Malmö	100	105·9	118·8	131·2	144·1	148·2	167·7	180·0	191·4	214·4	244·8	276·9
Lund	100	105·3	120·5	130·2	133·2	148·1	165·0	179·7	192·2	225·3	245·9	274·6
Landskrona	100	108·0	121·7	132·8	137·8	152·0	170·7	182·6	194·6	220·6	245·4	274·3
Hälsingborg	100	104·9	117·6	128·8	134·2	145·6	165·9	176·9	186·0	215·8	246·1	276·2
Ystad	100	104·8	119·3	130·2	135·1	146·0	164·1	177·2	183·8	211·0	243·1	271·4
Halmstad	100	106·1	120·0	129·1	134·4	146·0	164·9	172·9	180·4	204·4	226·4	267·7
Göteborg	100	103·5	120·8	128·9	135·2	150·6	169·1	182·6	191·8	215·2	248·1	283·4
Lysekil	100	103·2	113·3	121·5	128·5	141·6	159·3	173·2	177·5	197·6	222·7	252·7
Vänersborg	100	103·5	116·7	126·2	135·4	149·4	168·8	174·7	182·6	204·6	232·3	262·2
Borås	100	106·8	120·6	129·6	136·4	149·9	168·7	177·4	183·6	207·5	231·6	264·6
Tidaholm	100	103·8	118·2	127·2	135·7	148·9	163·0	170·0	179·5	193·6	216·9	250·1
Karlstad	100	107·7	118·7	125·7	122·5	148·4	168·0	173·3	181·5	202·9	230·0	264·2
Örebro	100	106·8	119·3	128·2	132·5	148·2	168·2	177·5	180·4	204·3	224·7	253·5
Kopparberg	100	105·0	115·7	123·1	130·6	146·5	164·5	173·6	177·2	200·0	226·4	254·8
Västerås	100	105·4	116·7	126·8	133·6	150·2	169·7	177·0	183·3	204·6	227·8	262·3
Falun	100	104·9	114·4	125·2	131·2	145·8	165·4	176·3	180·4	199·3	224·8	256·9
Domnarvet o. Borlänge	100	105·1	117·3	128·0	134·0	150·4	171·4	182·9	190·4	207·1	234·3	259·5
Ludvika	100	103·6	114·7	123·3	129·6	148·0	165·9	174·4	183·9	204·6	233·0	259·8
Gävle	100	106·7	116·2	125·4	132·3	147·8	167·5	178·9	182·7	199·7	228·1	257·9
Söderhamn	100	107·0	119·2	126·4	133·4	149·3	171·3	181·6	183·1	202·3	237·2	267·0
Sundsvall: staden	100	105·2	114·3	125·1	134·9	152·8	167·4	176·2	185·8	208·8	238·1	261·3
sågverksdistriktet	100	103·7	110·8	122·8	131·5	152·5	171·6	180·7	188·8	208·1	229·2	263·3
Nyland	100	103·9	110·2	117·0	128·0	148·4	166·1	173·3	181·9	197·5	215·7	243·8
Östersund	100	105·4	112·5	122·8	127·9	149·4	166·6	169·2	174·7	206·1	231·8	252·0
Umeå	100	104·3	112·2	122·1	129·9	147·1	168·1	177·7	186·6	204·0	222·0	247·3
Luleå	100	104·7	113·8	122·4	127·9	147·6	169·3	175·8	189·3	208·9	232·4	264·0
Boden	100	106·6	117·6	123·7	131·9	149·9	170·8	176·3	191·8	214·1	236·6	273·5
Malmberget o. Gällivare	100	105·1	111·1	114·1	122·4	134·7	152·8	161·3	171·9	195·6	215·0	249·1
Kiruna	100	104·4	108·9	116·2	121·2	135·0	150·3	158·6	172·9	192·2	213·4	247·9
Samtliga orter	**100**	**105·1**	**117·0**	**125·8**	**131·9**	**146·7**	**165·5**	**174·9**	**181·5**	**201·2**	**227·2**	**258·0**

Utgifter för livsmedel, lyse och bränsle åren 1914—1918 för en normalfamilj med en utgiftsstat år 1914 av ca 2 000 kronor.

Utgifternas storlek å olika orter i förhållande till genomsnittstalet för riket i dess helhet.

Ort	1913	1914	1915	1916	1917	1918 1:sta kvartalet
Stockholm	1 109	1 110	1 129	1 114	1 093	1 125
Södertälje	1 032	1 049	1 051	1 036	1 012	1 051
Uppsala	1 004	1 007	1 015	1 009	1 018	1 010
Nyköping	969	965	970	967	981	983
Eskilstuna	989	1 006	1 005	985	1 022	1 016
Linköping	966	966	999	991	1 004	982
Norrköping	1 000	1 020	1 035	1 014	1 016	1 019
Motala	918	925	962	970	977	961
Jönköping	988	966	970	971	981	980
Växjö	948	935	951	958	929	902
Kalmar	969	953	966	952	965	950
Västervik	966	962	946	974	966	961
Visby	997	990	969	968	950	932
Karlskrona	991	988	1 012	991	974	968
Kristianstad	937	938	976	950	948	970
Malmö	995	1 000	1 033	1 052	1 045	1 080
Lund	969	974	994	972	1 005	1 042
Landskrona	970	947	993	986	1 008	1 024
Hälsingborg	958	949	973	964	986	1 039
Ystad	966	953	978	961	969	1 019
Halmstad	988	970	986	968	961	958
Göteborg	1 021	1 004	1 052	1 050	1 074	1 117
Lysekil	1 018	1 006	1 001	1 005	1 014	1 015
Vänersborg	985	974	977	999	987	999
Borås	974	973	1 003	1 001	993	993
Tidaholm	938	941	959	970	927	906
Karlstad	1 008	1 009	1 000	1 007	997	1 005
Örebro	995	997	1 008	997	999	978
Kopparberg	959	951	952	964	958	965
Västerås	984	978	987	1 004	1 001	987
Falun	1 007	1 001	995	1 003	1 006	998
Domnarvet och Borlänge	943	941	956	966	984	976
Ludvika	980	965	964	980	992	1 008
Gävle	1 018	1 016	1 005	1 017	1 019	1 015
Söderhamn	1 002	1 008	1 005	1 010	1 016	1 038
Sundsvall: staden	1 095	1 079	1 059	1 011	1 097	1 126
sågverksdistriktet	1 036	1 024	991	1 050	1 068	1 039
Nyland	1 061	1 053	982	1 041	1 043	996
Östersund	1 087	1 083	1 055	1 085	1 080	1 111
Umeå	1 050	1 033	988	1 019	1 044	1 001
Luleå	1 044	1 043	1 019	1 036	1 078	1 072
Boden	1 021	1 034	1 016	1 034	1 065	1 064
Malmberget och Gällivare	1 099	1 107	1 030	1 026	1 048	1 051
Kiruna	1 125	1 099	1 043	1 036	1 049	1 057
Samtliga orter	**1 000**	**1 000**	**1 000**	**1 000**	**1 000**	**1 030**

Det »vägda» indextalet för ombudsorterna tillsammantagna utvisar, om juli 1914 tages till utgångspunkt, en ökning av 147 % till april och 158 % till maj 1918.

Det må emellertid noga observeras, att ovan angivna procentuella stegring endast avser den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, lyse och bränsle. För att däremot få en fullständig bild av prisstegringens inverkan å en familjs hela utgiftsstat måste emellertid undersökningen utsträckas till att omfatta även övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, kläder, skatter m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser. En dylik beräkning finnes publicerad i häfte n:r 4 av Sociala Meddelanden (sid. 464), och enligt denna uppgick den allmänna stegringen av levnadskostnaderna under tiden juli 1914 till slutet av mars 1918 till c:a 103 %. Till maj kan en avsevärd höjning av denna siffra beräknas hava ägt rum.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Tabellen å sid. 684—685 lämnar i anslutning till i Sociala Meddelanden förut regelbundet publicerade sammanställningar av samma slag en jämförande översikt av priser och prisförändringar beträffande viktigare slag av livsförnödenheter i detaljhandeln i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn under kristiden t. o. m. mars månad 1918. I tabellens första avdelning meddelas de beräknade medelpriserna i absoluta tal för den närmaste månaden före krigsutbrottet, nämligen juli 1914, och därefter från och med juli 1915 för den första månaden i varje halvår samt de tre första månaderna av innevarande år. I den senare avdelningen åskådliggöres prisutvecklingen genom att priserna under juli 1914 satts lika med 100 samt prisuppgifterna för de följande tidpunkterna omräknats i förhållande därtill.

Uppgifterna äro för Stockholm hämtade ur socialstyrelsens fortlöpande, i denna tidskrift regelbundet meddelade livsmedelsprisstatistik, för Kristiania ur »Sociale Meddelelser» och »Statistisk Maanedskrift» (utgiven av Kristiania statistiske kontor og folkeregister) samt för Köpenhamn ur »Statistisk Aarbog» och »Statistiske Efterretninger». De svenska månadsnoteringarna utgöra för sådana varuslag, som i prishänseende pläga vara mera rörliga, genomsnitt av varje vecka inhämtade prisuppgifter, under det att sådana införskaffas blott vid mitten av månaden för de artiklar, beträffande vilka förändringarna av prisnivån bruka ske mindre hastigt. De norska prisuppgifterna äro inhämtade den 15 och de danska under den första veckan i varje månad.

I vissa avseenden torde prisuppgifterna för de i varuförteckningen upptagna artiklarna i de olika städerna ej hänföra sig till fullt jämförbara kva-

Minuthandelspriser å vissa viktigare varuslag i Stockholm, Kristiania och Köpenhamn.

Varuslag	Kvantitet	Stockholm									Kristiania									Köpenhamn								
		1914	1915	1916		1917		1918			1914	1915	1916		1917		1918			1914	1915	1916		1917		1918		
		Juli	Juli	Januari	Juli	Januari	Juli	Januari	Februari	Mars	Juli	Juli	Januari	Juli	Januari	Juli	Januari	Februari	Mars	Juli	Juli	Januari	Juli	Januari	Juli	Januari	Februari	Mars
		Medelpris (öre)																										
Mjölk, oskummad	l.	17	19	21	21	24	26	35	36	37	19	21	22	26	26*	29*	40*	40*	40*	19	22	24	24	30	30	40*	40*	40*
Smör, mejeri- . .	kg.	246	294	301	300	325*	375*	533*	535*	535*	256	299	313	330	390	475	600*	600*	600*	235	273	295	301	385	353	320*	320*	320*
Margarin, växt- .	»	139	168	184	200	318	—	—	—	—	—	—	—	—	209	230	390*	390*	—	125	150	144	164	172	226	—	—	—
Ägg, färska . . .	tjog	150	195	305	221	376	324	766	680	502	180	201	394	329	582	405	756	845	751	150	224	266	265	425	288	475	470	460
Potatis	5 l.	35	45	35	32	54	72*	65*	67*	—	52	39	48	51	39*	83	60*	62*	64*	25	46	35	60	49*	49*	60	60	60
Ärter, gula . . .	kg.	26	58	59	52	62	61*	—	—	—	40	88	92	95	107	128	165	162	153	40	81	81	83	83	107	186	180	180
Vetemjöl [1] . . .	»	32	45	38	37	[2]42	[2]41*	[2]42*	[2]42*	[2]42*	32	46	44	44	61	84	90*	90*	90*	26	39	37	37	42	[3]49*	[3]51*	[3]51*	[3]51*
Rågmjöl	»	24	37	30	27	36	35*	36*	36*	36*	20	41	38	39	53	80	—	—	90*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Havregryn . . .	»	34	53	49	49	66	64*	76*	73*	—	36	53	48	54	64	96	120	90	—	39	73	73	73	76	88	78*	78*	78*
Rågbröd [5]	»	40	66	63	61	65	68*	73*	84*	95*	24	37	37	39	49	74	[4]—	[4]—	[4]—	15	23	22	22	22	22	22	22	22
Vetebröd, bakat med mjölk . .	»	66	86	88	85	100	[6]—	[6]—	[6]—	[6]—	—	—	53	55	66	97	[7]180	[7]144	135	40	50	46	48	54	83	83	83	83
Nötkött, färskt:																												
stek [8]	»	125	176	177	261	256	251	337	381	459	132	155	187	327	299	268	301	327	365	—	218	255	381	275	260	281	295	338
soppkött [9] . .	»	102	147	145	197	198	203	304	343	416	126	137	165	298	268	220	263	291	334	125	176	194	294	192	185	216	231	276
Kalvkött, stek:																												
gödkalv [10] . .	»	145	184	197	242	270	150*	472	501	555	141	157	223	325	360	363	410	410	535	140	189	204	294	240	219	234	249	293
spädkalv [11] . .	»	101	139	125	162	193	150*	394	387	396	83	94	129	226	223	220	227	233	258	110	156	169	262	208	177	200	218	259
Fläsk: [12] färskt .	»	149	244	259	235	286	295	297*	300*	325*	145	184	230	287	359	374	498*	500*	500*	} 140	189	170*	170*	170*	170*	165*	165*	165*
salt . . .	»	150	241	254	256	289	305	—	340*	340*	160	200	241	308	363	376	540*	540*	540*									
Kaffe, Santos . .	»	166	167	182	203	355	325*	—	—	300*	214	226	232	229	271	321	318*	312*	309*	210	223	225	247	277	355	440*	440*	480*
Socker, bit- . . .	»	64	66	68	68*	68*	68*	76*	76*	76*	57	69	80	108	108	127	165	120	120	43	47	47	52	54*	54*	60*	60*	60*
Fotogen, Water White	l.	18	21	25	27	29	39	—	—	—	18	19	23	29	29	36	38*	38*	38*	18	20	20	21	21	29	70	70	64
Kol	hl.	239	360	475	525	570	—	—	—	—	188	345	375	660	600*	—	1900	1800	1640	170	335	351	680	695	—	(1275)	(1250)	(1200)
Koks, gasverks- .	»	133	220	235	285	293	380	840	840	840	165	280	285	355	355	1200	1300	1000	1000	125	271	275	275	275	—	—	—	—

Relativa tal (juli 1914 = 100).

Mjölk, oskummad	l.	100	112	124	124	141	153	206	212	218	100	111	116	137	137	153	211	211	211	100	116	126	126	158	158	211	211	211
Smör, mejeri-	kg.	100	120	122	122	132	152	217	217	217	100	117	122	129	152	186	234	234	234	100	116	126	128	164	150	136	136	136
Margarin, växt-	»	100	121	132	144	229	—	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	100	120	115	131	138	181	—	—	—
Ägg, färska	tjog	100	130	203	147	251	216	511	453	335	100	112	219	183	323	225	420	469	417	100	149	177	177	283	192	317	313	307
Potatis	5 l.	100	129	100	91	154	206	186	191	—	100	75	92	98	75	160	115	119	123	100	184	140	240	196	196	240	240	240
Ärter, gula	kg.	100	223	227	200	238	235	—	—	—	100	220	230	238	268	320	413	405	383	100	203	203	208	208	268	465	450	450
Vetemjöl	»	100	141	119	116	131	128	131	131	131	100	144	138	138	191	263	281	281	281	100	150	142	142	162	188	196	196	196
Rågmjöl	»	100	154	125	113	150	146	150	150	150	100	205	190	195	265	400	—	—	450	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Havregryn	»	100	156	144	144	194	188	224	215	—	100	147	133	150	178	267	333	250	—	100	187	187	187	195	226	200	200	200
Rågbröd	»	100	165	158	153	163	170	183	210	238	100	154	154	163	204	308	—	—	—	100	153	147	147	147	147	147	147	147
Vetebröd, bakat med mjölk	»	100	130	133	129	152	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	125	115	120	135	208	208	208	208
Nötkött, färskt:																												
stek	»	100	141	142	209	205	201	270	305	367	100	117	142	248	227	203	228	248	277	—	—	—	—	—	—	—	—	—
soppkött	»	100	144	142	193	194	199	298	336	408	100	109	131	237	213	175	209	231	265	100	141	155	235	154	148	173	185	221
Kalvkött, stek:																												
gödkalv	»	100	127	136	167	186	103	326	346	383	100	111	158	230	255	257	291	291	379	100	135	146	210	171	156	167	178	209
spädkalv	»	100	138	124	160	191	149	390	383	392	100	113	155	272	269	265	273	281	311	100	151	154	238	189	161	182	198	235
Fläsk: färskt	»	100	164	174	158	192	198	199	201	218	100	127	159	198	248	258	343	345	345	} 100	135	121	121	121	121	118	118	118
salt	»	100	161	169	171	193	203	—	227	227	100	125	151	193	227	235	338	338	338									
Kaffe, Santos	»	100	101	110	122	214	196	—	—	181	100	106	108	107	127	150	149	146	144	100	106	107	118	132	169	210	210	229
Socker, bit-	»	100	103	106	106	106	106	119	119	119	100	121	140	189	189	223	289	211	211	100	109	109	121	126	126	140	140	140
Fotogen, Water White	l.	100	117	139	150	161	217	—	—	—	100	106	128	161	161	200	211	211	211	100	111	111	117	117	161	389	389	356
Kol	hl.	100	151	199	220	238	—	—	—	—	100	184	199	351	319	—	1011	957	872	100	197	206	400	409	—	750	735	706
Koks, gasverks-	»	100	165	177	214	220	286	632	632	632	100	170	173	215	215	727	788	606	606	100	217	220	220	220	—	—	—	—

* Maximipris. — [1] Kristianianoteringarna avse amerikanskt vete. — [2] 75 % utmalning. — [3] I partier om 1—3 kg. — [4] Från januari 1918 säljes endast s. k. landsbröd, bakat av sammalet mjöl, som tillhandahålles till genom statsmedel reducerat pris. Landsbrödet, som utsläpptes i marknaden sensommaren 1916, noterades då till c:a 25 öre och sedan jan. 1918 är priset 41 öre per kg. — [5] Köpenhamnsprisen äro beräknade per kg. rågbröd, utbakat i stycken om 4 kg. — [6] Sedan den statliga regleringen av brödsädsförbrukningen genomförts, saluföres i Stockholm ej rent vetebröd. En brödtyp, vari jämte vetemjöl en viss mängd rågmjöl ingår, redovisas i den svenska prisstatistiken under rubriken »vetebröd, bakat med vatten». Medelpriset i Stockholm per kg. för sådant bröd utgjorde under juli 1914 51 öre och under mars 1918 110 öre. — [7] Endast mot läkarintyg. — [8] I Köpenhamn »Oksekød (skært Kød), laveste Pris.» — [9] I Köpenhamn »Oksekød (Forkød)», genomsnitt av »højeste og laveste Pris». — [10] I Köpenhamn »Kalvekød (Forkød), højeste Pris». — [11] I Köpenhamn »Kalvekød (Forkød), laveste Pris». — [12] I Köpenhamn »Letsaltet Brystflæsk» t. o. m. år 1917, sedan »Bov- og Brystflæsk».

liteter. De brödtyper, som föras i handeln i de olika städerna, äro sålunda till sammansättning och tillverkningssätt mer eller mindre olikartade. Beträffande Stockholm och Kristiania torde i övrigt noteringarna i allmänhet avse likvärdiga varor. Uppgifterna för Köpenhamn däremot äro särskilt i fråga om kött och fläsk delvis baserade på kvaliteter, som till sin beskaffenhet ej äro fullt jämförbara med motsvarande svenska och norska. De danska varuslag, som här noterats under rubrikerna »färskt nötkött», »gödkalvstek», och »fläsk» torde dock beteckna kvaliteter, som äro tämligen jämförbara med motsvarande svenska och norska noteringar.

Beträffande prisläget under mars 1918 i Stockholm vid jämförelse med Kristiania och Köpenhamn framgår av tabellens första avdelning, att priserna å samtliga noterade varuslag utom nötkött och kalvkött voro högst i Kristiania, under det att Köpenhamn hade lägre priser än Stockholm å alla varor utom å mjölk, vetemjöl och kaffe. Jämföras Kristiania och Köpenhamn med varandra, visar det sig, att mjölk betingade samma pris i den danska och norska huvudstaden samt att av de övriga noteringarna alla utom å gula ärter, spädkalv, kaffe och fotogen voro högst i Kristiania. Tabellen ger sålunda vid handen, att prisnivån i stort sett ligger högst i Kristiania och lägst i Köpenhamn, under det att Stockholm intager en mellanställning.

Av tabellens senare del framgår, att prisstegringen under mars 1918 sedan juli 1914 uppgick till 100 % eller mer i Stockholm för alla varuslag utom mjöl, kaffe och socker, i Kristiania för alla varuslag utom potatis och kaffe, medan i Köpenhamn smör, vetemjöl, rågbröd, fläsk och socker ännu icke fördubblats i pris. Prisökningen uppgick under samma tid till högst 50 % för mjöl och socker i Stockholm, för potatis och kaffe i Kristiania samt för smör, rågbröd, fläsk och socker i Köpenhamn. År 1918 visar stillastående eller föga höjda priser för flera varor i alla tre städerna, vilket emellertid beror på den numera utsträckta tillämpningen av maximipriser. Det viktigaste undantaget är köttet, varå marknaden över allt är fri, och som också varit underkastat en ganska stark prisstegring även under innevarande år.

Löneförhållanden vid vattenfallsstyrelsens byggnadsarbeten åren 1914—1917/18.

Till belysning av löneförhållandena för väg- och vattenbyggnadsarbetare i statens tjänst har socialstyrelsen från vattenfallsstyrelsen fått mottaga uppgifter dels rörande timlönerna alltifrån tiden närmast före kristiden intill de senast fastställda (1 maj 1918), dels rörande medelförtjänsterna under åren 1915, 1916 och 1917 vid de av vattenfallsstyrelsen bedrivna arbetena med Älvkarleby kraftverk, Trollhätte kanals ombyggnad, Trollhätte kraftverk, Västerås kraftstation, Södertälje kanals ombyggnad och Porjus kraftverk. Av dessa företag hava Västerås kraftstation och Södertälje kanals ombyggnad påbörjats under den tid, som uppgifterna avse, medan de övriga påbegynts tidigare.

Enligt de för arbetare vid statens affärsdrivande verk gällande allmänna bestämmelserna[1] utgår viss *normal timpenning* till var och en fullt arbetsför och i sitt yrke hemmastadd arbetare. Vid fastställande av dessa normaltimlöner tages hänsyn såväl till arbetets art och krav som till arbetsplatsens dyrortsförhållanden. Efter graden av yrkesutbildning och arbetets mer eller mindre krävande natur indelas arbetarna vid statens kanalombyggnads- och kraftverksarbeten i tre grupper, av vilka grupp I omfattar grovarbetare samt grupp II lägre och grupp III högre kvalificerade yrkesarbetare. Inom var och en av dessa huvudgrupper förekomma vissa yrkesspecialiteter (eller mindre grupper av sådana) med särskilda lönesatser. Denna yrkesuppdelning ter sig på följande sätt:

Grupp I: Jordarbetare, betonggjutare, hjälp-, transport- och diversearbetare, sistnämnda kategori omfattande verkstadsmedhjälpare, elektriska hjälparbetare, makadamslagare, skogs- och sågverksarbetare samt muddringsarbetare.

Grupp II: Bergarbetare, gråstensmurare, timmermän (fullt yrkeskunniga), järn- och metallarbetare (fullt yrkeskunniga). Till sistnämnda yrkeskategori räknas verkstadsarbetare, maskinister, smeder, rörläggare m. fl. samt elektriska montörer.

Grupp III: Stenhuggare, byggnads- och förrådssnickare (fullt yrkeskunniga med egen verktygsutrustning), förråds- och borrsmeder (fullt yrkeskunniga). — Till denna grupp kunna även i stort sett hänföras diverse yrkesutbildade specialarbetare, nämligen dykare, tegelmurare och cementarbetare, för vilka emellertid inga normaltimlöner äro fastställda.

I denna gruppindelning kunna dock vid de olika företagen smärre olikheter förekomma. Sålunda räknas vid Trollhätte kraftverks- och kanalombyggnad samt Södertälje kanals ombyggnad fullt yrkeskunniga timmermän till grupp III, under det att timmermän med lägre yrkesskicklighet hän-

[1] Soc. Medd., årg. 1909, sid. 398; årg. 1917, sid. 1008.

föras till grupp II, medan vid Älvkarleby och Västerås kraftverksbyggnader sistnämnda yrke hör till grupp I. Vid Porjus göres ingen skillnad mellan högre och lägre kvalificerade timmermän, som alla ingå i grupp II. Icke heller äro samtliga ovan uppräknade yrkesspecialiteter, särskilt bland de till hjälp-, transport- och diversearbetare under grupp I hörande, representerade vid alla arbetsföretag.

Av nedanstående tablå framgå timlönernas förändringar inom varje lönegrupp vid de olika företagen från början av år 1914 till och med den 1 maj 1918. I sammanställningen äro de olika företagen ordnade efter normaltimlönernas av de å arbetsplatserna rådande dyrortsförhållandena betingade höjd, och betecknar Ä Älvkarleby kraftverksbyggnad, T dels Trollhätte kraftverksbyggnad (I), dels Trollhätte kanals ombyggnad (II), V Västerås kraftstationsbyggnad, S Södertälje kanals ombyggnad och P Porjus kraftverksbyggnad.

Lönegrupp:	Grupp I					Grupp II					Grupp III				
Företag.	Ä	T	V	S	P	Ä	T	V	S	P	Ä	T	V	S	P
Före [12]/8 1914 . . . öre	[1]38	[2]38	—	—	[3]46	[1]43	[2]43	—	—	[3]51	[1]48	[2]48	—	—	[3]56
[12]/8 1914—[29]/2 1916 »	38	40	[4]40	—	46	43	45	[4]45	—	51	48	50	[4]50	—	56
[1]/3 1916—[31]/7 » »	40	42	42	—	48	45	47	47	—	53	50	52	52	—	58
[1]/8 » —[30]/9 » »	43	45	45	—	51	48	50	50	—	56	53	55	55	—	61
[1]/10 » —[22]/4 1917 »	46	48	48	—	54	51	53	53	—	59	56	58	58	—	64
[23]/4 1917—[30]/6 » »	51	53	53	—	59	56	58	58	—	64	61	63	63	—	69
[1]/7 » —[31]/12 » »	63	65	65	67	72	68	70	70	72	77	73	75	75	77	82
[1]/1 1918—[30]/4 1918 »	68	[5]72	75	75	80	73	[5]77	80	80	85	78	[5]82	85	85	90
[1]/5 » — »	76	[5]80	85	85	90	81	[5]85	90	90	95	86	[5]90	95	95	100

Vad timlönerna vid de olika företagen beträffar, äro alltså dessa, såsom tablån ger vid handen, lägst vid Älvkarleby kraftverk. Närmast högre dyrortsklass utgör Trollhättan, där samma lönesatser tillämpats vid kraftverks- och kanalombyggnads arbetena. För Trollhätte kraftverksbyggnads och Trollhätte kanals ombyggnadsarbeten vid Lilla Edet hava under här berörda tidsperiod normallönerna varit lika med dem vid Trollhättan till den 1 april 1918, efter vilken tid lönerna å förstnämnda plats hållits 2 öre lägre per timme. Till samma dyrortsklass som Trollhättan har även Västerås kraftstationsbyggnad hört till slutet av år 1917, men från början av år 1918 har denna arbetsplats hänförts till en högre dyrortsklass, till vilken ock Södertälje kanals ombyggnad räknas. Vid Porjus utgå de högsta lönesatserna.

I de vid början av år 1914 gällande lönesatserna, som i allmänhet voro fastställda under närmast föregående år, vidtogos inga förändringar före den 1 mars 1916 utom vid Trollhätteanläggningarna, där timlönen ökades med 2 öre under augusti 1914, vilken höjning dock icke föranleddes av den inträdda kristiden. Vid nyssnämnda tillfälle, den 1 mars 1916, företogs en

[1] Från [23]/6 1913. — [2] Vid Trollhätte kraftverk från [1]/1 1914 och vid Trollhätte kanals ombyggnad från [21]/1 1913. — [3] Från [21]/1 1913. — [4] Från [15]/6 1915. — [5] Vid Trollhätte kraftverks- och kanalbyggnads arbeten i Lilla Edet 2 öre lägre.

allmän revision av timlönerna, som höjdes med 2 öre över hela linjen, och sedermera hava dessa, samtidigt för alla företag, ökats flera gånger årligen, men hava därvid de från 1 mars 1916 gällande lönesatserna ansetts utgöra grundlön och förhöjningarna givits karaktären av dyrtidstillägg. Under år 1916 kommo tre förhöjningar till stånd om tillsammans 8 öre inom samtliga grupper vid alla företag, under 1917 höjdes lönesatserna två gånger med tillsammans 17 öre vid Älvkarleby, Trollhättan och Västerås samt med 18 öre vid Porjus. Under år 1918 har ökning av timlönen skett den 1 januari och 1 maj med inalles 13 öre vid Älvkarleby kraftverksbyggnad, 15 öre vid Trollhätte kraftverks- och kanalbyggnader (vid Lilla Edet dock endast 13 öre), 20 öre vid Västerås kraftstationsbyggnad och 18 öre vid Södertälje kanals ombyggnad och Porjus kraftverksanläggning. Den totala ökningen av timlönerna under kristiden till den 1 maj 1918 belöper sig alltså inom alla grupper till 38 öre vid Älvkarleby, 40 öre vid Trollhättan (den ovan omnämnda höjningen i augusti 1914 härstädes anses härvid hava inträtt före kristiden), 45 öre vid Västerås och 44 öre vid Porjus.

Den procentuella stegringen åskådliggöres vid de företag, som bedrivits under hela eller större delen av kristiden (alltså alla med undantag av Södertälje kanals ombyggnad) genom efterföljande tablå, i vilken de under 1914 och 1915 utgående lönebeloppen satts lika med 100 och de vid slutet av åren 1916 och 1917 samt från 1 maj 1918 gällande lönesatserna omräknats i procent härav:

	Grupp I				Grupp II				Grupp III			
	Ä	T	V	P	Ä	T	V	P	Ä	T	V	P
Åren 1914—1915	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Slutet av år 1916 . .	121	120	120	117	119	118	118	116	117	116	116	114
» » » 1917 . . .	166	163	163	157	158	156	156	151	152	150	150	146
Den 1 maj 1918 . . .	200	200	213	196	188	189	200	186	179	180	190	179

Normallönernas ökning under kristiden har alltså varit störst inom grupp I och minst inom grupp III och belöper sig till 80 à 100 % till början av maj månad 1918 och till 50 à 60 % eller därutöver intill slutet av år 1917.

Då emellertid det mesta arbetet utföres på ackord, avvika de *faktiska arbetsförtjänsterna* ganska avsevärt från normallönerna, såsom framgår av omstående tabell, i vilken angives medelförtjänsten per timme vid de olika företagen under åren 1915, 1916 och 1917. I dessa arbetsförtjänster ingår timavlönat arbete endast i mindre utsträckning, och utgöres huvudparten sålunda av ackordsarbete. Antalet arbetare, till vilka uppgifterna hänföra sig, framgår i genomsnitt per månad under åren 1915—1917 vid de olika företagen av följande översikt:

År	Ä	T:I	T:II	V	S	P
1915	327	151	1 232	171	—	260
1916	174	351	830	164	—	148
1917	105	451	284	82	65	75

Medelförtjänster i öre per arbetstimme åren 1915—1917.

Byggnadsföretag och arbetarkategori	1915					1916					1917				
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal
Älvkarleby kraftverksbyggnad	**56**	**58**	**59**	**58**	**57**	**54**	**57**	**74**	**81**	**67**	**81**	**82**	**90**	**104**	**87**
Grupp I	50	54	53	52	52	49	44	56	62	52	68	70	75	93	74
Därav: jordarbetare	58	59	62	59	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
betonggjutare	57	55	65	—	58	—	—	—	—	—	82	81	—	—	81
hjälp-, transport- och diversearbetare	48	53	49	51	50	49	44	56	62	52	64	68	75	93	73
Grupp II	64	62	65	62	64	60	64	81	88	75	84	89	98	108	93
Därav: bergarbetare	65	65	76	73	67	58	65	85	93	79	85	94	—	—	88
gråstensmurare	69	73	77	62	71	—	78	85	97	89	100	97	105	118	108
timmermän	68	63	62	58	64	67	62	76	76	70	77	83	97	108	92
järn- och metallarbetare	50	53	57	61	54	53	54	60	65	58	68	81	92	96	85
Grupp III	60	63	66	72	63	65	69	91	98	81	111	93	102	118	107
Därav: stenhuggare	63	62	68	88	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
byggnadssnickare	55	60	60	56	58	53	—	—	—	53	—	—	88	102	93
förråds- och borrsmeder	76	79	70	83	77	70	65	74	90	76	78	84	101	105	88
diverse yrkesutbildade specialarbetare	55	60	65	65	58	66	74	99	104	84	130	101	115	135	123
Trollhätte kraftverksbyggnad	**51**	**57**	**66**	**65**	**63**	**62**	**67**	**72**	**73**	**68**	**71**	**82**	**96**	**99**	**87**
Grupp I	50	56	54	59	56	55	63	68	63	62	63	75	87	86	79
Därav: jordarbetare	51	57	59	63	58	61	70	65	66	62	81	81	93	97	87
betonggjutare	—	—	—	71	71	60	68	75	74	70	68	89	98	100	92
hjälp-, transport- och diversearbetare	40	53	49	50	50	46	56	64	58	57	54	67	80	80	72
Grupp II	51	54	66	65	63	64	67	73	75	70	73	83	97	104	88
Därav: bergarbetare	52	58	73	77	71	67	68	79	79	73	77	85	101	108	91
gråstensmurare	—	—	—	59	59	63	74	75	82	75	74	96	103	115	97
timmermän	51	53	57	59	56	63	69	67	71	68	67	81	94	99	86
järn- och metallarbetare	45	47	45	44	45	47	53	57	63	56	66	68	83	92	77
Grupp III	50	70	94	93	87	83	86	87	92	88	83	100	134	122	110
Därav: stenhuggare	—	69	96	96	90	87	84	87	97	90	85	100	125	134	107
byggnadssnickare	50	50	57	65	57	61	71	72	77	70	—	—	—	—	—
förråds- och borrsmeder	50	74	91	89	88	76	73	86	74	78	89	96	99	102	96
diverse yrkesutbildade specialarbetare	—	90	90	90	90	85	98	90	91	99	83	100	147	123	117
Trollhätte kanals ombyggnad	**54**	**55**	**57**	**57**	**56**	**54**	**61**	**62**	**63**	**59**	**64**	**75**	**81**	**85**	**73**
Grupp I	47	51	54	53	51	48	55	57	59	54	55	65	70	74	64
Därav: jordarbetare	53	59	61	56	58	57	60	66	66	62	62	68	79	84	71
betonggjutare	50	59	50	60	58	57	65	57	53	60	62	—	—	—	62
hjälp-, transport- och diversearbetare	44	44	49	50	46	40	49	52	56	48	53	65	67	73	63
Grupp II	57	58	59	59	58	58	64	64	67	62	71	80	91	96	80
Därav: bergarbetare	57	51	63	62	58	59	65	71	78	62	75	99	94	101	85
gråstensmurare	67	68	70	67	68	62	73	78	78	71	79	88	98	89	87
timmermän	54	57	54	57	55	58	62	62	65	61	68	76	92	105	80
järn- och metallarbetare	50	51	52	53	52	51	55	58	60	55	61	68	83	87	71
Grupp III	71	72	80	79	76	77	86	87	66	82	77	89	94	97	88
Därav: stenhuggare	82	95	91	93	91	88	97	101	—	96	—	—	—	—	—
byggnadssnickare	50	51	50	52	51	54	59	63	66	60	70	78	80	88	78
förråds- och borrsmeder	70	65	65	69	67	64	64	60	66	63	67	78	84	88	78
diverse yrkesutbildade specialarbetare	74	76	85	78	80	82	92	91	—	88	108	124	119	146	119

Medelförtjänster i öre per arbetstimme åren 1915—1917 (forts.).

Byggnadsföretag och arbetarkategori	1915					1916					1917				
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal
Västerås kraftstationsbyggnad	—	—	**63**	**59**	**60**	**59**	**60**	**63**	**68**	**63**	**67**	**77**	**91**	**99**	**78**
Grupp I	—	—	62	58	59	54	57	60	66	59	63	74	91	98	78
Därav: jordarbetare	—	—	63	61	62	58	63	68	65	66	69	78	89	91	78
betonggjutare	—	—	—	59	59	62	62	65	69	64	70	79	90	98	84
hjälp-, transport- och diversearbetare	—	—	59	55	56	50	54	56	65	56	61	71	91	100	75
Grupp II	—	—	66	61	62	66	64	66	70	67	69	81	91	101	78
Därav: bergarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
gråstensmurare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
timmermän	—	—	71	67	69	68	69	73	75	71	83	85	91	101	89
järn- och metallarbetare	—	—	46	48	47	62	62	62	67	63	64	75	—	—	66
Grupp III	—	—	66	76	71	69	73	59	80	75	91	95	105	112	96
Därav: stenhuggare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
byggnadssnickare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
förråds- och borrsmeder	—	—	66	76	71	75	86	86	88	84	94	110	—	—	100
diverse yrkesutbildade specialarbetare	—	—	—	—	—	63	68	69	70	68	68	87	105	112	93
Södertälje kanals ombyggnad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**67**	**71**	**91**	**103**	**92**
Grupp I	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	71	91	105	93
Därav: jordarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	96	113	105
betonggjutare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
hjälp-, transport- och diversearbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	69	83	91	80
Grupp II	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63	70	74	94	87
Därav: bergarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
gråstensmurare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
timmermän	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	71	—	101	91
järn- och metallarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	63	74	88	83
Grupp III	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67	—	96	83	87
Därav: stenhuggare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
byggnadssnickare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67	—	97	83	87
förråds- och borrsmeder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78	—	78
diverse yrkesutbildade specialarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	—	110
Porjus kraftverksbyggnad	**62**	**63**	**65**	**68**	**65**	**70**	**69**	**64**	**65**	**69**	**66**	**78**	**102**	**112**	**95**
Grupp I	56	64	64	60	62	66	66	59	64	65	65	72	100	110	95
Därav: jordarbetare	65	68	75	77	69	78	72	70	70	74	80	85	121	123	117
betongarbetare	50	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
hjälp-, transport- och diversearbetare	49	49	52	54	51	56	57	57	62	58	63	69	89	96	82
Grupp II	59	60	65	71	62	76	75	76	69	75	67	82	119	121	101
Därav: bergarbetare	48	—	—	74	74	78	75	—	—	77	—	—	—	—	—
gråstensmurare	—	—	—	59	59	—	—	64	—	64	—	—	—	—	—
timmermän	60	59	65	70	63	76	78	79	69	76	67	81	121	136	103
järn- och metallarbetare	59	63	67	61	61	71	68	83	64	70	—	82	101	87	89
Grupp III	71	72	71	72	71	66	68	67	73	71	76	76	—	138	95
Därav: stenhuggare	—	—	58	58	58	—	69	67	73	68	75	—	—	138	109
byggnadssnickare	58	56	56	—	57	57	—	—	—	57	—	—	—	—	—
förråds- och borrsmeder	66	74	75	77	74	67	65	—	73	67	70	76	—	—	73
diverse yrkesutbildade specialarbetare	74	73	79	72	74	75	—	—	—	75	81	—	—	—	81

Medelförtjänsten per arbetstimme för samtliga arbetare vid de olika företagen växlade år 1915 mellan 56 öre (Trollhätte kanals ombyggnad) och 63 öre (Trollhätte kraftverksbyggnad), och under år 1917 mellan 73 öre (Trollhätte kanals ombyggnad) och 95 öre (Porjus kraftverksbyggnad). Undersöker man de särskilda yrkesspecialiteterna, kunna dock dessa uppvisa ganska växlande medelförtjänster vid de olika företagen, liksom ock ganska stora olikheter äro rådande mellan skilda yrken vid samma företag, varvid timförtjänsten icke alltid står i förhållande till timlönen. Utom de yrkesutbildade specialarbetarna utmärka sig vid flera företag stenhuggare och gråstensmurare för jämförelsevis höga arbetsförtjänster med en genomsnittlig maximiförtjänst per timme av resp. 91 och 71 öre år 1915 (Trollhätte kanal- och Älvkarleby kraftverksbyggnad) samt resp. 1·09 och 1·08 kr. år 1917 (Porjus och Älvkarleby kraftverksbyggnad). Vid Södertälje kanals ombyggnad och Porjus kraftverksbyggnad hava jordarbetare ernått anmärkningsvärt höga medelförtjänster under år 1917 med resp. 1·05 och 1·17 kr. Den procentuella stegringen av medelförtjänsten per arbetstimme under åren 1915—1916, 1916—1917 och 1915—1917 framgår av följande tablå:

	Ä	T:I	T:II	V	P
Åren 1915—1916 . . .	17·5 %	7·9 %	5·4 %	5·0 %	6·2 %
» 1916—1917 . . .	29·9 »	27·9 »	23·7 »	23·8 »	37·7 »
» 1915—1917 . . .	52·6 »	38·1 »	30·4 »	30·0 »	46·2 »

Som synes är inkomststegringen ganska olikformig vid de olika företagen; mycket nära överensstämmelse har dock varit rådande vid kanalarbetena vid Trollhättan och kraftstationsbyggnaden i Västerås.

Vad slutligen medelförtjänsternas växling under olika kvartal beträffar, belyses densamma vid de olika företagen närmare genom nedanstående s. k. kedjeindextal (föregående kvartals lönesiffra satt = 100), vilka för varje kvartal angiva den förändring medelförtjänsten i genomsnitt undergått sedan det närmast föregående kvartalet.

Företag	1915				1916				1917			
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Älvkarleby kraftverksbyggnad	—	104	102	98	93	106	130	109	100	101	110	116
Trollhätte »	—	112	116	98	95	108	107	101	97	115	117	103
» kanals ombyggnad .	—	102	104	100	95	113	102	102	102	117	108	105
Västerås kraftstationsbyggnad	—	—	—	94	100	102	105	108	99	115	118	109
Södertälje kanals ombyggnad .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	106	128	113
Porjus kraftverksbyggnad . .	—	102	103	105	103	99	93	102	102	111	140	110

Vid dessa arbeten faller, såsom synes, lönenivåns stegring väsentligen på andra och tredje kvartalen, men även fjärde kvartalet visar under åren 1916 och 1917, särskilt vid vissa företag, ökning av lönesiffrorna. Det första kvartalet däremot betecknas i regel av stagnerande eller sjunkande arbetsförtjänster.

Svenska arbetsgivareföreningens lönestatistiska årsbok 1916.[1]

Den av svenska arbetsgivareföreningens statistiska byrå utarbetade lönestatistiken för år 1916 omfattar 71 496 arbetare vid 367 olika arbetsföretag. Motsvarande tal för årsboken 1914 voro 50 382 arbetare och 261 arbetsföretag samt för årsboken 1915 53 848 arbetare och 308 företag. För året nytillkomna industrigrenar äro bl. a. kopparverk, kalkbruk, stenkolsgruvor, korkfabriker, bokbinderier, kexfabriker, choklad- och karamellfabriker, sulfitbrännerier, margarinfabriker, handsk- och skinntröjfabriker samt reseffektfabriker.

Den förebragta statistiken är, ställd i relation till den officiella industristatistiken, mycket olika till sitt värde för skilda yrkesgrenar allt efter den omfattning, vari anslutning ägt rum från de särskilda arbetsföretagen inom de skilda yrkesgrenarna. Inom exempelvis eldfasta lervaruindustrien, cement-, stenkols-, sulfitsprit-, socker-, garvämnes- och superfosfatindustrierna äro samtliga inom riket verksamma arbetsföretag redovisade, och lönestatistiken är sålunda för sagda industrier till sin omfattning alldeles fullständig. För vissa av de andra här representerade industrierna, såsom för tegelbruken, porslinsfabrikerna, kritbruken, glasbruken, kvarnarna, brännvinsbrännerierna, destilleringsverken, de skattepliktiga maltdrycksbryggerierna, pappersbruken, tändsticksfabrikerna, garverierna, skofabrikerna, gummivarufabrikerna, krut- och sprängämnesfabrikerna samt elektro-kemiska fabrikerna är omfattningen visserligen mer eller mindre ofullständig, men dock ganska tillfredsställande, medan åter för några andra, såsom järn-, stål- och metallmanufakturverken, snickeri- och möbelfabrikerna, benmjölsfabrikerna, slakterierna, korkfabrikerna, kexfabrikerna, margarinfabrikerna, reseffektfabrikerna samt handsk- och skinntröjfabrikerna, omfattningen är så ringa, att de uppgifter, som finnas framlagda angående arbetarnas löner vid dessa sistberörda industrigrenar, måste behandlas med stor varsamhet såsom baserade endast på enstaka stickprov.

Över arbetarnas löner äro två särskilda tabeller för samtliga industrigrenar utarbetade. I den ena av dessa tabeller redovisas *medellönen per arbetstimme* å ordinarie tid och övertid, ävensom arbetarnas *års- eller säsongförtjänst*. Vid uträkningen av denna förtjänst hava medtagits endast sådana arbetare, som tjänstgjort minst $^{11}/_{12}$ av året (årsarbetare) eller $^{11}/_{12}$ av företagets normalsäsong (säsongarbetare). I den andra tabellen äro års- och säsongarbetarna fördelade i grupper efter sin *exakta arbetsförtjänst*. Av hela det för året redovisade arbetarantalet voro:

årsarbetare	22 742 eller	31·8 %
säsongarbetare	3 381 »	4·7 %
mera lösa arbetare	45 373 »	63·5 %
	Summa 71 496 eller	100·0 %

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1917 sid. 47; 1918, sid. 211.

Års- och säsongarbetarna, sålunda tillsammans 26 123, fördelas vidare i följande grupper:

fack- och förrådsarbetare (egentliga industriarbetare)	20 678	eller	79·2 %
arbetare vid kraftmaskiner (maskinister o. d.)	1 053	»	4·0 %
hjälparbetare, kuskar, vakter o. d.	3 932	»	15·0 %
överåriga (i regel över 70 år)	460	»	1·8 %
Summa	26 123	eller	100·0 %

Givetvis är det de egentliga, mera stationära fack- och förrådsarbetarnas löneförhållanden, som måste tilldraga sig den huvudsakligaste uppmärksamheten i en lönestatistisk undersökning, enär det är just ur dessa arbetares löner, man bör kunna avläsa de olika industriernas avlöningsförmåga. Genom å sid. 695—696 meddelade utdrag ur berörda tabeller står en god översikt att vinna över den arbetsförtjänst, som för år eller säsong intjänats av fack- och förrådsarbetare inom skilda branscher.

Årsarbetarnas fördelning efter ålder, kön och arbetsförtjänst framgår vidare av följande sammanställning:

	Årsarbetare (fack- och förrådsarbetare) med en arbetsförtjänst av								Hela antalet arbetare
	under 800 kr.		800—1 199 kr.		1 200—1 799 kr.		minst 1 800 kr.		
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Förmän	4	0·65	13	2·10	199	32·15	403	65·10	**619**
Vuxna arbetare									
manliga	76	0·60	1 605	12·58	8 146	63·85	2 930	22·97	**12 757**
kvinnliga	950	43·66	1 126	51·75	99	4·55	1	0·04	**2 176**
Minderåriga									
manliga	815	64·48	371	29·35	78	6·17	—	—	**1 264**
kvinnliga	626	89·55	71	10·16	2	0·29	—	—	**699**
	2 471	**14·11**	**3 186**	**18·19**	**8 524**	**48·67**	**3 334**	**19·03**	**17 515**

Tabellen bär ett otvetydbart vittne om den *kvinnliga* arbetskraftens relativa billighet. En enda kvinnlig arbetare inom samtliga industrigrenar har nått 1 800 kronors årsförtjänst och 4·55 % av hela antalet vuxna kvinnor hava kommit upp till en förtjänst av 1 200—1 799 kronor. Icke mindre än 43·66 % har stannat under 800-kronors strecket.

De *minderåriga manliga arbetarna*, av vilka de flesta sysselsättas inom metallmanufaktur-, glas-, sko-, pappers- och tändsticksindustrierna kommo till största delen (64·48 %) under 800 kronors strecket. Ingen enda yngling nådde en årsförtjänst av 1 800 kronor. Inalles 6·17 %, sålunda jämförelsevis något flera än de vuxna kvinnorna, kommo upp till en förtjänst liggande mellan 1 200 och 1 800 kronor. Av de *minderåriga kvinnliga arbetarna* — företrädesvis hemmahörande inom tändsticks- och skoindustrierna — var det åter endast 2, som nådde denna förtjänst. Det allra största antalet stannade under 800-kronors strecket.

Fack- och förrådsarbetare, fördelade efter ålder, kön och arbetsförtjänst.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Industrigrenar	Hela antalet arbetare[1]	Därav i ålder				Medellöner per år				Antal arbetare per 100 med en arbetsförtjänst av			
		18—70 år		under 18 år		Vuxna arbetare		Minderåriga		under 800 kr.	800–1 199 kr.	1 200–1 799 kr.	minst 1 800 kr.
		Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor				
						Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	%	%	%	%
A. *Årsarbetare.*													
Metallverk	**128**	128	—	—	—	1 810	—	—	—	—	—	57·03	42·97
Järn-, stål- och metallmanufaktur	**840**	644	46	117	4	1 857	774	801	686	11·67	13·33	30·95	44·05
Stenkolsgruvor: Arb. under jord	**323**	321	—	2	—	1 578	—	936	—	0·62	10·22	66·25	22·91
Arb. ovan jord	**175**	172	—	3	—	1 277	—	539	—	1·71	48·00	50·29	—
Kalkbruk	**98**	92	—	1	—	1 280	—	764	—	1·02	34·69	62·25	2·04
Kritbruk	**24**	20	—	—	—	1 241	—	—	—	—	20·83	79·17	—
Cementbruk	**855**	807	2	27	—	1 413	739	700	—	3·27	24·91	63·98	7·84
Tegelbruk	**111**	103	—	4	—	1 226	—	716	—	3·60	38·74	54·96	2·70
Porslinsfabriker	**402**	245	110	14	8	1 770	908	723	682	11·19	22·89	36·57	29·35
Buteljglasbruk	**441**	403	—	38	—	1 448	—	695	—	8·39	22·45	62·58	6·58
Fönsterglasbruk	**219**	188	—	23	—	1 485	—	738	—	9·13	31·51	39·27	20·09
Småglasbruk	**608**	419	25	126	35	1 412	550	598	422	32·73	27·63	25·49	14·15
Snickeri- och möbelfabriker	**572**	482	2	57	—	1 532	1 050	703	—	7·34	11·01	67·66	13·99
Musikinstrumentfabriker	**96**	95	—	—	—	1 849	—	—	—	—	3·13	44·79	52·08
Korkfabriker	**57**	26	24	4	3	1 740	847	749	651	24·56	28·07	28·07	19·30
Pappersbruk och pappersmassefabriker	**2 237**	1 799	226	111	65	1 594	799	777	644	11·00	12·78	57·89	18·33
Bokbinderier	**222**	91	58	19	53	1 611	898	652	569	33·78	27·48	30·18	8·56
Kvarnar	**584**	519	—	5	—	1 676	—	977	—	0·17	2·23	56·33	41·27
Pressjästfabriker	**20**	20	—	—	—	1 413	—	—	—	—	—	100·00	—
Kexfabriker	**40**	6	25	5	3	1 476	754	793	498	52·50	35·00	10·00	2·50
Sockerbruk	**1 063**	904	38	14	—	1 476	873	703	—	1·51	8·65	79·30	10·54
Choklad- och karamellfabriker	**113**	14	61	3	29	1 747	602	497	430	79·65	4·42	7·08	8·85
Sulfitbrännerier	**4**	4	—	—	—	1 765	—	—	—	—	—	25·00	75·00
Brännvinsdestilleringsverk	**11**	7	—	—	—	1 373	—	—	—	—	—	90·90	9·10
Maltdrycksbryggerier: skattepliktiga	**590**	357	186	5	3	1 664	1 002	947	864	5·59	25·76	44·41	24·24
skattefria	**39**	31	4	—	—	1 746	948	—	—	—	10·26	58·97	30·77
Margarinfabriker	**129**	100	27	1	—	1 453	850	872	—	0·78	22·48	75·96	0·78
Slakterier	**51**	24	16	—	—	1 619	867	—	—	7·84	23·53	54·90	13·73
Garverier	**372**	347	—	11	—	1 548	—	935	—	0·80	9·95	73·12	16·13

[1] Häri ingå även *förmän*, vilka icke medräknats i kol. 3—10.

Fack- och förrådsarbetare, fördelade efter ålder, kön och arbetsförtjänst. (Forts.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Industrigrenar	Hela antalet arbetare	Därav i ålder				Medellöner per år				Antal arbetare per 100 med en arbetsförtjänst av			
		18—70 år		under 18 år		Vuxna arbetare		Minderåriga		under 800 kr.	800—1 199 kr.	1 200—1 799 kr.	minst 1 800 kr.
		Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor				
						Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	%	%	%	%
Handsk- och skinntröjfabriker	**36**	9	19	3	5	1 645	883	1 012	587	38·89	33·33	22·22	5·56
Skofabriker	**2 029**	819	612	268	248	1 531	888	815	564	30·11	28·44	29·62	11·83
Reseffektfabriker	**84**	55	14	9	6	1 593	903	948	621	19·05	22·62	41·66	16·67
Garvämnesfabriker	**22**	22	—	—	—	1 886	—	—	—	—	—	40·91	59·09
Oljeslagerier, färg-, såp- och tvålfabriker	**159**	105	25	6	7	1 505	751	1 059	582	17·61	11·95	61·64	8·80
Benmjölsfabriker	**10**	7	3	—	—	1 324	803	—	—	10·00	20·00	70·00	—
Superfosfat-, svavelsyre- och salpetersyrefabriker	**224**	198	—	—	—	1 751	—	—	—	—	0·45	52·68	46·87
Krut- och sprängämnesfabriker	**192**	143	24	8	5	1 835	916	993	712	7·29	15·11	26·04	51·56
Tändsticksfabriker	**2 202**	993	629	328	225	1 374	801	726	648	35·19	30·02	31·29	3·50
Elektro-kemiska fabriker	**130**	97	—	2	—	1 866	—	1 660	—	—	3·85	31·54	64·61
Väg- och vattenbyggnader	**65**	56	—	1	—	1 789	—	1 314	—	—	6·15	41·54	52·31
Stuverirörelse i Södra Sverige	**1 476**	1 473	—	—	—	1 735	—	—	—	—	4·67	54·61	40·72
Höganäs- och Bjuv-verken [2]	**301**	259	—	41	—	1 595	—	752	—	8·64	6·64	73·76	10·96
Hyllinge- o. Skromberga-verken [2]	**161**	153	—	8	—	1 438	—	925	—	1·86	18·01	74·54	5·59
Samtliga industrigrenar	[1]**17 515**	**12 757**	**2 176**	**1 264**	**690**	**1 575**	**846**	**753**	**592**	**14·11**	**18·19**	**48·67**	**19·03**
B. *Säsongarbetare.*													
Kritbruk [3]	**21**	20	—	—	—	972	—	—	—	9·52	90·48	—	—
Tegelbruk [4]	**95**	83	—	11	—	887	—	543	—	44·21	50·53	5·26	—
Kampanjen vid sockerbruk [5]	**1 358**	1 222	19	71	2	290	191	250	212	100·00	—	—	—
Gummivarufabriker [6]	**414**	144	160	23	28	1 574	842	725	670	22·95	34·06	24·39	18·60
Stuverirörelse i Västerbottens och Norrbottens län [7]	**253**	242	—	11	—	504	—	557	—	92·88	7·12	—	—
Stuverirörelse i Uppsala, Gävleborgs och Västernorrlands län [8]	**618**	599	—	15	—	1 117	—	801	—	19·26	46·28	30·90	3·56
Stuverirörelse i Stockholm [9]	**404**	404	—	—	—	1 952	—	—	—	—	0·50	23·76	75·74
Samtliga industrigrenar	[10]**3 163**	**2 714**	**179**	**131**	**80**	[11] —	[11] —	[11] —	[11] —	[11] —	[11] —	[11] —	[11] —

[1] Häri ingå 619 *förmän* (jämför tabellen å sid. 694), vilka icke medräknats i kol. 3—10. — [2] Utom stenkolsgruvorna. — [3] Normalsäsong 9½ mån. — [4] Normalsäsong 7 mån. — [5] Normalsäsong 49—59 dagar, utom för utarbetarna, för vilka den varat 42—51 dagar. — [6] Normalsäsong 256—302 dagar. — [7] Segl.-år c:a 5·9 mån. — [8] Segl.-år c:a 8·8 mån. — [9] Segl.-år 11 mån. — [10] Häri ingå 109 *förmän*, vilka icke medräknats i kol. 3—10. — [11] Av hänsyn till säsongarbetarnas olikartade arbetsförhållanden hava medeltal icke nedräknats.

Att anställa några jämförelser mellan arbetarnas års- eller säsongförtjänster 1914, 1915 och 1916 medgiver icke det för 1914 framarbetade statistiska materialet. De i årsboken för 1914 förekommande tablåerna över årsarbetarnas fördelning i inkomstklasser omsluta, såsom till undvikande av missförstånd särskilt framhållits, icke allenast fackarbetarna, utan även kraftmaskinspersonalen och hjälparbetarna. Däremot kunna väl uppgifterna om arbetarnas timlöner på ordinarie tid och på övertid jämföras beträffande sådana industrigrenar, som äro representerade i samtliga årgångarna. För vissa mera betydande och icke allt för fåtaligt representerade yrkesspecialiteter har en dylik jämförelse också verkställts, såsom framgår av efterföljande sammanställning:

Timlön på ordinarie tid, oavsett löneformen.[1]

	1914	1915	1916
Järn-, stål- och metallmanufaktur:			
Järngjutare	60·0	63·8	69·5
Särskilt yrkesskickliga verktygsarbetare	56·9	61·6	69·5
Maskinsmeder	61·0	65·6	73·5
Ej spec. maskinsköterare	51·0	53·4	61·9
Smärglare	58·5	64·4	70·7
Filare	57·5	63·4	72·7
Låshopsättare	56·5	59·4	58·8
Filhuggare	59·4	61·1	64·2
Kritbruk:			
Slammare	42·5	42·6	54·2
Strykare	[2] 49·8	[2] 48·1	50·8
Cementbruk:			
Kalkstensarbetare	47·6	49·2	56·1
Kalkbrännare	35·4	44·0	37·8
Klinkerarbetare	36·8	38·1	40·4
Roterugnsbrännare	47·5	46·3	46·0
Mjölnare	39·8	40·0	44·5
Tegelbruk:			
Ugnsarbetare	47·2	49·3	54·5
Brännare	33·5	34·0	36·0

	1914	1915	1916
Porslinsfabriker:			
Kvarnarbetare	46·8	47·0	51·4
Formare	56·8	59·2	63·2
Ugnsarbetare: grupparbetare	53·2	53·8	56·0
Kvinnliga formare	29·1	30·7	32·7
» sorterare	29·2	29·6	31·6
Buteljglasbruk:			
Mängdkarlar	33·1	36·6	38·0
Glasblåsare och uppdrivare	59·6	64·1	72·7
Fönsterglasbruk:			
Glasblåsare	101·2	107·2	123·4
Anfångare	63·6	75·9	77·7
Sträckare	71·2	75·8	82·5
Skärare	[3] 44·8	[3] 44·4	[3] 45·0
Småglasbruk:			
Glasblåsare	70·8	79·5	82·6
Ben- och fotmakare	54·7	55·7	58·1
Uppblåsare	38·9	42·9	46·6
Glassliparc	51·8	49·4	55·4
Sveperskor	15·7	16·4	18·4

[1] Överallt, där icke annorlunda angives, avse timlönerna manliga arbetare i åldern 18—70 år.
[2] Tidlönen utgör tagen för sig 32·9 öre 1915 mot 29·8 öre 1914, men ackordlönen har fallit från 55·5 öre till 52·7 öre i timmen.
[3] Ackordet har givit: 1914 44·8 öre, 1915 44·9 öre, 1916 44·6 öre per timme; tidlön, som ej fanns 1914, gav 1915 42·2 öre, 1916 50·5 öre per timme. Sistnämnda slags lön åtnjöts 1915 av 26·3 % av ifrågavarande arbetare, år 1916 av endast 15·8 %.

	1914	1915	1916
Snickeri- och möbelfabriker:			
Stolmakare	61·3	59·8	64·2
Ej spec. möbelsnickare	55·2	58·2	65·1
Justerare och beslagare	55·5	54·9	60·5
Musikinstrumentfabriker:			
Fanerare	61·9	66·3	67·4
Polerare	56·2	60·3	63·6
Pappersbruk och pappersmassefabriker:			
Slipare	37·8	39·3	42·4
Kokare i cellulosafabrik	43·8	44·3	49·2
Sodabrännare	46·2	57·0	59·9
Maskinförare i pappersbruk	48·6	52·0	57·6
Skärmaskinförare (skärare)	38·6	41·5	45·3
Rullare	37·2	39·5	46·1
Kvinnl. räknare, 18—70 år	28·4	29·0	32·5
» sorterare	26·8	28·5	32·4
» » under 18 år	20·2	22·4	24·7
Kvarnar:			
Mjölnare	41·1	45·3	49·7
Magasinsarbetare	40·4	45·8	50·5
Prässjästfabriker:			
Jästblandare och -pressare	—	40·9	39·9
Självständiga råsockerbruk: (årsarbetare)			
Sockerkokare	39·0	42·4	46·1
Andra utearbetare	38·9	41·0	45·6
Självständiga sockerraffinaderier:			
Sockerkokare	49·2	57·1	[1] —
Inomhusarbetare	41·0	44·5	48·8
» kvinnliga, 19—70 år	28·2	32·1	38·4
Brännvinsbrännerier:			
Maltare	—	25·4	28·3
Brännvinsdestilleringsverk:			
Apparatförare	—	45·2	44·8
Skattepliktiga bryggerier:			
Pannknektar	46·5	53·1	55·5
Jäskällararbetare	51·5	52·7	53·9
Lagerkällararbetare	48·1	51·1	52·7
Tappningsarbetare	[2]48·0	[2]45·3	47·8
Pasteuriseringsarb., kvinnliga, 18—70 år	29·4	34·9	40·2
Skattefria bryggerier:			
Maltare	43·9	45·6	48·8
Lagerkällararbetare	42·0	45·3	47·9
Slakterier:			
Charkuteri-, slakteri-, rökeri- och salteriarbetare, manliga	—	50·1	51·7
kvinnliga, 18—70 år	—	30·6	29·0
Garverier:			
Kalkhusarbetare	43·3	53·8	59·4
Togningsarbetare	44·0	50·6	55·3
Skofabriker:			
Arbetare i bottningsavdelning	50·4	54·4	59·7
Kvinnliga arbetare i nätlingsavdelning 18—70 år	31·4	34·6	36·5
Gummivarufabriker:			
Arbetare i valsverket	—	44·0	51·8
Arbetare i avdelningen för tillverkning av tekniska gummivaror m. m., manliga 21—70 år	—	43·8	53·5
kvinnliga 18—70 år	—	25·4	31·3
manliga under 21 år	—	26·2	31·2
kvinnliga » 18 år	—	21·0	24·9
Galoschmakare, kvinnliga 18—70 år	—	26·0	32·3
» under 18 år	—	17·4	19·4
Garvämnesfabriker:			
Garvämnesarbetare	42·0	44·1	60·8

[1] Samtliga hithörande sockerkokare äro för 1916 redovisade på fast lön.

[2] För 1915 äro tappningsarbetare på landsbygden med 42·2 öre i timmen medräknade, då dessa arbetare däremot år 1914 samtliga redovisades såsom fast avlönade. I Stockholm hade tappningsarbetare år 1915 56·2 öre per timme och år 1914 53·4 öre, i övriga städer 43·1 öre 1915 mot 41·5 öre 1914.

	1914	1915	1916
Oljeslagerier, färg-, såp- och tvålfabriker:			
Pressare, valsare, kakskärare och kvarnskötare . .	—	43·3	48·7
Benmjölsfabriker:			
Extraktionskokare	37·0	38·9	42·1
Limkokare	46·8	49·5	54·0
Superfosfat-, svavelsyre- och salpetersyrefabriker:			
Kiseldare	42·8	45·7	50·5
Kvarnarbetare	48·2	50·9	50·5
Krut- och sprängämnesfabriker:			
Fackarbetare vid mellanproduktstillverkning . .	—	74·0	[1] 70·3
Tillverkning av dynamit, manliga arbetare	—	86·4	[1] 80·5
kvinnliga » 18—70 år	—	48·6	[1] 44·9
Tändsticksfabriker:			
Svarvare och hackare av splint	46·7	48·3	55·1
Uppsättare av splint . . .	44·0	44·8	53·8
Svarvare och hackare för inneraskar och omslag .	42·7	45·5	51·7
Paraffinering och svavling	43·6	46·3	55·9
Sats- och plåntillverkning	36·7	40·6	47·5
Kvinnliga skötare av omslagsmaskin	24·2	26·3	30·0
Kvinnliga skötare av inneraskmaskin	22·8	24·1	28·0
Askfyllning för maskin, kvinnliga arbetare . . .	25·7	27·4	31·7
Kvinnliga arbetare under 18 år för passning, travning etc.	17·4	18·8	21·6
Elektro-kemiska fabriker:			
Smältugnsarbetare	—	61·4	67·9
Kalkugnsarbetare	—	42·6	47·4
Ugnsarbetare	—	53·5	61·2
Badrumsarbetare	—	56·5	61·2
Väg- och vattenbyggnader:			
Jordschaktare och bergsprängare	55·1	[2] 51·7	[2] 65·3
Stenarbetare	53·0	53·9	67·2
Stuverirörelse:			
Stuvare i Stockholm . . .	[3] 76·7	[3] 77·2	[3] 86·2
Höganäs- och Bjuv-verken:			
Pressare och slagare i eldfasta tegelfabriken . . .	47·8	48·4	56·3
Pressare och putsare i rörfabriken	[4] 48·5	[4] 45·6	55·7
Drejare, formare m. fl. i lerkärlsfabriken	43·0	43·0	53·6
Brännare och ugnsmän i elektrodfabriken	33·4	37·9	45·0
Brännare och ugnsmän i reduktionsverket	36·4	37·3	43·3

Bland arbetargrupper, som under 1916 kommit i åtnjutande av en relativt stark löneökning, framhållas i årsboken särskilt tändsticksarbetarna samt arbetarna vid Höganäs- och Bjuvverken. Å andra sidan framträda i tabellutdraget också en del fack, där lönenivån från 1914 till 1916 undergått endast en ringa stegring; som exempel kunna anföras vissa arbetarkategorier vid cement-, tegel- och småglasbruken, porslinsfabrikerna och bryggerierna. En uträkning, omfattande samtliga de arbetargrupper, beträffande vilka uppgifter föreligga för både 1914 och 1916, giva vid handen en genomsnittlig lönestegring av c:a 19 %.

[1] Att arbetarnas timpenning vid krut- och sprängämnesindustrien synes hava nedgått år 1916 beror därpå, att ett par mindre hithörande verk med jämförelsevis låg timpenning för ifrågavarande år nytillkommit i statistiken.

[2] Uppgifterna härröra väsentligen från andra firmor än år 1914.

[3] I beloppet ingår även övertidsersättning.

[4] Ackord har 1915 givit 49·6 öre per timme mot 52 öre 1914.

Till jämförelse kan anföras, att allmänna lönestegringen från juli 1914 till juli 1916 enligt en av socialstyrelsen sistnämnda år verkställd mera summarisk utredning vid vissa större industriella verk befanns utgöra c:a 15 %.[1] Skillnaden mellan denna och den ur arbetsgivareföreningens statistik härledda siffran är icke större, än att den synes kunna förklaras genom skiljaktiga beräkningsgrunder samt undersökningsmaterialets i åtskilliga hänseenden olika art och omfattning.

Vid samtliga de arbetsföretag, som för året deltagit i lönestatistiken, hava till arbetspersonalen i dess helhet med inräkning av sådana särskilda förmåner, som direkt sammanhänga med arbetet, utbetalats sammanlagt c:a 61 1/6 millioner kronor. Arbetsgivarnas utgifter för understöd vid olycksfall, sjukdom eller krigstjänstgöring samt för pensionering, bildningsföretag o. d. uppgingo sammanlagt till något över 2 millioner kronor, motsvarande 3·3 % av de utbetalade lönerna, mot 2·6 % föregående år.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete. (Forts.)

56. Ett par minderåriga arbetare, anställda som ribbstaplare vid ett sågverk, skulle en dag under frukostrasten roa sig med att åka på en virkestransportör. Härvid råkade den ene vid uppstigandet i transportören halka och få ena benet in i vändhjulet med påföljd, att benet fullständigt söndertrasades. Han avled några timmar senare av den erhållna skadan.

Virkestransportören, en vanlig remtransportör med en c:a 40 cm. bred rem, användes för forsling av försågat virke från såghuset till upplagsplatsen och drevs av en elektrisk motor. Transportören hade ej stoppats under frukostrasten, utan var igång, då pojkarna kommo in i såghuset. Den ene av pojkarna hade begivit sig bort till utloppsöppningen för transportören för att där borttaga några virkesbitar, som fastnat, medan den andre försökte från lagerbocken till vändhjulet komma upp på remmen. Härvid slant han och fick ena benet in mellan vändhjulet och lagerbocken. På hans rop om hjälp slog kamraten ifrån motorn, och äldre arbetare tillskyndade. Efter losstagandet från vändhjulet fördes den skadade till lasarettet, där han dock senare avled.

57. E. var sysselsatt med betsning av plåtämnen i varm 60 % svavelsyra.

Syrebassängerna voro placerade i golvet, och hisskorgar med plåtämnen framfördes på en i taket placerad rälsbana fram över betskaren. Rälsen var över karen avskuren och kombinerad med en hissanordning. För att vid nedfirandet hisskorgen ej skulle åka av rälsen, fastlåstes denna medelst en sprint genom rälsens mitt.

E. stod just uppkliven på korgen för att fästa sprinten, då hissen av en arbetskamrat sattes igång. Ehuru E. endast med ett kort steg kunnat stiga över på golvet, då hissen rör sig ytterst långsamt, blev han av oförklarlig anledning stående kvar på hisskorgens kant och medföljde denna ned i syran, till dess denna stod över hans knän. Med en kamrats hjälp kom E. skyndsamt upp igen, men i förvirringen tänkte ingen på att låta honom avskölja benen i en bredvid befintlig vattenbassäng, utan han fördes in till kontoret, där han fick första vården. Syran hade då genomträngt kläderna, och brännblåsor uppstått på benen. Efter några veckors vistelse på sjukhuset ansågs

[1] Soc. Medd., årg. 1916, sid. 1383.

han återställd och erhöll ett varmbad. Strax efter detta bad avled E. helt plötsligt, utan att någon förklaring om orsaken kunde lämnas av läkaren, som dock ansåg för möjligt, att dödsorsaken stod i sammanhang med det omtalade olycksfallet.

58. Från en såpfabrik, som upphört, hade till en skrotaffär sålts en del ståltuber under uppgift om att dessa voro tomma.

För att kunna bestämma tubernas värde fick månadskarlen L. av skrothandlaren i uppdrag att från tuberna borttaga all metall. Vid frånskruvandet av tätningsmuttern märkte L., att gas kom ut ur tuben. Han öppnade då tätningsmuttern helt litet för att låta gasen strömma ut. Då L. efter några timmar återkom, öppnade han tuben fullständigt, varvid en stor myckenhet klorgas utströmmade. L. brändes svårt, och hans kläder förstördes. Han fördes till sjukhus, där han 10 timmar senare avled.

Några förbi platsen gående personer blevo även angripna av gasen och måste föras till sjukhuset, varifrån de dock efter 1 à 2 dagar åter kunde utskrivas.

59. En söndagsmorgon hade J. och ännu en arbetare varit sysselsatta med att till en remtransportör nedspetta bränslehack från en föregående sommar upplagd bränslehög. Under vintern hade på denna hög bildats en yttre frusen skorpa av 0·5 à 0·75 m. tjocklek. Vid arbetet med bränslehögen hade arbetarna underminerat denna skorpa, så att ett c:a 1·5 m. utskjutande tak av c:a 4 m. längd och 0·5 à 0·75 m. tjocklek hade bildats. Då förmannen på morgonen kom ner till bränslehögen, höllo arbetarna på med att spetta loss detta tak, men fingo i stället tillsägelse att stötta upp detsamma för att hindra det från att rasa, vilket, då en remna redan uppstått, syntes kunna ske när som hälst. Tvenne stöttor hade redan blivit placerade, och den tredje skulle just av J. anbringas, då taket remnade och störtade ner. Förmannen och den andre arbetaren upptäckte faran i tid och kastade sig åt sidan, på samma gång de gåvo varningsrop till J., men denne, som var något döv, lyckades ej komma undan raset. De nedfallande blocken träffade honom i huvudet, varvid detta och högra axeln pressades mot en av stöttorna och krossades, så att han ljöt en ögonblicklig död.

Vid en föregående inspektion föreskrevs, att varningsanslag skulle uppsättas mot underminering i bränslehögen, och efter olycksfallet har skärpta förbudsbestämmelser i samma syfte utfärdats.

60. En elektriskt driven personhiss var på uppgående med en person förutom hissföraren, då ett långsamt inträdande strömbrott stannade hissen. Föraren öppnade en av hissdörrarna och stödde sig i sittande ställning mot det sluttande fönsterplanet vid ett i hisschaktet befintligt fönster, framför vilket hissen stannat. Efter en stund satte sig hissen igång uppåt. Hissföraren tycks ej hava kommit sig för att kasta sig in i hissen, utan stannade i fönsteröppningen utanför hissen. Sedan hissen passerat föll, han från fönsteröppningen ned i schaktets botten, varvid han erhöll brott å huvudskålen samt å ena benet och å några revben. Han avled samma dag på sjukhuset.

Vid undersökning befanns, att samtliga elektriska säkerhetsanordningar vid dörrarna gingo till samma relä, och att detta relä icke släppte, utan kvarstod inkopplat, om strömmen bröts genom långsam minskning, vilket denna gång varit fallet. Då föraren efter strömbrottet öppnat hisskorgsdörren, inverkade detta icke på reläet, utan detta torde fortfarande hava stått så att, då strömmen ånyo kom, hissen sattes igång, oaktat dörren var öppen.

61. Efter slutad borrning i ett lodrätt stigschakt skulle en arbetare H. begiva sig ned på stigvägen, vilken som vanligt bestod av järnhakar, inslagna i en lodrät timmervägg. Härvid synes han hava släppt taget och nedfallit genom schaktet c:a 30 à 35 meter djupt och därvid krossat huvudet samt ljutit en ögonblicklig död. Att döma av en öppnad tändsticksask, som hittades bredvid den förolyckade, synes H. hava ämnat tända sin lampa, som under vägen ned slocknat, och därvid halkat. Till olyckan, som huvudsakligen måste tillskrivas oförsiktighet från den förolyckades sida, kan hava bidragit, att H. var iklädd löst på foten sittande trätofflor.

Författningar rörande sociala frågor

(inklusive folkhushållningsfrågor).

(Forts.)

I Svensk Författningssamling hava under tiden 31 maj—30 juni 1918 publicerats följande författningar rörande sociala (folkhushållnings-)frågor.

Nr.		Daterad.
289.	K. kung. ang. extra statsbidrag för år 1918 åt registrerade sjukkassor	31 maj.
358.	K. kung. ang. ändrad lydelse av § 6 i förordn. den 1 febr. 1918 ang. tillverkning och försäljning av bröd m. m.	6 juni.
359.	K. kung. ang. visst undantag från tillämpningen av bestämmelserna i förordn. den 28 sept. 1917 ang. maximipris å potatis	6 »
363.	K. skrivelse till folkhushållningskommissionen ang. företagande av en skördeuppskattning i och för spannmålsregleringen under nästkommande hushållningsår	6 »
368.	K. kung. ang. statsbidrag till uppförande av bostadshus med smålägenheter	11 »
375.	K. förordn. ang. en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall	11 »
378.	K. kung. ang. statsbidrag till beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor	14 »
380.	Lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hyresstegring	14 »
397.	Lag om ändrad lydelse av 13, 15 och 34 §§ i lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912	20 »
404.	K. kung. ang. förbud mot utförsel av fisk från Västernorrlands län	20 »
414.	K. kung. ang. ändrad lydelse av § 5 i förordn. den 7 december 1917 ang. reglering av handeln av socker och sirap	14 »
421.	K. förordn. om ändrad lydelse av 45 § i förordn. den 14 juni 1917 ang. försäljning av rusdrycker	14 »
422.	Lag om fattigvården	14 »
423.	Lag om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag	14 »
424.	Lag om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta	14 »
425.	Lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1917 om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket	14 »
426.	Lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt 75 § i lagen om fattigvården	14 »
434—443.	K. kung. ang. tullfrihet å viss spannmål, å kött och korv, å fläsk, å smör, å ost, å ister, oleomargarin och flott, å marmelad, å färska samt saltade eller torkade köksväxter, å vissa slag av rötter, å potatistorkare m. m.	20 »
444.	K. kung. om fortsatt tillämpning av kung. den 9 november 1917 ang. förbud mot utförsel av fläsk och levande svin från Gottland	28 »
445.	K. kung. ang. förlängd giltighet av kung. den 7 september 1917 ang. förbud mot utförsel av ved från Gottland och Öland	14 »
447.	K. kung. ang. ändrad lydelse av §§ 5 och 6 i kung. den 1 oktober 1914 ang. statsbidrag till understödjande av dispensärverksamhet	20 »

Kortare meddelanden.

— Arbetskonflikter m. m. —

Lönekonflikt inom sockerbetsodlingen i Skåne. Då arbetet å de skånska betodlingarna på våren 1918 skulle upptagas, yppade sig från början betänkliga svårigheter till följd av arbetsgivarnas och arbetarnas oförenliga ståndpunkter i fråga om avlöningen. Å betodlarnas sida hade man i allmänhet enat sig om att erbjuda ett s. k. helackord av 130 kronor per tunnland (50 kronor för sommarskötseln och 80 kronor för upptagningen), vilket belopp ansågs mer än väl motsvara den av statsmakterna vid fastställande av betprisen beräknade arbetslönen. Från arbetarna åter begärdes med hänsyn till de stegrade levnadskostnaderna ett helackord av 175 kronor per tunnland. I fråga om naturaförmåner synes däremot icke å någondera sidan hava ifrågasatts ändring av de villkor, som varit gällande föregående år, utan förutsattes, att arbetarna efter vanligheten skulle erhålla fri bostad, bränsle, en liter oskummad mjölk om dagen samt potatis till behov (6 à 7 kilogram per vecka).

I förlikningshänseende företedde denna konflikt särskilda svårigheter med hänsyn därtill, att å arbetarsidan saknades varje enhetlig organisation med förpliktande myndighet gent emot sina medlemmar, medan även å arbetsgivarsidan organisationsväsendet var synnerligen ofullständigt. Arbetarna, såväl de i betodlingsdistrikten bofasta som de under betkampanjen från andra landskap tillresande, äro i regel fackligt oorganiserade. Den skånska lantarbetarrörelsen, som allt sedan 1909 i stort sett legat nere, har visserligen under sista året börjat reorganiseras, men det nya lantarbetarförbundet har dock ännu ej vunnit sådan stadga, att det officiellt kunde ställa sig bakom rörelsen. Under mars månad, då förhandlingarna med arbetsgivarna togo sin början, företräddes arbetarna endast av lokala sammanslutningar och kommittéer. Först den 7 april tillkom efter ett betskötarmöte i Lund ett centralt arbetsutskott, avsett att i viss mån företräda hela kåren och vara de lokala föreningarna till hjälp vid deras underhandlingar.

Å arbetsgivarsidan hade man att såsom organisationer räkna med dels Skånes betodlares centralförening, dels skånska lantmännens arbetsgivarförening. Den förra organisationen har emellertid icke till uppgift att tillvarataga sina medlemmars intressen såsom arbetsgivare och hade därför såsom förening icke med saken att skaffa. Arbetsgivarföreningen åter omfattar ingalunda alla betodlarna, utan är snarast att betrakta såsom en de större jordägarnas sammanslutning.

Redan i mitten av mars hade statens förlikningsman i anledning av lönerörelsen satt sig i förbindelse med representanter för arbetsgivarföreningen och lantarbetarförbundet. De första konferenserna lämnade dock negativt resultat. Arbetarna hade vid det nyssnämnda mötet den 7 april fastslagit kravet på ett helackord av 175 kronor, medan arbetsgivarna vid ett sammanträde i Malmö den 12 april beslöto fasthålla vid ett belopp av 130 kronor. För att stimulera betodlingen beslöts emellertid vid sistnämnda tillfälle också att söka utarbeta ett sådant betalningssystem, att arbetaren utöver det fastställda ackordet erhölle en premie i förhållande till skörderesultatet, ävensom att hos Kungl. Maj:t göra framställning om beviljande av extra sockertilldelning till såväl betodlare som betskötare. Under konfliktens lopp har i övrigt från arbetsgivarsidan framkastats tanken på en statens direkta mellankomst för täckande av skillnaden mellan den vid sockerprisets fastställande beräknade och den sedermera faktiskt utgående arbetslönen.

I början av maj artade sig ställningen att bliva kritisk, i det att å ingendera sidan de offentliga uttalandena visade någon större benägenhet till jämkning och enskilda större gårdar av de lokala betskötarföreningarna förklarades i blockad. Å åtskilliga, mestadels mindre arbetsställen hade visserligen överenskommelser träffats på grundval av ömsesidiga eftergifter, men arbetsgivarföreningens styrelse fastslog — i anledning av en från jordbruksministern ingången hänvändelse — ännu den 17 maj 130 kronor såsom sista budet. Denna ståndpunkt bekräftades ytterligare på allmänt föreningssammanträde den 22 maj. Statens förlikningsman hade vid detta tillfälle förgäves sökt vinna anslutning om ett medlingsförslag, avseende höjning av helackordet till 150 kronor.

Däremot visade sig under de följande dagarna å arbetarsidan större benägenhet för en dylik kompromiss, och understöddes förslaget jämväl av representanter för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, vilka vitsordade, att överenskommelser på angivna grunder i stor utsträckning träffats med oorganiserade arbetsgivare. Då arbetsgivarföreningen den 29 maj ånyo sammanträdde i Malmö, lyckades Konungens befallningshavande, som av regeringen anmodats efter sin ämbetsbefogenhet söka verka för konfliktens slutliga lösning, även utverka föreningens medgivande till en höjning av arbetspriset intill 150 kronor per tunnland, därav 60 kronor skulle avse sommarskötseln. Vid ett möte med betskötarna i Lund den 1 juni biträddes även detta medlingsanbud, och har konflikten därefter avvecklats genom efter hand träffade överenskommelser på de platser, där uppgörelse icke redan förut kommit till stånd. I flertalet fall har dock kontrakt tills vidare ingåtts endast beträffande sommarrensningen, vadan frågan om villkoren för höstarbetet ännu i viss mån står öppen.

— Arbetarskyddslagstiftning. —

Arbetarskyddslagen och yrkesundervisningen. I anslutning till det i Sociala Meddelanden (sid. 315) förut återgivna förslaget om upprättande av praktiska ungdomsskolor, hade Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt proposition om sådan ändring av arbetarskyddslagen, att vad i nämnda lag föreskrivits om fullgjord skolplikt i folkskola som villkor för deltagande i industriellt arbete, också skall gälla i fråga om fortsättnings- eller ersättningsskola ävensom lärlingsskola, där skolplikt beträffande lärlingsskola enligt av vederbörande kommun meddelat beslut åligger den minderårige. Sedan ifrågavarande lagändring av riksdagen bifallits, har Kungl. Maj:t den 20 juni 1918 förordnat, att 15 och 34 §§ av lagen om arbetarskydd från och med år 1919 skola hava den ändrade lydelse, som av nedanstående *kursiverade* satser framgår:

»15 §. Bedrives industriellt arbete å ett arbetsställe i sådan omfattning, att för arbetet i regel användas minst tio arbetare eller drivkraft om minst fem effektiva hästkrafter eller ock minst fem arbetare jämte drivkraft om minst tre effektiva hästkrafter, må minderårig användas i arbetet allenast under villkor, att till arbetsgivaren avlämnats intygsbok för den minderårige; skolande sådan bok vara utfärdad på sätt i 34 § föreskrives och innehålla dels uppgift om den minderåriges fullständiga namn, födelseår och födelsedag samt, för det fall att fråga icke är om arbete endast under ferietid, *såväl* intyg att den minderårige inhämtat den för folkskolan bestämda lärokursen eller däremot svarande kunskaper och färdigheter eller ock erhållit behörigt tillstånd att lämna folkskolan *som även anteckning, huruvida den minderårige genomgått fortsättnings- eller ersättningsskola ävensom lärlingsskola, där skolplikt beträffande lärlingsskola enligt av vederbörande kommun meddelat beslut åligger den minderårige, eller är i vederbörlig ordning befriad från skyldighet att deltaga i undervisningen i någon av de skolor, som sist nämnts,* dels ock läkarbetyg, utvisande att den minderårige icke företer sjuklighet, svaghet eller bristande kroppsutveckling eller, där så skulle vara förhållandet, att den minderårige icke kan anses komma att lida men av den sysselsättning, vartill den minderårige användes. Sådant — — — — — — — besiktningsläkare.

Intygsböcker, — — — — — — — — pastorsämbetena.

34 §. Det — — — — — — — — — hemvist. *Har pastor sig bekant, att den minderårige ännu icke fullgjort sin skolplikt i folkskola, fortsättnings- eller ersättningsskola eller lärlingsskola, göre ock anteckning därom i intygsboken.* Är för pastor kunnigt eller styrkes för honom, att den minderårige inhämtat den för folkskolan bestämda lärokursen eller däremot svarande kunskaper och färdigheter eller erhållit behörigt tillstånd att lämna folkskolan *eller ock att den minderårige genomgått fortsättnings- eller ersättningsskola eller lärlingsskola eller är i vederbörlig ordning befriad från skyldighet att deltaga i undervisningen i någon av de skolor, som sist nämnts,* skall pastor i boken införa intyg härom. Har — — — — — — — — — — — skolföreståndare.«

Den i arbetarskyddslagens 13 §, mom. b) stadgade skyldigheten för arbetsgivare att medgiva viss begränsning av arbetstiden för minderårig, som deltager i yrkes- eller fortsatt skolundervisning, har i samband härmed utsträckts att gälla minderårig även efter fyllda 15 år.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet. —

Arbetsmarknaden i England under april 1918. Under april månad rådde god arbetstillgång inom nästan alla mera betydande industrigrenar; i många fall förekom övertidsarbete i stor utsträckning. Någon nämnvärd arbetslöshet förefanns endast inom textilindustrin, där bristen på råvaror påverkade såväl bomulls- som ylleindustrierna; inom den senare måste arbetstiden inskränkas för c:a 50 % av arbetarna. Däremot var tillgången på arbete synnerligen riklig inom järn- och stål- samt skeppsbyggnads- och maskinindustrierna, och övertidsarbete förekom fortfarande. Det tilltagande behovet av arbetskraft inom jordbruket medförde, att soldater i stor omfattning måste deltaga i vårbruket.

Löneförbättringar (krigstillägg inberäknat) kommo under månaden ytterligare 600 000 arbetare tillgodo med tillsammans 135 000 pund sterling i veckan.

Antalet påbörjade arbetsinställelser utgjorde under månaden 57 med sammanlagt 19 100 berörda arbetare och 128 300 förlorade arbetsdagar mot c:a 46 900 resp. 276 200 under sistlidna mars månad samt 25 500 resp. 82 900 under april 1917.

Antalet på arbetsförmedlingsanstalterna anmälda lediga platser utgjorde under den femveckorsperiod, som slutade den 12 april 1918, 38 222 per vecka mot 40 720 under föregående fyraveckorsperiod och 39 967 under den period, som slutade den 13 april 1917. Antalet tillsatta platser i genomsnitt per vecka uppgick under samma perioder till resp. 28 913, 30 042 och 32 096.

(Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under april 1918. Inom den tyska industrien inträdde inga väsentliga förändringar under april månad. Några för krigsindustrien viktiga branscher kunde på grund av utvidgning av anläggningar och förbättrade kommunikationer ytterligare öka sin omsättning.

Enligt sjukkassornas redovisning för sina i arbete varande medlemmar hade dessa den 1 maj ökats med 192 133 eller 2·3 % sedan den 1 april. Ökningen, som fördelar sig med 116 172 (2·9 %) på männen och med 75 961 (1·8 %) på kvinnorna, var avsevärt större än under föregående månad, men något mindre än under april 1917, då den utgjorde 2·9 %.

Av 1 162 815 redovisade medlemmar av 34 fackförbund voro vid slutet av april 9 746 eller 0·8 % arbetslösa. Motsvarande procenttal för mars är 0·9 och för april 1917, 1916, 1915 och 1914 resp. 1·0, 2·3, 2·9 och 2·8.

Enligt arbetsförmedlingsstatistiken kommo under april på 100 lediga platser för män 62 arbetssökande (mot 56 under mars) och på 100 lediga platser för kvinnor 90 arbetssökande (mot 85 under mars).

(Reichsarbeitsblatt.)

Arbetslösheten i Danmark under år 1917.[1] I likhet med föregående år har Det statistiske Departement bearbetat de uppgifter rörande arbetslösheten under sistlidet år, som av De samvirkende Fagforbund införskaffats från olika arbetarorganisationer.

Redogörelsen avser, liksom förhållandet varit under de föregående åren, endast sådan arbetslöshet, som icke förorsakats av arbetskonflikter, och omfattar väsentligen endast egentliga arbetarorganisationer. Som ett undantag i sistnämnda avseende är dock att anteckna, att i översikten medtagits även handels- och kontorsbiträdena, från vilkas fackorganisation upplysningar rörande arbetslösheten föreligga sedan år 1916. Undantagna äro som förut funktionärer i kommunal tjänst, järnvägsmän samt sjömän.

Av hela antalet redovisade arbetare, vilket i medeltal per månad belöpte sig till 159 700, voro i årsgenomsnitt 9·2 % arbetslösa. Antalet förlorade arbetsdagar har beräknats till sammanlagt 3 645 000 eller i genomsnitt 22·8 dagar per arbetare under året.

Arbetslöshetsprocenten var, liksom år 1916, något större i Köpenhamn än i landsorten, nämligen 9·6 gentemot 8·8. Även antalet förlorade arbetsdagar var störst i Köpenhamn, där förlusten per arbetare utgjorde 24·7 dagar, mot 21·1 i landsorten.

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1914, sid. 453; årg. 1915, sid. 566; årg. 1916, sid. 592; årg. 1917, sid. 1014.

Arbetslöshetens växlingar under olika månader framgår av nedanstående sammanställning, som även meddelar jämförelsetal för föregående år.

	Arbetslöshetsprocent												
	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Medeltal
1910	17·9	17·0	10·7	7·4	7·0	6·8	7·6	7·8	6·9	9·1	12·3	18·1	**10·7**
1911	19·0	17·2	11·6	9·3	7·2	5·6	5·0	5·0	4·3	5·4	8·8	15·3	**9·5**
1912	18·6	14·6	8·4	4·7	4·3	3·9	3·5	3·6	3·7	4·6	7·4	14·5	**7·6**
1913	17·0	13·3	7·8	4·8	4·1	3·7	4·0	3·7	3·8	4·7	8·4	15·1	**7·5**
1914	18·0	13·5	9·5	6·0	4·6	4·0	4·0	10·4	10·7	10·2	11·5	16·5	**9·9**
1915	18·5	15·8	12·8	5·4	4·0	3·4	3·5	3·7	3·5	3·9	7·1	11·8	**7·7**
1916	11·2	12·3	9·0	4·7	2·7	2·0	2·0	2·2	2·0	2·0	3·2	6·0	**4·9**
1917	*9·5*	*11·1*	*11·6*	*4·8*	*3·8*	*3·9*	*4·5*	*5·7*	*6·4*	*9·3*	*14·6*	*24·0*	***9·2***

Under år 1916 var arbetslöshetsprocenten, efter vad härav framgår, nästan genomgående lägre än motsvarande månader de föregående åren. Endast för mars månad hava lägre siffror ett par gånger — 1912 och 1913 — varit att anteckna. De gynnsamma konjunkturerna fortsatte även under januari och februari 1917, då arbetslöshetsprocenten framstod såsom med hänsyn till årstiden osedvanligt låg. Den därefter igångsatta skärpningen av undervattenskriget medförde emellertid en kännbar försämring av läget å arbetsmarknaden, varmed under årets senare del följde en högst oroväckande ökning av arbetslösheten.[1]

Arbetslösheten inom olika yrkesgrupper belyses av följande sammanställning, där grupperna ordnats efter arbetslöshetens storlek under redogörelseåret.

	Arbetslöshetsprocent				
	1913	1914	1915	1916	*1917*
Byggnads- och möbelindustri	12·2	15·3	15·2	8·9	*13·1*
Grovarbetare m. fl.	9·0	12·5	9·9	6·7	*12·4*
Textilindustri	2·9	6·2	2·1	0·9	*8·4*
Jord- och stenindustri	1·7	3·0	3·8	1·8	*8·4*
Trävaruindustri	5·3	5·8	3·5	2·2	*6·2*
Livsmedelsindustri	3·5	4·2	2·5	2·5	*6·0*
Metallindustri	4·6	5·5	2·9	2·2	*5·7*
Beklädnadsindustri	4·6	6·0	5·3	3·2	*5·5*
Grafisk industri	4·6	7·3	6·5	2·7	*3·5*
Läderindustri	3·5	3·2	1·8	1·4	*2·3*
Pappersindustri	0·5	0·8	0·2	0·3	*0·8*
Medeltal	**7·5**	**9·9**	**7·7**	**4·9**	**9·2**

I jämförelse med 1916 kan inom samtliga grupper en avgjord ökning av arbetslösheten konstateras. Särskilt stark har stegringen liksom i vårt land varit inom textilindustrien.

Av de olika fackförbunden uppvisade glasbruksarbetarna den största arbetslösheten, 34·7 % i årsgenomsnitt. Därnäst kommo murarna och målarna med 24 resp. 21·6 %.

(Statistiske Efterretninger.)

Norska lagen om bidrag till arbetslöshetskassor. Såsom i Sociala Meddelanden förut omnämnts (årg. 1915, sid. 416), hade norska regeringen för 1915 års storting framlagt förslag om vissa ändringar av arbetslöshetslagen den 12 juni 1906 (jfr årg. 1913, sid. 766). Dessa ändringar, som stadfästes genom en den 6 augusti 1915 utfärdad ny lag, inneburo bland annat, att statens och kommunernas bidrag till arbetslöshetskassorna, som förut utgått med 1/3 av understödsbeloppet, framdeles höjdes till hälften av detta belopp. Den 24 maj 1918 har för stortinget framlagts proposition om vissa ytterligare ändringar av berörda lag, avsedda att träda i kraft från den 1 juli detta år. De nya bestämmelserna äro av huvudsakligen provisorisk natur och förutsättas att ef-

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1488.

ter särskilt av konungen utfärdat förordnande komma att tillämpas under tider av mer än vanligt stor arbetslöshet. I första hand föreslås, att bidraget från det allmännas sida under angivna extraordinära förhållanden skall kunna höjas från hälften till $^2/_3$ av understödsbeloppet. Detta bidrag skall i regel fördelas mellan stat och kommun i samma proportion som förut, så att kommunen betalar $^2/_3$ av det av staten utanordnade bidraget. I särskilda undantagsfall skola dock kommuner med ringa ekonomisk bärkraft kunna helt eller delvis befrias från denna bidragsskyldighet. Kassor, som upprättas efter den 1 juli 1918, skola kunna få tillstånd att utbetala understöd utan hänsyn till, om understödstagaren erlagt medlemsavgift under i lagen eljest stadgad tid (6 månader). Likaså skall för nytillkomna medlemmar i äldre kassor väntetiden kunna nedsättas till hälften av vad nyss är sagt. Slutligen skall möjlighet kunna beredas att för arbetslösa familjeförsörjare höja understödsbeloppet till $^3/_4$ av den normala dagsförtjänsten, under det 1915 års lag som regel föreskriver, att nämnda belopp icke må överstiga hälften av den genomsnittliga arbetsinkomsten.

Förutom ovannämnda, för extraordinära arbetslöshetsperioder avsedda bestämmelser har i propositionen även införts en klausul om bemyndigande för socialdepartementet att i sådana fall, där särskilda omständigheter därtill giva anledning, medgiva eftergift i fråga om lagens föreskrift om anmälan på offentligt arbetsförmedlingskontor såsom villkor för erhållande av understöd. Ävenledes skall dylik eftergift i särskilda fall kunna erhållas beträffande bestämmelsen om en sammanhängande karenstid av minst tre arbetslöshetsdagar, innan understöd må utbetalas.

(Sociale Meddelelser.)

— Arbetsförmedling. —

Ändrade bestämmelser angående statsbidraget till arbetsförmedlingen. Kungl. Maj:t har den 16 maj 1918 fastställt sådan ändrad lydelse av kungörelserna den 30 juni 1916 angående understöd av statsmedel till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket samt angående bidrag av statsmedel till täckande av viss del av resekostnader för medellösa arbetssökande, att enligt nämnda kungörelser utgående understöd och statsbidrag framdeles skola beviljas av socialstyrelsen i stället för av Kungl. Maj:t (Sv. F. 18, nr 278 och 279).

Norges offentliga arbetsförmedling år 1917.[1] Antalet offentliga arbetsförmedlingskontor i Norge, som vid 1917 års början utgjorde 27, hade vid årets slut ökats till 34. Under de fyra första månaderna av innevarande år hava ytterligare tillkommit 6 kontor, vadan hela antalet numera uppgår till 40. Dessutom hava å 6 platser beslut fattats om inrättande av offentlig arbetsförmedling, ehuru denna ännu ej trätt i verksamhet.

Verksamhetens omfattning företedde, med hänsyn till såväl antalet arbetssökande som antalet lediga och tillsatta platser, ökning i jämförelse med föregående år, såsom nedanstående översikt utvisar:

	Arbetssökande	Lediga platser	Tillsatta platser
1917	97 017	108 772	71 617
1916	93 681	106 265	70 490
1915	84 167	78 371	56 764

På 100 lediga platser kommo å manliga avdelningen 106 och å kvinnliga 67 arbetssökande, mot 98 resp. 73 föregående år. Antalet tillsatta platser uppgick å manliga avdelningen till 72 % och å kvinnliga till 57 % av antalet lediga platser, mot 70 resp. 61 år 1916.

Av de tillsatta platserna har enbart kontoret i Kristiania förmedlat mer än hälften (48·7 % av hela antalet manliga och 67·7 % av antalet kvinnliga platser).

(Sociale Meddelelser.)

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1491.

— Bostadsförhållanden. —

Aktiebolaget Industribostäder. Under medverkan av Sveriges industriförbund samt ett flertal större industriella företag hava under förra delen av innevarande år förarbeten pågått för igångsättande av ett nytt bostadsföretag, avsett att särskilt medverka för en lösning av industrisamhällenas bostadsfråga. Företaget, som den 27 maj 1918 konstituerades under benämningen aktiebolaget Industribostäder, skall hava till uppgift att omhändertaga planering och byggande av bostadskomplex och bostadskolonier ävensom anläggning av hela samhällen med vägar, ledningsnät och byggnader. För att nedbringa byggnadskostnaderna kommer bolaget att standardisera ett antal byggnadstyper, lämpade för olika landsdelar, varvid estetiska och hygieniska synpunkter såväl som hänsyn till trevnad och bekvämlighet skola vinna tillbörligt beaktande. Huvudvikten vid bolagets verksamhet lägges vid att kunna bereda bolagets intressenter — industriföretag, kommunala bostadsorgan, kooperativa föreningar o. a. — de fördelar, som sammanhänga med ett ordnande av bostadsförhållandena på respektive platser. Mindre vikt kommer att fästas vid den kontanta vinsten av rörelsen, vilken begränsats att utgå med högst 6 %; eventuellt överskjutande vinstmedel skola användas till företagets stärkande, utvidgning av verksamheten och befordrande i övrigt av med bostadsfrågan sammanhängande intressen.

— Nykterhetsrörelsen. —

Ändringar i den norska rusdrycksla gstiftningen. Såsom förut omförmälts i Sociala Meddelanden (årg. 1915, sid. 1230), hade den i juni 1910 tillsatta norska alkoholkommissionen den 12 juli 1915 avgivit förslag till ny lag om försäljning och utskänkning av brännvin, vin, öl, fruktvin och mjöd. Någon hel omläggning av rusdrycksla gstiftningen vare sig i den av kommissionens majoritet angivna riktningen eller i överensstämmelse med de av vissa reservanter förordade riktlinjerna har med hänsyn till rådande extraordinära förhållanden ännu ej kunnat genomföras. Däremot framlades redan åren 1916 och 1917 för stortinget förslag om vissa partiella lagändringar, avsedda att förbereda den kommande försäljningsreformen. Dessa nya bestämmelser, som avsågo dels indragning av vissa s. k. äldre försäljnings- och utskänkningsrättigheter, dels ock medgivande av befogenhet åt konungen att provisoriskt utfärda rusdrycksförbud eller inskränkningar av handeln med rusdrycker, stadfästes genom lagar den 25 maj och 7 juni 1917. För innevarande års storting har regeringen framlagt förslag till revision av ytterligare ett kapitel i den gällande försäljningslagen, där en omarbetning ansetts vara av behovet särskilt påkallad, nämligen beträffande försäljning av brännvin.

Efter vad som framhålles i den till stortinget angående denna fråga avlåtna propositionen, medförde de abnorma förhållanden under de första krigsåren en betänklig stegring av alkoholkonsumtionen. I anledning härav måste efter hand ett flertal restriktioner vidtagas, och har sedan den 18 december 1916 upprätthållits fullständigt brännvinsförbud, varjämte väsentliga inskränkningar införts i fråga om öl och vin. Man har i följd härav också från och med år 1917 kunnat konstatera en avsevärd förbättring av nykterhetstillståndet inom landet. Med hänsyn till dessa gynnsamma erfarenheter av det provisoriska förbudet skulle enligt föredragande departementschefens åsikt åtskilliga skäl kunna tala för att redan nu stadfästa detta förbud som permanent. Då en dylik utsträckning av det gällande förbudet utöver de gränser, som av statsmakterna vid dess genomförande förutsattes, emellertid skulle kunna synas mindre lojalt, har någon dylik lagstiftning nu ej ifrågasatts, utan har den nya lagstiftningen begränsats till ett vidare utbyggande å de grundvalar, som lades genom 1894 års brännvinslag, nämligen att avgörandet av frågan om medgivande av rusdrycksförsäljning, skulle bero på beslut av varje särskild kommun. Denna princip har även kommit till uttryck i den gällande lagen den 17 maj 1904, vilken lag enligt det nu framlagda förslaget skulle fortfarande bibehållas, ehuru i vissa avseenden omarbetad och förbättrad. De föreslagna ändringarna kunna sammanfattas i följande huvudpunkter:

1. Stärkande av de kommunala brännvinsbolagens monopolställning genom förbud mot privat import från utlandet.

2. Förbud för de kommunala bolagen att försända brännvin till annan kommun, där försäljning av rusdrycker enligt fattat beslut icke får äga rum.

3. Skärpta bestämmelser för de kommunala bolagens verksamhet, så att verklig garanti vinnes för att dylik verksamhet ej får äga rum utan samtycke av en majoritet av kommunens invånare, ävensom så, att bolagens administration ställes under effektiv kommunal kontroll, utan att kommunens ekonomi dock blir beroende av bolagets avkastning.

4. Införande av individuella restriktioner beträffande brännvinsförsäljningen.

I sistnämnda hänseende liksom också i fråga om förbudet mot den privata importen av spirituosa har den svenska nykterhetslagstiftningen i åtskilliga punkter tagits till föredöme, och har den svenska lagen av den 14 juni 1917 också avtryckts som bilaga till den för stortinget framlagda propositionen.

— Arbets- och löneförhållanden. —

Väg- och vattenbyggnadsarbetarnas löneförhållanden under kristiden. Nedanstående sammanställning, som uppgjorts efter uppgifter, meddelade av svenska väg- och vattenbyggarnas arbetsgivarförbund,[1] avser att belysa stegringen av arbetsförtjänsterna inom tvenne till väg- och vattenbyggnadsbranschen hörande yrken under åren 1914—1917. Ifrågavarande arbetsgivarförbund omfattar flertalet av de större arbetsgivarna inom facket, och det till dess förfogande stående lönestatistiska materialet, som beräknas beröra minst 40 % av inom landet befintliga väg- och vattenbyggnadsarbetare, kan följaktligen anses ganska representativt, åtminstone beträffande sådana i enskild tjänst anställda arbetare.[2] De angivna lönesiffrorna avse timförtjänsterna — inkomst av ackordsarbete inberäknad — för jordschaktare och timmermän, vilka båda yrken uttagits såsom varande de mest manstarka och typiska bland de till facket hörande arbetarkategorierna. Med hänsyn till de inom landets olika delar rådande olikartade arbetsförhållandena har vid materialets bearbetning åtskillnad gjorts mellan norra och södra Sverige, med gränsen dragen efter de stora sjöarna Mälaren, Hjälmaren och Vänern. Inom vartdera av dessa områden hava under de olika månaderna ifrågavarande år uppnåtts följande genomsnittliga timförtjänster (i öre):

	Jordschaktare								Timmermän							
	Södra Sverige				Norra Sverige				Södra Sverige				Norra Sverige			
	1914	1915	1916	1917	1914	1915	1916	1917	1914	1915	1916	1917	1914	1915	1916	1917
Januari .	40·3	41·4	47·4	53·2	41·8	44·7	49·7	68·1	49·0	47·7	50·4	60·7	42·6	53·6	53·2	71·8
Februari	44·0	42·7	49·0	53·7	46·8	44·9	56·9	72·3	49·6	48·8	50·5	62·8	46·5	53·1	53·5	78·5
Mars . .	43·0	41·2	49·8	62·0	45·9	42·9	53·2	76·3	46·2	47·1	50·1	66·6	46·5	52·0	54·5	80·5
April . .	44·9	43·4	52·1	61·6	47·4	43·6	57·3	81·1	43·5	46·7	54·2	74·4	47·9	51·4	61·6	89·8
Maj . .	43·7	46·3	51·5	65·3	46·4	48·0	58·5	86·2	50·7	50·8	54·8	74·6	50·4	49·9	55·1	86·7
Juni . .	43·8	47·4	54·2	74·9	48·4	53·9	57·5	90·1	49·8	55·4	60·3	83·9	50·1	54·6	60·6	93·4
Juli . .	44·1	49·2	59·9	75·0	48·8	54·5	64·7	94·7	56·2	58·2	61·2	77·7	53·0	56·1	68·4	99·0
Augusti .	44·4	48·3	58·0	84·5	46·6	45·2	63·8	101·3	56·6	51·5	52·7	83·8	52·5	49·1	69·9	99·4
September	43·9	47·2	58·9	74·2	49·7	46·9	52·5	102·7	62·9	54·4	58·2	84·4	52·0	51·9	69·0	100·0
Oktober .	42·4	46·1	60·1	85·1	44·0	49 0	69·8	101·3	56·1	55·8	54·5	104·9	57·5	56·9	78·4	113·2
November	43·1	43 8	63·3	84·8	47·7	50·8	68·1	98·7	57·4	53·6	65·7	100·0	53·7	49·3	70·3	105·4
December	43·0	43·1	53·3	69·4	44·5	49·7	71 3	102·2	53·5	55·6	58·2	92·9	65·7	56·4	73·0	107·2
Årsmedeltal	**43·3**	**45·0**	**54·8**	**70·3**	**46·5**	**47·8**	**60·3**	**89·6**	**52·6**	**52·1**	**55·9**	**80·5**	**51·5**	**52·9**	**64·0**	**93·7**
Relativa tal	100·0	103·9	126·6	162·4	100·0	102·8	129·7	192·7	100·0	99·0	106·3	153·0	100·0	102·7	124·3	181·9

[1] Den här återgivna lönestatistiken har förut i grafisk framställning publicerats i Teknisk Tidskrift.

[2] Beträffande de statsanställda väg- och vattenbyggnadsarbetarnas löneförhållanden, jämför Soc. Medd., årg., 1918, sid. 31 (järnvägsstyrelsens byggnadsarbeten) och 687 (vattenfallsstyrelsens arbeten).

Variationerna mellan de olika månaderna måste med hänsyn till arbetets utpräglade säsongkaraktär givetvis bedömas med stor urskillning. Tages hänsyn blott till årsmedeltalen, vilka allenast äro i stånd att giva en tillförlitlig bild av lönenivåns allmänna förskjutning, visar det sig, att arbetsförtjänsterna från 1914 till 1917 ökats med i genomsnitt:

	Södra Sverige	Norra Sverige
för jordschaktare	62·4 %	92·7 %
» timmermän	53·0 %	81·9 %

För grovarbetarna (jordschaktarna) har lönestegringen som synes i medeltal varit omkring 10 % större än för de mera yrkesutbildade och på en högre lönenivå stående timmermännen. Vad särskilt södra Sverige beträffar, var det först under 1917, som timmermännen erhöllo någon mera väsentlig inkomstökning. Över huvud hava timförtjänsterna i södra Sverige, som redan 1914 voro relativt låga, också under krisåren stigit långsammare än i landets nordligare delar.

Såsom i en del föregående lönestatistiska utredningar varit anledning framhålla, äro beräkningar angående arbetsförtjänsternas ökning under kristiden i allmänhet synnerligen vanskliga att utföra, enär lönenivån i hög grad influeras genom de dyrtidstillägg av mer eller mindre tillfällig art, som i stor utsträckning utgått inom de flesta näringsgrenar. Det lönestatistiska material, som finnes tillgängligt i form av kollektivavtal eller i annan ordning fastställda prislistor, är med hänsyn härtill under nuvarande förhållanden så gott som oanvändbart för bedömande av lönenivåns förskjutning. Så mycket större intresse måste under dessa förhållanden tillmätas uppgifter, vilka såsom de ovan återgivna, utvisa de faktiska arbetslönerna inom vissa yrken under en längre, sammanhängande tid. I detta fall gäller det dessutom ett fack, där löneförhållandena på grund av arbetets art icke äro i samma grad konstanta, som inom andra industrier merendels är fallet, utan i hög grad influeras av de tillfälliga konjunkturerna å arbetsmarknaden. Om väg- och vattenbyggnadsarbetarna i följd härav under krisåren ernått relativt avsevärda löneförhöjningar, måhända större än flertalet andra arbetargrupper, så får å andra sidan tydligen ej heller förbises, att dessa arbetare också i vida högre grad än de mera bofasta industriarbetarna varit utsatta för dyrtidens pressning, och att framför allt livsmedelsfördyringen å deras arbetsplatser gjort sig i högsta grad kännbar.

Hemindustrien i Danmark. I samband med den i maj 1914 anordnade industri- och hantverksräkningen i Danmark företogs, liksom vid motsvarande tidigare industriräkningar 1897 och 1906, även en undersökning angående hemarbetets betydelse inom Danmarks industriella liv. Beträffande huvudresultaten av nämnda undersökning föreligga bland annat följande uppgifter i den nu publicerade redogörelsen för industriräkningen.[1]

Antalet företag med hemindustriell produktion uppgick enligt undersökningen år 1914 till 1 184, sysselsättande tillsammans cirka 16 000 arbetare, därav 14 400 arbetare, sysselsatta direkt av arbetsgivarna, och 1 600 medhjälpare. Vid närmast föregående industriräkning, 1906, redovisades 1 778 företag med sammanlagt 15 100 arbetare. Antalet arbetsgivare, som sysselsatt hemarbetare, har sålunda under de mellanliggande åren gått avsevärt tillbaka, medan däremot arbetarantalet synes hava något ökats. Anledning finnes dock att antaga, att denna ökning varit endast skenbar, enär 1906 års undersökning, i motsats mot vad fallet var 1914, verkställdes vid en årstid, då säsongarbetet inom en av de viktigaste hemindustrierna, konfektionsindustrien, i huvudsak låg nere.

Hemindustrien är till övervägande del koncentrerad i Köpenhamn. Av de direkt i arbetsgivarnas tjänst anställda hemarbetarna funnos här 69 % och av medhjälparna över 90 %.

Med hemindustriens tillbakagång på landsbygden sammanhänger också en tydlig tendens till driftskoncentration. År 1914 voro sålunda 79 % av hemarbetarna anställda vid företag, som sysselsatte över 20 sådana arbetare, 14 % vid företag med 6—20 arbetare och 7 % vid företag med 1—5 arbetare, medan motsvarande siffror år 1906 voro resp. 66, 22 och 12 %.

Hemindustriens utbredning inom olika näringsgrenar framgår av efterföljande sammanställning, vari upptagits sådana yrken, som någotdera av åren 1906 eller 1914 sysselsatt minst 100 hemarbetare.

[1] Jämför Soc. Medd., årg. 1915, sid. 39 och årg. 1918, sid. 506.

	Antal hemarbetare		I procent av samtl. arbetare	
	1914	1906	1914	1906
Tillverkning av mankläder	4 774	4 180	*50*	*47*
» » damkläder	4 408	3 243	*44*	*38*
Trikåarbete	2 485	2 436	*52*	*59*
Cigarrtillverkning	1 088	858	*13*	*12*
Tapetseriarbete	503	171	*74*	*54*
Hemarbete för skofabriker (nåtling o. d.)	441	425	*13*	*15*
Handsksömnad	278	396	*58*	*66*
Linnesömnad	267	526	*56*	*83*
Skomakeri	191	456	*10*	*16*
Skinn- och pälsvaruarbete	147	96	*33*	*22*
Tillverkning av mössor	129	207	*49*	*74*
Nysilverarbete	115	123	*27*	*40*
Montering av häktor och nålar	101	300	*82*	*93*
Tillverkning av underkläder (för män)	43	327	*45*	*87*
» » braständare	25	126	*96*	*98*
Flätning av stolsitsar	12	111	*3*	*21*

Efter vad härav framgår, kommo av samtliga hemarbetarna omkring $^2/_3$ på beklädnadsindustrien och av återstoden flertalet på textil- och tobaksindustrien. Som jämförelse kan anföras, att enligt den svenska hemarbetsutredningen 50 % av hemarbetarna sysselsattes inom beklädnadsindustrien och 38 % inom textilindustrien, medan tobaksindustrien i vårt land tager i anspråk endast ett fåtal hemarbetare.[1]

En fördelning av hemarbetarna efter kön giver vid handen, att kvinnorna voro i avgjord majoritet och alltjämt synas ökas i antal. År 1914 sysselsattes inom hemindustrien c:a 2 400 män och 13 600 kvinnor, mot 3 000 män och 12.100 kvinnor år 1906. Absolut taget voro de manliga arbetarna talrikast inom herrkonfektionsindustrien, där de dock endast utgjorde 30 % av samtliga hemarbetare. Relativt sett voro männen däremot starkast företrädda inom skomakeriyrket, där de uppgingo till 88 % av hela antalet.

(Statistiske Efterretninger.)

[1] Soc. Medd., årg. 1917, sid. 1212.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Maj månad år 1918.

Under hänvisning till de efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under maj månad.

Översikt av verksamheten under *maj* månad år 1918.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	2 840	1 901	1 506	2 463	3 059	1 797	**5 303**	**4 960**	**3 303**
Stockholms län	1 307	839	739	251	315	165	**1 558**	**1 154**	**904**
Uppsala stad och län	534	263	165	133	174	111	**667**	**437**	**276**
Södermanlands län	427	271	227	195	187	110	**622**	**458**	**337**
Östergötlands län	569	364	268	559	421	278	**1 128**	**785**	**546**
Norrköping	766	250	222	1 157	415	286	**1 923**	**665**	**508**
Jönköpings län	356	260	200	179	149	101	**535**	**409**	**301**
Kronobergs län	55	31	27	27	56	25	**82**	**87**	**52**
Norra Kalmar län	52	26	24	39	47	34	**91**	**73**	**58**
Södra Kalmar län	101	81	71	80	68	46	**181**	**149**	**117**
Gottlands län	68	62	49	37	61	22	**105**	**123**	**71**
Blekinge län	434	318	273	256	268	209	**690**	**586**	**482**
Kristianstads län	338	386	263	295	418	246	**633**	**804**	**509**
Malmöhus län: Malmö	1 344	580	512	1 330	1 200	873	**2 674**	**1 780**	**1 385**
Malmöhus län: Lund	211	111	110	121	84	74	**332**	**195**	**184**
Malmöhus län: Landskrona	62	36	30	90	43	23	**152**	**79**	**53**
Malmöhus län: Hälsingborg	757	264	246	786	367	291	**1 543**	**631**	**537**
Malmöhus län: Ystad	79	49	42	69	50	34	**148**	**99**	**76**
Malmöhus län: Trälleborg	81	82	45	45	47	33	**126**	**129**	**78**
Malmöhus län: Eslöv	168	125	117	67	76	59	**235**	**201**	**176**
Malmöhus län: Skurup	48	41	38	26	24	21	**74**	**65**	**59**
Hallands län	123	110	79	99	131	60	**222**	**241**	**139**
Göteb. o. Bohus län	297	232	199	153	145	83	**450**	**377**	**282**
Göteborg	1 773	1 680	1 513	1 667	1 181	746	**3 440**	**2 861**	**2 259**
Älvsborgs län	911	284	243	2 587	568	549	**3 498**	**852**	**792**
Skaraborgs län	282	306	197	160	215	95	**442**	**521**	**292**
Värmlands län	120	110	88	111	152	89	**231**	**262**	**177**
Örebro län	425	624	302	282	419	235	**707**	**1 043**	**537**
Västmanlands län	474	201	130	199	256	140	**673**	**457**	**270**
Kopparbergs län	358	293	223	183	232	128	**541**	**525**	**351**
Gävle stad och län	352	348	283	237	141	124	**589**	**489**	**407**
Västernorrlands län	239	176	130	76	82	49	**315**	**258**	**179**
Jämtlands län	223	194	143	97	150	60	**320**	**344**	**203**
Västerbottens län	221	207	187	99	110	69	**320**	**317**	**256**
Norrbottens län	93	106	76	143	164	114	**236**	**270**	**190**
Tillsammans maj 1918	**16 488**	**11 211**	**8 967**	**14 298**	**11 475**	**7 379**	**30 786**	**22 686**	**16 346**
» april 1918	*18 605*	*11 780*	*9 170*	*17 422*	*13 361*	*7 669*	*36 027*	*25 141*	*16 839*
» maj 1917	13 527	13 665	8 960	8 719	10 174	6 001	22 246	23 839	14 961
» » 1916	14 259	15 638	10 822	8 294	11 007	6 132	22 553	26 645	16 954
» » 1915	12 098	9 380	7 392	9 289	8 757	5 396	21 387	18 137	12 788

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans			På 100 lediga platser kommo	
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	ansökningar om arbete	tillsatta platser
Jordbruk m. m.	2 528	2 801	2 255	684	1 497	934	**3 212**	**4 298**	**3 189**	75	74
därav arbetssökande personer	2 405			653			**3 058**				
Skogshushållning	418	415	321	7	173	173	**425**	**588**	**494**	72	84
därav arbetssökande personer	405			7			**412**				
Gruvdrift och malmförädling	127	247	70	—	—	—	**127**	**247**	**70**	51	28
därav arbetssökande personer	124			—			**124**				
Industri och hantverk m. m.	6 878	2 790	2 187	6 076	1 145	881	**12 954**	**3 935**	**3 068**	329	78
därav arbetssökande personer	6 317			5 880			**12 197**				
Handel och samfärdsel	1 710	1 426	987	1 286	1 579	911	**2 996**	**3 005**	**1 898**	100	63
därav arbetssökande personer	1 489			1 171			**2 660**				
Husligt arbete	3	2	1	5 993	6 949	4 398	**5 996**	**6 951**	**4 399**	86	63
därav arbetssökande personer	2			4 368			**4 370**				
Allmän o. litterär verksamhet	24	38	22	79	106	61	**103**	**144**	**83**	72	58
därav arbetssökande personer	12			76			**88**				
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	4 800	3 492	3 124	173	26	21	**4 973**	**3 518**	**3 145**	141	89
därav arbetssökande personer	3 576			156			**3 732**				
Samma för maj 1918	**16 488**	**11 211**	**8 967**	**14 298**	**11 475**	**7 379**	**30 786**	**22 686**	**16 346**	136	72
därav arbetssökande personer	**14 330**			**12 311**			**26 641**				

På 100 *lediga platser* kommo:

	Ansökningar om arbete			*Tillsatta platser*		
	Maj	April	Maj	Maj	April	Maj
Jordbruk och skogshushållning m. m.	1917	1918	1918	1917	1918	1918
Män	51	90	*92*	59	75	*80*
Kvinnor	47	46	*41*	50	53	*66*
Tillsammans	**50**	**77**	*74*	**57**	**68**	*75*
Övriga näringsgrenar						
Män	130	205	*169*	70	80	*80*
Kvinnor	92	145	*139*	60	58	*64*
Tillsammans	**110**	**168**	*153*	**65**	**66**	*71*
Samtliga yrkesgrenar						
Män	99	158	*147*	66	78	*80*
Kvinnor	86	130	*125*	59	57	*64*
Tillsammans	**93**	**143**	*136*	**63**	**67**	*72*

Beträffande dessa relationstals innebörd för bedömandet av läget på den svenska arbetsmarknaden i dess helhet under maj 1918 hänvisas till den första uppsatsen i häftet, vilken i detta hänseende lämnar utförligare besked.

Utanför de orter, där anstalterna äro belägna, tillsattes under månaden 2 104 platser, varav 1 192 manliga och 912 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 874, 1 320 och 554 samt under nästlidna månad resp. 1 825, 1 157 och 668.

Yrkesgrupper	Stockholm			Stockholms län			Uppsala stad och län			Södermanlands län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	22	64	53	566	677	607	156	186	99	102	106	69
Därav kvinnor	11	43	35	42	86	53	28	32	20	18	26	10
B Skogshushållning	—	19	19	78	73	50	15	31	14	5	8	7
Därav kvinnor												
II. Gruvdrift och malmförädling	1	2	2	3	—	—	1	22	—	—	1	1
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	7	10	8	12	6	5	8	2	—	2	1	1
Därav kvinnor	1	4	2									
B Metall- och maskinindustri	379	172	90	123	8	6	59	15	9	71	18	14
Därav kvinnor	35	37	22									
C Trävaruindustri	16	20	10	24	13	8	4	3	2	5	1	1
Därav kvinnor	1	1	1									
D Byggnadsverksamhet	831	231	175	135	43	33	84	20	9	11	6	4
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	15	8	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	5	3	1									
F Textilindustri	18	3	3	—	—	—	—	—	—	6	1	1
Därav kvinnor	17	—	—							4	—	—
G Beklädnadsindustri	94	119	43	14	10	4	8	—	—	2	1	1
Därav kvinnor	86	115	41	9	10	4				1	1	1
H Närings- o. njutningsämnesindustri	255	53	27	10	11	10	21	3	1	5	—	—
Därav kvinnor	84	43	21							2	—	—
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	25	50	31	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	20	32	18									
J Trämasse- o. pappersindustri	18	34	14	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	12	27	8							1	—	—
K Grafisk industri	5	3	—	5	1	1	—	—	—	—	1	1
Därav kvinnor	1	1	—									
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	46	32	23	14	1	1	15	4	3	26	14	6
Därav kvinnor	4	7	4							4	2	1
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	86	46	19	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor	60	26	11									
B Butiks- och magasinspersonal	214	251	145	17	1	1	5	2	1	4	1	1
Därav kvinnor	70	42	17				1	2	1	2	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	255	367	219	31	18	16	12	17	13	8	12	11
Därav kvinnor	235	356	213	26	16	14	10	14	10	6	9	8
D Landtransport	127	297	170	49	45	42	17	3	1	8	4	1
Därav kvinnor	7	84	3							2	—	—
E Vattentransport	73	5	3	28	2	2	5	—	—	17	—	—
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	16	94	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor	16	93	85									
V. Husligt arbete	1 741	2 137	1 290	174	203	94	95	126	80	160	148	89
Därav kvinnor	1 740	2 137	1 290	174	203	94	94	126	80	160	148	89
VI. Allmän och litterär verksamhet	47	78	37	—	—	—	—	1	1	—	—	—
Därav kvinnor	40	52	23									
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	1 012	865	835	275	42	24	160	52	48	188	135	129
Därav kvinnor	18	6	2							—	1	1
Summa för maj månad år 1918	5 303	4 960	3 303	1 558	1 154	904	607	487	276	622	458	337
Därav kvinnor	2 463	3 059	1 797	251	315	165	183	174	111	195	187	110
» » » månad år 1917	5 100	5 402	3 386	1 335	1 952	1 069	562	686	394	475	563	352
Därav kvinnor	2 228	2 998	1 628	258	360	156	153	186	134	178	191	111

Östergötlands län						Jönköpings län			Kronobergs län			Kalmar län			Gottlands län			
Norrköping			Övriga anstalter															
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
																		A
54	154	123	167	215	154	41	55	27	9	16	7	98	72	60	38	41	26	*B*
1	58	47	37	72	51	10	18	7	1	6	1	21	31	26	4	15	3	
—	99	99	42	23	18	41	34	24	—	—	—	13	8	8	7	6	5	II.
—	91	91																
—	—	—	14	6	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	III.
																		A
—	—	—	11	12	8	53	99	85	—	20	1	1	10	10	15	17	17	*B*
						1	1	1	—	20	1							
49	8	7	33	9	5	50	11	9	—	—	—	4	3	3	—	—	—	*C*
4	—	—																
56	1	1	10	7	6	4	7	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—	*D*
174	85	85	74	23	18	16	5	3	21	1	1	8	22	18	—	—	—	*E*
7	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—	*F*
8	—	—				1	—	—										
990	15	12	47	2	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*G*
806	14	11	44	2	2													
105	5	4	25	3	—	2	—	—	3	2	2	—	—	—	—	—	—	*H*
103	5	4	23	2	—	2	—	—	3	2	2							
47	10	9	17	8	3	7	1	1	1	—	—	1	2	2	2	11	2	*I*
8	4	3	5	6	3	2	1	1							1	10	1	
7	—	—	1	1	—	21	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	*J*
6	—	—				15	—	—										
2	—	—	1	4	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*K*
1	—	—				3	—	—										
6	2	2	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*L*
3	1	1	1	—	—													
12	2	2	22	2	1	7	1	1	—	—	—	6	5	5	1	—	—	IV.
			3	—	—							1	—	—				
																		A
2	1	1	7	3	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	*B*
1	1	1	3	—	—	1	1	1							1	—	—	
21	6	5	10	3	1	1	1	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	*C*
9	2	1	5	1	1	1	1	1				4	—	—				
12	31	17	35	60	43	19	31	20	2	8	4	13	13	11	6	8	4	*D*
12	30	16	33	60	43	17	30	19	1	7	3	12	13	11	6	8	4	
34	26	14	30	27	12	6	1	1	—	—	—	5	3	2	4	6	1	*E*
1	14	3	7	5	1							1	—	—				
58	6	6	5	17	15	5	—	—	—	—	—	8	1	1	—	—	—	*F*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	V.
97	189	103	362	262	167	122	91	65	22	21	18	80	70	42	25	28	14	VI.
97	189	103	362	262	167	122	91	65	22	21	18	80	70	42	25	28	14	
4	2	2	9	14	12	4	6	6	—	—	—	—	1	1	—	—	—	VII.
4	2	2	9	10	9	4	6	6				—	1	1				
186	73	66	205	83	72	128	62	55	24	19	19	22	5	5	6	6	2	
98	4	3	27	1	1													
1 923	665	508	1 128	785	546	585	409	301	82	87	52	272	222	175	105	123	71	
1 157	415	286	559	421	278	179	149	101	27	56	25	119	115	80	37	61	22	
816	600	429	935	1 098	614	386	464	255	122	227	99	255	302	201	88	149	48	
288	294	170	434	430	255	150	133	78	26	46	21	115	186	91	30	111	22	

Yrkesgrupper	Blekinge län			Kristianstads län			Malmöhus					
							Malmö			Hälsingborg		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	151	199	157	262	420	268	90	225	174	88	121	104
Därav kvinnor	62	103	81	100	171	103	41	163	136	10	68	62
B Skogshushållning	5	21	19	19	3	3	1	32	32	3	75	75
Därav kvinnor										—	75	75
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	12	20	12	—	—	—	37	--	—
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	86	65	53	27	62	45	6	31	34	16	19	19
Därav kvinnor												
B Metall- och maskinindustri	15	3	2	9	1	—	172	35	27	50	11	8
Därav kvinnor							45	8	7			
C Trävaruindustri	1	15	12	5	2	—	23	2	—	5	3	2
Därav kvinnor							6	—	—	—	2	2
D Byggnadsverksamhet	39	41	40	24	19	12	357	35	35	73	61	60
Därav kvinnor										1	—	—
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	1	—	—	38	1	1	376	1	1
Därav kvinnor							13	1	1	234	—	—
F Textilindustri	3	—	—	1	—	—	163	2	2	307	—	—
Därav kvinnor	3	—	—				94	2	2	276	—	—
G Beklädnadsindustri	2	1	1	10	4	4	229	51	33	36	4	2
Därav kvinnor	1	—	—	4	4	4	215	49	31	27	4	2
H Närings- och njutningsämnesindustri	11	—	—	15	3	3	171	5	4	37	1	1
Därav kvinnor				4	3	3	64	4	3	10	1	1
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	—	—	36	3	3	7	—	—
Därav kvinnor							12	3	3	1	—	—
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	—	—	—	16	7	3	8	2	—
Därav kvinnor							14	6	3	1	2	—
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	26	8	8	5	—	—	126	102	96	27	4	3
Därav kvinnor							39	93	89	11	—	—
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	—	—	1	—	—	70	13	10	1	—	—
Därav kvinnor							43	7	5	1	—	—
B Butiks- och magasinspersonal	11	2	2	7	1	1	109	45	36	21	2	2
Därav kvinnor	5	1	1	4	—	—	60	30	23	11	—	—
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	28	28	25	48	78	39	52	105	64	29	31	17
Därav kvinnor	27	23	20	42	73	35	45	102	61	27	30	16
D Landtransport	10	8	6	5	5	4	162	146	57	24	26	22
Därav kvinnor	1	—	—	3	1	1	69	90	33	1	5	2
E Vattentransport	24	2	2	5	—	—	29	1	1	87	17	17
F Handel o. samf., ej särsk. spec.	—	—	—	—	—	—	3	1	1	1	2	1
Därav kvinnor										—	2	1
V. Husligt arbete	155	140	106	138	166	100	571	640	475	170	165	117
Därav kvinnor	155	140	106	138	166	100	570	640	475	170	165	117
VI. Allmän och litterär verksamhet	2	1	1	2	—	—	—	2	1	—	1	1
Därav kvinnor	2	1	1				—	2	1	—	1	1
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	121	52	48	37	20	18	250	296	296	139	85	85
Därav kvinnor										5	12	12
Summa för maj månad år 1918	690	586	482	633	804	509	2 674	1 780	1 385	1 543	681	537
Därav kvinnor	256	268	209	295	418	246	1 330	1 200	873	786	367	291
» » » månad år 1917	780	660	524	475	652	390	2 349	1 511	1 125	668	513	390
Därav kvinnor	367	320	251	221	325	181	1 290	972	672	266	286	186

län	Övriga anstalter			Hallands län			Göteborgs och Bohus län						Älvsborgs län			Skaraborgs län			
							Göteborg			Övriga anstalter									
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																			I.
	312	374	316	75	107	53	91	229	173	110	97	54	25	41	35	141	159	88	*A*
	74	118	95	22	56	17	22	30	8	25	45	17	—	28	24	15	30	11	
	—	1	1	3	—	—	—	—	—	9	18	18	11	8	11	1	3	1	*B*
										7	7	7							
	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	II.
																			III.
	3	12	12	8	12	6	35	17	16	52	31	29	16	34	24	70	83	57	*A*
	1	1	1				2	—	—				—	6	6				
	27	21	12	17	6	3	202	75	62	4	1	1	23	18	11	3	3	—	*B*
							1	1	—										
	1	3	—	2	3	3	42	21	10	1	1	1	9	2	2	—	—	—	*C*
							—	2	2										
	66	29	21	9	11	11	137	180	171	3	—	—	78	18	18	30	27	27	*D*
	17	3	3	1	3	2	6	5	5	—	—	—	97	10	10	—	—	—	*E*
	13	—	—	—	1	1							89	8	8				
	40	3	2	26	—	—	760	9	6	2	—	—	2894	516	514	—	—	—	*F*
	34	—	—	23	—	—	727	1	—				2359	468	467				
	47	5	5	2	3	1	29	16	6	—	1	1	116	19	18	1	—	1	*G*
	29	5	5	1	2	1	28	9	3	—	1	1	112	18	18				
	56	2	2	5	2	2	61	56	45	6	1	—	9	2	2	8	7	4	*H*
	34	1	1				28	46	36							3	3	1	
	1	1	1	—	—	—	9	7	5	13	—	—	—	—	—	—	—	—	*I*
							4	2	—										
	1	—	—	—	—	—	19	12	5	—	—	—	1	1	1	—	—	—	*J*
							9	5	—										
	1	1	1	—	—	—	7	3	3	—	—	—	3	2	2	—	—	—	*K*
							—	2	2										
	4	8	8	1	2	2	12	8	7	4	—	—	12	18	14	2	—	—	*L*
	2	6	6				1	—	—										
																			IV.
	1	—	—	—	1	1	19	17	12	2	—	—	4	1	1	1	2	1	*A*
							4	4	4				1	1	1	1	1	1	
	5	1	1	3	1	1	81	63	57	—	2	—	2	—	—	5	2	1	*B*
	3	1	1	2	1	1	22	10	7	—	1	—				5	1	1	
	14	21	10	2	11	8	87	59	25	21	21	11	4	3	3	14	29	10	*C*
	11	20	9	2	11	8	78	50	19	21	17	8	2	3	3	13	28	10	
	52	19	13	6	7	3	186	196	106	7	9	5	2	1	1	12	33	12	*D*
	20	4	4	4	2	2	8	39	18	3	5	3				1	1	1	
	7	—	—	7	—	—	143	183	182	12	—	—	—	—	—	3	—	—	*E*
	1	—	—	—	—	—	1	20	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*F*
	195	168	122	45	58	30	709	971	644	95	66	46	22	34	20	121	149	69	V.
	195	168	122	45	58	30	709	969	643	95	66	46	22	34	20	121	149	69	
	—	2	2	—	—	—	19	12	5	1	3	1	2	2	2	1	2	1	VI.
							4	11	4	1	3	1	2	2	2	1	2	1	
	216	94	94	10	14	18	883	702	696	108	126	115	168	120	101	29	22	20	VII.
	2	—	—				20	—	—	1	—	—							
	1 067	768	626	222	241	139	3 440	2 861	2 259	450	377	282	3 498	852	792	442	521	292	
	418	324	244	99	131	60	1 667	1 181	746	153	145	83	2 587	568	549	160	215	95	
	978	741	580	203	309	173	2 649	2 465	1 943	267	346	207	157	255	93	265	592	191	
	314	244	175	89	116	77	871	1 120	725	118	146	61	26	45	17	98	136	57	

Yrkesgrupper	Värmlands län			Örebro län			Västmanlands län			Kopparbergs län		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. Jordbruk och skogshushållning m. m.:												
A Jordbruk m. m.	66	102	70	153	254	152	205	169	123	48	53	39
Därav kvinnor	19	35	18	36	122	38	43	55	29	11	20	12
B Skogshushållning	2	—	—	17	18	13	31	3	3	19	10	4
Därav kvinnor												
II. Gruvdrift och malmförädling	—	—	—	10	79	14	5	21	3	37	47	27
III. Industri o. hantverk m. m.:												
A Jord-, sten- och glasindustri	—	11	9	28	53	37	1	—	—	3	3	3
Därav kvinnor				4	—	—						
B Metall- och maskinindustri	9	2	2	34	15	6	37	15	9	11	21	11
Därav kvinnor												
C Trävaruindustri	2	—	—	4	9	2	3	3	2	6	12	8
Därav kvinnor												
D Byggnadsverksamhet	4	2	2	47	38	22	57	13	8	43	35	24
E Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Textilindustri	—	—	—	20	2	2	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor				15	—	—						
G Beklädnadsindustri	3	—	—	57	2	2	—	1	—	1	1	1
Därav kvinnor	1	—	—	28	1	1	—	1	—	1	1	1
H Närings- och njutningsämnesindustri	2	1	—	11	10	9	1	2	—	1	1	1
Därav kvinnor	2	1	—	3	5	5	—	2	—			
I Kemisk-teknisk och belysningsindustri	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
J Trämasse- o. pappersindustri	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor				2	—	—						
K Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
L Industri och hantverk, ej särskilt specif.	1	—	—	13	7	7	4	—	—	2	1	1
Därav kvinnor				2	1	1						
IV. Handel och samfärdsel:												
A Kontors-, bank- och försäkringspersonal	1	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
B Butiks- o. magasinspersonal	4	3	3	8	2	2	1	—	—	2	1	1
Därav kvinnor	1	1	1	2	—	—	1	—	—	2	1	1
C Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	7	17	9	21	19	12	24	34	26	41	61	30
Därav kvinnor	7	16	8	18	18	11	23	34	26	34	53	24
D Landtransport	3	3	1	13	39	12	18	9	5	18	16	12
Därav kvinnor				1	9	7	2	3	3			
E Vattentransport	1	—	—	5	2	2	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
F Handel och samfärdsel, ej särskilt specif.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav kvinnor												
V. Husligt arbete	76	96	59	168	262	176	129	161	82	133	154	87
Därav kvinnor	76	96	59	168	262	176	129	161	82	133	154	87
VI. Allmän och litterär verksamhet	3	1	1	3	1	1	1	—	—	2	3	3
Därav kvinnor	3	1	1	3	1	1	1	—	—	2	3	3
VII. Arbete, ej hänförligt till annan grupp	47	24	21	89	226	65	159	26	9	179	106	99
Därav kvinnor	2	2	2									
Summa för maj månad år 1918	231	262	177	707	1 043	587	678	457	270	541	525	351
Därav kvinnor	111	152	89	282	419	235	199	256	140	183	232	128
» » » månad år 1917	184	347	166	523	1 121	437	606	735	388	405	475	279
Därav kvinnor	73	151	62	230	335	177	177	285	136	134	200	109

Gävle stad och län			Västernorrlands län			Jämtlands län			Västerbottens län			Norrbottens län			Hela riket			
Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
																		I.
26	53	49	12	21	13	39	57	37	57	68	51	8	13	8	3 212	4 298	3 189	
3	5	4	3	6	3	6	23	7	21	26	18	3	6	3	684	1 497	984	*A*
5	3	3	2	—	—	90	86	63	—	—	—	6	6	4	425	588	494	
															7	173	173	*B*
2	47	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	127	247	70	II.
																		III.
2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	462	612	481	
															9	32	11	*A*
39	21	20	4	1	1	3	—	1	1	—	—	4	10	3	1 432	503	322	
															85	46	29	*B*
18	33	24	2	2	2	2	10	3	136	133	132	5	6	4	389	315	238	
															7	5	5	*C*
127	119	116	15	15	8	7	24	17	9	12	8	13	14	10	2 492	1 079	906	
															1	—	—	*D*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	564	85	27	
															358	13	11	*E*
110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 387	555	546	
109	—	—													4 511	487	482	*F*
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	4	795	253	183	
1	—	—										4	5	4	679	235	123	*G*
14	11	11	9	3	2	3	1	—	2	1	1	1	2	1	789	210	143	
1	2	2	—	2	2	1	1	—				1	2	1	253	137	84	*H*
—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	123	65	43	
															58	37	21	*I*
3	—	—	—	—	—	4	—	—	3	6	3	—	—	—	84	70	26	
															43	40	11	*J*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	14	11	
															5	4	3	*K*
11	3	2	1	1	1	2	—	—	2	—	—	3	1	1	407	224	192	
															67	109	101	*L*
																		IV
—	1	1	—	—	—	—	1	—	3	—	—	2	1	1	207	88	50	
						—	1	—	2	—	—	2	1	1	120	43	25	*A*
—	—	—	2	2	1	—	3	1	2	1	1	3	2	2	543	398	267	
			1	—	—							2	1	1	213	96	58	*B*
7	7	6	6	11	5	31	47	22	23	14	8	34	43	29	886	1 204	717	
7	5	4	5	11	5	27	39	17	20	11	5	33	40	28	800	1 127	658	*C*
10	9	9	5	3	1	3	4	3	9	5	3	6	5	4	771	955	523	
1	—	—							—	2	—				132	214	81	*D*
17	2	1	16	3	2	1	—	—	2	—	—	9	2	2	567	243	236	
			1	2	1							4	2	2	5	4	3	*E*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	117	105	
															16	95	86	*F*
115	126	112	65	60	37	62	85	36	56	71	46	93	104	73	5 996	6 951	4 899	
115	126	112	65	60	37	62	85	36	56	71	46	93	104	73	5 993	6 949	4 898	V.
—	3	2	1	2	2	1	4	—	—	—	—	1	3	1	103	144	83	
—	3	2	1	1	1	1	1	—				1	3	1	79	106	61	VI.
78	48	45	175	134	104	72	22	20	15	6	3	42	53	43	4 973	3 518	3 145	
															173	26	21	VII.
589	489	407	315	258	179	320	344	208	320	317	256	286	270	190	80 786	22 686	16 846	
237	141	124	76	82	49	97	150	60	99	110	69	148	164	114	14 298	11 475	7 379	
528	486	426	361	269	175	351	408	295	181	223	134	242	288	198	22 246	23 839	14 961	
187	114	103	105	127	78	143	178	117	102	112	75	98	127	76	8 719	10 174	6 001	

Livsmedelspriser under maj månad 1918.

De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel, som meddelas i efterföljande tabeller sid. 724—729, hava inhämtats och uträknats på samma sätt, som de närmast föregående månaderna, varöver redogörelse förut lämnats.[1]

Betraktar man först sammandragstabellen för alla 44 orterna tillsammantagna (sid. 724—725), så befinnes *prisstegring* hava inträffat, i jämförelse med aprilpriserna, å 26 av de i varulistan upptagna artiklar, varå medelpriser kunnat fastställas. Bland dessa torde framförallt böra nämnas ägg och kött ävensom samtliga slag av färsk fisk. *Oförändrade* äro genomsnittspriserna å 15 varuslag, bland vilka särskilt märkas oskummad mjölk, smör, vetemjöl, rågbröd och salt fläsk. *Prissänkning* har däremot noterats för 6 varuslag, såsom salt sill och strömming samt bränntorv. Även medelpriserna å handskummad mjölk, risgryn och svagdricka hava under månaden gått tillbaka, vilket dock ej torde få tillskrivas någon allmän säkning av prisnivån å dessa varuslag utan har sin förklaring i de svårigheter, som förefinnas i att av ett fåtal noteringar framräkna genomsnittliga priser för större områden.

Vad beträffar de särskilda varuslagen, följa här nedan några anmärkningar rörande de senast inträffade prisförändringarna. Flertalet viktigare varuslag återfinnas i tabellen å sid. 721, där majpriserna 1918 återgivas jämförda med aprilpriserna 1918 och majpriserna 1917 och 1914, samt där vidare den procentiska stegringen eller sänkningen av priserna under maj 1918 angives i förhållande till motsvarande månad 1917 och 1914.

Priserna å såväl oskummad som separerad *mjölk* samt å *smör* och *ost* hava under månaden bibehållits oförändrade, varemot *ägg* varit föremål för en synnerligen kraftig prisstegring. Genomsnittspriset å färska ägg, som under april var 4·63 kr. per tjog, belöper sig för månaden till ej mindre än 6·29 kr. per tjog mot 2·67 kr. under maj 1917 och 1·23 kr. under samma månad år 1914.

Vad beträffar *gryn*, *mjöl* och *bröd* så äro såväl vetemjöls- som havregrynsoch rågbrödspriserna oförändrade. Däremot hava samtliga vetebrödssorter samt även rågmjöl att uppvisa en mindre höjning av medelpriserna.

*Kött*priserna hava liksom under föregående månad varit underkastade en våldsam stegring. Sålunda steg under månaden medelpriset å soppkött med 102 öre och å nötstek med 111 öre, eller från 5·23 till 6·34 kr. per kg. Däremot hava *fläsk*priserna till följd av statlig prisreglering av detta varuslag i stort sett förblivit oförändrade.

Å samtliga noterade slag av *färsk fisk* har en tendens till prisökning kunnat förmärkas. En särskilt stark stegring uppvisar färsk sill, varå medelpriset under månaden stigit från 1·08 till 1·66 kr. per kg, alltså en ökning

[1] Se Soc. Medd., årg. 1915, sid. 178.

Medelpris å 44 orter.

Varuslag	Kvantitet	Maj 1918	April 1918	Maj 1917	Maj 1914	Höjning (+) eller sänkning (—) från maj 1914 till maj 1918	Höjning (+) eller sänkning (—) från maj 1917 till maj 1918
		öre	öre	öre	öre	%	%
Mjölk: oskummad	l.	**36**	36	23	14	+ *157·0*	+ *56·5*
handskummad	»	**22**	23	14	8	+ *175·0*	+ *57·1*
separerad	»	**18**	18	11	6	+ *200·0*	+ *63·6*
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	**535**	535	374	225	+ *137·8*	+ *43·0*
mat- (lands-)	»	**480**	480	325	207	+ *131·9*	+ *47·7*
Margarin, växt-	»	—	—	—	138	—	—
Ägg, färska	tjog	**629**	463	267	123	+ *411·4*	+ *135·6*
Potatis: gammal	5 l.	**59**	59	66	27	+ *118·5*	— *10·6*
»	hl.	**1166**	1100	1063	—	—	+ *9·7*
Ärter, gula	kg.	**58**	—	63	30	+ *93·3*	— *7·9*
Bruna bönor	»	—	—	212	45	—	—
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	[1]) **42**	[1]) 42	[1]) 42	31	+ *35·5*	*0*
råg-, svenskt, bästa sort	»	**37**	36	36	21	+ *76·2*	+ *2·8*
rågsikt-, svenskt, bästa sort	»	—	—	—	26	—	—
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	**79**	79	66	36	+ *119·4*	+ *19·7*
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	**67**	68	75	39	+ *71·8*	— *10·7*
Rågbröd:							
hårt (spis-), grovt (ej delikatess-)	»	**69**	69	62	41	+ *68·3*	+ *11·5*
mjukt: limpa, söt	»	**73**	73	60	38	+ *92·1*	+ *21·7*
limpa, sur (»grovbröd», »ankarstock»)	»	**47**	47	46	30	+ *56·7*	+ *2·2*
Vetebröd:							
skorpor, runda, ordinära	»	**178**	177	117	75	+ *137·3*	+ *52·1*
mjukt, billigaste sort: bakat med vatten	»	**85**	84	68	44	+ *93·2*	+ *25·0*
mjukt, billigaste sort: » » mjölk	»	**146**	145	81	60	+ *143·3*	+ *80·2*
Nötkött, färskt: stek	»	**634**	523	220	120	+ *428·3*	+ *188·2*
soppkött	»	**567**	465	193	99	+ *472·7*	+ *193·8*
Kalvkött, stek: gödkalv	»	**633**	535	223	132	+ *379·5*	+ *183·9*
spädkalv	»	**404**	353	135	71	+ *469·0*	+ *199·3*
Fårkött: färskt, stek	»	**684**	589	253	138	+ *395·7*	+ *170·4*
salt, svenskt	»	**542**	436	236	120	+ *351·7*	+ *129·7*
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	**331**	329	271	129	+ *156·6*	+ *22·1*
salt, svenskt »	»	**342**	342	288	136	+ *151·5*	+ *18·8*
Sill, salt, prima	»	**136**	143	100	43	+ *216·3*	+ *36·0*
Kaffe (obränt), prima Santos	»	**306**	304	308	157	+ *94·9*	— *0·6*
Socker, bit-	»	**96**	95	70	64	+ *50·0*	+ *37·1*
Fotogen, Water White	l.	—	—	36	20	—	—
Ved: björk-, osågad, hemkörd	famn	**7540**	7440	4880	2580	+ *192·2*	+ *54·5*
barr-, » »	»	**6360**	6260	3930	2080	+ *205·8*	+ *61·8*
Bränntorv	100 kg.	**1010**	1104	400	205	+ *392·7*	+ *152·5*
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	—	—	776	393	—	—
engelska hushålls-(fyrkol) hemkörd	»	—	—	691	226	—	—
Koks: gasverks- (okrossad) hemkörd	»	—	—	379	155	—	—
engelsk kamin- (okrossad) hemkörd	»	—	—	505	181	—	—

[1]) 75 % utmalning.

av ej mindre än 54 %. För *salt sill*, av vilket varuslag numera i det närmaste all försäljning och distribuering omhänderhaves av folkhushållningskommissionen, har däremot den under april påbörjade prissänkningen fortsatt, och utgjorde medelpriset under månaden 1·36 kr. per kg. mot 1·43 kr. under april och 1·54 kr. under mars. Priserna å *kaffe*, *socker* och *svagdricka* hava endast företett obetydliga förändringar.

Vad slutligen beträffar *lyse* och *bränsle*, så äro både kol och koks samt framför allt fotogen knappast tillgängliga i den allmänna marknaden, varför det ej ansetts möjligt att verkställa några medeltalsberäkningar för dessa varuslag. Vedpriserna som under april visade en tendens till nedgång, hava å ett antal orter varit underkastade vissa höjningar, till följd varav medelpriset under månaden för björkved stigit från 74·40 till 75·40 och för barrved från 62·60 till 63·60 kr. per famn.

Kreaturspriserna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Malmö, Hälsingborg och Göteborg under månaderna mars, april och maj redovisas i tabellen å sid. 732—736, varjämte de beräknade medelpriserna för de tre större städerna tillsammantagna återfinnas å sid. 730—731. Bägge dessa tabeller giva vid handen, att kreaturspriserna under maj liksom under föregående månader varit föremål för en synnerligen kraftig prisstegring. För *svin* däremot hava priserna i allmänhet bibehållits oförändrade.

Till belysande av de förskjutningar i den *allmänna prisnivån*, som ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med maj 1918, meddelas nedanstående indexserier, vilka utarbetats på sätt förut finnes angivet i dessa Meddelanden (årg. 1918, sid. 516—519).

	Juli 1914	1:a kvartalet 1916	2:a kvartalet 1916	3:e kvartalet 1916	4:e kvartalet 1916	1:a kvartalet 1917	2:a kvartalet 1917	3:e kvartalet 1917	4:e kvartalet 1917	1:a kvartalet 1918	April 1918	Maj 1918
Aritmetiska (»oväg-da») medeltal	100	143	148	162	175	190	197	208	235	268	292	310
»Vägda» medeltal	100	130	134	142	152	166	175	181	201	228	247	258

Enligt vad den vägda indexserien utvisar, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, lyse och bränsle under maj stigit med ytterligare 11 enheter, jämfört med föregående månad, och utgjorde prisstegringen från juli 1914 till maj 1918 158 %. För samtliga levnadskostnader, om hänsyn tages även till de prisförändringar, som drabbat övriga i budgeten ingående poster, såsom hyra, skatter, kläder m. m., vilka utgiftsposter förete delvis väsentligt andra prisrörelser, har stegringen till slutet av mars beräknats uppgå till 103 % (se Soc. Medd. häfte 4, sid. 464 ff.). Till maj kan en avsevärd ökning av denna siffra ytterligare beräknas hava ägt rum.

Tillförseln till offentliga slakthus.

Maj 1918.

Kreatursslag	Stock-holm	Eskils-tuna	Lin-köping	Norr-köping	Karls-krona	Malmö	Hälsing-borg	Göte-borg [1])
	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Tjurar	651	62	1 423	898	344	160	37	709
Kor	140	318				876	—	1 917
Övriga nötkreatur	4 128	70				688	381	1 000
Gödkalvar	898	[2]) 196	[2]) 164	[2]) 450	103	486	110	908
Spädkalvar	586	[3]) 443	[3]) 334	[3]) 589	1 051	276	86	1 476
Får och lamm	279	30	37	50	136	324	45	654
Svin	238	18	34	29	24	13	23	115
Spädgrisar	—	2	—	4	—	—	—	614
Hästar och föl	334	48	110	84	25	309	103	324

Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror

å vissa orter med offentligt slakthus.

Maj 1918.

Kroppar av	Stock-holm	Eskils-tuna	Norr-köping	Karls-krona	Malmö	Hälsing-borg
	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Nötkreatur	6 760	492	947	289	1 051	489
Gödkalvar	3 615	[2]) 229	[2]) 545	103	471	247
Spädkalvar	9 409	[3]) 615	[3]) 873	1 051	578	472
Får och lamm	1 773	37	101	136	446	249
Svin	302	21	35	24	733	24
Spädgrisar	3	6	7	—	3	—
Hästar och föl	433	49	102	25	39	44

[1]) Tillförsel till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre kalvar.

Livsmedelspriser å olika orter

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Obs.! Siffrorna för åren 1907—1909 angiva medelpris för 28 orter, för

	Varuslag	Kvantitet	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	14	14	14	14	14	14	15
2	handskummad	»	7	7	7	7	7	8	8	8
3	separerad	»	—	—	—	5	5	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	219	226	220	222	228	237	236	239
5	mat- (lands-)	»	199	204	198	200	205	214	213	218
6	Ost: helfet, okryddad	»	—	—	—	150	151	156	164	162
7	halvfet, »	»	116	119	116	114	111	115	121	119
8	skummjölks-, »	»	—	—	—	49	48	51	58	60
9	Margarin: högsta kvalitet	»	157	164	159	169	152	157	—	—
10	lägsta »	»	108	119	116	125	116	122	—	—
11	växtmargarin	»	—	—	—	—	126	132	135	144
12	Ägg: svenska, färska	tjog	150	148	151	149	149	161	159	171
13	» konserverade	»				134	128	139	137	151
14	Potatis: gammal	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	»	5 l.	29	32	28	27	29	32	28	30
16	färsk	»				76	48	49	46	80
17	Ärter, gula	kg.	27	30	28	29	29	30	31	35
18	Bruna bönor	»	40	42	41	46	47	53	48	49
19	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort [9]	»	28	31	33	32	30	31	31	33
20	råg-, » » »	»	20	23	22	20	20	22	22	23
21	rågsikt-, » » »	»	26	29	28	26	25	27	27	29
22	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	[1] 32	[1] 33	[1] 33	34	32	36	36	42
23	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	[2] 59	[2] 59	[2] 60	39	39	40	41	41
24	Rågbröd: hårt (spis-), grovt	»	37	41	40	40	39	41	41	43
25	mjukt, limpa, söt	»	35	39	39	39	37	38	38	40
26	» » sur	»	26	28	28	28	27	29	30	31
27	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära [10]	»	67	73	74	76	74	76	76	78
28	mjukt, billigaste sort { bakat med vatten [10]	»	46	51	53	45	44	45	43	46
29	{ » » mjölk [10]	»				61	60	61	60	61
30	Nötkött, färskt: stek	»	106	109	104	98	96	111	122	116
31	soppkött	»	89	91	85	78	78	91	100	95
32	Kalvkött, stek: gödkalv	»	118	122	120	117	116	123	131	130
33	spädkalv	»	64	66	63	60	58	65	72	70
34	Fårkött: färskt, stek	»	125	125	121	118	115	124	133	130
35	salt, svenskt	»	—	—	—	103	102	105	114	118
36	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	119	121
37	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	123	114	121	129	120	123	133	129
38	salt, svenskt »	»	131	121	127	138	129	129	140	137
39	» amerikanskt	»	125	121	128	149	139	136	—	—
40	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	75	76
41	gädda	»	—	—	—	—	—	—	108	110
42	sill	»	34	28	28	31	31	32	34	35
43	strömming	»	43	37	37	36	36	36	38	39
44	torsk	»	—	—	—	—	—	—	55	57
45	rödspotta (»spätta»)	»	80	81	79	80	79	77	79	81
46	salt: sill, prima	»	41	38	37	[3] 39	[3] 39	[3] 41	[3] 45	45
47	strömming	»	25	25	23	23	25	25	30	31
48	kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	59	60	61	54	51	52	56	58
49	» » » rundskuren	»				—	—	—	76	77
50	Kaffe (obränt), prima Santos	»	[4] 116	[4] 116	[4] 115	125	155	176	170	159
51	Socker, bit-	»	62	66	67	71	69	72	67	65
52	Salt (matsalt)	»	—	—	—	—	—	—	—	10
53	Svagdricka	l.	—	—	—	6	6	6	6	6
54	Fotogen, Water White	»	[5] 16	[5] 18	[5] 18	17	15	17	20	21
55	Ved: björk- { osågad, hemkörd (pr »storfamn»:	famn	2360	2680	2520	2280	2280	2360	2560	2630
56	barr- { 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	»	1850	2140	2020	1810	1810	1880	2040	2110
57	Bränntorv	100 kg.	[6] 73	[6] 80	[6] 74	187	185	187	196	220
58	Kol: antracit- (»valnöt»)	hl.	355	388	376	373	373	397	401	411
59	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	234	242
60	Koks: gasverks- (okrossad)	»	126	139	134	130	132	155	165	157
61	eng. kamin- »	»	—	—	—	159	156	177	189	190

[1]) Uppgifterna avse *ej* ångpreparerade gryn. — [2]) Uppgifterna avse »risgryn, bästa sort». — [3]) Uppgifterna avse »prima fotogen». — [4]) Uppgifterna avse hl.; vikten av 1 hl. torv är 40 å 50 kg. — samt för maj 1918 fyra orter, varest höga äggpris gällde. — [8]) Uppgifterna avse för aug. och sept. 1917 en ort, för okt. med den statliga regleringen av brödsäd rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföras, avse de medterna. — [11]) Preliminära siffror. — [x]) Maximipris. — [xx]) Eljest fastställda pris. — (Maximipris har varit rådande å 16 april, å *gula ärter* fr. o. m. den 27 mars, å *gryn* från förra delen av april, å *kaffe* fr. o. m. februari samt december 1917.)

(maj 1917—maj 1918) för samtliga orter.

åren 1910—1912 för 39 orter och för åren 1913—1918 för 44 orter.

1915	1916	1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918	April[11]) 1918	Maj[11]) 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
16	19	25	23	23	24	25	27	29	30	32	33	35	35	× 36	× 36	1
9	10	15	14	14	14	15	17	19	19	20	21	22	22	× 23	× 22	2
7	8	12	11	11	12	12	14	15	15	16	17	17	17	× 18	× 18	3
292	××310	× 401	× 374	× 375	× 375	× 375	× 418	× 475	× 495	×533	× 535	× 535	× 535	× 535	× 535	4
260	295	× 358	× 325	× 325	× 325	× 325	× 365	× 420	× 437	×475	× 480	× 480	× 480	× 480	× 480	5
197	257	× 305	309	322	331	333	× 300	× 300	× 300	×328	× 330	× 330	× 330	× 330	× 330	6
149	191	× 234	236	247	245	249	× 230	× 229	× 230	×268	× 279	× 289	× 290	× 290	× 288	7
82	127	× 167	176	172	165	169	× 170	× 167	× 168	×186	× 188	× 188	× 190	× 190	× 190	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
170	216	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
198	237	343	267	284	299	341	342	375	452	548	596	554	471	463	629	12
169	204	307	[7]) 267	[7]) 274	[7]) 280	[7]) 282	[7]) 285	[7]) 347	386	456	467	466	447	413	478	13
—	528	× 955	× 1063	× 1 021	× 995	—	980	× 724	× 759	×848	× 825	× 883	×1049	× 1100	× 1166	14
36	83	× 58	× 66	× 63	× 63	× 65	59	× 43	× 44	× 48	× 51	× 54	× 59	× 59	× 59	15
87	76	146	—	—	202	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
57	55	× 63	× 63	× 63	× 63	× 62	×62	× 62	× 61	× 62	—	—	—	—	—	17
75	111	199	212	220	202	236	239	199	—	—	—	—	—	—	—	18
40	×× 38	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	× 42	19
32	×× 29	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 36	× 37	20
39	×× 34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
52	50	× 68	× 66	× 64	× 64	× 64	×64	× 67	× 72	× 72	× 72	× 73	× 78	× 79	× 79	22
46	52	× 75	× 75	× 72	× 72	× 71	×74	× 74	× 74	× 71	× 72	× 73	× 74	× 68	× 67	23
54	58	× 62	× 62	× 62	× 62	× 62	× 62	× 63	× 63	× 64	× 63	× 64	× 68	× 69	× 69	24
48	49	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 60	× 61	× 61	× 64	× 70	× 73	× 73	25
38	38	× 45	× 46	× 48	× 45	× 44	× 44	× 44	× 45	× 44	× 45	× 45	× 44	× 47	× 47	26
88	90	× 117	× 117	× 117	× 117	× 121	× 120	×119	×119	×119	×123	× 141	× 171	× 177	× 178	27
53	54	× 68	× 68	× 68	× 68	× 68	× 69	× 69	× 69	× 67	× 72	× 77	× 83	× 84	× 85	28
67	66	× 83	× 81	× 82	× 83	× 83	× 83	× 85	× 84	× 87	× 98	× 111	× 137	× 145	× 146	29
140	193	219	220	224	222	208	204	205	215	258	297	319	382	523	634	30
119	169	193	193	197	195	182	178	179	189	229	265	287	344	465	567	31
154	203	× 215	223	× 150	× 150	× 150	194	239	247	301	339	358	425	535	633	32
87	122	× 148	135	× 138	× 145	× 142	146	152	159	193	225	241	278	353	404	33
158	215	258	253	259	268	260	259	256	269	316	363	400	473	589	684	34
139	194	241	236	243	236	238	242	249	263	281	315	349	383	436	542	35
140	184	261	245	—	—	[8]) 330	[8]) 207	[8]) 236	[8]) 257	300	368	385	402	392	—	36
191	233	× 270	271	275	271	271	275	277	276	× 278	× 277	× 279	× 316	× 329	× 331	37
198	246	× 287	288	293	289	288	292	291	297	× 294	× 285	× 296	× 337	× 342	× 342	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
80	99	122	97	92	105	111	124	129	137	162	172	173	180	179	183	40
117	149	188	136	149	174	184	196	202	205	237	260	261	271	268	279	41
45	68	91	78	75	97	90	108	123	119	117	95	85	82	108	166	42
43	56	65	60	58	56	59	62	73	81	88	97	91	92	97	109	43
62	82	111	93	92	93	106	110	121	125	147	160	157	157	168	186	44
89	123	167	135	132	145	160	184	184	182	233	245	233	235	259	265	45
57	97	105	100	97	97	93	97	104	115	127	142	151	154	143	136	46
36	61	73	69	66	67	70	70	75	84	85	86	87	88	88	83	47
72	111	152	138	138	142	141	152	171	191	201	225	237	241	255	271	48
91	139	191	174	181	178	176	194	203	232	255	268	264	253	283	310	49
161	209	× 315	× 308	× 310	× 305	× 305	×305	× 302	—	× 305	× 304	× 305	× 304	× 304	× 306	50
66	68	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 70	× 77	× 78	× 79	× 79	× 95	× 96	51
10	13	19	16	16	16	18	22	25	26	27	27	28	28	29	29	52
7	8	10	9	10	10	10	11	11	11	12	12	13	13	14	13	53
23	27	37	36	37	39	43	50	—	—	—	—	—	—	—	—	54
2890	3810	5520	4850	5070	5590	5880	6080	6410	6910	7200	7340	7490	7500	7440	7540	55
2310	3060	4500	3930	4040	4560	4740	4980	5350	5720	5960	6120	6230	6280	6260	6360	56
290	385	670	400	599	730	826	816	918	955	1045	1098	1126	1111	1104	1010	57
531	717	803	776	791	808	821	844	953	—	—	—	—	—	—	—	58
367	543	707	691	691	700	798	858	—	—	—	—	—	—	—	—	59
211	292	413	379	394	414	495	457	620	—	—	—	—	—	—	—	60
248	339	521	500	519	519	522	590	798	—	—	—	—	—	—	—	61

gifterna för åren 1910—1913 avse sill av märket »K. K. K.». — [4]) Uppgifterna avse »brasilianskt» kaffe. — [7]) Uppgifterna avse för maj 1917 två, för juni tre, för juli och aug. två, för sept. en ort och för okt. sex orter fyra och för nov. sex orter. — [9]) Uppgifterna avse 1917—maj 1918 75 % utmalning. — [10]) Å de orter, där i samband delade priserna från och med februari 1917 sådana brödslag, som närmast motsvara de i varulistan angivna kvalitesmör, *mjöl*, *bröd* och *socker* under hela år 1917, å *ost* fr. o. m. den 21 aug. 1917, å *potatis* fr. o. m den å *kalvkött* under tiden 19 maj—17 sept. 1917. Allt *fläsk* kan anses hava kommit under statsreglering fr. o. m.

	1 Varuslag	2 Kvantitet	3 Stockholm	4 Södertälje	5 Uppsala	6 Nyköping	7 Eskilstuna	8 Linköping	9 Norrköping	10 Motala
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad ×	l.	*41	39	39	32	33	*31	*33	32
2	handskummad ×	»	—	—	20	—	—	—	—	—
3	separerad ×	»	*23	—	18	15	17	*14	*17	17
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535
5	mat- (lands-) ×	»	—	*480	*480	*480	*480	—	*480	480
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	—	—	330	—	330	—	—	—
7	halvfet, » ×	»	—	—	290	290	290	—	—	290
8	skummjölks-, » ×	»	—	—	190	—	190	—	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	742	691	655	616	651	623	676	619
11	» konserverade	»	—	—	—	425	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	—	—	—	—	—	—	*63	47
13	» ×	hl.	—	*1786	—	—	—	—	—	929
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	*60	—	*58	—	—	—	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	*138	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[2] ×	»	*42	*43	*42	*42	*44	*43	*42	*42
18	råg-, » » » ×	»	*36	*37	*36	*36	*38	*37	*36	*36
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	—	*81	*79	*80	*79	*79	*79	*79
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	*65	*74	—	*68	*65	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*72	*68	*69	*68	*63	*66	*64	*68
23	mjukt, limpa, söt ×	»	*94	*80	*82	—	*83	*70	*74	*74
24	» » sur ×	»	—	—	—	*78	*54	*61	*60	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*277	*160	—	*200	*200	*150	*200	—
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	*110	*90	*105	*93	*92	*77	*92	*65
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	—	—	*200	—	*153	*148	*138	—
28	Nötkött, färskt: stek	»	742	694	626	621	641	686	707	670
29	soppkött	»	673	512	559	534	588	656	690	605
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	785	711	655	638	651	678	729	612
31	spädkalv	»	466	373	405	427	488	450	—	382
32	Fårkött: färskt, stek	»	848	768	735	688	767	777	772	658
33	salt, svenskt	»	699	—	750	—	—	—	—	500
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	—	*335	*313	*340	*333	*325	*338	*325
36	salt, svenskt » ×	»	*370	*345	*350	*350	*340	*335	*335	*335
37	[1])Fisk, färsk: abborre	»	230	207	218	145	194	218	184	175
38	gädda	»	333	314	295	291	300	310	280	259
39	sill	»	177	150	—	80	150	—	165	—
40	strömming	»	123	128	116	99	123	115	97	106
41	torsk	»	220	272	260	—	265	246	196	—
42	rödspotta (»spätta»)	»	329	330	283	—	325	—	301	263
43	salt: sill, prima	»	138	150	127	122	150	138	150	116
44	strömming	»	98	70	90	80	—	95	90	75
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	261	290	270	273	—	285	275	283
46	» » » rundskuren	»	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	—	*300	*325	*305	*325	*300	*300	—
48	Socker, bit- ×	»	*93	*94	*96	*99	*97	*95	*93	*95
49	Salt (matsalt)	»	39	25	30	29	35	28	30	25
50	Svagdricka	l.	19	17	19	16	15	—	12	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »stor-famn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. =	famn	9260	10000	8190	6800	8190	7400	9000	6780
53	barr- } 3·56 kbm.)	»	7830	7000	6320	6100	6930	6600	7150	5590
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	1050	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hem-	hl.	*2010	—	*1500	—	—	—	—	*2300
56	eng. hushålls- (fyrkol) } körd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) }	»	*840	*915	*1010	*600	—	*1225	*990	*1075
58	eng. kamin- » }	»	*1045	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Uppsala braxen 215 170, sjötunga 225 á 250 och vitling 130 öre; för Visby braxen 150 á 300, flundra 150 á 200, gös 375, var 275, rödtunga 225, sjötunga 450, skrubbor 115, slätvar 260, vitling 140 och ål 350 öre; för Lysekil kr. per famn. — × Maximipris. — Ransonering är införd för de varor, framför vilkas noteringar tecknet *

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Jönköping	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Göteborg	Lysekil	Vänersborg	
Medelpris (öre)																
34	30	*32	*35	30	30	34	37	*34	*35	*35	34	*40	42	40	*40	1
23	18	—	—	—	25	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
18	15	*17	*15	14	—	18	17	*15	*16	*16	15	*21	27	—	*24	3
*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	4
*480	480	—	*480	*480	*480	*480	—	—	—	—	—	—	*480	480	480	5
—	330	—	—	—	330	—	—	—	—	—	330	330	330	—	—	6
—	290	—	—	—	290	—	—	—	—	—	290	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
582	556	579	535	589	575	620	716	605	608	645	600	584	663	538	590	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	*45	*53	—	*43	45	*45	—	*50	*46	50	49	*55	74	—	—	12
—	*850	—	—	—	850	*783	—	—	—	—	1125	—	1400	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*58	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*138	—	—	16
*43	*42	*41	*41	*42	*42	*40	*42	*42	*42	*42	*41	*41	*41	*42	*43	17
*37	*36	*35	*35	*36	*36	*34	*36	*37	*35	*36	*86	*35	*35	*36	*37	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	*79	*79	*79	—	—	—	—	—	—	*79	*79	*79	*79	—	*76	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*62	—	—	*69	—	*70	21
*70	*65	*68	*68	*60	*60	*74	*75	*75	*74	*74	*74	*70	*70	*65	*60	22
*54	*56	*62	*71	*54	*46	*51	*50	*46	*50	*47	*48	—	*92	*60	*80	23
*46	*43	*40	*43	*46	*36	*42	*38	*37	*38	*38	*36	*42	*56	*50	*49	24
*175	*150	*136	*150	*150	*200	*150	*188	—	—	*187	*120	*123	*186	*150	*200	25
*77	*77	*71	*71	*77	*77	—	*92	*77	*92	*83	*86	*54	*93	*70	*62	26
*123	*123	—	*123	*123	—	*154	—	—	—	—	—	—	*153	*140	*137	27
657	608	562	660	531	622	646	735	747	661	683	695	639	715	560	602	28
628	557	476	575	483	568	604	675	642	627	635	605	582	655	510	527	29
563	597	494	645	428	608	636	685	1000	706	699	705	598	695	—	619	30
348	437	—	430	—	422	411	525	512	469	412	445	429	470	288	395	31
612	619	598	665	—	628	738	813	950	762	750	745	677	745	500	650	32
—	—	—	—	—	533	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
*325	*325	*330	*330	—	*325	*323	*325	*335	*325	*325	—	*325	*340	*325	*330	35
*335	*335	*340	*340	—	*335	*335	*340	*335	*335	*335	*335	*335	*350	—	*340	36
120	201	173	91	250	122	173	182	206	—	—	250	225	245	—	150	37
251	256	292	197	300	232	280	290	313	300	283	300	250	320	—	256	38
150	—	—	—	—	—	148	165	—	92	186	140	190	180	—	150	39
98	128	125	74	77	87	137	75	—	—	105	103	—	149	—	125	40
153	176	148	148	154	139	163	175	170	119	131	155	154	153	104	162	41
232	235	—	—	—	—	203	230	258	192	308	250	281	283	200	280	42
124	225	178	123	143	172	122	217	178	123	147	155	130	166	125	135	43
—	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
—	—	175	300	276	—	—	—	—	—	250	238	275	306	—	200	45
—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	288	—	—	—	—	46
—	*300	*325	*300	—	*300	—	—	—	*300	*300	—	*300	*300	—	*301	47
*95	*92	*95	*97	*95	*96	*87	*90	*95	*95	*95	*93	*93	*93	*95	*95	48
30	25	28	32	37	44	30	30	31	38	30	40	30	30	25	30	49
14	—	12	—	10	14	10	12	14	12	15	12	15	17	—	12	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
8000	6050	6450	6230	7650	7220	9140	10500	8950	8720	10210	9170	[3])7870	10870	8400	6500	52
6800	4960	5250	5520	5870	—	6430	10100	7980	8250	9450	7780	6390	9730	7500	5250	53
—	570	—	—	—	—	1150	—	1027	1056	1150	675	1084	1583	—	—	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
—	—	—	*1425	—	—	—	—	*2200	—	*1975	*2400	*1050	*1950	—	—	56
—	—	—	*825	—	—	—	*845	—	—	*700	—	—	*740	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	*1050	*1015	*1035	*945	*925	*875	*1750	—	—	58

öre; för Linköping kolja 150 á 200, sjötunga 200 á 250, vitling 100 á 150 öre; för Norrköping kolja id 165, kolja 120 á 150, lake 250 och sjötunga 200 á 250 öre: för Halmstad flundra 125, kolja 165, piggkolja 100 öre. — [2] 75 % utmalning. — [3] I Halmstad har betalats för bokved 45·40 och för ribbved 48·80 är utsatt.

	1 Varuslag	2 Kvantitet	27 Borås	28 Tidaholm	29 Karlstad	30 Örebro	31 Kopparberg	32 Västerås	33 Falun	34 Domnarvet och Borlänge
			Medelpris (öre)							
1	Mjölk: oskummad ×	l.	37	32	*38	32	35	35	*36	35
2	handskummad ×	»	—	23	—	—	—	—	*20	20
3	separerad ×	»	20	18	*20	16	16	17	—	—
4	Smör: bords- (mejeri-) ×	kg.	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535
5	mat- (lands-) ×	»	480	480	*480	480	—	—	—	—
6	Ost: helfet, okryddad ×	»	330	—	—	330	—	—	—	—
7	halvfet, » ×	»	290	—	—	268	—	—	—	—
8	skummjölks-, » ×	»	—	190	—	190	—	190	—	—
9	Margarin, växt-	»	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Ägg: svenska, färska	tjog	603	507	642	569	572	615	559	659
11	» konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Potatis: gammal ×	5 l.	80	45	—	—	83	—	—	—
13	» ×	hl.	1600	850	—	—	—	—	—	—
14	färsk	5 l.	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Ärter, gula ×	kg.	—	—	—	—	—	*58	—	—
16	Bruna bönor	»	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort[2] ×	»	*42	*42	*43	*42	*42	*43	*44	*43
18	råg-, » » » ×	»	*36	*36	*37	*36	*36	*37	*38	*37
19	rågsikt-, » » »	»	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Gryn: havre- (ångpreparerade) ×	»	*79	*79	*79	*79	*79	—	—	—
21	ris-, bästa sort svenska (»R. T.») ×	»	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Rågbröd: hårt (spis-), grovt ×	»	*70	*77	*66	*64	*64	*65	*63	*63
23	mjukt, limpa, söt ×	»	*59	*77	*88	*83	*80	*74	*85	*85
24	» » sur ×	»	*52	—	—	—	—	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor, runda, ordinära ×	»	*200	*200	*200	*200	*200	*150	*200	*200
26	mjukt, bil- } bakat med vatten ×	»	*62	—	*92	*91	*62	*85	*77	*77
27	ligaste sort } » » mjölk ×	»	—	*153	—	*120	—	*154	*154	*154
28	Nötkött, färskt: stek	»	646	610	587	587	524	627	662	613
29	soppkött	»	554	484	542	494	485	581	598	485
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	589	570	603	604	523	656	627	533
31	spädkalv	»	401	313	414	415	345	338	468	425
32	Fårkött: färskt, stek	»	698	606	655	650	550	700	700	688
33	salt, svenskt	»	—	—	—	—	350	—	—	—
34	Renkött, färskt, stek	»	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt (sidfläsk) ×	»	*330	*325	*335	*330	*330	—	—	—
36	salt, svenskt » ×	»	*340	*335	*345	*340	—	*340	—	*330
37	[1])Fisk, färsk: abborre	»	228	201	223	171	190	198	178	181
38	gädda	»	295	284	325	283	278	308	290	283
39	sill	»	195	350	150	—	—	170	—	—
40	strömming	»	120	100	143	100	105	119	96	100
41	torsk	»	171	180	250	205	—	275	183	—
42	rödspotta (»spätta»)	»	301	267	237	—	—	—	250	—
43	salt: sill, prima	»	114	—	150	115	106	118	140	123
44	strömming	»	—	—	100	30	60	100	75	75
45	kabeljo av långa med fenor och stjärt	»	315	—	310	270	266	250	264	275
46	» » » rundskuren	»	—	—	400	300	—	—	—	—
47	Kaffe (obränt), prima Santos ×	»	*300	*300	*300	*300	*300	*302	—	—
48	Socker, bit- ×	»	*95	*92	*98	*96	*97	*96	*98	*98
49	Salt (matsalt)	»	30	30	35	25	25	30	27	25
50	Svagdricka	l	15	8	15	10	—	13	—	—
51	Fotogen, Water White	»	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Ved: björk- } osågad, hemkörd (per »stor-famn»: 2·5 × 1·6 × 0·89 m. = 3·56 kbm.)	famn	7070	5170	7180	8180	5790	7480	7650	4810
53	barr- }	»	5790	3780	6550	7000	5070	6590	6940	4090
54	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—
55	Kol: antracit- (»valnöt») } hemkörd	hl.	—	—	—	—	—	—	—	—
56	eng. hushålls- (fyrkol) } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Koks: gasverks- (okrossad) } hemkörd	»	*1000	*1100	—	*565	*1200	—	*975	*1200
58	eng. kamin- » } hemkörd	»	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Prisuppgifter hava meddelats även å följande fisksorter, som kostat per kg.: för Örebro braxen 70 à för Falun kolja 150 à 200 och vittling 140 öre; för Domnarvet och Borlänge kolja 130 à 175 öre; vaara aktiebolag har under maj tillhandahållit sin personal bränsle till följande pris: i Kiruna björkved kaminkoks till 6·75 kr. per hl. — [2]) Å de orter, där i samband med den statliga regleringen av brödsäd som närmast motsvara de i varulistan angivna kvaliteterna. — * Maximipris. — Ransonering är införd

35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	
Ludvika	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågverksdistriktet	Nyland	Östersund	Umeå	Luleå	Boden	Malmberget och Gällivare	Kiruna	Samtliga orter				
												Maj	April	Mars	Febr.	
Medelpris (öre)																
38	42	40	45	38	33	*35	32	36	36	40	*40	**36**	36	35	35	1
26	22	25	30	25	—	*23	18	22	22	—	—	**22**	23	22	22	2
23	—	20	—	—	19	*21	15	—	—	—	—	**18**	18	17	17	3
*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	*535	**535**	535	535	535	4
—	—	480	*480	—	—	480	480	—	—	—	—	**480**	480	480	480	5
—	—	330	330	330	330	330	—	—	—	—	330	**330**	330	330	330	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**288**	290	290	289	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**190**	190	190	188	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
625	712	684	689	648	671	674	562	687	797	671	674	**629**	463	471	554	10
—	—	—	500	500	—	—	488	—	—	—	—	**478**	413	447	466	11
*63	—	—	*68	—	—	*75	85	—	—	*70	—	**59**	59	59	54	12
*1260	—	—	*1429	—	—	*1125	—	—	—	—	—	**1166**	1100	1049	883	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	*58	—	—	—	—	***58**	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	***138**	—	—	—	16
*43	*43	*44	*44	*44	*45	*43	*43	*43	*43	*43	*42	***42**	*42	*42	*42	17
*37	*37	*38	*38	*38	*40	*37	*37	*37	*37	*37	*36	***37**	*36	*36	*36	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
*80	*79	*79	*80	*80	*81	*79	*79	—	—	*82	*79	***79**	*79	*78	*73	20
—	—	—	—	—	—	—	*64	—	—	—	—	***67**	*68	*74	*73	21
*65	*71	*67	*74	*74	*74	*75	*68	*80	*80	*80	*75	***69**	*69	*68	*64	22
*82	*89	*83	*86	*86	*86	*76	*76	*92	*92	*92	—	***73**	*73	*70	*64	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	***47**	*47	*44	*45	24
*200	*141	*148	*188	*188	*188	*150	*201	*200	*200	*200	*113	**4)*178**	4)*177	4)*171	4)*141	25
—	*108	*104	*98	*92	*98	*92	*91	*92	*92	—	—	**4)* 85**	4)* 84	4)* 83	4)* 77	26
—	—	*141	*154	—	*154	*115	*193	—	—	—	—	**4)*146**	4)*145	4)*137	4)*111	27
533	599	540	674	642	538	580	584	647	685	618	679	**634**	523	382	319	28
514	544	483	609	553	494	500	476	592	625	551	630	**567**	465	344	287	29
600	662	613	646	606	—	630	580	—	—	—	500	**633**	535	425	358	30
400	350	340	374	335	360	400	343	358	343	—	450	**404**	353	278	241	31
—	659	600	705	675	500	580	568	700	700	633	675	**684**	589	473	400	32
—	—	—	400	—	—	500	—	600	—	—	—	**542**	436	383	349	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	392	402	385	34
*335	*337	*335	*335	*338	—	*345	*335	—	—	—	—	**331**	329	316	279	35
*345	*345	—	*351	*347	—	*355	*345	—	—	*360	—	**342**	342	337	296	36
224	158	150	168	155	158	195	113	140	145	153	214	**183**	179	180	173	37
301	272	250	291	268	299	295	240	187	207	261	284	**279**	268	271	261	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**166**	108	82	85	39
104	91	83	110	106	125	125	100	100	100	—	138	**109**	97	92	91	40
170	275	200	—	—	—	169	—	—	—	—	—	**186**	168	157	157	41
283	350	190	300	—	—	206	—	—	—	—	—	**265**	259	235	233	42
120	106	120	150	125	125	143	107	128	113	111	97	**136**	143	154	151	43
75	79	—	100	87	—	—	80	91	93	99	100	**83**	88	88	87	44
300	273	—	288	300	—	200	—	375	—	221	—	**271**	255	241	237	45
—	—	—	350	—	—	230	—	—	—	300	—	**310**	283	253	264	46
*310	*300	*300	*310	*312	*330	*315	*300	*300	*300	*307	*317	***306**	*304	*304	*305	47
*100	*98	*93	*99	*99	*101	*97	*100	*102	*103	*102	*102	***96**	*95	*79	*79	48
28	24	25	28	26	20	28	28	28	28	25	19	**29**	29	28	28	49
11	—	11	15	10	10	15	10	15	15	—	14	**13**	14	13	13	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
7270	8100	—	8230	7840	—	6430	5600	5730	5420	5420	5)5800	**7540**	7440	7500	7490	52
4470	7200	5030	7200	6570	—	5800	4400	5290	5170	4700	5)4540	**6360**	6260	6280	6230	53
—	—	—	750	—	—	—	—	—	—	—	—	**1010**	1104	1111	1126	54
—	—	1700	*1200	—	—	—	—	—	—	—	1000	—	—	—	—	55
—	—	—	*2000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
*1315	—	*930	—	—	—	*1015	*900	—	—	—	—	—	—	—	—	57
—	—	—	* 910	—	—	—	—	*935	—	—	*700	—	—	—	—	58

200 gös 350 à 400, kolja 100 à 200 och vitling 150 öre; för Västerås braxen 125 à 200 och gös 325 öre; för Ludvika kolja 175 öre; för Umeå sik 250 à 300 öre. — [2]) 75 % utmalning. — [3]) Luossavaara-Kiruna-till 30·20 och barrved till 25·20 kr. per famn, antracitkol till 8·00, gasverkskoks till 5·50 och engelsk rena vetebrödstyper utan inblandning av rågmjöl ej saluföres, avse de meddelade priserna sådana brödslag, för de varor, framför vilkas noteringar tecknet * är utsatt.

Kreaturs-

(per kg. le-

för Stockholm, Malmö och

Medelpris per år (1907—1917) och per månad

Kreatursslag	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
Extra prima[1]	54	54	46	47	50	57	61	61	94	—
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	48	46	40	41	42	49	55	58	77	100
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	45	43	36	37	36	43	50	48	71	91
» 3. Mindre feta[2]	38	35	27	28	25	34	41	36	58	76
Kvigor (och stutar):										
Extra prima[3]	60	59	52	55	58	63	66	66	93	115
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	54	52	45	44	46	54	60	58	80	105
» 2. Mindre feta	48	44	36	36	36	44	50	47	65	87
Tjurar:										
Extra prima[4]	57	56	46	49	55	62	65	63	90	—
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)[5]	54	48	42	43	46	56	62	58	82	105
» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	49	44	38	40	43	52	58	54	76	100
» 3. Mindre köttiga[2]	38	39	32	33	33	43	50	44	60	89
Oxar:										
Extra prima	—	58	—	47	50	58	63	61	92	—
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	53	49	43	43	44	52	57	54	78	104
» 2. Mindre feta[6]	46	43	34	36	38	44	48	45	66	89
Kalvar:										
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)[7]	68	63	60	61	60	68	73	67	87	105
» (70—90 »)[7]	61	56	55	55	52	60	67	62	79	99
Skummjölkskalvar	46	41	39	40	41	48	57	49	69	85
Får:										
Yngre, feta[8]	54	52	50	51	51	53	58	55	70	92
Äldre, »[8]	49	46	45	45	42	48	53	47	62	83
Svin:										
Slakterisvin (75—100 kg.)[9]	66	56	69	77	64	73	82	74	129	168
Rena, större svin (100—170 kg.)[9]	65	55	68	73	62	71	81	71	131	164
Suggor	57	46	58	67	53	60	68	58	122	151

[1]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö samt för juni 1917—maj 1918 endast [2]) Uppgifterna för år 1913 avse Stockholm och Malmö och för maj 1917—maj 1918 endast Malmö. — endast Stockholm och Göteborg under juni 1917. — [6]) Uppgifterna avse för juni, juli, aug. och sept. 1917 samt [8]) Uppgifterna för åren 1907—1909 avse endast Göteborg. — [9]) På grund av de till följd av foderbrist november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

priser

vande vikt)

Göteborg 1907—maj 1918.

(maj 1917—maj 1918) för alla tre orterna.

1917	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918	April 1918	Maj 1918
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
119	119	125	114	113	114	117	114	143	154	180	227	296	360
106	107	106	102	99	103	106	108	129	144	157	193	247	304
95	96	95	88	86	89	96	99	120	132	143	178	226	275
76	—	79	64	63	68	80	82	102	107	113	151	190	231
129	134	133	122	123	123	128	131	150	174	193	254	330	389
117	119	118	113	111	114	116	119	136	152	173	214	273	335
91	97	95	85	80	82	87	91	111	122	135	176	227	284
122	128	—	—	103	120	113	114	150	164	190	244	308	375
112	116	114	105	102	104	105	108	134	147	166	210	267	330
103	107	105	97	92	95	96	100	122	135	153	196	247	310
86	93	87	75	71	74	82	83	107	115	126	166	219	282
126	—	—	—	114	119	125	126	145	168	187	258	325	394
115	118	118	111	113	112	114	114	134	151	172	203	270	334
92	91	94	85	82	84	91	92	112	123	145	170	219	267
104	111	87	84	83	97	114	115	123	—	200	225	274	354
96	98	80	77	77	86	106	107	114	—	—	—	313	312
83	83	69	68	68	75	88	97	117	141	152	185	226	297
113	114	118	114	113	113	115	118	141	169	179	234	282	345
101	101	105	101	100	101	104	106	124	152	171	214	258	323
167	173	164	161	161	171	177	168	159	159	159	180	187	188
157	167	155	145	143	152	159	149	138	138	137	150	153	153
160	160	158	159	157	159	169	167	161	161	161	180	187	188

Malmö. — [3]) Uppgifterna för år 1912—1917 samt för april och maj 1918 avse Stockholm och Malmö. — [4]) Uppgifterna för år 1911 samt för maj och aug. 1917—maj 1918 avse endast Malmö. — [5]) Uppgifterna avse för jan. och maj 1918 Stockholm och Göteborg. — [6]) Fr. o. m. år 1908 avse uppgifterna Malmö och Göteborg. — under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsförhållandena torde för tiden efter den 1

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa
Medelpris under

	Kreatursslag	Stockholm						
		Mars 1918	April 1918	2/5—8/5	9/5—15/5	16/5—22/5	23/5—29/5	Maj 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	370	370	370	370	370
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	222	268	388	338	338	338	338
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	212	258	318	318	318	318	318
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	164	194	240	240	240	240	240
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
6	Extra prima	—	—	385	385	385	385	385
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	235	286	363	363	363	363	363
8	» 2. Mindre feta	182	216	270	270	270	270	270
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
10	Extra prima	—	—	390	390	390	390	390
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	225	278	353	353	353	353	353
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	218	266	338	338	338	338	338
13	» 3. Mindre köttiga (*se även nedan*)	172	204	280	280	280	280	280
14	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
15	Extra prima	—	—	385	385	385	385	385
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	235	286	363	363	363	363	363
17	» 2. Mindre feta	182	216	270	270	270	270	270
18	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	264	308	385	420	420	420	411
20	» (70—90 »)							
21	Skummjölkskalvar	244	288	375	400	400	400	394
	Får:							
22	Yngre, feta	260	304	370	395	395	395	389
23	Äldre, »	255	299	360	385	385	385	379
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
25	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	203	210	210	210	210	210	210
26	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	203	210	210	210	210	210	210
27	Suggor	203	210	210	210	210	210	210
	Medelpris per styck (kr.):			Kr. per styck				
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	455	494	575	575	575	575	575
30	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	485	544	575	575	575	575	575
31	Tjurar: kl. 3. Mindre köttiga	—	—	—	—	—	—	—
32	» 4. Magra, simpla	510	575	675	675	675	675	675
33	Oxar: kl. 3. » »	585	650	775	775	775	775	775

[1] På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna alltmera försvårade utlägre vikt än tidigare.

priser

vande vikt)

orter i riket.

mars—maj 1918.

Eskilstuna								Linköping							
Mars 1918	April 1918	28/4—4/5	5/5—11/5	12/5—18/5	19/5—25/5	26/5—1/6	Maj 1918	Mars 1918	April 1918	1/5—7/5	8/5—14/5	15/5—21/5	22/5—28/5	Maj 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
208	**215**	250	250	320	320	320	**292**	**211**	**274**	330	360	340	360	**348**	1
190	**205**	235	235	290	290	295	**269**	**192**	**241**	300	330	320	340	**323**	2
164	**165**	222	222	255	255	265	**244**	**171**	**207**	265	295	285	305	**288**	3
137	**140**	175	175	205	205	200	**192**	**143**	**176**	220	245	225	260	**238**	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
210	**230**	260	260	330	330	330	**302**	**223**	**300**	340	370	350	370	**358**	6
199	**210**	250	250	305	305	305	**283**	**197**	**267**	320	340	315	335	**328**	7
169	**170**	225	225	270	270	275	**253**	**158**	**224**	288	305	280	300	**293**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
190	—	—	—	—	—	—	—	**134**	**293**	350	380	360	380	**368**	10
—	—	250	250	300	300	300	**280**	**203**	**268**	320	350	330	350	**338**	11
180	**245**	235	235	280	280	280	**262**	**175**	**234**	290	315	300	320	**306**	12
165	**190**	215	215	255	255	250	**238**	**148**	**203**	255	275	265	285	**270**	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	270	270	—	—	355	**298**	**223**	**303**	340	370	350	375	**359**	15
200	**235**	250	250	325	325	325	**295**	**202**	**282**	320	340	330	350	**335**	16
170	—	225	225	300	300	300	**270**	**175**	**254**	290	310	290	310	**300**	17
—	—	—	—	—	—	—	—	**147**	**220**	255	275	260	275	**266**	18
209	**225**	265	265	320	320	325	**299**	**231**	**303**	340	370	370	380	**365**	19
193	**208**	250	250	300	300	305	**281**	**203**	**254**	310	335	335	345	**331**	20
185	**200**	240	240	285	285	295	**269**	**177**	**215**	248	335	285	295	**291**	21
210	**250**	250	250	345	345	355	**309**	**229**	**271**	290	320	320	335	**316**	22
192	**240**	240	240	330	330	340	**296**	**210**	**244**	260	270	270	285	**271**	23
350	**500**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
177	**215**	215	215	215	215	215	**215**	—	—	—	—	—	—	—	25
128	**180**	180	180	215	215	215	**201**	—	—	—	—	—	—	—	26
175	**212**	215	215	215	215	215	**215**	—	—	—	—	—	—	—	27
Kr. per styck								Kr. per styck							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
425	**500**	550	550	600	600	600	**580**	**295**	**381**	413	413	413	413	**413**	29
350	**475**	500	500	525	525	575	**525**	**295**	**381**	413	413	413	413	**413**	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	**355**	**456**	450	450	450	450	**450**	32
—	—	750	750	—	—	—	**750**	—	—	—	—	—	—	—	33

fodringsförhållandena, torde för tiden efter den 1 nov. 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av

Kreaturs-
(per kg. le-
för vissa orter
Medelpris under

	Kreatursslag	Norrköping						
		Mars 1918	April 1918	3/5—9/5	10/5—16/5	17/5—23/5	24/5—30/5	Maj 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	**204**	**250**	270	305	345	345	**316**
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**184**	**239**	255	285	325	325	**298**
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**159**	**219**	235	245	275	275	**258**
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	—	**174**	190	200	200	200	**198**
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	**154**	170	180	180	180	**178**
	Kvigor (och stutar):							
6	Extra prima	**214**	**282**	320	345	370	370	**351**
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**190**	**257**	295	305	345	345	**323**
8	» 2. Mindre feta	**164**	**225**	245	245	285	285	**265**
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	**174**	187	187	198	198	**193**
	Tjurar:							
10	Extra prima	**223**	**295**	315	340	365	375	**349**
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**208**	**289**	305	325	345	365	**335**
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**190**	**261**	285	305	325	345	**315**
13	» 3. Mindre köttiga	**161**	**223**	255	275	285	285	**275**
14	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
15	Extra prima	**218**	**300**	320	335	370	375	**350**
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**209**	**279**	295	315	345	355	**328**
17	» 2. Mindre feta	**163**	**221**	245	245	285	285	**265**
18	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	**215**	**287**	295	345	345	375	**340**
20	» (70—90 »)	**195**	**269**	285	320	325	345	**319**
21	Skummjölkskalvar	**190**	**249**	265	295	295	320	**294**
	Får:							
22	Yngre, feta	**211**	**279**	295	345	370	395	**351**
23	Äldre, »	**189**	**250**	270	295	345	370	**320**
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
25	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	—	—	—	—	—	—	—
26	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	—	—	—	—	—	—	—
27	Suggor	—	—	—	—	—	—	—
	För konservering (öre per kg.):							
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
30	Kor: kl. 3. Mindre feta	**425**	—	—	—	—	—	—
31	» 4. Magra, simpla	**325**	—	—	—	—	—	—
32	Kvigor (och stutar): kl. 3. Magra, simpla	**350**	—	—	—	—	—	—

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsvikt än tidigare.

priser

vande vikt)

i riket. (Forts.)

mars—maj 1918.

Malmö							Hälsingborg							
Mars 1918	April 1918	2/5–8/5	9/5–15/5	16/5–22/5	23/5–29/5	Maj 1918	Mars 1918	April 1918	2/5–8/5	9/5–15/5	16/5–22/5	23/5–29/5	Maj 1918	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	
227	296	350	350	350	350	350	227	268	—	350	350	350	350	1
187	248	300	300	300	305	301	190	254	305	308	308	313	309	2
167	218	260	260	265	270	264	166	217	275	275	258	268	269	3
153	201	230	235	245	245	239	146	188	235	238	220	233	232	4
138	182	210	220	230	235	224	—	—	—	—	—	—	—	5
254	330	385	378	390	413	392	265	332	—	400	400	400	400	6
224	286	335	335	350	360	345	204	289	345	358	348	363	354	7
189	250	295	295	295	305	298	173	251	298	313	313	320	311	8
157	200	245	245	250	260	250	—	—	—	—	—	—	—	9
244	308	350	350	360	380	360	236	298	—	—	—	390	390	10
220	283	330	325	335	350	335	209	271	325	345	340	363	343	11
208	262	308	310	310	320	312	186	250	300	313	318	333	316	12
177	234	280	280	280	290	283	164	222	275	—	293	300	289	13
146	187	—	255	255	255	255	150	193	—	—	265	265	265	14
258	325	—	—	400	405	403	212	—	—	—	—	390	390	15
188	277	330	345	345	345	341	183	246	293	313	318	333	314	16
165	225	—	—	—	—	—	154	206	250	283	283	300	279	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
225	274	338	363	363	350	354	194	243	300	308	320	275	301	19
—	313	313	313	313	310	312	166	208	258	273	258	235	256	20
169	210	260	260	250	250	255	144	178	208	213	213	200	209	21
242	301	338	375	375	350	360	—	—	—	—	—	—	—	22
206	256	313	338	338	313	326	—	—	—	—	—	—	—	23
445	410	475	475	475	450	469	—	—	—	—	—	—	—	24
171	175	175	175	175	175	175	—	—	—	—	—	—	—	25
124	125	125	125	125	125	125	—	—	—	—	—	—	—	26
171	175	175	175	175	175	175	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	270	—	—	—	—	—	—	29
Kr. per styck							Kr. per styck							
—	—	—	—	—	—	—	—	300	300	300	250	350	300	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32

förhållandena, torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre

Kreaturspriser

(per kg. levande vikt)

för vissa orter i riket. (Forts.)

Medelpris under mars—maj 1918.

	Kreatursslag	Göteborg						
		Mars 1918	April 1918	2/5–8/5	9/5–15/5	16/5–22/5	23/5–29/5	Maj 1918
	Kor:	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
2	Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	**169**	**224**	265	270	280	280	**274**
3	» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	**154**	**203**	235	240	250	250	**244**
4	» 3. Mindre feta (*se även nedan*)	**135**	**176**	205	210	220	220	**214**
5	» 4. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Kvigor (och stutar):							
6	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
7	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**183**	**248**	280	285	310	310	**296**
8	» 2. Mindre feta	**158**	**215**	270	275	295	295	**284**
9	» 3. Magra, simpla (*se även nedan*)	—	—	—	—	—	—	—
	Tjurar:							
10	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
11	Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	**186**	**245**	290	295	310	310	**301**
12	» 2. Fullt köttiga (500—700 kg.)	**161**	**214**	268	273	288	288	**279**
13	» 3. Mindre köttiga	**149**	—	—	—	—	—	—
14	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Oxar:							
15	Extra prima	—	—	—	—	—	—	—
16	Kl. 1. Fullt feta, köttiga	**185**	**248**	290	295	305	305	**299**
17	» 2. Mindre feta	**164**	**215**	255	260	270	270	**264**
18	» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Kalvar:							
19	Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	—	—	—	—	—	—	—
20	» (70—90 »)	—	—	—	—	—	—	—
21	Skummjölkskalvar	**141**	**179**	225	240	245	263	**243**
	Får:							
22	Yngre, feta	**190**	**240**	260	265	300	318	**286**
23	Äldre, »	**180**	**220**	235	240	280	305	**265**
24	Lamm	—	—	—	—	—	—	—
	Svin:							
25	Slakterisvin (75—100 kg.) [1]	**165**	**175**	180	180	180	180	**180**
26	Rena, större svin (100—170 kg.) [1]	**123**	**125**	125	125	125	125	**125**
27	Suggor	**165**	**175**	180	180	180	180	**180**
	För konservering (öre per kg.):							
28	Kor: kl. 3. Mindre feta	—	—	—	—	—	—	—
29	» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
	Medelpris per styck (kr.):	Kr. per styck						
30	Kor: kl. 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—
31	Kvigor (och stutar) kl. 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—

[1]) På grund av de till följd av foderbrist under de senaste månaderna allt mera försvårade utfodringsförhållandena, torde för tiden efter den 1 november 1917 noteringarna i regel avse svinkroppar av lägre vikt än tidigare.

Fiskpriser

(partipriser utan förbindelse).

Medelpriser i Stockholm *maj* 1917—*maj* 1918.

(Enligt veckonoteringar från Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelses noteringskommission.)

Slag	Kvantitet	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918	April 1918	Maj 1918
		Medelpris (öre)												
Fisk och *fiskvaror*.[1])														
Abborre, stor. .	kg.	80	85	109	124	133	133	135	162	171	163	198	175	215
liten .	»	54	53	79	80	92	103	108	125	128	106	136	125	130
Braxen	»	80	79	104	113	122	123	118	145	—	—	243	169	223
Gråsej	»	—	85	60	95	125	—	—	—	—	—	148	195	185
Gädda, levande.	»	—	140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
slaktad.	»	108	148	202	198	205	215	203	254	263	238	302	233	274
Gös.	»	130	176	180	169	259	263	243	319	339	288	370	288	341
Hälleflundra, stor	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id	»	70	75	92	95	115	120	130	—	—	—	213	169	198
Kolja, svensk .	»	75	75	81	90	106	111	114	133	141	140	155	176	183
norsk. .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kummel . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	270
Kungsflundra .	»	—	—	—	80	130	88	—	—	—	—	180	—	—
Lake, stor . .	»	—	65	77	75	—	—	136	171	168	163	205	197	200
insjö- liten . .	»	—	—	55	—	—	—	—	—	150	150	—	—	—
Lax, färsk . .	»	358	430	440	—	450	—	400	—	—	—	975	1000	1188
Långa	»	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—	200	—	—
Piggvar	»	100	200	—	—	—	—	167	—	—	—	488	200	325
Röding	»	—	—	—	220	260	260	249	292	356	279	—	—	400
Rödspotta, stor.	»	101	93	117	127	—	165	146	268	250	213	280	206	221
liten	»	—	—	95	95	—	—	100	—	—	163	225	—	—
Sik, stor . . .	»	125	150	185	178	192	200	174	214	215	210	—	250	275
liten . .	»	—	—	180	—	—	175	175	—	—	—	—	—	250
Siklöja	»	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk . . .	låda[2])	—	—	4900	—	—	—	—	—	—	—	4600	8000	—
» » . . .	kg.	—	—	—	55	95	113	108	99	74	64	53	—	115
Sjötunga, stor .	»	100	93	117	135	170	—	—	—	—	—	355	270	215
liten .	»	78	69	91	114	138	—	—	—	—	—	—	191	165
Slätvar	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250	267
Strömming . .	låda[3])	—	—	—	—	—	—	—	—	3938	3750	—	—	82
» . .	kg.	30	42	40	45	43	52	61	79	87	58	59	67	—
Torsk, stm. huvud	»	50	60	47	65	68	88	81	109	—	95	104	132	151
svensk huvudlös	»	86	80	91	109	129	148	144	176	176	161	170	200	200
Torsk, norsk. .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	105	—	—
Uer, färsk . . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vitling, stor. .	»	59	56	46	58	65	69	70	96	76	75	80	99	133
liten .	»	50	40	40	43	50	59	57	—	—	58	50	78	110
Ål, levande, stor	»	—	—	310	230	250	—	325	—	—	—	—	—	—
liten	»	—	—	200	—	—	—	250	—	—	—	—	—	—
Skaldjur:														
Hummer . . .	tjog	—	—	—	—	—	2300	3100	—	—	—	—	—	—
Krabbor . . .	»	—	—	—	—	—	1200	—	—	—	—	—	—	—
Kräftor, stora .	»	—	—	—	163	138	125	—	—	—	—	—	—	—
små . .	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Räkor, stora. .	kg.	—	—	—	125	180	—	200	225	260	238	225	204	225
kokta små . .	»	80	—	150	—	—	—	125	150	165	112	144	100	125

Marknadens läge i fråga om fisk och fiskvaror:

$^{2}/_{5}$—$^{8}/_{5}$:	tillgång god,	efterfrågan mycket livlig,	tendens fast.	
$^{9}/_{5}$—$^{15}/_{5}$:	» »	» livlig	» »	
$^{16}/_{5}$—$^{22}/_{5}$:	» »	» medelmåttig	» svävande.	
$^{23}/_{5}$—$^{29}/_{5}$:	» riklig,	» »	» fallande.	

[1]) Prisuppgifterna avse slaktad fisk av ordinär storlek, där ej annat uppgives.
[2]) Vikt omkring 85 kg.
[3]) Vikt omkring 50 kg.

Fiskpriser.

Medelpriser i Göteborg *maj 1917—maj 1918.*

(Enligt noteringar från Göteborgs fiskhamnsauktioner.)

Slag	Maj 1917	Juni 1917	Juli 1917	Aug. 1917	Sept. 1917	Okt. 1917	Nov. 1917	Dec. 1917	Jan. 1918	Febr. 1918	Mars 1918	April 1918	Maj 1918
					Kr. per låda (c:a 85 kg.)								
Sill, stor	—	—	—	—	70·95	80·15	77·35	77·35	56·10	48·45	45·90	90·10	105·40
» blandad	—	—	—	—	—	—	71·14	52·70	40·80	36·55	35·00	57·80	—
» liten	—	—	—	—	—	24·65	47·60	34·85	27·20	22·10	20·00	—	—
					Öre per kg.								
Kolja, stor	69	80	67	75	108	104	108	144	173	125	159	156	154
» halvstor	60	64	55	58	80	85	95	123	134	126	149	138	137
» liten	46	46	42	43	45	55	65	87	79	70	71	86	107
Vitling	46	38	32	43	50	59	63	89	73	68	63	87	106
Torsk, stor	60	63	54	77	92	101	106	121	113	123	134	134	158
» liten	30	50	34	43	46	58	62	93	82	67	83	93	94
Långa	60	74	64	84	103	110	102	109	99	—	145	145	175
Gråsik	75	38	41	82	77	95	95	106	96	104	102	123	14[illegible]
Tunga, röd	83	108	90	106	163	222	200	296	341	350	324	210	1[illegible]
» äkta	473	—	—	—	788	468	307	562	837	730	680	739	4[illegible]
Rocka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piggvar	190	155	512	503	584	286	213	452	566	724	450	381	377
Slätvar	192	210	—	520	437	239	207	381	482	540	498	386	310
Rödspotta	111	113	137	127	168	161	151	266	307	253	257	203	217
Hällefiundra	163	202	288	302	325	344	321	393	443	441	327	298	356
Havskatt	—	—	—	83	—	—	58	—	71	87	49	106	119
Marulk	—	—	—	—	92	105	77	109	—	—	138	124	147
Kummel	100	131	102	98	123	121	110	—	—	—	—	—	213
Tonfisk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stör	—	—	—	—	—	—	100	113	190	228	178	253	229
Tillförsel:													
Antal båtar	586	481	733	769	463	458	242	326	663	501	392	385	157
» lådor	15 423	15 813	27 094	19 151	15 072	28 826	20 092	22 154	22 448	65 835	112 438	25 856	22 486

Anm. Ovanstående noteringar avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhamn, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

De från Stockholm erhållna noteringarna åter avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder.

Statistiska Centralbyrån
Biblioteket
Fack
102 50 STOCKHOLM 27